

¶ Subtilis tractatus clarissimi. J. U. docto. dñi Alberti bruni Astensis.

¶ De forma & solẽnitate scdm Juristas aliqua etiã a theologis & philosophis tradita propter materie connexitatem continens.

¶ Qui in infrascriptos articulos dividitur.

Cum privilegio apostolico. Per decẽnium duraturo hic a tergo posito.

Leo papa decimus.

Dilecte fili salutē ⁊ apostolicā benedictionē. Cum sicut nobis exponi fecisti: tu nuper quosdam tractatus cōmunes ad vtrūq; ius materias diuersis in locis sparsas: ⁊ propterea multis incognitas continentes: non modo vtiles verum etiam necessarios in lucem destinaueris: ac proprijs sumptibus ⁊ expensis imprimēdos curaueris: ⁊ in illis imprimendis non paruam pecunie summam solus vel cum collegis exposueris seu expositurus sis: veniasq; hoc ideo ab omnibus christi fidelibus laudandus. Cum pro viribus omnibus consulere quantum tue vires possunt intendas. Et ne forte alij premium laborū tuorum cum iactura tua reportent: ⁊ tractatus huiusmodi imprimere: ⁊ illorū volumina sic impressa vēdere p̄sumant: ⁊ tu aliquo incōmodo ⁊ iactura afficiaris. Et vt ex impressionis iam forsitan tua opera ⁊ impensa insolidum vel instūptis collegis facte seu faciende condignam mercedem percipere valeas: quandoquidem fabrice ecclesie domus ⁊ illius conuentus fratrū beate Marie de monte Carmello ciuitatis Asteñ. ex perceptione lucri huiusmodi subuenire pro tui arbitrio: ac anime tue saluti prouidere intendas. Et ob hoc nobis humiliter supplicari feceris: vt priuilegium concedere ac prouidere dignaremur: quod nullus preter te ⁊ contra tui voluntatem ipsos tractatus seu libros imprimere vel imprimi facere presumat. Propterea tuis supplicationibus inclinati: volētes tue ac dicte ecclesie beate Marie vtilitati cōsulere: motu proprio ⁊ de apostolice sedis potestatis plenitudine inhibemus omnibus ⁊ singulis librorum impressoribus: ac alijs quibusuis personis cuiuscūq; dignitatis status: gradus: ordinis: condictionis preeminentie seu prelature fuerint: tam vltra q̄ citra montes quomodolibet consisteñ. Ne opus seu tractatus huiusmodi sic per te editos ⁊ tua impensa insolidum vel instūptis collegis impressos: vel in futurum imprimendos quouis in loco imprimere seu imprimi facere: aut temerarie imprimentibus ⁊ imprimi facientibus consilium: auxiliū: vel fauorem quouis modo prestare directe vel indirecte sine tuo speciali mandato aut voluntate audeant vel presumant: sub excōmunicationis late sententie ac confiscationis quorūcūq; librorum seu tractatuum imprimendorum penis. Et nihilominus omnibus ⁊ singulis Patriarchis: Archiepiscopis: Episcopis: Abbatibus: Prioribus: Archipresbyteris: Decanis ⁊ alijs in dignitate ecclesiastica constitutis personis vbicūq; locorū cōmorantibus: ⁊ maxime ordinis Carmelitani conseruatoribus ⁊ subconseruatoribus vbicūq; existeñ. Harum serie mandamus: quatenus in euentum predictum ad omnem tuam seu procuratoris tui ad id a te speciale mandatum habentis requisitionem: omnibus ⁊ singulis qui contra indulti huiusmodi tenorem: ⁊ preter ⁊ contra voluntatem ⁊ mandatum tuū tractatus huiusmodi forsan imprimi facere: seu eis auxilium vel consilium in sic imprimendo concesserint ⁊ prestiterint: eadē apostolica auctoritate pro excōmunicatis publice denuncient ⁊ declarent: quatenus expediat ad eandem tuam seu procuratoris tui huiusmodi instantiā contra omnes ⁊ singulos prefatos ad vlteriores censuras illas iteratis vicibus aggrauando ⁊ reaggrauando. Cum inuocatione etiam brachij secularis eadem nostra auctoritate procedant. Necnō eosdem ⁊ contrauentores ⁊ tractatuum impressores ad solutionem penarum per eos incursarum vel incurrendarum censuris ⁊ penis antedictis ac alijs remedijs oportunis cogant ⁊ compellant. Non obstañ. constitu. feli. recor. Bonifacij pape. viij. predecessoris nostri. qua cauetur ne quis extra suam ciuitatē vel diocesim: nisi in certis exceptis casibus. ⁊ in illis vltra vnam dietam ad iudicium euocetur: seu ne iudices ab eadem sede deputati ꝯtra quoscūq; procedere: aut alij vel alijs vices suas cōmittere presumant: ⁊ de duabus dietis in Concilio generali editis. ac alijs apostolicis constitutionibus ⁊ ordinationibus ceterisq; contrarijs quibuscūq;. Aut si impressoribus seu imprimi facientibus ⁊ forsan vendentibus tractatus huiusmodi contra nostram prohibitionem huiusmodi: aut illis consilium: auxiliū: ⁊ fauorem prestantibus: aut quibusuis alijs cōmuniter vel diuisim a dicta sit sede indultum vel indulgendum: q̄ interdici: suspendi vel excōmunicari: aut extra vel vltra certa loca ad iudicium trahi non possint per litteras apostolicas non facientes plenam ⁊ expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionē. Volumus tamen q̄ ordinarius loci huiusmodi impressionem approbare. ac indultum huiusmodi ad decem annos durare debeat.

Datum Rome apud sanctum Petrum sub annulo piscatoris die secunda aprilis. M.CCCCCXVIII. Pontificatus nostri anno sexto.

Euangelista.

Dilecto filio Alberto Bruno laico ciui Asteñ. V. I. doctori.

Considerati mihi Alberto Bruno eos qui lex animata sunt in terris: iusticie ⁊ soluendarum iuris nodositatum se curam habere hactenus nō ostendisse: morisq; esse vt hi qui noua volumina in lucem emittunt illa cuipiam dicare studeant. Ad te sacratissimam virginem Mariam Dei genitricem: gratia plenam: ⁊ humani generis indefessam protectricē confugiendum putaui: tue maiestatis laudi hunc tractatum: ⁊ quosuis labores meos dicando. Ad cuius preces Deus optimus (in cuius manu principum corda sunt) vel per ora principum aut iureconsultorum quos elegerit iuris tenebras facile tollet. Vade igitur mi tractatus liber vtināq; nominis tui presagia diuino auxilio ac ipsius gloriosissime virginis Marie precibus ⁊ gratia accedentibus: iuri nostro hac etate afferre valeas.

In nomine indiuidue trinitatis Redemptoris ꝙ nostri Crucifixi ⁊ Gloriosissime Uirginis Marie eius matris totius ꝙ celestis curie triumphantis. Dicitur de forma ⁊ solemnitate prout in iure considerantur ⁊ effectum habēt ego Albertus Brunus. J. U. do. Astensis pmitto.

De essentialibus substantialibus naturalibus ⁊ accidentalibus rerum.

Premitto ꝙ ad vniuscuiusqꝫ vel productionē requiruntur causa efficiēs causa materialis causa formalis ⁊ causa finalis ⁊ ista sunt decernentia proprios seu primos effectus ita ꝙ nisi ista concurrāt actu vel aptitudine non possit res in esse produci declarando vt per Bald. in. l. cunctos populos secunda colum. C. de sūm. tri. ⁊ in. l. solam tertia ⁊ quarta col. C. de testi. ⁊ in. l. testium quarta colum. eodē titulo ⁊ in Rubrica. C. de rescin. ven. ⁊ aliqua dicam in fine horum euidentialium ⁊ in fine sequen. articuli ⁊ alibi deo dante dicere spero.

Preludia — *Cā efficiēs materialis formalis ⁊ finalis ad eē rei requirunt*

Item premitto ꝙ habemus substantialitatem necnon substantiale formam solemnitatem naturam ⁊ accidens que omnia differunt. Est autem substantialitas secundum Bal. in repe. l. prime in tertia colum. versi. nunc venio ad questiones. C. de sacrosan. eccle. ipsa intrinseca rei subsistentia ⁊ in dispositionibus est ipsamet dispositio rei enī substantiā est ipsa res seu ipsius rei essentia facit. l. obligationum substantia in principio. ff. de act. ⁊ obliga. vbi substantia obligationis sumitur pro ipsamet obligatione ⁊ glo. ibi exponit substantiā obligationis scilicet esse proficiscens a contractu vel quasi aut alio actu productiuo obligationis quod autē gl. ibi dicit naturam esse de substantia infra declarabo an verū sit. Substantialia autē dispositiōis vel actus ⁊ rei in iure ea appellantur sine quibus dispositio vel res esse nō potest aut valere vt infra dicam siue sint de materia siue de solemnitate ⁊ forma siue aliter prout declarat Bal. in. l. pacta ꝯuenta quā legit cū. l. iurisgētiū in. j. col. ff. de pact. ⁊ in. l. prolatam in secunda colum. in fi. versi. quero si statutum. C. de senten. ⁊ dixit Ang. in. l. prima. ff. de vsufru. ꝙ illa dicuntur substātialia que rem existentem in sola potentia deducunt in esse perfecto qđ etiam fuit de mente glo. ⁊ Bald. ibidem de quibus substantialibus latius dicam etiam in fine horum ꝑludiorum ⁊ de hac substātia deo duce alibi plenius dicere cogitaui qꝫ etiam ad legum interpretationem necessaria est.

Nota ista — *Substantia* — *substātialia*

Secundo habemus formam que est modus sm quē aliquid fit aut fieri debet vt dixit Bald. in rub. ff. de iusti. ⁊ iu. in secunda colum. hinc heredis institutio est testamēti forma. §. ante heredes insti. de lega. §. primo insti. de fideicom. §. codicillus insti. de codicil. l. pen. ff. de his que te. delen. ⁊ l. fi. ff. de iur. codi. l. nemo. ff. de testa. tu. l. eam quā. C. de fideicommis. sic ꝙ vltime voluntates fiant vno contextu est de forma earum. l. cum antiquitas. C. de testa. l. heredes palam. §. fi. ff. de testa. sic etiam ex interrogatione precedente ⁊ promissione subsequente formatur stipulatio. l. quinta §. stipulatio ⁊. l. prima in principio ⁊. §. primo cum duobus sequen. ff. de verbo. obliga. insti. eo. in princip. sic ⁊ conuētio precii in pecunia numerata est forma venditionis ⁊ locationis. §. precium insti. de empt. ⁊ vendi. ⁊. ff. eo. l. secunda ⁊. C. eod. l. fi. ⁊ insti. loca. in princip. ⁊. l. prima. §. si quis summi. ff. depo. ⁊. l. naturalis. §. at cum do. ff. de prescrip. ver. ⁊ plura alia figurari possent exempla que breuitatis gratia omittā ⁊ de his ⁊ veritate horū latius dicetur. j. sub rubrica de diffinitione forme ⁊ sub rub. seq. quottuplex sit forma.

Tertio habemus solemnitatem que est modus secundum quem actus solemniter fit hinc dixit Bald. in. l. etiam in prima colū. versi. ⁊ quia quotidie. C. de exe. rei iudi. ꝙ substantia est qua primum res est natura qua primū res talis est solemnitas qua primū res solemnis est. Et substantia ponit rem in quiditate natura in qualitate ⁊ differentia ⁊ solemnitas est quidam modus circa ipsa vt testes in testamento ⁊ eorum rogitus licet Ange. in consi. xxxvi. incip. pro decisione quesitorū dicat ꝙ quedā est solemnitas essentialis que requiritur ad essentiam vt precium seu merces ⁊ res in venditione ⁊ locatione heredis institutio in testamēto quedam formalis que licet conferat ad essentiam ideo ꝙ sine ea actus valere non possit tamen habet se per modum ad extra vt eius verbis vtar nec ea deficiente deficit intrinsecum sicut materia cum sua prima ⁊ rudi forma. nam licet trāsigi non possit super alimentis sine decreto pretoris tamen non interueniente decreto non desinit esse transactio lꝫ non valeat que omnia ne in preambulis tractatum implicando confusio insurgat infra declaranda reseruabo ⁊ possunt videri que dicit Bal. in rubri. C. de rescin. ven. vbi dicit que sit substantia rei tam in materia ꝙ̄ in forma ⁊ solemnitate legali statutaria seu consuetudinaria ꝙ̄ in finali cā ⁊ efficienti.

solēnitas.

Quarto habemus naturam que quantum ad propositum nostrum est cuiuscunqꝫ rei primordium ꝑ quam vnum quodqꝫ hꝫ suum proprium esse secundū Bal. in. l. prima. §. libertatibus. C. de cadu. tol. vel aliter est virtus producta a propria spē actus subiecti prout dicit Bal. in rubrica in princip. C. cōmo. prout est calefactio in igne risibilitas in homine ⁊c. ⁊ dicit Bal. in prelu. feu. i quarta diuisione ꝙ natura nihil aliud est ꝙ̄ qualitas innata a principio generationis ex qua virtus contractus proficiscitur ⁊ semꝑ inesse videtur nisi per pactū improprietur vt in. c. primo in titulo de feu. non ha. propri. na. feu. ⁊ in. c. primo in. §. preterea in titu. quid sit inue. Item secundum ipsum Bal. in. l. j. in tertia colū. versic. sed statim quero. C. de senten. que pro eo qđ interest natura est ipsarum rerum vis ac potestas seu proprietas sicut dicimus ꝙ propriū ⁊ naturale hominis est risibilitas lꝫ secundum eum ibi natura in casu illius. l. aliter sumatur scilicet pro eo cuius natura est commensurabilis ad aliud vt rei ad precium ⁊ vsus rei ad pensionē ⁊ sic de similibus ⁊ vt preditū secundum Bal. in. l. etiam in pria colū. C. de execu. rei iud. substantia est qua primū res est natura qua primum res talis est solemnitas qua primum res solēnis est ⁊ substantia ponit rem in quiditate natura in qualitate ⁊ differentia ⁊ solemnitas est quidam modus circa ipsa. Et ideo ipse Bal. i. d. l. pacta ꝯuenta in. j. col. quā legit cū. l. iurisgē. ⁊ post eum ibi plenius Ange. in. §. adeo in prima colū. ff. de pact. quedam pacta dicuntur substātialia siue essentialia que tangunt id quod habet ipsum contractum substantiare ⁊ dare sibi esse sicut in contractu emptionis ⁊ venditionis sunt res ⁊ precium quedam dicuntur naturalia que a cōtractu inferuntur sicut est euictio. l. non dubitatur. C. de eui. ⁊. l. secūda. e. ti. cū ibi notatis. Item de natura tutelle est vt veniant vsure toto titulo. C. ꝺ vsur. pu. sic de natura dotis est vt reddatur iuxta dispositionē. §. exactio. C. de rei vx. act. vnde nō bene dixit Signoro. in consi. lj. incip. statuto medicorum dū vult ꝙ quandocunqꝫ immutatur aliquid qđ est assumptum in naturam ꝙ videatur immutari vel omitti forma rei per. l. si vnus. §. qđ in specie. ff. de pact. ibi antique forme redditur quia forma ibi pro natura pōitur per predicta ⁊ dicam infra de qua natura quid sit sm phos ⁊ an sit forma vel materia ⁊ multa de illa per phm secundo phisi. in prin. ⁊. §. primo ⁊. §. est igitur natura vbi late per cōmen. ⁊ per Burleum in prohemio pmi phisi. ⁊ per Nico. in prin. secundi operis ⁊. j. per discursum ⁊ insti. de iure na. gen. ⁊ ci. in prin. cum glo. j. nā aliud est ipsa natura aliud esse de natura rei.

Natura.

Quedā dicunē accidētalia que non ꝯtingunt naturā ꝯtctus sed sunt extranea ⁊ separata vt si appōatur pactum inter emptorem ⁊ venditorem de eundo romam. nā hoc pactum nisi fuisset appositum non includebatur nec veniebat virtute contractus cum nec principaliter nec consecutiue venditio ad hec sit ordinata sed vt preciū rei prestetur venditori ⁊ res emptori tradatur aut euictio prestetur. l. ex empto. ⁊. l. si quis alienam. ff. de act. emp. ⁊. d. l. secunda ⁊. l. non dubitatur ac per discursum titulorum. ff. ⁊. C. de euict. ꝺ quibus accidētalibus dicā in col. seq. ver. hēmus quinto ⁊ dixit Bald. in. l. in vendentis in secūda col. C. de ꝯhen. empt. in versi. Item scias ꝙ in ꝯtctu emptionis reperiuntur tria vocabula, vnum qđ appellatur substantia que est radix originalis ipsius ꝯtctus ⁊ consistit in tribus scilicet re precio ⁊ cōsensu aliud appellat natura qđ est extensio illius radicis ex meraqualitate product aliud appellatur accidens qđ ē forma

Accidentalia.

q̄dam superaddita supra substantiam z naturam ex aliquo speciali modo vel pacto que forma potest esse z abesse sine substantiali transmutatione subiecti allegat que habentur in.l.pacta conuenta.ff. de contrahen.emptio. vbi est plena glos.est ergo natura quod est a principio connexum z non per accidens subsequutum vt ex predictis apparet.

¶ Hinc dixit Bald.in.l.prima tertia colũ.secunda questione in fin.C.pro soci.q natura nil aliud est nisi quedam dispositio quam lex vel consuetudo disposuit seu introduxit super contractu per.l.si vnus.§.pactus versicu.quod in specie.ff.de pactis ita q natura tanquam quoddam intrinsecũ omnibus contractibus insit vt ibi per Bald.z q inducatur natura etiam per consuetudinem in lege consuetudinaria vt in tit.de natu.feu.c.j.in princ.z in plu.feu.l.iiij.diuisiõe.

¶ Et aduerte q glo.iij.in.d.l.pacta ɔuẽta appellat naturã adminiculũ actus z in iure nostro ex legis artificio sunt nãe introducte vt dicit Bal.in.l.si vnus.§.pactus ne peteret.vẽ. qd in spẽ in.j.col.ff.de pact.z in rub.C.de ɔtrahen.emp.in.xij. q.z Bal.in.l.j.§.libertatibus.C.de cadu.tol.ex pdictis z nõtis in locis pallegatis satis pcipi põt quid sit nã quantum ad ppositum nostrum z q̄ sit necessariũ pdicta intelligere z de ipsius nature effectu non est congruum hic attingere.

Accidẽtia.

¶ Habemus quinto accidentia seu accidentalia q̄ vt dixi p̃xime tractando de nã sunt quedã forma supaddita supra substantiam z naturã ex aliquo spãli mõ vel causa seu casu z põt esse z abesse sine substãtiali transmutatione vt in.d.l.pacta conuenta.ff.de ɔtrahen.emp.cum ibi notatis p glo.z.l.iuregẽtium.§.adeo cum seq. iunctis ibi notatis.ff.de pact.ita dixit Bal.in.d.l.in vendentis in secunda col.in vers.Itẽ scias.C.de ɔtrahen.emptio.subdẽs ibi in.iiij.qõne tñ.q illud qd aduenit rei substãtiande dr substantia seu forma substantialis z illud qd aduenit rei substantiate dr accidẽs qd plenius tangam in mã forme in diuisionibus forme. Hinc dixit Bal.in d.l.iuregentiũ.§.pacta ɔuenta in prin.cõmen.z post euz ibi pulchre Ang.in.§.adeo q accidentalia nõ ɔtingunt naturã ɔctus sed sunt extranea z sepata nec includuntur virtute ɔctus principaliter seu cõsequutiue vt si fiat iuxta ɔctũ emptionis pactum de eundo romam vt pdixi faciunt que dixit Bal.in rub.C.cõmo.in.j.col.vbi dixit q in ɔctibus quedaz veniunt nãliter quedã accidentaliter z ea que veniunt accidentaliter ɔtingunt ex triplici radice.nam aut veniunt rõne culpe vt in.l.si vt certo.§.fi.ff.cõmo.aut rõne more.l.ratio.§.fi.ff.d act.emp.iũctis notatis plene in.l.vinuz.ff.si cer.pe.aut rõne pacti seu cõuẽtiõis apposite supra naturã ɔctus z h dicit respicere plura mẽbra vt ibi per eum z gl.iij. in.d.l.pacta ɔuenta appellat accidentalia vt dixi ẽt.d.adminicula ɔctus z glo.magna ibi appellat ea accidentalia ɔctus q̄ sunt ab eo extnea z illi nõ attingentia.Ex his verificatur conclusio Bar.in.l.prolatam.C.de sen.z inter.scilicet q ea que necessario non exiguntur ad essentiam z validitatem actus si nõ sunt naturalia sunt accidẽtalia z iõ leuis solẽnitas que omissa non viciat actum vt.j.dicam dicet solẽnitas accidentalis eo q põt esse z abesse preter subiecti corruptionẽ p pdicta z infra plenius dicã z lz lex nõ hẽat leuem solẽnitatem p extranea z non attingenti non tamẽ desinit esse accidẽtalis eo q non est necessaria z non est de natura iuxta nota per Bar.in d.l.prolatam aliquid ergo est accidẽtale tum q extraneuz z non attingens tum q leue z de bene esse z si diceremus put dicit phi.iij.topi.z.v.meta. illud dici simpliciter accidens qd põt esse z abesse pter subiecti corruptionẽ opporteret dicere q naturalia essent accidẽtalia in iure nostro q possunt esse pter subiectu corruptionẽ vt videmus in euictiõe.l.si fundum sciens.C.de euict.z.l.rẽ alienã.ff.de ɔtrẽ.empt.z.l.emptorem.§.fi.ff.de act.empt.iunctis notatis in.d.l.pacta conuenta z in.d.§.adeo cũ seq.vnde prima descriptio in iure nostro est tutior.Facit qd dicimus de feudo non habente propriam naturã feudi z lz supra dixerim q accidentalia sunt q̄dã forma superaddita posset ɔ hoc adduci dictum Bal.i.l.j.in antepe.col.versi.extra queritur.C.qui.admit. vbi dicit q illud qd est variabile z non pñtum non dẽ de forma sed sic est q accidens potest esse z abesse salua rei substantia ergo non potest appellari forma Rñ.q accidens nõ est de forma intrinseca actus sed bene illum informat vt declaratur in.d.l.pacta ɔuenta z in.d.l.iuregẽtium.§.adeo cum sequẽ.ff.de pact.ideo appellari esse quãdã formam supadditam z clari⁹ hoc declarabitur ex his que dicaz.j.in propria materia forme circa illam materiam qñ aliqd censeat traditum p forma vbi tangã qño aliquid dicatur de forma.

Que d predictis dicitur sbalia.

¶ Superest primo q̄ ad destinatã materiaz condescendã singulariter attingere que de predictis dicant substantialia.cũ differant substãtia z substãtialia vt dixi.ɔ.e.in princi.qñ ad infra dicẽdorum intellectũ hoc scire necessarium puto z fm glo.in.d.l.pacta ɔuẽta.ff.de ɔtrahen.emp.substãtialia dñr illa sine quibus actus ɔsistere nõ põt aut valere vt est preciuz z res in vẽditione ac ɔsensus.l.nec emptio.ff.de ɔtrahen.emp.z l.ij.z.iij.C.eo.z.§.precium z.§.itẽ preciũ insti.de empti.z vẽ.z dicit Bar.in.d.l.prolatam z ibi alij.C.de sen.z in tit.om.iud.q ea dicũtur esse substãtialia quibus cessantibus res eẽ non põt.d.l.pacta conuenta z vt alias dixi secundum Bal.in.d.l.iuregentium.§.pacta conuenta in q̃rta col. z Ange.ibi in.§.adeo substãtialia dicuntur que tangunt id qd habet substantiare ɔctum z dare sibi esse habetur in.c.tua nos vbi tex.cum gl.fi.z in.c.tue fraternitati de sponsa.vbi in matrimõio z in baptismate in.c.j.de baptis.Facit qd dixi supra in principio.fm Bal.in repe.l.j.in tertia col.C.de sac.san.ecc.declarãdo quid sit substãtialitas z qd dixit Joã.de Imol.in l.si is qui in prin.cõmẽ.ff.de testa.z Pau.de ca.in.d.l.platã z in.l.j.in prin.cõmẽ.ff.de leg.vbi dicit q ea q̄ sunt substãtialia nisi oia ɔcurrant non tz actus z q̄ sit qualitas substantialis plene dico in tract.de augumẽto l.iij.ɔclusione prin.secunda carta z ad ibi dicta me remitto ea autẽ que possunt esse z abesse pter subiecti corruptionẽ dicit apte nõ esse substãtialia z hñ.Ex his necessario ɔcludit q accidẽtia nõ sunt substãtialia eo q sine eis actus subsistere põt iuxta pdicta z pz ex notatis p glo. hoc expsse dicentẽ in.d.l.pacta ɔuẽta z p nota p bal.l.d.l.quã legit cũ.d.l.iurisgẽtium pacta ɔuẽta in prima col.z per doct.in.d.l.prolatam iunctis his que dixit idem Bal.in.d.l.in vendentis in secunda col.versi.item scias cuz aliis iuribus supra allegatis z q Bal.in.d.l.in vẽdentis in quarta questione in fin.dicit q illud qd aduenit rei substantiate dr accidens z non substantiale intellige vt dixi supra in materia accidentium nisi tale adueniens rei substãtiate sit tale vt omissum habeat viciare actum iuxta nota p Bal.in.l.vniuersa.C.de preci.impe.of.z Ang.in.d.consil.xxxvj.in prima col.lz ɔɔe.quem refert Jo.de Imol.in.c.cũm in antepe.col.de elec.in.vj.teneat illa dici de substantia actus que cõtemporanea cum actu introducendo concurrunt non que post actum originatum interueniunt per.l.cũ hij.§.si pretor.ff.de transac.z.l.fulcinius.§.quid sit latitare ff.et qui.cau.in pos.ea.z pñt esse casum in.c.cum terra de elect.z in.l.vniuersa.C.de preci.imper.of.Sed aduerte q aliq differunt esse de substantia z bene dicit ɔeɔe.z esse substantiale capiendo substantiam qua primum res est.Ex quo infero q quedam est substantialitas primordialis z originalis q̄ nisi a principio z in primordio adsit res non subsistit vt est videre in emptiõe de re precio z consensu quedam est effectualis que aducant rei iaz substantiate que si deficiat actus effectum habere non potest vt in.d.l.vniuersa per Bald.z per Ange.in consilio preallegato z infra plenius dicam in materia forme in eius diuisionibus.Item in his que tractu tẽporis perficiuntur quedam substantialia sunt ordinata ad inchoandum quedam ad prosequendum quedam ad finiendũ vt videmus in iudicio ex notatis in.d.l.prolatam z his que dixit Alexan.in.l.cum fundus in principio.ff.si certum pe.post Bart.in.l.amplius non peti.ff.rem ra.habe.z vide omnino quod dicit Bald.in rubrica de re.diuin.in pen.colũ.Sed an naturalia dicantur substantialia z quidam dixerunt q sic prout dicit gl.in.d.l.pacta conuẽta p.l.iurisgentiũ.§.idẽ scio.ff.de pact.z pbat q de nã venditionis est vt dominium rei transferatur in emptorem si vendens sit dominus vel vsucapiendi condictio si non sit dñs vt est tex.in.l.ex empto.in prin.et.§.primo.ff.de contrahen.emp.z in.l.clausu⁹ eod.titu.z.§.vendite insti.de rerum diui.z.l.cũ res.C.de pba.z.l.si ager cum similibus.ff.de rei ven.Et si in contrariũ ageretur scilicet q dominium rei vendite non transfereret in emptiorẽ certe non esset cõtractus venditiõis vt est tex.in.l.cum manu fata.§.fi.ff.de contrahen.emptio.z declarat Bal.in rubrica.C.de contrahen.empt.z in.c.primo.§.hoc autem de succes.feu.z sic negari non potest quin ea que sunt de natura sint substantialia q abesse non possunt preter subiecti corruptionem.Et hoc fortius pcedit q qd veniat dominiũ non est de substantia venditionis cum absq dominio

tencat

teneat venditio. l. ſi ita. §. primo iunctis hijs que habẽtur in l. cum venditionis. ff. de contrahen. empti. ⁊ d. l. clauibus ⁊ l. rẽ alienam eo. titul. ⁊ l. alienatio. ff. de verbo. signi. in facit etiam qd dicit Bal. in. l. pacta nouiſſima in tertia col. C. de pact. dum loquitur de reſeruatiõe contra naturam actus vt non teneat iuxta. c. cum. M. ferrarieñ. de consti. ⁊ q: glo. in. d. l. pacta conuenta non vult vt natura dicatur ſubſtãtialis ſeu de ſubſtantialibus adeo vt gl. tertia ibi dicat naturã eſſe de adminiculis actus pro quo facit q: licet euictio ſit de natura actus vt alias probaui tamen poteſt abeſſe preter ſubiecti corruptionem. l. emptorem. §. fi. ff. de act. emp. tamen pro ſuſtentatione veritatis dicerẽ aliqua naturalia eſſe de ſubſtantialibus eo quia ſi alterentur lex vult actum alterari vt predixi aliqua vero non ſunt de ſubſtantialibus quoniaʒ ẽt ſi alterentur non alteratur actus ⁊ ita intelligo tex. in. d. l. iuriſgentiuʒ. §. adeo nec eſt iudicio meo indiſtincte dicendum q naturalia non ſint ſubſtantialia.

¶ Quid autem in forma ⁊ ſolemnitate an dicantur ſubſtantiales ſeu de ſubſtãtialibus dicet. j. in duobus articulis ſeq. ⁊ large in proxime ſequenti dum tangam de leui ſolemnitate reliq per breuiẽſeʒ l reper. in verbo forma in fin. ⁊ Fely. in c. cum dilectis verſi. quartum ſignuʒ in fi. de reſcrip. Et circa materiam licet pateat ad ſenſuʒ q ſit ſubſtantialis hoc vult Bal. in. l. non codicillum. C. de teſta. tex. ⁊ doct. poſt glo. fi. l c. tua nos de ſponſa. ⁊ patet ex dicendis. j. eo. ſub rubrica de conuenientia inter materiam ⁊ formã vbi multa dicã de materia ſeu de cauſa materiali acẽt. j. circa finem ſequentis articuli ⁊ ibi tradaʒ quottupliciter ſm iura ⁊ naturales conſiderẽtur ⁊ ſumãtur tam materia ꝙ forma. Cum cã efficiens materialis formalis ⁊ finalis mĩ iplicitur apud nos ⁊ eos ſumatur ⁊ conſideretur ⁊ q: de cauſa efficienti quottupliciter ſumat ibi forte nõ dicã. Hic pro intellectu predictoruʒ premittam vnde prout declarat Burleus ſuper ſecundo phiſi. iij. trac. c. primo quarta parte. Cã efficiens dr multipliciter: vʒ proprie ⁊ metaphorice efficiens metaphorice eſt idem qd finis ⁊ eſt illud propter quod agens agit efficiẽs proprie eſt efficiens ſtatuendo finem vel illud qd eſt medium ad fineʒ ⁊ ſic conſiliator dr eſſe efficiens aut eſt efficiens operando ⁊ hoc dupliciter quoniam aut applicat actiuum paſſiuo ⁊ ſic illud qd applicat ignem domui dr comburere domũ. Et ſic medicus eſt cauſa efficiens ſanitatis aut operando circa materiam ⁊ tunc aut diſponit materiam ⁊ ſic ſemen maſculi dr eſſe cauſa efficiens prolis aut inducit formam ⁊ ſic deus dr eſſe cauſa efficiens ſupponẽdo q natura itellectiua ſit a deo vt in cle. pria de ſum. trini. ⁊ fi. catho. de quo latius in fi. ſeq. articuli dicetur.

Cã efficiẽs qd ⁊ quotuplex ſit ſm phos

Itẽ cã finalis ſimiliter eſt multiplex ſcilicet finis euentus ⁊ finis intentus finis euẽtus poteſt eſſe malus ⁊ apparere malus. Et finis intentus poteſt eſſe duplex ſcilicet finis generationis ⁊ rei generate finis generationis eſt forma. Et finis rei generate eſt duplex. Quidã ſcilicet intentione primaria ⁊ quidam ſecundaria ⁊ vterqꝫ duplex: vʒ qd ⁊ quo: nam ſecundum primariam intentionẽ qd eſt ipſe deus ⁊ quo eſt finitio ſeu viſio dei ſecunda vero intẽtione quo eſt habitus virtutis qd ipſum operari ⁊ ſecundum cõmen. ſecundo phiſi. c. primo tertio tractatu quarta parte i fi. finis in naturalibus ⁊ volũtariis eſt bonum intentum per illa que fuerint ante ipſum finem vt cõmunis rebus volũtariis ⁊ naturalibus. Et finis eſt vltimũ nobile ⁊ forma tũc ẽ finis q: vltimũ in generatione ⁊ dicitur vltimum q: eſt prima quies ad quã veniunt generata ⁊ motus generatiõis poſt qd venit mors que proprie non eſt finis ſed dicitur vltimũ vt traditur ſecundo phiſi. tertio tract. primo capitulo tertia parte. Et ſecundum Burleuʒ ibi poſt phm vʒ in quarta parte prime partis principalis tertio tract. gl. pen. finis dr dupliciter primo q: forma eſt finis materie. Et illud ad quod peruenit res eſt finis rei ⁊ ſecundum hoc dicimus q homo eſt finis reruʒ cauſatarum pp ipſum ⁊ ſic nos ſumus finis rerum artificialium Alio modo dr finis ille cuius eſt res pp quaʒ res ſit ſic q aliter non fieret ⁊ vteretur vnde ſumus finis omnium artificialium quia ſiunt vt eis vtamur ⁊ illas habeamus reliqua de fine dicentur in articulo ſeq. in vltimis chartis ⁊ dicitur ſecũdo phiſi. in quarta parte primi capituli q finis ẽ cã aliarum cãrum ⁊ nobilior. Et ibi ẽt dico q cã efficiẽs eſt quadruplex ſm phos vʒ perficiens diſponens adiuuans ⁊ conſilians.

Finis ⁊ cauſa final' qd ⁊ quottuplex ſit ſecundũ phos

¶ Item cã efficiens dicitur dupliciter poſitiue ⁊ priuatiue poſitiue applicando ſuam virtutem ad aliquod opus ſeu factum vt in faciendo nauem opere ſubmergi priuatiue q: gubernator nauis ſtãs abſens non agit ad ſalutem nauis quod innatum eſt facere. Et hec eſt longa materia que diſtinguit inter omittẽtem facere quod debet vel dolo vel lata culpa vel leui vel leuiſſima quam late examinat Bart. in. l. qd nerua. ff. depoſi. ⁊ Bald. in. l. que fortuitis. C. de pigno. act. ⁊ in qua contingit tãgi q culpa ordinata ad caſuʒ non excuſetur ob caſum vt ibi per Bal. vbi. ŝ. in. fi. cõmen. ⁊ Bar. in. l. ſi vt certo ſed interdum. ff. cõmo. ⁊ hec diſtinctio cauſe traditur per Burleũ ſcdo phiſi. pria parte tertie tractatus vel i. c. ij.

Cauſa ſcdm phos quot tuplex ſit

Cauſa efficiens

¶ Item ſm Burle. ſecundo phiſi. tertio tract. ſecunda glo. exponendo text. phi. ibi cã eſt duplex principalis ⁊ ſecundaria ⁊ vtraqꝫ duplex ſcilicet vniuerſalis ⁊ particularis quãtũ ad cauſam que dicatur principalis dicit phs q vna eſt cã ex qua ſeu vnde primum principium mutationis ⁊ quietis quãtum ad cãm ſecundariam dicit phs vt conſilium qd ſecundũ nos idem eſt q inſtituens docens cõſiliato formam rei quaʒ eſt facturus vt dicam. j. de cognitione forme circa finẽ quantum ad cauſam vniuerſalem ⁊ particularem dicit phs vt pater filij pater enim eſt cã particularis filij. Et faciens eſt cauſa vniuerſalis q: omne faciens plus continet ⁊ cõmutans eſt cã vniuerſalior q: oẽ faciens eſt mouens ⁊ cõmutans non e ꝯ qm mouere eſt i plus ꝙ agere: vt pʒ primo de generatione ſm Burleum vbi. ŝ. Et ſm Bal. in. l. ex placito prima. q. C. de rerum permu. cauſarum ẽt alia eſt mediata alia imediata ⁊ imediata magis iprimit ꝙ mediata ⁊ attẽditur tam in iure noſtro ꝙ in naturalibus vt videmus in plãta prune in qua ſi inſeratur ramus piri ille ramus deferet pira tanqꝫ pducta a cã imediata qꝫuis ab arbore prune capiat nutrimentum vt ibi latius per Bal. faciunt que. j. proxime dicentur. Sic dicimus q materia ſeu cã materialis alia proxima alia remota ſm Bar. in. l. j. in ſecunda colũ. circa princip. ff. de actio. ⁊ oblig. Inſuper ſex ſunt modi ſpãles cãrum vt per Burleuʒ ſecũdo phiſi. ſecũda parte prin. tertij capituli vʒ propinquũ remotũ per ſe ⁊ p accidens ſimplex ⁊ cõpoſituʒ ⁊ qdlibet horum eſt in actu ⁊ potentia vt ibi ⁊ cã in potẽtia eſt que aliqñ agit aliqñ non vt edificator ⁊ medicus vt tradit ſecũdo phi. tertio tract. i fine ⁊ de cã pꝑinqua ⁊ remota traditur ibi tertia parte tertij capituli.

Quid ſcdm iuriſtas.

¶ Itẽ ſunt modi vt ſm cõpleſionẽ ſeu cõpoſitionẽ ⁊ diuiſionem vt in. d. ij. pte principali tertij capituli. Itẽ alia eſt cauſa vniuerſalis alia pticularis ibidẽ qrta pte tertij tractatus ⁊ de cã in actu ⁊ potẽtia ibi maxime in. ij. pte tertij capituli ⁊ qd cãe poſſint eſſe ſibi inuicẽ cãe p Burle. ibi vʒ ſecundo phiſi. j. pte tertij tract. Itẽ in quolibet genere cauſarũ inenitur prius ⁊ poſterius vt. j. in articulo ſeq. circa finẽ poſt tradita ſecundo phiſi. c. ij. tertij tractatus ⁊ prius dr dupliciter vel q: tanqꝫ cõius ⁊ vniuerſalibus ⁊ ſic ſm pdicatiõem q: de pluribus pdicatur ꝙ poſterius ⁊ poſterius de paucioribus ⁊ ita capit in pmiſſis ac ꝑpoſito hinc artifex dr prior ꝙ medicus q: cõior eſt artifex ⁊ de pluribus predicat vt dixi i articulo ſeq. circa finẽ ⁊ ſic cognatio dr prior ꝙ agnatio ⁊ adoptio ꝙ arrogatio cũ ſint noĩa magis cõia ⁊ ad plura ſe habentia vt inſti. de adop. §. j. ⁊ de leg. agna. tu. etiam. §. primo.

In cauſis q̃ dicat prior.

¶ Alio modo dr ſm phos prout traditur loco preallegato prius ſm cauſalitatem ⁊ hoc mõ illud eſt prius cuius cauſalitas ad plẽs effectus ſe extendit. Et pdicta conferunt ad dictum Bal. in. l. hac ꝯſultiſſima prima colũ. C. q teſta. fa. poſ. vbi querit qñ concurrunt plẽs modi cõiecturarum ſeu interpretandi ac plẽs regule que ſit pferenda ⁊ preponderetur vnaʒ dicit ibi Bal. q ſpãlior ⁊ minus cõis ſicut ẽʒ nos ſpẽs derogat gñi vt in regula gñi per ſpẽm in. vj. quod dialetici damnant non intelligentes ſenſum nec verba iuriſtarum.

¶ Et prout dicam. j. articulo ſeq. in vltimis chartis forma prior dicitur que eſt vniuerſalior. Et natura prius dr dupliciter eſſe vt cum dicimus q materia prius eſt natura ꝙ forma ex eo q natura prius in actione ſua preſupponit vel cum dicimus q forma prius eſt q materia ex eo q natura prius intendit vt traditur ſecundo phiſi. tertia parte tertij tract. vbi burleus vbi dicit prout dixi quomodo cauſe poſſint eſſe ſibi inuicem cauſe. Et dum dixi q materia eſt prior ⁊ cõior ⁊ ad plures formas accõmodata eſt aduertendum q quedã ſunt forme artificiales que habent determinatam materiaʒ ac ſibi certam vt ferre forma vt in ſecundo phiſi. §. lectulus autem vbi burleus in fi. ⁊ non mirent lectores ſi allego tex. ⁊ cõmenta philoſo. more iuriſtarum.

¶ De generali cognitione ⁊ de diffinitione forme ⁊ solēnitatis.

His premissis conuenit videre primo ⁊ ante omnia quid sint forma ⁊ solemnitas ⁊ de earum diffinitione seu descriptione vnde secūduz iuristas ⁊ phos tam naturales ꝙ morales. Forma est que dat esse rei vt per phm. vij. ⁊ viij. meta. et patet in. l. iulianus. §. sed ⁊ si quis. ff. ad exhi. cum concor. que dicentur infra in articulo de potentia ⁊ effectibus forme in primo effectu ⁊ patet exemplum in testamento circa heredis institutionem que dr forma testamenti. Ex quo dat esse testamēto. §. ante heredis insti. de lega. l. non codicillum. C. de testa. cuz concor. s. suo loco allegandis. nam ex heredis institutione vltra qḋ dat esse testamento inducitur differentia inter testamentuz ⁊ alias vltimas voluntates prout est codicillus. d. l. non codicillum ⁊ l. hereditatem. C. d̄ cod. ⁊ §. pen. insti. eo. gl. in. l. prima. ff. d̄ test. ⁊ insti. eo. in princip. Sed hec diffinitio non est perfecta put capitur esse in iure nostro quia vltra id qḋ dat esse vt est heredis institutio in testamento ius aliquādo addit ⁊ vult in actu interuenire solēnitates sine quibus actus ⁊ dispositio non tenet ⁊ dicitur imperfectus. l. ex imperfecto ⁊ l. si vnus ⁊ l. testamentum cum concor. C. de testa. vbi testamentum habens heredis institutionem ⁊ carens alijs solemnitatibus est nullum ⁊ imperfectuz ⁊ ista imperfectio dicitur imperfectio ratione solemnitatis ad differētiā eius que interuenit ratione voluntatis. l. hac consultissima. §. ex imperfecto. C. eo. titulo de testa. cum ibi notatis per Bar. ⁊ alios ⁊ in. l. is qui. ff. eo. Quod demonstratur ex eo ꝙ valent multa testamēta sine talibus solemnitatibus in multis casibus in quibus a iure remittuntur nec eo minus desinūt esse testamenta vt in. c. cum esses de testa. ⁊ in. l. fi. ⁊ in. d. §. ex imperfecto. C. eod. Et patet in testamentis militum ⁊ ad pias causas prout infra dicere ɔtinget loco suo ideo Bal. in. l. cum plures tertia colum. C. de condi. inser. alter diffiniuit formam dicens ꝙ forma est status perfectiuus rei per. l. cū ex causa que bene non probat. ff. de verbo. obliga. sed clare patet in. l. si is qui quadringēta. §. quedaz. ff. ad leg. fal. ⁊ facit. l. stipulatio. §. opus. ff. de oper. no. nunci. tex. cum glo. in l. qui falsam. ff. de fal. ⁊ glo. in. d. l. qui falsam dicit ꝙ formare idem est ꝙ perficere sed hec diffinitio non est conuertibilis cum suo diffinito quoniam status perfectus rei consistit ex materia simul cū forma. c. tua nos cum ibi notatis de spōso. Et patebit ex his que dicētur infra eo maxime in articulo de conuenientia inter materiam ⁊ formam accedentibus etiam causa efficiente ⁊ finali vt deo dante alibi suo loco dicam ideo Bal. in. l. continuus. §. cum quis. ff. de verbo. ob. dicit ꝙ perficere respicit substantiam que consistit ex materia ⁊ forma ⁊ verbum conficere respicit formaz. Ex cuius dictis insurgit ꝙ in dispositionibus ⁊ humanis actibus ac in ordinatis a iure forma sit modus secundum quem actus cōfici debet si est in fieri ⁊ sic considerata forma speculatiue ⁊ put ē in imaginatione vel si est factus secundū quem fieri debuit ⁊ sic ɔsiderata forma pratice seu prout est in opere ⁊ est de mente Bal. in rub. ff. de iusti. ⁊ iur. Et patet ex text. in. c. cum plures de offic. deleg. in. vj. ⁊ l. ait pretor. §. si. cum summario Bar. ff. de iureiur. ⁊ in. l. diligenter. ff. manda. Item patet in. c. vt circa in prin. de elect. in. vj. ⁊ cle. constitutionē versi. sane de elect. ⁊ l iuribus inducētibus solēnitate ⁊ modum seruandum in aliquo actu ⁊ formam tradentibus. Est enim differentia quo ad formam iter actus factos ⁊ qui sunt in fieri vt per Bar. in extraua. ad repri. in verbo sine figura in prin. ⁊ d. c. vt circa i pri. ⁊ de se pȝ ⁊ in. l. j. vbi Bald. ff. de vsufru. ⁊ infra proxime dicetur. Et qꝛ hec descriptio non bñ conuenit ad formam essentialez que diffinitur vt dat esse rei prout dictum fuit ⁊ non est generalis ꝙ̄uis Bal. in. l. incerti. xiij. questione in prin. C. de interdi. dicat ꝙ modus dat eē rei idest ordo dat iudicio formam quia loquitur de esse per modum inualidandi potest considerari alia plenior que rebus naturalibus ⁊ artificiosis ac a iure inductis conueniat licet omnis diffinitio sit in iure nostro periculosa vt per glo. i l. omnis bona diffinitio. ff. de reg. iu. Hoc modo ꝙ perfecta seu plena forma est que dat esse rei validum ⁊ vndique perfectum. nam ex hac diffinitione comprehēditur tam forma que dat esse ꝙ̄ illa que solemnizat actus sine qua solemnitate ius non vult valere actum. nam validum includit solemnitates predictas que dicuntur substantiales vt infra dicetur Item qꝛ per verbum validum non includuntur solēnitates q̄ nō sunt substātiales vt sunt leues de q̄bus. j. i articulo quotuplex sit forma etiam dicetur tales solemnitates veniunt ⁊ comprehenduntur ex verbo perfectum largo modo ⁊ in pleniori significato sumpto. Et sic ad effectum vt aliquis actus perfecte dicatur ⁊ omni ex parte formis diffinitio conuertit cum suo diffinito hoc modo testam̄etum vel instrumentū hꝫ formam que dat sibi esse validuz ⁊ perfectum ergo est forme non habet ergo non est perfecte forme ⁊c. ideo Bal. dixit ꝙ forma ⁊ ens ɔuertuntur ⁊ ꝙ forma dispositionis non ē aliud ꝙ̄ eius perfectio sicut forma naturalium non est aliud ꝙ̄ pfectio eorum vt per Bal. in. l. j. §. pro secundo in fi. cōmen. C. de ca. tol. vbi dixit ꝙ forma ⁊ ens conuertuntur.

¶ Forma quid sit.

Alia forme diffinitio.

Alia diffinitio.

Alia diffinitio.

¶ Item forma prout persistit ⁊ durat dr eadem consistētia non mutata essentia eius secundum Bal. in. l. si duo patrōi §. si quis iurauerit. ff. de iureiur. per. d. l. iulia. §. sed ⁊ si quis ff. ad exhi. ¶ Et quia dixi formā cōsiderari posse in actibus prout sunt in fieri. Itēm prout sunt facti. Est aduertendum ad ea que dixit Bal. in. l. secunda in repeti. in tertia colum. versi. vel dic. ff. de iureiur. ꝙ actus seu facta possunt dupliciter considerari vno modo prout cōcipiuntur in imaginatione disponentis expssa per verba vel nutu declarata iuxta tradita in. l. murum. ff. de acqui. hered. ⁊ tunc eorum forma est quoddam exemplar in mente consistens secundum qḋ quilibet artifex vel agens actum operatur cuȝ sine exemplari mētis impossibile sit teste etiam phio prorumpere rōnabiliter ad operandum seu actum faciendū facit. l. in testamento la prima. ff. de condi. ⁊ demon. vbi cuȝ non posset mente concipi exemplar traditum non poterat fieri exemplū ex eo. Sic ⁊ quis non presumit dicere qḋ mente non concepit. l. labeo circa fi. ff. de sup. leg. ⁊ non valet dictum quando nō fuit mēte conceptum. l. in ambiguo. ff. de re. iu. c. tue despon. ⁊ preter propositum non oritur actio. l. non omnis in princip. ff. si cer. pet. ⁊ si oritur nascitur ex tacita ⁊ coniecturata mente. l. si is qui. §. fi. ff. cōmo. Ex quo sequitur secundum Bal. ꝙ ea que fiunt facto non dicuntur rōnabiliter fieri cum ex animo non fiant sicut condictio causalis que casu ⁊ nō ex animo impletur potestatiua autem condictio bene fit ex animo ⁊ preuia deliberatione ⁊ consequenter dicitur rōnabiliter fieri ⁊ idcirco est implenda in forma potestatiue alias si sufficeret illam facto impleri transiret in causalem qḋ esse nō debet. l. secunda in fi. ff. de condi. ⁊ demon. facit. l. iam dubitari ⁊ qḋ ibi notat Bar. de implemento conditiōis ⁊ l. suus quoque iunctis etiam ibi notatis per Bar. ff. de here. insti. ⁊ l. fi. ff. de condi. insti. ⁊ l. si pater ⁊ ibi per glo. ⁊ doct. C. eo. titulo Hinc facta antequam fiant appellantur incerta quia suā speciem ⁊ perfectionem seu essentiaȝ in ipso fieri recipiunt ⁊ nō ante ⁊ a quo remouetur esse remouetur etiam certuȝ esse. l. certum. ff. si cer. pe. l. vbi autem non apparet in prin. ff. de v̄. obliga. ⁊ hoc modo capitur factuȝ dum lex dicit illud esse i obligatione quia sentit de imaginatiuo ⁊ futuro ⁊ qḋ fuit p partes imaginatum. l. stipulatio ista habere licere. ff. de vb. obliga. ⁊. §. si quis alium insti. de inuti. stipu. Alio mō actus ⁊ facta possunt cōsiderari realiter ⁊ prout facta sunt ac essentiam habent ⁊ tribuunt effectum ⁊ eorum forma est apparēs seu existēs ⁊ ea que dat esse ipsi facto iuxta. l. si is qui. §. quedam. ff. ad leg. fal. secundum qḋ supra latius dixi eo. articulo in princip. Et tunc dicuntur facta in solutione non autem in obligatione propter implementū. d. l. stipulatio ista ⁊ l. mutiane cum ibi notatis. ff. de condi. ⁊ demon.

Acta seu facta possunt dupliciter considerari.

De mente ⁊ imaginatione.

Facta antequā fiant dicunt icerta.

¶ Describitur autem forma ex allusione vocabuli quasi formosa hoc est pulchra ⁊ bene ordinata compositio secundum Bal. in. l. ius ciuile prima col. ff. de iusti. ⁊ iu. per. l. an. inutilis in prin. ff. de accept. Et melius facit. d. c. quia propter de elect. ⁊ l. fi. §. primo. C. de iur. deli. ⁊. d. l. hac cōsultissima in prin. C. de testa. cum pluribus alijs iuribus infra allegādis. Aliquando tñ forme appellatio impropriatur vt non significet formam de qua prediximus sed substantiam aut quantitatē vel tempus vt per Pau. de cast. in. l. mancipia in principio cōmen. C.

Allusio vocabuli forme.

cõmen. C. de furt. cum concord. de quibus per Fely. in. d. c. cum dilecta versi. quartum signum in fi. de rescrip. qd indu-cunt ad statuta loquentia de forma vt intelligantur sm ma-teriam subiectam de quo latius dicetur infra.

Forma non pōt videri: nec p visum percipi.

¶ Ceterum deueniendo ad reliqua tangentia cognitionez forme est sciendum sm Bar. in tract. de alueo. §. q si quis se-cunda col. ⁊ Bald. in sepe allegata rubri. ff. de re. di. vltima col. post phm primo de anima q substantia ac substantialis forma rei videri non potest sed ipsius rei accidentia quãdo que videri possunt putasi sint exteriora vt color ⁊ superficies vel lõgitudo altitudo profunditas magnitudo largitudo ro-tunditas angularitas rectitudo obliquitas ⁊ similia ideo p visum propria forma non percipitur sed per operatiões ⁊ ac-cidentia. Hinc quando aiata agunt naturales operationes debitas sue proprie speciei ⁊ attingunt propriam virtutem per quam habent perfectionem tunc nobis constat q habẽt propriam formam qr operatio arguit ⁊ arguite probat formã ⁊ est probatio ab effectu ⁊ sensitiua que est optima probatio nam querere rationem vbi habemus sensuz est infirmitas in-tellectus vt per Ari. in secundo phi. ⁊ dicit Ari. prio de ani-ma q accidentia magnam partem conferunt ad cognoscẽdũ quod quid est ⁊ ideo vbi accidentia permanent vt in rebus animatis sensus ⁊ motus ⁊ in non animatis vt in lapide ter-ra. In arbore superficies ⁊ color. In fructibus maturitas ⁊ sa-por que sunt terminus motus tendentis ad substantiam ibi certum est esse formam substantialem ⁊ verum esse quod i re-bus est propria forma ⁊ propterea Bal. i. l. de quibus in an-pe. col. ff. de legi. dixit q accidentia ⁊ operationes remote a subiecto manifestant corruptionem forme substantialis ⁊ q operatio arguit formam cum nulla forma possit esse sine na-turali operatione. Ideo qñ videmus rez a naturalibus opa-tionibus ⁊ solitis potentiis priuatam tunc non est ibi forma ⁊ signuz huius est q amittere solet nomen rei scilicet appel-latiuum qd significat substantiam ⁊ tunc oĩa accidentia corrũ-puntur que corrũpuntur a corruptione subiecti ⁊ nomen ap-pellatiuum mutatur quod stante idẽptitate substãtie est im-mutabile vt in. l. si quis in fundi vocabulo cuz ibi notatis. ff. de lega. j. ⁊ dixi. ã. eo. arti. ⁊ ideo Bar. in. d. §. q si quis atte-stando q forma substantialis sit inuisibilis in qualibet re po-nit exemplum in homine in quo forma substantialis est ani-ma cle. prima de sũe titulis ⁊ fi. ca. ⁊ latius dicetur. j. eo. arti-culo que anima videri non potest sed per exteriora ⁊ accidẽ-tia percipitur ⁊ ex eo qr homo habet corpus sic organizatũ exercens operationes intellectus ⁊ sensitiuas ideo dicimus q est homo ⁊ si non haberet talem organizationem dicere-mus q non est homo. l. non sunt liberi. ff. de sta. ho. ⁊. j. eod. latius dicetur ⁊ simile est in aliis inanimatis vt in terra quã cognoscimus p exteriora que si perderet desineret esse ter-ra ⁊ transiret in aliam speciem ⁊ amittetur primũ nomen ap-pellatiuũ ⁊ aliud sumeret: vt qr de terra fieret lapis coctus qr amplius nõ appellatur terra qd qualiter verũ sit dicetur. j. eo. articulo. Et si glans vel pomum aut similis fructus in terra corrumpatur nomẽ glandis vel pomi perdit ⁊ assumit nomen terre. l. j. ff. de glan. leg. Et si vinũ ⁊ mel cõmisceant qd libet perdit sua accidentia exteriora ⁊ transit in aliã spe-ciem ⁊ vocatur mulsum ladeo. §. cũ quid. ff. de acqui. re. do. Et per hanc rationez dixit Bar. in. l. de etate. iij. col. ff. de mino. Qz substantia rei vel psone nunq̃ percipitur per sen-sum corporeuz immediate: ita q si quis diceret cathedram aliquam esse de ligno eo quia videt lignum esset in propria locutio. nam ex colore qui est in obiectu visus ⁊ qui per sen-sum visus percipi potest cuz superficie ⁊ aliis supra expressis indicatur fore lignum ⁊ cathedra indicio intellectus perci-pientis ex representatione facta per sensum visus qui ope-ratur in colore ⁊ supficie. Idem si quis diceret se vidisse nu-merari decẽ florenos aureos: qr non vidit aurum neq̃ auri substantiam sed colorem qui inest auro ex quo indicatur ex aspectu aurum ⁊ dicit ibi Bart. valere tale testimonium lz non percipiatur imediate per sensum. §. ⁊ licet in auten. de testi. ⁊. l. testium cum auten. ibi posita. C. eo. sequitur Bal. in. l. solam. ij. col. in fi. C. eo. dum querit quomodo quis red-dat causam seu rõnẽ sciẽtie in quolibet pdicamento. Et pri-mo in predicamẽto substantie siue essentie: ⁊ dicit per id qd eam demonstrat ⁊ per eius accidentia que vt dictũ fuit ma-gnam partem conferunt ad cognoscenduz veritatem vnde sm eum si quis velit probare hominẽ viuere: dz reddere ra-

Quomodo formã in re aliqua eẽ pcipiamus.

Substantia vt auruz videri nõ pōt.

Multa d re ste qño deponat circa sbstãtiã ⁊ rei essentiam.

tionem vitam concludentem: vt qr vidit eũ mouere vel am-bulare que sunt signa ⁊ accidentia hominis viuentis ⁊ si vo-lo probare q iste sit lapis: probo per primam speciem: qr in-tuitiue species lapidis apparet oculo: ⁊ qr ledit pedem: qd confirmatur sm Bal. in prealleg. rub. ff. de re. diui. vlt. col. aliaratione videlicet qr dicta testiũ sunt ad bonũ ⁊ ciuilem intellectum trahenda ⁊ tolleranda ⁊ non cauilanda. l. stipu-latio. §. hec quoq̃. ff. de verbo. obli. nec enim sm eum in his est ad philosophiam recurrendum: sed ad vulgi opinionez. l. librorum. §. qd tamen cassius. ff. de leg. iii. ⁊. l. labeo cũ ibi notatis. ff. de sup. leg. ⁊ quãdo intelligimus qd velit dicere tex. nõ curamus vtrum loquatur proprie vel improprie: arg. l. scire leges. ff. de legi. ⁊ sm eum apud Legistas illa propo-sitio: q non videatur homo qui maxime ex inuisibili idest ex anima consistit est deridenda ⁊ merito respuenda tanq̃ ni-mis scropulosa ⁊ fantastica. Remote sunt enim sm eum a veritate iuris insidie. l. ita pudor. C. de adul. ⁊ mens legum est non disputare verbaliter sed declinare realiter: qr dixit imperator leges imponimus rebus non verbis. l. ij. in fi. C. cõmu. de lega. ⁊ ideo sepe improprijs vocabulis vtimur. l. si tibi. ff. si cer. pe. l. si cum ante. C. de dona. ante nup. l. iij. cum simili. C. de li. preter. Et pro dicta decisione facit qd dicunt Bar. ⁊ Doc. in. l. j. ff. si cer. pe. dum volunt q testis non te-neatur dare diffinitionem rei super qua deponit per quam diffinitionẽ traditur rei essentia: vt in. l. j. ff. de dolo sz suffi-cit q ex eius verbis ⁊ per circũstantias sermonis appareat: q testis intelligat rei de qua loquitur essentiaz ⁊ q sufficiat per testẽ tale quid exprimi in facto ex quo ius resultet: facit etiam qr testis deponens per sensum visus illud qd vere vi-deri non potest: sed per aliũ sensum percipi potest recte de-ponit eo qr sensus visus est generalis ad oẽs sensus vt patet ex notatis per doc. in. l. testium. C. de testi. ⁊ per Bar. in. l. si titio la. ij. per illum text. ff. de leg. ij. ⁊ Pau. de ca. in. l. j. in prin. cũ cõcor. ibi p Alex. in fi. cõmen. adductis. ff. de vb. ob.

Secundo est aduertendum: q sicut in actionibus est re-perire q alique sunt natiue alique datiue: vt notat in. l. j. ff. de actio. ⁊ obli. ⁊ insti. de actio. in pñ. ⁊ in pactis: q aliqua habeant vestimentum natiuum: sicut pacta vestita ⁊ habentia preexistentem materiam: ex qua possit oriri vesti-mentum ⁊ datiuũ vt pacta nuda: quando pariunt actionez: vt dixit Bald. in. l. iurisgentium. §. igitur nuda. Et ibidem Alex. in. §. quinimmo. iij. col. ff. de pac. ita etiã potest consi-derari circa formam: vt aliqua sit natiua: hoc est que insit ab origine: ⁊ que det esse ipsi rei: vt anima in homine ⁊ aliqua datiua a lege vel ab homine superaddita seu inuenta: vt di-cam. j. in arti. de causis forme. Ad qd est: qd dicam. j. quo-tuplex est forma in illo passu: q quedã est substantialis que-dam supsubstantialis. Facit etiã ad predicta: qd dixit Bal. in. l. j. C. ad. l. iulia. vi se dum loquitur de qualitatibus inna-tis: ⁊ que insunt a principio: quas dicit immutabiles ⁊ de ac-cidentalibus: quas appellat mutabiles: sic ⁊ in precio rerum quoddam est reale ⁊ iuxta verum valorem rei tempore con-gruo considerandum ⁊ quoddam formale a cõtrahentibus formandũ: iuxta tex. in. l. in lege falcidia hoc esse seruanduz §. fi. ff. ad. l. fal. Et primũ est natiuum: secundũ vero datiuuz: vt de se pz: ⁊ qd hoc attẽdẽdũ sit i casu suo declarat illa lex.

De forma natiua et datiua.

Tertio est considerandum: q forma in actibus conside-ratur tacite ⁊ expresse: qr etiam tacite actus infor-matur cum ea que tacite insunt iuxta contractum illũ infor-ment ⁊ extendant p glo. in. l. si oleum in prin. in verbo pre-scriptis verbis. ff. de dolo: ⁊ ibi notatur etiã p Bal. ⁊ Ang. in. l. j. in. v. col. C. de comue. fi. debi. lib. x. Hinc sm Bal. in. l. sed ea prima lec. ff. de legi. consueta que tacite insunt cõtra-ctibus dicitur illos informare. Facit qr videmus q condi-ctionum etiam quedã tacite insunt. l. cum quis in prin. ff. de solu. l. interdum. ff. de verb. obli. l. stipulatio. §. habet. ff. de ope. no. nun. notatur in. l. iij. ff. de leg. j. ⁊ plures conditio-nes: que tacite insunt in dispositionib9 numerat Bal. in sua margarita in verbo condictiones versi. j. ⁊. ij. ⁊ in. l. ii. in pe. q. prin. in repe. ff. de iureiur. ⁊ Glo. ij. in. c. quẽadmoduz de iureiur. vbi numerat cõdictiones: que insunt iuramento. Et certum est: q condictiones informant actum: vt dicam. j. in rub. seu articulo. Ex quibus cõsistat forma hinc sm Bal. in d. §. habet tacite clausule ita habent actuz modificare: sicut expresse ⁊ condictio tacita ita impedit ortum actionis ⁊ ob-ligationis sicut expressa: vt est Glo. in. l. item: qr. §. fi. ff. de

Tacite ⁊ expsse forma considerat.

pac. ⁊ in.l.ij.§.creditum in verbo post nuptias.ff.si cer.pet. in tantum ꝙ tacita condictio legis subrogata in locum expresse cõdictionis apposite a testatore:est eiusdem virtutis qꝛ ita impedit natiuitatẽ actionis ⁊ obligationis:licet non impediat transmissionẽ. Tex.est notabilis in.l.que sub condictione.§.fi.⁊ ibi Bar.ff.de cõdi.insti.de quo facit festum Fran.de are.in.d.l.iij.ff.de leg.j.Facit qꝺ dicunt doc.in.l.cum quid.ff.si cer.pe.maxime dñs preceptor meus circa regulam ꝙ par est virtus taciti:⁊ expressi.De expressa autem forma hic tradere superfluũ esset:qꝛ de ea traditur p discursum totius huius tractatus.

Materialiter ⁊ formaliter se habentia.

Quarto non est sub hoc articulo cognitionis forme omittendũ:ꝙ rerum ⁊ iurium quedam considerantur in iure nostro materialiter:prout sunt abstracta a forma ⁊ alique formaliter:prout per formam seu ex forma representantur:prout etiam declarat Bal.in repe.d.l.ij.in ij.col.ff.de iureiur.dicens ꝙ terminus iusiurandũ positus in.d.l.ij.dum dicitur ꝙ iusiurandum speciem transactionis cõtinet ponitur materialiter nõ significatiue seu formaliter subiungens:ꝙ idem terminus ita etiã sumitur in.l.ait pretor la.ij.eo.ti.Ex quo infert:ꝙ quãdo factum est in obligatione ipsum factũ materialiter ponitur seu sumitur non autem formaliter vel significatiue:qꝛ cũ sit in fieri non habet formam:idem vult Bald.in.l.certum pe.q.C.de rei vendi. appellans electionem anteꝗ̃ fiat informem ⁊ imperfectam sentiens:idẽ esse in his omnibus que sunt in potentia ⁊ non in actu:qꝺ dictum non placet saltẽ ita indistincte sumptum cum vt dixi.ᷓ.eo.colũ.ij.etiã ea que sunt in fieri si ponantur in consideratione hominis habeant formam imaginatiue: vult Bar.in.l.ita stipulatus.iiij.col.v.oppo.ff.de verb.ob. dicens ꝙ quando quis stipulatur opus fieri nõ adiecto loco non valet stipulatio per illum tex.eo qꝛ talis stipulatio concernit opus:put est certe forme.l.si is quadringenta.§.quedam.ff.ad.l.fal.qꝺ esse nõ potest sine alicuius loci determinatione.Sꝫ in vocabulis tam sm iura ꝗ̃ sm dialecticos bene verum est:ꝙ possunt materialiter sumi.vt probatur in.l.iij.§.minorem:⁊ in.l.ait pretor la.j.ff.de mino.⁊ est Glo.in terminis in.l.pretor ait.§.ait pretor in glo.j.ff.de oper.nouũ.Et patet vbicũꝗ̃ contingit iurisconsultum interpretari verba legis.xij.tab.pretoris vel alicuius senatusconsulti.Et hoc est:qꝺ ait dialecticus ꝙ termini quandoꝗ̃ supponunt materialiter quandoꝗ̃ personaliter seu formaliter.Et hoc est necessarium ad ea que dicam.j.in rubri.de conuenientia materie ⁊ forme dum tangã ꝙ in vocabulis significatum sit forma eorum ⁊ vox materia.Item hec etiã prosunt ad vocabula quorꝫ significatum habere non possumus ⁊ ad eos qui tenentur defendere an teneant accurrere si non intelligunt sonum vocis vel figuratam vocẽ non audiant:qꝛ quo ad eos vox talis est tanꝗ̃ materialis ⁊ informis de quo habetur in l.j.§.hoc autem senatus:⁊ in multis aliis.ff.ad silla.

Causaliter ⁊ formaliter se habentia.

Quinto non omitto ꝙ in iure nostro rerum ⁊ iuriũ quedam considerantur causaliter quedam formaliter sm Bal.in.l.ex placito in fi.C.de re.permut.⁊ in.l.j.ff.de vsufru.vbi glo.⁊ alij iunctis his que habentur:insti.eo.in prin.Et hoc patet in vsufructu qui iunctus cum proprietate dicitur causalis:qꝛ cum sua causa residet cuꝫ ius qꝺ habet dñs in fructibus percipiendis sit cum proprietate ⁊ causa ⁊ probatur in.l.si cum testamẽto.§.pe.ff.de excep.rei iudi.circa qꝺ videndus est.§.si cui fundus:insti.de lega.vel sm Bal.in.d.l.j.ideo vsusfru.iunctus cũ ꝓprietate dicitur causalis:qꝛ ab ea causatur.Et ipse vsusfruct⁹ separatus seu remotus a proprietate dicitur formalis:qꝛ suaꝫ formam hꝫ a proprietate separatam potest enim apud vnũ esse proprietas ⁊ apud alium vsusfru.l.pecunisceri in prin.ff.de acquirẽ. pos.⁊ iuribus ꝑalleg.nõ.Glo.in.d.l.j.⁊ in.l.iij.ff.de vsufr. Simile videmus sm Bal.in.d.l.ex placito in fi.cõmẽ.in pacto nudo:nam quedam est nuditas causalis ⁊ quedã formalis.Formalis est vbi lex vel statutũ dant robur pacto nudo: vel dant actionem ex eo:vt videmus in donacione.l.si quis argentum.§.fi.C.de dona.⁊.l.legitima cum ibi notatis per Bar.⁊ doc.ff.de pac.Causalis nuditas est si ex cõceptione ipsius pacti apparet aliquid:qꝺ euacuet robur legis vel statuti puta si statutum disponat ꝙ instrumenta confessionata mandentur executioni.Nam si opponatur:ꝙ pactum sit nudum ⁊ opponatur de nuditate formali non valet oppositio:qꝛ statutuꝫ dat robur:vt videmus in simili in.d.l.si quis argentum.§.fi.⁊ in.d.l.legitima.Si vero opponatur de nuditate causali procedit exceptio:qñ ex eodem instrumento resultat causa excipiendi quoniã instrumentũ ñ est ita confessionatum pro vna parte sicut pro altera:sed si aliunde fundetur:exceptio non procedit:qꝛ statutum repugnat pꝛimum patet p.l.stipulationes.ff.de iure dot.⁊.l.quero.§.inter.ff. loca.sm patet qꝛ qui sic contrahit videtur renunciasse exceptionibus que a statuto prohibent.l.queritur.§.si venditor ff.de edili.edi.Circa quã.q.videnda sunt que dixit Bal.in l.iij.§.pupillus.ff.de nego.gest.⁊ in.l.ij.in fi.cõmen.C.de execu.rei iu.⁊ Ang.⁊ Jmol.in.l.j.§.si quis ita.ff.de verbo. oblig.cũ concor.Illud ergo qꝺ est coniunctum cũ sua causa dicitur causale:⁊ a sua causa separatum dicitur formale:qꝛ suam formam per se habet.Hinc qꝛ delegatus habet iurisdictionem licet vices delegãtis gerat dicitur habere iurisdictionem formalem ⁊ nõ causalem:eo qꝛ sua iurisdictio est separata a iurisdictione delegantis:vt probatur ex tex.⁊ notatis in.l.j.§.qui mandatam.ff.de offic.eius cui manda.est. iuris.vbi Bal.appellat eam formaleꝫ ⁊ ipsa iurisdictio quo ad delegantem ⁊ anteꝗ̃ delegetur dr̃ causalis argumento eius qꝺ dicimus de vsufruc.ita voluit Bal.in repe.peru.l. barbarius.v.col.versi.venio ad rationem.ff.de offic.preto. que repe.attribuiẽ Bar.⁊ in eius lec.est iserta ⁊ impressa. Et sic habemus mandatum causale ⁊ formale sm Bal.in.l. j.C.de bo.ma.vbi dixit ꝙ pater in bonis aduentitijs filij hꝫ mandatum formale ac etiam causale idest coniunctum cum dominio vtendi ⁊ fruendi seu cum tali iure ⁊ facultate.Sic etiam sm Cy.in.l.j.in.iiij.q.C.de alie.iudi.mu.causa fa.post pe.habemus rei vendicationem formalem que non datur possessori ⁊ causalẽ que daẽ possessori ⁊ detentori ⁊ alia similia curiosus doctor vel scholaris poterit a se ipso inuestigare.

Actus formes ⁊ informes.

Sexto pro cognitione forme est notandũ:ꝙ in iure habemus actus formes ⁊ aliquos qui dicũtur informes qui tamen ita dici possunt ratione alicuius cause vel alterius rei aut circunstantie vel qualitatis a iure requisite existentis vel deficientis.Hinc videmus iuramentum formiter prestari causa inserta ⁊ informiter causa non expressa: vt patet in.l.si duo patroni.§.pe.vbi per glo.Bal.⁊ doc.ff. de iureiur.Et ibi dicit ꝙ ex parte vnius:potest aliquid esse forme:⁊ ex parte alterius informe.Facit qꝺ notat Bald.in c.si quis per triginta si de feu.defun.fue.contro.vbi dicit ꝙ possessio feudi:ad hoc vt per triginta annos quis prescribat rem tanꝗ̃ feudalem debet esse formis:idest tanꝗ̃ feudalis argumẽ.l.si.ff.quemad.ser.amit.Et hoc modo etiam loquitur.l.cum de in rem verso.ff.de vsur.que loquitur de prestatione formi idest cum causa.Nã secus est in prestatione informi:qꝛ nõ plus operatur ꝗ̃ stipulatio que sine causa non habet effectum.l.ij.§.circa.ff.de do.excep.l.cum de indebito.§.fi.ff.de proba.Et legũ ꝑsumptiones non adaptantur ad ea que a lege non habent certam formam erogationis.l.scio.ff.de annu.lega.⁊ de hoc latius dicam.j.in articulo de potentia ⁊ effectibus forme.Et hoc modo põt intelligi:qꝺ dixit Bal.in repe.l.ij.in.ix.col.ff.de iureiur.vbi dixit ꝙ qñ contractus non habent nomen abstractum a facto:sed idem est factum ⁊ nomen contractus:vt in contractibus innominatis:tunc in eis rudis materia consideratur:cuꝫ desit forma nominis.l.ij.ff.de prescrip.ver.⁊ sic erunt informes. In rudi enim materia sm eum nõ est aliqua forma.l.q vsufructum arce.ff.de vsufru.l.quesitum.§.illud.ff.de leg.iij.⁊ l.si conuenerit.§.si quis.ff.de pigno.act.Hinc est sm Bal. ꝙ contractus innominati non habent vestimentũ:nisi cause finalis.Idest modi obligatorij ⁊ ab executiõe in eis:incipit actio.l.ex placito:⁊.l.rebus cũ cõcor.C.de re.permu.rudis ergo materia dicitur informis.Et propterea glo.in verbo reformat in.l.interpositas.C.de transac.dixit ꝙ pactum nudum:dicitur formati quando vestitur.Et consequenter contractus innominati quousꝗ̃ rei interuentu vestiantur sunt informes:vt.ᷓ.⁊.l.si pecuniam in princi.ff.de condi.ob cau. Ideo Bar.in.l.iurisgentium.§.quinimmo.iiij.col.ff.de pactis:dixit ꝙ pacta vestiuntur nomine ⁊ forma:⁊ in contractibus nominatis nomen est eorum forma hoc pro forma illius speciei:vt.d.l.iurisgentiũ in ꝑn.⁊ sic nomina sunt de forma: vt ibi ⁊ per Feli.in.c.cũ dilecta de rescri.ver.Et sm Pau. de ca.in.l.ꝗ̃ tuberonis:quã legit cum lege depositi.§.sunt quidam.ff.de pecu.patiẽtia formis dicitur in eo qui patitur vendi.vel donari rem suam:vbi autem pateretur quẽ tenere ⁊ possidere

possidere rem meam: vel aliud facere qd non caderet in speciem contractus dicitur patientia informis. Item sm Bal. in l. cu iterdicte. C. arbi. tu. ratificatio ⁊ approbatio dicitur formis: vbi quis totum contractum approbat. Informis vero vbi non totum: vt qr ratificet factum: sed non eius qualitatem. Aliquando aliqd dicitur forme: qr hz perfectionem ⁊ informe qr illam non habet: vt per Bar. in l. si is qui quadringenta. §. quedam. ff. ad l. fal. facit. l. j. §. j. ⁊ §. opus iuncta. l. stipulatio. §. opus. ff. de oper. no. nun. ⁊ l. qui falsam in prin. ff. de fal. iunctis his que dixi. s. eo. circa diffinitionem forme. Et dixit Bal. in l. certum pe. q. C. de rei vedi. qr illa que sunt in potentia vel habitu dicuntur informia: ⁊ que formam actualiter habent dicuntur formia: de quo dixi supra eo versic. iiij. non est.

Forma non cadit in entib⁹ imperfectis.

Septimo ex his que dicta sunt in precedenti versi. in fi. apparet qr forma nō cadit in entibus imperfectis de quo latius dicam. j. dum tradam de effectibus forme.

An sit divisibilis.

Octauo pro cognitione forme esset tangendu an forma sit diuisibilis de quo et dicetur. j. circa effectus forme ⁊ an forma sit partibilis ⁊ partibiliter acqratur: habetur in cōmento phisi. j. super. §. multipliciter autem.

Una forma pōt esse materia alterius forme ⁊ ex triplici materia subordinata.

Nono sciendu est qr vna forma potest esse ex triplici aut multiplici materia subordinata adeo vt vna forma possit esse materia alterius forme: vt in pane in quo primo frumentum: deinde farina tertio pasta: sunt materie successiue ad eius formationem: ⁊ quodlibet horum habet formam suam ⁊ essentiam per se sm Bal. in rubri. ff. de iusti. ⁊ iure: ⁊ latius dixi. s. Immo sm Bal. in l. j. in iij. col. versi. ex dicto ergo Ro. C. ne li. in vna eadē causa. iij. prouo. aliquid potest esse de materia ⁊ forma: puta consilium sapientis quādo statutum disponit qr iudex debet iudicare sm cōsilium sapientes: faciunt nota per Alex. ⁊ Are. in l. si quis mihi bona. §. iussum: als si coram. ff. de acquir. here.

Forma informatio ⁊ reformatio.

Decimo sciendum est: qr habemus formam informationem reformationem ⁊ sm aliquos transformationem etiā confirmationem. Forma quid sit: satis ex predictis apparet informari autem aliquid dicitur: quando remanente primo actu cum sua forma noua forma additur: vt videmus in pactis incontinenti appositis: que dicuntur inesse cōtractui. l. lecta. §. dicebam. ff. si cer. pe. ⁊ veterem actionē informant: ⁊ nouā pariunt. l. iuregentium. §. quinimmo: ⁊ ibi nō. ff. de pac. ⁊ l. pacta conuenta. C. eo. titu. l. ij. C. de pac. inter emp. ⁊ ven. ⁊ d. l. lecta. §. dicebā cū ibi etiā notatis. ff. si cer. pe. ⁊ l. si sterilis. §. si. ff. de act. empt. ⁊ l. fundi partem. ff. de contrahen. emp. Et propterea dixit Panor. in c. prudētia primo notabili de offi. delega. qr scientia informat intellectum per illum tex. qr respōsione iuris intellectus hominis dicitur informari: vt ibi quod pcedit si subsit res informanda. l. si in venditione in prin. ff. de peri. ⁊ cōmo. rei ven. Itez si possint adiecta habiliter informare seu nouam formā dare: puta qr non sint res penitus separate: ita vt noua forma non possit congruere. eo qr informatum vnum finem ⁊ respectum preseferat ⁊ informādum alium iuxta. l. si tibi. C. loca. vbi pactum vestitū nō vestit nudum: nisi pre eo pro quo est appositum: ista dicit Bar. in d. §. quinimmo in iij. col. ver. venio ad secūdam: ⁊ versi. cuius gratia plenius traditur per Alex. in l. petens: ⁊ in l. in bonefidei. C. de pact. ⁊ per dnm preceptorem meū in d. l. lecta: ⁊ in d. §. quinimmo: vbi dant ampliationes ⁊ limitationes ad predicta: quoz scripta non curo transcribere. Quā materiam per vndecim cōclusiones tradit Bal. in d. §. quinimmo. Et conclusiue sm Bal. in d. §. quinimmo: dicitur pactum informari ex adiectione alterius pacti: eo qr recipit formam pacti accidentis circa id qd in ipsum pactum accedens deuenit: vt ab eo reguletur: subdit etiā ibi Bal. nunquid omnis contractus sit informabilis: ⁊ vt tradunt etiā Doc. in d. l. in bonefidei pactum adiectum: dicitur informare contractum: vbi illum auget supplet vel impugnat: qd est intelligendum sm predicta: propter qd sm glo. in d. §. quinimmo: ⁊ Modernos informare est priorem contractum extendere ⁊ ampliare: sequitur Glo. magna in d. l. pacta conuenta: qr prima actio que ex contractu oriebatur: competit etiam ad deductum in pactū incontinenti appositum. Et sm Bald. in l. ius ciuile. ff. de iur. na. gen. ⁊ ci. ius ciuile quandoq; informat: quandoq; reformat ius naturale vel gentium. Et tandem informatio est quedam incorporatio. Sed est aduertendum sm Fulgo. ⁊ Pau. de ca. in d. §. quinimmo. j. col. circa id: qd dicit: vt pacta incontinenti apposita insint cōtractui: ⁊ informent veterem actionem ac nouam pariant: qr qr insint est per modum cause: qr informēt ⁊ nouam actionem pariant: est per modum effectus. Nā pōt subesse causa ⁊ non ambo effectus: vt quādo non reperit informādum: ⁊ tunc nihilominus ex pacto facta relatione ad cōtractum orietur actio pscrip. verbis: vt ibi p eū post Bal.

¶ Reformatio autem est vbi noua forma circa substātialia adhibetur sm Bal. in l. pacta conuenta. ff. de cōtrahen. empt. quā legit cū d. l. iuregētiū: post d. §. quinimmo. Nā vbi adhibetur noua forma circa accidentalia: cadit informatio sm eum ibi per d. §. quinimmo: de quo dicā. j. circa effectus horum terminorum.

¶ Et est addendū ad ea que dicta sunt. s. circa informationem qd voluerunt glo. in d. §. quinimmo: ac Bal. ibi in iij. colū. versi. scdo queritur: vz qr tunc dicitur actio informari: quando incipit competere ad aliud qz sit sm propriam naturam: sicut quādo actio ex empto que competit de sui natura ad precium competit ad factum iuxta. l. fundi partem. ff. de cōtrahen. emp. ⁊ sic actio informata impletur ⁊ augetur: sicut sachus a frumento: ⁊ vestis ab homine vel calceus a pede sm Pau. de ca. adeo vt si adiectum sit de propria natura non informetur prior actio: vt si vendo tibi librū per decem: ⁊ statim appono pactum: qr vltra decez emptor det quinq;.

¶ Transformatio autē sm aliquos in d. l. in bonefidei: tūc fit vbi datur noua forma mutata specie: vt in l. titius. ff. de prescrip. ver. ⁊ potest appellari translatio seu transfusio. l. j. ff. de noua. ⁊ l. translatio. ff. de adi. leg. Et differt a reformatione in specie sumpta que renouat durante eadem specie: vt in d. §. quinimmo: lz reformatio in genere sumpta etiam transformationem cōprehendat: vt patet ex his que dicam in materia reformationis. Et ista sunt magni momenti: ⁊ horum effectus. j. dicam in seq. arti. vbi alia dicentur que possent hic congrue dici: sed ibi congruentius tangentur. Reficere autem est ad pristinam formā reducere per omnia l. iij. §. reficere. ff. de iti. actaq; pri.

Quedā sūt de forma. Quedam añ formā. Quedā p⁹. Quedā pter.

Undecimo in predicta materia cognitionis forme est etiā sciendum sm Bal. in l. j. in antepe. col. versic. extra queritur. C. qui admit. qr in quibusdā actibus: quedam sunt de forma: quedam ante formam: quedā preter formam: quedam que sequuntur formam: vt sm eum patet in electionibus. Nam de forma est qr in scrutinio requirantur vota sigillatim: ⁊ diligenter omnium eorum qui ius habent in electione de iure communi ⁊ de consuetudine ⁊ procuratorum absentium: ⁊ in scriptis redigātur: ⁊ scriptura est de forma. Item qr mox publicatio fiat mox collatio: mox electio ⁊ qr consensus sint electum: ⁊ capitulares non autem singulares c. ecclesia vestra: ⁊ c. ingressi de elec. Ante formā est: vt conuocatio omnium fiat: qui sine periculo possunt conuocari: qr alis vocandi non sunt. c. bone: ⁊ c. qd sicut eo. ti. Itē assignatio dierum ⁊ loci. c. nōnulli de rescrip. Item expectatio absentium vel suorum procuratorum: quando habent potestatem veniendi: preter formam sunt vt scrutiniorum creatio. Item qr sint tres vel duo aut plures: qr non dicitur esse formale id qd non est prefixum: ⁊ habet varietatē in se. l. scie. §. medico. ff. de annu. leg. post formam seu id qd sequitur est sicut publicatio que fit populo posit io cathedre ⁊ similia cerimonialia: que tamen nihil valēt: nisi forma precedat. Et predicta fuerunt partim sumpta ex verbis Joā. an. in c. qūq; in glo. in pe. ⁊ vlti. col. de vsur. in vj. reliqua circa hec dicetur infra eo. versi. xviij. ⁊ j. versi. proximo.

Qñq; forma reqrit ad eē rei: qñq; ante quandoq; post ⁊c.

Duodecimo est notandum sm Bart. ⁊ Bal. in l. vniuersa. C. de preci. imper. offi. qr quandoq; forma requiritur ad esse rei: vt in aut. hoc ius porrectum. C. de sac. san. eccle. ⁊ in l. cum hi. §. si pretor. ff. de transac. ⁊ in l. obligari. §. si. ff. de auct. tu. ⁊ in l. hac consultissima in prin. ⁊ §. j. iuncta. l. cum antiquitas. C. de testa. quādoq; ante factum vel in fieri: vt si dicat statutum qr ante porrectam actionem debeat solui gabella: qd vt dicam. j. quottuplex sit forma dicitur ante formam: quandoq; vero ad confirmationem rerum esse producte: vt si dicat statutum qr donatio facta si non insinuatur infra sex menses non valeat vel qr de contractu celebrato debeat solui gabella: als non valeat. d. l. vniuersa: ⁊ l. si quis. §. ea lege: ⁊ ibi Bar. ff. de verb. oblig. quandoq; requiritur ad effectum seu vtilitatem consequendam per tex. in d. §. ea lege: ⁊ in d. l. vniuersa. Et predictorū vtilitas pa

debit ex.ſ. dicendis. Idem etiam voluit Bald. qui ita plene non loquit in.l.ij.in fi.cõmen.C. quãdo prouo. non eſt neceſ. ⁊ ſm Ang. conſi.xxxvj. forma ſex temporibus conſideratur.

Solẽnitas qñq; exigit in cauſa efficiẽte: qñq; in pſona patiẽte: qñq; alit vt h.

Decimo tertio eſt etiã aduertendum: ex mente Bar. in.l. nec enim deportati in prin.ff. de teſta.mili. ꝙ ſolẽnitates: quas nos ⁊ naturales ſepe circũſtãtias appellamus: ⁊ quandoq; qualitates introducuntur a lege: quãdoq; circa perſonam efficientem de quo etiã per Bal.in.l.fi. vlti.colũ. verſi. extra quero.C. de fideiuſ. quandoq; circa perſonas patientes ⁊ in quas diſponitur: quandoq; circa cauſam formalem: qñq; circa ſubſtantiam diſpoſitionis: vt ibi per eum qui exemplificat. Et plenius patebit ex diſcurſu hui⁹ tractatus iunctis his que dicentur.ſ.co.verſi.xviij. que hic caderent.

Ex plurib⁹ diſpõnibus vna ſubordinata forma cauſat.

Decimoquarto eſt aduertendum ꝙ quandoq; coniungi ſolent plures diſpoſitiones: vt ex eis vna vel ſubordinata forma cauſetur ſm Bal.in.c.j. de preſcrip. ⁊ latius dicetur.ſ.ſub rub. ex quibus conſtitat forma: notat Bal. ⁊ clarius in.l.hi qui ad ciuilia poſt medium cõmen.C. de appel. puta q: coniunguntur duo ſtatuta ſeparata ad introductionem forme ſeu ſolẽnitatis circa vnum ſubiectum.

Variabile non dĩ formale.

Decimoquinto id qd non eſt prefixum ſed variabile non dicit forme ſeu formale.l. ſeie.§. medico.ff. de annu. leg. ⁊ etiam dixi.ſ.co.verſi.xj. Ex quo tex. apparet ꝙ diſpoſitio que poteſt compꝛehẽdere ea que ſunt certe forme ⁊ ea que ſunt varia ⁊ incerte forme cõpꝛehendit ea que ſunt certe forme: nam ſi legentur medico ea que viuens teſtatoꝛ pꝛeſtabat cenſentur ea tantum legata que certã erogationem annuam habuerunt non autẽ que incertam: vt dicit ille tex. ⁊ ita dixit Bal.in.l.j. antepe.col. verſ. extra queritur.C. qui admit. Ideo aſtrict⁹ certe forme ſiue facto ſuo ſiue facto legis nõ poteſt variare ſm Bal.in.l.eos.§. apoſtolos.ij.col. C. de appel. Facit qd dixit Oldra.conſt.cxx.incip.in.q. qua queritur quẽ ſequunt Bal. Imol. Pau. de ca. Ro. ⁊ Alex. in.l. diuoꝛtio.§. ob donationes.ff. ſolu.ma. alś.§. ꝙ ſi in ãno iunctis notatis p Modernos in.c. ſedes de reſcrip. ⁊ p doc. maxime Alexã. ⁊ Modernos in.l. ſed ⁊ ſi quis.§. queſitum ff. ſi quis cau. ꝙ diſpoſitio in dubio non compꝛehendit res aut caſus extraoꝛdinarios ⁊ varietatem in ſe habentes: reliqua in materia iſta copioſius dicam.ſ. quando aliquid cenſeatur traditum pro forma in.xiiij. conclu. ⁊.ſ.co.tit.verſi.

Forma intelligibiles impꝛimitur ⁊ nõ diminuitur.

Decimoſexto eſt ſciendum: ꝙ forme intelligibiles impꝛimuntur: ⁊ tamen non minuuntur a pꝛopꝛio ſubiecto informante: vt videmus in dño qui dat libertatez ſeruo ſm Bal.in.l. ſi qua illuſtris in fi.cõmen.C. ad oꝛphi. repꝛehendentem glo. que hoc non intellexit.

Ars operãs ⁊ ars vtens.

Decimoſeptimo ſciendum eſt pꝛout traditur ſcđo phiſi. iij. tracta.iiij.q. pꝛime pꝛin. circa numerum artificialium. Q: quedam eſt ars operans ſimpliciter. Quedã vtens ſimpliciter ⁊ quedam operãs quodãmodo: ⁊ quedam vtens quodãmodo.

¶ Ars operans ſimpliciter eſt duplex: q: quedam eſt ſimpliciter factiua materie: vt que trãſmutat materiam de vna ſpecie in aliaz vel de vna qualitate permanente in aliam: vt ars faciens lateres ex quib⁹ edificatoꝛ facit domum que eſt ſimpliciter factiua materie. Quedam vero eſt factiua materie operoſe ⁊ illa eſt diſpoſitiua materie que nõ tranſmutat materiã de vna ſpecie in aliam: ſed ſolum remouet aliquas partes materie: vt ars dolatiua lignoꝛum vel que componit aliquas partes materie adinuicem vel aliter quodãmodo diſponit materiam: ⁊ dicitur faciens ſingulariter materiam operoſam vel diſponens materiam.

¶ Ars vero vtens quodãmodo ⁊ operans quodãmodo eſt illa que inducit formam: ⁊ dicitur quodãmodo vtens: q: vtitur materia iam facta vel diſpoſita p artem inferioꝛez ideſt ſimpliciter operatiuam: ⁊ dicitur quodãmodo operans: q: facit ⁊ operatur formam in materia. Et hec ars inducit formam nauis in lignis ꝑparatis ⁊ diſpoſitis ad formaz nauis. Ars vero ſimpliciter vtens eſt illa: que vtitur re facta non inducens formam nec etiã faciens materiam: nec illã diſponens vt eſt ars gubernatiua nauis ⁊ ars factiua vel materie diſpoſitiua eſt infima. Et ars iduũtiua forme ⁊ vſualis ſunt pꝛincipales. Et ars vſualis ꝑncipalioꝛ: q: nos ſumus quodãmodo finis omniũ: que ſiunt ab arte ⁊ dicitur quodãmodo: q: finis dicitur dupliciter: vt dictum fuit.ſ.co. in pꝛeludijs circa fi. ⁊ dicetur in verſi.ſeq. Ceterum ſm Burleum vbi.ſ. in ver. ibi ſubſequente.

¶ Ars tam factiua ꝙ̃ vſualis dicitur architectonica factiua eſt forme receptiua reſpectu materie imediate: quoniaz ars factiua nauis pꝛecipit materiã: q: pꝛecipit qualia debẽt eſſe ligna ex quibus ſit nauis: ⁊ qualiter debent diſponi. Ars autem vſualis eſt pꝛeceptiua forme immediate: q: ars nauis gubernatiua pꝛecipit qualis debet eſſe forma nauis ⁊ forma themonis: ⁊ ideo ars vſualis eſt ꝑncipaliſſima vt ibi.

Forma i actibus multipliciter accedit: vt forma toti⁹ forma ꝑncipij medij ⁊c.

Decimooctauo eſt ſciendũ ꝙ habemus in actibus ⁊ rebus formã multipliciter accidentẽ. Et pꝛimo formaz totius que cauſatur p aduentũ forme perficiẽtis rem ipſam ⁊ ante non eſt forma dans eſſe rei: vt per Bal. in pe.col. in rub.ff. de re.di. de qua late dixi.ſ.co. in diffinitione forme. Secundo habemus formam pꝛincipij: ⁊ tunc dicitur quãdo aliquid de foꝛmalitate eſt inchoatum: vt ſunt fundamenta quando ſit domus vel litis conteſta. in iudicijs cum tunc dicatur inceptũ iudicium ⁊ nõ ante: vt per Bal. vbi.ſ. ⁊ ideo ſm Bal. ibi ſi pꝛomiſi non edificare caſtrum ſub pena: licet omnia pꝛeparauerim: ſi tamen non cepi fundamenta facere non cado in penã: q: nõ dicoꝛ incepiſſe.l. ſi pecuniaz in pꝛin. ff. de condi. ob cau. vbi habetur ꝙ ꝑparamenta non faciunt deſinere rem eſſe integram ⁊ ſic pꝛeparamenta: licet ſint antecedentia pꝛincipij: ⁊ qñq; habeantur pro pꝛincipio: vt cõpoſitio ſarcinularum in ſe abſentante.l. ab hoſtibus.§. ſꝫ qd ſimpliciter cum ibi notatis.ff. ex qui. cau. ma. tñ non ſunt de foꝛmalitate pꝛincipij ſeu de ꝑncipio foꝛmali ſm Bal. vbi.ſ. Aliquñ forma eſt circa media: vt videmus in iudicijs poſt litem cõteſta. iuxta glo. ⁊ nõ. in.l. pꝛolatam.C. de ſen. ⁊ inter. om. iudi. nam litis conteſta. habet ſuam formam ⁊ pꝛobatio ⁊ alia ſuam: ⁊ in his que habẽt partes diſtinctas ⁊ extrema diſtincta: ⁊ que ſimul ⁊ eodem contextu ſeu momento non ſiunt: vt in fabꝛica de quibus p Bal. in.d. rubꝛi.ff. de re. di. pe.col. iunctis his que traduntur per Bar. in.l.j.§.j.ff. ſi qs in ius vo. non obtẽ.ij.col. vbi etiã alij ⁊ Bar. in.l.ij. vbi Ange. ff. de furtis cum concoꝛ. vbi late examinatur: qd dicatur pꝛincipium ⁊ qd medium. Quãdoq; foꝛma dicitur ratione finis ⁊ iſta eſt pꝛopꝛia forma que dat eſſe rei ſm Bal. in.d. rubꝛi. pe.col. cum ex perfectione res ſumat eſſentiam: vt ibi ⁊ late dictum fuit.ſ.co. circa diffinitionẽ forme. Et ideo ſm Bal. vbi.ſ. illa ꝑpoſitio dom⁹ incipit eſſe eſt falſa: q: eſſe ſignificat formã: que reperit rem in pꝛopꝛia perfectione.l. ſi is qui quadringenta.§. quedam.ff. ad.l. fal. ſed ꝑpoſitio de fieri eſſe eſt vera ſm Bal. nam recte dicitur incipit fieri domus l. continuus.§. qui inſulam.ff. de verb. oblig. ſubdit Bal. ꝙ ſi pꝛincipium includit ſecum ſuum finalem effectuz ſeu eſſe finale idem eſt incipere ⁊ eſſe ſecus: quãdo non includit. Et ad hoc facit: q: ſentẽtia que eſt finis iudicij: vt habetur in.l. iudex.⁊.l. paulus.ff. de re iudi. ⁊ in.d.l. pꝛolatã ⁊ ipſa habet ſuam formã diuerſam ab alijs actibus iudicialibus que traditur in.l.ij.C. de ſen. ⁊ peri. re. iunctis his que habentur in l.j.C. eo.ti. Eſt verum ꝙ tex. in.l. fi. in fi.C. de iudi. appellat formam in iudicijs que conſiſtit in executione ſed illa eſt forma cauſe: hoc eſt finis ⁊ perfectio non autem forma finalis iudicij: de qua.ſ. Ceterum addendo his que dixi.ſ.co.ver. xj. ⁊ ſeq. ⁊ magis ad ꝑpoſitum verſi.xiij. habemus quãdoq; formam cauſe efficienti traditam per ſe: vt in herede conficiente inuentarium hereditarium ꝙ debeat facere pꝛopꝛia manu ſignum ſancte crucis: ꝙ ſe ſubſcribat ſi ſcit aut roget alium: ſi neſcit qui pro eo ſe ſubſcribat ⁊ ꝙ afferat ſe nullam malignitatem feciſſe in confectione inuentarij: vt per Bar. ⁊ doc. in.l. fi. in pꝛin.C. de iure delibe. ⁊ late Ange. in.l.j.§. hec autem.ff. ſi cui pluſq̃ per leg. fal. ⁊ Ang. are. in.§. extraneus: inſti. de here. qua. ⁊ dif. Simile in teſtamento in ſcriptis ꝙ teſtatoꝛ ſcribat nomen heredis manu pꝛopꝛia vel exprimat ſi neſcit ſcribere ⁊ ꝙ ſe ſubſcribat: inſti. de teſta. in pꝛin. alś.§.j.⁊.l. hac conſultiſſima in pꝛin.C. eo. ⁊ idẽ ꝙ teſtes roget. Simile patet in electione in multis requiſitis in pſona electoꝛum: que notatur in.c.q: pꝛopter in pꝛin. vbi late Pa noꝛ.v.⁊.vj.col. de elec. Quedam autẽ forma requiritur circa cauſam finalem: vt patet in tutoꝛe q: cum detur perſone ⁊ bonis ⁊ partim ad finem tuendi bona: nam datur pro forma dicte cauſe finalis ꝙ pꝛomittat vtilia facere inutilia pretermittere pupillumq; ſine moꝛa indefenſum non relinquere l. fi.§. omnem.C. de admi. tut. cum ibi notatis ⁊ latius in.l. pꝛetoꝛ ait in pꝛin.ff. de ope. no. nun. ⁊ patet in inuentario dũ conficitur: q: cum finalis cauſa ſit vt vires hereditatis intelligantur: ne heres vltra eas teneatur ⁊ creditores nõ decipiantur ad

Preparamenta.

piantur ad hunc effectum multe solēnitates in locis preallegatis traduntur: prout etiam traduntur in electione ad effectum ⁊ finē: vt prouideatur ecclesie de bono pastore sine fraude ⁊ consulte: vt patet in. d. c. qꝛ propter. Et in testamēto ad effectum vt in sua hereditate habeat heredē sine fraude testator: vt in iuribus preallegatis. ⁊ in. l. hac consultissima. in prin. C. qui testa. face. pos. Forma autem que est circa materiam illa est que proprie accōmodata dicitur: qꝛ est proprium forme versari circa materiā vt. j. de conne. inter materiam ⁊ for. ⁊ alie solēnitates appellantur. Item lʒ causa instrumentalis dicatur de materia seu loco materie vt. j. eo. §. dicetur. Reperitur etiā circa eā forma versari: vt in signaculis testamenti in scriptis ⁊ modo signandi vt in locis predictis ⁊ in modo testiuʒ adhibendorum: vt ibi: ⁊ in materia inuentarij predicti. Itē in electione in assumendis scrutatoribus ⁊ modo seruando circa eaʒ p eos: vt habetur in. d. c. qꝛ propter.

Quedā sunt concomitātis formaʒ.

¶ Decimooctauo necessario sciendum est ꝙ quedam sunt de forma ⁊ solēnitate: ⁊ quedā de naturali vel necessaria concomitantia forme: vt patet in stipulatione qꝛ verba sunt de eius forma ac interrogatio ⁊ responsio. l. j. in princ. ⁊ §. j. ff. de verbo. oblig. ⁊ Insti. eo. in prin. ⁊ §. j. presentia autē que requiritur: vt ibi: ⁊ dicetur. j. in articulo ex quibus consistat forma. §. ꝙ ex presentia: nō est de forma hoc est solemnitate substantiali: sed de solēnitate naturali: qꝛ non est substantia contractus sed ad contractum fm Bal. in. l. j. circa. v. col. C. de fide instru. ⁊ iure ha. fi. lib. x. Refert ⁊ sequitur do. meus Ias. in. d. l. j. in prin. ff. de verbo. oblig. Et arbitror hoc proprius dici ꝙ sit de naturali concomitantia: cum verborū expressio exigat presentiam: vt in. d. §. qui presens cum ibi notatis ⁊. j. dicetur latius in articulo pallegato ꝙ ex continuatione forma consistat: ista tamen quādoqꝫ dicuntur de forma vt per Bal. in. l. solam. vltima colū. in prin. versi. item testis interrogatur de forma. C. de testi. Idem puto esse in ordine ꝙ interrogatio debeat precedere ⁊ responsio sequi: vt sit de naturali ⁊ necessaria cōcomitantia forme ꝙuis Bar. ⁊ doc. in. d. l. j. in prin. ff. de verbo. oblig. Dicant ꝙ iste ordo est de forma. Est eniʒ de forma naturali ⁊ necessaria forme hoc est verborum ac interrogationis ⁊ responsionis: merito docto. appellant esse de forma: ⁊ ꝙ sit iste ordo de substātia vel forma probat ibi dñs meus Ias. in primo notabili: qꝛ nisi precedat interrogatio: ⁊ sequatur responsio non oritur naturalis obligatio. d. l. j. §. si quis ita iunctis notatis in. l. cum hi. §. si pretor. ff. de transac.

Quādo actus pōt fieri sꝫ multiplici forma.

¶ Decimonono sciendū est ꝙ aliquando ius mandat fieri posse actuʒ multipliciter ⁊ sub multiplici forma ⁊ solēnitate. Et tunc est dubium: an iste forme seu solēnitates intelligantur tradite per moduʒ concursus ⁊ libere facultatis: ita ꝙ possint ambe simul adhiberi: vel per modū electionis: ita ꝙ necesse sit alteram viam eligi: vel per modum subrogationis: ita ꝙ ad alteram viam ita demū deueniri possit si altera non possit impleri. Et de his dicetur satis plene. j. quando censeatur aliquid traditum pro forma. in. xiiij. conclusione.

De forma singularum rerū ac generis carū.

¶ Et his prenarratis deueniendū est ad cognitioneʒ forme in singulo genere rerū: distinguēdo vt p Bar. in. d. trac. de alueo. §. ꝙ si qs. Rerū quaꝝ forma inquiritur quedā sunt corporales: quedā incorporales. Et corporaliuʒ alie naturales alie artificiales. Et naturaliū corporaliū: qdā sunt animate: qdā inanimate. Et animataꝝ qdaʒ sunt aīate aīa vegetatiua quedam sensitiua: quedam vero sensitiua ⁊ rationali.

De forma rerū corporaliū ⁊ inanimataruʒ.

¶ Assumendo primū genus rerū corporaliū ac naturaliuʒ ⁊ inanimataꝝ: vt est terra vel lignū: substātialis coꝝ forma est id per qđ ipse cōsistunt: ⁊ vnde denoiatione nois appellatiui denoiantur: ⁊ in eis pdita substantia qñ pdunt illa cōia accidentia ex qbus res sic noiatur: qđ sepe apparet qñ res pdit nomē appellatiuū ⁊ trāsit ī aliud nomē appellatiuū alteri⁹ speciei. Et istud hoc modo firmāt legiste: qꝛ sic apud eos cōiter accidit: vt patet in. l. seia. §. fi. ff. de au. ⁊ ar. leg. Et ideo fꝫ Bar. vbi. s. si de terra fiat lapis coctus. amplius nō dicetur terra. Idē si de ligno qđ tunc est qñ arbor est a vegetatione separata seu a terra: vt. j. dicetur fiat cathedra: amplius nō dicetur lignuʒ nec veniet appellatione ligni. l. ligni. ff. de lega. iij. l. adeo. §. cū quis. ⁊. l. in oībus. ⁊. l. sed si ex meis. in princ. ff. de acqui. re. do. Ideo nauis facta ex tabulis cupressi nō dicitur cupressus sed corpus cupresseū: nec vestis ex lana facta: dicitur lana nec venit appellatione lane. d. l. sed si ex meis in princ. cū concor. j. allegādis. nec statua ex marmore facta venit sub legato aut appellatione marmoris. l. quesitum. §. illud fortasse. ff. de leg. iij. Nec tabulis legatis venit nauis archa aut armarium ex tabulis ipsis legatis facta. l. lana. ⁊. l. seruius. ff. de lega. iij. Licet massa argentea legata veniant ciphi ex ea facti seu pocula: vt ibi: ⁊ late habetur in. l. seruum filij. §. si pocula. ff. de leg. iij. ⁊ quod plus est legato omni argento non venit pecunia ex eo facta. l. quintus mutius. in princi. ⁊ l. cum aurum. ff. de auro ⁊ argen. lega. cum concor. que dicā infra proxime circa formam vegetatiuam. Que materia cuʒ sit lōga ⁊ depēdeat ab illo passu. An digressio de materia in formam faciat censeri aliam rem: ⁊ videt legatū de tali materia vel re factum. Et qꝛ habet multa contraria illam suo loco deo dante examinandā relinquo. Hec pauca. s. ⁊ infra scripta dicam ne illotis pro nunc manibus pertranseaʒ. que materia multum examinatur in. d. §. illud fortasse. ⁊ in. d. §. si pocula. Circa quā materiam etiam videri potest. l. chartis ⁊. l. librorum. in prin. ⁊ versi. chartis. ff. de lega. iij. An chartis vel membranis legatis veniant libri ex eis facti vel scripti. Et an lini appellatione vel in legato lini veniat tam factum ꝙ infectuʒ: ⁊ tam quod in tella est ꝙ netum: ⁊ tam tinctum ꝙ non tinctum. est tex. in. l. si cui lana. §. lini. ff. de leg. iij. Ubi dicitur ꝙ sic. ⁊ secus esse in lana: vbi glo. assignat diuersitatem esse ratione maioris preciositatis que reperitur in lana texta ac in lana tincta: ꝙuis tinctura non mutet formam nec faciat transire in aliaʒ speciem: etiā si sit purpurea: vt in. d. l. sed si ex meis. §. fin. ⁊ in. l. pediculis. §. labeo. ff. de auro ⁊ argen. lega. quod glo. ⁊ Bar. in. d. l. si cui lana dicūt esse in lana tincta ex interpretatione voluntatis nō ex vi mutati nominis vel mutate speciei. ⁊ Cuma. ibi dicit magis procedere ex vsu ꝙ ex ppⁱetate sermonis. Subiungēs ꝙ vsus noster forte contrarium seruaret. Item in legato lane venit ex proprietate sui nominis ⁊ ppⁱe forme lana lota: purgata: batuta: carminata: ⁊ filata. Non tamen vestis vel tomentum seu copertorium de ea factuʒ: nec lana filata que cepta est in opere poni: vt qꝛ sit ordita sed nondum cepta texi. d. l. si cui lana. ⁊. l. lana cum suis glo. ff. de leg. iij. In qua materia etiā videri potest. d. l. seia. §. fi. ff. de auro ⁊ argē. lega. De translatione lapidum seu gēmarum affixarum vni ornamento ad aliud ornamentū. An extinguat legatum talium gēmarum. ad qđ de translatione est tex. in. l. gēma. ff. ad exhi. in. l. reruʒ mixtura. ff. de acquir. re. do. ⁊ in. l. ⁊ si non sunt. §. perueniamus cum. l. seq. ff. de auro ⁊ argen. lega. Ex quibus iuribus patet ꝙ translatio etiā immutat nomen ⁊ substantiam ac formam taliū rerum. Quid autē sit de purpura aut alia fodratura adiecta vesti alteri⁹. habetur in. §. si tn̄. Insti. de re. diui. Et vltra predicta si in tuis membranis hunc tractatū scriberem: vel pictor depingeret in tua tabula imaginē: an diceretur nomen mutatū ⁊ forma taliter ꝙ tabula tua esse desineret. tex. est in. l. qua ratione. §. littere. ff. de acquirendo rerum dominium. ⁊ Institu. eo. §. si quis in aliena tabula pinxerit.

Mutatiōe nois ⁊ forme: an desinat esse illa res vel dominiū amittatur.

Cum ex mutatione nois ⁊ forme amittatur dñium prioris dñi ⁊ in alium transferatur. d. l. adeo. §. cū quis. ⁊. d. l. in omnibus ac. d. l. sed si ex meis cuʒ distin. tn̄ de qua in. l. mutius. ff. de rei ven. ⁊. in. l. ex eo. §. si quis ex iuris cū glo. ff. ad exhi. Et quid si ex tua materia edificiū fecero. videatur tex. in. §. cū in suo. Insti. de re. diui. in quo loco cū multis. §. prece. ⁊ seq. traduntur multi modi in hac materia amittēdi ⁊ transferēdi dominiū. ¶ Et ne dimittā ex toto animū lectoris suspensuʒ inuenio fieri circa hāc materiā multas ꝯsiderationes: quaꝝ aliquas referam: vna est voluntatis disponentis. vt p glo. ⁊ Bar. in. d. l. si cui lana. Alia maioris preciositatis vt si lana tingatur post legatū: ꝙuis pro hoc nō mutet nomē: vt ibi cum concor. s. allega. Alia vsus loquendi an diuersificetur ex tali mutatione vel remaneat: necnon proprietatis sermonis: vt ibi p Cuma. Alia destinationis cum quadā proximitate ad opus. vt notatur in. l. cetera. §. fin. ff. de lega. j. Et latius dico in materia destinationis. contra ꝙ in proposito lane vel pāni legati: vt non veniat vestis ꝙuis esset facta destinatio pāni ad vestem faciendā videtur facere. l. ⁊ si nō sunt. §. quid ergo. ⁊. l. vestimentum cum ibi notatis. ff. de auro ⁊ argen. lega. ⁊. d. l. librorum. §. sed nec cepit. ⁊ versi. seq. ⁊. d. l. ligni ante medium. ⁊. d. l. si lignum. ff. de lega. iij. Item alia sit consideratio: an materiatum sit reducibile ad primaʒ materiam: an non. vt in. d. §. illud fortasse: qꝛ si est reducibile venit sub legato materie. noie ⁊ forma mutatis non obstantibus alīs nō: vt habetur in. d. §. illud fortasse. ⁊. d. §. si pocula.

Digressio ō materia in formā: an faciat censeri aliā reʒ. plura bona.

¶ Ultimo

¶ Ultimo inuenio fieri considerationem in vbi non potest fieri reductio: mẽs legis vel statuti aut disponentis offenderetur vt nihilominus materiatũ ⁊ quod transiuit in aliud nomen ⁊ formã cõprehendatur: vt si statutum ꝓhibeat extrahi granum: ⁊ quis redacto grano in farinam velit extrahere farinaȝ prout dicetur. j. circa formam vegetatiuã ⁊ habet per Dy. ⁊ Bar. in. d. §. illud fortasse. ⁊ per Barto. in. d. l. j. C. de fru. vr. Alexan. libro. xj. ⁊ per Bal. ⁊ modernos in. d. l. non dubiũ in. ac Balduȝ ⁊ Pauluȝ de castro in dicto. §. si pocula. et Bald. in. l. j. in. ij. colum. versi. modo quero. C. de fru. ⁊ litis expensis.

Forma in plantis ⁊ herbis

¶ Rerum aũt animatarũ anima vegetatiua vt sunt plante: substãtialis forma est ipsa anima vegetatiua. ⁊ he in se bene habent species: vt herba ⁊ arbor. Et ideo tunc ꝓprie dicitur arbor quando radices iam in terram emisit vt terre alimẽto vegetetur ⁊ eius materia dura est ⁊ nõ tenera: vt. ff. arbo. fur. cesa. l. iij. §. j. ⁊ l. xiij. Et si quid istorũ deficeret vel ꝙ desineret a terra vegetari vel ꝙ esset materia ita tenera sicut herba: nõ esset arbor nec diceret substãtialẽ formam arboris habere: vt dictis legib⁹. Et predicta ꝓcedũt capiẽdo terminum arboris ꝓprie. Quia tamen ista inuestigatio ⁊ cõsideratio dura esset apud legistas qui verbor ꝓprietatem per oĩa non obseruant: suadente equitate statutuȝ est vt arbor dicat etiam si stirpitus euulsa est: ⁊ in aliã terraȝ translata: licet nõdum sit cũ terra comprehensa ⁊ etiam que nonduȝ translata est sed transferri potest. Item ꝙ dicat arbor etiam illa cuius radices mortue sunt ⁊ terra cõtinentur. Et hoc casu non ꝓprie dicitur arbor sed interpretatiue ⁊ ſm esse politicum ⁊ ciuile: vt in simili dicam. j. de forma rerum animatarũ anima intellectiua: q: cum careat anima vegetatiua non habet substantialem formã arboris: que nihil aliud est q̃ verũ ⁊ proprium esse rei vt predixi. De hijs est tex. in. d. l. iij. Illud aũt quod a terra succisum est: vel quod in alium locum transferri potest: ⁊ sic animam vegetatiuam que est substantialis forma arboris perdidit nõ est arbor vere nec interpretatiue sed lignũ: si ad comburendũ sit paratuȝ. l. ligni. ff. de lega. iij. vel materia si ad edificium vel aliqͦd artificiũ sit paratũ vt ibidẽ. Eodẽ modo ſm Bar. vbi. s. videtur dicendum de herba vt ꝓprie dicat dum terra continetur: et ꝙ postq̃ separata est ꝓprie desinat esse herba ⁊ cadat in spẽm rerum naturaliũ q̃ anima carent: licet apud quosdam nomen non mutẽt sed adiectionem recipiant: vt qͦd primo dicebatur herba simpliciter nunc dicatur herba sicca seu siccata: vt. l. silua. ⁊ l. pratũ. ff. de verbo. signi. ⁊ C. de pascu. pub. per totum titulũ lib. xj. Predicta nõ sunt in iure nostro sine effectu ad leges statuta ⁊ dispositiones de arborib⁹ ⁊ herbis mentioneȝ faciẽtes: quomodo ⁊ de quibus intelligantur.

Forma in fructibus ⁊ vino acetore.

¶ At in fructibus eoꝝ forma est sapor et color: cum ab ipsis qualitatibus denolationem accipiant: ac specificã inter vnuȝ fructum et aliũ differentiã: qua amissa desinant esse fruct⁹ ⁊ transeant in esse terre siue humide siue sicce: vel in aliã speciem vt dictũ fuit. s. eo. versi. ceterũ deueniẽdo iunctis. j. di. cendis. ⁊ ex. §. deniq̃. insti. ad legẽ aquil. ac. §. cuȝ ex aliena. insti. de reꝝ diui. vbi dicunt liquida sapida corrũpi corrupta eorum naturali bonitate: siue per immixtionẽ alterius rei vt ibi siue aliter prout. j. proxi. de aceto dicetur. Ideo dicit in c. cum marte. de cele. miss. vbi panor. iiij. col. ꝙ infusio multe aque in calice vel alterius liquoris si sit tanta vt absorbeat accidentia prioris vini: facit desinere esse ibi sacramentuȝ qͦ tãdiu permanet q̃diu permanent accidẽtia. Ad hec faciũt que no. theologi in. iiij. dist. ii. ꝙ admixtio granoꝝ alterius generis cuȝ tritico si sit predominãs vel sit equalis virtus in vtroq̃ nõ possit ex hoc confici corpus dñi nostri iesu christi: q: mutatur spẽs tritici ⁊ cognoscitur ex colore precipue ⁊ sapore. Et dicunt theologi in. iiij. sniaꝝ dist. ij. ꝙ ideȝ est in vino: ex quo fit sacrificiũ si sit aromaticus vel ponticus vel acerbus ex minus perfecta digestione vini de quo ẽt p gl. Inno. ⁊ Ioan. and. in dicto. c. cum marte. de celebra. missaruȝ. Et predicta non sunt sine effectu in iure nostro: vt ibi. ⁊ maxime cũ queritur an dispositio circa granum facta verificet in farina: vt si fiat prohibitio ne granum extrahatur de territorio: et quia redacto grano in farinam velit extrahere farinam. Nã ſm multos doc. videret dicẽdũ ꝙ non: eo quia farina nõ est amplius granum. ⁊ accidentia grani ac nomẽ videnẽ mutata: vt per glo. in. l. quesituȝ. §. illud fortasse supra allegato ff. de lega. iij. vbi Dyn. Bar. ⁊ scribentes tangunt de hoc. ⁊ Bal. ⁊ Pau. de cast. in. d. l. seruũ filij. §. si pocula. ff. de leg. j. ⁊ Bal. in. l. non dubium. vbi etiam moderni. C. de legi. et Ange. are. in. d. §. cum ex aliena. in fine cõmen. insti. de rerũ diui. vbi tenent in premisso casu venire farinam non virtute proprietatis verboꝝ: sed ne fiat fraus statuto. Ideo ſm Bal. in. l. j. in. ij. col. versi. modo quero. C. de fruct. ⁊ lit. expen. Ille qui debet frumentum non potest offerre farinam: quia denominatio debet fieri a forma presenti non autem a preterita ⁊ finita: nisi aliter sit conuentum inter ꝯhentes. Et ꝙ farina est materiatum descendens a grano qͦd fuit materia eius: ita ꝙ ipsum materiatum nõ põt ad materiaȝ pristinã reduci. l. quesitum. §. illud fortasse preallegato: ⁊ quod notatur per Bar. ⁊ alios in dicto. §. si pocula. Et propterea debitor panis non liberatur dando frumentuȝ per predicta ⁊ per. l. primã vbi Barto. C. de fru. vr. Alexan. libro vndecimo. Et dicitur in dicto. §. illud: esse necesse vt materiatũ sepius reduci possit ad sua initia ad hoc vt veniat sub nomine materie. Et predicta videntur veriora q̃ illud quod dixit Bart. in dicto §. illud. reprehendẽdo Dy. videlicet ꝙ farina veniat appellatione grani quousq̃ panis factus fuerit ex ea: ⁊ consequenter quousq̃ peruenerit ad finem destinatum. Item predicta conferunt an vuarũ appellatione vel oliuarũ veniãt vinũ ⁊ oleũ ex eis facta ꝓpter mutatã formã ⁊ nomen mutatum et transitum in aliam speciem de quo est tex. in. d. l. adeo. §. cuȝ quis. ff. de acqui. re. domi. vbi etiaȝ decidit: an legatis spicis veniat granum excussum: et an vini appellatione veniat mulsum factum ex melle ⁊ vino: ⁊ an medicamentorum simplicium appellatione veniat collirium vel emplastrum.

De grano pane ⁊ farina et spicis

De aceto ⁊ an veniat appellatiõe vini.

¶ Quid aũt de vino qͦd effectũ est acetũ seu acetosuȝ: an desinat esse vinũ ⁊ vini appellatione cõtineri. tex. est ꝙ sic in. l. si quis vinum. §. j. ⁊. §. si qͦs acetum. et. §. item si quis vinum. ff. de vino triti. oleoq̃ lega. ⁊ in. l. j. vbi Bar. C. de erro. mili. anno. libro. xij. Et ideo ſm Bald. in. l. ij. in fi. cõmenti. C. de peri. ⁊ cõmo. rei ven. Statutum ꝓhibens extrahi vinũ de loco non extenditur ad acetum. Ex quibus iuribus infert ſm Firmi. in tractatu gabel. in. xvij. q. scđe partis octaue pn. ad statutũ disponẽs de vino solui gabellã vt non habeat locũ in aceto. ⁊ licet tex. in. l. in venditionib⁹. ff. de ꝯhen. emp. dicat ꝙ vini ⁊ aceti eadem vsia ⁊ substãtia sit: tamẽ in fine expresse dicit ꝙ sunt diuersa ⁊ ꝙ vnum nõ venit appellatione alteri⁹. Sunt enim acetum ⁊ vinum ideȝ in materia sed in qualitate a qua denolationẽ accipiũt ⁊ in sapore qui est eoꝝ vt dixi. s. ꝓxime forma substãtialis sunt diuersa: ita ꝙ ſm ꝓpriã cõsiderationẽ vinũ effectum acetũ nõ sit amplius vinum. Ideo ſm philosophũ. viij. metha. vinũ ⁊ acetũ differunt sicut viuũ et mortuum. Ideo ex aceto nõ põt ꝯfici sanguis dñi nostri iesu christi ſm theologos in. iiij. sen. dist. ij. dicẽtes ꝙ ex vino tẽdente ad acedinem: manente adhuc forma substãtiali seu cõplexione vini bene potest confici. Idem dicentes de vino tẽdente ad putrefactionem seu corruptioneȝ: vt quia sit in via putrefactionis nondum amittens vini complexionem ⁊ sec⁹ esse in putrefacto. Sic videmus in agro in quo flumen fecit alueum: quia terra est communis materia ad vtrunq̃: ita ꝙ propter alueum ager non desinit esse terra: sed considerato ꝙ per illum locum agi non potest nec animalia duci: vnde ager dictus est nec laborari: amplius non dicitur ager: quia eius formam amisit. Ita declarat Barto. in preallegato tractatu de alueo. §. ꝙ si quis. in. iij. columna. Et patet in dicta l. adeo. §. ꝙ si. ⁊ insti. de rerum diuisione. §. alia. Et si dicatur cur est ꝙ vino legato vel vendito si fiat acetosum hoc est acetum intelligitur esse ideȝ: nec alteratur dispositio puta eius legatum vel venditio: vt in dicta. l. in venditionibus. et in dicta. l. si quis vinum. post medium. Et secus est in simili casu in. l. seia. §. finali. ff. de auro ⁊ argento legato. respondetur ꝙ istud est propter corporis ⁊ materie omnimodam identitatem: secus autem in dicta. l. seia. §. finali. quia ibi non erat corporis ⁊ materie omnimoda identitas. Ideo textus ibi dicit preciosius fecit additis aliis gẽmis ⁊c. Et si dicitur ꝙ omnis liquor ex vinea procedẽs debet dici vinum. d. l. si qͦs vinum. ⁊ ibi Bar. respondetur ꝙ ille tex. in principio loquitur sane. Dicit enim vini appellatione cõtineri omne quod ex vinea natum vinum permansit: subijciens certos casus et exẽpla in quib⁹ si vinũ nõ pmãserit nõ venit appellatiõe vini. Hoc exẽplificãdo etiã in aceto. ⁊ dixit Bald. in. l. j. in ij. col. C. que sit lon. cõsue. ꝙ vini appellatione nõ ꝯtinetur oleum: inferens ad statuta disponentia de vino solui gabellã vt nõ

Oleuȝ non venit appellatione vini

procedant in oleo: qđ quidem est extra propositum nostrū. nisi sentiamus de oleo: quod fit ex granis vuarum in quo vera esset decisio predicta per iura supra allegata. Ex quibus infertur ꝙ nec aqua vitis veniet appellatione vini: licet fiat ex vino: q: transiuit in aliam speciem: ꝛ dicit gl. in versi. vsia in. d. l. in venditionibus ꝙ vinum est callidum ꝛ humidum: ꝛ nectum frigidum ꝛ siccum. Et audiui ꝙ q: aqua vitis est virtus ꝛ spiritus vini: si de ea sumatur ad quantitatem ciati pro sestario: ꝛ proijciatur in vino acetoso reducetur ad essentiam vini. Et ille nobilis qui mihi dixit hoc: asseruit se expertum fuisse: quod si verum foret: ex quo acetū esset reducibile ad vinum: ꝛ fit ex vino ꝫm regulam vini appellatione contineret. Et iureconsultus forsan aliter disposuit ad hoc non aduertens si ita est vel considerans communem vsum loquendi. Et dixit Firmi. vbi supra ꝙ vini appellatione non venit vinum aquaticum seu picolum: quod fit ex aqua proiecta in vuas pistas ꝛ expressas musto. Allegat dominum Simonem siculum in consilio incipien. statuto cauetur ꝙ vendens vinum: ꝛ tex. in. d. l. si quis vinum in prin. vbi mulsum: ꝙ ꝫm glo. in. §. cum ex aliena: insti. de re. diuisio. idem est ꝙ stelada non continetur vini appellatione: licet fiat ex vino admixto melle: vt dixit Tex. in. d. §. cum ex aliena. Idem dicendum est de hypocras: quod ex mistura preciosiore fit ꝛ sic vbi aqua est admixta vino: talis materia nõ dicetur vinum: ꝛ sic statutum prohibens extrahi vinum nõ extenderetur ad vinum limphatum seu aquaticum: quod itelligo. Nisi mens ꝛ ratio ac finalis intentio statuentium nobis suaderet: oppositum per ea que dixi de statuto prohibẽte extrahi granum: vt cõprehẽdat extrahentẽ farinã: q: aliás fieret fraus statuto.

Stelada nõ vẽiat appellatiõe vini.

¶ Et predicta conferunt: vt dixi. s. eo. an ex quo vinum in sacrificio ꝛ confectione sacramenti est necessarium possit ex aceto nectare vel mulso aut musto seu hypocraseo sacrificari in missa de quo etiã per glo. Inno. Io. an. in nouella ꝛ doc. in. c. cum marte de cele. missa. Item cuꝫ aqua in baptismate requiratur pro forma posset iuxta predicta queri an ex aqua facta ex succo rosarũ vel alchimica vel ex lescino aut sputo possit quis baptizari: de quo per glo. ꝛ Cano. in. c. pe. vbi et Io. an. in nouella de baptis. iunctis his que dicuntur in. c. j. eo. ti. ꝛ per summistas theologos loco suo.

Nota ad sacrificium.

Rerum autem animatarum anima sensitiua: vt sunt animalia bruta aues ꝛ pisces: forma substãtialis est ipsa anima sensitiua ꝫm Bar. in tract. preallegato de alueo loco preallegato: ꝛ cum ipsam animam sensitiuam perdunt desinunt esse illa res: ꝛ vocantur cadauer. l. mortuo in prin. ff. de lega. ij. l. seruus. §. boue. ff. de condi. fur. Illa autem accidentia ꝛ natura ꝛ proprietates ac figura ꝛ forma corporis quas ꝛ que habet vna species animalium ꝛ non alia: sunt differentie specifice facientes differre vnam speciem animalium ab alia puta equum a leone. Nam ꝙ aliquod animal sit equus: non autem leo vel bos forma corporis seu figura sicut simie nasus: prout dicit philo. ij. phisi. ꝛ sua proprietas nobis demõstrant: ꝛ talis dicitur esse forma: equi leonis aut bouis ex tali figura concurrens cum forma generis: que est anima sensitiua. Quod prodesset ad obligatum dare taurum: vt nõ liberaretur dando minotaurum vel equum dando centaurũ: si reperirentur vel animal mõstruosum per ea que dicuntur in. l. non sunt liberi. ff. de sta. ho. ꝛ que dicam de hominibus monstruosis in mẽbro seq. Et datis multis equis ipsius speciei forma nõ diuiditur ex istis indiuiduis ꝫm philosophos ꝛ nos sed materia: q: est eadẽ forma in diuisa ꝛ distincta materia: licet forma vnius indiuidui nõ sit forma alterius: quod pꝫ q: vno patiente ꝛ sentiẽte dolorẽ alter nõ percussus: nõ patitur nec sentit passionẽ: de quo. j. circa effect⁹ forme in pri.

De forma animantiuꝫ ꝛc.

¶ Et cognitio predicte forme ex anima sensitiua consistentis etiaꝫ est necessaria in iure nostro ad multa. Et primo ad eum qui tenetur dare animal puta bouem: vt non liberetur dando sine tali anima sensitiua q̃ est eius forma hoc est dando bouem mortuum seu verius cadauer bouis: quod cõtingere sepe potest in emphiteotis ꝛ in rusticis ꝛ subditis: qui tenentur dare dominis suis singulis annis par caponum: vt debeant dare viuos: q: si sunt mortui non sunt amplius capones: nec animalia cum amiserint animam sensitiuam ꝛ sic formam substantialem ꝛ sint cadauer sicut de homine mortuo: etiã dicetur in seq. membro. Et ad hanc decisionem facit quod dixit Bart. in. l. j. §. plane per illum text. ꝛ ibidem etiam glo. ff. si qua. pau. fe. di. ꝛ Ange. per illum met tex. in

Obligatus dare aial tenetur dare viuum.

l. quod te. in fi. cõmen. post Gui. de cu. ꝛ Bar. ff. si cer. pe. ꝛ Bar. ꝛ Ange. in. l. qui decem. §. fi. per illum text. ff. de solu. licet Bart. in. l. cum de lanionis in pri. ff. de fun. instru. non voluerit firmare: ꝛ si consideretur ratio allegata per Bart. in. d. l. quod te. ꝛ in. d. l. qui decem. §. fi. ista questio non decidatur ex predictis fundamẽtis: sed ea ratione quia ille qui debet animal: debet dare tale quod possit relinqui in sua libertate per. d. §. fi. qui tex. parum facit ad propositum predicte decisionis: maxime considerata declaratione glo. prout etiam attestatur Cuma. in. d. l. mortuo in prin. ff. de lega. ij. vbi iuxta intellectum ꝛ summarium Bald. mortuo boue legato extinguitur legatum: eo q: est extincta forma: qua extincta legatum extinguitur: cuius Bald. ibidem videtur transire cum predictis decisionibus per. d. §. fi. ꝛ Cuma. in d. l. mortuo limitando p̃dicta de animalibus viuis prestandis: dicit in quibusdam animalibus sufficere: si prestentur mortua: puta si deberent perdices fasiani vel lepores. Nam de consuetudine intelligitur de mortuis: que cõsuetudo est attendenda. l. librorum. §. quod tamen cassius. ff. de leg. iij. cum concor. que limitatio est notabilis ꝛ menti tenenda: ꝛ coadiuuatur quia talia animalia plerũq: capiuntur mortua propter difficultatem que est in capiendo: ꝛ meliora sunt: si statim cum capta sunt interficiantur. Alias enim languescunt ꝛ ex hoc soluitur questio de illo: qui debet libram piscium. Ex predictis etiam soluitur questio: quam mouet ꝛ non soluit: Bar. in. d. l. cum de lanionis in prin. vbi si statutũ disponens ꝙ ducentes bestias debeant soluere gabellam: vult ꝙ pro qualibet bestia grossa vendita tantum debeat solui pro gabella: vt hoc intelligatur de bestijs viuis ꝛ non mortuis per predicta iura: per que ita decidit Ange. in. d. l. quod te. ꝛ Cuma. in. d. l. mortuo: ꝛ Bertachi. in suo tractatu gabellarum in. vj. q. prime partis octaue princi. ꝛ Flora. in. d. l. j. §. plane. ff. si qua. pau. fe. di. vbi prouisio legis de dando animal noxe: intelligitur de viuo. Et si queratur an actio personalis vel realis cõpetens alicui vel competitura ad animal: eo mortuo cõpetat ad carnes corium: ꝛ cornua ꝛ an mortuo animali extinguatur obligatio eius: ita vt nihil debeatur: tangunt Bar. Bal. Cuma. Pau. de cast. ꝛ scribentes in. d. l. mortuo in prin. ꝛ in. l. si seruus. §. boue. ff. de cõdi. fur. cum alijs iuribus ibi per eos allegatis: ad quorum dicta me remitto breuitatis gratia: ꝛ forsan ipsam materiã infra quandoq: plene examinabo.

Gabella de bestia soluenda dꝫ solui de viua.

¶ Item predicta conferunt ad questionẽ de statuto disponente alicui delinquenti truncari aliquod membrum: puta manum dextram quam si non habeat sinistram vel simpliciter habeat locum in habente manum illam vel membrum aridum iuxta predicta an vero non eo quia illud non est proprie membrum: cum non habeat vitam nec operationem ꝛ consequenter non habeat substantialẽ formam membri: que per operationẽ maxime percipi potest: l quo articulo Bal. in auten. sed nouo iure. C. de ser. fugi. vbi etiã Pau. de ca. ꝛ Ange. ac Floria. post Iaco. but. Cy. ꝛ antiquos: ꝛ Fulgo. ꝛ Ange. in. l. de quibus. ff. de legi. ꝛ Ange. ꝛ Imol. in. l. ij. ff. de publi. in. Gui. ꝛ Ray. in. l. sed ꝛ si pupillus. §. prescribere. ff. de exer. ꝛ Bal. in. l. non sunt liberi. ff. de sta. ho. ꝛ Iac. de are. in. l. vitem. ff. ar. fur. ces. vbi etiam Ang. ꝛ Saly. in. l. ij. C. vt. j. cer. tem. ꝛ Io. de ana. in. c. j. ij. col. cum seq. de calū. ꝛ Butri. in questione quidam habens duas manus ꝛc. varie locuti fuerunt. Tamen per predicta videtur dicendum ꝙ licet manus dextra sit sicca: debeat truncari q: adheret corpori: sicut arbor sicca non euulsa que adheret terre: vt dictũ fuit supra: ꝛ est ad corporis decorem: quã conclusionem approbant Ang. in. d. l. iij. §. j. ff. ar. fur. ces. ꝛ Io. an. in regula in penis in mercu. in. vj. ꝛ Barto. vero. in. d. aut. sꝫ nouo iure: ꝛ Ang. are. in tract. suo male. in clausula membrũ ꝛ Feli. in. c. inter ceteras. iij. col. ver. aduerte. ij. de rescrip. per. c. sicut vrgeri. j. q. j. vbi tex. dicit fortius ꝙ manus carens sanguine est verũ mẽbrũ ꝛ cũ ipsa opi. trãsit Nellus in trac. bãni l. ij. parte scđi tẽporis. lj. q. vbi late distinguẽdo examinat hãc materiã cõcludẽdo p̃dicta pcedere in statutis sine dubio: q: in eis verba debẽt itelligi put iacent: vt ibi latius per eum. Si autem in sententia contineretur ꝙ alicui debeat amputari manus: tunc ꝫm eum post Bal. in. d. auten. sed nouo iure non satisfieret sententie nisi amputaretur virens ꝛ nõ arida: quia sententia intelligitur: vt penam afferat toto titulo ff. ꝛ C. de penis: sed Ioan. an. vbi supra dicit fuisse determi-

Membrũ appellatione nõ cõprehẽditur aridũ: puta si manus amputari mãdetur habenti vnaꝫ aridam.

natum contrarium quez refert Nellus vbi supra limitando dictum suum: ⁊ vt dixi ad decorem valet manus arida: ⁊ sic abscissio eius est pena. c. sicut vrgeri. j. q. j. nec videtur mihi bene dictum ꝙ statutum de quo supra aut aliter puniens in abscissione membri seu manus: non sit intelligendum vt sit penale minus ꝗ̄ sententia quum ad finem puniendi inducat amputationem. Est bene verum ꝙ Bald. in. l. j. C. qui accu. non pos. tenet indistincte ꝙ manus non habēs aliquod officium nō dicatur membrum: allegat Aristo. in primo de anima ⁊ in quarto Metha. in fi. facit Text. in. l. qui clauum §. idem sciendum. ff. de edi. edic. ⁊ Glo. j. in. d. l. de quibus. Que indistincte procedunt vbi statutum puniret debilitatum membrum siue manum: quia membrum quod non habet sensum siue vigorem non potest debilitari: argumen. l. decem. ff. de verbo. significa. sm Bal. in. l. j. in fi. C. de edic. acti. ⁊ Nellum vbi supra. Sed si statutum referret se non ad sensum vel officium membri: sed ad quid exterius: puta quia puniat effodientem oculum vel amputantem alicui manum tunc bene verificaretur in oculo ceco ⁊ in manu arida. d. l. iij. §. ij. ff. arb. fur. cef. facit. l. amisse manus cum ibi notatis: ff. ad. l. Rodia. de iac. ⁊ ita tenet Bald. in. l. conuenticulam in. ij. colum. C. de episco. ⁊ cleri. ⁊ Nellus vbi supra vbi limitat sub dubio forte predictam decisionem procedere si manus vel oculus a casu inutiles facti sunt si autem a natura producti essent inutiles: secus esset sm eum cum non habuerint primordium veritatis. d. l. vilem que est in. §. ꝙ si quis ex seminario. ff. ar. fur. cef. ⁊ facit. l. cum filius. §. heres ff. de legat. ij. que limitatio licet probetur ibi in ver. labeo cum glo. in ver. possit vbi dicit ꝙ arbor sicca ratione siende translatationis ⁊ sic ratione noui soli ⁊ cuiusdam primordij futuri: non dicitur arbor: cum in hoc primordio desit potentia: vt ibi tamen sm cōmunem vsum loquendi sm quem non sit hec differentia aliud diceremus iuxta. l. librorum. §. quid tamen cassius. ff. de lega. iij. ⁊ notata in. l. labeo. ff. de sup. leg. Et si statutum simpliciter disponat ꝙ pro vulnere puniatur quis pena manus de qua debeat intelligi Paul. de cast. ⁊ Bal. quos sequitur ⁊ declarat dominus Barthol. vero. in. d. autē. sed nouo iure dicunt ꝙ intelligitur de magis debili ⁊ sic de arida: sed Bart. in. l. j. C. de prim. lib. xij. per gl. ibi ⁊ in. l. vulgaris in prin. ff. de fur. dicit ꝙ ambe manus debent amputari: sed hoc non est ꝓpria materia nostra ideo eam omitto: de qua questione tradit Ange. in tract. malefi. in ver. quas si non soluerit infra decem dies amputetur sibi manus dextra vbi tradit fere de oīb⁹ questionibus ꝓdictis.

¶ Quid autem sit membrum ⁊ quid eius appellatione veniat traditur in locis predictis: vt plene per Bal. in. l. reos C. de accusa. in. iiij. colum. ⁊ Nellum in loco preallegato: ⁊ Ange. in tracta. malefi. vbi supra cum addi. domini Augustini: ⁊ que sint operationes ⁊ officia membrorum hominis: vide per Bal. in. d. l. reos in. iij. colum. ⁊ Angel. in. §. quia vero nos in auten. vt nulli iudi. post Aristo. iiij. metha. ad fi. ⁊ licet predicta cadere possent sub sequēti membro in quo tractandum erit de forma animalis rationalis: nihilominus tamen quia potentia intellectiua anime ac rationalis non consistit in quibuscunq̄ membris: esto ꝙ anima hominis sit tota in toto ⁊ tota in parte: idcirco predictas questiones putaui inferendas sub isto membro in tractatu de virtute ⁊ potentia sensitiua membris hominum magis cōmuniter conueniente. Et hic etiam caderet questio an appellatione animalium formam anime sensitiue solum habentium veniant: existentia in vtero vt quia statutum dicat ꝙ quicūq̄ acceperit lupum habeat pro singulo solidos quinq̄. Et aliquis acceperit lupam pregnantem ⁊ dubitetur an pro singulo lupo existente in vtero debeat habere solidos quinq̄ de qua materia dicetur in membro sequenti: vbi simile de homine tangetur post notata per docto. in. l. qui in vtero. ff. de sta. ho. ⁊ ex discursu iurium predictorum cum ibi notatis curiosus lector poterit alia inuestigare.

Existēs in vtero an veniat appellatione alicuius.

¶ Est tamen aduertendum ꝙ animalis appellatione sm Floria. in. l. hec actio. la fi. ff. si qua. pau. fe. dica. nō veniunt anseres galline ⁊ alia minuta que portantur ⁊ sm eum in. l. ij. ff. ad. l. aquil. nec homines. pro quo videtur tex. in. c. nulli liceat. xij. q. ij. nec vbi debetur decima de quibuscūq̄ animalibus debebitur de partu ancille: quia non est in fructu. §. partus. insti. de re. diuisio. Ita voluit Cardi. in clemen. j. in xvij. q. de deci. sed certe Tex. in. d. l. hec actio innuit expsse contrarium: scilicet ꝙ veniant etiam animalia seu bruta minuta: ⁊ est Text. expressus in contrarium in. §. fere insti. de re. diuisio. ⁊ ꝙ homo contineatur animalis appellatione: patet in. l. j. §. ius naturale. ff. de iusti. ⁊ iu. ⁊ insti. de iu. nat. gen. ⁊ ciui. in prin. facit Glo. in. d. c. nulli liceat: ⁊ etiam facit quia animal dicitur quod per se mouetur. l. mouentium ff. de verbo. significatio. ⁊ ꝙ animalium appellatione etiam homines contineantur: est Text. in. l. quereret aliquis. ff. de verbo. significatio. ⁊ in. l. pretor. §. hoc edicto. ff. de dam. infec. ⁊ ibi Glo. distinguens animalia in duas species scilicet rationabilia ⁊ irrationabilia: ⁊ hec est veritas nisi subiecta materia suaderet nobis contrarium. l. si vno in prin. ff. loca. ⁊. l. si olei. C. eo. ⁊ vt dicit tex. in. d. §. pretor: animal est quod animam habet sentiens de sensitiua tam rationali ꝗ̄ irrationali: ⁊ hec sufficiant in isto membro.

Rerum autē corporaliū animatarū anima intellectiua seu rationali: vt est homo substātialis forma est ipsa anima: vt est Text. in clemen. j. de summa trinit. ⁊ dixi supra latius ⁊ hoc capiendo hominem quo ad esse naturale: vult Bal. in. l. solam. iij. colū. vers. in homine autem. C. de testi. dicens: ꝙ in homine sunt due partes mens intellectus siue anima: ⁊ hec est forma hominis. Item corpus ⁊ organum ⁊ hec est materia ⁊ instrumentum hominis: ⁊ ideo separata anima a corpore desinit esse homo ⁊ efficitur cadauer: vt. ff. de cada. puni. per totum. Et huius rei cognitio nobis in multis reperitur necessaria. Hinc Bal. in. l. j. prima colum. C. ne ex deli. defun. innuit ꝙ stante statuto: ꝙ fur suspendatur tale statutum debet intelligi: si fur sit viuus quoniam pene afflictiue animati corporis finiuntur morte: quia sunt pene sensus ⁊ mortuus non sentit: ⁊ ideo sm eum si quis post sententiam naturaliter decederet non deberet in eum cuius executio fieri: puta suspendium vel decapitatio licet alij qui contrarium tenuerint: ⁊ vtentes contraria consuetudine fundant se: quia cum sit factus seruus pene lata sententia corpus est factum fisci. l. j. ff. de cada. pu. quod fundamentum sm Bal. non est bonum per tex. in. l. in metallum. ff. de in. fis. ⁊ ideo Jaco. de are. Pet. ⁊ Cy. in. l. ij. C. qui testa. fa. pos. dicebant ꝙ si ille qui debebat suspendi fecerit sibi dari poculum venenatum aut se tossicari: non poterit potestas mittere corpus ad furcas licet sm eos assessores aliter obseruent ⁊ male: sed Bal. in. d. l. ij. dicit ꝙ est iudici arbitrarium: an hoc facere vellit quia istud est corpus pene allegat notata in clemen. j. de peniten. ⁊ remissio. sed primam opinionem sequuntur Angel. Fulgo. ⁊ Roma. qui illum limitat ⁊ cum eis transit Alex. in. d. l. ij. ad quorum dicta me remitto ⁊ ad notata per Bar. ⁊ Imo. in. l. defuncto. ff. de pub. iudi. vbi Tex. dat regulam ꝙ defuncto eo qui reus fuit criminis pena corporalis est extincta. de q̄ materia etiā habetur per Ange. ⁊ do. Augusti. in tracta. male. in vlti. car. ⁊ in titu. C. si reus vel accu. mor. fue. ⁊ in. l. iij. C. si pen. app. mor. inter. quod procedit sm docto. in predictis locis maxime Ange. in. l. fi. C. si reus vel accu. ⁊ Imo. in. d. l. defuncto nisi in casibus in quibus hominis memoria ex delicto foret condemnanda iuxta notata in. §. per contrarium. insti. de heredi. que ab intesta. defe. ⁊ in. l. fi. vbi Bart. ff. de bo. eorum qui si. mor. consci. ⁊ prout dixit Bald. in. d. l. j. C. ne ex deli. defun. pene priuatiue status hominis etiam mortuo homine non intelliguntur: quia mortuo subiecto non cadit priuatio nec habitus. l. qui libertinus. §. posthumus. ff. de oper. lib. ⁊ arg. ff. ad. l. aquil. l. huic scripture: pena autem sepulture quia respicit cadauer nemini dubium quin mortuo homine possit intelligi. l. j. ij. ⁊ fi. ff. de cada. pu. pena autem confiscationis honorum an ⁊ quando transeat ad heredes: est materia extra propositum nostrum ⁊ de ea habetur in locis predictis ⁊ in. l. ex iudiciorum. ff. de accu. pariter est extra ꝓpositum nostrum: questio illa an de cadauere sit soluenda gabella de qua per Barthol. in tracta. gabella in. ij. parte octaue prin. in. xiiij. q. illius partis. Et his conueniunt: que dixi supra in membro prece. de statuto aut lege loquentibus de membro hominis an habeant locum in membro arido: que ideo ibi posui propterea quia membris hominis magis cōmuniter inest sensus ⁊ potentia seu virtus sensitiua ꝗ̄ rationalis ⁊ intellectiua: que in membro capitis consistit.

De forma hominis ⁊ animalis rationalis.

Cadauer si punitur.

¶ Et hic etiam est videndum: an si contingat aliquid ex muliere nasci: quod non habeat figuram exteriorem hominis: vt quia nascatur monstrum: quod in cōmuni aspectu

Forma monstri.

non diceretur

non diceretur homo: nihilominus talequid sit dicendum homo ex forma que cōsistit ex anima rationali: in quo passu Docto. tenent ꝙ in dubio tale quid non censeatur homo ⁊ ꝙ ibi non presumatur adesse anima rationalis. l. non sunt liberi. ff. de sta. ho. l. queret aliquis ⁊ l. ostentum. ff. de verbo. significa. sed si in cōmuni aspectu videretur homo: licet ibi esset aliquid a natura auctum vel diminutum ius presumit: ꝙ ibi sit anima ⁊ sit forma substantialis: ⁊ dicetur homo d. l. non sunt liberi ⁊ iuribus predictis. Ex quibus insurgunt aliqui iuris effectus scilicet: vt tales monstruosi vel prodigiosi non habeantur loco filiorum legitimorum: ⁊ ideo si pretereantur non rumpunt testamentum. l. quod certatū in si. C. de postbu. heredi. insti. ⁊ d. l. nō sunt liberi fallit tamen quo ad implendum condictionem appositam legato facto matri: si liberos seu filios procrearent: quia non est quod ei imputatur ⁊ ne qđ fataliter accidit in eius damnum cedat. Ideo habentur pro filijs. l. queret aliquis. ff. de verbo. significa. quod quidem fallit si hoc culpa ipsius matris euenisset: vt quia habuisset rem cum brutis per tex. cum glo. in. d. l. queret aliquis: ⁊ notatur in. d. l. non sunt liberi ⁊ in. d. l. quod certatum maxime per Alex. Sed an occidens monstrum debeat puniri pena homicidij perinde ac si formosum hominem occidisset Bald. in. l. quod dicitur. ff. de lib. ⁊ postbu. Videtur dicere ꝙ sic eo quia essentia ⁊ forma hominis est ab anima ⁊ spiritu contrarium dicit Angel. ibi per iura predicta maxime. d. l. queret aliquis ⁊ l. ostentum: ⁊ ideo distinguit ꝙ quidam sunt qui nascuntur peruerso nature ordine: puta quia habent faciē ex parte posteriori vel pedes vel brachia econuerso vel formam animalis irrationalis vt caput vituli ⁊ in talibꝰ occisionibus non cōmittitur homicidium: secus si careāt vno pede vel brachio per dicta iura ⁊ ego vidi vnum carentem tibijs ⁊ brachijs esse optimi sensus ⁊ tales si interficiantur puniri debet interficiens pena. l. cornelie de siccarijs ⁊ opinionem Ang. firmant Imol. ⁊ Alexan. in. d. l. quod dicitur cum limitatione: tamen dnm Angel. dicit ꝙ habens caput seu faciem a parte posteriori non dicitur homo: quia sm Imol. hoc procederet si alś non haberet effigiem hominis. Sed pro Ange. sm Alex ibi facit Glo. in. d. l. queret aliquis: que vult habentem oculos retro dici monstruosum ⁊ etiam Tex. in. d. l. non sunt liberi vbi dicitur ꝙ non sunt liberi qui contra formā humani generis conuerso more procreant: sed iste talis dicitur conuerso more humane forme procreatus ergo ⁊c̄. Et opinionem predictam sequitur Ange. are. in tracta. malefi. in ver. ⁊ ex interuallo. ij. vel. iij. colū. ⁊ Glo. in. d. l. non sunt liberi vult inter tales monstruosos numerari illum qui habet duo capita: sed est aduertendum: quia dicitur contra naturam nasci ille cui natura plus tribuit quem tamē lex non vult carere facultate iuris data his qui sm cōmunem hominum figuram nascuntur: vt est Tex. in. d. l. ostentum cum glo. in ver. parte: ⁊ in. d. l. non sunt liberi ⁊ salua reuerentia tantorum patrum. d. l. queret aliquis: que non fuit bene ponderata: videtur nobis dare modum circa iudicium talium monstruosorum discernendorū an debeant homines reputari: an vero non vt scilicet homines in ambiguo reputari non debeāt: quando magis alterius animalis ꝗ̄ hominis figuram habent: facit. l. queritur cum ibi notatis. ff. de sta. ho. ⁊ q2 operationes multum conferunt ad cognoscendum formam substantialem: vt alś dixi ideo vagitus qui percipi potest in ambiguo esset magna cōiectura cognitionis: nam si monstrum de quo dubitaretur non esset in vagitu ⁊ voce alienum ab homine magis homo ꝗ̄ aliud iudicaretur ⁊ si esset alienum a vagitu ⁊ voce hominis: vt quia sm glo. in. d. l. queret aliquis: mugiret vt bos vel sucellus nisi visus ⁊ alie cōiecture necessarie persuaderent: oppositum in dubio non iudicaretur homo quia iuris presumptio foret cōtraria ex quo per accidentia ⁊ operationes nobis: ita suaderet que magnam partem conferunt ad cognoscendum quod quid est ⁊ veritatem teste ph̄ilosopho ⁊ sepe dixi: nam vt dixit Bal. in. l. de quibus antepenulti. col. ff. de legi. operatio arguit formam ⁊ nulla forma potest esse sine operatione naturali: ita ꝙ accidentia ⁊ operationes remote a subiecto manifestant corruptionē forme substantialis: vt ibi per Bal. Et ideo bene dixit Imol. in. d. l. quod dicitur ⁊ Bal. ibi potest saluari si intelligatur cum predicta distinctione: vt scilicet loquatur in monstro: quod demonstrabat per operationes ⁊ accidentia in eo esse animam rationalem: vt scilicet eo casu illud occidens dicatur cōmittere homicidium. Et idcirco dominus Augustinus in addi. ad Ange. in tracta. male in ver. predicto ex interuallo mortuus est in. iij. colū. aperte dixit se non dubitare ꝙ licet corpora sint contra naturam edita: si tamen habeant animam rationalem occidens tenebitur lege cornelia de siccarijs: ⁊ ego declaraui quomodo percipietur: ꝙ habeant animam rationalem saltem presumptiue. Ex predictis sm Ange. ⁊ Imol. in. d. l. quod dicitur declaratur an ⁊ quando talia monstra debeant baptizari ⁊. xxviij. q. ij. c. illud: ⁊ per Cardi. clemen. j. §. ad hoc de summa trini. ⁊ fi. catholi. vbi quantum ad propositum nostrum videtur concludere iuxta predicta. Si tamen constaret ibi adesse animam intellectiuam ⁊ adessent duo capita vel duo pectora: an sufficeret vnum baptisma an vero exigerentur duo: Cardi. vbi supra dicit post Panor. ibidem ⁊ sm Thomā ꝙ si sunt duo pectora ⁊ duo capita exiguntur duo baptismata: q2 habent duas animas: sed si duo capita sunt ad vnum pectus tunc est vnica anima in eo ⁊ sufficit vnum baptisma: facit. l. si gemma. ff. ar. fur. ces. que probat arborem dici geminam: cuius vnicus est intra terram truncus: ⁊ que separata de terra egreditur ad gemina: quia ab vna anima vegetatur vtraqꝫ pars. Et venerabilis frater ordinis minorum Ange. de clauasio in sua angelica summa post Landul. in. iiij. distin. vj. q. ij. dixit hec verba: ꝙ si contingat monstrum perpendi habere duas animas: vt q2 habeat duo capita quattuor pedes duas spinas in dorso ⁊ huiusmodi: tunc baptizetur ⁊ intingatur in loco quilibet per se: sed tunc an plures simul possint baptizari: videatur Jo. an. in nouel. in. c. j. in. ij. colum. post Hostien. de baptis. Si vero dubitatur an sint due anime: vt quia habet vnū caput quattuor manus ⁊ duas spinas in dorso: tunc dicit se credere ꝙ debeat baptizari principaliter absolute: ⁊ alius postea sub cōdictione si non sit baptizatus pro quo facit quod dixit Bart. in. l. j. C. ne sac. bap. rei. nam cum baptisma reiterari non debeat solet ⁊ debet dici si non es baptizatus ego te baptizo ⁊c̄. Non tamen sm predictum dominum fratrum Angelum debet intentio scđo baptizantis tale monstrū seu monstra esse vaga: sed determinata ad vnum: alś nihil faceret allegant Henri. in quolibet ⁊ sic tam Cano. ꝗ̄ theologi conueniunt ꝙ licet quis habeat duo pectora duo capita ⁊ quattuor manus dūmodo non sit discrepans a figura hominis tamen est: ⁊ reputatur homo ⁊ hoc mihi placet ⁊ probatur in. d. l. nō sunt liberi: ⁊. d. l. ostentum ⁊. d. l. queret aliquis: ⁊ in eo mea sententia habebunt locum iuris effectus: vt scilicet sint in potestate rumpant testamentum: ⁊ sint alimentandi perinde ac si non esset ostentum: sed sicut sunt cōmuniter alij homines. Et est sciendum ꝙ quo ad legem promotionis ad ordines ostenta habētia animam rationalem prohibentur: vt in. c. si. ix. distin. ⁊ in. c. si aliquo lj. distin. distinguendo tamen vt ibi quid in successione feudi videatur. c. primum an surdus vel mutus cū materia sua. Et dixit Bal. in. d. l. non sunt liberi in secunda lectu. ꝙ semihomines ex defectu membrorum si habeant animam rationalem sunt pro hominibus reputandi: prout vere sunt.

Occidēs monstrū an puniatur vt homicida.

Mōstra an sint baptizāda.

¶ Et non est omittendum an occidens euꝫ qui est in vtero vel prestans occasionē mulieri: vt faciat abortuꝫ dicatur homicida vel incurrat irregularitatem si sit religiosus circa qđ Bald. in. d. l. quod dicitur. ff. de libe. ⁊ postbu. dicit ꝙ non dicitur homicida per. l. cum in veteres. C. de fideicom. libe. dum ibi dicit talem in vtero existentē sperare esse hominem, ⁊ consequenter interim non est homo: ⁊ ideo Bal. ibi notat, iullin tex. ad statutum puniens homicidam: vt non comprehendat occidentem illum qui est in vtero Jaco. butri. in. l. penulti. C. de sicca. tangit istum passum tam in pena iuris communis ꝗ̄ in pena statuti quoniam tex. ibi cum glo. dicit ꝙ scienter occidens existentem in vtero punitur. l. cornelia de siccarijs. Dicit tamen ipse Jaco. vbi supra ꝙ nō comprehenditur occidens talem in pena statutaria per. l. ne gat. ff. de mor. infe. ⁊ quod minus est esse in spe ꝗ̄ esse in esse. l. minus. ff. de regu. iur. refert tamē Jaco. vbi. s. aliquos qui distinguunt: ꝙ aut talis existens in vtero iam erat animatus ⁊ tunc veniet appellatione hominis ⁊ euꝫ occidens punietur pena homicidij: alś secus ⁊ cū hac opinione videntur transire Angel. ⁊ Sali. in. d. l. penulti. Et est sciendum sm glo. in verbo quadraginta. v. distinctio. in prin. ⁊ Glo. ⁊ Bar. ⁊ Angel. in. l. diuus. ff. de extraordi. cri. ꝙ ante quadraginta

Abortꝰ an dicat homicidium.

Anima qñ īfunditur masculo.

dies a tempore conceptionis nō infunditur anima existenti
in vtero si sit masculus: sed statum post quadraginta dies sm
Bart. ⁊ Ang. sed sm glo. predictā in ver. xl. post. lxxx. qd lz
Bar. vbi. s. relinquat naturalibus tñ necessarium est scire per
Legistas maxime quo ad cognitionē p̄sentis. q. ⁊ eius deci
sionē circa quā Alex. i. d. l. qd dicit: dicit se putare veriorem
esse opi. Bal. de qua. s. per. d. l. cum inter veteres ⁊. d. l. pe.
⁊. d. l. diuus ⁊. l. mulierem. ff. ad. l. cor. de paricq: licet sit ani
matus: tamen est in spe nō autem in esse productus: pro quo
facit: q: videmus q̄ existēs in vtero si sit preteritus nō rum
pit testamentum etiam postq̄ʒ est animatus licet secus sit in
iam nato. l. i. ij. ⁊. iij. C. de postbu. here. insti. ⁊. d. l. qd dicitur:
⁊. l. cōmodissime. ff. de lib. ⁊ postbu. ⁊. §. i. insti. de exhe. lib.
facit. l. qui in vtero. ff. de sta. homi. dum dicit eos qui sunt in
vtero fere omni prouisione iuris intelligi esse in rerum natu
ra ⁊ sic ponderando verbum fere quod est verbum fictionis
vt per Bar. i. l. si is qui pro emptore in. ix. col. ⁊ ibi p Pan.
de ca. in. iij. col. ff. de vsufru. Bal. in. c. bone in pe. col. de ap
pel. ⁊ Panor. in. c. fi. in prin. in. ij. glo. de fo. compe. facit. l.
ij. §. penulit. ⁊. l. siquis cum nullum in prin. ff. de in. codi. c. ex
studijs ⁊ ibi Glo. i. de cōdi. ap. ⁊ Bal. in. l. quoniam ⁊ in. l.
furti in prin. ff. de infa. vere nō dicuntur esse in rerū natura:
⁊ ideo. d. l. qui in vtero non cōfert beneficia legalia his qui
sunt in vtero nisi posteaq̄ʒ nati sunt. Sed do. Cardi. in cle. i.
l. ix. q. de homi. post Lap. dicit q̄ dispositio legis vel cano.
de occidente hominem: debet intelligi de homine viuo: q:
homo mortuus non est homo cum ad esse hominis requira
tur anima ⁊ corpus cōiuncta. c. in quadā ver. nam ad esse de
tele. mis. c. caritas de peni. dist. ij. versic. itē corpus ad qd fa
ciūt p notata Archi. xv. q. i. c. si qs non iratus: ⁊. c. si delega
tus in prin. cōmen. de offi. deleg. in. vi. Sed sic est q̄ in eo q
est in vtero: ⁊ habʒ animā hec adsunt: ergo dicitur homo ⁊
consequenter occidens euʒ dicitur cōmittere homicidium:
⁊ ideo subdit q̄ talis dispositio dʒ intelligi de homine nato
vel saltem formato: nam si esset informis nec per membra di
stinctus illū occidens nō diceretur vere homicida: nec esset
irregularis. ij. q. v. c. cōsuluisti. ⁊. xxxij. q. ij. c. quod vero: ⁊. c.
moyses: ⁊. c. sicut ex litterarum de homi. licet occasionaliter
foret homicida. lxxxvi. distin. c. pasce: ⁊. lxxxvij. distin. c. si ex
positus: notat Glo. in. c. si aliquis de homi. ⁊ predictaʒ opi.
videtur affirmare Spec. in ti. de dispen. §. iuxta in pen. colū.
ver. item qui homini ⁊ expresse Panor. in. d. c. sicut ex litte
ris. s. alleg. eo q: infusa anima licet in ventre dicitur homo:
⁊ pro predicta sententia facit Glo. in. d. l. diuus: que vult nō
esse homicidium ante animam infusam post vero sic: ⁊ est de
mente Bar. ⁊ Ang. ibidem. Et vt breuibus concludā sunt
duo tex. qui stringunt q̄ homicidium non dicatur vbi occi
ditur existēs in vtero: scilicet. d. l. cum inter veteres. C. de si
deicō. liber. super qua Bal. Alex. ⁊ sequaces faciunt funda
mentum predicte decisionis: sʒ alius est tex. magis apertus
in iure ciuili in. l. in lege falcidia placuit in. fi. ff. ad. l. fal. de
quo nō meminerunt Doc. p̄dicti quē tex. nisi vidissem fuisse
in cōtraria opi. scilʒ contra Bal. Alex. ⁊ sequaces cū igitur
vt dixit Panor. in. d. c. sicut. homicidium proprie dicat ab
hominis cede quasi hominis cedium: prout etiā declarant
Gofre. ⁊ Host. in summa de homi. si ille qui est in vtero nō
est homo sm esse ciuile ⁊ polliticum ac sm iuris ciuilis con
siderationem ⁊ propriam ipsius vocabuli expositionēʒ non
dicetur in eo cōmitti homicidiū nisi ex interpretatione ex
tensiua hoc fiat: q̄ in odiosis ⁊ plerūq̄ in statutis penalibus
non admittitur: vt dixit in proprijs terminis Bal. in. d. l. cū
inter veteres: facit. l. cum quidam. ff. de lib. ⁊ postbu. ⁊. l. iij.
§. hec verba. ff. de neg. gest. l. i. §. si is qui nauem. ff. de exer.
iunctis plene notatis in. l. si vero. §. de viro. ff. solu. ma. iun
ctis notatis in. l. si constante in prin. eo. ti. ⁊ per Bar. ⁊ scri
bentes post eum in. l. omnes populi in. vi. q. princi. ff. de iu

An p̄stās cāʒ abortui sit irregularis.

sti. ⁊ iur. ⁊ hec quo ad homicidium sed quo ad irregularita
tem secus per predicta q: in ea incurrenda magis inspicitur
factum: ⁊ non attendit an propria significatione dicatur ho
micidium: vt ibi. Quid autēʒ foret in dubio: q: dubitaretur
an clericus occidisset existentem in vtero animatum vel in

Capiēs lupā p̄gnātē an tot lucra hēat quot lupi sūt i vtero.

animatum: an censeri deberet irregularis tangit Panor. in
d. c. sicut ex litteris post Jo. an. ⁊ Specu. in. d. titulo de di
spen. vbi. s. Sed an capiens lupam pregnantem stante statu
to q̄ capiens lupum debeat habere quinq̄ solidos pro sin
gulo lupo: debeat habere quinq̄ pro singulo existente in vte
ro: Bar. Bal. ⁊ scribentes in. d. l. qui in vtero. ff. de sta. ho.
cōmuniter tenent: q̄ nō eo q: existens in vtero habetur pro
nato: quando tractatur de cōmodo ipsius in vtero existētis
de quo etiā per Bal. in. l. placuit que est. l. fi. C. de lib. causa
⁊ Alex. in. l. in lege falcidia placuit. ff. ad. l. fal. cum concor.
per eos allegatis. Et predicta procedunt quo ad formā ho
minis naturaliter sumpti ⁊ capiendo hoīem in esse naturali.

Forma hominis polliticī.

Hominis autem polliticī forma ac capiendo hoīem
in esse pollitico legali ⁊ ciuili sm quod habet
quasdam differentias ex quibus inducuntur diuerse hoīum
species quibus existētibus vel deficientibus videtur homo
aliares esse. Alie sunt forme substantiales distinguendo:
prout. J. Aut enim istud polliticū consideratur sm ius gen
tium: prout est cōmune omnibus gētibus: aut sm ius ciuile
qd est proprium ciuium romanorum. Primo casu cum due
sint hominū species: q: alij sunt liberi alij serui. l. ij. ff. de sta.
ho. ⁊ insti. de iure perso. in prin. Forma substantialis ipsius
hominis polliticī qui liber dicit est libertas: qua posita po

Libertas qñō sit forma.

nitur eius status ⁊ qua remota remouetur: nam esse seruum
non est esse hominēʒ polliticum: q: quo ad ius ciuile attinet
seruitus morti assimilatur ⁊ seruus pro mortuo habetur. l.
qd attinet. §. adeo ⁊. l. seruitutem. ff. de reg. iur. ⁊ de eo con
trahitur: sicut de animalibus brutis ⁊ recipit estimationem
l. i. §. fi. C. cōmu. de ser. ma. quā liberum corpus seu homo li
ber nō recipit. l. i. §. sed cum liber ⁊. l. fi. in fi. ff. de his qui de
ie. vel effu. ⁊ sic differentia predicta: q̄ aliq sunt liberi aliqui
serui non est propria sed accidentalis: vt notatur in. l. manu
missiones. ff. de iusti. ⁊ iur. q: esse liberum non inducit diffe
rentiam specificam inter homines in esse pollitico cuʒ serui
non sint de tali esse: sed quo ad esse polliticum pro nihilo ha
beantur per predicta: ⁊ sic seruitus non habet se vt species:
sed vt priuatio sicut tenebre ad lucem vel silentiū ad sonum
de cuius priuationis proprietate est sm calcidium sup pla.
q̄ cū forma sit materie manifestatiua: ita vt materia videri
nō possit nisi mediāte substātiali vel accidētali forma: possit
tamen per viā priuationis videri seu percipi: prout videtur
tenebra videndo nihil: ⁊ sicut videtur silentium nō audien
do sonum: qd intelligitur de visu intellectus. Et attēta for
ma predicta in esse pollitico seruus factus liber ⁊ cōtra effi
citur alius homo seu esse videt. l. si seruus. §. i. ff. de adi. leg.
l. qui res. §. arcā. ff. de solu. vbi seruꝰ effectus liber. lʒ postea
efficiatur seruus: videtur alius esse: ⁊ sm hanc consideratio
nem. l. hec statuit: q̄ seruus factus liber ex gestis in serui
tute conueniri nō possit: vt in toto titulo an seruus ex facto
suo post ma. tene. nisi occasione delicti q: noxa caput sequitur
l. licet. C. eo. ti. ⁊. §. omnis: insti. de noxa. actio. vel nisi occa
sione cōnexitatis. l. cum actum. ff. de nego. gest. non tamen
eo q̄ censeatur nouus homo perdit ea que fuerunt sibi reli
cta tempore seruitutis: cuius acquisitio cedit tempore liber
tatis: vt est tex. in. l. si solus. §. fi. ff. de acquirē. heredi. ⁊ insti.
de here. ab intesta. §. seruus autem a domino ⁊. l. si post. §.
fi. ff. quādo dies lega. vel fideicō. ce. Si vero consideretur
homo in esse pollitico sm ius ciuile ⁊ proprium romanorūʒ:
tunc fit alia diuisio: q: quidam sunt sui iuris ⁊ quidam alieni
iuris. l. iij. ff. de his qui sunt sui vel alie iu. ⁊ insti. eo. tit. ⁊ in
tantum hec inducunt differentiā specificam q̄ olim filiusfa.
si efficiebatur sui iuris videbatur alius homo: q: mutabatur
forma substantialis sm istud esse ciuile: ⁊ consequenter non
tenebatur illis obligationibꝰ quibus erat primo obligatus
licet per pretorem fuerit prouisum: vt restituantur contra
eum actiones. l. ij. §. ait pretor: ⁊ ibi notatur. ff. de cap. di.
vbi glo. in verbo iudicium: ⁊ ideo ex predictis apparet que
fuerit ratio mouens Juristas ad dicendū q̄ manumissione
⁊ adoptione quis efficiatur ciuis vnius ciuitatis. l. ciues. C.
de inco. lib. x. l. assumptio. §. fi. ⁊. l. fi. in prin. ⁊. l. de iure. §. li
bertos. ff. ad municip. nam sicut quis natiuitate naturali ef
ficitur ciuis. d. l. ciues: ⁊ etiam ciuili natiuitate: q: censetur
nasci nouus homo. Alie autem qualitates hominum: vt q̄
quidam sint albi quidam nigri quidā nobiles quidam igno
biles quidam sane mentis ⁊ sapientes quidam dementes:
fatui ⁊ furiosi ⁊ similes non inducunt differentiā specificam:

Qualitates hoīum non inducūt differentiā specificam.

vt notatur in. §. fi. insti. de iure perso. ⁊ ibi Glo. in ver. in ser
uorum: ⁊ notat in. l. fi. §. quotiens. ff. de pub. iudi. vera enim
⁊ propria differentia que facit diuersam speciem in substan
tia consistit: vt in locis predictis: ⁊ notat Bar. in. l. j. in prin.
in. iij. col. ff. de acqui. pos. ⁊ in. l. i. in. iiij. col. ff. de se. ⁊ oblig.

Forma rez corporaliuz artificialiū.

¶ Rerum autem corporalium artificialiū substantialis forma est aptitudo ipsa quam habent ad illum finem ad quem per artificem facta sunt vt videmus in domo quia tūc dr̄ domus cū habet debitas partes compositas ita ꝙ sit apta ad habitandum vt. l. qui quadringenta. §. quedam. ff. ad. l. fal. ita dixit Bar. l. d. trac. d̄ alueo. §. ꝙ si qs. Ideo deposita domo si quidem aliqua res permanet apta ad illū vsum adhuc retinet essentiam domus vt. ff. de vsufr. l. si cui insule ⁊. ff. de contrahen. empti. l. domum secus si in totum esset deposita d. l. domū ⁊. l. repet. §. fi. ff. q mo. vsufru. amit. Idē in cipho vel alio vase facto ad finē bibēdi vel comedēdi donec retinet illam aptitudinem ciphus vocatur cum vero ita fuerit cōllatus vt ad illuz vsum aptus esse non possit dr̄ perdere formā substantialez ⁊ desinit ciphus esse. l. iulianus. §. sed ⁊ si quis ff. ad exhiben. ⁊ probatur expresse in. l. quintus. §. cum aurū ff. de au. ⁊ ar. leg. nec maior vel minor capacitas substantialē formam rei mutare possunt. l. fi. ff. de fun. instru. nisi vasa ex capacitate certe quantitatis assumerent denominationem vt contingit in mensuris publicis. l. modios. C. de suscep. ⁊ archa. li. x. hinc est ꝙ falsus modius nō facit modium vt notat in. l. arbiter. §. adeo. ff. de dolo facit qd̄ videmus in hijs que consistunt in certo numero vt in quadriga grege collegio: vniuersitate ⁊ similibus iuxta. l. si grege. ff. de lega. j. ⁊. l. neratius. ff. de verbo. signifi. ⁊. l. peculium. §. quadrige. ff. de lega. ij. cum iuribus. j. allegandis.

Forma domus ⁊ ciphi

Forma mensure

Forma quadrige

¶ Et predictis non immerito pz rō q̄ vsufructu constituto in quadriga vel legata quadriga si vnus equus pereat non debetur legatum ⁊ vsusfructus extinguitur ita vt reliquorū equorum vsusfructus non debeatur nec ipsi legati debeant quoniā considerata aptitudine que dat formam artificio amplius non potest dici quadriga ⁊ mortuo quouis equo forma ipsa perit quod maxime patet q̄ perit diffinitio ⁊ de predictis est tex. in. l. quid tamen. §. fi. ff. qui. mo. vsufr. amit. ⁊ i l. peculium. §. quadrige ⁊ ibi Bal. ff. de leg. ij. est tamen cōsiderandū prout dixit tex. in. d. §. fi. an equorum an vero quadrige foret vsusfructus legatus q̄ si equoruz foret ex eo mortuo in reliquis vsusfructus deberetur: quāuis non possint facere quadrigam que distinctio est necessaria ad casus predictos ⁊ hijs similes. Et grege legato si ad vnam ouem perueniat. ⁊ qd si de vniuersitate vel collegio vn⁹ solus remaneat ita vt vniuersitas collegium vel grex dici non possit quid iuris erit ⁊ quis effectus insurget dico. j. in materia augmenti necnon diminutionis vbi tango plene materiam istam an si forma addatur vel detrahatur desinat esse eadez res ⁊ ibi predicta cum eorum effectibus plene declarantur ⁊ ibi dem plura exempla subnecto conferentia ad istud membrū necnon dico in materia interitus.

De grege ⁊ collegio

Forma prediorūz sunt fructus ⁊c.

¶ Et ad predicta facit quod dixit Bald. in. l. j. secunda col. C. de fru. ⁊ li. expen. duz dixit ꝙ fructus sunt forma fundi. nā per fructus re vel aptitudine determinatur an fundus sit vinea q̄ producit vuas an pratum q̄ herbam an terra culta q̄ segetes vel aliud seminabile an silua q̄ ligna an terra cultiua ⁊ vineata q̄ vtrunq̄ vinum ⁊ seminabilia an viridariuz quia herbam ⁊ diuersos fructus ⁊c.

Forma molendini

¶ Aliquādo tamē in istis artificialibus forma dicitur totū Aliquādo cōmixtio aliquādo cōpositio vt infra eo. circa fi. Molendinum itaq̄ nisi habeat mollam per quam ita determinatur non dr̄ molendinum vt notatur per. d. Alex. in. l. j. in prin. secunda col. vbi. d. meus etiam. ff. de acqui. pos. inferentes post Bal. ad questionem de qua ibi notabilez lz proprie eius formula quādoq̄: dicatur incille vel vallatus vt ꝑ Bar. in. l. quominus. xij. q. ff. de flumi. ⁊ est aduertenduz circa ista artificilia ex mixtura quadam facta ad text. in. l. apud iulianum. §. fi. ff. de leg. primo dum vult ꝙ predia incorporata p̄rimonio principis ex illa incorporatione assumunt formā qz fm tex. ibi dicuntur reducta in forma p̄rimonij principis.

De āgelis ⁊ incorporalibus rebus

Rerum autē incorporaliuz inanimatarum que dā sunt spūales vt angeli ⁊ aīa nostra i quibus phi ⁊ theologi insudant an in eis subsistat materia ⁊ forma spūalis quod hic tangēdū nō est iuxta glo. fi. insti. de rebus corpo. ⁊ incor. de quo ꝑ Bart. anglici li. de propric. rer. li. x.

¶ At in iuribus seruitutibus actionibus obligationibus ⁊ similibus que dicuntur ⁊ sunt incorporalia vt in loco preallegato substantialis eorū forma fm Bar. in. d. tract. de alueo §. ꝙ si qs pen. ⁊ vlt. col. est ipsius rei natura. Et ideo natura actionis dr̄ ipsius figura. l. j. §. cum autem. C. de rei vx. act. ⁊ si nature actionis addatur ita vt ipsa natura immutetur dr̄ noua actio. d. l. j. §. si quid autem ⁊ vbi aliter reperitur dicit impropria loquutio. quam materiam an per additionem vel detractionem factam rei dicatur alia vel noua ⁊ sumat esse ac denominationem ex additione vel diminutione dico in tract. de augumento ⁊ hoc fm Bar. in preallegato tract. procedit in iuribus indiuisibilibus vt scilicet eoruz forma sit eorum natura. Ideo phs secūdo phisi. dicit ꝙ natura sumitur vt forma ⁊ ꝙ forma est natura ⁊ idez dicit d̄ materia vt ibi latius per phi. ⁊ cōmētatorem ac Burleum maxime in. §. alio modo ⁊ in. §. āplius el. secundo in fi. ⁊ in. §. quare ⁊c. Et hec omnibus cōcludendo puto ꝙ in iuribus incorporalibus siue diuiduis siue indiuiduis eorum forma indistincte sit ipsorū natura necessaria que est illa que ex diffinitione consistit seu p̄cipitur. Hinc in vsufructu ius fruēdi salua substātia erit ei⁹ natura ⁊ forma substantialis ⁊ vbi erit talis res de cuius natura non sit vt quis ea frui possit salua substantia vt sunt pecunia vestes ⁊ similia in ea non consistet vsusfru. l. j. ⁊. ij. ff. de vsufru. ⁊ insti. e. in prin. ⁊. §. constituitur. sic ⁊ in actione quia de natura eius necessaria est vt per eaz ac mediāte ea qs iudicialiter quod suum est vel sibi debitum consequatur insti. de act. in prin. vnde ius persequendi iuxta eius diffinitionem ē eius forma. Et cum obligatio sit iuris vinculum quo necessitate astringimur ad aliquid dādum vt insti. de obliga. in prin. substantialis forma obligationis erit ius vinciens fm talem diffinitionem ⁊ pz in. l. obligationum substātia i princi. ff. de act. ⁊ oblig. vbi dicitur ꝙ substantia obligationis non consistit in eo ꝙ corp⁹ aliquod nrm̄ fiat vel seruitus aliqua nobis acquiratur sed in eo ꝙ aliquis nobis obligetur. Sic ⁊ in seruitute itineris ius eundi ⁊ in seruitute actus ius agendi erūt eorum forma substantialis q̄ sunt de ipsoruz natura necessaria seu insita que ex diffinitione demonstratur seu demōstrari solet. Item potest dici circa hec icorporalia illud quod dixit Bal. in rubrica. ff. de re. di. pe. col. ꝙ qualitas que habet loco cause finalis i eis dr̄ forma substantialis. ideo phs scdo phisi. tertio tract. in tertia pte prime prin. iunctis ibi dictis per cōmētatorem ⁊ Burleum vult ⁊ dicit ꝙ finis est vltimū mobile ⁊ forma est finis q̄ vltimum in generatiōe ex quo est prima quies ad quam veniunt generata ⁊ forma est finis materie vt etiam dicam. j. de conuenientia inter materiā ⁊ formam ⁊ per phm secundo phisi. in antedicto tertio tract. Et predicta comprobantur ex eo quod dixi. s̄. eo. in. j. articulo ꝙ natura sit virtus producta a propria specie actus substantiali ⁊ cuiusq̄ rei primordium per quam vnumquodque habet suum proprium esse ac etiam natura sit ipsarum rerū vis ac potestas vt ibi latius dixi. Et licet contractus dicātur qd facti seu facti. l. consilio in fi. ff. de cura. fu. tamen sunt res incorporalis vt insti. de re. corpo. ⁊ incorpo. Et si queramus q̄ sit eorum forma deciditur ex tex. in. c. tua nos de sponsa. iunctis ibi notatis per gl. doct. ⁊ Panor. ⁊ in. c. tue fraternitati eo. titu. vz ꝙ sint verba vel signa equipolentia expressiua seu declaratiua consensus in talem contractum puta in contractum matrimonij mutui depositi vel cōmodati ⁊ sic d̄ similib⁹ idem in baptismate in quo verba sunt forma ⁊ aqua materia c. primo vbi glo. ⁊ doct. de baptis. ista ergo aptitudo verborum seu signorum ad cōtractum siue matrimonij siue mutui siue alterius generis sunt forma cōtractus idē tenuit Bal. in. l. quotiens secunda col. C. de suis ⁊ legi. naz vt dicetur. j. de conuenientia inter materiam ⁊ formā non sufficerent verba inepta puta si volēs stipulari loco verbi promittis dicā A ⁊ tu loco v̄bi promitto dicas B vult ēt Panor. loquēs d̄ v̄bis baptismatis corrupte expressis in. c. licet de voto. quando talis corruptio deuiat penitus a sensu ⁊ itellectu ac a significatione vt etiam dicetur. j. ex quibus cōsistat forma in. §. ꝙ ex verbis sed fm Ricar. i quarto sen. distin. xxvj. articulo quarto questione secunda: verbum primo prolatum in matrimonio puta mariti dicentis capio te in vxorē est materia ⁊ verbum vxoris secundo prolatum est forma q̄ per illa verba vltimo prolata formatur matrimonium ⁊ idem econtra ad qd̄ facit quod habetur scdo phisi. c. j. tertij tract. ꝙ cōclusio in propositionibus est quasi seu tanq̄ forma. Sed in hijs cōtractibus magnam inuenio dubitationē circa consensum an sit de forma an de materia an vero de cā efficienti. nam Bar. in. l. ita stipulatus. vij. col. xij. oppo. ff. de verbo. obli. voluit ꝙ consensus sit de forma ⁊ Bal. in repeti. l. de quibus. v. col. versi. nunc ad propositum ⁊. ix. col. versi. nunc videamus. ff. de le

Nā et forma.

Forma finis

Fōma cōtractuū ⁊ nā ⁊cā efficiens.

Cōsensus an sit d̄ forma vl' mā.

gr.idem voluit ⁊ Bar.in.l.cum quis.C.de iur.⁊ fa.igno.⁊ i
l.i.ff.de condi.inde.cū quibus transit dominus Sozi.i.l.i.
circa fi.cōmen.ff.de libe.⁊ posthu.volentes ꝙ in testamētis
voluntas sit forma seu solemnitas liberalis ⁊ in ꝯtractibus con
sensus seu in pactis per.l.i.in fi.ff.de pactis ⁊ dixit Bal.in.l.
matrimonii.C.de nup.ꝙ cōsensus est cā formalis seu forma ma
trimonij ⁊ ad id posset induci tex.in.l.obligationum substan
tiam.§.i.⁊ fi.ff.de act.⁊ oblig.dum dr̄ ꝙ stipulatio non ꝯbi
tur ex verbis aptis nisi concurrat consensus ac intentio obli
gandi cū verbis ita vt verba iocose dicta non forment stipu
lationem nec prout ibi dr̄ sufficit in ꝯbenda obligatione ꝙ
res tua fiat nisi interueniat intentio obligandi alias enim est
donatio si solum tua fiat res non obligatio. At Pan.i.d.c.
tua nos de sponsa.dixit post quosdam alios ⁊ videt̄ ibi cōior
opinio ꝙ consensus est materia in matrimonio quē tex.ibi ⁊
glo.ac Inno.⁊ Io.an.in nouella dicunt esse fōam matrimo
nij ⁊ verba formam ⁊ ꝙ consensus sit de sbā pz insti.de obli.
ex consen.⁊ in.l.consensu.ff.de act.⁊ obli.vbi etiam vr̄ pbari
ꝙ sit obligationis materia d quo ēt.i.bacco.qōne dicetur ⁊
fm Inno.in.c.quod sicut de elect.⁊ Panor.in.c.cū post se
cunda col.in fi.eod.ti.consensus eligentium solus est forma
naturalis electionis silr̄ dr̄ in baptismo ꝙ baptizati ꝯsensus
i eo q non est puer ⁊ consensum habet est de substantia vt p
aureolum quarto senten.distin.quarta.q.i.vbi ēt bonauen.
articulo.ii.q.ii.de quo ēt per Inno.in.c.i.de baptis.vbi tan
git ēt de consensu baptizantis de quo ēt per laud.vi.dist.iii.
qōne. Ideo volunt doct.predicti ⁊ in rubr.⁊.c.i.de baptis.ꝙ
aqua sit materia ⁊ verba forma ⁊ consensus baptizati de sub
stantia. Et ꝙ consensus sit de materia vltra Panor.in.d.c.
tua nos voluit Pau.de ca.in.d.l.de quibus secunda colū.
sentiens ꝙ in consuetudine consensus sit causa materialis
dicens ꝙ lex ⁊ consuetudo conueniunt in materia qr̄ vtraqꝫ
prouenit a consensu populi sed differunt in causa forma.i qr̄
lex est ius scriptum ⁊ consuetudo ius non scriptum sentiens
ꝙ in lege scriptura sit de forma ⁊ carentia scripture seu pri
uatio sit forma consuetudinis. nam etiam secundum phi
losophum primo phisi.prope fi.priuatio est forma seu causa
forme quod qualiter procedat habetur ibi in cōmēto ⁊ glo
sa Burlei ad.§.⁊ hanc ⁊c. Bald.autem in.l.patre furioso in
prima lect.in prin.cōmē.ff.de his qui sunt sui vel ali.iur.di
xit per illum tex.probari ꝙ consensus sit causa efficiens ma
trimonij nō formalis vel materialis qr̄ si esset materialis vel
formalis cessante eo cessaret causatum ⁊ ipsum matrimoniū
quod tamen verum non est vt in ipso tex.expresse dicitur su
bijcit ꝙ consensus est principium effectiuū ⁊ non subiectiuū
⁊ simile probatur in.§.Item surdus versi.sed si quis insti.q
non est permis.fa.testa.de furore superueniente qui non viciat
testamentum, antea factum tempore voluntatis ⁊ sane men
tis. Itē dixit Bal.in.l.si is q i fi.cōmen.ff.de testa.ꝙ fortior
est defectus consensus ꝗ̄ forme ideo ipse Bald.in rubrica
ff.de iusti.⁊ iu.dixit ꝙ in matrimonio cōsensus est causa effi
ciens persone sunt causa materialis verba sunt causa forma
lis proles ⁊ sacramentum sunt causa finalis ⁊ ꝙ in electione
causa efficiens est consensus eligentium ⁊ electi ⁊ formalis
modus per quem fit electio vt in.c.quia propter de elec.ma
terialis persona electa ⁊ sic persona dicitur de ipsa materia
ita ꝙ oppositio cōtra personam dicatur obiectus in materiā
⁊ materie vitiū concernens cum personam sit subiectum suū
susceptiuum ⁊ de susceptiuum alicuius forme dicitur mate
ria causa finalis vt ecclesia gubernetur quandoqꝫ tamen fm
Bal.ibi materia ponitur pro quolibet facto vt in.l.iurisgen
tium.§.primo.ff.de pactis quorum cognitionem Bald.i.d.
rub.dicit necessariam vt sciamus an si opponatur aliqua ex
ceptio ad actum opponatur ad materiam an vero ad formā
an ad causam efficientem vel finalem quia vt dixit Bald.in
d.l.patre furioso ⁊ dicunt etiam doct.⁊ inter ceteros Albe.
de ro.in.l.generaliter.C.de epi.⁊ cle.alius est defectus sup
ueniens in vna causa ex predictis ⁊ alius in alia ⁊ secundum
Bal.in.l.solam tertia colum.versi.⁊ adde.C.de testi.mens
hominis ⁊ consequenter anima seu voluntas in actibus ho
minum voluntarijs sunt causa efficiens. Et pro his circū
stantijs ⁊ instrumētis ⁊ organis que occurrūt circa actus est
aduertendum ad id quod circa substantialia baptismatis ⁊
matrimonij dixit Alberi.de ro.in dictionario in verbo ma
trimonium primo circa principium post Sanctum Thomā
quarto senten.distin.xxvij.ꝙ forma matrimonij sunt verba

Consensus an sit d forma vel causa efficiēti aut materiali.

qbus cōsensus vtriusqꝫ exprimitur nec minister pūtis partiū
nec alij actus sunt de forma sed habent loco materialis ele
menti sicut in baptismo quod perficitur per actus ministran
tis ⁊ eius qui sacramento vtitur ⁊ ceteri actus habentur p
materia. Item est aduertendum ad verba gl.fi.in.d.c.tuam
nos dum dicit ꝙ in matrimonio psumpto ipsum factū est sub
stantia matrimonij sed glo.non aduertit ꝙ consensus non tā
tum verbis aut nutu sed etiam facto demonstratur.l.de qui
bus vbi bonus tex.ff.de legi.l.paulus respondit non tantū
verbis.ff.rem ra.ha.

¶ Postremo ad id quod dixi reperiri consensum poni ⁊ su
mi p causa efficiente facit quod dixit Bal.in.l.i.in.x.col.
versi.modo reassumo.C.de confes.vbi dixit ꝙ consensus in
confessione est causa efficiens ⁊ qr̄ errans non dicitur consen
tire erronea confessio secundum eum non est proprie confes
sio ⁊ dicit tex.in regula iuris.ff.de regu.iu.ꝙ nuptias cōsen
sus facit ⁊ sic videtur causa efficiens ⁊ in obligatione ex con
sensu videtur ꝙ cum cōsensus det esse tali obligationi licet
non generaliter omni obligationi sit eius forma vt insti.de
obli.⁊ consen.⁊.l.ꝯsensu.ff.de act.⁊ ob. ¶ Pro declaratio
ne premitto ꝙ aliud est voluntas aliud consensus secundum
vocabuli ethimologiam qr̄ consensus est quasi simul ⁊ vnitꝰ
sensus in idem ⁊ in quantum est sensus ⁊ volūtas dico ꝙ est
de causa efficiente siue dicamus ipsum esse causam efficien
tem vt dixit Bal.in.d.l.solam cum cōcor.preallegatis siue
instrumētū cause efficientis hoc est anime que agit in contra
ctum ⁊ producit ac voluntatem ad id causat quo instrō medi
ante causa efficiens hoc est homo vel anima agit in contra
ctum sicut gladius est instrumētū carpētarij ⁊ ignis fabri.⁊
tunc si vt organum anime vel instrumētū agit habetur etiā
loco materie per ea que supradicta sunt de istis ad actum
necessarijs ꝙ sunt materia vel habētur loco materie ⁊ ita p
cedat quod dicunt Panor.⁊ sequaces ꝙ cōsensus in matri
monio est tāquam materia. Illa autem colligatio ⁊ vnio vo
luntatis ⁊ sensus ad idem est tanqꝫ forma non ꝙ sensus ⁊ vo
luntas partium sit forma sed operatio consensus seu colliga
tionis voluntatis in vnum ⁊ ita colligitur ex.d.l.i.ff.de pa
ctis circa diffinitionem consensus cum concord.ē.allegatis
vbi dicitur consensum esse de forma ⁊ sic consensus in quā
tum large capitur et absolute pro voluntate vel aia agen
te in contractum est causa efficiens in quantum vero strictiꝰ
pro instrumēto anime producentis ꝯsensum ⁊ cum illo ope
rante in contractum dicitur materia ⁊ in quantum strictissi
me pro colligatione seu pro actu colligatōis voluntatis am
borum contrahentium ad idem seu ad id quod contrahitur
dicit̄ de forma vel vt alias dixi cum materia dicatur ex qua
aliquid fit teste phō secundo ethicorum ⁊ ex ꝯsensu fiant vē
ditiones permutationes ⁊ contractus ac similis hoc modo
sumendo consensum materialiter potest dici materia ⁊ secū
dum hanc declarationem puto debere procedere que dixit
Panor.post Io.an.in.c.publicato secunda col.de elect.dū
dixit ꝙ in electione quedam tradūtur pro forma ⁊ circōstan
tijs consensus eligentium ⁊ quedam pro forma ⁊ circunstan
tijs ipsius actus vz electōis. Et istud de colligatione proba
tur etiam ⁊ traditur in.d.c.tua nos de sponsa.vbi Panor.i
fi.cōmen.iunctis his que dicuntur matutine per Panor.i.d.
c.tue fraternitati circa principium cōmē.⁊ in.c.dilectus eo.
titu.nam si ego sim voluntatis habendi aliquam in vxorem
quā ticio expressierum ⁊ illa me habendi in maritum quā ma
tri expressierit ex hoc non est inter nos matrimonium nisi for
metur inter nos colligatio istius voluntatis ⁊ conceptus
mentis ꝗuis vt supra expresse ꝗ̄ colligatio ex verbis aut si
gnificationibꝰ ad hoc habilibus formatur inter nos ⁊ istud d
claratur in pactis in.d.l.i.ff.de pactis ⁊ est glo.in.l.consen
su in verbo consentire.ff.de act.⁊ obli.⁊ in.l.i.§.fi.in gl.fi.ff.
de contrahe.empt.⁊ vtrobiqꝫ notatur per doct. Et ista col
ligatio voluntatis est de forma generali in ꝯtractibus ⁊ pa
ctis vltra quam possunt alia requiri vt verba in stipulationi
bus.d.l.i.§.pe.ff.de pactis ⁊.l.⁊.§.primo.ff.de verbo.obli.
⁊ insti.eo.§.sed hec aliquando scriptura vt instit.de litteris.
obli.cum concor. Item ista colligatio potest etiam per nun
cium vel epistolam inter absentes fieri.l.absenti.ff.de dona.
⁊ insti.de obli.ex consensu ⁊.l.consensu.ff.de act.⁊ obliga.ni
si vbi presentia requiritur pro forma specifice aut verba.d.l.
i.§.primo.ff.de verbo.obli.⁊ alibi in hoc opere latius dico
in articulo ex quibus consistat forma. Item pro declaratiōe

Forma faciendi ⁊ forma rei fcē.

habemus

habemus aduertere q forma potest sumi prout est ĩ actu et opere vnde actus fit ⁊ sic prout est coniunctus materie vel p vt est in actu pratico ⁊ actus deducitur ad esse ac pficitur vt si fiat testamẽtum effectualiter vel contractus. Itẽ prout est abstractus a materia ⁊ est in potẽtia fiẽdi secũdũ nos ⁊ phm late secũdo phisi. ⁊ sic prout est species puta testõ vel ꝯctus spẽs vel exemplum in imaginatione consistens vt ibi p phm functis hijs que latius dixi. ŝ. co. secũda carta versi. ⁊ qz dixi ⁊ prout est in theorica seu prout a iure determinatur ⁊ est iuris. nam habemus spẽm testõrum ⁊ ꝯctuum ac similium a iure determinatam esto q nullus faciat testamẽtum sm quã possunt effectualiter ⁊ actualiter testamẽta ⁊ ꝯct⁹ fieri vt pz ad sensum. ⁊ ex diffinitione pacti. d. l. j. ff. de pactis ⁊. l. i. ff. ð testa. ⁊ si nullus eẽt pupill⁹ sed oẽs essent puberes ĩ mũdo nihilominus hẽremus spẽm tutelle cuius determinatio traditur insti. de tutel. in prin. ideo si furiosus ꝯhat matrimoniũ ex quo caret consensu non valet. d. c. dilectus de sponsa. ⁊ sic inest defectus in causa efficiente ⁊ cum videaẽ ꝯsensus cã effectiua non potest dici de mã qz mã ⁊ efficiens non coincidunt vt p Burleum secundo phisi. vltima glosa primi capituli tertij tractatus. Hoc sic premisso si ponamus testm̃ put in actu est ⁊ in esse deducitur ⁊ pariter ꝯctus ipse testator ⁊ ipsi ꝯhentes sunt cã efficiens talis actus qz ex quo ipse testator ⁊ ꝯhentes faciunt actum dicuntur cã efficiens ⁊ finis pp quem fit testm̃ vz vt testator hẽat hẽdem nec decedat ĩtestatus ac vt hẽditas deueniat in ticium seu vt vẽditor hẽat rez ⁊ emptor pciũ sunt cã finalis p ea que dicit Bal. in. d. l. solaz tertia col. in fi. C. de testi. reliqua autem dicentur de forma vel de mã vel loco materie vt dictum fuit ⁊ ẽt sm istum modum ꝯsensus siue voluntas poterit capi pro mã ⁊ pro forma pro forma ĩquãtũ colligaẽ ⁊ vniẽ ĩ idẽ pro materia inquãtũ ẽ de hijs ex quibus fit ꝯctus vel testm̃ ⁊ que recipiunt formaz qz cũ mã sit cõtor ⁊ prior q̃ forma vt ẽt late hẽtur scũdo phisi. cũ vna mã possit ad plures formas accõmodata eẽ ⁊ disposita dicemus hoc ita videri in cõsensu ex quo fit oblõ seu pactum ⁊ stipulatio ac ꝯctus venditionis data sibi forma vẽditionis ⁊ permutationis data sibi tali forma ⁊ sic ẽ tanq̃ subiectum aptũ recipere nunc vnam formam nunc vero aliam ⁊ ita vĩ sensisse tex. in. d. c. tua nos duz appellat in actu matrimonij verba formam consensum substantiaz quã ibi Pano. materiam dicit ⁊ ipsi contrahentes sunt causa efficiens qõ eo respectu dicitur materia vt in carta seq. Quod si ponamus testamentum vel ꝯtractum prout est in imaginatione ⁊ est a materia abstractuz ⁊ prout consideratur penes ius esto q nullum fiat testm̃ vel ꝯctus ⁊ sic prout est in potentia tũc non attenditur persona operans in quantum agens vel causa efficiens sed cõsensus ⁊ voluntas in genere ⁊ in abstracto tunc habentur vt cã efficiens vel potius loco materialis cause cum ius qõ testm̃ ⁊ ꝯctus introduxit vel istituit magis dicanẽ cã efficiens ⁊ ꝯsideratio personaꝝ hẽtur tanq̃ materia sicut in baptismo dictũ fuit q aqua est materia verba forma deus cã efficiens qz baptismuz mediante persona sancti Ioãnis Baptiste itroduxit finis est vt a peccato originali abluamur ⁊ reliqua sunt vt materialis causa ⁊ actus baptizandi ẽt hz formam per se qz consistit in illis verbis ego te baptizo ĩ quo potest esse defectus puta si omittatur ego sm nos licet non penes grecos vel si omittatur te penes omnes vel vbũ baptizo ẽt penes omnes vt in rosella in verbo baptismũ. §. i. in quo baptismo sm directorium li. primo titulo quarto sba est ablutio exterior cum certa forma verborũ sine qua nemo potest saluari ⁊ tria insunt materia elemẽti forma verbi ⁊ intentio ministri copulans formam materie ⁊ sic minister coniungens formaz materie est cã instrũalis ⁊ materialis. Sic ergo ars hz formam suam ⁊ actus praticus qui fit sm artem ẽt suam. nam in actibus distinctis ⁊ differentibus est indubitatum vt per Bald. in rubr. ff. de insti. ⁊ iure circa fi. cõmen.

Forma testandi quo ad ipsũ actum differt a forma testamenti et sic ĩ ꝯhẽdo.

Quid ĩ actu baptizandi.

¶ Ceterũ quo ad ista instrumẽta est aduertendum qz ẽt pñt considerari vt finis seu cã finalis teste pho secundo phisi. iuncta declaratione Burlei ibi in tertio tract. secunda glo. cuz finis sit cuius gratia aliquid fit vt sanitas que dĩ cã ambulationis qz illud est cã pp qõ rñdeẽ ad qõnem factam pp quid ⁊ finis est huiusmodi ⁊ ista media que sunt inter primuz mouentẽ ⁊ vltimum finem sm phm vnumquodq̃ eoruz est finis eius tanq̃ existens añ ipsum finẽ ⁊ pp ipsum finez vt sm phz est macies purgatio potio ⁊ organa ⁊ flobotomia nã hec oĩa instituta sunt gratia finis idest sanitatis licet differãt qz alia

De instrũis cũ qbus aliquid fit.

sunt opera vt ambulatio alia organũ vt flobotomia subdit q finis dĩ de causis qz agens agit pp finem q nondum extat seu non est vt ambulans pp sanitatem acqrendã ⁊ ideo finis minus videtur esse causa q̃ alie cãe. Hinc sm Bal. in. l. solã tertia col. versi. Itẽ interrogatur de cã finali. C. de testi. causa finalis in venditione est qz venditor est facturus de precio ⁊ consequenter venditor de re de quo ẽt per bal. in. l. si creditor. C. de fideius. Itẽ sm Burleũ vbi. ŝ. cã efficiens ꝯsideraẽ quadrupliẽ primo vt perficiẽs ⁊ ista inducit formã secũdo vt disponẽs vt ĩ carpẽtario vel fabro q dispõit lignũ vt sit materia apta ad ꝯficiẽdũ nauĩ vel armariũ adiuuãs qõ nõ opaẽ ad finẽ pprĩũ sed alterius ⁊ ꝯsiliãs seu sm nos iuristas instruẽs qõ dat formam agẽti p quã agit qrũ agens a pposito agit pp scientiam quã sibi dat ꝯsiliãs. Itẽ materia ẽt penes nos ⁊ naturales multipliẽ ꝯsideraẽ vt p burleũ tertio phisi. i. iij. tract. nã quedã ẽ materia alteratõis q̃ reducta ad formã alteratur taliter q nõ remanet in re q̃ fit ex ea nec talis prout añ erat vt videmus ĩ hoĩe q vt alibi dicit augustinus seminaẽ ⁊ ĩ vulua ꝯcipiẽ nã sperma seu semen hoĩs ẽ materia ex qua fit corpus humanũ seu ẽ materia hoĩs ex qua hõ procedit qz vt dicit phs ꝯo phisi. hõ hoĩez generat ex materia ⁊ sol. sicut granum pomi ex quo fit arbor ⁊ sic de alijs ⁊ hoc semen succedẽte forma tã hoĩs q̃ arboris ⁊ similium alteraẽ ⁊ nõ remanet put ẽt dĩ ĩ Euangelio nr̃o p hec vba nisi granũ frumenti cadens ĩ terrã mortuũ fuerit ipm soluz manet ⁊ sic gñatio vni⁹ ẽ alterius corruptio lz fz cõmẽ. ꝯo phisi. ĩ fi. primi capli semẽ masculi dicaẽ cã efficiẽs ⁊ femie materia ⁊ hoc alio respectu vt. ĩ. patebit ⁊ hoc in iure nõ ẽ modici effectus qz semẽ tuum producens fructum vel arborẽ in fundo meo desinit eẽ tuuz ⁊ ego sum dñs huius materie alterate. §. qua rõne insti. de re. di. Et hic tangi posset materia illa an pullus quem mea gallina ex ouo tuo ꝓduxit desinat eẽ tuus attẽta hac alteratione de qua p Signo. ĩ suis qõnibus ⁊ alibi dicã deo dante Sic ⁊ pãis ex quo vescimur sm phos est materia sanguis alterata ⁊ granũ põt dici largo saltẽ mõ materia farine alterata ⁊ sic ex vuis fiat vinũ ⁊ oliuis oleũ qõ ẽt est in iure alicuius effectus an q promisit dare granũ possit liberari dando farinã ⁊ prout alias dixi latius. ŝ. co. ⁊ alius effectus pz in. §. cũ ex aliena insti. de re. di.

De materia multa bona.

Semẽ viri ⁊ aliõ puta ꝯni ẽ mã.

Panis ẽ materia sanguis.

¶ Alia ẽ materia cõposit õis tm̃ ĩ qua ptes q̃ sm suas naturas manẽt ĩ toto sunt materia totius vt caro os caput man⁹ pedes ⁊ talia q̃ sunt materia hoĩs ⁊ esse dĩr materia cõpositiõis qz nõ pfuerũt añ totũ nec alterabanẽ añ ꝯstõnẽ toti⁹ qõ ĩ iure est magni effectus vt in. d. §. cũ ex aliena ⁊. §. cuz in suo cũ alijs simili. insti. de re. diui. ⁊ alibi deo dante lati⁹ dicaz.

¶ Alia ẽ materia mixtĩ dicta alteratõis ⁊ cõpositõis quarũ altera est ppinqua vt mel ⁊ acetũ oximellis seu vt videmus ĩ mulso ⁊ emplastris ⁊ collirijs ĩ qb⁹ solẽt materie ex compositione ⁊ mixtura alterari qõ cui⁹ sit effect⁹ pz i. d. §. cũ ex aliena cũ pluribus seq. Et ĩ hac materia ius ꝯsiderat an materia tñ sit reducibile ad porẽ materiã an nõ. d. §. cũ ex aliẽa iũctis notatis i. l. seruũ filij. §. si pocula. ff. ð leg. j. ⁊ ĩ. l. q̃sitũ. §. illud fortasse. ff. de leg. iij. Ex qb⁹ iurib⁹ pz eẽ aliã materiã q̃ nõ recipit alteratõem q̃ ẽ diuersa a materia cõpositõis vt si ex ere vel marmore fiat statua. d. §. illud ⁊. d. §. cũ ex aliena ĩ quoꝝ casuũ altero materia ẽ ꝯuertibilis ad pstinũ statũ ⁊ non ĩ alio put ẽt dĩ ĩ. d. §. si pocula ⁊ qs sit iurĩ effect⁹ ibi pz cũ ibi nõtis

¶ Scða materia cõpositiõis ⁊ alteratiõis simul ẽ remota vt materia pma respectu oĩum generabiliũ sm phos ⁊ burleũ vbi. ŝ. ⁊ sic granũ ẽ materia remota panis ⁊ farina pxima vt diceẽ. ĩ. de cõuenientia iter materiã ⁊ formã.

¶ Aliter ẽt sm eos sumiẽ materia tanq̃ subiectũ alicui⁹ trãsmutationis ⁊ sic sm phos celũ dĩ hẽre materiã vel esse materia eo q sit subiectũ motus localis ⁊ isto respectu dixi. ŝ. ĩ carta pce. consensum ĩ ꝯctibus posse dici materiam qui sit subiectum cõmune ad omnes contractus.

¶ Sumitur ẽt materia respectu subiecti inferioris ⁊ minus cõis hinc indiuiduũ dĩ materia sue spẽi vt per phm primo celi ⁊ pticulare sui vniuersalis ⁊ singulare indeffiniti adeo q sm phm primo celi ⁊ burleũ vbi. ŝ. q dicit hoc celum dicit materiam ⁊ qui dicit celum indefinite dicit formam.

¶ Et ẽt alio modo sumiẽ materia pro ĩperfectiori respectu pfectioris ita vt elemẽta inferiora dicanẽ materia respectu corporum superiorum vt per philosophum libro de celo.

¶ Et ex predictis pz quid ⁊ quotuplititer dicatur de materia ⁊ q generaliter illud dĩ de materia ex quo fit aliquid

q: ex ea sit forma vt per phm scõo phisi. vbi cõmẽtator τ burleus maxime l. c. j. tertij tracta. τ quarta pte. Hinc hʒ eos lr̃e sunt cã sillabarũ scilicet materialis et vasorũ elemẽta mixtorũ vt ignis τ ptes sunt materia toti⁹ τ p̃misse quasi materia ↄclusionis cũ ↄclusio ex positionibus generetur τ lr̃e lquãtũ sunt materia sillabarũ τ lapides dom⁹ dr̃ materia cõpositionis τ duo sunt fundamẽta materie de qbus fuit. s̃. dictũ ↄpositio τ alteratio τ tertiũ ↄsistit ex vtroqʒ. Et fm phm vbi. s̃. scõo phi. vbi burleus tertia pticula prime ptis ĩ domo lateres τ ligna sunt mã dom⁹ forma. in medico colera τ fleugma sunt mã τ sanitas ↄsiderata arte est forma τ ptes integrales totius dr̃ materia: totũ asit dr̃ forma. Quod aũt dictũ ẽ ꝓpositiones seu premissa esse quasi materiã τ ↄclusionẽ formã hʒ fm Burleũ super secundo phisi. vltima gl. c. primi tertij tract. intelligi q̃ p̃misse fm se totas nõ sunt materia ↄclusionis sʒ rõne ptium tanq̃ rõne extremitatũ ita vt assimulentur materie sed rõne medij sunt cã effectiua ↄclusionis vel noticie ↄclusionis ita vt idem sit materia τ cã efficiens diuerso respectu cũ alias materia τ cã efficiens nõ coincidant τ nos dicimus q̃ forma libelli τ silogismi est ex propositionibus τ cõclusione vt per Bal. in. l. edita. vij. col. versi. sed quõ cognoscam. C. de eden. Bar. in. l. si prius. ff. de oper. no. nũ. τ doct. i. l. j. in prin. ff. de eden. vbi dñs meus Jas.

In ↄclusiõe q̃ sit materia τ forma τ q̃ ĩ silogismo.

In medico q̃ sit materia τ forma.

¶ Et in nũero forma sic se hʒ q: forma diapason hoc est duo ad vnum est duplum τ forma dupli est numerus et forma numeri est quãtitas τ diapason est proportio duo ad vnũ τ ẽ q̃dã forma τ ꝓportio numeri ad nũerũ q̃ ẽ quoddã genus τ forma cõis τ vt. s̃. ꝓxime dixi ĩ medico colera τ fleuma est materia τ sanitas forma arte ↄsiderata τ in scõo phisi. §. fiet autẽ alʒ. c. j. secundi tractatus tradit̃ q̃ forme mathematice sunt par impar rectũ curuũ linea τ figura sine motu τ dicit philo. ibi q̃ forme naturales sũt sicut simus nasus qõ lõgũ capit expositionẽ τ p mathematicũ intẽdit geometraʒ τ astrologũ.

Forma numeri τ g̃ñs ac speciei

¶ Et vltra ea q̃ supra dixi de forma ad cognitionẽ eiusdem forme τ predictoꝝ est sciendum q̃ forma etiam cõsideratur. tripliciter sicut τ materia vt tradit̃ ĩ scõo phisi. j. c. iij. tract. iiij. pte q: quedã est forma fm cõpositionẽ tñ que fm phm vocatur totũ vt aceru⁹ lapidũ. Quedã fm alterationẽ tñ que fm phm appellat̃ spẽs τ huiusmõi ẽ forma sanguinis tertio ẽ q̃dã forma fm cõpositionẽ τ alterationẽ simul τ illa vocat̃ cõpositio τ ẽt totũ habẽs has tres dispositiões in ptibus scilicet figurã ordinẽ τ cõpositionẽ τ dr̃ cõpositio vt domus vel forma domus cuius toti⁹ vt dictũ ẽ ptes integrales dicũtur materia τ totũ dr̃ forma q: totũ est cõgregatio ptiũ cui⁹ congregatio est forma: τ cõpositio est cõgregatio triũ dispositionũ ĩ ptibus. s. figure ordinis τ ↄpositiõis ĩ qua domo ẽ aduertẽdũ q: lateres τ ligna sunt materia remota τ partes integrales prima τ dom⁹ forma ↄiũgẽdo hec cũ dictis. s̃. hac ea. col.

¶ Itẽ mõi cõpositionũ sunt tres vʒ ↄpositio generis ex suis spẽbus. Itẽ speciei ex suis causis. τ ĩdiuidui ex suis ptibus τ due cõpositiões priẽ sunt notiores apud itellectũ q̃ sine ptes τ alia cõpositio ẽ notior penes sensuʒ q̃ ptes seu pũs nota. Et vltra p̃dicta fm Burleũ sup scõo phisi. l. c. j. iij. tract. iiij. pte forma dr̃ multipliciter q: aliq̃a est extrẽ vt forma exemplaris: τ vniuersaliter perfectius respectu min⁹ ꝑfecti put ẽt dictũ fuit circa materiã. s̃. ꝓxime aliqua võ est intrarẽ τ hec iterũ ẽ duplex q: q̃dã est forma d̃clarãs q̃ditatẽ τ sic p̃se superius ẽ forma inferioris. Quedã võ ẽ forma ꝑficiẽs materiam τ hec ẽt est duplex q: aut ꝑficit materiã vni⁹ spẽi vt forma argenti τ dr̃ spẽs put ẽt dr̃ ex forma alteratiõis vt dictũ est. s̃. ꝓxime aut ꝑficit materias diuersaꝝ spẽruʒ τ tunc aut ille materie habẽt vnitatẽ ordinis vt ĩ ciuitate τ exercitu τ talis forma dr̃ totũ: aut vltra vnitatẽ ordinis τ ↄcr⁹ habẽt alterationem vt pʒ in oximelle τ emplastris τ talis forma dr̃ mixtio.

¶ Itẽ forma orationis est cõpositio vel cõgregatio appositi τ suppositi seu subiecti τ p̃dicati cũ verbo cuius materia sunt dictiões seu termini sicut sillabe sunt materia dictiõis τ termini τ significatũ forma. Et si q̃ramus q̃ sit forma dictionis seu t̃bi dico q̃ ẽ significatum τ terminus seu vocabulum est materia vt dicetur. j. de ↄueniẽtia inter materiam τ formaʒ Itẽ q: dictũ est supra q̃ diffinitio ostendit nobis formã vt ẽt p phm scõ phi. tertio tract. §. j. potest queri q̃ sit forma diffinitionis τ est dicendum q̃ forma diffinitionis compõitur ex genere τ differẽtia τ sic ex forma vniuersali que est genus τ propria que est differẽtia vt pʒ in. l. j. ff. de dolo vbi pʒ q̃ per diffinitionem traditur nobis τ determinat̃ rei essentia τ forma τ traditur p Burleum post cõmen. super secundo phisi. tertio tract. §. j. τ. c. secundo tertij tract. glo. pama.

Forma dictiõis τ diffinitiõis.

¶ Itẽ circa formas est aduertẽdũ q̃ in eis est dare formã totius τ formã ptiũ exẽplũ ĩ domo q: forma toti⁹ ẽ domus forma ptiũ ẽ quã habẽt p se parietes ligna τc. vt in scõo phisi. τ sic ẽ forma ex formis vt ibi versi. lectul⁹ aũt prope fi. τ ibi habetur ẽt quõ dicatur forma in toto τ forma in pte τ q̃ forma totius ẽ noua forma de qbus dixi. s̃. co. l. §. decimooctauo τ xiiij. premisso τ. xiiij.

¶ Itẽ cũ mã sit prior τ vniuersalior q̃ forma sunt tñ aliq̃ forme artificiales q̃ determinãt sibi certã formã vt forma serre vt ĩ scõo phisi. loco p̃allegato. Pro cui⁹ rei cognitiõe vt cito finẽ istis philosophicis ĩponã est sciẽdũ q̃ ĩ quolibet gñe cãrũ iueni t̃ pri⁹ τ posterius ĩ scõo phisi. vbi cõmẽtator ĩ tertio trac. c. ij. τ Burleus prima pticula. nã ĩ cã efficiẽti medic⁹ τ artifex sunt cã sanitatis τ artifex ẽ cã prior τ cõior q: cõius τ ↄsequẽter prius est artifex q̃ medic⁹ q: quãto qd ẽ cõius tãto prius τ sic medicus ẽ posterior idẽm nũeralibus vt in diapason qõ ẽ proportio dupli ĩ vnũ q: eius forma ẽ dupli τ forma dupli numerus τ forma numeri q̃titas vt p̃dixi τ semp ista forma q̃ ẽ vniuersalior ẽ prior. sic τ in materijs τ in causis similibus nã extenuatio ẽ finis exercitij τ sanitas est finis extenuatiõis sanitas igitur est primus finis τ alij sunt posteriores.

Forma artificialis.

¶ Et ex his pʒ q̃ forma prior dr̃ q̃ est vniuersalior vt ibi τ q: est qõ phica an forma prius dicatur aliqñ q̃ materia τ qd econtra habetur ibidem in tertio tract. Natura ẽt dr̃ forma duobus modis seu de forma vʒ de habitu τ priuatione existente in prima materia q: ista nõ est priuatio simplr̃ imo est sicut forma materie. Item hoc dictum: nã dr̃ forma: dupliciter ĩtelligitur de forma perfecta τ imperfecta vt de his traditur ĩ scõo phisi. §. est igitur natura τ. §. amplius lo primo τ. ij. τ. §. sed forma vbi burleus tertia parte illius capituli materia ẽt secundũ quid dicitur forma vt in secundo phisi. §. quare declarando vt ibi per Burleum.

Forma prior τ vniuersalior.

Natura dicit forma.

¶ Ceterũ q̃ri põt quõ priuatio dici possit forma: nã certũ est q̃ priuatio inest materie seu accidit materie τ est p̃uatio forme τ q̃ ĩ natura materie inest priuatio forme p defectũ agentis p̃ductiuo formã vt ĩ p̃mo phisi. ꝓpe finẽ. §. τ hãc alias τc. τ vr̃ q̃ pura p̃uatio nõ possit dici forma τ natura cũ non sit eus. ĩ quo passu p̃hantes ĩ naturalibus pũt d̃clarat burle⁹ in p̃allegato loco vʒ ĩ scõo phisi. ĩ tertia pte capituli sup. §. sed forma dicũt q̃ p̃uatio forme naturalis põt dici forma τ natura vel q: semp ↄiungit̃ cũ forma q: cũ p̃uatiõe vnius forme semp ↄiungit̃ alia forma vel q: in suo itellectu ĩcludit formã: nã fm nos τ phos naturales in nõ facere intelligit̃ facere vt pʒ ĩ scõo elenchorũ τ i. l. naturalis ĩ prin. vbi Bar. ff. de p̃scri. ver. vel q: ẽ quodãmõ forma materie qñ priuatio denoiat materiã ad modũ τ respectũ forme cum sicut materia dr̃ formata ita ẽt p̃uata vel dñ cõmẽtator ibi dicit q̃ natura dr̃ de priuatione existẽte in prima materia ĩtelligit formã substãtialẽ imperfectionẽ τ sic forma terre põt dici p̃uatio respectu forme ignis q: talis priuatio non est simpliciter priuatio imo est vt forma materie vt ibi latius dicitur reliqua dicentur infra õ causis forme circa formam ablationis.

¶ Queri ẽt põt successiue ad hec q: pnla venit ad priuationem actus. l. si pecuniã in prin. ff. de ↄdi. ob cau. τ ad emẽdationẽ culpe ex q̃ p̃cedit peccatũ seu annichilationẽ ei⁹ q̃ erit in ipsa penitentia materia τ forma breuiter scõm Sanctum Tho. τ pe. in quarto sen. distin. xxij. in penitentia sunt res τ sacramẽtum τ exterior penitentia est sacramentuʒ vt signum tñ interioris penitentie τ ibi actus penitentis est quasi materiale act⁹ vero sacerdotis hoc ẽ absolutio quasi formale sic ĩ doctoratu act⁹ puncta dãdi legẽdi ac recitãdi itẽ rogãdi τ r̃ndẽdi se hñt tãq̃ mã τ vt qd mãle act⁹ vero q̃ fiũt ĩ doctoratiõe τ approbatiõe sunt vt qd formale τ sic õ silib⁹. ¶ Ceterũ cũ q̃rit̃ õ forma theologie τ scie canõice τ legalis nec nõ in artib⁹ liberalib⁹ τ medicina τ ĩ q̃libet scia ĩ scriptis redacta p modũ doctrie dõm ẽ q̃ cã formalis est ipa opis forma τ ĩ legibus ipa legũ τ opis forma cũ τ lex appellet̃ forma a qua recedere nõ lʒ. l. ↄstõnib⁹. ff. ad muni. l. certa forma. C. de iure fi. li. x. τ ista forma operis est modus tractandi qui in qualibet scientia reperitur τ est triplex scilicet diffinitiuus diuisus τ exemplorum positiuus. l. j. ff. de iusti. τ iur. τ sic transit Bal. ibi in rubrica. ff. de iusti. τ iure prope. fi. dum dicit de causa formali legum.

Materia et forma penitentie.

Fõma theologie τ scientiis

¶ Quotuplex

¶ Quotuplex est forma ⁊ solēnitas ⁊ de eaꝝ diuisione.

Arti^us^ 3

Omperio autē multas diuisiōes in hac materia in iure sparsas ⁊ non collectas q̄s prout melius potui collegi ⁊ sub īfrascripto ordīe tradēdas putaui.

¶ Forma sub̄alis ⁊ accidentalis: ꝑpria ⁊ impropria.

¶ Et primo inuenio duplicē esse formā: scʒ substantialē ⁊ propriaʒ ⁊ accidentalem ⁊ impropriam: vt colligitur ex dictis Bar. in tracta. de alueo. §. q̄d si quis. ij. col. ⁊ Bal. in. l. vniuersa. C. de preci. impa. offe. ⁊ in. l. cū sententiam. pe. colū. C. quando prouo. non est neces. ⁊ in. l. j. ff. de vsufru. ⁊ Ange. consi. xxxvj. in ipi. pro decisione questionis ii. col. cū cōcor. j. allegandis. Et hec forma propria ⁊ substātialis: subdiuiditur inter formā essentialem que dat esse rei: ⁊ facit illam ab alijs differre specie. ⁊ formā solēnitatis ⁊ impropriam que tendit ad solēnizandum ⁊ conualidandū rē in esse deductā virtute forme essentialis: ⁊ hec diuisio meli^9^ accōmodatur iuri nostro q̄ʒ illa quā faciunt philosophi diuidētes formā principaliter inter essentialē ⁊ accidentalem cum sit aliqua que non est nec essentialis: quia non dat esse rei vt alia requisita in testamēto vltra heredis institutionē que nō dant esse testamēto: ⁊ nihilominus sine eis testamētum non valet: ita vt non possit dici accidētalis cū accidens possit abesse sine corruptione subiecti. Et ista forma essentialis ⁊ propria est illa que aduenit rei existenti in potētia per modū introductionis in esse: vt est heredis institutio in testamento que facit ipsum dici ⁊ esse testamētū. §. ante heredis insti. de lega. §. j. insti. de fideicō. here. l. non codicillū. C. de testa. l. eam quam. C. de fideicō. l. si idem. C. de codicil. ⁊ l. si nemo. ff. de testa. tu.

¶ Verba ⁊ littere sunt ō forma ⁊c.

Item verba in verboꝝ obligatiōe sunt de predicta forma. l. j. in prin. ⁊ l. quinta. §. stipulatio. ff. de ver. obli. ⁊ institu. eo. in princi. Idem est de litteris in litterarū obligatione: vt insti. de lit. obli. in prin. ⁊ me habente rem: puta equū possum de eo formare plures cōtractus: puta cōmodare: vendere: locare: permutare: pignori tradere: ⁊ similia. Si ergo circa illum voluero introducere in esse cōtractum venditionis opportebit vt emptor ⁊ ego conueniamus de certo precio in pecunia numerata: ⁊ erit formatus ipse contractus

¶ Precium.

lʒ nomen contractus non expresserimus. insti. de emp. ⁊ vē. in prin. ⁊ §. pretium. ⁊ §. item pretium. iuncta. l. cuʒ fundus. ff. loca. ⁊ glo. in. l. cū dotem. versi. quis enim. ff. de iure do. ⁊ glo. singula. in. l. i. §. i. ff. de superfi. ⁊ l. fin. vbi Barto. C. de predi. curi. li. ⁊ Barto. in. l. si vt certo. §. nunc videndum. in vlti. col. ff. cōmo. Bal. in dicta. l. cum dotē. ⁊ in. l. ex conuentione. ff. de pac. ⁊ in. l. gallus. §. ⁊ quid si tm̄. in. ij. colum. ff. ō libe. ⁊ posthu. ⁊ in. l. qui se patris. in. vij. colū. ver. ⁊ scias. C. vnde libe. ⁊ Alexan. in. l. si quis ante. in. iiij. col. in vlti. notabili. ff. de acqui. posses. in quibus locis traditur: an vbi fit mētio precij in dubio intelligamus de emptione seu an extimatio in dubio faciat emptionem: ⁊ predictam formā docto. in l. sciendum. ff. de verbo. obli. ⁊ vbicūqʒ faciunt mētionem de forma intrinseca ⁊ extrinseca appellant solēnitatem seu formam intrinsecam: de qua nūcupatione an sit propria vel impropria: dicam infra in sequēti mēbro: scilʒ solēnitatis. Ideo autem dixi q̄ aduenit rei existenti in potētia: q: prout dicit Bal. in. d. l. j. ff. de vsufru. per eam id q̄d erat in fieri efficitur esse: ⁊ actus qui erat potentialiter deducibilis in esse non poterat sine predicta forma in eē deduci. Et de predicta forma puto esse quasdā qualitates vel circūstantias seu quosdā modos a lege adinuentos circa ea que dant metuʒ esse: vt q̄ testamētum fiat vnico contextu: q: lex alias presumit non adesse debitum consensum etiā in heredis institutione: ⁊ sic esse defectuʒ seu esse peccatū In forma essentiali ad ipsum saltē consensum accōmodata. l. cū antiquitas. C. de testa. l. cōtinuus. §. princi. vbi Bal. ⁊ alij. ff. de ver. obli. vult Bal. in. l. solū. iiij. col. ver. item testis īterrogatur de cā formali. C. de testi. vbi dicit notabilia verba. Idē est in stipulatione: vt q̄ verba sint conuenientia in sensu ⁊ in significato: iuxta glo. in verbo quibuscunqʒ. insti. de obli. in prin. ⁊ tex. in. l. j. §. fin. ff. eo. titu. de qua mā dicā in articulo de ꝯuenientia mā̄e ⁊ forme: ideo bal. in. l. i. in. iii. col. ver. nunc venio. C. de sacrosan. eccle. dixit q̄ vnicus contextus in testō dicitur de forma ⁊ non de solēnitate: lʒ prima facie videretur dicendū q̄ foret ꝓprie solēnitas.

¶ Alia est forma solēnitatis ⁊ est quedam obseruantia que aduenit rei existenti in potentia per modū illam in esse deductam solēnizandi ornādi ⁊ roborandi seu conualidandi legū diligētia ac hominis prouisiōe introducta: que nisi adhibeatur lex vel disponens non vult actum valere: vt sunt testes in testamēto ⁊ eorum rogitus subscriptiones: ⁊ similia dicta l. hac consultissima. C. de testa. ⁊ insti. eo. in prin. ⁊ plura exēpla patent in. c. qi propter. de elec. cum ibi nota. quas solēnitates lex ex sua prouisione introduxit. Et de hominis prouisione apparet exēplum in. l. contractus. C. de fide instrumē. vt quādo partes agunt q̄ cōtractus celebrēt in scriptis. Q̄d autem hec solēnitas dicatur ex diligentia quadam introducta est tex. in. l. codicillis. §. fin. ff. de legatis. ij. quem ad hoc propositum allegat Bal. in. l. j. in prin. cōmen. ff. de testa. faciunt que dixit Inno. in. c. quod sicut. ij. col. de elec. dum dicit q̄ electio potest dici canonica tripl'r: large: stricte: ⁊ strictius. Large quādo est legitimus cōsensus ⁊ nihil aliud: ita vt remaneat in terminis iuris naturalis: iuxta. l. cuius per errorem. §. is natura. ff. de regu. iur. Stricte quādo cū cōsensu concurrit forma essentialis quam ius cano. introduxit lʒ desint solēnitates. Strictius quādo cum predictis concurrunt canonice solēnitates. Sic ⁊ in testamētis: q: considerato iure nature sit relictum q̄d appellabitur vltima volūtas: aut testamētum largo modo prout est mētis ⁊ volūtatis nostre iusta sententia de eo q̄d quis vult fieri post mortē suam. l. j. cuʒ ibi notatis. ff. de testa. ⁊ insti. eo. in prin. cum glo. j. ⁊ adiecta heredis institutione fiet s̄m ius ciuile testamētum stricte: q̄d habebit ex hoc essentiam testamēti: vt patet quādo alie solēnitates a iure in specialibus casibus non exigunt: ⁊ adiectis solēnitatibus fiet testamētum cōmuniter validum in forma essentiali ⁊ solēni.

¶ Solemnitas q̄d sit.

¶ Unde pro declaratione predictoꝝ est aduertēdum posse introduci in esse aliquid quod appellabitur testamētum stricte ⁊ habebit essentiā testamēti ex adhibitione forme quam appellaui mere essentialē. hoc est istitutionis heredis lʒ careat solēnitatibus testiū ⁊ alijs a iure requisitis cōmuniter i testamētis: vt in dicta. l. hac consultissima. § ex imperfecto. C. de testa. ⁊ in aut. de testa. imp. ⁊ per glo. Cy. Bal. Pau. de ca. ⁊ scribentes in. l. quotiens. C. fami. her. s̄m magis cōmunem opinionem traditam per Alexan. in. d. §. ex imperfecto. in prin. cōmen. lʒ aliqui voluerit ꝯtrium: vt ibi per euʒ pro quibus facit tex. in dicta. l. hac consultissima. §. si q̄s aūt. ⁊ in. l. ij. §. j. ff. quēadmo. testa. ape. ⁊ in. l. si quis legatum. in princi. ff. de fal. ⁊ tex. in dicta autē. de testa. imper. vbi appellat testamēta imperfecta: ⁊ sic īformia: quia vt dixi in diffinitione forme. forma est status perfectus rei ⁊ cū forma dat eē rei. l. iulianus. §. si quis. ff. ad exhi. cū careāt forma non possint dici esse ea res cuius formam non habēt: ⁊ dixit tex. in. l. statutis. C. de sen. ex pericu. recitā. q̄ sentētia minus solēnis nomen sententie habere non meretur. facit q̄d dixit Bar. in repe. l. j. in penul. col. ver. iiij. quero. C. de sacrosanc. eccle. q̄ testm̄ ad pias causas sine solēnitatibus iuris ciuilis non proprie dicitur testamētum: ⁊ istorum opinio mihi non placet. primo q: videmus q̄ lex indistincte appellat testamētuʒ militis nomine testamēti: lʒ careat solēnitatibus iurꝫ ciuilis. l. j. ⁊ per totum titulum. ff. de testa. mili. ⁊ C. et insti. eo. ti. Itē quia lex ciuilis que introduxit istas solēnitates bene potuit illas remouere stante essentia testamēti. d. l. j. ⁊. d. §. ex imperfecto. ⁊ in casibus examinatis per Alex. in. l. si vnus. in. j. columna. C. de testa. Et q: ipse solēnitates non introducunt testamētum in esse testamēti: vt predixi ⁊ videmus in testamēto rustici in rure facto iuxta. l. fi. C. de testa. ⁊ in plurib^9^ alijs testamētis que numerat Ange. consi. lxxviij. incipi. ꝑmitto ⁊c. in princi. solēnitates fore diuersas ⁊ semper nūcupari testamentum: ⁊ si diceremus testamentum in quo lex remittit vel alterat solēnitates s̄m regulas iuris ciuilis adhibendas non esse ꝓprie testamētū improprīaremus īfinita iura: vnde concludendū est q̄ sint proprie testamēta ob remissionem solēnitatum ex priuilegio ⁊ ꝓuisione speciali: ⁊ videm^9^ in aut. nisi breuiores. ⁊ in. l. ij. C. de sen. ex peri. reci. s̄niam que valet sine solēnitatibus a iure cōiter req̄sitis ex ꝓuisione spāli appellari s̄niam: ⁊ sic apparet respōsum ad. d. l. ij. §. j. ff. quēad. testa. ape. ⁊ ad. d. l. si quis legatuʒ. in prin. ⁊ ad. d. l. statutis. q: ibi nō eramus in casu in quo lex remisisset solēnitates ad illud q̄d hec testamēta appellentur impfecta. R̄n. q̄ hoc est veruʒ habito respectu ad reglas iuris cōis: secus est habito

respectu ad specialem prouisioné: sic dñs noster Jesus christus & Adam & Eua fuerunt veri hoies: lz non fuissent in eë introducti fm eandem naturam & generatióem: & homo q sine aliquo mébro nascitur dúmodo héat aiam rationalé que dat esse homini dicitur verus homo: vt. j. dicitur cũ ex naturalibus arguamus ad artem. §. minorem. cũ vul. insti. de adopt.

¶ Ad. d. §. si quis auté. respondeo q dictio quasi ibi posita non patitur vt quis dicatur decessisse intestatus & prout dicit tex. insti. per quas perso. no. acqui. §. fin. duplici ex capite nobis hereditas acquiritur: aut ex testaméto: aut ab intestato ita vt ex mente illius tex. nõ sit dare medium: & credo q sensus. d. §. si quis auté fuerit. q ex quo instituti erant in secũdo testaméto minus solẽni fm regulas cõmunes nõ curabat disponere impator an ipsum scóm testaméntum valeat vt testamentum: eo q ad nihil aliud tendebat testator q̃ vt hereditas deueniret ad succedentes ab intestato quos qlibet decedeno intestatus tacite vocare videf. l. cõficiuntur. in princi. ff. de iure codi. quasi supervacuũ ei videref ad finẽ predictuz super hoc vim facere: veruntamẽ voluit q ipsa volũtas testatoris foret priuilegiata: ita vt volũtas mera intestati dici nõ possit: vt per eam rũperef precedens testaméntum: qõ alis fieri non potuisset: iuxta. l. sancimus. C. de testa. & l. si iure. cuz ibi notatis per Bar. ff. de leg. iij. dixi ergo eẽ posse testaméntum: & proprie sine solénitatibus cõiter a iure cõi requisitis posita heredis institucione tñ vel alia equipolenti: iuxta. l. quotiens. cum ibi notatis per glo. & scribẽtes. C. famil. her.

¶ Et sic ptz q prouisio de adhibẽdis solénitatibus non cõcernit merum esse: & est qd diuersum a forma essentiali: quia sine eis potest actus esse. sed est quidam modus circa ipsam substantiam & purum esse qui quãdoq; est necessarius ita vt nisi adhibeatur lex non velit ipsam substãtiam & merum esse habere iuris effectum quo ad ciuilia remedia. Nam ex testamento minus solẽni & imperfecto rõne solénitatum bene resultat naturalis obligatio: vt est gl. in. l. error. C. de iur. & facti igno. & tex. in. l. testamento. ff. de manu. tes. Bar. & scribẽtes post glo. in. l. j. ff. de condi. inde. Bar. in. l. tabularum. §. j. ff. quẽadmo. testa. ape. de quo plene dicam infra circa effectus omissionis forme: & fm predicta potest verificari id qõ dixit Bal. in. l. & in epistola. in fi. cõmẽ. C. de fidei. q solẽnitas est omne id qõ requiritur vltra ɔsensum. Jtẽ quicquid additur forme iurisgentium. allegat. l. ius ciuile. ff. de iusti. & iur. & l. prolatam. C. de senten. Aliud verũ puto q aliqñ ea que sunt de substãtia & essentia vno respectu possunt alio respectu dici de solẽnitate: & econtra: vt videmus in scriptura testamẽti in scriptis. Nam cõsiderato testaméto in scriptis quo ad ipz scriptura est de solẽnitate: q: non dat esse testaméti: nec facit ipsum dici testm̃. Sed considerato ipso testaméto in scriptis ad differentiam nũcupatiui: scriptura est de essentia: q: facit ipsum appellari & esse testm̃ in scriptis: & eo modo substãtialiter differre a nũcupatiuo. institu. de testa. in princi. & §. fi. & d. l. hac consultissima. in prin. & §. per nũcupationem. Jdem in aliis actibus qui possunt celebrari cum scriptura et sine: iuxta. l. ɔtractus. C. de fide instru. et insti. de emp. & ven. in prin. cum concor. j. allegandis dũ tractabo de solẽnitate scripture ac etiam de solẽnitate probatoria. Et his patet quid sit proprie solẽnitas. pro quo facit qõ dixit Bal. in. l. etiam. j. colũ. ver. et scias. C. de excep. rei iudi. q substantia est qua primum res est natura qua primum res talis est. Solẽnitas qua primuz res solẽnis est: & substãtia ponit rem in quiditate. Natura in qualitate & differentia. Solẽnitas autẽ est qdam modus circa ipsa: facit qõ dixit idem Bal. in repe. l. j. in. iij. colũ. versi. nunc venio. C. de sacro san. eccle. vbi dixit q omnis dispositio exigit psonas reqsitas: & rem: & ordinem seu formam. Jtẽ solẽnitatem circa dispositioné. Jtem substantialitatem. i. intrinsecam subsistẽtiam. Et subdit q lz vtamur pmiscue istis verbis: tamẽ aliud est forma vt vnus contextus in testamento. aliud solẽnitas vt testium adhibitio: rogatio: scriptura. & his similia. Aliud substãtialitas que est ipsa rei dispositio: als dixi: & plenius. j. vt dicam. Et cõsiderandum est q Bal. non sensit solẽnitatem nõ esse de forma: sed posuit tanq̃ diuersa: accipiendo formã in ea specie que est opposita ad solẽnitatem. sic alibi facit lex in agnatione: ac in adoptione & arrogatione. Nam vt dixi forma & solẽnitas differũt tanq̃ genus & species: & forma est genus: solẽnitas autẽ est species sub forma cõprehensa. Et iuxta predicta videmus terminũ solẽnitatis resolui vt non sit significatiuũ essentie: vt est glo. in verbo ex solẽnibus. in. l. diuus. ff. de in integ. resti. que glo. exponit tex. dicẽtem ex solẽnibus nihil facile immutandũ esse: idest ex rebus solẽniter gestis. quasi velit glo. aliud esse rẽ ipsam. aliud solẽnitatẽ circa ipsam rem adhibitã. Jdeo dixit Bal. quem supra retuli in. d. l. & in epl'a. in vltia q̃ne. C. de fideicõmis. q quicquid requiritur in dispositionibus vltra ɔsensum solẽnitas est. subdit q quicquid adiicitur forme iurisgẽtium dicitur solẽnitas eius: iuxta. l. ius ciuile. ff. de iusti. & iu. facit glo. in verbo appellamus. insti. de iure na. gẽ. & ci. §. j. dũ dicit matrimoniũ esse de iure ciuili ex eo q formam & solẽnitatem iuri naturali adiunxit. & facit ad idem notabile dictum Bal. in. l. maximis. C. de nup. vbi tex. tangit in viris maximarum dignitatum mr̃imonia cõtrahentibus pro solẽnitate q debeant cõtrahere matrimonia cũ dotalibus instrumẽtis: & Bal. ibi dicit q in matrimonio nõ reqritur alia forma substantialis nisi ɔsensus: lz ibi requiratur forma euidentialis seu pbatoria: quam solẽnitatem etiaz appellat. & qõ dicit talem solẽnitatem non esse substantialem: intelligit de essentiali: prout. j. etiam dicam: & in simili facit tex. notabilis cuz glo. in verbo consensu. in. l. j. §. fina. ff. de cõtrahen. emp. predicta in iure nostro sunt perq̃ necessaria: maxime vbi videmus per legem aut rescriptũ vel aliam dispositionem remitti solẽnitatem: vt in. l. si quãdo. in princi. C. de inoffi. tes. de q̃ materia deo dante infra dicemus. Et ideo dicit Joã. an. in regula non est sine culpa. ij. colum. in mercurialibus. q illud non dicitur esse de substantia sine quo aliquando potest esse actus: vbi infert ad iuramẽtum testis q non sit de substantia ex quo remitti põt parte volẽte. per. c. tuis. de testi. de quo latius dici continget. j. eodem.

Alia diuisio solẽnitatum. q: qdã est grauis & necessaria: quedam vo leuis & non necessaria.

¶ Ceterũ ẽt hic se offert alia diuisio in ista solẽnitate: nã forma ex solẽnitate ɔsistens seu iste modus adhibẽdus circa ea que concernunt purũ esse & meram rei substãtiam: ac ipsam dispositioné que solẽnitas nũcupatur: aliquãdo nõ est necessarius ad validitatem & effectum actus. & leuis solẽnitas appellatur: q: & si omittatur lex nõ facit vim: & eius omissio nullum vel paucũ preiudiciũ generat: vt dixit Bar. in. l. j. §. qd autem. ff. de ven. inspici. & in. l. cũ hij. §. si pretor. vbi etiã alij. ff. de transac. de quo latius dicã tractando de forma impropria: & sic solẽnitas est duplex: alia leuis de qua dicetur infra hoc eodẽ articulo. Et alia grauis & necessaria: de qua. s. proxime dixi. & de qua ex predictis apparẽt multa exẽpla. Insuper & hec est tertia diuisio. & ad precedẽtẽ subdiuisio. hec solẽnitas quam grauem & necessariã appellaui diuiditur in quatuor membra: videlz q: alia est pbatoria: alia causalis: alia cõfirmatoria: vt per Bal. in. l. iuregentiũ. §. qõ fere. circa finez cõmen. ff. de pac. Alia vo procedit ex varijs cõsideratiõibus introducentiũ: prout infra patebit. Et hoz cognitio est necessaria fm Bal. vbi. s. ad hoc saltem vt sciamus: an vbi deficit talis solemnitas saltem subsit obligatio naturalis. de quo effectu dicã infra dũ tractabo qd operef defect⁹ forme.

Solẽnitas grãlis & necessaria est qdruplex.

¶ Solẽnitas pbatoria est illa que inducif occasione probationum: sicut solẽnitas testium: & plerũq; scripture. & hec pp fraudes euitãdas plerũq; inducitur: vt in. l. hac ɔsultissima. C. qui tes. fa. pñt. & de ea ptz in. l. ɔtrus. C. de fi. instru. & in. l. hac consultissima. & in. l. si vnus. C. de testa. & insti. eo. in pn. & in casibus numeratis per glo. in. c. j. in glo. in verbo. in scriptis de censibus in. vj. in qbus scriptura est de solẽnitate necessaria actus: lz regulr̃ sit ɔtium: vt ibi habetur. & est tex. in l. ɔbitur. ff. de pig. & ibi notaf. & glo. in. l. pactum. C. de pac. Et de hac solẽnitate probatoria patet in. d. l. maximis. C. de nup. vbi Bal. eam appellat solẽnitatem euidentialẽ vel probatoriam: & vult non esse substãtialẽ intelligendo substantialem pro essentiali si bñ eius verba põderentur: de qua materia latius dicam infra eodem.

Solẽnitas probatoria quid sit.

¶ Solẽnitas cãlis est vbicũq; ad validitatez actus exigif cã fm Bal. in. l. cõparationes. in pe. col. post Cy. ibi. C. de fide instru. vt in. c. vt debitus. & in cle. appellãti. de appel. & in. c. fi. co. ti. in. vj. per glo. Bar. & scribẽtes in. l. j. §. fi. ff. eo. ti. dũ ibi traditur: an & qñ in appellõne sit necessaria exp̃ssio cause. Alio respectu df causalis fm glo. & Bal. in. d. §. q fere. in. l. iurisgentiũ. ff. de pac. ɔiungendo vba vtriusq; vbicũq; illa solẽnitas inducta fuit rõne cause: vt ptz in. l. gñaliter. C. de re. cre. Ubi ad reprobãduz ɔfessioné de pacto scriptã in instr̃o de partiũ voluntate nõ põt opponi q cã oblĩonis nõ sit vera: nisi probef per aliã scripturã: & eo respectu illa solẽnitas scripture in modo reprobandi talẽ ɔfessioné df causalis fm eũ.

Solẽnitas causalis qd sit.

Solẽnitas

Solēnitas et varijs cō si derat ōib⁹ itroducta q̄ sit.

℃ Solēnitas cōfirmatoria est que ad confirmandū sunt intro-
ducta: vt est decretum iudicis. l. cū hij. ff. de transa. l. magis
puto. ⁊ per totum titu. ff. de re. co. l. gaius. ff. de excusa. tu.
℃ Solēnitas autē ex varijs considerationibus introducen-
tium procedens non pōt sub certo ⁊ determinato ac specifi-
co modo deprehendi ppter eius diuersitatē: ⁊ aliquando est
volantaria: qr eam ita itroducere placuit introducēti: vt vi-
demus in cōditionib⁹ voluntarijs que nō sunt necessarie nec
ad actum: nec ad effectum actus. et tamē necessario sunt iplē-
de: iuxta ea que tradit Bar. ⁊ alij. post eum in. l. gallus. §. ⁊
quid si tn̄. in. j. ⁊. ij. colum. ff. de lib. ⁊ posthu. de quo infra di-
cam circa omissionem forme. Simile videmus in solēnitati-
bus superstitiosis que de se leues ⁊ inanes sunt ⁊ necessarie:
ideo qr lex ita voluit vt erant de iure antiquo plures solēni-
tates in cōfectione testamētoꝝ: vt patet insti. de testa. in pn.
⁊ in. l. ambiguitates. ⁊. l. qm̄ indignum. C. de testa. ⁊. §. ante
heredis. insti. de lega. Et de ista solēnitate quedā est inquisi-
tiua seu reqsitiua que ad actum inquisitionis ⁊ reqsitiōis est
necessaria: quedam diffinitiua que ad actum diffinitiōis est
necessaria: vt per Bal. in aut. habita. in. ij. col. C. ne fi. p pa.
⁊ Bar. in. l. j. §. si plures. ff. de exer. de qua etiam dicā circa
formam impropriā: ⁊ ibi etiā dicam de forma monitoria que
quandoqꝫ est necessaria: vt in casu. l. muto. §. j. ff. de tut. l. Et
preterea de ista solēnitate possumus plura exēpla sumere ex
his que dicam infra qn̄ dicatur aliqd de forma. ⁊ patet in in-
strumentis: vt per glo. in. l. generali. C. de tabu. lib. x. ⁊ doct.
in. l. si quis ex argentarijs. §. si initium. ff. de edendo. in libel-
lis aut. offeratur. C. de li. conte. l. libelloꝝ. ⁊ ibi Barto. ff.
de accu. in sententijs: maxime qr ferantur sedendo ⁊ in loco
maioꝝ. l. hac lege. C. de senten. ex peri. reci. in inuētarijs. l. fi-
na. §. j. cum sequen. C. de iure deli. l. tutor qui repertorium.
cum ibi notatis per Bar. ff. de admini. tu. in actibus geren-
dis per pupillum. l. si infanti. C. de iure delibe. in filio. a. l. fi.
C. de bo. que libe. in electiōibus codicillis donatione causa
mortis: syndicatibus: ⁊ alienatiōibus rerum ecclesiasticaruꝫ
⁊ alijs casibus infinitis quos esset magis laboriosum q̄ sub-
tile: ⁊ studiosus lector posset sub hac solēnitate plura mēbra
colligere per se.

Uolūtaria ⁊ necessaria.

Solēnitas inquisitiua et diffinitiua.

Monitoria.

Alia diuisio forme et solēnitatuꝫ quia quedā sunt necessarie ad eē rei q̄daꝫ ad ɔfirmatōēꝫ ⁊ vtilitateꝫ rei in eē deducte.

℃ Et vlterius est sciendū qr gn̄aliter ex solēnitatibus quedā
sunt nec̄ie ad esse rei: vt. l. hac ɔsultissima. C. de testa. ⁊. l. ob
ligari. §. fi. ff. de aucto. tu. Quedā ad ɔfirmationē rei tā in eē
producte. quedā ad effectū. Seu vtilitatē consequendā. Et d
vtroqꝫ traduntur exēpla per Bar. Bal. ⁊ doct. in. l. vniuer-
sa. vbi Bal. facit hanc distinctionem. C. de preci. imper. of.
Sed due vltime non sunt substantiales, vt dicam in fine haꝝ
distinctionum.

Alia diuisio qr q̄dam añ actū que dām actu q̄dā post actū.

℃ Alia subdiuisio fieri pōt. s. qr q̄dā reqrunt ante actū. que-
dam in ipso actu: quedā post ipsuꝫ actum. Sed congruētius
de ea videbimus. j. eo. ca. fi. ⁊ dictū fuit ēt in articulo prece-
denti in quo fit alia diuisio iuxta not. per Bar. in. l. neqꝫ de-
portati. ff. de testa. mi. plus dixit Ang. consi. xxxvj. inci. pro
decisione quesitoꝝ: qr solēnitas sex tpibus pōt interuenire.

Alia diuisio qm̄ alia ē forma seu solēnitas intrīseca q̄dā extrinseca.

℃ Aliam ēt fieri diuisionē solēnitatis inuenio: quoniam ali-
qua est intrinseca aliqua extrinseca. vt plene p doc. in. l. scien
dum. ff. de verb. ob. est autē solēnitas intrinseca scđm men
tem Bart. ibi. ⁊ cōiter scribentium. sine qua actus verificari
non pōt iuxta intentionē principalē agentis seu quam natu
ra rei prolate cōprehendit. et est apta cōprehendere. Jcc ir-
co ille qui dicit fideiussionē dicit ēt stipulationē. qr fideius-
sio sine stipulatione esse nō potest. l. blanditus. C. de fideius.
§. fi. insti. eo. ti. Et ideo stipulatio dicitur intrinseca forma:
seu solēnitas fideiussionis. Et idem de interrogatione ⁊ re-
sponsione verbis ⁊ nō re facta ⁊ inter presentes ac sine inter
uallo scđm Bal. in. l. solā. iiij. col. vsi. itē testis interrogatur de
cā formali. C. de testi. qr sunt intrīseca solēnitas stipulatiōis.
Nam qui dicit stipulationeꝫ. dicit ēt interrogationem ⁊ re-
sponsionem: sine quibus esse non pōt stipulatio insti. de vbo.
oblig. in prin. ⁊. d. l. sciendū. Jdeo aūt dixi supra iuxta inten-
tionē principalem agentis: qr euenit sepenumero qr si nō va
let qđ agit: vt ago. valet vt valere pōt iuxta notata. p Bart.
⁊ scribētes in. l. j. §. si quis ita. ff. de vb. ob. de qua regula ple
ne infra dicere ɔtinget. q̄ verba eo ꝑtextu a me ipso addidi.
⁊ ideo qui dicit testamentū: dicit etiā heredis institutionē:
sine qua testām̄ esse non pōt. l. nemo. ff. de testa. tu. l. eāqꝫ quā
C. de fideicō. §. ante hēdis insti. de leg. ⁊. §. j. insti. de fideicō.
l. non codicillūꝫ. C. de testa. Ex hijs patꝫ in ꝓposito qđ dica-
tur solemnitas extrinseca: qr est illa sine qua act⁹ verificari
potest. iuxta intencionē principalem agentis: ⁊ quā natura
rei plate nō cōprehendit: nec est apta cōprehēdere: vt in. l.
quecūqꝫ. §. fi. ff. d publicia. cū enim possit pupillus: sine tuto
ris aut. eū cum maiore ɔhere ⁊ naturaliter obligari: ⁊ inter
eos cōsistere venditio: vt in. §. ꝑterea per nouationem: insti.
qui. mo. tol. oblig. ⁊ insti. de au. tu. in prin. ⁊. l. j. in fi. ff. de no
ua. qui dicit venditionem per pupillum factam necessario:
non dicit auctoritatē tutoris interuenisse. d. l. quecūqꝫ in fi.
Sed Bal. in. d. l. sciēduꝫ aliter describit ⁊ declarat dictas
solēnitates dicens qr solēnitas extrinseca est que de p se re-
quirit formā: vt in auctoritate tutoris: que est actus separa-
tus: ⁊ de per se formatus solēnitas aūt intrinseca: est que de
p se non recipit formā: sed inest. Jdeo interrogatio ⁊ respon
sio: cū nō sint actus separati a stipulatione: sꝫ insint dicentur
solēnitas intrinseca ⁊ istitutio ad testamentū ⁊ stipulatio ad
fideiussionē. Et ista descriptio seu declaratio mihi multum
placet: licet de ea doc. non faciant cōiter mentionē ⁊ cōiun-
gendo ambas declarationes predictaꝝ solēnitatū facile erit
vnicuiqꝫ intelligere earū differentiam. Jteꝫ dixit Bal. in. l.
si veritas in vlti. q. C. de fideicō. qr solēnitas extrinseca dicit
aduenticia p tex. in. l. fi. in versi. aduenticijs ⁊ in versi. ad ex
traneā eo. ti. ⁊ ideo solēnitas numeri testiū in testamēto est
extrinseca. Et qr filius instituatur ⁊ nō pretereat est extrinse-
ca. Jtem dixit ipse Bal. in consi. xviij. incipi. iuri publico in
quarta parte qr solēnitas extrinseca additur intrinsece. Et
si quispiā dixerit illud: qđ inest dici extrinsecū p tex. in. l. con
ditiones. ff. de cōdi. ⁊ demon. vbi ɔditiones que tacite in-
sunt dispositioni dicunt extrinsece: respondeo qr ideo dicun
tur extrinsece: qr a iure ⁊ extrīn seu ꝑter factuꝫ testatoris: seu
disponētes īducunt. Et ideo quo ad factū testatoris dicunt
citur extrinsece: licet quo ad ius dicantur intrinsece. Et est
etiam aduertendum qr multipliciter aliquid potest dici ex-
trinsecum vltra modos predictos aliqn̄ rōne alicuius modi
adhibiti circa cām efficientē vt si dolo induxero aliquem ad
mecum ɔhendum scđm Bal. in. l. non dubiuꝫ. C. de legi. i. vij.
op. dum ibi dicit tunc inesse vicium in parte non extrinseca
qn̄qꝫ qr non ex re sed extra rem ⁊ per casum ⁊ extra naturam
rei occurrit vt. l. damni infecti quidam in princi. ⁊. l. fluminū
§. vitiū. ff. de dam. infect. qn̄qꝫ qđ nihil facit ad propositūꝫ ⁊
superuacuum est vt. l. q extrinsecus. ff. de ver. ob. ⁊ dicūtur bōa
filijs extrinsecus obuenire que extra substantiam testatoris
obueniunt. l. cum oꝫ in prin. C. de bo. que li. licet in ɔtrium vi
deatur tex. in. l. qui proprio. §. pcurator. ff. de procu. vbi res
quam ob litem consequitur procur. vt fructus rei petite vel
aliquid obueniens ex stipulatione ob rem non defensam dr̄
extrinsecus obuenire eo qr principaliter ipsius litis seu rei
nomine non venit. Jtem dr̄ extrinsecuꝫ qđ extra numeratio
nē aliquorum casuum euenit ⁊ sic qđ est extra specificata. l. j.
C. loca. cum glo. Jtem dr̄ extrinsecus impedire depositūꝫ q̄
libet persona preter deponentem ⁊ iudicem glo. in auten. d
deposi. in prin. colum. vij. Jtem dr̄ extrinsecus accedere he
reditati qđ ex ipsa hr̄ditate non peruenit. l. item veniunt. §.
item non solum intelligendo tamen vt ibi per glo. in versic.
extrinsecus. ff. de peti. here. Et hec sunt vtilia ad dispositio
nes maxime statutarias de his terminis intrinsecus ⁊ extrī
secus loquentes qualiter intelligi debeant. Ex predictis eli
citur qr solemnitas intrinseca illud idem est qr forma mere
essentialis ⁊ necessaria seu que aduenit rei existenti in potē-
tia que proprie non est solemnitas quia non venit ad solem-
nizandum actum sed ad dandum sibi essentiam vt dixi circa
ipsam talem formam per ea que dixit Bald. in. d. l. prima in
tertia colum. versi. nunc venio. C. de sacro. san. eccle. ⁊ in. l.
prolatam versi. quero si statutum. C. de sen. ⁊ inter. vbi indu
cit ad statutum disponens qr valeat sententia omni solemni
tate omissa qn̄o intelligi debeat de quo inferius dicā in arti
culo qn̄ cēseant derogari forme. Jtē ex alia distinctiōe solē
nitatum quam facit Bar. ⁊ post eum alij in. d. l. sciendum in
prima col. ff. de verbo. obli. dum ibi dicit qr quedam est solē-
nitas formalis quedam materialis vt precium in emptione
colligitur qr solemnitatis nomen capi solet pro forma essen-
tiali d qua supra proxime dixi licet largo modo ⁊ improprie
Jtem pro materia cum res precium ⁊ adiectio pacti puta d
eundo romam in venditione sint de materia vt per Bal. i. l.
solam. iij. col. in fi. ver. itē iterrogat testis de cā materiali. C.
de testi. ⁊ sic solēnitas tunc iproprie dr̄ materialis: ⁊ dicet. j.

Extrinsece ⁊ intrinsece quotuplr̄ in iure itelligatur.

Solēnitas materialis ⁊ formalis.

eo.iij.col.ad idem facit qđ voluit Bar.in.l. neqȝ deportati. in prin.cōmē.ff.de mili.te. Ideo bene dixit Bal.in.d.l.j.in iij.colum.ver.nūc venio.vbi dixit ꝙ lȝ substātialitas:forma ⁊ solēnitas sint diuersa:tamen eis q̄nqȝ promiscue vtimur.

Alia diuisio q: alie sunt cōes: alie vo spāles.

¶ Item solemnitatum alie sunt communes: vt institutio in testō:quedā spāles vt preteritio vel exheredatio in hēītibus filios:vt dixit Bar.in.l.1.in prin.cōmē.ff.de iniu.rup.testa. Et ista distinctio declarat difficultatē que est in itellectu .l. si quis legatū.in prin.ff.de fals.q: sufficit ibi vt notarius incidat in penā falsi ꝙ testm̄ valeat in forma cōi:ꝙuis Bart. ibi effundat multa verba. Item fm Bal.in .l. cōparationes.in pe.col.ver.ij.dixi.C.de fi.istru.quedā solēnitas est excellēs:

Alia diuisio q: alia ē excellēs: alia cōis.

vt in solēnitate reqsita in testamētis.l.si vnus.⁊.l. hac cōsultissima.C.de testa.⁊.l.hac ꝯsultissima.C.q testa.fa.pos.vbi ē quedā solēnitas excellentior. Quedam vo cōis:vt in solēnitate reqsita cōiter in instrīs:de qua per glo.in.l.gn̄ali.C.de tabu.lib.x.Et alie diuisiones solēnitatum fieri possent quas vnus quisqȝ studiosus a seipso inuenire poterit. Et capiēdo istam solēnitatem gn̄aliter possent accōmodari oīa membra que facio in materia forme:⁊ etiā illud qđ fecit Bal.in.l. ad exactionē.in fi.cōmen.C.de do.promis. vbi dixit ꝙ quedam

Alia diuisio:q̄ alia subal: alia vo supsubstantialis.

est solēnitas substantialis: quedā supersbalis: ⁊ supsubstantialem appellat que reqritur supra substātiā actus ad eiuſdē obligationem inducendam:vt auctoritas tutoris in ꝯtu pupilli.l.j.ff.de noua.iuncta.l.impuberes.ff.de auto.tutorū. Substantialem aūt dicit qua omissa nō oritur naturalis obligatio:iuxta.l.j.§.cum qui.ff.de consti.pe.Et q: ex p̄dictis plene habet̄ que sit forma propria ⁊ substantialis. Dico generaliter ⁊ cōclusiue sequēdo Bal.in p̄alleg.consi.clxxxj.incipi. Iuri publico.in q̄rta parte ꝯsilior̄ suorum.ꝙ forma substantialis cognoscitur dupl'r.

Forma sb stantialis quō cognoscatur.

Uno modo ꝯstructiue quando dat esse rei:iuxta.l.iulia mis.§.si quis rē.ff.ad exhi.seu sine q̄ lex non vult actum valere:vt patet in diuisiōibus predictis. Alio modo destructiue:q: destructa ea destruitur esse rei.l. qui vsum fructū.ff.de vsu.Et ideo fm Bal.vbi supra quicqd est necessariū pro esse rei:illud dr̄ de forma substātiali. ⁊ dixit Bar.in.l.cū hīi.§.si pretor.ff.de transac.ꝙ solēnitas seu forma substātialis est qua omissa pōt cōtingere mutatio circa substantiā eius de quo agitur:⁊ in tractatu de alueo in.§. ꝙ si quis in.ij.col.dicit ꝙ substātialis dr̄ qua remota seu perempta desinit esse eadē res.Et dixit Bal.in.l.j.ff.de vsufr. ꝙ illa dr̄ forma substātialis que aduenit rei enti in potētia: idest per quā id qđ erat in fieri efficitur eē subdēns ꝙ de hac forma non pōt dici solēnitas que remitti pōt per partē:⁊ ita intelligi pōt Bar.in.l.si quis legatū.in prin.in fi.cōmen.ff. de fals.vbi querit an iuramētum sit de forma depositionis in teste:ex quo remitti pōt per partē.c.tuis.de testi. in quo passu Jo.an.in regula sine culpa.ij.col.in mercu.in.vj.dixit ꝙ iuramētum in.teste.nō est de forma substātiali rōne p̄allegata rōne predicta:cuius ꝯriū tenuit Hari.in.ca.j.vij.colū. ver.ego arbitror.de fal.⁊ post eū Fel.in.d.c.cū dilecta.vsi. iiij.signum.de rescri.eo q: ista remissio cū fiat auctoritate legis non dr̄ facere quominus dicatur de forma substantiali. Ideo Specu.in ti.de sentē.§.iuxta.in.v.col.ver.⁊ sunt hec in argu.quē ibi sequitur Jo.an.merito trāsit cū illa opiniōe ꝙ cessio sit de forma substātiali snie.Et fm Pau.de ca.in.l. j.in prin.cōmen.ff.de lega.illa dicūtur substātialia in.l. q̄ nisi adsint ⁊ cōcurrant non dr̄ tenere lex.⁊ dixit Bal.in.l.in vendentis.in.iiij.q.in fi.C.de ꝯhen.emp.ꝙ illud qđ aduenit rei substātiāde dr̄ de substantia:⁊ fm Bar.⁊ Pau. de ca.in.d. l.prolatā.C.de sentē. Illud dr̄ de substātia quo cessante res esse non pōt.Et ideo fm Bar.in extrauā.ad rep.in ver.⁊ figura.in pri.ordo est de esse ⁊ substātia iudicij:de quo p bal. in.d.l.prolatā.Et dixit Bal.in rub.ff.de re. diui.in pe.col. ver.sexto p̄icipal'r.ꝙ qualitas que hr̄ loco cause finalis seu loco materie als substātie:dr̄ forma substātialis:lȝ ī scīpa sit forma accidentalis:vt videmus in supficiebus quo ad solum ⁊ in turribus que in ipsa superficie cōsistunt:qm̄ tali qualitate mutata desinit esse eadē res ⁊ forma rei mutatur:vt videmus in.l.quid tamen.§.j.⁊ fina.⁊ per totam legem.ff.qui.modis vsusfru.amit.Et dixit idem Bal.in.l. vniuersa.in.j.colū.C. de preci.impera.offe.ꝙ fm Aristo.⁊ Auero.forma substantialis aduenit rei existenti in potentia.⁊ forma accidentalis aduenit rei existenti in actu qđ qualiter intelligendū sit patet ex predictis:⁊ ex his que dixi.s̄.in diuisiōibus forme circa principium:declarando formam essentialē:necessariam:⁊ accidentalem:quibus dictis est addendū post copiosissimū virum dominum Feli.in.c.quoniā frequenter.in principio. in.iiij.colū.vt lit.non ꝯtesta.⁊ in.c.ij.in.iij. colū.de testi.id quod probat glo.in.c.j.versic.tertio ibi. preter tēpus. lxxv. distinctio. que probat ꝙ qualitas que potest iteruenire post actum non dicitur de substantia actus:quam sequitur Gemi.in capi.vt circa.§.j.in fine. de electio. vbi idem probant verba Joan.and.ex quibus infert ꝙ illud quod potest sequi actum dicitur potius de solēnitate q̄ de substantia sentiens de solēnitate non necessaria ad essentiā actus : ⁊ eādē rēt gl allegat ipse Gemi.in capi.cum consuetudinis.in fi. de consuetu.inferens ꝙ vbi consensus potest interuenire post actū non intelligitur ꝙ sit de substantiali solēnitate.

Consensus.

Ad idem allegat glo.in dicta.l.vniuersa.⁊ in clemē.causam. in versicu. deuoluta.de electio.vbi hoc clari⁹ vult Imol.in vlti.char. versicu.opponit Zenze.vbi tenet post Zēze.ꝙ illa dicuntur de substanti'a que contēporanee cum actu introducendo debent cōcurrere non que post actum ordinatum:per glo.in dicta.l.vniuersa.vbi Bal.idem dicit de his que precedere debent actum.⁊ Barto.in.l.filio preterito.in.fin.cōmen.ff.de iniu.rup. qđ qualiter intelligēdum sit declarabo infra quis possit tollere formā:⁊ alibi.Ex qb⁹ inter cetera stat ꝯclō affirmatiua ꝙ illa que cōcurrunt tempore actus celebrati dicant̄ substātiala seu de forma substātiali.ad qđ etiam faciunt nota.per Jo.an.in.c.q̄ꝙ.de vsur.in.vj.dum tangit an cautio de qua ibi dicatur de forma substātiali : cuius dictum refert Pe.de ancha.cccc xvj.incipien.viso.⁊ diligenter considerato.in fi.⁊ Cardi.in.c.ij.de testi.Et alia cōclusio negatiua ꝙ illud qđ potest post actum vel ante actum interuenire nō dicatur substātiale vel de forma substātiali:vt in locis p̄dictis: ⁊ per Ange.consi.xxxvj.incipien.pro decisione quesitorū. vbi dicit ꝙ etiā non dicūtur esse de forma.⁊ Joan.an. in dc̄a regula sine culpa.ij.col.in mercu. Ideo Cardi.in clemen.ne romani.in princi.de electio.dixit ꝙ expectatio cardinalium absentium in electione pape nō est de solēnitate : sed hoc nō excludit quin sit de substantialitate.

Expectatio cardinaliū in electione pape.

Et ad hoc videri etiam p̄nt que dicunt Imol.⁊ doc.in.c.cū cōsuetudinis. de cōsue. ⁊ Imo.in.c.cum nos.de his que fiunt a p̄cla. sine cōsen.ca. ⁊ Barto.ac docto.in.l.si quis mihi bona.§.iussū.ff. de acq. heredi.⁊ Feli.in dicto.c.cum dilecta.versicu.quartū signū. per totum.⁊ in dicta.l.quoniā frequenter.in prin.iiij.col.cū dua.sequen.vt lit.non contes.⁊ in dicto.c.ij.in.ij. ⁊.iij.colū. de testi.cū remissionibus suis iunctis his que circa eam dicam in articulo de effectibus forme non seruate in p̄ma limitatione.Et etiā videri potest quod dixit do.Barto. soci.in l.j.vlti.colum.ver.circa secūdam.ff.de libe.⁊ posthu. vbi dicit ꝙ quedam est forma seu solēnitas substantialis : prout est voluntas in testamēto:⁊ cōsensus in stipulatione.l.j. in fine. ff.de pactis.quedam vero est forma solēnitatis seu solemnitas formalis:vt verba in stipulatiōe:⁊ precedens interrogatio ac sequens responsio ac heredis institutio in testamento ⁊ in istis si forma non seruetur actus est nullus.l.cum hi.§. si pretor.ff.de transac.adeo vt non possit etiā impleri per equipollens:vt ibi per eum dicens ita colligi ex verbis Barto.⁊ Bal.in.l.cū quis.C.de iur.⁊ fac.ignoran.lȝ in aliquo variare videantur.⁊ per Barto.in.l.j.§. sed si filius .ff. de lega.j. Cuius dicta non placent dum vult voluntatem esse solemnitatem q̄uis substātialem:⁊ dum vult essentialem formā:vt est heredis institutio in testamēto:vel verba in stipulatiōe: esse solemnitatē per ea que supra copiose dicta sunt.

Uolūtas an sit de forma

¶ Item ex predictis elicitur alia ⁊ tertia ꝯclusio ꝙ illa que requiruntur in actu si possunt auctoritate legis remitti per partes non desinunt dici substantialia eo casu quo nō sunt remissa:vt iuramētum in teste:⁊ secus esse si indifferēter remitti possunt vel omitti:vt.j.dicetur de leui solēnitate : ⁊ patet ex predictis:⁊ vult Bal.in.l.iurisgentiū.§.quod fere.ante medium cōmen.ff.de pact.dicens ex hoc ꝙ in instrumentis inuocatio diuini nōis non est de substātia seu subali forma.

Que p̄nt p ptes remitti an sint substantialia.

¶ Itē ex predictis insurgit ꝙ solēnitas p̄batoria:de qua.s̄. late dixi dicitur in testamentis esse substantialis ⁊ de forma substantiali : vt late vult Barto.in.l.nemo potest.in princi. comenti.ff.de legatis.j.vbi fortius vult ꝙ sit substantialis ⁊ essentialis:lȝ Barto.post Jaco.butri.in.l.j.ff. de conditio. indebi.contrarium dixerit:scilicet ꝙ sit probatoria simpliciter ⁊ non substantialis . Idem voluit ipse Barto.in.l.cum quis.in.iij.colum.C.de iur.⁊ fac.ignorā.⁊ Bal.in.l.j.in.ij. col.cum

Multa d solēnitate probatoria.

colum.cum sequen.versicu.super primo quesito.C. de sacro sanc.eccle. vbi plus dixit ꝙ talis solēnitas nō dicitur de forma sed de solemnitate:eo ꝙ sola dat esse rei: ⁊ ꝯseruatur in esse.iuxta.d.l.iulianus.§.si quis rem.ff.ad exhiben.⁊.l. si is qui ducenta.§.quedam.ff.ad legem falci. sed testes nō sunt esse testamenti:sed solēnitas requisita ad testamētum: iuxta l.questionē.C.de fideicōmis. Idem vult Bal.in dicta.l. matrimonis.C.de nup. dicens ꝙ in matrimonio non requiritur alia substantialis forma nisi consensus:⁊ ꝙ forma cōcernens probationem seu solēnitas ibi requisita est euidentialis seu probatoria:sed sane eum intelligendo voluit dicere ꝙ nō est de essentiali.Et ꝙ sit de sbstātiali forma testamēti.tenuit Bar. in.l.nemo potest.in principio cōmen.ff.de leg.j. ea ratione: quia ea dicuntur substantialia testamenti sine quibus testamentum esse non potest.Sed subducta tali solēnitate nō potest esse testamentum:ergo ⁊c. Idem dixit Bal.in.l.cū quis l.3.⁊.4.colum.C.de iur.⁊ fac.ignoran. duabus rationibus: quarum prima est ꝙ illa dicitur forma substantialis per quā datur diffinitio:quia diffinitio significat essentiam rei.l.j.§. dolo.ff.de dolo.Hinc dicunt Aristote.⁊ Boe. ꝙ diffinitio claudit essentiam:descriptio autem demonstratiōes. Sz sic est ꝙ in diffinitione testamenti ponitur solemnitas testiū.l. j.ff.de testa.ergo est de substantia.Sed ad hoc posset scōm Franciscū de are.in.l.nemo potest.in scōa colum.in fine.ff. de legatis.j.respōderi ꝙ in diffinitione testamenti icluditur solēnitas intrinseca:vt est heredis institutio:sed non extrinseca.Secunda ratio per quam mouetur Bal. quia testamētum non iure factum est nullum ipso iure.Sed si sine solēnitate predicta ⁊ alijs requisitis fiat est non iure factum: ergo est nullum ipso iure.predicta probantur in.l. hac consultissima.§.ex imperfecto.C.de testa.⁊ in.l.si vnus.eodem titulo. iuncta.l.j.⁊.ij.ff.de inius.rup.Si enim ista solemnitas non esset substantialis:testamētum non redderetur nullū: quasi non deficeret ius sed probatio:iuxta.l.duo sunt titij.ff. de testa.Sed iura predicta volunt ꝙ sit ipso iure nullum:ergo ⁊c. pro predicta conclusione facit quod dicit Bal.in.c.j.in fine. quid sit inue. vbi videtur ponere regulam ꝙ solemnitas testium in dubio censeatur probatoria ⁊ non substantialis:nisi lex procedat ad annullationē actus sicut facit in testamento vt in iuribus predictis. Ad idem facit qđ dixit ipse Bal. in aut.sed nouo iure.in penulti.colum.C.si certuz peta.vbi loquendo de scriptura:an ⁊ quando sit de solēnitate substātiali distinguendo dicit ꝙ quandoqꝫ scriptura fit propter substantiam eius de quo intenditur:⁊ tunc est adeo de substantia ꝙ quicquid deinde dictum vel factum sit non valeat:nisi interueniat scriptura:vt in.l.j.C.de suffra.⁊ in.l.secunda.C. de sen.ex peric.reci.Et generaliter subdit ꝙ vbicunqꝫ: aut a iure:aut ab homine scriptura de necessitate requiritur vt nō valeat quod fit nisi ea interueniente: tūc scriptura est de substantia:quandoqꝫ scriptura fit propter necessitatem probationis eius de quo agitur:⁊ tunc sm Baldum non est de substantia eius de quo agitur:quia etiam sine scriptura valet quod agitur lz si negetur non probetur nisi per scripturā si tamen confiteatur valebit quod factum est:quia confessio non est probatio sed releuatio ab onere probandi.l.j.in fine. ff.de inter.act.l.j.C.de iur.cal.Cano.in rubri.de probatio. ⁊ Sali.in eadē rubrica:⁊ de tali scriptura itelligit vbiqꝫ vbi a iure siue ab homine requiritur ꝙ probatio rei geste nō possit fieri nisi per scripturam:vt in.l.prima.C.de man.princi.⁊ in.l.j.C.de iure emphi.⁊ in.l.generaliter.C.de nō numera. pe.⁊ in.l.iij.C.si mi.se maio.di.quandoqꝫ scriptura fit vt ipsa probatio magis habilitetur:⁊ vt facilior sit probatio:⁊ multo minus ista est de substantia cum fiat ad cautelaz.l.pactū. C.de pac.l.contrahitur.ff.de pigno. que distinctio cōfert in alia materia solēnitatis probatorie an ⁊ quomodo sit substātialis seu de substantia.sic ergo sm Baldum. vbi actus factus non seruata solemnitate non valet est signum ꝙ illa solemnitas est substantialis: sed vt patet in dicta.l.si vnus. ⁊ in dicta.l.hac consultissima.§.ex imperfecto.⁊ per glosam ⁊ doctores in.l.secunda.C.de bon. pos.sm ta.testamentum factum sine solēnitate testium in numero prefixo est nullū: ergo talis solēnitas est substantialis:Et ideo Bal.in dic.l. vniuersa.C.de preci.impe.offe.dum dicit ꝙ quādo lex iubet adhiberi aliquam solēnitatem tpe actus si aliter fiat actus sit ipso iure nullus:ponit exēplum in numero septē testium in testamento.alis autē per sex testes bene posset probari voluntas testatoris vna cum partis ꝯfessione vel per solam cōfessionem:quod non sufficit per.d.l.si vnus.⁊.d.§.ex imperfecto.pro quo facit quod dixit Bal.in rubrica.C. de proba. ⁊ Cano.extra eo.etiam in rubrica ꝙ vbi testes requiruntur pro forma non sufficit confessio partis:⁊ in testamētis voluit glo.⁊ docto.in.l.ij.C.de bo.pos.sm tabu.⁊.j. quandoqꝫ dicetur:⁊ ꝙ ista solēnitas testium sit substantialis. tenet etiam Bal.in.c.j.i vltima colum.qui test.sint neces.ad proba. no. inue.Et ideo tale testamentum in quo deficit ista solemnitas dicitur scōm communes iuris regłas imperfectum. Idē si deficerent alie iuris solēnitates necessarie:vt dixit tex.in dicto.§.ex imperfecto.⁊ tex.cum gl.in dicto.§.si quis legatum in princi.ff.de fal.⁊ in l.secūda.§.j.ff. quēadmodum testa.ape.vbi dicitur ꝙ tunc proprie non potest dici esse testamentum:⁊ consequēter sequitur ꝙ sint de forma substātiali. Facit in simili.d.l.statutis.C.de senten.ex peri.reci. vbi dicit tex.ꝙ sententia minus solēniter lata nomen sententie habere nō meret loquēdo de solēnitate scripture. ⁊ facit quod dixi in principio materie solēnitatis.j.eo.⁊ facit quod dixit Bal.in rubrica.ff.de rerum diui.in penul. colum. versi.iiij. quando vbi voluit ꝙ perfectio dicatur forma substantialis de quo dixi circa diffinitionem forme.Et predictam sententiam quam verissimam credo:tenuerūt cōmuniter scribētes in dicta.l.j.ff.de ꝯditio. ide.⁊ in.d.l.nemo pōt.vbi per Frā. de are.⁊ moder.⁊ ipse Fran.de are.in.l. heredes palam. in princi.ff.de testa.lz dominus Barto.sozi.in.l.j.in fi.cōmen. ff.de libe.⁊ postbu.vacillet.vbi Bal.euidenter etiam trāsit cum predicta conclusione dicens ꝙ stante statuto ꝙ debeat in instrumēto apponi nomen contrahentis patris ⁊ aui: alias non valeat ꝙ ex quo procedit irritando hoc est traditum pro forma ita ꝙ non sufficiat alia demonstratio: puta gallo presti.Non obstat.l.fi.C.de fideicō.§.fi.insti.eo.ꝙ ibi est speciale:lz ratio spālitatis soleat diuersimode ꝯsiderari:de quo non est meū hic disputare.Alias specialitates.notat Alex. in dicta.l.si vnus.sunt tamen predicta intelligenda:put declaratur in.l.qui testamento.in princi.vbi Franci. de are.in principio cōmen.ff.de testa.dum dicit ꝙ testes in testamēto in scriptis ⁊ in testamēto nūcupatiuo de quo factum fuit instrumentum censentur adhibiti ad solēnizandū:eo ꝙ probatio per eorum depositionem non est necessaria nisi ex accidēti:puta si instrumentum testamenti in dubiuz refricetur.Ex si fiat testamentum nūcupatiuum non rogato de eo istrumēto:tunc sm cum testes sunt ad probatiōem adhibiti hoc addendo ꝙ numerus eorum sit de solēnitate ita ꝙ nō sufficiūt sex qui possent regulariter plenam probationem facere: vt habetur in ca.cum esses.de testa.⁊ patet in.l. vbi numerus. ff.de testi.⁊ circa predicta etiam videatur Bal.in cōsi.lxxxi. incipien.iuri publico.iiij.vol.vltima impressione.Et ꝙ barto.in dicta.l.cum quis.C.de iur.⁊ fac.ignorā. ⁊ in dicta.l.j. ff.de conditio.indebi.dicit ꝙ voluntas testatoris est forma substantialis.Est aduertendum ꝙ imo videatur ipsa voluntas esse illa que suscipit formam que traducitur ad esse testamenti ⁊ ad esse codicilli:iuxta formam sibi traditam:vt de se patet ⁊ aperte probatur in.l.j.ff.de testa. de quo alis plenius dicam:videlz.j.eo.sub rubrica de conuenientia inter materiam ⁊ formam.faciunt que dixi.j. de consensu an sit de forma.Et sm predictas declarationes debent itelligi dicta doctorum vbicūqꝫ loquūtur de solēnitate ⁊ forma ac substātialitate:⁊ si aliter loquantur loquūtur improprie.Et eo modo intelligatur dictum Bal.in dicto.c.j.in vltima colum.in ti. qui test.sint neces.ad proban.no.inue.dum dicit ꝙ valentia contractus consistit in duobus:scilicet in substantia ⁊ solēnitate: hoc est in forma essentiali ⁊ solēni. Nec enim sufficit aliquid esse factum nisi sit solēniter factū: vt dixit tex.in dicta l.ij.§.j.ff.quēadmo.testa.ape.cum concor. supra allegatis.⁊ notat plura Alexā.in.l.iiij.§.condemnatum.in principio cōmen.ff.de re iudica.Sepe enim inueni docto.illud qđ est de forma essentiali appellare simpliciter esse de substantia:⁊ eo preterea dicere ꝙ aliud est esse de substātia: aliud est esse de solemnitate: vt dixit Innocentius in capitu. quod sicut. in secunda columna.de electio.⁊ Alexan.in.l. de pupillo.§.q nunciat.ante finem commen.ff.de noui oper. nūciatione.inferendo ꝙ locus:tempus:⁊ similia nō sint de substantia instrumenti sed de solemnitate:quia loquūtur de forma essen-

Diffinitiōis ⁊ descriptionis effect⁹.

Scriptura.

Volūtas an sit de forma.

tiali: nam Baldus in.l.j.§.i.in.j.columna.ff.de edẽ.⁊ in.l. cum proponebatur.vltima colum.ff.de legatis secundo.expresse dicit ꝙ sunt substantialia instrumenti.indictio: dies: tempus ⁊ similia. Et hanc differentiam quã facio de forma mere essentiali: ⁊ forma solemnitatis. tradit Ange. in dicto consilio.xxvj.in prima colum. licet non ita clare loquatur. Est bene verum ꝙ aliud est substantia: ⁊ aliud solemnitas: ⁊ aliud forma essentialis: vt dixit Baldus in.l.pma.in tertia colum.in versicu.nunc venio.C.de sacrosanc.ecclesijs. ⁊ in l.etiam.in prima.columna.C.de exe.rei iudica.quia substantia est res ipsa formata ⁊ solemnizata. Substantialia autem seu de substantia sunt ea sine quibus res esse ⁊ valere nõ potest: vt alias dixi: quod esset frustratorium hic repetere: ⁊ Alexander in dicto.§.qui nunciat.videtur in hoc errasse: vel vt vrbanius loquar non aduertisse ad ista: ⁊ possunt etiã ad hec videri que dicam.j.eo.rubrica de conuenientia inter materiam ⁊ formã. Predicta sunt necessaria ad statuta vel alias dispositiones inducentia aliquid pro solemnitate vel substãtialitate: aut remittentia substantialitatem: siue solemnitates quo: scilicet intelligenda sint: de quibus infra dicere continget. Reliqua circa pdictã substantialitatem tetigi in euidentialibus: ⁊ ad ibi dicta me remitto. Non tamen est omittendum quod dixit Baldus in dicta.l.prolatam.in secunda columna.in fine versiculo quero si statutum dicit quod valeat sententia ⁊c.C.de sententijs ⁊ interlocutio.omnium iudi.vbi dicit ꝙ quandoq solẽnitatis nomen ponitur non pro eo qđ est de substantia sed pro ipsa substantialitate: ac substãtia ⁊ esse rei formato ⁊ perfecto.per.l.diuus.in principio.ff.de in integrum restitutio.vbi tex.dicit ex solẽnibus nihil facile inmutandum esse.⁊ glo.exponit: scilicet ex sententia solẽniter lata: de quo dicam infra ex quibus consistat forma grata vel sexta conclusione.

Solẽnitatis nomẽ qñq ponit p esse rei ⁊ p ipsa sba.

¶ Item est aduertendum ad id quod dixit Baldus in.l.et in epistola.in fine cõmen.C.de fideicom.vbi dixit ꝙ solemnitas est quicquid precipuum requiritur vltra consensum. Item quicquid adijcitur forme iurisgentiũ. Allegat.l.ius ciuile que bene facit cum glo.sua.ff.de iusticia ⁊ iure.iuncta glo.in versiculo appellamus.institu.de iure natura.gentiũ ⁊ ciui.in principio.⁊ sic institutio in testamẽto: ⁊ verba in stipulatione: ⁊ littere in litterarum obligatione erunt de solẽnitate propria.et ego dixi esse de forma mere essentiali. Sed respondetur ꝙ dicta mea procedunt habito respectu ad ius ciuile: quia concernunt id ex quo insurgit essentia rei per ius ciuile introducta. Quo autem ad iusgentium ⁊ ad nudũ consensum quoniam ipsum cõsensum solẽnizare dicuntur. Bal. bene dicit: ⁊ predicta clarius patebunt ex his que dicam in materia illa quid iuris vbi lex vel disponens tollunt vel remittunt solemnitates ⁊ formã. Et ad predicta notabilia verba Baldi facit quod dixi supra post Innocẽtium in capitu. quod sicut.in scđa colum.de electio.vbi dixit ꝙ electio dicitur canonica large: stricte: ⁊ strictius. Large quando est legitimus consensus: ⁊ nihil aliud ita vt remaneat in terminis iuris naturalis: iuxta.l.cuius per errorem.§.in natura.ff.de regulis iur. Stricte quando cum consensu concurrit forma essentialis iuris canonici: sed absunt solemnitates. Strictius quando cum predictis concurrunt canonice solemnitates.⁊ hec solemnitatis obseruatio appellatur quãdoq necessaria: vt instit.u.de exhere.libe.in principio.cum glo. quandoq leuis.l.j.§.quod autem.ff.de ventre inspi. Ex predictis apparet que ⁊ quotuplex sit forma propria ⁊ substantialis. Alia est forma accidentalis ⁊ impropria que potest esse ⁊ abesse preter rei cui accedit ⁊ adheret corruptionẽ: qua posita mutata vel remota substantia rei cui adheret non mutatur nec corrumpitur.⁊ est duplex: quia quedam accedit tanq̃ solemnitas: quedam autem tanq̃ qualitas seu quãtitas: ⁊ qđ aliud a solemnitate remotũ. Ea que accedit tanq̃ solemnitas quibusq modis solet accedere: Nam quedam est necessaria ad confirmationem actus in esse producti: vt si statutum disponat instrumenta debere insinuari infra sex menses. quedã est necessaria ad effectum actus seu vtilitatem consequendam: vt satisdatio in casu.l.vniuersa.C.de preci.impera.offeren.⁊ de his duobus membris traditur in dicta.l. vniuersa. maxime per Baldum: ⁊ plene videbimus in materia omissionis forme. Et ideo non est propria forma: quia aduenit rei substantiate ⁊ essentiam perfectam habenti per ea que dixit Bal.

Forma accidẽtalis et ipropria que sit et quotuplx.

in.l.j.ff.de vsufru.⁊ in dicta.l.vniuersa.⁊ mirabiliter in.l.ex sententia.in penultima seu vltima colum.C.quando prouo. non est neces.⁊ Ange.in consilio.xxxvj.incipiente pro decisione questitorum.in pria columna.⁊ Joan.de imol.in clem. causam.in antepenultima colum.de electio. Quedã est quã necesse est actualiter interuenire: sed eius effectus nõ est necessarius: vt in solemnitate inquisitiua seu requisitiua que ad inquisitionem est necessaria sed non ad diffinitionem: vt p Bartolum plene in.l.j.§.si plures.ff.de exer. Panor.⁊ Cano.in c.ex parte.de rescrip.prout quãdo iudex ex forma statuti debet iudicare de consilio confidentis: quia non tenetur sequi consilium: vt in locis predictis.⁊.j.dicemus.⁊ de hac forma inquisitiua tradit Bald.in autenti.habita.in scđa colum. C.ne filius pro patre.vbi exemplificat in numero doctorum ad examen scholaris graduãdi adhibendorũ: quorum voces in approbando vel deprobando eo qui graduandus est cancellarius studij sequi de necessitate non tenetur. Quedã est solemnitas quam interuenire non est necessarium nec actualiter nec effectualiter: sed in habilitate tñ. quam Bal. in.l. cum sententia.in penultima colum.C.quando prouoca.nõ est neces.monitoriam appellat: vt si Papa mandet prouideri per aliquẽ de aliquo beneficio alicui si eum reperierit sufficientem in lectura ⁊ constructione: ⁊ cantu. Nam executor putãs eum idoneum ⁊ non examinans nec aliter perquirens si cõferat tenebit collatio dũmodo sit aptus ad essendũ talis: licet sit. De quarto mẽbro: in materia omissiõis forme dicere cõtinget. Quedam est que simpliciter appellatur leuis solemnitas cuius omissio nullum vel paruũ preiudicium generat sm Barto.in.l.j.§.quod autem.per illum text. post Oldra. ff.de ven.isp̃i. Et dicit Bald.in principio.C.in prima colũ. ꝙ in dubio ea que non sunt de necessaria ɔcomitantia actus qui geritur dicuntur leuis solẽnitas: quasi nihil vel parum prosint ad actum: inferens ad inuocationem diuini nominis vt dicatur leuis solemnitas: eo quia non est de concomitantia actus qui geritur sicut sunt indictio: annus: mensis: dies: nomen pape vel imperatoris: quia ista conferunt ad tẽpus: quod nemini dubium est fore de concomitantia actus.c.abbate.de re iudica.in.vj.facit in sensu suo.l.aut facta.§.locus ⁊.§.tempus.ff.de penis.⁊ dicit Barto.in.l.cum hij.§.si pretor.ff.de transac.ꝙ leuis solemnitas est que omissa id qđ agitur non habet immutare per dem.§.quod autem.vbi tex.dicit ꝙ ea que leuiter obseruanda pretor edixit omissa nõ vitiant: inferens ꝙ sint pro leui solemnitate iducta: ⁊ subdit ibi tex. ꝙ more regionis censenda est solemnitas leuis vel grauis.

Solẽnitas inquisitiua.

Leuis solẽnitas qđ sit.

¶ Et est aduertendũ quia glo.ibi exemplificat illum textũ dum loquitur de leui solemnitate in paulo maiore vel minore numero matronarum adhibendarum ad inspiciendũ vẽtrem mulieris an sit pregnans: iuxta dispositionem illius tituli ⁊ dicta.l.j.§.j.quod facit ad multa: vbi scilicet in aliqua dispositione exigerentur persone ad certum numerum: ⁊ lex non diceret ꝙ alias actus esset nullus: aut ꝙ vsq ad illum numerum precise ⁊ necessario forent adhibende: quia paulo minor numerus testium non vitiaret. Et hoc modo temperandum ⁊ intelligendum est dictum Bal.in capi.primo.in fine. quid sit inue. Ideo autem dixi in dubio illam solemnitatem dici leuem que nõ est de necessaria concomitãtia actus: put etiam vult Barto.in.l.j.in princi.ff.de iniusto rup.testa.q dato ꝙ ita non esset: si tamen lex vellet illã necessario adhiberi vel actum alias non valere diceretur grauis ⁊ non leuis solemnitas: eo quia eius obseruatio non fuisset leuiter introducta: vt dixit text.in dicto.§.quod autem.pro quo multum facit quod dixit Bald.in aut.matri ⁊ auie.in.ij.columna.C. quando mu.tu.of.fun.pos.volens ꝙ quando lex exigit cõditionaliter aliquid pro solemnitate non possit vnq̃ illa solẽnitas dici leuis: eo ꝙ oportet conditionem impleri.argu.l. pretor.in principio.ff.de colla.bono.facit.l.meuius.⁊.l.quĩ heredi.in princi.ff.de conditio.⁊ demonstra.⁊ est de mente Ange.in.l.fi.§.si vero postq̃.iunctis ibi notatis per Bartolum.C.de iure delíberã.⁊ sequitur Alexan.in.l.secunda.§. prius.in scđa colum.ff.de vulga.⁊ pupilla.volens ꝙ si lex exigat aliquas solemnitates graues ⁊ aliquas leues ad aliquem actum. Et postmodum generaliter eas in conditione ponat vel dicat ꝙ vult omnes adesse necessario illa conditio vel necessitas non refertur nisi ad solemnitates graues: et ita limitat.d.l.pretor.in prin.⁊ eo modo intelligit.d.l.fina. §.⁊ si prefatam.

§. ⁊ si p̄fatam. C. de iure deliberan. post Imolā in dicto §. prius. Idem tenet ipse Alexander in dictā. l. fina. in p̄ncipio in penultima ⁊ vltima columna. propter tex. in dicta. l. prima. §. quod autem. ff. de ventre inspiciendo. vt scilicet iura iuribus concordentur: iuxta legem primam. C. de inofficio. dot. Et de hac leui solemnitate plura exēpla patēt ex supradictis ⁊ inferius dicendis: maxime in materia omissiōis forme: ⁊ ibi videbimus an signum crucis in inuentario sit de leui solemnitate: ⁊ inuocatio diuini nominis in instrumentis: ⁊ de pluribus alijs: et secundum predicta sunt intelligenda dicta Signo. in consilio quinquagesimoprimo. incipien. statuto medicorū. dum vult ⁊ probat per plura iura ꝙ illa que post esse perfectum fieri debent censentur accidentalia: inferens ꝙ licet consuetum sit in doctorando medico libellum ⁊ annulum tradere ⁊ osculari ꝙ horum omissio non operetur quominus tales gaudeāt ꝓheminentijs ita laureatoruꝫ. Et ex predictis patet ꝙ minus bene appellatur leuis solemnitas illa quam lex vel statutum vult necessario adhiberi: licet de se sit leuis quāuis doctores sepe ipsam leuem appellent: et eo forsan ꝙ aptitudine sit leuis: ⁊ de tali solemnitate leui que est vel fuit necessaria. patet in. l. ambiguitatem. ⁊ in. l. quoniam indignum. C. de testa. et insti. eo. in princip. ⁊ in. §. ante heredis. institu. de lega. ⁊ per discursum supra dictorum ⁊ infra dicendorum.

Forma impropria a solēnitate remota.

¶ Forma autem impropria que est qd a solemnitate remotum est duplex: quia quedam actum cui adheret informat: ⁊ ei accedit tanꝙ substantia ⁊ ipsius auget radices: quedam vero non. De prima patet exemplum in pactis incontinenti iuxta contractum appositis que illum informant: ⁊ efficiuntur pars eius ita vt nouam pariant actionem ⁊ veterem informent. l. iurisgentium. §. quinimo. ff. de pactis. cum ibi plene notatis per glo. Bartolum et scribentes: maxime Ang. qui post Baldū declarat esse accidentalia talia pacta. l. ij. cum ibi notatis. C. de pac. inter empto. ⁊ vendito. l. petens. ⁊. l. in bone fidei. C. de pactis. l. lecta. §. dicebam. cum vtrobiqꝫ notatis. ff. si certum petat. ⁊ prout dicit glo. in dicto. §. quinimmo. sicut vestis impletur ⁊ īformatur ab homine: ita actio que insurgit ex contractu impletur ⁊ informatur a pacto: quod qualiter procedat dicemus plene inferius. Et dicimus etiam ꝙ ius ciuile informat ius gentiū: vt notat bal. in. l. ius ciuile. ff. de iustici. ⁊ iure. de quo infra quādoqꝫ plenius videbimus. Et merito dixit Bald. in. l. ad exactioneꝫ. in prima lectura in fine cōmen. C. de dot. promis. ꝙ quedam est forma supersubstantialis: que non ad essentiam seu substantiam actus: sed supra substantiam adhibetur: vt quando lex ciuilis supplet legi naturali vel gentium ad ciuilem obligationem inducendam. facit glo. in versicu. appellamus. institu. de iure natura. gentium. ⁊ ciui. dum dicit ꝙ matrimonium dicitur de iure ciuili: eo quia ius ciuile superaddit ei formam nouam. facit quod dixit Innocentius in capitu. qđ sicut. in secunda colum. de electio. ⁊ quod dixi. s. in declaratione solemnitatis.

Quādoqꝫ due sbe ꝯiungūtur quarum vna aliā nō informat.

¶ Est tamen aduertendum quia quandoqꝫ due substantie coniunguntur quarum vna aliam non informat: vt ecce possum testari: ⁊ nulla relinquere legata in testamento: ⁊ possuꝫ legata relinquere ab intestato. l. prima. C. commu. de leg. l. prima. ff. de lega. primo. §. preterea. institu. de fideicōmis. hered. Et possuꝫ in testamento relinquere legata: ⁊ si pereat heredis institutio que dat esse testamento: non tamen peribunt legata in casu auten. ex causa. C. de libe. prete. Sed bene verum est ꝙ ipsa legata que in testamēto relinquūtur ⁊ per testantem actione ex testamēto debebūtur: que alias tali directa actiōe nō deberentur: iuxta. l. fi. cum ibi notatis. C. de codicil. Item videmus in testamento patris ⁊ filij. l. patris ⁊ filij. cum ibi notatis per Barto. ff. de vulga. ⁊ pupil. iuncta. l. papinianus. §. sed nec impuberis. ff. de inof. testa. ⁊ quod videmus in principali ⁊ fideiussore: de qua materia etiam dixi. s. circa informationem ꝯtractuū. ¶ An autem due substantie cōnexe: ⁊ in eadem dispositione colligate dicātur vna dispositio vel plures: ⁊ quid de vna dispositione habente plura capitula: ⁊ an idem iudicemus de vno cōnexorum quod de alio: et an sufficientia ⁊ maioritas perfectiōis que est in vno adiunctorum seu cōnexorum prosit alteri ⁊ eius defectū suppleat: non est materia nostra: ⁊ est lōga materia: de qua deo duce alibi dicere cogitaui.

¶ Alia forma impropria ⁊ accidentalis que est quid a solēnitate remotum ⁊ actum cui adheret nō informat qualis sit declarat Barto. in dicto tractatu de alueo. §. ꝙ si in. ij. colū. formando exemplum in homine qui hodie sit albus: paruus ⁊ iuuenis: quia licet fiat niger: senex: ⁊ magnus: non tamē desinit esse idem homo. l. proponebatur. in fine. ⁊ per discursuꝫ totius legis. ff. de iudi. l. prima. §. de inspiciendo. ff. de ventre inspicien. Nam licet vna res mutet sua accidentia: non tamen desinit esse eadem met res vt ibi. Hinc dicere solemus ꝙ plus et minus non faciunt differre rē spē ⁊ ꝙ minor vel maior capacitas non habent substantialem rei formam mutare: vt in. l. fina. ff. de fon. instru. quod qualiter intelligēdum sit infra proxime dicam. Et latius dixi in tractatu de augumento in primis conclusionibus. Et ex his patet quotuplex sit forma: ⁊ quotuplex solemnitas. Et est sciendum ꝙ in formandis actibus cum suis solemnitatibus est necesse ꝙ sit conuenientia inter formam ⁊ solemnitatem ad effectuꝫ vt actus valeat. l. non codicillum. C. de testa. vbi codicillus habens solemnitates codicilli ⁊ formam testamēti nō valet.

¶ Ceterum dum dixi supra eodem post Innocentiuꝫ in capitulo quod sicut. secunda colum. de electio. ꝙ electio potest dici canonica large: stricte: ⁊ strictius dicendo simile de testamento. Ex hoc fieri posset alia diuisio in materia solemnitatis ⁊ forme: hoc est ꝙ quedaꝫ sit forma largo modo sumpta que alicui generi potest conuenire. Quedam stricte que aliquibus speciebus. Quedā strictius que alicui indiuiduo quod etiam potest multis alijs exēplis supra ex discursu apparentibus exemplificari.

Quedā ē forma largo modo sumpta: qdā stricte: qdaꝫ strictius.

¶ Item prout dixi alia est forma natiua: alia datiua: quod confert ad dicenda infra sub rubrica de causis forme.

Quedam natiua: quedā datiua.

¶ De conuenientia materie ⁊ forme.

Habet se forma ad materiam sicut susceptum: materia autem est suscipiens: adeo vt nihil possit esse de substantia forme nisi materia presupponatur: vt per Bal. in rubrica. C. de exer. q̄ omnis forma debet esse in materia vt ibi per eum ⁊ in consi. xxxvj. incipien. dominus Thomas de scarāpis in fine. iij. volumine. scdm penultimam impressioneꝫ vbi dicit ꝙ forma nihil aliud est, ꝙ̄ impressio in materia sicut figura Cesaris impssa ferro: ad quod potest adduci. l. qui falsam. in principio. ff. de falsis. ideo scdm philosophum secundo phisicorum. materia habet se vt prius ad formam. Et in iure nostro ex materia prima ⁊ forma simul iunctis fit materiatum. l. si conuenerit. §. si quis cauerit. ff. de pigno. actio. ⁊ dixit Bal. in. l. ius ciuile. ff. de iusti. ⁊ iur. post philoso. primo phisicorum. circa fi. ibi: subiecta quidē materia cū forma ⁊c. ꝙ materia dicitur mater quasi sit rei mater. Ex quo īfert ꝙ omne quod gignit seu generat potest dici materia: ita vt cōtractus sit materia seu causa materialis obligationis ⁊ obligatio cā materialis actionis. l. licet. §. ea obligatio. cū simi. ff. de procura. facit. l. iurisgētium. §. primo. ff. de pactis. ⁊. l. quesitum. §. illud. ff. de legatis. iij. Et fm philoso. secundo phisico. §. adhuc. materia ⁊ forma sunt eiusdem considerationis ⁊ forma est finis materie. Et adeo frate fraternizant: vt fm Bal. in. l. cunctos populos. vj. col. versicu. nūc venio ad materiam. C. de sacro san. eccle. causa materialis ⁊ formalis dicantur intrinsece: ⁊ causa efficiens ⁊ finalis dicantur extrinsece. Et fm eundem Bal. in. l. patre furioso. in vtraqꝫ lect. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. ⁊ in. l. quecunqꝫ. post prin. commen. C. de boñ. que li. Causa materialis ⁊ formalis sunt cause essendi: ita ꝙ cessante in eis causa cesset effectus: q2 est ab eis inseparabilis: ⁊ causa efficiens ⁊ finalis sunt cause fiendi: vt ibi latius per eum. ⁊ ideo dixit Bald. in. l. non codicillum. prima opposi. in fi. C. de testa. ꝙ non est facienda distinctio inter defectū materie ⁊ forme: q2 vbi deficit materia: ibi etiā deficit fōa sicut etiā vbi deficit fōa. arg. l. iurisgētiū. §. j. ff. de pac. ⁊. l. in vēditionibus. §. vlt. querit. ff. de ꝯhen. emp.

Mā ē suscipiēs ⁊ fōa ē susceptū materia presupponit materiā.

Fōa est īpressio ī materia.

Ex materia ⁊ fōa fit materiatum.

Materia dr̄ q̄si mr̄.

Cōtractꝰ est mā obligatiōis ⁊ obligatio actionis.

Materia ⁊ fōa sūt eiusdē ꝯsideratiōis.

Cā materialis ⁊ formalis sūt cāe essendi: alie fiēdi.

Ubi deficit vel mā vel fōa dficit sub̄a.

Et scd̃m Federicum in q̃one incipi. primordialem. in verbo materiam. quem refert ⁊ sequitur Cuma. in consi. cxxviij. incipi. hoc maxime propositi col. ij. materia est mediũ inter aliquid: ⁊ nihil. forma autem est que dat esse rei. Et dixit idem Bal. in capi. j. §. j. secunda colum. qui feu. da. pos. q̃ natura materie est esse subiectum passionis: ⁊ natura forme est actiua in subiacentem materiam ita q̃ materia debet esse obediens forme: quia actus actiuorum sunt in patiente disposito: vt in secũdo de anima. per philosophum inferens ex hoc q̃ domini in subiectos habent instar forme ⁊ subiecti instar materie ita q̃ precepta dominorum nõ faciãt eos quasi possessores: sed obedientia subditorum tanq̃ materia tunc forme correspondens. Et q̃n materia resistit forme non fit impressio: vt videmus in naturalibus ⁊ artibus fm̃ Bald. in. l. non dubium. xj. oppo. C. de legi. per. l. inter stipulantẽ. §. sacram. ff. de verborum obli. vbi non valet stipulatio rei sacre cum res habeatur loco materie fm̃ Bald. ibidem: vbi dicit in summa q̃ iuris prohibitio interdũ est circa personam: interdum circa rem: interdum circa consensum ꝯtractus formatiuũ: interdum circa ꝯsensum obligationis productiuũ: vt ibi per eum: ⁊ in artibus patet in. §. minorem. institu. de adopti. cũ simili.

Materia ẽ mediũ int̃ aliq̃d ⁊ nihil.

Materia est subiectum passiõis: ⁊ nõ ẽ forme actiua cui obedit mã

Q̃n materia resistit nõ fit impressio.

¶ Iccirco dꝫ esse aptitudo ⁊ conuenientia inter materiã ⁊ formam: vt dixit idem Bal. in. l. si duo patroni. §. si q̃s iurauerit. ij. colum. ff. de iureiuran. Hinc si velim testari oportet q̃ materia de qua volo testari sit habilis ad recipiendũ formam testamenti: videlꝫ q̃ hereditas de qua volo testari ⁊ in ea heredem instituere sit mea ⁊ non aliena. l. fin. C. de here. insti. §. constituuntur. §. si post. cum ibi notatis. ff. de iure codicil. notat Bal. in. l. scimus. §. repletionem. alẽ in prĩc. pen. col. iiij. questione. C. de inoffi. te. vbi etiam Sali. ⁊ Pau. de cast. vbi si filius aut filia instituanẽ in dotibꝰ matris tñ filio vel filie spectãtibus non valet testamẽtum: quia filius nõ potest institui in re sua propria. l. mea res. ff. de condi. ⁊ demõs. vult Alexan. consil. xx. incipiẽ. pꝺderatis. ij. col. iij. volu. Et videmus in statutis que non possũt operari in materiam vt etiam non operentur in formam: puta statutum disponit q̃ filiusfamil. possit testari patre ꝯsentiente. Nã persona filijfamil. est materia, de qua statutum disponit: patris cõsensus est forma a statuto superaddita: vnde si cõtingat q̃ forensis velit in loco statuti testari cũ patris consensu non valebit testamẽtum: q̃ ex quo statutum non pꝺt operari in personam filijfa. cum sit forensis: ⁊ sic in materiam pariter non poterit operari in formam que accedit persone fm̃ Bal. in. l. cunctos populos. viij. colum. ver. circa que q̃ro. C. de summa trinita. Similiter persona eligenda ad publicum officium debet eẽ apta ⁊ non habere qualitates repugnantes saltẽ fm̃ communem vulgi opinionẽ. l. barbarius. cum ibi notatis. ff. de offi. preto. ⁊. l. generali. C. de tabu. libro decimo.

Int̃ mãꝫ ⁊ formã ẽ aptitudo

Exẽpla d hoc.

¶ Idẽ videmus in vocabulis in quibus vox est materia ⁊ significatum est forma: vt dixit Bal. in. l. ius ciuile. ij. colũ. ff. de iusti. ⁊ iur. ⁊ probatur in. c. detrahe. j. q. j. dum dicit q̃ in verbo aliud est sonus transiens: ⁊ aliud virtus manens: quia oportet q̃ significatũ tanq̃ forma congruat voci tanq̃ materie. Adeo vt si quis dicẽdo A velit representare promitto et dicendo B velit representare promitto non concipiatur stipulatio: eo quia significatum non congruit voci nec ꝯsequẽter forma materie: vt dicit glo. iuxta tex. in verbo quibuscunq̃. insti. de verbo. obliga. de cuius gl. intellectu habeẽ per Ange. in. l. j. in princi. ⁊ in. §. si quis ita. vbi Imol. ⁊ Are. in. iiij. colum. inter alios. ff. eo. de verborum obliga. ⁊ per Pe. Cyn. ⁊ Alexan. in. l. si q̃s in fundi vocabulo. ff. de lega. j. ⁊ ideo bononienses q̃n aliquis vult ab eis aliquid stipulari si nolũt promittere respondent B. Ab hoc inducitur ad multas questiones fm̃ doctores in. d. l. si quis in fundi vocabulo: puta si quis volens legare equũ protestetur q̃ legãdo bouẽ vult sentire de equo: ⁊ idẽ in stipulatione: ⁊ promissione: ⁊ cõiter cõcludunt q̃ stipulatio nõ valeat cum requirat verba pro forma: secꝰ in legato q̃d potest nutu fieri. l. nutu. ff. de lega. iij. ⁊ dicit in. c. tua nos. de sponsa. q̃ si ego qui vocor Albertus cupiam habere copulam cum Berta: ⁊ q̃ non vult nisi in forma matrimonij dicã animo fraudandi: ego Ioãnes capio te in vxorem non est matrimoniũ: q̃ propter falsitatẽ nominis deficit forma: ⁊ propter defectũ consensus deficit substãtia: quẽ consensum multi docto. ibi mãm appellant: q̃d an verum sit dixi late ꝺ. de cogni. forme. ⁊ in. d. l. si quis in fundi vocabulo. ac in. d. l. j. §. si quis ita prealleg ato. tanguntẽ multe alie questiones quas. j. suo loco dicã. de eo qui volens cõstituere procuratorem dixit: constituo te asinum meum de eo qui debebat dicere: relinquo titulo institutionis vel pro legitima dicit titulo restitutionis vel pro falcidia. Item fm̃ phos diuersa in forma diuersificantur in materia: ⁊ de hoc est ꝓpter diuersitatẽ in forma adeo vt alia sit materia animaliũ: alia vegetabiliũ propter diuersitatẽ forme. Et alia sit materia hominis: alia aliarum specierum animaliũ: puta leonis ⁊ equi: vt per Commen. ⁊ Burleum scd̃o phisico. in quinta parte secundi capituli. facit. l. diligenter. ff. manda. vbi dicitur q̃ qui nõ seruat formam mandati: vt quia excedat non dicitur facere etiã idipsum quod mãdatum est: ⁊ patet in testamẽto cuius materia est hereditas de qua disponit testator: ⁊ in codicillis alia est materia: q̃ nõ potest vniuersitas iuris seu hereditas que est successio in vniuersum dari. §. penul. insti. de codicil. l. hereditatem. C. eo. cum vul. facit ad hec. c. pisanis. de restitu. spoliato. cum simil. sed hoc passim non procedit: maxime apud nos qui dicimus eandem subesse materiam vbicunq̃ formatum seu materiatum est reducibile ad priorem materiam: vt in. §. cum ex aliena. in fi. institu. de rerum diuisio. ⁊ habetur in. l. seruum filij. §. si pocula. ff. de lega. pmo. ⁊ in. l. quesitum. §. illud. ff. de legatis. iij. lꝫ tunc possit contingere differẽtia in quanto non in quiditate.

Diuersa in forma sũt diuersa in mã.

¶ Ceterũ aliq̃n dispõ circa formã aliquam trahitur ad materiam anteq̃ sit in formã redacta: hoc est ad materiam preparatam vel dispositam: vt est tex. in. l. j. §. edificare. et. l. j. ff. de mor. infe. vbi dicitur prohibere edificare. qui prohibet duci ad locum edificij eam materiã que edificio sit necessaria. Sꝫ hoc non est pretextu conuenientie que est inter materiam ⁊ formam simpliciter: sed ex eo q̃ qui prohibet antecedens ac preparamẽta dicitur etiam prohibere consequens: vt dicam in tracta. de destinatis ⁊ preparatis: ⁊ de ante. ⁊ ꝯsequẽtibꝰ.

¶ An autem dispositio de re vel actu prout sunt in eẽ actu vel potentia ⁊ formata trahatur ad actum vbi cepta est materia in opus deduci et formari: sed non perfecta. textꝰ est q̃ non in. l. qui falsam. in principio. ff. de fal. quam materiam q̃ diffusa est dico alibi: ⁊ dixi etiam. ꝺ. post Baldũ in rubric. ff. de rerum diuisio. vltima colum. tam in materia perfectidis q̃ sub regula q̃ verba sunt cum effectu intelligenda q̃ etiã in materia attẽptatorum ⁊ ceptorum ac vicinorum: ⁊ proximorum ad effectum.

Dispõ circa aliq̃ formã an trahatur ad mãm nõdũꝫ in formã redactam.

¶ Quid autem econtra an dispositio circa materiam trahatur ad ipsam postq̃ assumpsit formam taliter q̃ non sit amplius eadẽ res: puta dispositio vel legatũ de lana: an trahatẽ hatẽ ad lanã fillatã vel tinctã vel ꝯtextã ex qua factꝰ sit pannus vel de massa argentea que forte sit legata trahatur ad vasa ex ipsam massa facta vel de marmore trahatur ad statuam ex eo factam vel de lignis ac postibus ad nauim factam. Et alta materia quam supra tetigi in precedenti articulo tractando de forma singularium rerum in principio. Et idem queri posset de dispositione circa vnã rem: an trahatur ad aliam ex ipsa re formatam cum vna res formis seu vnum materiatum possit esse materia alterius forme: vt dixi late in titulo seu articulo preceden. loco preallegato: puta si ex grano fiat farina: ⁊ ex farina panis. vel ex vino acetum. ⁊ hec materia tangitur in. l. quesitum. §. illud. ff. de legatis tertio. vbi glo. Barto. ⁊ scribentes per Baldum ⁊ Paulum de castro in. l. seruum filij. §. si pocula. ff. de legatis pmo. ⁊ in. l. lana. ⁊ in. l. si cui lana. ⁊ in. l. librorum. §. quod tamen cassius. ⁊ in. l. ligni. ff. de legatis. iij. quam late alibi sum exorditus: ⁊ deo dãte perficere intendo.

Dispõ circa mãm an trahatẽ ad ipam mãm postq̃ assũpsit formã ⁊ ecõtra.

¶ Et quia dixi proximo versicu. q̃ vna res seu forma potest esse materia alterius forme.

¶ Est aduertendum q̃ quandoq̃ res formis pro rudi materia ponitur: licet improprie: vt in. l. mutius. que alẽ incipit si quis nauem. ff. de rei vendi. cum glosa finali: vbi nauis ponitur pro postibus seu assidibus separatis ⁊ non contextis. et facit dicta. l. librorum. in principio. vbi glo. ⁊ in. §. quod tamen cassius. Quod potest induci ad ea que in proxime precedentibus dixi. An dispositio de re trahatur ad materiã anteq̃ sit in opere posita ⁊ formam assumpserit super quo dedi remissiones locorum in quibus de hoc tracto: vel ad materiam re destructa ⁊ dissoluta remanentem: de quo etiam deo dante alibi dicturus sum vbi multa sunt congesta.

Res formata aliq̃n capitur pro rudi materia.

Insuper

¶ Insuper fm Bar.in.l.j.ij.colū.ff.de actio.ꝛ obli.necnon philosophos.ij.phisi.quedā est materia proxima:quedā remota:q2 vt dixi.s.eo.materia actiōis personalis est obligatio ꝛ obligationis materia est cōtractus. Ex hoc insurgit ꝙ materia proxima actiōis sit obligatio ꝛ materia remota ipsius actionis sit ꝯtractus. Simile videmus in grano quod est materia farine pxima ꝛ farina est materia proxima panis ex quo sequitur ꝙ granū sit materia remota panis:vt vult bal. in rubri.ff.de iusti.ꝛ iure.ꝛ dixi.s.in titulo de cognitiōe forme:nam Bal.appellat istas multas materias subordinatas ꝛ hoc generalr̄ patet apud naturales qui gn̄aliter dicunt ꝙ sex sunt modi causarū:ppinquū remotum per se per accidēs simplex:ꝛ cōpositum:vt latins in.ij.phisico.ꝛ quilibet horū vel est in actu vel potentia:vt ibi per Burleum.ij.parte pn̄.tertij capituli.ꝛ de materia ppinq̄ ꝛ remota:tradit ibi Burleus in glo.super.§.amplius eorum.ꝛ dicit ꝙ materia ppinqua hominis sunt ptes ei appropriate:vt pes ꝛ manus. Materia remota est cōsideratis diuersis speciebus hominis:leonis:ꝛ asini.quorū mēbra sunt alia adinuicem tamē in diuersis speciebus est eadem materia cōpositionis remota tamē. Et aliqua de materia ꝛ forma:etiā tradit Bartolo.anglic.libro de proprie.rerum.lib.x.ꝛc.ꝛ plene Aris.ij.phisi.

De mā proxima ꝛ remota.

¶ De causis forme ꝛ solennitatum.

Cause que in iure mouerunt legislatores ad itroducendū in legalibus dispositiōibus solēnitates aliqñ fuerūt supstitiose ꝛ vane:vt in titulo de formu.subla.ꝛ in.l.fi.C.de dona.cū multis cōcor.ꝛ he a iure dānātur vt ibi:ꝛ tales leues solemnitates ius nūc appellat que omisse nō viciant:vt dixi late.s.quotuplex sit forma. Plerūqȝ tamen lex eas itroduxit ratiōe fraudis vitande ꝛ vtilitatis gratia:vt patet in.l. hac consultissima C.qui testamē.face.pos.vbi tex.in fi.Bal.in.l.comparationes.j.notabili.C.de fide instrumē.ꝛ in forma ac solēnitatibus adhibitis in alienatione rerū ecclesie:reipu. pupillorū ꝛ minorum:vt in.c.nulli.de rebus eccle.non alie.ꝛ in.c.fine.xij.questione.ij.ꝛ in.l.magis puto.ff.de re.eo. cum concor. ꝛ sic fauor publicus ꝛ publica vtilitas sunt causa forme.

Cāe solēnitatum qñqȝ sunt leues ꝛ vane.

Rō fraudis vitande.

¶ Sunt eñi forme ꝛ solēnitates iuris publici ꝛ publico fauore pncipalr̄ itroducte.l.testi factio.ff.de testa.l. nēo pōt.vbi Barto.in.j.colum.ꝛ docto.ff.de legatis.j.l.prolatam.C.de senten.l.j.§.si quis ita.ff.de verbo.obliga. solet notari in.l. ius publicum.vbi domi.meus Jason.ff.de pactis.ꝛ hec causa maxime attēditur in solēnitate probatoria de qua dixi.s. quotuplex est forma. Et vbi maius est periculum solent iura maiores adhibere seu plures solēnitates ac crebras facē reformationes:vt in.c.vbi periculum.de electio.in.vj.ꝛ patet in testamēto ceci in dicta.l.hac ꝯsultissima.ꝛ in alienationibus rerum predictarum:ꝛ est de mente Panor.in.c.relatū.in.iiij.col.de testa.cum concordan.de quibus per Feli.in.c. canonum statuta.xvj.colum.versicu.ꝛ confirmatur.de cōsti. Et ita potest intelligi dispositio.l.maximus.C.de nupti.que vult in matrimonijs que contrahūtur inter eos qui sunt principes ꝛ maximarum dignitatum debere iteruenire dotalia instrumēta:ꝛ possunt etiā poni exempla in testamēto in scriptis:vt in.§.j.insti.de testa.vt secreta sit testatoris dispositio. Sic ꝛ in sententia q̄ debet in scriptis ferri vt sit deliberata et non subita.l.ij.cum ibi notatis.C.de senten.ex pericu.reci. In dispositionibus autē hominū possunt probabiliter solēnitates esse volūtarie ꝛ sine causa:vt patet ex his que late dicta sunt circa diuisiones solēnitatū sub preallegata rubrica quotuplex sit forma ꝛ solēnitas.ꝛ in conditionibus quas ponunt disponētes in ꝯtibus ꝛ vltimis volūtatibus que non sunt necessarie:nec ad actū:nec ad effectū actus:sed oīno voluntarie:vt per Bar.ꝛ doc.in.l.gallus.§.ꝛ quid si tm̄.ij.colum.ff.de libe.ꝛ posthu.cum concor.in prece.articu.allega. ꝛ hec de solemnitatibus.

¶ Forma autē essentialis ꝛ que dat esse rei hȝ in naturalibus cām ab ipso deo:qñqȝ imediate:quandoqȝ mediate:hoc est a causa causarū qui hominē creauit ad sui imaginem vt tandem deo ꝛ paradiso frueretur:ꝛ sua bonitas fuit cā finalis ꝛ motiua:cuius maiestati in infinitum debemus nos peccatores igratissimi:ꝛ terrestria deus ipse creauit pro sua bonitate propter hominē ingratissimū:vt dixi.s.e.in prelu.circa fi.ꝛ in articulo prece.ꝙ nos sumus finis rerū creatarū ꝛc. iuxta psal. Minuisti eū paulominus ab angelis.gloria ꝛ honore coronasti eū ꝛ constituisti eū super opera manuū tuarū Oia subiecisti sub pedib⁹ ei⁹ oues ꝛ boues vniuersas insup ꝛ pecora cāpi. Volucres celi ꝛ pisces maris ꝛc.lȝ hoc soleat attribui filio dauid dn̄o nostro.

Cā forme essentialis.

¶ In artibus autē ꝛ in iure nostro:ac in actibus volūtarijs cā finalis varijs occasionibus fm varietatē rerum formandarum procedens est cā forme teste pho. Et totius rei substantiande:q2 finis mouet agentē:agens autē disponit materiā:qua disposita introducitur forma:adeo forma vt dixi in articulo precedenti est finis materie.

¶ Et inuestigatio cause solēnitatis ꝛ forme est necessaria:tumq2 vt late alibi dico causa habet regulare suū causatū:ꝛ solet dubitari an cessante cā cause formalis seu solemnitatis cesset effectus:lȝ Bald.in.l.patre furioso.ff.de his qui sunt sui vel alie.iur.quādo cessat ipsa causa formalis dicat cessare effectum:q2 cā formalis non pōt ab effectu separi. Et etiā vt sciamus an acquisitū vel possessum ex contractu vel actu nullo ratione defectus solēnitatis ꝛ forme possit in foro conscientie ꝛ poli salua ꝯscientia retineri:qd̄ late examinat Felinus in dicto.c.canonum.xij.columna.cum tribus vel quattuor sequen.de cōsti.ꝛ dicam.j.loco suo:nā causa solēnitatis est multum circa hoc attendenda. ꝛ alie sunt rationes talis considerationis quas tradam.j.in articulo de effectibus forme etiam interposite q̄ omisse.

Inuestigatio cāe solēnitatis est necessaria.

¶ Causatur etiam forma in artificialibus his modis quib⁹ fiunt ipsa artificialia.primo per coniunctionē rerū naturaliū adinuicē:vt in scanno:domo:castro:ꝛ similibus. Et dicit forma resultans ex formis partiū:vt per philo.ij.phisi.§.lectulus autē.prope fi.ꝛ ista forma dicitur forma totius:ꝛ noua q̄ ante non prefuit.vt ibi.vbi etiā traditur quomodo dicatur forma in toto:ꝛ forma in parte vel per ablationē seu subtractionē partium ab aliquo toto:q2 vbi fit aliqd artificiale per ablationē partium a toto ibi fiat aliqua forma fm se totā cuius nulla pars prefuit:q2 fiunt noue linee ꝛ noua superficies et quādoqȝ noua figura differens a noua specie priori fm phm vbi.s. Itē per transfigurationē que est de vna forma in aliā transmutatio:ꝛ p eam fit noua forma ꝛ noua figura absolute:vt ibi que trāsfiguratio dicitur quādo aliquid fit sine aliqua additione vel ablatione:vt ibi in prin.gl. Et ibi traditur ꝙ per solū motum localē duarū aquarū ad inuicē ꝯcurrētiū fiat noua aqua.ꝛ ꝙ p solū motum localē fieri ꝯtingat accidēs absolute:aliās absolutū nouū.vide.l.si is cui.ff.queād.ser.amit. de qua materia dixi in tracta.de augumento in ꝯclusione ꝙ nihil additū tale faciat desinere rē esse talem. Et ibi in prece.conclusionibus late trado an ꝛ qñ augumentum vel diminutio:vel qualitas addita vel detracta inducāt nouam formā:ꝛ dixi aliquid.s.de cognitione forme in differentia iter formam:reformationem:ꝛ transformationem. ꝛ ista transmutatio in naturalibus denominatur a termino ad quē ꝛ in artificialib⁹ a termino a quo vt in.ij.phis.§.āplius.el.ij.l cōmēto.

Cā forme in artificialibus qualis sit.

¶ Item ex priuatione inducitur forma:vt.s. de cognitione forme circa finem.

¶ Item ex separatione causatur forma:vt cum vsusfru.causalis separatur a proprietate ꝛ efficitur formalis.l.j. vbi Bal. ꝛ alij.ff.de vsufruc.

¶ Causatur etiam forma ex legis prouisiōe vel statuti:vt in testamētis:cōtractibus ꝛ alijs iuris dispōnibus ꝛ partibus.

¶ Itē facto hominis tam in dispositionib⁹ voluntarijs suis q̄ in factis voluntarijs:vt si dom⁹ fiat in area:terra cultiua:vel silua reducatur ad vineā ꝛ in multis exemplis que supra ꝛ infra per discursum patent.

Alij modi ex qb⁹ forma cāt̄ur.

¶ Item casu:vt si ex impetu fluminis ager amittat formam suam.l.adeo.§.quod si.ff.de acquiren.rerum domi. ꝛ instit. de rerū diuisio.§.alia.vbi dicitur ꝙ si paulatim hoc fiat vel ex impetu quid iuris sit.

¶ Item natura vt in herba tenera que fit arbor cum arbōr a principio sit herba ꝛ non arbor:vt dixi supra.ꝛ patet in auro a terra producto grano ꝛ alijs.

¶ Et gn̄aliter in his que fiunt fm artē nos facimus tā mate-

Ideo verba solita cōmuniter poni in actu sunt substantialia sm̄ Feli.in.c.j.ij.colum.versicu.ad illud quod in responden te.de lit.contest.de quo per Feli.late i.c.cum.M.ferrarē. iij.colum.cum dua.sequen.de constitu.facit .l.§.C.de fide iusso.⁊ de his latissime patebit ex multis exemplis per dis cursum huius tractatus. Et an sit attendenda solēnitas a cō suetudine inducta que viget in loco in quo actus fit an alia. Barto.in.l.j.in.§.fina.ff.de ventre inspicien.dixit ꝙ loci in quo actus fit:de quo late per eum ⁊ alios in.l.j.C.de summa trinita.⁊ ꝙ forme statuti possit consuetudine derrogari.tra dit Bal.in.l.rem non nouam.§.fina.C.de iudi. sic et pretor pretorie stipulationi dat formam.d.l.in conuentionalibus. in princi.ff.de verborum obliga.

¶ Est tamen aduertendū circa formam quam dant lex prin ceps:statutum:cōsuetudo ⁊ hn̄tes potestatē legis condē de: ꝙ possunt non tm̄ dare formā his actibus quos introducunt ⁊ instituūt verū vnum ius alteri:puta si ius ciuile: princeps: statutū aut cōsuetudo dent formā his que sunt introducta a iure diuino:naturali vel gentiū.aut statutū ⁊ ꝯsuetudo his que sunt introducta a iure ciuili: hinc videmus ꝙ ius ciuile tradit formā testamētis in numero testiū ⁊ multis alijs vltra q̄ de iure gentiū vel diuino exigat:vt patz in.c.cū ess.de te sta.iūcta.l.siun⁹.⁊ .l.hac ꝯsultissima.in prin.C.de testa. ⁊ in sti.eo.per totū.vult Bar.in.l.oēs populi.iij.q.pri.ff.de iu sti.⁊ iu.faciunt no.in.l.si.C.si contra ius vel vtili.publi.⁊ s.l. j.ff.de consti.pri.iunctis his que cumulant Cano.in.c.que i ecclesiarū.de cōstitu.in qbus locis late habetur ꝙ ius ciuile ghaliter pōt ex cā limitare vel distinguere ius diuinum aut addere vel minuere lz non ex toto tollere vel ꝯrium ex toto disponere:ita ꝙ pōt addere solēnitatem sine qua actus non valeat:sine qua act⁹ alsvalere potuisset. Simile ptz in mri monio cui ius ciuile vel canonicū formā dedit:iuxta no. per glo.⁊ docto.in.l.ius ciuile.ff.de insti.et iu.⁊ per doc. maxie Bal.in.l.j.§.ius naturale.ff.de iusti.⁊ iur.⁊ insti.de iur na. gen.⁊ ciui.in prin.vbi glo.in verbo appellamus.⁊ p Cano. in.c.tua.⁊ in.c.iuuenis.de sponsa.in quibus tradit ꝙ lz mri monia sint itroductōe de iure diuino.Gene.c.ij.⁊.c.gaude mus.de diuor.⁊ cōiunctione de iure naturali:vt in .d.l.j.§. ius naturale.et insti.de iure natu.gen.et ciuili.et ꝯsensu de iure gentiū: tn̄ ratione forme sunt de iure ciuili:et in princi pibus matrimonia ꝯhentibus datur spālis forma seu solēni tas ꝙ debeant interuenire dotalia istrumēta .l. maximū.C. de nup. Nam ⁊ testamēta sunt introductione ⁊ inuētione de iure diuino seu gentium:lz solēnitate ⁊ forma sint de iure ci uili:vt tradit in.l.iterdū.ff.de cōdi.inde.⁊ in.l.ex hoc iure. ff.de insti.⁊ iur.⁊ per Alexan.in rubri.ff.de acqui. heredi.⁊ Butri.ac Cano.in rubri.de testa.⁊ Moder.in.l.iij.ff.e.⁊ di co in trac.de statutis excludētib⁹ feīas a successiōibus in pn.

¶ Sic ⁊ ꝯsuetudo pōt addere solēnitatibus iuris etiā circa alienationē rerum ecclesiasticarū introductis:vt per Jo.an. Butri.Jmol.⁊ Panor.in.c.nulli.de rebus eccle.nō alie.⁊ Panor.in.c.cū causa.de re iudi.⁊ Sali.in auf. hoc ius por rectum.C.de sac.san.eccle.⁊ est cōmunis opi.lz Pan.in.d. c.nulli.j.col. Hinc dixit Panor.in.d.ca.sicut. de re iudi.ꝙ lz solēnitates.d.auf.hoc ius porrectum tanꝙ iducte a secu laribus non seruētur:tamē posset induci ꝯsuetudo vt illa so lēnitas seruaretur:⁊ est de mēte Lauren.de rodul.in repeti. c.sine.xij.q.ij.⁊ lz Feli.in.d.c.cum cā.vij.col.versi.fallit.xj. dicat ꝙ qui non pōt facere cōtra formā seu ꝙ vbi non potest aliquid induci ꝯtra formam nō possit ēt addere vel addi nec preter vel vltra formam fieri possit per ea que ipse dixit i .c. cum dilecta.ver.amplia pmo.de rescri. tamē hoc nō obstat sm̄ eū:q: illud procederet in forma data a mādato hominis l.diligenter.ff.manda.secusqꝫ est in forma data a consuetu dine que sicut potest legem tollere.c.fina. de consuetu.l.de quibus.ff.de legi.ita ⁊ nouam solēnitatē addere.⁊ idem est i statutis:vt per Barto.in dicta.l.omnes populi.in.iij.qōne principa.cum cōcordantiis.ī.alleg.faciunt nota.in .c. quod super.de consangui.⁊ affinita.ꝙ consuetudo que potest iha bilitare:non tamen potest habilitare in illo casu ⁊c.

¶ Quid autē sit in statuto episcopi depēdet ab his que cu mulauit Feli.in capitu.qō super his.ver.fallit.vij.de maio. ⁊ obedien.an episcopus possit addere iuri canonico:de qua materia dico in tractatu de legibus cōstitu.statutis ⁊ cōsue tu.in articulo quis possit legem cōdere circa episcopos.

¶ Sed est aduertendum:quia solēnitates quas introduxit ius ciuile super alienatione rei ecclesiastice non sunt necessa rio obseruāde nisi quatenus ecclesia admittit vel recipit:qā sunt inducte super materia ad ius ciuile ⁊ impatorem nō spe ctante: vt habetur in dicto.c.sine exceptione.⁊ in .d.c.nul li.⁊ in dicto.c.sicut.cū concordan.quia nō habet iurisdictio nem in res ecclesiasticas:vt ibi.⁊ latissime traditur in.c.san cte Marie.de constitutio.

¶ Et statutum etiaꝫ addere potest solēnitatibus iuris:vt in statuto Mediolani quod vult non valere testamētum nec ei fidem adhiberi nisi intersint duo notarij:vt per Bal.in auf. defuncto.in fine cōmen.C.ad tertu.cum infini. concordātijs quarum multe infra patebunt per discursum: ⁊ patet ex his que dixit Ange.in dicto consilio.cxxvj.incipien.testamenti factio.vbi dixit ꝙ quia testamēti factio est publici iuris .l.j. ff.de testa.⁊ eius solēnitates sunt de iure ciuili potest eis sta tuto vel consuetudine addi:⁊ circa psonas ⁊ formaꝫ dispōni iuris ciuilis addi vel augeri derogari ⁊ abrogari:⁊ minui:et pariter per consuetudinē inferens valere statutuꝫ ꝙ mulier non possit testari sine consensu cōsanguineorum:de qua ma teria in.§.sequen.plenius dicetur:videlꝫ.j. eodem versicu. sed hic cadit. ¶ Vidimus.ī.quis possit inducere formā vel illam addere ⁊ pariter quis solēnitatem. Restat videre quis possit tollere formam vel solēnitatem aut minuere vel imu tare. Breuib⁹ dicendū est ꝙ is qui potest actum inducere: puta ius diuinum in introductis ab eo:⁊ ius canonicum pa riter super inductis ab eo:⁊ ciuile similiter:⁊ alij habētes po testatem legis condende vel illam mutandi pariter possunt formam vel solēnitatem minuere vel mutare:puta statutum vel consuetudo in eo ⁊ sup eo qō ab eis inducitur:vt per bar to.in.l.omnes populi.in.iiij.questione.ij.princi.ff.de iusti. ⁊ iure.⁊ Bal.in.l.humanum.ij.⁊.iij. colum.C.de legi.cum concordan.traditis per Alexan.in.l.j.in princip.in.ij.colū. ff.ad legem falci.⁊ dominum meum Jaso.in.l.j.in colum.si. ff.de legi.vel vbi potest per statutum vel consuetudinem ius cōmune tolli:vt late per Bart.in.l.omnes populi. maxime in.iij.questiōe principali.ff.de iusti.⁊ iure.⁊ in.l.ij.C.que sit longa consuetudo.⁊ in.l.de quibus.vbi tex.⁊ alij scribentes ff.de legi.⁊ in.c.fina.de consuetu.⁊ latissime per Feli.in ca. que in ecclesiarum.de constitu. Ange.pulchre in.d.ꝯsi.cxx vj.incipien.testamenti factio. Specu.de instru.edi.§.com pendiose.versicu.sed nunquid per consuetudinem.v.colum. cum infinitis concordantijs.j.allegandis.vult etiam Spec. in titu.de lega.§.quarto.ij.colum.versicu.sed nūquid lega tus. Ideo sm̄ Panormi.in capitu.quia propter .v. colum. in primo substantiali.de electio.statutum episcopi vel infe rioris non posset imutare formam electionis a iure communi sibi nec validare vel inualidare electionem cum illa solenni tate vel sine ea factam cum constitutio inferioris non possit in aliquo detrahere constitutioni superioris vel imutare cle mentina ne romani.eodem titu.⁊ quod notat Joānes and. in capitu.fin.de appellatio.in sexto. Et ideo dixit Innocē. in capitu.j.de baptis.ꝙ papa potest imutare formam baptis matis:vt sicut dicitur:ego te baptizo in nomine patris ⁊ filij ⁊ spiritus sancti dicatur:ego te baptizo in nomine trinitatis lz nō possit tollere baptismum nec dispensare ꝙ quis sine eo saluari possit:de quo etiaꝫ per Feli.in dicto capitu.que in ec clesiarum.vj.colum.in fine.⁊ patet institu.de testa.in princi pio.ꝙ ius pretorium imutabat formam iuris ciuilis in testa mentis:⁊ vnum ius posterius formaꝫ iuris prioris:⁊ patet in titulo.C.de formulis sublatis.⁊ in.l.fin.C. de donatio.⁊ pa tet in.l.si nō speciali.C.de testa. vbi potest pirilegio specia li alicui patrie solēnitas testamentorum remitti. Sic ⁊ in for ma ab ipso testatore data quā testator potest tollere.l.si quis in principio testamenti cum ibi notatis.ff.de legatis. iij. vbi Barto.in secunda colum.dicit ꝙ solēnitas a testatore indu cta potest contraria voluntate tolli per.l.humanum.cuꝫ ibi notatis.C.de legi.dum ibi Imperator dat formam quam in tendit obseruare in futurum in legibus condendis declarā do ꝙ leges seu constitutiones si quas non seruata illa forma fecerit non valeant:que tamen valent:vt ibi traditur cū ne mo possit sibi legem imponere a qua ei recedere non liceat vt in locis predictis.⁊ in.l.penultima.ff.de arbitris.

¶ Et predicta sunt intelligenda de forma solēnitatis ꝗuis substātiali.de qua late dictum fuit.ī.de diuisiōibus forme. Nam forma essentialis .i. que dat esse rei tolli nō pōt qn tol latur ipsa rei essentia:ēt p legislatoreꝫ:vt hr̄ dis insō in testō

Hn̄tes potestatem le gis cōdēde qb⁹ dent for mam.

Cōsuetudo

Episcop⁹.

Forma essen tialis tol li nō pōt.

que dat illi eẽ ⁊ verba in baptismate: prout latius dixi. s. in articulo quotuplex sit forma. facit glo. in. c. secundo. de consuetu. in. vi. que vult non valere consuetudinem ne ad superiorem: sed ꝙ ad eundẽ appellet: q: esset contra essentiã appellationis ⁊ appellationẽ ambulare: lʒ bene valeat ꝙ omisso medio appelletur: q: nõ tollitur essentia appellationis: vt per do. Prepo. in rubri. de appel. in. xi. col. in fi. cum sequẽ.

Princeps ⁊ hñs potestatẽ legis condende.

¶ At mutaci talis forma essentialis bene posset per hñtes potestatem legis condẽde intelligendo de tali mutatione q̃ non mutat essentiam: prout patet in baptismo sm qđ. s. eod proxime dixi: nam cũ verba sint de forma ac etiam illa verborum formula: ego te baptizo in noĩe patris ⁊ filij ⁊ spiritus sancti. Papa bene potest mutare illam formulam verborũ vt dicatur: ego te baptizo in nomine trinitatis: sed nõ potest immutare quin verba apta exprimãtur: q: esset tollere baptismum ⁊ eius essenciam: qđ non põt facere Papa: vt p Inno. in. d. c. j. de baptis. ⁊ qđ in simili tradit Bar. in. l. nemo põt. in prin. cõmen. ff. de leg. j. lʒ in aliquibus non bene dicat. sic in obligatione litterarũ ⁊ in testamẽto in scriptis si lex vellet esse talem obligationẽ sine lr̃is vel tale testm̃ sine scriptura: fieri non posset nisi fingendo scripturam interuenisse: q: eẽt tollere essentiã ⁊ facere transire in diuersam spẽm: hoc est in oblõnẽ ex ꝯsensu vel in testm̃ sine scriptis seu nũcupatiuum: vt de se patet insti. de lr̃arum obli. in prin. iuncto ritu. de obliga. que ex ꝯsensu. ⁊ l. cõsensu. ff. de act. ⁊ obli. ⁊ in testamẽto patet insti. de testa. in prin. ⁊. §. j. iuncto. §. fi. ⁊ ideo lʒ iuramẽtum requirat verbox expressionẽ ⁊ pariter verborũ obligatio: adeo vt nõ possint suppleri virtute dictiõis ⁊c. vel dictamine sapientis: vt. j. ex quibus cõsistat forma in verti. ꝙ ex verbis. circa prin. ver. ij. casu. põt tamẽ ius fingere illa interuenisse: vt per do. Soz. in. l. gallus. §. idem credendũ. iij. colum. ff. de libe. ⁊ posthu. ita et fingi possint interuenisse que sunt de forma. Et potest testator formam a se datã tollere ⁊ illi derogare. l. fi. in princi. ff. de lega. ij. l. diuus. §. licet. ff. de iure codicil. l. si mihi ⁊ tibi. §. in legatis. ff. de lega. j. l. si qđ. in principio testamenti. cum sua materia. ff. de legatis. iij.

¶ Ex predictis colligitur an formã iudicialez possit tollere princeps mandando ꝙ ꝓcedatur summarie ⁊ de plano ac sola facti veritate inspecta: ⁊ an legatus de latere vel iferior a principe. In qua materia est dicendũ ꝙ princeps nõ recognoscens superiorẽ põt ita cõmittere q̃uis minor papa vel imperatore: vt per Panor. in. c. pastoralis. in prin. de rescrip. vbi allij. ⁊ Ro. in rubri. de arbi. iiij. col. ibi. iu vero allega ꝓpter dictum Bal. in. l. ij. C. de seru. ⁊ aqua. vult Bart. in. l. j. ff. a qui. appel. non licet. faciunt no. per Bar. in. l. infamez. ff. de publi. iu. ⁊ in. l. j. §. de qua ⁊c. fi. de postula. cũ concor. cumulatis p Feli. in. c. cũ nõ liceat. d prescrip. tractãdo qũo possit princeps aliquis iuridice non recognoscere superiorem.

¶ Idẽ est in principibus secularibus supiorem recognoscẽtibus: q: possunt ita cõmittere: videlʒ sũmarie ⁊ de plano sm Pau. de ca. consi. xxv. incipi. super pmo. iij. col. in antiquis. ⁊ consi. xx. ⁊ Ro. in cõsi. lx. v. ⁊. vj. dubio. incipi. ad discutiẽdum. ⁊ Alex. consi. j. viij. col. v. volu. ⁊ facit qđ dixit Bal. in l. fi. C. quox appel. non reci. ꝙ tales principes nõ possunt cõmittere cãm appellatione remota. cõtra qđ facit: q: pfectus pretorio non potest legibus derogare. l. formam. C. de offi. pfecto. ⁊ tñ equiparatur regibus sm gl. in. l. j. ff. eo. sed est differentia: q: princeps de quo. s. hʒ iurisdictionem magis radicatam ⁊ trãsmittit ad heredes principatum vt dico in tractatu de legibus ⁊ constitutionibus. articu. quis possit legẽ condere. circa principes ⁊ alibi. Isti enim possunt alterare formã iudicij: maxime quãdo longa consuetudine ita sunt soliti sm Bal. in probe. ffox. iij. col. cũ consuetudo det iurisdictionem. l. j. C. de eman. li. l. viros. C. de diuer. offi. libro. xij. Cano. in. c. cum contingat. de fo. compe. lʒ secus sit in prelatis ecclesiasticis inferioribus a papa qui hoc nõ possunt: vt per glo. in. c. fi. in glo. magna circa fi. de here. in. vj. ⁊ hãc differentiam notat Alexan. in. l. nemo põt. ij. col. ff. de lega. j. ⁊ post eũ Feli. in. c. j. ij. col. de testi. iunct in his que dixit in. c. qđ super his. ij. col. de maio. ⁊ obe. Et qđ magis est etiã per viam statuti nõ liceret istis ecclesiasticis inferioribus: puta ex o. vt si episcopus vellet facere statutum ꝙ saltẽ in aliquibus causis procedi possit summarie ⁊ de plano: vt per An. sicu. l de. ne romam. iiij. charti. ibi. ego vo puto de elec. per illum tex. ver. tolli. quia ita tolleret ius statuendo sicut cõmittẽdo quãuis Bal. in. c. cũ omnes. vlti. col. de ꝯsti. aliter tenuerit quãdo fit per viam statuti: ⁊ ꝙ eps hoc possit quem reprobat An. sicu. vbi. s. ⁊ Feli. in. d. c. j. in. ij. col. de rescri. q: nõ valet statutum episcopi contra ius: vt per Bal. in. l. oẽs populi. in iiij. coli. ff. de iusti. ⁊ iure. ⁊ Ange. in dispu. Astensis inules. xxv. col. ibi de scđo. an valeat. vbi vult epm non posse statuere ꝙ cõtra vsurarium sufficiant ꝓbationes imꝑfecte propter glo. preallegatam in. d. c. fi. de heret. in. vj. Idẽ vult Fede. de senis consi. xvij. incipien. questio talis est. cum concor. late cumulatis per Feli. in. d. c. quod sup his. post Jo. de ana. in. c. cũ in diocesi. iiij. col. de vsur. limitando tamẽ nisi ex magna causa: vt infra dicetur.

Legatus d latere.

¶ Plus est ꝙ etiã legatus de latere non potest cõmittere causam iuris ordine non seruato sm Panor. in. d. c. j. de rescrip. per. d. glo. in. d. c. fi. in glo. maiore. prope fi. de here. in vj. per quam glo. Feli. in dicto. c. j. de rescri. ⁊ in. c. olim. de accusa. multa cumulat ad effectum ꝓbãdi ꝙ legatus nõ possit contra ius nec cãm cõmittere appellatione remota etiam partibus volentibus nec supplere iuris defectum cõmissum in contractu nec tollere ius alterius cuius dicta trãscribere esset superfluum. Et ꝙ legatus non possit tollere iuris ordinem: vult etiam Alexan. late examinãs in. d. l. nemo potest. Qđ ampliatur etiam si Papa cõmiserat alicui vniuersitatez causarum cũ plena ⁊ omnimoda potestate: q: adhuc non poterit cõmittere causas summarie ⁊ de plano: vt per Bal. in l. j. circa medium. ff. de testa. mili. ⁊ faciunt que dixit ipse bal. in. l. ij. C. de appel. ⁊ Imo. in. l. j. ff. a qui. appel. nõ licet. ⁊ ita transit Feli. in. d. c. j. ij. col. de rescrip. qui multa ponit circa clausulã appellatione remota quo ad tales. ⁊ Bal. in. d. l. j. circa. medium. de testa. mili. loquitur de quodaz comite cui Papa ꝯcesserat plenũ ⁊ liberũ regimen ciuitatis Tuderti. Et an legatus de latere possit per statutũ ordinare ꝙ cause cognoscantur summarie ex his que supra dixi de epo pꝫ eẽ dicendum ꝙ non: ⁊ in proposito legati tangit Bald. in. d. l. ne quicq̃. §. fi. ff. de off. procõ. ⁊ lega. vbi dicit solere fieri ꝙ legatus per statutum iudex cãs summarie ⁊ de plano terminari. dixit tamen Feli. in. c. olim. ij. col. de accu. ꝙ cũ predicta allegaret ad infringendũ rescriptum legati cõmittentis cãm summarie non potuit obtinere. quia fuit visum hoc seruari ex moderno stilo. Et cum legatus ⁊ episcopus nõ possint: idẽ est in iudicibus ordinarijs. vt per Specu. in titu. de lega. §. iiij. ij. col. ver. sed nunquid legatus.

¶ Predicta sunt limitãda nisi subsit euidens ⁊ necessaria causa ita cõmittendi tam in episcopo q̃ in legato. q: poterit tunc ipsam cãm summarie ⁊ de plano cõmittere: vt per alex. in dicta. l. nemo potest. ij. col. ⁊ in ꝯsi. cvj. incipi. prospectis. ij. volu. ⁊ Imol. in. c. fi. ij. notabili. de transla. per illum text. qui bene facit. vbi dicit ꝙ ex magna cã cõsiderato statu loci ⁊ rei potest legatus ꝯmittere sine strepitu ⁊ figura iudicij. facit qđ dixit Bal. in dcã. l. omnes populi. iiij. col. vbi sub dubio forte voluit ꝙ inferior ex euidẽti ⁊ necia cã possit statuere ꝯtra ius: de quo etiã per Feli. in dicto c. qđ super his. de maio. ⁊ obe. ⁊ in. d. c. j. ij. colum. de rescrip. vbi dicit debere tunc de causa constare: q: in inferiore nõ presumitur: vt per Innocen. in. c. dudum. lo. ij. circa fi. de elec.

Statutum ppli.

¶ Statutum autem populi bene potest inducere ⁊ ꝓuidere ꝙ cause cognoscantur summarie ⁊ de plano ⁊c. vt per Bal. in. l. fi. C. quo. appel. non reci. ⁊ in. l. platum. ij. col. C. de sen. ⁊ interlo. om. iudi. ⁊ in. d. l. ne quicq̃. §. fi. ff. de of. ꝓcõ. ⁊ le. ⁊ Pe. de ancha. in. c. canonũ statuta. ver. hec ꝯro. de consti.

¶ Quid de pacto priuatox infra dicet. ⁊ no Spe. in. d. ver. sed nunquid legatus. in fi. titulo de lega. §. iiij. Et est generale ꝙ per statutum populi possit solẽnitas ⁊ forma iuris cõmunis tolli. alterari. mutari. ac remitti. pariter ⁊ per ꝯsuetudinem. l. fina. C. de testa. ⁊ per Specul. in titu. de instru. edi. §. compendiose. v. item per ius cano. alias ver. sed nunquid dicemus. ⁊ sequen. v. col. quẽ sequitur Bal. in. aut. defuncto. l fi. cõmen. C. ad tertu. Ange. consilio. xxvj. incipien. ⁊ Signo. consi. lxxxvij. ij. colum. in fine.

Epi statutũ.

¶ Ceterũ est aduertendum ad id qđ dixit Panor. in. c. ga propter. in princi. v. col. ver. primum enim. de elec. vbi dixit post Jo. an. ꝙ statutum episcopi ⁊ capituli inducens nullitatem electionis ꝓpter defectũ aliquorum non vocatorum nõ valet cum vocatio absentiũ vel contemptus aliquorũ ipsis nõ prosequentibus suũ contemptum de iure cõmuni nõ vitiet electionem dũmodo intersint due partes ex quo aliter non consisteret vniuersitas: q: non posset statutũ inferiox frãgere electionem validam

ctionem validam nec nullā validare ꝯ formam. d.c.q. pp ad qđ allegat cle.ne romani eo.ti.q ꝯstō inferioris nō pōt i alīquo imutare nec detrahere ꝯstōni supioris ⁊ qđ in simili notatur p Jo.an.in.c.fi.de appel.in.vi.q̄uis Bal.l.l.fʒ ⁊ ea l secūda lect.dicat q p ꝯstōnē epi possit derogari solēnitatib⁹ iuris p.l.nec quicq̄ in fi.ff.de offi.procon. ⁊ leg.

Cōsuetudo pōt deroga ri fōme ⁊ so lēnitatibus

¶ Cōsuetudo ēt pōt solēnitatibus iuris cōis derogare vt p Bal.in.l.sed ⁊ ea in.ij.lectu.ff.de legi.⁊ aliquid per eum in l.diuturna eo.titu.de quo dicetur latius.j.eo.Et pʒ in inuētario heredis cuius solēnitates per oīa tanq̄ captionem inducentes in multis locis de consuetudine nō obseruātur vt solet notari in.l.fi.in prin.vbi moderni.C.de iure deli.⁊ per Bal.pulchre cōsi.lxiij.ici.i cōfectōe.iij.vol. vlria sūpa post spec.ideo fm Ang.in.l.j.§.hec stipulatio.ff.si cui plus q̄ p l.fal.⁊ Pau.de ca.⁊ modernos in.l.j.in prin.C.d iure deli. consuetudo pōt alterare ⁊ diminuere formam ⁊ solēnitatem a iure introductam in conficiendo īuētario heredis adeo vt formā consuetā sufficiat obseruare ⁊ fm Bal.in marga.l ver bo solēnitas lo.ij.post Inno.i.c.j.de fi.instru.solēnitates instrumētoꝝ cōsuetudine tolli pūt Bar.in.l.oēs populi in.iij. q.prin.ff.de iusti.⁊ in.cum concor.late traditis i.c.q i ecclesiarum de consti.Bal.in.l.fi.in.j.col.versi.nota pro statuto C.de fideicom.vbi dicit hoc maxime verum qn statutum alteratis vel minuēs solēnitatē hʒ i se rōnē eqtatis vt statutū venetū quo cauet q duo testes cū sacerdote pbēt oēm vltimam volūtatē cū nō psumat i pñtia sacerdotis falsuʒ cōmitti ⁊ facit.c.cū esses cū ibi notatis de testa.Bal.i.l.platā.ij.col.circa fi.C.d sen.vbi dicit de statuto disponēte q valeat snia oī solēnitate omissa.Et quid si dicat oī substantialitate dicens q fo casu contineret ipossibile ⁊ tolleret ipsam essentiā sententie nisi intelligatur se referre ad solēnitatē ⁊ prout ibi latius.Hinc fm signo.de home.ꝯsi.lxxxvij.inci. factum sic supponit secunda col.in fi.post Rei.de for.valet statutū bononie dans certā formam ⁊ tradens certas solēnitates diuersas a iure cōi si qs velit vltimam voluntatem condere secretam de quo latius dicetur infra proximo versi.

Cōsuetudo ⁊ statutū an possit tollere solēnitates testōꝝ

¶ Iste h cadit magna dubitatio an statutū possit tollere solēnitates testōrum cū sint iure publico introducte ⁊ ad euitādum falsitates ⁊ q Bar.⁊ dñs meus Jaso.hāc materiam exaīant in.l.cunctos populos.C.de sum.tri.⁊ fi.ca. vbi bar. in tertia.q.prime prin.v.col.post Jac.de Are.in sua dispu. inci.illa disputatio inserta inter consi.Bart.referam verba pcep.mei.Et q nō valeat tenet Jac.de are.i dispu. pallegata sequit Oldr.lau.in consi.cclviij.incip.presupposita consuetudine Jo.An.in addi.Spec.in titu.de instru.edic.§.cōpēdiose versi.sed nunqd de consue.cum versi.seq.Istā partē late defendit Imol.in.l.iij.ff.de testa.in eam inclinant do. Ant.de but.⁊ Panor.in.c.ij.de consti.pro ista parte stringit rō.nam in testamētis requirunt septem testes rōne falsitatis euitande.l.iubemus in fi.C.de test.l.fi.C.de fideicom. l.hac consultissima.C.qui testa.fa.pos.doct.in.l.si non spāli C.de testa.Bar.in rep.l.oēs populi.iij.q.prin.in prin.ff.de iusti.⁊ iur.ergo consuetudo vel statutum in ꝯriuʒ non debēt valere tanq̄ sint nutritiua falsitatis.§.pe.in auct.vt nulli iudic.c.ex pte de cōsue. nisi rñdeas ex vbis nōtis p bar.i.d.l. cūctos pplos i.vij.col.i v.ad ꝯrui rñ.nā aliud ē.Scdo stringit tex.in.l.fi.C.de testa.quem inducas quattuor modis primo in oībus aūt aliis attento q lex semper loquit ⁊ est in viridi obseruantia.l.ariani.C.de here.Secundo stringit q p illam l.reprobat consuetudo diminutiua nūeri septē testiū nisi rusticanis in qbus locis non est copia psonaruʒ.mō sic est q qn lex reprobat consuetudinē intelligit reprobare non mō pteritam verum ēt futurā vt per Bar.⁊ Moder. in.l.si mihi ⁊ tibi.§.in legatis.ff.de leg.j.cum concord.ibi traditis Cy.⁊ Bal.in.l.ij.C.que sit longa.consue.cano.oēs in.c.ij.de consuetu.⁊ cano.oēs reprobata glo.ibi in.c.statutum in princi. de rescrip.in.vj.Et ex hoc patet q non est bona solutio data per Bar.in.d.l.cunctos populos loco preallegato dum dicit q illa.l.fi.limitat consuetudinē predictam rusticorum. Sed ñ prohibet futurā ⁊ si dicat q ibi nulla ꝯsuetudo reprobatur ponderat Imo.in.l.iij.ff.de test. aduersatiuam ibi in illis nō locis que vi denotet diuersitatē in iure ⁊ in facto debet sensum habere q oīs ꝯsuetudo sit reprobata excepta rusticana.Sed videtur q lʒ drogatio expressa tollat ēt ꝯsuetudines futuras secus est in tacita vt notat Bar. in.l.fi.in pri. per illum tex.ff.de lega.ij.d.Fran.de are.in.c.ij. de proba.

Tertio stringit tex.ibi minus autem nullo modo.nam illa verba nullo modo habēt effectum:vt nulla dispensatio in ꝯtrium valeat glo.est sing.in cle.vt hij qui in ver. cōcedamus de eta.⁊ quali.quā psingul.allegat Ang.⁊ Imo.in.l.si quesramus.ff.d testa.⁊ i.c.ij.de here.⁊ ēt doc.Inno.Bar.q̄uis illam gl.nō alleget in.l.oēs populi in.iij.q.tertie.q. prin.ff. de iusti.⁊ iure.Ad hoc nouiter rñdet.d.meus in.d.l.cūctos pplos q fundamētuʒ procederet si tex. in.d.l.fi.loqueretur prohibitiue q diceret ⁊ nullo modo valeat sed tex.loqtur non permittendo q dicit nullo mō concedamus.Ad qđ specialiter ponderat.l.pe.iuncta.l.fi.inducēdo vt ibi subtiliter p Saly.C.de sen.ex.pe.reci.Quarto faciunt verba totiens geminata in.l.fi.ibi modis oībus adhibeantur ⁊ ibi minus aut nullo mō.cum geminatio multum operat.l.balista.ff.ad treb.cum simib⁹ tenendo istam partē limita nisi consuetudo vel statutum conseruarentur expresso consensu principis tūc valeret non vt statutum sed vt priuilegium ita proprie loqtur tex.in.l.si non speciali.C.de testa. vtilitas magna est q̄a in generali derogat de omnium statutorum non intelligeretur hijs derogatum.l.decuriōibus.C.de silen. lib.xij. Bal. in.c.sancimus in fi.quo tempo.miles ⁊ in.l.non plures.C.d de sac.san.ecc.⁊ in.l.j.in prima col.ff.de consti.prin. ⁊ in.§.si qua vero per illum tex.C.de nouo.co.confir. facit.c.cuʒ ordinem de rescrip.ꝯriam opinionem tenent cōiter doct.Cy. Bar.Saly.Fulg.i.d.l.cūctos pplos Spec.in titu.de instr. edi.§.compendiose versi.sed nunquid de consue. cū vsi. seq. Bar.Bal.Saly.⁊ Moder.in.l.si non spāli.C.de testa. ⁊ in l.fi.eo.titu.Bal.in.l.sed ea in secunda lec.ff. de leg. Ang.⁊ Pau.de ca.in.l.iij.ff.de testa.Ang.in consi.cxxvj.incip.testamēti factio publici iuris ē ⁊ in ꝯs.cexxxiij.inci.pūctus est quedā dñā in.j.col.vbi dicit q ista est cōis snia ⁊ q ita pratīcat in iudicijs ⁊ in scholis ita q valeat statutum seu consuetudo ciuitatis venetiaꝝ q valeat testm̄ corā duobus vel tribus testibus fm doct.pallegatos ⁊ Jaco.de are.ac Bart.in locis in prin.huius.q.allegatis.Pro qua opinione facit fʒ Bar.in.d.l.cunctos populos.vj.col.ver.iij. quero vbi loqtur in terminis a͞ndicti statuti vel cōsuetudinis q videm⁹ q ad hoc vt testm̄ i scriptis factuʒ valeat exigitur publicatio.l. publicati.C.de testa.⁊.l.j.§.si quis ex signatoribus cū ibi notatis.ff.quēad.testa.aperi.⁊ illa solēnitas publicandi potest statuto vel consuetudine remitti minui vel mutari vt in.l.ij. ff.eo.quēad.testa.aperi.cum illa publicatio ēt cōcernat euitationem occasiōis falsitatis vt de se pʒ.Secundo adducit q videmus q pr pōt inter liberos.l.hac consultissima.§.ex iperfecto.C.de testa.⁊.l.fi.C.fa.her.vnde sicut hoc lʒ patri dʒ magis licere patrie dispōere inter subditos cū eius ptās eqparet ptāti patris.l.veluti.ff.de iusti.⁊ iur.l.⁊ postliminij §.filius.ff.de capti.qđ fundamentū parum stringit fm doct. marie.d.meū l.d.l.cūctos populos q cū filij ab itestato cēnt oīo successuri pri cā intestati adiuuat cāni testati q̄ rō cessat in terminis pñtis qōnis tertio adducit Bar.q cū nō repiat phibitū facere tale statutū dʒ eē pmissuʒ.d.l.oēs ppli.ff.de iusti.⁊ iu.iūcta.l.ex eo cū vul.ff.de testi.qđ fundamētū fʒ aliquos cōfundit p.l.fi.C.de testa.vbi phibet ēt cōsuetudīe minui solēnitatē nūeri testiū.Sed vt ibi dñt doc.⁊ dñs me⁹ illa ꝯsuetudo erat certaruʒ psonarum seu certi gñis psonaꝝ h est rusticoꝝ non vñs seu toti⁹ vel maioris ptis populi iuxta ea q̄ tradunt in.l.de qb⁹.ff.de leg.Quarto p cōi snia adducit in terminis statuti venetoꝝ q rō q impator possit statuere:vt valeat testm̄ corā duob⁹ testibus vt est i militibus ⁊ testamēto iter liberos est q ea q̄ sunt iuris ciuilis pōt impator ēt sine cā tollere fm gl.⁊ doct.i.c.q̄m ecclesiaꝝ de cōsti.l.fi. C.si ꝯ ius ⁊ est tex.de hoc qui ita p oēs itelligitur i.d.l.si nō spāli.C.de testa.Cum ergo serenissimū dñium venetoꝝ non recognoscat fm multos de iure impatorē vt per dñm meum Jas.i.d.l.cūctos populos i.j.notabili ⁊ p cōsequēs hēat vim suppremi impatoris i suo territorio fʒ Bar.in.l.relegati.ff. de penis ⁊ i.l.hostes.ff.de capt.⁊ postli.re. ⁊ in.l.j.C.de bo. vac.li.x.non est dubium in dñio venetoꝝ quin ita potuerit statuere vnde dicta doctorum de quibus supra debent exēplificari in alijs ciuitatibus vel quando venetijs esset hoc inductum absque licentia domini; quia ⁊ ipse ciuitates sine licentia domini seu principis bene possunt hoc statuere secundum communem opinio.Barto.in.d.l.cunctos populos ac doct.supra relatam.

¶ Limitanda est tamen ista cōis snia q p cōsuetudinem vel

statutū tolli possit solēnitas testamētarii numerii testiū seu minui a iure īducta vt procedat in ipsa solēnitate a iure ciuili inducta sed non in inducta a iure diuino vel gentium ideo nō posset per statutū vel ꝯsuetudinē induci q valeat testm̄ ꝯditū corā vno teste tantum q nec imperator pōt statuere ꝯ ea que sunt iuris diuini vel gentiū per gl. ꝑallegatas et ita limitant Jmo. Ang. et Pau. de ca. ꝯsimilr. in. l. iij. ff. de test. et pōt videri circa hoc qd dixit bar. i. d. l. oēs populi in. iij. q. prin. ff. de insti. et iure cum hijs que dicūt doct. in. d. c. que in ecclesiarum vbi late Fely.

¶ Secundo limitat in solēnitate inducta rōne peccati euitādi puta q vsurarius manifestus non possit facere testm̄ nisi prius ꝑstita cautione iuxta. c. q̄q̄ de vsur. in. vj. ſm Angel. Jmol. et Pau. de ca. i. d. l. iij. ff. de testa. et d. meū Jas. in. d. l. cunctos populos. ix. col. vbi dicit et bn̄ q hoc est intelligēdū in imperatore vt non possit talē solēnitatē tollere vel immutare et sec9 esse in papa q bn̄ posset statuere ꝯ dispositionē. d. c. q̄q̄ vt late firmat Bal. in. c. j. vi. col. d ꝯstr. vtil. vel inuti.

¶ Tertio limitatur ſm Ang. Jmol. et Pau. de ca. l. d. l. iij. ff. de testa. qn̄ ex limitatione vel dispēsatiōe sup nō adhibenda iur; solēnitate actualiter iduceret falsitas puta q testes nō sint in cōspectu testatoris vt in. d. l. si nō spāli. C. de testa.

¶ Successiue ad hāc qōnē succedit qōq l oppositū decidit vz an solēnitates a iure cano. reqsite in alienatiōe rex ecclesiasticax iuxta. c. sine exceptione. xij. q. ij. tolli possint ꝯsuetudine. Et breuibus ꝯcludēdū ē q non vt per glo. in. d. c. cū cā vbi Jo. An. et Panor. i vi. col. d re in. ac scribētes et Jo. an. Jmol. Panor. et doct. in. c. nulli. de re. eccl. non alie. et inno. i. c. j. circa. v. col. de hijs que fiūt a p̄la. sine ꝯsen. capi. idez dicētes ēt si esset ꝯsuetudo clericox et ideo Bal. in auctē. hoc ius porrectum. C. de sac. san. ecc. reprobat ꝯsuetudinē q proleui cā possit alienari res ecclesie vel inducentē formā ꝑiudicialē ecclesie et ad hāc decisionē facit. c. j. de re. eccl. nō alie. in. vj. rō est ſm doct. maxime Jo. an. et Panor. in. d. c. cū causa q talis ꝯsuetudo iduceret grauamē ecclesijs quo casu nō vz. c. j. de cōsue. et. d. c. cum causa vbi tex. cum glo. sequit Jo. An. vbi ēt Panor. et alij de re. eccl. non alie. Item ſm bart. in auctē. hoc ius porrectum. C. de sac. san. eccl. et Panor. d. c. cū cā vi. col. talis inductio solēnitatum in fauorem ecclesie est per modū ꝯcessionis priuilegij ecclesie ꝯcessi quibus solēnitatibus si derogetur p ꝯsuetudinē dr̄ fieri ꝯ ecclesiasticaz libertatē et priuilegiū ecclesie nā est priuilegiū q nō fiat alienatio sine illa solemnitate de qua in. d. c. sine exceptiōe et pariter esset priuilegiū si ecclesia reciperet solemnitates inductas per. d. auctē. hoc ius porrectū ſm Bart. et Panor. vbi supra et consuetudo ꝯ libertatē ecclesie nō vz auctē. cassa. C. de sacro san. eccl. c. nouerit de sen. excō. et. c. grauē. eo. titulo pl9 voluit Bart. et Panor. vbi. s. Quod si dispositio auctē. hoc amplius q̄ itroduxit solēnitates de quibus ibi in alienatione rex ecclesie esset ꝯsuetudine acceptata non posset per ꝯriā consuetudinē illis solēnitatibus derogari p rōnes ꝑallegatas qd vr̄ durū. Et ex predictis infert Panor. in. d. c. nulli. j. col. non valere consuetudinē q i alienatione rex ecclesie non interueniat subscriptio eox qui sunt de collegio q non pōt tolli. Idē de cause cognitiōe ac de tractatu an subsit causa alienādi cū sit ꝯnosa ecclie talis ꝯsuetudo. Quid autē d cereto iudicis et an cā sit licita vel non pp quam dr̄ fieri alienatio et de legitimitate cāe an expediat alienare vnam rem magis q̄ aliā Panor. et doct. tāgunt ibi et Panor. in. c. tua d hijs q fiunt a prela. sine cōsen. capituli et Jmol. in. c. j. eo. titu. ad quorū dicta et aliox scribētium me remitto breuitatis gratia.

¶ Et predictam conclusionē q nō valeat cōsuetudo contraria solemnitatibus requisitis in alienatione rei ecclesie p. d. c. sine exceptione. xij. q. ij. limitat Fely. in. d. c. cum cā. v. col. cum. iij. seq. duodecim limitationibus circa quarum multas hz scrupulum quas putaui hic inseri facere vt detur materia cogitandi et ex eis hic articulus latius cōmentetur.

¶ Fallit primo ſm eum nisi esset ꝯsuetudo tanti tpis cuius initij non esset memoria vt per Cardi. in cle. ij. i prin. iij. col. viij. qōne de re. eccl. non alie. q illud tps tollit resistētiaz iuris. c. j. de prescri. in. vj. et presumitur q in tpe tam longo papa de hoc sciuerit vel pp diligentiam suam vel per viam appellationis aditus vel ex alijs varijs causis saluo nisi ius expresse reprobet consuetudinem ſm eum q tunc non valeret etiam ista dato q lex non diceret de quauis cōsuetudine vt per. c. car. pulchre in. d. cle. ij. ad fi. circa quod Fely. i. d. c. cū cā loco preallegato dicit esse bn̄ considerandum q si tex. in. d. c. cum cā intelligeretur de consuetudine alienandi sine cōsensu capituli tunc non valeret ꝯria consuetudo ēt tanti tpis q non exstet memoria de initio q expresse esset reprobata p tex. d. c. cum cā et sic procederent in ea fundamenta Car. s. relata et ideo Jmo. in. d. cle. ij. tertia colum. simpliciter transit cum glo. ibi in verbo consentiente q prelatus nō prescribit potestatem alienandi sine capitulo per tex. d. c. cuz cā q̄uis Jmol. nil dicat de opiniōe Car. vnde Fely. vbi. s. dicit hāc fallen. posse saluari in alia solēnitate non autem in consensu capituli et esset ſm eum magna limitatio et si tex. in. d. c. cum cā intelligeretur de alia solēnitate indistincte procederet ꝑdicta fallentia q non esset expresse dannata in. d. c. et in causa consuetudo concernens solēnitatem alienationis.

¶ Fallit secundo in consuetudine dictante q prelatus inferior ab epo possit alienare sine consensu capituli quia valet ſm Cal. de consue. consi. vlt. allegat Vguc. in. c. in venditiōibus. xvi. q. iii. idem sentit Innocē. in. c. nulli de re. eccl. nō alie. dum dicit fiendam alienationem in ecclesia inferiori secundum consuetudinem que ibi viget dummodo non sit alias grauis ne sit ꝯ istum tex. sed Hosti. in. d. c. nulli et in summa eo. titu. §. iij. versi. in rebus dicit hāc opi. expresse reprobari in. c. primo de re. eccl. non alienā. i. vj. Et sequit Archi. in. d. c. in venditionibus. Et q tales consuetudines possent esse onerose ecclesie. c. primo de consue. Et istud sentit etiā Archi. in. c. nemini super verbo monasterio. xvj. q. vij. dum remittit se ad dicta in. d. c. in venditionibus.

¶ Fallit tertio nisi consuetudo disponat circa infeudatiōez rei consuete infeudari et vellit q prelatus solus possit eaz facere q est valida in bonis in quibus habet prelatus administrationem diuisam a capitulo Cal. in. d. consi. subdens q lectura cōmunior ad istum tex. est q intelligatur de consuetudine dictante q solus prelatus vendere possit et licet gl. aliter sentiat in rubrica. C. que sit lon. consu. tamen Bal. ibi eā reprobat et istam fallentiam firmat Bal. in. c. primo in prin. prima col. qui feu. da. pos. Et adde q ēt absq consuetudine potest prelatus concedere in feuduz rem ecclesie sine consuetam infeudari sine solēnitate. c. sine exceptione. xij. q. secūda vt late per Lando. consil. lxx. per. c. ij. de feu. et. c. primum de cle. qui inuesti. fecit in vsi. feu. et alia de quibus per eū. Sunt tamen quedam limitationes noue in quibus res consuete infeudari nō possunt infeudari si sunt reuerse ad ecclesia quas Fely. dicit se reseruare ad locum pertinentiorem.

¶ Fallit quarto nisi consuetudo disponat q res ecclesiastica possit concedi in emphiteosim etiam pro heredibus extraneis quia valet secundum Pau. de cast. in. l. etiaz. j. col. ff. de. Hoc verum nisi in dicta ecclesia. ff. sol. matri. propter gl. primam in fin. in. l. diuturna. ff. de legi. et est alia similis in. d. aucten. hoc ius in glo. fi. et licet iste glo. non teneantur tamē transire potest dictum pau. q in casu suo sunt opiniones inter quas ingressa consuetudo potest vnam substentare. c. cū dilectus de consue.

¶ Fallit quinto nisi ꝯsuetudo epalis curie ꝑscripsisset certū ordinē iterponēdi decretū i alienatiōe bal. i. l. fi. §. necessitatē vij. col. vsi. tu ꝯsidera. C. de bo. q liber. Vn̄ dicit Bald. i. l. q cunq. ij. col. eo. tit. q decretū epi sup alienatiōe nō seruata forma cōsuetudinis vel statutorū ecclesie ꝑsumit obrepticiū et a successore rūpi pōt i quo cōsiderādū est. Quia si loquitur Bal. de cōsuetudine roborante siue augēte iura cōe res ē clara p id qd dicet in vndecima limitatiōe sed si loqtur de cōsuetudine diminuente solēnitatem et sic onerosa ecclesijs non ꝓcederet fallentia.

¶ Fallit sexto nisi cōsuetudo disponeret nō sup iure solēnitatū sz sup forma seu mō obseruādi eas q vz ēt si alteret modus a iure tradit9 bal. i auct. h ius. iij. col. dicēs valere ꝯsuetudinē q sufficiāt singlēs ꝯsensus illox de. c. aplo cū expssione noīs singulox lz de iure dēant collegialr̄ ꝯsentire vt per gl. ordinariā i vbo tractat9 i. d. c. j. qōē dcīs aureū si ē verū et addēdū ad ea q dixit Fely. i. c. cū oēs de ꝯsti. tractādo q consensus ꝑstit9 nō collegialr̄ nō vz et erit ista alia declaratio vltra sex ibi positas quā tn̄ Fely. i. d. c. cū cā nō affirmat q n̄ vr̄ ꝓbabile q nō sit onerosa ecclesijs cū illi ꝯsensus singlū et extorti careāt sepe ea libertate et maturitate qua fungunt insimul vniti ergo eccl'ia facile dānificaret pp indiscretā approbatiōem vt ēt dixit fely. i. c. cā te. xvj. col. vsi. h mō hēs d rescr.

¶ Fallit septimo nisi consuetudo disponeret in bōis ecclesiasticis

Consuetudo.

siasticis faciendo aliqd alienabile quod alias non esset puta ad hoc vt cognoscat qñ aliq̃ res sit cõsueta liuellari vel emphiteoticari operatur ergo virtus consuetudinis ꝙ facit eã alienabilez iuxta.c.ij. de feudis dũmõ sit inducta spacio.xl. annorum ita scribit Bal.in.l. de quibus circa.xij.col.versic. quero ergo quantum tempus.ff. de legi.

¶ Fallit octauo nisi fiat per eẽz aliqua ↄcessio vel alienatio ꝓ ↄgrua sustentatiõe vel reparatiõe alicuius ecclesie q̃ vz ↄsuetudo ꝙ valeat non reqsito capitulo fm Ant. de but.i.c. ea noscitur.ij.colũ.versi.sed q̃ro an possit de hijs que fiunt a pla.sine ↄsen.ca.p tex.ibi ⁊ in.c.ad apostolice de dona.⁊ i.c. bone rei ⁊ i.c.aurum hz ecclesijs.xij.q.ij.nec ob.c.mãd hijs q̃ fiunt a prela.sine cõ.ca.⁊.c.pastoralis de dona q̃ loquunt de iure cõi vel qñ alienatio fit voluntarie in locum piũ cã nõ impellente q̃ requirit solẽnitas sed si fit subsistente legitima cã ⁊ necessitate ĩpellente tunc vz consuetudo imo est opinio quorundam ꝙ ẽt de iure valeat tũc alienatio sine solẽnitate vt per Ant. de bu.in.d.c.ea noscit ⁊ tunc ista fallentia nihil noui afferret sed Imol.ibi in fi.vi tandem ⁊ indistincte velle ꝙ vbi agitur de concedendo rem vnius ecclesie alteri reqrit ꝙ fiat cũ ↄsensu capituli per tex.cum gl.i cle.si vna d̃ re. eccl.non ali.vbi reprobatur quevis ↄsuetudo ↄtra.

¶ Fallit nono nisi consuetudo detraheret solẽnitati q̃ esset leuis puta ꝙ canonici debeant ↄsensum suũ exprimere p subscriptionẽ q̃ huic solẽnitati subscriptõis tanq̃ leui potest cõsuetudo derogare fm Imol.singulr in.c.j.quarta col.versi. si autẽ esset res de hijs q̃ fiunt a prela.sine consen.ca.p.l.j.§. fi.ff.de vẽ.ĩspi.⁊ posset multiplr ↄfirmari vbi gr̃ ex eo qđ dicimus valere ĩnẽtariũ absq̃ Signo crucis cũ sit solẽnitas leuis vt per Bart.in.l.ij.§.primo.ff.de vulg.⁊ pup.cũ concor. ibi allegatis ⁊.d̃.in articulo quotuplex sit forma.

¶ Tamen de ista fallentia multi dubitarent pp talẽ rõnem q̃ vbicũq̃ lex dat solẽnitatẽ actui ⁊ dicit ꝙ aliter nõ valeat tũc oĩs solẽnitas ẽt leuis si omittatur reddit actũ nullũ vt p Ro.consi.cccc.ij.inci.in proposita ↄsultatione sed tex.i.d.c. sine exceptione.xij.q.ij.dicit ꝙ alienatio facta sine subscriptione sit irrita ergo consuetudo tollens subscriptionẽ non potest actũ substentare ⁊ ↄ hanc fallentiam tz Pano.i.d.c. nulli prima col.de re.eccle.non alie.⁊ in.c.j.de hijs q̃ fiunt a pla.siñ ↄsen.ca. Itẽ obstaret talis rõ q̃ obmissio leuis solẽnitatis date pro forma viciat actum fm Bal. Imol.⁊ Pau.d̃ ca.in.l.j.ff.de li.⁊ post.cum cõcor.p Fely.cumulatis in.c.cuz dilecta versi.amplia.x.de rescrip.⁊ vbi est clã decreti ibi est forma vt per Fely.d.c.cũ dilecta versi.quĩtũ signũ post Bal. i.d.l.j.⁊ in.d.c.sine exceptione est clã decreti dũ dr irrita sit alienatio ergo ⁊c. Sz cogitandũ est fz Fely.i.d.c.cũ cã.vij. col.circa istam fallentiaz q̃ ad hanc secũdã rõnẽ posset rñderi per ea q̃.j.proxime dicẽtur in.xi.fallentia. Et ad primã rõnem dici posset ꝙ consuetudo tollere possit solẽnitatẽ leuez ẽt formalẽ. Et pro hac fallẽtia facit qđ notat Panor.consil. lxxiij.icip.i negocio primo vol.dicẽs valere ↄsuetudinẽ non afferẽtẽ ecclesie magnũ preiudiciũ:puta ꝙ emphiteota p nõ solutionem canonis non cadat a iure suo.

¶ Fallit decimo nisi esset dubitatio iter doct. vtrũ certa solẽnitas sit de substantia i alienatione q̃ tũc potest facere cõsuetudo ꝙ vna opinio p̃ualeat ⁊ illi stãdũ est iuxta.c.cũ dilectus de ↄsue.ita dicit Imol.in.d.c.j.de hijs que fiunt a pla. sine consen.ca.circa.v.col.vers.vnde videtur ꝙ saltẽ ↄsuetudo loquẽs de ↄsuetudine volẽte ꝙ i alienatõe rex ecclesie inferiorũ non requiratur ↄsensus ecclesie cathedralis licet de hoc sit dubium inter doct.vt ibi per euz valeat.iũctis hijs q̃ dicta sunt supra secunda fallentia.

¶ Fallit vndecimo nisi ↄsuetudo disponat sup dictis solemnitatibus illas non tollendo sed potius eis addẽdo q̃ vz cũ nõ sit dannosa ecclesijs fm Saly.in.d.auctẽ.hoc ius porrectum in prin.⁊ fi.cõmẽ.C.de sac.san.eccle.⁊ per ea que dixit Fely.in.c.qđ super hijs versi.fallit.vij.d̃ maio.⁊ obe.d̃ quo dictum fuit latius.ĩ.eo.ver.sic ⁊ ↄsuetudo allegãdo Jo.an. Ant.de bu. Imol. Panor.⁊ cõiter doct.in.d.c.nulli de re. ecc.non alie.⁊ Panor.i.d.c.cum causa vltima colum.de re. iu.qui transeunt cum hac fallentia ⁊ alia in ↄtrium deducendo ⁊ illis respondendo.

¶ Fallit duodecimo ⁊ vltimo nisi cõsuetudo approbet alienationẽ factã non solẽniter qñ p̃cium est versum in vtilitatez ecclesie q̃ tunc valet vt sentit gl.ij.in fi.in.d.c.cũ cã de re iudi.ibi licet probet p̃cium. Sed illã gl.reprobat ibi Pan. q̃ non sufficit alienare in casu licito nisi ẽt seruet solemnitas vt ibi per eũ ad qđ videant q̃ dixit Fely.in.c.q̃ i ecclesiar fo notabili de consti.⁊ vltra qđ dixit Bal. in.l. quecũq̃ prima col.C.de bo.que libe.⁊ rota sub rubrica de re.eccl.non alie. deci.xi.in antiqs. Que ẽt põit an vnio facta ex falsa causa seruata tamen solemnitate iuris valeat.

¶ An ãt dispositio auctẽtice hoc ius porrectũ p̃allegate sit canõizata ita ꝙ et⁹ solẽnitates sint sũãde i alienatiõe rei ecclesiastice cõis ↄclusio doct.est ꝙ nõ lz fuerit a graciano i libro decretor inserta vt latius per Fely.d.c.cũ cã.iiij.col.de re iudi.sz sunt seruãde solẽnitates.d.c.siñ exceptõe.xij.q.ij. subdit ꝙ aliq̃ ex solemnitatibus.d.auctẽ.hoc ius porrectum seruantur vt ibi latius per eum.

¶ Ultimo est aduertẽdũ ad id qđ dixit Ant.d̃ bu.i.c.ↄquerente.vj.col.de offi.ordi.ꝙ vbi ad ius q̃rendũ reqrit aliq̃ spãlis formula p̃cedẽs ibi n̄ ꝓdest ↄsuetudo d̃ quo p alios ibidẽ.

¶ Itẽ est aduertendũ ꝙ solẽnitas inducta a iure cõi adiecta clã decreti ꝙ aliter factũ sit nullũ ⁊ ꝙ nullus aliter facere p̃sumat tollit facultatẽ disponẽdi ↄtrũ statuto vel ↄsuetudine de quo dicã.j.qñ cẽseat aliqd traditũ p forma.iij.ↄclu.qđ nõ placet nisi lex expsse se referat ad statutũ vel consuetudinẽ.

¶ Testator aũt nõ põt ĩmutare legis seu iuris formã nec iuri solẽnitatis testõrũ derogare nec ↄhẽtes ẽt illã q̃ cõsistit in solẽnitatibus.l.testãdi ⁊ ibi notat.C.d̃ testamẽ.⁊ late hẽtur in.l.nẽo põt.ff.de leg.j.vbi Bar.Ang. Imol.alex.⁊ Mod. ⁊ aliqd i.d.l.si qñ.ff.de leg.iij.vbi pz ꝙ nec pñt remittere.⁊ facit.l.qdã ↄcedẽs.ff.d̃ admi.tu.ẽ text.cũ ibi notatis i.d.l.testãdi.C.de testa.⁊.l.iij.ff.eo.notat Bar.i.l.si qs in ↄscribendo in.j.col.versi.j.casu.C.de pactis vbi dicit ꝙ si lex vel statutũ velint certas solẽnitates i testamẽtis obseruari vel pacta ⁊ stipl̃ones certo mõ fieri nõ possent i mutari p testãtẽ vl ↄhẽtes facit.l.ↄ iuris in prin.ff.de pactis qđ ẽ intelligẽdũ nisi sint leues solẽnitates vt dixi.d̃.quotuplex sit forma ⁊ dicã. j.articu.d̃ potẽtia ⁊ effectib⁹ forme. Et si filius ↄsentiat se exhẽdari vl p̃teriri an testm̃ sit nullũ nõ est mã nostra ⁊ tangit i l.si qñ.§.fi.vbi late.do.Jas.pe.col.C.de inoffi.testa.⁊.j.eo.

Fōma testamẽtis inmutari n̄ potest.

¶ Sic nec testator põt ĩmutare formã a statuto testamentis additã vt si statutũ disponat ꝙ nõ valeat testm̃ nisi.j.mẽsem sit registratũ in archiuio publico ⁊ testator disponat velle illud valere sine tali registratiõe vt p Bal.i.l.ij.versi.q̃ro nũqd.C.vt in pos.leg. Idẽ dicit Bar.i.l.nẽo põt.ij.col.versi.q̃ro circa hãc ptẽ.ff.de leg.j.loquẽs i statuto mãdãte testamẽta ĩsinuari vt non possit contrarium per testatorem disponi.

Forma an iudiciis.

¶ Sic ⁊ i iudicijs q̃ nõ pñt ptes renũciare solẽnitatib⁹ min⁹ q̃ sbalitati iudicior nec ↄuenire vt procedat de plano ⁊ summarie vt p glo.i vbo ptũ i fi. in.c.de causis vbi Panor.i.j. col.⁊ alij de offi.deleg.ita vt ptes nõ possint ↄuenire vt pcedat snia in scriptis nõ lata libello nõ dato ⁊ litis cõte.non fcã facit.c.vnicũ de li.ↄte.⁊.l.ꝓperandũ i prin.cũ ibi notatis C.de iudi.⁊ cle.sepe.i fi.d̃ v̄.sig.alias i verbo necessario vult Bar.i auctẽ.offerat.C.de litis cõte. Hinc fm Pano.i.d.c. j.de li.cõte.iiij.notabili ptes nõ pñt ẽt tacite renũciare solẽnitatib⁹ sbalibus iudicior vt ẽt per eũ post Jo.An.et Ant. de But.in.c.j.de libel.obla.adeo vt fm Pano.i.d.iiij.notabili iudex ex offõ debeat declarare pcessum nullũ ẽt ptib⁹ nõ opponẽtib⁹ lz qñ dubitaret vt q̃ acta sint depdita stet cõfessiõi ptiũ fz eũ p tex.i.c.fi.d̃ proba.⁊ i dictis iurib⁹ late examiat Panor.an ptes possint tacite renũciare ne libell⁹ producat vel lis cõtestet ⁊ i.d.c.j.de libel.obla.tradit i qbus casibus solẽnitas iudicior a iure sit remissa.ideo non põt testator sicut nec ↄhẽtes dispõere ꝙ sup executiõe legati summarie pcedat fm Bald. Imol.Ang.⁊ Alex.i.d.l.nẽo põt.ff. de leg.j.⁊ dixi.ĩ.eo. latius. Et hec solẽnitas remitti nõ põt tacite nec expsse p ptes ipsis volentibus ꝙ ei⁹ snia valeat vt snia cũ bñ possint cõuenire vt iudex procedat nullo iuris ordine nullaq̃ iuris solẽnitate suatis fm gl.i.c.fi.de re iudi.i vj.q̃ dicit ꝙ nõ vz cõuẽtio vt p pte ordo huet ⁊ pro pte nõ sequit Panor.i.d.c.d̃ causis.ij.col.quo casu dictũ iudicis tũc valebit nõ i vim snie sz cuiusdam pacti p id qđ i.illi dicim⁹ de pte approbante sniam nullã iuxta nota.in.l.ij.C.cõmu.vtri. iu.⁊ i.c.significasti de fo.cõpe. Inno.i.c.cũ cãz de testi.dicẽs aliq̃ acta nulla posse p ptes approbari puta attestationes testiũ sequtur Bal.i.l.fi.C.de testi.⁊ Bar.i.l.j.ff.de feri.rota d̃ ci.cclviij.ici.si auditor in nouis ⁊.cccc.xj.incipi. Item nota in antiquis ex quibus iuribus pz ꝙ acta nulla vel sententia ratione defectus solẽnitatis possint per partes approbari

est iurif. ⁊ aliud est restituere aliud ꝓnunciare restituendū l.fi.C. vbi ⁊ apud quē glo.in.c.sup eo in ver. ordinet de offi. delega. Et aliud est exequi sniam aliud ꝓnunciare exequendam: vt habetur in.l.ab executore.C.quoꝝ ap.non re. sic ⁊ aliud est pronunciare quē liberū: aliud pronunciare liberandum.d.l.j.C.si aduer.li. ideo fʒ Bal.post Cy. ⁊ Jac.de are. in.l.j.ff.de iurisdi.om.iudi. vbi Alex.v.col. iudex qui ex forma statuti nō potest facere executionem vltimo die sui officij poterit pronunciare exequendum: quia executio est maioris iurisdictionis ꝙ̄ pronunciatio: ⁊ quia aliud est exequi aliud pronunciare exequendum: facit etiam quia statutum prohibens iudicem vltimo mense sui officij absoluere poterit nihilominus pronunciare absoluendum fm Barto.in l.solent.ff.de offi.procon. ⁊ Cy. Bald. ⁊ docto.in.d.l.j.C.si aduer.li. ⁊ Bal.in.d.l.si quis filio.§.eius per illum tex. vbi preses ꝙ̄uis non possit quem actualiter deportare sine consensu principis potest pronunciare ipsum esse deportandum prout.s.proxi. dictū fuit: sequitur Ang.in aut.de exhi.reis §.si.in fi.per id qḋ notat glo.in.§.si vero etiā quidam in verbo iudex eo.tit. idem etiam tenet Jo.an.in.c.transmissa de elec. ⁊ Jmol.ac Ro.in.l.j.§.si quis ita.ff.de verb.oblig. Et erit effectus fm Nellum vbi.s. ⁊ Alex.post doc.preallega. in.d.l.j.v.col.ff.de iurisdi.om.iudi. q2 successor in officio tenebitur talem sententiam sequi ⁊ exequi: si erit iusta als poterit reuocare cum talis sententia qua pronunciat prout.s. etiā quem absoluendum esse sit interlocutoria: ex quo in totum non diffinit negocium: vt declarat Bald.in.d.l.solent ⁊ in.l.cum iudex.C.de sent. ⁊ propterea dixi in tracta.meo de statutis exclu.feminas a successionibus in.vj.arti.princi. quarta parte.vij.q.ꝙ licet cōmunis vsus seruet: vt dotata dicatur illa cui sunt dotes in testamento constitute vel promisse tamen de subtilitate iuris ⁊ proprie loquendo est oppositum.l.dotis promissio.ff.de iure do. vbi tex. vult ꝙ dotis promissio non sit dos sic ⁊ pactum vel promissio de donando non est donatio nec de vendendo venditio.l.in bone fidei vbi glo. Pau.de cast. ⁊ dn̄s meus Jas.ff.de eo qḋ cer. lo.notatur per Fran.de rauē.in.l.fi.ff.de cōdi.ob cau.doc. maxime Ang.in.l.j.C.de pac.pigno. vbi Jac.but. Mates. in.xlvij.notabili. sic ⁊ aliud est gerere aliud mandatū de gerendo.l.j.ff.de admi.tu. ⁊ circa hanc materiaʒ aliquid dicit, Alex.in.l.ij.in fi.ff.de re iudi. Non obstat ad hanc.q. ⁊ decisionem: nec ad predicta.l. ꝓcurator.C. vbi cause.fisca. vbi dicitur ꝙ sicut procurator fisci nō potest exigere penam: ita non potest pronunciare exigendam: q2 ibi loquitur quando non pōt ex carentia iurisdictionis: prout etiam dicit Nellus vbi.s. ⁊ in.q.preallega. non carebant isti habentes potestatem a populo potestate ac facultate sup bono statu lʒ exercitium esset sibi illo certo casu sublatū. Nec obstat fm Nelluʒ ibi in fi.questionis ꝙ tales non possint mutare regimina ciuitatis per quācūqʒ potestatem quantūcūqʒ latam eis concessam: vt per Bar.in.l.ambitiosa.ff.de decr.ab or.fa. quia non pro mutatione sed pro illius status regimine ⁊ saluatione dicitur factum fuisse statutum.l.iteʒ eorum.§.si decuriones.ff.qḋ cuiqʒ vni.no.

¶ An aūt actus nullus rōne forme omisse possit a principe vel partibus approbari dicetur.j.in articulo de effectibus forme in limitationibus ad regulam ꝙ forma nō seruata actus sit nullus.xxvij. ⁊.xxviij.limitatione.

¶ Ceterum vbi adest clausula decreti forma vel solēnitas non potest etiā partium cōsensu tolli vel remitti: vt p Bar. in.l.de his.ff.de transac. ⁊ in.l.ij.C.de ven.re.ci.lib.xj.l.iubemus.C.de iudi.cum concor. de quibus per do.meū Jas. in.l.pacta que contra.C.de pac. ⁊ latius per ipsum do. Jas. in.l.omnium.iiij. ⁊.v.col.C.de testa. vbi indistincte tenet ꝙ forma substantialis nō potest partium consensu remitti: nisi fauore priuato hoc fiat vel sit inducta q2 ille potest nihilominus remittere.l.cum hi.§.eam transactionē.ff.de trāsac. ⁊ insti.de aucto.tu.in prin.gl.in.l.quecūqʒ.C.de bo.q̄ li.ita do. Jo.crotus in repe.l.nemo pōt in.xiiij.col.in fi.ff.d leg.j.

¶ Et quia credo dixisse supra ꝙ partes non possunt conuenire: ꝙ iudex procedat summarie ⁊ de plano ac sine solēnitatibus iuris: vt per glo.in clemen.sepe in verbo ⁊ necessario de verbo.significa. ⁊ in.c.fi.de re iudi.in.vj. ⁊ in.d.c.de causis de offi.delega. ⁊ Bar.in auten.offeratur.C.de li.conte. ⁊ Joan.an.But.Panor. ⁊ Docto.in.c.primo de lib.obla. Est aduertendum: ꝙ econtra possunt conuenire vel consentire: ꝙ in causa summaria procedatur seruatis solēnitatibus iuris: vt p glo. ⁊ doc.in.d.cle.sepe ⁊ doc.in locis palleg.

¶ Posset hic etiam queri quādo censeatur sublata vel immutata forma vel solēnitas vel super ea dispensatum: ⁊ quia est longa materia fiet articulus per se.

¶ Sed hic est querendum de pulchra.q. An quādo actus sub certa forma conceptus habet vnaʒ essentiam: ⁊ valet vt talis: possit testator vel homo disponere ꝙ valeat alio modo: puta testator facta heredis institutione cum solēnitate requisita in testamento dicit: ꝙ vult illā dispositionē valere vt codicillos Pau.de ca.in.l.nemo potest.ff.de leg.j.queʒ ibi refert Alex. dicit ꝙ sic ꝙ̄uis Jo.an.in addi.specu.in ti. de instru.edi.§.compendiose in addi.que incipit ad intellectum ⁊c. dicat ꝙ Dy. consuluit ɔ̄riū vt valeat nihilominus iure testamēti. postꝙ̄ pōt ⁊ hoc est fauorabilius nō obstante ꝙ testator contrariū expresserit. Et pro hoc facit.d.l.nemo pōt: ⁊ qḋ ibi dicit Bar.j.col.ꝙ testator circa solēnitates necessarias ac substantialia nō possit disponere vel mutare: in cōtrarium facit tex.in.l.fi.C.de codicil. vbi si testator dixit ꝙ volebat valere testamentum iure testamenti ⁊ codicillorum est in electione instituti quo iure velit valere: sed casus Pau.de ca.est diuersus q2 testator expressit ꝙ volebat valere iure codicilloꝝ: nisi dicamus ꝙ ille tex. permittit testatori posse disponere: vt valeat testamentū iure codicilloꝝ: de qua materia habetur in.l.non codicillū.C.de testa.cum cōcor.alleg.per Alex.in.d.l.nemo pōt.iij.col. Et hic addi possunt: que dico.j.de effectibꝰ forme interposite in illa materia ꝙ actus a forma denominationem capiat.

¶ An autem per processuʒ ad vlteriora censeatur quis forme renunciare dicam.j.in articulo de effectibus forme in ampliatione quarta ad regulam ꝙ forma non seruata actus sit nullus.

¶ Qualis debeat esse forma ⁊ solēnitas.

HIc articulus potest habere duplicem considerationē vna est in modo implendi ⁊ exequēdi: qḋ est dispositum ⁊ ordinatum fieri debere ⁊ de ista dicetur.j.articulo de implemento forme. Alia est in actu ⁊ dispositione inducendis ⁊ de hac est hic tractandum.

¶ Et primo debet dari vel induci forma apta ⁊ conueniens materie nec repugnans: vt dictū fuit.s.de cōuenientia inter materiā ⁊ formam. hinc testator volens disponere de hereditate dʒ adhibere formaʒ que hereditati conueniat ⁊ non formam codicilli sed testamenti: que cōuenit vniuersalitati: vt in.l.non codicillū.C.de testa. ⁊ debet vti verbis directis ⁊ nō obliquis.l.qm̄ indignum cū ibi notatis.C.de testa. ⁊.l. scenola cum vul.ff.ad trebel.cū ibi etiā notatis. Sicut si vellem facere vestem nō possem ex aqua terra vel ligno facere: sed ex lino vel lana aut pellibus ad hanc formam aptis.

Forma d[e]bet eē cōueniens materia.

¶ Et ideo bene dixit Bal.in.d.l.nō codicillum in fi.cōmē. ꝙ qui reliquit alicui puta filio.x.in testamento nō potest in codicillis declarare ꝙ relinquit titulo institutionis: q2 non cadit aptitudo.l.qḋ per manus.ff.de iure codicil. Item debet esse conueniens forma solēnitatibus: ⁊ ecōtra vt in.d.l. non codicillū vbi volens facere testamentū nō dicit illud facere si formā testamenti adhibeat ⁊ solēnitatē codicillorum.

Forma d[e]bet eē cōueniēs in solēnitatibus.

¶ Ceterum solēnitates nō debent esse supersticiose ⁊ vane. l.j. ⁊.ij.C.de for.subla. vbi formule verboꝝ sunt sublate ⁊.l. fi.C.de dona. ⁊.l.in testamētis.C.de testa. vbi solēnitas verborum formā attendens ⁊ non substantiā non curatur: ⁊ ibi per doc.maxime Bal. ⁊ tex.ibi ⁊ in.l.qm̄ indignum eo.titu. damnat formulā verboꝝ que in testamentis als erat obseruanda: vt testamentū valeret ⁊ quandam predictionem que fieri debebat testibus testamentarijs: facit etiam.l.fi.C.qui admit. ideo dicitur in ipsis.ll.qd opus est verbis que rerum effectus nullus sequitur ⁊ verboꝝ captiones excludimus: ⁊ dicitur in.l.cretionū.C.de iure delib. cretionū scrupulosam solēnitatē amputari decernimus: facit etiā.§.ante heredis insti.de lega. ⁊.l.ambiguitatē.C.d testa. vbi formula ꝙ he-

Solēnitates nō debēt eē supstitiose ⁊ vane.

redis institutio deberet pcedere alia disposita in testamēto ac legata tanq̄ superstitiosa dānatur ꝛ est sublata. Ideo in d.l.in testamentis;notatur maxime per Bald. q̄ non est de superuacua forma curandum:secus de necessaria vt in.l.nominationes.C.de appel.ꝛ ad hec etiā est tex.insti.de verb.obliga.in prin.alī.§.j.iuncto ver.sed hec solēnia.

¶ Insuper non debet induci forma:que iuri diuino vel naturali aut gentium repugnet: puta q̄ valeat testamentum cum vno teste vel per quā tollatur defensio:puta q̄ valeat iudicium:si quis citetur ad domum vicini vel ad portam:vt per Bar.in.l.j.ff.de mili.testa.iunctis his que in proposito dixi.s̄.in prece.articulo in materia qs possit tollere formā: ex quib9 ibi dictis late cōmentatus remanet iste articulus.

Forma nō dz conti nere impossibile vel peccatum.

¶ Sicut etiā non valet forma data vel solēnitas que contineat impossibile de facto vel de iure aut peccatū vt dictum fuit in articulo prece.loco pallegato.Nec que contineat aliquid turpe per ea que late dixit Bar.in.l.j.ff.de cōdi.insti.de condictione turpi vel impossibili cum ipse condictiones dicantur de forma:vt dicetur.j. quando aliquid censeatur traditum pro forma in.xj.conclusione.

Forma ad habilia refertur.

¶ Et ideo quando traditur pro forma actus q̄ fieri debeat requisito alicuius consilio debet hoc intelligi si ille cōsultor sit capax vel habilis:alīs valet actus factus tali persona inconsulta sm Bar.in.l.j.§.si plures circa.iiij.colū.ver.ꝛ pro hoc qn̄ quia facit.ff.de exerci.ꝛ Bal.in rub.C.eo.ver.ꝛ ex predictis qui hoc exemplificat in executore testamenti cui iniungitur:vt exequatur cum consilio guardiani fratrū minorum qui est inhabilis:vt in cle.exiui de paradiso.§.verū vbi Cardi.de verb.signi.ꝛ cui etiā simplex nominatio pauperum cōmitti non pōt sm Cardi.ibidem ꝛ Bal.in auf.ingressi.j.ꝛ fi.col.C.de sac.san.eccle.ꝛ Gemi.in.c.j.in prin.ij.col.de testa.in vj.reprobata opi.Bar.in trac.minoricarum in.iij.lib.ij.col.ver.quandoq3 cōmittitur:qd̄ est restringendum nisi testator qui dixit:q̄ consulendus sit talis guardianus vel frater minor expresse disponat q̄ executio:alīs non teneat:quia non poterit executor exequi ne recedat a forma testamenti.Et cū non possit talem fratrē de iure requirere:proinde est ac si executor datus non esset ꝛ sic inutilis adiectio forme viciat dispositionem:qn̄ disponens expresse vult actum fieri non posse sine illa forma sm Bal.in.l.id qd̄ pauperibus.iij.col.ver.quid ergo.C.de epis.ꝛ cle.ꝛ in.d.autē.ingressi ꝛ in.d.rub.C.de exer.in.iij.col.

¶ Generaliter autem inutilis adiectio forme vel solēnitatis seu de iure īpossibilis ꝛ turpis:an vitiet dispositionē vel vitietur multum dependet a materia:an impossibilis cōdictio vitiet dispositionem vel vitietur:cum vt dixi cōdictiones soleant dici de forma ꝛ actui formaz dare:vt dicetur.j.qn̄ aliquid censeatur traditū pro forma in.xj.cōclusione.

¶ Quibus dari possit forma vel solēnitas.

Forma daī hisq̄ sūt ī arbitrij nostri potestate.

DAri autem pōt forma vel solennitas his que sunt in arbitrij nostri potestate ꝛ nobis subiecta:vt pz ex his que dicta sunt.s̄.quis possit dare formam. Ideo doct.cōmuniter tenent q̄ imperator non possit dare formā alienationibus rerum ecclesiasticarum cum in illis iurisdictionem nō habeat:ita q̄ solēnitas auf.hoc ius porrectū.C.de sac.san.ecc.non habeat locum:vt ibi per Bar.ꝛ doct.ac per Panor.ꝛ doc.in.c.nulli de re.eccle.nō alie.ꝛ in.c.cū causa de re iudi.vbi Panor.in vlti.colū.cum concor.ibi per Fely.adductis circa.iiij.vel.v.col.de qua materia latius dictū fuit.s̄.quis possit dare formaz.Ubi tetigi q̄ vnum ius potest dare formam alteri iuri:puta ius ciuile iuri diuino naturali vel gentium ꝛ pariter statutum vel consuetudo iuri ciuili ac etiam ipsi iuri diuino naturali vel gentium per nō.per Bar.in repe.l.omnes populi in.iij.q.prin.in prin.ff.de iusti.ꝛ iur.cuz concor.que loco predicto adduxi:ideo bene dixit philo.q̄ agens in forma agit in consequentibus ad formam.

Unū ius pōt alteri formā dare.

Forma nō cadit in entib9 īpfectis.

¶ Item forma ꝛ solēnitas nō cadit in entibus imperfectis:vt dicā late.j.de effectibus forme primo membro circa principia:ꝛ patet in.l.is qui.ff.de testa.iunctis notatis in.l.hac consultissima.§.ex imperfecto.C.de testa.

¶ Insuper forma frustra adhibetur actui vel in casu a iure reprobato vel non permisso vel alias inualido.Et ideo statutum mādans legata insinuari intelligitur de validis:aut alīs cōmodum afferentibus nō frustratorijs:puta qn̄ legatur debitum creditori.l.si creditori:vbi Doc.ff.de leg.j.Ang.in.l.seruo.ff.de heredi.insti.cuz concor.de quibus p Alex.in.l.si creditori in fi.cōmē.ꝛ in.l.nō amplī9 in pn̄.ff.de leg.j.

Forma frustra daī actui nō permisso vel reprobato.

¶ Hinc sm cōmunē sententiā nō valet alienatio rei ecclesiastice in casu a iure non permisso q̄uis seruetur forma:vt quia non subsit vtilitas vel necessitas alienandi: de qua in c.sine executione.xij.q.ij.ꝛ habetur p Panor.in.d.c.nulli ij.col.de re.eccle.nō alie.ꝛ in.c.j.de his que fiunt a pla.sine consen.ca.ꝛ in.c.que in ecclesiarū cuz concor.in prin.cōmen.ibi per Fely.allegatis.de consti.si tñ fieret alienatio in casu apparenter licito:licet non existenter:vt q2 credatur subesse vtilitas vel necessitas cū non sit valeret alienatio q̄uis contra eam daretur restitutio sm Anto.de but.ꝛ Jo.de imol.in.c.cū apostolica de his que fiunt a prela.sine cōsen.ca.cuz concor.de quibus per Fely.in.d.c.que in ecclesiarum.

Alienatio rei ecclesiastice in casu a iure nō pmisso nō valet etiā si sit forma seruata.

¶ Ex quibus consistant forma ꝛ solēnitas.

NUnc aggredi oportet materiā per omnia practicabilē vtilemq3 ꝛ necessariam vz ex quibus cōsistāt forme ꝛ solēnitates.Et q2 de his fuit generaliter dictū.s̄.de cognitione ꝛ diffinitiōe forme:vbi tetigi que sit forma generaliter in rebus corporalibus ꝛ incorporalibus animatis ꝛ inanimatis naturalibus ꝛ artificialibus ꝛ in artibus ac scientijs:ꝛ aliquid etiā dixi.s̄.de cōuenientia inter materiam ꝛ formā: vbi tetigi que sit forma in vocabulis.Solū hic tangam ex quibus dicatur consistere forma in dispositione tam iuris q̄ hoīs:ꝛ Bald.in.l.si duo patroni.§.si quis iurauerit el.j.ij.col.ff.de iureiuran.ponit multos modos:quibus aliquid dicit̄ de forma.

¶ Uno modo ex causa:vt ibi q2 iuramentuz dicitur forme: cui est annexa certa forma ꝛ certū factum obligatoriū: puta causa emptionis:dotis:pignoris:societatis ꝛ similes cause.

Causa.

¶ Secūdo mō forma dr̄ idest mod9 ī ver.ob.q rome.§.flaui9

¶ Tertio idest solēnitas intrinseca de consti.pecu.l.j.§.j.

¶ Quarto idest solēnitas extrinseca:de publi.l.q̄cūq3.§.fi.

¶ Quinto idest numerus testium de diuor.l.nullum.

¶ Sexto idest idem cōtextus:vt.ff.de testa.l.heredes.§.fi.

¶ Septimo forma idest eadem consistentia non mutata in essentia eius:vt.l.iulianus.§.j.ad exhiben.

Modus. Solēnitas extrinseca. Numer9 testium. Cōtextus. Eadē consistentia.

¶ Octauo dicitur forma iudicij ordo iudiciorū.C.de sen.l.prolatam:vbi Bal.ꝛ pulchre in.l.incerti.xiij.q.C.de inter.vbi Bal.dicit q̄ modus dat esse rei ꝛ ordo iudicio formam iste ordo incipit in lit.contesta.vnde ante litē contesta.ordo non est de substantia processus sm Bar.q2 nō est peccatum in forma iudicij:vt notat Bart.in.l.si queramur de testa.in contrarium facit extra de iudi.exhibita ꝛ in autē.offeratur.

Ordo.

¶ Nono dicitur forma sicut sigillum quod imprimitur cere l.j.de contrahen.stipu.

Sigillum.

¶ Decimo dicitur forma sicut pactum:quod inest stipulationi.l.lecta si cer.pets.

Pactū qd̄ inest.

¶ Undecimo dicitur forma mādati tenor.ff.man.l.diligenter:de quo latius.j.versi.xliij.v.ꝛ.ix.fallen.sic dicimus condictio est implēda in forma ꝛ q̄nq3 in forma idest tenore scripture de condi.ꝛ demon.l.meuius de lega.iij.l.fideicō.§.si filio:q̄nq3 ergo condictio est apposita ad propriū finem ꝛ debet impleri in forma:sed quando ad tertium finem sufficit impleri per equipollens.

Tenor mādati.

Condictio.

¶ Duodecimo dicitur forma cuiuslibet contractus: tenor contractus ꝛ forma instrumenti ꝛ eius tenor ꝛ forma legis de exerci.l.j.§.si is qui nauem de priuileg.porro ad tertul.l.ij.§.antepe.de quo latius.j.ver.xliij.in.v.ꝛ.ix.fallen.

Tenor.

¶ Decimotertio dicuntur forma articuli probatorij adeo q̄ testis deponens extra articulū dicatur deponere preter formā:vt per Bar.in.l.si quis legatuz in fi.cōmen.ff.de fal.

Articulus pbatorius.

¶ Decimoquarto iuramentum testis dicitur de forma sm Bar.in.d.l.si quis legatū in fi.ꝛ dixi late.s̄.articulo quotuplex est forma ꝛ articulo quis possit dare formam.

Iuramētuz testis.

¶ Decimoquinto generaliter solēnitas pbatoria dicitur de forma

Solēnitas probatoria.

de forma: vt late dixi. §. quottuplex est forma.

Publicatio. ¶ Decimosexto publicatio est de forma: vt patet in electione in. c. quia propter cum ibi notatis de elec. ⁊ dixi de publicatione testamenti. §. in articulo quottuplex est forma.

Persona. ¶ Decimoseptimo persona dicitur de forma: ita ꝙ quādo est de forma nō possit ab ea recedi sm Bal. in. l. j. §. ne autem in prin. cōmen. C. de cadu. tol. ⁊ sm Bal. in. l. quidam. C. de fideicō. vitium forme est nominare personam que eligi non possit licet magis putem esse vitium in materia: faciunt nō. in. l. si quis arbitratu. ff. de verb. obli. reliqua dicentur. j. co. ꝙ ex personalitate consistat forma.

Demōstratio. ¶ Decimooctauo demonstratio dicit̄ de forma vt in. l. forma. ff. de censi. vbi fundi nominatio ⁊ confinium designatio traduntur ibi pro forma: de quo latius. j. co. dicetur: dico. j. eo. vbi superflue repetitur.

Nomina. ¶ Decimonono nomina dicunt̄ de forma vt in. d. l. forma: ⁊ late habetur p text. ⁊ doc. in. l. j. ff. de libe. ⁊ posthu. Hinc videmus ꝙ contractus nominati dicunt̄ formes ⁊ innominati informes: ita ꝙ nomen eorū dicatur forma: vt dixi. §. in articulo de cognitiōe forme in. vj. premisso: ⁊ patet in. l. forma in prin. ff. de censi. vbi ibi traditur forma describendi res in estimo ⁊ nominandi pr̄edia: ⁊ patet in nomine imperatoris describendo in instrumentis: vbi hoc est de cōsuetudine vt in aut. vt prepo. no. impera. ⁊ habetur in. l. si quis ex argentariis. §. si initium. ff. de eden. Hinc dixit Bart. in. l. iurisgentium. §. quinimmo. iiij. col. ff. de pactis: pacta de iure ciuili vestiuntur nomine ⁊ forma: ⁊ ideo contractus innominati merito prout dixi: dicuntur informes ⁊ nominati formes. Et facit. l. hac consultissima. C. qui test. fa. pos. ⁊ l. hac consultissima. C. de testa.

Certa ⁊ specifica materia. ¶ Uigesimo certa ⁊ specifica materia: puta ꝙ testamentum vel rescriptū scribatur in membranis. l. qui indignum. C. de testa. ⁊ l. sacri affatus. C. de diuer. re. vbi et traditur pro forma ꝙ rescriptum d3 esse scriptum encaustro imperiali: ⁊ in baptismate aqua que non debet esse artificialis: vt habetur in. c. j. de baptis.

Prefatio certa. ¶ Uigesimoprimo certa prefatio vt in. l. in testamentis. C. de testa. seu expressio cause finalis: vt ibi ⁊ dum tutor iurat vtilia facere ⁊c. cum hoc sit de finali causa ppter quā datur tutor: Bar. in. l. legitimos. C. de legi. tuto. ⁊.

Certa clausula. ¶ Uigesimosecūdo certa clausula vt in. l. vniuersa. C. de diuer. re. vbi dicitur non valere rescriptū nisi apponatur clausula si preces veritate nitantur.

Subscriptio. ¶ Uigesimotertio subscriptio vt in. d. l. sacri affatus. C. de diuer. re. ⁊ qđ notant Cano. in. c. nulli. vbi Panor. j. col. de re. eccl. nō alie. ⁊ insti. de testa. §. j. vbi etiā de sigillo: ⁊ p3 in notarior instrumētis p Bar. in. d. l. si quis ex argētariis. §. si inicium. ff. de eden. ⁊ dicetur. j. eo. versi. ꝙ ex scriptura forma consistat.

Iuramētū. ¶ Uigesimoquarto iuramentū quo potestas iurat seruare statuta dicitur de forma statutorum sm Bald. in. l. cessante C. quomodo ⁊ quando iu.

Usufruc. ¶ Uigesimoquinto vsusfruc. dicitur qualitas. l. j. vbi glo. ⁊ doc. ff. de vsufru. leg. ⁊ Bal. in rubri. ff. de re. di. vlti. col. ⁊ s3 Bal. in. l. j. in. ij. col. C. de fru. ⁊ li. expen. fructus dicunt̄ forma fundi ⁊ de materia per Albe. de ro. in. l. item si fundi. §. seminarios. ff. de vsufruc.

Cōuocatio. ¶ Uigesimosexto conuocatio est de forma puta consilij vel alterius ex arbitris qui non venit: vt per Bart. in. l. ij. C. de decu. lib. x. ⁊ est tex. in arbitro i. l. si in tres. ff. de arbi. ⁊ in. c. fi. eo. ti. in. vj. notatur in cōsilio ⁊ populo per Bart. in repe. l. omnes populi.

¶ Uigesimoseptimo vox tube vel campane prout est statutum vel consuetum etiam est de forma vt in. l. ij. vbi Bar. ⁊ in. l. nominationum. C. de decu. lib. x.

Tota dispositio ita formata. ¶ Uigesimooctauo dicit̄ forma ipsa tota dispositio: quasi ita formata ⁊ ita sonans cu3 in lege vel dispositione dicitur sm formam edicti vel sm formā rescripti. l. ij. C. de iure do. impe. l. iij. C. qđ me. cau. ⁊ in. c. super litteris ⁊ versi. inter alios cū ibi notatis de rescrip. ⁊. §. si vero etiā versi. si vero non administrat in aut. de exhi. re. dum dicit sine ex sacra forma aut iussione. Et ita procedit qđ dicitur sm formā iuris ⁊ statutorum: ⁊ clausula sm formā cōtractus vel illa sm formam antiquarū inuestiturarum: ⁊ facit tex. in. l. nō ignoret cū glo. C. de fru. ⁊ li. expen. ⁊ tex. in. l. iurisgentiū. §. item si quis. ff. de pactis iuncta. l. ij. C. quo. bo. Hinc etiā conuenit qđ dicimus cōdictiones esse implendas in forma specifica. l. qui heredi in prin. ⁊ l. mevius. ff. de condi. ⁊ demon. l. fideicōmissa §. si filio. ff. de leg. iij. quia hoc refertur ad totu3 id qđ cōdictio sonat ⁊ significat. Et hoc est qđ dixit Bal. in. d. l. si duo patroni. §. si quis iurauerit. ff. de iureiurā. ꝙ forma quoq3 sumitur pro tenore: ⁊ late dixi. j. eo. in ver. ꝙ verba sint de forma in v. ⁊. fi. falle. Sicut enim significatū est forma donationis seu terminis: vt dixi post Bal. §. de cōuenientia inter materiam ⁊ formā: ita significatio totius orationis vel sermonis ac illud qđ tota oratio simul iuncta sonat: que dicitur tenor ⁊ forma totius: facit. l. scire leges. ff. de legi. que appellat vim ac potestatem verborum: id qđ oratio denotat ac totus sermo: ⁊ ad predicta facit. l. forma in prin. ff. de censi. que totum modu3 registrandi seu census appellat formam: ⁊ ita potest intelligi. l. certa forma. C. de iur. fi. lib. x. Et qđ dicatur de tenore pōt videri Bal. in. l. ad probationē la. j. C. de proba. ⁊ in. l. fi. vbi alij. ff. de his q in te. delē. ⁊ tex. in. d. l. scire leges ⁊ Fely. in. c. translato. iij. colū. in fi. de consti. Sic dicimus ꝙ forma mandati est diligenter obseruanda. l. diligēter. ff. man. c. fi. de resti. spol. c. cū dilecta de rescrip. ⁊. c. penul. de pbē. in. vj.

Citatio libelli pductio. ¶ Uigesimonono in iudicijs sunt de forma citatio libelli pductio litis contestatio ⁊ alia de quibus in aut. offeratur. C. de li. contest. ⁊ in. c. j. de libel. obla. ⁊ p glo. ⁊ doc. in. l. prolatam. C. de sen. ⁊ in cle. sepe de verb. sig. ⁊ p Bar. in extrauagā. ad repri. verbo sine figura ⁊ verbo summarie ⁊ verbo de plano.

Heredis institutio numerus testium i testamētis. ¶ Trigesimo in testamentis sunt de forma heredis institutio numerusq3 testiū ⁊ alia requisita de quibus. §. de cogni. forme: ⁊. §. de diuisione forme iūcto. §. ante hēdis. Insti. de lega. ⁊. l. si vnus. C. de testa. ⁊. l. hac consultissima in prin. C. eo. ⁊ insti. eo. in prin. ⁊. §. fi. vnicusq3 cōtextus vt. j. dicam.

Expssio cōsensus i scrib⁹. ¶ Trigesimoprimo in contractibus expressio cōsensus ad illū contractū tendēs verbis vel nutu facta: vt late. §. de cognitione ⁊ diffinitione forme: iunctis alijs que. j. dicent̄ nisi agamus de verb. obli. vel litterarū cum verba vel scriptura vlterius in eis exigatur: vt ibi dixi ⁊ dicetur etiam latius. j. hoc eo. articulo.

In rescriptis. ¶ Trigesimosecundo in rescriptis ea que ponit Specu. in titu. de rescrip. psen. §. rōne aūt forme: ⁊ sic de alijs loco suo pōt quis querere: ⁊ in veritate sunt hec superflua q̄uis pro vberiori ornatu scripserim: cū tradantur a iure in locis suis: ⁊ incidenter ⁊ sparsim in hoc tracta.

Omne pdicamentum. Substantia. ¶ Trigesimotertio omne predicamentū potest esse de forma: ⁊ primo hoc patet in predicamento substantie: vt videmus: qñ iudex est incōpetens ꝙ tunc iudicium peccat in forma: quia ibi non est actus trium personarum: vt per Bal. in. l. exceptum in fi. C. de excep. ⁊ in. l. si quis filio exheredato. §. ꝙ si quis versi. ergo. ff. de min. rup. ⁊ Bart. in. l. ij. §. pretor. ff. de in ius vocan. ⁊ sm Bal. in. l. exceptum in fi. cōmen. C. de exce. competentia iudicis est de forma iudicij: adeo vt sm eum in. l. iubemus. C. de priua. car. sindicus qui sub pena tenetur denunciare maleficia debeat denunciare cora3 iudice competenti: de quo. j. alibi dicetur: faciūt que dicentur. j. eo. ꝙ persona sit de forma: ideo Bal. i. l. pe. C. de fideicō. dicebat ꝙ nolare inhabilē est vitiū forme l3 pprie loquēdo putem in primo casu esse vitium in causa efficiente ⁊ in scđo in materia: licet largo modo ⁊ sm qd ista possint dici de forma. Et ꝙ substantia possit accedere pro forma: patet in. l. titium ⁊ meuium in prin. cū ibi notatis per Bart. ff. de admi. tu. iunctis notatis p Bar. in. l. j. §. si plures. ff. de exer. puta ꝙ debeat tutor cū consilio sempronij facere vel iudex cum consilio considentis iudicare: nā ibi persona accedit pro forma sicut ⁊ iudex vbi eius decretum exigitur iunctis his que dixi. §. eo. versi. xvij. Et p3 in testibus testamentarijs quorū persone sunt de forma. l. si vnus: ⁊. l. hac consultissima in pn. C. de testa. ⁊. l. hac consultissima cū concor. C. qui te. fa. pos. Ideo Bal. consi. xxv. incipi. casus super quo. iij. col. j. volu. sm penul. impressionē dixit ꝙ nisi persone quibus prestatur cautio: de qua in. c. q̄q̄ de vsur. in. vj. sint de personis que possint illā recipere sm formam dicte decretalis non valet cautio tanq3 forma nō sit seruata. Simile patet in. l. seruitutes. §. modum. ff. de serui. vbi patet esse de forma seruitutis ꝙ per iter vel actum iure seruitutis concessa non possit nisi certa res: puta carbo portari.

Qualitas. ¶ Trigesimoquarto predicamentū qualitatis dicit̄ de forma: ⁊ ex eo quoq3 forma consistit: ideo sm Bal. in. l. certū. ff. si

ter.pe.qualitas hꝫ informare subiectum. Et dixit idē Bal. in rubri.ff.de re.di.vlti.colū.iuncta prece.ꝙ qñqꝫ forma rei ponitur pro qualitate: adeo ꝙ vbi qualitas habet loco caūe se finalis mutata qualitate videatur mutata forma: idē dicit ibi ꝗ qualitas habetur loco materie seu substātie: ⁊ sm Bal. qualitas respectu ad aliud pōt dici forma substantialis que in seipsa est forma accidētalis: qd̄ maxime apparet sm cū in iuribus que in supficie consistunt: vt in vsufructu qui est qualitas.l.j.cum glo.⁊ ibi notatis.ff.de vsufru.leg.⁊ dixi.s.eo. versi.xxv.⁊ ex eo iuncto cū proprietate formatur plena proprietas: ita ꝙ tunc accedit ad formā plene ꝓprietatis tanqꝫ substantia formalis plene proprietatis: sicut paries ⁊ tectuꝫ ad domū: facit.l.seruitutes la.j.§.modum.ff.de serui.titulo generali: vbi qualitas ⁊ modus seruituti adiecta illaꝫ informant: ⁊ ideo tex.in.l.qui vsumfru.in prin.in verbo qualitas ff.de vsufru.appellat formā qualitatē licet proprie qualitas differat a forma: cū differentia penes qualitatem non faciat rem dici aliam nec differre specie: vt per Bar.⁊ doct.in.l.j. in prin.vbi do.meꝰ Jason.ff.de acqui.pos.⁊ pulchre Ange. in.l.⁊ an eadem in versi.idem corpus.ff.de exce.rei iudi.qd̄ tamen secus est ex diuersitate forme: vt dixi.s.de cōuenientia inter materiā ⁊ formam: nam forma dat esse ⁊ quale non significat essentiā: sed qualitatem vt dicit Ang.in.l.rem hereditariam.§.qui nomen.ff.de euic. Huius nos Juriste solea mus etiā dicere qualitatem quicqd inducit alterationē subiecti siue locus sit: siue tempus: siue quodcūqꝫ accidens vt in l.aut facta.§.qualitas.ff.de penis: notat Bald.in repe.l.de quibus.xvj.col.in fi.ff.de legi.vbi tractat de predicamētis: quo ad singularitatē testium: de quo etiā p Bal.in.l.testiuꝫ iuj.col.C.de test.⁊ sm Bal.in repe.l.emilius ante pe.col. in fi.ff.de mino.quicqd additur substātie seu vltra substantiam pōt dici qualitas: ⁊ etiā potest qualitas dici forma que est ex conuentione expressa: lꝫ sm cum aliter capiatur in.d. §.qualitas ⁊ in.l.cuꝫ quid.ff.si cer.pe.⁊ dico late in materia argumenti in primis conclusionibus. Et ad id de vsufru.ꝙ sit qualitas pōt videri Albe.de ro.in.l.item si fundi.§.seminarios.ff.de vsufru. Et qualitas psonarum accedit pro forma: puta ꝙ sint litterati scientes scribere.l.hac consultissima cū simili.C.qui testa.fa.pos. Et plura exempla in hoc predicamento colliguntur ex forma tradita electioni vt i.d.c.quia propter in pn.vbi Panor.in.v.⁊.vj.col.puta ꝙ secrete qd fiat non palam: sigillatim ⁊ separatim nō cumulatis psonis ⁊ econtra vt ibi in.j.⁊.v.⁊.vj.substantiali vel similiter: pars.c. quia propter in prin.de elec.

Predicamentū q̄titatis

¶ Trigesimoquinto predicamentum quantitatis etiā pōt esse de forma: vt videmus in numero testium in testamētis l.si cums ⁊.l.hac consultissima in princi.C.de testa.⁊.l.hac cōsultissima.C.qui testa.facere pos.idem patet in codicillis l.fi.C.de codi.⁊ alibi in.l.nulliū.ff.de diuor.⁊ in.l.scripturas cū sua aut.C.qui pot.in pig.ha. Et patet i.l.in lege falcidia hoc esse.§.fi.ff.ad.l.fal.vbi numerus dicitur de forma ⁊ l.l. si quis reum.ff.de custo.re.vbi pulcher tex.in ꝓposito ⁊ est tex.in.l.forma in prin.ff.de censi.adeo dicimus ꝙ pro forma venditionis requiritur precium: ⁊ ꝙ eius quātitas sit certa §.precium insti.de emp.⁊ ven.⁊ notat Bar.⁊ doc.i.l.sciendum.ff.de verb.obli.⁊ Bal.in rub.C.de rescin.ven.vbi tradit de forma ⁊ solemnitate venditionis: hinc non sufficeret vnus nūmus: sicut nec in locatione.l.si quis.§.j.ff.de acqui. pos.cum merces sit de forma locationis.l.j.⁊.l.item si vno in prin.ff.loca.⁊.l.si olei.C.eo.⁊ patet in.l.seruitutes la.j.§. modum.ff.de serui.titulo generali: nam est de forma seruitutis ꝙ per iter vel actum concessum non possit nisi certum pondus conduci vel geri. Itē ꝙ quantitas ponatur pro forma: vult tex.cum glo.in.l.mancipia.C.de ser.fugi.quem ad hoc allegat Pan.de ca.in aut.que supplicatio.C.d preci. imper.offer.

Numerꝰ

Et ꝙ numerus sit de forma: patet in collegio: qd̄ non potest nisi ex certo numero ad minus cōsistere.l.neratius.ff.de verb.sig.⁊ idem de populo grege ⁊ similibus. Et si causa cōmittatur pluribus vel plures eligātur arbitri numerus est de forma.c.prudentiam de offi.deleg.⁊ qd̄ habetur in.l.si vni ⁊ in.l.duo ex tribus.ff.de re iudi.⁊ in.l.si in tres ⁊ in.l.pedius ⁊ in.l.sicuti.ff.de arbi.⁊ per Bald.in.l.j. iiij.q.ff.de offi.consul.⁊ facit qd̄ dixit Panor.in.c.qꝛ ꝓpter v.colū.de elec.vbi dicit esse de forma electionis numerum trium scrutatorum: ita ꝙ plures ⁊ pauciores assumi nō possint lꝫ regulariter vbi numerus est de forma pluralitas non vitiet. Et etiā patet ibi in.vj.col.in.xv.substantiali p Panor. Et ideo statuto exigente tres citationes nō sufficit vna pro tribus: Bal.in.l.cessante in fi.C.quomodo ⁊ quando iu.⁊ in c.j.de mili.vas.qui contu.est vbi Alua.in.v.col.ver.quero subsequenter. Et qñ iurisdictio cōcedit limitata rōne summe vel quantitatis: quantitas est de forma: ita ꝙ non liceat excedere.l.ampliorē versi.sed cum prima.C.de appel.l.cuꝫ quedam puella.ff.de iurisdi.om.iudi. Idē in beneficijs conferēdis certi valoris.c.cū nos vbi tex.notabilis de p̄bē.in.vj. Idem in mandato emendi pro certa summa.l.diligenter.ff. manda. Idem cum traditur facultas mulctandi vsqꝫ ad certam summam.l.fi.C.de mo.mul.l.certa rōne.C.qñ prouo. no est nec.⁊ propterea dixit Bal.in addi.spec.in titulo.de prola.sen.ver.si ex forma: ꝙ si iudex augeat penaꝫ a statuto prefixam in totum pena viciatur: ⁊ facit.d.l.diligenter. Et propterea tex.cum glo.in.l.qui luminibus.ff.de serui.vrb. predio.volunt ꝙ status ⁊ altitudo edificij dicant de forma: qd̄ non est verum nisi qñ qualificatiue ⁊ respectiue sit prouisio ꝙ sit talis altitudinis nō autem per se domus cōsiderata: quia sunt quantitas a forma differens.

¶ Quid aūt erit si in lege pacto vel testatoris dispositione dicat aliquid fieri debere sm consuetudinē patrisfa.an illud referetur ad quantitatē summe: ita ꝙ quātitas sit de forma: puta si paterfa.erat solitus capere in nemore singulo anno plaustrum vnum lignorum: an per hoc vsufructuarius ad hoc ⁊ tantam quātitatem astringetur doc.maxime Albe.de ro. in.d.l.item si fundi.§.hinc.ff.de vsufru.dicunt ꝙ non: sed ꝙ poterit incidere deceꝫ ⁊ plus ⁊ minus: sed qꝛ si paterfa.erat solitus incidere de quinquēnio in quinquēnium: quo ad formaꝫ temporis bene astringetur vsufructuarius: vt teneatur illud obseruare: lꝫ in.l.scio.§.medico.ff.de annu.leg.forma pstationis et in q̄titate attēditur: de quo est alibi dicēdum.

Pluralitas.

¶ Ceterum statuto exigente consensum propinquorū pluralitas est de forma ⁊ plures exiguntur: nisi quando vnus tantum esset vt per Bal.in.l.j.C.vnde vir ⁊ vx.reliqua dicā.j. eo.in articulo circa effectꝰ forme interposite in scdo effectu.

¶ Et numerꝰ singularis aliqñ est de forma vt in bapti.mā-te: dum dici dꝫ ego te baptizo: non auteꝫ ego vos baptizo: nec dꝫ dici nos te baptizamus vt in summa angelica verbo baptismus.§.baptismus secundo aliquando econtra vt in principibus qui vtuntur in persona sua numero plurali.

Locus.

¶ Trigesimosexto predicamentum vbi seu locale etiaꝫ est de forma: ⁊ ex eo quandoqꝫ forma consistit: vt cum dicimus: ꝙ iudex tenetur ferre sniam in loco maiorum: vt patet in.l. ij.C.de sen.ex peri.reci.⁊.l.l.pe.ff.de iusti.⁊ iure: vbi patet ꝙ aliās snia non valet: ⁊ patet in.l.qui concubinam.§.vxori.ff. de leg.iij.vbi si nō seruet forma respectu loci tradita actus est nullus: ⁊ patet in.l.ad certum iuncta.l.si cui simpliciter ff.de serui.titulo generali vbi designatio loci p quē eundū sit habet concessionem seruitutis vie informare: ⁊ patet in instrumentis in quibus locus in quo fit instrumentuꝫ est de forma: vt habetur per Bart.in.l.si quis ex argentarijs.§.si initium.ff.de eden. Idem in estimo vt locus rerū sit pro forma ponendus.l.forma.ff.de censi.idem patet in.l.aut facta §.locus.ff.de penis. Patet etiā exemplum in cōuocatione populi pro lege condenda ad locū publicum vel consuetum ⁊ in conuocatione consilij vel collegij vt per Bart.in repe. l.omnes populi in.ij.q.prin.in prin.vbi alij.ff.de iusti.⁊ iur. ⁊.l.ij.C.de decu.dixit tñ Panor.post Hosti.in.c.qꝛ ꝓpter vj.col.de elec.ꝙ locus cōueniendi electores pro electione facienda non est de substantia vel forma seu solēnitate: nisi aliud habeat consuetudo. Et simile patet in locis publice a statuto vel consuetudine deputatis pro citationibus proclamationibus ⁊ subhastationibꝰ faciēdis. Et ideo bene dixit Bal.in.c.j.§.j.qui incipit vel si cū filia in titulo qui mo.feu. amit.ꝙ locus solet esse de substantia actus ⁊ hꝫ illum informare: qd̄ est intelligendum qñ inseritur per modum forme vel informationis aut solēnitatis: cū locus possit esse de iusticia nō de substantia vel forma: ita ꝙ omissio nō viciet vel si alibi actus fiat: vt in eo qui certo loco dare ꝓmisit qui pōt extra locum dare soluendo interesse toto titulo.ff.de eo qd̄ cer.lo.⁊ qd̄ notatur ibi in.l.is qui certo ⁊ in.l.qd̄ si ephesi ⁊ in.l.nō vtiqꝫ.§.nunc de officio eo.tit.⁊ faciunt que in simili dixit Panor.i.d.c.qꝛ ꝓpter.vj.col.circa fi. Et statutum bononie de volentibus condere vltimā voluntatem secretam disponens: ꝙ debeat reponi in sacristia fratrū minorū censetur hoc

setur hoc tradere pro forma: ita ꝙ alias non valeat secundum Signo. consilio. lxxvij. in quarta colum.

¶ Et ideo licet quis sit baptizandus in ecclesia nisi in casibus de quibus in clementina prima de baptis. si tamen baptizetur in domo tenet baptismus: vt ibi in glosa fina. ⁊ per Cardi. in fine cōmenti. licet glos. ⁊ Cardi. inferant ꝙ locus sit de forma ⁊ minus bene per hic dicta. Et locus in electione non est de forma: nisi ita se habeat consuetudo Panor. in. c. quia propter in prin. prope fi. cōmē. ⁊. §. j. ij. col. de elec.

¶ Et si statutum mandet equos in acie mortuos emēdari: locus est de iustitia dispositionis non forma. Ideo equus in acie percussus ⁊ alibi mortuus comprehēditur secundum multos docto. vt per Bart. in. l. in bello amissi. ff. de excu. tuto. cum concordan. de quibus per Angel. are. institu. de excusa. tuto. in princ. vltima colum. ⁊ sic fit extensio que non permitteretur stante loco pro forma.

¶ Et quando dicatur aliquid de forma: quando de iustitia dicetur in articulo sequenti. Et quod dixi locum sessionis iudicis esse de forma non infringitur per dictum Bal. in. l. si qui ex consensu. C. de episco. au. dum voluit ꝙ statuto disponente ꝙ iudex debeat sedere certo loco: poterit nihilominus de voluntate partium alibi sedere sine preiudicio actorum: quoniam hoc operatur partium cōsensus: quorum fauore videtur statutum motum ad deputandum illum locum: vt dixi supra quia possit dare ⁊ tollere formam circa finem. Reliqua colligi possunt ex notatis per Barto. ⁊ doct. in lege non solum. §. sed vt probari. ff. de operis noui nun. ⁊ in lege libellorum. ff. de accusatio. dum ibi habetur: an locus sit de substantia in accusatione vel inquisitione ⁊ per Angelum are. in tractatu maleficio. in verbo in platea ⁊c. ⁊ in verbo in scalis sancti Sempronij ⁊ alibi locis vulgaribus ⁊ de loco loci Bar. in. d. l. libellorum. j. col.

Tempus. ¶ Trigesimoseptimo predicamentum temporis etiā est de forma: ita ꝙ tempus quandoq; dicatur forma ⁊ ex eo forma consistat: vt videmus in libello accusatorio ⁊ inquisitione: vt per Bartolum in. l. libellorum. ff. de accusa. prima columna ⁊ in instrumentis: vt per Bartolum in dicta lege si quis ex argentariis. §. si initium. ff. de eden. ⁊ si testator mandet per certos executores bona sua post mortem vxoris distribui inter pauperes non poterunt executores etiam de voluntate vxoris distribuere ante ipsius vxoris mortem: eo quia forma data a testatore in tempore est diligenter obseruanda: ita ꝙ factum per executores ante diem est ipso iure nullum secundum Bartolum Baldum Angelum ⁊ doctores in. l. post mortem tertia columna versicu. modo quero nunquid C. de fideicōmis. per. l. cum pater. §. a filia vbi etiam Barto. ff. de legatis secūdo ⁊ in dicta lege post mortem tanguntur alie questiones facientes ad propositum. ⁊ generaliter an illud quod mandatur fieri post tempus: valeat si fiat ante tempus. Et hic posset annecti illa questio quam tradit Alexan. inter ceteros in lege si mulier. C. de conditio. insti. de eo qui instituit vxorem in vsufru. si in viduitate permanserit ⁊ post eius mortem gaium in ipso vsufruc. ⁊ titium heredem vniuersalem: an ipsa muliere ad secunda vota transeunte heres an vero titius statim admittatur: de quo etiam per Alexā. in lege gallus. §. ⁊ quid si tantū vbi dominus meus quinta ⁊ sexta columna: ⁊ alibi sepe. ff. de liberis ⁊ posthumis. Et si aliquid fieri mādatur secundum consuetudinem patrisfami. obseruanda sunt tempora quibus testator illud faciebat secundum Albericum de rosa. in lege item si fundi. §. seminarios. ff. de vsufruc. qui dicit ꝙ tunc vsufructuarius debebit incidere ligna de quinquennio in quinquennium sicut paterfamil. faciebat seu facere solitus erat: vt etiam dixi in. §. prece. ⁊ statutum Bononie de volentibus condere vltimam voluntatē secretam mandans ꝙ debeat infra triduum reponi in sacristia fratrum minorum dicitur dare illud tempus pro forma adeo ꝙ testamentum alias non valeat secundum Signo. cōsi. lxxxvij. quarta columna.

¶ Et stante statuto ꝙ contumax ponatur in banno: in quo ei assignetur terminus octo dierum intra quem si non comparuerit habeatur pro confesso dictus terminus non poterit mutari: quia vbi pena imponitur a iure sub certa forma: debet forma seruari specifice: ita voluit Bald. in autentica qui semel secunda colūna. C. quomodo ⁊ quando iudex cum concordan. de quibus per Alexandrum in. l. secunda in. vij. columna. ff. de re iudicata per glosam notabilem in. c. primo iuncto tex. in verbo tertiam vocationem de mili. vas. qui contu. est: ad quod Alexan. adducit glo. valde elegantem in. c. primo de vita ⁊ honestate clericorum ⁊ alias doctorum decisiones quas non transcribo: mouentur etiam quia statutum videtur loqui condictionaliter: dum dicit ꝙ iudex statuere debeat in banno terminum dierum octo infra quem si non comparuerit bannum firmum maneat: quia ibi est condictio si infra terminum dierum octo non comparuerit: ⁊ condictio debet impleri in forma specifica. l. qui heredi in principio ⁊. l. meuius ⁊. l. in testamento la prima. ff. de conditioni. ⁊ demonstrationi. Et ex hoc inferunt ꝙ si iudex statuit minus tempus: non poterit habere locum pena statuti. Sic ⁊ in tempore de quo in autentica que supplicatio. C. de preci. imperatori offerendis dicendum est ꝙ sit de forma secundum aliquos ⁊ secundum aliquos ꝙ non: sed de iustitia vt ibi notatur maxime per Paulum de cast. post Bald. Idemq; dici potest de tempore decem dierum dato ad appellandum: vt in autentica hodie. C. de appellatio. Et solet dubitari an possint ipsa tempora alieq; legales dilationes augeri vel minui: vt late traditur in dicta. l. secunda. ff. de re iudicata: quia si sint de forma non possent: secus si de iustitia de quo me remitto ad notata plene in dicta. l. secunda vbi Bartolus dicit non posse: quando est a lege prouisum ꝙ plus aut minus dari non possit: de quo quando tempus sit de iustitia: quando de forma dicetur in articulo sequenti in. xvj. conclusione.

¶ Et tempus etiam dicitur de forma: quando aliquid mandatur mox vel statim fieri ⁊ sine temporis interuallo: seu simultanee vt patet in electione in capitulo quia propter in principio: vbi Panormitanus sexta columna maxime in decimo ⁊ duodecimo ⁊ quatuordecimo substantiali de elect. ⁊ notatur ac late habetur in. l. cum antiquitas. C. de testamentis ⁊ in. l. prima. §. si quis ita: vbi Franciscus de are. in quarta columna. ff. de verborum obligationibus.

¶ Aliquando interuallum est de forma: vt habetur in lege prolatam. C. de senten. ⁊ interlocu. omni. iudi. dum traditur ꝙ sententia cito data dicitur precipitanter data. Et quod notat Imol. ⁊ Alexan. in. l. sciendum. ff. de verborum obligationi. de arbitro qui in die compromissi tulit sententiam: sed posset dici ꝙ hoc magis respiciat iustitiam ꝙ formam cum tempus non sit determinatum prout in simili: dicit Panor. d. c. quia propter in. vj. colum. in fi. ⁊ latius dicam in articulo seq.

Situs. ¶ Trigesimooctauo predicamentum etiam situs est de solemnitate ⁊ de forma seu esse potest: vt patet cum dicimus aliquid pro forma debere esse situatum ante vel post intus foris vel ante aut retro. §. ante heredis: institu. de lega. ⁊. l. ambiguitates ⁊. l. in testamentis. C. de testamentis. ⁊ vbicunq; iura mandant aliquid debere precedere vel sequi pro forma ad effectum ꝙ actus valeat: de quo late dicetur in articulo sequenti: quando aliquid censeatur traditum pro forma in vltimis conclusionibus: dum examinabo illam materiam: quando ordo dicatur de forma. Facit ad hanc materiam. l. forma. ff. de censi. ⁊ quod late habetur in. l. demonstratio in prin. vbi Barto. penulti. colum. ff. de conditioni. ⁊ demonstrationi. ꝙ debeat predium designari intra quas coherentias sit situatum: ⁊ quod habetur in. d. l. libellorum in principio per Barto. secunda columna. cum sequentibus ff. de accusa. Nam ꝙ predium sit in tali vel tali territorio est de predicamento vbi: cum quo habet conformitatem predicamentum situs: quia vtrunq; est locale: vt per Baldum d. l. de quibus in. xvij. columna. Sed cum sedere sit quandoq; de forma prout est in iudice qui pro forma tenetur sedere: quando iudicat diffinitiue ⁊ fert sententiam: eo quia teste philosopho sedendo animus quiescit: vt habetur in. l. prima. C. de senten. ex pericu. recitā. de hoc predicamento dicetur sessio iudicis sententiam proferentis.

¶ Aliquando tamen ꝙ aliquid sit situatum ante vel retro est de leui solemnitate: vel non est introductum a lege vel disponente pro forma: sed ad bene esse: vt notatur ⁊ disputatur per Doctores in lege hac consultissima. C. qui testamenta facere possunt: ⁊ in dicto. §. ante heredis. militis. de legatis ⁊ non est materia hic tractanda: sed in sequenti articulo quando censeatur aliquid traditum pro forma in vlti-

mis conclusionibus in illa conclusione ꝙ ordo sit de forma cum hic solum tangi contingat ꝙ situs possit esse de forma.

Relatio

¶ Trigesimonono relationis etiam predicamentum accedit pro forma: vt cum dicimus debere in actu filij interuenire patris consensum vel iussum: vt in lege non solum per totum. C. de bonis que liberis: ⁊ in lege si quis mihi bona. §. iussum cum ibi notatis. ff. de acquirenda hereditate: vel cum dicimus ꝙ quis teneatur aliquid pro forma facere: si habeat tãtum in estimo vel non habeat: ⁊ sit questio de filio fami. quoniam estimum patris censetur estimum filij: vt per Bartolum in. l. cum scimus. C. de agri. ⁊ censi. libro. xi. cum concordantijs. Et patet in. l. patris ⁊ filij. ff. de vulgari ⁊ pupillari substi. vbi forma testamenti patris sufficit etiam pro testamento: quod pater facit pro filio. Et hic queri potest: an forma ⁊ solemnitas tradita circa vnum ex correlatiuis puta patrem maritum vel dominum trahatur ad alterum puta filium vxorem vel subditum. Idem patet in relatione legaliter sumpta legis vel hominis ministerio introducta: vt cum princeps inuestit aliquem sm quod antecessores fuerunt inuestiti ⁊ sm illam formam.

¶ Et stante statuto ꝙ iudex debeat iudicare secundum consilium sapientis: si dicat iudico secundum consilium videtur condemnare: si ita dictet consilium secundum Baldum in lege si fundus. ff. de rescinden. venditio. Moderni late in. c. cum venerabilis de exceptio. Et patet in lege penultima: vbi bonus tertius. C. de conditio. insti. vbi dicitur quid iuris: si relati forma non appareat nec ipsum relatum: de quo latius dicam infra de implemento forme. Idem patet in. l. testamento la prima. ff. de conditioni. ⁊ demonstrationi. dum ibi testator mandat fieri sepulcrum secundum formam ⁊ ad exemplum alterius: de qua materia alibi suo loco habetur.

¶ Et an vbi relatio est de forma omnes qualitates relati etiam sint de forma dicam de implemento forme.

¶ Et ꝙ transactio fieri debeat visis ⁊ cognitis verbis testamenti: cum super relicto in testamento fit transactio ⁊ pactum etiam gratuitum: vt est quitatio. l. de his cum sua materia. ff. de transactio. etiam possit ad materiam huius predicamenti adaptari.

Actionis predicamentum.

¶ Quadragesimo actionis etiam predicamentum est de forma quam nos actum appellamus. l. heredes palam. §. si. cum glosa. ff. de testamentis: vt ꝙ consul legem proponat tribunus plebiscitum. §. lex institu. de iure naturali gentium ⁊ ciuili: quod an procedat in decretis decurionum Bartol. optime tradit in. l. scđa. C. de decurio. libro decimo. Circa quam propositionem videri potest: Alexan. in lege prima in principio primo notabili. ff. ad legem falcidiam: ⁊ dominus meus Iason in lege prima in fine commenti. ff. de legi. ⁊ Baldus in lege secunda. C. de probatio. Felynus in capitulo nonnulli versicu. pro intelligentia huius de rescriptis. Et quidem dominus Alexander ⁊ dominus meus Iason ⁊ Felynus tangunt circa ipsam propositionem vnam notabilem questionem: videlicet quando propositio est necessaria ex forma statuti que respicit certam materiam: an ⁊ quando tali forme intelligatur derogatum. Aliam questionem notabilem etiam circa eam ponit Nellus in tractatu banni in q. lxxxij. tertie partis scdi temporis. Et de ipsa propositione seu predictione ꝙ possit esse de forma: patet in lege in testamentis. C. de testamentis. Et patet in baptismate de actionibus quas nos Iuriste vt supra actus appellamus illius: vz qui ministrat baptisma: de quibus in capitulo primo de baptis. ⁊ per Panormitanum ibi in rubrica vbi loquitur in proposito ⁊ dixi in articulo de cognitione forme. Etiam patet in testamento in scriptis de actibus testium sigillantiuz vt institu. de testamentis in principio ꝙ sunt de forma: vt ibi. Et patet in infinitis similibus in patris iussu vel consensu circa ea que sunt gerenda per filium in decreto iudicis ⁊ alijs multis similibus. Et vt intelligamus bene hanc materiam est dare causam efficientem ⁊ ꝙ actus infir vltra eam qui dicatur de forma: puta in transactione super alimentis: de qua in lege cum hi. ff. de transactio. Nam partes transigentes sunt causa efficiens transactionis ⁊ iudicis decretum ac eius actus est de forma ad transactionem necessaria: sic ⁊ iudex qui fert sententiam in scriptis quam legit iuxta legem secundam. C. de senten. ex peri. re. nam ipsum ferre sententiam seu iudex dum eam fert est causa efficiens actus vero legendi est de forma: vt ibi simile in seruitute actus constituta: ita ꝙ non liceat agere nisi certo genere vehiculi vel cum boue vel asino: nam ꝙ non possit agi nisi cum illo genere est de forma seruitutis. d. l. seruitutes la prima. §. modus. ff. de seruitu. titulo generali: ⁊ dum ita agit implet formam. Et si constitutio requirit iurari tactis scripturis: non sufficit iurari in presentia scripturarum: quia tangere est de forma secundum glosam communiter approbatam in capitulo vt circa de electione in sexto ⁊ in clementina prima in verbo tacta de hereticis. Simile patet in electione: vt per Panormitanum in. d. c. quia propter in principio in quinta ⁊ sexta columna: maxime in quinto substantiali cum multis seq. de elec. Sic ⁊ ꝙ testator debeat rogare testes: quod est solemnitas actionis lege hac consultissima in principio: ⁊ ibi late habetur. C. de testamentis. Sic ⁊ q. debeat appellari ad impugnandum sententiam latam est quid formale vel solemne. l. iij. in fi. C. de sen. ex peri. re.

Passionis predicamentum.

¶ Quadragesimoprimo passionis seu pati predicamentum etiam est de forma: vt cum quis instituitur sub conditione alicuius grauaminis cum enim conditiones sint de forma: vt in sequenti articulo late dicetur: si adijciantur onerose conditiones ibi est forma tendens in pati: vt patet toto titulo. ff. de conditio. instituti. ⁊. C. eodem ⁊. C. de conditio. inser. faciunt que dixit Panormitanus in rubrica de baptismo ꝙ in actu baptismi concurrunt actio baptizantis. ⁊ passio baptizati ex quibus coniunctis alijs requisitis formatur in ipso baptizato sacramentum baptismi. Et ad hoc facit quod dixit Baldus in lege prima. §. ne autem. C. de cadu. tollen. vbi dixit personam esse de forma: ita ꝙ ab ea recedere non liceat: ⁊ loquitur ibi de persona onerata: an possit implere per alium ⁊ sic de predicamento isto pati.

¶ Quadragesimosecundo habitus predicamentum etiam potest esse de forma: vt patet in capitulo statutum de rescriptis in sexto: dum requiritur pro forma delegationis apostolice ꝙ fiat delegatio homini habenti dignitatem ⁊ cete. Idem cum causa debet decidi de consilio iurisperiti: quia nisi habeat consultor iurisperitiam vel gradum si de consilio doctoris sententia peccabit in forma: vt notatur in lege prima. §. si plures. ff. de exerci. Idem patet in degradatione heretici in capitulo primo de hereticis in sexto: dum proprius diocesanus conuocatis abbatibus alijsqz prelatis ac litteratis personis sue diocesis potest degradare ⁊ tradere clericum hereticum degradatione secuta curie seculari ⁊c. Nam ꝙ persone conuocate habeant prelaturam aut litteras est de forma huius predicamenti habitus.

¶ Et si quis velit circa ista predicamenta videre alia impertinentia ad nostram materiam videat Baldum in dicta lege de quibus decimasexta ⁊ decimaseptima columna. ff. de legibus in lege solam quarta columna. C. de testibus in lege data opera decima columna cum sequenti. C. qui accusare non possunt: ⁊ Azo in prohemio. C. in secunda ⁊ tertia columna.

Verba sunt de forma.

¶ Quadragesimotertio verba dicuntur de forma: ideo secundum Baldum in lege finali. C. de suis ⁊ legi. prima columna verba contractus sunt forma contractus: ⁊ patet in lege quoniam indignum. C. de testamentis ⁊ in verboruz obligatione in qua euidenter verba sunt de forma vt in. l. prima in principio ⁊. §. si quis ita. ff. de verborum obligatio. ⁊ instituta eodem in principio ⁊ in capitulo secundo prope finem de prebendis in sexto: ⁊ quod dicitur de electione: vt debeat esse verbalis secundum Panormitanum in dicto c. quia propter in principio. vj. colum. in. xvj. substantiali de electio. Idem patet in baptismate in quo formula verborum: non tantum verba est seu sunt necessaria capitulo detrahe. prima questione prima ⁊ capitulo primo cum ibi notatis de baptis. Simile in consecratione eucharistie: vt habetur in capitulo cum marte de celebratione missarum in versiculo credimus: ideo verba sunt forma eucharistie ⁊ sanguinis ⁊ baptismi ⁊ aliorum de quibus supra. Et quia hec materia confuse traditur a doctoribus: vt patet ex notatis in lege pretor in principio. ff. de operis nouis nunciatione ⁊ in lege prima. ff. de liberis ⁊ posthumis: dum tradunt: an quando lex requirit aliquid exprimi aut expressum esse vel dici aliqua verba aut nominatim fieri hoc

ita sit de

ita sit de forma: vt a formula verborum nō sit recedendum: nec sufficiat exprimi per equipollens.

Multa de verborū formula.

¶ Facio infrascripta membra: ⁊ primo ꝙ aliquando dispositio requirit certa verba exprimi sub verborum formula: vt videmus in consecratione eucharistie ⁊ baptismate: ⁊ tunc non est a formula verborum ⁊ materialitate eorum recedendum: vt notatur in.d.c.primo.de baptis.⁊ dicto.c.cum marte: patet etiam in.l.j.⁊.ij.de formu.subla.⁊ in dicta.l.quoniam indignum ⁊ in.l.in testamentis.C.de testamen.⁊ in.l.fi.C.de dona.cum concordan. Et hec consideratio formule verborum vbi talis formula expresse exigitur cōfert ad multa: ⁊ maxime si testator dicat nolo si contingat me aliud testamentum facere illud valere: nisi in eo sit aue Maria: nam erit necesse in secundo testamento adesse aue Maria in propria verborum formula: vt notatur in.l.si mihi ⁊ tibi §.in legatis vbi Ange. Pau.de cast.⁊ Alexan.ff.de lega. primo: ⁊ per aliquos in.l.si quis in principio testamenti.ff. de lega.iij.quod est intelligendum: nisi ipse testator apponat clausulam reuocatoriam derogationis cum non potuerit sibi legem imponere a qua ei recedere non liceat: vt ibi late traditur ⁊ habetur: qua reuocatione nō accedente procedunt predicta. Item cōfert ad testes que interrogati que fuerint formalia verba contrahentium: vt si dicant idem in effectu ⁊ eandem substantiam sed diuersum in cortice verborum: dicantur contrarij ⁊ diuersum deponere vt per doc. in.c.nihil per illum text.de verbo.significatio.vbi Panor. primo notabili ⁊ Bal.in.c.bone el primo circa.v.colum.de electio.cum concordan.de quibus in dicto.c.nihil per doc. ⁊ per Alexan.consilio.cxij.penulti.colum.tertio volumi.⁊ lxx.penulti.colum.⁊.xlvij.incipien.habunde tertia colum. secundo volumi.⁊.cl.secunda colum.versic.alia ⁊.cliij.scda colum.versi.preterea.v.volumi. Et propterea sm Panor. in dicto.c.nihil fuit questio de facto cum quidam dixisset se heredem sempronij: nam articulauit ꝙ sempronius in extremo vite dixit: facio te heredem meum quod pbauit per vnum testem ⁊ alius testis dixit testatorem dixisse: instituo te heredem meum: in qua questione fuit pronunciatum testes esse contrarios: quia cum iste articulasset super formalitate verborum: ⁊ voluisset probare verba materialia diuersitas narrandi habuit obstare: nec sufficiebat deponere idem in substantia. Subdit ibi Panor. post Hostien.⁊ Anto.de but.quo ad testes vnum effectum formule verborum dicens ꝙ testes vnum ⁊ eundem meditatum sermonem deponentes redduntur suspecti vt in.l.iij.post princip.ff.de testi. Ex quo damnat secretarios scribentes dicta testium qui postq̄ scripserunt extense depositionem vnius testis scribunt depositiones aliorum hoc modo: videlicet talis deposuit in omnibus ⁊ per omnia prout primus: q: hoc significat ꝙ deposuerit eundem sermonem sub eadem verborum formula: quod potest tollerari vbi adesset consuetudo vel intelligendo ex quadam equitate ꝙ dixerint in omnibus ⁊ per omnia prout primus testis in substātia ⁊ non in modo narrandi seu verborum formalitate. Et si vnus testis de formalitate verborum interrogatus dicat promissionem fuisse de duobus solidis alius de vigintiquattuor denarijs redduntur singulares sm Bald.in dicto.c.bone: ⁊ Anto.de but.in dicto.c. nihil: ⁊ Alexan.in.l.que extrinsecus.ff.de verbo.obligatio. quā legit cum.l.huiusmodi.

De formalitate vborū in testibus.

¶ Predicta etiam induci possent ad tradita in.l.j.⁊.ij.ff. de libe.⁊ posthu.ꝙ in instrumento debeat apponi nomen ⁊ cognomen: an sit hoc pro formula traditum: ita vt si quis habeat nomē singulare: puta gallopressus non sufficiat: de quo j.eo.§.in sequentibus dicetur: ⁊ dicit ibi Bald.ꝙ quando lex hoc mandat formula verborum est seruanda ⁊ sequuntur ibi cōmuniter doc.

Falsa latinitas vbi exigitur vborū formula. Verborum formula in baptismate ⁊ sacrificio.

¶ Et quando formula verborum traditur pro solennitate vel forma falsa latinitas ac corrupta expressio non viciat actum: vt in baptismate dicitur per Panor.in.c.licet de baptis.⁊ Ricar.in quarto distinctio.tertia: vbi etiam sanctus Thomas distin.iij.q.prima articulo secundo ⁊ ibidem Petrus aureolus distinctio.tertia questione secunda dicentes hoc maxime procedere: si corruptio procedat ex simplicitate vel ex impotentia proferentis: ⁊ idem si ex ioco q̄uis peccet in sacramento baptismatis ex ioco corrupte proferens. Ita ꝙ corrupta expressio non obsit: dummodo mens non sit deprauata per maliciam vel derisionem: ⁊ dummodo corruptio verbi prolati non sit tanta ꝙ deuiet a sensu ⁊ impediat formam intellectualem vocabuli seu non sit talis ꝙ non remaneat eadem significatio: nec sm primam vocabuli institutionem nec sm accōmodationem vsus: ita ꝙ sufficiat seruatam fuisse intellectualem formam: licet cortex verborum non sit prout est institutum expressus: ideo si quis diceret ego te baptizo in nomine patria ⁊ filia ⁊ spiritūsanctum tenet baptismus vel si diceret spiritussancta sm docto. preallegatos: ⁊ Panor.in.d.c.licet ⁊ est expssum in.c.retulerunt de consecra.distin.quarta vbi glo.dicit ꝙ error syllabe non nocet in istis.l.qui habebat.ff.de manu.test. Ideo Panor. in dicto.c.licet dicit ꝙ mulieribus permittitur baptizare: que nesciunt bene verba exprimere. Nec si formula verborū sit a latinis instituta vel econtra: erit necesse vt grecus illaz seruet ⁊ econtra: sed poterit grecus illam seruare in lingua greca latinus in latina: scilicet vulgari si litteras ignoret ⁊ latina si erit litteratus: vt probatur ex his que in baptismate dicuntur in dicto.c.licet ꝙ grecus baptizet per illa verba ego te baptizo in nomine patris ⁊c.greca lingua ⁊ latinus latina ⁊ vnusquisq; in suo idiomate: ⁊ patet ex text.in.l. prima.§.si.ff.de verbo.obligatio.dum ibi verborum obligatio potest concipi ex quo vis idiomate: dummodo se intelligant: licet grecus latina lingua apud maxime latinos possit baptizare.d.c.retulerunt: de quo etiam per theologos vbi supra maxime Petrum aureolum in quarto senten.dist.iij. Dicit tamen Panor. vbi supra ꝙ falsa latinitas viciaret: si quis scienter hoc faceret animo inducendi errorem vel nouam formam vt in.c.si non sacrificatur ⁊ in.d.c.retulerunt de consecra.distinctio.quarta: ⁊ volunt theologi vbi supra maxime Petrus aureolus: ⁊ dixerunt aliqui ꝙ error syllabe in prin.nocet secus in fine: vt per angelicam in summa in.§.baptismus primo versi.xv.iuxta tex.in.d.c.retulerūt: Ex quibus sm theologos infert ad falsam latinitatem in sacrificio: ⁊ dicit Glo.in verbo regulam in dicto.c.si non retulerunt ꝙ verba celestis Dei restringi: non debent sub regulis donati: vt in.c.indignum.xxxviij.distin. An autem corrupta intentio baptizantis vel baptizati stante vera formula verborum impediat effectum sacramenti traditur in.d.c. licet vbi Panor.⁊ per glo.⁊ doc.in.d.c.si non sacrificatur: ⁊ in dicto.c.retulerunt ⁊ in.c.satis eo.titulo.⁊ per Ricar.in quarto senten.distinc.iij.⁊ per theologos summistas loco suo. Q; si dicas ego te baptizo in nominibꝰ patris filij ⁊c.nō valet quia debet exprimi in singulari sm Petrū aureolum vbi supra: quia trinitas in vnitate exprimi debet: dixit tamē Innocen.in.c primo de baptis.ꝙ si loco ⁊ ponatur coniunctio q; puta in nomine patris filijq; valebit: quia nulla est differentia inter has coniunctiones sm eum ⁊ theologos: quod prodest ad multa: q: formula ad significatum referenda esset nō ad materialitatē verbi: ⁊ vbi est omnimoda equipollentia. Nec potest quādo est tradita formula verborū exprimi aliter etiaz per equipollens vt si baptizans dicat ego te baptizo in nomine trinitatis vt habetur in dicto.c.primo de baptis.⁊ in dicto.c.si non sacrificatur in glo.prima ⁊ in locis preallegatis per theologos licet sm Innocen.in dicto c.primo papa posset hoc inducere: ⁊ dixi supra quis possit tollere formam. Ideo si dicatur ego te baptizo in nomine Christi: etiam dicendum videtur non sufficere per id quod dicitur de baptizante in nomine trinitatis: ⁊ sequit Ricar. loco preallegato ⁊ communiter theologi licet Glo.in.c.a quodam de consec.distin.quarta teneat sufficere. Minus q; valeret baptismum: si diceretur ego te baptizo in nomine genitoris ⁊ geniti ⁊ pcedentis ab vtroq; sm Cano.in dicto c.primo de baptis.⁊ theologos vbi supra: quia nō est eadem significatio nec genitor significat personam patris sicut hypostasim subsistentem: sed per modum actus ita ꝙ non sit eadem significatio. Quid si dicatur nos te baptizamus vel ego vos baptizo Bo.in quarto distin.v.⁊ ibi Scotus distl. vj.⁊ Petrus aureolus distin.iij.qui dicit non valere si dicatur ego te lineo. Nec viciatur baptismum si aliquid addatur ante vel post verba formalia baptismatis sm glo.in.d.c. si non sacrificatur in glo.fi. Innocen.⁊ doc.in dicto.c.primo de baptis.⁊ theologi in quarto senten.vbi Bona.in tertia distinc.articulo secundo questione.iij. prime partis: dummodo baptizans non intendat tale additum esse de substantia forme: taliter ꝙ sine eo non valeat baptismum: quasi volens nouam formam ⁊ nouum ritum facere scdm eos:

Vbi exigit verborū formula: an grecꝰ possit vti vbis latinis ⁊c.

q si intendat baptizare ⁊ credat additum non esse de forma sed ex simplicitate addat aut deuotione:puta in nomine patris ⁊ filij ⁊ spiritussancti ac sancti Joannis baptiste vel omnium sanctorum vel si latinus dicat ego te Joannem baptizo cum nomen non sit exprimendum inspecta forma institutu:idemq est si intendens baptizare ⁊ sciens additum non esse de forma non intendensq dare nouam formam addat ex malicia:puta in nomine patris ⁊ filij ⁊ spiritussancti ⁊ diaboli aut hereticorum:vt habetur in locis predictis ⁊ est gl. fi in.d.c.si non sacrificatur: que dicit hoc non procedere si verbum additum repugnet intentioni baptizandi: licet oīa verba proferantur:vt quia dicatur non ego baptizo te in nomine patris ⁊ filij ⁊c. Et predicta vera nisi additio sit interposita:vt infra proxime dicetur.

Diminutio in nocear vbi exigitur verborū formula.

Diminutio autem verborum pro formula traditorum indubitanter viciat actum ⁊ baptismum:vt patet ex tex.⁊ notatis in.d.c.j.de baptis. ⁊ ex notatis in locis preallegatis. Ideo Gualdēsis summista theologus dixit:q si omittatur verbum in: ante verbū nomine:non valet baptismum:quod procedit quo ad illa verba in nomine patris ⁊ filij ⁊c. Et q vltra dicta verba in nomine patris ⁊c. Adsunt etiā pro forma illa verba ego te baptizo.d.c.j.⁊.c.a quodam ⁊.c.multi de consecra.distin.iiij.dixit Inno.in.d.c.j.post glo.q verbum ego non est de substantia: ⁊ patet in.d.c.retulerunt ⁊ per Richar.in.iiij.sentē.distin.iij.arti.ij.q.iij. Et dixit ibidem Innoc.q non sic est in verbo te:q omissum viciat nisi sm Petrum aureolum in.iiij.senten.dist.iij.q.ij.loco verbi te ponatur nomen baptizandi:⁊ sic licet verba ego te baptizo sint de forma:non tamen sunt vt formula verbor:ideo si quis dicat baptizetur Petrus in nomine patris ⁊ filij ⁊c. valebit baptismum:quia quo ad ista verba concernentia intentionē ⁊ determinationē intentionis eius qui ministrat baptismum:sufficit expressio ipsius actus ⁊ persone cui confertur sine formula verborum:licet peccent latini a ritu tradito deuiātes sm cōmunem opinionem theologorū.in.iiij. senten.distin.iij.quod prodest ad multa alia. Q: si interueniat iterpositio aliorum vel extraneorum verborū inter ista verba tradita pro forma vel formula:nam quando additur ante vel post ipsa verba dictum fuit.s.proxime. Est distinguendū ex notatis per Inno.in.d.c.j.de baptis.⁊ per glo. fi.in.d.c.si nō sacrificatur ⁊ theologos i.iiij.sentē.vbi Bona.in.iij.distin.arti.ij.q.iij.prime partis. Q: si talis interpositio distrahit aut corrumpit intellectū forme:vt q dicatur in nomine patris maioris filij minoris ⁊c.tunc non valet baptismū sm Bona.vbi.s. Q: si non corrumpat:vt q dicatur ego te baptizo:nam deus est in nomine patris ⁊ filij ⁊c.tunc valet vt in.l.que extrinsecus.ff.de verb.oblig. Et declarat glo.fi.in.d.c.si non sacrificatur:que late determinat. Et qd si interueniat mora vel extraneus actus interproferendum dicta verba:puta tussis sputum ⁊ silentium ⁊ alia:de quo.j. l.versi.plenius erit dicendū post nō.in.l.cum antiquitas.C. de testa.cum concor. Et in locis predictis habetur de alijs modis interpositionum quo ad propositum:⁊ maxime per Petrum aureolum qui tradit:an continuatio sermonis sit necessaria ⁊ de forma:de quo dicetur.j.eo.in.d.versi.l.

Additio vel interpositio vborū vbi exigitur verborū formula.

Ubi autem interueniret preposteratio vel transportatio verborum:vt quia dicatur ego te baptizo in nomine patris ⁊ spiritussancti ⁊ filij: Rizar. ⁊ Pe.aureolus vbi.s.⁊ cōmuniter theologi tenent valere baptismum nisi talis ⁊ tanta sit vt corrumpat vel mutet sensum:puta ego te patris ⁊ filij baptizo in nomine spiritussancti:vel nisi intendat inducere errorem ⁊ nouam formam vt ibi per eos:⁊ patet ex predictis: ⁊ latius dicetur in articulo seq.dum tradaz quomodo ordo sit de forma. Et predicta dixisse placet quia quando reperiretur necessaria in aliquo casu verborū formula possēt aperiri ex predictis via decidendi plura dubia occurrentia. Et alie questiones hic cadere valentes decidentur ex dicēdis in sequentibus membris.

Preposteratio an noceat:qñ exigit vbor formula.

Et quia ex predictis patet q vbi ad certum actum explicandum est prefixa certa verborum formula nō potest actus per alia verba explicari:facit ad hoc tex.in.§.j.in prin.iūcto versi.sed hec:insti.de verb.oblig.⁊ vult Panor.in.c.ad audientiam su.j.nō.de appel.⁊ aliqd dicit in.c.pe. de iureiur.

Et ex predictis remanet expeditum primū membrum qñ constat ex mente vel dispositione expressa q verborum formula sit tradita pro forma. Aliquando vero ⁊ secundo casu verba in genere sunt de forma sz non certa verba nec aliqua verborum formula:vt videmus in verborū obligatione in qua pro forma verba exiguntur:⁊ nō certa forma verbor seu certa verba vt patet in.l.j.in prin.iuncto.§.si quis ita ⁊.§.si. ff.de verbo.obliga.⁊ est text.notabilis insti.eo.§.in hac in prin.iuncto versi.sed hec solemnia verba:⁊ tunc satisfit per quecūq verba apta consensum exprimere:vt in.d.§.si quis ita ⁊.d.§.sz hec:nec refert an dicantur in vno idiomate magis q̄ in alio:dummodo intelligantur insti.eo.§.verum.d. l.j.§.fi.⁊ ideo dixi verba debere esse apta ad exprimendum consensum:quia si quis dicendo A vellet significare promittis ⁊ dicendo B vellet significare promitto:tunc non concipereetur verborum obligatio:nec valeret stipulatio:vt declarat glo.in.d.§.in hac versi.sed hec verba in glo.in verbo quibuscūq:⁊ dixi latius supra de conuenientia inter materiam ⁊ formam:sed quia Panor.in.d.c.ad audientiam per illum tex.primo notabili de appella.dixit q vbi ad certum actum explicandum non est prefixa solemnitas verborū sufficit exprimere conceptum ⁊ effectum rei:licet nō per propria verba etiam illi actui non conformia:quia verba deseruiunt intentioni non est e contra:ad quod etiam adducit.c.in his de verbo.significa.secus vbi solemnitas verborum requiritur.d.l.j.ff.de verbo.obliga.iunctis notatis per eum in.d. c.penul.de iureiuran. Est aduertendum q non contradicit glo.predicte:que [illegible]quitur de verbis penitus inhabilibus proprie ⁊ improprie illa sumendo. Item Panor.loquitur vbi nec verba nec formula verborū sunt necessaria. Per predicta patet q si interrogatus an velit dare decem respondeat:quid ni: contrahitur obligatio que dicitur verborum .d.l.j.§.si quis ita.idē si quis interrogetur:an velit dare duos solidos ⁊ respondeat q vult dare.xxiiij.denarios:vt notatur in.l.que extrinsecus.ff.de verbo.obligatio.quod non procederet in tesibus interrogatis circa formalitatem verborum vt ibi per Alex.⁊ dixi supra eo.in membro prece.

Non refert an verba exprimantur i vno idiomate vel alio.

Sufficit qñ vba nō sunt de forma exprimere cōceptū mētis per verba ēt non conformia actui ⁊ expollētia.

Simile in matrimonio retēta illa opinione q verba sint de substantia in valentibus loqui: quia sufficit per quevis verba consensum exprimere.c.ex litteris el.j.⁊.c.ex parte de spon.iunctis ibi notatis:iunctis notatis in.c.tue fraternitatis eo.ti.⁊ sic de similibus:⁊ quando talis verborum forma exigitur habens facultatem extendendi instrumentum vel virtute dictionis ⁊c.iuxta nō.per Bart.⁊ alios in.l.gallus §.idem credendum.ff.de libe.⁊ posthu.vel virtute clausule dictamine sapientis iuxta nō.in.l.illa institutio.ff.de here. insti.non potest addere tale quid exigens verborum formā: ideo non potest tunc per notarium addi iuramentum in extensione instrumenti sm Anto.de but.⁊ Panor.in.c.pen. de iureiuran.eo quia iuramentum requirit verborum formam:vt ibi notatur ⁊ idem de stipulatione declarando vt per Sozi.d.§.idem credendum in.iij.col.

Ubi verba sunt de forma non pōt fieri extēsio dictiōis ⁊c. vel dictamine sapiētis.

Aliquando vero certum quid exprimi mandatur pro forma nō data aliter formula vel expssioni:tunc verbor formula non est de forma:vt patet in filio quez pater pro forma in testamēto tenetur instituere vel exheredare.l.inter cetera ff.de libe.⁊ posthu.⁊ filius exheredandus debet pro forma nominatim exheredari.l.j.⁊.ij.ff.eo.⁊ instituendus debet honorabili titulo istitutionis institui:⁊ aliter q nisi filius instituatur honorabili titulo institutionis testamentum redditur nullum ⁊ filius censetur pteritus esto q ei aliquid legetur in testamento.§.aliud quoq capitulum in auten.vt cum de appel.co.⁊ notatur plene in autē.nouissima vbi dominus meus Jas.C.de inoffic.testa. Et tamen si testator relinquat filio quottam hereditatis applicando verbum relin quo ad vniuersitatem bonorum:tunc verbum relinquo importabit institutionem:vt est glo.in verbo relictis in.§.si vero nullam in autē.de here.⁊ fal.habetur per Bart.in.l.his verbis in prin.ff.de here.insti.vbi Bald.Ange.⁊ alij ⁊ per Bar.in.l.omnis per illum tex.in verbo relinquo.ff.de testa. mili.cum concor.de quibus per Alex.in.l.nam quod.§.non omnis.ff.ad trebel.⁊ dominum meum Jaso.in.d.auenti. nouissima. Item potest exheredari nō expresso nomine.d. l.ij.⁊ seq.si aliter demonstretur vt ibi:finale in matrimonio: quia retenta opinione q in eo verba exigantur inter valentes loqui:de qua supra quādoq dixi non refert per que verba consensus exprimatur vt per Panor.⁊ doc.in.c.si inter de sponsa.

Simile est in sententijs in quibus exigitur pro forma:q exprimatur

exprimatur condemnatio vel absolutio seu verbuz condēno vel absoluo: ⁊ tamen sufficiunt alia verba hoc importantia seu istis equipollentia: vt habetur ex tex. ⁊ notatis in.l.pres ses.C.de senten. ⁊ interlo.om.iudi. ⁊ in.l.in summa.ff.de re iudi. ⁊ late Alex.in.l.j.prope fi.cōmen.eo.tit. vbi dicit valere sententiam ⁊ equipollere: si iudex dicat non video: cur titium scio nōn condemnem: vel si dicat credo titium debere decem scio: vel si dicat pronuncio sicut in consilio continetur: ⁊ sic per relationem ad aliud ⁊ sic de alijs per iura ibi ⁊ in predictis locis allegata. Et hoc est quod dicit text. in.l.scire leges.ff.de legi.q vis verborum non verba sunt attendenda. Sed in sententijs habet minus dubitationis: quia tex.in.d.l.in summa dicit debere exprimi condemnationem aut absolutionem vel equipollens: de qua materia etiam dicetur.j.eo.§.versi.sed quid de eo quod exprimitur per relationem ad aliud.

¶ Ceterum hoc fortificatur: quia sm cōmunem opinionē doc. tutor tenetur promittere vtilia ⁊ inutilia pretermittere: ⁊ vlterius pupillū indefensum sine vlla dilatione non relinquere per tex.in.l.fi.§.omnem.C.de admi.tu. ita q nō sufficiat promissio vtilia faciendi ⁊ inutilia pretermittendi: quamuis virtualiter includat promissionem de non dimittendo pupillū indefensuz sm Bar.Cu.Ro.Alex. ⁊ magis cōmuniter scribentes in.l.pretor ait in prin.ff.de ope.no.nun. ⁊ Barto. ⁊ Ange.in.d.§.omnem ⁊ Bar. ⁊ Cu.in.l.legitimos in prin. ff.de legi.tu. cum concor. allegatis per Alex. ⁊ Modernos in.d.l.pretor ait in prin. Et tamē non est necessarium q formaliter apponantur verba posita ⁊ expressa in.d.§.omnem sed sufficerent equipollētia sm Bal.in.d.§.omnem: ⁊ Bal. ⁊ Alex.in.d.l.pretor ait in prin. vbi etiā do.meus Jas.eo q iura magis considerant effectum q sonum verborum.l. quoniam indignum.C.de testa. ⁊ q formule verborum sunt sublate: dūmodo retineatur effectum vt ibi ⁊.l.j. ⁊.ij.C.de for.subla. Et idem vult in proposito isto Bal.in.c.ex parte M.vj.col.ii.de appel. dicens sufficere verba equipollentia que tantūdem importent. Plus voluit ipse Bald.in addi. spec.in ti.de tuto.vlti.col.versi.tutor tenetur q sufficiat promissio de defendendo esto q non apponantur illa verba sine vlla dilatione tanq promissio de defendendo explicite sit de forma: ita q omissio illorum verborum sine vlla dilatione non viciet. Sed q opinio Bart. est cōmunis vt patet ex notatis in.d.l.ait pretor in prin. tenenduz est q expressio illorum verborum sine vlla dilatione vel sic vel equipollenter sit de forma: ⁊ necessaria p pdicta ⁊ ea que.j.pxi.dicent.

¶ Et est aduertendum sm Bal.in.l.iurisiurandi.j.col.C. de testi.q vbi requiritur certa expressio forme: non sufficiāt verba enunciatiua vt in iuramento testis: quod requiritur pro forma.d.l.iurisiurandi ⁊ dicti.§.quis possit tollere formam: nam non sufficit si notarius qui scribit depositionem testis ⁊ formam depositionis dicat talis testis iuratus ⁊c. nisi ex forma exprimatur per nō.per glo. ⁊ Joan.an.in nouel.in.c.vt circa de elec.q in teste requiritur certa verborū expressio: vt per glo.in.d.l.iurisiurādi ⁊ Bal.ibi loco preallegato: facit quod dicetur.j.prope fi.huius.§.q quia iuramentum exigit expressionem verborum: non sufficit relatio ad aliud: puta promitto per iuramentū alias prestitum: vt habetur in.c.penul.de iureiuran. vbi Panor.de qua materia an quando aliquid requiritur pro forma possit verificari per verba enunciatiua est plenius dicendum loco suo: videlicet in articulo de probatione ⁊ presumptione forme.

Uerba enūciatiua non sufficiūt: vbi certa expressio p forma requiritur.

¶ Item circa hoc mēbrū plures occurrunt alie questiones. Et primo an vbi lex vel disponens requirunt aliquid esse expressum vel exprimi debere sufficiat illud proponere vel exprimere verbis generalibus in hoc reperiuntur varie decisiones: quas dirimo per distinctionem infrascriptā. Nam aliquando requiritur aliquid exprimi per modum specificationis circa ea que se habēt vt genus ⁊ species vel vt totum ⁊ pars: ⁊ tūc putare debemus q exigatur specificatio ad demonstrandum q ius vel disponens: nō intendit sufficere generalitatem vel esse in genere vel in confuso expressum: vt patet ex tex.in.l.scire oportet.§.scire autem oportet quē ad hoc notat Bal.ff.de excu.tut. dum excusatio ibi debet specialiter ⁊ nominatim proponi nō generaliter vel in confuso. Idem patet ex glo. ⁊ notatis per doct.in cle.pastoralis de excep. dum exceptiones debent specifice ⁊ nominatim proponi: ⁊ faciunt que de casibus fortuitis ⁊ insolitis exprimendis dicuntur: ⁊ habetur in.l.sed ⁊ si quis.§.quesitum vbi multa ad propositum cumulantur.ff.si quis cau. iunctis his que cumulauit ad ista Barba.consil.lij.vlti.colū.ij.volu. ⁊ faciunt que dixit Aug.are.in.§.actionum circa.vj.vel.vij. chartam in:insti.de actio. ⁊ Bar.in.l.legitimos.ff.de legi.tu. Simile patet in renunciationibus quando ius exigit in specie alicui iuri expresse renunciari: quia non sufficit generalis renunciatio: vt videmus in legitima.l.si quando.§. ⁊ generaliter.C.de inoffi.testa. naz vt ibi patet iunctis ibi notatis per Albe.Bal. ⁊ Moder. ⁊ Ange.in.l.de his.ff.de trāsac. cum concor.de quibus per Alex.consil.ix.incipi.visis subtilissimis.iij.volu. non sufficit q filius generaliter vocauerit se tacitum ⁊ contentum de relictis sibi factis in testamento vt excludatur a legitima.

Ubi aliqd requirit esse expssum: an sufficiat exprimere verbis generalibus.

¶ Sic est in filio qui debet heres institui: nec sufficit ei quocunque relicti titulo relinquere sed titulo institutionis pro forma.§.aliud quoq capitulum in auten.vt cum de appel. cog. nam relictum est generale ad heredis institutionem legataq ⁊ fideicōmissa: vnde non sufficit in genere ei relinqui vt dictum fuit.s.in membro precedenti.

¶ Sic ⁊ vbi de persona debet fieri specialis mentio seu expressa: non sufficit q fiat verbis generalibus: puta contra quascunque personas cuiuscunque gradus status ⁊ qualitatis existant aut conditionis: sed requiritur q fiat singularis mētio: vt est Glo.singularis approbata in.c.inquisitores in verbo expresse de hereti.in.vj.notatur per Bal. ⁊ docto.in.l.j.C. quando imper.inter.pu. ⁊ vidu. facit quod dicitur de clausula anteferri: de qua habetur in.c.pe.de preben.in.vj. ⁊ in c.pe.de conces.prebend.eo.lib. ⁊ per Fely.in.c.causam que versi.clausula anteferri ⁊ in.c.capitulum.vj.col.versi.fallit tertio de rescrip. de quibus dicetur latius.j.ea.charta cū seq.

¶ Simile potest dici de clausula non obstante tali lege: quando lex requirit fieri specialem ⁊ expressam derogationem iuxta nō.in.l.fi.C.si contra ius vel vtili.pu. declarādo vt ibi ⁊ etiā prout in.l.si quis in prin.testamenti.ff.de leg.iij. ex quibus ibi dictis limitari potest ista particula ⁊ hoc membrum.

¶ Et frequentius inuenitur ius exigere specificationē eius quod potest venire in generali vel vniuersali sermone vel fauore ⁊ priuilegio persone aut rei aut eius odio vel ad tollendum captationes vel ne quis incaute ⁊ sub inuolucro ⁊ generalitate verbor dammum incurrat vel alicui dammum inferatur quod verisimiliter in specie nō incurreret vel non infereretur: vt patet in multis ex iuribus predictis ⁊ ex his que.j.proxi.dicentur in sequenti membro in.ij.fallentia.

¶ Aliquando ⁊ secundo casu non sumus in casu in quo ius vel disponens exigat specificationem alicuius speciei vel indiuidui aut particularis sub genere vel toto aut vniuersitate comprehensi: vt quia in aliquo certo aut specifico casu exigatur aliquid exprimi: non habito respectu ad generalitatē totū vel vniuersalitatē: vel quia sumus in aliquo indiuiduo in quo aliquid exprimi mandetur. Et tunc stat regula q sufficiat exprimi verbis generalibus ad effectū vt habeatur pro expresso: quia quod continetur sub generalitate verborum dicitur expressum: vt notat glo.in.l.fi.C.qō cum eo ⁊ Bar. in.l.j.in prin.ij.col. vbi Moderni.ff.de vulga. ⁊ pupilla. vbi tradit q tribus modis: dicitur aliquid expressum: habetur per Barto.in.l.fi.C.si contra ius vel vti.pu. ⁊ in.l.si quis in prin.testamenti.ff.de legatis.iij. ⁊ in.l.j.in fi.ff.si quis in ius voca.non ierit per Bald.in.c.si pater in materia vulgaris substitutionis.ff.de vulga. ⁊ pupil. ⁊ in.l.edita.xv.col.C.de eden. ⁊ in.l.humanum.C.de legi. cum simili. immo plus eo casu sufficit tacite colligi illud exprimendum virtute aliorū verborum expressorum: vt est tex.cum glo.in.d.l.pretor ait in prin. vbi Bar. ⁊ alij volentes per illum text.in verbo expressum cum glo. que dicit tacite q illud dicatur expressum quod licet non exprimatur verbis specificis: tacite tamen colligitur ex mente vel ex ratione: ita q contentum seu comprehensum ex mente ⁊ ratione dicatur in dispositione expressum: vt ibi ⁊.l.nominis ⁊ rei.§.verbum ex lege.ff.de verborum significatio.

¶ Sic ⁊ illud dicitur euidens: quod ex cōiecturis apparet l.licet imperator in prin.ff.de lega.j.l.si quis locuplet.ff.de manu.testa. Ideo illud dicitur expressuz: qō euidentibus signis exprimitur nō tm verbis: vt est gl.nō.iuncto tex.l.l.itē q in verbo inuitus quā Bal.ibi notat ad hoc.ff.de pac. facit ad hec regula tex.in.c.cū olim in fi.in verbo patebat expresse de cēsi.

per quem tex. notant ibi Anto. de but. & Panor. q instrumentum dicitur probare non tantum illud qd in eo directe cõtinetur: sed etiam qd indirecte colligitur per necessariam consequentiã. Et expressum reputatur qd tacite agitur inter contrahentes. l. ita stipulatus in prin. & l. triticũ. ff. de verb. obli. & l. cũ quid. ff. si cer. pe. vbi traditur illa materia q par est virtus taciti & expressi. sic expressio eorum que tacite insunt nihil operatur vt ibi & l. iij. ff. de lega. j. & sm Panor. in. c. super questionum in prin. ij. col. de offi. dele. per illũ tex. in verbo liquido: si intentio scribentis elicitur ex scriptura: dicitur liquido probari facit. l. licet imperator. ff. de lega. j. Et cõsuluit Pe. de anch. consi. clxxvi. incip. visa diligẽter gratia circa intellectũ bulle apostolice concesse populo ferrariensi: per quam priuabantur non expressi in inuestitura si eam nõ petierint. j. tantum tempus. q illi dicantur expressi qui tacite comprehenduntur ex verbis inuestiture sumpta interpretatione a iure cõmuni & subdit generaliter q vbicũqz requiritur expressio in personis vel rebus sufficit: q includantur sub natura verbi expressi: vt ibi plenius per eum. Et consuluit Ang. consi. incip. comes brandisinus penult. col. in fi. q illud dicatur expresse fieri: qd tacite inest ex natura verbi illud importantis per. d. l. pretor in prin. cũ glo. & ibi notatis. Et multa alia similia colligit Fely. i. c. trãslato. ij. col. de consti. versic. sed contra predicta que non transcribo. Et propterea Ange. in. d. l. pretor ait in prin. vbi etiã Alex. ex predictis infert ad intellectum cle. appellanti de appel. q appellãs ab interlocutoria satis dicatur causas grauaminis exprimere si necessarie cõprehendantur ex verbis expressis in appellatione: licet specifice non exprimantur nec in indiuiduo: qd dictum etiaz refert Fely. in. d. c. translato.

¶ Predicta regula limitatur sm Fely. in. d. c. trãslato & in. c. ad aures. vij. col. versi. nona conclusio: nisi requiratur expressa mentio pro forma vel nisi sit data forma expressioni: q tunc etiam per equipollens nõ sufficeret exprimi: nisi essent verba omnino similia: & idem per omnia importantia per nõ. in. d. cle. appellanti de appel. & in. c. ij. de oper. no. nun. alr de testi. cog. & ita dicit debere intelligi. l. fi. §. oẽm. C. de admi. tu. attenta cõmuni opi. quã. s. retuli hoc co. membro versi. ceterum: dum tutor tenetur promittere vtilia facere & inutilia pretermittere & pupillum sine mora indefensum non relinquere: q necesse est pmittere nõ relinquere indefensum per illa vel consimilia & ita specifica verba ac idẽ importantia non in genere: qũuis ista promissio cõprehendatur in genere sub promissione de vtilia faciendo & inutilia pretermittendo vt dixi in. d. versi. ceterum: propter qd sm Fely. d. §. ad aures versi. nona conclusio: vbicũqz datur certa forma expressioni fiende semper illa est necessaria. c. si motu proprio in verbo quantũcunqz modicum de preben. in. vj. & ad id qd dixi de verbis omnino equipollentibus: facit qd dicit Inn. in. c. i. de baptis. q licet pro forma baptismi dicendum sit in nomine patris & filij &c. tamen si loco & poneretur cõiunctio qz hoc modo in nomine patris filijqz valeret propter idẽtitatem & omnimodam similitudinem terminiqz cũ termino: & de quo dixi. s. co. quando formula verborum est de forma & sm Fely. vbi. s. idem est si in lege vel prouisione dicatur: q aliquid dicatur expressim vel exprimatur sigillatim singulariter vel per consimilia verba: q iste adiectiones significant q hac expressa mẽtio: adeo vt tacita nõ sufficiat: & patet ex tex. in cle. constitutionem de elec. vbi sm Anto. de but. & Imol. nõ sufficit aliquid exprimi verbis generalibus: qñ requiritur expressa mentio vel singularis: & ita potest itelligi glo. in. d. c. inquisitores in verbo expresse de heret. in. vj. & probat in. c. vt circa in verbo omnia & singula de elec. in. vj. & in. c. presentium de testi. cum ibi notatis & in. c. dilectus filius abbas de rescrip. & in. c. ex parte de offi. ordi. Idez si dicatur noiatim fieri. l. j. & ij. cũ ibi notatis. ff. de lib. & postbu. l. nominatim. ff. de condi. & demõ. tex. cum glo. in verbo nominatim in cle. j. de vi. & ho. cle. nec enim qd fit in genere dicitur nominatim fieri. l. j. §. si diperit aliquis. ff. de publica. l. seruis vrbanis. §. fi. ff. de lega. iij. l. item apud labeonem. §. hoc autem. ff. de iniur. vbi patet q specialia plus mouent & operantur qz generalia: maxime cum non egeant alia declaratione: sicut generalia. l. emptor. §. lucius. ff. de pact. l. cum acquiliana. ff. de transac. Et hec sunt de mente Domi. in. c. hum anu. j. distin. circa. iij. colũ. dicentis q vbicũqz in rescriptis beneficialibus requiritur fieri expressa mentio: nõ sufficiat id qd descendit ex verborum cõsequentia: & Panor. in d. c. ad aures: dũ ibi requiritur in tex. exprimi nomen dignitatis & Panor. in prin. cõmen. dicit non exprimi nomen: nisi explicite exprimatur nõ si in genere & implicite: sentiens aliud esse si dicatur exprimẽdum esse dignitatem: aliud exprimendum esse nomen dignitatis quasi nominatim sit facienda expressio: vel potest dici q ibi expressio est de forma in concessione talis rescripti iuxta generalitatem huius fallentie: & potest assignari ratio rationis q in. d. c. ad aures expressio fit ad instruendum superiorem de dignitate: vnde tunc censendũ est sensum fuisse de speciali & noiatim facta expressione per quã res melius significatur: & apertius declaratur & sine ambiguitate: vt proxime dixi cuz generalitas egeat declaratione per suas species facienda.

¶ Insuper dicitur expressio requiri p forma & data forma expressioni: si mandatur exprimi verbis sm Anto. de but. & Domi. i. d. c. trãslato: nec tũc sufficit tacite colligi vt p Bar. ac do. meum Iaso. in. d. l. pretor ait in. ij. & iij. col. in prin. ff. de ope. no. num. Ex quo inferunt q stante statuto q positionibus respondeatur verbis expressis non sufficiet: si in positione ponatur vnum verbum per qd aliud sequitur: & ita intelligit Bar. vbi. s. en. l. fi. §. omnem. C. de admi. tu. de quo dixi. s. eo. mẽbro ver. ceterum: vel vt puto ibi & generaliter dicitur expressio tradi pro forma: quãdo lex vult aliquid exprimi in genere & postea in specie: q ex quo procedit vltra: declarando q vult in specie exprimi illud qd continebatur sub genere est signum: q non remanet contenta generali expressione: nam per promissionem de faciendo vtilia & pretermittendo inutilia erat virtualiter & in genere promissum de non dimittendo pupillum indefensum: & tamen lex non contenta illa generalitate voluit illa verba specialiter exprimi: & sic esse pro forma sm cõmunez opi. ibi relatam. Ex quibus iura iuribus concordando stat simul q aliqd virtualiter aut tacite insurgẽs dici enunciari vel narrari possit esse expssuz vt in. d. l. ptor ait in prin. cũ glo. in verbo tacite alias expssum ff. de ope. no. nun. dum dicit q ex quo edictum mandat destrui opus factum post nunciationẽ: videtur expresse vetare ne fiat cum concor. allegatis: & q talis tacita expressio non sufficiat vbi pro forma traditur seu traditum censetur q aliquid exprimendum sit. Quod autem dixi nominatim exprimi esse de forma est intelligendum sm nõ. in. l. j. ff. de libe. & postbu. q aut hoc dicitur ad demonstrationez simpliciter: aut vt sit pro forma: de quo dicetur in seq. articulo & quãdo sumus in nominibus proprijs: non dicitur forma seruata nomine proprio non expresso vt ibi per doct. cõmuniter secus quando sumus in nomine appellatiuo q non refert: an illa res nominetur nomine expresso. an alio specifico nomine illi rei congruenti: vt ibi traditur quasi verba & non verborum formula sint pro forma tradita: vt dixi. s. eo. post Bal. in. c. ex parte. ij. cũ concor. de appel. Et q vbi exigitur pro forma expressa & specialis mentio non sufficiat verbis generalibus facere: vult etiam Alex. cõsil. cl. incip. in causa & lite. iij. volu. tex. in. c. qũuis vbi L. apus Abba. & Domi. ibi nisi hoc expresse diximus de rescrip. in. vj. Idem si dicatur specialis & expressa mentio. c. ij. in fi. de preben. in. vj. vel specialis mentio tex. cum glo. in verbo specialis in cle. ij. de offi. ordi. licet possit dici q ibi subsit materia beneficiorum & odiosa: vt infra tertia fallentia.

Virtualiter aut tacite contentũ anbabeatur pro expressio.

¶ Et ad istud q quando lex exigit pro forma vel solennitate specialem expressionem vel aliquid specialiter dici vel specialiter renunciari: non sufficiat generalis expressio vel renunciatio faciunt nõ. p Ang. in. l. qui rome. §. duo fratres. ij. q. vbi et Imol. & Alex. in. xxix. col. ff. de verb. obl. q quo ad hoc concordant: licet in casu subiecto discordent: volentes tunc actum esse nullum. Nisi sm Alexã. talis actus fiat cum iuramento: quia tunc valet quãdo talis solennitas vel forma est de iure positiuo: de quo an in actu iurato necessaria sit solennitas a iure inducta: latius dicet. j. l. arti. ex qbus cõsistunt forma.

Iuramẽtũ.

¶ Et disputant Ange. Imol. & Alex. vbi. s. an quando lex exigit aliquid esse cognitum vel cogitatum: illud dicatur de forma vel solennitate: & an sufficiat esse cognitum vel cogitatum in genere vel in confuso. Ad que omnia faciunt que dicentur in seq. limitatione: & forte dicam. j. in fallẽtijs ad regulam de forma non seruata: & cõmunis conclusio est q iuramentum non habeat vim specifici & expressi vt per Bart. & doc. in. l. sed & si quis. §. quesitum. ff. si quis cau.

¶ Secundo fallit

¶ Secūdo fallit dicta regula que vult ꝙ generaliter vel tacite comprehensum dicatur expressum vt non procedat i casibus in quibus certo ⁊ speciali respectu lex exigit specialem expressionem seu vbi lex non est contenta generali ⁊ confusa expressione vt in. d. c. inquisitores cum glo. in verbo expresse de hereti. in. vj. vbi ex facultate procedēdi contra omnes hereticos cuiusuis status ⁊ cōditionis ⁊c. non censetur data facultas procedendi ꝯ ep̄os nisi hoc expresse dicatur ⁊ prout dicit ibi glo. hoc est pp prerogatiuam ep̄orum. simile est i. c. qꝛ periculosum de sen. excō. etiam in. vj. de sententia interdicti vel excōmunicationis vt ep̄i nulla cōstitutione ligētur nisi expresse ꝯ eis de eis loquatur propterea qꝛ periculosum est vt ibi. Idem est ratione priuilegij personarum i. l. j. C. q̄n imper. inter pu. ⁊ vi. vbi Bal. Pau. de ca. ⁊ cōmūiter doct. notant ꝙ illi legi per verba derogatoria quarumcunqꝫ generalia non intelligatur derogatum nisi fiat spālis mētio. Sic ⁊ in. c. si propter tua debita de rescrip. in. vj. dū ibi per illas clausulas nō preiudicatur fabrice. sic ⁊ vbi princeps vult tollere ius tertio quesitum qꝛ non sufficit eius intentionem demonstrari per generales ⁊ amplissimas clausulas sed requiritur ꝙ expresse dicatur non obstante ꝙ ius sit tertio quesitum. c. quāuis de rescrip. l. vi. vbi doct. facit quod dr̄ ꝯ clausula anteferri. d. c. quāuis ⁊ dictū fuit. s. eo. versi. sed circa h membrum ⁊ in. c. abbates de priui. in. vj. vbi non intelligitur abbatibus per verba generalia concessa solemnis bn̄dictio alibi q̄ in ecclesijs que ad eos pertinent nisi specialiter sit concessum ⁊ nominatim dictum sit vult Anto. de Butr. consi. xxiij. alias. xx. incip. qꝛ hic agitur. vj. colum. facit i argumentū. c. pastoralis. §. p̄rio de rescrip. ⁊. c. vt circa de ele. in. vj. ⁊ patet ex tex. in cle. constitutionem versicu. ceterum de elect. vbi opponenda ibi debent specifice opponi sic ⁊ in collatione beneficiorum dignitatem vel curam animarū habentiū annexam vt in cle. prima de preben. ⁊. c. secundo de p̄ben. in. vj. ⁊. j. in tertia fallentia. Sic ⁊ in casibus in q̄bus ius presumit non fuisse sub verborum generalitate cogitatum ⁊ ideo exigit specialem expressionem. l. sed ⁊ si quis. §. quesitū ff. si quis cau. ideo tunc procedit quod ibi dicit Bald. illud dici expressum quod voce profertur vel quod per scripturaz ad oculum apparet ⁊ illud quod colligitur solum per rōnez intellectus dici tacitū simile in lr̄ia vel supplemēto legitime cui ius vult non censeri renunciatū nisi in specie sit facta mētio quantumcunqꝫ verba sint pregnantia vt per Bal. ⁊ saly. in. l. si quando. §. ⁊ generaliter. C. de inoffi. tes. Gui. de cu. ⁊ Ang. in. l. de his. C. de transa. ⁊ Bald. consi. incip. quidam pater mandauit vbi dicit idem esse si in generali renunciatione fuisset iuratum sequitur Rom. in. l. j. §. si quis ita. ff. d ver. obliga. ⁊. d. meus in. d. §. ⁊ generaliter ⁊c. ⁊ dictum etiā fuit. s. eo. Ad quod videantur que dixi in prece. fallentia in fine. Sic ⁊ ad hoc vt frater in feudo nouo fratri succedat requiritur ꝙ hoc sit specialiter dictum in inuestitura ⁊ ꝙ sit facta mentio expressa tex. cuz glo. in. c. primo. §. fi. ⁊ ibi alua. notat de suc. feu. vult Mar. de lau. in. c. j. de inue. d re. alie. fa. ⁊ in. c. primo. §. j. vbi etiam Alua. de gradi. suc. in feu. Et generaliter quādo lex requirit aliquid fieri expresse vel spāliter speciali respectu videtur necesse ꝙ fiat verbis expressis c. secundo de preben. in. vj. quem ad hoc ibi notant doct. vbi dicit tex. ꝙ per quasuis litteras apostolicas generales siue speciales sub quacunqꝫ verborum forma emanantes sup cōferendis beneficijs non debeat censeri concessa potestas cōferendi dignitates personatus ex nisi specialis ⁊ expressa auctoritas tribuatur. Simile de beneficio habente curā animarum. c. cum in illis eod. titu. vbi idem dicitur de ecclesia electiua simile d ecclesia cathedrali. c. q̄uis eo. ti. ⁊ sic de alijs ⁊ dixit Pau. de ca. cōsi. xxiiij. in penul. ⁊ fi. colum. ꝙ ad hoc vt remissio vsurarum veniat in liberatione non sufficit q̄buscunqꝫ generalibus verbis fieri remissionē sed requiritur ꝙ verbis expressis remittantur vsure. Facit quod dicimus de generali renunciatione vt non liget in casibus i quibus ius mandat specialiter renunciari. l. sed ⁊ si quis. §. quesitum cū concor. ff. si quis cau. l. cum acquiliana. ff. d trāsac. l. si de certa. C. eo. cum simili. Et ex ista limitatiōe possent distincte fieri plures alie limitationes ⁊ sic ratione dignitatis persone ratione priuilegij persone. Item ratione qualitatis rei ⁊ casuum ⁊ specialibus respectibus exigitur sepe mentio expressa ⁊ specifica adeo vt generalis non sufficiat quando spāli respectu lex exigit spālē expressionē ⁊ i talib⁹ casib⁹ ē aduertēdū ꝙ aliquando exigitur specificatio prout est quid indiuiduuz vt in predictis casibus aliquando prout est species que secūdum dialeticos ⁊ quandoqꝫ nos iuristas predicatur de pluribus indiuiduis. ⁊ de primo patet exemplum in locis predictis de secundo patet exemplum in. d. l. sed ⁊ si quis. §. quesitum. ff. si quis cau. ⁊ cum dicimus in procuratore ad beneficia vt non sit necesse ꝙ sit constitutus ad certum beneficium sed ad beneficia indefinite secunduz cano. in. c. accedens vbi Panor. secunda col. de preben. ⁊ modernos in. l. j. §. qui procuratorē. ff. de acq. pos. facit. l. fi. C. qō cū eo. cū gl. j. ⁊ v̄. spālr ad hoc etiam facit Barto. in. l. si quis in princip. testamenti pe. col. ff. de lega. tertio ver. quero qd si testator dixit sic ⁊c.

¶ Tertio fallit in materia odiosa in qua non sufficit generalis vel tacita expressio secundum. d. meum Jas. in. d. l. pretor ait in princip. secunda colum. dicēs ita posse intelligi rescripta que in beneficialibus requirunt expressam mentionē attento ꝙ talia rescripta ad beneficia propter ambitionem nimiam clericorum censentur odiosa. c. si gratiose de rescri. in. vj. ⁊ ita dicit posse procedere quod dixit Panor. in. d. c. ad aures ⁊ Gem. in. d. c. humanum genus quorum dicta retuli. s. eo. prima limitatione ⁊ ita potest procedere tex. in. l. sicut certe in verbo tacite. C. de mili. test. per quem ibi notat Are. ꝙ illud dr̄ tacitum quod nudis verbis comprehendi non potest lz veniat in necessariam consequentiam ad actum expressum qꝛ miles instituendo extraneum videtur in consequentiam necessariam priuare filium hereditate ⁊ tamē tex. ibi dicit tacite hoc fieri ⁊ dicit ibi Aret. ⁊ in. l. cum quidam ff. de libe. ⁊ posth. hoc esse ibi qꝛ est materia odiosa. Facit qꝛ vbi in materia odiosa vt est ista beneficiorum lex dat certuz modum nunquā venit alius modus. c. cū de non sacerdotali ⁊. c. cum in illis de preben. in. vj. ad hanc fallentiam etiaz facit cle. prima de preben.

¶ Quarto fallit quando lex veniens ad correctionem iuris cōmunis mandat aliquid exprimi quia tunc requiritur ꝙ specifice ⁊ nominatim fiat vt per Ang. in auctē. de triē. ⁊ semis. §. illud quoque per illum tex. ⁊ in. §. si vero expressim secunda colum. per illum tex. in aucten. de hē. ⁊ fal. refert ⁊ sequit Ro. in aucten. similiter vltima colum. C. ad leg. fal. ⁊ licet alex. ⁊ Are. in. l. j. in prin. ff. de vulga. ⁊ pupi. reprehendant hanc limitationem eo quia tex. in quibus se fundat Angel. non probant eam quia lz dicant ꝙ prohibitio falcidie debeat expresse fieri non tamen dicunt ꝙ specifice ⁊ specialr fieri debeat tamē dominus meus Jas. in. d. l. pretor ait in princ. secunda colum. ff. de oper. no. nun. illam comprobat ex eo ꝙ in correctorijs procedi non debeat per tacitos intellect⁹ vel coniecturas secundum glo. in. c. cupientes. §. ꝙ si per. xx. de elec. in. vj. ⁊ pro hac limitatione Ro. vbi. s. adducit tex. i. l. fi. in verbo expressim. C. de indi. vi. tolē. ⁊ alia iura. s. relata.

¶ Quinto fallit secundum Fely. in. d. c. translato tertia col. de consti. quando lex facit mentionem de tenore qꝛ que virtualiter eliciuntur q̄uis censeantur expressa nihilomin⁹ nō dicuntur de tenore secundum eum per glo. in. l. iurisgentiū §. quod fere. ff. de pactis sic ⁊ stipulatio presumpta non dicit de tenore vt ibi ⁊ dicet. j. ix. fallentia. De qua materia etiā habetur per Anto. de but. in prohemio decre. in. viij. colū. vbi Panor. in. v. volētes illud quod elicitur virtualiter nō dici legi nec de tenore vt ibi sed verior opinio est ꝙ dicātur de tenore vt in. d. §. quod fere late habetur ⁊ per Bal. i. d. l. in prin. ff. de his que in te. delē. ⁊ in. l. ad probationez la. j. C. de proba. cum concor. signatis in. d. §. quod fere ⁊ que dicentur infra. ix. fallentia.

¶ Quid autem operetur clausula ꝙ tenor obstantium habeatur pro expresso do. meus Jas. in. d. l. ait pretor in princ. secunda colum. ff. de oper. no. nun. dicit ꝙ aut apponitur in lege ⁊ operatur perinde acsi in spē esset facta expressio per tex. in. l. omnes meliorem de corpore iuris ad hoc. C. de prescrip. trigi. an. vbi Bal. ⁊ Ang. hoc notant ⁊ idem in rescriptis seu mandatis principum cum princeps sit lex animata in terris vt in auctē. de ꝯsul. in. §. fi. ⁊ per glo. in. l. ⁊ qꝛ. ff. de iuris. om. iud. si autem ponatur a priuato nihil importat in casibus in quibus requiritur spālis mentio. c. qui ad agēdū de procu. in. vj. ⁊ hec distinctio est de mente Ange. in. l. sed ⁊ si quis. §. quesitum vbi latius idem do. meus Jas. ff. si qs cau. quod intelligerem nisi in actu qui est in potestate priuati vt in materia. l. si quando. ff. de lega. tertio cū ibi notatis puta si testator sibi legem imponat ne sequens testamentū valeat nisi in

Clā ꝙ tenor obstātiū habeat pro expresso.

nisi in eo fuit talia verba expressā & in sequēti testamento dicatur non obstante derogatione facta in primo testamento cum verbis ibi annexis que habeantur pro expressis &c.

¶ Sexto fallit vbi illud virtualiter procedens non venit necessario nec per necessariam consequentiam sed persuasiue & argumentatiue secundū Fely. in. d. c. translato tertia col. facit. l. non hoc cum ibi notatis. C. vnde co. & c. in presentia de proba. & in proposito hoc vult Jmol. in. l. prima in princ. ff. de his que in te. del. dum ille tex. vř velle esse de scriptura id solum quod legi potest non quod sequitur ex eo dicens q̄ ille tex. debet intelligi quando ex eo quod non pōt legi surgit verisimiliter defectus mentis disponentis quod patet ex eo quod tetigit ibi glo. in verbo factum.

¶ Septimo fallit quando ageretur de nullitate actus quia virtualiter procedens non habetur pro expresso nec dř exp̄ssum ad effectum viciandi vt pz ex notatis per Anto. de bu. & Jmol. in. d. c. translato dum dicunt q̄ si in sententia exprimitur aliquid propter quod in alio insurgit conclusio cōtrarius sn̄ia non est nulla ex eo sicut foret ex actuali verborū expressione vult Inno. in. c. p. & g. ante fi. glo. magne de offic. de leg. faciunt que dixi. s. tertia fallentia. dz eniz sumi interpretatio q̄ actus potius valeat q̄ pereat. l. quotiēs. ff. de re. du. & l. quotiens. ff. de verbo. obli. cum concor. & cū hac opi. trāseunt Ant. de bu. l. p̄hemio decre. viij. col. & ibi Panor. in. v. colum. & Bal. in. c. quo ad translationez de offi. deleg. & Ant. de butr. in. c. ij. de testi. co. & in. c. primo vbi Jmol. de re iu. & Ant. de bu. in. c. cum contingat prima col. de rescri. & in. c. sicut prope fi. de re iud. & gemi. in. c. quisquis. iij. col. quarta. q. quinta & in. c. in tantum tertia colū. xxj. distin. & Panor. in. c. ab excōmunicato in tertia colum. de rescrip.

¶ Octauo fallit quo ad habendum executionem paratam q: in eo differunt scriptum & nō scriptum quāuis virtualiter insurgens seu expressum verbis & virtute talis verbalis exp̄ssionis intellectualiter elicitum secundum Bal. in. l. generali ad fi. C. de sac. san. eccl. Ad quod sunt dicta Barto. in. l. fi. quarta colum. versi. procedo vlterius. C. de edi. di. adri. tol. & Bar. in. l. prima in prin. ff. de his que in testa. delē. vbi lz non bene firmet pedem arguit q̄ stante statuto q̄ instrumēta publica mandētur executiōi sicut sn̄ie q̄ si mulier habeat instrumentum sicut maritus fuit confessus habuisse in dotē decem & soluto matrimonio mulier agat ad dotis restōnem & executionem instrumenti virtute tacite stipulationis d̄ restituendo a iure p̄sumpte ex. l. j. C. de rei vx. act. non admittetur: q: illa tacita stipulatio non est legitime scripta in instrumento sed intelligitur auctoritate legis ita disponentis sequitur Bald. in. d. l. iurisgentium. §. quod fere. ff. de pactis vbi dicit glo. q̄ vbi non potest reprobari instrumentum nisi per aliud instrumentum tamē id quod tacite vel virtualiter resultat ex instrumento potest per testes reprobari quasi nō sit expressum. quod etiam vult Bar. l. l. prima. C. de apo. publ. & q̄ beneficium datum instrumētis vt habeant executionez paratam non trahatur ad ea que virtualiter & intellectualiř eliciuntur ex instrumento volunt Anto. de bu. & Jmol. l. d. c. translato inferentes ex hoc q̄ si in instrumento continetur factum non possit virtute talis statuti peti executio interesē cum interesse veniat virtualiter. l. stipulationes non diuidūtur versi. celsus. ff. de verbo. obli. pro quo facit quia cum sint diuersa verba contractus a partibus prolata & ipsum instrumentum q: vnum est continens & aliud contentum executio attribuitur instrumento quod cōtinet ea que legi possunt lz verba trahantur etiaz ad intellectualiter & virtualiter elicita sed Bal. in. d. l. j. in prin. ff. de his que in te. delen. aliter tenuit volens q̄ ēt i p̄sumptis fiat executio ex quo necessario sequuntur ad instrumentū & hanc opinionem dicit cōem Alex. in. d. §. quod fere in fi. cōmen. per iura. ibi allegata.

¶ Nono fallit in p̄sumptis a iure vel subintellectis q: illa non habentur vt expressa nec expressa censentur vt per glo. in. d. l. iurisgentium. §. quod fere vbi Bar. Bal. & doct. ff. de pactis inferentes prout in prece. fallen. ideo secunduz Bal. in. l. legem in prin. C. loca. tacita reconductio de qua ibi & a iure p̄sumpta non erat sub forma scripture sicut prima & secundum Ang. ful. & scribētes post eos in. d. §. quod fere stāte statuto Mediolani q̄ cōtra instrumentuz publicum nulla admittatur probatio vel exceptio poterit quis probare contra p̄sumptionem instrumenti per glo. ibi que vult q̄ lz cōtra tenorem instrumenti non posset probari nisi per instrumētū tamen cōtra p̄sumptionem ex instrumēto resultantem poterit per testes probari: & ad hoc plures dantur cōcor. in. d. §. quod fere & lz in probando tenore vel cōficiendo instrumento vel probando cōtra tenorem multi testes requirant̄ & plures q̄ duo tamen in reprobanda p̄sumptiōe duo sufficiunt vt ibi per Pau. de cast. cum cōcor. per modernos allegatis. & sunt pōderanda verba Bal. ibi q̄ ea que sunt. j. vel preter vel ad interpretationem instrumenti non exigunt illam solēnitatem probandi quam instrumentum & secundum Ange. & Pau. de ca. ibi lz probetur cōtra p̄sumptionem ex instrumēto resultantem notarius nō punitur de falso lz puniatur vbi probatur cōtra tenorem instrumēti est verum q̄ Anto. de Butr. & Panor. in. d. c. cum olim de censi. & Pe. de anch. d. consil. ccclxxvj. dixerunt aliter per illū tex. vz q̄ quotiens non pōt probari per testes cōtra instrumentum non possit etiam probari cōtra p̄sumptionem ex eo resultantem.

¶ Ceterum quo ad nonam fallentiam facit quia beneficiuz quod non competit nisi scriptis hr̄dibus habet locum in tacite & iuris p̄sumptione substitutis vt patet in beneficio. l. fi. C. de edi. di. adri. tol. prout ibi notat Bald. in prima questione & in. l. j. in prin. ij. colū. ff. de his que i testa. delen. Et stante statuto q̄ instrumētum confessionatum mandetur executioni si sit facta mentio q̄ vir sit obligatus ad dotis restōnem mittetur instr̄m executioni contra heredem secundum Ang. & Jmol. in. d. l. prima in prin. vbi dicit Ange. ita fuisse iudicatum q: obligatio hr̄dum venit virtualiter in instrumēto seu continetur. l. pactum. ff. de proba. & l. j. C. si cer. pe. & scđm Bal. in. d. l. j. in prin. secunda colū. ff. de his q̄ in te. de. cum quo transeūt ibi Ang. & Jmo. in questiōe qua Bal. ibi dicit se consuluisse anteq̄ intraret palatium q̄ stante statuto q̄ instr̄a cōfessiōata mādentur executioni & mulier habeat instrumētum in quo appareat q̄ vir dotē receperit lz nulla appareat obligatio ad dotis restōnem ex lectura instrumēti oculis corporeis subiectā nihilomin⁹ possit mulier petere executionez virtute statuti q̄ nis prima facie videret̄ q̄ dispositio legis potius executioni mandetur in eo qđ ius p̄sumit exp̄ssum q̄ instrumētum: quia p̄supposito instrumēto necessario sequit̄ obligatio ad restitutionem pro quo facit l. si duo patroni. §. pe. ff. de iureiur. vbi pz q̄ lz iuramentum sit stricti iuris vt in. c. pe. de iureiu. tamē si quis iurauerit se dedisse dotem iuramentum trahitur vt dos etiam videatur fuisse promissa ideo secundum Ang. & Jmol. vbi. s. illud qđ virtualiter in īstrumēto cōtinetur dř esse scriptum in eo & eē tenoř instrumēti. d. §. quod fere cuz ibi notatis & l. asse toto ff. de hr̄. instit. & l. si ita scripsero. ff. de condit. & demonstra.

¶ Sic dicimus sufficere q̄ libellus concludat p̄sumptiue vt per Bartol. in. l. omnes. §. lucius. ff. de his que in frau. cre. notatur plenius in. l. prima in princip. ff. de edendo.

¶ Facit quod dixit Bal. in. l. q̄uis in priñ. cōmen. post tex. ibi cum glo. C. de fideicō. q̄ qñ ex verbis testatoris vna tātuz rō in dispositione eligi potest illa cēset̄ expressa & argui potest ex ea ac si esset expressa quod dicit procedere in quauis materia tam statutaria q̄ stricti iuris & rescriptis cōtractibus & vltimis voluntatibus. Et ex eo Cu. cōsi. xx. & Barba. cōsi. xj. secunda col. consuluerit in substōnibus venire personas nō nominatas a testatore quando ex subintellecta rōne in ea includuntur q: scriptura plus significat q̄ loquatur. l. precibus C. de impu. & ali. sub. l. j. §. primo. C. d̄ rei vx. act. l. j. C. cōmu. de le. l. verbum volo. C. de fideicom. & l. cum auus. ff. de condit. & demon. idem dicit Bald. in. d. l. q̄uis in eo qui venit iure accrescendi qui pro ea parte non reperitur scriptus. idē pz in patre qui venit ratione filij & in tutore qui venit rōne pupilli & in ep̄o qui venit in personaz pauperum qui nō sunt scripti & tamen beneficium. l. fi. C. de edi. di. adri. tol. concessum scriptis hr̄dibus illis competit vt etiam per Barto. & doct. ac Alex. in. d. l. fi. & Bal. in. l. si quis ad declinādaz. C. de epi. & cle. Hinc voluit Bal. l. l. iij. C. de inoffi. testa. q̄ fili⁹ p̄teritus a matre mortua in puerpio qui cense̅t̄ institutus vt ibi habeat beneficiuz. d. l. fi. C. de edi. diui. adri. tol. lz detur scriptis tantum hr̄dibus q: lex ex sua prouisione illum filiuz scribit seu pro scripto hz ideo Bald. in. d. l. ad probationem la prima. C. d̄ proba. dicit q̄ p̄sumpta cēsent̄ de tenore quāuis nō sint scripta vult idem Bal. in. d. l. j. §. & vt plenius. C. de rei vx. act. per illū tex. & in. l. vbi adhuc. vj. col. C. de iure do. Facit quod voluit Bal. in. l. j. in. ij. col. C. de fideicom. & quod consuluit Pe. de anch. d. cōsi. ccclxxvj. in prin. huius materie

materie allegato. Sic dicimus ꝙ persona ex mēte defuncti a iure subintellecta de qua presumitur sensisse testator cense tur expressa quasi sit plus dictum ⁊ minus scriptum. l. cum au ff. de condi. ⁊ demon. l. cum acutissimi. C. de fideicom. l. generaliter. §. cum autem. C. de hē. insti. Et dicimus expresse fieri per hominem quod tacite inest per legem. l. pro officio ff. de admi. tu. l. iij. C. si pē. ap. mors inter.

¶ Decimo fallit quando expressio habet relationem ad id quod legi potest in scriptura vt in. l. j. vbi gl. iij. ff. si tab. te. nulle exta. ⁊ in. l. j. i pn. ⁊ ibi no. ff. de his q̄ in testa. delē. nā ista que virtualiter eliciuntur ⁊ procedunt oculis corporeis legi non possunt lz oculo mentis ⁊ intellectus percipiantur vt late habetur in. d. l. j. ff. de his que in te. delē. in princip. nam habemus triplicem oculum vt dixit glo. singulis in. c. quorundam in glo. ij. de elect. in. vj. ⁊ Archid. in. c. nec solo xxxj. questione. v. ⁊ in. c. nec diaconi. xciij. distin. ⁊ Ang. in l. j. C. de prescrip. tri. an. ⁊ Ro. in. l. sciendum. ff. de verb. ob. ⁊ in consi. cccxv. incip. in proposito consultationē. ⁊ pulcherrime in isto proposito Bal. in. d. l. j. in prin. ff. de his que in testa. delē. vbi etiam Bar. Ang. Imol. ⁊ Pau. de cast. primus est oculus proprie vz corporeus ⁊ illud proprie dicitur videri legi ⁊ scriptum esse quod subijcitur oculis corporeis ⁊ secundum istam visionem intellectui representatur ita dicunt glo. ⁊ doct. in. d. l. prima in prin. ff. de his que in testa. delen. per tex. in. d. l. j. vbi gl. tertia. ff. si ta. tes. nul. exta. vbi patet ꝙ littera dicitur que oculis corporeis videtur nō que solo intellectu percipitur. Et sic verificari potest illud quod vult Bald. in. l. sed ⁊ si quis. §. quesitum. ff. si quis cau. dum dixit illud dici expressum quod voce exprimitur vel in scriptura ꝑz ad oculum ⁊ secundum Bald. in. d. l. j. in prin. ff. de his que in re. delen. post Inno. in. c. cū causam de testi. hoc facit ad testē dicētē se scire eo quia vidit qm̄ proprie non dr̄ videri quod sola ratione percipitur. Quidam vero est oculus improprie quando capitur pro aliquo ex sensibus corporeis qui sunt quinqz iuxta ea que dixit Cy. in. l. testium. C. de testi. ⁊ Alex. in. l. prima in prin. in fi. cōmen. ff. de verbo. obli. inferentes ad dictum testis dicentis se vidisse id quod per alium sensum corporis q̄z per visum oculorū percepit vt dictum eius sustineatur lz proprie non viderit. Quidam vero est oculus improprijssime scilicet oculus mentis vel intellectus qui consistit in speculatione vt patet in. l. quid tamē. §. si arbiter. ff. de arbi. vbi iurisc̄osultus dicit se videre illud qd̄ oculo non videtur nec sensu corporis sed intellectu aliter percipitur facit. l. itē apud. §. si quis. ff. de iniuri. l. si ticio ⁊ mihi. ff. leg. ij. ⁊ quod scribitur genesis aperientur oculi vestri ⁊ eritis sicut dij videntes bonum ⁊ malū. Et quod notāt doc. in. l. j. in prin. ff. de oper. no. nun. de pronomine hic hec hoc vt sit demonstratiuum etiam ad oculum intellectus sustinētes ex hoc dictum testis per talem demonstrationem vt ibi per eos. Et iste oculus intellectus quedam percipit immediate ex eo quod sibi representatur per oculum corporeum puta per visum litterarum siue scripture cum oculus corporis videat litteras ⁊ earum forma materialem seu figuram ⁊ oculus intellectus videat ⁊ consideret significatū ac tenorē scripture que sunt ꝓpria ⁊ vera forma scripture vt dixit bal. in. l. ius autem ciuile in prima colum. ff. de iusti. ⁊ iur. ⁊ hinc dicunt dialetici ⁊ nos ꝙ termini quandoqz capiuntur ⁊ supponunt materialiter quandoqz formaliter seu ꝑsonaliter vt etiam tradit Bal. in rep. l. ij. in. ij. col. in fi. ff. de iureiur. ⁊ facit glo. in. l. pretor. §. pretor in glo. prima. ff. de oper. no. nū. Hinc est ꝙ secundum philo. tertio de anima itellectus causatur ex viribus exterioribus ⁊ speciebus extrinsecis ita ꝙ nihil sit in intellectu quin prius fuerit in sensu. Quedam vero percipit oculus intellectus non immediate ex eo quod sibi representatur per oculum corporis sed ex mera eius ꝑspicacia ⁊ subtilitate ⁊ per discursum cuiusdā medij a iure traditi vel naturaliter subsistentis aut per artem puta per media presupposita vel per ꝯsequentias vel per subintellectas significationes ac verborum subauditiones a lege vel ex cōsuetudine quandoqz scribentis vel quandoqz ex consuetudine generali in similibus visitata. Et hec an sint de expressiōe ⁊ forma scripture ꝑz ex predictis ꝯsed vbi ius vel disponēs refert se ad id quod legi vel oculis corporeis videri potest tūc non censentur expressa nec de tali forma per iura in. princip. huius fallentie allegata.

¶ Ex predictis patet an que tacite insunt ⁊ virtualiter virtute expressorum insurgunt vt quia sint expressa verbis vel scriptura censeantur etiam expressa.

¶ Quid autē sit in verbis subauditis vel subintellectis ꝑ modum repetitionis dico ꝙ magis censentur expressa q̄z ea que subaudiuntur in clausulis imperfectis etiam vbi exiguntur verba pro forma vt videmus in testamentis notat in. l. talis scriptura. ff. de leg. primo ⁊ in. l. in repetendis vbi bar. ff. de lega. tertio. nam verba in testamentis sunt de forma lz non in legatis que nutu fieri possunt. l. nutu. ff. de leg. tertio l. discretis cum ibi notatis. C. qui testa. fa. pos. l. iubemus cū ibi notatis. C. de testa. cum simili. Hinc dixit Bart. in. l. ꝓfero in fi. cōmen. C. de sen. ⁊ inter. om. iudi. ꝙ si in sententia dicat ticium ad petita condemnamus ⁊ demum subiungatur victum victori in expensis: indubitanter teneat condemnatio expensarum ⁊ ꝙ clausula de expensis loquens sit perfecta propterea quia verbum condemnamus per viam repetitionis etiam ad illam refertur allegat nōta in argumentum in l. j. in princip. ff. de publica. ⁊ in. l. prima. C. ad leg. iul. de vi.

De v̄bo repetito

¶ Quid si sit expressum in prefatione an censeatur repetitū in conclusione etiā ex interuallo facta tex. ꝙ sic in. l. ticia. §. idem respondit. ff. de verbo. obliga. volens ꝙ etiam in stipulatione que exigit verba pro forma: dicta in precedentibus intelligantur in sequētibus repetita sed illud procedit quo ad extrinseca stipulationi quia ipsa stipulatio non potest ex interuallo concipi. l. j. §. qui presens ⁊. l. continuus in princ. ff. de verbo. obliga. ⁊ dicetur. j. eo. versicu. ꝙ continuatio sit de forma.

¶ Quid si verbum omnino non deficit sed est commune ad duas orationes dicendum est ꝙ res est indubitata vt per gl. in. l. cum pater. §. cum imperfecta. ff. de lega. ij. iunctis late notatis per Bar. in. l. scie. §. gaio. ff. de fun. instru.

De v̄bo cōi ad duas orōes

¶ Sed quid de eo quod exprimitur per relationem ad aliud an habeatur pro expresso vel dicatur expressum videtur ꝙ sic vt in. l. asse toto ⁊ in. l. institutio talis. ff. de here. instru. ⁊ in. l. ait pretor. §. si iudex. ff. de re iudica. Hinc secundum Iaco. But. quem refert nellus in tracta. banni in. xiij. questione tertie partis secundi temporis vbicūqz in aliqua scriptura aliquid sub indeterminato prolatum refertur ad aliam scripturam que continet determinatum ⁊ certum illud intelligitur certum ⁊ determinatum ac expressū in scriptura referente per. d. l. ait pretor ⁊. l. vbi autem. §. quod vere de verbo. obliga. Facit dictum Specu. in titulo de teste §. qualiter versi. ceterum ⁊ Bald. in. l. ij. §. quod obseruari in fi. cōmen. C. de iura. cal. vbi dicit ꝙ si quis dicat credo prout in instrumento continetur censetur confiteri contenta in eo. Et iudex dicens pronuntio prout in consilio dicitur expresse condemnare vel absoluere vt per doct. maxime Ro. Alexan. ⁊ Fran. de are. in. l. j. ff. de verbo. oblig. in. §. si quis ita vbi hoc limitat dupliciter Fran. de are. ⁊ cano. in. c. cū venerabilis vbi late Fely. de exce. ⁊ dixi supra. Et valet inuentarium curatoris referens se ad inuentarium tutoris: vt per rotam decisio. xiiij. in antiquis facit quod dicitur de sententia referente se ad acta in quibus est error ꝙ perinde sit ac si error in sententia exprimeretur: vt per Panor. in. c. inter ceteras vbi late Moderni de re iudi. ⁊ in. c. quoniam cōtra falsam. xv. colum. de proba. versicu. sed concordo per. l. pen. C. de senten. que sine cer. q̄z Imol. Ro. ⁊ Moder. in. l. ex aduerso. §. primo. ff. solu. matri. cum concord. facit etiam quia dispositio que requirit scripturam potest declarari per relationem ad aliam. l. asse toto. ff. de here. insti. l. si ita scripsero. ff. de conditio. ⁊ demonstra. ⁊ potest per testes declarari ⁊ suppleri si aliquid sit omissum ⁊ dicetur probatio seu declaratio facta per scripturam vt declarat Ange. in. l. quotiens. ff. de heredi. institu. §. primo ⁊ Bal. in. l. fi. C. de fideicom. ⁊ Bald. ⁊ Moderni in. l. certi conditio. §. quoniam. ff. si cer. peta. ⁊ Fran. de are. l. l. si ita stipulatus. §. grisogonus ff. de verbo. obliga. ⁊ dicetur in versicu. sequen. de forma ex scriptura. Et dicitur certum quod certum fit per relationē ad aliud. l. certum. ff. si cer. pe.

De v̄bo ad aliud relato.

¶ Predicta non procedunt vbi exigitur interueniri forma his expressio vel aliquid pro forma quia non sufficit illud exprimere per relationem ad aliud clemen. appellanti cū ibi notatis de appella. ⁊ quod iuxta illam clemen. dicit Alexā. in. l. pretor ait in prin. ff. de oper. no. nun. vnde in appellatione non

Relatio ad aliud nō suffic̄ vbi forāl expressio exigitur.

ne nõ sufficit exprimere causas grauaminis relatiue ad acta vel processum vel ad aliam scripturam: quia ibi exigitur formalis expressio vt ibi ⁊ secundum rotam decisi. xxix. in antiquis si quis semel grauatus iterum appellet dicendo appello vt in scriptura prime appellationis quam produco ⁊ peto inseri in actis non dicitur apparere in scriptis propter formalitatem scripture que in appellatione requiritur.

¶ Sic ⁊ in iuramento in quo requiritur interuenire formalis expressio quia nõ sufficit q quis iuret sibi deberi aliquid per iuramentum quod alias prestitit. c. penu. vbi Panor. ⁊ doct. de iureiurã. licet aliud sit in sententia que refertur ad acta secundum Anto. de Butri. in. c. ab excõmunicato. vij. colum. de rescrip. Sed contra facit quod dictum fuit supra de sententia que sic se habet pronuncio prout in consilio cõtinetur ad quod respondet Aret. in. d. §. si quis ita secunda col. q in sententia non exigitur formaliter vbũ cõdemno vel absoluo si sufficit equipollens: vt alias dixi ⁊ relatio ad acta vel ad consilium vel instrumentum productum est equipollens ergo ⁊c.

¶ Post predicta cõsequẽter q̃ro an vbi est necessaria verborum prolatio necessaria sit mentis attentio ⁊ q quis mente non vagetur dico q mens antecedens debet adesse quia nemo censetur dicere quod mente non concepit. l. labeo circa fi. ff. de suppel. leg. dũ autem sit prolatio est possibile q mẽs variet ⁊ vix est vt possit dici vnum paternoster sine distractione mentis taliter q singula verba non habẽt mentis cõstantiam de qua materia in celebrantibus officia diuina habetur per doct. in. c. dolentes de cele. mis. ⁊ in cle. prima in princip. vbi glo. in verbo fructum codẽ titulo ⁊ in orãtibus glo. in verbo orationes ibi de septimo in clement. prima de reli. ⁊ ve. san. ⁊ secundum Rizar. ⁊ lād. in quarto sen. di. sexta questione tertia sufficit in baptizante q habeat intentionem virtualem que est quando quis ea intentione vadit ad actum faciendum seu facere incipit licet attentio non perduret ⁊ idem in horis diuinis intelligendo tamen vt l locis predictis.

Intẽtio pferẽtis an dẽat eẽ vbis quenies ⁊ ecõtra.

¶ Successiue quero an vbi verba sunt de forma vel aliquis actus verbis conficitur: intentio proferentis debeat esse verbis conueniens text. in. l. iurisgentium. §. quod fere iunctis ibi notatis per glo. Bald. ⁊ docto. videtur velle q sic adeo vt si in verborum obligatiõe interueniant interrogatio ⁊ responsio ⁊ partes intendant non contrahere stipulationem non erit contracta stipulatio sed pactuz vt ibi facit quod habetur. C. plus valere quod agitur per totum ⁊ quod dicitur per Panor. de baptis. in. c. licet de baptis. § qua materia dixi. s̃. eod. ⁊ multa dicit frater angelus in verbo baptismus ⁊ in verbo eucharistia ⁊ in locis predictis habetur de corrupta vel erronea intentiõe ex malicia errore vel simplicitate.

Verba subaudita vl' sbītellecta an habeantur p expssis et ĩcla ĩnpfecta.

¶ Sed circa hec quero quid erit de verbis subauditis vel subintellectis in clausulis diminutis vel imperfectis respõdeo q habentur pro expressis etiam vbi verba vel scriptura exigitur pro forma: vt cum dicimus dabo quia subintelligitur ego: ⁊ dabis quia subintelligatur tu. auten. si quando C. de cõsti. pe. quia natura verbi hoc pre se fert cũ ad aliud referri non possit ⁊ ibi ac in. l. si. §. si. ff. si certum petatur traditur an ⁊ quando verba ĩpersonaliter prolata pre se ferant personalitatem cum concordan. ibi traditis vel quando est dictio ⁊c. que presupponit esse debere quod natura actus exigit vel quod est in talibus clausulis a notario vel scriptore vel a generali consuetudine apponi consuetum vt per Barto. ⁊ docto. in. l. gallus. §. idem credendum. ff. de libe. ⁊ posthu. de quo dicam infra de forma scripture.

¶ Idem si volens testari dicat ticius heres quia subintelligitur etiam in testamento in scriptis esto vel si dicat ticius esto quia subintelligitur heres ⁊ presumitur plus dictum ⁊ minus scriptum. ⁊ esto q constaret non esse dictum ius subintelligit illud verbum. l. prima. §. finautem iunctis ibi notatis secundum cõmunem intellectum. ff. de heredi. institu. ⁊ habetur in. l. errore. C. de testa. Ex quo enim in actu testandi disponens ita imperfecte loquitur vel scriptura ita imperfecte scripta reperitur verba prolata ex natura actus clare pre se ferunt q verbum heres vel verbum esto vel equipollens sit illud quod secundum mentem disponentis habet orationem vel clausulam perficere taliter q verba prolata importent heredis institutionem ⁊ illam significent ⁊ tale verbum subintellectum consequenter censetur expressum vt ibi dicitur ⁊ notatur ⁊ facit etiam. l. verbum volo in sui generalitate. C. de fideicom. ⁊. l. cum pater. §. cum imperfecta. ff. de lega. secundo. plus dixerunt Saly. Ful. ⁊ Pau. de castro in dicta. l. errore per illum text. cum glo. iuncto dicto. §. cum imperfecta ⁊ dicto. §. cum autem versicul. dicimus q si in testamento deficit verbum heres esto ⁊ ex eo quod scriptum est appareat de intentione testatoris illud habeatur pro scripto: vt quia testator post facta legata dixisset in omnibus autem bonis meis iuribus ⁊ actionibus competẽtibus ⁊ competituris ticius quia verbum heres esto habetur pro expresso: quod etiam fuit de mente Cy. Bar. Ang. ⁊ Alex. in dicta. l. errore ⁊ ita etiam transit Pau. de castro consilio secundo dicens q omissio non viciat in actibus etiã exigentibus scripturam quando non est ex toto ⁊ omissum colligi potest ex precedentibus ⁊ sequentibus. Et licet aliqui docto. vt Bald. Angel. Nicolaus de neapo. Paul. de castro ⁊ quidam alij in dicto. §. finautem ⁊ in dicta. l. errore voluerint predicta procedere in actibus fauorabilibus prout est vltima voluntas non in odiosis ⁊ stricti iuris vt sunt condemnationes ⁊ stipulationes iuxta. l. arianus. ff. de act. ⁊ obligatio. ⁊. l. quicquid astringende in principio. ff. de verborum obliga. tamen magis communis opinio est in contrarium vt patet ex eisdem iuribus ⁊ in dicta. l. verbum volo quia eorum rez est generalis ⁊ non fundatur super aliqua specialitate: ⁊ ideo verior videtur opinio q si iudex in sententia reum absoluat ⁊ subiungat victum victori in expensis vt subintelligatur verbum condemnamus quãuis verba sint in sententia de forma ⁊ scriptura: vt in dicta. l. preses ⁊ in. l. in summa. ff. de re iudica. ⁊ in. l. secunda. C. de sen. ex periculo reci. vt per Bald. Cu. ⁊ Paulus de castro in dicta l. prima. §. finautem ⁊ Nicolauz. ina. ac Pau. de cast. ⁊ Alex. in dicta. l. errore quamuis Barto. in dicta. l. preses ⁊ Bald. in dicta. l. errore ⁊ Angel. in dicto. §. finautem contrarium teneant. quorum opinionem Imol. in dicto. §. finautem dicit q forte in pratica seruaretur de quo etiam per Imol. in. l. iudex posteaquam tertia columna. ff. de re iudica. Facit ad predicta quod dixit Bartol. in. l. si quis ex argentariis in principio sexta columna. ff. de edendo q si in testamento dicatur in nomine ⁊ deficiat domini aut econtra subintelligitur verbum: domini vel econtra ⁊ cẽsetur expressum ⁊ non viciat ex imperfectione. Et si dixero alicui meretrix vel latro subintelligitur verbum es secundum Barto. in. l. apud. §. si quod dicitur. ff. de iniur. Et dixit text. in. l. tertia in principio. ff. de annu. leg. q si dixero volo ea prestari equis subintelligitur partibus. Et dixit glo. in verbo cognouisses in. c. ⁊ hec diximus. xvi. questione septima q imperfecta loquutio non viciat testimonium vel instrumentum idem dixit Bald. in. l. imperator prima lectu. ff. de sta. ho. q sufficit perfecta oratio mentalis ⁊ secundum Bald. in. l. contractus quinta columna versicul. quero circa secundum. C. de fide. instru. verbum promissionum ex assertione debiti subintelligitur etiam in contractu in scriptis quia dicatur oratio perfecta quando eius intellectus ex verbis concipi potest notant Bar. Bal. Ange. ⁊ Imo. in. l. j. in princ. ff. de quemad. tes. ap.

Verba corrosa.

¶ Quod si queramus de verbo corroso an ⁊ quomodo subintelligatur Bald. ⁊ doct. tangunt in dicta. l. prima in principio. ff. quemadmo. test. ap. ⁊ Bald. in. l. inciuile. ff. de legi. cano. in. c. inter dilectos de fide. instru. notat Bart. in. l. prima. §. si rose. ff. de bono. poss. secũ. tab.

Verba non correspondentia

¶ Item quero si mens certa in vnum sonet ⁊ verba in aliud quid iuris habentibus statur menti vel nature contractus seu subiecte materie vt pulchre per Bartol. in. l. que extrinsecus. ff. de verborum obligatio. facit. l. si olei. C. loca. l. si vno in principio. ff. eodem. l. iij. vbi late dominus meus Ias. C. de li. prete.

Responsio q sic

¶ Item quero an vbi verba exiguntur in actu faciendo sufficiat q ad interrogationem partis vel notarij quis respondeat q sic ita q dicatur tunc totum actum fecisse puta testamentum docto. in. l. iubemus. C. de testa. ⁊ Are. in dicto §. si quis ita in. l. prima quarta columna. ff. de verborum obliga. dicunt q sic distinguendo vt ibi ⁊ patet ex text. in dcõ §. si quis ita vbi idem dicitur si respõdeatur quid ni vel cur non vel per similia verba.

¶ Item

An sufficiat verba cõvenire scđm cõem sensum

¶ Item quero an verba debeant esse secundum cõmunem sensum ⁊ intellectum accommodata dicendum est ꝙ sic vt dixi supra eodem titulo ⁊ alibi per discursum adeo: vt si qs dicendo A velit intelligere promittis ⁊ alius dicendo B velit intelligere promitto non contrahatur stipulatio quia verba debent esse conuenientia ⁊ acommodata vt institut. de verborum obligatio. §. primo vbi glo. in verbo quibuscunque ⁊ dixi supra eodem. §. versiculo aliquando vero ⁊ secundo casu latius ⁊ latius traditur in. l. si quis in fundi vocabulo. ff. de lega. tertio vbi plene Alexan. puta si quis volẽs constituere procuratorem dicat constituo talem asinum meum ⁊ sic de alijs vel si volens stipulari bouem intelligat de equo vt ibi ⁊ per bar. l dicta. l. que extrinsecus. ff. de verborum obligatio.

Si vba corrupte proferantur

¶ Insuper quero quid erit si verba proferantur corrupte dixi supra eodem in baptismate multa post nota. per cano. in capitulo primo ⁊ i dicto capitulo licet vbi Panor. de baptis. non referre dummodo taliter proferantur ꝙ sensus nõ peruertatur vel significatio vocabuli. Hinc si notarius grossus puta ruralis scribat in testamento ꝙ pater reliquit filio iure restitutionis cum deberet dicere iure institutionis vel pro sua falcidia cum deberet dicere legitima valebit institutio non obstante corrupta expressione ita ꝙ verbum legitima vel verbum institutionis habebitur pro scripto vel expresso secundum Bald. in . l. si cum ante. C. de donatio. ante nupt. vbi Bald. per illum textum dicit ꝙ consultus ita respondit ⁊ ꝙ valet testamentum: quia non debet imperitia notarij vel grossities officere testamento per glo. in. l. fin. C. de fideiussor. ⁊ idem vult Bald. in. l. imperator in prima lectu. ad fi. ff. de statu. ho. addens etiam imperitiam notarij non nocere si in instrumento dicatur ꝙ mulier renunciauit valeriano cũ deberet dicere velleiano: simile dicit Bald. in l. penultima. C. de procura. per illum textum de notario qui dixit ꝙ dominus substituit aliquem in procuratorem cum deberet dicere instituit quia verbum substituit importabit verbum instituit ⁊ in illud resoluetur. ad quod facit tex. in l. qui habebat. ff. de manumis. test. vbi dicitur ꝙ si testator habeat seruum nomine eratistuz ⁊ det libertatem seruo suo eratino cum nullum habeat nomine eratinum dicitur dedisse libertatem eratisto: ⁊ dicit ibi Angel. in quibusdam lectu. ꝙ si in litteris apostolicis dicatur de ecclesia Sancti Marini cum deberet dici de ecclesia Sancti Martini talis error non nocet: ⁊ plura alia exempla tradi possent que traduntur in dicta. l. errore ad quod facit tex. in. l. prima. §. finantem. ff. de heredi. institu. ⁊ in dicta. l. errore quia si verbum heres omissum suppletur vel verbum esto vt ibi: multo magis: vnum verbum certo modo erranter vel corrupte prolatum ponitur pro alio: nam fortior ⁊ magis preiudicialis in omissio ꝗ̃ erronea expressio vt videmus in inditione que omissa viciat instrumentum ⁊ si in ea sit error non viciatur vt dixit Bartol. in. l. nominatim. ff. de conditioni. ⁊ demonstration. ⁊ in. l. si librarius prima columna cum concordantijs ibi per Alexan. addictis. ff. de regulis iuris ⁊ in l. si quis ex argentarijs. §. si initium. ff. de edendo ⁊ Bald. in prima constitu. C. §. excepto post Specul. in titulo de rescri. §. quarto versiculo. Item ꝙ non est ratio: quia ponendo inditionem videtur ponẽs de illa sensisse que ab anno demõstratur ⁊ secus est in omittendo. Et ex his que dicta sunt d̃ inditione ac etiam de institutione heredis data in eis corrupta expressione patet ꝙ predicta procedunt etiam vbi aliquid est pro forma exprimendum cum heredis institutio sit de forma testamenti. §. ante heredis Instit. de lega. cum cõcordantijs alias allegatis supra de cognitione forme. ⁊ pariter inditio in instrumentis vt habetur in locis preallegatis ⁊ in . l. generali. C. de tabul. libro decimo est text. in auctentico. vt prepo. nomen imperato. in principio ⁊ in. §. quantum vero ⁊ in auctẽ. qui. mo. na. effi. legi. ⁊ in. c. inter dilectos ⁊ ibi notatur de fi. instru.

Erronea omissio.

Si act⁹ non põt valere vt stipulatõ

¶ Quero an si partes agant seu intendant verborum obligationem contrahere que verba exigit pro forma ⁊ non potest actus valere in vim stipulationis defectu forme an valebit in vim pacti Barto. in. l. si stipuler. §. fi. ff. de verboruz obliga. vbi alij: dicit ꝙ sic de quo infra suo loco dicetur in articulo de effectibus forme.

Bõa grãmatica ĩ sit õ fo͂a

¶ Quero etiaz an rectitudo sermonis sit de necessitate vel forma in hijs in quibus verba sunt de forma aut in hijs actibus qui per verba concipiũtur. breuiter dicendum est ꝙ nõ sed verbum quod erat secundum grammaticam certo modo proferendum succedit loco alterius corrupte prolati etiam in actibus exigentibus verba aut scripturam pro forma l. plautius cum ibi notatis. ff. de auro ⁊ argen. leg. l. imperator. ff. de statu. homi. capitulo ad audientiam de rescrip. vbi dicitur ꝙ licet falsa grammatica non viciet actum tamen viciat rescriptum. Facit ad hec. l. in legatis. C. de lega. ⁊. l. qui habebat. C. de manumi. testa. ⁊ capitulo ex parte de fide. instrumen. cum concordantijs traditis in locis preallegatis. Hinc secundum Bald. in dicto capitulo ad audientiam ⁊ etiam habetur in. l. secunda. C. de senten. ex pericu. reci. mala grammatica non viciat processum nec etiam sententiam diffinitiuam que exigit scripturam pro forma: vt ibi. Et de materia plenius traditur in dictu capitulo ad audientiaz ⁊ in locis preallegatis.

¶ Postremo hic possent inseri due vel tres questiones que quamuis incidenter tacte fuerit supra eodem. §. in primis chartis versiculo aliquando vero ⁊ secundo casu: nihilominus satis videntur solute: ideo ad ibi dicta me remitto. Et maxime est aduertendum. Ad illam questionem ꝙ vbi verba sunt de forma potest actus concipi per quecunq; verba habilia in quocunq; idiomate concepta dummodo se intelligant. Et ꝙ habens potestatem extendendi instrumenta non potest apponere ea que exigunt formam verborum vt est stipulatio vel iuramentum vt ibi latius.

¶ Reliqua patebunt in versiculo proximo de forma ex scriptura quoniam vox est vnum signũ expressionis mentis nostre per sonum ⁊ littere sunt aliud signum per notas ⁊ signa.

Scriptura ẽ quãdoq; de forma.

¶ Quadragesimo q̃rto dr̃ forma ex scriptura vt pz in testõ i scriptis institu. de testa. in princ. ⁊ in. l. hac consultissima in principio. C. eodem ⁊ in. l. contractus. C. de fide. instrumen. ⁊ in casibus in quibus scriptura requiritur pro solennitate ⁊ forma de quibus per glos. in verbo in scriptis in capitulo primo de censi. in sexto ⁊ in. l. contrahitur. ff. de pigno. ⁊ patet etiam in sententijs in. l. secunda. C. de senten. ex piculo re. ⁊ quod dicit Rodul. in repeti. capituli si fine. xij. questione scđa in. q. ⁊ multos casus numerat Firmi. in reper. in verbo scriptura de substantia versiculo primo. Et dixerunt Barto. ⁊ Bald. in. l. prima in principio. ff. de his que in testamen. delen. ꝙ sententia nõ dicitur lecta secundum formã dicte. l. secũde nisi quis scripturaz oculis prospexerit ⁊ legi possit ⁊c.

Effect⁹ qñ scriptura ẽ de forma.

¶ Effectus autez insurgens ex tali forma vel solennitate a iure requisita est ꝙ forma scripture nõ seruata actus non valet vt in locis predictis nisi vbi ipsa forma a iure remittitur vt. j. loco suo dicetur.

¶ Et multi alij effectus traditi sunt supra versiculo proximo de forma ex verbis cũ verba aut exprimantur aut in scriptis redigantur.

¶ Et ibidem plures questiones que hic etiã cadunt ⁊ sunt ibi ⁊ hic communes tradite sunt quas non repeto. Et maxime tradidi an habeantur pro expressis que virtualiter vel presumptiue insurgunt ex expressis vel scriptis vel que a iure subintelliguntur vel que veniunt ex consequentia aut p relationem ad aliud ⁊ ibi etiaz de scriptura corrosa ⁊ de verbis corrupte scriptis vel secundum falsam grammaticam ⁊ de multis alijs.

¶ Et quando contractus exigit scripturam: tacita recõductio seu refirmatio non habet locum per nota. per Bald. in l. legem in principio cõmen. C. loca. ⁊ in. l. prima in fi. C. quãdo non pe. par. per. l. Item queritur. §. qui impleto in vltimis verbis. ff. loca. vbi Bartol. ⁊ docto. cum concordantijs de quibus per dominum Iasonem in. l. prima in. xxvi. columna. C. de iure emphiteo. ⁊ in. l. secunda in colum. xiiij. versiculo secundo quero eodem titulo.

¶ Est tamen aduertendum ꝙ in contractibus qui possunt fieri in scriptis ⁊ sine scriptura partes non censentur voluisse actum in scriptis fieri licet voluerint scripturam confici nisi expresserint se velle in scriptis contrahere. l. contrahitur. ff. de

tur.ff.de pigno.⁊ est glo.nota in.§.primo institu.de empt.⁊ venditione quam sequuntur Jacobus Butri.Cynus Saly. ⁊ cõmuniter docto.in dicta.l.contractus.C.de fide.instrumento.⁊ Salyce.in.l.testium.C.de testi.⁊ si aucten.sed nouo iure.C.de ser.fugi.Et simile est in testamento nuncupatiuo quis licet testator mandet de eo fieri scripturã per hoc non dicitur velle facere testamẽtum in scriptis:vt per Bar. ⁊ docto.in.l.heredes palam in principio.ff.de testa.⁊ doct. in.l.hac consultissima.§.per nuncupationem.C.eodem ⁊ late Soci.in consilio.cxiii.⁊ dicam infra de effectibus forme interposite in sexto effectu.

¶ An autem scriptura sit de solemnitate ⁊ forma legis statuti vel gratie communior:opinio est ꝙ non vt per Fely. in Rubrica de constitu.secunda columna vsque in fi. vt ibi latius per eum ⁊ dico in tracta.de legibus ⁊ statutis in articulo de forma legis ⁊ statuti.

¶ Item in actibus qui exigunt scripturam vt sunt sententie vel appellationes:dictio ⁊c. abbreuiate posita non recipit extensionem quamuis alias recipiat secundum naturam actus ⁊ consuetudinem tabellionis vel ea deficiente secundum generalem consuetudinem secundum cõmunem doct. sententiam traditam in.l.gallus.§.idem credendum.ff.de liberis ⁊ posthumis.

Nõ fit extẽsio scripture abbreuiate vel verbi omissi.

¶ Propterea dicebat Bartol.in.l.preses.C.de senten.⁊ interlo.omni.iudic.⁊ Bald.in.l.errore.C.de testamentis ⁊ Angel.in.l.prima.§.finautem.ff.de heredi.institu.en.Q si iudex qui absoluit reum dicat victum victori in expensis nõ subintelligitur verbum condemnamus cum sententia debeat in scriptis redigi ⁊ legi ⁊ illud verbum condemnamus nõ sit scriptum de quo dixi supra versiculo preceden. latius tenendo contrariam opinionem.

¶ Et quando scriptura est de forma:erronea totius omissio non releuat quominus actus sit nullus secundum Cyn. Mar.fil.⁊ antiquos in.l.ambiguitates.C.de testa.quos sequuntur ibi Bald. Angel. Alexan.⁊ Moderni volentes ꝙ stante statuto ꝙ bannum debeat exemplari in libro communis ⁊ contingat ex errore tabellionis omissam esse exemplationem nihilominus bannum non valeat de quo latius dicetur infra in articulo de potentia ⁊ effectibus forme in secundo membro videlicet in quinta ampliatione ad regulaꝫ ꝙ forma non seruata actus sit nullus vbi etiam de particulari omissione ⁊ supra eodem de forma ex verbis consistente.§.preceden.

¶ Sed an illud quod per notas et zifras signatur dicatur de scriptura puta.c.pro centum.x.pro decem.v.pro quinque.l.pro quinquaginta vel penes nos iuristas ꝑ lege.ff. pro florenꝯ vel penes nos pro digestis.c.paruum pro capitulo.C.magnum pro codice penes nos ⁊ sic de similibꝰ.breuiter dicendum est.Q̃ aut sunt zifre seu note cognite ⁊ frequentate ⁊ in vsu existentes que habent certam et determinatam significationem puta littera.C.posita circa numerum que significat centum ⁊ in libris vel allegationibus iuris significat codicem ⁊ signum.l.predictum quod in materia numerali significat quinquaginta aut penes nos iuristas legeꝫ ⁊ signum.ff.quod in materia numerali positum significat florenos ⁊ in libris nostris ac iuris allegationibus significat libros digestorum ⁊ sic de similibus ⁊ tunc talis zifra vel nota dicitur de scriptura ⁊ habet vim scripture etiam in actibus exigentibus scripturam pro forma ⁊ solemnitate:vt patet in testamentis dicta.l.quotiens.§.primo cũ ibi plene notatis.ff.de heredi.institu.iunctis hijs que plene traduntur per Bartol.⁊ scribentes in aucten.quod sine.C.de testa.fallit in casu dicte auten.quod sine ⁊ in libris seu testibus iuris ciuilis vt in secunda cõstitut.de codicis:vꝫ in ru.C.de emen. co.insti.in fi.⁊ in prima constitutione ffoꝝ.§.penul.⁊ in.l. secunda.§.penul.C.de vete.iur.enu.licet illa cõstitutio de consuetudine non seruetur.per que iura patet ꝙ ista conclusio procedit nisi vbi de iure vel de consuetudine caueatur ꝙ scriptura extense ponatur quia non sufficerent tunc tales zifre vel abbreuiature cum non habeant formã scripture nec dici possint scriptura extensa quamuis Bald.in dicta autentica quod sine velit tunc sufficere notas seu zifras abbreuiatas que sint cognite ⁊ in cõmuni vsu:sed opinio contraria ⁊

De eo qđ p zifras ⁊ notas signatur.

precedens est cõmunior:quam sequuntur magis communiter scribentes in dicta auctentica quod sine ⁊ Jmol.in dicta l.quotiens.§.primo penulti.columna vbi dicit instrumenta testamenta ⁊ rescripta in quibus sint note numerales puta C.vel.x.vel.v.⁊ similes vel signa abbachistarum non viciari ex eo.

¶ Quedam vero sunt note seu signa que licet sint in vsu ⁊ cognita non tamen habent certam ⁊ determinatam ac vniformem significatiõem vt dictio ⁊c. abbreuiate scripta que vt dixi supra post docto.in.l.gallus.§.idem credendum.ff. de liberis ⁊ posthumis intelligitur primo secundum naturã actus aut consuetudinem notarij in talibus actibus solitaꝫ seruari:⁊ si non appareat de talibus actibus intelligitur secũdum cõsuetudinem in similibus seruari solitam:⁊ si de his non appareat secundum communem consuetudinem notariorum que si non appareat aut sit varia importat substãtialia non autem accidentalia vt habetur in dicto.§.idem credendum.ideo Bald.in.l.hac consultissima in principio.C. de testamen.si dicatur in imbreuiatura testamenti presentibus testibus ⁊c.presumitur interuenisse solemnitas communis rogitꝰ q: ista dictio ⁊c.est roboratiua ⁊ ãpliatiua ex interpretatione siue breuiloque loqutionis ⁊ tunc talis significatio vel importantia dicti signi ⁊c.non dicitur de solẽnitate scripture licet ex scriptura iuncta dicta consuetudine seu dicto iuris adminiculo ⁊ consequenter per quoddam medium virtualiter eliciatur propter quod adminiculum habetur illud quod ex ea signatur pro nuncupato non autem pro scripto. Et ideo in actibus exigentibus scripturam pro forma vel solemnitate illa dictio abbreuiata nihil significat ⁊ non potest extendi prout est in appellationibus ⁊ sententijs vt est communis conclusio in dicto.§.idem credendum in dicta.l. gallus.ff.de liberis ⁊ posthumis.Unde in actibus exigentibus scripturam clausula in qua est dictum signum ⁊c. dicitur imperfecte scripta ⁊ cum talis contractus sit primo scribendus ⁊ postea publicandus iuxta.l.cõtractus.C.de fide instrumentorũ non poterit postea vt credo extendi citra crimen falsi per predicta ⁊ nota.per Bald.⁊ Salyc.in dicta.l. contractus ⁊ docto.in dicto.§.idem credendum.

¶ Quedam vero sunt zifre seu signa inusitata ⁊ incognita ⁊ per ista signa scriptura non probat sed viciatur puta si per signum tabellionatus alicuius notarij in quo notarius representat suum nomen ⁊ cognomen per duas litteras vel per duas sillabas vellem scribere suum nomen in mea scriptura vel si quis faceret litteras nouas prout vidi vel loco dictionum vteretur signis nomen dictionis habentibus vt quotidie videmus per nota.in.l.sed cum patrono.§.fi.ff.de bonorum possessione cum glo.sua nec enim vt dicit ibi text.tales note nostre littere sunt.Et hoc vbi scriptura ẽ de forma ⁊ de solemnitate quia tunc tales note non probant ⁊ viciant scripturam.Quod si ponantur ĩ materia in qua scriptura nõ est de forma vel solemnitate sed solum fit ad probationem tunc secundum Bald.⁊ Jmol.in dicta.l.quotiens.§.primo tales note ⁊ zifre incognite ⁊ non vsitate licet non probent non tamen viciant ⁊ perinde est ac si scriptura earũ non eẽt facta ar.l.prime post prin.ff.de inu.rupt.⁊.l.sed si pupillus §.proscribere.ff.de instito.

¶ An autem in dubio scriptura sit censenda de forma ⁊ solemnitate Paulus de castro consilio secundo in antiquis in principio dicit ꝙ non sed ad probationem.inferens ꝙ statutum arctans producentem instrumentum mandati ad faciẽdum mentionem de nomine notarij ꝙ non teneatur pro forma scribi facere in actis nomen ipsius notarij ita ꝙ possit talis nominatio per testes probari vt ibi latius per eum ⁊ secũdum Jnnocen.in capitulo primo de his que fiunt a prela. sine consen.ca.subscriptio testium vel partis regulariter nõ est de forma vel solemnitate nisi in casibus a iure expressis vel quando ita se haberet consuetudo ⁊ probat tex.in auctẽtico de fide instrumenoꝝ.§.sed si instrumenta vbi ita tenet glos.quamuis contrarium dicat glo.in.l.generali.C.de tabu.libro decimo cõtra quam est communis opinio ⁊ decisio Johannis An.in additio.Specu.in titulo de instru.edi.§. instrumentum in addi.incipiente dicit accursius ⁊ ita trãsit Barba.in Rubrica de fide instrumẽtorum in.xlvij.colum.

Scriptura ĩ dubio an sit de forma.

potest

potest autē subscriptio etiā certi ꝛ determinati tabularij esse de forma si lex vel statutū ita mādent: vt patet in.l.j.C.de cō ne.si.debi.lib.x.ꝛ notat Ro.consi.cciij.incipi. quo ad pmū. primo dubio.reliqua.s.eo.versicu.

Scriptura qñ est d̄ forma an d̄eat eē publica.

¶ Queri etiā potest an qñ scriptura est de forma debeat esse publica vel priuata: decisio colligitur ex eo qđ dicitur. isti.d̄ testa.in prin.ꝛ.C.eo.l.hac ꝯsultissima.in pn̄.de testib̄ in scri ptis: ꝛ ex eo qđ dixit Panor.in.c.qꝛ ppter.in prin.iij.col.de ele.ꝛ si ex mēte disponētis aut materia subiecta pcipi nō pōt in dubio pōt intelligi ēt de priuata: vt ibi plene colligitur.

Quis dicat legisse.

¶ Item quero quis dicatur legisse scripturā: ꝛ an ille q̄ suc cincte non legit. Bar.ꝛ Bal.in.l.j.in prin.ff.de his q̄ in te sta.delen.ꝛ Feli.late in prohemio decre.vij.colum.

Ubi scptu ra est d̄ sola an possit p testes pro bari.

¶ Quero insup an in actibus exigentibus scripturaꝫ possit tenor probari per testes forte si scriptura nō repiatur vel sit amissa. d̄ hoc habet in.l.cū proponebatur.ff. de legi. vbi gl. Bar.Bal.ꝛ Pau.de ca.ꝛ in.l.errore.C.de testa.vbi Ale. ꝛ moder.ꝛ late per do.meū Jaso.in.l.iij.iiij.colum.cū seqn. C.de bo.pos.contra tabu.cū cōcor.de qbus per Pau. d̄ cas. in.l.iurisgentiū.§.qđ fere.ff.de pac.vbi do.meus in fi.cōmē. ꝛ Pau.de ca.cōsi.ii.in antiquis.ꝛ in.l. hēdes palā.§.j.in fi. cōmē.ff.de testa.ꝛ est mā tractāda in articu.de pbatiōe sole.

Verbū ob scuꝝ an pos sit p testes declarari.

¶ Insuper quero an verbū obscurū vel omissum in actibus exigentibus scripturā possit per testes suppleri vel declara ri.Bal.in.l.fi.C.de fideicō.ꝛ Angel.in.l. quotiens.§.j.ff.de here.insti.tenuerunt ꝙ sic.ꝛ Bal.ꝛ moderni in.l.certi con ditio.§.quoniam.ff.si certum peta.ꝛ Fran.de are.in.l. si ita stipulatus.§.grisogonus.ff.de verbo. obliga.

Subscribēs an hēat pro scribēte.

¶ Item quero an subscribens habeatur pro scribente. An ge.in.l.ita stipulatus.§.grisogon⁹.ff.de ver.obli. vbi tradit hec materia tenuit ꝙ sic dicens ꝙ statutum disponēs ꝙ scri ptura manu debitoris scripta habeat executionē parataꝫ ha bet effectū etiaꝫ in scriptura a tertio scripta ꝛ manu debitoris subscripta: eo qꝛ subscribens totā scripturam scripsisse virtua liter censet: cū qua opinione transeunt ibi cōiter docto.ꝛ mo derni: maxime Alexan.ꝛ facit.l.j.§.inter filiū.ꝛ.l. diuus.in prin.ꝛ.§.subscribere.ff.de fal.ꝛ tex.iuncta glo.in verbo ha betur.in.l.emptor.§.lucius.vbi solet tāgi hec materia .ff. de pac.per quem tex.cū glo.dicēt ibi Bar.ꝛ Bal. ꝙ subscribēs se scripture per aliuꝫ facte ita sibi preiudicat ac si totā scriptu ram scripsisset: pro quo sm̄ Alexā.ꝛ Are.in dicto.§. grisogo nus.facit qđ voluit Bal.in aut.cōtra qui ppriā.C. de nō nu mera.pecu.vbi voluit ꝙ dispositio illius aut.loquēs in negā te proriā scripturam habeat locuꝫ in negante scripturam a se subscriptam: per tex.in.l.cū antiquitas.§.fi. vbi etiā traditur de hac materia.C.de testa.qui vult ꝙ ideꝫ valet scriptura ex tensa manu testatoris qđ subscripta.facit tex.in.l.j. circa me dium.ff.de cōsti.prin.ꝛ in.l.si per eplam.in verbo subscripse rit.ff.de acq.here.vbi probatur ꝙ subscriptio principis ideꝫ opatur qđ epistola sua.Ex quo gn̄aliter inferunt docto. vbi. supra ꝙ statutū loquens ꝫ scribentē hꝫ locum ꝫ subscribēteꝫ. Alias sm̄ Ange.quē Jmol.in.d.§. grisogonus.refert voce dixisse sequeretur absurdū: ꝛ posset insurgere iniquitas si tar dus in scribendo vellet contrahere sm̄ formam statuti in re exigente celeritatē: ꝛ propter multitudinē scripturarum non posset in modico tempore scribere si non posset d̄ iure facere scribi per alium ꝛ non sufficeret subscriptio.

¶ Predicta procederent nisi exp̄ssio vel scriptura sit de for ma: quia tunc subscribens non hēτur pro scribēnte sm̄ Fran. de are.in.d.§.grisogonus.in.iij.col.per illum tex.ꝛ.l.cū an tiqtas.in fi.C.de testa. cōsiderata dispositione iuris antiqui que vbi corrigit. In casu illo tm̄.allegat etiā nota.per Ang.i l.si quis ex argentarijs.§.j.ff.de eden.ꝛ qꝛ in iuramento req ritur formalis expressio nō sufficit iurare sibi deberi per iu ramentum alis prestitum: vt habetur in capitu. penul.de iu reiuran.vbi Panor.ꝛ alij. Reliqua pn̄t videri per dominū meum Jaso.in.l.emptor.§.lucius.j.ꝛ.ij.colum.ff.de pac.

Personali tas ē d̄ sola.

¶ Quadragesimoqnto. Personalitas vt etiā dixi.s.eo.dr̄ de forma adeo vt nō liceat a persona recedere: vt per Bal.i l.j.§.ne autē.in princi.cōmen.iūcto discursu.C.de cadu.tol. ꝛ notatur in.c.quorundam.xliij.distin.vbi domi. Preposi. dicens ꝙ in his que sunt de forma non pōt ab ea recedi: nec ratiōe persone nec ratione materie: nec rōne tēporis. Et ibi

Qñ ꝛ q̄ pn̄t ꝛ non pn̄t p aliuꝫ ipleri.

tangit post Archi.an per alium explicari possit. Et an duo imperfecta ꝯiungantur ad faciendū vnum perfectū. Jđ tex. in.c.lꝫ ex quadā.de testi.ex quo exigit ꝙ testis deponat pro prio iuramento. allegatur ad hoc ꝙ lꝫ alis qs possit iurare p procuratorem habētem speciale mādatum: vt per Joā.and. in.c.fi.de iura.calū.in.v.vbi bonus.tex.ꝛ facit.c. pcurator. de ele.eo.lib.tm̄ testis non pōt iurare p procuratorē cū spāli mādato: ppterea qꝛ reqritur pro forma ꝙ ipse iuret dū tex.i d.c.lꝫ ex quadā.vult ꝙ testis iuret ppio iuramēto sm̄ bald. Pe.de ancha. Panor.ꝛ cōiter docto.ibi. Jdeo Bar. in.l. qui bona.§.qui aliena.ff.de dam.infec.vbi etiā Ro.ꝛ in sin gulari.viij.ꝛ.ix.ꝛ bal.in rubri.ff.de iureiu. circa pn̄. dicūt ꝙ testis non pōt iurare per pcuratorem spāliter cōstitutū nec etiam per nūciuꝫ qui cōcipit verba in personā dn̄i per.l.iiij. §.idē diuus.cū glo.in verbo testimonij.ff.de testi.ꝛ in.d.c. lꝫ ex quadā.ꝛ sm̄ Ro.in.d.§.qui aliena: iuramentum per qđ quis pbat propriā ignorātiā non pōt prestari per pcuratorē: eo qꝛ iura dicunt iurari ppria manu: vt in ca. si vero aliqs in verbo ppria manu.de sen.exc.ꝛ facit.c.vt circa.in verbo pro prium iuramētum.cū ibi notatis per glo.de ele.in.vj. Et sic qñ lex vult aliqd fieri ppria persona vel pprijs manibus: aut proprio iuramēto vel actu personalitas est de forma: ꝛ voluit Jo.an.in.d.c.vt circa.vbi late Gemi.§.penulti. examinans contrarietatē que fuit in hoc inter Archi. Jo.an.ꝛ Pau. d̄ leaza.qui tandē ita tꝫ cū modificatiōe.j.in limitatiōib⁹ dicē da: qꝛ sm̄ Jo.an.ibi psona vel manus tua nō est mea lꝫ iura mētum qđ cū spāli mādato prestas p me hn̄ sit meū in tantū ꝙ si sit falsuꝫ sim periurus.c.ij.ꝛ fi.de iureiu.in.vj.ꝛ.c.fi. de iu ra.calū.eo.li.ꝛ glo.que icipit quoꝝ iterest.in.c.j. de ele.eo. lib. Et cum predicta opiniōe ꝙ qñ exigit iuramētuꝫ propria manu nō liceat iurare per substitutum: transit Cardi. in cle. j.in.xxj.nota.de iureiu.per glo.ij.in.c.fi.de iura.calū. p quā ibi dicit Panor.in.iij.col.iuncto.c.j.de iudi.in.vj.ꝙ vbi lex reqrit pn̄tiā alicuius nō licet facere actū per pcuratorē: qꝛ il le dr̄ pn̄s qui exhibet se ꝯspectui: per glos. in.c.dudū.de se pul. Subdit ꝙ statutum puniēs facientem actū personaliter non includit facientē per aliuꝫ: per glo.in dicta cle. in verbo publice.de vita ꝛ ho.cle.que iuncto tex. vult ꝙ vbi psonalr̄ dr̄ aliquid fcm̄ intelligit per se non per aliū: secus dicit si nō esset appositū verbū personalr̄.c.si quis suadēte.xvij.q.iiij.iū cto.c.mulieres.de sen.excō.naꝫ sm̄ Panor.vbi.s. lꝫ in.d.c. si qs adsit verbū manus nō tm̄ adest aliud verbum pprias vel possumus dicere ꝙ dcm̄.c.in hoc recipit declarationē ꝛ de terminationē ab alijs iuribus: vꝫ a.d.ca.mulieres. prout ibi tenet Panor.ꝛ Cardi.in repe.c.perpendimus.circa pn̄. de sen.excō.ꝛ Jo.de ana.in.c.sicut dignū.viij.col.de homi. Et dixit Bal.in.l.infantes.ff.de fideicō.lib. ꝙ statutū puniens principalē non respondentē positiōibus non hꝫ locū in pcu ratore contumace sentiens ꝙ principalis persona ponat ibi per modum forme: ꝛ sm̄ Bal.in cōsi.xxv.incipi. casus super quo.in.col.j.volu.sm̄ penul.impssionē: nisi psone qbus pstat cautio de qua in.c.q̄q̄.de vsur.in.vj.sint de psonis que pn̄t illam recipere ad formam.d.decretalis nō valet ipsa cautio tanq̄ non sit seruata forma.

De v̄bis ipoztātis bus pso nalitatē.

¶ Predicta cōprobant per tex.in.l. p hac.in verbo pprijs manibus.C.de erro.mili.an.li.xij.p quē dicit ibi bart. ꝙ ad ministratores reipub.deputati ad solutiōes faciēdas nō pn̄t soluere per substitutū: nec substitutus tenet recipere solutio nem per pcuratorē. Et sic dixit Bal.in.l.j.§. ne autem. per illum tex.in v̄bo pprijs manibus.C.de cadu.tol.sequit Ro. in.l.j.§.si quis ita.iij.colum.ff.de verborū obligatio. ꝛ facit optimus tex.in.c.quicūq̄.in verbo pprijs manibus.queꝫ ad predicta notat ibi Gem.de heret.in.vj.ꝛ est gl.in .l. singu lo a.in verbo pprio sigillo.de testa.que dicit per illum tex. ꝙ quis non pōt illo casu se subscribere per aliū. Et ad p̄dicta ex ā facit qđ dixit Bal.in.c.j.§.iniuria. de pa.iura. firmā.et bonus tex.in.l.si duas.ante fi.cōmen.ff.de excusa. tuto.ibi si modo per seipsum exerceat ꝛ qñ apponitur vt per seipm co gnoscatur hoc v̄bū significat psonalitatē ita vt nō possit alte ri delegari: vt per Frā.de are. in .l.j.§.j. vbi late dn̄s meus Jason in.j.notabili.ff.de acq.posses.ꝛ ibi idē de clausula per temetipsum.per vosipsos.ꝛ de clausula tumet vel illemet: ꝛ de clausula tu Alberte cognoscas.ꝛ vel tu vicarie. ꝛ de clau sula tuipse vel per te cognoscas. ꝛ de clausula tutu. vel per se se .vel p te te.ꝛ de silibus: cuius dicta eēnt h̄ trāspoitāda. Et aliquando sine tali plica vel adiectione ponuntur verba significātia personalitatem de se quo casu sufficit: vt patet ex eo quod dixit Baldus in auten.habita.quinta columna.C. ne filius pro patre de statuto puniente ingredienteꝫ in loco

Tractatus de forma ⁊ solẽnitate.

vt non comprehendat mittentem nũcium:per text.notabilẽ in.l.quod sepe.§.si quis amico.ff.de contrahenda emptio. ⁊ facit.l.prima.§.ait pretor.ff.de vi ⁊ vi armata.⁊ quod notat Cardinalis in capitu.primo.in fi.de conuer. infi. per illũ textum cum glo.quem refert ⁊ sequitur Joannes de ana.in capitulo sicut ius.in fine.de simo.facit quod dixit Bar.quẽ supra proxie retuli de statuto puniente principalẽ nõ respõdentem positionibus vt non trahatur ad procuratorem contumacem. An autẽ verbũ precipio importet psonalitatem. tradit Feli.in.c.eam cõcupiscentiã.secunda colum. de constitutio. Talia igitur verba arguunt personalitatem cũ plerunq; soleat considerari industria persone.l. inter artifices. ff.de solu.l.nemo est qui nesciat.ff.de duo.re.vbi Barto.l.j. ff.de v.a.⁊ extraordi.cogni.l.dicim functo.ff. de offic. asses.l. missi opinatores.C.de exa.tri.libro.x.l.secunda.C.de cano. lar.tribu.eodem lib.l.j.C.de prepo.agen. in re. lib. duodecimo.Specu.titu.de feu.§.primo.versicu. duodecimo.in fi. ⁊ in titu.de salari.§.fina.versicu.quid si doctor.cum sequen. Bal.in.l.prima.§.ne autem.vbi late.C.de cadu.tollen.⁊ in l.cum antiquitas.C.de vsufruc.⁊ in capitu.finali.vbi alij.de offi. delega. cum similibus.

¶ Predicta que dicta sunt q verba adiecta de quibus supra importent personalitatem non procedũt si lex dicat si qs aliquem manibus percusserit:nam nisi dicat proprijs nõ important personalitatem.d.c.si quis suadente.iuncto.d.cap. mulieres.de senten.excommunicatio.sm Panormita.in.c. fina.de iuramen.calum. ⁊ dixi.s. hoc eodem.§.seu versicu. Ideo compaternitas potest contrahi per procuratorem sm cõmunem opinionem.de qua in capitu. veniens. de cogna. spiri.⁊ Feder.consil.xv. ⁊ per Alexandrum in.l.gallus.§. forsitan.colum.fina.ff.de liberis ⁊ posthu.q̃uis iura dicant manibus leuetur.capitu.q̃uis.cum simi. de consecratione. distinctione quarta.

¶ Secundo limitatur nisi lex vtens talibus verbis per alia iura determinetur ⁊ declaretur vel vt euitetur iurium correctio sm Panormita.in dicto.c.fina.de iuramẽ.calum.iunctis his que ad hoc dixi.s.eodem.§.seu.versicu.⁊ hoc vult glo. in verbo capere.in capitu.cum episcopus.de offi.ord.q̃ ad hoc ibi notat Gemi. sequitur Feli. in.d.c.licet ex quadam. secunda colum. circa finem.

¶ Tertio limitatur nisi quando lex exigit propriũ iuramentum certo casu:⁊ quis fecisset actum per alium:quia tunc poterit per illum iurare:dũ tamen habeat speciale mandatum sm Gemi.in dicto capitu.vt circa.§.penulti.de electiõe. in sexto. Ideo cum testis non possit per alium deponere.c.testes.iij.questione.viij.⁊ habetur in capitu.de testibus.extra de testi.tunc bene procedit quod dicũt doctores in dicto .c. lz ex quadam.de probatio:per alium testis iurare nõ possit: que limitatio sm Gemi.non haberet locum si lex vltra procederet dicẽdo q propria manu vel persona iuret . sequitur Feli.in dicto capitu.lz ex quadam.secũda colum.nã sm eos refert an lex exigat proprium iuramẽtum:an vero q quis iuret propria manu vel persona.

¶ Quarto limitatur sm Feli.in dicto capitu.licet ex q̃daz. scda colum.de probatio.nisi lex vtens his verbis manibus proprijs vel equipollentibus apponat ea in materia non preiudiciali:q: quando non est preiudiciale potest fieri per aliũ sm Cardina.in clemen.j.de iureiuran.per illum tex.vbi papa pronũciat manibus suis esse faciendũ:⁊ quando tamen fecit per alium:q: non fuit preiudiciale.Et ideo nõ potest iurare per alium quãdo lex exigit q pprijs manibus iuretur: q: lex hoc exigit ad maiorem terrorem:vt per Gemi.in dcõ capi.vt circa.§.penulti.⁊ sm Feli.in dicto.c.licet ex quadã. scda colum.in fine.hec est ratio quare cõpaternitas põt contrahi per procuratorem lz iura exigat puerum manibus leuari.c.quãuis.de consecratio.distinctio.iiij. quia iste actus in leuando non est preiudicialis:sed bene in erudiendo leuatũ ⁊ sic potest coniungi hec ratio cum illa quã dedi supra eo.in in prima limitatione.Non tamẽ credo hanc limitationẽ esse faciliter tenendam:quia posset inducere magnam confusionem in disputando an actus sit preiudicialis vel nõ ita q in dubio vel vbi liquido nõ apparet personalitatem non eẽ preiudicialem standũ putem regule:⁊ quãdo euidens est actuz nõ esse pindicialẽ:ista psonalitas reddit ad istar leuis solẽnitatis:q̃ omissa ñ vitiat actũ:vt dixi.s.quotuplex sit foza:⁊ dicã j.i arti.de potẽtia ⁊ effectib⁹ fore circa effect⁹ fore nõ suate.

¶ Quadragesimosexto. Dicitur forma ex causa: vt dixi .s. eod.post Baldum in.l.si duo patroni.§.si quis iurauerit.el primo.ij.colum.ff.de iureiuran.qd est vbicunq; lex non vult actum valere sine causa:iuxta ea que dixi.s. de cognitio.forme in prelu.⁊ patet in.c.q̃uis.de electio.in.vj.vbi in appellatione ab actu electiõis est cã inserenda:de quo etiam in.c. prouida.eo.titu.⁊ lib.Et idem in appellatione ab interlocutoria.⁊ facit qd dicimus de promissione sine causa q non valeat tanq̃ informis.l.cuz de indebito.§.fina.ff.de proba.qd qualiter ⁊ quãdo procedat tradi solet per Barto. in.l.nuda ratio.ff.de dona.⁊ in.l.iurisgentium.§.adeo. ⁊ ibidẽ Ang. in.§.sed cũ nuda.ff.de pac.vbi etiã per alios:⁊ per Barto.⁊ docto.in.l.generaliter.C.de nõ nu. pe. per glo. pc.in.l.j.§. si.ff.de inter.ac.per doctores in.l.certum.§. si quis absente. ff.de confes.⁊ per Bal.in.l.fina.in fine.C.si certum peta.vbi appellat istam formã solẽnitatem causalem:examinat Bar. post glo.in.l.ij.§.circa.ff.de do.excep.⁊ tunc conditio dicit esse de forma cum habeatur pro causa:⁊ notat Bar.in.l.cuz ad presens.ff.si certum peta.facit.l.a titio.⁊ quod ibi dicunt Barto.⁊ scribentes.ff.de verbo.oblig.Et est aduertenduz q solẽnitas causalis:quandoq; tendit ad formaz actus:vt in dicta.l.cũ de indebito.§.fina.cum alijs iuribus.s. allegatis quo casu omissa vitiat:quãdoq; tendit ad formã probationis actus seu eius quod pbationis vicẽ obtinet:vt in ɔfessione ⁊ chirographo sine cã.d.l.cum de indebito.§.si.iunctis his q̃ habẽtur in.d.l.generaliter.⁊ tunc si aliter veritas hẽri potest actus non vitiatur.l.cũ instrumẽtis.C.de fide instrumẽ. ⁊ notat Bal.in.d.l.si.C.si cer.peta.cum auten.ibi posita.in in vlti.colum.dum dicit q scriptura quãdoq; requiritur ad substãtiam actus:quãdoq; ad necessitatẽ probationis:ɔ quo alĩs dixi in articulo quotuplex ẽ foza tractãdo de forma act⁹ pbatoria:ex quibus patet q tunc cã que exigit circa pbationem actus tñ non dicitur de forma necessaria actus:sed accidentali.Ex predictis infert q actus sine cã dicitur iformis. Hinc iurans sibi deberi aliquid non expressa cã dicitur informiter iurare sm glo.in.d.§. si quis iurauerit.ex quo ibi bal. dicit q cõfessio sine cã dicitur informis:⁊ etiã sententia sine cã ac probatio testiũ que debet esse formis sm eum ibi:⁊ in.l. solam.C.de testi.⁊ Cano.in.c.cuz cãm.de testi. que an ⁊ qñ ita informiter facta valeant.tradit Bald.ibidem vbi subdit post Bar.que actio oritur ex statuto formi:⁊ que ex statuto informi ⁊ non exp̃mente aliquã cãm que cadat in formam contractus:vel quasi ad quoꝝ dicta breuitatis cã me remitto ⁊ nota.per Bar.⁊ alios repetẽtes in.l.oẽs populi.ppe finẽ cõmẽ.ff.de iusti.⁊ iur.An autẽ ⁊ qñ libellus sine cã procedat ⁊ dicat formis:tex est in.l.⁊ an eadẽ.§.actiones.ff. de excep. rei iudi.⁊ plene traditur in.l.j.in prin.ff.de eden. Que autẽ actio oriatur ex ɔsuetudine formi vel informi tradit Bar.in l.de qbus.in.iij.q.prin.ff.de legi.vbi sñe dicit qd de statuto volẽs ɔsuetudinẽ dici formẽ que inducit aliqd qd cadit l aliquod formatũ a iure cõiputa in ɔctũ vel quasi ius succedẽdi ⁊ filia:⁊ tunc dici informẽ seu difformẽ qñ nõ cadit in aliquod ius formatuz:ita q possit oriri actio de iure cõi:vt ibi plenius per eũ.⁊ dixit Bal.in.c.j.§.si qs per triginta.ij.col. p illum tex.si de feu.fue.ɔtro.q possessio feudi dz eẽ formis:hoc est tanq̃ feudalis.facit in arg.l.si.ff.quẽad.ser.amit.sic ⁊ pstatio de qua in.l.cũ de in rẽ verso.ff.de vsu.⁊ in.l.si certis ãnis.C. de pac.dz esse formis ⁊ cũ cã sm Bald.vbi.s.q: non dz plus opari prestatio q̃ stipl'o que sine cã non valet.l.ij.§. circa.cũ alijs iuribus supra allatis.ff.de do.excep.Subdit Bal. vbi supra solẽnitatẽ psumi circa ea que formiter acta sunt ⁊ nõ circa informia.i.vbi nõ apparet cã:vt notant Pe.⁊ Cy. in.l.j. C.de cõtrahen.⁊ cõmit.stipu.⁊ hoc sentit glo.or.in.d.§.circa.⁊ in.l.obligationũ fere.§.plz.ff.de ver.oblig. Postremo subijcit q legũ presumptiões nõ adaptant ad ea que nõ hñt certã formam erogationis.l.scio.ff.de an.lega. Ex his apparet quẽadmodũ cã qñq; est de forma:⁊ quẽadmodũ ex appositione vel omissiõe cãe aliqd dr forme ac nõnullis alijs modis. Reliqua dixi supra de cognitione forme in pĺu.

¶ Quadragesimoseptimo. Dicitur forma esse modus:vt dixi.s.eo.sm Bal.in.d.l.si duo.§.si quis iurauerit.ff. de iureiuran.allegat.l.qui rome.§.flauius.ff.de verborum obligatio.vbi scdm summarium Bal.omissio modi ⁊ forme etiã in actu fauorabili impedit dispositionem etiam fauorabilẽ.ille enim qui debet manumittere seruũ vindicta non potest alio modo manumittere:vt ibi:sed ille text.nõ dclarat q modus pro forma

Cã est forma.

Modus est de forma.

pro forma capiatur lz in se verum sit: vt dixi in diffinitiõe for-
me ubi dixi q forma est modus fm quez quid fieri debet: & q
modus & forma pro eodē quãdoq capiatur videtur esse tex.
in.l.fina.C.de mo.multan.vbi datur forma magistratibus &
iudicibus prout maiores sunt & minores mulctandi: & postea
subiungitur q excedentes modū quem tex. formam appel-
lauerat puniatur: & dixit Bal.in.l.incerti.in.xiij.q.in princi.
C.de interdic.q modus dat esse rei.l.iulianus.§.sed & si qs.
ff.ad exhi.vt als dixi: & .j.adhuc dicā. Et dicit logicus q mo-
dus est adiacēs rei determinatio vt habet fieri. Modus au-
tem multipliciter capitur: vt declarat Bar.in.l. quibus die-
bus.§.termilius.in prin.cōmen.ff.de conditio.& demonstra.
Aliquando enim extra predictum propositum capitur tãq
quedam moderatio: & dicitur a moderor moderaris: vt dixit
Nellus in tracta.bãni.in vltima questiõe tertie partis secũdi
tēporis. in.iiij.colum.& tunc est moderamētum seu tempera-
mentum rei cui adducitur.l.j.ff.ad legem falci.& insti.eo. in
princi.& l.qd conditionis.cum ibi notatis.ff.de donatio.cau-
sa mor.& l.seruitutes.la prima.§.modus.ff.de serui.& l.ob-
ligationum fere.§.modus.ff.de actio.& obligatio.vel aliter
fm Bartolum vbi.s.modus tunc dicitur: & largo modo om-
nis qualitas dispositioni adiecta per iura predicta: quod in-
tellige dūmodo veniat ad moderandum. specialius autem
sumitur p onere iniuncto honorato ac pro causa finali: vt in
l.scda.§.fina.cum ibi pulchre nota.per Bartolum & Bald.
ff.de dona.& in.d.§.termili⁹.cū ibi not.& per Bal.in rub.C.
de conditio.insti.& ff.de odi.& demon.& in.l.aretusa.in pri-
ma lectura.in secunda columna.ff.de sta.homi. vbi dixit q
modus ita specialit: & predicto modo sumptus est veluti fre-
ni quedam temperies: & tunc bene dicitur esse forma: vt est
textus in.l.cum eorum.C.de senten.vbi modus datus iudi-
cato dicitur forma: intelligendo sane illum textū. & aliter q
glo.intelligat dum dicit forme date obtemperandum: q: in-
telligo.i.snie sub eo modo seu forma date: & ita potest itelli-
gi etiam tex.in.l.fina.in fine.C.de iudi. quem als induxi ad
formam snia.simile dicitur in.l.diuus.ff.de in integrū resti.
Esset enim magis absonum dicere forme: idest sententie: sz
non est proprie forma talis modus: quia ante eius implemē-
tum tenet actus.l.demonstratio.§.fina.ff. de conditio.& de-
monstratiõi. & habet in dicto.§. termilius. ac in locis.s.alle-
gatis. Idcirco Bal.hoc senticus in dicta.l. cum eorum. di-
xit q modus adiectus sententie est implēdus & obseruãdus
sicut forma: non autem voluit dicere q esset proprie forma:
nam vt dixi in diuisionibus forme: quedam est forma impro-
pria inter cui⁹ membra posui illud quod lz necessario sit im-
plendum & obseruandum: tamen est obseruandum post actū
finitum & validū allegando: maxime notata per Baldum in
l.vniuersa.C.de preci.impera.offeren.& modus generalia q
modificat etiam potest apponi pro forma: vt in dicta.l.serui-
tutes.§.modus. vbi per allegatos modos datur forma vten-
di seruitute: & aliter sumi comperitur modus ac extra ppost-
tum nostrum: ideo omitto tractare: de quo per Albericum
in dictionario suo.

Impressio dicitur forma.

¶ Quadragesimooctauo. Dicitur forma tanq quedaz im-
pressio: vt dixi.s.eodem in princi.vt in sigillis .l.j. circa me-
dium ibi sigillo impresso: vbi Baldus notat illum tex.melio-
rem de corpore iuris: ad hoc vt sigillum exigat ipressionē.C.
de commu.ser.ma.facit.c.inter dilectos.cuz ibi notatis.de
fide instrumento.& quod voluit Panormita.in.c.secũdo.in
penultima colum.eodem titu.vbi per illuz tex.& l.ad testiū.
§.signi.ff.de testa.dixit q si quis velit signare cum re nō ha-
bente caracteres vel litteras legibiles: puta cuz corrigia nō
potest. allegat etiam ca.significantibus.de appellatio.facit
textus in.§.possunt.ibi vnius sculpture.institu. de testa.or.
Et sic ex caracteris impressione dicitur forma fm Baldum
in.d.l.si.duo.§.si qs iurauerit.ff.de iureiurā. & vult Signo.
consilio.lxxviij.in quarta colum.vbi dixit q sigillatio quam
requirit statutum Bononie in volentibus condere vltimaz
voluntatem secretā est de forma adeo q als non valeat act⁹.
& q appelletur impressio forma: & patet in.l.prima.ff.de con-
trahenda emptione.vbi dicitur q materia monetari ex for-
ma publica percutitur que forma nihil aliud est q caracterī
impressio: vult Cuma.consilio.xxxviij.in fi.vbi aliqua bona
dicit de materia.hinc fm Baldū vbi supra caracter qui im-
primitur in cera dicitur forma. facit textus in .l. qui falsam.
in principio.ff.de fal.vbi pecunia non dicitur formata nisi p
impressionem: & dixit Baldus in consilio trigesimosexto.in-
cipien. Thomas de scarampis.in fine.in tertia parte consi-
liorum in penul.impressione.q forma nihil aliud est q ipres-
sio in materia sicuti figura Cesaris impressa ferro. An aut ex
impressio litterarum que fit super papiro cū calamo vel stam-
pa dicatur forma: patebit ex his que dicam infra in versicu.
sequen.in illo membro q forma dicatur ex figura. Ex predi-
ctis apparet q statutum loquēs de sigillo vel de pecunia in-
telligitur de habente impressionem caracteris: quia alias
non est pecunia vel sigillum nec habeat formam pecunie vel
sigilli lz adsit rotonditas & quassatur vel qua requisita. Et i
fabricanda vera pecunia tria exiguntur: materia non viciata
vt q: in auro non misceatur auricalcum.l.prima.ff. de cōtra-
hen.emptione.& l.prima.C.de vete. numis.po.libro.xj.& iu-
stum pondus, vt tantuz valeat argenteus nūmus vel aureus
qtū tantidem auri vel argenti in massa: q: tantā vtilitatē de-
bet afferre pecunia in forma quantā in materia: quoniam ex-
pressio que fuerit in eius fabricatione debeat de publico fie-
ri: ita vt nihil detrahatur valori materie ac si esset in massa:
vt est tex.cum glo.in verbo debiti ponderis.in dicta.l.pma.
& ibi Barto.C.de vete.nu.po.& in dicta.l.prima.ff. de ꝯtra-
hen.emptio.vbi glo.& Bald.& Barto.in.l.prima.ff.de au-
ro & argento legato.& in.l.prima.in principio.ff.si certū pe.
& glo.in capi.quãto.de iureiuran.lz de cōsuetudine non ser-
uetur ratio ponderis fm Bartolum: vbi supra. Et predicta
exiguntur in materia: secundo exigitur in pecunia forma de-
qua.s.hoc est principis imago.dicta.l.j.de vete. nu.po.& l.
prima.ff. de contrahen.emptio.& quod dicitur in euāgelio.
Cuius est imago hec & subscriptio.iunctis alijs iuribus.s.al-
legatis. Tertio exigit aptitudo cāe efficiētia hoc est aucto-
ritas imperialis vel regalis.l.penulti.& fina.C.de fal.mo.et
capitulo primo que sint rega.ita pulchre distinxit Bald. in
consilio incipiente: casus talis est domini de scala
facit.c.quãto.cum ibi notatis per glo.& doc.de
iureiuran.& quod dixit Angelus in.l.lecta.ff.si cer.petatur.

¶ Ex predictis infertur q defectus sole caracteris seu ipres-
sionis impedit rei essentiam: vt scilicet res que cuz caractere
vel impressione diceretur talis sine ea talis nō dicatur nec vt
talis valeat. Quinimo si defectus superueniat viciat: puta si
caracter sigilli amplius nō appareat: vt est tex.& ibi notatur
in.c.inter dilectos.de fide instrumēto.& vbi si sigillum fran-
gatur pro tanta parte vt imago impssa non dignoscatur: vel
tantū atteratur seu quassetur q nomē & caracteres in substā-
tialibus & his litteris que prestant cognitionē sigilli seu cu-
ius sit non dignoscatur non facit fidem sigilli: & vere non est
sigillum propter forme amissionē: vt dixit Cardina.in cle.si.
in.v.notabili.vt lit.pen. Idem dicitur ibi de litteris scriptu-
rarum que propter vetustatem vel aliter legi non possunt.
Sed in predictis casib⁹ an sufficiat q aliquo modo per ocu-
lum itellectus percipiatur sigillum seu eius forma tam in lit-
teris q in alijs caracteribus. Et quid de litteris in pgame-
no vel papiro cū calamo vel stãpa impssis tradaz.i.in primo
membro de figura. Reliqua de materia sigilli tradit Pan.
in dicto.c.ij.in penulti.& vlti.colum. de fide instrumento. &
in.c.post cessionem.de proba. Et nota q sigilla debent ap-
parere orbita & caracteres vt sit forma glo.in.d.c. inter dile-
ctos.in versicu. dimidia.

Figura dicitur forma.

¶ Quadragesimonono dicitur forma ex figura seu tanq fi-
gura: vt dixi.s.eo.in pnci.pro cuius rei declaratiõe est sciē-
dum q figura dicitur pluribus modis fm Bal. in.l.j.§.simi-
liq modo.C.de lati.liber.tol. vbi numerat tres modos: nā

Figura quotupliciter sumatur.

quãdoq capitur pro superficiali apparentia rei: vt in.l. fina.
in princi.C.de edic.di.adri.tol.fm declarationē Io. quam
sequitur Accur.vbi instrumētuz dicitur prima sui figura nō
canzellatum nec viciatum qn in superficiali apparentia non
apparet vicium neq macula: de quo infra eo.mēbro dicaz.
Plus est q: signum ante tabernā dicitur figura: nam prout
dixit Paulus venetus in sua logica in predicamēto quali-
tatis habemus formā & circa aliquid cōsistentē figurā vt cir-
culus ante tabernam qui est demōstratio & signum & apparē-
tia hospicij ibi existentis. Quãdoq capitur fm Bal.vbi su-
pra figura pro quadā similitudine per tex.l.d.§. similiq mo-
do qui tex.non probat: sed probat q non dicatur in figura iu-
dicij fieri id qd iudicij formā non habet lz ea que fiūt per mo-
dum voluntarie iurisdictionis in quasi figura iudicij fieri di-
cantur: & dictio quasi que est nota similitudinis: vt in.l. pen-

gnificationes nobis representate per litteras ꝛ scripturam sine forma terminoꝝ: qꝛ vt alr dixi significatum est forma vocabuli non modo sm legistas: verum sm logicos qui innituntur nude ꝛ simplici veritati: non autē interpretationi sicut legiste: ꝛ etiā hoc secūdo modo dicimus inspiciendū an instrm in sui prima figura habeat vitium: vt qꝛ instrumētum testamenti careat anno: die: vel inditione: vel institutione filij in potestate qui nō negabatur filius vel dicebatur in testō esse filius: iuxta.c.per tuas.de proba.ꝛ similibus substātialibus: prout declarant docto.in dicta.l.fi.ꝛ prece. Est enim aduertendum ꝙ ista forma inuisibilis que cōcernit significationē vocabuloꝝ potest esse duplex in vno instrumēto: vna scilꝫ que cōcernit officium ꝛ exercitium notarij actū recipientis: puta inuocationem diuini nominis annū: diem: rogationē: subscriptionē: ꝛ similia. de quibus in.l.generali.C. de tabu. lib.x.ꝛ per Barto.in.l.si quis ex argentarijs.§.si initium.ff. de eden.ꝛ plene per Barba.in rubrica de fide instru. Alia que respicit factum partium rogantiū instrumētum ꝛ ipsum contractum seu testamētum: vt qꝛ filius instituatur ꝛ ꝙ in vēditione interueniat pretium in pecunia nūerata ꝛ in locatiōe merces: ita dixit Bar.in.l.si quis legatum.ff. de fal. inducens ad declarationem an ꝛ quādo notarius in cōtractu nullo vel informi dicatur falsum cōmittere: nā sm eum ibi si instrumentum sit forme in cōcernētibus officium ipsius notarij: lꝫ contractus sit informis in se: ꝛ quo ad factum partiū: tamen cōmittit falsum non ecōtra.d.l.si quis legatum.ꝛ.l.qui falsam.ff. eo.titu.cū concor. ibi per Bar. allegatis: de quo aliquid habet in.l.iubemus.C.de testa.quā māim nō curo hic examiare.

¶ Ex predictis cōstat quando dicatur scriptura in sui prima figura seu prima facie vel prima fronte vitiosa seu vitiata: de qua clausula prima facie vltra glo.in dicta.l.fi.in princip.C. de edic. diui adria.tol. videatur tex.ꝛ qd ibi dixit Bal.in.c. per tuas.de proba.ꝛ tex.in.c.ad audientiā.de rescrip.ꝛ.c. dilectis filijs. de appel.ꝛ.l.j.§.si vero.C.de cadu.tol.ꝛ.l.alieno.§.fi.ff.de fideicōmis.liber.de clā prima fronte. est tex. in l.i.C.de postu.ꝛ in.l.quinquaginta.ff.de proba.

Unus contextus ꝛ continuatio.

¶ Quinto dicitur forma indiuisus ꝛ interpolatus ac continuatus contextus ꝛ ꝙ sine interpositione facti vel temporis actus celebretur: ita ꝙ si volens baptizare dicat hodie: ego te baptizo: in nomine patris ꝛ cras vel infra horam dicat et filij: ꝛ post cras vel infra aliā horā ꝛ spiritus sancti non valeat baptismum: vt per Petrū aureolum in.iiij.sen. di.iij. qōne secūda. tenētē ꝙ sit necessaria continuatio sermonis: qd intelligunt aliqui: maxime simiste vt non procedat in modico silentio: vel si tussis interponat que intentionē nō discōtinuent de quo infra dicetur. Sic est de forma ꝙ consensus ꝛ voluntas adhibeantur eodem contextu in actibus qui sui natura non exigunt diuturnū tempus vt videmus in testamētis in.l.heredes palam.§.fina.ff.de testa.ꝛ.in.l.cū antiquitas.C.eo.sic ꝛ in stipulatione: qꝛ post interrogationē debet sine interuallo sequi responsio.l.j.§.qui presens.cum ibi notatis.ꝛ.l.continuus.in princi.ff.de ver.obli.vbi dicitur ꝙ actus interrogandi ꝛ respondendi debet esse cōtinuus seu continuatus: ꝛ patet in.l.duos.§.fi.ff.de duo.re.notat Bal.in.l.solā.vltima colum.in princi.de testi. Sic ꝛ in contractu inominato quia non celebratur qn inter meū actū dādi vel faciendi ꝛ tuū dādi vel faciendi interuenit interuallum: qꝛ tūc non cōcipitur contractus inominatus: sed vltimus actus vel resoluitur in mandatum: aut quid aliud: vt per Alexā.in.l.j.§.qui presens. de verboꝝ oblig.ꝛ colligitur in.l.si cum fundum.in glo.j.ff. de pactis. vbi etiam docto.hoc notant: de cuius glo.intellectu ad ibi dicta me remitto. Sic ꝛ in subscriptione testium in testamento in scriptis: qꝛ testes debēt se simul subscribere nec valeret subscriptio aliquorum facta post aliorum recessū.l. hac consultissima.versi.in omnibus.ꝛ verbo simul.C.de testa. reprobata glo.in verbo in medio.in.d.l.cum antiqtas.quā reprobat alexan.post alios in.d.l.hac consultissima. Sic et in electione qꝛ post publicationem mora non interposita dꝫ fieri collatio ꝛ post collationem nō interposita mora sꝫ mox electio vt habet in.c.cum post petitam.de elec.ꝛ per Pan. in.c.qꝛ propter.in prin.vj.colū.in.xiiij. substantiali de elec. Sic etiā est in iuramēto litis decisiuo qd defertur a parte parti: qꝛ deferens iuramētum non obligatur ex delatiōe nisi ille cui defert statim iuret vel acceptet ꝛ anteq̄ ad actꝰ extraneos fiat diuersio nec valet iuramētum tunc ex interuallo prestitum nisi ex nouo consensu.l.non erit.§.si neq̄.cū ibi notatis.ff.de iureiur.ꝛ hꝫ Bal.in.l.j.in.xiij.col.ver.extra queritur.C.qui admit.ꝛ Imol.in.c.audita.de elec. stante statuto ꝙ mulier nō possit adire hereditatem sine consensu duorū propinquorum non sufficit ratificatio eorum ad validitatem aditionis: quia isti consensus accessorij cū sint de forma: nihil operantur nisi interueniant statim ꝛ anteq̄ fiat disgressio ad extraneos actus: sic ꝛ ea que ex interuallo fiunt nō videntur inesse: sed que statim.l.lecta.§.dicebā.ff.si cer.peta.ꝛ sic consensus qui requiritur pro forma seu solēnitate non valet si ex interuallo prestet. sequitur Ro.d.l.j.ꝛ Imol. Alex.ꝛ Are. in.l.si quis mihi bona.§.iussum.ff.de acquiren. hereditate. Item sm Imol.in.l.si stipuler.§.fi.ff.de verbo.oblig. generaliter non valet cōsensus ex interuallo adhibitus nisi quis dederit tempus deliberandi seu tēpus respondendi ex interuallo: vel conserit tali interuallo vel deliberationi: aut non contradixerit.ar.l.filiusfa.ff.ad macedo. alr autē dicit ꝙ interuallum vitiat quēlibet contractum ne contingat quē impediri disponere de re sua si diceremus quem teneri expectare responsum ꝛ nō est verisimile sm eum ꝙ si quis pmittat: puta dare equum ticio pñti pro.x. voluerit expectare longū tēpus habēdi responsum: ꝛ ꝙ interim vendere non possit: qd argu. a verisimili attendi debet: ꝛ est magne efficacie: vt hētur in.l.tale pactum.§.fi.ff.de pactis. subdit ꝙ bonus vir alr nō arbitraret.l.in bone fidei.ff.de eo qd cer.loc.l. vir bonus.ff. iudi.sol. q̄uis opinio sit in cōtrarium vt dicetur.j. hoc eodē mēbro prope fi.post glos.ꝛ no.in dicta.l. si stipuler.ꝛ hoc in contractibus demonstratur ex ethimologia verbi cōsensus qd vt dixi.s.de cognitione forme importat idē qd simul sensus: ꝛ sic simul ꝛ eodem tempore ac inter presentes: sm textū cum glo.in verbo cōsentire in.l.consensu.ff.de actio.ꝛ obliga. ꝛ in.l.j.§.fi.ff.de contrahen.emp.facit tex.in.l.j.§.j.ff. de pac. ꝛ glo.magnam.c.j.de re.ecce.non alie.in.vj.que diffinit cōsensum esse plurium ad quos res pertinet voluntatem simul iunctam.ꝛ predictam opi.sequitur Fabi.de monte in tractatu de emptio.ꝛ ven.in.v.q.princi.xiij.col.allegās Pau.de castro idem tenere in.l.si ego.ff.si certū peta. per.l.remittit seu prece.in fi.ff.de iureiu. Hinc si dixero: dono titio q sit absens mulūꝫ meum ꝛ aliquis ei referat ꝛ acceptet nō valebit donatio: qꝛ non adest consensus simultaneus sm Bald.in.l. nec ambigi.post glo.C.de dona.ꝛ Fran.de are. cōsi.xvij.ij. colum. licet hoc fieri posset accedente nūcio vel epistola: vt ibi qui sunt organum mei consensus etiam si fieret donatio in piam cām sm glo.ꝛ Barto.in.l.illud.C.de sacro san.eccl. ꝛ glo.in.l.j.C.de dona.cau.mor.de qua materia per Bar.ꝛ doct.in.l.absenti.ff.de dona.ꝛ in.l.qui rome.§. flauius. vbi Alex.ff.de verbo.obliga.ꝛ.j.dicetur in.§.seq. Ideo Ioan. an.ꝛ moderni in.c.si inter.extra de spō. dicunt ꝙ interuallū inter interrogationē ꝛ responsionē in matrimonio vitiat matrimonium: ꝛ sm Panor.in.c.tua nos.in fi.cōmen.eo.titu. in matrimonio cōsensus nō debet esse separatus: sed simul seu sus: q̄uis Archi.xxvij.q.ij.ꝛ Alexā.in dicta.l.si stipuler.§. fina.ij.colum.aliter dicant ꝙ interuallū predictū non viciet matrimonium ita ꝙ sm alexan.cōmunis opinio Cano.in.d. c.si inter: sit talis. Ideo dicebat Ioan.an.in.c.licet.de pcur. in.vj.post Zenze.ꝙ si constituo procuratorē eū qui est pñs si tunc non acceptat habetur pro contradicente.l.filiusfa.§.iussus. ff.de procu.ne contingat plus debito negociū protellari. et adeo continuatio est de forma ꝙ ex duobꝰ īpfectis nō sit vnū formale perfectum: vt est glo.in.c.quorundam.per illum tex.xxiij. distin.vbi docto.ꝛ do.Prepo. Et faciendo regulam modo predicto esset limitanda vt nō procedat in modico interuallo seu silentio: vt vult tex.in dicta.l.continuus.in prin.ꝛ in.l. j.§.qui presens.ff.de verbo.obliga.cum ibi nota.nisi in testamento in quo potest etiā modici temporis interuallū vitiare sm qd habetur in dicta.l.cū antiquitas.C.de testa.ꝛ in.l.heredes palam.§.fi.ff.eo.ꝛ ad hanc limitationē facit qd dixi.s. eo.§.in prin.de interuallo inter vba baptizantis: ꝛ qd dicat modicum interuallum. Bar. Pau.de ca. Alexan. ꝛ Areti. post alios in dicta.l.j.§.qui presens.ff.de verbo.obli.dicunt si stipulatio fiat eadem die: ego credo ꝙ hoc sit arbitrarium iudici sm materiam subiectam per ibi nota.ꝛ in.c.quia ppt. de elec. Itē fallit si interuallū occurrat necessitate nature vt propter tussim vel dolorē vel necessitatē mingendi: ꝛ sic de similibus: vt hꝫ in.d.l.cū antiqtas.cū concor. de qbꝰ in prec.limita. Item fallit quando est datum tēpus ad deliberandum vel pars est contenta ex interuallo responderi: vt dictum fuit.s.

Interuallum qn vitiet actū.

proxi.post

proxi. post Imol. in. l. si stipuler. §. fi. ff. de ver. obli. vbi etiã Alexan. dixit cum Bal. in rubri. C. de cõsti. pecu. ꝙ si me interroges an velim tibi aliquid promittere ⁊ ego dicã: volo cogitare ⁊ in crastinum respõdeam ꝙ sic nõ valet stipulatio: per tex. in dicta. l. j. §. qui presens. vbi solet tangi: ⁊ glo. in. l. iurisgentium. §. igitur nuda. ff. de pac. Quid aũt sit si lapsus sit terminus deliberandi: an nihilominus duret facultas acceptandi dicam in sequen. limitatione.

¶ Quarto fallit in actibus qui celebrãtur ⁊ possunt celebrari inter absentes tam accedente nuntio vel epistola qui sunt organum ⁊ instrumẽta ꝯsensus alterius partis q̃ alr: qr tunc gerens actum cũ absente necessario presupponit debere interuenire interuallum. d. l. qui absenti. ff. de dona. ⁊. l. ⁊ p inter positam. eodem titu. ⁊ idem in cõtractibus qui ꝯsensu perficiuntur. d. l. ꝯsensu. ff. de actio. ⁊ obli. ⁊. l. j. in fi. ff. de ꝯtrahẽ. emp. glo. ⁊ docto. in dicta. l. si stipuler. §. fi. tex. l. publia. §. fi. ff. depos. lz secus quãdo verbis perficitur obligatio: vt in stipulatione: vt per glo. in dicta. l. nec ambigi. ⁊ patet in dcã. l. j. §. qui presens. cũ iuribus. s. ad hoc allegatis: ⁊ quãdo possit vel vel nõ possit contrahi inter absentes: latius in. §. seq. dicere continget. Et in hac materia est tex. notabilis in. c. si tibi absenti. de preben. in. vj. qui decidit multas questiones formato casu super collatione facta per episcopũ absenti de beneficio ecclesiastico vt nõ acquiratur ante ratificationẽ ei cui facta fuit collatio: ⁊ vt non possit anteq̃ constet an is cui facta fuit collatio velit recusare alteri cõferri: ⁊ vt possit statui terminus ei cui facta est collatio ad respõdendũ an illud velit acceptare: ⁊ vt post lapsum termini anteq̃ sit alteri collatum adhuc possit acceptare. Et ꝙ procurator constitut⁹ q recusauit possit iterũ acceptare anteq̃ mutata sit voluntas constituentis. est tex. in. c. licet. de procu. eodem lib. qui loquitur in procuratore inter absentes cõstituto. Intra quãtũ aũt tẽpus debeat generaliter fieri acceptatio vltra premissa potest colligi ex notatis in. c. q̃ sit. de elec. in. vj. ⁊ in. c. j. de lit. conte. per Anto. de but. ⁊ in. l. si quis arbitratu. ff. de v̄. obl. ⁊ in. l. j. ff. de lega. ij. per Bar. in illa questiõe quomodo sciã ꝙ ille in cuius arbitrio est collatum relictum nollit arbitrari: ⁊ quãto tempore duret potestas arbitrãdi. Et ex notatis per Ro. ⁊ Alexan. in. l. qui bona. §. fi. ff. de dam. infec. tex. ⁊ docto. in. l. fi. §. sed ⁊ siquis. C. cõmu. de lega. ⁊ dicit Archi. Ioan. an. in nouel. ⁊ Gemi. in dicto. c. licet. ꝙ si cõstituo te procuratorem ⁊ infra sex mẽses acceptes dũmodo non ꝯstet de mea voluntate mutata satis erit. ⁊ Alexã. in dicta. l. si stipuler videtur velle durare tempus acceptandi quousq; mutetur voluntas mea.

¶ Quinto fallit in actibus sui natura sepatim vel cũ interuallo fiendis: vel q pmittitur sepatim fieri: qr in illis interuallum non vitiat: vt videmus in lit. contest. prout etiam seruat practica: vt per Antoñ. de bu. Pano. Marti. ⁊ cõmuniter Cano. in. c. j. de lit. ꝯte. ⁊ do. de ro. decisio. clxiij. alias. ccclij. seu. ccclxxxj. seu. 726. vbi volunt ꝙ lit. conte. etiã inducatur per responsionẽ factam ex interuallo. Idẽ volunt Goffre. in c. dudum. el. ij. de electio. ⁊ no. in. c. prout. de do. ⁊ cõtuma. quicquid dicant Bar. ⁊ sequaces in. l. j. C. de lit. conte. moti. quia contestatio dicitur a con qd est simul ⁊ testatio qr põt dici simul ex perseuerantia petẽtis: ⁊ quousq; nõ apparet de mutata voluntate sm eos: ⁊ Gemi. post Archi. in. c. licet. de procu. dicentes ita esse in alijs actibus: qr presumitur perseueratio quousq; cõstet de mutatione. l. cũ hic status. §. pinde. ff. de dona. inter virum ⁊ vxo. l. cum taciti. ⁊. l. ij. ff. de donatio. c. maiores. in fi. de baptis. glo. ⁊ docto. maxime allega. ⁊ Are. in dicta. l. si stipuler. §. fi. ff. de verbo. obli. Nã sm doc. ⁊ Pano. in dicto. c. j. si producens libellum illũ reuocet ante responsionẽ rei nõ inducet lit. conte. per responsionem etiã ex interuallo factam. Simile patet in subhastãte qr quãdo res subhastatur plus offerens etiã ex interuallo admittit ⁊ censetur cum eo cõtractum dũmodo infra tẽpus iuris seu l preconio prefixum offerat sm Bar. in. l. licitatio. in princ. ff. de publica. ⁊ in. l. tẽpora. C. de fide instru. ⁊ iur. ha. fi. ⁊ habetur in. l. j. C. eo. lib. x. Item habetur in aut. hoc ius porrectũ. C. de sacro san. eccle. in reb⁹ eccle. ⁊ hoc tempus vt ibi in rebus fisci ⁊ minorum est viginti dierum in alijs arbitrarium. Sic ⁊ in his que dixi. s. quĩtuplex est forma ꝙ quedã exiguntur ante actum: quedã tempore actus: quedã post: vt ibi. Simile in eo qui incipit tenere hospitium qr obligatur hospitari etiã illum qui ex interuallo venit. l. j. ff. fur. aduer. nau. cau. sta. Sic ⁊ quãdo pecunia proijcitur in populo sit accipientis non facta distinctione interualli nec absentie alicuius: qr videtur donari occupanti. l. qua rõne. §. fi. ff. de acqui. rerum do: l. si id quod. ff. pro dereli. Et sm Bal. in. l. pecuniam. l. ij. C. de condi. ob cau. si doctor legens ex forma statuti debet habere certum salarium: illud habebit legens absq; conductione: qr videt cum rep. cõtrahere: vt no. in. l. omnes populi. ff. de iusti. ⁊ iure. ⁊ in. l. qui semel. ff. de decre. ab ordi. faci. nec est necessarius vnicus cõtextus: sed sufficit impletio cũ eo qr statutum semper loquit: ⁊ est quasi organũ quo mediãte cõtrahitur cũ repu. facit. l. arriani. C. de hereti. ⁊ ita etiã firmat Alexan. in dicta. l. j. §. j. ff. de verbo. obli. inferens ex hac decisiõe ꝙ vbicũq; vigore legis vel statuti aliqs agit in remp. etiam si agat ex interuallo actus non vitiat: qr lex vel statutum semper loquitur: ⁊ ꝯsequẽter tam in pncipio q̃ in medio et fine actus. Facit ad predicta quod dicitur de ꝯsuetudine que inducitur ex actibus ex interuallo gestis: vt not. in. l. de quibus. ff. de legi. per Barto. ⁊ alios. ⁊ in. l. ij. C. que sit lon. consue. ⁊ dixit Bar. in. l. qd seruus. in fi. cõmen. ff. de stipu. seruo. ꝙ habere rem pro derelicto est quedã donatio sed acquisitio eius nõ requirit presentiam ⁊ ꝯsensum simultaneum occupantis: sed potest dici ꝙ ibi loqtur in tacita cõuentione que non requirit presentiam: iuxta no. in. l. ij. C. de pac. ⁊ si bene cõsiderentur in locis predictis verba Barto. istud ideo est qr cũ incerta persona cõtrahitur: ⁊ quia natura actus hoc exigit sentiens secus esse si cum certa vt interuallum vitiet regulariter. d. l. j. §. qui presens.

¶ Sexta fallentia põt colligi ex eo qd dictum fuit. s. proxi. fallen. in fi. quando quis agit in rempu. vigore legis vel statuti: vt ibi.

¶ Septimo limitatur ꝙ interuallum non attendatur tanq̃ forma ⁊ ꝙ non vitiet vbicũq; constat nihil aliud actum fuisse durante tempore interualli sm glo. in. d. l. j. §. qui presens. ff. de verbo. obliga. cum qua ibi transit Pau. de castro: puta si ego stipuler a te equũ: nec tu nec ego recedamus ⁊ post diem seu in crastinum promittas: qr valebit ⁊ cõcepta erit stipulatio sm eos: secus si aliquis nostrũ recedat ⁊ in crastinũ veniens promittat: qr vitiabitur stipulatio: vt innuit ibi tex. a contrario sensu: qd non placet ibi Fran. de are. qr ille tex. vult discessum non dici actũ extraneũ: ⁊ sequeretur ꝙ si neutra partium fecisset post discessum aliũ actũ ⁊ constaret et in crastinum fieret post reuersionẽ promissio ꝙ valeret stipulatio contra illum tex. Et iccirco Fran. de are. facit vnam distinctionẽ propter tex. in. l. si ex duobus. in princi. ff. de duo. re. qui non fuit sm eũ bene intellectus: ⁊ inducit in hac materia difficultatem adeo vt Imol. relinquat cogitandũ. dicit enim ꝙ aliquando est certum ꝙ actus extraneus interuenit: ⁊ tunc omni casu vitietur stipulatio: siue promissio interuenerit cum magno interuallo siue cũ modico. d. §. qui pñs. ⁊. d. l. continuus. in princi. ⁊. l. duos. §. fi. ff. de duo. re. ⁊ dicetur latius membro seq. Aut certũ est ꝙ actus extraneus non interuenerit: ⁊ tunc nõ vitiatur stipulatio etiã ex lõgo interuallo: ⁊ ita intelligit. d. l. si ex duobus. in pñ. vbi responsio altera die facta nõ vitiat. Aut sumus in dubio: an actus extraneus interuenerit: ⁊ tunc si responsio fuit secuta intra modicum interuallum tenet stipulatio ⁊ nõ censet actus extrane⁹ interuenisse. d. §. qui presens. ⁊. d. l. continuus. in princi. ⁊. d. l. duos. §. fi. ff. de duob⁹ re. ⁊ est casus sm eum in. l. si duas. in princi. ff. de excu. tu. quem Bal. ibi notat ad hoc vt illud qd sit vna die simul fieri presumatur donec constet de cõtrario. facit. l. in operis. sm vnum intellectum glo. ff. loca. per quẽ Barto. ibi dicit ꝙ si testes deponant de aliquo actu simul facto: ⁊ appareat de prioritate ⁊ posterioritate: eadẽ tamẽ die hoc non obstante dicitur actus simul factus ⁊ testes non incident in falsum: qd sm eum nõ procedit nisi ratione presumptionis predicte: ad qd facit qd dixit Bart. in. l. si fundus. §. si duo. scdo notabili. ff. de pigno. actio. Et dixit Specu. in titu. de ar. j. §. seqtur. ver. qd ergo. l. xvij. col. ꝙ si ptes dixerũt ꝙ arbitri teneant simul iudicare dicant simul iudicasse si eadẽ die tulerint sniam ptim mane: ptim vespis: sec⁹ si dictũ sit ꝙ eodem contextu ferant: quia tunc non dicentur eodem contextu tulisse: ex quo dicto declaratur multũ hec materia. Ideo sm Panor. in. c. cum cõm. scdo nota. de elec. per illũ tex. in verbo ꝯtinue vnus post aliũ dicitur aliquid continuo fieri: lz modicum intercedat interuallum. Nec predictis obstat. l. si quis cũ. §. fina. in glo. in verbo alia hora. ff. de vulg. ⁊ pupilla.

⁊ pupil. vbi dicitur q̄ si testm̄ pupilli sit fcm̄ alia hora reqrit
proprias ⁊ sepatas solēnitates quas nō reqsiuisset si ipsum te
stamentum fuisset a patre eadem die ɔfectuz: propter quod
Fran. de are. in dicta. l. duos. §. fina. ff. de duo. rei. aliter te
nens q̄ in dicto. §. qui presens. dixit q̄ si apparet de diuersi
tate horarum inter interrogationem ⁊ responsionem stipu
latio non dicetur facta vno contextu: nec actus continuatus
ita vt non valeat: quia male sentit ⁊ non aduertit q̄ in dcā. l.
si quis cum. §. si. actus qui fiebat: vz testamentum patris illa
hora factum assumpsit suam perfectionē in illo tēporis instā
ti: ⁊ posset vnum testamētum sine alio fieri: ⁊ non sic est in sti
pulatione: q2 ante responsionē que fit diuersa hora nihil fa
ctum est nec actus habuit aliquam perfectionē. Si vero stā
te dubio an actus extraneus interuenerit inter īterrogatio
nem ⁊ responsionē ⁊ ītercessit longum interuallū ⁊ vltra diē:
vt quia hodie facta fuit interrogatio ⁊ cras respōsio: tūc sm
Fran. de are. in dicto. §. qui pñs. presumet actus extraneus
interuenisse. pro quo adducit tex. in. l. cum multis. §. fina. cū
l. seq. ff. de testa. mili. ⁊ iuxta hanc presumptionez vitiabitur
stipulatio. d. l. continuus. in prin. ⁊. d. §. qui presens. nō faciē
do differentiam de discessu quā vt. s. facit Pau. de cas. ideo
in dicta. l. si ex duob9. respōsio altera die facta vitiat stipula
tionem: q2 interuenit actus extraneus intra ipsuz tēpus qui
si appareret ex partiū confessione vel aliter nō interuenisse
non vitiaretur non obstante īteruallo quicqd dicat ibi ang.
cuius verba videntur contra tex. ideo Bal. ibi dicit q̄ in tanto
spacio. xxiiij. horarum est necesse ad aliquē aliuin actum de

In lōgo in teruallo: an presumatur act9 interme dius.

uentri capiens necesse pro difficili ita q̄ presumatur. Et q̄ ī
longo interuallo presumatur actus intermedius. facit text9
in. l. qd al. lex. §. fina. ff. de adul. sm Are. in dicta. l. ɔtinuus.
in prinei. dum ibi recte intuenti probatur q̄ actus seu impe
tus occidendi de quo ibi fit mentio nō potest videri ɔtinua
tus in alterum diem postpositis actibus nature qui non īpe
diunt continuationem. Ex quo sm eum oritur violenta pre
sumptio q̄ in hac dilatiōe interuenerit actus extraneus dū
tex. loquitur de interpositione horarum tacite excipiēdo in
terpositionem dierum. Et ista distinctio videtur amica veri
tati per quam tex. qui vidētur cōtrariari optime cōcordant:
⁊ probatur in. l. heredes palā. §. si. ff. de testa. dum dicit sim
pliciter vno contextu fieri actū quādo non interuenit actus
extraneus intermedius: q̄uis in stipulatione cōmunis opio
aliter se habeat q̄ interuallum eam vitiet: vt ptz in. d. §. qui
presens ⁊ sequen. Item. l. qui duas. cū predicta declaratiōe
Bal. non facit ad propositum sed potius in cōtrariū q̄ illud
quod fit vna die dicatur simul fieri nisi constet de anteriori
tate quasi si constet de anterioritate dicatur separatim et
non simul fieri. Sed istud est quia in his que sumunt perfe
ctionem vno ⁊ eodem instanti: vt dixi hec procedunt ⁊ ante
rioritas ibi faciebat rem diuerso iure censeri.

Scm̄ codez die presumi tur vno con textu fcm̄.

¶ Ceterum est aduertēdum ad decisionē Bald. in. l. j. vlti
ma colum. C. de oper. lib. quam refert ⁊ sequitur Are. in dcā
l. continuus. in prinei. dū dixit q̄ factum eadē die ⁊ loco cen
setur factum vno contextu: vbi alias interuallum dici viciaret
ad quod etiam sunt notata per Cy. ⁊ Bal. in. l. cū in testamē
to. §. j. ff. de heredi. institu. ⁊ per Bald. in. l. petens. pe. col.
versicu. nunc venio. C. de pactis. post Cyn. in. l. in bonefidei.
C. eo. q̄ actus in dubio presumuntur simul fieri si non appet
de interuallo: ⁊ q̄ instrumenta eodem die ⁊ loco ⁊ corā eisdē
testibus facta presumunt simul ⁊ eodē vbo ɔtextuqz ⁊ cōsen
su facta. faciunt que dixit Barto. in. l. fructus. ff. solu. matri
monio. in materia depositionis testium: de quo infra proxi.
¶ Predicta sunt necessaria ad multa: vt patet ex pdictis ⁊
circa testium depositiones inuestiganda: q2 non sufficit q̄ te
stes dicant ita primo factū fuisse ⁊ postea sic ⁊ sic: vsqz ad per

Testis dbz dicē q̄ vno cōtextu fuit factum.

fectionem nisi dicant q̄ vnus actus fuit incōtinenti ⁊ sine in
teruallo saltem qui habet vitiare post alium factus: adeo vt
non probet depositio testis dicentis stipulationem precessis
se ⁊ promissionem fuisse subsecutam nisi dicat q̄ incōtinenti
subsecuta fuit: quia potuit ex interuallo sequi sm glo. singu
larem in. l. si vnus. §. pactus ne peteret. ff. de pactis. in glos.
in verbo in pactis. post medium. quam sequitur ibi Bart. in
vj. colum. ⁊ alij. scribentes: sequitur Bal. in. l. solam. vlt. co
lum in princi. C. de testi. nam dictum testis interpretatur cō
tra producentē. c. in p̄sentia. cū ibi plene notatis. de proba. ⁊
notant Bar. ⁊ alij in. l. inter stipulatē. §. sacrū. ff. de ver. ob.
lz attenta hac rōne q̄ fiat interpretatio dicti testis ɔ pducen
tem. Aliqñ presumatur factū incōtinenti: vt si testes pbent
de insultu ⁊ percussione: q2 ita presumitur percussio incōtinē
ti ⁊ non ex interuallo post insultum facta sm Imol. in. l. quo
tiens. §. si qs ita scripserit. ff. de here. insti. ⁊ Ang. Cy. ⁊ Imo.
in. l. fructus. ff. solu. matri. cum fortius puniatur percutiens
ex interuallo post insultum: vt ibi: ⁊ per Alexandrum in. l.
diuortio. in principio. iiij. colum. ff. soluto matrimonio.
¶ Et si qs pbet dimidiā ptē p. vij. testes: ⁊ aliā dimidiā per
alios. vij. nō dr̄ pbasse testm̄: q2 ex hoc īsurgit q̄ nō fuit vn9
ɔtextus in testō ⁊ q̄ p̄mi testes fuerint presentes vsqz ad di
midiam partem testamenti: ⁊ alij in alia dimidia subroga
ti sm Bal. ⁊ Pau. de ca. in dicta. l. cum antiquitas. C. de te
sta. pro qua decisione facit qd voluit Bal. in. l. obseruare. vl
tima colum. C. quo. ap. non re. in questione statuti si qs iuerit
de tali loco ad talem: ⁊ sm Bal. ⁊ Pau. de ca. vbi. s. si aliq
testes deposuerint de continētia testamētiv nus plusqz alius
non probant: q2 ex hoc appet q̄ nō fuerint vno ɔtextu adhi
biti: de qua materia latius ibi habetur per Alex. ⁊ moderni.
⁊ per do. meuz Iaso. in. l. ij. in vltimis. col. xvj. C. de bo. pos.
sm tab. ⁊ aliqd per Feli. in. c. lz ex quadā. iij. ⁊. v. col. d testi.
¶ Ex predictis colligitur que fuerit ratio quare longum in
teruallū vitiet stipulationē circa quam rōnem multū laborāt
docto. in dicta. l. i. §. qui presens. ⁊. §. si quis ita. ff. de verbo.
obliga. adeo vt Alexan. ⁊ Are. ibi post Ioan. de imo. dicāt
nullam bonam rationē assignari posse cum contrariū videre
tur: q2 actus ex interuallo presumitur magis deliberatus. l.
si mulier. C. ad velle. ⁊ quod dicit glo. in. l. cum post petitaz.
in verbo pertractando. de elec. nam ideo est q2 in longo iter
uallo presumitur interuenire actus extraneus qui disiungit
consensum ⁊ habet īpedire ne simultanee interueniat: ita vt
responsio nō videatur facta ad interrogationē: ⁊ ita sentiunt
Pe. ⁊ Cy. in dicta. l. j. §. si. ⁊ Imo. in dicto. §. si quis ita. ff. de
ver. oblig. ⁊ Bal. in. l. solam. vlti. col. in princi. vñ. Item te
stis interrogatur de causa formali vbi dicit esse rationem: q2
partes interrogātes non possunt diuidere tempora cum ex
traneo actu ītermedio: puta q̄ vna pars fiat hodie: alia cras
d. l. heredes palam. §. si. facit. l. per retentionem. cuz glo. C.
de vsufru. ⁊. l. cum in plures. §. locatori horrei. ff. loca. sm ītel
lectum Bar. in. l. non solū. §. morte. in col. ass. ij. char.
ff. de oper. no. nūcia. ⁊. l. pacta nouissima. C. de pact. in quib9

Effectus pacti ex in teruallo appositi.

iuribus patet q̄ per pactū ex interuallo factum videt a pro
testatione recessum. Sed attenta ista ratione etiā alij ɔctus
non valerent ex acceptatione et interuallo cōtra cōem opi.
traditam in dicta. l. si stipuler. §. fina. per glo. ⁊ doc. ff. de ver
bo. oblig. ⁊. j. l. j. in si. ff. de ɔhen. emp. ⁊. l. consensu. ff. de ac.
⁊ obli. cū si. vnde Alex. in. d. §. qui p̄sens ac Are. ⁊ do. meus
impugnāt hanc ratiōem: sed videtur mihi bona eo casu quo
actus intermedius seu extraneus hz vitiare actum qd qñ sit
dicetur. j. eo. sequen. mēbro. Et ratio Rei. quaz dabat in. d.
§. si. q̄ partes debeāt simul ɔsentire: ⁊ q̄ īteruallū impediat
istā simultaneitatez. Et q̄ ex rñsione ex interuallo videatur
nouus ɔctus quā Are. in. d. §. q pñs. als. §. si quis ita dānat.
bene intellecta reincidit in idē cum pce. p̄supponēdo q̄ in in
teruallo presumat actus intermedi9. ⁊ dicere put dicit Are.
in. d. l. j. §. si quis ita. ff. de ver. obli. iij. col. q̄ ista rō non nulli
tarez qñ in respōsione fieret cōmemoratio seu mētio interro
gationis: credo q̄ nō sit bene dcm̄: ⁊ q̄ nihilominus stipula
tio vitiaret nec censeret actus ɔtinuus ppter actum īterme
dium ex īteruallo lōgo presumptū. Bald. aūt in. d. l. si stipu
ler. videt sentire q̄ hoc ideo fit: q2 stipulō exigit certā formam
vltra ɔsensum: sentiens q̄ lz ɔsensus pati possit interuallum
etiā longū ⁊ actum intermediū: q2 presumit perseuerare nisi
mutet. l. cū hic status. §. proinde. ff. de do. inter vi. ⁊ vxo. nisi
probet mutatus: vt predixi: tñ actus formales q vltra cōsen
sum requirantur nō patiunt diuisionē tpis cum extraneis acti
bus ītermedijs: ⁊ ita etiā sentit ipse Bal. in. d. l. solā j vltima
colum. in princ. Et in hac opi. residet do. meus. Ias. in. d. §.
qui pñs. eo q2 forma est īdiuidua: ⁊ ɔñr actus formales. l. fu
riosum. vbi Bar. ⁊ alij. C. qui te. fa. pos. ⁊ si est īdiuiduus: er
go ɔtinuus ⁊ sine interuallo saltē longo. d. l. cū antiqtas. C. d
testa. ⁊. d. §. qui pñs. pro quo adducit qd volūt Car. ⁊ Io. de
imol. in cle. cūm. §. pe. d elec. q̄ ea que sunt de forma vel sba

Ea q̄ sunt d forma de bēt esse cō tēporanea.

debent esse contēporanea ⁊ simul explicari cū actu explican
do. l. cum hi. §. pretor. ff. de transa. adeo vt si ex forma statuti
in contractu minoris vel mulieris debeat interuenire cōsen
sus propinquorz necesse sit q̄ statim interueniat anteqz pue

niatur ad

niaꝛ ad eẽntia ꝑ iura que supra ad hoc fuerũt allegata: ⁊ per Alexan. in. l. si cũ dotem. §. eo autẽ tempore. ff. solu. matri. ⁊ ꝙ forma sit indiuisibilis: volunt Bal. in. l. testiũ. non ideo minus. C. de testa. ⁊ Bar. in. l. grece. §. fideiussor. ff. de fideiuſ. vbi Barto. ponit quattuor modos qbus aliquid dr̃ indiuisibile ⁊ inseparabile: inter quos ponit vnum rõne forme: ⁊ idem vult Bal. in. l. si veritas. in prin. cõmẽ. C. de fideicõ. ꝙ solemnitas ẽst indiuisibilis per illum tex. ⁊. l. si vnus. C. de testa. et latius de hoc dicetur. j. Et si dicatur ꝙ attenta ista rõne stipulatio eadẽ die facta cũ interuallo sex vel. x. aut pluriũ horarum non valeret: qꝛ etiam isto casu diuideretur forma: ⁊ tamen iura volunt valere. d. §. qui presens. cum cõcor. ſ. alleg. respondeꝛ ꝙ ciuili consideratione censeꝛ statim ⁊ simul fcã. Sed tunc obstat: qꝛ in emptione ⁊ locatione: merces ⁊ ꝑcium sunt de forma: vt dictũ fuit: maxime in articulo de cognitiõe forme: ⁊ habetur in. l. sciendũ. ff. de verbo. obli. per Barto. ⁊ alios: ⁊ tamen posset emptio ex interuallo fieri ⁊ pretiuꝫ in tempus declarandũ differri. l. in vendentis. C. de contrahẽ. emp. vel ex interuallo ꝯctus fieri. l. j. in fi. ff. de contrahenda emptio. l. si stipuler. §. fina. cũ glo. ff. de verbo. obli. ⁊ est cõis opi. sed ꝙ pretiũ sit de forma non teneꝛ per oẽs vt dictũ ẽ. ſ. quotuplex sit forma circa formaꝫ intrinsecam ⁊ extrinsecam: vnde non potest bene dari rõ que per omnia possit sustineri vt dicit Alexan. in. d. §. qui presens. ⁊ Are. in dicto. §. si quis ita. Et lꝫ Bal. in dicta. l. continuus. in princ. dicat ꝙ interuallum vitiat actum: qꝛ exigit partes itegrales ad sui perfectionem: qđ etiam innuit in dicta. l. si stipuler. ff. de verbo. oblig. dicendo ꝙ qdam sunt actus requirentes partes integrales: vt electio ⁊ stipulatio: ⁊ ꝙ in istis interuallũ vitiet quos act⁹ in. d. l. si stipuler vocat formales dicens ꝙ in eis exigitꝛ vnicus ⁊ continuus ꝯtextus hoc suum dcm̃ ꝯfundiꝛ ex ꝓdictis. Item non placet docto. alia ratio ꝙ ideo hoc sit: qꝛ in actib⁹ momentaneis nõ tolleretꝛ longum iteruallum: propterea qꝛ de facili presumitur obliuio: ⁊ error eoꝝ que dicta sunt: iuxta ea que dixit Barto. in. l. titia. §. idem respondet. ff. de vbo. oblig. ⁊ nota. in. l. si ita stipulatus. in princi. ff. de verbo. obl. cum posset ex errore vel obliuione causari diuersitas que vitiaret stipulationẽ. d. l. j. §. si quis simpliciter. ff. de verbo. obligatio. qꝛ ista ratio nõ cõcludit ⁊ militaret in oĩbus actibus. Et alia ratio specialis in electione adducta fuit per glos. in dicto capitu. cum post petitam. in versi. pertractatã. de elec. que quia specialis est non conuenit in proposito.

Regula ꝙ interuallũ nõ vitiet actum.

¶ Quibus attentis videꝛ esse faciendã regulã in oppositum ꝙ interuallum ẽt ꝯlongũ regulꝛr nõ vitiet actum: vt per glo. ⁊ docto. in. d. l. si stipuler. §. fina. cũ aliis iuribus. ſ. ad hoc allegatis: ⁊ ꝙ casus supra in ꝯtrium positi stent pro fallentiis: put illos pro fallentiis ponit Alexan. in dicta. l. si stipuler. ⁊ in dicto. §. qui presens. vbi etiã dominus meus Jas. Et quia regula inferebam ꝙ stante predicto statuto ꝙ nõ valeat ꝯctus mulieris vel minoris: nisi in eo interueniat consensus duorũ propinquorum ꝙ si mulier accedente ꝯsensu duorum ꝓpinquorum diceret se vendere titio vestem pro decem: ⁊ titius infra triduum acceptet in absentia propinquoꝝ ꝙ valebit cõtractus: quia acceptatio titij inuenit actum mulieris solẽnẽ ⁊ integrum: ⁊ hoc videꝛ de mente Bal. in dicta. l. j. C. q admit. vbi tangit hanc questionem: ⁊ in. l. vniuersa. C. de preci. impera. offe. ⁊ tunc bene quadrat ꝙ forma sit idiuisibilis: qa si est essentialis dans esse toti actui debeꝛ in toto actu interuenire cum det esse rei ꝙ si sit solẽnitatis satis est ꝙ solemnizet illum actũ cuius pretextu itroducitur: nisi vbi reperitur aliter specialiter prouisum. Et pro hac regula facit qđ dicũt Joan. ⁊ Zenze. in dicto. c. licet de procu. in. vj. ꝙ si ꝓcurator constitutus presens per interuallũ ꝯgruis lõgum acceptet tenebit mandatum si non cõstet de voluntate cõstituentis mutata per. d. capitu. si tibi absenti. de preben. eodem lib. presupponendo ꝙ absens post notitiaꝫ sibi datam hẽaꝛ ꝓ ꝓñte. Et ad illud inconueniens qđ dicebat Jmol. in dicta. l. si stipuler posse succedere si possit ꝯtractus ex interuallo fieri: vꝫ ꝙ si vendo tibi equũ pro decem: ⁊ licet tibi ex interuallo respondere interea impediar alteri vẽdere. Respõdet ibi Alexan. ꝙ potes ex interuallo acceptare nisi mutem voluntatẽ. ⁊ generaliter quando liceat mutare voluntatẽ ante alterius partis acceptationẽ. tex. in dicto capi. si tibi absenti. vbi Archidia. j. colum. de preben. in. vj. ⁊ in. l. si pecuniam. in princi pio. ff. de conditio. ob. cau. ⁊ in. §. mandatum. institu. mãda. ⁊ in. l. ante litem cũ sequen. ff. de procura. Barto. notabiliꝛ

Quã liceat mutarẽ volũtatẽ añ ꝑtis acceptationem.

in. l. absenti. ff. de donatio. ⁊ in aut. consti. que de digni. coll. vj. ⁊ in. l. penul. ff. de testa. mili. Bal. in. l. barbarius. penul. colum. ff. de offic. preto. docto. in. l. absenti. ff. de acquirenda posses. ⁊ in. l. labeo. ff. de iureiuran. ⁊. l. nõ erit. §. fi. eodeꝫ ti. vbi Alexan. distinguens inter actus qui dependent a voluntate vni⁹: vt remissio ⁊ renũciatio: ⁊ similia: ⁊ eos qui a duorum voluntate vt cõtractus. Barto. ⁊ Alexan. in. l. q rome. §. flamius. ff. de verboꝝ obligatio. cum cõcor. de quibus per Barba. in repeti. rubri. C. qui admit. xxvj. colum. ⁊ per Fel. in. c. eam te. in princi. cõmen. de rescrip. ⁊ in. c. cũ bertoldus. ij. colũ. ver. quale auteꝫ ius. de re iudi. iũctis notatis. in. d. c. licet. de procu. in. vj. ⁊ videãtur tex. ⁊ no. in. l. ratũ. ff. de solu.

¶ Ceterũ queri solet an vbi interuallum vitiat salteꝫ possit valere actus eo modo quo potest si nõ valet vt agiꝛ: de q̃ questione habetur per docto. in dicta. l. si stipuler. ⁊ Alexan. in dicta. l. j. §. j. ij. colũ. ff. de verbo. obli. vbi ꝯcludit post Bal. in rubrica. C. de consti. pecu. vltima col. ver. sequitur de forma ꝙ aut stipulor hoc modo: ꝓmittis per stipl̃onem: ⁊ tũc si ex interuallo rñdeas non valeat vt stipulatio: nec etiã vt pactum: secus si nõ sit appositũ illud verbũ per stipulationeꝫ. ꝑ tex. in. l. j. §. eũ qui. ff. de cõsti. pe. ⁊ per glo. in. l. iurisgẽtiũ. §. igitur nuda. ff. đ pac. rõ qꝛ ꝑmo casu videnꝛ partes egisse vt solum valeret in vim stipulationis: ⁊ eo mõ quo fiebat: ad qđ faciunt no. in. d. §. igitur nuda. ⁊ vult Bar. in. d. l. j. §. si quis ita. ff. de ver. obli. ⁊ ita etiã transit do. meus Jas. in. d. l. si stipuler. §. fi. facit. l. an inutilis in prin. ff. de accept. ⁊ quod dicã. j. de effectib⁹ forme omisse in illa mãa: an in his q̃ sunt de forma si non valet quod ago vt ago: valeat vt valere potest.

Ubi act⁹ fit ꝑ interualla an eedẽ solẽnitates sint sp necẽie.

¶ Itẽ queri potest an vbi lex permittit ex iteruallo fieri exigantur semper eedẽ solẽnitates vsqꝫ ad perfectionẽ: hoc colligitur ex his que dicuntur circa electionẽ in. c. qꝛ ꝓpter. de ele. ⁊ circa ꝯfectionẽ inũtarii in. l. fi. §. cũ igiꝛ. C. đ iur. deli. et per Ang. in. l. j. §. hec stipulatio. ff. si cui plus q̃ per leg. fal.

¶ Et ex his patet expeditio primi mẽbri quod est de forma continuationis sine temporis interuallo ⁊ interpositione.

Actus itermedi⁹ an vitiet qđ fit.

¶ Secũdo mẽbro ⁊ modo dr̃ continuatio ꝓpter non iterpositum aliquẽ actum in dispositione: vt in. l. cũ antiqtas. C. de testa. ⁊ in. l. cõtinuus. in prin. ff. de ver. obli. ⁊ qñ actus interpositus noceat ⁊ vitiet actũ: puta testm̃ ꝯctum vel stipulationem colligo ex ibi notatis: ⁊ in. l. j. §. qui pñs. ⁊ seq. ff. de ver. obliga. ⁊ alibi qđ aliqñ interuenit actus ꝯtius: ⁊ sine incontinenti: siue ex iteruallo iteruenit in actu vitiat: vt dicit tex. l. l. duos. §. fi. ff. de duo. re. In quo passu est aduertẽdũ: qꝛ si aliter ꝯhentium ꝯdicat: vt qꝛ ego mãdem tibi vel donẽ ⁊ tu recuses: ⁊ non obstãte recusatiõe vel illa reuocata acceptes antequã ego diuertam vel opinionẽ reuocem videꝛ ꝙ teneat obligatio: vt est tex. in. c. lꝫ. de ꝓcu. in. vj. ⁊ ꝓpterea iterrogat⁹ a solẽni doctore de qõne. An si mulieres interrogate an vellent vẽdere domũ per decem rñdissent ꝙ non: ⁊ replicãte eo qui emere volebat ꝙ eas peniteret nisi venderet ipse respõdissent ꝙ sic dixi tenere vẽditõem: qđ cõprobabã ex tex. l. d. l. j. §. cum adijcit. ibi nisi diuersitas stipulationis stipulatori illico placuerit. ff. de ver. obli. de reuocatione autẽ voluntatis eius qui cõstituit procuratorẽ. traditur late in. l. eius q in prouincia. ff. si cer. pe. ⁊ in. l. dispensatorem. ff. de solutio. reli qua traduntur per glo. ⁊ docto. in. d. c. licet. ⁊ in. d. §. cũ adijcit. vbi patet: ⁊ late examinatur de diuersitate iter ꝯhentes. Aliquãdo võ interuenit actus diuersus vel verba diuersa: aut superflua: ⁊ tunc verba superflua nõ vitiant. l. testm̃ non ideo. cũ simi. C. de testa. ⁊. d. l. cũ antiquitas. cum glo. in vbo superflua. vbi Fulgo. ⁊ Alexã. inter ceteros. Qꝛ si sint ipertinentia verba: aut sunt vt hacuis narratio vł sub breuitate dicta ⁊ non viciant. l. que extrinsecus. ff. de ver. obli. ⁊. d. l. cuꝫ antiquitas. cũ glo. predicta: vbi Fulg. ⁊ Alex. inter ceteros que glo. vult ꝙ impertinẽtis verba non vitiẽt: lꝫ secus sit in factis ipertinẽtibus: de quib⁹. j. proximo mẽbro dicetur: ⁊ si fiat adiectio imptinens an vitiet: puta ipsissimus filius meus vel occisor aut adulter heres esto qd iuris: patet in. l. his verbis. §. j. ⁊ in. l. quotiens. §. si quis nomẽ. cum concor. ⁊ distinctione ibi traditis. ff. de here. insti. qđ si interuenerit lõga historia vel narratio vel quid simile impertinens: tũc sm̃ Ful. ⁊ Alexan. in. d. l. cũ antiquitas. vitiatur testamẽtum ⁊ dispositio: ⁊ hoc voluit tex. in. l. que extrinsecus. ff. de verbo. obli. cũ gl. dũ dicit ꝙ si tu a me stipuleris decẽ: ⁊ ego dicã Arma virumqꝫ cano. ꝓmitto valet stiplõ: ⁊ gl. itelligit ꝙ incõtinẽti dicaꝛ ꝓmitto: qđ esse non posset interposita longa historia.

Hinc dicimus

Qñ aliqd cẽseatur traditũ pro forma ⁊ solẽnitate.

Hinc dicimus ꝙ medium impertinens viciat extrema.l.possessio.ff.de vsucap.l.pomponius.§.quesitum ⁊ ibi notatur.ff.de acquirenda possessione. Qd si quis inserat pater noster aut aue maria preterita clausule derogatorie puta si testator dicat nollo secundum testamentum meum valere nisi in eo sit paternoster Auemaria aut talis oratio vel talia verba vel talis historia tunc non dicentur talia verba impertinentia imo necessaria iuxta nota.in.l.si quando.ff.de lega.tertio cum suis concor.

¶ Aut vero interponitur aliquis actus qui consistit in facto seu aliquid facti ⁊ tunc aut illud factum est actus quoquomodo pertinens ⁊ dependēs ad id quod fit seu ab eo qd fit ⁊ non viciat vt in electione missa de spiritu sancto vel tractatus concordie vt per Panor.in capitulo cuz post in pen.columna de elect. Idem si testator dicat lego dimidiam talis fundi tali ⁊ aliam dimidiam vendo eo existente presente ⁊ acceptante quia connexitas rei de qua plene per testamentum non prouidebatur hoc exigit ⁊ valebit vtrunque ⁊ idem si testator iubeat vendi per testamentum talem rem tali. Aut si testator dicat si meum testamentum non valet vt testamentum volo ꝙ valeat vt donatio vt per Angel. Alexan.⁊ Modernos in dicta.l.cum antiquitas ⁊ solet notari in dicta.l.heredes palam.§.fi.ff.de testamen.vbi Imo.subdit ꝙ quidam sunt actus in terminos qui participant de vltima voluntate vt donatio causa mortis de quo plene per Alexand.in.l.secunda.ff.de lega.primo ⁊ assignatio liberti que potest fieri inter viuos ⁊ in vltima voluntate.l.prima §.assignatione ⁊.l.assignare.ff.de assigna.lib.⁊.l.assignare cum ibi notatis.ff.de verboruz significatione. Et tunc solet queri an irritato testamento irritetur contractus in eo insertus ⁊ an talis contractus imitetur naturam testamenti ⁊ sic reuocabilis sicut testamentum vt per Bald.i.l.impuberem §.quod liberti.ff.de fal.⁊ Bald.in.l.fi.ff.de re.co.⁊ in capitulo ceterum.v.colum.de iudi.⁊ Ro.in consilio.clxxi.inci.p decisione consultationis penul.colum.⁊ fi.qui omnino videatur ⁊ Barto.in.l.cum quis decedens.§.codicillis.ff.de lega.tertio ⁊ Bald.in.l.rationes.C.de proba.⁊ in.l.si creditoris.C.de fideicom.⁊ est tex.in.l.prima.§.si quis sub conditione.ff.vt leg.no.ca.cum concordantijs de quibus per Alexan.dicta.l.cum antiquitas in secunda columna. Et ibi an posito ꝙ contractus fieri non posset teneat de quo etiam per Alberi.de rosa.C.de donatio.prima colum.⁊ p Paul.de castro dicta.l.heredes palā.§.fi.tenentes ꝙ sic ⁊ pignus potest in testamento constitui.l.non est mirum.ff.de pigno.actio.⁊ duo rei fieri.l.eandem.ff.de duo.re.⁊.l.tertia.§.cuz igitur.ff.de vi ⁊ vi ar.secundum Angel.in.l.hac consultissima in lectu.perusina.C.de testamen. Et potest iniuria in testamento remitti vt dixit Bartol.in.l.non solum.§.primo.ff.de iniur.⁊ Bald.in.l.si tibi.§.primo.ff.de pactis vbi dicit ꝙ pax potest fieri in testamento sicut ⁊ contractus qd est intelligendum prout supra quando accepit quoquomodo vel pertinet ad actum vltime voluntatis seu ab eo dependet facit.l.ex sententia.§.primo cum glos.ff.de testamen.tut.vbi declaratio testatoris ꝙ tutor de eius voluntate se in testamento tutorem ascripserit non viciat testamentum quia tutella simul corrueret.l.nemo.ff.de testamen.tute. Et secundum Angel.in.l.duos.§.fi.ff.de duo.re.pacta incontinenti apposita non sunt actus extranei vbi tex.dicit ꝙ fideiussio inter contrahendum non dicitur actus extraneus. Et dicunt ibi glo.⁊ Bartol.ꝙ si te interrogante dixero volo ꝙ tua interrogatio scribatur ⁊ deinde respondebo hoc dictum ⁊ talis scriptura non dicuntur actus extraneus. Sic nec calefactio cere pro sigillando testamento secundum gl.in dicta.l.heredes palam.§.fi.nec quod plus est discessus cum breui regressu dicta.l.prima.§.qui presens vbi docto.maxime Paulus de castro ⁊ Alexand.ff.de verborum obligationi propter quod reprehendi solet glos.in dicta.l.duos in.§.fi.in verbo contrarius que dicit omnem actum preter obligationem in actu obligationis dici extraneum. Et text.in dicta lege cum antiquitas.C.de testamen.appellat extranea ad testamentum superflua vel que minime sunt necessaria vnde plenius dicendum est esse extraneum superfluum vel non necessarium nisi sit quoquomodo pertinens aut dependens aut de appēditijs seu connexum ⁊ hoc innuit text.in dicta.l.que extrinsecus.ff.de verborum obligationibus dū dicit que extrinsecus dicunt ⁊ nihil pertinent ad stipulationem ⁊c.⁊ in.l.heredes palam.§.fina.⁊ secundum Cu.in dicto.§.qui presens dicitur extraneus per quem verisimiliter abdicatur animus a stipulatione quando fit in actu stipulationis vel secundum Alexand.ibi quando est talis per quem faciens verisimiliter habet stipulationem pro deserta quod intellectu magis percipi quam litteris enotari potest.l.ratum.ff.de solut. ideo Angel.cum quo transit Alexander in dicta lege cum antiquitas dixit ꝙ ludus scbachorum inter testandum tanquam impertinens viciat testamentum. Quid autem si duo simul testentur an vnum testamentum tanquam actus impertinens viciet aliud dicetur in sequen.membro. Et propterea text.in.l.continuus in principio iuncta glo.ff.de verborum obligationi dixit ꝙ si in stipulatione interponatur aliud negocium inter interrogationem ⁊ responsionem non valet stipulatio.

¶ Predicta procedunt etiam si actus facti interpositus extraneus sit momentaneus dicta lege prima.§.qui presens ⁊ dicta.l.continuus in principio ⁊ multo magis si exigat longum interuallum ⁊ dicitur momentaneus ex quarta parte vnius hore vel minore spacio secundum Joan.An.in capitulo primo de cau.possesso.⁊ propri.⁊ dominum meum Jaso.in dicto.§.qui presens vel verius considerata natura negocij ⁊ alijs circunstantijs que magis intellectu percipi ꝙ litteris enotari possunt vt dicit text.in dicta lege ratum.ff.de solutio.⁊ innuit text.in dicta lege cum antiquitas.nam isti actus momentanei etiam presumuntur distrahere vel abdicare mentem ⁊ animum disponentis aut contrahentium ab actu qui fit taliter ꝙ censeantur velle habere actum ceptum pro deserto ideo text.in dicta lege duos §.fi.ff.de duo.re.dicit ꝙ modicus actus cum modico interuallo non viciat stipulationem nisi sit contrarius hoc est secundum glos.ibi extraneus ⁊ text.in.l.si ex duobus in principio eodem titulo dicit longum interuallum facere presumi fuisse deuentum ad alia negocia ⁊ sic interuenisse diuersionem animi ⁊ tex.in dicta lege continuus in principio versiculo ceterum dicit aliud negocium ceptum diuertere animum ⁊ impedire stipulationem ⁊ in dicto.§.qui presens interuenit solus discessus sine alio actu vt ibi in glo.qui discessus non dicitur actus extraneus vt dictuz fuit ⁊ hec ampliatio optime probatur ex tex.in dicta.l.heredes palam.§.fin.ff.de testamen.dum vult actum alienum indistincte viciare stipulationem ⁊ dixi etiam in membro preceden.circa interpositioneꝫ interualli temporis vbi de hijs videri potest.longum autem interuallum dicitur excessus diei dicto.§.qui presens vbi Bartol.⁊ docto.ita ꝙ diuersitas horarum non causet longum interuallum vt ibi per Alex.

¶ Fallit nisi sit extraneus sermo momentaneus vt dictum fuit supra post glo.in verbo superflua in dicta lege cum antiquitas que facit differentiam inter verba interposita ⁊ actum facti ⁊ hoc patet in dicta lege que extrinsecus.ff.de verborum obligationi vbi breuis sermo extraneus non viciat stipulationem si sit momentaneus vt fuit dictum.

¶ Item fallit in actu facti momentaneo proueniente ex necessitate ⁊ causa nature tam in disponente quam in testibus quia si interponatur non viciat dispositionem vt late patet ex tex.in dicta lege cum antiquitas quia vt vult ille tex.actus nature qui non exigat longum interuallum non interrumpit nec viciat testamentum siue perueniat testatori vel testi ex morbo comiciali vel quia pocula medicinam aut cibum testator sumat vel quia pondus nature depōat ⁊ sic de similibus actibus vt tussis vel singultus aut vomitus.

¶ Item fallit prout puto in actu extraneo occurrente occasione rei familiaris argumēto tex.⁊ fine dicte legis cū antiquitas vt si mercatori dum testator famulus petat claues apothece quasi vir vel mulier patrifa.petat claues capsie vel paterfa.det pecunias pro mittendo in plateam vel aliquid ad familie vsum emendum quod statim ⁊ momento expleatur arbitrio boni viri ⁊ secūdum sensum hominis sensati nō habens diuertere animum. Et idem puto si sit actus facti rem familiarem non concernens nullum iuris effectum prese ferens vel forte inutili momento celebratus vt per Pe.⁊ Imol.in dicta.l.que extrinsecus ⁊ Alexan.in.d.l.cum antiquitas vt si testanti superueniat pauper cui testator det elemosinam vel alter contrahentium ne captiosa fiat interpre

tatio vt in dicta lege cum antiquitas ⁊ probat text. in dicta lege que extrinsecus licet loquatur de verbali interpositione quasi secus sit si interponatur actus deliberatione indigens vt contractus impertinens in testamento quia ille bene distrahit mentem. Ex predictis patet q si inter testandum ⁊ testamento cepto ac nondum finito testator faciat venditionem vel aliquem contractum seu actum inter viuos viciabitur testamentum vt per doct. in dicta lege cum antiquitas per illum text. ⁊ glos. ⁊ docto. in dicta. l. heredes palam. §. fin. etiam per illum textum Imol. Roma. ⁊ Moder. in. l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de verborum oligatio. eo quia contractus est actus voluntarius sine vlla nature necessitate insurgens. l. verba gesserunt. ff. de verborum significatio. ⁊ ista est communis opinio quam firmāt Bald. Imol. Paulus de castro ⁊ Franciscus de arctio in dicta. l. heredes palam. §. fina. ⁊ Roma. in dicta. l. stipulatio post lap. allegatione. xci. ⁊ Angel. Paulus de castro Alexand. ⁊ dominus meus Jaso. in dicta lege cum antiquitas quāuis glo. Dyn. Bartol. ⁊ Angel. in dicta lege heredes palam. §. fin. ⁊ Cyn. ac Alberi. de rosa. Bald. ⁊ Salyce. in dicta. l. cum antiquitas ⁊ Angel. in. l. hac consultissima in lectu. pnn. C. de testamen. velint q donatio vel venditio ⁊ similes contractus facti in testamento ⁊ inter testandum valeant nec viciēt testamentum si non habeant longum internallum cum ⁊ actus extraneus momētaneus secundum eos non viciet stipulationem dicta lege que extrinsecus ⁊ dicit Angel. in dicta. l. hac consultissima se ita consuluisse quam sniam ēt tenēt Petrus de ancha. ⁊ Imo. in Rubrica extra de testamen. ⁊ Roma. in consi. cxxi. incipi. pro decisione consultationis aduertendum censeo ⁊. cclxxiiij. incipiente presupposito q dictum legatum pro qua opinione adducunt dicta. l. assignare. ff. de assi. lib. ⁊ q pignus in testamento constitui possit vel duo rei ⁊ plura alia que supra adduxi sed vt ibi dixi hec ⁊ similia non sunt impertinentia ad testamentum ⁊ debent intelligi si sunt imptinētia ac procedunt quando fiunt pertinenter ad testamentum vt si aliquis pro parte leget ⁊ pro parte vēdat vt legatarius rem integrā habere possit ⁊ sic de alijs prout. s. dicta fuit ex quibus doct. in. d. l. cum antiquitas temperant hāc cōēz opi. vt non procedat. vbi 9ctꝰ quoquomō ptinet ad testm̄.

Testam̄ta duor f. inculcate vnũ cum alio facta.

Et p predicta I qōne facti dicebā q cū duo fratres simul ⁊ inculcate ac mixti fuissent testati q: vnus scā hēdis instōne dixit alteri q faceret ēt suā hēdis instōnem ⁊ postea deuētū fuit ad substitutiones simul ac vnus post alium in eadem rogatione ⁊ testamento q ambo testamenta ex subtilitate iuris reddebantur nulla pp pdicta ⁊ pp diuisionē mētis ⁊ tāto magis q: ex tali inculcatione verba substōnum reddebantur multū offuscalz Bald. in. d. l. cū antiquitas in. j. col. ⁊ in l. lz. C. de pactis velit plurium testamēta maxime reciproca posse simul ⁊ in eadē charta fieri ac cōcludi. l. ij. §. si plura. ff. quēad. te. ap. quod ēt voluit Oldr. 9si. clxxiiij. inci. thema. tale est ⁊c. ⁊ Pau. de ca. in. l. patris ⁊ filij. ff. de vulg. ⁊ pup. dicētes q si vir ⁊ vxor fecerint testm̄ eodez contextu ⁊ in eodē instro ⁊ eadē forma ⁊ dispōne q valeat per tex. l. d. l. pris ⁊ filij cū ibi notatis. nam isti doct. loquuntur vbi seriatim, ⁊ vnus post aliū fuit de per se testatus lz in eodē instro ac sub eadē forma ⁊ rogatiōe ⁊ sub eisdē testibꝰ fuerint ambo testati ⁊ instrm scriptum in vno met pergameno sed I casu I quo consului fuerant mixtim ⁊ inculcate testati ita q testamentum vnius non poterat a testamento alterius discerni vel separari cum dispositioꝰ vnius esset interposita in alterius dispositione ⁊ econuerso ⁊ quia videbatur q dispositio vnius esset actus extraneus ad dispositionem alteriusꝰ. Et nō obstat. l. patris ⁊ filij preallegata tum quia fauor pupilli hoc operatur vt ibi tū q: totum pōt dici paternum testm̄. l. papinianus. §. sed nec impuberis. ff. de inoffi. testa. tū q: non est ibi actus duorum vt in dictis iuribus pz sed actus vnius sup diuersis hereditatibus.

Item iuxta predicta dicunt Ang. de pu. in. d. l. cum antiquitas in lect. pu. ac do. Alex. ⁊ do. meus Jas. q donatio cā mortis debet celebrari vno 9textu ⁊ sine alio extraneo actu sicut in testō dictum fuit per text. in. d. l. cum antiquitas ibi vel vltima quedam dispositio ⁊c.

Quod si actus extraneus apponatur ante vel retro nō viciat vt per Bald. ⁊ Imol. post alios in. d. l. heredes palam §. si. ⁊ est de mente littere in dicta. l. hac consultissimaꝰ in principio. C. de testa.

Quinquagessimosecundo. Aliquando internallum ē de forma vt pz ex tex. cum glos. in. l. si conuenerit. ff. de pigno. act. vbi trina denunciatio facienda debitori per creditorez volentem vendere pignus exigit solemnitatem internalli ⁊ denunciatio continuata non valet vult Ro. ad hoc proposi situm in consi. ccij. incip. quo ad primum in primo dubio ad quod etiam adducit quod dicimus de obsignatione notificatione ⁊ protestatione vt exigant congruitatē temporis ac loci in tantum q eorum omissio viciet. l. creditor ⁊. l. si soluturus. ff. de solut. ⁊. l. obsignatione. C. eo. Et quod dicimus de trina interpellatione vt quis constituatur in mora q debeat esse cum internallo. l. mora in prin. cum glo. ⁊ ibi notatis. ff. de vsur. sic ⁊ geminata confessio non dr geminata nisi interueniat internallum inter vnam ⁊ aliam Bal. in prohemio. C. in. v. col. ⁊ lz tex. in. d. l. obsignatione appellet eā obsignationem solemnem credo tamē q ista magis sint de iusticia ⁊ natura actus q̄ʒ de solemnitate.

Inter uallũ aliqñ est de forma.

Presentia ptiũ qñqz ē forma.

Quinquagesimotertio presentia partium dr quandoqz de forma hinc stipulatio non 9hitur nec formatur nisi inter presentes. l. i. §. qui presens. ff. de verbo. ob. ⁊ insti. eo. §. prio glo. in. l. nec ambigi. C. de dona. ⁊ illud ideo est q: cum exigatur expressio verborum que nō potest fieri inter absentes necessario succedit presentia simile quandoqz dr in iuramento eo q requirat verborum expressionem in valente loqui vt in. c. pen. cum ibi notatis de iureiu. ⁊ per Alex. l. l. j. l tertia col. ff. de verb. ob. q: debet psonaliter. prestari ō quo dixi late. s. q personalitas sit de forma ex quibus ibi dictis potest partim cōmentari iste. §. Est tamen aduertendum q in hijs que consensu perficiuntur presentia partium non est de forma. l. consensu. ff. de actio. ⁊ obliga. l. prima in si. ff. de contra hen. emptio. ⁊ venditio. ⁊ est glo. in. l. si stipuler. §. si. vbi cōter doct. ff. de verbo. obliga.

Insuper est aduertendum quia presentia in stipulatione proprie dici potest ō concomitantia forme non de forma vt dixi. s. de cogni. forme in preludijs vers. xix. quia verba sunt de forma ⁊ ad verborum expressionem necessario ⁊ concomitanter requiruntur verba. Sed queri consueuit an in hijs q̄ fiunt inter absentes sit necessarius nuncius vel epistola ⁊ videbatur q sic quia non est consensus seu simul sensus nisi interueniente presentia vel colligatione voluntatis per aliuz modum equipollentem vz nuncij vel epistole vt per multa iura probaui. s. in. §. preceden. prima charta ⁊ vult Cy. post pe. in. l. generaliter. C. de non nu. pecu. ⁊ post eos Bald. in Rubrica. C. de confes. dicentes q omnis actus qui fit vel sumit effectum inter viuos requirit presentiam partis vel equipollens hoc est organū nuncij vel epistole ⁊ idem vult bal. in. l. cum virum. C. de fideicommis. ⁊ in. l. filie cuius. C. fami. hercilcon. ⁊ Joan. An. in additio. Specula. in titulo de instrumen. edi. §. porro versiculo hac forma ⁊ versiculo sed an pauperes facit. l. inter mortis. ff. de donatio. cau. mor. ⁊. l. donationes in concubinam. §. species. ff. de donatio. nuncius enim vel epistola iungunt consensum alias autem sunt actus separati ⁊ non valent eundem effectuz reintegrare secundum Bald. in dicta. l. prima. §. si. ff. de contrahen. emp. ⁊ hanc opinionem dicit cōmunem Ro. in. l. stipulatio ista §. si stipuler. v. vel sexta columna. ff. de verbo. obligatio. ⁊ in consilio. cclxxxv. incipiente donatio patris licet ibi nitatur sustinere contrariam opinionez vz q valeat contractus qui consensu perficitur inter absentes licet non interueniat nuncius vel epistola dummodo intimetur absenti: ⁊ accepter per iura ibi per eum allegata ⁊ pro hac sententia facit tex. in dicto capitulo licet de procura. in sexto ⁊ in dicto capitulo si tibi absenti eo. libro saluat tamen Ro. communem opinionem vbi agens destinasset alteri nuncium vel epistolam ad declarandum suam intentionem quia non dicitur cōtractus prius esse perfectus reliqua pro hac opinione dixi in. §. preceden. in prima charta. Et predicta procedūt in pactis expressis: nam in tacitus nō est necessaria presentia partis iuxta nota. per Barto. ⁊ docto. in. l. secunda ⁊ in. l. si creditores. C. de pactis ⁊ in. l. prima ⁊ in. l. labeo cum concordantijs. ff. eodem cum concord. allegatis per Alexan. in dicta. l. secunda quod etiam limitat Bald. in. l. nec ambig. C. de donatio. ⁊ post eum Fran. de aret. consilio. xvij. ij. coll.

Ceterum non

Pñs quomodo itelligatur.

¶ Ceterum non sufficit pro circũstantia aut substantia pñsentie aliquem esse corpore presentez nisi audiat & intelligat. l. coram. ff. de verbo. sig. Bar. l. l. j. §. fi. ff. de auct. tu. vbi dicit posse esse pñsentiã ẽt cum intelligentia sine consensu.

¶ Quod inducitur ad testẽ de presentia alicuius seu q aliquid factum sit aliquo presente deponẽtez vt non probet nisi dicat presente tali & intelligente vt per Bar. in. d. l. j. §. fi. cum concor. de quibus per Alex. consi. lxxiii. in princ. primo volu. & in consi. xx. in prin. quarto vol. & per Fely. in pħemio decreta. vij. col. & l. c. cũ ctz. viij. col. ver. fo declata. ð testi. Et hec sufficiant quo ad propositum cum si quis vellet examinare ea que possunt esse de forma oporteret amplissimuz codicem facere & superfluum.

¶ Quid & quando aliquid traditũ censeatur vel dicaẽ de forma & solemnitate.

Iste articulus hz

multas ɔsiderationes. nam aliquãdo lex vel disponens exigunt aliquid interueniri re, vel fieri ante actũ. Aliqñ in ipso actu. Aliqñ vo post actũ vt dixi supra l diuisionib⁹ forme & articulo ð cognitiõe forme.

¶ Item aliqñ lex aliquid exigit aut requirit ad actum & vlterius procedit annullando. Aliqñ uero vult aliqd fieri certo modo & aliter fieri prohibet non procedendo vlterius ad annullationem. Aliqñ vero mandat certo modo fieri apposita pẽa. Aliqñ adiecto verbo preciso necessitatiuo vel taxatiuo. Aliqñ vero dando modũ infirmandi & idem de alio disponente. Aliqñ aũt disponens vlterius procedit non ãnullando sed suspendendo vel aliter prouidendo q̃ foret prout sum iuxta nota p Fely. in. c. ex parte quarta col. versi. prim⁹ casus cum seq. de consti.

¶ Aliquando vero confirmando vt late per Imol. in. l. cuz lex. ff. de fideius. & Bald. in. l. non dubium. C. de legi.

¶ Aliqñ vero simpliciter disponit certo mõ fieri. Aliquando dando formam expresse. Et de hijs procedendo p separata mẽbra & p ɔclusiões. j. suo loco dicetur. dico igitur primo q qñ lex vel statutũ aliqd requirunt ad actum & vlterius procedunt annullando nisi illud interueniat vel adhibeaẽ tunc illud censeatur traditum pro forma adeo q actus sit nullus ex defectu eius qð requiriẽ ad actum fm Bal. Imol. Pan. de ca. Alexã. & cõiter scribentes in. l. j. ff. de libe. & posthu. & Bal. ac Saly. in. l. statutis per illuz tex. C. de sen. ex. peri. re. Ang. & Imol. in. l. quotiens. §. si quis nomẽ. ff. de here. insti. Pet. de anch. in regula ea que in. xij. col. ibi hoc verum nisi ɔstõ de reg. iur. in. vj. & in rep. c. canonum statuta. lxx. col. ibi quero si statuto cauetur q notarij de constit. Alexã. in. l. hac consultissima. C. qui testa. fa. pos. cum concor. per eos allegatis & per Fely. in. c. cum dilecta versi. quintum signum & versi. vij. signum de rescri. & per do. Ias. in. l. non dubiũ. v. col. C. de legi. Hinc fm Ro. notabiliter in cõsi. lxvj. inci. vix eximie statuto disponente q electio fieri debeat per annum & q alias non valeat si ɔtingat electionem fieri per trienniũ non valet ẽt in anno eo q tempus pp prohibitionem est de forma & excessus temporis consequenter viciat. Et pro hoc adduci solet glo. in cle. pria in verbo inhibentes de iure pa. Et ex hoc infertur maxime per docto. in. d. l. prima q stante statuto q in instrumento vel libello apponatur nomen prenomen & cognomen. Alias non valeat instrumentum vel libellus non sufficeret appõere nomen singulare & tale cuius certa foret demonstratio vt gallopressus. Ad predicta adduci potest tex. in. §. qð autem in auctentico de non alie. & l §. impuberum insti. de suspe. tu. & l. impuberibus. ff. illo. eo. titulo dum irritant actum aliter factum q̃ ibi prouidcatur per que iura dixit Bar. in. l. prima. §. si plures tertia colum. ff. de exerci. q vbi a lege requiritur aliquid fieri cum consilio debet consilium de necessitate requiri de quo infra dicet & statuta a principe confirmata apposita clausula decreti nõ possunt per populum reuocari eo casu quo alias possent sine principis consensu vt late per do. meum Iaso. in. l. omnium tertia & quarta colum. C. de testa. Et nisi in casu presentis cõclusionis forma seruetur actus est ipso iure nullus tunc scilicet quando requiritur in ipso actu vel ante secundum Bar. & doct. in. l. vniuersa. C. de preci. imper. offe. Panor. & doct. in. c. secundo de testi. vbi maxie Are. & Feli. in secunda col.

Cuz lex aliqd requirit & pcedit annullando nisi ita fiat.

versi. tertio notaliter & in. c. quoniam frequẽter in prin. vt li. non conte. facit. l. quid ergo in princ. ff. de insa. & c. primũ de re. eccle. non alie. in. vj. dicã in articulo q forma non seruata actus sit nullus in. j. limitatione. hẽtur p Inno. & doct. in. c. cũ ɔsuetudinis de cõsue. rõ fm Bal. in. d. l. j. ff. de li. & post. est q: ex quo lex vel statutũ vltra procedit annullãdo nisi talis forma seruetẽ est signũ q dat esse rei ideo eius interuẽtus est ad validitatẽ actus necessarius. Sed qñ requiriẽ post actũ puta q de ɔctu debeat solui gabella. j. sex menses & q alias non valeat tunc nõ seruata forma vt q: non soluat gabella. j. tempus statuti actus vel ɔctus non est ipso iure nullus q: a principio tz. Sed ita demum si excipiatẽ vel de hoc opponatẽ vt per Bar. Bal. & scribentes in. d. l. vniuersa cũ cõcor. de quibus p Fely. in. d. c. ij. ii. col. de testi. & in. d. c. qñ frequenter & dicam. j. in prima restrictione seu limitatione data ad regulam q forma non seruata actus sit nullus nisi addatur q ipso iure actus sit nullus vt per Bart. in. l. si ita quis. §. ea lege. j. col. ff. de ver. ob. & Socy. ɔsi. lxxvj. in princi. vbi dicit q hoc verbũ operaẽ ẽt si non opponaẽ & dicamẽt de hoc. j. de potẽtia & effectibus forme in. j. limitatiõe ad regulã q forma nõ seruata actus est nullus & q ɔsensu partis non põt validari: pro predicta ɔclusione faciunt iura que dicũt q vbi in dispositione vel lege poniẽ clã decreti actus aliter factus est ipso iure nullus. c. pe. de preben. in. vj. glo. in clemen. j. de cõcess. pbẽ. But. Imol. Gemi. & Panor. in. c. ceterum vbi late. d. Fely. in. xij. colũ. de rescrip. c. si eo tpe de ele. in. vj. & glos. in clemen. j. in versic. inhibentes de iurepa. notat Alex. in ɔsi. xcvii. j. col. v. vol. cum concor. p eos allegati.

Questio

Cla decreti

¶ Item in solemnitate & forma que requiritur ante actũ q omissa viciet actum ipso iure vltra predicta faciunt nota. in c. q: pp de elect. & in aucten. hocius porrectuz. C. de sac. san. eccl. & Innoc. ac doct. in. c. cum consuetudinis de consuetu. Panor. & doct. in. c. secundo vbi Fran. de aret. de testi.

¶ Ad quod facit qð dixit Bal. in. l. ij. §. offilius. ff. ne qs eũ q stante statuto q decimũ mitti debeat ante litis contest. si postea mittaẽ non tz litis contest. nec processus. Et hoc procedit siue lex procedat vlterius annullando forma nõ seruata per supradicta & per nota. p Alex. in ɔsi. j. proxime allegãdo siue nõ: adeirco Bal. in. c. cũ adeo pe. col. de rescrip. dixit q defectus ɔdictiõis ẽt tacite qñ est ex parte ante. impedit ne producanẽ lrẽ in esse secus aũt dixit qñ est ex post facto & dixit idem Bal. post Iac. bu. in. l. si tutor in fi. per illũ tex. C. in q. cau. l inte. re. nõ est neces. statutũ disponẽs q accusator fideiubeat de prosequẽdo intelligi debere q nisi fideiubeat accusatio sit nulla q: talis forma requitur añ factũ qð dictuz sequtur Fran. de are. in. c. de causis tertia col. de testi. & alex. ɔsi. xxxvij. incipi. viso & opportune discusso. ij. vol. j. col. & faciunt qð dixit Pe. de anch. in. c. ea q̃ in. iiij. & v. col. de reg. iur. in. vj. Quod maxime procederet fm Alex. vbi statutum vlterius procederet denegando audiẽtiã q: eo casu nõ teneret processus inde sequutus in fauorẽ eius cui audiẽtia denegatur. l. ij. cũ ibi notatis. ff. si qs in ius vo. non ie. notat Bal. in. l. non dubium in fi. cõmen. C. de legi. & in. l. edita pe. col. l rep. paduana. C. ð edẽ. i. l. scire. §. ɔsis p illũ tex. ff. ð excu. tu. Ang. & Moder. i. l. cũ prolatis & i. l. qdam ɔsulebãt. ff. de re iudi. doct. i. l. i. §. sublata cũ cõcor. ff. ad trebel. Et si dicaẽ q dcm̃ Bal. nõ vr̃ verũ ppea q: omissio i ꝑparatorijs nõ viciat fm Bal. i. l. q crimẽ. C. qui accu. nõ pos. & i. l. platã. C. de sen. Bar. & Frã. de are. in. l. si q̃ram⁹. ff. de testa. cũ ɔcor. ð quib⁹ p alex. ɔsi. ꝑallegato & q talis satisdatio vĩ ð ꝑparatorijs vt notat bal. in auctẽ. gñalr l fi. cõmẽ. C. de epi. & cle. & l auctẽ. ɔ rogat⁹ l fi. cõmẽ. C. ad treb. & i. l. p diuersas. xiij. q. C. mã. & i. l. j. §. i. ff. de postul. cũ ɔcor. j. ea. ɔclu. allegãdis rñdeẽ q q: in casu bal. fideiussio vr̃ a statuto requiri fauore publico q sit seruãda forma statuti vt dicẽ. j. quis possit dare formã & tollere. Sed adhuc obstãt no. p are. i. l. ij. §. prius pe. colũ. ff. de vul. & pu. dũ vult qð satisdatio requisita a statuto añ accusationẽ vel libellũ viciet processum si ñ sit pstita ð quo p eũdẽ in d. l. si q̃ram⁹ & i. l. diuortio. §. iterdũ. ff. sol. ma. ð quor veritate remitto me ad ea q̃ dicã. j. co. xiiij. ɔclu. vbi de hac satisdatiõe pleni⁹ diceẽ. declarãda tñ sunt q̃ dicta sunt. s. de satisdatione fm alex. i cõsi. preallegato vt procedãt si satisdatio fuerit petita p. l. j. i fi. C. de satisda. & l. pomponius. §. rati cũ ibi notatis. ff. de procur. & apti⁹ vult pau. de ca. i. l. peto. §. fre p pesi. i lec. padu. ff. ð le. ij. cũ ɔcor. adductis p. d. meũ Ias. i. d. l. vniuersa. C. ð pci. ip. of. dicit enĩ pau. ð ca. i. d. §. fre q stãte

Questio

Questio

statuto ꝙ appellans vel petens resti. in integr. debeat satis-
dare de refundendis expensis ⁊ aliter processus non valeat
ꝙ hoc dz intelligi si fuerit petita per tex. in. d. §. sic dū vult
ꝙ vsufructuarius ita demū satisdet si petat̄ ex quo concludit
Alex. in ꝯsi. xcvj. incip. visis narratis in prin. iiij. volu. ꝙ si sa
tisdatio de iudicio sisti ⁊ iudicatū soluēdo ex forma statuti p̄-
stari dēat an capturam vel arrestum aut sequestrationē hoc
ītelligi dēat si fuerit petita vbi allegat glo. in. c. statutū in
prin. in ver. cōmittatur ⁊ ibi clarius gemi. de rescript. in. vj.
volētes ꝙ qn̄ statutū ānullat ꝓcessum ipso iure ⁊ pars proce
dit non opponēdo si nullitas ꝯcernit fauorē partiū teneat ꝓ
cessus secus vero si cā statuti concernit fauorē publicū ⁊ ad ꝑ
dicta faciunt notata per Bar. in. l. si mācipia. §. j. ff. de euic.

¶ Est tn̄ aduertēdū ꝙ solēnitas an actū reqsita si paulopost
actū vel in ipso actu appōatur taliter ꝙ cā que mouit dispo
nētē ad tradēdum ordinē non cesset nihilominus actus vale
bit ꝑ notata ꝑ Bar. in. l. iurisiurādi in fine prin. ff. de ope. li-
ber. cum ꝯcor. de quibus per Alex. in consi. xcvj. incip. visis
notatis in prin. ibi. Itē responde. iiij. vol. quod declarabo. j.
in secundo articulo prin. in scda limitatōe ad regulam ꝙ for
ma nō seruata actus sit nullus ⁊ faciunt notata per Bar. in
l. quidā consulebant secunda col. de re iudi. cum concord. de
quibus ꝑ Alex. in ꝯsi. xxxvij. ij. col. versi. nec ēt obstat si dicat̄
scdo vol. cum ꝯcor. de quibus per Fely. in. c. inter monaste-
rium. v. col. versi. prima declaratio de re iudi.

¶ Itemē aduertēdū ꝙ annullatio act⁹ qn̄qz ē limitata ⁊ tūc
extra limites non operat̄ effectū puta si statutū dicat ꝙ ꝓdu
cto instr̄o cā insinuandi possit peti cassatio in fine sexti mēsis
nā lapso tpe peti non poterit sm̄ Bar. in. l. auxilium in fi. ff.
de mino. vbi tangit an minor tunc poterit restitui.

¶ Insuper predicta procedunt qn̄ lex vel statutum simplr̄
annullant actum non seruata certa forma factum ꝙ si vlteri
us procedant dando modum annullandi tunc actus peccās
in forma non est statim nullus sed est sm̄ modū datū ānullan
dus sm̄ Bal. in. l. certa rōne prima col. versi. ⁊ nota. C. quan
do prouo. non est neces. Et qr dixi ꝙ qn̄ lex aliquid requirit
pro forma tempore actus ꝙ non sufficit ꝙ interueniat post
actuz ⁊ ꝙ nisi interueniat tempore actus ipse actus est nul-
lus. Istud procedit nisi lex aliter se declaret vel aliter deter
minet per glo. primā in capitulo vxoratus de conuer. ꝯiug.
que cōiter approbatur ⁊ vult ꝙ lz iura requirant ꝙ si mari-
tus vult profiteri religionem debeat mulier a principio pro
mittere continentiam ⁊ sic ista solemnitas requiritur a prin
cipio: tamen valet professio absqz ista solemnitate qḋ sequi
tur dominus meus Iason. in. l. vniuersa penul. colū. C. de ꝑ-
cl. impe. offe. Item quia dixi ꝙ omissio forme circa prepara-
toria iudicij nō viciat vt ꝙ satisdetur alias non audiatur fa
cit vltra iura allegata qḋ ad hoc dixit Bal. in aucten. gene-
raliter quarta questione. C. de epi. ⁊ cle. ⁊ in aucten. ꝯ roga-
tus in fi. cōmen. C. ad trebel. ⁊ in. l. per diuersas. xiij. questio
ne. C. man. ⁊ in. l. prima. §. puto. ff. de postul. ⁊ propter hoc
dixit Bal. in addi. Specu. de accusa. ver. si. sed quid si statutū
dat formam ⁊ Ricar. de Salu. in consi. incip. si statutum ꝙ si
statutum requirit subscriptionem vel promissionē l accusan-

Questio

do ꝙ sine illis ꝓcedit accusatio: sequitur Fir. in tract. gabel
larum in tertia pte. viij. prin. in. xxiiij. q. in fine vbi circa prin
cipium illius qōnis rūdet ad illud qḋ dixit Bal. in. d. l. si cu
tor in fi. cōmen. C. in qui. cau. in inte. re. non est neces. ꝙ accu
satio sine satisdatione requisita a statuto non valet videlicet
ꝙ ibi statutum non dat formam in preambulis vel ante iudi
cium sed in ingressu iudicij ad quod adducit dicta Alexan.
in. d. ꝯsi. xcvij. que supra retuli: subdit Fir. ibi ꝙ ista forma
in preambulis requisita seu in preparatorijs esset seruanda
si opponeretur per nota. per Bar. in. d. l. si mancipia. §. j. ⁊
de his continget latius dicere in limitationibus ad regu-
lam ꝙ forma non seruata actus sit nullus ⁊ de ipsa satisdatio
ne plura dicam infra eo. in. xiiij. conclusione que hic etiā ca
derent ⁊ ad ibi dicenda me remitto. Est etiā aduertendū cir
ca verba annullatiua actus an habeant tractuz in futurū: qr
tunc sm̄ aliquos non vident̄ ānullare actuz ipso iure sed ita
demum si opponatur sm̄ Bar. in. l. iubemus. §. sane per illū
tex. C. de sacro san. eccle. ⁊ in. l. imperator. ff. de iure fi. ⁊ glo.
in regula in penis in. vj. ⁊ in. l. in criminali. C. de iuris. omni.
iu. in tantum ꝙ Bar. post glo. in. l. vniuer. C. de preci. impe
ra. offe. dicit ꝙ verbum non valeat a lege prolatū circa actū
non importat ꝙ ipso iure actus sit nullus sed per sententiaz

quia importat tempus futurū. sequitur Bal. in capitulo cū
ordinem circa. v. col. versi. Itē ex predictis habes de rescri.
volens ꝙ hoc verbum non valeat non importet ipso iure ni-
si aliquid vltra hoc importans addatur. Idem vult. Io. an.
in addi. Spec. in titu. de fide. instru. l. §. cōpēdiose l addi. lcl.

Clā non va
leat.

Item vide si est ibi clausula super verbo nō valeat sequitur.
Thomas fasioli dubio rote. xxxij. incip. secundo dubitatur
⁊ Panor. in. c. nonnulli. §. sunt ⁊ alij per glos. ibi de rescrip.
contra quos est decisio Inno. cōpo. ⁊ cōiter doct. in. c. qr pp
de elec. vbi ēt Panor. in. §. vel saltem secunda col. volentes
per illum tex. in verbo non valeat ꝙ omissio solēnitatum in
electiōe illā viciet ipso iure ex quo inferūt Gemi. ⁊ Panor.
in. d. c. qr pp ꝙ verbum non valeat importet nullitatez ipso
iure ad quod facit qḋ vult glo. in capitulo dispendia in ver-
bo processibus de rescrip. in. vi. ⁊. l. non dubium vbi etiam ha
betur de hoc. C. de legi. sed ista difficultas non procedit vbi
aliquid traditur pro forma adhibēda tempore actus necnō
vbi lex dans certum modū faciendi actum subiungit ꝙ act⁹
aliter factus non valeat. d. c. qr pp sm̄ eādem opinionem ⁊ sm̄
Fely. in. d. §. sunt ⁊ alij. xi. col. versi. fallit tertio ⁊ do. meum
Iasonem in. d. l. vniuersa tertia colum. hoc verbum non va
leat simpliciter appositū in lege vel statuto regulariter im
portat ipso iure nisi lex vel statutum dicant seu velint ꝙ non
valeat pp aliquid quod fieri debeat post actuz perfectū quo
casu procedit prima opinio ꝙ intelligat̄ annullare mediāte
snia ⁊ ita ē intelligēdus Bar. in. l. ij. C. de cano. fru. ur. ro. li.
xi. vbi dicit ꝙ si lex dicat simplr̄ nō valeat itelliget̄ ipso iure
p. d. l. non dubiū ꝙ si dicat nō valeat si p te aliquid fuerit fa
ctū vel omissuz intelligit̄ ope. excep. per. d. l. vniuersa ⁊ hāc
opi. tz Bar. i. l. si ita qs. §. ea. lege. i. col. ff. d ver. ob. dicēs ꝙ
si lex dispōit aliqd fieri tpe ꝯct⁹ ⁊ illud nō obseruet̄ ꝯct⁹ ē nul
lus ipso iure p. d. legē nō dubiū ⁊ secus esse si lex dispōat sup
ꝯctu iā facto. Et d verbo cassamus dicā in articulo de poten
tia ⁊ effectibus forme scdo mēbro in. i. limitatiōe ad regulaz
ꝙ forma non seruata actus est nullus. Et si qs velit videre d
diuersis ⁊ pluribus clausulis ānullatiuis an ipso iure ānullēt
an mediāte snia taliter ꝙ snia sit necessaria videat ea q̄ collegit
Fely. i. c. Rodulfus. l. xvj. col. cū multis seq. versi. verba late
snie de rescrip. vbi ēt pōit de alijs clausulis nō annullatiuis
an sint canon. late snie an exigant sniam. Et quid differāt ꝓ-
hibitio sine expressa annullatiōe ⁊ expressa annullatio dicet̄
in seq. ꝯclu. post Bal. ⁊ Pau. de ca. in. d. l. nō dubium. C. de
legi. vbi dicūt ꝙ expssa annullatio tolli nō pōt sine clā nō ob
stante facit. l. fi. C. si ꝯ ius cū materia sua pōt aūt expressa an-
nullatio poni ad formā vt qn̄ dr̄ ꝙ nisi talis modus seruetur
actus sit nullus ⁊ hec est mā nostra ⁊ pōt poni ad actū absqz
eo ꝙ cōcernat formā vt si in rescripto ad lites sit clā decreti
⁊ derogatoria ad precedens rescriptū per quā cōtingat ānul-
lari processum primi iudicis postmodū fiendū quo casu talis
processus est ipso iure nullus vt per Anto. de But. Imol.
Panor. ⁊ doct. in. c. ceterū versic. xij. restrictio de rescri. vbi
ēt tradit an hec clausula operet̄ effectū a tpe date ⁊ an hītam
noticiam ⁊ in quo ꝯueniat cū clā motu proprio de quo ēt ibi
in prece. restri. Et an irritatio actus sit pena de quo ēt tract.
in. d. c. ij. in. ij. col. de testi. circa qḋ me nō extēdo sed aliqd di
cā. j. eo. in. v. ꝯclusione. cadit tn̄ hic notabilis qḋ an vbi cēset̄

Casamus.

De vbis an
nullatiuis.

aliqd traditū pro forma virtute talis clē annullatiue seu de-
creti possit tali forme ꝯsensu ptiū derogari ⁊ virtus talis clē
tolli ⁊ dicendum est ꝙ non vt ꝑ Bar. in. l. de his. ff. de trās.
⁊ Bal. in aucten. iubemus. C. de iudi. ⁊ in. l. fi. §. ⁊ hec quidē
C. de iure deli. ad quod multa cumulat Fely. in. c. cū dilecta
v. ampliatione de rescri. que plenius tangent̄. j. circa effect⁹
forme omisse lz extra materiā forme possit distingui ꝙ si clā
annullatiua apposita sit publico fauore non possit ei partiuz
consensu derogari secus si ob priuatum fauorē vt per Fely. i
d. c. ceterum in. xij. colum. versic. secunda restrictio ⁊ in. d. c.
cum dilecta. v. ampliatione plus voluit Barba. in Rub. de
fi. instru. in. xxvj. col. versi. quinto vbicunqz ⁊c. Ꝙ iuri intro-
ducenti solemnitatem cum clausula annullatiua non tantuz
non possit partium consensu derogari imo nec per consuetu
dinem aut contrariam dispositionem inferioris ⁊ ꝙ inferi-
or etiam non possit interpretari statutum habens talem
clausulam annullatiuam de quorum virtute latius patet ex
relatis per Fely. locis preallegatis iunctis his que dicit
Alex. ꝯsi. xcvij. j. col. v. vol. vbi tangit de clausula ex nunc ir
ritum decernimus si secus super his a quibuscunqz quauis

Forme da
te cū clā de
creti an pos
sint partes
renūciare.

auctoritate

auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attẽtari.

¶ Ultimo non refert an annullatio actus pp formam nõ servatam põatur in ipsomet statuto an in alio statuto ⁊ generaliter puta q: adsit i volumie statutorum prout est bononie q nisi solemnitas ⁊ forme a statutis requisite serventur actus sint nulli fm signo. consi. lxxxvij. v. col. versi. preterea cũ pre supponatur.

Qñ lex aliqd fieri pbibet nisi fiat certo mõ.

¶ Secunda cõclusio est q qñ lex aliquid fieri probibet vel resistit nisi certo mõ lz vlterius non procedat ãnullãdo nihilominus cẽsetur tradere formam ita q forma cẽseatur tradita a lege vel statuto probibitiuis ẽt si vltra non procedit annullãdo qua forma non servata actus erit nullus cum sit regula gñalis q actus factus ꝫ probibitionem legis vel statuti sit nullus per. l. non dubium cum ibi notatis ad hoc. C. de legi. facit. c. qui ꝫ de reg. iur. ⁊ in proposito. l. cum hi. §. si p̃tor. ff. de trãsa. cum cõcor. de quibus per Panor. ⁊ cano. in c. ij. de testi. vbi late Fely. prima ⁊. ij. col. ⁊ per Bar. ⁊ doct. in. l. cum lex vbi late Jmol. ff. de fideius. ⁊ per Jmo. in repe. c. cum contingat. viij. articulo prin. de iureiu. ⁊ ista cõclusio est cõis fm Alex. in proposito forme seu solẽnitatis ⁊ modernos in. d. l. j. ff. de libe. ⁊ posthu. cuz qua transit Bar. in. d. l. de his. ff. de transa. ⁊ in. l. fi. C. de ven. re. ad ci. p. li. pz. Bal. in. l. j. in fi. C. qui admit. Ro. consi. cccciij. incipi. in proposita ꝯsultatione Alex. in consi. xxiiij. incipi. inspecto processu. i. col. ⁊. xxxvi. inci. viso themate in prin. iiij. vol. ⁊ ideo secũdũ Bal. in. d. l. non dubium. j. col. per illum tex. qñ lex stat iterminis probibitionis tacite vi habere clausulam de nullitate absqz eo q vlterius procedat annullando cum quo transeunt ibi Ful. ⁊ Pau. de cast. ⁊ ibi ẽt. d. meus Jaso. viij. notabili post Bar. in. l. fi. in prin. ff. de diuor. Est tamẽ aliquo casu differentia an lex probibitiua apponat clausulam annullatiuam expresse an simplr probibeat q: vbi est expressa annullatio non potest tolli annullatio nisi cum clausula non obstãte secus vbi adest solum tacita vel subintellecta fm Bald. ⁊ Pau. de cast. in. l. humanum. C. de legi. facit gl. vnica i cle. hi qui de eta. ⁊ qua que solet allegari q si lex dicat nullus p̃sumat aliter facere vel nullo modo hoc fieri cõcedimus tollitur facultas dispensandi vel disponẽdi in ꝯtrium. Et quod plus est vr̃ tunc sublata potestas statuẽdi ꝯtriũ iuxta not. per glo. in cle. si vna de re. eccl. non alie. ⁊ in cle. statutũ de elec. ⁊ per doct. in. l. dudum. C. de ꝯben. emptio. iuncta doctrina Ang. in. l. si queramus. ff. de testa. Ex quibus infert barba. in rub. de fi. instru. xxij. col. versi. iij. est: non valere statutum vel consuetudinez tollentia solẽnitates quas ius introducit adiecta clausula q nullus presumat aliter facere dicens ex hoc non valere statutum vel consuetudinem q nomẽ imperatoris vel pape non debeat necessario poni in instro pro eius validitate q̃uis cõis opinio sit in ꝯtrium a qua non est recedenduz quicquid ipse dicat de quo dixisse debui. s. in articulo quis possit dare ⁊ tollere formam.

¶ Et q lex probibitiua sit itroductiua forme facit quod dixit Bar. in. d. l. de his dũ dicit q verba nõ aliter: disponũt circa formam cui renũciari nõ põt ⁊ fm Anto. de But. post ꝯꝫe. in cle. j. de sequest. pos. ⁊ fru. quos sequitur Fely. in. c. ex parte. v. col. versi. quintus casus de rescri. vbi adest dictio nullatenus dr̃ introduci forma adeo vt absolutio ordinarij ibi facta non servata forma illius cle. sit nulla pp verbũ nullatenus ibi positum cum fm eos dictio nullatenus quo ad nullitatem actus tantum operetur quãtum clausula decreti ⁊ talia verba videantur tacite in se habere decretum ⁊ tollere facultatem dispensandi sequitur Car. d. cle. i. §. si quis ãt vj. questione ⁊ ibidem Jmol. v. colũ. ⁊ ad hoc est decisio archi in. c. quoniam super verbo nullatenus de imu. eccl. vbi dicit q absolutio facta non servata forma illius. c. non tenet q: illa littera sub illo verbo spãliter hoc probibet ⁊ fm alex. consi. tertio secunda colũ. primo vol. clausula non aliter nec alio modo est precisa itaq non patitur modificationem vel intellectum a verbis alienum ⁊ secundum Bal. ⁊ doct. in. l. si quis mihi bona. §. coram. ff. de acqui. here. si statutũ dicat q mulier sine consensu propinquorum nõ contrabat esto q vlterius nõ procedat ad anullationem actus satis dr̃ probibere. ⁊ faciunt nõta per Bar. in proposito in. l. cuz lex tertia col. ver. sed iuxta predicta vbi late de materia. ff. de fideius. ⁊ per Bald. in. l. j. circa fi. cõmen. vbi alij. C. qui admit. solet notari in. l. non dubium. C. de legi. Et qñ dixit signo. q quãdo statutũ mãdat dari inquisito terminũ diei ad deliberãdũ

añqz procedat aliquo mõ ꝫ ipsum q ex istis verbis añqz aliquo mõ procedat dr̃ ꝯtriũ ihibere ita q processus aliter ⁊ vlteri⁹ fact⁹ nulli⁹ ẽ momẽti ð quo ẽt p signo. ꝯs. clvj. j. ⁊. ij. cp. p̃dictã ꝯclusionẽ limitãt Alex. ⁊ moder. i. l. j. ff. ð li. ⁊ post. vt procedat qñ probibitio hz causam probibitionis perpetuaz secus vero si tpalem p glo. d. cle. j. in verbo inbibẽtes de iure pa. ⁊ ibidẽ Panor. ⁊ Jmol. ⁊ Panor. in. c. ij. de testi. Jmo. in. l. cũ lex pe. col. ff. de fideius. ⁊ in rep. c. cũ ꝯtingat in. viij. articulo prin. circa fi. de iureiu. ⁊ vr̃ de mẽte Pet. de anch. in rep. c. ea. que. ex. de reg. iur. post Bal. in. l. nõ dubiũ ⁊ in disputatione sua incipiente statuto ciuitatis cavetur q feneratores vbi ita intelligit. d. l. non dubiũ. Et pro hac limitatõe est gl. in. c. tua de spon. duo. ⁊ ibi doc. ⁊ facit qd notat Pan. in. c. ad dissoluẽdũ i fi. de despõ. ipu. q si papa p̃cipit aliqbus ne ꝯbeãt mr̃imoniũ ⁊ cã probibitiõis est ppetua: vt q: pbibeat ad euitandũ peccatũ mr̃imoniũ nihilominus ꝯtꝰz erit nullũ secus foret si cã eẽt tpalis q: probiberet mr̃imoniũ pp litis pendẽtiaz. nam tunc teneret mr̃imoniuz ⁊ ad predicta facit tex. in. c. ad aplicam ⁊ ibi Panor. in pe. colũ. versic. sed certe hec so. de regul.

¶ Itẽ so limitat p̃dicta ꝯclusio vt nõ procedat qñ lex probibet vel resistit alias habẽti ptãtem gerẽdi illũ actũ q: tũc nõ inducit forma per. d. glo. in. d. cle. j. i verbo inbibẽtes. ita notat per Mod. in. d. l. j. ff. de li. ⁊ post. Et est de mẽte Jmol. i l. cũ lex pe. col. ff. de fideius. ⁊ in. d. rep. c. cũ ꝯtigat. viij. arti. prin. ⁊ voluit añ eos Pet. de ancha. in repe. c. ea q. vj. col. de reg. iur. vbi declarat an ⁊ qñ offm̃ iudicis hz formam seu modũ ãnexũ omissio talis forme viciet factũ iudicio. vult enĩ gl. p̃allegata i. d. cle. j. i verbo inbibentes q si habenti alias iurisditionem det certus modus vel q̃lificatio addiciat valeat pcessus nõ servato illo mõ vel q̃lificatõe. secus si a prin. ꝯcesse iurisditõis modus vel q̃lificatio adiciat. pro qua facit fm Panor. i. c. ex pte de ꝯsti. c. dilectus el. ij. ð p̃bẽ. cũ alijs iuribus p ipsam glo. allegatis ⁊ opinio illius glo. ẽ cõis vt p plures auctoritates ⁊ iura pbat. d. fely. i. d. c. ex pte. iij. colũ. cũ scd̃a seq. vbi limitat ⁊ dclarat mirabilr p̃dictã glo. nisi cuz ihibitõe iurisdictio suspẽdat vel q̃tenus aliter fiat in aliũ trãsfundat vel nisi supior pbibens ne aliqd fiat nisi certo mõ disponat i vtilitatẽ tertij cui ius q̃ratur de quo ẽt p Jmo. i. l. cũ lex. ff. de fideius. ⁊ i. d. c. cũ ꝯtingat. viij. ar. prin. in fi. vel nisi cã probibitionis sit ppetua vt dictũ est vel nisi cũ ibibitione apponatur dictio nullatenus vel similis.

¶ Tertio limitat p̃dicta ꝯclusio vt nõ pcedat qñ lex vel statutũ pbibet vel resistit tacite seu qñ resultat a lege vel statuto tacita pbibitio q: tũc pbibitio nõ iducit formã vt declarãt moder. i. d. l. j. p tex. i. l. fi. i prin. ff. de leg. ij. quẽ p singulari i fili allegat Bal. i. l. humanũ. C. de legi. facit. c. dilect⁹ el. ij. de prebẽ. p quẽ ibi ita notant Panor. ⁊ Jmol. ⁊ vr̃ esse tex. pro hoc in. c. si soli de conces. preben. l. vj.

¶ Quarto limitat p̃dicta ꝯclusio vt pcedat in s̃balib⁹ actus pbiberi ⁊ ꝯtingẽtib⁹ actũ nõ aũt i qualitatibus extrinsecis ⁊ remotis ab actu vt videm⁹ i dolo quẽ lex pbibet. Et nihilominus ꝯtus strictiiuris vz lz dol⁹ det cãm ꝯtui. l. elegãter in pri. ff. de dolo. l. si mr̃. C. e. tĩsili. ⁊ hec limitatio colligit ex v̄bis bal. i. d. l. nõ dubiũ i. vij. oppo. qd limitat Bald. in rub. C. de exer. in fin. nisi dolus excedat formam actus.

¶ Quinto limitat vt nõ pcedat qñ lex vlteri⁹ nõ pcederet ãnullãdo. sz dãdo modũ ifirmãdi q: tũc act⁹ nõ eẽt null⁹ nisi i pleto mõ ifirmãdi vt dixi post bal. i. l. hi q ad ciuilia circa medũ ꝯmẽ. C. ð appe. ⁊ nõ. bar. i. l. auxiliũ i fi. ff. ð mĩo. ⁊ colligit ex nota. p bar. i. d. l. nõ dubiũ i. iij. col. i oppo. ⁊ di. C. ð legi.

¶ Alie fallẽtie colligi pñt ex nõtis i. l. fi dubiũ. C. ð legi. circa mãm. An qñ lex vel statutũ aliqd fieri idistincte pbibẽt puta ꝯtũ vel aliũ actũ act⁹ sit null⁹ esto q nõ adsit cla decreti vel ãnullatiua. in q̃ mã regula ẽ q sic vt p doct. ibi p illũ tex. vbi do. me⁹ Jas. i. viij. nõbili q põit qnqz fallẽtias iũctis his q̃ dicit Fely. i. d. c. ij. in. ij. ⁊. iij. col. de test. Et ẽ vltra hoc advertendũ ad illud qd dixit Frã. de are. i. c. de causis vl. col. ð testi. dũ voluit q ñ sp act⁹ fact⁹ ꝫ dispõnez legis ẽt v̄bũ nullatenus hñtis ẽ null⁹ vt ibi per eũ. Reliqua dicent i seq. ꝯclu.

Probibitio. l. sine cla decreti an reddat actũ nullum.

¶ Tertia ꝯclusio ẽ q vbi lex vl statutũ aliqd fieri mãdãt certo mõ sub pena videat tradita forma ita q fcm̃ alr nõ valeat vt pz ex doctrina Bart. in. l. p̃tor in princ. seu. §. j. ff. de ope. no. nun. cũ quo ibi simplr transit Jmol. Pau. de ca. Alex. ⁊ magis cõmuniter doct. ⁊ Jmol. in. l. cum lex. ff. de fideius. ⁊ in rep. c. cũ ꝯtingat in. viij. articulo pri. circa fi. ipsi⁹ articuli

Qñ lex vel statutũ aliqd fieri mãdãt certo mõ sb pena.

de iureiu. ⁊ propterea lʒ disputetur in iure an terminus pre fixus a lege vel statuto possit per iudicem arctari vel altera ri vt late per doc. in. l. secunda. ff. de re iudi. ⁊ cano. in. c. cũ sit romana de appel. ⁊ concludatur ꝙ sic ex causa ⁊ in certis casibus tamen quando statuitur terminus ⁊ quatenus non obseruatur subijcitur pena talis terminus arctari nõ potest q: censetur datus pro forma ita vt ad vnguem seruari dẽat vt est glo. iuncto tex. in. c. primo in verbo tertiam vocationẽ ⁊ ibi Bald. de milli. vas. qui cõtu. est ⁊ facit gl. in cle. prima in versi. tertio de vita. ⁊ ho. cle. Et quod vult Joã. And. in addi. Specu. in rubrica de cleri. non resi. ꝙ non sufficiat vna citatio pro omnibus quando lex requirit trinam in inducen da pena voluit Bal. in. l. nõ sunt liberi. ff. de sta. ho. ⁊ Anto. de but. in. c. ex tue de cleri. non resi. concordat qõ voluit ipse Bal. in. l. si cum dotem in princip. tertia colum. ff. solu. mat. ⁊ notabiliter Jmo. in consi. lxviij. pen. col. ver. circa quartũ.

Questio

Et ideo si statutum mandet ꝙ contumax ponatur in banno in quo ei assignetur terminus dierum octo quo elapso si nõ cõparuerit habeatur pro confesso iste terminus non poterit a iudice abbreuiari vt voluit Bal. in. l. de die. in princi. ter tia col. versi. ex predictis vt. ff. qui satisda. cog. ⁊ in auctẽtica qui semel quarta col. versi. quero an hec spacia. C. quo. ⁊ qñ iu. ⁊ in. l. prima. C. de requi. re. ⁊ in auten. iubemus circa fin. C. de iudi. ⁊ in. l. si ea vltima col. C. qui accu. non pos. ⁊ Ro. i d. l. secunda. ff. de re iudi. refert ⁊ sequitur do. Fely. in. d. c. cum sit Roma. tertia col. in quarta limi. de appel. contrariũ autem vr sentire Joã. An. in addi. Specu. in titulo de iudi. §. restat versi. quid si statuto cum quo transit Alexan. in. l. p perandum in princip. vlt. col. C. de iudi. ⁊ ipse Fely. in. c. de cau. de offi. dele. dum volunt ꝙ statuto prefigẽte tempus in stantie duorum mensium imponendo penam iudici non dif

Questio

finienti cãm. J. ipsum tempus valebit sententia post tempus statuti lata quasi statutum non corrigat ius cõe nec tollat in stantiam iuris cõis sed veniat addendo pro quo facit qõ vo luit But. in. c. pe. de iudi. ⁊ post eum Panor. ⁊ Alexan. in d. l. properandum in prin. tertia col. ꝙ tale statutum non fa cit iudicem cadere in penam quando non fuit requisitũ cãm J. tps statuti terminari. Sʒ solutio pʒ ex his que dico. J. co. quando tempus sit de forma in secunda limi. Et in materia presentis conclusionis dicendum vl tam ratiõe forme ꝙ ali ter ex verbis Bar. in. d. l. pretor in princi. seu. §. primo. ff. de oper. no. nun. ꝙ quando lex prohibens vlterius procedit ap ponendo penam: actus factꝰ ꝯ prohibitionẽ legis est nullus si constet de mente legis ꝙ velit ipsum esse nullum non ob stante appositione pene. l. iubemus. C. de sac. san. ecc. ⁊ l. pri ma. C. de sepul. vio. si vero est dubium de mente legis tunc si pena de sui natura tendit ad annullationem actus pariter actus erit nullus. d. l. pretor in prin. vbi pena concernit de molitionem ⁊ destructionem operis facti contra. l. prohibi tionem ad idem facit. l. si vero non remũerandi. §. rei turpis ff. mandati. ⁊ l. iuregentium. §. pacta que ꝯ. ff. de pac. ⁊ l. pa cta que contra. C. eo. titu. Si autem pena non tendit de sui natura ad annullationem actus sed est extrinseca puta qui tale quid non fecerit soluat. x. nomine pene vel nõ audiatur in iure tunc si pena potest concurrere ⁊ simul stare cum nulli tate actus pariter actus erit nullus ita demum si nullitas re spiciat preiudicium tantum eius cui pena imponitur. l. j. ff. de his que pro non scri. ha. nam si respiceret alterius preiu dicium actus non esset nullus. l. si iussa. §. fi. ff. de fal. ⁊ l. ne mo vl dolo facere cum glo. ff. de regu. iur. Si vero nõ potest pena ꝯcurrere cũ nullitate actus vt qꝛ actu remanente nul lo pena non esset pena tunc actus remanebit validus secun dum Bar. vbi supra per. l. fi. ff. de dinor. quã ita intelligit ip se Bar. ⁊ idcirco iure merito in delictis lʒ apponatur pena ex eo actus non redditur licitus nec validatur vt per Bar. in. l. vbi pactum penul. ⁊ vltima colum. C. de transa. notatur per Bal. pulchre in. d. l. vbi dicit actum valere ratione pãs tionis non quo ad eius firmitatẽ. Et predicta opinio apud legistas videtur esse magis cõis lʒ cu. in. d. l. pretor dicat ꝙ altero debeamus esse contẽti vel pena vel nullitate iuxta. l. senatus. ff. de accu. ⁊ l. rescripto. §. si pacto quo penam. ff. de

Questio

pac. ⁊ l. sancio. ff. de pen. Ex predictis infert. Fran. de aret. i consi. vigessimo inci. in qõne ⁊ cã tertia col. ꝙ statuto senẽsi. prohibente a mera interlocutoria appellare sub pena quã imponit appellãti ⁊ iudici appellationem recipienti per hoc non videt permissum ꝙ appellatio valeat ⁊ deuoluat causã seu articulum appellationis ad iudicem ad quem cum pena imponat illi in cuius preiudicium tẽdit nullitas per predcã Et hoc pbat ex tex. ⁊ notatis maxime per Bal. in. l. ij. C. de episco. audi. iũcta. l. pe. C. quo. appe. recipi. vbi appellanti asñiam apponitur pena ⁊ nihilominus appellatio non valet. Sed est aduertendum qꝛ Bal. in. l. non dubium vltĩa colũ. C. de legi. ⁊ in. l. nemo martires. C. de sac. san. eccl. cum quo transit Panor. in. c. ij. de testi. ⁊ magis cõiter cano. cũ ꝯcor. ibi signatis per Modernos in. d. c. ij. aliter distinguunt. Et ex eorũ distinctione procedit ⁊ saluat hec tertia ꝯclusio in ca sibus infrascriptis primus est quando lex vel statutũ phibet sub pena ⁊ ꝯtingit nullitatẽ proprie loquẽdo non esse penã vt. qꝛ lex non detrahit potestati gerentis actũ sibi aliunde cõpetenti vel nõ detrahit administrationem vel non eximit rem a ꝯtu nec presumit delictum sed procedit ptãtem dãdo qꝛ tunc actus habet nullitatem intrinsecam ⁊ nõ obstat. d. l. senatus ꝙ vna pena tollat aliam sequitur Fran. de are. i ꝯsi. ⁊ loco preallegato corroborando dictam suam decisionẽ ꝙ nõ valeat appellatio ab interlocutoria in casu statuti senẽsi. ẽtẽt hoc fundamento qꝛ statutum dicit ꝙ nõ possit appella ri ⁊ sic remouet ptãtem appellãdi ⁊ potentiam ab actu facit glo. in cle. prima in verbo inhibẽtes de iurepa. Alius ⁊ secũ dus casus ẽ i quo pdicta tertia ꝯclusio procedit vt supra ⁊ in quo contingit annullationem actus esse proprie penam scʒ Bal. in. d. l. nõ dubiũ post Ja. Bu. cũ quo transit Panor. in. d. c. ij. de testi. ⁊ magis cõiter cão. qñ lex simplr prohibẽs nõ est vna cũ lege apponẽte penã sed est separata qꝛ tunc nul litas insurgens ex capite prohibitionis hñ se cõpatitur cum lege penali separata facit. l. fi. C. de legi ⁊. d. l. nõ dubium qõ secus esset vbi ex eadẽ lege pena ⁊ prohibitio iducitur iuxta l. sanctio. ff. de pe. ⁊ faciunt iura que vltra penam expresse an nullãt actũ: vt pʒ i iuribꝰ p Bar. Alex. i. d. l. ptor allegatis ⁊ in. c. dispẽdia de rescrip. in. vi. ⁊ in cle. prima eo. tit. ⁊ quod notat Bar. in. l. peto in prin. ff. de legi. ij. Et ꝯclusiue dicen dum puto iuxta hunc casum ꝙ pena apposita in his que ali as sunt de genere prohibitorum nõ validet actum vt qꝛ alia lege sit prohibitum alia autem punitum ꝙ si lex nõ a probi beat ⁊ simul penam imponat valeat actus. Et sm hũc casũ hñ procederet opinio Cy. ⁊ sequacium dicentium ꝙ qñ phi bitio est fundata in iure cõi non facit cessare nullitatem. d. l. nõ dubium ⁊. d. l. nemo martires. Secus si prohibitio conti neat ius spãle qꝛ tũc facit cessare nullitatem ꝗ ex dispositiõe iuris cõis non inducitur. d. l. fi. ff. de dinor. ⁊ ita intelligi pꝯ fet. l. senatus. ff. de ꝯtrah. empt. qꝛ nisi nullitas cum pena per legem induceret ꝯtus tenuisset non obstante pena. Subij cit Bal. alium casum in. d. l. nõ dubium vlt. col. cum quo trã seunt Panor. in. d. c. ij. de testi. ⁊ omnes tam legiste ꝙ cão. ⁊ Jmo. in rep. c. cum ꝯtingat. viij. arti. prin. de iureiu. vʒ qñ lex vel statutũ prohibentes actum fieri nisi sub certa forma exigũt illã formã ex post facto qꝛ tũc omissa illa forma actus nõ est ipso iure nullus qꝛ pena non obuiat actui a princi. sed tendit ad rescindẽdũ ex post facto per gl. ⁊ nota. in. l. vniuer sa. C. de preci. imp. offe. de quo dixi. J. in limitatiõibus ad re gulam ꝙ forma nõ seruata actus sit ipso iure nullus i prima limi. Et saluis predictis tribus casibus Bal. i. d. l. nõ dubiũ vl. col. C. de leg. ⁊ Panor. ac Mod. in. d. c. ij. de test. ⁊ ma gis cõiter cano. ⁊ Cu. in. d. l. pretor. §. i. ff. de op. no. nunc. te nẽt ꝙ actus factus ꝯ phibitionem legis non sit nullus quan do lex expresse non ãnullat sed solum vlterius procedit im ponẽdo penam scilicet in his que alias non sunt de genere prohibitorum vt dictum est. Ex quo inferunt ad statutũ di

Questio

sponens ꝙ nullus contrahat quin soluat gabellam de ꝯtu quam si non soluerit soluat centũ nomine pene ꝙ ꝯtus va lebit etiam non soluta pena cum statutum vltra procedat im ponendo penam diuersam a pena nullitatis circa qõ videaẽ qõ dixit Jmol. in. d. c. cum ꝯtingat in. viij. articulo incipiẽ. pallegato. Et sm opinionem Bar. ⁊ sequacium esset dicen dum ꝯtrarium qñ ageretur de rescindendo ꝯtum in odiũ eius q teneretur ad penã verum qꝛ vt dixit Cu. in. d. l. ptor. §. i. alias in prin. ista est materia brocardica ⁊ legiste variãt tam in locis predictis ꝙ in. d. l. nemo martires. C. de sac. san. ec. puto tenẽdũ opinionem Bal. ⁊ sequacium que vr iuris re gulis magis consona. Est verum ꝙ vt notatur in. d. l. nemo martires ⁊ per Bar. in. d. l. sanctio aliqui voluerunt ꝙ quã do nullitas inducitur a lege ⁊ pena impõitur ab homine ꝙ possint concurrere ita ꝙ pena non validet ꝯtum qõ placet Bar. ⁊

Bart. ⁊ Pau. de cast. post Cy. qḋ intelligo in hiis que sunt de genere pꝛhibitoꝝ p glo. in. d. l. nemo martyres cũ ibi nõ.

¶ Item limitatur vt nõ procedat quo ad penalitatẽ: prout in delictis in quibus valet: ⁊ nõ anichilatur actus quo ad penalitatem: lȝ quo ad eius firmitatẽ sic: vt per Bal. in. d. l. nõ dubium. iiii. oppo. cũ concoꝛ. s. allegatis.

¶ Tertio limitatur vt non pcedat: qñ si actus anichillaret penã: non esset pena seu vbi pena non põt concurrere cũ nullitate actus p nota. per Bar. ⁊ Cu. in. d. l. pretoꝛ. §. j. qui ad hoc inducunt. l. si. ff. de diuoꝛ. in prin. l.

Conclusio ꝯ neoi ista materia.

¶ Et ex predictis fieri potest vna negatiua conclusio: ꝙ pena apposita circa ea. que alĩs sunt de genere probibitoꝝ nõ validet actum. Sed nihilominus actus sit nullus: qñ lex nõ procedit vlterius annulando actum per iura ad propositũ preallegata: que conclusio limitatur: vt nõ procedat qñ pro validitate actus ex. l. dispositione aliqd est ex post facto implendum per iura. s. ad hoc allegata.

¶ Item alia conclusio fieri potest affirmatiua: videlicet ꝙ in hiis que alĩs non sunt de genere probibitoꝝ: si lex probibeat: ⁊ vlterius procedat imponendo penam absq; eo ꝙ aliter actũ annullet actus remanebit validus non obstante pena per iura etiam preallegata: que secunda conclusio fallit: vbi lex vel statutũ probibens sub pena procedit potestatem dando: qꝛ probibitio penalis hȝ tunc nullitatem annexam: ⁊ remouet potentiam gerentis actũ ab ipso actu. Ita ꝙ est defectus ⁊ inhabilitas in cã efficienti p ea que dicta sunt. s.

¶ Item fallit vbi cõstaret de mente legis vel statuti volentium actum esse nullum: pena non obstante vt dixit Bar. in. d. l. pretoꝛ. §. j. alĩs in prin. ff. de ope. no. nun.

¶ Item fallit vbi pena habet nullitatem intrinsecã: seu vbi natura pene tendit ad annullationẽ siue trahit secum nullitatẽ: vt pȝ ex text. l. d. l. ptoꝛ. §. j. cũ ibi notatis ⁊ cõcoꝛ. palle.

¶ Item generaliter fallit vbi annullatio actus non esset ppꝛie pena: qꝛ tunc stat regula iuris: ꝙ actus factus ꝯtra probibitionem. l. sit nullus. d. l. non dubium ⁊. d. c. que contra. de reg. iur. cum concoꝛ. de quibus in. d. c. ii. de testi. Nec tũc obstat ꝙ vna pena aliã tollat: seu ꝙ specialis tollat generalem iuxta. d. l. senatus ⁊. d. l. sanctio cũ concoꝛ. s. allegatis. Attento ꝙ annullatio non est pena: ⁊ ꝙ annullatio dicatur pena: notant Bar. Bald. Imol. ⁊ Alex. in. l. turpia in prin. ff. de leg. j. Panoꝛ. ⁊ Alexã. ac Ro. in. d. l. pretoꝛ. §. j. ff. de ope. no. nun. ⁊ Moderni in. d. c. ii. de testi. Bal. i. d. l. nemo martyres: ⁊ in. d. l. nõ dubiũ vlt. col. cũ cõcoꝛ. alleg. s. in arti. de potẽtia ⁊ effectibus forme. x. effectu: circa effectus forme omisse ⁊ cõiter tenetur: ꝙ tũc ppꝛie sit pena: qñ de patrimonio vel iure q̃sito diminuit vel sm Bal. in. d. l. nõ dubiũ: vbi potestas vel administratio nõ tollitur. Nec res a ꝯtru eximitur iuxta. l. senatus. ff. de ꝯhen. emp. nec delictum presumitur. Generaliter autem an actus factus cõtra. l. probibitionem sit nullus: vltra ea que habentur in. d. l. non dubiũ: ⁊ in. d. c. ii. ⁊ in regula que contra: videatur plene Imol. in. d. l. cuȝ lex: ⁊ in repe. d. c. cum contingat in. viii. arti. prin.

Questio.

¶ Predicta conferunt sm Cu. in. d. l. pretoꝛ in prin. seu. §. j. ff. de oper. no. nun. ad questionẽ statuti scholarium probibentis aliquid fieri per scholares sub pena: qḋ statutum solcant iurare scholares: an dicantur periuri tanq̃ contrafacientes statuto probibenti: qḋ iurarunt seruare non obstãte pena: cuius decisio colligitur ex predictis: lȝ Cu. aliter non decidat. Nam in casibus vbi nõ anichillatur actus statutum videtur contentari de pena ⁊ metu: seu ratione tantũ pene probibere ⁊ alias permittere: qui casus possunt ex supradictis colligi. Et ex predictis puto tenendam opinio. Bal. ⁊ Panoꝛ. in. q. statuti disponentis ꝙ nullus contrabat: quin soluat gabellã sub pena: vt valeat contractus gabella nõ soluta: qꝛ contractus regulariter est de genere permissoꝛum.

Taxatiue necessitatiue ⁊ precise dictões cantant formã.

¶ Quarta conclusio ꝙ dictiones taxatiue necessitatiue vel precise apposite in dispositione mãdante aliqd certo modo fieri ⁊ circa ipsum modum important solẽnitatẽ seu formaȝ: cuius transgressio viciat actum ⁊ breuius loquendo sunt signa solẽnitatis ⁊ forme: vt notat Ant. de bu. post Zenze. in cle. j. de seque. pos. ⁊ fru. sequitur Fely. in. c. ex parte. v. colũ. versi. quintus casus de consti. volentes ꝙ verbũ omnimode ⁊ similia verba vniuersalia ⁊ pcisa importẽt: vt actus aliter factus ⁊ non seruata tali forma sit nullus: ⁊ ꝙ pseferant clausulam decreti: ⁊ qḋ ibi dicant de verbo nullatenus dictum fuit. s. ii. conclusione.

Omnode.

¶ Hinc Alex. in. l. j. in prin. iii. notabili. ff. ad. l. fal. reprehendendo Cu. dixit ꝙ statuto permittente aliquid fieri pura testari: dũmodo tali ecclesie relinquatur testamentũ vel actus aliter factus nõ valebit propter dictionem dũmodo: que requirit ꝙ aliquid de necessitate existat: vt voluit Io. an. in. c. ex tuarũ in verbo dũmodo per illum tex. de auct. ⁊ vsu. pal. ⁊ in regula nullus ex ꝯsilio de regu. iur. per. l. impuberibus in prin. ff. de suspe. tu. facit gl. in verbo retinere in. c. nõ põt de preben. in. vi. ⁊ sm Saly. in aut. que supplicatio. C. de pci. imper. offe. tempus taxatum seu limitatum a lege censetur adeo precisum ꝙ indicat formale seu de forma: ita vt aliter disponi non possit: de quo late dicetur. l. Ideo Ro. consil. cccciii. incip. in proposita cõsultatione ⁊ Fely. in. c. cũ dilecta versi. septimum signũ de rescrip. dixerit ꝙ verba: ita demũ fieri possit important formã cui renunciari nõ possit allegãt nõ. per Bar. in. d. l. si. in si. versi. quero an ciuitas. C. de ven. re. ci. lib. xi. Et sm Signo. de home. ꝯsi. lxxxvii. in. iii. ⁊. iiii. col. verba necessitatiua prout est verbum dȝ sunt signa solẽnitatis ⁊ forme: qñ adiiciuntur ad moduȝ sm quẽ actus fieri designatur: ita ꝙ necessario debeat talis modus interuenire alĩs actus non valet: ⁊ tunc sm eum solẽnitas de se leuis habetur pro graui ⁊ necessaria. Ex quo facit vnũ corrolariũ ꝙ omissio eius qḋ a statuto necessario vel per verba necessitatiua requiritur: infert annullationem actus. Idem vult ipse Signo. in. consi. cxv. incip. in. q. Petri: vbi etiã dicit ꝙ verba statuti mandantis aliqd fieri anteq̃ procedatur aliquo modo sunt significatiua forme ⁊ probibitionis ne actus aliter fiat. Et de hoc etiã habetur in eodem casu ⁊ statuto per ipsum Signo. consi. clvi. j. ⁊. ii. colũ.

Dũmodo.

Ita demũ fieri possit.

Leuis solẽnitas.

¶ Quinta conclusio sit ꝙ si lex vel statutũ in rub. vel nigro dicant se tradere pro forma: tũc censeatur ibi forma tradita a qua recedere nõ liceat: ita ꝙ alĩs actus non valeat. Idem si proferantur verba equipollentia: vt p Bal. Ange. ⁊ doc. in l. j. ff. de libe. ⁊ posthu. Pau. de ca. in. l. mancipia. C. de ser. fugi. Mari. in. c. ii. circa. vii. col. ibi ⁊ aduerte de libel. obla. ⁊ Fely. in. c. cum dilecta versi. decimũ ⁊ vltimum signum de rescrip. ⁊ Io. de monte sparello in. l. cuȝ hi. §. si pretoꝛ. ff. de transac. ⁊ facit sm vnum intellectũ: tex. in. l. hac cõsultissima ibi antelate forme. C. qui testa. fa. pos. ⁊ multa iura que sparsim in hoc opere allegantur: maxime in prece. arti. princi. ex quibus cõsistat forma. Et ꝙ sufficiat dici in rub. puta de forma iuramenti potestatis vel de forma seruanda in ꝯsilio ⁊c. ponunt Mari. ⁊ Fely. vbi. s. Quod autem dixi idem esse si proferantur verba equipollentia põt multipliciter exemplificari: puta si dicatur solẽniter fieri sm Bal. in. c. j. vlt. col. versi. nota actũ quid sit inue. vbi dixit ꝙ verbũ solẽniter importat seruatis de iure seruãdis: ⁊ solẽniter dicitur seruata iuris solẽnitate ac rite. l. ii. C. de decu. li. x. l. nõ putauit. §. nõ quemis cum glo. ff. de bo. pos. cõtra ta. Itẽ seruato iuris ordine cle. sepe de verb. sig. iunctis his que dicã. l. eo. in. xv. conclu. ꝙ ordo sit de forma: de quo dixi latius. s. quottuplex est forma: ⁊. s. de cognitione forme vbi tradidi quid sit solẽnitas ⁊ quottuplex ⁊ quomodo dicatur de forma. Et verbum rite et importat formaȝ seu solẽnitatem: vt est glo. singu. in. l. iii. C. de bo. vac. li. x. in verbo rite: que exponit sm formã ⁊ est tex. notabilis in. l. generaliter. §. finaũt non rite. C. de re. cre. dũ dicit nõ rite illatum recte aũt recusatum volunt glo. ⁊ Bar. in. l. iuste. ff. de acqui. pos. ⁊ Ange. in. l. i. §. j. ff. de edili. edic. vult Pe. de ancha. in repe. regule possessoꝛ in. ii. charta de reg. iur. in. vi. notatur in. l. lecta post glo. in verbo proba. ff. si cer. pe. vbi dicitur ꝙ verbũ rite denotat ius ⁊ iuris solẽnitatem ⁊ verbũ recte iustitiam hoc est merita cause ⁊ ipsum factũ: ad idem est glo. in. l. ii. ff. de inoffi. testa. ⁊ in. l. iii. in pn. vbi etiã Bar. ⁊ Bal. ff. de libe. ⁊ posthu. ⁊ in. l. non putauit §. nõ quemis: vbi etiã Bar. ff. de contrata. ⁊ in. l. iudex. C. cõmi. vel epi. ⁊ in. l. non dubiũ in verbo recte. C. de repu. ⁊ in l. sed ⁊ si lege. §. scire. ff. de peti. here. qḋ inducitur per Bar. Alex. ⁊ doc. in. d. l. lecta ⁊ in. d. l. iii. in pn. ad q̃onem: de qua ibi. Et de verbo recte doce. in. d. l. lecta: vbi do. meus Ias. in x. col. post Alex. cum concoꝛ. ibi allega. dicunt ꝙ cõmuniter importat iustitiã: lȝ q̃nq; importet solẽnitatem. l. hec verba in stipulatione. ff. de verb. sig. facit. l. j. C. de vsur. l. imperatores. §. si. ff. de decu. l. het aũt. §. recte. ff. ex qui. cau. in pos. ea l. recte. ff. de iudi. ⁊. l. si ab hostibus. §. si vir. ff. solu. matri. Et dictio iust tantum importat de per se quantum dictio rite ⁊ recte simul: vt est glo. valde notabilis in. §. exheredatos in verbo

Si disponens dicat se tradere pro forma.

Si proferant verba significatiua forme.

Solẽniter.

Seruato iuris ordine.

Recte ⁊ rite.

tos in verbo iuste autē in aut. de heredi. ⁊ fal. itaq; fm doc. ⁊ dnm meum in. d. l. lecta consultor cui est cōmissa causa: vt cognoscat an quis fuerit iuste captus possit cognoscere de iustitia facti ⁊ de solēnitate.

¶ Similiterq; aduerbium bene tantum importat quantuʒ rite ⁊ recte simul: lʒ aduerbiū male idem sit q nō recte fm Bal. in. l. eos in prin. j. col. C. de appel. ⁊ do. meū Jas. in. d. l. lecta. xj. col. facit tex. in. c. ius dictum de verbo. significa.

Clausula prout vel qđ iuris est facias.

¶ Similiter ēt clausula qđ iuris sit ↄsulas īportat taʒ iuris ordinē q̄ iusticiā: vt nō. in. l. q quadringēta in pn̄. vbi Alex. in. ij. col. ff. ad. l. fal. Quid aūt sit in arbitro in quē est cōpromissum de iure tantū: an sit traditum pro forma q iuste pronunciet taliter q pronunciando contra ius dicatur nulliter ⁊ contra formā compromissi pronunciasse Bart. in. l. item proferre. §. stari. ff. de arbi. tenuit q sic ⁊ ista opinio videtur cōmunior vt per do. Bapti. de sancto seue. in repe. l. omnes populi in. ij. colū. ff. de iusti. ⁊ iur. ⁊ Ro. in rubri. de arbi. vj. col. Panor. consi. xliij. j. volu. ⁊ in. c. cū dilecta de rescrip. ⁊ in. c. quintaualllis de iureiur. ⁊ in. c. causam que: de re iudic. Alex. in cōsil. xxij. v. volu. ⁊ in. l. heres. ff. ad. l. fal. Pau. de cast. in. l. ij. ff. de iusti. ⁊ iure. Et dicit Jmol. in. c. ex insinuatione de rescrip. q ita practicatur q̄uis Bar. in. l. societatē §. arbitrorū. ff. pro soc. reliquit cogitandū: ⁊ Bal. in c. cōsanguinei de re iudi. ⁊ consi. cccclxxvij. ante fi. fm numerum antiquum teneant ↄtrum ⁊ Anto. de but. in. d. c. quintaualllis ⁊ in. d. c. ex insinuatione cū cōcor. de quibus per Fely. in. d. c. causam que circa quartam col. versi. qn̄ in cōmissione hominis ibi obstat fortiter ⁊c. de quo dicam in. xiij. cōclusione

Verbuʒ prout.

j. co. latissime. Quid autem de verbo prout an importet formam Bar. Bal. ⁊ doct. in. l. edita. C. de edē. quid de verbo fm Bal. ⁊ doc. in. l. penul. C. de condi. insti. Et qn̄ lex procedit dando formā verbum potest importat necessitatem fm Bal. in. l. gallus in prin. vbi etiā p alios. ff. de libe. ⁊ posth.

Verbuʒ potest.

De verbis taxatiuis ⁊ necessitatiuis vel precisis dixi in pce. conclusione: an importent formam: puto tamen q in istis ⁊ similibus verbis attendatur principaliter id quod materia subiecta suadet.

Verbuʒ forma an semp importet formam.

¶ Predicta conclusio procedit: quādo id qđ exigitur pro forma vel denominatur forma est habile ad formanduʒ vel qn̄ materia subiecta patitur vt p Paul. de ca. in. l. mācipia in prin. cōmē. C. de ser. fugi. ⁊ Mari. in. d. c. ij. de libel. obla. ⁊ Jo. de monte. in. d. l. cū hi. §. si pretor. ff. de trāsac. ⁊ Fely. in. d. c. cū dilecta versi. quartum signū de rescrip. post Bal. in aut. que supplicatio. C. de preci. imper. offe. vbi dicit tempus appellari formā cum non sit: de quo an verū sit dicetur j. xvj. concln. Quod inducunt Pau. de cast. ⁊ Fely. vbi. s. ad statuta loquentia de forma vt nō semp ex hoc importēt formalitatem cū forme nomen qñq; improprietur ⁊ diuersimode sumatur: prout materia subiecta exigit vel admittit. Et pōt figurari exemplum in. l. filiusfa. §. fm vulgareʒ iuris formā. ff. de leg. ij. vbi forma iuris dicitur regule iuris vel iuris dispositio: facit etiam tex. cum glo. in autē. de resti. ⁊ ea que parit. ij. col. in. iiij. colla. ibi sed hec data est negocio forma idest negociū fuit ita determinatum: ⁊ patet in. l. j. C. de vsufruc. leg. ibi oblata fm formam senatusconsulti cautione idest fm dispositionem. §. etiā tex. in. l. item veniunt. §. pter ff. de peti. here. ibi quibus cū forma senatusconsulti sit data idest per senatuscōsultū sit decisum ⁊ declaratū: facit etiam l. quidam decedens in prin. ff. de admi. tu. ibi nec mutare formam antiquitus constitutā idest iuris dispositionem volentem q tutor teneatur rōnem reddere. Jdem videtur esse in l. j. C. qui pe. tu. Jdem posset dici de. l. nōnunq̄. ff. de colla. licet ⁊ ibi possit forsitan proprie sumi. Et q forma pro lege vel pro cōstitutione ⁊ dispositione iuris sumatur est text. in l. j. C. de ven. re. fis. li. x. ⁊ in. l. humanū. C. de legi. ⁊ in. l. ij. C. de offi. prefec. preto. ori. ⁊ q ponatur pro dispositione iuris ⁊ pacti: patet ex tex. in. l. gaius cū glo. ff. de vsufru. Alibi forma capitur pro iudicio sentētia ⁊ determinatione: vt est tex. cum glo. in verbo formā in aut. vt cleri. apud propri. epis. in prin. coll. vj. Et incorporatio aliquorꝫ bonorūʒ patrimonio principis qñq; appellatur forma: vʒ in formā patrimonij redacta. l. apud iulianū. §. fi. ff. de leg. j. vel ibi p natura sumit prout etiā capitur in. l. si in fraudem. C. de lega. ibi fm iurisdictionis formā idest naturam: ⁊ sic etiam capi videtur in. l. si vnus. §. qđ in specie l fi. ff. de pactis ibi forme sue redditur idest nature. An autē ⁊ qn̄ id qđ est de natura possit dici de forma dixi. s. in preludijs. Aliqn̄ locus p queʒ aqua ducitur ⁊ ipse meatus seu aqueductus dicit forma aque: vt patet in l. j. C. de aquedu. lib. xj. ⁊ in. l. preses ⁊ in. l. si manifeste. C. de serui. vbi antiquus mos ⁊ solita aque forma nō est immutanda: nisi dicamus q forma aque ibi ponitur pro forma ipsius seruitutis aque: q: aqua pro seruitute aque qñq; a iure nuncupatur vt patet in rubri. C. de serui. ⁊ aqua: ⁊ p glo. ⁊ Bar. in. l. qui duo. ff. de serui. ru. pdi. Simile patet in. l. apud iulianum. §. heres. ff. de lega. j. vbi ad heredem spectat soluere vectigal rei legate: puta cloacarum vel pro aque forma sunt enim varij modi ducendi: retinēdiq; aquā vt in. l. j. §. j. ff. de riuis: ⁊ lʒ modus ducendi aquā sit forma aqueductus: vt de se patet certū tamen est q non est forma ipsius aque. Et dici pōt q ibi forma proprie capitur: q: iurisconsultus intelligit de modo fm quē aqua ducitur qui dicit forma meatus aque vt materia subiecta satis demonstrat. Jtem forma ponitur pro pristino statu ⁊ apparentia. l. si qđ. C. de serui. ⁊ tunc pōt proprie ⁊ improprie stare. Jtem sacra forma ponitur pro rescripto. §. disponat in autē. de nup.

Verbū solēniter.

¶ Est etiā aduertendum: q: verbum solēniter non semper importat modum formalem seu faciendi actum formiter: nā qñq; importat pompā seu gloriā. c. fi. de feri. vbi dies festus solēnis appellatur: ⁊ pʒ cum dicimus solēnes nuptias idest sumptuosas. §. hac ergo casta lege in autē. qui. mo. na. effi. leg. ⁊ patet ēt in. l. si stipulata. §. si vxor. ff. de dona. inter vi. ⁊ vxo. vbi donatio que fit ab vxore marito appellat solēnis quasi celebris: vt ibi p glo. Aliqn̄ dicit solēnis idest frequēter. cū glo. in. l. interdum. §. paterfa. ff. de here. insti. licet ibi dici possit q solēnis affis dicitur fm dispositionēʒ a iure introductam: nam ⁊ alibi solēne dicitur qđ fit fm iustitiam seu iuris dispositioneʒ. l. j. C. qui eta. ⁊ ex tenore re testi. ⁊. d. c. fi. de feri. Alibi solēne dicitur idest solitū glo. in. l. tutor fm dignitatem. §. in soluendis versi. nuptiale. ff. de admi. tut. ⁊ patet in. l. sed ⁊ si solēnium. ff. ex qui. cau. maio. Pōt tamen dici q id qđ fit accedente pompa nō deuiet a ppria natura solēnitatis q: solēne est quod cum solēnitate fit: vt dixi. s. in prin. huius tracta. in preludijs. j. charta per nō. per Bal. in l. si donatione. C. de nup. ⁊ Joā. de ana. in rubri. de magi. ij. col. vbi loquuntur de conuiuio requisito a statuto in doctoratu: vt dicatur solēnizare actum lʒ non sit solēnitas necessaria: de quo dicetur. j. co. in. iiij. vel. v. conclusione.

¶ Ceterum est aduertendū ad verba Panor. in. c. prudentiam in prin. primo nō. de offi. delega. vbi dixit per illū tex. q intellectus hominis dicitur informari ex responsione iuris: ita q sicut anima informat corpus cle. j. cuʒ glo. de sum. tri. ita scientia informat intellectū inferens: q itellectus hominis sine sciētia possit dici sine forma quasi quedā materia inutilis dicens post Cice. lib. de offi. q multi sunt homines ⁊ pauci sunt homines: vʒ multi nomine ⁊ pauci re: ad denotanduʒ q prorsus ignari nō sunt homines sed hominū imagines: dicens simile de sacerdotibus subdit q scholares debent sumere formosum modum consulendi doctorē petēdo: scilʒ informari de dubijs in iure consistentibus.

Vehemēs ⁊ studiosa affectio circa modum.

¶ Sexta sit conclusio q vehemens ⁊ studiosa animi applicatio circa modum faciendi operatur: vt quid censeatur traditum pro forma seu solēnitate necessaria fm Jnno. ⁊ Ant. de but. in. c. cū dilecta de rescrip. vbi studiosus ordo dicitur datus pro forma qui de iure nō est: ⁊ Jnno. in. c. prudentiam de offi. delega. ⁊ Jnno. ⁊ Anto. de but. in. c. venerabili: vbi ēt Panor. eo. ti. facit tex. in. l. si qn̄ in pn̄. C. de inoffic. testa. dum dicit non esse verisimile: q princeps solēnitates tot excogitatas ⁊ inuētas vigilijs velit vno verbo tollere. significando esse multum efficacis que longis sunt excogitationibus adinuenta vel adhibita: ⁊ hoc optime probat text. in. l. hac consultissima. C. qui testa. fa. pos. ⁊ in. l. hac cōsultissima in prin. C. de testa. ponderando verbuʒ consultissima: ⁊ ideo Ant. de bu. post Jnno. in. d. c. cum dilecta de rescrip. dixit q ordo cēsetur traditus pro forma: qn̄ sunt duo que nō sunt eque principaliter a scribente ponderata: q: non sunt paris rationis: sed primum verisimiliter hʒ se vt principalius inferens q tunc studiose sit appositus talis ordo: vnde hec conclusio multum regulatur ex verisimili: ⁊ fm Panor. in. d. c. venerabili. ij. col. qn̄ forma rescripti est studiose data ad publicam vtilitateʒ dicitur de forma: qua nō seruata processus est nullus: ita q nō posset tacito partium consensu ab ea recedi sentiens q tunc non sit de mera iustitia: cuʒ secus sit fm

cum in

cum in forma rescripti data ob partis vtilitatem: q: tūc pōt tacito cōsensu partis a forma rescripti recedi per nō. p glo. in.c.cum olim el.j.⁊ Inno.in.d.c.prudentiam ⁊ doc.in.c.fi. eo.ti.de offi.delega.

¶ Est autem aduertendū: q: si apponantur in studiosa forma seu solēnitatib⁹ studiose adbibitis ⁊ cū plena ac matura deliberatione leues solēnitates simul cū grauibus ⁊ substātialibus p hoc leues nō efficiētur substantiales: vt habetur in.d.l.hac consultissima.C.qui testa.fa.pos.de prepositione heredis ad legata: ⁊ diceṫ latius.j.viij.conclusione. Et qua lege etiā probatur q̄ demonstrationis causa apponenda nō censenṫ eo casu tradita pro forma necessaria: ita q̄ illa demonstratio sit precise de forma si euidenter pōt alio modo demonstrari: vt dixi.s̄.sepissime. Et dicetur etiā.j.qd̄ est intelligendum nisi lex vel statutum vltra procedant determinando q̄ ille solēnitates integraliter adhibeanṫ: vt p Alex. in consi.xcviij.incip.viso ⁊ considerato themate ꝑpe fi.iiij. vol.⁊ sic vehemens ⁊ studiosa animi applicatio facit dici de forma id qd̄ al's non esset si ad illud tantū applicetur vel eius respectu percipi possit ipsam studiosam adhibitionē factā.

¶ Predictam conclusionem etiā sequitur Panor.consil. xcii.incip.statuto ciuitatis grosetane in fi.in.j.volu. dicens ex hoc q̄ tempus prefixum electioni non est de forma: q: in casu illo non erat studiose appositum: vt esset de forma substantiali qua posita ponitur actus ⁊ qua remota actus remouetur iuxta nō. per Bar.in.l.prolatam.C.de sen.⁊ per doc. in.d.l.vniuersa.C.de preci.imper.offe.⁊ per glo.in.c.ij.de consue.in.vi.⁊ in.c.in scientia.xj.q.ij. Sed in illo tēpus erat appositum ad bene esse per rationes ibi allegatas: ⁊ q: materia subiecta hoc est electionis hoc suadet vt ibi.

Forma etiā tacite traditur.

¶ Ad hanc conclusionem facit: q: forma dicitur tradi siue expresse tradatur siue tacite ex verbis colligi possit: vt dixit Firmi.in trac.gabel.in.iij.parte.viii.prin.in.xxiiii.q.versi. dicitur autem post Bal.in.l.cos.iij.col.C.de appel.⁊ in.l. fi.C.de suis ⁊ legi.⁊ dixi.s̄.eo.de cognitione forme in p̄ln.

Id quo omisso substātia actus leditur est de forma.

¶ Septima conclusio sit q̄ qn̄ requiritur aliquid circa modum faciendi actum vel dispositionem: quo omisso substantia actus vel dispositionis lederetur: tunc illud censetur traditum pro forma: ita vt omissio viciet fm̄ Bart.in.l.cum hi §.si pretor.ff.de transac. vbi dicit q̄ solēnitas substantialis est qua omissa pōt contingere mutatio circa substantiā eius de quo agitur ⁊ q̄ eius omissio viciat: vt ibi ⁊ q̄ leuis solēnitas est que non hꝫ immutare cuius omissio nō viciat: vt in.l. j.in fi.ff.de ven.inspi.subdens ideꝫ esse in signo crucis in inuentario requisito q̄ sit leuis solēnitas ⁊ eius omissio nō viciet: ⁊ secus esse si obmictatur citatio partis: de quo dicetur j.de potentia ⁊ effectibus forme. Et hanc cōclusionē sequiṫ idem Bar.in.l.j.§.si plures.ff.de exer.dicens ex hoc q̄ vbi

Questio.

iudex tenetur pro sententia ferenda, requirere consiliū iurisperiti sententia lata non requisito dicto consilio non valeat: q: eius omissio pōt facti substantiā mutare: naꝫ lꝫ iudex non teneatur sequi eo casu consilium posset tamen consilium sapientis trahere iudicē in aliā s̄niam.l.Item si vnus.§.principaliter ⁊.l.seq.ff.de arbi.⁊ iccirco non dicitur leuis solēni

Leuis solēnitas.

tas sed substantialis: de quo per Alex.in.d.iiij.q.in apostil. ⁊ in.l.ille aut ille.§.cum in verbis.ff.de leg.iij.⁊ in ɔ̄si.cxlv. incip.viso processu circa fi.⁊.clxxv.incip.perspectis in fi.vbi limitat.v.volu.⁊ per Fely.in.c.ex parte in prin.de constitu. Et propterea Bal.in.l.j.iij.colū.C.qn̄ prouo.non est neces. dixit q̄ consilium sapientis est quidā ordo ponderosus: de quo etiam per cum in rubri.C.de exer.ij.col. cum concor.de quibus infra in.xij.conclusione.

¶ Et cum predicta opinione etiā transit Alex.cōsil.xcviij. incip.viso ⁊ considerato themate vlti.colū.versi.postremo cum seq.iiij.volu.dicens q̄ quādo statutū vel decretū vult instrumenta nō valere nisi registrentur in archiuio ⁊ subscribantur subscriptio est de forma substantiali non leui p predicta: ⁊ q: dicitur leuis solēnitas que non est aliqua ratione munita: vt dixit Bal.in.d.l.hac consultissima.C.qui testa. fa.pos.per.l.gallus.§.j.ff.de lib.⁊ posthu.⁊.l.cum pater.§. fidei cue.ff.de lega.ij.cum subscriptio sit ratione munita ad euitandum falsitates per tex.in ratione sui in.d.l.hac cōsultissima in fi. Sic ⁊ fm̄ Alex.ibidem qn̄ iura requirunt pro for

Questio.

ma duos notarios debent ambo interuenire al's actus non valet: vt patet in.l.fi.§.j.cum glo.in verbo tabularius.C.de iure delibe.⁊ non dicitur leuis solēnitas cū hoc fiat ad euitandum falsitates ⁊ errores iuxta predicta. Et cū hac conclusione etiā transire videtur Panor.in.d.consi.xcij.incip. statuto ciuitatis grosetane in fi.j.volu.quē retuli in prece. conclu.circa fi. Sic ⁊ defectus cōdictionis que nō addicitur alicui qd̄ sit de substātia actus: vt q: addijciatur distributionem non viciat: vt dicā.j.xj.cōclusione faciunt que dixit Bar. in.l.si ita quis.§.ea lege.j.col.j.q.ff.de verb.oblig.⁊ est materia tradita in.d.l.vniuersa quā examinabo.j.de potentia ⁊ effectibus forme omisse.

Q̄ñ omissio generat graue p̄iudiciū.

¶ Octaua cōclusio sit q̄ vbi aliquid traditur circa modum faciendi actuꝫ quo omisso generatur graue preiudiciū: tunc illud censetur traditum pro forma ⁊ econtra si nullū vel modicum non censeatur traditum pro solēnitate vel forma necessaria: ⁊ de vtroq̄ patet in.d.l.hac consultissima.C.qui testa.fa.pos.dum ex omissione solēnitatum ibi adhibitaꝝ partim nullum generatur preiudicium: ⁊ partim posset agi de damno hereditario ⁊ fraudari defunctus ac heres in hereditate cum multis exemplis in prece.cōclu.positis que etiā hic possunt accōmodari: ⁊ ita vult Bart.in.l.j.in fi.ff.de vē. inspi.dicens q̄ illa solēnitas que omissa generat paruuꝫ vel nullum preiudicium dicitur leuis: ⁊ que multū obstat p̄sone dicitur grauis: ⁊ idem etiā dixit in.l.fi.§.donec in fi.cōmen. C.de iure delibe.inferēs ad tempus prefixum pro inchoādo inuentariū: vt dicatur leuis solēnitas: ita vt eius omissio nō viciet: ⁊ secus esse in tempore illud perficiendi: ⁊ ita de leui ⁊ graui solēnitate: sentit Bart.in.l.ij.§.prius.ff.de vulga.⁊ pupil.per.d.l.j.in fi.ff.de ven.inspi.quod fm̄ Imol.in.d.§. prius est menti tenendum: de quo etiā ibi per Fran.de are. in pe.col.⁊ Modernos in.d.l.cū hi.§.si pretor.ff.de trāsac. vbi dicunt q̄ solēnitas que nō est magne importantie omissa non viciat. Et cū ista conclusione transit Fely.in.c.cum dilecta versic.tertium signū de rescrip.dicens predicta ꝓcedere in dubio: q: si constaret q̄ ea que nō sunt grauis preiudicij: puta ordo nihillominus essent tradita pro forma substātiali essent de forma necessaria ⁊ obseruāda per glo.in verbo ordinem in.c.pe.de pur.ca. Ideo glo.in.c.nulla.lxiii.distin. dixit q̄ vbicūq̄ l actu spirituali exigiṫ ɔ̄sensus laici omissio talis solēnitatis nō viciat: q: censetur esse modici preiudicij: ⁊ faciunt nō.in.c.j.de elec. Et cum predicta sententia trāsit Alex.consi.xcviij.incip.viso ⁊ considerato themate vlt.col. versicu.postremo.iiij.volumi.cuius dicta pro maiori parte rettuli in prece.conclu. Ideo Bar.in.d.l.ij.§.prius versic. tertio casu.ff.de vulga.⁊ pupil.dixit q̄ si ordo datus a iure

Leuis solēnitas.

sit magni preiudicij est necessarius ⁊ omissus viciat: secus si sit modici ⁊ leuis preiudicij per.d.l.j.in fi.ff.de ven.inspi.

¶ Et cum predicta sententia ⁊ conclusione vt.s̄.facta transeunt cōmuniter doct.l.d.§.si pretor: ⁊ Imol.Alex.⁊ Are. in.d.§.prius ⁊ Cardi.⁊ Imol.in.d.c.cum dilecta ⁊ Alexā. in.l.j.in fi.cōmen.ff.de libe.⁊ posthu.⁊ in.d.l.hac cōsultissima in.v.col.⁊ fi.vbi ēt Ro.⁊ dn̄s Philip.corne⁹ ⁊ late dn̄s meus Ias.C.qui testa.fa.pos.⁊ in.l.iurisgentiū.§.qd̄ fere.ff. de pac.⁊ in.l.fi.in prin.vlti.col.C.de iure delibe.post Bar. ibidem ⁊ Bal.⁊ Ange.in ea.l.§.si vero post꜀ ⁊ cū ea etiam transit Bal.in.l.in testamentis.C.de testa.in quibus locis doc.magis cōiter tenent q̄ omissio signi crucis in inuētario de qua in.d.l.fi.in prin.C.de iure delib.⁊ omissio inuocationis nominis domini in instrumentis: de qua in.d.§.qd̄ fere maxime per Bal.⁊ Alex.⁊ preposteratio in testamēto ceci in prius faciendo seu primo scribēdo legata q̄ heredis institutionem: de qua in.d.l.hac consultissima.C.qui testa.fa. pos.non viciāt actū cū non sint magne importantie: nec grauis preiudicij. Et consequenter sint de leui solēnitate ⁊ fm̄ Imol.ɔ̄si.viij.incip.in casu premisso circa primū: appositio anni in instrumento ab incarnatione in loco in quo solet apponi a natiuitate non viciat instrumentū: ⁊ fm̄ ipsum Imol. consi.iiij.incip.visa copia.ij.colū.si statutum artificum lane dicat q̄ nullus p̄sumat pignorare lanā sine licētia rectoris: de qua debeat apparere per cedulam continentem dictam licētiā scriptā manu notarii sufficiet scriptura existēs l filzis vel libro notarij: q: q̄ sit penes partes est leuis solēnitas.

¶ Hinc dixit Bal.in.d.l.fi.§.cū igiṫ.ij.col.C.de iure deli. q̄ minima res est de leui solēnitate. Quod autem dixit ipse Bal.in.d.l.hac cōsultissima ⁊ Alex.post eum.d.ɔ̄si.xcviij. in vlti.col.versi.postremo: q̄ leuis solēnitas est que non est rōne munita nō videtur tutum in iure: vt dicā.j.xiiij.cōclu.

¶ Item predicta conclusio est de mente Bal.in.l.j.iij.col.

C.quando

C. quando prouo. non est neces. dum dixit ꝙ consiliũ sapientũ: qđ requiritur in sententijs iudicum est quidã ordo pōderosus ⁊ in rub. C. de exe. ij. colũ. ⁊ Pau. de cast. in. l. j. ff. de consti. prin. ⁊ in. l. vniuersis. C. de preci. imper. offe. iunctis notatis ibi per Bar. ⁊ in. l. obseruare. C. de decu. li. x. vbi in summa voluit ꝙ quando solẽnitas vel forma nō est considerato effectu magne importantie eius omissio nō viciet actũ sentiens ꝙ sit leuis solẽnitas: de quo dicto latius dicetur. j. arti. de potẽtia ⁊ effectib⁹ ꝙ forma nō seruata actus sit nullus. Et ex hoc ꝙ modica solemnitas non viciat actum infert Jo. de imol. in consil. iiij. non referre an appareat aliqđ per cedulam notarij: an ex libro notarij quasi ista sit leuis solẽnitas. Idem sentit in consi. viij. in prin. vbi dixit ꝙ licet sit cōsuetudo vt annus domini in instrumentis signetur a natiuitate: tamen si signetur ab incarnatione non viciabiť instrumentum: q2 ista est leuis solẽnitas: ⁊ licet cōdictio sit de forma: vt dicetur. j. eo. conclu. xj. tamen illa condictio non expectatur cuius euentus nihil habet operari. l. cuz heres. §. j. cum ibi notatis. ff. de acquir. here. Faciunt que dicta sunt ẽ. arti. qualis debeat esse forma versi. ceterum de scrupulosis ⁊ inanibus solẽnitatibus amputatis ꝑpter que infertur ꝙ statuto requirente tales solẽnitates debet statutum intelligi sm̃ ius cōmune. l. ij. C. de nota. cum ibi notatis ⁊. c. cum dilectus de consue. ita ꝙ si sint leues eius omissio nō viciet actum per predicta.

¶ Ad predicta facit decisio Bald. in. l. si donatione. C. de dona. ante nup. de qua p Jo. de ana. in rub. de magi. ij. col. dum voluit ꝙ licet quis doctoratus fuerit non facto conuiuio ad qđ tenetur ex forma statuti p hoc non detrahitur dignitati doctoratus: q2 accedit tanq̃ pompa ⁊ extranea solẽnitas sicut cōuiuia in matrimonijs que non cōferunt ad substantiam matrimonij: de quo dixi. ẽ. eo. v. conclu. in fi.

¶ Predicta sunt declarãda ex his que dixerunt Panor. in consi. xcv. incip. quidam canonicus pe. col. j. volu. ⁊ Are. in. d. l. ij. §. prius vlti. col. ff. de vulga. ⁊ pupi. vt non dicatur leuis solẽnitas illa que contingenter potest esse grauis seu non leuis.

Leuis solẽnitas.

¶ Limitatur autem predicta cōclusio in ea parte in qua dicitur ꝙ omissio leuis solẽnitatis non viciet ⁊ ꝙ ea que sunt leuis preiudicij non censeantur tradita pro forma necessaria nisi constaret de mente. l. vel statuti ꝙ tales solẽnitates velint necessario adhiberi prout dixit Bal. in. d. l. j. ff. de libe. ⁊ posthu. dum dixit ꝙ nisi antique solẽnitates ⁊ formule q̃ uis leues inanes ⁊ superstitiose essent sublate adhuc hodie omisse viciarent actum: ⁊ ita ẽt transeunt ibi Imol. ⁊ Pau. de ca. ac cōmuniter scribentes ⁊ Imol. Alex. ⁊ Are. in. d. §. prius ⁊ Alex. in. l. fi. in prin. in vlti. col. C. de iure deliberã. Cardi. Imol. ⁊ Moderni in. d. c. cum dilecta ⁊ Ro. consil. ccccij. incip. in ꝓposita consultatione ⁊ Moderni in. c. super eo. de testi. cog.

¶ Et dicitur constare de mente ꝙ velit leuem solẽnitatem omnino adhiberi vel haberi pro graui si vltra procedat annullando actum illa nō adhibita sm̃ Bal. in. d. l. j. ff. de libe. ⁊ posthu. vbi etiam Imol. Pau. de cast. ⁊ Moderni ⁊ propterea ipse Bal. consi. xxxiij. in. j. volu. vltima stampa: dixit ꝙ non est leuis solẽnitas vbi lex ꝓcedit vlterius annullãdo Et vltra hec quando dicatur constare de mente: patet ex dictis Ro. dicto consilio. ccccij. ⁊ ex conclusionib⁹ ꝑallegatis.

¶ Et si lex pluribus solẽnitatib⁹ numeratis quas requirat ad actum quarum alique sint graues alique leues generaliter subiungat ꝙ vult illas obseruari: talis clausula non referetur ad leues sm̃ Alex. ⁊ Modernos in. d. §. prius ⁊ in. l. fi. in prin. vlti. col. C. de iure delib. ⁊ in. d. l. hac cōsultissima. Idem est econtra sm̃ Signo. cōsil. lxxxvij. v. col. si statutum requirat aliquas solẽnitates prout. ẽ. videlicet aliquas sui natura graues ⁊ aliquas sui natura leues ⁊ subiungat ꝙ nō vult actum viciari ex earum omissione hoc intelligetur sm̃ ius cōmune vt grauiũ omissio viciet ⁊ illa clausula referetur ad leues qđ dictũ habeo pro duro: q2 alia est ratio interpretationis que tendit ad infirmandũ q̃ eius que tendit in oppositum vt in. l. quotiens. ff. de re. du. ⁊ in. l. quotiens la. ij. ff. de verbo. obliga.

¶ Et ex predictis patet ꝙ licet solẽnitates sint posite in cōdictione que condictio importat formam: vt dicetur. j. eod. xj. conclusione: si alique sint leues: non propterea dicantur necessarie pro forma ad validitatẽ actus. Reliqua circa leuem solẽnitatem que dicatur ⁊ an eius omissio viciet actum in versi. solẽnitas ⁊ versi. amissio.

¶ Nona conclusio sit ꝙ quando statutum vel homo aut disponens aliqđ exprimunt mandant vel disponunt circa modum conficiendi actum aliter q̃ ius cōmune disponat censetur illud traditum pro forma: vt declarat do. Fely. in. c. cum dilecta versi. nonum signum de rescrip. voluit Pe. de ancha. consi. xxxv. incip. visa quadam petitione sequiť Are. in. l. j. ff. de libe. ⁊ posthu. dicens ꝙ ista videtur probabilior opinio ne alias statutum nihil operetur contra. l. si quando in prin. C. de inoffi. testa. ⁊ l. si quando cum vulga. ff. de leg. j. ⁊. c. si papa de priui. in. vj. inferens ex hoc ꝙ si statutum velit in instrumento apponi nomen contrahentium agnomen ⁊ cognomen censeatur hoc tradere pro forma ne aliter eius dispositio sit frustratoria q̃uis cōmunis opinio sibi sit in cōtrarium. Et sm̃ Pe. de ancha. consi. preallegato si statutũ mandet iusdicenti: vt ad petitionem consanguineorum pupilli ex parte patris proposita aliqua legitima causa vel verisimili det adiunctũ tutori pupilli hec omnia erunt de forma cum statutum disponat contra ius allegat etiam glo. in cle. j. in verbo inhibentes de iure pa. ꝙ ille qui recipit potestatem ⁊ iurisdictionem ex aliqua dispositione debeat seruare qualitatem ⁊ modum in dispositione contenta: ⁊ facit. l. diligenter. ff. manda. Ideo Pe. de ancha. consil. vj. incipi. viso themate. ij. colũ. dixit ꝙ forma statuti data banno cum sit diuersa a forma iuris cōmunis est ad vnguem seruanda: ita vt ea non seruata bannum sit nullum.

Quñ act⁹ fieri mãdatur aliter q̃ ius cōmune disponat.

¶ Breuiter ista conclusio est declaranda iuxta ea que dicentur. j. xij. conclu. vt sit aduertẽdum an requisita a statuto sint de iustitia iuris cōmunis aut ad formandum solũ disposita. Et an sint necessaria ad actum vel effectũ actus aut omnino voluntaria vt ibi latius.

¶ Et quando modus traditus est sm̃ ius cōmune: an ibi sit dare formã dicam late. j. in. xiij. conclu. ⁊. xv. in. v. declara.

¶ Et quando modus traditus ⁊ eius obseruantia sunt contra ius cōmune: an censeatur ibi tradita forma dicetur. j. xij. conclu. in fi. versi. vltimo fallit ⁊ in. xv. conclu. in. v. declara.

¶ Est bene verũ ꝙ tunc maxime seruanda est forma: quãdo statutum illam adhibet vltra ius cōmune sm̃ Signo. in ꝯsi. clvi. incip. in processu. ij. col. vel cōtra ius cōmune sm̃ Bal. in. l. cessante prope fi. cōmen. C. quomodo ⁊ quando iu. ⁊ in auť. qui semel pe. col. versi. ⁊ ideo statuta eo. tit.

¶ Decima conclusio sit ꝙ vbi circa modum faciendi actuz interuenit iuramentum ibi censeatur tradita forma cũ iuramentum sit implendum in forma specifica ⁊ sit stricti iuris ⁊ de facili non extendatur: vt patet de primo in. l. si pecuniam in prin. ff. de condi. ob cau. per glo. ⁊ doc. ⁊ in. c. ad nostram el. j. de iureiur. ⁊ de secundo in. c. penul. eo. ti. de iureiuran. Et ideo qui iurauit soluere non potest compensare nec fructus in sortem computare. d. c. ad nostram el. j. cum ibi late notatis eo. ti. de iureiur. sm̃ lec. ibi ab omnibus approbataz de quo etiaz per Imol. in. l. si heredi. in prin. ałs. l. iulianus ff. de condi. ⁊ demon. ⁊ plene per Alex. consi. xcj. incip. visis actis. ij. col. ij. volu. licet promissio soluendi posita in condictione admittat compensationem. l. si peculium. ff. de statu libe. quicquid in contrarium dixerit Bar. in. l. amplius non peti. ff. rem ra. ha. vbi voluit ꝙ iurans soluere possit cōpensare cuius opinio communiter damnatur in locis preallegatis ⁊ per glo. ⁊ docto. in. d. c. ad nostram: ideo Bal. in. l. cessante prope fi. cōmen. C. quomodo ⁊ quãdo iu. dixit ꝙ q2 potestates iurant seruare statuta ⁊ consequenter formã statutorum debent eorum formam ad vnguez seruare: maxime quando est per statutũ recessum a iure cōmuni: facit pro fundamento huius conclusionis: q2 licet obligatus aliquid facere liberetur prestando interesse. l. si quis ab alio. ff. de re iudi. ⁊. l. stipulationes non diuiduntur. ff. de verbo. obliga. tamen secus est vbi interuenit iuramentum qđ precise obligat ad factum: vt est glo. parua in. d. l. si pecuniam in prin. in verbo proficisci que est cōiter approbata: vt ibi per Alex. ⁊ per Modernos ⁊ Bal. in. l. sed ⁊ hec. §. pretor. ff. de procu. ⁊ Anto. de bu. in. c. querellam per illũ tex. ne prela. vi. suas. Inno. Ant. de bu. Imol. ⁊ Panor. in. c. veniens de iureiu. Hostien. Jo. and. ⁊ Imol. in. c. j. de iudi. Ange. ⁊ Pau. de cast. in. l. si conuenerit vbi etiam Moderni eo. ti. Ro. ⁊ moderni in. d. l. stipulationes nō diuiduntur ⁊ Alex. d. ꝯsi. xcj. Et ideo qui iurauit soluere vsuras cogitur soluere nisi ante

Ubi adest iuramentũ.

lapsum

lapsum termini petierit absolutionem a iuramento.c.debitores cum ibi notatis ⁊ in.c.j.de iureiuran. Ideo sm Alex. consi.lii.i.col.versi.preterea attento.v.volu.ille qui se constituit pro alio principalem debitorem tenetur precise soluere:nec potest obiicere ꝙ is cui promisit nō esset verus creditor aut ꝙ non constet de debito:voluit Bart.in.l.si quis pro eo versi.octauo prohibetur.ff.de fideius. Et pdicta adeo vera sunt sm Alex.dicto consi.xci.vt qui iurauit soluere nō possit se excusare ex facto ⁊ impedimento proueniente culpa aduersarii:quando tale impedimentum non generat impossibilitatem soluendi sm vnam lecturam:Glo.in.d.c.ad nostram quā Alex.vbi supra dicit cōmuniter approbatam: cuius tamen contrarium tenet ibi Panor.de quo nō est hic tractandum:licet vbi factum aduersarii inducetur impossibilitatem:secus sit sm omnes.c.querelam ⁊.c.breui de iureiuran. Ex quo dicto colligitur vna limitatio ad hāc conclu.

¶ Alia limitatio colligitur ex verbis Bald.in.d.c.ad nostram vt iuramentum sit seruandū in forma specifica:quādo de nudo facto est cogitatum:secus si de effectu esset cogitatum dicens ꝙ tunc admitteretur compensatio:que opinio confunditur ex notatis ibi per glo.⁊ cōmuniter doct.⁊ quia equiparatio iuramenti ⁊ condictionis non est vera:vt predixi posset tamen meo iudicio hec opinio Bald.saluari qñ certum esset ꝙ iurans effectum magis q̄ verba ac ipsum factum considerauerit:⁊ licet he limitationes directo non cadant ad materiam forme:tamen possunt adaptari.

¶ Alias limitationes poterit in materia ista:quilibet lector colligere ex condictionibus que tacite insunt in iuramento que iuramenti efficaciam restringunt:de quibus per glos.⁊ nō.in.c.quemadmodum de iureiuran.⁊ Bal.in.l.ij.viij.q.prin.ff.de iureiuran. Facit ad hanc conclusionem quia iuramentum est adeo stricti iuris vt sit personale:⁊ nō transeat ad heredes in tantum vt sm Saly.in.l.generaliter in prin. C.de re.cre.condemnatio aliquo sub condictione si iurauerit actor nō possit heres actoris iurare pro quo faciunt que notat Bal.in aut.sacramenta puberum in fi.cōmenti.C.si aduer.ven.

¶ Et non sunt in hac materia omittenda ea que dixit Panormi.in.c.ex parte secundo notabili de cleri.non resi.dum premittendo ꝙ iuramentum sit implendum in forma specifica ⁊ non in casu ficto:hoc limitat procedere quando obseruantia iuramenti in casu ficto non tendit in aliquam lesionem eius cui fuit prestitum immo subest causa large intelligendi iuramentum:quia tunc potest ⁊ debet iuramentum verificari etiā in casu ficto per tex.in.d.c.ex parte:secus vbi obseruantia iuramenti tendit in fauorem alterius:nec verificatur ita in casu ficto:sed potius contra intentum quo casu videtur:tunc locum habere ꝙ iuramentum sit implendum in forma specifica:quod aliter nunc non discutio.

Condictio.

¶ Undecima conclusio sit ꝙ modus faciendi traditus condictionaliter seu positus in vel sub cōdictione significat formam ibi traditam fuisse:ita ꝙ breuiter loquendo condictiones importent seu importare possint formam vt per Bal.in auten.matri ⁊ auie in fi.prime col.versi.sed hic queritur.C. quando mul.tu.offic.fun.pos.⁊ in autenti.preterea.C.vnde vir ⁊ vx.per tex.in.l.pretor in prin.ff.de colla.bo.⁊ cum hac sententia ⁊ conclusione transeunt Alex.post Bal.in.l.j.in vltimis verbis.ff.de libe.⁊ posthu.⁊ in.l.ij.§.prius.ii.colū. vbi etiam Fran.de are.ff.de vulga.⁊ pupil.⁊ idem Are.in c.de causis.iij.col.de testi.dicens hoc non esse mirum cum condictiones importent causam finalem per nō.per Bart. in.l.ij.§.fi.ff.de dona.⁊ in.l.demōstratio.§.quod autem.ff. de condi.⁊ demon.in tantum vt sm doct.predictos appositio condictionis non dicatur leuis solēnitas ⁊ omissa viciet sequitur Fely.in.c.cum dilecta.vj.colū.versi.sm signum de rescrip.dicens se vidisse ex hoc inferri ꝙ nisi seruetur ordo datus a lege in executione facienda contra debitorem condemnatum iuxta.l.a diuo pio.§.in venditione.ff.de re iud. executio erit nulla sm opi.Imol.in.d.§.in vēditione reprobata opinione Bar.ibi de quo latius dicam in conclu.seq. pro qua opinione facit:quia dicimus ꝙ condictio est implēda in forma specifica.l.meuius ⁊.l.qui heredi in prin.ff.de condi.⁊ demon. Et propterea quando in rescripto adest clausula:si probaueris vel si probatum fuerit debet fieri plena probatio:nec admittitur iuramentum supplicatiuū ex quo condictio importat formam:⁊ est in forma specifica ⁊ nō p equipollens implenda sm Bal.in.l.in bonefidei.iii.colū.versic. expedita est secunda pars vbi etiam Saly.C.de iureiur.nec probatio per coniecturas.l.lucius.ff.de condi.⁊ demon.cū concor.super vtroq3 dicto adductis per Fely.in rubri.de probatio.ij.col. Est verum ꝙ Panor.in.c.cum te in fi.cōmen.ff. de re iudi.dicit ꝙ si in mandato dicatur condemnet talem: si actor probauerit:probatio non est pro forma sed illa verba sunt per modum instructionis:sed est aduertendum quia non est ibi de forma ipsa probatio quo ad se simpliciter considerata sed quo ad modum probandi bene habet se pro forma:⁊ ita puto saluari pdictas decisiones:reliqua circa hoc dicentur in seq.conclusione.

Clausula si probaueris.

¶ Predicta conclusio ampliatur sm Bal.in.c.cum adeo penul.col.de rescrip.vt procedat etiam in tacita cōdictione quia eius defectus impedit litteras ne producantur in esse quādo est ex parte aure:de quo dixi.s.eo.j.cōclu. Et ex his quidam docto.maxime dñs Uincentius palliotus in.l.hac consultissima.C.qui testa.fa.poss.dixerunt ꝙ qr modus ibi traditus in confectione testamenti ceci ponitur per ablatiuos absolutos qui resoluuntur in cōdictionem.l.euictis.ff. de vsur.l.a testatore.ff.de condi.⁊ demon.omnis solēnitas ibi tradita:dicitur necessaria ⁊ grauis ⁊ non leuis ⁊ etiā illa ꝙ istitutio debeat precedere legata q̄uis communior opinio sit in contrarium pro qua facit qr quando ablatiui absoluti cadunt super eo quod est a iure certum non important condictionem:vt per Bal.in repe.l.i.in.xj.oppo.ff.de leg.ij.⁊ sm Bar.in.l.cum stipulatus in prin.ff.de verb.obli.⁊ Bal. in.l.i.C.de li.pre.⁊ in.l.i.prima oppo.C.quando nō pe.par. ablatiui absoluti non semper important cōdictionē:sed possunt stare aliis modis:de qua materia latius p Modernos in rub.ff.solu.ma.⁊ in.l.ab emptione.ff.de pactis.

¶ Recipit autem predicta cōclusio limitationes:prima est ex notatis per Bar.in.l.stichum qui meus erit.ff.de lega.j. dum declarat.l.ij.⁊.l.talem.§.j.ff.de heredi.insti.⁊ dicit ꝙ aliqñ adiectio condictionis concernit aliquid in quo consistit substantia dispositionis ⁊ eius defectus viciat:aliquādo vero aliquid quod non concernit substantiam dispositionis puta partiū distributionem:⁊ tunc eius defectus non viciat quod facit ad multa concernentia materiam forme:⁊ credo dixisse.s.ex quibus consistat forma versic.quadragesimosecundo ꝙ ex modo cōsistat circa quod potest videri Bart.in l.si mihi ⁊ tibi.§.j.vbi etiam Alex.ff.de lega.j.⁊ Alexā.in d.l.stichum ⁊ in.l.pe.iij.col.C.de cōdi.insti.cū his que notantur in.l.j.C.de his que pe.no.

¶ Secundo limitatur predicta cōclusio in dispositione hominis ⁊ iuribus allegatis circa regulam ꝙ non curamus de modo:dūmodo habeamus effectum iuxta.l.si mater cum ibi notatis.C.de condi.insti.vbi late Bal.⁊ in.l.gallus.§.⁊ quid si tantū vbi late Bar.in.ij.⁊.iij.col.⁊ alii.ff.de lib.⁊ posthu. dum ibi etiā traditur:an cōdictio sit implenda in forma specifica:in qua materia Bar.dicit ꝙ sic si condictio sit voluntaria:secus si sit necessaria ad actum vel ad effectum actus ⁊ Moderni ibi multa dicūt maxime do.meus Jas.in.v.col. ⁊ do.Jo.de mōtefer.in vlti.nō.latius se extendens que materia deo dante erit examinanda sub articulo de implemēto forme. Dico tamen ꝙ hoc casu condictio nō desinit esse de forma esto ꝙ non sit implenda in forma specifica cū effectus condictionis seu ipsa cōdictio penes effectum:nihilominus sit implenda licet sub alio modo q̄ expresso possit impleri.

Cōdictio an sit implēda in forma specifica.

¶ Et sic aliqñ effectus est de forma simpliciter:aliqñ effectus sm modū expressum seu traditū:de quo et multa dixi.s. ex qbus cōsistat forma in versi.quadragesimotertio ꝙ ex expressione inferens ꝙ aliqñ certum quid exprimi indeterminate ⁊ quouis genere exprimendi est de forma. Aliquando cum certo modo exprimendi:facit glo.in.c.ij.de cōsue.que dicit possibile esse aliquid esse de substantia:⁊ tñ eius circūstantie non erunt de substantia. Et sic pōt saluari cōmunis opinio cum alia non cōi in.l.hac consultissima.C.qui testa. fa.pos.iunctis notatis in.l.j.ff.de libe.⁊ posthu.ꝙ sit de forma:vt testator exprimat nomē heredis dignitates ⁊ indicia in effectu:sed ꝙ modus certus exprimendi nō sit de forma: de quo latius dicam.j.eo.in seq.conclusione. Et sic pcedit qđ diximus posse condictionem impleri per equipollens vt dixi de quo latius dicetur.j.in arti.de implemento forme. Et qñ effectus simpliciter sit de forma ⁊ qñ effectus sm modum expressum ⁊ nō aliter traditur in.d.§.⁊ quid si tantum per Bar.

per Bar. ꝛ alios ꝛ in. d. l. si mater per Bal. ꝛ dicam in arti. preallegato ꝛ forte aliquid in seq. conclusione.

¶ Tertio limitatur vt nõ procedat qñ posita in cõdictione sui natura tendunt ad alium finem ꝙ̃ ad formandũ: q: instructionem magis ꝙ̃ formã vel quid aliud important vt p Panor. in. c. causam in fi. cõmen. de re indic. quem rettuli. s. ea. conclu. circa prin. ꝛ larius dicetur in seq. conclu.

¶ Undecima sit conclusio ꝙ in dubio disponens lex vel statuta mandantia aliquid certo modo fieri nõ procedendo vlterius ad annullationẽ vel aliter non prohibendo ꝛ extra conclusiones precedentes loquẽdo nõ censeantur dare modum faciendi actũ pro forma: ita ꝙ eo nõ seruato actus non erit ipso iure nullus sm cõmunem opi. traditã in. l. j. ff. de li. ꝛ posthu. post Bal. Imol. ꝛ Pau. de ca. ibi per. l. ad testium. §. condictionem cum ibi notatis per glo. magnam in fi. ff. de de testa. facit glo. magna in fi. in. c. sauctor. lxx. distinc. dum dicit ꝙ canon disponẽs ordinationes episcopor fieri auctoritate apostolica non excludit quin episcopi possint propria auctoritate facere: ꝛ dũ dicit ꝙ presbyter debet celebrare ꝛ baptizare cũ licentia episcopi: q: poterit suo iure baptizare ꝛ ad hoc aliqui allegant. l. gallus in pn. iuncto. §. j. ff. de lib. ꝛ posthu. dum in. §. j. dicitur sufficere si posthumus simpliciter instituatur non seruata forma tradita per gallum lz probabiliter dici posset ꝙ gallus suã prouisionem non introduxit pro forma: sz pro iustitia ꝛ necessitate cansatiua ꝛ cũ predicta opi. transeunt Bal. ꝛ Saly. in. l. statutis als. ij. illum tex. C. de sen. ex peri. re. dum per illam. l. nil additur ad precedentem: nisi q: sententia sine scriptis lata redditur nulla: ꝛ cum predicta conclusione transeunt Alex. ꝛ magis cõiter doc. in. l. hac consultissima. C. qui testa. fa. pos. ꝛ Alex. cõsil. xxiiij. incip. inspecto processu. j. col. iiij. vol. dicens ꝙ forma tradita a lege vel a statuto nõ prohibentib⁹ aliter fieri actũ vel non procedentibus ad annullationẽ omissa non viciat p. l. statutis vbi Bal. ꝛ Saly. iuncta. l. ij. C. de sen. ex peri. re. inducendo vt ibi p eum. Inferentem ad statutũ permittens protimiores repetere rem venditam extraneo. j. terminum mẽsis soluto precio ꝛ mandans vt. j. quattuor dies post cõtractum venditionis debeat venditio publicari p publicum preconem voce preconia: vt possit currere terminus predictus protimionib⁹ ꝙ lz predicta publicatio fiat post dictos quattuor dies nihilominus valeat venditio sine tali publicatione facta. j. tempus ꝛ ꝙ terminus mensis currat a die talis publicationis quasi nõ sit pro forma ꝙ publicatio debeat. j. quattuor dies fieri ex quo statutum hoc simplr mãdat non annullando dictam prohibitionem aliter factam nec prohibet aliter fieri per p̃dicta. Hinc dixit Ro. in nouis sub rub. de offi. delega. deci. ix. incip. item collector versi. item ponderauit ꝙ collector potest plures subcollectores simul deputare: lz sit cõtra regulã canzellarie ex quo regula non hz decretum vel inhibitionem allegat glo. in sepe allegata cle. j. in verbo nullatenus de iurepa. ꝛ in cle. j. in verbo nullatenus de seq. pos. ꝛ fru. Ideo Bal. Ang. Paul. de ca. Imol. Alex. Are. ꝛ Moderni in. d. l. j. ff. de libe. ꝛ posthu. dixerũt ꝙ statuto simpliciter requirente exprimi nomen agnomen ꝛ cognomen partium in instrumentis non viciabit instrumentum si nominetur aliqs aliquo singulari nomine: puta gallo pressus tacito agnomine ꝛ cognomine: vt sepe dixi. s. Et sequuntur etiã doc. in. d. l. hac ꝯsultissima. C. qui testa. fa. pos. vbi plus dixit Ang. ꝙ statuto exigente pro forma in sententia consilium sapientis non exigetur vbi casus erit clarus. de quo dicam. j. eo. alibi maxime in articulo de potentia ꝛ effectibus forme in scdo membro ꝙ forma non seruata actus sit nullus in fallentia. xxij. Ideo panor. in. c. causam in fi. cõmẽ. de re iudi. dixit ꝙ si in mandato seu rescripto ad lites apponatur condictio respiciens merita cause ex hoc non videtur data noua forma: ita ꝙ eius transgressio nõ viciet processum inferens ꝙ si papa mãdet quẽ condemnari si fuerit pbatum illa probatio nõ erit de forma: adeo ꝙ sententia nõ erit nulla si facta probatione reus absoluatur: q: illa verba magis sapiunt instructionem ꝙ̃ traditionem forme: vt ibi latius per eum: de quo etiam dixi in prece. conclu. Et pro hac opi. facit tex. in. l. vidue. C. de nup. vbi Bal. dicit ꝙ forma ibi tradita non est substantialis sed de iustitia publice honestatis.

Modus faciendi est in dubio de forma.

¶ Contrariam opinionem tenuit Bal. in. l. comparationes ij. col. iij. oppo. in fi. C. de fi. instru. dicens ꝙ in dubio omnis forma a iure tradita debet censeri substantialis ꝛ de essentia actus inferens ꝙ comparatio litterarum alio modo factaꝙ̃ dicat illa lex est nulla ex defectu forme: ꝛ loquitur iuxta tex. de forma solẽnitatis. Ideo Bal. in. l. j. circa prin. cõmen. C. vt in pos. leg. dixit ꝙ forma a lege tradita semper est seruanda hoc idem vult Bal. in. l. si tutor in fi. cõmẽ. C. in qui. cau. in integ. resti. non est neces. dicẽs ꝙ stante statuto ꝙ denuncians vel accusans debeat dare fideiussorem de prosequẽdo in denuncia vel accusa. licet vltra non procedat casu quo cõtra fiat: tamen prestatio fideiussoris est de forma seu solẽnitate cum ab initio non post factum exigitur: vt ibi iunctis. j. proxime dicendis. Et hanc cõtrariam opinionem etiam tenuit Angel. in. l. j. ff. de libe. ꝛ posthu. per. l. ad testium. §. si quis als. §. cõdictionis. ff. de testa. ꝛ Ang. ꝛ Imol. in. l. quotiens. §. si quis. ff. de here. insti. ꝛ videtur tex. cũ glo. in verbo restituuntur in. l. non intelligitur. ff. de iure fi. vbi tex. simpliciter requirit ꝙ in causis fiscalibus adsit aduocatus fisci ꝛ glo. dicit sententiã als nullam: facit qd notat Bar. in repe. l. j. §. si plures in versi. quarto quero. ff. de exer. ꝛ in. l. titium ꝛ meuium in prin. ff. de admi. tuto. ꝛ Bald. in. l. si quis mihi bona. §. si certum per nõ. ibi per glo. ff. de acquir. here. ꝛ in l. j. in. iij. col. versi. extra queritur quid si vnum. C. ne. lice. in vna ca. ꝙ̃ causa tertio prouo. dũ volunt ꝙ si statutum diceret sententiam esse ferendam cum consilio sapientis: licet nõ adsit clausula annullatiua vel phibitiua: nihilominus sententia aliter lata non valet: ꝛ sm Bal. in dicto versi. extra queritur quid si vnum statutum predictum tacite videtur ad vlteriora procedere ꝙ cõsilio pretermisso sententia sit ipso iure nulla ꝛ est de mente Bar. in. l. si ita quis. §. ea lege. j. col. ff. de verbo. obliga. ꝛ in. l. vniuersa. C. de preci. imper. of. sz prout dixi in. vij. limita. in. j. col. ac in seq. alia est ratio in predicta questione consilij sapientis que facit censeri traditum consilium pro forma. Pro predicta conclusione faciunt que dicuntur per Bald. ꝛ alios in. d. l. vniuersa ꝙ solẽnitas que exigitur ante actum vel in actu regulariter est necessaria ꝛ substantialis: ita ꝙ omissa viciet vt ibi latius. Hinc sz Bal. in. d. §. si coram si statuto caueatur ꝙ mulier debeat contrahere cum consensu seu presentia propinquorum licet statutum vlterius non procedat annullando contractus erit ipso iure nullus in tantum vt sm Bal. in. l. pe. in antepe. colum. versi. extra queritur. C. qui admit. non sufficeret consensus: postea secutus de quo materia an consensus exigatur p forma notat Alex. in. d. l. si quis mihi bona. §. iussum. iij. colũ. ꝛ. j. dicetur. Et predicta cõtraria opinio etiam videtur probari ex. c. ij. quem ibi ad hoc notat Fran. de are. de testi. pro qua etiam facit qd dixit Bald. in. l. iij. §. offilius. ff. ne quis eum dum vult ꝙ statuto disponente decimã mitti ante litem contest. non teneat citatio nec processus si post mittatur. Et ex hoc dicebat Ange. in. d. l. j. ff. de libe. ꝛ posthu. ꝛ Ange. ꝛ Imol. in. d. l. quotiens. §. si quis ꝛ Ro. in. d. l. hac cõsultissima. C. qui testa. fa. pos. ꝛ Pe. de anch. in repe. c. j. circa medium versi. quero etiam si statuto caueatur ꝙ notarij de ꝯsti. ꝙ stante statuto ꝙ in instrumentis debeat apponi nomen agnomen ꝛ cognomen nõ sufficiet nomẽ singulare: vt gallo pressus sine adiectione agnominis ꝛ cognominis: q: lz nomen singulare releuet ab onere pbandi non tñ releuat ab onere proponendi ꝛ describendi demonstrationes requisitas: qd etiam est de mente Io. an. in. c. ij. de rescrip. in. vj. vbi vult ꝙ etiam si lex noua requirat aliquas expressiones ad tollendum obscuritates non sufficiat exprimere per alias demonstrationes vel circũlocutiones ꝛ ad hec facit sm Ro. glo. in cle. appellãti in verbo als de appel. ita ꝙ sm doc. predictos actus ex tali omissione reddatur nullus per. l. cũ hi. §. si pror ff. de transa. ꝛ. c. is qui ꝛ. c. procurator de elec. in. vj. ꝛ. c. j. de re. eccle. nõ alie. eo. lib. lz cõis opi. in. d. l. j. ff. d lib. ꝛ posth. sit in ꝯriũ tam in prima. q. ꝙ̃ in tota ista conclusione: sz pro veritate plura exempla reperirent pro ista ꝯria opi. vt pz ex discursu totius hui⁹ operis ꝛ ex his que dicent. j. in arti. ꝙ forma nõ seruata actus sit null⁹ quã multis exẽplis ornabo: nec obstat. d. l. statutis. C. de sentẽ. ex peri. re. q: dici põt sm Alex. l. d. l. j. ff. de lib. ꝛ posth. ꝙ imperator ibi vlterius processit declarando ꝙ snia sine scriptis lata sit nulla gra maioris declarationis cũ et absq̃ dispositione. d. l. statutis foret nulla: vt pz ex. l. ij. eo. tit. Et pro hac opi. adducunt Ange. ꝛ Imol. maxime in. d. l. quotiẽs. §. si qs: q: nõ refert an lex pcedat vlterius actũ annullãdo vel nõ. l. nõ dubiũ. C. de legi. sz hec fundamẽtũ nõ est bonũ: q: hoc perderet qñ lex vel statutum loquerentur

Questio.

Questio.

Questio.

Questio.

tum loquerẽtur ꝓhibitiue vt in.d.l.nõ dubiũ late traditur ⁊ per Alexã.in.d.l.j.ff.de li.⁊ posth. Bal. autẽ in.l.j.iij.col. fi.nõ quero tangens an rescriptum principis importet necessitatem qñ dirigitur ad iudicem dicit ꝙ non in materia dissonũ.l.sepe.ff.de offi.presi.sʒ in materia necessaria bene importat necessitatẽ vel finem: aut rescriptum principis dirigitur ad informationem iudicis vel partis vel iudicis ⁊ non importat necessitatem vt in.d.l.j.aut ad executionem iurisdictionis ⁊ si quidem contentiose importat necessitatem.c. nouit de appela.si vero voluntarie nequaq̄ nisi addiciatur verbum necessitatiuum: vt verbum debes: vel rescriptum emanet per viam iussus nam quod imperatur necesse est fieri. verbum autem mando non est precisum: quia mandare ad ordinarium nihil aliud est q̄ instruere.l.muto.§.i.ff. de tutel.sed iubere ponitur arctatiue: vt dicit glo. in.d.l. sepe.l. cum proponas.C. de here. institu. Ita vt in rescriptis directis ad ordinarium sit differentia inter iussum et mandatum.

¶ Sed si dirigantur delegato mandatum est loco forme si litere contineant formam singularem: secus si contineant formam generalem: quia secundum ius commune debet intelligi.c.cum dilecta de restitu. et capitulo venerabili de offi.deleg.⁊.c.licet de offi.ordi. vbi text.solenniis facit. cap. causam que de rescrip. Et sic Bal. facit differentiam an rescriptum mandet aliquid singulare et preter ius commune an secundum ius commune. quid autem si contra ius commune dicetur.j. eo. in limitationibus circa finem. Item facit differentiam an rescriptum dirigatur ordinario vel delegato ⁊ sic habenti alias iurisdictionem. Item in verbis an sonent in necessitatem vel instructionem vel sint neutralia.

¶ Aliqui autem visi sunt in hac materia huius conclusionis distinguere ⁊ cõstituere differentiam inter dispositiõem hominis ⁊ legis dicentes ꝙ in dispositione hominis in dubio modus faciẽdi censeatur traditus ꝓ forma secus autẽ in dispositiõe legis ⁊ hoc voluit Cardi.i cle.j.in.xxxiij.q. de deci. ⁊ Host.in.c.cũ olim de arbi.dicens ꝙ qñ quis ex dispositiõe legis tenetur facere actum cũ alterius ꝯsilio actus factus sine illo ꝯsilio nõ est nullus ⁊ secus esse ĩ dispositiõe hoĩs arg. l.celsus.ff.de arbi.qm̃ ibi agitur cũ lege q̄ cũ hoĩe qḋ et videtur de mente Ro.in.d.l.hac ꝯsultissima.C.q te.fa.pos. vbi vult formã ab homine datam esse seruãdã. Et fm̃ Bal. in.l.j.C.de appel.quãdo ordo est datus ab homine nõ tenet qḋ inordinate fit.c.cũ dilecta de rescri.⁊.c.si.de resti. spol.⁊ idem vult Inno.in.d.c.si.dicens ꝙ vbi est data certa forma ab hoĩe excõicatio aliter lata est ipso iure nulla qꝫ contra hominis formã lata ⁊ fm̃ Imol.ibi hoc procederet ẽt si forma ab homine data esset fm̃ ius cõe vel disponeret idem qḋ ius cõmune. Ideo dixit Bal.in.l.id qḋ pauperibus. iij.col.ij. q.iiij.prin.C.de epi.⁊ cle.⁊ in aut.ingressi.ij.col.C. de sacro sanc.eccl.ꝙ in officiis datis ab hoĩe non potest recedi a forma verborũ per.l.primã.§.si plures.ff.de exer.⁊.d.l.si quis mihi bona ante fi.ff.de acqui.here.⁊ not.in.l.q rome.§.flauius.ff.de verb.obl. Et esto ꝙ recedatur a persona ab hoĩe nõiata: non tñ receditur a forma ipsi persone per hoĩem data adeo vt si testator mãdauerit executori ꝙ exequatur sʒ cõsilium prioris: ⁊ ille executor fuerit negligens taliter ꝙ executionis officium deuolutũ fuerit ad ep̃m loci: nihilominꝰ tenebitur ep̃s formã executori datã seruare ⁊ requirere ip̃m ꝯsilium prioris fm̃ Bal.in.l.si puellam.C.si mãci. ita fue. alie. vt manu.sequitur Panor.in.c.cũ in veteri. de elec. ⁊ Gasp Cald.in consilio.xiij.sub rubri. de testamen. ⁊ facit glo. in clemen.j.de iur.pa.⁊ quod voluit Joan.and.in capitulo publicato scrutinio.de electio.⁊ text.in capitulo qꝛ regulares. de sup.negligen.prela.⁊ quod dixit Barto. in.l. diem proferre.§.stari.ff.de arbi.dum text. ibi dicit ꝙ stari debet de iure communi sententie arbitri siue equa sit siue iniqua: ⁊ Barto. ibi dicit ꝙ si partes compromittant ita ꝙ arbiter secundum ius pronunciet: tunc si iniuste pronunciet sententia eius seu laudum erit nulla seu nullum: eo quia contra formam compromissi est pronunciatum: de quo etiam dixi.j.co.in qnta ꝯcl. ⁊ latius dicã.seq.ꝯclu.

Forma trã sit ad substi tutũ a lege vel subroga tum.

¶ Ideo tex.in.l.diligenter.ff.manda. ⁊ in.§.is qui.insti.m. eo. Vult ꝙ forma mandati diligenter est seruanda: ⁊ in mãdato principis patet in.d.capitulo cum dilecta. de rescrip. ⁊ in dicto capitulo.si.de restitu.spo.propter qḋ dixit Bald. in capitulo. licet. de offi.ordi. ꝙ licet littere directe ordinario non faciant eum delegatum vt ibi: tamen ipsum aggrauant ad penam obedientie: quia periculosius contemnitur quod a principe q̄ quod a voce mortua imperatur. Ideo secundum Bald.in.l.prolatã.C.de senten. ⁊ interlocu.om. iudic. princeps nunq̄ apponit ordinem nisi cum ministerio ⁊ ratione.

¶ Et fm̃ Jo.an.in.c.solet.de senten.excõ.in.vj. In tantũ seruanda est forma mandati ꝙ non potest etiam fieri illud ꝑ quod citius: aut facilius mãdatum expediretur. Ideo facta cõmissione duobus vel tribus cum clausula ꝙ si non omnes non valet processus sine omnium interuentu nisi constito de impedimento ex ratione defectus forme.c.prudẽtiam.in principio.ex.de offi. deleg.Sed contra istud quod dicitur de forma hominis.est textus in.l.si mater.C. de conditio. insti.et ibi notatur: vbi receditur a forma per testatorem data: et in.l.gallus.§.⁊ quid si tantum. vbi late Bartolus in secunda ⁊ tertia columna.⁊ alij post eum.ff. de liberis ⁊ posthumis.in quibus locis etiam adducuntur alia iura: ⁊ maxime l.fina.§.fina. vbi glosa dat concordan.ff.manda. Ego igitur in hac difficili materia licet optarem potius discere ab aliis q̄ aliis predicare solitus sum habere talem consideratio nem. Qꝛ aliquando ea que requiruntur circa modum faciendi actum habent certum finem determinatũ ad aliud q̄ ad formandum: ⁊ tunc dicantur de iustitia vel vtilitate: Prouisionisq̄ aut interesse gratia inducta vel instructionis aut admonitionis seu commemorationis causa vel de bene esse et non de forma vel solemnitate necessaria: puta si respiciãt iustitiam actus principaliter: vt patet exemplum in electione: quia omnium eligere debentium presentia non est de forma sed de iustitia ⁊ pariter vocatio absentium. Cum aliquorũ contemptus non inducat nullitatem electionis capitulo sicut.⁊ capitulo bone.⁊ capitulo in ecclesia.el secundo.de electione.sed bene continget electionem retractari non vocatis prosequentibus suum contemptum: vt habetur in capitulo cum omnes. de constitutio. ⁊ per glosam in.l.sicut.ff.quod cuiusq̄ vniuersitatis nomine. ⁊ Canoniste in capitulo quia propter in principio. vbi Joannes andr.ac Panormitanus in quinta columna.versiculo primum enim. de electio. vbi ipse Panormitanus dicit ad validitatem electionis bene requiri pro forma substantiali ꝙ adsint due partes vocandorum cum aliis non consistat vniuersitas.l.nulli.⁊.l.plane.ff.quod cuiusq̄ vniuersitatis nomine. ⁊ quod notatur in capitulo cum nobis.⁊ in capitulo in causis. de electio.simile dicit Panormitanus in dicto capitulo quia propter. in principio sexte columne post decimum octauum substantiale in prefixione diei ad electionem celebrandam: quia potius est de iustitia q̄ de forma. Et idem subdit in eo quod scrutatores sint idonei seu fidedigni: quia secundum eum: ⁊ communiter Canõistas hoc non est de forma ⁊ solemninate: sed de iustitia cum quilibet de iure presumatur fidedignus seu idoneus. capitulo nonne. cũ ibi notatis. de presumptio. ⁊ quia secundum eum post alios hoc fuit dictum magis gratia admonitionis.

Esse ỏ sᷤa aliud ẽ q̄ esse de for ma.

Tẽpus.

¶ Ista ergo non sunt de forma cum habeant finem ad aliud appropriatum q̄ ad formandum: videlicet vt per omnium presentiam actus magis iuste fiat: quia firmius est omnium iudicium capitulo prudentiam. in principio. de officio delega.⁊ capitulo in canonicis. decimanona distinctione.⁊ capitulo de quibus. secunda distinctione.⁊.§.quidã. de penitẽ. distinctione prima.⁊.l.prima. cum vulgaribus.ff. de senato. et quia ex prefixione diei iustificatur conuocatio et certi sunt vocandi quo tempore debeant venire si volent: ⁊ simile ꝙ scrutatores sint idonei. Et ideo tex.in.l. si vnus. versic.ij.C.de testam. dixit ꝙ in testamentis quedam pertinent ad questionem solemnitatis: quedam autem ad questionem fidei ⁊ voluntatis. Simile in exheredatione ꝙ fiat ex iusta causa: quia causa siue vera siue falsa pro validitate exheredationis non attenditur: sed exheredato prosequente iniustitiam cause: exheredatio infringitur: ⁊ consequenter infringitur testamentum: adeo vt ꝙ heres debeat probare causam ingratitudinis filij non sit de forma: sed de iustitia ⁊ de natura cause: vt declarat Fran. de are.in.l.prima in.vj.colum.ff.de testamen. ⁊ dixit Bal.in.l.ex placito. in princ. commen.C.de re.pmut a.ꝙ datis principiis solemnibus actiones etiam sine iustitia cause nascuntur: ⁊ ꝙ stipula

tio vestitur ex forma que dat esse rei: ꝛ iustificatur ex causa. Et ad hoc facit qđ dixit Pau. de ca. consil. cccxxxiiii. incipiē. videt dicēdum ꝙ vbi lex statutū vel sᵽior aliquid adducūt non ptinens ad modū vel formā: sed ad act⁹ expeditionē talis adiectio nō inducit formā: ita ꝙ omissa nō viciat. Ex quo infert ꝙ si statutum mādet iudici vt. i. certum tēpus cām expediat valebit sententia etiā post tempus lata: qꝛ ex tēpore non datur iudici modus vel forma ꝓcedendi: sed tñmodo prouideri videt de expeditione. l. si in lege. ff. loca. l. properandū. in prin. C. de iudi. cū concor. traditis per modernos in. c. venerabilis. eo. tito. ꝛ ita residet Feli. in. c. ex parte. vi. colum. versicu. sextus ꝛ vltimus. de constitutionibus. Et sm Inno. ꝛ Geminia. in capitu. ij. de rescrip. in. vi. quando lex vel statutum requirunt aliqđ nominatim fieri in dubio illud nō censetur traditum pro forma: qꝛ hoc inducitur verisimiliter pretextu demonstrationis quicqđ ibi in cōtrarium dicat Io. an. ad qđ facit glo. in. c. cōstitutionem. in verbo noiatim. de sen. ex cōmu. in. vi. ꝛ tex. cū gl. in. c. si qui pro certa. de electio. eo. lib. vult Are. post alios in. l. j. ff. de libe. ꝛ posthu. ꝛ alibi dixi. ṡ. ex quibus consistat forma. versi. ꝙ ex expssione. ꝛ faciūt que. j. proxime dicētur. Et sic etiā procedit cōmunis opinio Bal. ꝛ docto. in. l. j. ff. de libe. ꝛ posthu. in ista questiōe ꝙ statuto requirēte simpliciter in instrumētis apponi nomen: agnomen: ꝛ cognomen cōtrahētium: vt expresso nomine singulari ꝛ indubitato: prout est gallo pressus valeat instrumētum licꝫ non sit appositum agnomē ꝛ cognomē: qꝛ expressio agnominis ꝛ cognominis habet suū proprium finē ꝛ effectum ad idubitate demonstrandum cum ad hoc sint talia iducta: iuxta. l. ad cognoscendas in ratione sui. C. de inge. manu. ꝛ. §. si quis in nomine. insti. de lega. ꝛ. l. si cōmunis seruus ita stipulei lutio titio. in fi. ff. de stipu. ser. Et ita procedat glo. quā cōmuniter sequūtur docto. in. l. hac ꝯsultissima. C. qui testamē. face. pos. in verbo inducia. vbi in illa. l. exiguntur plura pro forma ꝛ inter cetera ꝙ exprimatur nomē heredis ꝛ dignitas ac alia indicia per que reddatur certa psona heredis: ꝛ nihilominus sm glo. ꝛ cōmuniter docto. ibi ac in. d. l. j. ff. de libe. ꝛ posthu. sufficeret exprimere aliquod nomē singulare ꝛ insigne quod esset certum absqꝫ expressione dignitatis heredis ꝛ aliorū iudiciorum. ratio est qꝛ et tex. in dicta. l. hac consultissima. apparet ꝙ hoc ideo statuit ne sola nominū cōmemoratio qcqꝫ ambiguitatis pariat que ratio ꝛ finis ac effectus expresso nomine singulari cessat taliter ꝙ sit satisfactum intētioni legis que nō debet esse imposita varbis cū dicat lex ꝙ rei satis demonstrate frustra adijciatur demonstratio. l. j. in fi. ff. de act. emp. ꝛ. l. j. in fine. ff. de do. p. le. ꝛ non referre quomodo qđ nobis demonstretur. l. certum. cū vul. ff. si cer. petatur. qđ sm aliquos procedit etiam si lex dicat se hoc exigere pro forma propter textum iuncta glo. predicta ꝛ cōi opi. in dicta. l. hac consultissima. in fine. ibi ante late forme: Aut si procedat vlterius anullando actum sm Pau. de ca. in. l. errore. in fi. C. de testa. Ex quo infert ꝙ stante statuto ꝙ agens noie alieno debeat in primo actu producere mandatū ꝛ facere mētionē de notario qui fuit de mādato rogatus: ꝛ ꝙ aliter nō valeat processus sufficiet si producēs instrumētum mandati dicat ꝗ quo fuit rogatus notarius de alexādrinis si vnus solus de illa familia sit notarius: ꝛ dicit se ita consuluisse: ꝛ est consi. ij. in antiquis. Sed hec ampliatio non est vera et contra eā decidunt Bal. ꝛ Imol. ac cōmuniter docto. in. d. l. j. ff. de lib. ꝛ posthu. vbi pulchre Fran. de are. volentes ꝙ magis attendatur forma q̄ ratio: vt ibi per Bal. ꝛ ꝙ quādo aliquid requiritur pro forma illa debeat adhiberi etiā si cesset causa inducendi: vt ibi per Fran. de are. per. l. si fundus. ff. de re. eo. ꝛ. l. cum hi. §. cum autē. ff. de transac. cum expressio nominis que fit per circūstantias dicatur fieri per equipollēs ꝛ non ꝓprie vt tenet Barto. in. l. qui bona. §. de illo. ff. de dāno infe. ꝛ est glo. notabilis. in clemē. j. in ver. qđ secundi. prope fi. de etate ꝛ quali. no. Anto. de bu. in. c. cum venerabilis. in fi. de iudi. Et decisio Pau. de ca. potest saluari ex quo illud statutum Florentie solum vult fieri mentionem de notario nō ꝓuidēdo ꝙ debeat nominari proprio nomine. Ad. l. hac cōsultissima. in fi. ibi ante late forme. respōdetur sm docto. ibi ꝛ in. l. j. ff. de libe. ꝛ posthu. ꝙ illa verba referuntur ad tradita ꝓ forma: non autē ad nominationē heredis ꝛ dignitatis eius que non est tradita pro forma sed ad effectū idubitate demōstrationis per ꝓdicta. ꝛ facit no. per Alex. in. l. ij. §. pu. ff. d vul. ꝛ pu. iunctis his que dicētur. j. ea. ꝯclu. in fi. Bene credo ꝙ

Questio.

Questio.

Pau. de ca. in. d. cōsi. scđo venū dixerit. ꝙ in dubio scriptura nō censeatur tradita pro forma cū regulꝛ tradatur ad ꝓbationē vt credo latius dixisse. ṡ. ex qbus cōsistat forma in. §. ꝙ ex scriptura. Et pro ꝓdictis etiā faciūt no. per bar. in. l. libellorum. in pri. j. col. cū seq. ff. de accu. ꝛ in. l. demonstratio. vij. q. ff. de ꝯdi. ꝛ demō. ꝛ in. l. cū seruo. §. fi. ff. de ꝯhē. emp. cū sꝫ cor. traditis per Alex. post ang. in. d. l. hac ꝯsultissima. dum vult ꝙ locus loci exigat in libello accusatorio vel locus cuꝫ cohercētiis: nisi vbi locus aīs nō est notorius vel insignis ita vt solo noie certus sit: puta palatiū ciuitatis q̄a locus nō exigatur pro forma: sed pro demōstratiōe: ad qđ faciūt qđ voluit Frā. de are. ꝛ moder. in. l. edita. C. de edē. dū dicūt ꝙ licꝫ agēs pro crīe etiam ciuilr debeat exprimere locū ꝛ tps: tñ eoꝝ omissio nō vitiat ipso iure: qꝛ ad tollēdū ambiguitatē requiruntur nō pro forma. l. ꝓtor. in pri. ff. de iniur. l. itē exigit. ff. de dolo. Idē ꝓbatur ex notatis p Gui. de cu. ꝛ bal. in. l. cōparatiōes. iij. col. C. de fi. instru. ꝛ Alex. in. l. si quis in fundi vocabulo. iij. colū. in fi. ff. de lega. j. dum volunt ꝙ licet in instr͠is exprimi debeat locus loci celebrati ꝯtractus: iuxta no. in. l. gñali. C. de tabu. lib. x. ꝛ in. l. optimā. C. de ꝯhen. ꝛ cōmitten. stipu. si tñ ex inspectione ꝯtus apparet de loco vbi consueuit fieri talis ꝯtus non requiritur loci expressio: vt in actibus qui cōmuniter fieri solent in thesaurarijs. per. l. j. C. de apo. pu. lib. x. notant Barto. ꝛ docto. in. l. de pupillo. §. qui nunciat. ff. de oper. no. nūci. Et dixit Pano. in. d. c. qꝛ propter. in pri. vi. col. in fi. de elec. ꝙ licꝫ sit iustū ꝛ honestum ꝙ electio fiat in ecclesia de cuius prelato fit electio: tñ hoc non est de substātia: nisi ita se hēat consuetudo: ꝛ facit glo. in. c. j. de baptis. in glo. fi. Et ideo reqsita in. c. sacro. de sentē. excō. dicuntur magis requiri pro iustitia excōicatiōis q̄ pro forma adeo vt valeat excōicatio illis omissis sm glos. ij. ibi. ꝛ ita debent ꝓcedere dicta Cardi. post Pau. in clemē. j. in. iij. qōne. de deci. vbi Cardi. se inuoluit. Predicta etiam sunt de mēte Bart. in. l. a diuo pio. §. in venditione. v. questione. vbi etiā Alex. in penulti. qōne. ff. de re iudi. cum cōcor. per Alexan. allegatis dū volunt ꝙ ordo datus in vendendo res ob cām iudicati: vꝫ ꝙ primo capiātur mobilia deinū imobilia: ꝛ tertio nomina debitorū non dicātur de forma: sed consequēter de iustitia adeo vt peruersus non vitiet: ꝓpterea quia videtur introductus ob vtilitatem debitorum potius q̄ ob necessitatem: qua ratione cessante sm Imol. ꝛ Alexan. ibi potius dicitur esse de forma: de qua etiā dixi. ṡ. eodem in. conclusio. Et predictam opinio. visus est sentire Franc. de are. in dicta. l. j. ff. de liberis ꝛ posthu. Pro qua notabiliter facit: quia vbi nō est verisimile ꝙ testator aliquid statuerit pro forma: tunc forma a testatore data necessario nō est seruāda: vt dixit Pau. de castro in. l. vnum ex familia. §. si duos. ff. ꝺ legatis. ij. ꝛ non dicitur verisimile vbi constat de alio fine et effectu q̄ ad formā iduꝫ per predicta. Et puto ꝙ ista sit ratio propter quam absolutio ab excōmunicatione nō seruata forma: de qua in clemen. prima. §. primo. de seque. posses. ꝛ fru. valeat: vt firmat ibi Cardina. in sexta questione. videlꝫ quia illa forma ꝙ debeat prius satisfieri parti lese cōcernit interesse partis: ꝛ est de iustitia ita vt in monitionem resoluatur. Simile patet in alijs que sapiunt instructionem vel admonitionem: qꝛ non censent pro forma: vt late dicet in seq. cōclu. Simile ptꝫ in satisdatiōe a statuto reqsita que censet ad ꝓuisionē partis ꝛ nō pro forma inducta sm bar. ꝛ Io. de pla. i. l. quicqꝫ. la. ij. C. de sun. pa. li. x. per quā ibi dicit Bar. ꝙ vbi ex forma statuti aliqs tenet satisdare antequā accepter offm ꝓtorie ꝙ si est idoneus credit sue soli cautioni cū hypotheca gñali bonoꝝ: vult Pau. de ca. in. l. j. ff. q satis. cog. cū quo it ass͠t. d. meus Ias. ꝛ Bar. in. l. priuate. C. de murile. li. xi. ꝛ Ro. cōsi. lxviij. incip. viso themate ꝓnarrato. iiij. col. ꝛ Pau. de ca. in. l. diuortio. §. interdū. ff. solu. mat. ꝛ Alex. ꝯsi. xxxvij. icipi. viso ꝛ oportune discusso. iiij. col. ij. vo. vbi voluit ꝙ statuto disponente ꝙ actor nō possidens imobilia in loco iudicij teneat satisdare: ꝛ ꝙ ad vlteriora nō ꝓcedat ante ꝓstitā satisdatiōem sufficeret idonee cauere iuratoria sine satisdatiōe: maxime per eū qui appet nō suspectus: vt qꝛ in loco hēat plura noia debitorum. Hinc sm Pe. ꝛ Bal. in aut. gñaliter. C. de episc. ꝛ cle. licꝫ illa aut. requirat per actorem satisdari: nihilominus valet processus omissa ipsa satisdatiōe factus. sed hoc ideo est qꝛ sm eos ordo iudicij non consistit in preparatorijs saluo libello: put etiā late dixi. ṡ. eo. j. ꝯclu. ex quib⁹ dictis hec pñt ampliari. Ad predicta facit. l. j. §. si magistratus. ff. de magis. conue. per

Loc loci.

Verisile.

Que sapiunt admonitionē vel instructiōez an sint de forma.

Questio.

Satisdatio.

conne. per quā Bal. ibi. in fi. ꝯme dicit ꝙ si ex forma statuti ptās tenetur accipere idoneos fideiussores ab accusato vel inquisito sub certa pena ꝙ excusatur potestas si principalis est idoneus lȝ non reperit fideiussorem per. l. mulier. cū glo. C. de iure doti. ꝛ hoc pbatur in. l. legitimos. in prin. iūcto. §. legitimis. ff. de legi. tu. vbi Bal. in. ij. ꝛ. iij. notabi. notat ꝙ lȝ lex reqrat ꝙ tutor teneat satisdare fauore pupilli: tñ si est persona multū honesta releuatur ab onere satisdatiōis. ꝛ ad idem facit tex. in. l. j. in verbo aut ppter amplissimas facultates. ff. de custo. reo. ꝛ in aut. cui relictū. C. de indi. vi. tol. vbi Pau. de ca. ꝛ gl. in. l. j. §. is autē. ff. de re. mu. que vult ꝙ virtus boīs sufficiat pro satisdatione: quā multū not. Bal. in. c. ij. iij. col. de iudi. ꝛ in rubri. de eo qui mit. in pos. plus voluerunt Ange. ꝛ Imol. in. l. pretorie. la vltima. ff. de pto. stip. ꝙ qñ quis tenet idoneē cauere si psona est diues non tenetur p l. si qs stipulatus sichū. ꝛ. l. si qs stipulatus. §. fi. ff. de ver. obli. esto ꝙ regulr ppter verbū idonee quis teneat dare pignora vel fideiussores. l. si mandato titii. §. fi. ff. mā. cuius ꝯriū tenuit Bal. in. d. rub. de eo qui mit. in pos. Est verū ꝙ Fran. de are. ꝛ Alex. in. d. l. diuortiū. §. interdū. pe. col. ꝛ Alex. in. d. l. j. ff. qui satisda. cog. tenēt aliter: vȝ ꝙ vbi lex vel statutū requirunt prestari in certo actu satisdatione non sufficiat cautio etiā eius qui sit notorie idoneus. per tex. in. l. minor. xxv. ānis. §. fi. cum. l. sequen. ff. de procu. qr est ibi speciale cum em̄ aduersarius in vno grauet: q: cogitur admittere defensorē sine vllo penitus mandato: ideo alleuiatur vt talis defensor ꝗuis locupletissimus sine satisdatiōe nō admittat ita vt nō obstet quod ibi notat Bal. ꝙ si ex forma statuti inqsit⁹ dȝ satisdare anteꝗ̄ respōdeat inquisitioni q̄nihilominus teneatur ꝗuis sit idoneus ꝛ soluendo: per pdicta. Mouet etiam Alexā. per l. j. in prin. in verbo semper autē. ff. vt lega. no. ca. ad quē tex. respōdet do. meus in. d. l. j. qḋ est spāle in satisdatione prestāda in vltima voluntate ad hoc vt faciliorē exitū sortiatur: ꝛ ita illū tex. itelligit Cy. in. l. j. C. vt in pos. leg. Bene puto verum ꝙ si statutū exigeret pro forma satisdationē hoc exp̄mendo aliud dici posset: iuxta ea que dixi. s. eo. v. conclusio. post Bal. ꝛ Imol. in. l. j. ff. de libe. ꝛ posthu. quicqd Alex. sentiat in. d. consi. xxxvij. ꝛ dr̄ etiam exigere pro forma qñ vlteri⁹ p̄cedit annullando: vt dcm̄ fuit late. s. j. ꝯclu. vbi de hac satisdatione multa dixi dicens ꝙ vbi exigitur pro forma ad priuatam vtilitatē dȝ itelligi si fuerit petita cū vt dixi. s. larū. qs possit dare vel tollere formā. Inducta p solēnitate ad priuatam vtilitatem possint partiuȝ ꝯsensu remitti. Et sic est expeditum primū mēbrum qñ ea que traduntur circa modū faciēdi habent proprium ꝛ certum finē ad aliquid aliud ꝗ̄ ad formādum: ꝛ reliqua circa ipsum mēbrum confusionis vitande gratia. j. eodem dicētur.

¶ Aliquando vō modus a lege: statuto: vel dispositione traditus in ꝯfectione actus non hȝ implicitum nec explicitum certum finē ꝛ indubitatum ad aliquid aliud: nec de se vel natura ipsa: nec ex tenore dispositionis: nec ex iuris determinatione vel dictamine rationis naturalis indubitato: ꝛ tunc arbitror ꝙ talis modus censeri debeat traditus pro forma vel solēnitate: ꝛ ita pcedere opinionē Ange. ꝛ sequaciū in. l. j. ff. de libe. ꝛ posthu. volētium in dubio aliqd censeri traditum pro forma per iura. s. pro hac opinione allegata: ꝛ ne alȝ lex vel statutum redditur frustratoria: ꝛ q: stat regula in statutis ꝙ sint taliter interpretanda vt aliquid operentur vltra ius cōmune. l. si qñ. in princi. cum glo. C. de inof. te. l. si quādo. in princi. ff. de legatis. j. c. j. de rescrip. ꝛ capitu. si papa de priuil. in. vj. ꝛ late habet per Alexan. in. l. iiij. §. pretor ait. ff. de dā. infec. Ideo Bal. in dicta. l. cōparatiōes. C. de fide istru. iij. op. supra relatus: merito dixit ꝙ forma data a lege in dubio censetur substātialis: cuius dcm̄ sepe referunt docto. ꝛ Alexan. consi. l. incipien. in causa ꝛ lite. j. colū. quīto volu. dicens ex hoc ꝙ quelibet forma a lege tradita i dubio censetur de essentia actus: q: substantialis. Ideo Dy. ꝛ nōnulli alij in. l. nec em̄. ff. de solu. quos refert Bar. in. l. ij. §. prius. ff. de vul. ꝛ pup. voluīt ꝙ in dubio ꝛ vbi aliter non apparet de mēte disponētis ordo iuris esse dr̄ de sba. de quo. j. eo. in. xiiii. ꝯclu. Sȝ si dicatur cū rarum sit quin solēnitas aliqua aut forma ob aliquem finē inducatur: puta est in. l. hac consultissima. C. qui testa. fa. pos. ratio vitāde falsitatis in testō ceci. ꝛ late dictum fuit. s. de causis forme ꝛ solēnitatuȝ: rarū erit vt in dubio qd censeatur traditū pro forma: nisi lex vel disponens hoc exprimant. Rīdetur ꝙ finis causans formā: ꝛ ad ita formādum vel solēnizandū dispositus necessario penes formā ꝛ solēnitateȝ consideratur: vnde in superiore mēbro dixi de modo abstracto a forma ꝛ solemnitate seu de modo habēte alium ppriū finē ꝗ̄ formādi ꝛ nō de eā disponēte ad formā vel solēnitatē.

¶ Et predicta distinctio colligit ꝛ declaratur ex dictis bal. in. l. j. penul. colum. C. qui admit. cū quo trāseunt Alexan. et cōmuniter docto. in. l. si quis mihi bona. §. iussum. ff. de acq. heredi. dū querunt quomodo cognoscamus qñ consensus requisitus a lege vel statuto dicatur p forā vel solēnitate accedere: ꝛ dicunt ꝙ aliquando exigitur ꝯsensus supioris: ꝛ tunc censetur accedere tāꝗ̄ auctoritas: nō vt forma vel solēnitas. Aliquādo exigitur ꝯsensus tertii qui potest pretēdere interesse: ꝛ idem qr nō est vt solēnitas: sed de iustitia ne tertius ledatur. Aliquādo vero exigitur ꝯsensus alicuius qui non est superior nec potest pretendere interesse: ꝛ tunc censetur reqri pro forma seu solemnitate.

¶ Item predicta distinctio ꝛ differentia pbatur ex notatis per Bal. in. l. si duo patroni. §. si quis iurauerit. ij. col. j. q. ff. de iureiur. dum dixit ꝙ aliqñ conditio est apposita ad ppriū finem: vt in. l. meuius. ꝛ in. l. qui hr̄di. in prin. ff. de ꝯditio. et demon. ꝛ tunc est implēda in forma specifica: qr est de forma substātiali. Aliqñ est apposita ad tertiū finem: vt in. l. fideicōmissa. §. si cui ita. ff. de lega. iij. ꝛ in. l. si mater. cū cōcor. C. de condi. insti. ꝛ tunc non refert qūo impleatur quasi non sit de forma. Et pprius finis eo casu ꝛ effectus est qui p se cōsideratur vt dare aliqd seruo lȝ dn̄o acqratur ius. d. l. q heredi. in prin. Tertius finis est qui ppter se non cōsideratur: sed ppt aliud vt mors patris ad eximēdum aliquē a patria ptāte. d. l. si mater. ꝛ. d. §. si cui. l. mulier. in prin. ff. ad treb. ꝛ simile pȝ in. d. l. gallus. §. ꝛ quid si tn̄. ff. de libe. ꝛ posthu. vbi ꝯditio si quis moriet verificatur in morte ciuili: idest deportatōe que morti naturali equipatur. Ideo dixit Bal. in. d. l. fideicommissa. §. si cui ita. ꝙ qñ conditio hȝ implicitaȝ rōnem seu specificum effectū non est necesse ꝙ formaliter impleat: sȝ in effectu: secus si non hȝ intrinsecū effectum: et hec etiā sunt de mente Alex. d. consi. xxiiij. j. col. ver. ꝯfirmatur. ꝛ scdo l. iiij. volu. Facit etiaȝ qḋ dixit Bal. in. c. ad nostrā. el. j. de iureiu. in illo passu an iuramētuȝ sit implēdū in forma specifica adeo vt iurans soluere nō possit cōpensare: ex cuius verbis colligitur ꝙ qñ disponens tradens modū faciendi actū respicit nudum factum dr̄ dare formā: secus autē qñ de effectu cogitat. Alio aūt modo declarant predicta per Bar. in. l. gallus. §. ꝛ qd si tn̄. in. ij. ꝛ. iij. co. ff. de libe. ꝛ post. cuȝ quo Bald. ꝛ alij ibi transeunt dū dicit loquendo in terminis ꝯditionis apposite quā dixi. s. eo. in. xj. ꝯclusiōe dici de forma ꝙ qñ. ꝯditio apponitur necessaria ad actū vel ad effectū actus: ꝛ illa i mō implēdi nō est de forma: sed pōt impleri per equipollens qñ effectus nō modus fuerit a disponēte ꝯsideratus: vt si relinquitur filiofa. si morte patris fuerit sui iuris: qr intentio relinquētis est vt relictum filio acqratur ꝛ nō aliquaten⁹ pr̄i: vnde qr ista cōditio est necessaria ad effectū actus non est curandum qūo fiat sui iuris ita ꝙ etiā scdo sui iuris emācipatiōe debeat. d. l. mulier. in princi. ff. ad trebel. sic ꝛ in dicto. l. si mater conditio ꝙ filius fiat sui iuris in casum emācipationis trahitur ad casum quo fiat sui iuris deportatione patris: ꝛ idem in cōditione necessaria ad actum: vt in dicto. §. ꝛ quid si tn̄. nam substitutionis natura est vt mortuo instituto substitutus admittatur ita ꝙ ista ꝯditio si heres moriet talem substituo sit necessaria ad actū substitutionis: ꝛ ideo mors naturalis posita in cōditione impletur etiam per mortē ciuileȝ: hoc est per deportationem taliter ꝙ illa conditio si heres moriet verificabitur etiam herede deportato vt ibi. Sunt tamen hec oīa sane intelligenda vt ipa cōditio penes effectum: lȝ nō penes modū seu in forma specifica sit de forma ꝛ iplenda vt in locis predictis. Et tūc ista cōditio vt de se patet habet certum finem implicitum: ideo modus expressus perueniēdi ad finem non est de forma: ꝛ hunc modum Bal. in dicto. §. ꝛ qd si tn̄. appellat intrinsecum ad actum vel ad effectum actus: ꝛ bene ad hoc facit. l. fina. §. fina. ff. mando. vbi is cui mandatur vt p alio fideiubeat dicitur implere mandatum faciendo actum equipollentem fideiussioni: quod fm̄ Barto. in dicto. §. ꝛ qd si tn̄. secunda colum. accidit propter idemptitatem effectus ꝛ similitudinem casuum. Ideo Bal. in. l. si quis mihi bona. §. sed si quis mandauit. ff. de acquirē. hereditā. dixit per tex. in dicta. l. fina. §. fina. ꝙ sufficit effectualis forma mandati lȝ a tenore figuraliter vel superficialiter recedatur.

Regula qñ mod⁹ faciēdi sit de forma.

¶ Quedam vero ɔditio est volũtaria hoc est certũ et determinatum finẽ non habens nec ad actum necessaria nec ad effectum actus: et illa ſm Bar. et doc. in. d. §. et qd ſi tñ est iplẽda in forma specifica talit q ille modus ſit de forma. d. l. meuius. et. d. l. qui heredi. in princi. ff. de condi. et demõ. Qd ſm Bal. in. d. §. et quid ſi tñ. et in. d. l. fideicõmiſſa. §. ſi cui procederet. in his que ſunt stricti iuris ambitioſis et odioſis vt in eis conditio ſit implenda in forma specifica. et modus faciendi censeť traditus pro forma ſubstantiali per. c. ſusceptuz. de reſcrip. et. l. qui rome. §. flauius. ff. de ver. obli. et ar. in. l. cum quidam. ff. de liber. et posthu. q: ſm Bal. in fauorabilibus et late interpretandis modus predictus est forma accidentalis ita vt non ſit neceſſario implendus in forma specifica: que dicta non inuenio bene iure ꝓbata: et q: omni caſu qñ conditio est voluntaria et quo diſponens nõ videtur aliquem certuz finẽ vel effectum cogitaſſe neceſſario inſurgit q ſolũ moduz et formam cõſiderauerit: vt est de mente Bar. in. d. §. et qd ſi tñ. et notabilr in dicto. §. flauius. dũ intelligit illuz tex. q cogitatum fuiſſet de certo modo ſeu forma manumittendi: ita vt lapſus termini ex cõstitutione non faciat ſeruũ liberuz dicens ſecus eſſe ſi non fuiſſet cogitatum de modo manumittẽdi: ſed de effectu: et idem voluit Barto. in. l. iij. §. j. ꝑma colũ. ff. de conditio ob cau. cum quo alij tñſeunt. Et pro his facit qd dixit Bal. in repe. l. ij. iij. col. ver. vel dic. ff. de iureiurã. Nec predictis obstãt que dixit Barto. in dicta. l. ij. §. primo. ver. tertio caſu. ff. de vul. et pupil. q ordo neceſſarius dicatur de forma: ſecus autẽ voluntarius: q: alio modo ibi capiť neceſſarium et voluntariũ et natura ipſa ordinis hoc exigit. Itẽ non obstat qd dixit Bal. in. l. hac ɔſultiſſima. C. qui teſ. face. poſ. q ſolẽnitas que non est rõne munita tanq̃ leuis non ſit neceſſario adhibenda: ſecus ſi ſit rõne munita cum quo trãſit Alexan. conſi. xcviij. incipi. viſo et conſiderato themate. vlt. col. iiij. volumi. q: tn diſpoſitione hoĩs attendimus modum voluntarium indifferenter qñ nõ est ille modus neceſſarius nec ad actũ: nec ad effectũ actus. per predicta at in diſpoſitione. l. vel statuti dcm̃ Bal. non repugnat: ſed erit limitatio et declaratio huiuſmodi ſcdi mẽbri: videlz Qz modus traditus a lege vel statuto ſi non habeat aliquẽ certũ effectũ ad aliud q̃ ad formandum dicatur de ſolẽnitate graui et neceſſaria ſi est rõne munitus vt ſunt aliqui modi tradendi in. d. l. hac cõſultiſſima. et ſi nõ est rõne munitus dicať de leui ſolẽnitate et nõ neceſſaria: vt est ibi q hẽdis inſtrũ õbeat ꝑcedere legata.

¶ Ratio autẽ quare modus volũtarius et qui nõ est neceſſarius ad actum nec ad effectũ actus ſit ſeruãdus in forma specifica est in promptu: vz vt ſatiſfiat voluntati legis vel statuti aut diſponẽtis: vt dixit Bal. in. c. j. de preſcri. et notat Panor. in conſi. xcvj. incipi. qdam canonicus. pe. colum. ij. volu. vbi dicit q qui non ſeruat formam. c. licet. de regul. cogitur redire ad monasteriũ dimiſſum: et ſi dicatur q iſta ſolẽnitas tanq̃ videať leuis nõ est ſeruanda: q: poterit recedere petita licẽtia qu ẽtumcũq; denegata. d. c. licet. rñdet Pañ. ſatis eſſe q ſatiſfiat forme legis: per tex. in. c. ad petitionẽ. de accuſa. et glo. in cle. j. in verbo reuocari. de ſup. negli. prela. notat Panor. post Innocen. in. c. veniens. el. ij. penul. col. vẽſi. venio nunc. de teſti. et facit. d. l. meuius. ff. de conditio. et demonstra. et. l. proſpexit. ff. qui et a quibus.

¶ Predicta distinctio facit pro deciſione Pet. de ancha. conſi. lviij. incipien. rationes. quã refert et ſequitur dñs Baptis. de ſancto ſeuerino in ſuo tractatu de tranſa. in. xv. qõne in ſi. q statuto dante modũ aliquid faciendi: oĩs expreſſo l statuto non debeant paſſim dici de forma inferens ad statutuz

Questio.

dicens q ſi qua lis vel questio ſit inter ɔſanguineos vſq; ad quartum gradũ et altera pars petat cõpromiſſum corã iudice q iudex compellat fieri compromiſſum in vnũ ſi partes concordauerint vel in duos ſi diſcordauerint qd compromiſſum fiat de omnibus in libello contẽtis cum potestate procedendi et pronũciãdi et c. ita q iudex illis diſcordãtibus det tertiũ qd compromiſſum prorogeť vſq; ad publicatũ proceſſuz et c. q predicta omnia nõ dicãtur de forma: nec ſit neceſſe q oĩa concurrant ad validitatem cõpromiſſi: ſed illa tñ verba q ſit lis et questio: et q ſit inter coniunctos cũ alia verba ſm eũ ſint de prouiſione honestatis: qd. ã. appellaui de iuſticia rei: et in hoc dicit Pe. de ancha. ibi eſſe iter cetera verba statuti põderanda ac eius prohemiũ mẽtẽq; et intentionẽ: ac cauſam finalem. mouetur etiam Pe. de ancha. ex notatis in dicto. c. quia propter. de electio. dum ex requiſitis ad electionẽ q̃dam ſunt pro forma et ſolemnitate: quedam ṽo in vim prouiſiõis honestatis et iuſtitie. ſimile dicit in iudicijs in quibus multa ſunt statuta circa ordinẽ procedendi: pauca autẽ ſunt ſubstãtialia que omiſſa vitiant: et alia ſunt accidentalia que omiſſa non vitiant: iuxta nota. in. l. prolatam. C. de ſenten. et in. c. fin. de regu. iur. in ſexto. Et facit. d. l. hac ɔſultiſſima. C. q teſta. face. poſ. dum omnia ibi tradita non ſunt de forma ſubstãtiali: vt ibi per docto. et esto q in fine lex illa dicat ſe tradere ꝑ forma: hoc tamen refertur ad ea tñ que ſunt habilia: vt ibi ꝑ docto. et Alexan. ac Alex. in l. ij. §. primo. ij. colum. ff. de vulga. et pupil. cum cõcor. traditis. ã. eo. in. xj. ɔclu. post Signo. in conſi. lxxvij. v. colum. qui hoc inducit ad statuta requirẽtia plura ad actum: et post ſubiicit q illa tradit pro forma: vt illa clauſula non referatur ad leues ſolẽnitates nec ad oĩa ſz intelligatur ſm iuris cõmunis diſpoſitionem: vt latius dixi in antedicta. xj. conclu. Et ex predictis colligitur an ſit vera deciſio. Bal. conſi. lxxvj. vltima stampa. ij. volu. an repudiatio facta ſm formam statuti lz non fuerint ſuata ea que ſunt addita reſpicientia modum in electione arbitrorum et ſatiſfactione creditorum valeat.

De honestate et iuſtitia.

¶ Item per predicta patet an verũ dicat. Pe. de anchara. conſilio. xxxv. incipiẽ. viſa quadam petitione dum voluit q stante statuto Forliuij. ſub rubri. de tutoribus dãdis q ſi cõtingat peti adiunctuz tutori dato ab aliquibus ɔſanguineis ex parte patris pupilli allegata aliqua cã ſuſpitiõis vel alia legitia et veriſimili cã iudici oſtenſa q iſta omnia ſunt de forma: q: hanc iuriſdictionez Iudex capit a statuto contra ius cõmune: iuxta glo. in cle. j. in verbo inhibentes. de iur. pa. õ qua. ã. alibi dixi. In tantũ vt niſi plures vno ex ɔſanguineis patris petant adiunctum et non verificatis cauſis ſuſpitionis vel datiamis adiuncti et non facta inquiſitione an ſit vtile dari adiunctum eius tutori non valeat datio adiuncti tanq̃ non ſit ſeruata forma: iuxta. c. cum dilecta. de reſcrip. et ca. q̃uis. iuncto. c. prouida. et ſi. de elec. in. vj. et facit ſm eum. l. diligẽter. ff. manda. Nam non video rõnem cur ſit curãdum an statutum diſponat cõtra ius cõmune in his que ſunt diſpoſita ad alium finẽ q̃ ad formandum: hoc est ad iuſtitiã et prouiſionem partis per ea que dixi. ã. iunctis etiam aliqbus que dicentur in cõcluſione proxime ſeq. et per hec declaratur nona concluſio quam feci. ã. eo. articu. vbi tetigi hanc qõnem. Et ea que concernunt iuſtitiam: quãdoq; falſa vitiant q̃ omiſſa non vitiant vt est falſa cauſa in ſentẽtia: vt habeť in. l. qui teſtamento. §. itẽ quero. per Bar. ff. de excuſa. tuto. et in. l. ſeruo inuito. §. cum pretor. ff. ad trebel. et in. l. diuus. ff. de re iudi. late per docto. in... ſi is ad quem. ff. de acquiren. heredi. et in. c. in preſentia. de renun. per Alex. in. l. qui rome. §. duo fratres. ff. de verbo. obliga. et latius per Felinũ. et docto. in. c. inter ceteras. de re iudi. Et quãdoq; omiſſa vitiant que falſa non vitiãt: vt in alienatiõe reipublice: vel eccleſie: vel minoris que ſit adhibita cauſe cognitione ſuper vtilitate eccleſie vel minoris cuz in veritate non ſit vtile: et tunc adhibitio cauſe stat pro forma lz non veritas: vt diceť in cõclu. ſequẽ.

Numerus.

De ɔcernẽtibus iuſtitiã.

¶ Ex quo inſurgit q aliquid ſm qd poterit eẽ de forma ſeu ſolemnitate vt adhibitio cauſe cognitionis in alienatõe rei eccleſie vel minoris: q: ſi nõ adhibetur cauſe cognitio actus non tz: et ſm quid est de iuſtitia et prouiſione: eo q: veritas vel falſitas cauſe cognitionis ipſo iure non vitiat actũ niſi quatenus quis iuſtitiam vel iniuſtitiam cognitionis cauſe proſeqtur: vt in concluſio. ſequen. dicetur.

¶ Item predicta conferunt ad veritatem eius qd dixit Ange. in auť. de deſen. ciui. in princi. colũ. iij. q statutũ mandãs acta reponi in archiuo publico: intelligitur velle q acta aliã ſint nulla: et q non probẽt. ſequitur Fir. in tracta. gabellaruz in. iij. parte. viij. princi. xxiiij. queſtione. in ſi. vbi etiam tãgit an actus factus non citatis citandis ex forma statuti ſit nullus tanq̃ peccans in forma: et ſe remittit ad no. per glo. et doctores. in. c. statutum. de reſcrip. in. vj. et per Joan. an. in additio. Specu. de electio. in ſi. vbi tenet valere electiõem epĩ factam non citatis his qui ex forma constitutionis ſinodalis erunt certo modo citandi. Subdit Fir. ibidem q ſm Cardi. in clemen. ſi. xij. q. de electio. non tenet proceſſus non petita licentia que peti debuit pro forma agendi.

Questio.

¶ Reaſſumẽdo igiť ꝑdicta potest ɔcl'o iſta fieri lz̃riã. Qz et in caſu diuerſo a ſuperioribus cõcluſionibus in dubio. Modus traditus circa faciendũ actũ cẽſeať traditus pro forma.

¶ Et maxime ɔditio voluntaria: vt. ã. ca. concluſione dixi.

Etiam maxime

Etiā materie l his que sunt odiosa: ambitiosa: aut stricti iuris
seu stricte interpretanda: vt voluit Bald. in. l. gallus. §. et qd
si tm̄. ff. de libe. et postbu. et in. l. fideicōmissa. §. si cui. ff. de le-
ga. iij. quod an sit verum dixi. s. eadem conclusione.

¶ Item indubitanter quādo non habet implicitum alium
proprium finē q̄ ad formādū: vt in superioribus dixi. ij. mēbro.

¶ Item vel si habet alium finem implicitum: puta iustitie
vel prouisionis interesse partis et nihilominus disponēs vult
illud esse de forma: vt est cause cognitio in alienatione rei
ecclesie vel minoris aut reipubli. vt etiam in superioribus dixi
hac eadem conclusione.

¶ Itē fallit quando tale requisitum tendit ad aliū effectum q̄
formandi seu ad tertiū finem: vel sui natura: vel legis prouisio-
ne: vel ex dictamine rationi indubitato: vt in primo mēbro hu-
ius conclusionis dixi: puta q: sit de iustitia prouisiōe: vel in-
structionis seu admonitiōis cā: vel pro honestate: aut aliter
nisi expresse agatur q sit de solemnitate talis modus necīa.

¶ Item quādo littere delegatorie continent formā singu-
larem: q: censetur traditū pro forma substātiali: secus si gña-
lem: q: fm̄ ius cōe debet intelligi fm̄ Bal. in. l. j. in. iij. colū.
ver. modo quero. C. qūo et qñ ind. quem. s. eo. retuli.

¶ Item quando datur forma alīs habēti potestatē faciendi
actum: q: nisi apponatur clausula decreti valet actus factus
sine forma: lz puniri possit formā omittens tāq̄ factus ex po
ti potestate cui non censetur derogatum: vt per Panor. et
Imo. in. c. ex parte. de cōsti. vbi late Feli. iiij. col. et dicam in
limitationibus ad regulā q forma non seruata actus sit nul-
lus. notat Cardi. in cle. j. in prin. vij. qōne. de iure patrona.

¶ Item quādo talis modus pertinet magis ad actus expe
ditionē vel ad celeriorē act⁹ expeditionē: vt ēt. s. e. oclu. dixi.

¶ Item quando cōditio est necessaria ad actum vel effectū
actus: vt etiam. s. ea. conclu. dixi.

¶ Item generaliter quando est verisimile illud nō eē tradi
tum pro forma: vt etiam. s. ea. conclu. dixi.

¶ Ita quādo modus traditus fieri debet post actum: vt di
xi. s. in prima cōclusione incidenter per no. in. l. vniuersa. C.
de preci. impe. offe.

¶ Itē fallit quo ad circūstantias eius qđ est traditū pro for-
ma vel solēnitate: iuxta ea que dixi in prece. conclu. ppe fi.

¶ Item nisi sit leuis solēnitas: hoc est nulla ratione munita
vt. s. ea. conclu. dixi vel parui momenti vel modici preiudi-
cij: vt dixi. s. in. vj. et. vij. cōcl. q: lz pro forma traditum cēsea
tur nihilominus omissum non vitiat vt ibi.

¶ Item fz Bal. in. d. l. gallus. §. et qd si tm̄. ff. de li. et postb.
et in dicta. l. fideicōmissa. §. si cui. ff. de leg. iij. fallit in fauora-
bilibus et actibus large interpretandis. de cuius veritate di
xi. s. hac eadem conclusione.

¶ Ultimo fallit quādo ex obseruantia modi traditi ab hole
vel rescribēte insurgeret repugnātia iuri cōi: q: tūc talis mo
dus in dubio nō censet traditus pro forma: sed fuandus erit
modus et forma iuris cōis: vt ptz ex tex. cuz ibi plene notatis
in. c. cām q̄. de rescrip. et no. Calderi. in cōsi. xx. eo. lib. et in cō
silio. j. sub rubrica de senten. excom. et sic quādo ex ordine da
to in rescripto contingeret peruerti ordinem iuris cōmunis:
tunc ordo rescripti preuertitur et reducitur ad ordinez iuris
cōmunis: ita q princeps non censeatur illum ordinē tradere
pro forma. c. causam q̄. cuz ibi notatis. de rescrip. secus si ius
cōmune nō hz pro forma. Et his infert Calde. vbi. s. q ista
verba absoluatur premissa satisfactione necessario nō impor
tāt q pmitti debeat satisfactio qñ nō est manifesta offensa: sz
sufficit cautio: per tex. in. c. ex parte. de sen. excom. Et sic for
ma in sui implemēto recipit interpretationez a iure cōmuni:
et fm̄ ius cōmune: vt ibi iunctis notatis in. d. c. cām que. et pa-
tet in. l. cum hi. §. eadem. et per totam. ff. de transac.

¶ Item infertur q ordo rescripti nō sit seruādus vbi isurge
ret repugnantia ad ius cōmune fm̄ Calde. vbi. s. de quo di-
cam. i. eo. xiiij. oclu. circa quam limitationē me non extēdo
q: late psequar in cōclu. seq. in quinta declaratione.

¶ Alias fallentias tradā in cōclusiōibus seq. quas hic non
repeto. Et si diligenter pscrutamur verba Bal. in. l. j. pe. co-
lū. versiculo modo quero. C. quomodo et quando iudex.

Alie limitatiōes colligent et declarationes ad predicta.

¶ Decimatertia notabilis et practicabilis: et aurea cōclusio
que ad precedentem subordinatur est Q: vbi modus facien-
di per disponentē vel mandantez expressus tacite inest de iu
re communi ibi non cēsetur tradita forma vel solēnitas quā-
do ius cōmune illud non habuit: vel habet pro forma: vel so
lemnitate: vt q: sit traditum pro iustitia vel sapiat istructio-
nem: pro quo facit q: expssio eoꝝ que tacite insunt nihil ope
ratur. l. conditiones que extrinsecus. ff. de condi. et demon. l.
iij. cuz ibi notatis. ff. de leg. j. notatur in. c. significasti. de ele
ctio. et faciunt que dixi in preceden. conclusione. in fi. versic.
vltimo fallit. que non repeto.

¶ Hinc lz in. xj. cōclusione dixerim q oditiones informant
actum: tñ videmus q tacita cōditio que inest actui illum nō
informat et eius expressio nihil opatur iuribus pallegatis: et
l. qui liberis. in pn̄. cum ibi nota. et l. titius. ff. de vul. et pupil.

¶ Et hanc oclusionē firmant Panor. et moder. in. c. cām q̄.
de re iudicata. et Panor. in. c. cū dilecta. in. v. colū. post In-
nocen. et Anto. de bu. de rescri. et idem Panor. in. c. exhibi-
ta. iij. col. de iudi. et Fran. de are. in. l. j. in. vj. col. ff. de testa.

¶ Hinc si princeps ponit in rescripto clām preuia ratiōe: ta
lis clausula non inducit nouā formam. c. ex insinuatione. vbi
Anto. de bu. Imol. et docto. de rescri. et Panor. in. d. c. cum
dilecta. iiij. colum. eo. titu. Simile est de clausula sine dbico
terminetis in rescripto apposita: q: non inducit nouā formā.
c. cum ad sedem. et ibi Anto. de bu. de restitu. spo. Simile di
cit Bal. in. l. ij. in. iij. et. iiij. col. C. si cōtra ius vel vtili. publi.
de clausula si tibi cōstiterit: et si tibi titius probauerit: et si pre
ces veritate nitantur in litteris executorijs apposite: q: cum
tacite insint non inducunt nouam formā: de quo per Bald.
in. l. nō dubiū. v. col. C. de legi. vbi facit longā distinctionē.
et per Innocē. in. c. prudentiaz. de offi. deleg. et per Panor.
et docto. in. d. c. cū dilecta. et no. late dñs Feli. in. c. ij. versic.
clausula si preces. de rescrip. vbi de similibus et alijs clausu-
lis facientibus ad propositū facit mentionē circa quā clām si
preces veritate nitantur est dicendum q de iure cano. subi-
telligitur vt habetur in. d. c. ij. et de iure ciuili omissa vitiat:
vt est tex. in. l. vniuersa. et ibi habet. C. de diuer. rescri. Et fz
Innocē. et Pano. in. c. fin. de presum. clausula si est idōeus.
posita in litteris executorijs non facit conditionē: et cōsequē-
ter non inducit certaz formā. Ideo collatio nō idoneo facta
non est ipso iure nulla: facit qđ dicit de clausula vocatis vo-
candis. Panor. in dicto. c. exhibita. iij. colum. de iudi. et l. c.
cum ad sedem. cum cōcor. de testi. spo. Idem est si dictio dū
modo addiciatur oneri qđ tacite inest: q monitiōem et non
formaz denotat fm̄ glo. in verbo retinere: in. c. non pōt. §. fi.
de priuile. in. vj. cū ibi notatis: et per Alexan. in. l. j. in princ.
iij. notabili. ff. ad legē falci. lz alīs importet formam: vt ibi: et
dixi. s. eo conclusio.

¶ Et predicta pcedunt in litteris ad lites: q: secus est in lit
teris gratie vel ad beneficia quo casu est distinguēdū an iste
conditiones vel qualificationes et modificationes seu clausu
le apponātur in his que a iure cōmuni nō presumunt: et tunc
dant certam formā: vt q: papa mandet prouideri alicui d be-
neficio si tibi constiterit eum esse natum de nobili progenie
seu ple vel esse decretoꝝ doctorē: secus vo si apponat in his
que a iure presumunt: q: tunc non induceret formā: vt q: di-
cat Papa conferas tali beneficiuz si eum idoneū repereris
fm̄ Innocē. cū quo cōmuniter alij trāseunt in. c. fi. de psump.
vbi Feli. late examinat hanc materiā. glo. et docto. in clemē.
j. de offi. delega. et Cardi. post Pau. de leaza. in cle. j. in pri-
ma et scđa. q. de conces. preben. notat Bal. in. l. ij. vlti. colū.
C. quādo prouo. nō est neces. et Pau. de ca. in. l. eum qui. §. j.
ff. de acquirē. here. cū concor. qđ tempat Bal. in. d. l. prescri
ptione. col. ij. C. si cōtra ius procedere. nisi quādo in litteris
gratie esset annexa cause cognitio: puta dicēdo: prouideas
tali si eum reperieris doctorem: quia tunc videtur ista co-
gnitio remitti cognitioni executoris et eius declarationi ita
q licet executor non fundet se in substantia veritatis valebit
collatio. et si qs senserit se grauatum debebit appellare: quia
fm̄ eum quando cōmittitur examinatio veri verba nō indu-
cunt formam sed expressionem iuris cōmunis: quod limitat
dñs Salice. nisi constaret de mente pape: qđ alīs facturus non
fuisset: et ibi declarat quando constare possit: secus dicit bal.
vbi. s. quando non esset annexa cause cognitio: sed princeps
disponeret per seipsum motus ex obreptione impetrantis:
per. l. et si legibus. C. si cōtrarius vel vtilitatem publicaz. Et
quia longa est materia: an et quando tales clausule impor-
tent formam aut monitionem vel instructionem vlterius nō
scribo: quia moderni videlz dominus Feli. latissime eam exa
mināt in dicto capi. fina. de prescrip. et in dicto capitu. ij. in
preallega.

Cla sine dbito ter minetis.

Cla si tibi cōstiterit.

Cla si preces vitate nitant.

Dūmō.

Limitatio.

Limitatio.

Limitatio.

prealleg. versicu. clausula si preces. de rescrip. quia eius dicta transcribere foret superfluum.

Clā iustitiā facias.

¶ Ex predictis infertur q̄ clausula in rescripto ad lites apposita iustitiā facias vel ministres non inducit formā adeo vt sentētia iniusta per delegatum lata nō sit nulla tanq̄ lata contra formā mādati fm Bal. in. d. l. prescriptione. cum qua opinione trāseunt Card. Anto. de bu. Imo. ⁊ Panor. in. c. fina. de preben. post Innocen. in. c. prudētiam. de offi. dleg. cum cōcor. de quibus per Feli. in. c. cām que. v. colum. versi. sed caue. post Panormi. ibi de re iudi. reprobata opinione Ottonis cardinalis portuēsis: Hosti. ⁊ sequaciū: vt ibi p Feli. Q: si opponatur de eo qḋ voluit Bar. in. l. diem proferre. §. stari. ff. de arbi. q̄ qñ in cōpromisso dictum fuit q̄ arbiter cognoscere possit de iure ⁊ de facto: ⁊ de iure tm̄ pronūciare q̄ sentētia arbitri iniusta etiā lata contra ius litigatoris nō valeat: cum quo dicto transeūt Panor. in. d. ca. cām que. de re iudica. ⁊ in. d. c. cum dilecta. de rescrip. ⁊ in consi. xlij. i. volu. ⁊ in. c. quintauallis. circa. xx. colū. de iureiu. versi. per hoc ēt potest. vbi etiam Imol. ⁊ idem Imol. ac Panor. in. c. ex insinuatione. de rescrip. Ro. in rub. de arbi. v. colum. Flori. in repet. l. societatem. §. arbitrorum. vbi etiam Sali. ff. pro soc. Ange. ⁊ Fulgo. in. l. i. C. de arbi. Imol. in. c. fina. iij. colū. de emptio. ⁊ venditio. Fulgo. consi. clxxx. incipi. viso processu. ij. colum. per Ange. in. d. §. arbitrorum. cū cōcor. de qbus per Feli. in dicto. c. cum dilecta. ⁊ . s̄. eo. in qnta conclu. allatis.

Clā q̄ de iure ⁊ de fctō cognoscas.

Nam tacite inest a iure q̄ arbiter debeat de iure ⁊ iuste iudicare: vt per glo. in dicto. §. stari. coniuncto tex. ⁊ patet in. l. i. eodem titu. ⁊ notat Iaco. bu. in aut. decernimus. C. eodē. et Bar. in dcō. §. arbitrorum. ij. colum. ⁊ facit. l. rem non nouam. cum aut. ibi posita. C. de iudi. ⁊ tamē fm docto. predcōs non valet sententia stante cōpromisso: pur. s̄. tanq̄ cōtra formā cōpromissi lata: ⁊ clausula illa q̄ arbiter debeat de iure seu iuste pronūciare importat formā cū nō tacite insit ex iuris dispositione. In hoc difficili ɔtrario aliqui dixerunt q̄ illa decisio Bar. non est vera: ⁊ eam impugnat Anto. de bu. in. d. ca. quintauallis. vltima colū. post Franci. de albergo. in. l. si quis arbitratu. ff. de verborum obligatio. ⁊ Bald. in capitulo consanguinei. in fine. de re iudica. ⁊ consilio. cccclxxvij. prima impressione. ⁊ Anto. de bu. in dicto. c. ex insinuatiōe. cum concor. s̄ eo. allegatis in qnta cōclu. sed hec responsio non admitteretur in pratica: q: fm Panor. in locis preallegatis: maxime in dicto. c. quintauallis. ⁊ in. d. c. ex insinuatiōe. ⁊ Fulgo. in dicta. l. i. C. de arbi. cū concor. que adduxi. s̄. eo. in predicta quinta cōclu. vbi dixi q̄ clausula qd iuris sit cōsulas importat tam iustitiā q̄ solēnitatem. Ideo potest alio et secundo modo respōderi fm Panor. in. d. c. cū dilecta. ⁊ in. d. c. quintauallis. q̄ in decisione predicta Bar. de qua in. d. §. stari. esset datus modus procedēdi. Cū fm eum sit distinguendū q̄ aut illud qḋ cōmittitur seu exprimitur de iure cōi inest de necessitate: ⁊ tunc expressio nihil operatur: ⁊ ita dicit intelligenda fore nota. in. d. c. significasti. ⁊ in. c. ad audiētiā. de rescrip. ⁊ in. c. olim. el. i. de restitu. spolia. prout not. bar. in. l. iij. ff. de lega. i. Quādoq̄ vero exprimitur illud qḋ inest ex sola voluntate: ⁊ tunc superior videtur nouū mandatum ɔcipere per tex. cum glo. in. c. cū aliquibus. de rescrip. in. vj. de quo dicam. j. in limitationibus. Quādoq̄ vō exprimitur ad id quod inerat de iure cōmuni de iustitia: vt in casu. l. prime C. de appel. ⁊ tunc stat dubium. Sed Panor. putat distiguēdum eo casu: videlz Q: aut illud qḋ exprimitur: ⁊ inest de iure cōmuni sapit instructionē cause ⁊ non inducit nouam formam: sed quādā cōmemorationē per ea que dicta sunt supra post Innocē. in dicto. c. prudētiam. de offi. delega. Aut cōcernit modum ꝓcedendi: ⁊ tunc inducitur noua forma p tex. in. d. c. cum dilecta. cū glo. in verbo iuris ordinem. vbi si ordo iuris apponitur in rescripto: videtur ex eo īduci noua forma in tantum vt non valeat processus aliter factus tanq̄ cōtra formam rescripti: ⁊ faciunt nota. in dicto. c. ex insinuatione. ⁊ in capitu. venerabili. de offi. delega. Sed non videtur verum dicere simpliciter q̄ clausula q̄ de iure pronuncietur concernat modum procedendi: imo concernit iustitiam sui naturā: vt volunt Barto. ⁊ sequaces: ⁊ patet ex notatis p bal. in. l. penultima, ⁊ fina. ff. de iustitia ⁊ iure. ⁊ per Baldum in c. cum venissent. vltima colum. de testi. ⁊ per Angelū in. §. exheredatos. in autē. de here. ⁊ fal. vbi dicitur q̄ duplex est iustitia: vna que concernit ordinem procedendi que appellatur iustitia solemnitatis ⁊ fori. Alia vero que cōcernit decisionem negociorum que tribuit vnicuiq̄ quod suum est: et aliud est arbitrium in procedendo: aliud in iudicādo: vt per Barto. Paulum de castro: ⁊ plerosq̄ scribentium in. l. si in lege. in principio. ff. loca. cum suis cōcordantijs. nisi saluemus dictum Panormi. coniungendo cum solutione proxime sequen. Unde sustentabilior videtur solutio Anto. de but. in dicto. c. cum dilecta. ⁊ Ioan. de imola in dicto capi. quintauallis. quam sequitur Alexan. d. consi. xxij. vlti. colūna. quarto volumine: cum cōcordan. per Alexandrū allegatis. ⁊ que non displicet Panor. in dicto. c. cum dilecta. lz transeat ad aliam solutionem q̄ quando exprimitur q̄ arbiter debeat d iure pronūciare non exprimitur illud quod tacite inest de iure cōmuni eo modo quo de iure cōmuni inest: sed aliter: naz de iure communi tacite inest q̄ arbiter iudicet de iure ad effectum ne faciat litem suam. l. penulti. C. de arbi. non autē ad effectum validitatis sentētie ⁊ cōmissiōis pene de qua in compromisso: vt est tex. in dicto. §. stari. qui vult stari sententie arbitri: etiam si sit iniusta: vnde quando partes mandant pronunciari de iure: hoc dicunt pro validitate sententie dādo talem formam compromisso quam non licet arbitro peruertere. l. non distinguemus. §. de officio. ff. de arbi. cum aliter pronūciando esset pronūciare contra mentem ⁊ cōmissionem partium contra. l. diligenter. in principio. ff. manda. et l. i. §. si conuenerit. ff. deposi. Ideo aliter exprimitur q̄ inesset de iure communi: ⁊ ideo expressio eo casu debet aliquid operari. l. si ita legatum. §. illi si volet. ff. de legatis primo. l. iij. §. filius itermedias. ff. de liberis ⁊ posthumis. ⁊ notatur in. l. tertia. ff. de legatis primo. Unde merito succedit illud quod dixit Antonius de butrio in dicto ca. cum dilecta. Q: vbi a iure aliquid inest de iustitia ⁊ exprimitur ab homine per modum forme ⁊ de necessitate: tunc expressio operatur formam: quia aliter exprimitur q̄ insit de iure communi per nota. in dicta. l. iij. ff. de legatis. i. ⁊ hoc maxime suadent in questione Bar. illa precedentia verba q̄ arbiter possit procedere de iure ⁊ de fcō cōtra. l. i. cum ibi notatis. ff. de arbi. ex quibus significatur q̄ pariter voluerunt cōpromittentes connexum seu adiunctum esse de forma: ⁊ necessarium videlicet pronūciandi de iure tm̄ cum per vnum ex adiūctis aliud declaretur. l. sed si adijciatur. cum simili. ff. pro soc. sicut ecōtra ex annexis illud qḋ alis esset de forma desinit esse de sola: vt dixi. s̄. eo. ver. ⁊ predicta procedunt. ideo propter extrinsecum accidens expressum facit cessare tacitū. l. talis scriptura. cum glo. vbi Pau. de castro. ff. de legatis. i. ⁊ remittēdo iuris obseruantiam in vno: scilz in procedendo videtur pars nolle in alio remittere: videlicet in iudicando. l. cum pretor. in principio. cum glo. ff. de iudi. l. maritus. C. de procurato. cum materia: vnde efficatius hoc esse debet quādo exprimitur per predicta: quia compromittens quando exprimit q̄ de iure pronūcietur videtur declarare suaz mentem ita esse qḋ statuat ius cōmune in dicto. §. stari: vnde si aliter pronuncietur contra eius mentem pronūciatur: ⁊ illa regula q̄ expressio eius quod tacite inest de iure communi nihil operatur non habet locum quando tacitum est preter aut cōtra mentē exprimentis: vt per Barto. ⁊ doc. in dicta. l. iij. Non sic in principe rescribente iustitiam facias vel ministres: quia in eo nō est ita vehemens presumptio sicut in parte compromittente cum verisimiliter princeps velit acquiescere voluntati legis. c. causam que. cum ibi notatis. de rescrip. maxime quando non sunt alia verba aliter aperientia eius mentem per ea que dicta sunt supra post Salicetū in dicta. l. prescriptione. iij. colum. Et qḋ dixit Baldus in. l. fina. C. de donatio. q̄ sub modo q̄ in rescriptis fm Cano. censetur traditū sub modo qḋ per modum disponitur reducendo ad terminos modi cōcernentis formam debet intelligi fm predicta quando illud tale sub modo formali traditum non inest tacite a iure: ⁊ puttat ius supra dictum fuit limitando: prout. s̄. ⁊. j. eadē cōclu.

Limitatio.

Limitatio.

¶ Maxime autē procedit predicta conclusio quando mādatur illud qḋ inest de iure communi per modum volūtarium: vt patet ex notatis in dicta. l. iij. ff. de lega. i. ⁊ per Panor. in dicto. c. cum dilecta. quinta ⁊ sexta colum. per. c. cum aliquibus. de rescrip. in sexto. Hinc si papa mandet episcopo vt cōferat beneficium titio non tenebitur titio cōferre nisi de voluntate quāuis alias conferre teneretur cum liberam habeat de iure cōmuni conferēdi facultatem. c. relatum. de prebē.

¶ Predicta conclusio q̄ modus faciendi a mandāte expressus quādo tacite inest de iure cōmuni non habeatur pro forma vel

ma vel solēnitate si ius cōmune nō habuit pro forma vel solē
nitate. Ampliatur vt procedat etiā si ius cōmune habuit p
forma vel solēnitate sed nō necessaria: puta quia de honesta
te tradidit talem modum fm Panormi. in dicto. c. cum dile
cta. vj. col. ⁊ in dicto. c. quintanallis. prout retuli. s. ea. ꝯclu.
versicu. ideo potest ⁊ secūdo modo respondere per. c. venera
bili. de offi. delega. ppter quod vult ꝙ si ordo iuris non ne-
cessarius sed ad bene esse ⁊ pro honestate inductus ponatur
in rescripto censeaꝝ traditus pro forma necessaria que omis-
sa vitiet: vt ibi dixi: sequitur Feli. in dicto. c. cuȝ dilecta. vsi.
primum signum. Ex cuius verbis dicenduȝ est in summa ꝙ

Limitatio-nes.

predicta conclusio declaretur vt nō procedat quādo ab hoīe
exprimitur illud qḋ a iure tacite inest non de necessitate sed
ex honestate aut de iustitia: q: tunc datur forma nisi istud qḋ
est de iustitia sapiat quādam instructionē ⁊ non cōcernat mo
dum decidendi: quia tunc nō dicitur dari pro forma ita ipse
Feli. in dicto. c. cum dilecta. vj. colum. ver. primum signuȝ.
de referi. intēdens ex his verbis eē reassumpta oīa vba Pa
nor. in dicto. c. cum dilecta. ex cuius Panor. distinctione di
cit predictum breuiloquū colligi. ⁊ adducit aliqua alia circa
ordinem datum a pricipe ⁊ ab homine que videnꝝ superflua
nunc ad propositū que referam. j. co. xv. conclusi. ⁊ quia hec
declaratio sua est ꝯfusa ⁊ partim ex predictis ⁊ infrascriptis
alio modo decisa eam in limitatiōibus declarabo.

¶ Uniueniēdo ad limitatiōes dico ꝙ pdicta ꝯclu. limitaꝝ vbi
ab homine aliquid exprimitur per modum aptū ad formam
vel solēnitatem: ⁊ de necessitate qḋ inest a iure cōmuni de iu
stitia: quia tunc expressio opatur formam ex quo aliter expri
mitur ꝙ insit de iure cōmuni: vt voluit Anto. de bu. quē. s.
ea. conclusio. retuli in dicto. c. cum dilecta. in preallega. col.
de rescrip. ⁊ hoc operatur ipsa necessitas simul cōcurrēs: vt
s. eo. in quarta conclusione: secus autē est vbi ab homine ex-
primitur illud qḋ inest de iure cōmuni de iustitia quādo ho-
mo simpliciter exprimit ⁊ non per modū euidentis necessita
tis seu necessarium quo casu procedit nostra ꝯclusio iuribus
super ea allegatis comprobata. Ideo autē dixi I hac limita-
tione per modū aptum ad formam vel solēnitatem: quia als
⁊ alr expressum nō facit ad propositum: sed dicitur de substā
tia quādo est necessariū ⁊ non formale nec solēne vel diciꝝ de
iustitia: iuxta ea que dixi in preludijs huius tractat⁹: ⁊ colli
gitur ex his que dixi. s. ea. cōclusio. ver. ideo potest alio mo
do ⁊ secundo responderi: ⁊ ex tota hac conclusione.

¶ Secūdo limitatur vbi in litteris gratie apponitur condi-
tio seu modificatio eius qḋ a iure cōmuni non presumitur: lȝ
tacite ipsa cōditio insit a iure cōmuni de iustitia aut ipa mo-
dificatio: q: tunc datur forma: vt dixi. s. ea. conclu. ver. ⁊ pre
dicta procedunt: puta si papa mādet per titiū prouideri ō be
neficio sempronio si titio cōstiterit eū esse doctorem: q: cen-
setur de forma ꝙ in veritate cōstet eum esse doctorem: secus
in his que a iure cōmuni presumuntur: puta si dicatur si tibi
constiterit eum esse idoneū: q: tunc nō importat formam nisi
constet de mēte cōmittentis: qḋ als nō esset cōmissurus: que
limitatio temperatur nisi in cōmissione predicta circa ea q a
iure cōmuni non presumitur annectatur cause cognitio: pu-
ta si repereris eum doctorem: quia tunc videtur cōmitti co
gnitioni executoris non veritati: vt dixi ibidem latius.

¶ Tertio limitatur predicta conclusio nisi cōstet de precisa
mente mandantis illud qḋ inest a iure cōmuni: qḋ als nō fuis
set cōmissurus nisi illud obseruetur iuxta cōmissa: q: tunc cē-
setur traditum pro forma: vt dixi in precedē. limitatiōe. ⁊ s.
eo. in dicto versi. ⁊ predicta procedunt. prope fi. vsiculi. post
Salice. in. l. prescriptione. C. si contra ius vel vtili. pu. ad qḋ
faciunt que dcā sunt. s. eo. in qnta conclusione.

¶ Quarto limitatur quādo illud qḋ inest de iure cōmuni ex
primitur ab homine aliter ꝙ insit de iure cōmuni: q: si expri
mitur per modum aptum ad formandum tunc cēsetur tradi-
tum pro forma: vt dictum fuit. s. ea. conclusio. versicu. vnde
sustentabilior. cum preceden.

¶ Quinto limitatur fm aliquos vbi a statuto exprimiꝝ per
modum aptum ad formā vel solēnitatem illud qḋ tacite iest
a iure cōmuni: q: intelligitur tradere pro forma ne als statu-
tum sit frustratorium: ⁊ nihil opereꝝ cōtra. l. si quādo. in pnc.
ff. de lega. j. ⁊ l. si quādo. in prin. C. de inof. testa. ⁊ c. si papa.
de priui. in. vj. ⁊ hoc argumēto vtuntur Panor. in. d. c. cuȝ
dilecta. v. col. ⁊ Alex. de are. ⁊ moderni in. l. j. ff. de lib. ⁊ pos-
thu. Sȝ ad hoc duplex solū pōt accōmodari rāsio: que patȝ
ex notatis in. l. j. in pn. ff. ad leg. fal. ⁊ per Alexan. in. l. iiij. §.
pretor ait. ff. de dā. infe. ⁊ per scribētes in. l. fi. §. in cōputatio
ne. C. de iure deli. Et hoȝ ocāsio ꝯfunditur ex notatis per
Bal. in. l. fi. C. de procu. post Iaco. bu. quoȝ opinionē seqtur
ibi Alex. post Pe. de ancha. in repe. c. canonuȝ statuta. ver.
sed pone dicit statutū ꝙ si aliquis dȝ. de cōsti. ⁊ Mari. in tra
cta. cita. articu. xx. q. iij. dū volunt ꝙ stāte statuto vt nō pos-
sit deueniri ꝯtra aliquē ad bānum nisi prius citeꝝ compariturus ipse vel ali⁹ pro eo ꝙ si fiat citatio per quā simpliciter ci
tetur ipse cōpariturus omisso verbo vel alius pro eo nihilo
minus tenebit citatio: q: illud verbuȝ vel alius pro eo tacite
inest in tali citatione ⁊ a iure subintelligitur per tex. in. d. l.
fi. cū concor. ibi signatis. Et lȝ Nellus in tracta. banni. in. iij.
parte primi tpis. ix. q. aliter sentiat ⁊ cōcludat: ppterea quia
quādo aliquid reqritur pro forma illud debet seruari ⁊ in di
cendo exprimi per no. per Hosti. Inno. ⁊ Io. an. in. c. ij. de
consue. vbi etiā Panor. in. ij. col. ⁊ in. c. j. de baptis. adeo vt
esto ꝙ tacite insit nihilominus debeat exprimi fm eos. Tn̄
veritas est in ꝯtrium: vt ptȝ ex predictis nec iura per eū alle-
gata probant suam opinionē: q: in eis certū erat ꝙ expressio
erat de forma: ⁊ ꝙ certa forma cōsistebat in expressione lsup
Nellus adducit consiliū Oldra. nume. cxxiij. dū vult ꝙ lȝ in
dn̄o sufficiat tacita reuocatio pcuratoris. c. si quem. de pcu.
in. vj. Tamē nō sic est in procuratore cōstituto cū ptāte sub-
stituendi ⁊ reuocandi: q: in eo reqritur expssa reuocatio: pro
pterea q: dn̄o nulla est tradita forma sed pcuratori sic. Sed
hec decisio nō obstat: imo facit contra Nellū: q: si in pcurato
re hec potestas tacite nō inest a iure: nō mirū si ꝯcessio facul
tatis reuocandi est de forma ⁊ formalr obseruāda per predi
cta. Et hic addi possent que dicā. j. xiiij. vt credo limitatiōe
ad regulā ꝙ forma nō seruata actus sit nullus: vbi repetā il-
lud dcm̄ Bal. de quo in. l. fi. C. de pcu. nec putet qspiā ibi di-
cta istis ꝯtrari: q: alius est casus: an expssum qḋ tacite inest a
iure censeatur traditū pro forma: de quo in hac cōclusiōe pn
cipaliter tractaꝝ. Alius an sufficiat vt dicatur ipleta forma
ꝙ iplementū tacite insit: ⁊ hec est mā dicte. xiiij. limitatōis.

¶ Decimaquarta cōcluco est ꝙ modus faciendi variabilis
⁊ difformis ac non ꝑfixus nec vniformis nō dicatur traditus
pro forma: vt voluit Bal. in. l. de dic. in prin. iij. colū. ver. ex
predictis videꝝ. ff. q satisda. cog. vbi dixit ꝙ qn̄ tempus a le-
ge vel statuto prefixū ev vniforme est obseruandū taliter ꝙ a
forma statuti recedere nō liceat: si vō non sit vniforme pōt al
terari: vt ibi per eum qui ita itelligit no. in. l. ij. ff. de re iud.
de quo intellectu q: longa est materia videanꝝ ibi nota. vȝ l
d. l. ij. ⁊ in. c. cū sit romana. de appel. idē vult Bald. in. l. j. in
antepe. col. ver. extra queritur. C. qui admit. vbi dicit ꝙ quā
do ius exigit ꝙ sint duo: tres: aut plures: hoc non dicitur eē
formale: q: non est formale qḋ nō est prefixū: ⁊ in se habet va
rietatem. l. scio. §. medico. ff. de annu. leg. Idem est de mēte
Bal. in. l. j. iij. col. versi. modo quero. C. quō ⁊ quādo iud. dū
dicit ꝙ rescriptum principis directum ad iudicē in materia
difformi non importat necessitatē quam in inferioribus ver
bis formā dicit. allegat. l. sepe. ff. de offi. presi. Idē est de mē
te bal. in auꝝ. qui semel. pe. col. vsi. ⁊ ideo. C. quō ⁊ quādo iu.
dicens ꝙ tps vniforme ⁊ inuariabile est precise seruandum:
q: traditum est pro forma auꝝ. hodie. C. de appella. ita ꝙ mi
nui vel augeri non possit de quo diceꝝ infra. xvij. limitatiōe.
Et ideo verbum pōt qḋ est sui natura mere facultatis: ⁊ ha-
bet se ad esse ⁊ non esse qn̄ lex procedit dando formam ipor-
tat necessitatē fm Bal. in. l. gallus. in principio. ff. de liber.
⁊ posthumis. Et merito ex actibus difformibus non inducis-
tur consuetudo: vt per Bald. in. l. si certis annis. vltima col.
C. de pactis. nec prescriptio vt ibi: iunctis his que latius di-
co in tractatu de augumento. in vltima conclusione. in quar
ta limitatione.

Modus faciēdi va-riabilis.

¶ Et hec conclusio comprobatur ex tex. institu. de testa. in
princi. iuncto. §. possunt. ⁊ in. l. hac consultissima. in princi. C.
eo. vbi signacula testium traduntur pro forma: ita ꝙ necessa
rio debeant interuenire. Et q: solent esse difformia non daꝝ
pro forma ꝙ debeant diuersis anulis signare an vno: ⁊ ꝙ ma
gis proprio ꝙ alieno anulo signare debeant ita ꝙ aliquid sit
de forma ⁊ non eius circūstantie: vt. s. dixi in. xij. conclusio-
ne: prout puto.

¶ Reliqua ad hanc conclusionem pertinētia pro eius com-
probatione: dixi. s. de cognitione forme in premissis. in. xv.
premissio. que omnino videantur.

¶ Predicta

Limitationes.

¶ Predicta cõclusio limitat nisi dati sint actui plures modi illum faciendi: qr quilibet modus erit de forma: vt videmus in testõ qđ potest fieri i scriptis ⁊ sine scriptis: vt. d. l. hac cõsultissima. in prin. iuncto. §. per nũcupationẽ. C. de testa. ⁊ in fi. eo. in prin. ⁊. §. fi. ⁊ qđ potest fieri iure speciali ⁊ priuilegiato ⁊ iure cõmuni ⁊ non priuilegiato: vt in testõ inter liberos d. l. hac ꝯsultissima. §. ex imperfecto. ⁊ i n testõ militis: vt i. l. milites. ⁊ in. l. si a fratre. C. de testa. mili. ⁊ in. l. ij. ⁊ per omnes illos titulos. ff. eo. ⁊ sic ꝺ filiisᵒ. Silr ptȝ in citatiõe ꝙ qs citet personalr ad domũ: vel si ita committat iudex: vel si ita dictet statutũ prout etiã vult ius cõmune: qr alterũ sufficit declarando: vt per Bar. ⁊ alios in. l. iiij. §. pretor ait. ij. col. ⁊ seq. ver. sed qd si iudex. cum ver. seq. ⁊ prece. ff. de dam. infec. Silr ꝙ contumax sit qui tribus cõminationibus aut vna peremptoria cõminatur. l. ꝯtumax. in prin. ff. de re iudi. q: alterum sufficit vt ibi. Ex isti plures modi formales vel solẽnes. Aliquando

Quotuplr modi formales iducant.

dantur per modũ facultatis ⁊ cõcursus vt qs possit maiorem solẽnitatem ⁊ minorẽ adhibere per modũ cõpatibilẽ: vt i patre testante inter liberos. Aliqñ electiue vt in milite testante: q: refert an elegerit viam testandi de iure cõi vel de iure speciali. d. l. ij. ⁊. iij. ff. de mili. te. ⁊ qñ quis voluit suum testm̃ copulatiue valere iure testamẽtis codicilloꝝ: vt in. l. fi. C. de codicil. q: debet alterum eligi per heredem: lȝ in testante admittatur cõcursus: vt ibi. Aliqñ vo subrogatiue: vt patet cũ quis mãdatur citari personalr vel ad domũ: q: intelligit personaliter si ad domũ inueniri nõ possit: nisi statutũ ita mãdet simpliciter: qr intelligitur electiue ita ꝙ alterum sufficiat vt hec oĩa tradit Bar. in. d. §. pretor ait. in versiculis pallega. de quo ibi per alios. Simile ptȝ in clausula codicillari si nõ valet vel valebit iure testamẽti valeat iure codicilloruȝ que ponitur per modũ subrogationis: vt habetur in. d. l. fi. C. de codicil. ⁊ in. l. j. ff. de iure codicil. ⁊ in aut. ex causa. C. de lib. pre. Qui autẽ effectus insurgant ex pmissis dicetur. j. de potentia ⁊ effectibus forme. in. xlij. effectu.

Plures forme an date censeant electiue vel aliter.

¶ Sed pulchra est questio an in dubio censeant plures forme tradite per modũ libere facultatis ⁊ cõcursus: an electiuis: an subrogatiõis. Et ex notatis in locis pallegatis colligitur hoc cognosci ⁊ discerni ex materia subiecta ⁊ ex vbis dispositionis ac mente. Nã si materia subiecta non admittat concursum barũ solẽnitatum: puta testari in scriptis ⁊ nuncupatiue seu sine scriptis: tunc stabunt solẽnitates electiue. facit. l. vbi repugnantia. ff. de regu. iur. ⁊. l. j. cuȝ ibi notatis. C. de furtis. Sȝ si admittatur concursus: vt qñ quis vult valere testamẽtum iure testamẽti ⁊ iure codicilloꝝ qđ põt. d. l. fi. C. de codicil. quo casu concursus quo ad voluntatem testantis admittitur lȝ non quo ad executionẽ seu ꝙ vtroqȝ iure capi possint bona: vt ibi. Et idem in clausula codicillari. ⁊ institutio tunc capitur in validitate per modũ testamenti iure directo ⁊ per modũ codicillorũ iure obliquo ⁊ fideicõmissi. l. scenola. ff. ad trebel. cũ concor. ⁊ not. Bar. in. l. j. in. j. q. ff. de iure co. Et olie solẽnitates testamẽti bene pñt conuenire codicillis: qr superfluitas numeri testiũ nõ vitiat codicillos sicut nec testm̃. Cuȝ maiori sũmme minor insit: ⁊ tũc possunt simul adhiberi: sed non necessario: vt. d. l. fi. ⁊ ptȝ in citatione: qr citandus personalr vel ad domũ bene potest citari vtroqȝ modo simul nec vitiabitur citatio: vt de se ptȝ. Sȝ si qs nolit seruare nisi vnũ modum vel alterã partem solẽnitatũ sunt põderanda verba tradentia formas diuersas vel solẽnitates: qa si tradunt alternatiue sufficiet vna vel alia forma ꝙ interueniat per. l. vbi autẽ nõ apparet. §. qui illud aut illud. ff. de v. obli. iuncta. l. si plures. ff. de cõdi. insti. cũ cõcor. nisi sit alternatiua ordinis aut subrogationis: qđ colligit ex materia subiecta ⁊ vbi eligendo simplr alterũ contingeret repugnantia ad ius cõmune: vt pbatur ex. l. scire opȝ. §. opȝ. el. j. ff. de excu. tu. dum tex. ibi dicit citandũ in faciem vel ad domũ: quia intelligitur ad domũ quatenus in faciẽ citari nõ possit: vt qa perquisitus a nũcio non inueniatur: ⁊ sic ordine successiuo p tex. in. l. j. §. j. ff. de liber. agno. ⁊ in. d. l. iiij. §. pretor ait. ff. de dam. infec. vbi ita tenet Bar. in princi. cõmen. ⁊. l. aut q aliter. §. ⁊ si forte. ff. de dã. infec. ⁊ glo. in. c. cũm que. de do. ⁊ cõtuma. ⁊ Inno. in. c. fi. de eo qui mit. in pos. cã rei seruan. Sȝ si tradantur subrogatiue: tũc sunt seruãde solẽnitates p modũ subrogatiõis: vt si vna seruari nõ possit alia fuet per pdicta.

¶ Decimaquinta ꝯclusio est circa ordineȝ: an sit de forma seu solẽnitate in qua sic cõcludo. Sȝ vbicũqȝ in lege: statuto: vel aliqua dispõne aliqd traditur per prius aut anterius ⁊ posterius ibi sit inuenire formã seu solẽnitatem seu ꝙ regulr intelligatur tradita forma vel solẽnitas: exẽplum patet in. c. quia propter. de elec. ⁊ in. c. fi. de resti. spo. ⁊ in. c. cũ dilecta. cũ cõcor. ibi per glo. ⁊ Joan. an. traditis. de rescri. ⁊ in. l. prolatã. cum ibi notatis per glo. Bar. Bal. ⁊ docto. C. de sentẽ. ⁊ in aut. hoc ius porrectũ. C. de sacrosan. eccle. iuncto. c. nõnulli. cum ibi nota. de re. eccle. non alie. ⁊. c. pen. de elec. in. vj. ⁊. c. mandate. de prebẽ. eo. lib. Et qđ dixit Bal. in. j. in antepe. colũ. ver. extra querit. C. qui admit. ꝙ statuto requirente cõsensum duoꝝ proximorum circa aditionẽ hereditatis delate mulieri: vt q: dicat ꝙ mulier non possit adire sine consensu duorum ꝯsanguineoꝝ non valebit aditio sine ꝯsensu tali facta: etiã ꝙ ꝯsanguinei postea ratificẽt: sed erit necessaria noua additio cõcurrente antedicto ꝯsensu cũ in prestando consensu insit ordo ꝙ debeat in ipso actu prestari ⁊ non post put j. dicet. Sic ⁊ vbicũqȝ lex exigit mandatũ a pncipio: qr videt hoc exigere pro forma fm Bal. in. l. si vxorem. C. de cõdi. insert. ⁊. l. obseruare. §. fi. in prin. cõmẽ. ff. de offi. procõ. adeo vt fm eũ mandatum supueniens non hẽat validare iudiciuȝ vel actum: ⁊ tunc non habeat locũ regula. l. fi. C. ad mace. ꝙ ratihabitio retrotrahat ⁊ mãdato equparet: ꝺ quo. j. i arti. de iplemento forme. Simile in rescriptis: vt in. d. c. cuȝ dilecta. ⁊ in c. fina. de resti. spo. vbi ordo datus in rescripto est seruãdus: ⁊ processus factus non seruato ipso ordine est nullus: vt ibi. Ideo dixit Bal. in. c. cũ adeo. penul. col. de rescri. ꝙ defectᵒ conditionis etiã tacite qñ est ex parte ante impedit ne littere producãtur in esse. Et fm Bal. in rubri. eo. ti. ante fi. ꝯtinẽ. Ordo est quicqd principi placet ꝙ sit ordo etiã si solitũ ordinem preposteret cũ princeps rerum formas tacite ⁊ expresse mutare possit. Et fm Bal. in. l. prolatã. ij. colũ. ver. ⁊ not. ꝙ princeps. C. de sentẽ. ea que nõ sunt ordinis pñt per pncipeȝ fieri ordinis: qr quicqd pricipi placet ꝙ sit ordo est ordo ibi a lis: ⁊ ita intelligunt glo. ⁊ Inno. tex. in. d. c. cũ dilecta. de rescrip. dũ dicunt ꝙ ibi fuerat traditus ordo pcedendi per põtificem qui de iure cõi non erat introductus: ⁊ istũ ordinẽ studiose dederat papa volẽs illum obseruari fm Inno. In tantũ vt eius omissio vitiauerit pcessum: vt patet in illo tex. Subdit idem Bal. non esse curandũ in ordine dato a pncipe vtrũ sit vnius cãe ad seipsam: an ad aliã: iuxta no. in. l. j. C. de app. q: qđ fit extra ordinẽ a principe datum est ipso iure nullũ. d. c. cum dilecta. ⁊. c. venerabili. de offi. delega. vbi ptȝ ꝙ in rescriptis non apponitur ordo nisi cũ magno ministerio ⁊ rõne qđ. j. in limitationibus latius declarabitur secũda limitatio. Sic ⁊ in penis fm Bal. in aut. qui semel. penul. col. ver. ⁊ id statuta. C. quõ ⁊ quã. iud. vbi dicit ꝙ qñ apponit pena a statuto seu lege sub certo ordine illa forma est seruãda seu ille ordo: vt notatur in. c. j. de mili. vasal. qui cõtu. est. in pricip. Sic ⁊ in iudiciis: quia fm Bal. ⁊ doctores in. l. si tutor. cum ibi notatis. C. in qui. cau. in integ. resti. non est neces. non valet sententia lata contra tutorẽ qui nõdum cauit rem pupilli saluam fore. Et fm Bal. in. l. iij. §. officiũ. ff. ne quis eũ stante statuto ꝙ decimũ mitti debeat ante litem contesta. non tenebit litis contestio. nec pcessus si postea mittat sine statutuȝ procedat vlterius anullando actũ sine non. Et fm Bal. post Jaco. butri. in dicta. l. si tutor. in fine cõmen. per illũ tex. cuȝ quo trãseunt Alexan. in cõsi. xxxvij. incipiẽ. viso ⁊ oportune discusso. j. colum. ij. volu. ⁊ Fran. de arc. in. l. ij. §. prius. pe. col. ff. de vul. ⁊ pupil. ⁊ in. c. de causis. iij. col. de testi.

Questio.

Statuto disponente ꝙ accusator fideiubeat de prosequẽdo accusatio erit nulla nisi fideiubeat: q: talis forma ante sem̃ requiritur ⁊ fm glo. xj. q. iij. in sũma. sentẽtia iniusta ex ordine nõ valet. Sic ⁊ ordo in inqsitione puersus vitiat. c. qualit ⁊ qñ. el. j. de accu. ⁊ Signo. consi. cxv. vbi loqtur de ordine statutario: ex consi. clvj. j. ⁊. ij. colũ. Et idẽ in iudiciis qñ est ordo vnius cãe ad seipsam seu ipsius rei inquãtũ pducit in esse fm Barto. in d. §. prius. glo. ⁊ doc. in. d. l. platã. cũ ꝯcor. de qbᵒ p moder. in. d. c. qualr ⁊ qñ. el. j. vbi Feli. in. j. col. dat infinitas remissiones ꝙ nõ valeat iudiciũ nec sñia nõ seruato vel puerso ordine iuris vel hõis: distinguẽdo tñ inter talẽ ordinẽ ⁊ ordinẽ vnius causẽ ad aliã: vt. ꝺ. ⁊. j. in limitationibus. Et fm doc. in. c. de testibus. vbi Panor. prope fi. cõmen. de testi. nõ valet iuramentum testis prestitũ postqȝ deposuit cũ iuramẽtuȝ debeat precedere depositionẽ. Et fm Pau. de ca. in. l. vniuerso. C. de preci. impe. offe. ille. qui nõ fecit depositũ iuxta formã statuti Florentie sub rubrica quõ procedatur qñ instrumẽtũ vel aliquid dicitur vsurariũ non põt postmodũ faciẽdo validare

Questio.

processum

processum vel actum per nõ.in.d.l.vniuersa ⁊ p Bart.in.l. actuarios.C.de actu.⁊ na.lib.xij.⁊ Bal.in.c.ij.de feu.sine cul.non amit.⁊ per Cano.in cle.j.de here.⁊ in cle.j.de for. cõpe. Et sm Bal.in.l.j.in.iij.col.versi.ex dicto ergo Goff. C.ne li.in vna ⁊ ea.ꝙ causa tertio prouo.vbi statutum reqrit consilium sapientis tacite videtur ad vlteriora procedere ꝙ eo pretermisso sententia sit ipso iure nulla:eo qꝛ vbicũq; est prius ⁊ posterius ibi est ordo cum prius sit consilium ꝙ͡ consiliatum:sequuntur Bal.ac scribẽtes in.l.si quis mihi bona §.si coram vbi etiam Alex.⁊ Are.late.ff.de acqui.hered.⁊ Bal.in rubri.C.de exer.⁊ in.l.ex illo.C.de appella.⁊ in.l.j. C.de indi.vi.tol.in fi.⁊ in.l.cum sententiam in fi.C.de sentẽ. Bar.in.l.ij.§.si plures penul.col.ff.de exer. Que opinio est cõmunis quicquid dixerit Jo.an.in addi.spec.in ti.de req. consilij.§.j.versi.ne autem ⁊ in titu.de instru.edi.§.nunc ali qua in addi.incipi. Jacobus de are.⁊ limitatur per Ang.in l.hac consultissima.C.qui testa.fa.pos.⁊ Ro.Alex.⁊ Fran. de are.in.d.§.si coram vt non procedat simpliciter in dispo sitione hominis vt per Bal.in.d.l.j.C.quando prouo.non est necesse.⁊ in dicta rubrica.C.de exer.⁊ in.d.l.j.in antepe. col.C.qui admit.⁊ Bar.in.d.§.si plures ⁊ Bal.in.d.c.ij.de feu.sine cul.non amit.⁊ hec vt faciant ad propositum opor tet presupponere ꝙ consilium sequutum fuerit sententiam illamq; approbauerit:facit etiam quod dixit Bald.in.l.nec ei.§.j.in fi.cõmen.ff.de adop.aliõ non aliter prima lectu.eo. titu.ꝙ qꝛ decretum debet interponi cum cause cognitione ⁊ singulis aliis peractis non valebit si interponatur cause cognitione non precedente. Ex quo infert ꝙ si matri peten ti tutellam primo decernatur administratio ꝙ͡ renũciet vel letano nihil operabitur decretum administrationis:qꝛ pre cedere debuit renunciatio vt in aut.matri ⁊ aue.C.quando mul.tu.offi.fun.pos.quod sequit Are.in.d.l.ij.§.prius pro cuius veritate possunt videri que dixit Bar.in.l.legitimos versic.vltimo scias.ff.de legi.tu.⁊ in.l.fi.primo notabili.C. de magi.cõue.⁊ in.l.ii.vltima.col.C.qui admit.⁊ dominus preceptor meus do.Jas.l.d.§.prius. Et generaliter ad hec faciunt nõ.per Bar.Bal.⁊ doc.l.d.l.vniuersa.C.de preci. imper.offe.⁊ Pau.de ca.in consi.xciij.incipi.viso compro misso sm primam impressionem vbi volunt ꝙ quãdo forma requiritur ante factum nõ sufficit ꝙ fiat vel obseruetur post actũ sed actus aliter factus est ipso iure nullus:vt dixi etiaꝫ plene.ĩ.eo.j.conclu.⁊ multa ad hec exempla in materia ele ctionis ponit Bal.in.d.l.j.antepenul.col.C.qui admit.que refert ⁊ examinat plene Panor.in.d.c.qꝛ propter.v.⁊.vj. col.cum preceden. Et alia exempla ꝙ ordo sit de forma po nit Jo.an.in.d.c.cum dilecta. Et dixit Alex.sub dubio tñ in ꝯsi.c.incip.discussis.ij.col.versi.quinimmo.v.volu.ꝙ sta tuto requirente prefigi certum terminum ad respondendũ li bello nisi opposite sint exceptiones ĩpedientes litis ĩgressum quibus oppositis debeat sup eis pronunciare ⁊ demum di ctum terminum ad litem cõtestandum prefigere ꝙ non põt prefigere ipsum terminuꝫ nisi facta ipsa declaratione primo ⁊ ante omnia:eo qꝛ verba statuti sunt ad vnguem seruanda per nõ.per Bal.in aut.cessante vlti.colũ.⁊ in aut.qui semel pe.col.versi.⁊ ideo.C.quomodo ⁊ quando iu.⁊ in.l.ij.C.de pa.qui fil.propri.distri.⁊ in.l.pe.colũ.fi.C.de ꝯtra.pe.⁊ in.l. non sunt liberi.ff.de sta.ho. Et sic nõ bene dicit Imol.in.l. ij.§.prius.ff.de vulga.⁊ pupil.dum vult ꝙ vbi constat ordi nem esse substantialem eius omissio vel peruersio viciet als non quod sm eum fuit verbum glo.in.c.pe.in verbo ordine de purga.cano.⁊ videtur de mente Jo.an.in.d.c.cũ dilecta de rescrip.in nouel.

¶ Predicta conclusio maxime procedit vbi apparet ꝙ po nens ordinem vult precise illum seruari vt per glo.⁊ doc.in d.c.cum dilecta vbi Jo.an.allegat multa iura ad hoc in no uel.vꝫ.d.c.qꝛ ꝑpter de elec.⁊.c.prouida eo.tit.⁊.c.fi.in.vj. ⁊.c.cũ apostolica de his que fiũt a prela.⁊.c.potuit de loca. ⁊.d.l.prolatam ⁊.l.j.C.de exe.rei iu.⁊.c.causam.ij.q.ij.⁊.l. fundum ⁊.l.fundi.ff.de excep.⁊.§.inordinatum in auten.de here.⁊ fal. Que iura an probent de se pꝫ ⁊ dixit Signo.ꝯsi. cxv.⁊.clvj.ꝙ clausula deinde est significatiua ordinis ⁊ clau sula anteꝙ͡ aliquo modo procedatur sic fiat ⁊c. Et sm eum ⁊ doc.ac iura preallegata ⁊ preallegatos:hoc casu non valet qd agitur ordine non seruato:secus autem est sm Jo.an.vbi ius ponit ordinem consulendo seu per modum consilij qꝛ ta lis ordo non est necessario seruandus ⁊ eo nõ seruato:nihil ominus valet quod agitur vt in.c.nulli.liiij.disti.⁊ in.c.cõ missum de sponsa.⁊ in.c.j.in prin.de iura.calũ.in.vj.⁊ in cle. vnica versi.quem verum de conces.preben.⁊ in.l.preposteri C.de testa.⁊ in.§.ante heredis:insti.de lega.⁊ l.l.debitores C.de pigno.⁊ facit sm Jo.an.quod notatur in.c.cõmissa.§. j.de elec.in.vj.in glo.fi.⁊ per Vincen.in.d.c.fi.in glo.ij.de resti.spol.licet aliqui dixerint ꝙ quãdo quis iubet ordinem seruari si sit contra ius non sit de forma sm Jo.an.vbi.ĩ.per text.in.c.causam que de rescrip.⁊ ibi habetur ⁊.l.nec enim ff.de solu.⁊ aut.hoc amplius.C.de fideicõ.quod puto verũ in homine qui nõ potest legi derogare.l.nemo potest.ff.de lega.j. At in statuto secus est vel in principe rescribente cõ tra iuris ordinem cum clausula non obstante vel ex certa sci entia iuxta nõ.in.l.fi.C.si contra ius. Et ita sunt intelligen da multa dicta.ĩ.relata de ordine dato a principe ꝙ sit ser uandus ꝙ͡uis de iure cõmuni non esset seruandus. Reliqua ad hoc dicentur.j.eo.v.declaratione.

¶ Secundo etiam maxime procedit qñ apparet de mente: ꝙ voluerit disponens tradere pro forma vel apparet de ve hementi affectione disponentis circa talem ordinem:qꝛ pre sumitur traditus pro forma sm Innocen.Jo.an.Anto.de bu.Panor.⁊ cõmuniter doc.in.d.c.cum dilecta limitando vt in preceden.declaratione:de quo an vehemẽs ⁊ studiosa affectio inducat formam seu solẽnitatem latius dixi.ĩ.eo.in sexta conclusione ⁊ dicebat Bald.in rubrica extra de iudi. ꝙ vbi mens superioris est de ordine:tũc de eo curamus. Et dixit Bal.in.l.j.in.iij.col.versi.modo quero.C.quomodo ⁊ quando iu.ꝙ si rescriptum delegatorium habeat in se man datum continens formam singularem tale mandatum indu cit formam:secus si contineat formam cõmunem:qꝛ intelli gitur illa forma sm ius cõmune vt ibi per eũ:reliqua ad hoc de mente dicentur.j.eo.j.limitatione.

¶ Tertio maxime ꝑcedit vbi natura negocij vel ꝓprietas rei hoc exigit sm glo.i.d.c.cũ dilecta in verbo trãsponetes: puta qꝛ aliqd principaliter mandet qd hꝫ alia accessoria:qꝛ tũc censet mãdatũ vt ꝑncipale prius expediat ⁊ demũ acces soria p illũ rex.i.d.c.cũ dilecta ⁊ pꝫ in exẽplo tradito p text. in.c.cũm que de rescrip.vbi mãdatũ de recipiẽdis ꝓbationi bus ⁊ de causa terminãda ꝙ͡tũ de iure fieri poterit:dꝫ intel ligi vt primo ꝓbationes recipiant ⁊ est in argu.c.pastoralis de cã pos.⁊ ꝓpri.⁊.l.ordinarij.C.de rei vẽ.⁊.l.si de vi.ff.de iudi.sꝫ qꝛ in his sit mẽtio de ordine vni⁹ cause ad aliã:in quo aliter dicã.j.eo.in limitationibus. Ideo videt mihi melius exemplũ qd dixi.ĩ.eo.j.col.de lege vel statuto exigentibus cõsensum alterius ad aliquẽ actũ alicuius:puta duoꝝ ꝓpin quoꝝ in ꝯctu mulierũ vel minoꝝ:vt debeat ꝓstari tpe actus vel ꝯctus nõ post qꝛ iste est ordo qui inest ex natura ⁊ ꝓprie tate cõsensus vt p Bal.in.d.l.j.in antepe.col.C.q admit.cũ cõcor.de qbus p Alex.in.l.si ꝯstante.§.eo aũt tpe in.ij.col. ff.solu.ma.⁊ late in.l.si qs mihi bona.§.iussum antepe.col. cũ.ij.seq.vsq; in fi.ff.de acq.here.simile in iuramento testis qd dꝫ ꝑcedere depositionẽ ex sui ꝓprietate ⁊ cõsiliũ sapien tis qd ex sui ꝓprietate dꝫ precedere sniam statuto reqrente tale ꝯsiliũ cũ prius debeat esse ꝯsiliũ ꝙ͡ cõsiliatum:vt de his oibus dictũ fuit.ĩ.ea.cõclu. Ideo vulgo dicimus ꝙ ad ꝑte rita nõ dat ꝯsiliũ:⁊ ꝙ nõ bene petit ꝯsiliũ post factũ. Sic ⁊ in iussu qui dꝫ necessario ꝑcedere.d.l.si qs mihi bona.§.iussuꝫ ff.de acq.here.p quẽ tex.dicit Frã.de are.in.l.ij.§.prius.ff. de vulg.⁊ pupil.ꝙ nisi ꝑcedat actus ꝑcedens est nullus ẽt si incõtinẽti habẽs iubere ratificet:de quo dicet.j.in.iiij.limi. circa fi.iũcto ꝑn. Sic ⁊ in licentia qꝛ dꝫ precedere de necessi tate sm Bar.in.d.§.iussum ⁊ in.l.si antẽ plures.ff.de aqua plu.ar.⁊ Jo.an.in.c.veteri de elect.nolẽs sufficere ꝙ inter ueniat ante etiã ex interuallo:prout ẽt dixit Bal.in rub.C. de exer.col.fi.⁊ ad hoc ꝙ licentia debeat ꝑcedere est honus tex.i.c.lꝫ de regula.l tñ ꝙ vbi exigit licẽtiã debere ꝑcedere nõ sufficit ꝙ postea act⁹ ratificet p eũ cuius licẽtia erat req renda sm Bal.in.l.fi.C.ad mace.⁊ i.l.j.in antepe.colũ.in fi. C.q admit.⁊ Cardi.l cle.j.§.volumus.iij.q.de for.cõpe.vbi dicit hoc ꝑcedere qñ licentia ponit p modũ ordinis:qꝛ si nõ ponit sufficeret ratificatio. Itẽ sm eũ sufficeret approbatio eius qui põt defectũ solẽnitatis supplere. Et maxime ratifi catio nõ sufficit qñ licentia causat potestatẽ faciendi actum alias nõ habenti:vt ibi iunctis his q̃ dixit Cardi.in.ij.q.ibi dem ꝑce.de quo p Bar.in.l.nõ solũ.§.necessitate.C.de bo. que lib.⁊ Alex.in.l.si qs mihi bona.§.iussum.ff.de acquir.

bere. post Bal. in. l. fi. C. ad mace. ꝛ in. l. gcũq;. C. de bo. q̃ li. cũ alijs cõcor. vbi ẽt dicit Bal. qd fit in decreto Alex. in. l. diuortio ꝛ in. l. si cũ dotẽ. §. eo aũt tẽpore. ff. solu. mat. ꝛ in. l. sciendũ. viij. col. ff. de verb. ob. Et si tegraf auctoritas cõsensus p̃sentia ꝯfirmatio ꝛ decretũ Bar. ꝛ doc. maxime Alex. i d. §. iussum ꝛ Jmol. in. c. cõsuetudinis de ꝯsue. Bal. in locis p̃alleg. ꝛ pulchꝛe ꝯsi. lxxvij. ij. vol. penul. ſtãpa plene Jmol. ꝛ Panoꝛ. l. c. cũ nos ő bis q̃ si. a p̃la. sine ꝯsen. ca. ac Panoꝛ. in dispu. incip. augerio. iiij. col. glo. ꝛ doc. in. c. j. de re. eccl. nõ ali. in. vj. doc. in. c. edoceri: vbi Fely. in versi. seq pőt ꝯsensus de rescrip. aliqd p Fely. in. d. c. cũ dilecta. vj. ampliatõe ꝛ in. c. nõnulli. §. sunt ꝛ alij. ij. col. de rescrip. aliqd Alex. in. l. j. §. fuit quesitũ. ff. ad trebel. Et qñ ex natura aut p̃prietate rei aliqd dꝫ p̃cedere aliud talis ordo est seruãdus ẽt si in dispositione vel mãdato dicaf ꝙ pcedi possit omni substãtialitate p̃termissa: qꝛ nõ poterit postponi id qđ ex forma p̃dicta dꝫ p̃cedere: puta restis depositio nõ poterit p̃cedere iuramẽtum ſm Bal. in rub. extra de offi. iudi. viij. col. versi. quero qd si statutũ qđ dictũ tanq̃ aureũ cõmẽdat ꝛ sequif Fely. in d. c. cũ dilecta in. ix. col. versi. sextũ signum circa fi. ver.

Ubi requiritur decretũ auctoritas cõsensus p̃sentia seu cõfirmatio.

¶ Quarto pcedit in ordine dato ab hoie nõ tñ a iure ꝛ in dubio qñ nõ est certa mens tradẽtis ordinẽ: vt p doc. ꝛ Ant. de bu. ac Panoꝛ. in. d. c. cũ dilecta p illũ text. vbi Jo. an. in nouella dicit ꝙ hoc pcedit i mãdatis exequẽdis: ꝛ p tex. l. c. fi. de resti. spo. cũ cõcoꝛ. p discursum ꝛ ad cõpꝛobationẽ huiꝰ cõclu. p̃alle. facit qđ dixit Bal. ſ. c. relatus in rub. de rescri. prope fi. cõmẽ. ꝛ idẽ vult Bal. in. l. j. in. iij. nõ. C. de appel. ꝛ i l. platã. ij. col. C. de sen. vbi dicit ꝙ in ordine dato a p̃ncipe nõ est curandũ an sic vnius cause ad aliã: qꝛ semp qđ fit extra ordinẽ datũ a p̃ncipe est ipso iure nullũ q̃uis secus sit in antedicto ordine vnius cause ad aliã: qñ daf a. l. vt habef in. d. l. platã: ꝛ pꝫ in. d. l. j. vbi Bal. in. iij. notabili: dicit ꝙ p̃posteratio ordinis dati a iure meref appellationẽ ꝙ si ab homine reddit actũ ipso iure nullũ: qđ de p̃posteratiõe ordinis iuris intelligendũ est qñ ius nõ hꝫ illud pro substãtifico: vt habef in. d. l. platã ꝛ p glo. ij. q. j. in summa vbi Archi. ꝛ Gemi.

¶ Quinto ẽt pcedit vbi id qđ a iure cõi nõ est ordo substantificus nec necessarius itroducitur ab hoie pro ordine: vt qꝛ mandef sic fieri sub illo ordine: qꝛ tũc talis ordo redditur substantificus ꝛ necessarius quo omisso actus viciaf: vt notaf in d. c. cũ dilecta p gl. i vbo iuris ordinẽ ꝛ ibi ẽt doc. ſꝫ itellectũ illius glo. maxime Ant. de bu. ꝛ Panoꝛ. ꝛ Bal. in. l. plataꝫ ij. col. C. de sen. ꝛ in. l. j. in. iij. nõ. C. de appel. quem retuli in p̃cce. versic. latius. Unde p declaratione huius ver. est aduertendũ ꝙ aliqñ mandaf aliqd pro ordine seruandũ seu per prius ꝛ posterius qđ ius cõe hꝫ pro forma: ꝛ tũc res est clara ꝙ ẽt mãdans velit illũ ordinẽ seruari. d. c. cãm que cũ ibi notatis de rescrip. ꝛ tũc expressio nihil operaf: vt p Panoꝛ. in d. c. cũ dilecta. v. ꝛ. vj. col. p ĩtra ibi alleg. q̃ retuli. ſ. in. xij. cõclu. nisi cõtingat aliter exprimi q̃ p ius cõe: qꝛ tunc est de forma eo modo quo exprimif: vt in hoc eo. versi. dicef in fi. iunctis his q̃ dicta sunt in. d. xij. cõclu. Aliqñ vero mandaf fieri expresso ordine quẽ ius cõmune nõ hꝫ nec exigit p forma vel solẽnitate substantiali seu necessaria: ꝛ sic id qđ est de iure cõmuni p̃ter formã necessariã: ꝛ tunc censef traditũ pro forma ſꝫ doc. in. d. c. cũ dilecta vbi Ant. de bu. ꝛ Panoꝛ. in v. ꝛ. vj. col. cũ cõcoꝛ. ſ. in p̃ce. versi. alleg. ꝛ. ſ. eo. in. xij. cõclu. Aliqñ vero aliqd fieri mandaf ab hoie sub alio ordine q̃ disponat ius cõmune: vt qꝛ ius cõe certũ ordinẽ adhiberi velit ꝛ mãdans aliũ: ꝛ tunc aut est talis mandans qui pőt alterare ordinẽ iuris cõis: vt princeps ꝛ cõstat ꝙ ita vult ꝛ tũc est seruandus: vt pꝫ ex multis decisionibꝰ relatis. ſ. eo. i ver. p̃ce. ꝛ dixi. ſ. eod. in. j. decla. Aut simplr mandat fieri sub illo ordine absq; eo ꝙ cõstet ꝙ ita precise velit: ꝛ tũc iste ordo non est de forma ſꝫ dꝫ reduci: si materia subiecta patif ad ordinẽ iuris cõis: vt est tex. in. c. cãm que ꝛ ibi notaf de rescrip. ꝛ ẽt dixi. ſ. eo. j. decla. vbi pꝫ hoc fortius pcedere si mãdans seruari ordinẽ ꝯ ius cõmune nõ habeat potestatẽ illi derogãdi per. l. nemo pőt. ff. de leg. j. Et ita sunt intelligẽda que dicta sunt. ſ. in. xij. cõclu. in fi. versi. vltimo fallit qñ ex obseruãtia modi traditi ab hoie vel rescribẽte isurgeret repugnãtia ad ius cõmune. Est tñ aduertendũ ad nõ. p Bar. l. l. iiij. §. p̃toꝛ ait. iij. col. ff. de dã. infec. vbi dicit si p̃etoꝛ cõmittat nũcio vt citet aliquẽ p̃sonaliter vel ad domũ ꝙ hec cõmissio itelligef ſm formaꝫ iuris cõis: vꝫ ꝙ primo perquiraf eius p̃sentia ꝛ si p̃sonaliter possit inueniri: ꝛ ꝙ alr si nõ inueniaf ad domũ citetur put vult ius cõe: vt pbat ipse Bar. ibi in prin. cõmen. Et secus esse si statutũ ita mãdet: puta quẽ citari p̃sonaliter vel ad domũ qꝛ intelligif ꝙ alterũ sufficiat vt statutũ aliqd operef. Et sic Bart. vult in dispositione statuti qđ alr nihil operaref attendi formã a statuto datã q̃uis iuri cõmuni cõtrariã vel a iure cõi diuersam: nec esse illã reducendã ad ius cõe ꝛ cũ Bar. transeunt ibi Jmol. Pau. de ca. Ro. ꝛ Alex. ꝛ Ant. de bu. l. d. c. cãm de rescrip. ꝛ in. c. j. eo. ti. ꝛ Panoꝛ. in. c. pastoralis in p̃in. de appel. qđ ſm Alex. in. d. §. p̃toꝛ ait est limitandũ nisi qñ ex tali obseruantia forme statuti insurgeret graue dãnũ vel preiudiciũ tertio p nõ. in. l. fi. §. in cõparatione p glo. ꝛ doc. C. de iure deli. de qua materia ẽt dicere ꝯtinget. j. i arti. qñ cessaf forme vł solẽnitati derogatũ.

¶ Sexto p̃dicta cõclusio pcedit ẽt si quis bonafide ꝛ nõ credens ꝯuenire p̃uertat ordinẽ vel qꝛ credat ordinẽ non esse de forma ſm Bal. in rub. extra de iudi. in fi. cõmen.

¶ Septimo aliqñ pcedit vt ordo sit seruandus esto ꝙ mandatũ dicat posse pcedi omni substãtialitate p̃termissa vt. ſ. in. xij. decla. i fi. Et vbi mãdaf sine strepitu pcedi vt p Bar. in extrau. ad repri. in verbo sine figura ꝛ doc. in cle. sepe de ver. sig. ꝛ qđ dixit practicus Pepiẽsis in summa sup libello in reali actione versi. sine strepitu: vbi oĩno videaf. Reliqua ad compꝛobationem huius cõclusionis dicentur. j. iiij. limitatione. viii. ꝛ. ix. ꝛ. xj.

Limitationes.

¶ Predicta cõclusio limitatur: vt non pcedat qñ certa est mens disponentis ꝙ nõ curauerit seruari ordinẽ seu noluerit ip̃ũ ꝫ esse de forma vel solẽnitate saltẽ necessaria ſm Dy. ꝛ Bart. ac scribẽtes in. d. l. nec enim. ff. de solu. vult Bal. in l. si duas in p̃n. ff. ő excu. tu. ꝛ doc. maxie Ant. de but. Jmol. ꝛ Gemi. ac ante eos Jo. an. in nouella in. d. c. cũ dilecta de rescrip. Car. Jmol. ꝛ moderni. in. c. inter ceteras eo. ti. facit l. cũ pater. §. fidei iuc. ff. de leg. ij. Quod est intelligendũ ſm Jmol. in. d. l. nec enim nisi lex certũ ꝛ specificũ seu specialem ordinẽ p̃efigeret: qꝛ tũc de ordine curaremus tanq̃ substantiali ꝛ formali: vt pꝫ ex notatis in. l. platã. C. de sen. ꝛ p Bal. in. l. j. iij. colũ. versi. modo quero in fi. C. qñõ ꝛ qñ iu. vbi dicit ꝙ mandatũ in rescripto delegatorio cõtinens formã singularem inducit necessariã formã: secus si cõtineat formã cõem qꝛ est intelligendũ ſm ius cõe: ideo ſꝫ glo. xj. q. iij. in summa snĩa iniusta et ordine nõ tenet. Et ſm Bal. in rubri. extra de iudi. vbi mens supioris est de ordine de eo curamus. Et ip̃e Jmol. in. d. l. nec enim. Ita intelligit. l. ij. §. prius. ff. de vul. ꝛ pup. in cuius itellectu Bar. ꝛ doc. q̃tũ ad p̃positũ multũ laborant: tunc enim peruersio ordinis viciat cũ nõ liceat homini dispositionẽ legis violare. d. l. nemo pőt. ff. de lega. j. ꝛ c. requisisti de testa. Et sic pőt fieri cõclusio subalterna tam affirmatiue q̃ negatiue ꝙ vbicũq; certa est mẽs disponẽtis nõ curemꝰ de ordine vboꝝ. d. l. nec eniꝫ cũ ibi notatis ꝛ tex. cũ glo. in vbo mãdatis de p̃bẽ. in. vj. ꝛ qđ dicit Panoꝛ. in. c. nicolao de appel. ꝛ Bal. in rub. extra de iudi. in fi. ꝛ in. d. l. si duas Bar. in auf. p̃alleg. hoc amplius. C. de fideicõ. Ant. de bu. post alios in. d. c. cũ dilecta. v. col. de rescrip. glo. fi. in c. alienus. xxiiij. q. j. Gemi. l. c. si rectoꝛ. xlvj. dist. ꝛ moderni in. d. §. prius. Et tunc pcedit qđ dicimus p̃posterũ ordinem verboꝝ nõ viciare: vꝫ vbi certa est mens disponẽtis non esse de forma: de quo dicef. j. eo. iiij. limita. circa fi. Et ideo ordo cõsultoꝛius vel ad istructionẽ seu ad bene esse siue tradatur a lege siue ab hoie nõ censef de forma ſm Jo. and. post glo. in. d. c. cum dilecta de rescrip. vbi ẽt Ant. de bu. in pe. col. ꝛ Panoꝛ. in. v. ꝛ. vj. col. ꝛ Bal. i. d. l. si duas in p̃n. ff. de excu. tu. secus in dubio per nõ. in locis predictis: ꝛ ad istud de ordine hominis faciunt que dicam. viij. limitatione.

Conclusio subalterna.

¶ Secundo predicta conclusio limitatur vt nõ procedat in p̃eparatoꝛiis iudicioꝛꝫ: qꝛ in eis non est ordo formalis aut substantialis vel necessarius: ita vt eius peruersio nõ viciet nisi a principe aliud iniungaf ſm Spec. in pꝛohemio secũde partis in fi. ꝛ Bar. in. l. si queramus in. ij. col. versi. quero qd si iste ordo vbi dat tria exempla. ff. de testa. cũ quo ibi transeunt Bal. Jmol. ꝛ scribentes: qđ dicunt Ang. ꝛ Jmol. ibi ꝛ Ang. are. in rub. insti. de excep. in. xxvj. col. pcedere in ordinario ꝛ nõ in delegato: qꝛ delegatus tenetur seruare ordinem rescripti per nõ. in. c. exhibita de iud. ꝛ optime facit. d. c. cũ dilecta cũ ibi notatis maxime p Jo. an. de rescrip. ꝛ est de mente Bal. in. l. j. in. iij. colũ. versi. modo quero. C. qñõ ꝛ qñ iu. vbi facit differentiam inter mandatuꝫ principis directum ordinario ꝛ directũ delegato qđ dictum plerisq; non

placet vt

placet vt traditur in.d.c. exhibita ꝛ ꝑ Are.in.d.l.si queramus. Et ꝙ omissio in preparatorijs nõ viciet aut peruersio ordinis tanq̃ nõ sit de forma tenuit etiã Bal.in.d.l.prolataz C.de sen. ꝛ in.l.qui crimen.vi.q.C.qui accu.nõ pos. ꝛ in auť. cõtra rogatus in fi.C.ad trebel. ꝛ in.l.exceptionẽ.ij.col.C.de pba. ꝛ plene Alex.cõsi.xxxvij.incip.viso ꝛ plene discusso.j.col.ij.volu.vbi limitat nisi statutũ vlterius procederet denegando audientiã: q2 tunc etiã in preparatorijs ex hoc daretur ordo per nõ.per Bal.in.l.non dubiũ in fi.C.de legi. ꝛ in.l.edita in repe.paduana pe.col.C.de edẽ. ꝛ l.l.scire oportet.§.cõsequens per illũ tex.ff.de excu.tu. ꝛ ꝑ Ang. ꝛ Modernos in.l.quidã cõsulebant ꝛ in.l.cũ prolatis.ff.de re iud. ꝛ ꝑ doc.in.l.j.§.si sublata.ff.ad trebel. Et in his ꝑparatorijs libellus non continetur auť.offeratur.C.de lit.conte.notat Bal.in auť.generaliter in fi.cõmen.C.de epi. ꝛ cle. ꝛ in.d.l. qui crimen ꝛ in.d.auť.cõtra rogatus doc.in rub.C.de in ius voc. Et tutius est exceptionẽ iudicis incõpetẽtie primo proponere vt ꝑ Bart.in.d.l.quidã consulebant.ij.col. ꝛ Alex. ibi pe.col.habetur in.d.c.exhibita de iudi. ꝛ in.d.l.si queramus ꝛ ꝑ Bal.in.d.l.exceptionẽ. Et ex hoc redditur dubia decisio Bal.de qua in.l.si tutor in fi.cõmen.C.in qui.cau.in integ.resti.nõ est neces.nã satisdatio de qua ibi est de preparatorijs iudicij: vt ꝑ Bal.in.d.auť.generaliter in fi.cõmen. ꝛ in.d.auť.contra rogatus in fi. ꝛ in.l.per diuersas.xiij.q.C.manda. ꝛ in.l.j.§.j.ff.de postu. ꝛ nihilominus in.d.l.si tutor in fi.cõmen.vult ꝙ omissa viciet processum: nisi dicamus ꝙ in accusatione ꝓsequenda concurrit fauor publicus cui renunciari non põt vt dictuz fuit.s.quis possit tollere formã.

¶ Est tñ aduertendũ circa hanc limitationez ꝙ omissio vel preposteratio ordinis in preparatorijs põt viciare si opponatur vt ꝑ glo. ꝛ Bar.in.l.si mancipiũ.§.j.ff.de euict. ꝛ in.l.ij.C.cõmu.di.de quo ꝑ Bal.in.l.exceptionem.C.de proba. Quibus obstat qð dixerunt Bal.in addi.spec.in ti.de accusatore versi.de cõsuetudine ꝛ Rizar.de sali.in cõsil.incip.lz statutũ ꝙ valeat processus q̃uis accusator nõ ꝓmiserit put ex forma statuti tenebatur. Et de incidentibus iudiciorũ in proposito Alex.in.d.consi.xxxvij. ꝛ Fely.in.c.suborta.iij. ꝛ iiij.col.de re iudi.

¶ Tertio limitatur predicta cõclusio: vt non procedat in ordine vnius cause ad aliam dato in lege statuto vel rescripto vel articuli ad articulũ: puta ꝙ prius terminet questio possessionis q̃ proprietatis: q2 talis peruersio nõ viciat.l.j.cum ibi notatis.C.de appel.notatur ꝑ Bar. ꝛ alios in.l.prolatã C.de sen.habet ꝑ glo. ꝛ scribentes.ij.q.j.in summa ꝛ ꝑ doc. in.l.j.de mutu.pe. ꝛ in.l.ordinarij.C.de rei vẽ. ꝛ in.l.incerti C.de iterdi.Bal.in.l.ꝓsecutioni in fi.C.de pig. Quod limitat Anto.de bu.in.d.c.cũ dilecta de rescrip.nisi talis ordo ab homine detur de quo dicetur.j.ix.limitatiõe. Et de quadruplici ordine in iudicijs tradit Bal.in rub.ex de iudi.i fi.

¶ Et in hac limitatione est cõsideranda dispositio.l.vt debitum.C.de here.act.vbi prepostera petitio nõ admittitur qð procedit etiã vbi procedit sine strepitu iudicij fm practi. papiensem in summa sup libello in actione reali in clausula sine strepitu. Et fm hanc limitationẽ sunt intelligenda que dixi.s.eo.ij.col.de ordine vnius cause ad aliam dato a principe quando sumus in dubio.

¶ Quarto predicta cõclusio limitatur vt nõ ꝓcedat qñ solẽnitas ante actũ requisita apponit in ipso actu vel paulopost taliter ꝙ causa que mouit disponentẽ ad tradendũ ordinez nõ cesset ꝑ nõ.ꝑ Bar.in.l.vt iurisiurandi in prin.in fi.cõmẽ. ff.de op.li.cũ concor.de quibus ꝑ Alex.[illegible].xcvj.incip.visis narratis in prin.ibi. Itẽ responde.iiij.volu. Et dicã de hoc latius in limitationibꝰ ad regulã ꝙ forma nõ seruata actus sit nullus. Et facit qð ibidem dixi sufficere ꝙ mandatũ superueniat post actũ ceptum nondũ tñ consumatũ. Et huic limitationi annecti põt qð voluit Bar.in.d.l.quidã cõsulebant vlti.colũ.ff.de re iudi.cũ quo ibi transeunt Alex. ꝛ scribẽtes ꝛ Bal.in.l.fi.ff.de iudi. ꝛ in.d.l.exceptionez.C.de pba. ꝛ in ꝓhemio.G.col.fi. ꝛ Imol.in.l.si ita scriptũ vbi Alex.j.col. ff.de leg.j. ꝛ Ang.in auť.de exhi.re.§.j.cũ cõcor.de q̃bus ꝑ Fely.in.c.qualiter ꝛ qñ el.j.ij.col.de accusa. ꝛ in.c.iter monasteriũ circa.v.col.de re iudi. ꝛ in.c.j.versi.hec faciunt ad q̃nem de lit.cõte.post Panor.ibi ꝛ in.c.olim de censi. ꝛ in d.c.examinata vbi ẽt Ant.de bu.de iudi. ꝛ Bar.in.l.j.C.de exe.rei iu. ꝛ in.l.ij.§.prius vbi ẽt Bal.Ange. ꝛ Imol.ff.de vulg. ꝛ pu. ꝛ Bar. ꝛ doc.in.l.si cũ nulla.ff.de re iudi. ꝛ Bar. in.l.quidã.ff.de pec.leg.Bal.in.l.cõuenticulã vlt.col.C.de epi. ꝛ cle. ꝛ in repe.l.edita.xv.colũ.C.de eden. ꝛ Ange.in.l. gallus.§.j.ff.de lib. ꝛ posth. ꝛ in.d.l.nec enim.ff.de solu.vbi in effectu dicunt ꝛ voluit ꝙ qñ proponunť simul ꝛ semel ea q̃ habent certũ ordinẽ ꝛ que sunt a iure vel natura seu arte subordinata ꝑ prius ꝛ posterius intelligi debẽt ex ordine ꝛ fm ordinẽ intellectus subordinata ꝛ proposita prout sunt a iure seu natura vel arte subordinata omisso seu postposito ordine locutionis seu scripture. Ex quo inferũt ad illum qui simul ꝛ semel opponit plures exceptiones ꝯ libellũ ꝛ ꝯ actorem ac ꝯ iudicem vt ex ordine itellectus intelligať prius opponere ꝛ excipere ꝯ iudicem. Itẽ inferunt ad actorẽ qui in libello petit simul ꝛ semel reũ cogi ꝛ cõpelli ꝛ condẽnari ad petita vt intelligať primo petere ꝙ reus condẽnetur ꝛ demũ ꝙ cõpellatur. Insup infertur ad exceptionẽ recusationis que lz proponi debeat ante alias exceptiones ẽt dilatorias tñ si simul ꝛ semel ꝓponať cũ dilatorijs ꝛ peruerso ordine: vt q2 vltimo loco scribať intelligiť ex ordine intellectus ꝛ ex intentione proponẽtis prius ꝓposita vt dicunt Bal. ꝛ moderni post eũ in.d.c.inter monasteriũ ꝛ Ang.in.l.lz ꝛ si susceperit.§.j.ff. de iudi. Ꝙ si ꝓponerenť prepostere ex interuallo secus esset fm Bal.in.d.l.exceptionẽ.ij.colũ.C.de pba. ꝛ Modernos in.d.c.inter monasteriũ.v.col. ꝛ pz ex ꝑdictis ꝛ notať in.d.l. ij.§.prius.ff.de vul. ꝛ pu.fm intellectũ dñoꝝ vltramõtanoꝝ. Item notabiliter iferť fm Pe.de anch.ꝯsi.ccij.ꝙ si in scriptura reperireť ꝙ executores renũciauerũt officio exequẽdi ꝛ ꝙ elegerũt tales pauperes noiandos ꝑ eos ꝙ videbiť pꝰ facta electio pauperũ etiã si in noiatione pauperũ eẽt apposita dictio postea: vt ibi latius ꝑ eũ ꝛ.d.Bap.d sco Blasio in rubri.decreti.x.charta.

¶ Ceterũ ex his infert Alex.in ꝯsi.xxxvij.incip.viso ꝛ oportune discusso.j.col.in fi.ij.vol.ꝙ stãte statuto ꝙ iudex ad petitionẽ rei teneať cogere actorẽ ad satisdandũ de refundendis expensis in casum succũbentie ꝛ ꝙ alr reus nõ teneatur litẽ cõtestari: nec actor audiať ꝙ lz in eadẽ cedula lis primo contesteť ꝛ simul ac successiue satisdatio petať: nihilominus ꝑstari debebit satisdatio q̃uis lis fuerit cõtestata: q2 intelliguntur ista facta ꝛ ꝓposita fm ordinẽ statuti ex intentione litem cõtestantis: ita ꝙ litis cõtestatio pro facta habeať tunc demũ cũ ꝑstita fuerit satisdatio ꝑ doctrinã Bar.in.d.l.q̃daz cõsulebant ꝛ ꝑ tex.in.l.talẽ in prin.ff.de here.insti. ꝛ in.d.l. ij.§.lz si ita.ff.de vul. ꝛ pu. ꝛ in.d.l.si ita scriptũ in prin.ff.de leg.j. Et fm Bal.in.l.ij.i pn.cõmẽ.C.ne lice.pot.causa que exigiť in cessione sufficit ꝙ sit in eodem instrumento ẽt si sit in fine: q2 ex ordine itellectus ꝑsumiť precedere cũ oĩs causa precedat suũ effectũ. Et pro cõprobatione ꝑdictoꝝ facit text. in.l.si inter.C.de iure do.ꝑ quẽ ibi dixit Ang.ꝙ si qs in conclusione libelli dixerit peto mihi reddi frumentũ in estimatione ꝛ bonitate quãti plurimi fuit ante morã vel verã taxationem ꝙ valebit libellus nõ obstante ꝑposteratione ꝙ taxatio prius nõ fuerit petita. Et ad hec ẽt facit text.in.c.cũ que de rescrip.vbi ordo ibi ꝑ: osterus intelligiť fm ordinem iuris ꝛ facit ẽt tex.i.c.lr̃as de resti.spo.ꝑ quẽ Panor.ibi in iij.notabili dicit nõ viciari libellũ lz cõclusio precedat facti narrationẽ vult Bal.in.l.ij.in prin.cõmen.C.ne lice.poten. Et ꝙ prepostera verboꝝ conceptio nõ viciet dispositionem vel actuz: facit tex.in.l.preposteri cũ ibi notatis.C.de testa. vbi preposteratio non viciat contractus nec vltimas voluntates. ꝛ in.l.in his.§.fi.cũ lege seq.ff.de solu. ꝛ in.§.itez si quis ita insti.de inuti.stipu.qui ampliat hanc materiã ad preposterationez temporis ꝛ.§.ante heredis insti.de lega. ꝛ.d.l. quidam.ff.de pecu.leg. ꝛ.l.ambiguitatem.C.de testa.glo. quarta in.c.j.de iur.cal.in.vj. Et preposteratio non viciat legatum.l.qui duobus vbi doc.ff.de condi. ꝛ demon.Bar.in d.l.quidã.ff.de pecu.leg.Bal.in.d.l.preposteri sicut nec institutionem.d.§.ante heredis ꝛ.l.cum in testamento.§.hec verba ꝛ.l.si te.§.fi.vbi Bar.ff.de here.insti.nec executionẽ l.non est verisimile.ff.qð met.cau.qð limitatur fm Bart.in q.incip.lapus captus.ꝛ.j.dicet in limitationibus. Et maxime preposteratio verboꝝ est permissa ꝛ laudabilis in oratione quando vna dictio finitur per vocalem ꝛ sequens incipit ab eadem vocali ne fiat iatus oris vt ꝑ Cardi.in cle.j.§.porro quinto notabili de sum.trinita.vel vbi turpis sonus aut replicatio syllabe in ordinatis vocabulis seu sermone ordinato fm doctrinas grãmatice cõtinget iuxta illud: o fortunatã natam me consule romam ꝛc. ꝛ ad euitandum figuram que

excephaton appellatur vel fm flores rethorice vel fm vsuz patrie: vt apud germanos seu theutonicos videmus q vtuntur crebra preposteratione verbo4 in sua lingua materna. Et est sciendum q aliqua sunt ordinis aliqua non: vt q precedat heredis institutio legata vel econtra. d. §. ante heredis cum concor. insti. de lega. Hinc non refert an testes sint descripti in principio instrumenti an in fine vel an tabellio ponat signum in principio vel fine instrumenti: vt per Bal. in. d. l. preposteri. C. de testa. cum concor. Et in his non est difficultas. Sed quando lex aut disponens dant aliquid pro ordine est materia nostra: an ordo per versus sea preposteratio viciet. Et ex predictis patet dicendum esse q non. Aliquando tamen viciat z est dânabilis preposteratio scripture vel locutionis vt per Bart. in. d. l. ij. §. primo. ff. de vulg. z pupil. vbi tex. pro z econtra cû. §. seq. z doc. in. l. ambiguitates. C. de testa. z in. l. preposteri. C. eo. Nam Bald. in. d. l. preposteri: dicit q ordo necessitatis non potest preuerti de consec. dist. in. ij. §. in christo pater: sed ordo locutionis bene potest preuerti per tex. in. d. l. preposteri. etiam si contineat vicium in tempore: vt si dicam si matrimonium mecum contraxeris ex nûc volo esse obligatus ad decem dotis nomine q2 impossibile est q dotis obligatio sit prius q matrimoniû l. tale. ff. de iure do. z tamê ista extremitas temporis impor tata per dictionem ex nunc nô viciat actum. l. lecta. ff. si cer. pe. z notatur in cle. dudum de sepul. z facit qô notat Innoc. in. c. pretere a requisiti de appel. z. l. huiusmodi stipulatio ff. de verbo. obliga. Et est apertus tex. tam in dotibus q in alia materia in. d. §. item si quis ita. ff. de verb. obli. qui dicit valere predictâ promissionem z aliam: puta si dicatur si nauis ex asia venerit hodie. x. dare spondes. Ex quo fm Bal. in. d. l. preposteri insurgit q plus operetur iuris necessitas q ordo verborum. Item ipse Bal. in. d. l. ambiguitates: dicit q preposteratio verbo4 nô nocet vt ibi z. d. l. preposteri nisi in verbis certa solênitas esset a iure ciuili introducta: vt in. l. j. ff. de verbo. obliga. vel nisi esset preposteratio factorû seu actuum: z postea facit distinctionem de preuersione ordinis: de quo per totam hanc conclusionem dico qui differt n preposteratione verbo4: de qua hic loquor. Et pro dicto Bal. q quando certa solênitas est in verbis introducta preposteratio viciet: facit qô dixit Host. in summa de baptis. §. que sit verû. qd si ordo q si baptizans dicat: ego te baptizo in nomine filij z patris z spiritussancti viciat baptismus: eo q2 ista sunt introducta pro forma. c. j. eo. ti. z fm Bal. in. c. j. quid prece. debe. an inue. an fidel. versic. sed quid vbi tangit an preposteratio viciet instrumentû aut ordo est de substantia: z viciat ad qô est glo. in. c. nihil. vij. q. x. aut nô: sz de simplici consensu z non viciat qô est intelligendum fm Bal. in d. l. ambiguitates: quando talem substantialem preposterationem disponens in proferendo fecit secus si disponens ordinate protulisset z tabellio prepostere scripsisset: vt ibi per eum z alios: q2 nô noceret preposteratio scripture tabellionis. Item fm Bart. in. d. l. ij. §. prius in prin. côment. versic. quero que est ratio preposteratio viciat: qñ ordo itellectus non pôt supplere: vt q2 sit preposteratio verborum que non possit reduci ad ordinem ex ordine intellectus: nam dicitur in. d. §. prius q existente filio exheredato institutio heredis precedere dz substitutionê z q peruersio alîs viciat: q2 ordo intellectus supplere non pôt. Sz si filius instituatur z ei substituatur tunc fm. d. §. prius non debet in prolatione verborum seu scriptura precedere institutio de necessitate substitutionem: q2 si postponatur censetur precedere ex ordine intellectus. Subdit Bal. in. d. l. ambiguitates q quâdo ordo est de substâtia eius qô agitur si peruertitur actus vicitur ipso iure si est contra ius côstitutionis ipsa peruersio taliter q ex ordine appareat error expressius per. l. prolatam. C. de sen. vult Bal. in addi. spec. de peti. z pos. versi. si ordo. Sed si peruertitur ordo contra ius partis aut hoc fit in iudicialibus z actus redditur nullus ope executionis. d. l. j. C. de appel. aut in extraiudicialibus z tunc ipso iure non valet. d. §. primo z. l. vt debiti. C. de heredi. act. facitq notatû p Pau. de cast. consi. xxxix. als. xliij. incipiê. visis actis z actitatis. ij. col. z q si ordo non sit de substantia sed de ornatu sine honestate peruersio non viciat. l. quotiens in prin. cum glo. C. de admi. tu. si autem ad ornandam dispositionez testatoris seu vltime voluntatis vel ad declarandum mentê testantis: tûc etiam non viciat. d. §. ante heredis z. d. l. quidâ. ff. de pecu. lega. Aut est dubium z non viciat. d. l. ambiguitates z. d. l. preposteri. C. de testa. intelligendo hoc in ordine verborûz: ne alîs sit contra conclusionem. ã. per me positâ. Quâdo aût ex ordine resultet legis dispositio habetur fm Bal. ibidem. in. l. nec enim. ff. de adop. Et sic Bald. in sua distinctione inculcat preposterationem que fit circa ordinem facti z circa ordinem scripture vel locutionis. Aliam distinctionem faciunt ibi Old. z Saly. cum simili inculcatione. Et Bal. in. d. l. si duas in prin. ff. de excu. tu. vbi dicit intercetera vnû bonum verbum: vz q ordo habens in se rônem est seruandus. Et cum simili inculcatione plentorê facit Bar. in. d. §. prius vbi dicit q triplex. est ordo z côsequenter multiplex prepo steratio. Et ibi ponit de effectib9 ordinis: preter respectum forme qui non côueniunt ad hoc propositum.

¶ Ceterû preposteratio viciat vbi ex preposteratione cessat causa que mouit legislatorem vel disponentê ad tradenduz ordinem: vt dixi. ã. eo. post Bar. in. l. vt iusiurâdi in fi. prin. ff. de op. li. cû concor. Item qñ illud qô dz sequi: si precedat excludit cause cognitionê p nô. p Bal. in. l. nec enim. §. j. l fi. côme. ff. de adop. Et fm Bar. in. d. §. prius aliqui dixerût q qñ apparet de mente pposterantis actus non viciat: qô ipse reprobat per illû tex. de quo p ipsuz in. l. cû pater. §. fidei. ff. de lega. ij. z in. l. ita tñ. §. qui suspecta. ff. ad trebel. z in. l. scéuola co. ti. z in. §. quibus in prima côsti. co. z fm Bal. in. d. l. preposteri ordo necessitatis non potest preuerti: vt predixi.

¶ Insup est aduertendû q pposteratio verbo4 qñqz mutat sensum: q2 aliud est bono4 possessor aliud possessor bono4: vt p Bar. in. l. iij. §. bono4. ff. de bo. pos. ti. generali simile dicimus q aliud est hô bonus z aliud bonus homo. vt p Albe. de ro. in dictionario in verbo bon9 homo. Et qz in pncipio huius. iiij. limitationis dixi nô referre si incôtinenti sequat: qô precedere dz vt eo casu actus nô vicietur sz secus si ex interuallo vt êt p Bar. in. d. §. prius post Pet. de bellaper. z Saly. i. d. l. ambiguitates. Hoc est declarandû vt p Bar. in d. §. prius q imo referat êt si incôtinenti sequat: qñ pueersio scripture non pôt suppleri ex ordine itellectus. Et hz Bal. in. l. vt debitû in fi. côme. C. de hêdi. act. pposterazfessio non valet adeo vt inordinate factû nô roboret: ita vt si nô facta pbatione emanet fm decretû côfessio sequens nô roboret illud. Et ille tex. vult q pposterâ petitio côtinens zrietatem nô admittatur. Et fm Fri. de are. in. d. §. prius refert: an qd precedat vel seqaa êt in iussu qui ita dz pcedere vt etiâ si incôtinenti seqnt nô ratificet actû fm glo. côiter approbataz in. l. si qs mihi bona. §. iussum. ff. de acq. here. Et fm Bal. in aut. hoc amplius. iiij. col. versi. nô. dicit gl. C. de fideicô. ordo nô attendit: vt viciet nisi sit a lege pfixus sz bene attendit vt declaret voluntatê defuncti. Et ibi ac in. l. fi. iiij. oppo. C. de here. insti. dicit q ordo legis diuine nô pôt preposterari z fm pdicta est itelligêdû qô dixit Spec. in ti. de cita. §. iam de citatione versi. porro lo. iij. q pposterare est viciû. Et hz Bal. in. d. l. in. iij. nô. C. de appel. pposteratio est grauamen ideo ibi appellat. Est aût pposteratio abusus ordinis qñ premitti id qô dz sequi de iure z de facto fm Bal. in. d. l. ppo steri: z qñ inchoatur a medio obmisso principio fm Bal. in aut. si quid aliquid in prin. côme. C. de testi. Nô tñ dr pueerti ordo iuris: qñ post sntiam iuratur si in sntia fuit reseruatû iuramentum vt p Bal. z doc. in. l. si quis. C. de re. cre. z iureiur.

¶ Ceterû fm Bar. in. d. l. ij. §. prius. ff. de vulg. z pu. ordo qui nô est grauis: sz modici pîudicij pueersus aut omissus nô solet viciare ad qô [illegible] tota. vij. z. viij. xcl. quâ feci. ã. eo. Et hz Bal. in rub. extra [illegible] iudi. in fi. in iudicijs quadruplex est ordo naturalis: de quo in. d. l. platâ. C. de sen. z iste nô seruat9 seu pueersus viciat vt ibi accidêtalis qñ vna causa alteri incidit: puta câ possessionis z pprietatis z iste pueersus nô viciat sz oportet appellare. l. j. C. de appel. z dixi. ã. c. iij. limitatio.

¶ Alius formalis datus iudici i rescripto z iste pueersus viciet. c. fi. de testi. spo. z. d. c. cû dilecti êt si bonafide nô seruet per eû qui non credebat esse de forma. Alius naturalis vt si quis condênetur ante natam obligationem: z tunc dz appellari: vt ibi per eum.

¶ Quinta limitatio insurgit ex proxime dictis in pce. limi. vt pdicta cõclusio q ordo sit de forma pcedat ad effectû: vt omissio ordinis viciet: sed nô peruerso ordinis scripture vel sermoni seu dispositioni traditi: vt late in prece. limita. dixi z dicam etiam. j. in arti. de potentia z effectibus forme in. x. ampliatione ad regulâ q forma nô seruata actus sit nullus.

¶ Sexto

¶ Sexto vt dixi.s.in.iiij.limi.in fi.predicta conclusio limitatur: vt ꝓcedat in ordine grauis ꝓiudicij: qꝛ ordo leuis preiudicij non est in dubio de forma necessaria.

¶ Septimo predicta conclusio limitatur fm Ant.de bu.in c.cũ dilecta pe.colũ.de rescrip.vt nõ ꝓcedat qñ a lege aliqd ordinatim fieri mandatur qḋ sit sui natura iustitie vt ita fiat: qꝛ tunc nõ videtur hoc tradi pro forma dicens hanc esse rationem: quare peruersio vnius cause ad aliaȝ vel articuli ad articulũ non viciet iuxta.l.j.C.de appel.⁊ ea que dicta sunt s.eo.ij.limita.de qua materia late pȝ.s.in.xij.conclu.⁊ hec limitatio.facit ad decisionẽ.q.quã sepe.s.recensui: de qua p Bar.⁊ doc.in.l.a diuo pio.§.i vẽditione.ff.de re iudi.an si nõ seruetur ordo exequẽdi in primo capiẽdo mobilia deinde imobilia ⁊c.executio sit ipso iure nulla: an vero sit irritãda ⁊ sit appellandũ ⁊ cũ concernat cõmodũ partium: principaliter videtur de iustitia ⁊ nõ de forma: vt tenui.s.in.xij.conclu.⁊ est de mẽte Panor.l.c.quo ad ꝯsultationẽ ãn pe.col.eo.ti.

¶ Octauo predicta conclusio limitatur: vt non procedat in dispositione hominis: qñ ex obseruatione ordinis isurgeret rẽpugnantia ad ius cõmune.c.causam que cũ ibi notatis de rescrip.notat ⁊ vult Ant.de bu.in.d.c.cũ dilecta in.v.col.eo.ti.⁊ dixi.s.eo.in.xij.conclu.in fi.versic.vltimo fallit ⁊.s.in ꝓce.cõclu.v.decla. Ideo adibi dicta me remitto secus est fm Anto.de bu.vbi.s.qñ mandatur ordo qui consonat iuri cõmuni aut saltem non dissonat si ea que mandantur nõ sunt paris rationis aut eque principalia vt in seq.limi.declarabitur: qꝛ tunc vnũ censetur verisimiliter: vt principalius in expeditione ponderatum: vt ibi dicam.

¶ Nono predicta conclusio limitatur: vt non ꝓcedat in his que sunt paris rationis aut eque principalia: qꝛ in illis non censetur ordo positus seu traditus pro forma fm glo.in verbo transponentes in.d.c.cũ dilecta de rescrip.⁊ ibidem ita communiter tenent doc.maxime Jo.an.in nouella ⁊ Ant.de bu.in pe.col.dicentes ꝙ nõ censentur hec ita seriatim ⁊ successiue posita: vt designent ꝙ ita seriatim sint seruanda. At qñ non sunt paris rõnis vel eque principalia tunc fm Ant.de bu.si ex obseruãtia ordinis insurgat repugnantia ad ius cõmune non censetur ordo traditus pro forma vt dictũ fuit in prece.limita. Sed si non resultet: vt qꝛ ordo consonet iuri cõmuni vel saltem non dissonet tunc est de forma: qꝛ vnum fuit verisimiliter vt principalius in expeditione ponderatũ. vt est quando cõmittitur restitutio possessionis ⁊ postea de proprietate cognoscat: qꝛ tunc in dubio dȝ attendi talis ordo per tex.in.d.c.cum dilecta fm vnum intellectum: ⁊ pȝ in.c.fi.de resti.spo. Et ita intelligi possunt que dicunt Jo.an.in.d.c.cum dilecta: ⁊ Gemi.in.d.c.sit rector.xlij.distinc.ꝙ in mandatis exequẽdis ordo scripture debeat attendi: ⁊ qḋ dixit Panor.in cõsi.xcviij.incip.uitar in presenti causa.xj.q.ij.volu.ꝙ de nullitate executionis preposterantis formam ⁊ ordinem mandati semper dici possit cũ vt dixit Bal.in.d.l.si duas in prin.ff.de execu.tu.attendẽdus sit ordo datus ab habente potestatem: quando habet in se rationem. Sed si ea que non sunt paris rationis mandentur seu ponantur alternatiue dicetur.j.xj.limitatione.

¶ Decimo limitatur fm aliquos predicta conclusio: vt procedat in ordine dato ab homine secus autẽ si a iure: qꝛ ordo hominis si non seruetur actus est ipso iure nullus.d.c.cum dilecta de rescrip.⁊.d.c.fi.de resti.spo.⁊.l.cum qui duobus §.filijs.ff.de acqui.here.sec⁹ in ordine iuris.l.j.C.de appel.licet vbi peruertitur iuris ordo inducatur grauamen ⁊ possit appellari.d.l.j.vbi ita tenet Bald.in tertio notabili: sed hec limitatio non est vera: vt patet ex notatis in.d.l.prolatam.C.de sen.⁊ ex multis exemplis traditis in prima cõclusione ⁊ ad.d.l.j.patet responsio ex notatis in.d.l.prolatam ⁊ his que dixi.s.in.iij.limitatione ꝙ ibi est datus ordo vni⁹ cause ad aliam qui tunc magis est de iustitia ꝙ̃ de forma vt s.in.vij.limitatione ⁊ ordo hominis quãdo sit de forma colligitur ex.ix.limita.⁊ alijs iuncta conclusione.

¶ Undecimo predicta conclusio limitatur: vt ordo non sit de forma in his que alternatiue mandantur fm Joan.an.in d.c.cum dilecta cum quo ibi transit Fely.in.v.colum.vult Gemi.in.d.c.sit rector.xlij.dist.sequitur Fely.post Cardi.⁊ Imol.in.c.inter ceteras.v.col.de rescrip. Que limitatio est restringenda nisi ius cõmune mandet illa alternatiue posita formaliter sub ordine illo precise seruari: qꝛ tunc alternatiua resoluitur in alternatiuam ordinis: vt per Bar.in.l.iiij.§.pretor ait in prin.cõmen.⁊ in.ij.colũ.versic.sed quid si iudex cõmisit.ff.de dam.infec.vbi dixit: ꝙ qꝛ iura cõmunia volunt ꝙ quis citetur primo personaliter si potest inueniri: ⁊ si non potest ad domum: ꝓ iura ibi per eum in prin.cõmẽ.allegata lex scire oportet.§.oportet el.j.ff.de excu.tut.que in illo casu mandat citationem fieri in faciem vel ad domuȝ debet intelligi fm ordinem iuris cõmunis ⁊ illa est alternatiua ordinis. Subijcit Bar.l.d.versi.sed quid si iudex ꝙ cõmissio iudicis ꝙ nuncius citet personaliter vel ad domũ debet etiam intelligi fm formam ⁊ ordinem iuris. Subdit ꝙ secus esset in statuto: vt aliquid operetur de quo dixi late s.ea.conclusione quinta declaratione.

¶ Duodecimo multe alie limitationes colliguntur ex his que dixi.s.in.iiij.limita.in illa materia ꝙ peruersio ordinis non viciet vbi inter cetera elicitur ꝙ ordo non habens in se rationem nõ est pro forma ad qḋ facit.vj.limitatio: quas hic non repeto licet sint necessario pro inueniendis alijs limitationibus vidẽda iunctis notatis per Bar.in.d.l.ij.§.prius ⁊ Gemi.in.d.c.sit rector: ⁊ per Bal.in.d.l.duas in prin.ff.de excu.tu. Reliqua in materia ordinis sunt alibi tradenda post Fely.in.c.qualiter ⁊ quãdo el.j.in.j.⁊.ij.col.de accusa.⁊ nõ.in.l.ij.§.prius.ff.de vulga.⁊ pupil.

Temp⁹ qñ sit de forma.

¶ Decimãsextam conclusionem faciendã putaui circa tempus: de quo dixi etiã.s.in arti.ex quibus cõsistat forma circa predicamentum temporis vel solẽnitas minus plene ꝓpter hic dicenda ⁊ qꝛ eius materia est practicabilis. Putaui plenius hic tangere cum iste locus nõ sit incongruus.

¶ Sit ergo conclusio. Sed tempus censeri debet a lege vel homine traditum seu appositum pro forma: vt videtur tex.que ȝ ibi ad hoc notant Bal.⁊ Saly.in aut.que supplicatio C.de preci.impera.offe.in verbo sub hac forma. Ex quo dicunt ibi Bal.⁊ Saly.ꝙ qui non obseruat tempora constitutionis non dicitur eius formã obseruare ꝙ̃uis aliqui dicant tempus ibi improprie appellari formã: vt dixi.s.eo.v.conclusione cuius veritas patet ex.j.dicendis: ⁊ ad hoc facit.l.scire oportet.§.consequens.ff.de excu.tuto. Et quod vult Pau.de ca.in.l.si in lege in prin.ff.loca.⁊ in.l.qui rome.§.calimacus.ff.de verb.oblig.vbi dixit ꝙ tempus prefixum a statuto instantie respicit modum ⁊ ordineȝ procedendi non autem facti substantiam: ⁊ sequitur ibi Alex.in vlt.col.post Ant.de bu.in.c.clerici circa medium cõmenti de fo.cõpet. Hinc dixit Bal.in.l.oẽs populi vlti.col.ff.de iusti.⁊ iure ꝙ a forma statuti non est recedendum: adeo ꝙ si statutũ requirat tempus nos etiã requirere debeamus: ⁊ fm Bal.in.l.ordo circa mediũ cõmenti.C.de exe.rei iu.statuta sunt ad vnguem seruãda tam in forma ꝙ̃ in tẽpore. Et dicebat Pau.de ca.in.l.j.ff.de feri.ꝙ citatio ad diem feriatam peccat in forma. Ideo dixit Bal.in.l.j.C.de requi.re.ꝙ abbreuiatio termini statuti facit actum peccare in forma: ⁊ fm Bal.in.l.de die in prin.iij.col.versi.ex predictis.ff.qui satisda.cog.si statutũ mandet dari dilationem octo dierũ: non lȝ a forma statuti recedere nec dilationẽ alterare: ⁊ fm Bal.in.l.fi.§.hoc equidem.C.de iure deli.iudex non põt prorogare terminum hãni precise limitatum per statutum. Unde si statutum assignat octo dies ⁊ iudex assignat decem ad cõparendum est cõparendũ.j.octo: qꝛ forma statuti dȝ seruari. Et si queratur an tunc assignatio sit nulla ꝓpter transgressioneȝ forme dicam.j.de potentia ⁊ effectibus forme non seruate in scḋo effectu ⁊ tãgit Ro.ꝯsi.lxvj.incip.vir ex imie qnta ⁊c. Et fm Bal.in aut.qui semel pe.col.C.quõ ⁊ qñ iudex versi.⁊ ideo ⁊c.statuta terrarum que volunt certa tempora statui alioquin ꝙ reus ponatur in bãno: ita sunt precise seruãda ꝙ nihil addi vel minui põt: qꝛ data est forma iudici: ⁊ addit aliam rationem: qꝛ prouisio statuti exorbitat a iure cõmuni allegat nõ.per Dy.in.c.indultum de reg.iur.in.vj.

¶ An aũt dilatio legalis possit per iudicem alterari est materia ampla: de qua i.l.ij.ff.de re iud.cũ cõcor. Ideo Pau.de ca.in.d.l.si in lege in prin.ff.loca.dixit ꝙ vbi aliqd est.j.certũ tempus faciẽdum regulariter tempus dicit de forma: lȝ non dicatur de qualitate ipsius rei qḋ est intelligendũ: vt j.proxi.dicetur ⁊ in.v.limita.si lapso tempore actus sit inualidus vel inefficax ad obligandum: facit qḋ dicimus de tempore appellandi vt in aut.hodie.C.de appel.qꝛ nõ põt partium consensu prorogari: vt ibi notatur ⁊ pȝ in cle.si appellationem de appel.⁊ habet per Alex.in.d.l.ij.in.vj.col.ff.de re iudi. Simile pȝ in tempore a lege prefixo pro adeũda he-

reditate vel petenda bo.pos.l.j.§.largius.ff. de suc.edi.l.fi. C.q admit.l.nōnunq̄.C.de colla.bo.l.licet.C.de iure deli. q2 nō sufficit in iuribus pdictis facere nisi fiat.j.tps statutū.

¶ Et propterea dicendū puto ꝙ in pactis ipso iure resolutiuis sicut legis cōmissorie ⁊ adiectionis in diem tēpus possit dici de forma.l.si quis hac in princ.iunctis notatis in.l.si ager.ff.de rei ven.⁊.l.fi.ff.de leg.cōmis.⁊.l.cōmissorie.C.de pactis inter emp.⁊ ven.⁊ est de mente Signo.cōsi.xcij.lz secus sit i cōtractib⁹ ipso iure non resolutiuis prout est fm cōmunem sniam pactum de retrouendendo iuxta ea que late cōsulunt Alex.in consi.x.incipi.videretur fortusse.j.volu.⁊ do.Fran.cur.ↄsi.xij.cu[m] concor.de quibus p do.meum.d. Ias.in.l.ab emptione.ff.de pac. Et eo casu tempus cēsetur de iustitia cū ex eius inobseruantia cōtractus nihilominus valeat ⁊ duret vt ibi ⁊ prout in simili videmus in.l.celsus in fi.ff.de arbi.ad qd faciunt que dicent.j.eo.in.v.limita.facit ad hoc qd videmus in simili qn̄ aliquid relinquitur temporaliter seu ex tempore.l.publius.§.j.ff.de cōdi.⁊ demon.l. ex verbis.C.qn̄ di.leg.ce.l.si ita legatum la.ij.§.j.ff.de leg. ij.facit etiā.c.licet de sup.negli.prela.vbi ordinarius tenet conferre.j.tempus concilij ⁊ collatio postea facta nō valet. Et predicta sunt notanda pp̄ter constitutiones ecclesiarū: que imponunt metas tempor̄ fm Bal.in.d.aut.que supplicatio. Hinc dixit Brixi.in reper.in verbo forma.Q2 ex hoc nouiter habetur ratio quare collatio sacrorū ordinum facta extra tempora a canonibus prefixa careat debito effectu lz fm Hostiē.in summa de temp.ordi.§.qualiter caracter imprimatur. Maxime aūt tēpus est de forma qn̄ subiicit clausula ꝙ post tempus quis nō audiatur vt p Ro.in cōsil.xxiij. incip.nescio quid dubitationis in fi. Ubi dixit ꝙ statuto requirente fieri preceptum creditori de pducendo instrumentum.j.certum tempus ita ꝙ nisi.j.illud producat nō audiatur,tenebitur iudex seruare formam statuti in faciendo preceptum ꝙ.j.tempus statuti producatur nisi preceptum per iudicem non seruata ipsa forma statuti factum erit nullum: qd latius cōprobari pōt ex his q̄ dicta sunt.s.hoc eo.arti.j. conclu. Ideo Ro.consi.lxvj.incip.vir eximie:dixit ꝙ qn̄ apponitur clausula annullatiua circa tempus quo casu est de forma:vt in.j.conclu.excessus temporis viciat actum etiā in tempore licito:puta si electio fieri debeat per annū alś non valeat:nā si fiat p triēniū non valet ēt per annū:de quo dicet j.de potentia ⁊ effectib⁹ forme circa quartū effectū vel.v.

¶ Item maxime est de forma fm Bal.in aut.iubemus ad fi.C.de iudic.⁊ in.l.j.C.de requi.re.qn̄ eo elapso incurritur pena. Ex quo infert ad statutum mandans prefigi bannito terminum decem dierum quo elapso habeatur pro cōfesso: ꝙ non potest tale tempus prorogari per glo.in.c.j.in verbo tertiam vocationem de mili.vas.qui cōtu.est.sequit Imol. consi.lxxvj.penul.col.circa quartum dubium. Sed obstant nō.per Alex.in.l.j.in prin.C.de iudi.ꝙ vbi statutū mandat causam sub pena.j.certum tempus terminari tunc tempus non sit de forma:de quo dixi plene latius.s.eo.arti.iij.conclu.⁊ ad ibi dicta me remitto.

¶ Et generaliter tempus indubitāter est de forma:quādo studiose ⁊ pro substantia actus mandatur obseruari: ita ꝙ posito tempore ponatur actus ⁊ producatur in esse ⁊ eo remoto remoueatur actus ⁊ eius essentia:secus aūt vbi ponit ad bene esse fm Panor.in consi.xcij.incip.statuto ciuitatis grossetane in fi.j.volu.⁊ do.preceptorē meū do.Ias.in.d. aut.que supplicatio.C.de preci.imper.offe.per nō.p Bar. in.l.vniuersa.C.eo.⁊ in.l.prolatam.C.de sen.⁊ Cano.l.c.ij. de consue.qd latius examinaui.s.eo.vj.cōclu. Et alij modi possunt circa tempus ↄsiderari traditi in prece.cōclu.s.eo.

¶ Et adeo tēpus est de forma vt eius prorogatio fieri non possit etiā per habentem arbitrium circa factū vel actū per nō.per Bar.in.d.l.si in lege in prin.ff.loca.⁊ est tex.in.l.qui rome.§.calimacus.ff.de verb.oblig.⁊ ibi etiā traditur ⁊ hic est vnus effectus vltra premissos hac ea.conclu.

¶ Item ex hoc ꝙ tempus est de forma succedit ꝙ in statutis vnum tempus in aliud non resoluatur fm Bal.in.l.si ita scriptum.§.si pater.ff.de leg.ij.vbi vult ꝙ stante statuto ꝙ quicūq̄ ceperit bānitum ⁊ eum cōmuni presentauerit lucretur certū quid si contingat aliquem presentare bānitū quem acceperat ante conditum statutū talis non consequetur lucrum statuti:q2 statutum loquitur de capiendis post ipsum statutū:lz fm Bald.secus esset in alia materia q̄ statutaria

Questio

Illatio.

Questio

propterea q2 statuta sunt stricte intelligenda:vnde pōt dici ꝙ ibi tempus sit de iustitia vel substantia actus magisq̄ de mera forma. Et melius ad hoc facit qd dixit Bal.in.d.c.lz de sup.negli.prela.ꝙ tempus a statuto determinato modo prolatum dz determinato modo impleri.ita vt alteri⁹ temporis nō recipiat functionem.l.si vsusfruc.ibi in biennium ff.de vsufruc.lega. Ex quo infert ꝙ vbi statutū cassat testamentum qd non fuerit.j.sex menses insinuatū stante alio statuto determinante tempus insinuādi a principio maij vsq̄ ad calendas nouēbris ⁊ a calendis nouēbris vsq̄ ad calēdas maij. Si contingat testatorē mori in calendis augusti ⁊ superuenire ferias durantes per tres mēses:ita ꝙ nō fuerit facta propter ferias insinuatio in primis sex mensibus ⁊ cōtingat ꝙ in trimestri post calendas nouēbris:nō fuerit petita insinuatio per hoc nō cassabitur testamentū: q2 menses nō sunt assignati i genere sz modo determinato:ita ꝙ vnū semestre nō debeat fieri ex coniunctione predictor̄ duor̄ trimestriū sed capi debeat fm formā statuti ac eius determinationē:⁊ sic habebit heres totum fm semestre:vt clarius decidit ipse Bald.in.l.fi.§.si qs sepius.ff.ex qui.cau.ma.⁊ an statuta de tempore intelligant de perseuerāti Bal.in.l.j.C.si mici.ita suc.alie.⁊ an de vtili Bal.in.l.genero.ff.de insa.⁊ in.d.c.lz cū suis concor. Insup ex hoc ꝙ tempus sit de forma īsurgit fm Bal.in.l.obseruare.§.post hec.ij.col.ff.de offi.procō.⁊ leg.ꝙ pax aut appellatio aut aliud tēpore sopitū ratificari nō posse.l.j.ff.de appel.reci.l.bonor̄ cū ibi notatis maxime per Bar.ff.rem ra.ha.q2 vbi tempus est de substantia oportet illud obseruari alś act⁹ est ipso iure null⁹.d.l.scire oportet.§.consequens.ff.de excu.tu.⁊ q2 qui recedit a tēpore recedit a forma.d.l.qui rome.§.calimacus.ff.de verb.oblig.⁊ l.cbans.§.inter.ff.de fideicō.li.⁊.l.statuliberi.§.fi.ff. de statulibe. Quod dictū fm eum limitatur ex notabili.q.per eū ibi inserta de statuto disponente ꝙ bānitus pro homicidio capite puniat:si venerit in fortiam cōis priusq̄ habuerit pacem cum heredibus occisi:vt si heredes occisi reddiderint pacē pro bānito illicet amico bānitū anteq̄ veniret bānitus in fortiam cōis possit post aduentum suū bānitus ratificare ⁊ euitare aut nō incurrere penā statuti:de qua materia lati⁹ dicetur.j.de potentia ⁊ effectibus forme omisse.

¶ Predicta cōclusio limitatur:vt nō procedat qn̄ ex precedentibus ⁊ sequētib⁹ vel subiecta materia:appareret de mēte disponētis ꝙ voluerit illud tempus esse de bene esse vel de leui solēnitate fm Panor.si bene eius verba,ponderent in d.ↄsi.xcij.icip.statuto ciuitatis grossetane vlt.col.vbi dixit ꝙ si statutū mandat prioribus sub pena:vt eligant ⁊ conducant medicū in ciuitate de mense ianuarij ꝙ valebit electio facta per priores post ipsum tempus: q2 ratio ⁊ pfatio dicti statuti fundat super sanitate corporū:que sanitas i pe nō coarctatur. Et ad hanc limitationē faciunt que dixi de leui solēnitate.s.in.viij.conclu. Et que dixi.s.in.vj.⁊.xij.cōclu.ꝙ illud nō dicatur de forma ꝙ verisimiliter nō est introductū pro forma:prout in pposito. Et idcirco dixit Panor.in ↄsi. ⁊ loco palleg.ꝙ tūc tempus dicitur de forma:qn̄ studiose apponitur:circa qd videri possunt que dixi.s.in .vj. cōclu.⁊ in xij.conclu.⁊ fm hanc limitn.puto saluari dictū Alex.in ↄsi. xxiiij.incipi.inspecto pcessu.j.col.iij.vol.vū vult ꝙ statuto pmittente primiores posse.j.terminū mensis repetere rem venditā extraneo mediante precio soluto. Et vlterius mandante vēditiones debere publicari.j.dies.iiij.post ↄctū:vt possit currere dictus terminus primiorib⁹ ꝙ lz publicatio fiat post quattuor dies:nihilominus a die publicatiōis curret terminus. Nā fm limitationē suprascriptā iste terminus quattuor dier̄ nō est pro forma:q2 ex rōne statuti appareret ꝙ fuerit introductus ad finē:vt currat terminus primiorib⁹: ita vt sufficiat quādocūq̄ publicari. Attenta dicta ratione ⁊ faciunt que dicam in.iij.limitatione.j.eo.

Limitatões

¶ Secundo limitatur:vt nō procedat qn̄ tempus nō prefigitur actui vel instantie sz psone ⁊ sic ad finē vt actus citius expediat prut videmus qn̄ statutum pcipit iudici ꝙ.j.certū tempus causas expediat iuxta late nō.in.l.pperandū in pn. C.de iudi.⁊ in.c.venerabilis co.ti.⁊ ita posset itelligi ac saluari decisio Panor.in.d.ↄsi.xcij.de quo memini in pcedēti limitn. Et hoc pcedit ēt si pena imponat homini ad finē vt actus citius expediat:vt vult Alex.in.d.l.pperandū in pn. in fi.cōmē.cū concor.que adduxi.s.eo.arti.iij.conclu.⁊ vult etiam Panor.in.c.de causis.iij.col.de offi.delega.

¶ Pro predicta

¶ Pro predicta limitatione facit quod dixit Paul. de ca. in consi. cccxxiiij. incipien. in Christi nomine videtur dicendum dum vult q si statutum mandat iudici vt causam expediat infra certum tempus valebit sententia etiam post tempus lata quia ex tempore non datur iudici modus vel forma procedendi sed prouidetur de celeriore expeditione. l. si in lege in principio. ff. loca. allegat Bald. in. d. l. properandum sequitur Fely. in. c. ex parte quinta colum. versicul. sextus ⁊ vltimus casus de consti. quod dictum vbi causa delegaretur expedienda infra certum tempus ita simpliciter nõ procederet. d. c. de causis cum ibi notatis de offic. delega. Et videri possunt pro pleniore noticia predictorum nota. in d. l. properandum ⁊ in. d. c. venerabilis. Et ad predicta facit quod dixit Bald. in. l. qui procurator. ff. de procu. q stante statuto q fur statim debeat fustigari si iudex differat non propter hoc liberabitur fur a pena fustigationis ⁊ quomodo tempus multipliciter prefigatur in iudiciis aliquando iudici aliquando instantie aliquando propositiõi aliquando aliter tradit Bald. in. l. obseruare. §. proficisci tertia questione. ff. de offi. proconsul. Bald. Salyce. ⁊ docto. in. d. l. properandum Panor. ⁊ docto. in. d. c. de causis.

¶ Tertio limitatur vt non procedat quando temporis prefixio sui natura ad aliud q̃ ad formandum accõmodatur puta quia ad demonstrationem seu certificationem exigitur vel pro iusticia vt patet ex his que dixi. xii. conclusione per totam ⁊ in primis chartis post Panor. in. c. quia propter sexta colum. xviij. substantiali de elect. de prefixione diei ad celebrandam electionem vt sit de iusticia nõ de forma electionis. Hinc secundum Alberi. de ro. in. l. cum duobus. §. idem respondit socius. ff. pro soci. stãte statuto q missus in possessionem ex primo decreto possit. j. mensem petere sibi dominium assignari nihilominus poterit petere post mensem licet non bene probetur per illum tex. secundum eum ad quod faciunt que dixi supra eo. prima limitatione ⁊ que dicã. j. in. v. limitatione ⁊ facit quod notat Barto. in. l. non solum. §. sed vt probari. ff. de ope. no. nun. in illa materia q exprimendum sit ⁊ probandum tempus quando aliquid est aliquo tempore illicitum ⁊ aliquo tempore licitum. Et videmus q in instrumentis aliquando debet apponi hora quia iusticia hoc suadet nõ solemnitas vt sciamus quis actus sit factus prius ex his qui eadem die sunt celebrati vel plerumq quando tempus currit de momento ad momentum de quo per Joã. And. Bal. Ant. Jmol. Panor. ⁊ docto. in. c. pastoralis de rescrip. per glo. ⁊ docto. in. l. ticius. §. lucius. ff. de li. ⁊ post. ⁊ per scribentes in. l. si quis eum. §. primo. ff. de vulg. ⁊ pup. Bald. in. l. prescriptione quarta colum. C. si contra ius vel vtili. public. ⁊ in. l. imperator in prima lectu. tertia colum. ff. de sta. ho. ⁊ in. l. cum proponas in fi. C. de inter. ma. ⁊ in. c. capitulum prima colum. de rescrip. ⁊ in capitulo consuluit de offic. delega. ⁊ in. c. secundo de confes. ⁊ in. c. quoniam cõtra ⁊. c. licet de proba. ⁊ in. c. ego. n. in principio cõmẽ. de iureiu. ⁊ Joan. An. in addi. Spec. in titulo de instru. edi. §. breuiter in addi. incip. hora cum cõcor. tradita per Modernos in locis preallegatis.

¶ Quarto limitatur vbicunque tempus non est prefixum ⁊ determinatum sed est variabile vel arbitrarium q tunc non dicitur de forma. de variabili est decisio Bald. in. l. de die tertia colum. versiculo ex predictis videtur. ff. qui satis. cog. ⁊ dixi supra in. xiiij. conclusione vltra que faciunt que dixit Bald. in. c. l3 de sup. negl. prela. vbi facit differentiam inter tempus determinato modo prefixum ⁊ simpliciter seu in genere de quo etiam per Bald. in. l. necnõ. §. si quis sepius. ff. ex. qui. ca. ma. ⁊ dixi. s. ea. conclu. versi. Itẽ ex hoc. De arbitrario patet ex notatis per Bar. ⁊ Paulũ de castro in. l. si in lege in principio cõmen. ff. loca. ⁊ per Pau. de cast. ⁊ plerosq scribentes in. l. qui rome. §. calimacus vbi late Alexã. in vltima colum. ff. de verbo. obliga. ⁊ Paul. de cast. in auctẽtica que supplicatio post Bald. ⁊ Saly. C. de preci. ipe. offe. Ex quo inferunt q arbitrium datum potestati in cõdẽnando non trahitur ad temporis prorogationem nec arbitrium datum circa qualitatem actus vel facti: vnde potestas qui habet arbitrium in condemnando non potest prorogare instantiam statuti secus si haberet arbitrium in procedendo vt ibi latius per eos reliqua ad hanc limitationem dicta sunt. s. eo. ar. xiiij. conclusione.

¶ Quinto limitatur vbi executio obligationis in tempore aut visus non ipsa obligatio modificantur ⁊ qualificantur ⁊ determinantur quia tempus non est forma obligatiõis vt patet in. l. seruitutes. §. fi. iuncta. l. sequẽ. §. visus. ff. de serui. titulo generali post glos. ibi vbi patet q seruitus constituta eo modo vt quis certo tempore seu certis diebus ac horis vtatur est perpetua ac pura ⁊ non desinit ⁊ non habet annexum tempus ad effectum vt ex tempore vel ad tempus videatur constituta sed vt ex tempore modificetur visus seruitutis ⁊ consequenter tempus est de iusticia non de forma qua non seruata actus perit ⁊ facit alia ratio quam in seq. limitatiõe referam. ideo Panor. post cão. in. c. sicut de spon. dicit q tẽpus vel terminus quandoq ponitur ad solicitandum implementum in obligationibus ⁊ tunc lapsus termini nõ liberat ab obligatione ⁊ ita loquitur lex celsus in fi. ff. de arbi. aliqñ ponitur ad finiendum seu limitandum obligationem ⁊ tunc lapsus termini liberat ab obligatione declarando vt ibi mirabiliter per cano. puta prout habui in facto si vnus fratrum se obligauit infra pascha facere portiones ⁊ dare alij optionẽ ⁊ alter ei dare. x. quia non facta diuisione. j. tempus alter nõ tenetur ad decem.

¶ Sexto dicta conclusio limitatur vt nõ procedat in die obligationi prefixa quia licet dicatur pars contractus vt notat in. l. i. §. editiones. ff. de edendo non tamen est de forma nec est pars substantialis sed qualificatiua seu q̃titatiua secũdũ Ange. Alexan. ⁊ cõmuniter scribentes post eos in dicto. §. editiones ⁊ Bar. in. l. ita stipulatus prima colum. ff. de ver. obliga. ⁊ in. l. ex duobus la prima. ff. de duo. re. quicquid dicatur contrarium Ful. in. d. §. editiones ⁊ hoc patet ab effectu quia lapsus diei non extinguit obligationem. l. celsus in fi. ff. de arbi. l. mora. ff. de vsur. l. vinum. ff. si cer. peta. ⁊. l. insulam cum concordan. ff. de verbo. ob. Et potest tunc tempus dici de iusticia actus ex quo concernit ius ⁊ cõmodum primũ debitoris in expectatione ⁊ dilatione. ⁊ creditoris in termino ne iuste possit excedi. d. l. celsus in fi. ⁊. c. cum dilecti de dolo ⁊ contu. Ad quod facit quia licet in tali tempore morã purgare. c. potuit de loca. ⁊ quod late habetur in dicta. l. insulam ⁊ dicetur in conclu. seq. vbi colligi possunt limitatões ad hec dicta.

¶ Septimo predicta conclusio limitatur vbicunq iura volunt posse fieri post tempus a lege statuto vel ab homine limitatum vt per Bar. late in. l. suus quoq. §. fi. ff. de hered. institu. ⁊ Bald. in. l. acceptam. xxj. questione. C. de vsur. vbi facit differentiam inter terminum seu diem prefixum debitori ex causa probabili ⁊ ex maleficio cum concord. de quibus per Panor. in dicto consilio. xcij. inci. statuto ciuitatis grossetane primo vol. vbi adducit plura exempla ⁊ iura in q̃bus lex ⁊ canon. permittunt aliquid fieri ⁊ factum valere post lapsum temporis legis vel canonis. Et simile patet vbicunque iura permittunt moram purgari vt in dicto capitulo potuit de loca. ⁊ in dicta. l. insulam vbi late examinatur hec materia. ff. de verbo. obliga. ⁊ in. l. ⁊ si post tres vbi late de purgatione more in iudicijs. ff. si quis cau. ⁊ quod dixit Bal. in. d. l. acceptam. xxi. q. preallegata iunctis notatis per Bal. in. l. eos. C. de vsur. rei iu. cũ concordan. de quibus in tract. Ange. super malefi. in clausula quas si nõ soluerit vbi de purgatione more i maleficijs seu eius quod ex maleficio debetur ⁊ tenent q non de quo etiam per Alexan. in consi. xxiiij. incipiẽte inspecto versiculo tertio corroboratur quarto volu. licet Bal. in. l. si fideiussor in medio cõmen. C. de fideius. dicat q tempus datum ad homine magis sit seruandum q̃ datum a lege contra quod est. l. nonnunquã. ff. de colla. bo. dum ibi in tempore dato a lege non potest mora purgari. In qua materia purgationis more quo ad propositum potest aduerti ad tex. i. l. sancim⁹. C. de testa ⁊ ad q̃nẽ ibi positã per Bal. de statuto disponente q testamenta debeant. j. tres menses insinuari ⁊ q alias possit peti testamentum cassari an admittatur purgatio more an vero tempus sit precisum ⁊ formale. Et pro complemento huius fallentie etiam potest dubitari An cum dicamus q tempus non currat ignoranti vel impedito ita q a principio dicatur tempus vtile vt per Bald. in c. licet de supplẽ. negli. prela. ⁊ in. l. item veniunt. §. anteq̃ ff. peti. here. ⁊ in. l. annus. ff. de calum. ⁊ Bart. in. l. senatus ff. de offi. presi. cum concor. de quibus per cano. in. c. vigilanti vbi Fely. in prin. cõmen. ⁊ in. c. ex transmissa circa quartam col. de prescrip. vbi tangunt ex presupposito q tempus currat saltem detur restitutio tunc tempus dicatur de iusticia

vel de

vel de forma. Breuiter teneo ꝙ his casibus possit esse de forma ⁊ õ iudicia ⁊ ꝙ ista questio adaptetur siue tempus sit de forma siue nõ. vt per glo. ⁊ doct. in. l. properandum. §. sin autem vtroqꝫ vbi Bart. in fi. cõmen. iunctis notatis in. §. fi. C. de iudi. ⁊ gl. in. c. pen. eo. titulo ⁊ Alexan. consilio. xliij. incipien. in casu ⁊. lxxij. tertio volu. dum volunt aduersus lapsum temporis instantie legis vel statuti dari posse restitutionẽ in integrum quod tempus vt supra probatum fuit est de forma data in procedendo ita ꝙ partium consensu prorogari non potest vt habetur in dicta. l. properandum in princip. ⁊ in dicto capitulo de causis de offi. delega. nam vt dicetur. j. de effectibus forme dispositio formam introducens vel solẽnitates bene recipit interpretationem ⁊ limitationem a iure cõmuni vel speciali ⁊ priuilegiato.

¶ Sed an tempus quod potest suspendi vt est tempus fatalium cle. quãdiu de appel. iunctis concordan. traditis in. d. l. properandum in principio. dicatur de forma puto dicendũ ꝙ sic quia est de forma procedendi per ea que dicta sunt de tempore instantie principalis ⁊ quia prorogari non potest partium consensu licet possit ex permissione legis propter eius breuitatem ⁊ publicam vtilitatem suspendi vt notat in. d. l. properandum in princip. ⁊ per Jo. an. in addi. Spec. in titu. de appellatione. §. nunc breuiter super versiculo lꝫ autem ⁊ Cy. in aucten. ei qui ad fi. C. de tempo. ap. ⁊ Bar. in aucten. si tamen. C. eod. titu. ⁊ docto. in. d. c. pe. ⁊ Anto. de But. ⁊ Panor. in. c. ex ratione de appel. cum concordan.

¶ Decimaoctaua sit conclusio ꝙ ea que possunt ita adesse ante actum sicut tempore actus si requirantur adesse ad validitatem actus non sunt de forma secundum Angel. in. l. qtõne. §. duo fratres. ij. q. ff. de verbo. ob. per. l. cum hi. §. si p tor. ff. de transa. ⁊. l. obligari. §. tutor. ff. de admi. tu. ex quo infert Ang. in. d. §. duo fratres i qõne preallegata ꝙ scĩetia testamenti q̃ exigitur in transigente super testamento non sit de forma cum haberi possit ante transactionem cuius contrarium dicit ibi Jmol. cum quo transit Alex. ibi in. xxxix. colũ. de qua materia dixi. s. prima conclusione secunda columna ⁊ l artic. quotuplex forma.

¶ Decimanona alie conclusiones possent subiungi que ex predictis conclusionibus eliciuntur prout est ꝙ non censeat traditum pro forma illud quod pro forma disponens verisimiliter non habuit. Et illud quod habet alium proprium ⁊ accommodatum finem seu effectum ad aliud q̃ ad formandum vel solemnizandum puta vtilitatis commodi vel interesse partium vel iusticie aut gratia consultationis instructionis admonitionis vel commemorationis seu alias ad bene esse traditum vel ad hoc se habens vt de his omnibus dictum fuit in. xij. conclusione per totam ⁊ in. xiij. ⁊ in. xv. vbi de ordine consultorio iunctis his que dicta sunt in precedẽ. conclu. in limitationibus. Et satis sit lectori labor meus predictus tum pro laboribus alleuiandis tum pro aperiẽda via altius cogitandi ⁊ inuestigandi propter quod sepe vtor multilogo ⁊ ne minus doctis me inutilem reddã circa discurrendas canonistarum in hac ⁊ laboriosa materia sententias ⁊ legistarum subtilitates quia ex subtilitate legistarum ⁊ plano sensu canonistarum fit bona compillatio ⁊ dominus Fely. in hac materia ponit decem signa ad cognoscendum quando aliquid censeatur traditũ pro forma vel solemnitate que in vna charta continentur in. d. c. cum dilecta de rescrip. in predictis conclusionibus contenta.

¶ De potentia ⁊ effectibus forme ⁊ solemnitatis.

ISte articulus hꝫ tria membra primũ est de effectibus forme vel solemnitatis interposite vel adhibite.

¶ Secundus de effectibus forme ⁊ solẽnitatis omisse.

¶ Tertiꝰ de quo deo duce anno sequenti alibi dicam ẽ de effectu reformationis seu transformationis.

¶ Circa primum membrum quo ad effectus forme ac solẽnitatis adhibite mihi occurrunt infrascripti effectus.

¶ Primus est quia forma dat esse rei tã secundum nos iuristas q̃ secundum phm. vij. ⁊. viij. metha. vt patet in. l. iul. §. sed ⁊ si quis. ff. ad exhi. ⁊ l. l. scia. ff. õ an. ⁊ ar. leg. ⁊. c. si mortui de conse. distin. prima ⁊. c. in ciuitate versiculo ex forma de vsur. vbi patet ꝙ forma rei est esse rei ad quod facit. l. labeo ⁊. l. sabinus. ff. de verbo. signi. ⁊. l. diuus. ff. de in integ. resti. ⁊. l. j. §. cum qui. ff. de consti. pe. ⁊ dictũ fuit late supra de cognitione forme circa eius diffinitionẽ ideo forma omissa res destituitur. c. ⁊ dixit in fi. de conse. distin. secunda ⁊ dicetur in sequenti mẽbro de effectibus forme omisse sic ⁊ forma agri amissa desinit esse ager. l. adeo. §. ꝙ si ex toto. ff. de acq. re. do. Et propterea dixit Bal. in. l. j. §. pro secundo l fi. cõmen. C. de cadu. tol. ꝙ forma ⁊ ens conuertũtur. Jdeo inhabilis ad adhibendum formã censetur inhabilis ad actũ vt in deportato qui quãuis retineat ea que sunt iurisgentiũ l. eius qui in principio. ff. de testa. non potest facere testamẽtum eo quia non potest adhibere solemnitates traditas per iura ciuilia testamentis insti. eo. in principio cum lꝫ testamẽta sint iurisgentium inuentione tamen solemnitate sunt de iure ciuili vt habetur in. l. interdum in prin. ff. de conditione inde. ⁊ ita tenent doct. in. l. si testamẽtũ vbi dominus meus Jas. in fi. cõmen. C. de testa. Hoc autem ꝙ forma det esse rei debet intelligi secundum Bald. in. l. non dubium in vltimo notabili per illum tex. C. de legi. quo ad ciuile vinculũ nisi lex resistat actui quia nullus actus est tante solemnitatis vt stipulatio vel tante equitatis vt mandatum qui valeat lege resistente secundum eum.

Forma dat esse rei.

¶ Secundus effectus precedenti subalternus est quia forma dat perfectionem. l. si is qui quadringenta. §. quedam ff. ad leg. fal. notat Bal. in Rubrica. ff. de te. di. versic. quarto quando dicatur cum preceden.

Forma dat perfectiõeꝫ.

¶ Et ex hoc insurgit ꝙ forma non cadit in entibus imperfectis vt etiam dicit Bald. in. l. secunda in. xij. colum. C. de serui. per tex. in. d. §. quedam vbi est expressum ꝙ forma nõ nisi ex consumatione procedit ⁊ est etiam tex. cum glo. in. l. qui falsam in principio. ff. de fal. ideo dicebat Bald. in. l. prima tertia colum. C. de condi. inser. ꝙ omnis forma idem est ꝙ status rei vel dispositionis perfectus de quo dixi supra õ cognitione forme circa eius diffinitionem. nam vt proxime dixi forma ⁊ ens conuertuntur ideo ex duobus imperfectis non solet fieri vnum formale vel perfectum vt est glo. in. c. quorundam. xxiij. distin. vbi docto. ⁊. d. prepo. ⁊ est materia alibi tractanda. Et propterea bene dixit Bald. in. l. stipulatio. §. opus. ff. de oper. no. nun. ꝙ preludia seu preparamenta non ostendunt formam rei ⁊ consequenter illud quod dicitur preparamenta vel propinqua actui haberi pro actu nõ procedit ratione forme. Est autem perfectum secundũ nos ⁊ phm cui nulle suarum partium desunt vel quod ex omnibus suis partibus constat quod cum exigat longum discussum suo loco deo dãte examinandum relinquo ⁊ est tex. cũ concor. in glo. allegatis. in. l. prima. ff. de ori. iuris Bal. i. l. cum antiquitas primo notabili. C. de testamen. ⁊ secundum Bal. in. l. nihil per illum tex. C. de manumis. vin. illud dicatur perfectum cui nihil addi potest.

Forma non cadit in entibus imperfectis.

¶ Et licet prima pares cuiuslibet forme sit fundamẽtũ: vt notat Bal. in Rubrica preallegata. ff. de re. di. pen. col. non tamen sequitur ꝙ ibi adsit forma ante perfectionem vt etiã ibi dicit Bald. ⁊ licet opus imperfectum dicatur a iure opꝰ. adeo vt dicatur nouum opus facere etiam qui solũ inchoauit. l. j. §. primo ⁊. §. opus ⁊. l. stipulatio. §. opus ⁊ per totũ ff. de oper. no. nun. hoc prouenit quia nomẽ operis materia subiecta etiam sic exigente conuenit tam operi formato q̃ informi vt loco suo deo duce dicere destinaui.

¶ Secundus effectus a predictis duobus dependens ẽ quia forme nihil addi vel minui potest cum id quod perfectũ est non recipiat ex interuallo magis ⁊ minus secundum Bal. in. l. fi. secunda colum. C. de fide ⁊ legi. ⁊ in. l. contractus. C. de fi. instru. per. l. ij. C. de manumis. vindicta ideo secundum Bal. in. d. l. contractus contractui qui habet suam formam nihil addi potest nec licitum est emendare voluit idẽ Bal. in. l. fi. alias in aucten. sed nouo iure. C. si cer. peta. ⁊ Barto. in. l. testium. C. de testi. ⁊ ideo secundũ Bal. in. l. precibus in prin. vſic. secunde qõnis. C. de impu. ⁊ ali. sub. vſ. illud qd est perfectum non recipit aliam formam ⁊ secundum Bal. in. l. perfectam per illum tex. C. de donatio. que sub modo in entibus perfectis non potest addi forma substantialis nisi

Forme nihil addi fẽ.

prima

prima destructa ⁊ secundum eum patet exemplum ex ratio-
ne naturali ⁊ dico in materia augmenti in.v. conclusiōe prī-
cipali ꝙ nihil additum tale faciat desinere rem esse talem.
Et ex hac ratione doct.in.l.iij.§.ex pluribus vbi dominus
meus Ias.in vltimo notabili.ff.de acqui.pos.dicit ꝙ domi-
nium non potest queri ex pluribus causis eo quia dominium
est quod perfectum ita ꝙ impossibile sit ꝙ qui semel factus
est dominus ex vna causa vel titulo efficiatur ex alio iteruz
dominus.§.sic itaqꝫ insti.de act.⁊.§.sed si rem legataru inī-
sti.de lega.vbi dicitur quod meum est amplius meum fieri
non potest ita ꝙ non valeat legatum mihi de re mea factuz
⁊ cum dominium sit quid perfectum non potest nouam for-
mam recipere per predicta. Quod procedit secundum.do.
meum post Modernos quando certus est talis titulus:naz
quando est dubium de prima causa vel titulo bene potest ac-
quiri dominium ex secunda causa.c.post electionem de con
ces.preben.secundum Ioan.an.in.c.cum persone in fi.de p-
ui.in.vj.⁊ Panor.consilio.cx.incipi.intar in presenti causa
prima colum.ij.volu.vbi subdit ꝙ licet eiusdez rei dominiū
quis non possit ex diuersis causis acqrere.d.§.ex pluribus
potest tamen plures titulos ad sui defensionem allegare ⁊
ex pluribus titulis se defendere vt ibi per eum. Et quia l.l.

De superfluitate

testamentuz non ideo minus.C.de testa.dicitur ꝙ superflui-
tas non viciat istud procedit quia forma non additur ⁊ eodē
contextu superfluitas apponitur. Quinimo secundūz Bal.
ibi superflui as concernens formalitatem ita demum viciat
si sit contra naturam actus alias secus ⁊ ita intelligit Bar.
in.l.prima.§.si quis ita vltima questione.ff.de verbo.oblig.
ꝙ inutilis stipulatio non viciat contractum vnde nūerus no-
uem testiuz non viciat testm̄ vt alias dixi ⁊ notat mari.consi.
xxxvij.in principio ⁊ Signo.consi.xvij.quod intelligo eodē
contextu.nam ex interuallo addi vel minui non potest sine
noua forma vel solennitate vt in.l.heredes palaz.§.si quid
post.ff.de testa.cum ibi notatis ⁊ in.l.si mre cum ibi notatis
ff.de leg.iij.⁊ in.l.iubemus.C.eo.⁊ dicetur plenius.j.in ar-
ticulo in quibus casibus ⁊ personis forma seruanda ⁊ secun-
dum Fran.de are.in.l.qui quartam.ff.de lega.primo in pri.
cōmen.excedens numerum non peccat in forma in tantū vt
etiam in conditionibus que debent impleri in forma specifi-
ca maiori summe minor insit. Quod est intelligendum nisi
mens disponentis repugnet vt per Signo.in.d.consil.xvij.
vel quando expressio maioris summe seu numeri tēdit ad in-
teresse partis vt in.l.diligenter.⁊.l.preterea cum.l.sequē.ff.
mand.⁊.Hinc secundum Bal.in.l.si seruum.ff.de acquiren.
here.stante statuto ꝙ de concordia soluatur tantum pro li-
bra si contingat plus solui nihilominus valebit cōcordia se-
cus si minus quia minus soluendo nō impletur conditio vel
forma sicut plus soluendo cum maiori summe minor insit vt
ibi per euz faciunt que dixit Roma.consi.lxvj.incip.vir exi-
mie de cuius dicto sepe alibi dico. Et quod in proposito di-
xit Cyn.in.l.hac consultissima.§.per nuncupationem prima
questione.C.de testamen. Et an superfluitas in formali-
libus vel solennitate viciet plenius dicetur.j.in membro
seq.ꝙ forma non seruata actus sit nullus in.xiij.ampliatiōe.
Reliqua colligūtur ex dicendis in seq.effectu ⁊ vtilitas hu-
ius effectus colliguntur ex iuribus ⁊ decisiōibus allegatis.
¶ Quartus effectus ex predictis insurgens ⁊ a predictis de-
pendens est quia forma ⁊ solennitas sunt quid indiuisibile ⁊
diuidi non possunt vt probat tex.in.d.l.si is qui quadringē-
ta.§.quedam vbi hoc notat Alexan.in secundo notabili.ff.
ad leg.fal.⁊ facit tex.in.c.si.de elect.notat.Bald.in.d.l.te-

Forma ē indivisibilis.

stamentum non ideo minus.C.de testa.⁊ in.l.si veritas per
illum tex.C.de fideicom.vbi dicit ꝙ omnis solēnitas est in-
diuisibilis vt ibi ⁊ in.l.si vnus.C.de testa.ideo secūdū Bar.
in.l.grece.§.illud.ff.de fideius.licet obligatio contineat rez
diuiduam tamen dispositio concernens formam talis obli-
gationis est indiuidua eo quia forma est indiuidua adeo vt
vtile per inutile vicietur in concernentibus formā vt.j.vij.
ampliatione ⁊.j.hoc eo.versi.proxime ⁊ secundum Bart.in
l.si ita qui in princip.cōmen.ff.de testa.ille qui adhibet ptez
solēnitatis nihil facit ex eo quia nihil fecisse videtur q par-
tem indiuidui facit.l.furiosum.C.qui testamen.fa.pos. Facit
ad hec quod notatur in materia diuidui ⁊ indiuidui ꝙ quā-
do factum est in obligatione quod ex confirmatione certam
formam recipit non possit pro parte fieri ⁊ ꝙ tunc qui totuz
non facit nil facere videatur.d.§.quedam cum ibi notatis,⁊
notat Bar.post Pe.de bellaper.in.l.stipulationes non di-
uiduntur in principio tertia questione.ff.de verbo.oblig.⁊
secundum docto.in.l.v.§.cato.ff.de verbo.ob.⁊ Bal.in.l.si
plures tertia colum.versi.exemplum de tertio.C.de condi.
inser.illud potest dici indiuiduum quod si diuidatur forma
corrumpitur quod secundum Bal.vbi.s.potest dupliciter
contingere vel quia forma sit patiua puta quia dictum sit ti-
tio vna cum seio tale opus facito vel formalis seu innata vt
si homo diuidatur per medium:naz tunc destruitur tota for-
ma humana cū ois forma sit status pfect⁹ rei vel dispositōis.
Idez sim cū si amputetur ei membrum vt notatur in.l.impe-
rium.ff.de iuris.om.iudi.quod est intelligenduz de vitali vt
per Bal.in.l.non sunt liberi secunda lect.ff.de sta.ho.⁊ dixi
s.de cognitione forme circa declarationem forme rex ani-
matarum anima sensitiua. Et ex hoc ꝙ forma sit indiuisibilis
dixit Bal.in.d.l.testamentum non ideo minus ꝙ ideo ver-
ba superflua contra naturam actus viciant quia est peccatū
forme cum forma sit indiuisibilis ⁊ inseparabilis ideo Bal.
in.l.iurisiurandi tertia colum.versi.idem dico.ff.de iureiu.
dixit ꝙ si ex forma statuti valet testamentum coram duobus
testibus dictum vnius testis vel si fiat coram vno teste nō fa-
cit semiplenam probationem nec vbicunqꝫ probatio pōitur
in conditione quia forma ⁊ conditiones perfecte debent im-
pleri vt latius per repetentes Modernos in.l.admonendi
ff.de iureiu.in limitationibus ad regulam ꝙ vnius testis fa-
cit semiplenam probationem ⁊ secundum Alberic.de ros.in
dictionario in verbo ar.versi.a connexis.vj.colum.ar.a for-
ma est ita efficax ꝙ lꝫ materia sit de se diuidua tamē vtile p
inutile viciatur prout etiam dixit Bar.in.d.l.grece.§.illud
s.proxime allegata de quo latius in.vij.ampliatiōe dicetur
ideo bene dixit Ro.d.consi.lxvj.incip.vir eximie ꝙ si taxa-
tio temporis sit de forma puta ꝙ electio fieri debeat per an-
num aliter non valeat ⁊ contingat illam fieri per triennium
non valet etiam in anno quia in his que sunt de forma vti-
le per inutile viciat cuz sit indiuisibilis de quo dixi in prece.
articulo prima conclu. Sic ⁊ alias nisi forma mandati ex to-
to impleatur actus est nullus.c.cum dilecta de rescrip.⁊.l.
si creditor.C.de pigno.⁊.d.l.diligenter.ff.man.licet ex beni-
gna interpretatione receptum sit in mādatis vt excessus for-
me que in q̄titate consistit passiz non viciet.d.l.preterea cū
seq.ff.manda.pariter ⁊ defectus.d.l.diligēter.§.item si mā-
dauero ⁊.§.is qui exequitur insti.eo.intelligēdo vt ibi. Et
quando dico constituuntur exercitores vnus solus gerēdo
nulliter facit.l.j.§.si plures.ff.de exer.quia forma non debet
diuidi vt per Bal.in rubrica.C.eo.secunda colum.versi.sed
contra hoc ⁊ dicetur in seq.effectu.
¶ Quod si opponatur de eo quod dixit Bal.in auctē.si om-
nes in si.C.si vt ab here.se absti.dum vult ꝙ si heres cōficiat
inuentarium quibusdam creditoribus vel legatariis solem-
niter citatis ⁊ quibusdam non citatis ꝙ inuentarium valeat
respectu citatorum ⁊ nō corruat ex toto licet quidaz fatuus
iudex tenuerit contrarium: vꝫ ꝙ nullo modo valeret quasi
omissa forma ⁊ solemnitate legali cum qua opinione transit
idem Bal.in.l.ab eo in si.C.quomodo ⁊ quando iu.⁊ in auē.
sed cum testator.C.ad leg.fal.ij.col.⁊ Bar.in cōsi.suo inci.
Martinus fere ⁊ in extrava.ad repri.in verbo per edictum
⁊ Bald.in.l.si.§.j.tertia colum.versi.quero ergo.C.de iure
deli.cum concordan.ibi in prin.legis allegatis per dominū
prece.meum in quinto requisito respōdetur vt dixi alias vꝫ
in articulo pcedē.l pcedēbtib⁹ ɔclusiōib⁹ ꝙ citatio magis ē
de iusticia q̄ꝫ de forma.nec dicitur diuidi inuentariuz ex eo
ꝙ tutor protestatur ꝙ si qua apponenda omisit offert se pa-
ratum in futurū apponere quia quātum in se est dicitur per-
fecisse vt per Bart.in.l.tutor qui repertorium:quarta colū.
versi.venio ad quartum.ff.de admi.tu.cum concord.
¶ Quintus notabilis effectus est ꝙ vbi aliquid apponitur
pro forma cēsemus ꝙ apponens nō erat alias ita facturus
contracturus mandaturus vel cōmissurus vt est tex.notabi-
lis l.d.l.si creditor vbi hoc notat Bal.C.de fideius.ibi eniz
dicit ꝙ ille qui mandauit ticio vt pecuniam mutuo daret seio
captis pignoribus a seio non poterit virtute mandati a ti-
cio conueniri si mutuauit seio pecūias sine pignoribus quia
mandans non censetur fuisse alias mandaturus de qua ma-
teria etiam dico.j.eo.in quinto effectu forme omisse vbi cō-
cludo ꝙ id quod fit extra formam censetur regulariter pro-
hibitum.

Ubi apponit aliqd pro forma cēsem⁹ ꝙ alias nō fuisset ɔcessum

¶ Predicta

¶ Predicta tamen non procederent in exercitore preposi-
to sub forma que contrahentibus posset esse captiosa vt si do-
minus constituat exercitorem sub forma ne alterum substitu-
at vel declaratione premissa ꝙ non intendit obligari nisi p
viliter gestis quia ista forma tanquam captiosa non attendi
tur secundum Bal. in rubrica. C. de exer. secunda col. versi.
sed contra hoc opponitur cum versicu. seq. dicit tamen ꝙ qñ
duo constituuntur vt vnus non possit sine alio gerere forma
non seruata dominus non obligabitur. l. j. §. si plures. ff. de

Numer⁹

exer. eo quia ista forma non est captiosa eo quia vnica poten
tia consistit in duobus ⁊ non diuiditur in se ipsa ⁊ duo habē
tur pro vno ⁊ vnus solus p nullo ⁊ sic virtus vnita in diuer-
sis personis efficit potestatem ⁊ in alia forma de qua. d. for-
ma per se ⁊ non per alium constat quia subsistendo per se sub
stituit euȝ substituere nō tenetur nisi quotiens vult ⁊ a sub

Subštō.

stituto descendit obligatio in substituentem ⁊ in preponētē
ex quadam necessaria consequentia vt ibi latius.

¶ Sextus effectus est quia forma ⁊ modus declarant volū-
tatem agentis vel disponentis non obstante contraria ver-
borum expressione ita ꝙ magis attendatur forma ꝙ̄ verbo
rum expressio etiam contraria vt patet in. l. non codicillum
vbi hoc notant doct. C. de testa. maxime Bal. in prin. cōmē.
secunda vel tertia oppo. notat Barto. in. l. j. §. quibus. ff. qđ
cuiusq̄ vniuer. no. ⁊ facit. l. si olei vbi bart. C. loca. ⁊. l. si vno
in prin. ff. eo. ⁊. l. si tam angusti vbi Bald. ff. de serui. facit. l.
vbi ita cum sua materia. ff. de dona. causa mor. dum nomina-
tio mortis non facit donationem habentem formam donatio

Forma ⁊ mod⁹ declarāt animū disponētis

nis inter viuos censeri donationem causa mortis sed totum

A fōma actus denoiatur.

e contra de quo etiam aliquid. j. proxime dicetur. Hinc suc-
cedit ꝙ non a nomine sed a forma ⁊ etiam ab effectu actus d
nominatur ⁊ dignoscitur ita ꝙ attēdatur forma ⁊ non deno-
minatio. d. l. non codicillum cum iuribus preallegatis glos.
vulgata ad hoc in. l. prima. §. quod ait. ff. de sup. facit tex. l. l.
insulam. ff. de prescrip. ver. Bar. in. d. l. si olei per illum tex.
⁊ Bal. in. d. l. si tam angusti ⁊ pulchre declarat Barto. in di
sputatione sua incipien. publicanus quidam ⁊ in. l. cotē fer
ro. §. qui maximos. ff. de publica. ideo lꝫ testator dixerit se
velle codicillari vocatis quinq̄ testibus tamē si instituit vel
exheredauit dr̄ voluisse testari. d. l. non codicillum. cum insti
tutio solum conueniat testamento ⁊ sit eius forma. §. ante he-
redis insti. de lega. ideo bene dixit Bal. in. l. solā tertia col.
C. de testi. ꝙ actus attribuitur forme ⁊ secundum Bald. in
Rubrica. C. de iure emphi. attenditur forma spreta quauis
denominatione quod est intelligendum in dubio ⁊ nisi de ꝯ
tra intentione ⁊ ꝙ contrarium ageretur appareat. l. j. §. cuꝫ
qui. ff. de consti. pec. ⁊. l. iurisgentium. §. quod fere. ff. de pa-
ctis. Ex quibus infertur ad multas questiones relatas in. d.

Qōnes.

l. non codicillum ⁊ in. l. si quis in fundi vocabulo. ff. de lega.
primo. Hinc dixit Alexan. in. l. stipulatio hoc modo conce-
pta. vij. colum. ff. de verbo. obliga. ꝙ lꝫ donans omnia bōa
regulariter ⁊ in dubio intelligatur velle donare causa mor-
tis vt notant Cy. ⁊ Bar. in. l. fi. C. de pactis tamen istud de-
bet intelligi si adhibiti sunt quinq̄ testes iuxta. l. fi. C. de do
na. causa mor. nam si essent pauciores tunc secundū eum eēt
donatio inter viuos per ea que in simili decidit Cy. in. l. hac
consultissima. C. de testa. in. §. per nuncupationem prima q̄-
stione vbi dicit ꝙ si reperitur scriptura testamenti in qua nō
sunt omnia requisita ad testamentum in scriptis ⁊ plura te-
stamento in scriptis conuenientia ⁊ que non sunt de forma
⁊ solemnitate nuncupatiui presumitur ꝙ testator poti⁹ vo-
luerit facere testamentum validum ⁊ sic nuncupatiuum quā
in scriptis ar. l. quotiens. ff. de re. du. ⁊. l. quotiens in stipula
tionibus. ff. de verbo. oblig. ⁊ late consuluit Sozi. consi. cxlij.
ex cuius dictis multum declaratur hec materia quod maxi
me dicit procedere quando in tali testamento adest clausula
ꝙ valeat omni meliore modo ⁊ ibi etiam decidit quid de cō
tractu in scriptis ⁊ ꝙ scriptura notarij non facit dici actum i
scriptis celebrari. Et sic act⁹ iudicatur a forma ⁊ i dubio ab
ea que actum non viciet. Et licet in questione Alex. esset fa
cta mentio mortis hoc non excludit quin possit esse donatio
inter viuos. l. vbi ita donatur. ff. de dona. cā mor. l. cum ma-
ritus. §. primo. ff. de pactis dotal.

¶ Sic ⁊ ex forma procedendi colligitur quam viā inter plu
res quis velit amplecti secundum Bal. Ang. ⁊ Alex. in. l. si
seruus plurium. §. fi. ff. de leg. primo ⁊ Bal. in. d. l. non codi
cillum ⁊ in. l. j. C. de arbi. ⁊ in. l. cum antea eo. titu. ⁊ Ang. in
dispu. sua incip. duo inuicem ⁊ Alexan. consilio. xlij. incipit.
ex his. iij. col. primo vol. Imol. in. l. nemo potest vbi plene
Fran. de are. in antepe. col. ff. de lega. primo ⁊ Fely. in. c. cū
ex officij in. xj. col. prima conclu. in fi. de prescrip. dicentes ꝙ
si electus in arbitrū ⁊ arbitratorē pronunciet taliter ꝙ non
intelligatur an pronunciauerit vt arbiter vel arbitrator at-
tendendus erit precedens processus q: si sequutus fuerit or
dinem iudiciarium ad instar arbitri censebitur vt arbiter p-
nunciasse ⁊ effectus insurget ꝙ non poterit peti reductio. l.
diem proferre. §. stari. ff. de arbi. ⁊. d. l. j. C. eo. titu. Si vero p
cesserit non seruato ordine iudiciario censebitur vt arbitra-
tor pronunciasse ⁊ poterit peti reductio iuxta. l. societatē. §.
arbitrorum cum ibi traditis. ff. pro soci. ⁊. l. si libertus. ff. de
op. lib. cum qua sententia transeunt Specu. in titu. de arbi.
§. si. versi. quid si compromissum Innocen. ⁊ alij in. c. quinta
uallis de iureiu. Bar. in. d. §. arbitrorum ⁊ Ro. in rubri. de
arbi. post medium. Ar si in sententia dicatur ꝙ pronunciamt
vt arbiter ⁊ arbitrator qualiter tunc sit censendus pronun-
ciasse tradunt Roma. ⁊ Fran. de are. in locis preallegatis ⁊
Fely. in. d. c. cuꝫ ex officij. xv. col. versi. inducitur ista questio
⁊ Bal. in. d. l. si seruus plurium. §. fi. ⁊ in. l. miles qui destina
uerat. ff. de testa. mili. ⁊ Ang. in dispu. preallegata ⁊ magis
cōmunis opinio ac verior est ⁊ equior videtur ꝙ censeatur
pronunciasse vt arbitrator secundum Bal. in. d. l. non codi-
cillum ⁊ Ang. in disputatione preallegata qui dicunt ita cō
muniter seruari ⁊ Alexā. in consi. preallegato ac dn̄m Fely.
in. d. c. cum ex officij versicu. proxime allegato.

¶ Item ex predictis infertur ad id quod dixit Alexan. cōsi.
lv. incip. quoniam cā secunda colum. in prin. v. vol. ꝙ quādo
quis potest adiri vt iudex ordinarius inspecto iure cōmūi ⁊
vt specialis ex forma alicuius statuti qualiter fuerit aditus ⁊
ex quo capite processerit hoc colligitur ex modo procedēdi
quia si seruatus fuerit modus procedendi a statuto coraꝫ iu
dice speciali videbitur in dubio aditus iudex vt talis quod
prodest si coram iudice speciali non currat instantia ⁊ sit que
stio de eius lapsu.

¶ Sic ⁊ alias ex modo procedendi colligitur an summarie
an vero plenarie procedatur secundum gl. in clemen. sepe
in verbo non contradicentibus ⁊ in verbo partibus ⁊ ibi no-
tatur de verbo. signi. vbi etiam tradit an electa vna via pos
sit ad aliam rediri ⁊ dixit Bal. in. l. cum tibi per illum text.
C. de euict. ꝙ forma contractus declarat ius quod ex eo na
scitur ⁊ quantum obligationis seu iuris acquiratur ⁊ perci-
pi possit.

De īplemēte forme.

¶ Et sic stat firma conclusio ꝙ actus denominatur a forma
non obstante contraria vel diuersa verborum expressione ⁊
ꝙ magis attenditur forma ꝙ̄ verba ⁊ ꝙ potentior est forma
actus ꝙ̄ verborum expressio ad illius demonstrationem.

Fallentia.

¶ Fallit vt dictum fuit nisi appareat ꝙ non verba tantum
sed intentio disponentis repugnat. d. l. iurisgentium. §. qđ
fere. ff. de pactis ⁊. d. l. j. §. cum qui cum ibi notatis. ff. de cō
sti. pec. declarando vt ibi ⁊. l. j. ⁊. l. emptione ⁊ per totum. C.
plus va. quod agitur ⁊. l. multū interest. C. si qs al. vel si. ⁊. j.
proxima fallentia.

¶ Secundo fallit quando presumpta mens disponentis est
contraria non tamen expressa vt in contractibus quos ius
presumit fraudulenter eo modo conceptos vel vsurarios ex
deprauata mente contrahētium aut palliatos quāuis in for
ma licita concepti videantur non iudicantur secundum for-
mam sed secundum iuris presumptionem. c. in ciuitate vbi
Panor. ⁊ Jo. de Anna. vbi idem dicunt de contractibus si
mulatis vt in rubro ⁊ nigro. C. plus vale. quod agitur ⁊ in. c.
per tuas qui fi. sint legi. de quo in prece. fallentia.

¶ Ceterum est aduertendum ad id quod dicunt docto. i. l.
cum mora vbi Alex. in tertio notabili. C. de transa. post glo.
ibi ⁊ in. l. ex placito. C. de re. permu. ꝙ contractus innomina
ti cognoscuntur ex forma ineundi non ex forma implendi vt
ibi per eos. Et quando est dubium an quis voluerit testari i
scriptis vel nuncupatiue quia concurrit vtraq̄ forma quod
testamentum iudicabim⁹ dictum fuit aliquid supra eo. post
Cy. ⁊ doct. in. l. hac consultissima. §. per nuncupationem. C.
de testa. ⁊ Bar. ⁊ Pau. de cast. ac alios in. l. heredes palaꝫ
in prin. ff. de testa. ⁊ late per Sozi. consil. cxlij. volentes ꝙ si
non potest valere vt testamentum in scriptis forte quia defi
ciant alique solemnitates valeat vt testamentum nuncupa
tiuum cuꝫ non sint forme contrarie ⁊ incompassibiles sed di

uerse ⁊

uerse ⁊ compatibiles ⁊ non sit putandū ꝙ testator voluerit se astringere ad vnam viam testandi per quam suum iudiciū infringatur reprobata opinione Jo. de bronosebo qui contrarium dicebat ⁊ esse locum coniecturis ⁊ consequenter ꝙ coniecturare debeamus testatorem qui adhibuit aliquas ex solemnitatibus testamenti in scriptis voluisse in scriptis testari.

Ubi ꝯcurrūt simul forma essentialis ⁊ solēnitas.

¶ Et postremo circa hoc est aduertendum quia si cōcurrūt forma essentialis prout est institutio ⁊ exheredatio in vltima voluntate ⁊ forma solemnitatis prout sunt quinqꝫ testes ac tus iudicabitur factus virtute forme substantialis ita ꝙ instituens coram quinqꝫ testibus censeatur voluisse testari ⁊ non codicillari esto ꝙ talis voluntas non possit valere vt testamentum vt notatur in. d. l. non. codicillum maxime per Fulg. ⁊ Alex. licet ex benignitate receptum sit vt substitutio directa facta in codicillis obliquetur ⁊ trahatur ad fideicōmissum. l. sceuola cum materia. ff. ad trebel. faciūt ad hec que dixi. s. eo. effectu de eo qui pronunciat vt arbiter ⁊ arbitrator.

Forma magis attēdit ꝙ rō.

¶ Septimus effectus est quia magis attenditur forma ac solemnitas ꝙ rō legis vel statuti secundum Bal. cum quo cōmuniter scribentes post eum transeunt. ff. de libe. ⁊ posthu. in tantum vt si cessat ratio introductionis forme seu solemnitatum nihilominus vicietur actus sine illis celebratus vt ibi ⁊ facit hoc ad multa. Et licet ipse Bal. in. l. fi. in. ij. colū. versicu. no. ꝙ vbi. C. de fideicom. dicat ꝙ vbi cessat ratio solemnitatis eius probatio non est necessaria per illum tex. hoc procedit in casu illo speciali in odium mēdacis quo casu ius ita expresse disponit actum valere sine solemnitate in penam mendacii.

¶ Et supradictus effectus est intelligēdus procedere quādo forma adhibetur actu cui lex non resistit vt per Bal. in l. non dubium vltimo notabili. C. de legi. ⁊ ideo secundum Bal. Alex. ⁊ cōmuniter Modernos in. d. l. prima. ff. de lib. ⁊ posthu. si statutum pro forma exigat in instrumentis apponi nomen agnomen ⁊c. non sufficiet exprimere nomen singulare ⁊ indubitatū vt est gallo presbyter nisi agnomen etiam exprimatur alias viciatur actus ⁊ instrumentum vt alias dixi s. eo. in multis locis.

Act⁹ a forma recipit dnominationem.

¶ Octauus effectus est quia actus a forma capit denominationem ⁊ non a materia secundū Bal. in. l. iul. §. sed ⁊ si quis ff. ad exhi. per tex. notabilem in. l. si conuenerit. §. si quis. ff. de pigno. acti. vbi si pignorata fuerit silua nauis ex ea facta non dr̄ pignorata quia alia est silua alia est nauis propter diuersitatem forme ⁊ merito alio nomine nuncupantur cū nomina debeant esse rebus conuenientia. §. est ⁊ aliud insti. de dona. l. si idem. C. de codicil. ⁊ hoc dependet ab illo articulo an idem sit materia materiata cum materiante de quo dixi. s. articulo de cognitione forme dum tetigi de forma rerum inanimatarum ideo bene dicit Bald. in. l. solam tertia col. C. de testi. ꝙ actus attribuitur forme iuxta ea que dixi. s. eo. primo effectu ⁊. vi. ⁊ propterea Cu. consi. cxxviij. incip. hoc maxime propositum vltima colum. dixit ꝙ auctoritas mōete non ex materia tribuitur sed ex forma ita ꝙ eius principis esse dicatur cuius signum ⁊ impressionem seu imaginem habet iuxta. c. quod quidem prima questione prima inferēs ad falsificantes monetam vt illi demum dicantur principē offēdere qui peccant in monetam in qua est vultus seu signū principis quia princeps in forma defraudatur ⁊ decoloratur secus dicit esse in his qui alias in auro monetam falsificāt de quo nunc non est discutiendum.

¶ Et ad predicta facit quod diximus de testamento minus solemni vt non dicatur testamentum sed vltima voluntas. l. si vnus. C. de testa. ⁊ notat Bar. in. l. j. in rep. vltima colum. C. de sac. san. eccl. ⁊ in. l. nemo potest in princip. cōmen. ff. de lega. primo vbi alij ⁊ facit tex. in. l. si quis legatum in princi. vbi Bar. ff. de fal. vbi ex hoc ascribens sibi in tali testamēto non incidit in falsum lꝫ in contrarium faciat. l. hac consultissima. §. ex imperfecto vbi Bar. ⁊ alij. C. de testa. sic in sentētia minus solemniter lata. l. statutis. C. de sen. ex pericu. re. de quo dixi circa effectus forme omisse vbi principaliter cadit in quarto effectu ⁊ propterea secundum Ange. in consi. cxj. incipi. quidam petijt ⁊ seq. ⁊ in. l. qui restituere. ff. de rei vendi. ⁊ in. l. imperium. ff. de iuris. omni. iud. vbi alij quando vnum ⁊ idem ens habet effectum duplicis subiecti ⁊ formā alterius debet denominari a subiecto formali tāquam dignio ri ⁊ potentiori per. l. an inutilis in princip. cū ibi notatis. ff. de accept. ⁊ faciunt nota. in. l. ius ciuile. ff. de iusti. ⁊ iu. propter quod secundum Ange. vbi. s. lꝫ sententia lata in causa summaria diffiniat iuxta clemen. sepe de verbo. signific. non tamen dr̄ mera diffinitiua cum non feratur precedentibus ōbitis solemnitatibus nec in forma data per ius cōmune sententie mere diffinitiue ⁊ hanc opinionem sequitur Roma. in Rub. ff. de re iudi. ⁊ Anto. de But. in Rubrica. extra eo. ⁊ Alex. Are. ⁊ Moderni in. d. l. imperium cum concor. ibi per do. prece. meum allegatis ⁊ est de mente Bar. in. l. cicla. ff. de accus. vbi voluit ꝙ quando in sententie prolatiōe nō sunt necessarie solemnitates a iure requisite talis sententia sine solemnitatibus lata non dicatur mere diffinitiua quamuis Pau. de cast. velit oppositum in. d. l. imperium sed pro prima opiniōe facit. l. statutis. C. de senten. ex pericu. re. ꝙ sententia sine solemnitate lata nomen sententie habere nō mereatur quod secundum Bal. notabiliter in consi. cccc xxvij. primo volu. procedit etiam si talis sententia sit a partib⁹ approbata vbi non est seruata forma in procedēdo iuxta nota. in. l. prolatam. C. de senten. de quo latius dicetur. j. eo. secundo membro quarto effectu lꝫ dici possit ꝙ in. d. l. statutis cā non erat summaria nec talis vt procedi posset omissa solemnitate. Et predicta multū dependent ab illa materia an sublata solemnitate censeatur sublatum id quod cum solemnitate fit de qua dicā. j. eo. li. vel in materia meritus. Ad hec etiam facit quod dixit Ange. cum quo ibi transit Alexā. in l. quarta in prin. ff. de lega. primo de eo qui legauit terrā aratinam quam dixit se habere in certo loco seu iuxta ticium vt si ibi habeat vineam tantum non valeat legatum pro quo facit glo. iiij. ibidem in princip. quia attēditur forma ⁊ nō mā.

¶ Circa quod est aduertendum ꝙ in fundis non videat debere attendi nomen ex tali forma insurgens per. l. certo generi in prin. ff. de seruit. ru. predi. vbi dr̄ ꝙ constituta seruitute ad vineam meam debetur seruitus etiam si desinat eē vinea pro quo facit. l. si duorū fundorum ⁊. l. si in qualitate. ff. de act. empti. per que iura Fran. de aret. in. d. l. quarta. ff. de leg. primo dicit ꝙ esse fundum pratinum vineatum vel aratorium non est differentia substantialis inducens diuersitatem in corpore sed est differentia qualitatum que non alterat identitatem corporis nec mutat corpus ⁊ est de mente glo. in. d. l. certo generi in princip. cū qua transeunt magis cōmuniter doc. dū vult ꝙ appellatio vinee referatur ad vites ⁊ superficiem tantum ⁊ hoc aperte vult ibi tex. in versic. quod ea facit. l. quid tamen. §. non tantū. ff. qui. mo. vsusfru. amit. vbi constituto vsusfr. aree non perit vsusfr. lꝫ area redigatur ad vineam ⁊ econtra ꝗuis vsusfr. mutatiōe forme soleat extingui vt in. §. fi. insti. de vsufr. ⁊ in. d. l. quid tn̄. §. agri ⁊. §. certe quasi vinea non alteret naturam agri seu aree qd ideo procedit secundum glo. in. d. §. non tantum quia etiam in vinea sationes fiunt vel secundum glo. in. d. l. certo generi in princip. quia ad solum ⁊ ipsum fundū continens vites non autem ad ipsas vites fundo contētas in dubio videtur haberi consideratio ⁊ hanc interpretationem cum lex ꝯplectetur vlterius querere non licet de qua materia latius dicere continget in seq. membro.

¶ Et predicta cōclusio ꝙ actus denominetur a forma ⁊ nō a materia cōprobatur ex his que dicta sunt in primo ⁊. vi. effectu. Et est limitanda iuxta ibi dicta ⁊ secundum limitationes relatas in. vi. effectu. Item ꝯfert ad decisionē tactā per Pau. de ca. ⁊ Alexan. in tertia colum. i. l. nemo potest ff. de lega. primo cum concordan. allegatis ꝙ si testator heredē instituit solēniter ⁊ cū solēnitate i testō reqsita ⁊ dixit ꝙ volebat valere vt codicillum nihilomin⁹ valebit vt testm̄ de cui⁹ vītate tetigi i articulo qs possit dar formā circa finē.

¶ Nonus effectus est quia forma declarat quiditatē rei vt in primo effectu apparet ac. vj. ⁊. viij. Item qualitatem ⁊ efficaciam actus. Ita ꝙ forma cōtractus declaret ius quod ex eo nascitur ⁊ quātum obligationis seu iuris acquiratur ⁊ percipi possit vt dixi in sexto effectu allegando Bald. in. l. cum tibi per illum tex. C. de euict. faciunt que dicunt doct. de viribus tenoris scripture ⁊ contractus ⁊ ꝙ tenor in omni materia sit inspiciendus.

Solēniter factū dr̄ legitē factum.

¶ Decimus effectus est quia solemniter factum dr̄ canonice ⁊ legitime ac iuste factū ⁊ magis ⁊ minus secundū quod maior ⁊ minor solemnitas a iure exigitur vt dictum fuit. s. eo. de cognitiōe forme in preludijs ⁊. s. quotuplex sit forma.

ideo glo. ⁊

ideo glo. et Pau. de cast. in. l. j. ff. de testa. dicunt testamentum solemniter factum dici iuste factum exponendo verbū iusta sententia appositum in diffinitione testamenti pro solēni de quo. j. circa defectus forme sed hoc posset aliquem decipere quia vt videmus in sententijs sententia dr̄ nulla que caret solennitate ac etiam iniusta. l. quarta. §. condemnatum cum materia. ff. de re iudi. et quod habetur in. l. prolatam. C. de senten. et inter. iunctis predictis sed econuerso snīa habēs solēnitates si est contra ius partis nō est iusta sed iniusta.

Solēniter factū ipso iure nō viciatur

¶ Undecimus effectus est contractus solemniter factus ipso iure non viciatur pretextu false cause licet possit peti restit. in integrum vt si seruata solēnitate requisita alienetur res ecclesie vel minoris quia licet subsit lesio nō valet alienatio vt. s. eo. aliquando dixi per no. in. l. cū hi. §. si pretor iuncto. §. vult ergo. ff. de transa. et auctē. hoc ius porrectum. C. de sac. san. eccl. et late per Angel. de Are. in. §. semel insti. qui et ex qui. cau. ma. non possunt cum concordan. alias. s. eo. allegatis et infra in limitationibus allegādis ad regulam q forma non seruata actus sit nullus et Ange. are. vbi. s. examinat d sententia et decreto quando ex falsa causa viciētur et de multis alijs que ex falsa causa vicianturr de quibus per Barto. in. l. demonstratio. §. quod autem. ff. de conditio. et demon. et Alexā. in. l. qui rome. §. duo fratres. ff. de verbo. obliga. et in locis vulgaribus.

Nō nocet seruare formā etiam vbi nō est necessaria

¶ Duodecimus effectus est quia non nocet seruare formā etiam vbi non oportet secundum Innocen. in. c. nouit in pri. de iudi. facit quia habundans cautella non nocet. l. testamētum non ideo minus cum concordan. C. de testa. hinc secundum Bald. in. l. obseruare. §. proficisci. xiiij. questione. ff. de offi. proconsul. si statutum relaxet in aliquo processu formam et nihilominus seruetur forma valet processus facit quod dixit Cy. in. l. hac consultissima. §. p nuncupationem prima. q. C. qui testa. fa. pos. quem retuli. s. in sexto effectu de eo q nō adhibuit omnes solēnitates requisitas in testamento in scriptis vt faciat testamentum validum tanquam nuncupatiuū si habet solemnitates nuncupatiui de qua materia dicetur latius. j. in membro sequen. de effectibus forme omisse.

Solēniter factū psumitur vtilit factum.

¶ Decimustertius effectus quia contractus solemniter celebratus presumitur vtiliter celebratus et cedere in cōmodū ecclesie minoris vel populi e contra minus solemniter celebratus presumitur illis damnosus vt. j. circa effectus forme omisse in. xiiij. effectu.

¶ Secundo membro huius articuli principalis in quo tradendi sunt effectus insurgentes ob formam vel solennitatē omissam occurrunt mihi infrascripti effectus.

Vitium forme ē fortius q̄ materie

¶ Et primo q forma non seruata actus est nullus quem passum quia est discussus et continet multos subalternos effectus multas q habet ampliationes et limitatiōes reseruabo examinandum pro vltimo effectu.

¶ Secundus effectus forme nō seruate vel solemnitatis nō adhibite est quia vicium forme est fortius q̄ vitium materie aut cause secundum Bald. et Imol. ac doct. in. l. ex diuerso. §. primo. ff. solu. ma. cū defectus aut vicium forme inficiat et viciet actum sicut error expressus in sententia secus autem est in vicio materie sicut error vellatus in sententia quo cāu est error in materia vt ibi per eos de quo etiam pulchre per Bal. et Pau. de cast. in. l. j. C. de erro. cat. et per Fely. in. c. inter ceteras prima colum. de re iudi. et facit. l. ij. et fi. C. de edi. di. adri. tol. et. l. si quis legatum. ff. de sil. et. l. si quis aliquid. §. testamento. ff. de penis et ideo secundum Panor. in. c. olim vij. col. in fi. de re iudi. plus inficit iniusticia forme q̄ cause vt videmus in sententia lata contra iusticiam partis que valet secus si sit minus solemnis vt ibi per eum et dixit Bal. in c. vasallus la. j. secunda colum. fi de feu. fue. contro. inter do. et agna. q fortius punitur peccans in forma q̄ in materia vt patet secundum eum in eo qui peccat circa solemnitatem inuentarij qui pūitur in toto q si peccet in materia q omittat aliquam rem ponere in inuentario punitur in illa parte. Ad quod etiam facit opinio illorum qui dicunt q vbi defectus et vicium est in materia si nō valet quod ago vt ago valet vt valere potest secus autem est vbi peccatum est in forma secūdum eos vt per Cy. et Alberi. de ro. in. l. non codicillum. C. de testa. quia secundum eos quicquid facit causa efficiens facit vt imprimat in formalitatem sequitur Alberi. de ro. l dictionario in verbo argumentum tertia colum. in fi. vbi dixit

Cā sola

q causa formalis est fortior q̄ materialis vel alia de quorum vltimo loco hic dictorum veritate patebit ex hijs que dicam j. eo. articulo et membro in. vij. ampliatione vbi late dicam an in hijs que sunt de forma et solemnitate si nō valet quod ago vt ago valeat vt valere potest reliqua ad comprobationem huius secūdi effectus dicent in proxime seq. effectu.

lis an sit fortior q̄ causa materialis.

Defect⁹ forme inducit defectū cōsensus.

¶ Tertius effectus est quia defectus solemnitatis et forme quandoq inducit defectum consensus vt quando statuentes statuerunt q non valeant eorum statuta nisi seruata tali forma vel solemnitate quia nisi seruent talem formam vel solēnitatem non valet statutum postea factum tanquam deficiat consensus virtute prioris statuti quāuis expresse derogare possent priori statuto vt per Bar. in repe. l. omnes populi i quarta questione tertie prin. ff. de iusti. et iur. et Bal. in. l. humanum tertia colum. C. de legi. cum concordan. de quib⁹ p Alex. in. l. j. in princip. secunda colum. ff. ad leg. fal. et per. d. meum Jas. in. l. j. in vltima colum. ff. de legi. et simile patet l testatore qui dixit nolle valere sequens testamētum si quod fecerit nisi tale quid sit in eo appositum. l. si quis in princip. testamenti cum ibi notatis. ff. de lega. tertio et. l. si mihi et tibi. §. in legatis cum ibi notatis. ff. de lega. primo et dicam. j. eo. articulo in vltimo effectu in. xl. fallentia licet soleant eē diuersa defectus voluntatis et defectus forme seu solemnitatis vt per Bar. et doct. in. l. hac consultissima. §. ex imperfecto. C. de testa. et in. l. si is qui. ff. eo. vbi Bal. dicit q defectus consensus solet esse fortior q̄ defectus forme vt patet in. d. §. ex imperfecto. Et pro verificatione huius tertij effectus facit quod dixit Bal. in Rubrica. C. de insti. prima col. versi. et q̄uis et seq. vbi dixit q deficiente causa formali vel materiali deficit consensus et facit. l. j. §. si quis ita. ff. de ver. obliga. vbi tex. apertus quo ad formam deficientem vt indicat defectum consensus intelligendo vt ibi per Alexan. in ij. colum. et cōmuniter doct. quando quis intendebat facere actum sub certa tantum forma et non aliter vt etiam dicam j. eo. vltimo effectu. vij. ampliatione et faciunt que dixi. s. in articulo preceden. in versi. quītus effectus dum dixi q dans formā cēsetur alias non fuisse concessurus vel facturus.

Que carent forma carēt nomie et c.

¶ Quartus effectus est quia actus minus solemnis vel carens forma a iure tradita non habet proprie nomē tali actui impositum a iure dante formam et solemnitatem: vt videm⁹ in sentētia minus solēni et sine scriptis lata et nulla que nomē sententie habere non meretur. l. iij. C. de sen. ex pericu. reci. hinc secundum Bal. in. l. vnica. §. pro secundo ad fi. cōmen. C. de cadu. tol. illud quod non habet formam dr̄ pro nō scriptum: nam forma et ens conuertuntur et forma dispositionis non est aliud q̄ eius perfectio sicut forma naturalium nō ē aliud q̄ perfectio eorum de quo dicto sepe in hoc opere facio mentionem. Et ad illud de sententia sine iuris solemnitatibus lata q non veniat proprie appellatōe sententie esto q simus in casu in quo ius permittat illam sine talibus solēnitatibus ferri aliqua dixi supra eo. in. viij. effectu forme adhibite ideo Bar. in rep. l. i. in vltima alias pen. colum. C. de sac. san. eccl. dixit q testamentum minus solēne et non habēs formam a iure traditam sed ea solum que secundum iusgentium conueniunt non dicitur testamentum sed vltima volūtas facit. l. si vnus. C. de testa. et ideo tex. in. l. hac consultissima. §. ex imperfecto. C. de testa. appellat testamentum liberibos minus solemniter factum et quod est a iure dispensatū vt possit fieri sine solemnitatibus iuris ciuilis testamentum imperfectum nec ascribens sibi aliquid in tali testamēto minus solemni et nullo incidit in falsum vt est tex. in. l. si quis legatum in princi. vbi Bar. ff. de falsis que materia latius examinatur per docto. maxime repetentes in. l. nemo potest. ff. de lega. primo et aliquid dixi. s. eo. in prece. membro in. viij. effectu forme omisse ad quod possunt videri que dicit Are. et Moderniores in. d. l. nemo potest et arbitror me dicturum in libro de legibus constitutionibus statutis et c. in articulo de derogatione legum vel statutorum.

Qd̄ fit extra formam censetur phibitum.

¶ Quintus effectus est quia quod fit extra formā censet regulariter prohibitum vt per Dy. in consi. xxvij. incip. an dominus et casatum allegat. l. cōficiuntur. §. codicillos. ff. d iur. co. et forte voluit allegare nō. in. l. diuus. §. licet eo. tit. Ex quo infert Dy. Ad statutum florentie disponēs q certi generis homines sint magnates vz illi in quorum domibus sunt milites de presenti vel a. xx. annis citra fuerunt qa illi qui non sunt de tali numero et conditione non sint magnates tanq̄ extra formā statuti existentes circa quod argui posset q hic

non tractet

non tractet de forma sed de mera dispositione principali ꝑmissionẽ ⁊ prohibitionem continente sed pro hoc effectu facit.c.prouida iuncto.c.quãuis de elect.in.vj.vbi quod fit ꝑter formam datam sup inquirẽda veritate vel calumnia cãe appellationis est nullum tanꝙ prohibitum ⁊ preter formaꝫ factum cum ibi cã ⁊ circunstantie eius ⁊ īquisitio illa sint tradite pro forma. Et de hoc effectu dixi.s.in quito effectu forme vel solemnitatis adhibite qui est ꝙ vbi aliquid apponit pro forma censetur ꝙ apponens non erat alias concessurus vel facturus aut mandaturus.

Nullitas rõne defectus forme dr̃ pena

¶ Sextus effectus est quia nullitas insurgens ex defectu solemnitatis seu forme largo modo dr̃ pena secundum Bart. in.l.pretor in prin.alias.§.j.ff.de oper.no.nun.cum concor. de quibus ibi per Alexã. ⁊ per Fely.in.c.ij.in secunda colũ. de testi.⁊ in.c.fi.in.x.col.versi.quarto fallit de consti. ſ3 proprie non est pena vt per Bal.in.l.non dubium prima col.in fi.C.de legi.⁊ Ro.in.d.l.pretor in prin.seu.§.primo ⁊ Gemi. in.c.fi.quarta colum.de electi.in sexto ⁊ Alex. ac Moder. in locis preallegatis ⁊ per Bar.Bal.Imo.⁊ late Alexan. in.l.turpia ī prin.ff.de leg.primo ⁊ q2 esset materia alibi tractanda ad eorum dicta pro nunc me remitto.

Defect⁹ forme delictũ ꝑsumi facit. ⁊ malã fidẽ.

¶ Septimus effectus est quia defectus solẽnitatis aut forme causat aut presumi facit delictum ⁊ dolum aut malamfidem vel peccatum in conscientia in omittente. Et iste ẽ pulcher passus habens contrarias decisiones in diuersis qõnibus. Et ꝙ causet ac presumi faciat delictum patet in.l.iubemus.C.de testa.vbi notarius rogatus de testamento omittens solẽnitates presumitur falsarius ꝑsumptiõe iuris ⁊ de iure ⁊ punitur pena falsi.⁊ ibi Cy.⁊ Alexã.⁊ scribentes ⁊ Bar.in.l.nulli.C.de actua ⁊ numera.li.xij.dicentes generaliter instr̃m carens debita solemnitate non carere suspitiõe falsi.notat Bal.in.l.quotiens.ff.de here.insti.⁊ i.l.fi.v.col. v.oppo.C.de edi.di.adri.tol. Et ideo quando rescriptũ nõ est in forma consueta eius forma arguit ipsius rescripti falsitatem secundum Specu.in titulo.de rescrip.presen.§.ratione autem forme versic.j.cum multis seq.⁊ illud de instr̃o ac de testamento volunt etiam Bar.in.l.si post diuisionem.C. de iur.⁊ fa.igno.⁊ in.l.si ex falsis vbi etiaꝫ Saly.C.de trãsa. ⁊ Bal.in.l.si veritas.C.de fideicom.⁊ ant.de prato in consi. inserto inter consi.Alex.consi.lxxiii.incipi.mutinensis prio volu.l3 aliqui ex predictis faciant differentiam inter omissam solemnitatem in testõ ⁊ in alio instr̃o per tex.⁊ no.l.d. l.iubemus de quo.j.eo.versic.dicetur. Sic ⁊ in malafide q2 faciens actum minus solemniter presumitur in malafide secundum glo.in verbo malafide in.l.j.C.de fi.instru.li.x.vbi hoc notant Bar.Nico.de neapo.ac cõmuniter scribentes q̃. glo.solet allegari ꝙ omissio forme inducit fraudis suspitionem ⁊ est tex.vbi hoc notat Bar.in aucten.qui res vbi etiã alij docto.C.de sac.san.eccl.⁊ Imol.in cle.prima.iij.col.de re.eccl.non alie.facit.l.cum plures.§.que bona vbi Bart. ff.de admi.tut.⁊ quod notat Panor.in.c.si diligenti de fo. compe.⁊ facit.c.qui contra de regul.iur.in.vj.⁊.l.quemadmodum.C.de agri.⁊ censi.li.xj. Sic ⁊ in peccato quo ad conscientiam quia secundum Bar.in.l.si quis pro eo.ff.de fideius.omittens solemnitatem a statuto requisitam peccat mortaliter ⁊ loquitur in solemnitate tradita a statuto in alienationibus seu contractibus minorum ⁊ mulierum quisꝙ enĩ tenetur sub pena peccati mortalis seruare dispositionem legis statuti vel constitutionis superioris vt ibi ⁊ per Barto. in.l.cum lex tertia colum.eo.titulo est tex.in.c.nam concupiscentiam vbi late de materia de consti.⁊ in.c.secundo de maio.⁊ obedi.⁊ in.c.quod precipitur.xiiij.questione prima notant archi.Io.an.⁊ Gemi.in.c.detestanda de conces.ꝑben.in.vj.⁊ Car.in cle.dudum.§.fi.de sepul.⁊ in cle.secunda vltima colũ.de vi.⁊ ho.cle. Et de statuto municipali notat Gemi.in.c.secundo in penul.colum.post glo.iij.de consti. in.vj. Sed ꝯcõtrarium faciunt nota.per Cu.in.l.an inutilis in principio.ff.de accept.⁊ per Alexã.in.l.j.§.si quis ita.ff. de verbo.obliga.dum volunt ꝙ faciens actum minus solemnem vel nullum presumatur in errore iuris ac per iuris errorem fecisse nisi secundum eos esset iurisperitus ar.l.ij.§.seruius sulpitius.ff.de orig.iur.⁊ licet dicatur ꝙ omnes debẽt scire iura.l.leges sacratissime.C.de legi.istud secundum eos in proposito intelligitur eo quia debent imperiti informari a peritis.l.in bonorum vbi Bartol.ff.de bono.pos.secundum ta.⁊.l.ij.§.regula.ff.de iur.⁊ fa.igno.⁊ secundum Bald.⁊ Paul.de ca.in.l.nemo martires.C.de sac.san.eccle.ille qui facit contra prohibitionem.l.vel statuti in concernentibus formam vel solemnitatem vt quando statutum prohibet fieri contractus per mulieres sine consensu propinquorum non delinquit nec peccat nec venit puniendus qui contrahit sine tali forma vel non interueniente tali consensu nisi secunduꝫ Barba.consilio.xj.in quinta colum.primo volu.ex contemptu omitteret per iura per eum allegata ⁊ notat Gemi.in. d.c.sacerdos secunda.q.vii.⁊ Car.in cle.prima.ix.q.de eta. ⁊ qua ⁊ in cle.prima.xxviii.q.de priuile.cum concor.de quibus per Fely.in.c.quoniam contra.vj.col.de proba.⁊ in.c. canonum statuta.xv.col.versi.⁊ inducitur de consti.facit qđ dicã.j.eo.vltimo effectu.xij.limitatõe ꝙ quo ad deuꝫ actus factus forma vel solemnitate legis vel statuti non adhibita non est nullus vt ꝑ Panor.in.c.porrectũ ī fi.cõmẽ.õ regul. ⁊ Innocen.in.c.quia plerisꝙ de imu.eccle.cum concor.in.d. limitatione allegandis. Et illud quod dicitur de notario solemnitates omittente vt incidat in penam falsi tanquaꝫ presumptione iuris ⁊ de iure fuerit in dolo procedit in casibus ī iure expressis propter dolum presumptum vt in instrumẽto testamenti dicitur in.d.l.iubemus.C.de testa.⁊ in casu.d.l. nulli vbi Bar.C.de nume.⁊ actu.li.xij.secundum Bart.i.l. omnes per illum tex.C.de peti.ho.subla.li.x.⁊ Bal.in.d.l. si veritas.C.de fideicom.⁊ Imol.in.d.l.quotiẽs.ff.de here. insti.⁊ Saly.Fulg.Alexã.⁊ cõmuniter scribentes in.d.l.iubemus ⁊ Anto.de prato.consil.preallegato ideo secundum Bal.in.l.cirographis.C.si cer.peta. Illud quod dici solet paria esse ꝙ instrumentum sit minus solemne ⁊ falsum procedit quo ad vim probationis non autem quo ad vim punitionis nisi in casibus in iure expressis per nota.in.§.quia vero leonis in aucten.de non alie.vult etiam Bar.ac Bal.in.d. l.si post diuisionem.C.de iu.⁊ fa.igno.⁊ Ro.in.l.cum putarẽ prope fi.cõmen.ff.fami.her.⁊ dixit Pe.de ancha.in consil. cclxxx.incip.tria principaliter sequendo ꝑdictam falam ꝙ si notarius omittat scribere instr̃m fm ordinem consuetũ per hoc non est suspectũ de falso ⁊ ista pars fm Modernos i.c. ex litteris de fi.instru.⁊ maxime Fely.in tertia col.versi.sed limita vt sustentabilis ꝯtuis multi docto.quos.s.retuli teneant ꝙ omissio solemnitatis semper inducat presumptiõeꝫ doli prout maxime tenuit Bar.i.d.l.nulli.C.de actu.⁊ nu. ⁊ Bal.in.d.l.iubemus ⁊ in.d.l.quotiens ⁊ Pau.de ca.consilio.ccxvij.incip.ad primum quesitum ⁊ cum ista opinione ẽt transit domin⁹ meus Ias.in.d.l.iubemus facit q2 falsum nõ cõmittitur sine dolo.l.nec exemplũ.C.de fal.⁊ dolus regulr̃ non presumitur maxie in notario vt per Bar.⁊ alios in.d.l. quotiens in prin.ff.de here.insti.⁊ Fely.d.c.ex litteris.iii. col.⁊ errare circa ea que sunt iuris nõ est dolus sed culpa.l. late culpe.ff.de verbo.signi.l.in actionibus cum ibi notatis ff.de in li.iur.Bar.in.l.quoduetua.ff.de pos.docto.in.l.minus.C.qui admit.cum concor.de quibus per.d.meum Iaso. in.l.quod te.ff.si cer.pe.plus dixit Bal.i.d.l.iubemus col. fi.post Rizar.malum ꝙ tex.in.d.l.iubemus ꝑsumẽs falsum in notario omittente solemnitates in instrumento testamenti procedit in duobus tantum casibus primus quãdo forma non fuit in testamẽto seruata ⁊ tamen notarius attestatur illam fuisse seruatam secundo quando fuit in veritate seruata ⁊ notarius in instrumento omisit vt testamentuꝫ infringatur alias autem fm eos ꝯtuis notarius omisisset solemnitatem nõ puniretur de falso q2 ex dolo presumpto falsum non cõmittitur.d.l.nec exemplum ⁊ ita etiam tenet Fulg.in.d. l.iubemus dicẽs ꝙ iste sensus est humanior licet alij omnes in dicta.l.iubemus ⁊ Bartol.in.d.l.si librarius circa medium cõmen.ff.de regu.iur.⁊ Bartol.ac Bald.in.d.l.si post diuisionem teneant ꝙ notarius indistincte puniatur pena falsi omittendo solẽnitatẽ testamenti in instrumẽto testamẽti de quo etiam per Ang.are.instit.de testa.in fi.princip.

Doli ꝑsumptio

¶ Ex his patet ꝙ licet omissio solemnitatis ⁊ forme quandoꝙ causet ⁊ ꝑsumi faciat dolũ malãfidẽ delictũ ⁊ peccatũ i ꝯscia tñ regulr̃ ẽ ꝯriũ q2 ꝑsumit solẽnitas omissa vel bõafide vel ꝑ errorẽ nec causet peccatum aut delictuꝫ.

¶ Fallit vbi lex expsse presumit vel notat ꝯriũ vt dictũ fuit in casu.l.iubemus ⁊.d.l.nulli.

¶ Item fallit in materia peccati ⁊ ꝯscientie in eo qui ex necessitate officij vel debito actũ facit q2 iste peccat in cõscientia saltẽ vt teneatur pti lese ad interesse vt in notario q facit instrumentum rõne defectus solẽnitatis ⁊ per culpam suam

Tractatus de forma ⁊ solēnitate.

vel errorē extra casus in quibus ius p̄sumit in eo falsitatem q̄ tenet parti lese ad interesse ⁊ generaliter vbicunq; cōmittit errorē in sbalibus instri ſm Pe. de anch. in. d. ↄsi. cclxxx. ⁊ Bar. ac Bal. in. l. fi. per illum tex. C. de magi. ↄue. ⁊ Bar. in. l. fi. post medium cōmē. ff. de tabu. exhi. ⁊ Bar. l. l. imperator vbi ēt Bal. vi. col. ff. de sta. bo. ⁊ Bar. in. l. generali. C. de tabu. li. x. ⁊ dicunt Bal. ⁊ Ang. in. l. vbi exigitur. ff. de edē. q̄ notarius tenet solum de dolo ⁊ lata culpa ⁊ q̄ extra hoc est imputādum ei q talē assumpsit sicut dicimus in messore. l. i. §. hec actio cū. l. seq. ff. si mē. fal. mo. dix. Et credo q̄ iudex faciens act anulla fortius teneatur q̄ notarius q̄ notarius est voluntarius in electione ⁊ iudex necessarius nisi ex cā sus pitōis. l. apertissimū. C. de iudi. Sic ēt ↄfessor ⁊ baptizans peccabunt omittendo solemnia ⁊ necessaria pro forma ⁊ sic de similibus ⁊ circa hanc fallentiam sunt attendenda que dixit Bal. in rub. C. de fi. instru. v. col. versi. dixi tertio q̄ quedaz sunt prohibita fieri aliter q̄ ius disponat pp̄ falsitatis p̄sumptionem ⁊ notarius aliter faciens pena falsi punitur. d. l. iubemus quedam sunt prohibita ratiōe alicuius solemnitatis vel fauoris ⁊ tunc non punitur pena falsi sed extra ordinem vt notatur in. d. §. qui vero leonis ⁊ de hac pena extraordinaria ita ēt dixit Bar. in. d. l. omnes ⁊ Alex. d. l. iubemus notarius autē qui solemnia adhibuit tpe instri ⁊ in instro extrāter omisit non punit ſm Bartol. in. d. l. quotiens ⁊ in. d. l. si librarius.

¶ Fallit ēt vbi partes vel earū altera non obseruant formaz vel solēnitatē ex ↄtēptu q̄ est peccatum saltē in ↄscientia vt dictū fuit qd̄ procedit in materia in qua pōt cadere ↄtēptus q̄ si ego volēs testari dicā non curo adhibere solēnitates valeat testm̄ vel non valeat non peccarem q̄ hoc est in arbitrij mei potestate ⁊ facit. l. codicillis. §. fi. ff. de leg. ij. cum simili ⁊ notat Bar. in. l. sed ⁊ si lege. §. scire. ff. de peti. here. Simile si ↄbam cū muliere prohibita ↄhere sine consensu propinquorum non adhibito propinquorum consensu q̄ nō pecco ex hoc q̄ faciam talē ↄtum nullum vt dicunt Bal. ⁊ Pau. de cast. in. d. l. nemo martires nisi aliunde sim in dolo q̄ est in potestate facientium ↄtum ita facere hoc est actū validū vel nullum solemnem vel non solemnez bn̄ fateor q̄ si muliere credente se teneri ad obseruantiam que sit lesa queram executionem contractus q̄ non contractus sed executio cōtinebit peccatū nec tunc attenditur an quis sit peritus vel nō.

¶ Itē fallit vbi quis est iurisperitus q̄ si omittat solemnia p̄sumit in mala fide vz in actu i quo in nō perito nō presumeretur ⁊ in quo attendi de iure deberet an actus esset bona vel mala fide factus p iura ad hoc. s. allegata distinguēdo vt p Bar. in. d. l. sed ⁊ si lege. §. scire. ff. de peti. here. vbi dixit q̄ quedam sunt iura prohibentia vel interdicentia aliquid fieri sine certa solemnitate vel nisi certo modo vel alias ⁊ tunc q ↄ facit presumi potest in mala fide. d. l. quemadmodum ⁊. d. c. qui ↄ ⁊. d. auten. qui res cum ibi notatis ⁊. c. ad audientiā de re. eccle. non alie.

¶ Quedā aūt sunt iura que non prohibent sed actui nō assistunt nec resistunt vt pz in testō minus solemni cui lex nō resistit nec ēt assistit ⁊ tunc errans in tali iure vel non seruans solemnia ēt scienter non presumitur in mala fide. d. §. scire cū iuribus precallegatis lz etiam non presumatur in bōa fide. d. c. qui contra cum inter bonam fidem ⁊ malam sit dare medium vt notatur in. l. j. C. de acqui. pos. ⁊ in. l. iij. §. fi. ff. eo. titu. vtilitas est cum tractatur de acquisitione fructuuz in qua cōsideratur an possidens ⁊ fructus percipiens in re aliena fuerit in non mala fide quāuis etiam non fuerit in bona ⁊ in prescriptione in qua consideratur an quis sit in bona fide vt per Bar. in. d. §. scire ⁊ Alex. consi. lxxiij. incip. viso themate vltima colum. secundo volu. ⁊ latissime per Fely. in. c. de quarta versi. secunda doctrina ⁊ versi. limita. secundo de prescri. in. viij. ⁊. ix. col. vbi tractat de errore iuris circa titulum nullum tam quo ad acquisitionem fructuum q̄ quo ad prescriptionem iunctis etiam hijs que dicunt doct. in. c. cum causa vbi Panor. in pen. ⁊ vltima colum. ⁊ Fely. in. viij. ⁊. ix. col. versicu. considera bene ⁊ versicu. respectu autem fructuum de re iudi. vbi concludunt q̄ in alienatione rei ecclesiastice minus solemniter facta quis non lucratur fructus quia ius resistit tali alienationi nisi forte subesset probabilis error facti vt quia emptor iusta ratione motus putasset interuenisse solemnitatem que non interuenisset iuxta no. per Angel. in. l. quecunque. ff. de publi. Item potest esse vtilitas ratione p̄cij dati pro re minus solemniter alienata repetendi quia attendi solet quo ad hoc bona ⁊ mala fides exbursantis vt per Panor. ⁊ Fely. d. c. cum causa locis precallegatis ⁊ dicam. j. in vltimo effectu in. xviij. limitatione. Et p̄dicta procederent vbi iuris error releuat: nam vbi non releuat nihil ad rem qd̄ q̄i sit traditur. In p̄dictis locis ⁊ in. l. iuris. C. de iuris. ⁊ fa. igno. vbi Bal. in fi. cōmen. ac Saly. Ful. Pau. de ca. Alex. ⁊ cōiter docto. dicunt q̄ iuris error regulariter non prodest in hijs que sunt de forma nec releuat etiam rusticum vel mulierem quominus actus sit nullus. Quod autem dictum est in iurisperito vt presumatur in mala fide posset limitari tamen in eo q̄ in illo quem iura volunt debere consulere peritiores nisi erraret i iure obscuro vel insitato vel in articulo multū difficili aut de apicibus iuris q̄ tunc in eo mala fides nō presumeretur cum consuetudo etiam contra ius inducat probabile dubium ⁊ causet bonam fidem vt per Imol. in. d. clemē. prima in. iii. col. cum concordan. traditis per Fely. in. d. c. cū causa in. ix. colum. in fi. ⁊ in. d. c. de quarta in. ix. colū. prima limi. ⁊ per doct. in. d. l. iuris. C. qui admit. ⁊ facit glo. institu. de oblig. que ex quasi deli. in prin. dum loquitur de iudice errāte i casu obscuro. Et tractat Fely. in. d. c. de quarta. ix. col. j. limitatione post iuristas i. d. l. iuris quomodo q̄s sit tutus consulendo peritiores vel si peritorū copia haberi nō possit reliqua dicentur in seq. effectu ⁊. j. eod. in limitationibus ad vltimum effectum in. xv. limitatione.

¶ Octauus effectus est quia defectus solemnitatis aut forme quandoq; releuat ne quis incidat in penam vbi illis adhibitis incidisset vt videmus in emphiteota alienatione rē emphiteoticam irrequisito dn̄o directo non adhibita solemnitate a iure requisita in ↄtu puta in muliere que sine ↄsensu propinquorum ex forma statuti alienare vel ↄhere nō potest: nam si alienet dn̄o irrequisito rē emphiteoticā sine solēnitate interuentus propinquorum nō cadet a iure suo ex tali ↄtu minus solēni ⁊ nullo vt per Bal. in. l. ij. C. de epi. au. cum concor. de quibus per. d. meum Iaso. in. l. fi. in vltimis chartis. C. de iure emphi. ⁊ hic possent multa adduci q̄ pēa nō cōmittitur ex actu de iure nullo quam materiam q̄ p̄ni est extrauagans ⁊ alibi foret examinanda non transporto sz possunt videri que dicunt super ipsa materia Bar. ⁊ doct. i. l. vbi pactū. C. de trāsa. cū concor. ibi adductis maxime p dn̄z meū Ias. in antepe. col. cū. ij. seq. ⁊ firmi. in tract. gabellarum in tertia parte octaue prin. in. xxxii. q. vltra ea q̄ dicām. j. eo. vltimo effectu in. xv. limitatione. Et ad hoc facit quod dicimus de bannito minus solēniter q̄ si occidat ab eo qui est in bona fide stante statuto q̄ bannitus possit impune offendi nihilominus euadet occidens penam iuris impositā occidenti aliū distinguendo vt per Bar. in. l. fi. ff. de adul. ⁊ p Ang. in. l. iiij. §. condemnatum cum concor. ibi traditis per Alex. ff. de re iudi. de quo etiam per Bart. in. l. iij. §. si seruus vbi alij. ff. de acqui. pos. ⁊ per Gandi. in rub. de bannitis. v. col. vbi multa bona dicit ad propositum. Et ad hunc effectuz ēt faciunt nota. in. l. iuste. ff. de acqui. pos. de iussu iudicis minus solēniter emanante an excuset a pena in quo doct. ibi cōiter concludūt q̄ decretū iudicis minus rite procedens est nullū pp̄ defectum solemnitatis ⁊ aliq voluerunt q̄ excuset a pena cuius tn̄ ↄrium ibi tenuit Bart. in fi. cōmē. cū quo cōiter trāseūt doct. eo q̄ ignorare iura est lata culpa nisi vbi essemus in casu in quo iuris ignorātia tolleraf qd̄ qn̄ sit tradit ibi alex. ā. pen. col. ⁊ late dico i tract. de legibus ↄstōnibus statutis ⁊c. in articulo de transgressoribus. ll.

Defectus forme qn̄q; releuat a pēa

¶ Nonus effectus est quia promissio ac iuris dispositio circa aliquid vel circa aliquem actum non trahitur ad minus solemne sz intelligit de valido ⁊ solēni non autē de minus solemni ⁊ nullo. l. non putauit. §. non queris. ff. de bo. pos. ↄ ta. ⁊ p ea que dicta sunt i p̄cedēti effectu ⁊ per iura que ad hoc propositum allegabo. j. in vltimo effectu post nota. per docto. l. l. iiij. §. condēnatum. ff. de re. iu. ⁊ ibi dicā q̄ statutū loquēs de ↄtumace intelligitur de eo qui est rite contumax ⁊ de bannito de eo qui est rite bānitus ⁊ de procuratore q̄ intelligat de solēni ⁊ de instr̄is insinuandis intelligitur de solēnibus cuz alijs concor. ⁊ est passus ēt continens materiaz pro parte extrauagantē videlicet dū generaliter querimus an dispositio intelligaf de actibus validis alibi deo duce tractanda.

Dispositio itelligit de actu solēni.

¶ Decimus effectus est q̄ qui formam seruare contēnit df recusare facere actum vt est tex. notabilis in. l. nonnunq̄. ff. de colla. bo. vbi text. dicit q̄ bo. possessionem repudiare videtur qui

Qui n̄ vult suari formā df nolle facere actum

detur qui formam bo. possessionis petende seruare contēnit ⁊ approbare actū nō presumitur qui solēnitatē nō admittit lu cas l.l.j.i.ij.ꝑsum.C.ð q̄sto.li.xij.

¶ An āt sit licitū pēitere ⁊ licita sit variatio tex. ibi dicit ꝙ sic ⁊ patet in.c.q̄ꝗ de elec.in.vj. vbi eligentes non seruata forma electionis non priuantur iure eligendi ipso iure sed ð mum secuta snīa ita ꝙ secundum doct. ibi ⁊ in.c.q̄ ꝑꝑ i pri. eo.ti.in antiquis ⁊ Panor. in.c.publicato pen. col.eo.titu. ēt in antiquis electio solemniter facta ante snīam priuatōis teneat ð quo dico.j.in limitatōib⁹ ad istā regulā.xlj.seu.xlij. limitatione faciunt que dicētur in sequenti effectu ideo tex. in.c.pisanis alias ḟi.de resti.spo. dixit ꝙ non sufficit iplemētum facti nisi cum forma tradita impleatur.

Negās solēnitatē dr̄ actū iprobare ⁊ nō pōt se ex eo iuuaṙ.

¶ Undecimus effectus est q̄ negans solēnitates vel formā lʒ confiteatur factum dr̄ nihilominus factum improbare ⁊ impugnare ita ꝙ ex eo iuuare se non potest q̄ in tali militat dispositio.c.ex eo de regu.iu.in.vj. secundum Bar. in.l. decem in ḟi. cōmen.ff.de verbo.obli. vbi dicit ꝙ si pupillus me a debito liberauerit ⁊ ipso petente nihilomin⁹ debitū ego excipiam ꝙ me liberauit ⁊ pupillus maior factus neget solēnitates debitas in liberatione interuenisse ita ꝙ dicat liberationem ⁊ eius nullitatem ⁊ velit postea probare debitum ex his ⁊ ex mea exceptione aut confessione hoc non poterit q̄ sicut ille qui omnino negat factuʒ non potest pro se ex eo presumptionem assumere sic nec qui negat de iure valere.l. post legatū in prīc.ff.ð his qui. vt indi. vbi qui dicit testm̄ non solemne vel de iure non valere quādiu ita dicit ⁊ non ð sistit non potest legatum ex eo petere referēdo illum tex. ad expositionem gl. ⁊ Bar. ibi ⁊ isto mō est declarādus iste.xj. effectus ⁊ cum hac snīa transit Fran. de are. in.d.l. decē l an tepe.col.versi.iiij.adde vbi damnat decisionē Bart. que vr̄ in oppositum in.l.non vtique.ff.de excep. vbi vult Barto. ꝙ si minor fatetur liberationem a se factam sed dicit eā esse nudam nihilominus potest se fundare ex positione aduersarij quod non est verum ſm are. per predicta. Est autē circa hoc aduertendum dum Bar. in.d.l.post legatum in princi. iij.col.versi.sed quero de rōne vult ꝙ ille qui dicit testm̄ nō solemne lʒ impugnet factum hoc est testm̄ cuius non assistit nisi habeat solemnitates nō tamen dr̄ impugnare factū nec negare iudicium vel voluntatē defuncti fuisse talem sicut ille qui dicit testm̄ falsum vel inofficiosum q̄ ne videat Bar. 𝔠trari huic.xj.effectui est intelligendus ꝙ non dr̄ negās solēnitatem testm̄ impugnare prout est facti quia prout est qd iuris bene impugnat ita ꝙ validitatem impugnet non autē facti veritatem ⁊ ideo pendente tali impugnatione si petat legatum sibi in tali testō factum tanꝗ contrarius est repellendus secundum Bar. in.d.l.post legatum in prin. marie ī tertia col. versi.extra glo. ⁊ versi. sed quero si dixi. differunt enim fateri factum ⁊ non ius q̄ ex tali confessione quātūcunq iurata non oritur actio ſm bal. in.l.ḟi.ij.col.versi.item no. C.de fideicom. ⁊ dixit Bal. in.d.l.ḟi.in primo notabili ꝙ mēdat solēnitatis auxilium non implorat nec potest vti affirmatione partis qui totuʒ negauit de cuius.l.ḟi. intellectu dicam.j.eo.in.xxiiij.limitatione ⁊ sic vult ibi Bal. ꝙ negans factum quod minus solēniter fuit celebratum non potest vti assertione partis. Item refert an quis neget factum an qualitatem facti vel accidentia vt per Bal. in.c. series de testi. ⁊ in.l.j.in ḟi.cōmen.C.de confes. ⁊ an qs neget simpliciter an limitatiue in.l.si quis inficiatus.ff.depoṡi. Bar. in.d.l.post legatum in prin.pen.col. Anto. de But. in.c.cum olim.xij. col.versi.secundo casu de censi. Pe. de anch.consi.ccuij.incipien.iudex pen.colū. Cardi.consi.xxxiij.incipien.punctus questionis est ticius debitor cum concor. reliqua ad propositum colligi possunt ex no.in.d.c.ex eo de regu.iur.in.vj.cuius materiam colligit Fely. in.c.ceterum versi.regula ex eo de rescrip. ⁊ dixit Bal. in.l.si filius per illum tex.ff.de here. insti. ꝙ substitutus vulgaris potest petere cassari institutionem tanꝗ non insinuatā ex forma statuti ⁊ se admitti ex vulgari substitutione non obstante ꝙ impugnet testamentum in institutione cum tex. ille velit ꝙ filius preteritus ī primo gradu ⁊ in secundo gradu vulgariter substitutus possit institutionem impugnare ⁊ nullam dicere ⁊ petere se ex substitutione admitti ratio quia testamētum potest incipere a scdo gradu faciunt que dicam in seq. limitatione de transgressore forme statuti vt non possit se ex illo iuuare.

¶ Duodecimus effectus est quia transgressor forme nō pōt se iuuare ex dispositione formam vel solemnitatem inducente seu tradente.l.ḟi.§.si vero postꝗ.C.de iure deli. vbi ille q non seruat formam traditaʒ a iure heredibus conficiētibus inuentarium non gaudet bn̄ficio illius legis indulto heredibus inuentarium conficientibus hi enim videntur inuitari giudicio paruerint.l.cuʒ pater.§.libertis.ff.de lega.ij. ⁊ nō est dignus lege qui cōmittit in legem.l.auxiliū.ff.de minor. cum concor. de quibus per glo. in.d.§.si vero postꝗ facit.l. nonnunꝗ.ff.de colla. bono. de qua dixi.s.in.x.effectu hinc dixit Signo. de home.consi.cclv.pe.col. ꝙ trāsgressores forme statuti non possunt se ex illo iuuare ⁊ dixit Spec. in titu. de aduo.§.hic dicendum versi.cum autem ꝙ res informata priuilegio caret.l.quicquid.ff.de acqui.re.do. ⁊ c.quod non est formatum ⁊.c.moises.xxxi.q.ij. ⁊ non sufficit fieri quod per rescriptum mādatur fieri nisi fiat ſm formam p rescriptū traditam.c.pisanis de resti.spoli. ⁊ plura alia numero quasi infinita ad hoc adduci possent quorum multa sunt ī hoc opere sparsa ⁊ maxime in articulo de implemento forme.

Trāsgressor forme nō pōt se ex illo actu iuuare.

¶ Decimustertius effectus est q̄ vltra formā cōmissiōis quis non obligatur nec hʒ facultatē.l.j.§.igitur.ff.de exer.l. sed ⁊ pupillus.§.2dō.ff.de instit.l.non distinguemus.§.de offō ff.de arbi.limitando vt ibi ⁊ in.l.ij.ff.de iuris.om.iu. facit ēt c.pisanis ð resti.spol. cū materia cum ꝑꝑ celeritatem īpressorū non det mihi tempus latius hunc effectum cōmentandi.

Ultra formā 𝔠missionis q̄s nō obligatur nec hʒ facultatē.

¶ Decimusquartus effectus est ꝙ vbi non est seruata integralis forme cōgruitas ibi nō ꝑsumit vtilitas sed dānositas puta populi vel ecclie vt p Bal. i.l.l.quecunꝗ.ij.col.v.scias tū.C.de bo.q̄ li. Et idē in minore vult Bar. i.l.j.C.de solu. ⁊ lib.debi.ciui.li.xi. dicēs ꝙ pecūia nō recte soluta administratori ciuitatis nō ꝑsumit versa ī vtilitatē ciuitatis ⁊ decreta nō seruata solēnitate seu forma tradita scā ꝑsumunt ābitiosa ⁊ populo dānosa ſm Bal. i.d.l.quecūꝗ. E 𝔠 𝔠ct⁹ solēniter factus ꝑsumit in vtilitatē ecclie cedere vt p Bal. i.c.j.ij.col. versi.𝔮rit Jac. de belui. i tit.q feu.da.pos. ⁊ i.c. sicut circa ḟi. de re iu. Alex. 𝔠si.lxxix.lci. circa primū de quo 𝔮rit.viij.col. j.vol. ⁊ d.meus Jas. i.l.pacta nouissima.ij. ⁊ iij.col.C.ð pactis. Et hec idubitāter ꝓcedūt qn̄ alicui⁹ fauore forma vl solēnitas a iure tradit adhibēda vt ī statutis ꝙ mulieres ⁊ minores nō possint 𝔠here sine 𝔠sensu duor ꝓpinquor q̄ illa solēnitas cēset tradita ne ipsi minores ⁊ mulieres decipiantur vt notat in.l.trāsactionē q.C.de trāsa. Facit q̄ act⁹ min⁹ solēnis dr̄ minst⁹.l.j.ff.ð his q̄ i testa.debē. ⁊ insti.q.mo.test.infir.ī prin. vbi testm̄ min⁹ solēne dr̄ iniustū ⁊ pʒ i.l.j.ff.de testa. vbi gl. i verbo iusta expōit idest solēne p quā dixit ibi pau. ð ca. ꝙ dicēs snīam iniustā obtinet si pbet illā nullā q̄ snīa minus solēnis dr̄ iniusta de quo aliqd dixi circa effectus forme interposite in.x.effectu.

Ubi nō ē sūata forma vtilitas nō ꝑsumit.

¶ Decimusquintus effect⁹ est ꝙ defect⁹ forme qnꝗ ihabilitat ꝑsonā faciētē actū ⁊ ei potētiā tollit ac facultatē aliter faciēdi actū q̄ sit p forma ⁊ solēnitate 𝔠stitutū vt p Bal. i.l.ḟi. versi.extra q̄ro vl.col.C.de fideicō. Ex quo isert ad qōnē statuti disponētis ꝙ adult⁹ nō possit legare extraneis nisi iteruenīete 𝔠sensu ꝓpinquor ꝙ nō interueniēte dicto 𝔠sensu nō debeat legatū ꝑstari ēt i casu vbi alias ex min⁹ solēni dispositōe legatū foret debitū vel ꝑstādū put ē in casu.d.l.ḟi.C. de fideicō. de quo casu plene dicet.j.in vltimo effectu i.xxiiij.limi. q̄ vbicūꝗ potētia deest ibi act⁹ ē irrit⁹. c.j.ð regu.l.vj. ⁊ isti.q. nō ē ꝑmis.facere testa. p totū ne ceni pōt eē qō solēnitatis ⁊ forme ī eo q actū facere nō pōt nisi sit dispēsat⁹ vt facere possit quo casu nō sup forma sʒ sup potētia tm̄ cēset dispēsat⁹.l. si qn̄ ī pri. cū ibi notatis.C.de inoffi.test. Et ꝑdicta sunt itelligēda quo ad ꝑsonas ⁊ casus statuto subiectas ⁊ subiectos p ea q̄ dicā.j.eo.vltio effectu in.xxiiij.limi. ex his ifert q̄ ihabilis ex defectu solēnitatis nō pōt 𝔠stituere habilē vel substituere vt probat glo. i cle. religiosus de ꝓcu. lʒ solcat dīsti gui i hac mā gn̄alr̄ sumpta ⁊ cū 𝔮rit an quis possit 𝔠stituere ī habilē ad 𝔠stituēdū vel ad substituēdū habilē vt notat in.l. j.§.itē acgrum⁹ vbi Alex. ⁊ dn̄s me⁹.ff.de acq.pos. Q si dicatur ꝙ qn̄ forma dat actui explicādo p habētē als ꝑtātē omissio nō viciet pʒ rn̄sio ex his q̄ dicētur.j.vltio effectu i.xxiiij. limi. Et ꝑdicta 𝔠clusio fortius ꝓcedit qn̄ traditur ꝑtās non habēti sub certa forma q̄ tūc defect⁹ forme indubitāter reddidit ꝑsonā ihabilē vt p cardi.i cle.j.§. volumus.ij.qōne de fo.cōpe. reliqua dicentur.j.eodem in.xix. effectu.

Defect⁹ forme inhabilitat faciētem.

¶ Decimussextus effectus est quia in his que sunt de forma omissum habetur pro omisso vt in.l.cōmodissime cū ma-

In his q̄ sunt ð forma omissum hēr p omisso

Tractatus de forma ⁊ solẽnitate.

terià sua.ff.de lib.⁊ posthu.⁊ patet in.l.si ita scriptum in pn. ff.eo.titu.dum tex.ibi dicit testamentum esse nullum secundum subtilitatem iuris ⁊ est materia tradita in.l.si mater.C.de condi.insti.⁊ in.l.gallus.§.⁊ quid si tantum vbi Bar.secunda ⁊ tertia col.ff.de lib.⁊ posthu.que congruentius venit tractanda.j.in articulo de implemento forme ⁊ an vbi deficiunt aliqua verba quando verba aut scriptura sunt de forma possit aliquid suppleri dictum fuit.§.late in articulo ex quibus consistat forma versi.xliii.⁊ versi.xliiij.

Ex actu informi nõ oritur actio.

¶ Decimusseptimus effectus est quia ex actu vel contractu informi non oritur actio vt patet in pacto nudo.l.iurisgentium.§.igitur nuda ⁊.l.si vnus in.§.pactus ne peteret.ff.de pactis ⁊ quod habetur in.c.primo eo.titu.Et si contingat ex actu informi dari actionem non solet dari ea que a iure cõi statuitur l.si duo patroni.§.si quis iurauerit el.primo.ff.de iureiurã. vbi Bar.⁊ doct.⁊ Bar.ac repetentes in.l.omnes populi in si.cõmen.ff.de insti.⁊ iu.⁊ Barto.in repe.l.de quibus tertia q.prin.ff.de legi.vbi loquuntur que actio insurgat ex iuramento statuto vel consuetudine informi ⁊ que ex formi ⁊ nõ est proprie materia nostra quia statutum vel consuetudo dicuntur informiter disponere qñ disponunt non expressa aliqua re que cadat in speciem contractus vel quasi fm Bart.in.d.§.si quis iurauerit vel generalius loquendo qñ non cadit in aliquod ius formatum ex quo de iure cõmuni actio soleat dari de qua materia dixi.§.de cognitione forme in preludiis versi.vi.⁊ faciunt que dixi.§.in articulo ex quibus consistat forma versi.ꝙ et causa facit quod dixit Ange.in.l.qui ea lege.C.de pactis inter empt.⁊ ven.ꝙ ex pacto legis commissorie formiter facto retrotransfertur dominium secus si fit informiter conceptum.Quod autem dicit Bald.in.l.in testamento.ff.de condi.⁊ demõ.ꝙ vbi actus peccat quo ad aptitudinem forme non valet quo ad hoc vt obligatio inducatur sed quo ad hoc vt officium iudicis inducatur fauore vltime voluntatis est extra propositum referendo hoc dictum ad decisionem illius legis.Reliqua ad hunc effectum conferentia dicẽtur late.j.eo.in vltĩo effectu in.xxvi.limitatione vbi tangam an ex actu minus solemni oriatur naturalis obligatio ⁊.in.xii.limitatiõe vbi tangam an actus minus solemnis teneat in foro conscientie.

Fortior ẽ defect⁹ forme q̃ renũciationis.

¶ Decimusoctauus effectus est quia fortior est effectus defectus forme q̃ expresse renunciationis.naz possumus amittere in non obseruando formam ius cui expresse renunciare non possemus vt patet in muliere cui relicta sunt alimenta sub certa forma que non potest illis renunciare nec ipsa remittere sine solemnitatibus iuris ⁊ sine pretore ⁊ tamen potest amittere non obseruando formaz.l.cum hi.§.si.vbi bal. in prima lectu.ff.de transa.post Guil.de cu.in.§.modus ea. lege ⁊ est notabilis cõsideratio que potest ad multa cõferre.

Defect⁹ forme est facultat̃ ꝓuatiu⁹ ⁊ i aliũ deuolutiuus.

¶ Decimusnonus effectus forme vel solemnitatis omisse est facultatis priuatiuus ⁊ ad aliũ illius deuolutiuus quia transgressio forme quandoq; causat vel causare potest priuationem facultatis ⁊ potestatis in transgrediente ⁊ omittẽte formam vel solẽnitatẽ saltem per sententiam vt patet in eligentibus minus solenniter quia possunt per sententiam superioris priuari facultate eligendi ⁊ electio ad superiorem deuoluitur vt dixi.§.eo.⁊.effectu ⁊.j.in vltimo effectu circa exempla ad regulam ꝙ forma non seruata actus est nullus in qua materia Bar.in.l.ij.§.data igitur.ff.de opt.lega.dicit ꝙ regula est in contrarium et ꝙ electio facta forma non seruata regulariter non ĩpedit quominus ipsi electores possint aliam electionem ac nouam ⁊ validam facere siue habeant electores facultatem eligendi iure suo siue alieno secundum Bar.ibi declarantem quando quis habeat iure ꝓprio ⁊ quando alieno per.l.quid tamen.ff.de arbi.⁊ siue scienter siue ignoranter defecerint in obseruãtia ipsius solemnitatis ⁊ forme ex quo perinde est ac si electio facta non esset quãuis secundum eum in electione persone ecclesiastice que fit de prelato pastore vel sede vacante fiat distinctio inter scienter eligentes cum defectu solemnitatis ⁊ ignoranter vt l.d.c.qi propter in princip.quia secundum Bart.est speciale in illa materia vt fiat distinctio inter scientes ⁊ ignorantes defectum electiones quod est text.in.c.q̃uis de elect.in.vj.qui aliter determinat ⁊ nil sentit specialitatis sed simpliciter dicit electionem invalidam ex defectu forme non priuare electores facultate eligendi ipso iure sed posse priuari per sententiam vt etiam dixi.§.in.x.effectu.Et hanc opinionem ꝙ defectus forme aliter non priuet eligentes iure eligendi tenent Pe.⁊ Cy.in.l.si.vbi etiam Bald.in quarta questione C.de cõtrahen.emp.⁊ Alex.post Jo.de Jmol.i.l.serui electiõe in princi.ff.de leg.i.⁊ Bal.post.Alber.in.l qui per salutem j.allegãda ⁊ in.l.si vt proponis la.j.C.quomodo ⁊ quando iudex ⁊ in.l.quia arbiter.ff.de arbi.dicentes ꝙ eligens nulliter ex inobseruantia vel transgressione mandati potest iterum eligere ⁊ vult Inno.in.c.in litteris de offi.delega.

Questio

Quod inducitur per Bar.in.d.l.ij.§.data igitur ⁊ ꝑ doct. in.d.l.serui electione in princip.ad habentes facultatẽ eligendi potestatem vt si electio peccet in forma possint iteruz eligere.Ad idem facit.l.qui per salutem.ff.de iureiurã.vbi quando quis nulliter iurauit ex inobseruantia forme tradite iuramento potest iterum iurare per quem tex.docto.ibi notant generaliter ꝙ actus nulliter celebratus potest reiterari.Simile patet in nuncio qui si nulliter citauit poterit iterũ citare sine noua commissione secundum Bald.⁊ Ro.⁊ scribentes post eum in.d.l.qui per salutem per illum text.⁊.c. ex litteris de offi.deleg.Cum certuz sit ꝙ nuncius citare nõ possit sine licentia ⁊ cõmissione iudicis vt per Bal.⁊ docto. in.l.si.C.de exhi.re.per illum text.⁊ per cano.late in.c.i.de iudi.⁊ Bal.in.l.j.C.de iure do.impe.vbi dicit vnum notabile dictum.Simile patet in iudice ordinario qui sententiã nullam ⁊ minus solemniter latam potest reiterare vel mutare.d.l.si vt proponis ⁊.l.preses.C.⁊ quando iu.⁊.l.absentez ff.de penis iunctis notatis in.l.iudex posteaq̃.ff.de re iudi. l3 secus dicatur in delegato vt.j.dicetur.Simile dr̃ in testibus minus solemniter vel nulliter receptis quia non obstante publicatione repeti solemniter possunt vt per Bartol.⁊ doct.in.d.l.qui per salute.Hinc publicatio nulla non impedit testes de nouo produci secundum Bar.in aucten.qui semel tertia colum.versi.quero quid si publicatio ista.C.de testi.l3 cõtra hec d.uo dicta multa dicantur per dominum meum Jas.in.d.l.qui per salutem de quorum veritate hic non expedit disputare.Est verum ꝙ Innocẽ.in.d.c.in litteris de offi.deleg.⁊ Jmol.in.d.l.serui electione ⁊ Bal.in.d.l.vt ꝓponis ⁊ aliqui in.d.l.qui per salutem distinxerunt inter act⁹ iudiciarios ⁊ diffinitiuos ac non diffinitiuos ⁊ extraiudiciarios vt in extraiudicialibus nullitas non impediat reiterationem sed in iudicialibus diffinitiuis sic quando quis ꝓcedit iure alieno vt delegatus.d.l.si vt proponis ⁊ quod habetur per glo.⁊ doct.in.d.l.iudex posteaq̃ ⁊ per Bar.in.d.l. ij.§.data igitur vbi generaliter declarat in quanis materia qñ quis dicatur procedere iure proprio vel actum facere ⁊ qñ iure alieno.In qua materia eorum qui iure alieno faciũt distinguitur in proposito ꝙ aut non seruauit formam mãdati seu cõmissionis ⁊ tunc ex sententia nulla vel actu nullo vel minus solemni non est finita potestas talis iure alieno faciẽtis quia mandatũ non expirauit ex quo eo nõ est vsus.Aut non seruauit formam iuris cõmunis sed cõmissionis ⁊ tunc functus est officio ⁊ non potest electionem sententiã vel aliũ actum diffinitiuum quãtũs nullum ac minus solemniter celebratum reiterare secundum Bald.in.d.l.si vt proponis la prima tertia col.versi.opponitur ⁊ videtur ꝙ si iudex ⁊ l.d. l.qui per salutem ⁊ in.l.quia arbiter.ff.de arbi.Et secundum predicta intelligi debent iura que videntur cõtrari an arbiter nulliter pronunciando possit reiterare laudum vel pronũciationẽ.naz vt declarat Bal.in.d.l.qz arbiter qz aut peccauit in forma compromissi seu mandati ⁊ põt reiterare ac mutarẽ sñiam.l.quid tamen cum ibi notatis.ff.eo.aut peccauit ĩ forma iuris cõis ⁊ non potest.d.l.qz arbiter.idem vult Bal.in l.dicere.§.vnde videndum.ff.eo.vbi etiaz dicit per illũ tex. ꝙ arbiter potest reiterare ⁊ reuocare actum non diffinitiuũ ac interlocutoriam.Ex quibus omnibus patet quomodo sit iste effectus intelligendus ⁊ quibus in casibus procedat reliqua dixi.§.eo.in.xv.effectu.

Act⁹ min⁹ solẽnis non ratificatur.

¶ Uigesimus effectus est qr actus factus forma omissa vel solemnitate ratificari non potest vt per Jo.An.in.c.ratum de reg.iur.in.vj.vbi dixit ꝙ vbicunq; cõsensus est de forma actus gestus sine illa forma ratificari non potest vult generaliter Bal.in.l.obseruare.§.post hec.xiiij.questione.ff.de offi.procon.⁊ in.l.j.in.xiii.col.vers.extra querit.C.q admitt. ⁊ in marga.in verbo solẽnitas consilij per.l.minor.ff.de ser. expor.⁊ per.l.per fundum.ff.de serui.ru.predi.vbi dixit ꝙ id quod fit a minore parte illorum de collegio non tenet etiam si a maiore parte ratificetur ex quo actus peccauit in

forma per

forma per.c.in causis de elec.⁊ per nō.per Innoc.in.c.cum omnes:vbi Fely.late de cōsti.⁊ per Archi.in.c.vicena ⁊ in c.illud.xii.distin.⁊ in.c.factum.ii.q.i.notat Inno.in.c.qđ sicut de elec.tradens an electio inualida ex defectu forme ratificari possit.Et cū predictis transeunt Bal.⁊ Saly.in.l.si mancipia.C.de re.ali.non alie.vbi subdit Bal.ꝙ hec est vna ratio quare processus falsi delegati ratificari nō potest. Et cum predicta opi.etiam transit Bal.in.l.statutis.C.de sen.ex peri.re.Ideo sm Bal.in.l.si vxor.C.de cōdi.inser. stante statuto ꝙ processus procuratoris sine mandato nō valeat non sufficiet ratificatio ad validandū processum vel iudicium:qꝛ vbi mandatum a principio requiritur nō sufficit sequens ratificatio sequitur Fran.de are.in.l.si quis mihi bona.§.iussum.v.col.ff.de acqui.here.Et Bal.i.d.l.si vxorem alia exempla tradit ad ꝓpositū ratificationis:⁊ alia referam vt arbitror.j.in articulo de implemento forme:dū tradam an sufficiat formā ex post facto impleri iunctis his que dicā.j.eo.in limitationib⁹ in.ii.vel.iii.limi.iunctis his que dixi.s.qñ censeatur aliqđ traditum pro forma in.xv.conclu. versi.tertio:maxime procedit vbi ēt dixi ꝙ qñ actus fit sine licentia que requirebatur ad eius cōfectionem non prodest ratificatio eius qui licentiā concedere debebat qñ licentia causaret potestatem faciendi actū alis nō habenti potestatē ꝙuis in cōtrariū faciant aliqua dicta Panor.in.c.cum que in pe.col.⁊ fi.de iudi.vbi in terminis illis vult posse ratificari actum nullū ex defectu potestatis.Et ideo sm Bal.in.d. l.i.xiiii.col.versi.extra queritur.C.qui admit.quādo statutū in contractu mulierū exigit consensum aliquoꝝ propinquorum:lꝫ sequens ratificatio propinquoꝝ possit supplere consensum eorū:non tamen pōt supplere presentiam quā exigit ⁊ considerat statutum:vt dicam ēt.j.eo.l.xxviii.limitatione vltimi effectus in fine ipsi⁹ limitationis:de quo late p Alex. in.d.§.iussum pe.col.Et sm Bar.in.l.filio preterito vlti.col. in prin.eiusdem col.versi.quero quid si testamentū.ff.de iniusto rup.si testamentū non hꝫ solēnitatem numeri testium nō pōt per venientes ab intestato approbari per.l.non dubium.C.de testa.qꝛ solēnitas numeri testiū est fauore ac iure publico inducta:vt per Bar.⁊ doct.in.l.nemo pōt.ff.de leg.i ꝙuis filius preteritus possit testamentū habens alias solēnitates approbare.d.l.filio preterito:eo qꝛ illa ꝑteritio ⁊ defectus solēnitatis ex ea insurgens concernit priuatā vtilitatem.Et an preteritio talis faciat dici testamentū nullū omni iure a principio:an vero ita demum si filius declaret velle illud impugnare vel nullū dicere est articulus disputabilis tactus in.d.l.filio preterito:⁊ late per Alex.post alios in.l.posthumo.ii.⁊.iii.charta.C.de bo.pos.contra ta.vbi ēt tāgit maxime in.ix.col.An maior sit defectus preteritionis ꝙ solēnitatis numeri septem testiū in testamento.Et bene verū ꝙ si essent instituti venientes ab intestato in testamēto minus solēni ex defectu numeri testium sm formā.l.hac consultissima.§.si quis autem.C.de testa.confecto.posset filius preteritus illud testamentum approbare ⁊ alias non:vt per Bar.in.d.l.filio preterito loco prealleg.in versi.seq.⁊ in.l. si duobus.§.si prius.i.⁊ vlt.q.ff.de contrata.⁊ Imol.in.l.cū in scdo.ff.de iniusti.rup.⁊ Alex.in.l.si filius qui in potestate pe.col.ff.de libe.⁊ posth.⁊ credo me dicturū aliquid in seq. vel alio subsequenti effectu.

Questio.

Et si ille qui potest dicere testamentum nullum acceptet ex eo legatum ex tali acceptatiōe non dicetur approbasse quominus possit dicere testamentū minus solemne:licet sibi preiudicet:ita ꝙ nō possit illud dicere inofficiosum vel nullum propter ipsius preteritionem: vt est tex.l.post legatū in ꝑn.vbi Bar.⁊ doc.ff.de his qui. vt indi.

Questio.

Et stante statuto ꝙ testamentum non insinuatū possit peti cassari si quis acceptet ex eo legatū:nihilominus poterit petere illud cassari si nō fuerit intra tempus statuti insinuatum sm Bal.in.l.si pars.§.illud.ff.de inoffi.testa.qꝛ ex tali acceptatione nō intelligitur excludi prouisio statuti loquentis de cassatione per modū nullitatis:⁊ quo ad hec pro cōplemento possunt videri tex.⁊ nō.in.l.clodius.ff.de acq. here.Dixit tamen Bal.in.l.obseruare.§.post hec.xiiii.q. ff.de offi.procon.in materia iudiciali loquendo ꝙ si lata est sententia contra non citatum:quo casu non valet.l.de vnoquoq in prin.ff.de re iudi.cum simili.non prodest approbatio seu ratificatio eius contra quē fuit lata:⁊ lꝫ glo.in.l.properandum.§.sin autem reus.C.de iudi.dicat valere sententiam pro non citato si ipse eam ratificet:tamen sm Bal.ibi hoc posset ꝓcedere in causa criminali per nō.in.l.furioso.ff. de re iudi.ꝓ quoꝝ veritate est recurrendum ad nō.in.c.causam que.vbi Panor.in pe.col.de iudi.Nec sm eum obstat ꝙ valeant gesta per collegiū existente ibi maiore parte aliquibus de collegio non vocatis:lꝫ possint annullari illis nō vocatis suum contemptum prosequentibus:qꝛ in actu collegiali propter plurium consensum tenet actus iure naturali: secus in actu particulari ⁊ particulares ꝑsonas concernente qꝛ omnino deficit consensus ⁊ fundamentū iuris naturalis nisi sm Bal.ista ratificatio transeat in cōtractum iuxta nō. in.l.ii.C.cōmuni.vtri.iudi.⁊ faciunt nō.per Alex.in.l.quod iussit vlti.col.ff.de re iudi.Nā vt dixit ipse Bal.in.d.§.post hec.vii.q.⁊ notatur i.d.l.ii.sñia nulla bene pōt ratificari:vt valeat in vim pacti:lꝫ non vt valeat tanꝗ res iudicata.

Ad predictam conclusionem facit:qꝛ videmus ꝙ quādo tempus est de substantia actus:ita ꝙ est necesse vt actus fiat j.certum tempus non valet ratificatio actus facta post tempus.l.honorū cum ibi notatis per Bar.⁊ doc.ff.rem ra.ha. ⁊ notat Bal.in.d.§.post hec.ii.colū.versi.ex predictis:vbi infert ad ratificationē appellationis ⁊ pacis pro homicidio que dꝫ fieri certo tempore vel anteꝗ hānitus veniat in fortiam cōmunis:vt non valeat facta post tempus declarando vt ibi latius per eum.

Limitationes.

Predicta conclusio ꝙ non possit actus minus solemnis ⁊ nullus ratione defectus solemnitatis ratificari:procedit nisi in ratificatione iteruenat illa solēnitas que defuit in actu principali celebrato sm Bal.⁊ Saly.in.d.l.mācipia C.de re.ali.nō alie.⁊ in.d.l.per fundum.C.de serui.ru.ꝓdi. ⁊ in Marga.in verbo res ⁊ in verbo ratificatio versi.secūdo ⁊ Inno.in.c.cum dilecti de empt.⁊ ven.vbi dixit ꝙ quando ab initio contractus non potest fieri sine certa solēnitate:alāmet solēnitas exigitur in ratificatione:⁊ loquitur in capito volente ratificare contractū factum per prelatum sine solēnitate.c.sine exceptione.xii.q.ii.vt nō possit nisi adhibita illa solēnitate:de quo etiam per.e.l.c.cum nos de his que fiunt a prela.sine consen.ca.facit quod notat Specu.eo.ti.versi. sed pone:⁊ tunc valet actus vt ex nunc per glo.⁊ nō.in.l.si maior.C.de dolo:⁊ notata per Bar.in.d.l.obseruare in prin. ⁊ ibidem per Bal.in.d.§.post hec.ii.col.versi.est etiam notandum ⁊ tradi solet in.l.fi.C.ad mace.Et dixit Inno.in.c. j.de sacra.non rei.quem refert ⁊ sequitur Ange.in.l.cū hi §.si pretor.ff.de transac.ꝙ quādo plura requiruntur pro solemnitate actus:⁊ vnū deficit omnia sunt reintegrāda:facit l.heredes palam.§.si quid post.ff.de testa.Ex quo insurgit ꝙ non possit fieri ratificatio actus minus solemnis sine nouo consensu illius:cum quo fuit actus celebratus:de quo dicam.j.eo.effectu versic.tertio predicta conclusio.

Questio.

Et iuxta predicta dicebam in quoddam consilio:qđ feci pro cōmunitate Verolengi Marchionatus mōtisferrati ꝙ statuto verolengi exigente certam formam seu solēnitatem in alienationibus rerū cōmunitatis:quo casu non valet alienatio aliter facta iuxta tex.⁊ nō.in.l.fi.C.de ven.re.ci.li.xi. nō valeat ratificatio sine dicta forma:facit quod vult Bal. in.l.quecūq.C.de bo.que libe.⁊ Alexā.in.d.l.si quis mihi bona.§.iussum:⁊ spero dicere in arti.de implemēto forme.

Secundo predicta conclusio non ꝓcedit quando quis deuenit ad talem qualitatem ꝙ potest actum sine solēnitate celebrare:vt si maior factus ratificet alienationem per eū vel tutorem aut curatorem minus solēniter factam:qꝛ ratificatio maioris expressa validat alienationē.l.i.C.si ma.fa.libro ii.⁊.l.j.C.si maior fa.lib.v.circa fi.vbi Bal.dicit ꝙ ratificatio purgat defectum solēnitatis:eo qꝛ maior poterat sine solemnitate alienare plus dicitur in.l.fi.C.eo.ꝙ ex taciturnitate quinquēnii fluxi post lapsum minoris etatis inducitur tacita ratificatio alienationis rei minoris facte sine decreto quod ꝓcedit in alienatione ex titulo oneroso:qꝛ si ex titulo lucratiuo requiritur longū tempus vt ibi:⁊ dicit ibi Bal. ꝙ tacitus cōsensus supplet defectum decreti:sic ⁊ paternus cōsensus presumitur ⁊ tacita inducit ratificatio ex diuturna patientia vel actu ad tacitam ratihabitionem apto:vt in.l. si quis mihi bona.§.sed quid si mādauit:⁊ in.l.qui in aliena in prin.⁊.§.j.ff.de acqui.here.⁊.l.si filius eū materia.C.de peti.here.⁊ latius dicetur.j.in articulo de presumptione ⁊ probatione forme:faciunt que habentur in.c.continebatur de his que fiunt a prela.sine consensu capi.de tacita ratificatione capituli.

Tertio

Tertio predicta conclusio non procedit vbi solēnitas est ob priuatum alicuius fauorē inducta: q: potest ex noua approbatione ⁊ ratificatione sine reiteratione actus ⁊ sine ambarum partium nouo consensu actus approbari: vt patet in filio preterito: qui pōt testamentuȝ approbare vt dixi. ꝟ. eo. post Bar. in. l. filio preterito col. fi. Et si prelatus cōtrahat in vtilitatem ecclesie vel alienet non seruatis solēnitatibus: q: potest ecclesia vel papa talem contractum approbando illū validare: vt late dicā. j. eo. in limitationib⁹. l. xli. vel. xlij. limita. Simile patet in. l. non eo minus. C. de procu. vbi valet sententia lata in fauorem minoris minus legitime ⁊ sine curatore litigantis non contra si minor illam ratificet: que ꝯ eum non valeret: de quo etiam per Panor. quem. ꝟ. rettuli in. c. causam que pe. col. ⁊ fi. de iudi. Et ideo Post. Panor. ⁊ cōmuniter doc. in. c. j. de his que fiunt a prela. sine consen. ca. dicunt q: lȝ non teneat alienatio rei ecclesiastice absq: cōsensu capituli poterit tamen alienatio facta per solū episcopum ab ecclesia ratificari: sicut potest prelatus ratā habere alienationem sine suo consensu per ecclesiaȝ factam. c. si qua de rebus. xij. q. ij. Sed tunc dicit Panor. contractum clandicare: vt etiam dicam in limitatione predicta. Et simile pȝ in pupillo emente: q: venditor obligatur ⁊ nō ipse pupillus vt in. l. iulianus. §. si quis a pupillo. ff. de act. emp. Et ꝯtrium tenet Bal. in. l. quecūq;. C. de bo. que libe. Et si dicatur tractatum fore necessarium in alienatione rei ecclesie vt valeat c. tua eo. ti. de his que fiunt a prela. sine consen. ca. respōdet Panor. in. d. c. j. q: poterit in ratificatione adhiberi fauore ecclesie: sed tunc videt hec restrictio facta ad hunc effectuȝ ⁊ ad hanc conclusionē reddi dubia: vȝ q: in ratificatione debeat solēnitas ad actum requisita interponi: si qua vltra consensum exigitur. Et q: ratificatio solum prosit quādo de solo consensu alicuius qui debebat interuenire est contentio seu questio prout etiam patet in. d. l. qui in aliena in prin. ⁊ in. l. si quis mihi bona. §. iussum iuncto. §. sed quid si mandauerit. ff. de acqui. here. vbi patris iussus vel voluntas requisita in aditione hereditatis filio delate per ratihabitionem cōprobatur. Nisi dicamus fauore ecclesie permitti: vt contractus minus solēnis cuȝ prelato vel ecclesia celebratus in ecclesie vtilitatem possit sine solēnitate approbari: vt dicam in preallegata limitatione: ⁊ q: sit hoc fauore ecclesie specialiter cōcessum volunt Panor. ⁊ doc. in. d. c. j. cum regula sit in contrarium: vt dixi. ꝟ. e. post Ang. in. l. cum hi. §. si pretor. ff. de iudi. ⁊ arbitror ⁊ me lati⁹ dicturū. j. ī arti. quas res ⁊ quo casus cōprehēdat dispositio inducens formam vel solēnitatem in illa materia an solēnitas requisita in actu faciendo regraf in eo confirmando iunctis his que dicā. j. e. j. vel. ij. limita.

Questio

Et predicta conferunt ad qōnem in qua consuluit Ro. consi. ccix. incipi. quo ad primum in vltimo dubio: dum voluit q: statuto dante certam formam vel solēnitatem venditioni pignoris venditio sine ipsa solēnitate facta quāuis sit nulla potest tamē per debitorem ratificari: ita q: poterit debitor venditionem ratificans repetere illud plus precij excedens debitū pignoraticia actione. l. fi. C. de distra. pigno. ⁊ d. l. ꝯuis. §. fi. ff. de pigno. actio. ⁊. l. fi. §. si vero creditori. C. de iure do. impe. ⁊. l. fi. C. si ven. pi. a debi. aga.

Et predicta sunt sane intelligenda: vȝ de simplici approbatione: nam si approbatio transiret in contractum: vt q: heres promitteret vel solueret relictum in minus solēni testamento valeret pmissio: vt in. l. non dubium. C. de testa. ⁊ in. l. si veritas. C. de fideicō. iūctis notatis in. l. ij. C. eo. de quo late dicam infra in limitationibus. xli. vel. xlij. limita.

Item ad predicta conferunt alia que in seq. effectu dicentur de tacita approbatione actus minus solēnis.

Act⁹ minus solēnis renouari non potest.

Vigesimusprimus effectus forme non seruata seu solēnitatis non adhibite est: q: actus requirens solēnitatem sicut tacite approbari nō potest: vt in prece. effectu: ita nec tacite pōt sine solēnitate renouari. Hinc sm Bar. in. l. qui ad certum. ff. loca. cōtractus qui exigit necessario verba de sui substantia vel de iure vel de partium conuentione volentiū aliter contractum non valere: aut cōtractus qui exigit scripturam tacito consensu vel per patientiam non renouatur licet sm Bar. secus sit in contractu cui adijcitur stipulatio qui potest cōsensu ⁊ sine illa celebrari: q: ꝯuis stipulatio tacite per patientiam non renouetur: nihilominus tamen ipse contractus: puta locatio ad annum facta renouatur. Simile est in emphiteosi finita: q: ex quo ꝯcessio in emphiteosim exigit solēnitatem scripture non potest per patientiam domini in permittendo emphiteotā perseuerare in emphiteosi renouari: vt per Bal. in. l. j. pe. col. versi. sed nunqd emphiteosis. C. quando nō pe. par. per tex. ⁊ nō. in. l. item queritur. §. qui impleto. ff. loca. sequitur Alex. cōsi. ij. iii. col. ⁊. xviij. iii. col. v. vol. als ꝯsi. xvj. iiij. vol. icip. viso casu pmisso sine breuiter in casu premisso: ⁊ dñs meus Jas. in. l. j. in. xxvj. col. versi. ite per predictam. C. de iure emphi. ⁊ ita ēt tenet dñs Prepo. in. c. j. in prin. vij. col. qui feu. da. pos. vbi etiam allegat alias decisiones ⁊ Bal. in ti. de pace constan. in verbo item societatem. Dicens per ista q: ex contractu minus solēni facto p predecessorem: successor non obligatur esto q: tollerauerit: ⁊ tacite ꝯctum approbauerit esto etiā q: predecessor fuisset obligatus quo ad se ad non contrauenienduȝ per nō. p Jo. an. in regula rati ⁊ in regula ratum de reg. iur. in. vj. ⁊ p gl. ⁊ cōmuniter doc. in. c. j. de preca. ⁊ Bal. in. d. l. j. pe. col. ⁊ in d. ti. de pa. constan. ⁊ bella. in deci. 748. incipi. supposito q: dñs Guido. Reliqua dicta sunt in prece. ⁊. xx. effectu: ⁊ in pxi. sequēti: ⁊ dicent aliqua. j. eo. in limitationibus in. xxviij. limitatione: ⁊ in articulo quas res ⁊ personas ⁊ quos casus cōprehendat dispositio inducens formā ⁊ solēnitatē in versi. an forma ⁊ solēnitas que exigitur in actu faciendo exigatur in eo confirmando vel prorogando.

Actus minus solēnis ex post facto nō recōualescit.

Vigesimussecūdus effectus est: q: actus nullus defectu omisse forme vel solēnitatis ex post facto non reconualescit iuxta regulam catonianam: vt per Bar. post glo. ⁊ doc. in. l. j. in fi. cōmē. in versi. vltimo esset. ff. de reg. cato. vbi dicit q: testamentū minus solutione ex post facto non reconualescit eo q: vno cōtextu solēnitas est adhibenda. l. heredes palam in fi. ff. de testa. facit q: stricto iure filio pterito testamentum nō valet: lȝ filius viuo pāe testatore decedat insti. de exhere. libe. in prin. cū vulga. lȝ secus sit de equitate pretoria. l. filio preterito. ff. de inin. rup. prout etiā declarat Bart. in. l. fi. in prin. cōmē. versi. tertio modo. ff. de regu. cato. differunt autem in effectu esse minus solutione ⁊ irritum ratione preteritionis nō tantum in effectu predicto: sed etiam quo ad vim verborū. l. j. ff. de iniusto rup. Reliqua supplentur in dictis in duobus proxime precedentibus effectibus ⁊ in seq. pxi.

Per actuȝ min⁹ solēnē pcedens solēnis nō reuocatur.

Vigesimustertius effectus est: q: per actum informem ⁊ minus solēnem precedens actus solēnis nō reuocatur: vt videmus in testamentis: q: primū solemne non tollitur per sequens minus solemne. l. hac consultissima. §. si quis autem C. de testa. ⁊. §. posteriore insti. qui. mo. test. infir. ⁊. l. si iure ff. de leg. iij. vbi late de ista materia ⁊ in. l. plane in pn. ff. de lega. j. ⁊ est bonus tex. in. l. heredes palam. §. si quis post. ff. de testa. Et patet in. l. si quis in prin. testamēti. ff. de leg. iij. de forma data ab homine que si non seruetur non tollit testamentum precedens. Et hec sunt vera nisi in casibus priuilegiatis ⁊ in casibus in quibus lex dispensat in contrariū: vt qñ in secundo testamento sunt instituti venientes ab intestato. d. §. si quis aūt in fi. intelligendo: vt ibi vel qñ post sm testamentuȝ minus solemne transierunt anni. x. intelligendo: prout in. l. sancimus. C. de testa. Item fallit in reuocatione legatoꝝ facta in minus solēni voluntate: q: ope exceptiōis tenet reuocatio: vt p Alex. in. l. sancimus pe. col. C. de testa. sm opi. Bar. ⁊ multorum in. l. si ita scriptum. ff. de leg. j. ad quorum dicta me remitto iunctis his que dicā. j. eo. in limitationibus ad vltimuȝ effectum in. xxvj. limita. Et ipso iure qñ facto fit reuocatio: vt habet i. l. fideicōmissum. C. de fideicō. facit. l. ⁊ si transferā: vbi glo. ⁊ Bart. ff. de adi. leg. ⁊ in. l. legatū sub condictione. §. fi. ff. eo. ⁊ facit. l. iij. §. fi. eo. ti. ⁊ qd dixit Bal. in. l. filia. iij. q. C. de lega. ⁊ Jmol. in. l. si cū dotem in prin. vbi Alex. in. iij. col. ff. solu. ma. intelligendo: quo ad legata non quo ad testamentū ⁊ heredis institutionem. l. ex parte. ff. de adi. leg. Simile pȝ in ꝯctibus q: per sequentem ꝯctū inutilem nō recedit a primo. l. j. ff. de noua. ⁊. l. certi cōdictio. §. qñ. ff. si cer. pe. intelligēdo sm nō. p Bart. in. d. l. ⁊ si transferam per. l. legata in fi. ff. de adi. leg.

An aūt per actum de se solemnē licet minus solemnē ꝗ sit pcedens primus reuocet: puta legata facta in testamento reuocent p codicillos vel p testamentū factū corā. vij. testib⁹ reuocetur pcedens testamentū factū corā. xx. cōis opi. est q: sic. vt p Bar. i. d. l. hēdes palā. §. si qd post ⁊ doc. i. d. l. si ita.

Confirmatio.

Quidē aut fit in cōfirmatione voluntatis pcedentis que fuerat p sequentē ꝯfirmata si ipsa ꝯfirmatio sit min⁹ solēnis dicā. j. quas res psonas ⁊ quos casus cōprehēdat dispositio introducens

introducens formam vel solemnitatem.

¶ Est tñ aduertendum ad dictum Bal. in. l. ij. C. de rescin. vē. vbi dixit ꝙ stante statuto ꝙ nulla donatio valeat nisi fuerit insinuata. j. sex menses: nā si facta fuerit donatio inter scientes que nō fuerit insinuata. j. tēpus: nihilominus ex ea dicetur recessum fuisse a pignore rei donate: de quo lati⁹ sum dicturus. j. co. in limita. ad vltimū effectū in. xiiij. limi. in fi.

Defectus forme viciat totum.

¶ Uigesimusquartus effectus est qꝛ vitiū forme ⁊ defect⁹ solēnitatibus viciat in totū: adeo vt ex testamento minus solēni ⁊ corā quinqꝫ testibus facto legata que possent in codicillis corā quinqꝫ testibus fieri nō debeant: sꝫ vicientur sicut ⁊ institutio vt in. l. si vnus. C. de testa. ⁊ in. l. nō dubiū. C. eo. iuncta. l. fi. C. de codicil. ⁊. l. j. ff. eo. ⁊ in. l. si veritas: ⁊ in. l. ij. C. de fideicō. ⁊ ideo sm Bal. in. l. nec exemplū. C. de fal. vbi peccatur siue p dolū siue erraīter p parte in forma totū redditur nullū: vt cū peccatū est in die vel cōsule in instrumēto: qꝛ totū instrumentū est nullū: lꝫ secus sit vbi est peccatum in parte materiali que in facto cōsistit: vt ibi. Et hec conclusio probatur optime ex tex. in. c. fi. de resti. spolia. vbi Antō. de bu. ⁊ Panor. in quarto notabili. Et ideo in his que sunt de forma si recedit a parte recedit a toto. c. cū sup de offi. dele. Et dixit Ang. in. l. cū hi. §. si pretor. ff. de transa. post Inno. in. c. j. de sac. nō ite. ꝙ qñ plures solēnitates requiruntur ad actū: si vna deficit oīa sunt ex integro reficienda: ⁊ vult Lau. de rodul. in repe. c. si sine. xij. q. ij. iiij. colū. dicēs ꝙ vbi plura requirunt ad substantiandū actum alterū nō sufficit: ⁊ nihil dicitur actū vbi aliqd de forma restat ad agendū: vt p Saly. in. l. pe. C. de his qui. vt indi. Et ꝯdictio que habet p forma dꝫ in totum impleri. l. cui fundus. ff. de ꝯdi. ⁊ demon. Et qd dixit Bal. in. l. si plures. ij. col. versi. exēplū de. iij. ⁊. vj. col. C. de cōdi. inser. Ideo sm Bar. in. l. grece. §. illud. ff. de fideius. qñ fideiussor plus permittit totuꝫ viciatur: qꝛ agitur de indiuiduo rōne forme: facit qd dixi. s. de effectibus forme interposite in qrto effectu: ⁊. j. eo. l vltimo effectu. xxix. ⁊. xxxj. limitationibus. Et dixit Bal. in. l. si is qui. ff. de testa. ꝙ institutio solēnis non viciatur per adiectionē instituti minus solēniter factā. Et lꝫ donatio excedens summā. ccccc. aureorum nō insinuata non pereat in totū: sꝫ pro ea parte que excedit. l. sancimus in prin. C. de dona. istud ideo est: qꝛ lex prescripsit insinuationis solēnitatem ratione ipsius pluris. Sic ⁊ in bānis que dantur cōtra formā statuti: qꝛ in totū viciantur sꝫ Bal. in. l. certa rōne. j. col. C. qñ puo. nō est neces. qꝛ excessus in tanto viciat in totū vel totuꝫ illud capitulū: vt ibi p eum: facit qꝛ preteritio vnius ex filijs totuꝫ testamentū ⁊ aliorum institutionē viciat mero iure: nisi superuenisset equitas pretoria. l. filio preterito cū ibi notatis. ff. de iniu. rup. ⁊ dixi. s. eo. xix. effectu. Et nisi supuenisset equitas ⁊ prouisio aut. ex causa. C. de lib. prete. etiā legata ⁊ fideicōmissa ex causa preteritionis vel exhēdationis corruerēt vt ibi. Et ideo Bal. in. d. l. certa rōne. j. col. versi. extra opp. dicit ꝙ qñ vtile pōt ab inutili ob formā non seruatā separari vel naturaliter vel per legis dispositionē tunc viciū forme nō viciat totū: secus si separari nō possit: de quo in effectu seq. l. vij. ampliatione late dicetur vbi examinabit regula vtile per inutile quo ad propositum.

Tradita p forma etiaꝫ si sit contra ius, viciat.

¶ Uigesimoquinto defectus forme viciat: etiā si ponatur pro forma id qd est de iure impossibile vel in fraudem legis sm Bal. in. l. id qd pauperibus in. ij. q. iiij. prin. C. de epis. ⁊ cle. qui aliter videt sentire in aut. ingressi. ij. col. in prin. versi. quid si testator. C. de sac. san. eccle. de quo alibi dixi ⁊. j. eo. in limitationibus.

¶ Uigesimosexto alij effectus colliguntur ex illationibus ⁊ exēplis effect⁹ prime seqnētis ⁊ ex discursu limitationū ad ipsuꝫ datax in opposito ipsax limitationū ⁊ eax restrictiōe.

Forma non seruata act⁹ est nullus.

Ultimo ali⁹ hic restat examinādis effect⁹ quē in prio dixi effectu hic fore examinandū: vꝫ ꝙ forma nō seruata aut aliq̄ solēnitate omissa act⁹ est null⁹: vꝫ vt in. l. cū hi §. si ptor: vbi late de hoc habetur. ff. de trāsac. vbi tex. loquit de forma a iure tradita in transactione alimentox: si non seruetur exemplū etiaꝫ pꝫ in electione in. c. qꝛ propter de elec. ⁊ in alienatione rei ecclesiastice in. c. sine exceptiōe ⁊ in summa. xij. q. ij. ⁊ rei minoris in. l. magis puto. §. si es alienū vsi. proinde ⁊ per totā. l. ff. de re. eo. cum concor. circa hec. s. alīs allegatis: ⁊ versi. ciuitatis. l. fi. C. de ven. re. ad ci. parti. lib. x. ⁊ Alex. late consil. j. iiij. volu. Et in baptismo in. c. maiores xij. q. ij. ⁊ in. c. j. cū ibi notatis de baptis. cū concor. alīs alleg.

Et dixit Bal. in. c. j. in fi. cōmen. de alie. feu. ꝙ nō valet alienatio facta nō seruata forma legis cum concor. j. in qualibet materia ⁊ in genere singulox allegandis cum concor. adductis p Ro. in consil. ccij. in prin. ⁊ Barba. in trac. de pstan. Cardi. scda parte. v. q. viij. colū. ⁊ in appostil. ad Panor. in c. cū dilecta in verbo nouā de rescrip. vbi plene ⁊ notatur in l. preterea vbi Bal. ff. manda. Ex qua regula succedunt alique declarationes ⁊ illationes ac ampliationes: prout infra. Hinc sm Bal. in. l. pretor. §. j. ff. de ope. no. nun. p illuꝫ tex. nō seruata forma pmissiua succedit imediate forma destructiua. Et dixit Signo. ꝯsi. lxxvij. in. iij. col. ꝙ dispositio dās formā alicui actui infert annullationē illius actus. Si appareat defect⁹ forme: de quo latius. s. arti. qñ censeatur aliqd traditū pro forma. j. conclu. Subdit Signo. vbi. s. iij. col. in prin. ꝙ pōt omitti aliquid essentiale ⁊ aliquid formale illius essentialis. Et forma omissa res destituitur. c. ⁊ dixit Ini. de consec. dist. ij. Et pro nō scripto habetur qd sit forma nō seruata sm Bald. in. l. j. §. pro scdo in fi. cōmen. C. de cadu. tol.

Nota illationes.

Nota.

¶ Hinc paria sunt nō esse vel minus solēniter esse: ⁊ nō fieri vel minus solēniter fieri. l. iiij. §. condēnatū cū concor. ibi per Alex. allegatis. ff. de re iudi. cum sniā lata nō seruatā forma nomē snie habere nō mereatur. l. statutis. C. de sen. ex peri. re. sicut nec testū minus solōne. l. ij. §. j. ff. quēad. test. aperi.

Et solēniter fieri dꝫ qd fiendū est sm Bald. in aut. si qua circa medium cōmen. C. ad tertul. Et ideo dicimus ꝙ paria sunt aliquid nō fieri: ⁊ alio modo fieri ꝙ̄ fieri debeat: ⁊ ꝙ nō refert an aliqd non fiat an alio modo fiat. l. j. §. ꝙ si nemo cū concor. de qbus in glo. fi. ff. qd quis iur. Non tñ sunt paria vel idem esse minus solēniter ⁊ esse falsum nisi in casu. l. iubemus. C. de testa. sm Flo. in. l. cū putarem prope fi. cōmen. C. fami. her. Et nō sufficit aliqd implere: nisi in modo pscripto seu forma impleatur. c. pisanis de resti. spo. ⁊ latius dicetur j. eo. in arti. de implemento forme: ppterea sm Bal. in. l. si alterius. C. si mi. se ma. dix. vbi est data a iure certa forma pbandi ibi alia pbatio nō admittit. Et peruersio ordinis iudiciarii viciat processum. l. platā vbi glo. ⁊ doc. C. de sen. vbi loquunt de peruersione ordinis vnius cause ad seipsam non aūt ad aliā: ⁊ de peruersione ordinis substantialis: qd latius declaraui in arti. prece. in. xv. conclu. de forma ordinis.

Implementum.

Et lꝫ pursio in opponēdis exceptionib⁹ regulariter non viciet: vt habet in. l. quidam cōsulabant. ff. de re iudi. cū concor. ibi traditis: fallit tñ nisi esset data forma in mandato. c. exhibita de iudi. notat Imol. i. l. si queram⁹. iij. col. ff. de testa. ibi hoc tñ limita: ⁊ Spec. in pbemio scde partis in fi. de qua materia latius in. xv. cōclu. palleg. Ideo Bal. in. j. ꝯsi. fox in prin. dixit ꝙ ordo ostendens ad formā vel substantiam rei est immutabilis: de quo etiaꝫ dicet. j. eo. circa illationes ad iudicialia. Et vbi est tradita certa forma iudex nō pōt illā immutare seu cōtra illā venire: vt p Bal. in. aut. iubem⁹ C. de iudi. post Iaco. de are. in. l. j. C. de iure delib. ⁊. j. pri. cū concor. in prime seq. chartis allegandis: ⁊ dixi aliqd. s. quis possit tollere formā seu illi derogare. Et ex testō min⁹ solēni relicta nō debent. l. si vnus ⁊. l. si nō speciali ⁊. l. nō dubium. §. j. C. de testa. ⁊. l. si veritas. ⁊. l. ex testō. C. de fideicō. sic ⁊ gesta pter formā nō valēt. Hinc habēs mādatū ad acceptandū bñficiū vigore vnius gfe nō pōt acceptare ex alia sꝫ Ro. ꝯsi. ccl. incip. approbo snias. Et sm rotā deci. viij. de re iudi. in nouis si delegatus datus a dño feudi hꝫ cōmissionē iudicādi inter vasallos nō pōt dño aliqd adiudicare: qꝛ egreditur formā. Nā qd fit preter formā cōmissionis nō valet sm Bar. in. l. itē. §. si ita. ff. qd cuiusqꝫ vni. no. Ideo delegatus datus vt se informet de mala fama nō pōt se de bona informare sꝫ rotā deci. xiij. de iudi. et in nouis. de qua materia. j. eo. membro latius dicetur.

¶ Et ex pcessu nullo rōne forme nō seruate iurisdictio non prorogat p nō. i. c. venerabili de offi. deleg. lꝫ ille tex. imat ꝯriū. Et publicatio testiū nulla nō ipedit testes de nouo recipi sm Bar. i aut. q semel. iij. col. vsi. quero qd si publicatio ista. C. de testi. Et testes nulliter deponētes pñt nō obstante publicatione iterū recipi sm Bar. i. l. q p salutē. ff. de iureiu. vbi do. me⁹ Ias. ipugnat ambo dicta. Et citatio nulla nihil operat. l. si pr. C. ne de sta. defun. Idē ō lit. cōtest. nulla aut. offerat. C. de lit. cōte. Idē in receptiōe testiū nulla: vt qꝛ lite nō cōtestata: ⁊ vt lit. nō ꝯtest. p totū. Idē in snia nulla. l. iiij. §. cōdēnatum. ff. de re iudi. ita Bald. in. l. si vt proponis in. j. ij. col. C. quomodo ⁊ quando iudex.

¶ Et excōicatio

¶ Et excōicatio lata ꝯ formā mandati est nulla fm Gemi. post Host. i. c. romana. §. sꝫ nec de sen. excō. in. vi. lꝫ foret in iusta vbi data nō esset forma gl. i. c. in p̄senti eo. ti. et lib. Ita q̄ forma ēt cōtinēs aliquid mero iure iniustū sit seruāda. qn̄ mādās: ita mādare pōt q̄ si nō possit ita mādare: ent mādatū sit nullū vel possit sp̄ret a tali forma ipleri dicet. j. eo. mēbro et faciūt que dixi in p̄ce. mēbro. v. effectu.

¶ Et forma p̄cedēdi tradita a statuto est pōctualiter obseruāda alis p̄cessus nō valet fm Ang. ꝯsi. cxlvj. icip. sup p̄mo in p̄n. et Bal. ꝯsi. xj. incip. p̄missis verbis an̄ fi. j. volu. fm pe. stāpā et i ꝯsi. cccc. icip. vobis co. vol. i fi. cū ꝯcor. j. pri. allegā.

¶ Et vbi p̄batio p certū numerū testiū est de forma vt in testamētis. l. si vn⁹ cū simi. C. de testa. actus est null⁹ ēt si de eo ꝯstet p pt̄ꝫ ꝯfessionē vt p gl. et doc. i. l. ij. C. de bo. pos. fm ta.

¶ Et lꝫ factū a maiori parte vidcat ab oībus fieri. l. qđ maior. ff. ad muni. et habet in. c. qđ oēs et l. c. iure cōi de reg. iur. in. vj. et p gl. i. c. j. in verbo tractarūs de re. eccl. nō ali. et late in. c. cū oēs de ꝯsti. tn̄ vbi ex forma legis vel statuti regritur ꝯsensus oīum nō sufficeret factū a maiori parte fm glo. in. c. vbi periculū. §. idē quoqꝫ in verbo singularis de elec. l. vj. et Panor. i. c. prudentiā in p̄n. iij. col. i fi. de offi. deleg. seqtur po. Fely. i. d. c. cū oēs. xiij. col. xj. fallē. motus q̄ dictio vniuersalis expssa dꝫ aliqd operari p nō. p Bal. i rub. C. ꝯ ꝯbē. emp. ix. q. et facit. l. iulianus. ff. de leg. iij. et l. a p̄curatori. C. māda. et. c. solite de ma. et obe. et. c. si romanor. rix. disti. et qđ nō. Panor. i. c. ꝯstitut⁹ el. ij. de appel. Et vbi p̄sona est de forma nō lꝫ a p̄sona recedere fm Bal. in. l. j. §. ne aūt in prin. cōmen. C. de cadu. tol. dixi. ꝯ.

Implementum.

¶ Et prouisio circa actū vel loquēs de actu itelligit de solēni nō de minus solēni. d. l. statutis. C. ꝯ sen. ex peri. re. et l. ij. §. j. ff. quēad. te. ap. et notat i. l. iij. §. ꝯdēnatū p illū tex. ff. de re iudi. vbi Bar. circa fi. cōmē. dixit q̄ statutū loquēs de cōtumace itelligit de eo q est rite ꝯtumax: de quo ēt p Bar. in. l. j. §. fi. circa fi. cōmen. vbi ēt Alex. ff. si qs iusdi. nō obtē. vt q̄ statutū dicat q̄ cōtumax nō possit appellare: q̄ intelligitur in eo qui fuit rite citatus alis secus: vt ibi.

Prouisio loquēs de actu itelligit de solēni.

¶ Et statutū q̄ bānitus possit ipune occidi itelligit de rite bānito distinguēdo: vt p Bar. in. l. si. ff. de adul. et in. l. iij. §. si seru⁹ vbi alij. ff. de acq. pos. et Gādi. i rub. de bāni. v. col. facit l nō putauit. §. nō queuis vbi Bar. ff. ꝯ ꝯta. et dixi. ꝯ. eo. viij. effectu: ꝯ quo ēt p Aug. l. d. §. ꝯdēnatū cū cōcor. ibi p Alex. in p̄n. cōmē. alleg. Et emphiteota q alienat sine ꝯsensu dn̄i nō seruata solēnitate statuti nō p̄uat emphiteosi fm Bal. in. l. ij. circa p̄n. cōmē. C. de epi. au. et do. meū Jas. i. l. fi. i vlti. chartis. C. de iure emphi. cū ꝯcor. p eū alleg. vt ēt dixi. ꝯ. e. viij. effectu. ¶ Et stāte statuto q̄ sindici teneant denūciare maleficia sub pena talis denūciatio dꝫ fieri corā iudice cōpetenti fm Bal. i. l. iubemus. C. de p̄ua. car. nā cōpetētia iudicis est de forma iudicij fm Bal. i. l. exceptū in fi. C. de exce. et dixi. ꝯ. et qbus ꝯsistat forma circa p̄dicamentū substantie. Et statutū faciēs mētionē de p̄curatore itelligit de solēni et legitimo fm Bal. in. l. si p̄diū. C. de p̄di. mi. Et p̄mittens aliqd facere intelligit p̄misisse facere solēniter: vt p Bal. in auť. si qua circa mediū cōmē. C. ad tertul. et p Alex. i. l. huiusmodi in p̄n. in fi. cōmē. ff. de leg. j. et dicā in arti. qn̄ itelligat forme vel solēnitati derogatū. Et cōsentiēs publicationi testiū nō p̄iudicat sibi si nō fuerint rite et recte recepti fꝫ Bal. in auť. si qs in aliquo. j. col. C. de edē. et talis cōsensus fm eū nihil operat: q̄ deficit ordo iuris q nō pōt partiū ꝯsensu immutari p nō. p Inno. in. c. significasti et. c. cū cām de testi. de quo dixi. ꝯ. qs possit tollere formā. Et statutū remittens solēnitatē isinuationis testō itelligit de alis solēni fm Bal. i l. cū lex. C. de epi. et cle. Et nō dr̄ ꝯdēnatus q nō est rite ꝯdēnatus. d. l. iiij. §. ꝯdēnatū cū ibi nō. ff. de re iudi. Et nō dr̄ soluere q recte nō soluit. l. j. vbi Bar. C. de solu. et libe. debi. lib. xj. Et disposita circa actū nullū militāt ēt circa actū non solēnē p p̄dicta et multa dico i materia nullitatis. Et sicut ea q̄ sunt nulla nō opant aliquē effectū: ita nec disposita i minus solēni p p̄dicta et nō. p nellū i trac. bāni. ij. q. iij. pt. p̄mi tpis.

¶ Hinc act⁹ minus solēnis et cōsequēter nullus nō tollit potestatē actū facientis saltē ipso iure: quominus possit denuo facere: ita q̄ nulliter eligēs ex defectu solēnitatis possit denuo eligere. c. q̄a ꝯ. de elec. l. vj. distinguēdo vt p Panor. in c. q̄ p p in p̄n. et in. c. publicato pe. col. v̄si. sꝫ dubiū de elec. cū cōcor. de qb⁹ p Alex. i. l. serui electione in p̄n. in tepe. q. cū seq. ff. de leg. j. vbi tāgit qđ in citatione nulla qđ in mandato

Act⁹ nullus nō adimit potestatē iterū faciendi.

qđ in sala qđ in arbitro: in quo Bal. i. l. dicere. §. vnde videndū. ff. de arbi. dicit q̄ si arbiter iudicet nō seruata forma cōpromissi ex hoc nō desinit esse arbiter: de quo latius dixi. ꝯ. eo. circa effect⁹ forme omisse in. xix. effectu et dicā aliqd. j. eo. p̄xi. limita. Et forma data dispositioni derogatorie si nō seruet actus est ipso iure nullus: vt habet in. l. si qs in p̄n. testamēti. ff. de leg. iij. et late p Fely. i. c. nōnulli. iij. et. iiij. colū. de rescrip. maxie i. iiij. fallē. et i. c. accedētes de p̄scrip. Sozi. ꝯs. clxiii. et dicā. j. e. i. xi. limi. seu. xxxic. Et lꝫ pluralis oīo resoluat i suas singularitates et illas geminet: hoc tn̄ fallit vbi pluralitas est de forma vel solēnitate l. vbi numer⁹. ff. de testi. fm Bal. i. l. falsa. §. fi. ff. de ꝯdi. et de. et pꝫ ex his q̄ dixi. ꝯ. Et qbus ꝯsistat forma circa p̄dicamētū numeri: et dixit Pe. de anch. ꝯs. xxxv. incip. j. colū. q̄ vbi pluralitas est de forma non pōt in singulari ipleri vel verificari. Eꝫ aūt nō est par rō: hinc fm Jo. an. i addi. spec. i ti. de p̄cu. §. rōne aūt forme versi. qđ si ꝯstituens. p̄curatori ad litē ꝯstitut⁹ itelligit generaliter ad lites cōstitut⁹: lꝫ regula sit q̄ forma mādati sit seruāda. l. diligēter. ff. māda. sꝫ ibi illa singularitas nō cōcernit formā sꝫ magis materiā: et ad p̄dicta facit qđ dixi sepe de excessu numeri: vt nō viciet actū qn̄ certus numerus est de forma: puta. vij. testes in testō: sed ibi numerus est de forma: ne minor possit adhiberi nō aūt plures testes: vnde idē putarē qn̄ singularitas eēt de forma: lꝫ in dubio nō p̄sumat nec quominus possit maior solēnitas adhiberi cū maiori sumine minor insit et c̄. Et fm Bal. i. l. cos. §. apostolos. ij. col. C. de appel. astrictus certe forme siue facto suo siue legis nō pōt variare. Itē fm Pe. de anch. ꝯsil. vj. et. xxxv. forma data siue a lege siue ab hoīe est seruāda. Et generaliter in his que sunt de forma non pōt ab ea recedi: nec rōne p̄sone nec rōne materie fm doc. maxie moder. in. c. quoniā. xxiiij. dist. facit c. si. v̄si. is aūt de offi. delega. et. c. de trahe. j. q. j. Itē nec rōne tpis fm Pan. de ca. in auť. q̄ supplicatio vbi Bal. et Saly. C. de p̄ci. ipera. offe iunctis his q̄ dixi. ꝯ. qn̄ aliqd cēseat tradictū p forma in. xvi. cōclu. tangendo qn̄ tēpus sit de forma: hinc dixit Bal. i. l. j. C. de req. re. q̄ abbreuiatio termini statuti facit actū peccare i forma. Et dixit Bal. i. l. oēs populi. vlt. col. ff. de insti. et iure q̄ si statutū regrit tēpus vel actū cōsumatū nos id ēt regrere debem⁹: vt ēt. j. dicet. Et sicut nō valet actus: qn̄ forma nō est cōiūcta cū materia: ita nō valet, qn̄ solēnitas nō est cōiūcta cū actu: q̄ sicut forma dꝫ esse cōiuncta cū materia: ita solēnitas cū actu. l. fi. C. de testa. nōtat p Inno. i. c. cū dudū de re. eccl. nō alie. et Bal. ꝯsi. ccclxxix. icip. ꝯhētes. iij. vol. pe. stāpa. Procedit ergo dicta cōclusio q̄ forma nō seruata actus sit null⁹ in oī materia et in forma tradita ab hoīe: ac in forma tradita a lege: vt pꝫ in exēplis i p̄n. cōclu. traditis cū si. cōcor. et p totū hoc opusculū sparsis et p Panor. i. c. cū olim. iij. col. de arbi. vbi dānat aliquos ꝯtrā i forma legis dicētes. Et pariter in p̄uilegiis q̄ forma p̄uilegii est seruāda. c. porro de p̄uile. c. iter corporalia de trāsla. cū si. Idē in cōcessionib⁹ p̄ncipū et inuestituris: q̄ eax forma est seruāda fꝫ Ang. ꝯsi. cclxxxvj. icip. p clariori. Et iō Bal. i auť. cessante v̄si. itē nō. C. de leg. here. et i. c. j. §. deniqꝫ: que fuit prima cau. bene. amit. dixit q̄ forma inuestiture est p̄cisa adeo q̄ ab ei⁹ tenore nō sit recedēdū p tex. i. c. j. de duo. fra. a capi. inue. faciūt que habent i. c. j. de feu. nō ha. p̄pri. natu. feu. cū si. cōcor. Et fm Spec. i ti. de aduo. §. hic dicēdū v̄sic. cū aūt res i formata p̄uilegio caret. l. qcqd. ff. de acq. re. do. et c. qđ nō est formatū et. c. moises. xxxij. q. ij. Idē ēt est in rescriptis p̄ncipū tā gratie q̄ ad lites p ea q̄ dicta sunt. ꝯ. eo. v̄si. sic et gesta: et pꝫ in. c. p̄sanis de resti. spo. vbi pꝫ q̄ nō sufficit delegatum factū iplere nisi ipleat fm modū p̄scrip̄ et fꝫ Inn. Jo. an. et Panor. ibi nisi delegat⁹ seruet formā datā ēt in p̄paratoriis p̄cessus est null⁹: lꝫ alis sec⁹ sit de quo ēt. j. i limitationib⁹. j. limi. Et ad idē facit. c. venerabili. de offi. deleg. et. c. cū dilecta de rescrip. de qb⁹. ꝯ. sepe recēsui. Et mādatarius p ordine et singulis de ordine nō est idone⁹ p vno conuētu: q̄ ad hoc nō extēdunt fines mādati fm Thomā fasioli dubio rote. xxiiij. icip. itē fuit dubitatū. Sic et executor nō dꝫ trāsgredi formā cōmissionis. c. cui de nō. de p̄bē. l. vj. et gl. in. c. q pro te in v̄bo assensus in. vj. Bal. i. l. id qđ pauperib⁹. iij. col. C. de epi. et cle. Simile in statutis et decretis decurionum: q̄ act⁹ facti nō seruata forma ab eis tradita sunt nulli vt p Fely. dantē plura exēpla in. c. cū dilecta. ix. ampliatiōe et. ꝯ. de rescrip. q̄ hoc opere suo loco credo esse sparsa: et per Signo. ꝯsi. cclj. pe. col. vbi dixit q̄ forma statuti nō seruata sensus et

In cōcessionibus p̄ncipū rescriptis p̄uilegijs et mandat.

Executor.

In statutis et decretis.

sensus ⁊ depositio statuti locũ non h3. Ad qd̃ allegat plures tex. inferẽs ꝙ si tertius eligit non seruata forma statuti: puta pro bono viro ad terminandã cãm statutũ nõ o3 eo casu opitulari. Ad idẽ facit qd̃ dicit Bald. in. l. si qs mihi bona. §. si corã. ff. de acq. here. ⁊ ɔsi. lix. inci. scḿ tale est. ⁊. cxlix. lci. viso statuto. ⁊. cccxxiiij. lci. pũct⁹. ij. vo. ⁊. xj. lci. ꝑmissis. j. vo. vlti. impssiõe. ⁊ qd̃ dixit ang. l. ɔsi. cxlvj. lci. sup ꝑmo l pri. vbi dixit ꝙ forma statuti est pũctualr obsuãda. ⁊ bal. ɔsi. xj. lcip. ꝑmissis ꝑbis. añ si. j. vol. pe. impssiõe. ⁊ ɔsi. cccc. incipi. nobis. in fi. eo. volu. ⁊ in. l. cessante. C. quõ ⁊ qñ iu. ppe fi. cõmen. vbi dixit ꝙ forma statuti est ad vnguẽ seruãda: maxime qñ est recessu3 a iure cõi ⁊ ptãs iurat seruare statuta: vt ibi p eũ: ⁊ infinita exẽpla patebũt non tñ in discursu huius opis: vex ex dicẽdis. J. ꝓxime in sequẽtib⁹: ⁊ plura exẽpla colliguntꝭ ex his que dcã sunt. Ꝫ. in articulo qs possit dare formã in mã ꝙ per statutu3 dari possit: ⁊ ſm Bal. in. l. oẽs ppli. col. fi. ff. de insti. ⁊ iur. nõ est recedendũ a forma statuti. l. ɔstõnibus. ff. ad muni. ita ꝙ si statutum reqrat tps: tu reqre tps. l. titius. ff. de testa. mili. ⁊ si exigit factũ consũmatũ: tu exige scḿ cõsummatũ: vt no. in. c. perpetue. de ele. in. vj. in nouel. facit qd̃ dixit Fulg. ɔsi. cvij. incipi. sup. iiij. col. Et ſm Bal. in. l. ordo. ij. col. C. de execu. rei iudi. statuta aliqd disponẽtia in aliq̃ materia sunt ſuãda tã in tpe q̃3 in forma: ⁊ si ɔ̃fiat est irritum ipso iure: qꝛ fit ɔtra ius municipale. Et ſm Alex. ɔsi. j. iiij. volu. alienatio facta non seruata forma tradita sindicis p ɔsiliũ seu decuriões est ipso iure nulla. Et p3 in. l. itẽ eox. §. sed si ita. ff. qd̃ cuiuſ. vni. no. vbi Bar. ⁊ alij dicũt ꝙ id qd̃ fit ꝑter formã datã a decuriõibus est ipso iure nullũ. Et si in statuẽdo nõ sit ſuata forma statutũ nõ valet ſm bal. in. l. oẽs ppli. in fi. cõmẽ. ff. de insti. ⁊ iu. arg. l. nõ sunt liberi. ff. de sta. ho. Bar. in. l. si ɔstat. p illũ tex. de appel. An aũt statuẽdo non seruata forma videaꝭ sup ea dispensatum dicam in articulo quando videatur forme vel solemnitati derogatum. Simile patet in consuetudine: qꝛ nisi seruetꝭ forma ɔsueta actus est nullus: vt satis plene p3 ex his que dixi. Ꝫ. qs possit dare formã. j. charta. loquẽdo de forma cõsuetudinis. Simile est in sacr̃is et circa beneficia ecclesiastica: qꝛ forma nõ seruata nihil fit. c. q pfectione3. j. q. j. ⁊. c. j. de baptis. ⁊. c. reuera. de ɔse. dis. ij. cũ cõcor. alleg. Ꝫ. ex qbus cõsistat forma. versi. xliiij. ꝙ expressio seu verba sint de forma. Et si qs ordinetꝭ non seruata forma data a canone non ĩprimitur caracter nisi suppleaꝭ qd̃ omissum est nisi in papa q põt illã non obseruare s3 Inno. l. c. si. in. j. glo. de sacra. non iterã. Sic in ɔiugio. c. aliter. xxx. q. ij.

In cõsuetudine. *In sacramẽtis ⁊ siũb⁹.*

¶ Sic in voti obseruatione. c. mulier. xxxij. q. ij.
¶ Sic in religionis professione. c. notificasti. xxxiij. q. ij.
¶ Sic in ecclesiarum dedicatiõe. c. agabitus. distinctione. j.
¶ Sic in bñficij renũciatione. c. gonsaldus. xvij. q. ij. ⁊ plura exẽpla in ordinatiõe ad sacros ordines: patẽt in. c. quorũdã. xxiij. dist. ⁊. lxviij. dis. ⁊. xxix. q. j. iuxta princi.
¶ Sic in bñficij restõne. c. decernimus. xvj. q. vij. Et absolutio ɔfessionis nõ valet si forma nõ sit seruata cle. ondũ. §. statuim⁹. vbi doc. ⁊ Car. de sepul. Sic ⁊ in officijs ab hoie nõ a iure formatũ: qꝛ nõ põt a forma ṽbox hois recedi ſm Bal. in. l. id qd̃ pauperibus. in. v. col. C. de epi. ⁊ cle. per. l. j. §. si plures. ff. de exer. ⁊. l. q rome. §. flauius. ff. de verbo. obli. ⁊ idem dicit Bal. in auꝭ. ingressi. ij. col. circa pri. C. de sacro san. ec. vbi ẽt allegat. l. si qs mihi bona. circa fi. ff. de acq. here. ⁊ dixi latius. Ꝫ. eo. loco suo. Idẽ sentit Bal. quo ad qd de officio a statuto concesso in auꝭ. ⁊ qd̃. C. ne vx. pro mari. vbi dixit ꝙ si statutum det formã regiminimagr̃atus plus non pñt q̃3 statuto ⁊ moribus sit cõcessum: sed hoc respicit facultatem non formã. Melius facit qd̃ notat Bar. in. l. actuarios. C. de actu. ⁊ nu. lib. xij. ⁊ in. l. si ɔstat. ff. de app. ⁊ Bal. in Marga. verbo cõtractus. ver. iij. ꝙ electio sindici vel officialis non seruata solita forma nõ valet. Et sic in officijs tã in creatiõe officialis q̃3 in exercitio officij forma data est seruanda. Sic igiꝭ pe3 ꝙ forma eligendi: creandi: vel cõstituẽdi est seruãda: alś non valet qd̃ fit ⁊ in electiõibus ꝑlatox ecclesiasticox: p3 late in. c. qꝛ ppter. vbi Panor. ⁊ alij in prin. de elec. ⁊ quasi p totu3 titulum. Ideo electus d3 iterum eligi cũ ꝑma electio sit nulla ſm Compost. in clemẽ. j. in princi. quarto notabili. de ele. qui refert Inno. quartũ ita sustinuisse: prout dixit ibi Car. ⁊ late habetur in. c. publicato. de electio. facit qd̃ dicitꝭ in. §. penul. in auꝭ. vt iudi. sine quoquo suffra. Et executor nõ debet transgredi formã cõmissionis ſm bal. in. d. l. id qd̃ pauperibus. loco preallegato. ⁊ facit. c. cui. de nõ. de preben. in. vj.

In officijs. *In electiõe.*

⁊. c. qui pro te. in verbo assensus. in. vj.

¶ Item seruanda est forma electionis potestatis a qua potestates non pñt recedere ſm Bal. in. l. obseruare. §. nemo. ff. de offi. procõ. ⁊ leg. ar. l. super creandis. C. de iur. si. lib. x. facit. l. ij. C. de decu. eo. lib. Quid in legatis ⁊ ambasiatorib⁹. J. eo. circa ɔctus. Sic ⁊ in gradibus ⁊ dignitatibus: qꝛ doctoratio demũ valet seruata forma: puta ꝙ ante doctoratiõem ⁊ non post iurandũ sit clemẽ. j. vbi glos. ⁊ Cardina. de magi. dixi tamẽ. Ꝫ. in articulo qñ aliquid censeatur traditũ pro forma in. v. vel. vj. cõclu. circa finẽ. ꝙ conuiuia que pro doctoratione ex consuetudine vel statuto fieri debẽt non sunt de forma necessaria. Et vbi numerus doctox est statutus pro forma substantiali in creando doctore non potest canzellarius studij recedere ab eox dicto: etiam si gratia vel odio deponant: secus autẽ si non est statutus pro forma: sed ad inqsitionem ſm Bald. in auꝭ. habita. iij. colũ. C. ne filius pro patre. Sic ẽt in instr̃is: qꝛ si dies ⁊ solennia instr̃orum omittantur instr̃m est nullum: vt in auꝭ. vt prepo. nomen impa. post ꝑnc. ⁊ late hꝭ in. l. si qs ex argẽtarijs. in. §. si initiũ. ff. de edẽ. ⁊. l. c. inter dilectos. ⁊. c. cũ. p tabellio. de fi. istru. ⁊ totũ istrũ vitiatur: vt per Bal. in. l. nec exẽplu3. C. de falsis. ⁊ dico loco suo. Et si statutũ exigat ꝙ forma in instr̃is exprimi nomen: agnomen: ⁊ cognomen: nõ sufficiet exp̃ssio nois singularis vel notarij vt gallo pressus: vt per Bal. ⁊ cõiter docto. in. l. j. ff. de libe. ⁊ posthu. ⁊ dixi late. Ꝫ. qñ censeatur aliquid traditu3 pro forma in. xiij. cõclu. ⁊ multis alijs. Sic ⁊ in scripturis actorum vel alijs registrãdis et forma statuti vel iuris. Hinc stãte statuto ꝙ ante venditionẽ seu in vẽditione pignox p creditores facienda debeant fieri bãnimenta ⁊ in libris notariorum potestatis seu actis curie registrari prout est in ciuitate Vulterana si omittatur descriptio in actis vẽditio erit nulla ex defectu solẽnitatis ⁊ forme ſm Ro. in consi. cciij. incipiẽ. quo ad primũ. in pr̃io dubio. vbi multa allegat ⁊ iter cetera l. ij. C. de comme. fi. debi. lib. x. vbi est expressum ꝙ spãlis scriptura requirens in sui cõfectione subnotationẽ certi ⁊ determinati tabellarij illa non interueniente redditur nulla.

In gradibus. *Situs.* *Nũerus.* *In instr̃is*

Sic ⁊ in penis ac penali dispõne: ideo vitiatur inqsitio si non seruetꝭ ordo ei a iure datus. c. qualr̃ ⁊ qñ. el. j. in princi. cũ ibi notatis. de accu. ⁊. J. dicetur. Hinc ſm Bal. in. l. j. ij. colũ. C. de his que pe. no. pena testatoris nõ cõmittiꝭ nisi cõtra eius mandatũ formalr̃ veniatur. vbi etiã Pau. de ca. ɔcludẽs ꝙ in penalibus a forma nõ receditur. Et dicim⁹ ꝙ iudex non potest augere penã a statuto prefixã: ⁊ si auget totũ vitiatur ſm Bal. in addi. Specu. in ti. de sentẽ. prola. ver. si ex forma statuti: vbi ponit multa de mulcta. vult idẽ Bald. in. l. certa rõne. in prin. cõmẽ. ver. ⁊ nota ɔ̃ bãna. ⁊ ante fi. ɔmẽ. ver. mõ quero. C. qñ prouo. nõ est necesſ. dicẽs ꝙ mulcta cõminata ɔ̃ formam statuti in totũ vitiatur et pariter bãnum si forma iuris vel statuti non seruetꝭ: vult Bald. in addi. Spe. de execu. senten. ver. bãnum. Et vbi pena imponitur a iure sub certa forma quis non incidit in penam nisi illa punctualiter seu in specie seruetur: vt patet ex notatis per Bal. in auten. qui semel. iiij. colum. C. quomodo ⁊ quando iudex. ⁊ Alexan. in. l. ij. in. iiij. colum. in fi. ff. de re iudi. ⁊ Bal. in. l. iubemus. C. de iudi. ⁊ in. l. de die. ff. qui satisda. cog. dũ volũt ꝙ stante statuto ꝙ si citatus non comparet infra octo dies ponat in bãno vel habeatur pro cõfesso si iudex det terminũ sex dieru3 non incidet contumax in penam statuti cum forma statuti non sit seruata: ⁊ quia est seruanda forma vt quis incidat in penam: ad quod etiam faciunt nota. per Alexan. in. l. iiij. §. condemnatum. in princi. cõmen. ff. eo. tit. de re iudi. ⁊ Maria. in tracta. cita. articu. vigesimo. in tertia questione. Facit quia ſm Barto. in. l. multum. ff. de conditio. ⁊ demonstratio. in penalibus subrogatum non sapit naturam eius in cuius locum subrogatur. Sic ⁊ in contractibus: quia non seruata forma nec adhibitis solemnitatibus non valent: vt patet in venditione in. l. j. ⁊ in. l. duplex ratio. C. de fide instrumẽ. ⁊ iur. ha. fi. libro. x. ⁊ in. l. si minori. C. de iure fi. eodem lib. ⁊ in. l. j. C. de predi. cur. eodem libro. ⁊ in. l. si quos. C. de rescin. vendi. ⁊ in. l. fina. C. de ven. re. ad ciuita. pertinen. lib. vndecimo. ⁊ in autentica hoc ius porrectum. C. de sacro sanc. ecclesijs. et in capitulo si sine. duodecima questione secunda. ⁊ capitulo vides. x. distin. c. nulli. de re. ec. non ali. cle. j. eo. ti. vbi Car. in. §. j. ⁊ in. l. magis puto. ff. de reb. eo. ⁊ in. l. si minor. ⁊. l. ⁊ si preses. ⁊. l. ⁊ si is. ⁊. l. minorum. ⁊. l. si predium. ⁊ per totum. C. de predijs minorum. Alexan. cõsilio. j. quarto volumine.

In penis *In ɔtractibus.*

Tractatus de forma ⁊ solēnitate.

⁊ in.l.3ctus.C.de ſi.inſtru.⁊ in verboꝝ obligatiōe in.l.j.§.j.
⁊ ſeq.ff.de ver.obli.cū ſi.cōcor.⁊ ſm Ang.in.l.ea lege.C.
de pac.inter emp.⁊ vē.ex pacto legis cōmiſſorie informi nō
retrotrāſfert dñium ſecus ex formi. Et ſi teſtis deponat de
vēditione ſeu emptiōe:⁊ nō de p̄cio nō valet eiꝰ depoſitio ſʒ
Alex.cōſi.xviij.icip.viſo pceſſu cāe vertētis.j.volu. voluit
Bal.poſt Ja.de are.in.l.j.C.de 3hē.emp.q2 p̄ctiū eſt d̄ for
ma emptiōis:vt alꝭ dixi lʒ bar.in.l.ſciendū.j.col.⁊ poſt eum
moder.ff.de v̄.ob.⁊ bal.in.l.ſolā.iij.col.vñ.itē interrogaſ te
ſtis de cā mālī ⁊c.velint illō eē de mā de quo dixi.ʒ.eo.loco
ſuo. Et ſm Pau.de ca.⁊ poſt eū alex.in.l.ſuus.C.de repu.
bere.ſi in iſtr̄o dicaſ fuiſſe a lite ex cā trāſactiōis receſſum et
nō appareat q̄ aliq̄d fuerit datū vel p̄miſſum ab aduerſario
ex eo nō p̄babiſ vera ſeu valida trāſactio q̄ ſolari nō pōt niſi
aliquo dato p̄miſſo vel retēto.l.trāſactio nullo.C.de trāſac.
¶ Eſt tñ aduertēdū ſʒ bal.in.d.l.3ctꝰ.ij.col.in ſi.poſt azo.i
ſūma.inſti.loc.in p̄n.quos ſeqtur alex.in.d.l.ſciēdū.in p̄nci.
cōmē.q̄ lʒ nō p̄beſ emptio vel locatio vbi nō 3ſtat de merce
de valeret tñ vt 3ctus inoīatus.Et circa hec videri pñt q̄ di
cunt bal.⁊ pau.de ca.in.l.j.C.de re.alie.nō alie.⁊ Cu.in.d.l.
ſciendū.bar.⁊ doc.in.l.ſi duo.alꝭ marcellus.§.pe.ff.d̄ iuriu.
⁊ ang.⁊ Jmol.in.l.ſi qs ita ſcripſerit herede.ff.de hē.iſtitu.
vbi tangūt de teſtibꝰ dicētibus duos fuiſſe hr̄des iſtitutos ⁊
ſe nō recordari pro quota. Sic ⁊ in mādatis:q2 forā mādati
eſt obſeruāda ⁊ diligēter.l.p̄terea.ff.māda.⁊.§.is q.iſti.eo.d̄
quo alibi plenius dico.ʒ.in multis locis ⁊ dicā et 3tinget.j.i
articu.de iplemēto forme.Hinc ſm bar.in.l.itē eoꝝ.§.ſed ſi
ita.ff.qd̄ cuiuſq3 vni.no.nō valet qd̄ fit p̄ter formā 3miſſiōis.
Ideo ſm bal.in.c.nouit.de appel.nūcio ⁊ ambaſiatori nihil
eſt iputandū niſi mandatū excedāt. Itē nūcius nō ampliat
nec reſtringit formā mādati.⁊ iō nō ſubſtituit niſi aliud cōti
neatur in mādato:q2 vr̄ electa induſtria pſone:lʒ ſecus ſit in
p̄curatore ad negotia ſm bal.in.c.ſi.vlti.col.de do.⁊ 3tu.et
Ro.cōſi.cclxvj.incip.iſte petrus Et ſm bal.cōſi.cccclxv.v.
vol.non pōt a forma 3ctus recedi niſi vtraq3 p̄te 3ſentiente.
Et alienatio fcā nō ſeruata forma legis nō valet.Bald.in.c.
j.in ſi.cōmē.de alie.feu.Sicut ſubbaſtatio ⁊ executio:vt dicā
j.eo.circa iudicialia in ſi. Et refutatio facta nō ſeruata for
ma ſtatuti nō valet.Bal.cōſi.cxcviij.⁊ ſequē.v.volu. Sic ⁊
forma reſolutionis 3ctus eſt attēdenda ſm Signo.cōſi.xcij.
per.l.j.⁊.ij.cū ibi notatis.ff.de in diē adie.⁊.l.j.⁊.ij.C.d̄ pac.
conuē.⁊ notat.l.l.j.ff.de dona. Et ſtatuto reqr̄ēte in 3ctibꝰ
vel actibus p̄ñtiā 3iunctoꝝ actus eſt nullus ipſo iure ſi nō in
terſint ſm Bal.in.l.j.C.q admit. Et agnatꝰ q ex forā ſtatuti
Bonoñ.dʒ iurare alienatione vel q̄ aguntſ eſſe vtilia ⁊ neccia
minori nō ſatiſfacit ſtatuto ſi iuret ſe credere q̄ nō cedant in
fraudē minoris adeo q̄ actus eſt nullus ſm Signo.3ſi.lxxx
vij.peñ.col. Sic ⁊ in vltimis volūtatibus:q2 niſi forma ſue
tur actus eſt nullus.l.ſi vnus.C.de teſta.l.hac 3ſultiſſima.in
p̄n.eo.ti.⁊.l.hac 3ſultiſſima.C.q teſta.fa.poſ.cū nēo poſſit
facere qn leges hēant locū in ſuo teſtō et in reſpiciētibus for
mam ⁊ ſolēnitates.l.nemo pōt cū mā.ff.de leg.j.⁊ ad hec fa
cit.l.codicillis.§.ſi.cū ſi.cōcor.ff.de leg.ij. Et ſtāte ſtatu
to q̄ qs nō poſſit teſtari ſine p̄ñtia p̄pinquoꝝ ſi quis ſine tali
p̄ñtia teſteſ teſtm̄ eſt nullū cū deficiat potentia ex forā ſm bal.
in.l.qōnem.C.de fideicō. Et qs nō incidit in penā p teſta
torē ipoſitā niſi formalr̄ 3ueniat:vt.ʒ.eo.ver.ſic ⁊ in penis.
Et 3ditiones ſunt implēde in forma ſpecifica.l.meuius.⁊.l.
qui hr̄di.in p̄n.ff.de 3di.⁊ demō.⁊ dixi late.ʒ.qñ cenſeaſ ali
quid traditū pro forma in.xj.3clu. Et refutatio fcā non ſer
uata forma ſtatuti non valet:vt.ʒ.ver.ſic ⁊ in contractibus.
¶ Sic ⁊ in arbitris q2 laudū latū 3 formā cōpromiſſi vel forā
cōpromiſſi nō ſeruata eſt nullū.l.nō diſtinguemus.§.d̄ offō.
⁊.l.pedīꝰ.in ſi.cū.l.ſe.ff.d̄ arbi.⁊ no.Bar.in.l.diē p̄ferre.§.
ſtari.ff.eo.ti.cū cōcor.de qbus per Feli.in.c.cū dilecta.viij.
ampliatiōe.de reſcri.vbi aliud dicit i arbitratore poſt Imo.
in.c.qntavallis.xxj.dī ia.de iureiu.ſtictis 3coꝛ.etiā traditis
ʒ.co.in arti.qñ cenſeaſ aliq̄d traditū pro forma in. cō
cluſio.⁊ per Panoꝛ.in c.cum olim.iij.colum. de arbi.
¶ Sic ⁊ in iudicijs q2 forma tradita a iure cōi eſt ſeruanda:
alꝭ nō valet p̄ceſſus:vt hētur in.l.platā.per glo.⁊ doc.C.d̄
ſen.⁊ iter.om.iu.d̄clarādo:vt ibi ⁊.ʒ.qñ aliq̄d cēſeaſ traditū
pro forma in.xv.cōclu.q̄ ordo ſit de forma.Et ptʒ in.c.qua
liter ⁊ qñ.in p̄n.de accu.ſi nō ſeruaſ ordo iuris in ingrēdo.
Et in iudice delegato q̄ teneatur ſeruare formā reſcripti vt
teneaſ p̄ceſſus ⁊ ordinē in eo datū etiā in p̄paratorijs:habeſ
per Jo.an.⁊ Panoꝛ.ac doc.in.c.ſi.de reſti.ſpo.per illū tex.
⁊ Inno.in.c.cū dilecta.vbi alij de reſcri.declarādo:vt ibi ⁊
in.c.cauſaʒ que.eo.ti.iunctis his que dixi late.ʒ.qñ aliquid
cenſeatur traditū pro forma in.xv.cōclu. ideo bal.cōſi.cccl j.
v.vol dixit q̄ ſnīa delegati nō ſeruata forma eſt nulla:⁊ pro
pterea ſi fiat cōmiſſio vt p̄io de poſſeſſorio:deinde de petito
rio cognoſcaſ nō poterit fieri cumulatio et p̄ceſſus erit nul
lus et ſi nō opponaſ.d.c.ſi.de reſti.ſpo.⁊.c.venerabili.d̄ of
fic.deleg.vbi Cano.notat Alex.in.l.naturalr̄.§.nihil cōmu
ne.pe.co.vbi et moderni.ff.de acq.poſ.facit.d.c.cū dilecta.
¶ Sic ⁊ ordo agendi attendi dʒ in iudicijs.l.j.⁊.l. qñ augu
rio.C.de 3uē.ſi.debi.lib.x.Ang.in.l.j.C.de fide inſtru.⁊ iu
re ha.ſi.lib.x.habeſ in.d.l.platā.vbi doc.declarāt.⁊ dixi la
te.ʒ.qñ cenſeaſ aliq̄d traditū pro forma in.xv.cōclu. q̄ ordo
ſit de forma.Et dixit Bal.in p̄ña 3ſti.ſloꝝ in p̄in.q̄ ordo tē
dens ad ſubſtantiā rei:vel ad formā eſt immutabilis. Et q̄ in
iudicijs non poſſit a forma data recedi.vult Bald.in auē.iu
bemus.in ſi.cōmen.C.de iudi.in.l.ceſſante.p̄pe ſi.cōmē.C.
qño ⁊ qñ iudex.⁊ in auē.qui ſemel.pe.col.ver.⁊ ideo ſtatutū.
eo.titu.maxime qñ ſunt 3 ius cōe ⁊ iurata per p̄ñtem:vt ibi
Ita q̄ vbi eſt tradita certa forma nō poſſit iudex 3 eam veni
re:vt per Bal.d.auē.iubemus.⁊ locis preallegatis.⁊ ſʒ eū.
Bal.in.l.q ſe dicit.ff.d̄ iudi.ſnīa lata nō ſeruata forma ſtatu
ti ad corticē eſt nulla.ſequiſ idem Bal.in 3ſi.cxliij.l.iij.vol.
vlt.ſtāpa.cū 3coꝛ.de qbus dico i reptorio ſtatutoꝝ v̄bo ſnīa.
Plus voluit Pe.de ancha.cōſi.clxvj.incip.viſis diligēter
oībus.vlti.col.q̄ lʒ iudex hēat liberū arbitriū in p̄cedendo ⁊
terminando:tñ ſi nō ſeruat formā ſtatuti ſnīa eius eſt nulla.
Et ſm Ange.cōſi.cxlvj.inci.ſup p̄io.in p̄in.forma p̄cedēdi
tradita a ſtatuto eſt punctualr̄ obſeruāda:alꝭ nō valet p̄ceſ
ſus.ſequiſ Bal.cōſi.xj.incip.premiſſis verbis.circa ſi.j.vol.
penul.ſtampa. Hinc forma iuriſdictiōis eſt ſeruāda.l.j.⁊ ſi.
C.vbi in rē act.⁊.l.⁊ in multis.C.de appel.l.ſi in fraudē.ſm
vnū intellectū.C.de lega.l.certa rōne.C.qñ p̄uo.nō eſt ne
ceſ.vbi doc. Ideo ſi ſtatutū modificat iuriſdictionē geſta 3
modificationē ſunt nulla ſm Nellū in trac.bām.ij.q.ſcde par
tis p̄mi temporis. Et iudex ſtudere dʒ vt ſolēnia iudicij in
teruenīāt ne reddatur actus fruſtratorius.c.cām q̄.vbi Pa
noꝛ.in p̄in.cōmē.⁊.j.notabili de iudi.faciūt tradita maxie
per do.meū Jaſo.in.l.j.ff.de offi.aſſeſ. Et ſtāte ſtatuto q̄
mulier nō poſſit eē in iudicio ſine cōſenſu mundualdi ſi mulier
ſine eo ſit in iudicio proinde habeſ ac ſi nō eſſet ſm bal.in.l.
non ſolū.§.neceſſitate.C.de bo.que li. ſic ⁊ ſtatuto reqrente
p̄ñtiam 3iunctoꝝ ſi nō adſint actus eſt ipſo iure nullus: vt p
Bal.in.l.j.C.qui admit.⁊ dem̄ſunt.ʒ.eo.ver. ſic ⁊ in 3ctibꝰ.
Et ſm Cardi.in cle.j.§.volumus.de fo.cōpe.ij.q. nōtʒ pro
proceſſus nō petita licentia q̄ peti debuit pro forma agēdi:d̄
quo ⁊ de pluribus alijs tetigi.ʒ.qñ aliq̄d cenſeaſ traditū p
forā.j.3clu.Et ſʒ Bal.in.l.cū ſnīa.C.de ſen.⁊ iterlo.om.iu.
ſtante ſtatuto q̄ in criālibus ſentētijs debeāt intereſſe p̄ores
nō valebit ſnīa ſi non interſint. Et ſtante ſtatuto q̄ nō poſ
ſit inquiri de delicto niſi prius fiat bannū q̄ ſi quis velit de
fendere vel cauſe aſſiſtere cōpareat ⁊ fiat bānuʒ in quo dicaſ
ſi qs velit d̄fendere omiſſo verbo vel cāe aſſiſtere inq̄ſitio nō
valet p̄pter formā bāni a ſtatuto traditā non ſeruatā ſm Ja.
bu.in.l.ſi.ff.de poſtu.⁊ Jo.de porto in.l.paulus.ff.de p̄cur.
⁊ no.p Bal.in addi.Spe.de execu.ſen.in v̄bo bānū. Refert
Firmi.i trac.gabel.in.iij.parte octaue p̄n.xxiij.q.p̄pe ſi.et
alibi et hoc ope dico. Et ſm bal.3ſi.cccc.incip.nobis.j.vo.
penul.ſtāpa:iūctis his que dixit cōſi.xj.icip.p̄miſſis v̄bis.in
ſi.eo.vol.⁊ ſtāpa.ſnīa lata per iudicē Aſt ſp̄reto ſtatuto ciui
tatis qd̄ mādat cās tribꝰ bonis viris cōmitti:⁊ alio qd̄ mādat
p̄nūciari de 3ſilio 3ſidētis eſt nulla rōne forme nō ſuate de
quo vltio pleniꝰ dicēſ.j.eo.circa ſnīas.ſeqſ Sig.3ſi.cclj.pe.
col. Et citatus p citationē nullā:vt q2 ſit fcā nō ſuata ſolēe
vel q2 ſit fcā p̄ñti in iudicio q nō eſt citādus non afficiſ ex tali
citatiōe:ſed ita demū ſi iudicis monitio interueniat ita q̄ ex
monitiōe iudicis ſolū aſtrīgaſ ſm Bal.in.l.j.ff.de feri.⁊ In
nocē.in.c.cū cā.de offi.deleg.⁊ Mari.in trac.citationuʒ.in
v.arti.p̄n.xvj.q.ij.eo.d̄ quo p Feli.in.c.cū 3tigat.an̄pe.col.
d̄.⁊ p iſta limitatōe.d̄ reſcri.Et ſi ſtatutū exigit ſolōnē dcimi
añ p̄ceſſuʒ ſi talis ſolō nō p̄cedat nō valet proceſſus.Et ſi ſta
tutum requirit aliq̄d preambulum ante citationem pro for
ma non valet citatio illo omiſſo ſcdm Baldum in.l.iiij.§.
officiius.in lectura antiqua.ff.ne quis eum.facit.l.vniuerſis.
C.de p̄eci.impa.offe.vbi latius hec materia examinatur.⁊
dixi.ʒ.

dixi. ꝫ. qñ aliqd censeatur traditũ pro forma pma ꝯclusio. et examinat Mari. in tracta. citationũ. in. xx. arti. iij. q. vbi allegat quasdã remissiões quas non perqsiui que perqri pñt. Jo ſm Mari. ibi citatus p citationẽ que peccat in forma non tenetur cõparere nec arctatur p talẽ citationẽ per pdicta: per no. per Inno. in. c. ij. de dila. ꝛ Imol. in. c. ij. de cle. non resi.

¶ Et stãte statuto ꝙ in accusatiõe exprimat nomẽ ꝛ cognomen nõ sufficiet ꝙ exprimatur nomen notarij vel singlare vt gallosßus nec valebit accusatio lꝫ alꝭ sufficiat: vt p doc. i. l. j. ff. de li. ꝛ posth. ꝛ Bar. in. l. j. ff. de ꝯdi. ꝛ demõ. ꝛ in. l. si in rẽ. ff. de rei vẽ. de quo dixi latius. ꝫ. qñ aliqd censeaꝛ traditũ p forma l. xiiij. ꝛ certis alijs ꝯclu. Et citatio nõ valet nisi fuetur forma citatiõis a statuto pscripta qua nõ seruata nõ hꝫ locũ statutũ ſm Ang. ꝯsi. ccxvj. incip. visis igit. vult Bal. in. d. l. iij. §. offilius. in lec. antiq. ff. ne qs eũ qui in ius voc. est vi exi. dicẽs ex hoc ꝙ si statutũ reqrit aliqd preãbulũ ad citationem non valet citatio illo omisso. Et ſm Bal. in. c. j. de mili. vas. qui ꝯtu. est adeo forma tradita a statuto in citatiõe est suãda vt nil mutari possit ẽt rõne vnius hore ita ꝙ nõ hẽat tũc locũ regula ꝙ nõ refert qd ex eqpollẽtibus fiat. seqtur ang. d. cõsi. ccxvj. facit. l. nihil. ff. de reg. iur. Et Mari. in trac. citationũ. xx. arti. iij. q. Et stãte statuto ꝙ anteꝗ̃ qs bãniat debeat pcedere citatio si qs velit dfendere eũ vel assistere aut adesse cause eius debeat ꝯparere. j. dies qnqꝫ: ꝛ preco omittat illa verba vel adesse cãe eius expssis solũmodo illis vbis si qs velit eũ defendere cõpareat infra dies qnqꝫ nõ valebit bãnum ex quo vnũ de solẽnib⁹ est omissum ſm Guil. de cu. in. l. fi. ff. de postu. ꝛ Albe. vero. in qõnibus statutoꝝ. vlti. pte. q. c. ij. arti. l. fi. ff. d l. reg. ref. ꝛ. l. j. §. hoc iterdcm̃. ff. de iti. actuqꝫ p.

¶ Itẽ statuto reqrẽte citationẽ absentiũ si nõ adsit talis citatio actus est ipso iure nullus ſm Bal. in. l. j. C. qui admit. Et nuncius dꝫ citare iuxta formã sibi a iudice cõmissaꝫ: qꝛ iuramẽti ꝛ mandati fines sunt diligenter obseruãdi: ꝛ custodiẽdi. d. c. venerabili. de offi. dele. ꝛ. d. c. cũ dilecta. de rescri. et l. diligenter. ff. mãda. In tantũ vt aliter faciẽdo nõ artet citatũ ſm glo. fi. in cle. ij. vt li. pen. vt. Archi. xxiiij. q. iij. c. de illicita. post Inno. notatur in. l. iiij. §. prot aic. vbi Bart. ꝛ alij ff. de dã. infe. ꝛ per Mari. in trac. cita. xiij. arti. pn. in pri. no. bal. in. d. l. cessante. vbi dixit ꝙ debet citare in forma specifica: qd est intelligendũ: iuxta no. p bal. in. l. fi. vbi ẽt Alex. C. de procu. ꝛ dicam in articulo de remissiõe forme. Et ſꝫ bal. in. d. l. cessante. in fi. cõmẽ. C. quõ ꝛ qñ iud. qñ statutum determinat plures citationes nõ sufficit vna pro oibus. vult idem Bal. post Marti. fili. i. l. nõ sunt liberi. pria lec. ff. de sta. ho. ꝛ in. d. c. j. de mili. vas. q ꝯtu. est. ꝛ Ful. cõsi. cvij. icip. sup co. iiij. col. ꝛ Mari. in trac. citationũ. artic. xx. q. iij. vbi dicit ꝙ tunc citatus non põt dici ꝯtumax: qd etiã volunt Inno. Hos. Imol. ꝛ scribẽtes in. c. cũ cã. de offi. delega. Bal. in. l. ad perẽptoriã. in fi. ff. de iudi. ꝛ ang. ꝛ doc. in locis palleg. maxie Ange. d. cõsi. cxlvj. in prin. incip. super pmo. Et si tũc citat⁹ cõpareat: an validet citatio. doc. in. d. c. cũ cã. ꝛ Mari. in co. trac. arti. qnto. xvj. q. ꝛ de materia huius. q. per do. Joannez de Monteferrato in. l. gallus. §. ꝛ qd si tñ. ix. col. vlti. no. ff. de libe. ꝛ posthu. Et ꝙ vbi est necessaria trina citatio non sufficiat vna pro tribus vltra glo. ꝛ Bal. in. d. c. j. vult Imo. in cle. j. iij. col. de vi. ꝛ ho. cle. vbi loquitur de trina citatiõe que exigit ad pene impositionẽ vt nõ sufficiat vna pro tribus per glo. palleγatã. ꝛ vult Jo. de li. ꝛ Zẽze. ibi. ꝛ Jo. an. in addi. spec. in rubri. de cle. nõ resi. ꝛ Jo. an. ꝛ Anto. de but. in. c. ex tuc. eo. ti. vbi ẽt Panoꝛ. ꝛ Imol. dicẽtes hoc esse notãdũ. Imol. in. l. si finita. §. iulianus. ff. de dã. infe. Ro. in. l. de pupillo. §. si qs ipsi. ff. de ope. no. nũ. vbi allegat gl. quã ad hoc dicit singularẽ in. c. ab eo. de appel. in. vj. facit glo. in. l. si cõuenerit. in verbo nisi. ff. de pig. act. quã sequitur ꝛ cõmẽdant ibi Bar. Bald. ꝛ Pau. de cast. dũ vult reqri triduum infra quãlibet denunciationem.

¶ Ex predictis pꝫ ꝙ iudex non põt abbreuiare dilationeꝫ statuti: vt per Bal. in. d. aut. iubemus. in fi. cõmẽ. C. de iudi. ꝛ in. d. l. cessante. in fi. cõmen. C. quõ ꝛ qñ iu. cũ cõcoꝛ. palleγatis. etiã rõne vnius hore: vt per Bal. in. d. c. j. de mili. vasal. qui contu. est. cũ ꝯcoꝛ. allegatis. Nã vt dixit Bal. in. l. j. C. d reg. re. abbreuiatio termini statuti facit actũ peccare in forma. quod est notabile dictum ꝛ quotidie habetur in pratica: ad quod habẽt aduertere iudices. Et hoc maxime pcedit quãdo als ꝯtumax vel non cõparens incideret in penã: vt ꝙ haberetur pro ꝯfesso: vel statutũ mãdaret eũ qui non cõpareat infra dies octo poni in bãno: qꝛ si iudex assignaret terminũ dierũ sex nõ valeret assignatio: vt dcm̃ fuit. ꝫ. eo. versi. sic ꝛ in pemis. Ideo ſm Ange. cõsi. cxlvj. incip. super primo. in pn. si statutũ mandet accusatũ vel inqsitũ bis citari cũ assignatiõe triũ dierum pro quolꝫ termino: deinde ipsum ꝯtumacẽ exbãniri cũ assignatione dierũ quinqꝫ pro termino: ꝛ pẽdẽte termino scõe dilationis fuerit positus in bãno nõ valet bãnũ per. l. cũ hi. §. si pretoꝛ. ff. de trans. ꝛ. l. prolatã. C. de sente. Et si statutum vult assignari inqsito terminũ vtilis diei anteꝗ̃ rñdeat puta ad deliberãdũ nõ valet pcessus nec rñsio: vel ꝯfessio inqsiti alr fcã ſm Signo. cõsi. clvj. lci. in pcessu. vbi dicit ꝙ p responsionẽ inqsitus non cẽseꝛ nec põt renũciare forme statuti: maxime qꝛ necessitas est iposita iudici: ꝛ loqꝛ qñ statutũ vlterius pcedit annullãdo vbi subdit ꝙ talis solẽnitas nõ ẽ leuis.

¶ Et stante statuto ꝙ accusatoꝛ fideiubeat de plequẽdo intelligit ꝙ nisi fideiubeat accusatio sit nulla: qꝛ talis forma requirit ante factũ ſm Bald. in. l. si tutoꝛ. in fi. C. in qui. cau. in integ. resti. non est necess. de quo latius dixi. ꝫ. quãdo aliquid censeatur traditum pro forma. j. conclu. Sic ꝛ in pbationibus: nã vbi est data certa forma pbandi a iure ibi alia pbatio non admittit ſm Bal. in. l. si alterius. C. si mi. se maio. dixe.

¶ Et non valet depositio testis nisi seruata forma deponat §. ꝛ licet. in auẽ. de testi. Et stante statuto ꝙ nõ valeat dcm̃ testis nisi interrogeꝛ de cã scie non sufficit ꝙ reddat cãm scie non interrogatus ſm Bal. in suo peculio: quẽ refert ꝛ sequitur Barba. cõsi. xliiij. in. v. col. j. volu. Et nõ valet dcm̃ testis formiter seu nõ deponẽtis de forma ſm Bal. in. l. solaꝫ. iiij. colũ. ver. iteꝫ interrogaꝛ testis de cã formali. C. de testi. ꝛ Alexan. cõsi. xviij. incip. viso pcessu cãe vertẽtis. in pri. j. volu. cũ concoꝛ. traditis. ꝫ. eo. ver. sic ꝛ in ꝯtctibus. in princ. vbi patent exẽpla de hoc. Et stãte statuto ꝙ in casu in quo per inqsitionẽ procedit termin⁹ vnius diei ad deliberãdũ dbeat inqsito assignari anteꝗ̃ aliquo mõ pcedatur ꝯ ipm: ꝛ deinde iudex debeat dcm̃ illius ꝯ quẽ pcedit recipere ꝛc. nõ valꝫ cõfessio inqsiti fcã non dato termino diei ſm Signo. ꝯsil. cxv. incipien. in qõne petri. Sic ꝛ in scripturis actoꝝ vel apud acta registrãdis ex forma statuti: qꝛ forma omissa nõ probãt: vt p Ro. consi. cciij. incipi. quo ad primũ in primo dubio: et dixi. ꝫ. eo. ver. sic etiã in instrũtis cũ seq. Sic ꝛ in sentẽtijs: qꝛ non valent nõ seruata forma. l. j. ꝛ. ij. ꝛ. l. statutis. C. de sentẽ. ex peri. reci. ꝛ. l. plataꝫ. C. de sen. ꝛ interlo. ꝛ. c. statuimus. ij. q. j. Et stante statuto ꝙ in sentẽtijs crialibus debeant iteresse prioꝛes nõ valet snia lata eis nõ interessentibus ſm bal. in. l. qui se dicit. ff. de iudi. ꝛ dixi. ꝫ. eo. circa prin. quo ad iudicialia. Et stãte statuto ꝙ iudex teneaꝛ pnunciare ſm ꝯsiliũ sapientis: lꝫ possit nihilominus super re indubitabili sine cõsilio pnũciare. l. ille aut ille. §. cũ in verbis. vbi Bar. ff. de lega. iij. ꝛ Bal. in. l. j. C. de rela. ꝛ in. l. ancille. C. de furtis. tñ si statutũ reqrit pro forma dcm̃ cõsiliũ nõ videꝛ satisfactũ statuto nisi hẽatur cõsiliũ etiã si als sit casus legis pro snia: seqtur Bal. in. l. cõparationes. iij. col. C. de fi. instru. ꝛ in. l. j. pe. col. C. ne li. in vna cadẽqꝫ cã tertio pvo. ꝛ Alex. cõsi. lix. incip. viso ticulo qõnis. iiij. vo. cũ ꝯcoꝛ. que adduxi. ꝫ. qñ censeaꝛ aliquid traditũ pro forma in. xiij. cõclu. ꝛ alibi. Sic ꝛ in executione snie: qꝛ nisi seruet modus traditus a iure vt primo capiantur mobilia deinde imobilia ꝛ tertio deueniaꝛ ad noia debitoꝝ non tꝫ executio: vt dixi. ꝫ. in arti. qñ aliquid cẽseaꝛ traditum pro forma ꝛc. Et executio ac subhastatio fcã non seruata ad vnguẽ forma statuti est ipso iure nulla ſm bal. in. l. ordo. ij. col. ver. nota ꝙ si statuta. C. de execu. rei iudica.

¶ Predicta cõclusio maxime pcedit in statutis qñ forma q̃ traditur est preter ꝛ magis seu ꝯ ius cõe ſm Bal. in auẽ. q semel. penul. col. ver. ꝛ ideo statutum. ꝛ in. l. cessante. prope fi. cõmen. C. quõ ꝛ qñ iudex. ꝛ dixi. ꝫ. eo. Itẽ qñ sumus in actu iurato vt qñ ptãs iurat seruare statuta ſm bal. in. d. l. cessante. in fi. cõmẽ. ꝛ. ꝫ. eo. circa iudicialia. ver. ꝛ citato ibi ꝛ nũci⁹. ꝛ qd dixi in arti. qñ aliqd censeaꝛ traditũ pro forma in. ix. vel x. cõclu. Itẽ qñ sumus in mã penali: vt. ꝫ. eo. ver. sic ꝛ in penis. Itẽ qñ ius vel statutũ disponit expsse ꝙ act⁹ alr factus als sit nullus: vt. ꝫ. circa dilationes ver. ꝛ si statutũ vult assignari inqsito ꝛc. Et gñalr in casibus ꝛ speciebus enumeratis. ꝫ. qñ aliquid censeatur traditũ pro forma per totũ. ꝛ articulo ex quibus consistat forma p totũ.

¶ Ampliatur pdicta ꝯclusio vt pcedat ẽt si omissio forme ꝛ solẽnitatis tendat ad faciliorẽ expeditionem vel breuiorẽ: qꝛ nihilominus gesta sunt nulla ſm glo. Joan. an. in. c. solet. de

senten. excōmu. in. vj. vbi dicitur ꝙ forma mandati est ita tenaciter obseruanda vt etiam fieri non possit illud per quod mādatum citius vel facilius expediretur si tale quid demet a forma mandati. Faciunt que dicam. j. ix. ampliatione ꝙ forma non seruata actus sit nullus etiam si redundet in beneficium eius cuius contemplatione fuit introducta forma vel solemnitas.

Si in modico forma omittatur.

¶ Secundo ampliatur vt procedat etiā si in modico forma non seruetur: q̄ nihilominus totus actus viciatur s̄m Ant. de bu. in. c. pisanis. de restitu. spo. in. vj. notabili. per illū textum: vbi dixit ꝙ omissio forme l qualibet qualitate minima processus viciat actum ⁊ totū processū: ⁊ ppterea s̄m Pan. ibi in q̄nto notabili corruunt gesta ex defectu forme mandati quando ad plenū mandatum non impletur. Hinc s̄m Bald. in. c. j. de mili. vas. qui 2m. est de forma tradita a statuto nil mutari potest etiā ratiōe vnius hore: per. l. ⁊ si nihil. ff. de regu. iur. Et s̄m Soz. cōs. lxxij. vj. col. ꝙ in modicis forma est seruāda sic in magnis dū vult ꝙ qn̄ statutū vult mulierē sine viri vel alterius ꝯsensu aliquo modo obligari nō posse includit quēlibet minimū modū obligandi de quo dicā in limitationibus. faciunt que dixi. s. in exēplis ad hanc regulā ꝙ forma statuti sit pūctualiter obseruāda. Nec obstat qđ dixi. s. qn̄ censeatur aliquid traditū pro forma in. viij. cōclu. dū dixi ꝙ omissio leuis solēnitatis non vitiat: quia aliud est omissio leuis solēnitatis: aliud modica omissio eius qđ traditū est pro forma necessaria ⁊ graui vel traditū censet. Merito ergo dr̄ in. l. si vnus. C. de testa. ꝙ defectus vnius testis in testō vitiat illud: esto ꝙ alij testes ⁊ alia solēnia requisita interuenerint Et est gn̄ale in hac materia ꝙ omissio alicuius ex solēnitatibus vitiet in totum: ⁊ ꝙ in his que sunt de forma si recedat a parte intelligatur a toto recessū per p̄dicta: ⁊. c. cū sup. de off. dele ga. ⁊ no. per Bar. in. l. si is qui. in prin. cōmē. ff. de testa. Ideo s̄m Ange. in. l. cū hi. §. si ptor. ff. de transa. post Inno. in. c. j. de sacra. nō iter. vbi pro solēnitate actus plura requirūtur si vnum deficit oia sunt reintegrāda: q̄ actus est in totum

Implementum.

nullus: ⁊ dixit ibi Bal. videlz in. d. §. si pretor. in. ij. notabili per illum tex. ꝙ vbi est de pluribus inquirendū aliquo omisso totum vitiatur. Et s̄m Ja. bu. l. l. hi qui. ff. de postu. ⁊ Jo. de porto in. l. paulus. ff. de pcu. si statutū prohibeat inquiri de delicto nisi prius fiat bannum ꝙ si qs velit defendere vel cause assistere cōpareat ⁊ fiat bānum si quis velit defendere omissa clausula si qs velit assistere nō valebit inq̄sitio ppter non seruatā formam bāni. Nec etiā valebit ipm bānū s̄m bal. in addi. Specu. de execu. sen. ver. bānū. refert ⁊ sequr̄ Nellus in tracta. bāni. in. iij. colum. parte primi tpis. ix. q. vbi ex hoc infert ꝙ stante statuto vt procedi nō possit per inq̄sitōez nisi prius interroget offensus an velit accusare: denūciare: vel notificare vno horū omisso non tenebit inq̄sitio. Facit qđ dixi. s. in exēplis ad hanc regulam circa iudicialia ꝙ stāte statuto ꝙ non valeat dcm̄ testis nisi interrogatus reddat rōnē non valet depositio si reddit rationem non interrogatus.

¶ Est tamē aduertendū circa istud de modica omissione: q̄ vbi verba vel scriptura seu aliqua expressio. ff. de forma lz totalis omissio vitiet: nihilominus tn̄ particularis omissio vel aliquod verbū omissum nō vitiabit si ex precedētibus ⁊ seqn̄tibus: vel s̄m eūdem intellectum percipi possit. l. j. §. si autē. ff. de heredi. insti. ⁊. l. cū pater. §. cū imperfecta. ff. de leg. ij. ⁊ late habet in. l. errōe. C. de testa. iunctis his que dixit pau. de ca. consi. ij. in antiquis. de quo dixi late. s. ex quibus consistat forma. §. ꝙ ex verbis. ⁊ aliquid in. §. ꝙ ex scriptura. et dicetur forsitan aliquid. j. eo. v. ampliatione. Et si iudex condemnet in minus q̄ꝫ debeat s̄m formam iuris: aut in plus q̄ꝫ habeat iurisdictio sua sentētia est in totū nulla s̄m Bal. in. l. j. C. si aduer. rē iud. Ubi idē dicit stante statuto ꝙ nō valeat snīa nisi sit soluta gabella: q̄ si ꝯtingat gabellam esse solutā pro pte: ⁊ pro pte non snīa erit in totū nulla nisi sint plures persone: q̄ valet pro pte soluētis. Sicut dicimus de inuētario facto citatis aliqbus creditoribus: ⁊ aliqbus non citatis: q̄ inuentarium valet ad preiudicium citatoꝝ: sicut ⁊ in integrum restitutio petita: vt per doc. in. l. si. in prin. ⁊. §. ⁊ si prefatam. C. de iure deli. iuncto. §. licētiam. ea. l. ⁊ Bal. in auꝭ. qui semel. C quō ⁊ qn̄ iudex. sed vt alias dixi multa ex istis sunt de iustitia magis q̄ꝫ de forma.

In fauorabilibus.

¶ Tertio hec regula ampliat vt pcedat et in fauorabilibus seu in materia fauorabili: q̄ nihilominus defectus forme et solēnitatis vitiat s̄m bal. in. l. non ois. in prin. col. fi. ff. si certū pe. per illum tex. vbi est seruanda forma manumittēdi: ⁊ per l. qui rome. §. flaminus. ff. de ver. obli. ⁊. l. testiū non iđ minus. vbi Bal. in scđo notabili. C. de testa. ⁊ notat Bal. in. l. q bona. §. si coram. ff. de acqui. here. ⁊ in. l. prescriptione. iiij. col. C. si contra ius vel vtili. publi. ⁊ in. l. fina. C. si manci. ita fue. alie. ne prosti. ⁊ in. l. iij. C. si mi. se maio. dixe. ⁊ in. l. si pupillus. in pr. ⁊. per gl. ibi. ff. si cer. pe. Hinc videmus ꝙ lz sit fauorabilis liberatio ab obligatione. l. arrianus. ff. de actio. ⁊ obliga. ⁊. §. ⁊ licet. in auꝭ. de testi. iuncta glo. magna. ⁊ glo. pe. in. l. j. ff. de interro. act. tamē defectus forme facit eā in totū non valere. l. an inutilis. s̄m vnam lec. ff. de accepti. vbi bar. ⁊ est de mente bar. in. l. j. §. si quis ita. ff. de ver. oblig. Et s̄m Bal. in. l. si mater. C. de cōdi. insti. ⁊ in. l. ij. iiij. colū. versi. ex hoc infert. C. de preci. impe. offe. in fauorabilibus: ⁊ extēdendis si ratione casus omissi deficit solēnitas hētur pro omisso: iuxta. l. cōmodissime. ff. de libe. ⁊ posthu. Et lz Bald. in. l. in testō. la. j. ff. de condi. ⁊ demon. dicat ꝙ vbi actus peccat quo ad aptitudinē forme non valet quo ad hoc vt obligatio ꝯtrahatur: sed bene pōt valere ad hoc vt officio iudicis inducat per illum tex. fauore vltime volūtatis. Et ꝙ id qđ non potest fieri formaliter: debet tn̄ fieri arbitrio boni viri per illum tex. ⁊ cle. q̄ contingit. de reli. do. ⁊. l. legatū ciuitati. ff. de vsufru. leg. istud non facit cōtra predicta nec ad ppositū: q̄ dcā iura loquūtur put etiā ipse Bal. qn̄ quis mādat fieri aliquid: puta sepulchrū s̄m formam talis sepulchri qđ nō reperiat quasi tunc deficiat exēplum forme: non antē loquuntur vbi actus qui sit fiat cum defectu proprie forme vel solemnitatis. Reliqua dicentur. j. nona ampliatione.

Si forte renūcientur.

¶ Quarto ampliatur vt pcedat etiā si expresse vel tacite renunciatum sit exceptioni nullitatis: vt patet ex his que dixi s. in articu. quis possit dare ⁊ tollere formā ⁊ in illo qn̄ aliqd censeatur traditū pro forma. j. conclu. distinguendo: vt ibi: ⁊ ita transit Fulgo. cōs. clxxx. incip. viso processu. dicēs ꝙ q̄ꝫuis renūciatum sit exceptiōi nullitatis: nihilominus actus factus omissa forma non valet quasi tali nullitati ex defectu forme insurgenti nō censeantur partes renunciasse seu renūciare voluisse: sequitur Signo. consi. cl. iiij. col. Et si statutū dicat ꝙ contra instrā dotalia nihil possit opponi intelliget ꝙ nihil possit opponi cōtra tenorem instri: ⁊ ꝙ defectus solēnitatum nihilominus possit opponi: puta anni: diei ⁊c. s̄m bal. in. l. fi. C. de fal. cau. cā. ⁊ dico late qn̄ intelligatur forme vel solēnitati derogatum. Ex quo s̄m Fulg. cōs. palleg. infertur ꝙ lz in ꝯpromisso sit renūciatū exceptiōi nullitatis: tn̄ si arbitri seu arbitratores pnunciauerint aliter q̄ꝫ fuerit eis ex forma cōpromissi cōcessum non valeat laudū. l. non distinguemus. §. de officio. ff. de arbi. alr̄ cōtingeret s̄m eū ꝙ cōpromissum contineret repugnātia: qn̄ vellet formā datā seruari ⁊ ex tali renūciatione non seruari cōtra. l. vbi repugnantia. ff. de reg. iur. ⁊ no. per Bar. in. l. sicubus. §. idem quesiit. ff. de conditi. indebi. Subdit Fulgo. ꝙ nullitati insurgenti ex defectu potestatis nō censentur ptes renūciasse per notabilē ⁊ vulgatā glo. in cle. j. de seques. pos. ⁊ fru.

Nullitas ratione forme nō itelligit sublata.

Hinc stante statuto ꝙ accusatus teneat respōdere accusationi reseruatis sibi exceptiōibus: poterit nihilominus eo casu accusatus opponere exceptionē incompetētie iudicis: q̄ iudiciū peccat in forma cum non sit actus triū personarū: ⁊ secus est vbi vellet opponere exceptionē falsi pcuratoris s̄m Bal. in. l. exceptū. in fi. cōmē. C. de excep. ⁊ in. l. si quis filio exheredato. §. ꝙ si quis. vsi. ergo. ff. de iniusto rup. test. ⁊ Bar. in. l. ij. §. pretor. ff. qui satis. cog.

Questio.

Et predicta pcedunt quo ad formā essentialē. quid autē sit in forma solēnitatis qn̄ censeatur illi derogatum: dico late in articu. qn̄ ⁊ cui forme vel solēnitati cēseatur derogatū: ⁊ aliqd supra quis possit tollere formā in qbus locis hec ampliatio latius cōmentat ⁊ examinatur. Item predicta procedunt in expressa renūciatione. Et fortius in tacita que sit fauore publico inducta: vt per Signo. consi. cxv. incip. in qōne petri. Latius consi. clxvj. ij. col. vbi vtrobiq̄ꝫ dicit ꝙ stāte statuto ꝙ inquisito debeat dari terminus dieꝝ ad deliberādum anteq̄ꝫ aliquo modo pcedatur contra ipsum ꝙ ꝯfessio sine tali termino fcā est nulla: ⁊ ꝙ per eā ⁊ pcessum ad vlteriora nō censet inquisitus nec pōt renūciare forme statuti: ⁊ reliq̄ pūt videri. j. eo. xxviij. limitatione. ⁊ dixit Signo. cōs. pcallegatis ꝙ forme date iudici partes renūciare non possunt.

Si error vel bōa fide forma omittat.

¶ Quinto ampliatur vt pcedat etiaꝫ si bona fide vel per errorem aut impitiam vel simplicitatē sit omissa forma vel solemnitas substātialis: q̄ actus nihilominus nō valet: vt probatur in. l.

batur in.l.ambiguitates a contrario sensu.vbi glo.ij.in fi.C. de testa.⁊ ita trāseūt ibi bal.⁊ pau.de ca.⁊ cōiter doc.Et ita etiam vult Bal.in rubri.de iudi.in fi.cōmen. in decretalib⁹ dicens q̄ omissio forme bona fide causata:vt qꝛ faciens actū non credat tale omissum esse de forma: nihilominus vitiat: plus dixit ipse Bal.in addi.Specu.in titu.de recu. ver.sed quid si statutū.⁊ in titu.de tutore.ver.si tutor nō fecerit inuē tarium q̄ etiā vbi ex cōmuni errore omitteretur forma:talis omissio vitiat actum.⁊ respondet ad.l.barbarius.ff. de offi. preto.qđ est intelligendū nisi inducta esset ꝯsuetudo non ap ponendi formam aliquā vel solēnitatem:vt per Pau. ꝺ cas. ⁊ modernos in.l.fi.in prin.C.de iure deli.de omissione solē nitatis inuētarij heredis a ꝯsuetudine inducta.⁊ dico late.ꝫ. qui possit tollere formā in materia ver.q̄ si consuetudo pos sit.Et q̄ omissio forme vel solēnitatis per imperitiam vitiet etiā in rustico faciente actū minus solēnez iuris errore: vult Bal.in.l.iuris.in fi.cōmen.vbi etiam Alexā. penul.col.C.q admit.per.l.fi.C.de testa.⁊ gñaliter hoc patet ex.l. ne in ar bitris.ver.super autē ne in scriptura.C.de arbi.volunt doc. in dicta.l.ambiguitates.⁊ Pau.de cast.consi.ij. in antiqs. Et ex his inferunt Marti.fili.Cy.⁊ antiqui:ac Bald. Ange.Alexan.⁊ alij in dicta.l.ambiguitates.q̄ si ex dispositio ne statuti bānum debeat exemplari in libris cōmunis per ta bellionem:⁊ q̄ alr̄ non valeat ⁊ contingat q̄ per errorē nota rij non fuerit exēplatum:nihilominus nō valebit:vult Bal. in.l.fi.in fi.p̄n.C.de temp.ap.⁊ in.l.impator. in fi..ff. de sta. ho.⁊ Ange.⁊ Imo.in.l.j.§.fin autē.ff.de here.insti. Quod etiā facit ad appellatiōes ab interlocutoria que exigunt scri pturam cle.appellanti.de appel.⁊ ad alios actus sui natura scripturam exigens:de qbus memini.ꝫ. ex quibus consistat forma.§.q̄ ex scriptura.q̄ si errore notarij qui fuit rogatus scribere omissa sit solēnitas scripture vel alia nō teneat act⁹ ſm Ange.⁊ Paul. de ca.in dicta.l.ambiguitates.Et sic si testator volens in scriptis testari dicat suā dispositionē ⁊ in beat vel roget notariū vt in scriptis redigat qui errore ⁊ iu ris imperitia ductus nō scribat non valebit dispositio:prout volunt Pe.Cy.⁊ cōmuniter docto.in.l.errore.C. de testa. vbi Alexan.post Ange.Imol.⁊ Pau.de ca.in.l.quotiēs.l prin.⁊ Ange.in.l.j.§.finautē.ff.de here.insti.distinguendo dicit q̄ qꝛ testamētum potest fieri cum solēnitate scripture ⁊ sine scriptis dispositio perfecte expressa a testatore nō vitiat ex omissione notarij facta in scribendo nisi testator se astrin xerit ad testandum in scriptis:⁊ ita etiam transit Ro. in dcā l.errore.allegans nota.per Bar.in.l.fi.ff.de iure codi.lꝫ ale xan. ꝯtrium innuat in dicta.l.ambiguitates. inferens q̄ ali quando sumus in materia scribendi per notarium actuꝫ qui exigit scripturam:⁊ tunc si rogitus cōuenit satis est q̄ dispo nens actum perfecte expresserit:nec nocet omissio notarij si tenor expressorum potest probari:vt in testamento apparet. Aliquando vō est actus cui non cōuenit rogitus : sed est per notarium sine rogitu scribendus:vt patet.ꝫ.exēplum de bā no qđ est pro forma a notario scribendū:⁊ tunc omissio nota rij nocet:⁊ primā opi.tenere videt̄ Pau.de ca.in dicto ꝯsil. ij.lꝫ vacillare videatur dū allegat Cy.in dicta.l.errore. Re gulariter autem solēnitas a notario omissa si est substātialis vitiat:vt est tex.in.l.iubemus.in fi.C.de testa. ⁊ notant doc. in dicta.l.ambiguitates.⁊ i.l.errore.vbi iter ceteros Pau. de castro ⁊ Alexan.j.colum.j.notabili.in fine.Et reassumē do totam materiā ſm docto.in in dicta.l. ambiguitates.ma xime Sali.ac latius modernos peru.ac doctores in dicta.l. errore. Potest dici q̄ aut omittitur aliquid non substan tiale sed accidentale ⁊ non vitiat siue a parte siue a notario omittatur per glo.in.l.si librarius.ff.de regu.iur.⁊ ita intel ligunt Jaco.bu.⁊ Sali.d.l.errore.lꝫ male:prout.ꝭ.dicet̄ vl tra predicta q̄uis dictum sit in se verum. Aut fuerūt omis sa substantialia:qꝛ non dicta vel non adhibita : vt quia testa tor non expressit institutionem heredis:vel notarius nō ap posuit:nec scripsit annū vel nomen impatoris in instrumēto aut aliud substantiale:⁊ tunc omissio vitiat q̄uis per errorē imperitiam iuris:vel simplicitatē:aut bona fide:vt per glo.⁊ docto.in dicta.l.ambiguitates.⁊ facit.d.l.j.§.finautē.ff.de here.insti.⁊ notat Alexan.in dicta.l.errore.j.notabili.in fi. vbi etiam Paul.de castro ⁊ plures alij doctores. Aut nō fuerunt ex toto omissa vel dicta:vt quia testator dixit titius heres vel titius esto : ⁊ tunc etiam in testamento in scriptis vel vbi exigit verborum expressio lex supplet fingendo plus

De his q̃ sunt p er/rorē omis/sa.

dictum ⁊ minus scriptum:tunc scꝫ quando ex precedentibus ⁊ sequentibus vel rei natura apte colligi potest verbū omis sum:alr̄ actus corruit:vt est tex.l.in dicto.§.finautē.⁊ in di cta.l.quotiens.in princi.ff.de heredi.insti.iūctis his que la te notant vtrobiq̄ docto.⁊ ita cōmuniter transeunt docto. l dicta.l.errore.C.de testa.quā materiam latius tetigi.ꝫ.ex q bus consistat forma in.§.q̄ ex verbis.⁊ ad hoc est cōsiliū pau li.de ca.consi.ij.in antiquis.faciens differentiam p̄dictaꝫ in ter totalem ⁊ particularem omissionem seu alicuius verbi. Aut vero fuerunt dicta vel adhibita a disponente ⁊ actum faciente : ⁊ omissa a scribente seu notario talia solennia vel substantialia:⁊ tunc si docetur de errore scribentis sustinebi tur actus ſm tex.⁊ nota.in dicta.l.errore.vbi per omnes : et Sali.⁊ plures scribentes in dicta.l.ambiguitates . ⁊ ita pōt intelligi glo.in dicta.l.si librarius.secus autē si non docetur cū paria sint non esse ⁊ non apparere.l.in lege.ff. de ꝯbend.⁊ emptio.⁊.l.duo sunt titij.ff.de testa.tu. cum similibus.

¶ Quod vltimum mēbrum videtur intelligendum nisi quā do scriptura est de substantia quo casu ſm Salice.⁊ moder. peru.in dicta.l.ambiguitates.nocet omissio scripture:vt di ctum fuit.ꝫ.post Ange.⁊ Salice.ibi de appellante ab inter locutoria sine scriptis vel de bāno non exēplato ex errore no tarij quando statutum vult bānum debere pro forma exēpla ri in libro cōmunis:⁊ ita demū tunc nocet omissio si sit tota lis:secus autē si particularis:distinguēdo vt supra. Reliqua ⁊ si aliter sit scriptū q̄ dictum supplentur ex distinctiōe bal. in dicta.l.ambiguitates.quaꝫ.ꝭ.proxi.referam. Et si sit du bium an omissio processerit a dispositionē vel actum facien te:an vero a notario. Pau.de ca.in dicta.l.errore.distiguit q̄ aut est omissio circa ꝯcernentia offm̄ notarij:puta circa an num:diem nomen imperatoris:⁊ similia : ⁊ presumitur a no tario processisse. Aut est circa concernētia actum dispone n tis:puta circa heredis institutionē in testamēto vel rogituꝫ testium:⁊ presumitur a disponente processisse omisso illo ar ticulo:an rogitus presumatur de quo loco suo dicetur.

¶ Per quot autē testes probetur error nō est materia hic tangenda:⁊ plene traditur per docto. in dicta .l. errore. vbi Alexan.⁊ do.meus Jas.plene dicunt:⁊ in.l.ij.C.de bo.pos. ſm taba.cum concor.ibi allegatis.

¶ An aūt omissio ordinis vitiet vel preposteratio:tradit̄ ēt in.d.l.ambiguitates.⁊ dixi.ꝫ.loco suo . Et qñ ordo est ne cessarius ⁊ non fuit a disponēte seruatus vel fuit:sed nō a no tario : ⁊ hoc constat quid iuris sit est materia hic tractanda que a predictis dependet quam per distinctioneꝫ examinat Bal.in dicta.l.ambiguitates.simul cū tota suprādicta ma teria dicens. Q aut vitium est in faciēdo minus vel aliter q̄ fieri debuerit. Aut in scribendo qđ factum est ab alio minus vel aliter q̄ scribi debuit. Aut in scribendo circa factū alie num minus:vel aliter q̄ debuit:puta qꝛ notarius se non sub scripsit vel non apposuit in scriptura suum nomen vel testa toris:⁊ ſm Bald.primo casu vitiat̄ testamētum:vt per glos. in dicta.l.ambiguitates.cū concor.per eam allegatis.⁊ .l. si vnus.⁊.l.si non speciali.in.l.hac cōsultissima.§.j.ibi nō sub scriptus.C.de testa. Secundo casu cū in faciēdo quod dbuit non fuerit defectus:sed solum in scriptura que non cōprehē dit plene qđ factum est:vel quomodo factum est:tunc si hoc constat non nocet testatori.d.l.ambiguitates. ⁊ dicta.l.erro re.nisi fuerit tale qd quod per scripturam designari oportet: ⁊ ex ipsa scriptura colligi non possit:iuxta not.in.d.l.errore. Tertio casu ſm Bald.similiter viciatur.d.l.hac consultissi ma.§.j.ibi non scriptum autē. An autem notarius possit er rorem suam corrigere.traditur in dicta .l. si librarius. ⁊ per Bal.in.d.l.ambiguitates.⁊ quando aliter scribitur dicā.ꝭ. eo.fina.limitatione.

¶ Sexto ampliatur vt procedat etiam si actus sine illa for ma vel solēnitate alibi fieri potuisset q̄ in loco act⁹ celebra ti:qꝛ nisi seruetur forma ⁊ solēnitas que mandatur vel solet obseruari in loco act⁹ celebrati nō valet actus vbicūq̄ loco rum:vt per Bar.in.l.cūctos populos.in.vij.q.C.de summa tri.⁊ fide catholi.vbi etiam Bal.⁊ Cy.Gai. Bal.⁊ doct.in l.si non speciali.C.de testa.cum concordan. ibi per Alexan. allegatis.not.Bal.in consi.ccclxxix. incipiē. contrahentes. iij.volumi.ſm penulti.impressionem vbi pulchre loquitur.

Si actus sine,sc̄a fieri pos set.

¶ Septimo predicta regula q̄ forma non seruata actus sit nullus ampliatur vt adeo sit nullus:qđ etiam nō valeat:alio modo seu eo meliore modo quo pōt.l.an inutilis . in prin.ff. de acceptil.

Tractatus de forma ⁊ solẽnitate.

de acceptil. ⁊ .l. non codicillum. C. de testa. no. Bar. in .l. j. §.
si quis ita per illum tex. ff. de verbo. obli. vbi etiã alij scriben
tes. ⁊ facit .l. j. §. eũ qui. vbi Iaco. de belui. ff. de consti. pec.
notant Cy. ⁊ Bal. in dicta .l. non codicillum. ⁊ Anto. de bu.
Panor. ⁊ moder. in .c. cum super. de offi. deleg. ⁊ Gemi. in
c. i. de despon. impu. in. vj. cum concor. de quibus per docto
res in locis preallega. Ideo transactio que non valet vt trã
actio non valet vt pactum nudũ .l. si cã cognita. C. de trãsac.
Hinc qui potest facere actum de iure speciali si eligit facere
sm ius cõe qd plures exigit solẽnitates quas non obseruet
actus est nullus .l. fi. C. de codi. ⁊ .l. iij. cum ibi notatis. ff. de
testa. mili. ⁊ si ius cõmune exigat minores solẽnitates q̃ sta
tutarium eligens facere actũ sm ius municipale tenet actus
obseruare solẽnitates iuris municipalis sm Signo. in cõsil.
clvj. incipiẽ. in processu facto. j. colum. in fi. per. d. l. fi. Ideo
sm Specul. in titu. de loca. §. vj. ver. vj. queritur. vtilius est
seruare minorem solẽnitatez: q: facilius põt actus expediri.
Qd sm magis cõmuniter docto. in locis predictis: ⁊ moder
nos in dicto. §. si quis ita pcedit. vbi constat disponẽtez seu
partes voluisse actum valere certo modo: vt patet in. d. l. nõ
codicillum. vbi ex heredis institutiõe apparebat ꝙ testator
volebat dispositionẽ valere vt testamentum. Alis autẽ et in
dubio valet vt valere potest .l. si vnus. §. penul. ff. de pac. gl.
in .l. iurisgentium. §. sed cũ nulla. quam cõmuniter sequitur
docto. ff. eo. titu. que vult ꝙ stipl̃o que non potest valere vt
stipulatio propter defectum forme verborum saltem valeat
vt pactum nudum quãdo non constat partes alis constituen
de stipulationis promisisse: qd est intelligendũ sm Bart. in
dicto. §. si quis ita. ante fi. cõmen. quando stipulatio que nõ
valet interponitur super eo qd potest cadere in aliquã spẽm
contractus: als enim ex toto non valeret vt ibi: ⁊ patet in .l.
sancimus. C. de dona. ⁊ in dicto .c. j. de despon. impu. ⁊ in. d.
§. cum qui. dum dicit ꝙ stipulans ibi credebat vtiliter stipu
lari: ⁊ ita nec eo modo stipulari intendebat: ⁊ subdit nõ ex ani
mo ⁊c. ⁊ facit optime .l. j. ff. de iure codi. vbi tex. dicit eũ que
testamẽtuz facere opinabatur nec voluit quasi codicillos va
lere: ⁊ ita videtur residere Panor. post Cald. in. d. c. cũ sup.
Simile dicimus quãdo habenti alis potestatem faciẽdi actũ
sine forma: puta sine requisitione consilij superior mandat ꝙ
faciat actum cũ requisitione consilij: q: omissa requisitiõe cõ
silij actus nihilominus tenet: lz omittens veniat puniẽdus:
eo q: videtur facere actum ex iure suo ⁊ priore potestate quã
habebat sm Panor. ⁊ Imol. in .c. ex parte. vbi late Felin.
iiij. colum. versi. ij. limitatio. de cõstitut. per glos. in clemen. j.
in verbo inhibentes. de iurepatro. per quaz patet ꝙ vbi tri
buitur iurisdictio vel aliquid mandatur sub certa forma als
habenti potestatẽ ꝙ valet actus sine illa forma factus si nõ
adest clausula decreti tanq̃ presumptiue factus ex priori po
testate: vt ibi latius per Felinum cũ concor. Et maxime defe
ctus forme non vitiat quominus actus valeat prout valere
potest quãdo illud qd agitur solum differt ab eo qd agi po
tuisset in quãtitate .l. sancimus. C. de dona. vult Gemi. in di
cto .c. j. de despon. impube. in. vj. per illum tex. q: tunc inten
tio circa id qd fit nõ excluditur ab eo qd fieri posset: lz secus
sit vbi excluderetur. Ubi autẽ esset defectus forme ⁊ cãe effi
cientis simul: tũc si non valet qd agitur prout agitur: nõ etiã
valet vt valere potest: per textum in dicto capi. cum super.
¶ Et q: ista est alta materia Cy. in dicta .l. non codicillum.
⁊ Bar. in dicto. §. si quis ita. ⁊ Anto. de bu. in dicto .c. cũ su
per. distinxerunt inter defectũ forme ⁊ materie quasi defectus
materie non soleat vitiare quominus actus valeat vt valere
potest: vt vult Cy. expressius ceteris: de quo dicam .j. eo. cir
ca secũdum effectum forme omisse: qd non placet Bal. in di
cta .l. non codicillum. quia vbi deficit materia ibi deficit sub
stantia sicut vbi deficit forma. arg. d. l. iurisgentium. §. j. ff. de
pactis. ⁊ .l. in vẽditionibus. §. vnde queritur. ff. de contrahẽ
da emptio. notat Bal. in .l. solam. iij. colum. in fi. ver. itẽ in
terrogatur testis. C. de testi. Bar. ⁊ docto. in .l. sciendũ. ff. de
verbo. obliga. ⁊ faciunt que dixi .s. in articulo de conuenien
tia inter materiam ⁊ formam nisi dicamus ꝙ quãdo act⁹ va
let vt valere potest non deficit omnino materia: ⁊ lz materia
non correspondeat tunc forme prout actus cõcipitur: tamẽ
correspondet prout actus valere potest. Et plenius distin
guunt hanc materiam Gemi. in dicto .c. j. de dispon. impu. in
vj. ⁊ Imol. ⁊ moder. post alios in dicto .c. cum super illaz di
stinguendo in quinq; mẽbra; de quo etiaz aliquid per Bar.

in .l. fina. vlti. colum. versicu. extra quero. C. de fideicommis.
¶ Et facit ad hec qd fuit dictum in mẽbro preceden. in. vj.
effectu forme interposite post cõmuniter docto. in .l. hac con
sultissima. §. per nũcupationem. C. de testa. ⁊ late Sozi. cõsil.
cxlij ⁊ Imol. in .l. j. §. si autem. ff. de here. insti. de eo qui in
testamẽto adhibuit multas ex solemnitatibus testamenti in
scriptis: sed non omnes: vt si non potest valere tanq̃ testamẽ
tum in scriptis valeat vt nũcupatiuuz nisi expresse appareat
ꝙ testator astrinxerit se ⁊ voluerit solum in scriptis testari:
vt ibi ⁊ in .l. heredes palam. in princi. vbi Barto. ⁊ doct. ff. de
testa. Facit etiã qd dicimus de eo qui vendidit domum pro
iusto pretio eo aliter non expresso vel locauit pro iusta mer
cede nulla secuta pretij declaratione: vt ex quo non potest cõ
tractus valere in vim vẽditionis vel locationis propter defe
ctum forme hoc est pretij valeat saltẽ tanq̃ cõtractus inola
tus: vt per Bal. post Azo. in .l. contractus. ij. col. in fi. versi.
modo quero locaui. C. de fi. instru. ⁊ Alexan. post Imol. in
l. sciendum. v. colum. ff. de verbo. obligatio. ⁊ dixi .s. eo. lo
co suo post Romanuz in .l. si quis arbitratu. ff. de verborum
obligatio.
¶ Ex his concludendum est ꝙ aliquãdo aliquo faciente actũ
minus solemniter est certũ ꝙ voluit illum actum solũ valere
certo modo: puta ꝙ testamẽtum solum valeat vt testamẽtuz
in scriptis: ⁊ tunc nõ valet alio modo: ⁊ eo casu procedit hec
ampliatio. Et si opponatur de eo qd tangunt Pan. de casi.
⁊ Alexan. in .l. nemo potest. in. iij. colum. ff. de lega. j. ꝙ si te
stator faciat heredis institutione cum solẽnitatibus testamẽ
ti dicat ꝙ vult valere vt codicillos nihilomin⁹ valebit vt te
stamentum: dixi supra de effectibus forme adhibite. Aliqñ
vero mens disponentis nõ est certa: ⁊ tunc in dubio presumi
mus ꝙ disponens noluerit se coarctare ad illum moduz per
quem sua dispositio impugnetur per pdicta. ⁊ .l. iij. ff. de mi
li. testa. ⁊ .l. quotiens. ff. de re. du. ⁊ .l. quotiens. ff. de ver. ob
liga. ⁊ .c. abbate sane. cũ vul. de re iudi. per que iura apparet
ꝙ generaliter interpretari debemus ꝙ actus potius valeat
q̃ peat: ⁊ ꝙ talis fuerit intentio disponẽtis. Et fortius pro
cedit quando adsunt coniecture ꝙ disponens voluerit actũ
valere omni meliore modo quo potest sm Calde. quem seq
tur Panor. in dicto .c. cum super. de offi. deleg. ⁊ scribentes
in dicta .l. j. §. si quis ita. ff. de verbo. oblig. Et indubitatissi
me procedit quãdo est certa voluntas disponentis: q: dixit
ꝙ voluit valere omni meliore modo quo potest sm Gemi.
in dicto .c. j. de despon. impu. in. vj. per. d. l. fi. C. de codicil.
⁊ .l. primam. ff. eo. ⁊ tradunt glo. ⁊ docto. in dicto. §. si qs ita.
In tantũ ꝙ vbi requiritur in cõfectione actus certa sola cla
ꝙ valeat omnino meliore modo quo potest non sit sine effe
ctu per iura predicta q̃uis contrariuz dixerit Gemi. in .c. j.
per illum tex. de postu. prela. in. vj. dum dixit ꝙ si quis dixe
rit eligo vel postulo prout melius de iure possum nõ valeat
electio: sed ibi illud ideo: q: talis clausula non depẽdet a vo
luntate ⁊ dispositione postulantium. quo casu canon non re
sistit tali electioni: prout notatur per aliquos: maxime domi
num meũ Iaso. in dicto. §. si quis ita. Et propterea do. So
zi. in consi. cxlij. preallega. in fi. merito dixit ꝙ q̃uis aliquis
adhibuerit in testamẽto multas solemnitates testamenti in
scriptis: tñ si postea apposuit clausulã ꝙ velit testamentum
ipsum valere omni meliore modo quo possit indubitanter va
lebit vt testamentum nuncupatiuum si non potest valere vt
testamentum in scriptis.
¶ Ceterum est aduertendum ꝙ clausula volo testamẽtum
meum si est minus legitime vel minus perite confectum pro
legitimo haberi operatur effectũ clausule omni meliore mõ
ita ꝙ si testamẽtum factum fuerit coraz quinq; testibus valeat
iure codicillorum: vt in .l. codicillis. §. fi. ff. de lega. ij. vbi est
pulcher tex. de testatore q dixit se voluisse te fiari sine iuris
perito volens potius sequi rationẽ animi sui q̃ iuris seq mi
seriam ⁊ nimiam diligentiam. Et predicta de clausula omni
meliori modo ⁊c. ꝙ faciat valere actum peccantẽ in vna for
ma prout valere potest aliunde: ⁊ in alio casu procedunt ita
demum si vtraq; forma sit simul a iure pmissa: nam vbi appa
reret facientem actum alteram tñ formam eligere vel fuas
re: tunc non valeret etiam si talis clausula exprimeretur sm
Gemi. in dicto .c. j. de despõ. impu. in. vj. per tex. in dicto .c.
j. quem ita intelligit de postu. prela. eo. lib. vbi ita tenet Ge
mi. in notabilibus: ⁊ Feli. in dicto .c. cum super. antepe. col.
de offi. delega. Et sm Gemi. vbi .s. vbicũq; intentio sup eo
quod fit

qd̄ fit excludit ab eo qd̄ fieri posset: tunc si nō valet qd̄ ago vt ago nō etiā valet vt valere pōt. Et ꝙ hec clausula oī meliori modo ⁊c. prosit in his q̄ sunt de forma. facit q2 lꝫ non sufficiat relinquere heredi quoquo relicti titulo nisi dicat ⁊ relinquat iure institutionis. §. aliud. in aut. vt cū de appel. co. cū cōcor. tradita per do. meū in aut. nouissima. C. de inoffi. tes. ⁊ p cano. in. c. reinutius. de testa. tū si est relictū alio titulo apposita in testō clausula oī meliore modo valet testm̄ tanq̄ si esset relictū titulo institutionis ſm Baldum in. l. quotiens. in fi. C. de here. insti. ⁊ Pau. de ca. cōsi. cccxlv. in antiqs. vlti. vel peñ. col. ⁊ Cu. in. l. his verbis. ij. col. ff. de here. insti. ⁊ Alex. cōsi. cxiiij. incipi. post redditū. j. col. iij. vol. ⁊. clxxvi. incip. viso processu. j. col. ver. ij. rñdeo. ⁊ vlti. col. ver. pōt etiā. v. vol. ⁊. dominus Jas. d. aut. nouissima. Itē si qs dubitet an possit procedere vt delegatus vel vt ordinarius si in iudicādo apponit clām omni meliore modo sustinebitur processus ex ptāte ſm quā potuit pcedere vel iudicare ſm Cardi. in. c. ex lrīs. d̄ offic. deleg. ⁊ ibidē Jmol. in. iiij. col. cū cōcor. de qbus per Felinū in. c. cū ex officij. xj. col. ver. iij. limita. de prescrip. ⁊ in dicto. c. cum super. penul. col. ver. quid ait. de offi. deleg. Qd̄ est limitandū nisi vbi ius exigit certam formam verborū: qa ea omissa actus vitiatur: ⁊ verba nō supplētur: esto ꝙ ibi adsit clausula omni meliore modo ſm Gemi. in dicto. c. vnico. de postula. prela. in. vj. ⁊ Feli. in. d. c. cum super. in fi. commen. Ubi ponit sex notabiles effectus hui⁹ clausule. ⁊ ꝙ equipoleat clausule codicillari nisi pro forma alit̄ agatur. ⁊ alios duos effectus in quibus non opatur: ⁊ credo dedisse alias remissiones infra qñ censeatur forme vel solēnitati d̄rogatū.

¶ Et sex eius effectus in libellis tm̄ ponit Mari. in capi. ij. xiij. arti. princi. ij. q. de libel. obla. Et sunt notāda ea que cōsuluit Fran. de are. in consi. xvij. incipi. consideratis. iuj. col. ver. preterea duz dixit ꝙ ista clausula omni meliore mō operatur vt actus valeat eo meliore modo quo disponēs potuit disponere: non autē ꝙ valeat eo modo quo nō potest effectū sortiri. Nec opatur ꝙ subintelligātur extranea: puta iuramētum in donatione f̄cā filio per patrē. Et non tm̄ predicta procedunt quādo est expssa clausula omni meliore modo vel eq̄pollens: sed etiam vbi ius presumit vel habet talē clausulaꝫ pro expressa: vt in testamēto inter liberos vel in piam causaꝫ confecto: vt per Jmol. ⁊ modernos in. l. coheredi. §. cum filie. ff. de vul. ⁊ pupil. ⁊ multos scribentes: maxime Alexan. ⁊ dominuꝫ meū Jaso. in. l. hac cōsultissima. §. ex imperfecto. C. de testa. Et in voto vt est tex. in. c. qdam. quem ad hoc notat Panor. de conuer. coniug. Et in actu iurato: vt per Bar. ⁊ docto. in dicto. §. si quis ita. vbi late Ro. ⁊ in. l. cū pater. §. filius matrem. per illum tex. ff. de lega. ij. cum concor. ibi traditis. ⁊ per Feli. in dicto. c. cuꝫ super. iij. ⁊. iiij. colum. de quo spero latius dicere infra eodem. Et in multis alijs casibus in quibus subītelligitur clausula codicillaris notatis in. l. cā quam. C. de fideicōmis. vbi do. Jas. x. col. limitat. d. §. fili⁹ matrem: ⁊ in. l. iij. per modernos. ff. de lega. j. Et ſm Barto. in dicta. l. j. §. si quis ita. ff. de verbo. obligatio. in vltimis volūtatibus maxime procedit regula predicta ꝙ si nō valet quod ago vt ago valeat vt valere potest: tunc scꝫ quādo agitur de validitate particularis ⁊ non totalis dispositionis per. l. scenola. ⁊. l. ex facto. in prin. ff. ad trebel. ⁊. l. verbis ciuilibus. ff. de vulga. ⁊ pupil. adeo vt substitutio iure directo facta in codicillis valeat vt valere pōt: ⁊ sic iure obliquo ⁊ in vim fideicōmissi iuribus pallegatis: lꝫ secus sit vbi agitur de totali dispositione. d. l. nō codicillū. ⁊ notat in. d. §. si qs ita. ⁊ p alex. in l. cēturio. xvij. col. cū. ij. seq. vbi ēt moder. ff. de vul. ⁊ pupil.

¶ Et ſm p̄dicta pōt declarari qd̄ dixerunt Inno. in. c. ij. de dila. ⁊ Jmol. in. c. ij. de cle. non resi. Mari. in tracta. citationum. in. x. articu. iij. questione. ꝙ citatio que peccat in forma nō arctat citatū: esto ꝙ i aliquo casu speciali possit sustētari. Reliqua dicentur in sequen. ampliatione.

Si sola peccans non sit necessaria.

¶ Octauo ⁊ successiue ad precedentē ampliationē dcā regula ꝙ peccatū ⁊ d̄fectus forme vel solēnitatis vitiet: procedit etiā si illa solēnitas vel forma non foret necessaria in actu: vt q2 actus potuisset fieri sine tali solēnitate ⁊ qs voluerit illaꝫ adhibere inepte ⁊ minus recte seu bene: vt vult gl. in. l. pinde. la. ij. in glo. fina. in fi. ff. ad legeꝫ aquil. que vult ꝙ si in aliquo iudicio in quo non sit ordinarie procedendū: nihilominus ordinarie procedatur ⁊ inepte vitiet processus: quā gl. dicit singularem Bal. in. l. diffamari. C. de inge. ma. j. colū. Et ſm Calde. in consi. ij. sub rubri. de dila. vbi dilatio nō est necessaria: nihilominus si assignatur dꝫ assignari congrua. Et facit q2 in libello criminali nō debet apponi dies cōmissi delicti: ⁊ tamen si apponatur ⁊ non probet accusator dꝫ succumbere. c. lꝫ cām. de probatio. notat Bar. in. l. habebat. ff. de insti. ⁊ in. l. diuus vbi alij. ff. de re iudi. Sic ⁊ in teste q nō tenet deponere de tempore nisi quando tēpus est de substātia. c. causam que. inter archiepiscopum. vbi glo. ⁊ doct. de testi. notat Bar. in. l. ij. §. item labeo. ff. de aqua plu. arcen. ⁊ Bal. in. l. matrem. C. de proba. ⁊ in. l. testium. col. fina. C. de testi. vbi Cy. in. vj. ⁊. vij. q. ⁊ Specu. in titu. de teste. §. iaꝫ de interrogatorijs. ver. item de tempore. post prin. ⁊ tamē si testes deponant de tempore ⁊ inepte: vt q2 varie deponant infrigetur eorum dictum ſm Archi. in. c. nihilominus. iij. qō. ix. ⁊ Anto. de bu. in. c. cum cām que inter archiepm. vij. col. de testi. ⁊ Cy. in dicta. l. testium. vj. q. vbi etiam Bald. in. iij. colum. ⁊ Bal. in. l. ij. C. qui. res iudi. non no. Sic ⁊ in sententia in qua causa de necessitate non requiritur quinimo fatu⁹ est iudex qui in sentētia cām exprimit. c. sicut. de re indic. gl. ⁊ docto. in. l. ij. §. ignominie. ff. de insa. ⁊ nihilomin⁹ si iudex cām ineptam in sentētia exprimat vitiatur snīa: vt per Inno. ⁊ alios. in. c. in presentia. de renū. ⁊ est tex. in dicto. c. cuꝫ sup abbatia. de offi. deleg. glo. ⁊ omnes in. l. si is ad quem. ff. de acqui. heredi. plus est ꝙ si iudex exprimat cām ineptam ⁊ ex processu appareat subesse causam aptam: nihilominus sentētia erit nulla ſm docto. in. c. ex parte. de cōces. p̄bē. vbi Panor. in col. fi. pōderat ad hoc tex. in. c. per tu. as. q fil. sint leg. Ad idem facit quod notant Anto. de bu. Jmol. ⁊ moder. in c. cū ordinem. vbi Feli. late de ista materia. j. ⁊. ij. colum. de rescrip. volentes ꝙ quando in rescripto nō est de necessitate facienda mentio certi ordinis religiosorū si fiat mentio et in ea erret nō valebit impetratio per nota. in. c. rodulphus. eo. titu. Facit etiam quod vult Inno. in. c. fina. de procura. duꝫ vult ꝙ si in actu in quo de necessitate nō regrebatur auctoritas superioris fuerit postulata auctoritas a non habente potestatem illam interponendi non valet actus: qd̄ etiaꝫ sequitur ibi Panor. in. iij. colum. ver. nunc de secūdo. Facit etiā quod dicit Bart. in. l. edita. ij. col. C. de eden. ⁊ in. l. j. in pn. ff. eo. ꝙ lꝫ expressio cause non sit necessaria in libello pte non opponente. l. fina. C. de anna. excep. si tamē in libello expressa sit cā inepta: puta peto. x. q2 Rex est in Frācia libellus redditur nullus per glo. in. l. ij. §. circa. ff. de dol. exce. sequitur Bal. in. d. l. edita. in repe. padua. x. col. vbi etiā Alex. in. vj. col. ver. similiter nota. ⁊ Anto. de bu. in. c. dilecti. iij. col. de iudi. Simile est in actionis propositione: q2 lꝫ saltē de iure cano. nomen actionis omissum non vitiet libellum. d. c. dilecti. de iudi. ⁊ habet late in. l. edita. vbi do. me⁹ Jas. j. ⁊. ij. colum. C. de eden. ⁊ in. l. j. in princ. ff. eo. tamē si exprimat actio inepta: nec alia cā exprimatur libellus vitiatur. c. exterminata. eo. titu. de iudi. ⁊ notatur in locis predictis. Et lꝫ de iure non sit necessaria expressio valoris in impetratione beneficij: vt est glo. quinta post princi. in cle. j. de preben. ⁊ per Innocen. in. c. dudum. el. ij. de electio. tū si exprimatur falsus valor vitiatur impetratio: vt per Rotā in titu. de rescrip. in. xlj. deci. in antiquis. ⁊ Feli. in. c. ad aurea. ver. secūda cōclusio. de rescrip. ⁊ illa dcisio rote alias est. cccxxix. ⁊ incipit. Itē nota. Predicta comprobantur ex notatis per Pet. de ancha. in c. qualiter ⁊ qñ. el. j. in pri. vbi Feli. in. ij. no. de accu. dū dixit ꝙ si ordo inqsitōis peruertit vt q2 prius de crimine ⁊ postea de infamia inqratur processus nō tenet: lꝫ iste ordo omissus non vitiet: vt q2 processum fuerit sup crimine omissa inqsitione infamie. c. ij. de accu. in. vj. In tantū ꝙ magis delinquat qui inepte ⁊ turbato ordine procedit q̄ ille qui omittit. hinc ſm glo. in cle. constitutionem. in verbo de nouo. de elec. melius est tacere q̄ imperfecte loqui: ita ꝙ plus noceat inepta locutio q̄ silentiū etiā vbi non est opus loqui: ⁊ dicitur in. l. expressa. ff. de regu. iur. ꝙ expssa nocent ⁊ nō expssa non nocēt. Pro predicta opinione etiā facit qd̄ consuluit Signo. cōsil. clvj. incipi. in processu facto. j. colū. in fi. ꝙ si iudex qui potest procedere forma statuti data inqsitioni non seruata: vt q2 delictum sit notorium eligat viam procedendi ſm statutum et non seruet formam processus erit nullus: ⁊ pariter erit nulla confessio inquisiti facta non seruata forma statuti. Sed cōtra predictam ampliationem facit. l. j. in princip. ⁊ quod ibi habetur. C. de rei vxo. actio. ꝙ illud qd̄ omissum non vitiat pariter non vitiet si inutiliter vel inepte agatur vel apponatur. Dicit enim tex. in dicta. l. j. in princip. Et sicut actio de

de dote

de dote competit si stipulatio non fuit expressa: ita & competit si fuit expressa inutiliter seu inepte. Ad idē facit. l. iij. ff. de testa. mili. que vult ꝙ solēnitas testamēti paganoꝝ iepte adhibita per testatorē militem in suo testamēto nō vitiet testamētum quominus possit valere iure militari tanq̄ sit superhabundans quādo est factuꝫ tempore quo valere potest iure militari: puta dū est in expeditione tanq̄ ex superhabūdanti & superfluo apposita. Et ſm glo. in. §. multis. in verbo in trāsitu. insti. de liber. quādo actus potest expediri sine presentia iudicis. & nihilominus fit in eius p̄ntia & minus solemniter per hoc non vitiat actus: de qua. glo. facit festū. bal. in l. ꝯsentaneum. iij. colum. C. quō & quādo iudex. & in. l. ij. in. ij. colum. C. de iure emphi. & in. c. j. §. si quis vero. de pa. iur. fir. & per illā glo. dixit Bal. in. l. nec quicq̄. §. vbi decretuꝫ. iiij. colum. ver. sed dubitatur si possum. ff. de offi. procō. & leg. ꝙ si propria auctoritate possum ingredi possessionē ſm. l. creditores. C. de pigno. puta virtute pacti & vado ad iudicē & peto ab eo licentiā absq̄ citatione partis ꝙ per hoc actus non vitiatur: declarando vt ibi per eū. Ad idē facit glo. notabilis. in. l. qui testamēto. §. qui propter. ff. d testa. ꝙ si in casu i quo solēnitas numeri testium non est necessaria in testamēto put in testamēto militis in expeditione adhibeant̄ pro testibus persone ꝓhibite: puta pater: mater: vel mulier testm̄ nō vitiabitur. Itē ſm Mari. consi. xxxvij. incipi. circa predictā. j. colum. qñ statutū in aliquo facto reqrit ꝯsensum ac nūerum quattuor ꝯsanguineoꝝ ampliatio numeri nō diuersificat formam: & non vitiatur actus si adhibeatur qntus discordās vel inhabilis per multa iura que allegat post notata per But. i l. si prius. ff. de aqua plu. ar. Et dicit tex. in cle. sepe. in fi. de verbo. signi. ꝙ si in causa summaria proceditur plenarie nō vitiatur processus. Sequitur Anto. de bu. in. c. cum dilecti. v. colum. versicu. nota. et versi. alioquin. de ele. Amplians ēt si per omnia Iudex nō seruet modum in illa superflua obseruantia plenarij ordinis per illum tex. vbi si compromissarij qui non arctantur ad seruandas voces capituli de facto seruent eas possunt p̄ro libito eligere etiam contra voluntateꝫ maioris partis. Facit etiam tex. in. c. bone. el. ij. de electio. qui vult ꝙ defectus circa obseruantiam ordinis iuris non vitiat processum quando processus de se omnino erat validus absq̄ illo ordine non substantiali: sequitur Pan. ibi. iij. col. & in. c. fi. iij. col. de procu. inferens ex hoc ꝙ libellus ieptus non vitiat processum quando cā erat talis ꝙ libellus nō erat necessarius. & allegat nota. in. l. vinum. ff. si cert. petatur. vbi vbi de hoc est glo. magna in fi. quā multi sequūtur relati ibi per Alexan. in fi. cōmen. & per moder. inferentes ex ipsa gl. ꝙ lꝫ sententia lata super inepto libello sit nulla: vt per glo. magnam in fi. insti. de verbo. obli. in princi. tamē fallit quando non reqritur libellus. Et citatio que fit presenti cuꝫ non sit necessaria non afficit citatum: sed monitio iudicis presenti facta ſm Bal. in. l. j. ff. de feri. & Mari. in tracta. citationū. quinto arti. prin. xvj. q. ij. colum. vbi idem dicit de citatione nulla ex defectu forme vt nō afficiat cōparentem: sed iudicis monitio sequens: de quo per Feli. in. c. cum contingat. añpenul. col. ver. & p̄ro ista limitatione. de rescrip. & Alex. in. l. d vno quoq̄. in prin. ff. de re iudi. ij. col. Et dicit Inmoc. in. c. inter dilectos. super ver. publica. de fi. instru. ꝙ instrm̄ hñs suas partes substantiales nō vitiatur ex corruptiōe vel amissione sigilli cum non esset necessarium. Nisi ſm Hostien. ibi partes expressissent in cōtractu ꝙ sigillum esset de essentia. Et dicit Bal. in dicta. l. iij. post prin. ff. de testa. mili. ꝙ si electus in arbitrum & arbitratorē cepit ꝓcedere vt arbiter & ꝓcessit inordinate valebit processus: q2 cū esset etiam arbit̄ nō tenebatur seruare ordinē iudiciarium ſm Inno. in. c. quintauallis. ad fi. ibi. item non facio vim. de iureiur. & cum Bald. concordat Butri. in. d. c. quintauallis in quarta differētia. allegando alias auctoritates: de quibus per eum: & multa iura allegantur per Io. an. in regula. accessorium. in. ij. col. de regu. iur. in. vj. que probant optime predicta. & eius decisio vult q2 vbi qs renūciat legi eximēti eū ab aliquo onere si attentat illud onus dꝫ attentare solēniter: exēpluꝫ in doctore qui nō tenebat̄ disputare. Nā disputādo renūciat p̄uilegio: & per ꝯñs si nō seruauit cerimonias iniūctas a statuto in actu disputatiōis incidit in penā statuti. Et istud dem̄ posset ēt limitare mlta ex dictis & dicēdis. Et dic̄ Pet. de ācb. ꝯsi. cex. icipi. iste dñs executor. j. col. ꝙ cū executor merus nō teneat̄ seruare ordinē iuris: vt p Inno. in. c. fi. de p̄sum. & gl. in cle. j. de of. deleg. tñ si ex sup̄abundāti seruet ordinē vel citet̄ non efficitur mixt⁹: nec nocent talia. alleg. d. c. bone. Itē Pe. de ancha. in. d. cle. j. & seq̄t̄ ibi Inno. in pe. char. v̄. & hoc īducit. dicēs ꝙ si executor merus cepit ꝓcedere vt mixtus pōt desistere & ꝓcedere vt merus. Inducit sile de arbitro & arbitratore simil'q si cepit vti p̄tāte arbitri pōt ꝓcedere: vt arbitrator: idā cit nota. in. d. c. qntauallis. & in. d. l. iij. & per bar. in. l. si dñiū. ff. de fur. cū fi. Et sicut ineptitudo interueniēs in actu nō necessario. nō vitiat: ita multominus vitiat ipse act⁹ nō necīus hñ seruatus: ita scias dixisse Inno. in. c. nouit. nō longe post p̄n. de iudi. vbi vult ꝙ s̄uare ordinē iudiciariū: nūq̄ nocet: d quo per feli. de rescri. in. c. cū dilecti. ver. amplia. v. circa. xij. col. Facit ēt ad p̄dicta decisio solēnis Inno. in. c. examinata. circa fi. ibi. Immo plus videt̄ de iudi. vbi dicit ꝙ sicut nō ē necesse exp̄mere in libello actionis nomē. c. dilecti. eo. ti. ita si exprimat̄ & inepte valet libellus dūmodo itētio sit apte expressa. & sequitur ibi cōiter doc. & Alex. copiosse in. l. j. ad fi. prin. ff. de eden. bal. i. l. & si fine. ad fi. C. de trebel. & in. l. j. ad fi. ibi q̄ro quid si i libello. C. de exe. rei iudi. c̄uis sup illo dicto Inno. dicunt̄ multa & varia īter doc. vtriusq̄ iuris quos oportune referūt And. sicu. & Frā. de are. ibi. Sed tandē cōmunis opi. est pro Inno. vt ēt per Alex. in. d. l. j. & feli. satis vltra p̄dictos in. d. c. examinata. limitādo nisi actio eēt nedū inepta: sed ꝯria ad itentionē: vt ibi p Are. in. v. col. q ad ꝓpositum nr̄m allegat aliqua pulchra que videri p̄nt. Sic ēt itelligo bar. in extraua. ad repri. in ver. figura. iij. col. v̄. & aduertendū. dū dicit ꝙ ineptus libellus nō vitiat vbi nō est necessarius libellus. Dū aūt supra dixi ꝙ si dat̄ libellus solemnis dꝫ cā finiri per solēnē sniam ſm glo. fin. in. l. p̄inde. la. ij. ff. ad le. aquil. que nō est alibi ſm bal. in. l. diffamari. ij. col. C. de ingē. ma. Est hoc declarādū vt p gl. in. d. cle. sepe. ad fi. nisi cōsensus ptis fuerit tacitus: vt sentit alex. in. d. l. diffamari. in apostil. ad bal. & ad hec pōt addi Inn̄. in. c. cū īter vniuersas. in fi. de ele. vbi dicit ꝙ qñ citatio nō est necīa: si tñ quis citat̄ non est opus ei expectare. & facit tex. ibi ꝓbans electionē valere: lꝫ nō fuerint expectati vocati nō vocādi: qd facit ad multa ſm Abb. ibi in vlti. col. Et illud dem̄ Inno. seqtur Ange. in. l. diuus. ij. col. ff. de restitu. in integ. & dicit Bal. in. l. neq̄ natales. ad fi. C. de ꝓba. ꝙ si executor merus citauit non tenetur expectare. Et dicit pulchre Rota de dol. & ꝯtu. xv. de ci. inci. itē si executor in nomis. ꝙ citatiōi facte ex supabūdanti: puta ab executore mero nulla ieptitudo pōt opponi. & idē vult Ludo. ro. allegās bona iura ꝯsi. cccc xcvij. diligēter. iij. col. Idē Cal. loquēs de iepta cōgregatione. Bene facit gl. Bal. & Alex. in. l. j. in p̄n. ff. de ferijs. dū dicunt ꝙ spontanea cōparitio purgat ineptitudinē citationis: & dicit Bal. in. l. qui testō. §. per ꝯtriū. ff. de testa. ꝓpter glos. fin. ibi ꝙ ꝯ testes qui recipiunt̄ ex habūdanti nō pōt opponi de ihabilitate: et dicit Cal. in disputa. bonomēsi statuto cauet̄. in fi. ꝙ si heres qui veniebat ab intestato adiuit ex testō: qd erat minus solēne: tñ licite tenet h̄ditatē saltē in foro ꝯscie: de quo dicā. j. eo. in limitatiōibus. & dicit Fulgu. de scō Petro in. l. insulam. ff. de p̄scrip. ver. ꝙ si in accusatiōe apponit̄ dies cuꝫ non eēt necessariū & nō probet̄ nō nocet: per illū tex. vbi adiectio falsi nois non vitiat ꝯtrū: qd dicit esse ꝯ Bar. in. l. is qui. ff. d pub. iudi. Sꝫ videāt que in hoc dixit Feli. in. c. ij. circa. xiiij. col. ibi restringe. de rescri. & dicit Bar. in. l. demōstratio falsa. in. vij. q. ff. de cōdi. & demō. ꝙ error in demōstratiōe superflua nō nocet per. d. l. j. C. de rei vxo. ac. seqtur Maria. in repe. c. qualr. el. ij. q. xj. arti. xxj. de accu. addēs nota. p gl. bar. & ange. in. d. l. vinū. ff. si cer. pe. & dicit Sali. in pulchra qōne l l. per diuersas. xv. q C. man. ꝙ nō necessariū vel supfluo appositū in libello nō vitiat etiaꝫ si inepte apponat̄. all'at. l. ampliorē. §. i refutatorijs. C. de app. & seipm in. l. edita. C. d edē. vbi videri pōt in. iij. col. ibi sed presupposito. Et dicit Ana. in. c. qualr. lo. j. ad fi. in p̄l. de accu. ꝙ sicut omittere ordineꝫ premittēdi inqsitionē fame an inqsitioneꝫ crīs non vitiat pte tacēte. c. ij. de accu. in. vj. ita si ille ordo seruet̄ & inepte nō vitiat parte nō opponēte: secus dicit vtroq̄ casu si ps opponat vt per eū ibi p illū tex. & per Do. in. c. j. in fi. de accu. in. vj. Et ſꝫ spe. in ti. de p̄lo decreto. §. seq̄t̄. v̄. sꝫ qd si appōat̄. lꝫ i missione in possiōnē ex p̄lo decreto iudex addiciat cā custodie tñ ille missus vere possidebit: nā ex quo dixit mitto te in possessionē adiectio inutilis nō vitiat. ar . l. q̄ extrisecus. ff. d ver. obli. & regule iuris in. vj. vtile. cū ꝯcor. faciūt ēt multa q̄ aggregauit feli. in. c. signate. in p̄n. de rescri. ꝙ iepta demōstratio non

tio non viciet cōstito de corpore. Et ne alienas vestes assu-
mam hec transcribi feci per scribaꝫ meum pro alleuiatione
laboris: ⁊ vt reliqs citius vacare possim ⁊ partem transcripsi
ex dictis Fely. in. d. c. cum ordinem in tribus prima col. de
rescrip. ⁊ in. d. c. qualiter ⁊ qñ el. j. ij. ⁊. iij. col. de accusa. vl-
tra nō. per Alex. ⁊ Moder. in. d. l. j. in princ. vlti. charta. ff.
de eden. ⁊ in. d. l. vinum etiā charta fi. ff. si cer. pe. vbi multa
dicuntur de libello inepto: vbi libellus non est necessarius:
⁊ de actione inepta quando nō est necessaria eius expressio
⁊ de ordine procedendi inepto: vbi non est necessarius: que
succincte in predictis locis retuli. Ex quibus omnib⁹ ⁊ sin-
gulis apparet: ꝙ hec ampliatio non est tuta sed ꝙ eius ma-
teria est brocardica: prout etiam tenet Fely. in. d. c. cum or-
dinem in. ij. col. Et dñs meus Jas. in. d. l. j. in prin. vlti. col.
ff. de eden. loquendo in qōne actionis inepte proposite vi-
detur tenere ꝙ in puncto iuris verior sit opinio ꝙ inepta p
positio qñ ipa non necessaria viciet actum ⁊ libellum: lꝫ com
munis opinio videatur in contrarium ⁊ ad. l. j. in prin. C. de
rei vxo. act. respondet post Ang. ꝙ illa. l. potius probat cō-
trarium cuꝫ ibi lex suppleat fingendo stipulationem: qꝛ siue
sit omissa siue sit inutilis fictio legis supplet omni casu: nō sic
est vbi lex non fingit Fely. aūt in. d. c. qualiter ⁊ quādo el. j.
in prin. iij. col. de accusa. dicit posse distingui. Qꝛ aliquando
ordo vel solēnitas concernit per omnia fauorē partis: ⁊ tunc
si non sunt necessaria: ⁊ nihilominus adhibeantur attēditur
an pars opponat per tex. in. d. c. qualiter ⁊ quādo in princi.
iuncto. c. si. eo. ti. in. vj. Aut talis ordo vel solēnitas sunt ge-
neraliter a lege data: ⁊ vltra hoc lex aliquādo habet actum
pro perfecto siue ille ordo vel solēnitas seruentur siue non:
qꝛ non presumptiue sed certitudinaliter est contenta de eo
qō geritur non obstante solēnitate siue omissa siue bene siue
male seruata; ⁊ tunc qꝛ non innititur presumptioni: sed fi-
git pedem dato ꝙ in aliquo habundanti erretur non vicia-
bitur actus: ⁊ ita procedit. d. l. j. in prin. C. de rei vxo. act. cū
concor. pro ea parte adductis fm Fely. vbi. s. Aut lex dispo
nit non curando de solēnitate: qꝛ presumit absqꝫ illa actum
recte posse fieri. Et tūc si erratur in attemptando ex habun
danti illam solēnitatem actus nō valet: qꝛ presumptio legis
tollitur ex quo per talem peruersionem apparet de inordi-
nata mente gerentis actum ⁊ ita procedunt primo loco ad-
ducta pro ista ampliatione fm Fely. vbi. s. pro quo bene fa-
cit fm eum qō dici solet presumptioneꝫ iuris ⁊ de iure tolli
per confessionem: vt p Inno. in. c. qꝛ plerīqꝫ de immu. eccle.
⁊ Bar. post glo. in aut. sꝫ iam necesse. C. de dona. ante nup.
lꝫ lex non audiat volentem probare contra presumptionem
iuris: ⁊ de iure. c. is qui de sponsa. ⁊ nihilominus ipse Fely.
super his relinquit cogitandum. Et ita clarius transit ipse
Fely. in. d. c. cum ordinem dicēs verius esse ꝙ pro regula sit
dicendum ꝙ inepta attemptatio rei vel solēnitatis non ne-
cessarie non viciet actum. Et ꝙ in casibus pro hac amplia-
tione allegatis esset specialis ratio ꝓpter quā actus ex tali
inepta attemptatione vicietur: eo qꝛ si in ipsis casibus solē-
nitas non fuisset attemptata actus carebat vicio: qꝛ nō con-
stitisset de inepta voluntate agentis actum in qua volūtate
erat de substantia actus ꝙ foret apta ⁊ sine vicio: ⁊ si non in-
teruenisset viciosa expressio presumebatur apta: ita ꝙ cum
per ineptam expressionem illa intentio que de substātia re-
quirebat aptitudinem sit patefacta inepta merito actus vi-
cietur per regulam. c. cum super de offi. deleg. ⁊. l. multum
interest. C. si qs alteri vel si. vꝫ qō potui nolui ⁊c. ⁊ ita trāsit
Fely. in. d. c. cū ordinē dicens ꝙ multa pro ⁊ ꝯ addi possunt
ex his que colliguntur in regula vtile per inutile cū multis
concor. de quibus per Azo. in libro brocardicorum rubrica
cccxc. incip. de viciatis. Breuiter autē quo ad terminos
solēnitatis ⁊ forme non necessarie ⁊ minus bñ adhibite seu
inepte: ⁊ sic in casu presentis ampliationis teneo: ꝙ tunc de-
mum viciet quando constat ꝙ adhibens intendebat actum
facere sub illa solēnitate ⁊ non aliter ex voluntate precisa.
Nam ductus falsa opinione credens aliter fieri nō posse nō
renunciat quin intelligatur velle ꝙ possit actus etiam alia
via valere: vt declarat Bald. in. l. iij. in fi. cōmen. ff. de testa.
mili. sicut nec simpliciter vidēns vel attemptans facere sub
vna via ⁊ minus solēniter videtur in dubio renūciare alteri
vie priuilegiate per illum tex. ⁊ hoc latius comprobatur ex
dictis in precedenti ampliatione ⁊. s. hac ea. ampliatiōe in
iuribus pro hac parte allegatis. Et propterea dñs meus
Jas. in. l. vinum in fi. cōmen. ff. si cer. pet. dixit ꝙ glo. fi. in. d.
l. proinde. l. s. ij. ff. ad. leg. acqui. que vult ꝙ quādo in iudicio
aliquo in quo non sit ordinarie procedendum: nihilominus
ordinarie proceditur ⁊ inepte processus sit nullus procedit
in casu certo: videlicet quando procedens intendebat ordi-
narie procedere: ⁊ non aliter ⁊ sic quādo volebat astringere
actum qui poterat fieri sine solēnitate solennitati sicut faci
ens contractum astringens se ad illū in scriptis faciendum
l. contractus cum ibi notatis. C. de fi. instru. ⁊ idem de testa
mento in scriptis: vt latius dictum est prece. ampliatione.
¶ Nono predicta regula ꝙ forma non seruata actus sit nul
lus etiam procedit quando actus factus sine debita solēni-
tate fuit celebratus ex iusta causa vel in euidēteꝫ vtilitatem
seu beneficium eius cuius cōtemplatione fuerat inductum
ꝙ talis forma seruaretur fm Jaco. bu. Alberi. de ro. Bar.
Bal. Ange. Fulgo. ⁊ cōmuniter docto. in. l. cum hi. §. eam
transactionem. ff. de transac. cum concordan. de quibus per
Maria. consi. xxviij. dicētes ꝙ alienatio facta per minorem
vel ecclesiam etiam in euidentem vtilitatem ecclesie ⁊ cum
iusta causa sine decreto non valet: prout etiam tenet Bal.
in. l. si pupillorum in princi. ff. de re. co. in fi. cōmen. ⁊ in. c. j.
de transac. ⁊ in. l. fi. §. necessitate. iij. col. C. de bo. que libe. ⁊
glo. in. l. si fundus sterilis. ff. de re. co. Ideo consuetudo
de non alienando vtile dominium ecclesie sine certa solēni-
tate seu modo nō potest extendi ad alium modum etiam ex
aliqua parte vtiliorem ecclesie fm Calde. in ti. de feudis in
consilio. ij. Barto. in auten. qui rē. iuss. C. de sac. san. eccle.
Bal. in aut. si quas ruinas. C. eo. tit. ⁊ in. l. si pupillorum. §.
fi. ff. de re. co. ⁊ in. l. etiam. ff. solu. ma. cum cōcor. de quibus
per Alex. consi. ix. in. j. col. incip. viso themate. iij. vol. ⁊ per
Fely. in. c. auditis. x. col. versi. consuetudo de prescri. Quis
ꝯtrum hui⁹ cōclu. teneat glo in. d. §. eā trāsactionē ⁊ Bal.
in. l. contra iuris in prin. in fi. cōmen. ff. de pactis. Nō obstat
tex. in. d. §. eam transactionem qui dicit ꝙ decretum requi
situm super transactione alimentorum: nō habet locum vbi
alimentarius facit suam conditionem meliorem: qꝛ Bar. ⁊
Ange. ibi multis modis respondent ⁊ Bar. in. d. l. cū hi. §.
si pretor: dicat ꝙ tex. in. d. §. eam transactionem loquitur qñ
non receditur a totali dispositione ⁊ forma relicti alimento
rum: sed alterabatur in melius: nam si a totali dispositione
recederetur: tunc etiam si fieret melior condictio alimenta-
rij: nihilominus foret necessariū decretum: vt transactio va-
leret: sicut nec alienatio ecclesie sine solemnitate. c. si sine
xij. q. ij. ⁊ rei minoris sine solēnitate. l. magis puto. §. ne pas-
sim. ff. de re. eorum. Hinc fm Bal. in consi. cxcviij. incip.
punctus si ex forma statuti ⁊c. quinto volu. quādo statutum
dat certam formam refutationi: non valet renunciatio sine
forma etiā ꝙ fiat ex cā iustissima: vt pp dotē iustā promissam
allegat. l. p iura ibi allegata. Et hec ampliatio q̄ hꝫ ꝙ alie-
natio facta etiam in euidentem vtilitatē non valeat sine so-
lemnitatibus predictis non est ita passim intelligenda sed
dicendum est ꝙ contractus claudicat: quia si ecclesia vel mi-
nor vult ratificare adhibitis debitis solemnitatibus potest
aduersarius autem non per. l. iulianus. §. si a pupillo. ff. de
actio. empti. ⁊ ita volunt Inno. ⁊ omnes in. c. j. de his que
fiunt a prela. sine consen. capi. ⁊ est glo. in. c. j. ne se. vacan. se
quitur Pano. in. c. edoceri de rescrip. ⁊ Preposi. in. c. j. in
prin. vij. colum. qui feu. da. pos. ⁊ Panor. in. c. cum causam
in fi. cōmen. de re iudi. Marhe. in suo notabili. clvj. ⁊ Fulg.
ac dominus meus Jas. in. d. §. eam transactionem vbi indu
citur ad corroborationem quod dicunt glo. ⁊ Bar. in. l. ele-
ganter in prin. ff. de dolo. ⁊ glo. in. l. iurisgentium. §. pretor
ait: vbi Ange. ff. de pactis ꝙ si contractus bonefidei sit ini-
tus dolo aduersarii est ipso iure nullus: ⁊ tamen est in pote-
state dolum passi ratificare contractum si vult: ⁊ ita etiam te
net Bald. in. l. j. in. ij. colum. C. plus val. quod agi. Et facit
solennius glo. in. l. a diuo pio. ff. de ti. nup. quam pro singu-
lari: notat Bald. in. l. non dubium decima questione. C. de
legi. ⁊ etiam facit glo. in. l. iubemus in principio: ⁊ ibi Bal.
C. de sacro san. eccle. ⁊ ita etiam tenet Alexan. in. l. cum lex
in vltima appostilla. ff. de fideiusso. vbi idem dicit in minore
ꝙ possit ratificare talem alienationem minus solenniter fa
ctam solemnitatem de nouo adhibendo. Et fm predicta
potest cōcordari illa decisio cōmunis ꝙ qñ statutū exigit in
contractu mulierū seu minorū aliquā solēnitatem ꝙ valeat
actus celebratus in euidentē vtilitatē minoris sine illa solē

Si form ꝯ
ex iusta cā
nō fuer.

nitate:puta ꝙ nō valeant sine ꝯsensu ꝓpinquor: fm Bal. in l. neqꝫ tutores p illū tex. C. de ꝯbert. emp. ⁊ gl. quā Ang. ibi dicit singularē in. l. ij. ff. de accep. ⁊ glo. ⁊ Bal. in. l. quecūqꝫ C. de bo. q̄ li. Jmol. ⁊ Ro. in. l. mutū. §. j. ff. de acqui. here. ⁊ Ro. ꝯsi. ccccliij. incip. visa principali q̄one ⁊ Ang. in consi. vlti. incip. statutū est ꝙ mulier fm numerū aliquor: ⁊ Alex. post Cu. in. l. more. ff. de acq. here. cū cōcor. de q̄bus p dn̄m meū Jaso. in. l. barbarius. iiij. col. ff. de offi. pto. ⁊ in. l. si vn⁹ §. pactus ne peteret. xj. col. ff. de pactis ⁊ p Alex. in. l. cū lex ff. de fideiuss. ⁊ in. l. apud iulianū in fi. ff. ex q. cau. in pos. ea. in apostillis ⁊ p Pau. de ca. in ꝯsi. ccclxxiiij. incipi. ad primū respōdet in antiquo: ⁊ Cardi. in cle. j. in p̄n. de re. eccl. nō alie. dn̄m Sozi. ꝯsi. clx. incipi. in p̄senti. vj. col. versi. iūcertio: ad p̄dicta facit. d. l. cū hi. §. si cū vbi Gui. de cu. ff. de trāsac. q̄si talia statuta sint facta solū ne minores decipiant: put habet j. l. trāsactionē que. C. de trāsac. p quo facit. l. multi nō note ff. de lib. ⁊ posth. vbi exhēdatio facta de filio in vtilitatē vel nō note cā: nec mala mēte nō viciat testm̄: s; vt alibi dixi. s. maxime in arti p̄ce. xiiij. cōclu. hoc nō est de forma ⁊ solēnitate s; de iusticia: ⁊ habet p Fely. in. c. q̄ in ecclesiarū primo notabili de ꝯsti. Et hec ampliatio ꝙ pbat ex dictis in. j. ampliatione. Sicut ꝙ alienatio ecclesie fiat i casu licito ⁊ ex cā: q: lꝫ causa nō sit vera: valet alienatio habēs solēnia: vt dixi s. eo. circa effectus forme interposite.

¶ Decimo hec regula ampliat: vt p̄cedat ēt si agētes actū expresse intēdant actū sine forma vel solēnitate iuris valere quod qn̄ sit dico in arti. quis possit tollere formā declarādo: vt in. l. codicillis. §. fi. ff. de leg. ij. vbi est tex. notabilis.

Limitatio quo ad formā q̄ dꝫ p̄cedere actū.

¶ Secundo predicta regula ꝙ forma nō seruata actus non valet limitat primo seu restringit: vt nō p̄cedat i solēnitate que dꝫ p̄cedere actū qn̄ talis solēnitas nō esset multū importans ⁊ maxime si fiat actus habēs eandē vim quā desiderabat illa solēnitas fm Bar. in. l. obseruare post mediū. C. de decu. lib. x. vbi vult ꝙ lꝫ in cōsilio debeat fieri ꝓposita p vnū si tn̄ de ea nō appareat ⁊ cōstet de volūtate cōsilij: nihilominus valebit actus allegat. l. si qd l fi. C. de deleg. ⁊ l. de qb⁹ in fi. ff. de legi. Et hoc idē vult Pau. de ca. i. l. vniuersis. C. de p̄ci. imp. offe. post Bar. ibi in fi. cōmē. p illū tex. dū Bar. dicit ꝙ qn̄ est facta reformatio i ꝯsilio nō dꝫ queri de p̄sona arrogātis seu ꝓponentis: q: sufficit ꝙ cōsiliū hāc mentē habens reformauerit sequit Pau. de ca. in. l. j. in p̄n. ff. de ꝯsti. prin. ⁊ in. l. j. in p̄n. vbi ēt: iu at; Alex. ff. ad. l. fal. Et lꝫ Bar. in locis p̄alleg. vꝫ in. d. l. obseruare ⁊ in. d. l. vniuersis nō appetiat: an p̄dicta decisio p̄cedat qn̄ statutū requireret ꝓpositā pro forma seu solēnitate: nihilominus Pau. de ca. i. d. l. vniuersis: tꝫ p̄dicta p̄cedere ēt vbi statutū exigeret ꝓpositā pro solēnitate. Cōcludens ex hoc ꝙ si statutū disponat ꝙ ꝯsiliū vel populus debeat cōgregari ad sonū cāpane ⁊ vocē precōnis: ⁊ ꝙ debeat fieri ꝓpositio in cōsilio p priorē ancianorū si reperiat fuisse cōgregatū ꝯsiliū vel populū. Itē si appareat de populi vel cōsilij voluntate valebit ordinatio postq̄ apparet de cōsensu populi vel ꝯsilij: lꝫ nō fuerit seruata forma statuti. Quod Pau. de ca. i. d. l. vniuersis: dicit eē notādū pro cōgregationibus scholariū: que fuerant facte illo anno sup facto rectoris: q: lꝫ statutū vniuersitatis scholariū disponeret ꝙ vniuersitas in electione noui rectoris deberet congregari iussu veteris rectoris: nihilominus fm Pau. de ca. valuerūt gesta in electione noui rectoris postq̄ vniuersitas reperiebat fuisse cōgregata ⁊ apparebat de electione facta p scholares esto ꝙ nō fuisset vniuersitas cōgregata iussu noui rectoris p nō. p Bar. in. d. l. obseruare. Et cū p̄dicta opi. trāsit Jo. an. in. c. in causis de elec. vbi loquit in electione ⁊ etiā trāsit Calde. in ꝯsi. xj. in ti. de inrepa. vbi tꝫ ꝙ dato ꝙ vniuersitas foret inepte cōgregata: tū valeret p̄sentatio facta p maiorē partē oībus presentibus. Et cum p̄dicta opi. ac decisionib⁹ p̄dictis trāseunt do. Jo. bap. de sancto se. i repe. l. oēs populi. vj. charta. ff. de iusti. ⁊ iu. ac Fely. in. c. j. i. col. versi. si actus de ma. ⁊ obe. vbi limitat prout. j. dicet: ⁊ Fely. in. c. qm̄ frequēter in p̄n. in. v. col. vt lit. nō cōtest. ⁊ dn̄s me⁹ Jas. in. d. l. vniuersis motiꝗ: q: defectus talis solēnitatis que nō sit magne importantie nō viciat: que decisio fm Fely. in d. c. j. in. j. col. de ma. ⁊ obe. ⁊ Mari. ꝯsi. lix. incip. viso elegātissimo ꝯsilio pe. col. ⁊ fi. versi. circa septimā ⁊ vltimā dubitationem est limitanda: vt p̄cedat qn̄ tales cōgregati haberēt potestatē legis cōdende ⁊ derogādi tali statuto ⁊ tali forme ac tali solēnitati p nō. per Bal. in. l. j. in. ij. col. ff. de legi. vbi

querit si statuto ciuitatis perusij cauet ꝙ oēs proposite fiant per priorē priorū ⁊ aliter nō valeant pone ꝙ facta cōgregatione generali populi prior nollit facere propositā forte: q: iurauit: vel q: esset sibi penale: an si alius fecit propositam ⁊ populus ordinauit valeat ordinatio: ⁊ dicit videri ꝙ sic ⁊ ꝙ postq̄ populus cōsensit non videat curandū: a quo sit facta proposita: vt p Bal. in. d. l. obseruare. Et tandē Bal. cōcludit ꝙ si statutū hoc reqrit p forma ꝙ act⁹ nō valeat: nisi populus habuisset potestatē derogandi illi statuto: q: intelligitur ei derogasse arg. l. fi. in prin. ff. de lega. ij. ⁊ l. si quis in principio testamēti. ff. de leg. iij. Adqꝺ facit qꝺ voluit idē Bal. in. l. barbarius. iiij. col. ff. de offi. pto. ⁊ cū Bald. videt transire Alex. in. d. l. j. in prin. ff. ad. l. fal. vbi plus voluit ꝙ nō censeant in dubio populus aut cōsiliū voluisse derogare tali forme ac solēnitati nec tali statuto: de quo etiā per dn̄m meū Jas. in. d. l. j. circa fi. cōmen. ff. de legi. Sed ista decisio Bal. nō multū facit: q: in suo casu statuti perusini erat appositum expresse ꝙ actus alr̄ nō valeret iuxta ea que cōsuluit Ro. cōsil. ccccij. dicens nō valere emancipationē factā corā iudice senensi nō premissa denunciatione preconia: eo q: in statuto senensi dicit ꝙ aliter facta non valeat ad qꝺ faciunt que late dixi in arti. qn̄ aliquid censeat traditū pro forma in j. conclu. ⁊ in. viij. conclu. maxime in. j. eius limi. vbi pbaui ꝙ omissio forme que est leuis p̄iudicij nō viciat: nisi qn̄ ꝯstat ꝙ tradēs formā oīno voluit illā adhibere. An aūt censeantur statuentes in dubio forme vel solēnitati derogare dicetur. j. loco suo: vꝫ in arti. qn̄ censeatur forme vel solēnitati derogatum: de quo etiā p Mari. in. d. cōsi. lix. in fi. Et ideo nō est recedendū ab opi. Bar. ⁊ Pau. de ca. in. d. l. vniuersis p predicta ⁊ p ea que conclusi in. d. viij. conclusi. vbi per multa iura tenui ꝙ omissio solēnitatis generans modicum preiudiciū regulariter non viciat actum quicqd dicat Fely. in. d. c. qm̄ frequenter in. v. col. volens ꝙ si in casibus premissis conuocatio vel proposita esset de forma q̄uis leui omissa viciaret. Et opi. Bar. ⁊ Pau. de ca. etiā comprobatur p ea que dixi in precalleg. arti. qn̄ aliquid censeatur traditum pro forma in. xiiij. q. circa fi. dum tenui ꝙ oīa requisita ad actum nō debeant semper dici de forma substātiali: adeo vt omissa vicient per iura ibi allegata ⁊ nō. per Jo. an. ⁊ doct. in. c. q: propter. Ubi Panor. in. v. ⁊ vj. col. de elec. dum dicunt ꝙ omnia ibi reqsita in electione nō sunt de forma substantiali. Et q̄uis Mari. in. d. consil. lix. prope fi. dicat predictā opi. Bar. ⁊ Pau. de ca. procedere si oēs de vniuersitate interueniant ⁊ ꝙ alr̄ secus sit: q: primo casu nemo est qui ledatur ex hoc ꝙ non sint conuocati per habentem potestatē: ⁊ scdo casu lederent absentes qui potuissent alios trahere in suā sniam arg. l. si vnus. §. fi. cū seq. ff. de arbi. subiungens ꝙ ita singulariter dixit Bar. l. d. l. obseruare. Et ꝙ p̄ceptor ipsi⁹ domini Mariani alr̄ ex hoc respōdit conductā certi doctoris factam a quibusdam collegis valere si oēs interfuissent: alr̄ secus tamen ista absentia cōcernit iusticiam actus nō solēnitatem: vt habetur in. d. c. q: propter: vbi Panor. in. v. col. in primo substantiali iunctis his q̄ latius dixi in. d. xiiij. conclu. in arti. quādo censeantur aliquid traditū pro forma. Reliqua dixi in. d. arti. qn̄ aliquid censeantur per traditum pro forma: prima ⁊ xv. conclu. vbi tradidi de omissione forme in preparatorijs. Et p̄dicta p̄cedunt qn̄ id qꝺ dꝫ precedere actū omittitur itelligēdo semp qn̄ tale nō est magne importantie: vbi aūt non omitteret: s; fieret nō tn̄ a pricipio prout reqrit forma actus: tūc dicunt doc. idem esse: vt actus nō vicietur: ⁊ certe multo minus dꝫ viciari. Ad qꝺ facit qꝺ dixit Bar. in. l. vt iusiurandi in fine principij. ff. de oper. lib. cum concor. de quibus per Alex. consi. xcvj. incip. visis narratis in p̄n. iiij. vol. Cy. Bal. ⁊ Ang. i. l. cū testamēto. §. hec verba per illum tex. ff. de here. insti. ⁊ Alex. in. l. diuortio in prin. iij. col. ff. sol. ma. ⁊ in consi. xxxj. incip. lecto ⁊ discusso laborioso processu circa. iij. col. in. vol. dū volunt ꝙ si pater donat filio: ⁊ postea ipsum emancipat valet donatio: q: propter contiguitatem temporis reducitur ad iuris ordinem: ⁊ hoc q: talis preposteratio non facit cessare causam permissiuam dispositionis ⁊ donationis: seu q: hoc casu reperit non esse magne importantie nec grauē siue precedat donationē emancipatio siue statim sequatur. Unde secus esset vbi preposteratio faceret deficere vel cessare causam propter quā certus ordo requiritur fm Bal. in. l. non aliter in. j. lectu. in fi. cōmen. ff. de adop. dum vult ꝙ si iudex dꝫ iterponere decretum in

Preposteratio.

cretum in fi. ⁊ post cause cognitionē: ⁊ interponit illud a p̄n. talis preposteratio viciat: qꝛ apparet ꝙ hoc fecit sine cause cognitione: que est multum importans ⁊ multum refert: an cause cognitio p̄cedat vel sequatur. Ad p̄dicta facit glo. singularis fm Ang. in. l. iulianus. ff. qui satisda. cog. de qua meminit Imol. i. l. si quis mihi bona. §. iussum: ⁊ ibidē Are. in. vi. col. ff. de acqui. here. que vult sufficere ꝙ mandatū superueniat post actum ceptum nondum tamen cōsumatum: lz dici soleat ꝙ mandatum superueniens post actum perfectum non sufficiat: vt dicatur mandatū: de qua materia habetur in. d. §. iussum: ⁊ dicā. j. de implemento forme: vbi plura dicam in hac materia ꝙ in his que de necessitate fieri debent ante actum sufficit etiā si fiāt post actum incontinenti. Et hoc voluit glo. in. c. j. in verbo vxoratus de conuer. coniuga. quā ibi sequuntur doc. ⁊ Panor. in. c. ex parte in scdo notabili eo. tit. dum dixit ꝙ lz iura dicant ꝙ si maritus vult profiteri religionem vxor dz promittere cōtinentiam valeret professio omissa illa solemnitate cum iura non dicant ꝙ professio aliter facta non valeat: de quo dixi in precedenti ⁊. j. limita. ⁊ in arti. prece. j. conclu. Facit qd̄ dixit Bal. in. l. fi. versi. modo circa. C. de fideicō. ꝙ sufficiat etiam finito testamento rogare testes. Et ad hec dicta possent adduci: que dixi in arti. precedenti qñ censeatur aliquid traditum pro forma in. xv. conclu. dum ibi tetigi qñ ordo sit de forma taliter ꝙ omissus viciet ⁊ maxime in. un. limi. ipsius. xv. cōclu. vbi multa dico de materia p̄posterationis ⁊ de aliis hic cadentibus: ⁊ etiam qñ sit preposteratio in his que sunt etiam grauis preiudicij: de quo etiā per Fely. in. c. cum dilecta in vj. amphatione de rescrip. vbi allegat concor. ⁊ cōcludit ꝙ vbi aliquid dz fieri cum alicuius consensu sufficit ꝙ interueniat anteq̄ faciens actum diuertat ad extraneos actus fm Bal. in. l. j. vlti. col. C. qui admit. ⁊ Pau. de ca. in. l. si cū dotem. §. eo autem tempore. ff. solu. ma. ⁊ Alex. in. d. §. iussum pe. col. ⁊ in. l. j. §. fuit quesitū. ff. ad trebel. ⁊ Imol. post Ant. de bu. in. c. cum consuetudinis de cōsue. ⁊ Barba. in. c. cum matrimonij de offi. deleg. viij. col. ⁊ Cardi. in. c. fi. de maio. ⁊ obe. notat Bar. in simili in. l. si vni in fi. cōnie. ff. de re iud. Et Bal. in. l. executorem. iij. col. C. de execu. rei iudi. alis in tali actu nullo nō caderet ratificatio: vt habet in. d. §. iussum ⁊ in. d. c. cum cōsuetudinis ⁊ per Jo. an. in regula ratum in merc. ⁊ dixi. s. eo. in effectibus forme non seruate in. xx. effectu. Et ista materia latius tangetur in arti. de implemento forme. Quid autem si statutum dicat: ꝙ ante porrectam actionem debeat solui gabella alis processus non valeat an non soluta prius gabella processus sit nullus: dixit Bal. ꝙ sic in. d. l. vniuersa. Et idem dicit ibi Barto. si statutū disponat ꝙ de quolibet ꝯctu debeat solui gabella. xij. solidorum pro libra: ⁊ quis non soluat: sed dici potest ꝙ ista gabella sit quid grauis preiudicij ⁊ ꝙ in casu Bart. ⁊ Bal. erat adiecta clausula alis non valeat: quo casu vt dictū fuit omissio etiam horum que sunt leuis solēnitatis viciat.

In solēnitate post actū adibēda.

¶ Secundo predicta conclusio ꝙ forma non seruata actus sit nullus: limitatur vt non procedat in solēnitate adhibēda post actum perfectum: qꝛ omissa non viciat ipso iure: sed ita demum si opponatur ac ope exceptionis ⁊ per sniam: vt per glo. Bar. Bal. ⁊ doc. in. l. vniuersa. C. de preci. imper. offe. vbi Bar. Bal. ⁊ doc. inferunt ad statutū ꝙ de quolibet contractu debeat solui gabella. x. solidorū pro libra: qꝛ si nō soluitur contractus remanet validus: lz possit annullari: quod ampliant etiam si lex dicat ꝙ alis non valeat ꝯctus: qꝛ intelligitur in effectū ⁊ ꝙ possit irritari: secus esse si diceret nō valeat ipso iure vel ipso facto iuxta glos. in regula in penis de regu. iur. in. vj. ⁊ notata per Bar. in. l. si ita quis. §. ca lege versi. quero vtrum prohibitio. ff. de verbo. obli. Et ꝙ solēnitas habens interuenire post actū non viciet ipso iure licet p̄dicta voluit Bar. in. l. in his cū seq. §. j. ff. famil. her. ⁊ in. l. filio preterito in fi. ⁊ cōmen. ff. de iniu. rup. ⁊ i. l. ij. C. de dano. fra. vt. ro. lib. xij: ⁊ notabiliter Bal. i rub. C. de rescin. ven. post mediū cōmen. ⁊ in. l. his qui ad ciuilia vlt. col. C. de appel. ⁊ Bar. in. l. post mortē. §. fi. in fi. ff. de adop. ⁊ dñi de rota. notabiliter deci. exx. incip. Item permutatio in nouissimis ⁊ Pe. de anch. consi. clvi. alis. cxvi. incip. ex narratis in fi. ⁊ doct. ac Panor. in. c. ij. de testi. vbi etiam Are. ⁊ Fely. in. ij. colū. ⁊ idem Panor. in. c. qñ frequenter in prin. v. col. vt lit. nō contest. vbi et Fely. in. ⁊. iiij. col. facit glo. in c. j. in verbo tertia. lxxxx. distin. per quā dicit Hem. in. c. j.

§. vt circa de elec. in. vj. ꝙ vbi qualitas pōt interuenire post actum illa nō dicitur de substantia circa qd̄ etiā multa dicit Imol. ⁊ scribentes in. c. cū consuetudinis de cōsue. ⁊ Imol. in. c. cū vobis de his que fiunt a prela. sine cōsen. ca. faciunt nō. p Bar. in. l. si quis mihi bona. §. iussum. ff. de acq. here. ⁊ per Hemi. in. c. j. in fi. de re. permu. in. vj. ⁊ predictā opi. sequit Bal. in. l. non dubiū col. fi. C. de legi. ⁊ Ange. consil. xxxvj. incip. pro defensione quesitor. Ro. consil. cciij. incipi. quo ad pm ⁊ in. l. cū mulier col. fi. ff. solu. ma. Bal. i. l. si tutor in fi. C. in qui. cas. in integ. resti. nō est neces. ⁊ in. l. q crimen vij. q. C. qui accusa. nō pos. ⁊ Bar. in. l. cū lex in fi. ff. de fideius. ⁊ Ang. de are. insti. de excep. in prin. xx. col. versi. tertia questio cū concor. de quibus per dñm meum post Alex. in in appostil. in. d. l. vniuersa: ⁊ dixi aliq. s. in arti. quottuplex est forma circa fin. ⁊ in diuisionibus forme ⁊ in arti. qñ censeatur aliquid traditū pro forma. i. conclu. Ideo fm Bar. in d. l. si ita quis. §. ca lege versi. p̄allegato: actus gestus cōtra legem est nullus: qñ lex dicit non valeat. d. l. non dubiū sed qñ dicit non valeat si per te aliquid factū vel omissum fuerit tūc intelligitur ope exceptionis per. d. l. vniuersa: prout ēt dixi in antedicta. i. cōclu. Et qꝛ Fely. optime cōmentat hāc fallentiā in. d. c. qñ frequēter. iij. ⁊. iiij. col. placuit eius verba hic referre. Et per istam doctrinā dixit pulchre Cardi. in. c. significauerūt vlt. col. de testi. stante statuto ꝙ maritus non possit cōstituere dotem vxori nisi de his que euidenter receperit: vnus cōstituit: postea recipit ex interuallo valet instrumentū: qꝛ verbū receperit est futur. subiunctiui: quod pōt extēdi ad tempus futurū. vt per Inno. ibi ⁊ dixit late de rescrip. ad hec: ⁊ ideo sufficit ꝙ ista solēnitas interueniat ex post per. d. l. vniuersa cū glo. per quā ipse subdit ꝙ lz in casu c. q̄q̄ de vsur. in. vj. annulletur testamentū vsurarij nō prestita cautione: tñ sufficit ꝙ prestetur postea vt p Bart. in. l. filio vlt. q. ff. de inius. testa. de quo late p Ana. i. c. qꝛ in omnibus de vsur. xv. col. cū. xij. seq. ⁊ in locis ibi recitatis: sepe fit mentio de glo. in. d. l. vniuersa: de quo p Pau. de cast. in d. l. vniuersa ⁊ Bal. in. l. posthumo col. fi. cū concor. ibi per Alex. allegatis C. de contrara. quinimmo si vsurarius condito testamēto decessit nō p̄stita cautione sed dimisso procuratore ad prestandū post mortē si prestabitur valebit testamentum fm Cardi. in. d. c. significauerunt dicentē hoc esse nouū dictū: ⁊ ita fuisse terminatū publice in ciuitate ferrarie ⁊ sustinetur ex predictis fm eum qd̄ etiā firmat latius in cle. j. xxiij. q. de sepul. Hoc vltimū intelligitur sane dūmodo cōstituens procuratorem duraturū post mortem decesserit cū herede alis extingueretur illa clausula qñ eius non est hereditas: sed sunt bona vacantia que defunctū non representat l. j. §. an bona. ff. de iure fisci. Et procurator non posset nole veri dñi gerere nec nole representari pro hēditate que vice eius fungit. l. j. C. de act. ⁊ oblig. fm vnā lecturam: ⁊ ita declarat Ang. in disputatione incip. astēsis miles. j. col. dicēs se ita iudicasse florentie in fauorem dñi patini de strocis ad qd̄ videri pōt Ro. in. l. fundi. ff. de acq. pos. ⁊ Ang. ⁊ Imol. in. l. illa istitutio. ff. de here. insti. ⁊ Barba. i rub. C. de testa. ij. col. in lectura. Et pro p̄dicta doctrina facit qd̄ nō. Alex. de antilia in repe. c. primi de re. pmu. in. vj. in. iiij. parte vbi dicit ꝙ pmutatio facta cū auctoritate epi de bñficio patronali nō vocato patrono nō est nulla: sz irritāda ope exceptionis: qꝛ ꝯsensus istor. vocandor. quorū interest pōt interuenire ante ⁊ post vt ēt p Fely. in. c. cū bertoldus. iij. col. v. limi. de re iudi. Hinc dixit Bal. in. d. rub. de rescin. vē. post mediū ꝙ illa dr̄ solēnitas substātialis que requirit tempore ꝯctus: vt cōsensus ppinquor. ex forma statuti: sz si requirit post ꝯctū in suo esse fundatum ꝯctus nō est nullus p. d. l. diuersa ⁊ fm Bal. in. c. cū adeo vlt. col. de rescrip. defectus conditionis impedit lr̄as ne pducant in esse cū idē operet tacita ꝯdictio ꝙ expressa: vt notat in. l. ēt qꝛ. ff. de pac. qd̄ fm Bald. vbi. s. pcedit qñ tacita ꝯdictio est ex parte ante rem pductā in esse sed si ex parte post: quia precessit origo opus est exceptione per glo. in. d. l. vniuersa ⁊ fm Bal. in. l. his qui vlti. colū. C. de appel. si lex det formā actui facto que forma non dat esse rei: sed habet cōseruare in esse iam producto: tunc si lex procedit vltra annullādo efficitur nullum ipso iure: ꝙ si nō procedit annullando esto ꝙ procedat addendo modum annullandi: tunc si non petatur cassari vel annullari bene valet: ⁊ ista fuit theorica Dy. fm eum. Ad predicta facit gl. solēnis ⁊ ordinaria in cle. j. in verbo inhibentes de iurepa. dicens

ꝙ si iurisdictio est data ratione pncipij simplr ⁊ demũ data sit certa forma seu qualitas seruãda in exercitio ipsius iurisdictionis omissio forme vel qualitatis in pncipio iurisdictionis viciat ipso iure ꝙ si sit in exercitio iurisdictionis non viciat ipso iure sȝ in effectu: de qua gl. meminit Pe. de anch. in cle. j. de seque. pos. ⁊ fru. Et solet illa glo. allegari ad hoc ꝙ addita qualitate iurisdictio: quo ad eiꝰ exercitiũ omissio talis qualitatis nõ reddet actum nullum ex quo iurisdictio fuit a principio: pura circa quã glo. multa dicit Fely. illam restringens in sex casibus in. c. ex parte de consti. ⁊ dicam latius. j. eo. in. vij. limitatione ⁊ ꝙ qualitas que põt interuenire post actum non dicatur de substantia actus probat gl. in d. c. j. in ver. tertia ibi pariter tempus. lxxv. distin. ⁊ eam sequitur Gemi. in. d. c. vt circa. §. j. in fi. de elec. in. vj. vbi etiã ita sentit Jo. and. ex quibus infert Gemi. ꝙ illud qđ potest sequi post actum dicitur potius de solẽnitate ꝙ̃ de substantia: ⁊ ideo Gemi. in. d. c. consuetudinis in fi. de cõsue. infert per ante dictam glos. ꝙ vbi consensus põt interuenire post actum non intelligit̃ ꝙ sit de substantiali solẽnitate allegat etiã glo. in. d. l. vniuersa ⁊ in cle. cũ de elec. in ver. deuoluta: vbi clarius Jmol. in vlt. car. ver. opinio Zenze. vbi tenet post Zenze. ꝙ illa dicunt̃ de substãtia que cum temporanee cũ actu introducendo concurrere debent: non que post actũ concurrunt per. d. l. vniuersa: ad idem allegat Fely. glo. in c. vxoratus de conuer. coniuga. de qua memini. ß. j. limita. vbi fm Fely. promissio cõtinentie facienda per vxorem hȝ sequi professionem mariti religionẽ profitentis pro qua gl. dicit esse tex. in. c. ex parte vbi Panor. in. ij. notabili eo. ti. circa quã glo. aliter dixi. ß. eo. j. limi. ꝙ immo illa promissio vxoris fit: de his que a principio exiguntur vt etiã dicit dñs meus Jas. in. d. l. vniuersa col. fi. C. de pci. imp. offe. Merito dixit Bal. l. d. l. vniuersa. C. de pci. imper. offe. post Aristo. ⁊ Auerroi. ꝙ forma substantialis aduenit rei existenti in potentia forma vero accidentalis aduenit rei existenti in actu ⁊ cõsequenter solẽnitas que aduenit post actum dicitur accidentalis: vt latius dixi in. j. arti. huius operis ⁊ in articu. quottuplex sit forma circa fi. ⁊. ß. eo. in. ij. vel. iij. effectu forme interposite. Jtẽ fm Bal. ⁊ Saly. l. d. l. vniuersa: infertur ꝙ cum in testamẽto in quo filius exheredatur debeat inseri cã legitima que sit de enumeratis. l. §. causas in aut. vt cum de appel. cog. que dȝ probari per heredẽ omissio isertionis cause que concurrere dȝ in actu faciendo ipso iure viciabit: non autem omissio probationis que in effectu ⁊ nõ ipso iure viciabit. Et fm Bal. ⁊ Saly. in. d. l. vniuersa ex his infertur ad statutum ꝙ donatio facta: si non insinuetur. j. sex mensibus nõ valeat qȝ lȝ nõ insinuet̃ valet ipso iure: lȝ obstet exceptio.

¶ Jsta autẽ fallentia. vt. ß. in prin. eius dixi ampliatur etiã si lex vel statutum aut disponens dicant ꝙ si talis solẽnitas post actum perfectum adhibenda non obseruetur actus nõ valeat: qȝ intelligitur ꝙ non valeat in effectu non aũt ꝙ non valeat ipso iure per iura in prin. huius limitationis ad hoc allegata post Bar. in. d. l. vniuersa ⁊c.

¶ Jtem limitatur nisi lex vel statutum disponant ꝙ alr̃ nõ valeat ipso iure vel ipso facto: vt ẽt dixi in prin. huius limi. post Bar. in. d. l. vniuersa ⁊ in. l. si ita quis. §. ea lege. j. colũ. ff. de verb. ob cũ concor. alĩs allegatis in arti. qñ aliquid censeatur traditum pro forma. j. conclusione.

Quãdo nõ est verisimile: ꝙ formã fuari voluerit disponens.

¶ Tertio predicta conclusio ꝙ forma nõ seruata actus sit nullus limitatur: vt non procedat qñ non est verisimile ꝙ disponẽs aut testator voluerint ipsam formã se datam seruari vt p Pau. de ca. in. l. vnũ ex familia. §. si duos. ff. de lega. ij. de qua materia dixi in arti. qñ censeatur aliquid traditũ pro forma in. xij. conclusio. vbi induxi ad decisionem qõnis tacte in. l. j. ff. de libe. ⁊ posth. de statuto ꝙ in instrumẽtis debeat apponi nomen agnomen ⁊ cognomen: vt nihilominus sufficiat apponere nomen singulare si sit certũ ⁊ indubitatum qȝ verisimiliter statutum vult hoc poni ad certificandum ⁊ ad tollendũ ambiguitatem: de cuius veritate ibi ⁊ alibi sepe in hoc opere dixi. Ex his infert̃ ꝙ si surreptio dederit cãm forme rescripti non aũt concessioni ⁊ princeps verisimiliter fuisset in forma cõmuni rescriptũ concessurus teneat̃ iudex delegatus sequi formã iuris cõis omissa forma rescripti per tex. nõ. l. c. sup litteris ibi nõ sequens formã in litteris appositam de rescrip. ⁊ ibi late scribẽtes ⁊ tanto fortius: qȝ rescriptum quãto fieri põt dȝ reduci ad formam iuris cõis: vt habetur in. c. cũ que per illuȝ tex. eo. ti. de rescrip. Jtẽ fm Bal. in. c. sup eo. vlti. nõ. de offi. deleg. forma rescripti non est seruanda: qñ ex hoc lederetur ius tertij cũ princeps non intelligat̃ velle rescribere in pudiciũ iuris tertij. l. ij. §. merito ⁊. §. si pnceps. ff. ne qd in lo. publi. iunctis his que dixi. ß. in arti. qñ censeatur aliqd traditum pro forma. Ad hec ẽt faciũt nõ. p Jo. fab. in. §. is qui insti. mãda. ꝙ liceat excedere fines mãdati vbi seruando fieret preiudicium dño: vȝ si tale mandatũ ad talem excessum põt adaptari vel debeo dño rescribere p. l. fi. C. de lati. lib. tol. puta si dñs errans mihi cõmittat ꝙ exigam decẽ cum sit creditor de. xij. vel cõmittat in minus ꝙ̃ ius habeat vel taliter ꝙ agatur de suo dãno: ita exequendo. Et lȝ valeat actus factus omissa forma p habentem alr̃ potestatẽ p glo. in cle. j. in verbo inhibentes de iurepa. tñ hoc fallit qñ dispositio prohibet ita ne qd fiat nisi certo modo sit in fauorẽ alicuiꝰ seu tertij: adeo ꝙ ei ius queratur: qȝ tunc nõ valet actus factus omissa forma: prout etiã dicit glo. palleg. sequitur Jmol. in. c. cũ contingat. iiij. casu de iureiu. cũ concor. adductis p Fely. in. c. ex parte. iiij. col. versi. tertius casus de cõsti. cum nõ sit verisimile ꝙ ius tertij ledi permittat̃ p predicta. Simil'r lȝ delegato a forma rescripti recedere ⁊ ab eo qđ verba rescripti sonant: vt audiat rõnabilem exceptionem partis: qȝ lȝ sit expressa in rescripto certa forma p quã de admittendis exceptionibus partis: nihil dicatur nõ est verisimile fuisse de mente Pape voluisse tollere rõnabiles exceptiones parti cõpetentes: vt voluit Panor. in. c. ex parte lo. fi. in. ij. nõ. p illũ tex. de offi. deleg. faciunt nõ. p Bart. in. l. j. §. ⁊ parui. ff. qđ vi aut clã: ⁊ late in. d. c. ex parte p modernos. Ad qđ facit glo. in. c. lator in verbo excusatione. ij. q. vij. dum vult ꝙ si mandetur aliqd fieri cessante omni mora vel excusatione: nihilominꝰ admittatur iusta exceptio ⁊ est de mente glo. in. c. placuit. xxj. q. ij. vbi aũt constaret factũ esse motum Pape qui mandaret nullaȝ exceptionẽ admitti esset ei parendũ fm Archi. post Lau. in. d. c. lator qđ est intelligendũ iuxta distin. Gemi. ibidẽ ⁊ nõ. p modernos in. d. c. ex parte. Et reliq̃ de verisimili possunt videri in glo. ⁊ notatis p Bald. ⁊ Moder. in. l. tale pactum. §. fi. ff. de pactis cum suis concor.

¶ Quarto predicta cõclusio ꝙ forma non seruata actus sit nullus fallit: ⁊ limitatur vt nõ procedat qñ forma incertum quid cõtinet seu qñ id qđ est certo modo implendũȝ non est certũ nec determinatũ: vt dixit Jo. an. in. c. quo ad cõsultationem de re iudi. in nouella vbi ẽt Panor. in. vj. col. inferentes. Q2 lȝ executor excedendo fines mandati faciat executionem nullã: tñ hoc dȝ intelligi qñ mandatum est limitatum in certo: secus est si mãdatũ est limitatũ in incerto: puta ꝙ mittatur quis in possessionẽ bonor valentium centũ vel bonor hereditarior̃ vel que possidebat testator nã cũ hoc sit incertũ ⁊ ex discussione certificandũ si transgressio executoris nõ reddet missionẽ ipso iure nullã: sȝ erit appellandũȝ fm eos: ⁊ lȝ Fely. in. c. cum dilecta iij. versi. limita quinto de rescrip. habeat hanc limitationeȝ pro dubia: ita ꝙ constito de excessu forme: videat̃ dicendũ pcessum fore nullũ ꝙ̃uis ius pmittat ab executore qui excedit formã mãdati appellare. d. c. quo ad cõsultationem cũ ibi late traditis: ⁊ in. l. ab executore. C. quo. appel. nõ recip. ⁊ in. l. ab executore. ff. de appel. qȝ hoc nõ obstãre nihilominꝰ pt actꝰ esse nullꝰ: qȝ ab actu nullo põt appellari ⁊ p iudicẽ appellatiõis de nullitate cognosci. l. cornelia pia. ff. de iurepa. nõ. Bar. i. l. si expssim ff. de appel. Tñ p hac limitatione est text. expressus ad quẽ nõ aduertit do. Fely. in. l. si qs pro eo. ff. mãdati: nõ. Bar. in d. l. pterea: vbi ẽt Bal. ⁊ alij: ⁊ tñ vbi mãdatũ factũ est de pluribꝰ causis vl' ðte aliq̃ igñe vl' alinatiue vel subrogatiue vel de sticho emendo nõ taxato pcio tale mãdatũ dr̃ ptinere qđ icertũ: quo casu lȝ solui aliud ꝙ̃ qđ est i obligatõe: nã eo casu si aliis pstationibꝰ mãdati cã impleat ꝙ̃ que in ipso mãdato inerat sufficiet: dũmodo mãdãti hoc expediret: vt dicit tex. in. d. l. si quis pro eo: ⁊ iste est vnus ex casibus in quo transgressio nõ viciat: dixit tñ Bal. in. d. §. preterea: ꝙ qñ preciũ nõ est determinatũ vl' de iusto pcio mãdatũ. §. is vero insti. manda. ⁊ bene sed hoc est de iusticia ⁊ non de forma: qȝ lex hic presumit pro sui iusticia: nam non mirum si excessus iusti precij seu transgressio: tunc non viciaret actum tanꝙ̃ forma mandati seruata non foret. Q2 si incertitudo sit per relationem ad aliud qđ reperiri non possit est ampla materia quã intendo deo dante alibi tractare. Non tamen omitto decisionem tex. in. l. penul. C. de insti. ⁊ substi. sub condi. fa. vbi si. testator

Quãdo forma incertuȝ continet.

Si forma sit incerta p relationeȝ ad aliud.

testator iusserit dari pro certamine aliquid sm formam per eum constituendam quā non constituat: nihilominus valebit relictum. Et idem si dixerit testator velle apponere aliquam conditionem relicto quā non apponat. Et si quis concedat emphiteosim sm formaȝ concessionis antecessoribus facte: ⁊ non appareat de illa forma: nihilominus actus valebit sm Pau. de cast. in. d. l. pe. post Ange. in lectu. floren. ⁊ ibi etiam dñs meus Jas. in penul. col. Et si iudex condēnauit aliquem ad soluendum omni anno. x. saccos frumenti sm ꝙ antecessores sui faciebant dato ꝙ antecessores sui nil soluerent: tamen rusticus tenebitur soluere: quia illa dictio sm nullam conditionem facit sm Guil. de cu. ⁊ Bar. in. l. cum qui. §. iulianus. ff. de consti. pecu. per illum tex. Idem tenet Jo. and. in addi. spec. in ti. de feu. in prin. ⁊ Fran. tig. Albe. Ang. ⁊ Pau. de ca. i. d. l. pe. ⁊ Alex. ꝯsi. cxliii. ii. vol. incipi. quoniam habundex: est etiam similis questio feudalis per dictionem sicut per Oldra. consi. cxxi. incipi. ad primam questionem in scdo dubio. Similiter facit. d. l. penulti. ꝙ si statutū disponat ꝙ tale quid debeat solui. i. xv. dies sub pena quarti pluris sm quod cōtinetur in antiquo statuto: licet statutum non reperiatur tamen vendicat sibi locū pena sm Bar. in. l. admonēdi in. ij. col. ff. de iureiu. ⁊ ibi mouet Bar. per tex. d. l. penul. Et minus bene cum. d. l. penul. loquatur in materia mere fauorabili: sed illud statutum loquitur in materia penali: ⁊ sic odiosa. l. cum quidā. ff. de lib. ⁊ posthu. Similiter facit ad questionem de facto in qua Pau. de ca. refert se consuluisse in. d. l. admonendi in. v. col. de episcopo qui concessit in feudum vel in emphiteosim ius ecclesie decimandi ⁊ percipiēdi quoscūꝗ redditus presertim feni: prout antecessores sui soliti erant percipere dato ꝙ antecessores nihil vnꝗ̄ de feno percepeint iste tamen percipere poterit non curando de illa qualitate adiecta per dictionem sm.

℄ Quinto predicta conclusio ꝙ forma nō seruata actus sit nullus limitatur: vt non procedat vbi quia excedit vel transgreditur formam in quantitate consistentem: quia si potest reduci ad formam traditā subiecta materia hoc permittente ex benignitate sustinetur actus: vt patet in. l. preterea in si. cum. l. seq. ⁊ in. l. diligēter. §. i. ⁊ in. l. si quis pro eo. ff. māda. notant Bar. Bal. ⁊ docto. in iuribus predictis. Quia si in alia materia ꝗ̄ quantitatis fiat transgressio: secus esset vt dixit Bar. in. d. l. preterea ad quod faciunt etiam que dixi. s. eo. in scdo effectu forme omisse in si. post Jo. fab. in. §. is q. isti. man. Et non est mirum ꝙ hoc admittatur in forma quantitatis magis ꝗ̄ in alia quia videmus ꝙ si positio contineat excessum in quantitate non liceat toꝫ āi negare positionem cōtra periurium sȝ tantūmodo excessum: licet secus sit vbi positio contineret excessum in qualitate: vt per Bar. ⁊ doc. in l. i. §. si stipulanti. ff. de verb. oblig. vbi late de hoc habetur. Idē si testes discordent in quantitate: quia probant in minore summa i qua ꝯuenuīt: lȝ secus sit qñ i alia parte discordāt: vt ibi notat ⁊ p Alex. ꝯsi. lxxiii. icip. visa. ij. vol. ⁊. cxviij. j. vol.

In forma ꝗ̄titatis.

℄ Et est aduertendū prout dixi. s. in scdo effectu forme non seruate: quia do. Signo. in ꝯsi. xvij. per totum examinat hanc materiā: ⁊ concludit ꝙ quando excessiue est contra mentem vel vtilitatē disponentis viciat: secus si nō sit ꝯ mentem vel vtilitatē disponētis sȝ nōnexūe magis attēdit rō ꝗ̄ forma.

Ubi dat forma alis habenti potestatem.

℄ Sexto predicta regula ꝙ forma non seruata actus sit nullus limitatur: vt non procedat quando habenti alis potestatem faciendi actum datur certa forma nō apposita clausula decreti: quia si actus fiat non seruata illa forma sed sm priorem potestatem valebit: vt vult glo. in cle. j. in verbo inhibentes de iurepatro. de qua sepe memini cū concor. que ad hoc adduxi. s. in articulo quando aliquid censeatur traditū pro forma. ij. cōclu. ij. limitatione vult Fely. cū distinctione in. c. cuȝ dilecta versi. limita quarto de rescrip. vbi et Imol. vult Cardi. in cle. j. in pn. vij. q. de iurepa. ⁊ in cle. j. vij. col. vj. q. de supplē. negli. prela. ⁊ Pe. de anch. in regula ea que in. vj. col. de regu. iur. in. vj. ⁊ Panor. in. c. ex parte vbi late Fely. in. iij. col. cum duabus seq. de rescrip. ⁊ Panor. in. c. si. iij. col. de resti. spoli. Imol. in repe. c. cum contingat. viij. membro prin. de iureiuran. ⁊ in. l. cum lex penul. col. ff. de fideius. Quorum opinio est cōmunis de quo etiam per Ro. pulchre in consil. cciij. incipiē. quo ad primum scdo dubio ⁊ Philip. francum in. c. qua fronte de appell. ⁊ Car. in cle. j. §. j. vj. q. de seque. pos. ⁊ fru. vbi dicit valere ibi absolutionem ab excōmunicatione nō seruata illa forma: quia forma ibi datur habenti alis potestatem. Et quia hec limitatio posset multipliciter morderi: puto illam intelligendā quando non cōtingeret ex adiectione forme adimi nouari vel immutari priorē potestatem: prout est quando ordinario aliquid mandatur qđ alterat suā iurisdictionē ⁊ facit eum effici delegatum iuxta notata in. c. licet de offi. ordi. in. c. graue de offic. delega. ⁊ in. c. cum ex officij de prescriptio. per Gui. de cu. Albe. Bal. Ange. Fulgo. ⁊ Pau. de ca. in. l. ius autem ciuile. ff. de insti. ⁊ iure cum cōcor. traditis per Moder. in locis preallega. ⁊ ista restrictio probat ex tex. in. d. cle. j. cū gl. in preallegato verbo inhibentes iunctis iuribus predictis ⁊ aliis que dicunt si delegatus excedat fines mādati seu nō seruet formam sibi tradita an processus est nullus. c. cum dilecta de rescrip. ⁊ in. c. pisanis de resti. spo. cum cōcor. ⁊ hoc mihi plus placet ꝗ̄ distinguere: prout distinguit Fely. in. c. cum dilecta versic. limita quarto: x um dicit ꝙ ista limitatio procederet in omissione qualitatis aut modi non autem in omissione forme: quia hoc iure non probatur ⁊ sm veritatem alibi in hoc tractatu dico qualitas aut modus sȝ quē actus fieri disponitur bene sunt de forma actus. Reliqua in materia huius limitationis videri possunt per Fely. in. d. c. ex parte ⁊ in. d. c. cum dilecta in locis preallegatis.

℄ Septimo predicta conclusio ꝙ forma non seruata actus sit nullus limitatur: vt non procedat vbi omittitur leuis solennitas ⁊ que sit modici preiudicij nisi quando lex vel statutum aut disponēs dixerent ꝙ alis actus sit nullus aut alis vellent illā omnino adhiberi: vt late p Fely. in. c. cum dilecta in. x. ampliatione de rescrip. ⁊ latius dixi in arti. quādo censeatur aliquid traditum pro forma. viij. conclusione ⁊ in articulo quotuplex sit forma circa si. ⁊. s. eo. j. limi. ⁊ quia per ibi dicta hec limitatio plene exaiat me remitto ad ibi dicta.

℄ Octauo predicta conclusio ꝙ forma nō seruata actus sit nullus limitatur: vt non procedat quando illud in quo exceditur vel in quo transgreditur quis formā est vicinum mandato ⁊ excessus non est iniustus vel generaliter vbi excessus forme est de vicinis ⁊ proximis mādato: quia talis excessus nō viciat: vt late dixi. s. eo. in. xiij. ampliatione huius membri ꝙ forma non seruata actus sit nullus ⁊ continget etiam de hoc dici in articulo de implemento forme ⁊ solēnitatis.

In vicinis mandato.

℄ Nono predicta conclusio ꝙ forma non seruata actus sit nullus limitatur sm do. Bartho. sozi. in. l. j. in si. cōmen. ff. de libe. ⁊ posthu. ⁊ in. l. nominatim. ff. de condi. ⁊ demon. vt non procedat dicta regula ꝙ forma nō seruata actus sit nullus vbi forma non est ex toto omissa sȝ est per errorem aliter expressa arg. eius qđ dicimus de inditione que omissa in instrumento viciat: ⁊ si in ea sit erratam non viciat: vt p Bar. post Dy. in. d. l. nominatim ⁊ Bal. in. d. l. imperator de sta. ho. ⁊ in. l. cū proponeretur. ff. de leg. ij. ⁊ Bal. ac Cardi. i. c. inter dilectos de si. instru. ⁊ Bal. in cit. C. de insti. co. ꝯfir. ⁊ Ang. in aut. vt prepo. no. impera. cum cōcor. ex quo infert ipse dñs Sozi. ꝙ si pro forma in libello requiratur ꝙ nomē patris accusati exprimatur: licet non expresso nomine accusatio reddat nulla esto ꝙ constaret de corpore iuxta notata p Bal. Ang. ⁊ Alex. ac Moder. in. d. l. j. ff. de libe. ⁊ posth. Si tñ expressum fuisset ipsum nomen erronee ⁊ constaret de corpore valeret accusatio pro quo dicit facere. l. ticius. §. j. iuncta. l. gallus. §. in oibus. ff. de libe. ⁊ posthu. que iura allegat Bal. in. d. l. imperator ⁊ ex his reprobat opi. Cy. i. d. l. noiatim qui tenuit ꝙ falsa expressio inditionis viciet instrumentum cū sit de forma substantiali: vt in aut. vt prepo. no. impe. cū qñ est erronea expressio ibi nō sit vera inditio plus dixit Bal. in. d. c. iter dilectos ꝙ si notarius dimisisset spacium inditionis nō viciat instrumentū qđ intelligerē de numero tantū inditionis: quia tunc nō esset omissio eius: ⁊ p hac cōclusione faciunt notata p Bar. ⁊ Alex. in. l. j. in prin. cum concor. ff. ad. l. fal. dum volunt ꝙ valeat institutio vbi alicui relinquit pro sua falcidia: de qua materia latius dixi in arti. ex quibus cōsistant forma ⁊ solēnitas in versi. xliij. cū seq. vbi late examinaui: an qñ verba vel scriptura sunt de forma erronea expressio vel scriptura vicient. Et an error generaliter excuset defectum solēnitatis: dixi multa. s. eo. cira effectus forme omisse in ampliationibus ad vltimum effectum.

Ubi per errorē nō est ex toto forma omissa.

℄ Decimo pdicta conclusio ꝙ forma non seruata actus est nullus limitatur in multis casibus traditis. s. in arti. ex quibus consistat forma per totū ⁊. s. in arti. qñ censeatur aliqd traditū pro forma p oēs eius conclu. ⁊ maxime in. xij. cōclu.

Forma electiue tradita seu alternatiue aut subsidiaria.

¶ Undecimo fallit in forma electiue aut alternatiue tradita vel subsidiaria: puta ꝙ fiat electio sub tali forma aut ꝙ habentes potestatem eligendi facultatẽ eligendi viris idoneis cõmittant: q2 ex quo habent facultatem non seruandi formam suas vices alijs cõmittendo valebit electio per cõmissarios facta forma non seruata fm docto. in. c. q2 propter §. vel saltem: vbi Panormi. ita tenet. j. q. de elec. ⁊ dicit ibi Panor. ꝙ dictio saltem significat formã esse traditam subsidiarie: de qua materia forme tradite alternatiue vel subsidiarie tradidi aliqua in articulo quando aliquid censeatur traditum pro forma in. xiiij. conclusione.

In foro cõsciẽtie.

¶ Duodecimo limitatur hec cõclusio ꝙ forma non seruata actus sit nullus vt non procedat in foro conscientie ⁊ ne per hoc omittens incidat in peccatum nec procedat vbi agitur de salute anime solũmodo: vt vult Inno. in. c. q2 propter de elec. dicens ꝙ quãuis in electione non fuerit seruata forma data a canone dũmodo tamen interuenerit purus cõsensus eligentiũ electio tenet in foro conscientie qδ dictum refert ⁊ commendat Panor. in. c. j. in fi. cõmen. de in integ. resti. Dicens ꝙ valet in omni actu: in quo ius positiuum statuit solẽnitates vt omittens tales solẽnitates: non teneatur sibi facere conscientiam: ex quo non interuenit aliqua deceptio ⁊ affuit consensus habentium actum explicare de iure naturali. Et idem de electo repetit Inno. in. c. si celebrat de cle. excõ. ⁊ sequitur Gemi. in. c. j. in prin. per illũ tex. de sponsa. in. vi. dum ille tex. probat ꝙ actus posset esse nullus de iure positiuo ⁊ non de iure naturali. Et idez notabiliter tenet in terminis electionis Pe. de anch. in regula beneficium. vij. q. de regu. iur. in. vj. Hinc fm Pe. de anch. in regula possessor in. j. q. co. ti. ⁊ libro. Heres ex testamento carente solẽnitatibus iuris positiui ⁊ habente purum cõsensum testatoris potest tenere in conscientia licite hereditatẽ fraude cessante: de quo per Cardi. pulchre in disputatione incipiẽ. bononiensi statuto maxime in fi. de quo dicetur latius. j. in. xvj. limitatione in fi. post Alex. in. l. nemo potest. x. colũ. cum seq. ff. de lega. j. ⁊ post Imol. ibi. Et propterea Panor. in. c. relatum el. j. iiij. col. de testa. dixit ꝙ cõtractus factus per mulierem sine fraude non seruata forma statuti loquentis de consensu propinquor2 valet in foro conscientie: quod etiam firmat ipse Panor. in. c. porrectum. ij. col. de regula. ppter glo. ij. ibi que vult ꝙ professio facta omissa forma tradita in regula: valet quo ad deum. Et iuxta hanc limitationem solet fieri conclusio per doc. in. c. quoniã contra vbi dominus Fely. vltimo notabili. vj. col. de proba. ꝙ quotiens. l. humana requirit in actu solẽnitatem ad certuz finem: si ille actus fit sine illa solẽnitate: ⁊ non contrauenia tur illi fini: quis est tutus in foro conscientie per nõ. per Inno. in. d. c. q2 pleriq3 ⁊ ibidem Anto. de bu. iij. colũ. ac Panor. in fi. cõmen. cum concor. preallegatis iunctis notatis per Panor. in. c. porrectum de regula. post glo. ij. ibi ⁊ Imol. in. c. nisi cu3 pridem xiiij. col. versi. vnde q̃uis de renun. ⁊ Fre. de se. ɔsi. xxxix. incipiẽ. casus talis est quidam testator ⁊ Io. ã. de ana. in. c. in litteris. vij. colõ. de rapt. ⁊ cum predictis transit dñs meus Ias. in. l. ij. in. ij. col. C. de fideicõ. post Bal. ibi dicentem ꝙ vbi ex conscientia aliquid fit nõ conuenit de iuris apicibus disputare: etiam in. l. si post diuisionem vltima col. ff. de iur. ⁊ fa. igno. ⁊ in. l. nemo potest post Alex. ibi in. x. col. cu3 seq. ff. de lega. j. Et faciunt pro supplemento que dicam in. xxvj. limitatione. Generaliter autẽ qñ cessante causa legis cesset dispositio: late Imol. post glos. in. c. post translationem de transla. glo. ⁊ Gemi. in. c. cupientes in glo. in verbo malignantium de elec. in. vj. tex. ⁊ doc. in. c. cum cessante de appella. Et generaliter ꝙ constitutio continens aliquid non propter se principaliter: sed ad finem alicuius mali euitandi non liget transgressores ad penam si nõ fit id propter quod fuit ita statutum nec fiat in contemptum: vt in nõ ieiunante tradũt doc. vbi. s. vbi Fely. in. d. vltimo notabili: in. v. ⁊. vj. col. ⁊ quando peccet vel teneatur in foro cõscientie siue quo ad deum siue quo ad proximu3 transgressor legis late Fely. in. c. canonum statuta. xij. col. cum multis seq. versi. fallit. vj. de consti. vbi cumulat predicta ⁊ latius examinat materiã. Sed an ex hoc ꝙ in foro cõscientie valeat actus minus solẽniter celebratus possit cõpetere ius petitionis saltẽ per viã denũciationis euãgelice vel saltẽ ius retẽtionis dicet. j. eo. xij. limita. ⁊ qd per viã officij iudicis: habet in. c. j. de pactis ⁊ in. l. iurisgentium. §. sed cũ nulla. ff. de pactis cum concor.

¶ Tertiodecimo fallit: vt non procedat quo ad declaratio nem voluntatis facientis actum minus solẽnem ⁊ nullũ: q2 nihilominus ex actu minus solẽni ⁊ nullo inducitur declaratio mentis ⁊ voluntatis ipsius talem actu3 facientis tex. est in. l. legatũ sub conditione in fi. ff. de adi. lega. vbi ex minus valida dispositione fit adẽptio seu extenuatio legati: ex quo constat de voluntate: ⁊ facit tex. in. l. fi. vbi Bar. ⁊ doc. ff. de re. co. Bar. in. l. ij. §. testamentum. ff. quẽad. testa. aperi. ⁊ in l. gerit. in. sen. iiij. col. versi. circa fin. ff. de acqui. here. Ideo ex testamento nullo vel reuocato inducitur declaratio voluntatis: vt in. d. l. fi. ff. de rebus co. vbi doc. ⁊ l. d. l. legatum ⁊ in. l. quia patre. ff. de confir. tu. ⁊ per Bar. in. d. l. ij. §. testamentum cum similibus: de quibus per Alex. consi. xlv. in. ij. col. versi. fortificantur. j. volu. ⁊ per Bar. consil. lviij. incipi. clementissimi. vj. col. j. volu. ⁊ faciunt que dicam in seq. limitatione. Ex quod dixi. s. eo. circa effectus forme nõ seruate: an ex tali actu inducatur reuocatio precedentis actus vel voluntatis in effectu.

Quo ad declarationez voluntatis.

¶ Quartodecimo limitatur pdicta regula: vt pcedat quo ad ipsam principalem dispositionem minus solẽniter ac nulliter factam: vt actus sic nullus non quo ad alia etiam incidenter ⁊ secundario apposita. Ut videmus in confessione facta in actu minus solẽni seu nullo: q2 nihilominus valet ipsa confessio vt p Bar. in. l. certi condictio. §. si nũmos. ff. si cer. pe. ij. col. versi. sed de vno dubito: ⁊ in. l. si ita stipulatus. §. grisogonus pe. col. ff. de verbo. obliga. per. l. j. ⁊. ij. ff. si ven. pigno. aga. ⁊. l. iubemus. C. de sac. san. eccle. ⁊. l. j. C. de pscri. tri. an. vbi doct. ⁊ Bal. circa medium cõmẽ. versi. ⁊ per hoc etiam dico cum concor. ibi allegatis. Ideo cõfessio purgat etiam vicium processus Bart. in. l. si confessus. ff. de custo. ⁊ exhi. re. do. Claudius in. l. vt vim. xxxij. col. ff. de iusti. ⁊ iure Hipol. in. l. j. in prin. xv. col. ⁊ in. §. diuus antoni⁹. pe. col. ff. de questi. vbi dant cõcor. Ex quo dicit Alex. i. d. §. grisogonus. x. colũ. ꝙ valet cõfessio facta in cõtractu mulieris nullo propter formam statuti non seruatam ⁊ fuit dictum Ange. in. d. l. j. C. de pre crip. tri. an. Facit quod dicunt Angel. ⁊ Imol. in. l. j. §. si quis ita. ff. eo. ti. de verbo. obliga. dum volunt ꝙ si in instrumento guarentigie continetur ɔfessio mutui accedente stipulatione nulla: vt q2 sit facta per mutum vel surdum: nihilominus instrumentũ merebitur executionem. Et q̃uis Bal. in. l. si absentis vlt. col. C. si cer. pe. cum quo transit Pau. de ca. in. l. fi. ff. de consti. pe. dicat ꝙ qñ ex forma statuti instrumenta confessionata vel guarentigiata habent executionem paratam: si non tenet principale idest contractus: non etiã tenet confessio vel preceptum guarentigie: ⁊ q2 statutum d3 intelligi de contractu valido. l. iiij. §. condẽnatum. ff. de re iudic. l. diuus. ff. de testamẽ. ⁊ quod in proposito notat Bar. in. l. j. §. ⁊ parui. ff. quod vi aut clam ⁊ glo. in cle. j. de seque. pos. ⁊ fru. tamen fm Ange. ⁊ Imol. in. d. §. si quis ita: ⁊ Alex. in. d. §. grisogonus. x. colũ. est distinguendũ ⁊ ponderanda sunt verba statuti: an velint mandari instrumentũ executioni propter contractum ⁊ non meretur executionem: an vero propter preceptum guarẽtigie simpliciter ⁊ tunc mereatur: ⁊ prout latius dicit Alex. d. §. grisogonus. x. col. vbi inter cetera dicit ꝙ quando confessio contenta in instrumento stipulationis inutilis vel alterius contractus transit in specificum nomen contractus: vt q2 sit confessio mutui: tunc etiam statutum dans executionem instrumentis guarentigiatis propter contractum militaret ẽt in confessione predicta q̃uis stipulatio esset inutilis: q8 latius non examino. Differunt autem an confessio ponatur in cõtractu vel actu inutili ⁊ eque principaliter aut propter se ⁊ procedunt predicta ꝙ valeat esto ꝙ actus: in quo ponitur sit nullus ⁊ minus solẽnis: an vero accessorie ⁊ propter aliud ⁊ tũc cassato vel annullato principali vel reciproco tollitur aliud ⁊ sic confessio: vt in regula accessorium: ⁊ qδ habetur in. l. cum proponas in. ij. C. de pactis: ⁊ in. c. iij. de iureiur. ⁊ qδ habetur per Fely. in. c. qualiter lo. ij. §. licet autẽ. ij. colũ. versi. ij. limita de accusa. de confessione facta in iudicio minus solẽni non simpliciter sed cõnexe. Predicta de confessione facta in actu minus solẽni ꝙ valeat cõprobant per dictum Inno. in. d. c. qualiter el. ij. qδ late cõmentatur per Fely. ibi in. d. §. licet autem de accusa. ꝙ valeat confessio ad plenum preiudicium in iudicio minus solenniter celebrato ⁊ promissio: ita ꝙ vbi quis est confessus in iudicio nõ possit amplius opponi de ineptitudine libelli vel alio defectu solẽnitatis

Quo ad alia que nõ sũt de principali dispositione.

solemnitatis ordinis iudiciarij vt ibi latius per Fely. ⁊ in. c. cum dilecta. viij. limitatione de rescrip. Et quia Fely. in. d. §. licet autem. viij. limitatione dicit istud nō procedere vbi iudicium est nullum ratione non omissionis sed preparationis ordinis quia tunc non valet confessio in tali iudicio factā est aduertendum ad responsiones quas dat ipse Fely. in. d. c. cum dilecta in. viij. limitatione vbi laborat circa solutiōez ⁊ concordiam. Pro hac fallentia facit dictum Bal. in. c. ceterum tertia colum. ver. sed nunquid in testamētis de iudi. ꝙ valet licentia apprehendendi possessionem data per testatorem in testamento minus solenni per. l. vltimaꝫ. ff. de re. eo. vbi Bal. tenet ꝙ valeat contractus in minus solenni testamento celebratus. Et ꝙ si testator dedit executorem ī testamento ⁊ oblitus dare ei licentiam vendendi illam det in codicillis minus solemnibus valebit licentia subdit ꝙ contractus factus in testamento non irritatur irritato testamēto per illam. l. ⁊ vult Dy. in. c. quod semel de regu. iur. i. vj. ⁊ solet tradi in. l. heredes palam. §. fi. ff. de testa. ⁊ in. l. cum antiquitas. C. eo. ⁊ credo dixisse. s. ex quibus cōsistat forma in versi. lv. ꝙ ex ꝯtinuatione faciunt que dixit Bar. in. l. nemo potest vbi Alexan. in tertia colum. ff. de lega. primo ꝙ si testator facit sibi promitti per heredeꝫ ꝙ dabit legatario legatum transit in contractum ⁊ patet ex. l. tacitis vbi Bald. in secundo notabili eod. titulo facit. l. tale. §. si tibi ⁊. §. si pactus. ff. de pactis habetur in. l. quod dx. ff. de verbo. obliga. verum quia tex. in. §. fi. insti. de fideicom. appellat promissionem predictam factam per heredem vltimam voluntatem ⁊ tex. in. l. j. §. si quis sub condicione vt leg. no. ca. vi. velle ꝙ stipulatio apposita in vltima voluntate assumat naturam pomnia vltime voluntatis quod vult Bar. in. l. cum quis decedens. §. codicillis. ff. de leg. iij. etiam si interponatur post conditum testamentuꝫ ex his redditur articulus dubius vt per are. ⁊ Modernos in. d. l. nemo potest sed verior ⁊ cōmunior opinio est ꝙ si sit actus in vltima voluntate qui transit in contractum vt quia fiat presente parte vel notario pro parte stipulante valeat ⁊ sit irreuocabilis sicut ꝯtractus vt per Bar. in. d. §. codicillis ⁊ Fran. de are. consilio. lxiiij. vij. col. ⁊ Alex. consi. xlv. incipien. habita super his pe. colum. primo volu. ⁊. xxvi. secundo volu. ⁊. lvij. ⁊. cxliij. quinto volu. ⁊ i. d. §. codicillis in apostillis ꝗuis si sit contractus impertinens viciet testamentum ⁊ non vicietur vt dixi. s. ex quibus consistat forma loco preallegato de qua materia etiam habetur per Ro. consil. clxxj. pe. ⁊ vltima colum. ⁊ per cepol. in cautella. clxxvij. ⁊ quia non est de directo pertinens ad istā materiam me non extendo latius. Et quod dictum fuit in cōfessione facta in actu vel instrumento minus solemni procedit etiam in confessione se referente ad instrumentum minꝰ validum vel solemne vt valeat secundum Ro. consili. cxxiiij. vbi dixit ꝙ si quis respondeat positionibus prout in aliquo instrumento continetur quod sit nullum ratione defectus solemnitatis nihilominus tenebit confessio seu responsio. An autem ꝯfessio faciat valere actum minus solēne dicet. j. eo. xxv. fallentia in fi. ⁊ sm Bal. i. l. ij. C. d rescī. vē. stāte statuto ꝙ nulla dōatio valeat nisi fuerit insinuata. j. sex mēses nihilominus per talem donacionem non insinuacam inter scientes factam dicetur recessum a pignore rei donate quāuis Signo. in cōsi. xc. in prima charta maxime in prima ⁊. ij. colum. teneat ꝙ per acceptationem in solutum minus solēniter factam non videatur ab hypotheca recessum vt ibi per eum qui multa bona dicit ad propositum conferentia de quibus dixi. s. circa effectus forme non seruate in. xxiij. effectu reliqua dicentur in fallentiis proxime sequentibus.

Cōfessio in minꝰ solēni testō

¶ Decimoquinto fallit regula predicta quo ad penam incurrendam quia licet quis faciat actum minus solemnem quando actus est de genere delictorum seu mali seu fieri prohibetur sub pena nihilominus quis incidit in penā vt patet et notatis per Bar. in. l. si quis legatuꝫ in principi. ff. de fal. ideo secundum Bal. i. l. obseruare. §. proficisci versi. xxxiiij. ff. de offi. procon. iudex qui omittit solemnitatem requisitaꝫ a statuto punitur in sindicatu idem vult ipse Bal. in Rub. C. de pena. iudi. qui. male. iudi. versi. quo verū iudex ⁊ secundum Ro. consi. cciij. incip. quo ad primam ebreus vendens pignus non seruata forma statuti inuidit in penam furti ⁊ secundum Specu. in titulo de rescrip. presen. §. ratione auteꝫ forme versi. forma arguit falsitateꝫ rescripti quod non est in forma consueta sic ⁊ notarius conficiens testamentum minꝰ solemne punitur pena falsi. l. iubemus. C. de testa. Et pena imposita non petenti licentiam ligat eum qui non seruata forma petit vel nulliter petit secundum Car. in cle. fi. in. xi. q. de elect. ex quo generaliter infert ꝙ vbi pena imponitur ratione alicuius requisiti deficientis istud etiam locum habet si illud requisitum adhibeatur minus solemniter ⁊ nulliter sic et emēs rē ecclesie minus solemniter punit in amissione precij aucten. qui res. C. de sacrosan. eccle. Et mulier que minus solemniter tutellam assumpsit nihilominus incidit in penas impositas transeuntibus ad secunda vota non petito tutore nec reddita ratione secundum Pau. de cast. in consi. cdxiiij. incipien. pro ista versic. quarto facit iunctis notatis per glo. ⁊ canon. in. c. plerumqꝫ de donatio. inter vir. ⁊ vxo. licet que non potest esse tutrix vt minor ⁊ de facto est tutrix ita transeundo nō incidat in penas predictas secundū Bal. in aucten. eisdem secunda colum. versic. ibi item ea. C. de secun. nup. facit. l. fi. C. de inter. ma. vbi ille titulus nō habet locum in falso tutore vel curatore.

Quo ad penam

¶ Est tamen aduertendum quia omissio forme de se nō est delictum nisi vbi ius hoc dispōit vt dixi. s. circa effectus forme omisse post Bal. ⁊ Pau. de cast. in. l. nemo martires. C. de sacrosan. eccl. vbi dicunt ꝙ ille qui facit contra prohibitionem. l. vel statuti in concernentibus formam vel solemnitatem puta quia statutum prohibet fieri contractuꝫ per mulierem sine sensu propinquorum non delinqt nec punit si fecꝰ fiat ⁊ notat i. d. l. iubemus. C. de testa. ⁊ dixi ēt. s. eo. Et feudatarius vel emphiteota qui cadunt a re per alienationem non cadunt ex alienatione minus solemni vel inualida quia cessat ratio legis in ea vt per Bald. in. l. ij. prima colū. C. de epi. au. ⁊. d. meum Jas. in. l. fi. circa vltimas chartas. C. de iure emphi. vꝫ in colum. cccxviij. in. xxii. questione ⁊ dominū prepo. in. c. imperialem in princip. de prohi. alie. feu. p fre. de quo latius dixi. s. circa effectus forme omisse in. xx. effectu sic ⁊ ascribens sibi legatum in testamento minus solemni non incidit in penam falsi. d. l. si quis legatum in princ. ff. de fal. quia cessat ratio causans penam. An autem iussus iudicis minus solemnis ⁊ nullus ratione defectus forme ⁊ solēnitatis excuset a pēa dicet. j. in limitatōe īpeditis post no. p Bar. ⁊ alios in. l. iuste. ff. de acqui. pos. ⁊ aliquid per Fely. in c. ad petitionem prima colum. in fi. de accus. Et circa hanc limitationem nō omitto qō dixit mathesi. in notabili. clxviij. incip. nota ꝙ si tutor vbi dixit ꝙ statutum mandans debere interuenire in obligatione mulierum vel minorum ꝯsensum duorum propinquorum non habet locum in obligatione ex maleficio vel quasi seu ex delicto vel quasi descendente per glo. notabileꝫ nōta ibi per Bar. ⁊ alios in. l. si quis in tātaꝫ C. vnde vi ⁊ per Bar. in. l. is cui bonis. ff. de verbo. obliga. ⁊ do. meum Jas. in. l. si vnus. §. pactus ne peteret. xi. col. versi. sexto limita. ff. de pactis. Pro hac limitatione facit qō consuluit Ro. consi. cciij. incip. quo ad primum versi. quo ad quartum vbi voluit ꝙ vendens pignus non seruata forma legis vel statuti incidat in penam furti facit. l. is qui rem. ff. de furtis ⁊ occidens bannituꝫ minus solemniter non punitur vt p Gād. in tracta. male Rub. de banni. v. col. ⁊ dixi. s. in. xvij. effectu ⁊ dicam. j. in limitationibus sequentibus.

¶ Decimosexto fallit hec regula ꝙ forma non seruata actꝰ sit nullus quo ad exhibitionem scripture minus solemnis ꝙ notarius rogatus de instrumento minus solēni puta de testamento condito cum duobus testibus tenetur illud edere secundum Angel. consilio. cclxxiiij. incipien. ex themate ex actis patēte seqtur. d. philippꝰ decius i rep. c. j. in. xxxi. col. versicu. tertio queritur quid de notario circa principium de proba. ⁊ dum dicit ꝙ ad notarium non pertinet discutere de validitate actus vel solemnitate hoc est intelligendum secūdum legem iubemus. C. de testa. ⁊ que dixi. s. circa effectus forme non seruate in. vii. effectu sic ⁊ notariꝰ tenet edere instrumentum testamenti solemnis ꝗuis reuocati secundum Bar. ⁊ docto. in. l. ij. §. si plura. ff. quemad. te. ap. ⁊ ad hoc faciunt nō. per Bal. in. l. fi. quarta colum. versi. extra queritur C. de eden. ⁊ Ro. in singuli. cclxxj. incip. testator vbi dicit ꝙ ad petitionem testatoris debet notarius illud testm̄ reuocatum lacerare ⁊ si testator non vult non debet.

Quo ad exhibitiōnem scripture n̄s solēnis.

¶ Decimoseptimo fallit quo ad concernentia lesioneꝫ partium que fecerunt contractum nullum seu contractum minꝰ solemnem. l. ⁊ post transactionem. §. primo. ff. de trāsact. vbi de eo quod est datum ex trāsactione minus solemniter facta

Quo ad lesioneꝫ partiuꝫ.

super alimentis

Tractatus de forma & solẽnitate.

super alimentis habetur ratio in prestatione alimentorum
ideo emens rez ab executore minus solemniter non tenetur
restituere rem heredi nisi soluat precium secundum Bal. in
l. fi. C. de vxo. mili. & idem in emente minus solemniter rem
minoris. l. si predium vbi de hoc. C. de predi. mi. vbi Bal.
idem dicit in emente rem minus solemniter ab ecclesia de-
clarando vt in auctẽ. qui res. C. de sac. san. eccl. & latius per
Panor. in. c. cum causa in fin. de re iudi. vbi late de materia
maxime per Fely. in. vi. col. cum. ii. seq. facit quod dr in. c. i.
vbi Panor. in tertio notabili de in in te. resti. vbi dixit pano.
ꝙ per resti. in integ. ecclesie concessam debet etiam laicus
qui secuz contraxit consequi restitutionem quia debet sibi ꝑ
ciũ rei distracte restitui & merces rei locate itelligẽdo pur. s.
i can3e rei ẽphitcotice i pn. & sũptus quos fecit circa rẽ dbẽt
sibi reddi vel resici & debet haberi etiam ratio laborum vt ꝙ
sit rusticus qui coluit ac cultere & bonificationis rerum vt ꝙ
ager ex cultura sit factus ꝑciosior vt ibi latius per eũ ad quã
limitationẽ facit. l. bonafides cũ ibi notatis. ff. de act. empt.
ꝙ liberato vno ex contrahentibus alter liberetur & nota in
. l. fi. C. de peri. & commo. rei vendi. per Bald. q aliqua bona
dicit & ad predicta faciunt glo. & nota. in. c. primo. §. fin. vbi
prepo. circa principium cõmen. in titulo qui feud. dn. pos. in
vsi. feu. & sepe habui hec in facto hinc dixit Imol. in. l. servi
tus. §. primo. ff. de lega. primo ꝙ edificans in predio minus
solemniter ab ecclesia empto non perdit edificium & si res ꝓ
hibita alienari fauore alienantis sine certa solemnitate ni-
hilominus alienetur minus solemniter & pereat perit peri-
culo eius in quem fuit alienata licet nulliter secundum Ro.
in. l. non omnis. §. primo vbi do. meus Jaso. ff. si cer. pe. & id
si ecclesia concedat rem in emphiteosim non seruatis debi-
tis solemnitatibus de quibus in. c. vt super de re. eccle. non
alie. & in auctẽ. perpetua ac in auctẽ. si quas ruinas. C. de
sac. san. eccl. nihilominus emphiteota tenebitur ad canonẽ
quãdiu tenebit talem rem ita de facto in emphiteosiz vt est
tex. in. §. si vero in auctenti. de non alie. coll. ii. quem ad hoc
ibi notat Ang. & sequitur do. meus Jaso. in. l. ii. xlv. colum.
versicu. vnum tamen. C. de iure emphi. non tamen est credẽ
dum ꝙ lesio interueniens in contractu solẽni viciet ipso iu-
re contractum vt in. d. c. primo de in integ. resti. cum cõcor.
allegatis in. c. vt super preallegato & in infinitis locis. Itez
licet rescindatur venditio facta minus solemniter fauore mi
noris non tamen rescinditur obligatio de euictione facta ꝑ
eius curatorez nomine proprio curatoris vel pignus ꝑ cura
torem datum. l. & si is quem vbi Bar. C. de predi. mi. panor.
in. c. dilecti de empti. & vendi. & Bald. in. l. non dubium. xi.
opp. C. legi. cum simili. Et ex his infertur ꝙ concessione fa
cta per ecclesiam de feudo minus solemniter & sic nulliter ni
hilominus feudatarius tenebitur ad prestationem seruitio
rum per text. i. d. §. si vero & quod ibi notat Ang. & ita tenet
dominus prepo. in. c. primo in principio. vii. colum. qui feu.
da. pos. vbi plus dixit ꝙ tunc erit in facultate ecclesie exige-
re a feudatario seruitia vel ab emphiteota canonez vel age
re ad fructus tanꝗ contra malefidei possessorem. l. quemad
modum. C. de agri. & censi. li. xi. & c. qui contra iura de regu.
iur. in. vi. cum non permittatur istis allegare turpitudinem
suam cum damno directi domini seu ecclesie vt habetur in
c. si quis presbiterorum de re. eccl. non alie. & in. l. transactio
ne. C. de transa. & in. l. alias. ff. de iure iu. Ad quod facit secũ
dum do. prepo. vbi supra quia si emphiteota secũdus capiat
in emphiteosim a primo sine domini consensu nihilominus
tenetur primo ad solutionem canonis licet concessio non va
luerit vt per Ange. de are. post glo. in. §. adeo tertia col. in
sti. loca. & idem in feudatariis vt habetur in. c. primo. §. in-
de queri potest ꝺ alie. feu. fortius dixit dominus prepo. vbi
supra. ꝙ erit in facultate ecclesie talem contractum inuali-
dum ratum habere in fauorem suum per. c. si qua de rebus
xii. q. ii. & refert ita teneri i. c. edocen de rescri. per añ dictuz
tex. & in. capi. i. & Imol. in. c. iii. de his que fiunt a prela. sine
consen. capi. de quo latius dixi. s. in ampliationibus in am-
pliatione. ix. post nota. in. l. cum hi. §. eam transactionem. ff.
de transa. Ad hanc limitationem facit quod dixit Bal. in
l. verum. §. fi. ff. de mino. ꝙ si statutum disponat nõ posse cõ-
trahi cum filiofa. sine licentia patris & minor contrahat sine
patris licentia cum filiofa. nihilominus competet ipsi mino
re leso in integ. restitu. lz Bal. alia ratiõe moueatur vz quia
priuilegiatus non gaudet priuilegio ꝯ fortius priuilegiatũ.

*¶ Decimo octauo inuenio' hanc regulam limitari vt non
procedat quãdo sumus in actu per quem redimus ad ius cõ
mune quia ad talẽ effectum valere potest actus factus omis-
sa forma vt patet in casu. c. primi de pactis in. vi. vbi pactum
rectoris ecclesie factum minus solemniter vz sine auctorita
te superioris valet & secundum Panor. c. veniens de pscri.
vbi Fely. vltima colum. factum solius prelati puta pactũ vel
tacita renunciatio sine auctoritate superioris nocet ecclesie
quando res reddit ad ius cõmune per text. in. d. c. veniens &
in. d. c. primo & secundum Anto. de but. in. c. statuimus pria
columna de transactio. vbi agitur de recuperando iure ec-
clesie deperdito quod competit ecclesie de iure cõmuni va-
let transactio prelati sine auctoritate superioris & sic minus
solẽnis quod procedit siue talis reuersio concernat vtilita-
tem ecclesie in cuius beneficium fit talis actus minus solem
nis siue dumtaxat dum tamen concernat vtilitatem alterius
ecclesie pro qua fit transactio vt in. c. fi. eo. titu. de pactis in
vi. item ꝙ solus prelatus in actu per quez reditus fit ad ius cõ
mune possit nocere sue ecclesie & alteri ecclesie in cuius fa-
uorem fit actus contractus vel transactio prodesse quod ha
bet pro notabili do. Fely. in. d. c. veniens alias pen. in vltia
colum. de prescrip. vbi alia adducit ad propositum circa fa-
uorem iuris prestitum actui quando fit redditus ad ius com
mune. Ad predicta facit quod dixit Gemi. in. c. ab exordio
xxv. distin. ꝙ licet clericis iam promotis nõ possit superior
sine eorum licentia inducere asperiorem vitam vt habetur i
c. proposuisti. lxxxii. distin. & per gl. i. c. quod omnes de reg.
iur. in. vi. potest tamen eis inuitis hoc facere quando illos
reduceret in pristinum statum a quo erant collapsi. Et facit
etiam tex. in. c. cum apostolica versi. a reuocatione de his q
fiunt a prela. vbi solemnitas consensus capituli necessaria in
alienatione rerum ecclesie non requiritur in actu per quem
res ecclesie redit ad naturam suam vt per Jo. an. in additi.
specu. in titul. de loca. §. nunc aliqua versic. xv. in additione
parua insuper facit quod consuluit Frede. de senis consilio
xiiii. ꝙ licet exemptus non possit se alteri submittere sine cõ
sensu prelati tamen in eum qui alias erat suus ordinarius po
test se submittere prelatus alio non requisito quia res de fa-
cili redit ad statum suum quod late disputauit Panor. in
disputatione inci. duo clericali ordine insigniti & in. c. signi-
ficasti secunda seu tertia colũ. de fo. compe. item secundum
Panor. in. c. ad audientiam secũda colum. de cleri. nõ resi.
licet episcopus in statuendo super statu ecclesie debeat req-
rere capitulum. c. nouit de his que fiunt a prela. sine cõsen.
ca. tamen si vult statuere tollendo consuetudinem super nõ
residentia canonicorum potest hoc solus facere quando ec-
clesia indiget ministris alias requiritur consensus maioris
partis & ita procedit quod consuluit ipse Panor. cõsi. lxvii.
incipiente episcopus lucanus. Et licet canonici non possint
statuere super residentia ac super statu ecclesie sine episcopo
c. cum cõsuetudinis de consue. & notatur per cõpo. Panor.
& scribentes in. c. cum omnes de consti. posset forte dici ꝙ
ita statuere possint contra consuetudinem per cuius remo-
tionem redeatur ad ius cõmune quo omnes iubentur resi-
dere prout notant aliqui in. d. c. cum omnes vbi Fely. in ter
tia colum. ꝑ multa iura ex predictis & l. si vnus. §. pactus. ff.
de pactis vbi domin' meus Jas. post alios & d. c. ab exordio
facit etiam ad predicta quia licet clericus non possit consen
tire in alium iudicem sine consensu sui episcopi. d. c. significa
sti tamen clericus subiectus prelato inferiori ab episcopo
ex iure speciali si consentiat in episcopum non requiritur li-
centia illius prelati inferioris cum ex hoc iurisdictio redeat
ad naturam suam secundum Panor. consi. xxv. inci. canoni-
cus regularis.

Quã fit reditus ad ius cõe.

¶ Ceterum ad hanc limitationem facit quod dixit Barto.
in. l. omnes populi in tertia questione princi. in pe. eius col.
ff. de iusti. & iu. vbi tenuit ꝙ si populus qui non potest conde
re statuta sine auctoritate superioris condidit statuta q fue-
rint cõfirmata per superiorem velit ea tollere & ad ius com-
mune redire poterit hoc facere sine auctoritate superioris
vbi alias non potuisset vult Bal. in. l. ex placito. ii. col. C. de
re. permu. & Bar. in. l. omniũ. C. de testa. vbi dominus meus
Jas. post aliquos scribentes limitat nisi quando adesset i cõ-
firmatione clausula decreti facit etiam. l. hoc consultissima
§. si quis autem. C. de testa. & l. ii. ff. de inius. ru. dum ibi se-
cundum testamentum minus solemne tollit primum & pre-
cedens

cedens solemne quando per illud secunduz vel sequens redditur ad ius cōmune vt quia in eo instituantur venientes ab intestato reliqua que ad hanc regulam inueni cumulata nō refero tanquam magis extranea ⁊ referuntur per Fely. l.c. cum accessissent tertia col. de consti. ⁊ dñm meum Jas. in d. §. pactus ne peteret tertia ⁊ quarta colum.

In modicis

¶ Decimonono limitatur regula predicta vt nō procedat in modicis vel leuibus quia si fiant omissa forma vel solemnitate nihilominus valent vt patet in. l. leuia vbi Bartol. ⁊ alij. ff. de accus. vbi procedit iudicium seu accusatio circa crimina leuia esto ꝙ non sit seruata forma iuris ⁊ l. libellorum eo. titu. sic etiam patet in auten. nisi breuiores. C. de sentē. ex peri. re. vbi in causis minimis ⁊ breuioribus seruari nō debent iuris solemnitates ⁊ ordo de quibus in offeratur. C. de li. conte. ⁊ in. l. prolatam cum concor. C. de senten. ⁊ interlo. Et valet alienatio rei ecclesiastice modici valoris licet non fuerint seruate solemnitates a iure cōmuni tradite alienationis rei ecclesiastice de quibus in. c. sine exceptione. xij. q. secunda ⁊ in. c. vt super de re. eccl. non alie. ⁊ in auten. hoc ius porrectum. C. de sac. san. eccl. vt per Jo. an. in regula qui tacet de regu. iuris in mercu. ⁊ Angel. in aucten. de aliena. ⁊ emphi. in. §. hoc etiam in fine ⁊ per Alexan. in. l. senatus. §. marcellus. ff. de leg. primo ⁊ multa dixi in proposito in trac. de statutis excludentibus feminas a successionibus in. ix. articulo prin. in. xij. qōne. Et iuxta predicta dixit Bar. in. d. l. leuia in fi. cōmen. ff. de accus. ꝙ stante statuto ꝙ nulla condēnatio fiat a capitaneo nisi prius fiat a reo depositū sub pena librarum. l. ⁊ contingat capitaneum aliquem condemnasse in solidis. xx. non facto primo per reum dicto deposito dictus capitaneus dici non possit incidisse in predictam penam librarum. l. quia ista forma non censetur tradita vt seruari debeat in leuibus delictis ⁊ penis sed in grauibus de quo etiā per Angel. in tract. malefi. in clausula hec est quedam inquisitio. viij. col.

Qñ forma.

¶ Uigesimo predicta regula ꝙ forma non seruata actus sit nullus non procedit quando solemnitas aut forma tradita a lege vel statuto tacite insunt. quia licet non fuerint expssa vel expresse adhibita nihilominus act⁹ valet vt patet ex decisione Bald. quam sequitur Alexand. in. l. fi. C. de procu. ⁊ mari. in tract. cita. in. xx. articulo prin. tertia questione dum volunt ꝙ stante statuto ꝙ quis debeat citari compariturus vt ipse veniat vel alius pro eo ad hoc vt possit poni in bāno valebit nihilominus citatio ⁊ bannū quāuis quis fuerit simpliciter citatus vt compareat quia illa verba vel alius p eo tacite insunt de iure cōmuni. Et videmus ꝙ clausule tacite ita modificant actum sicut expresse secundum Bal. in. l. j. §. habet. ff. de oper. no. nun. ⁊ ꝙ ea que tacite insunt iuxta contractum illum informant secūdum Bal. in. l. j. in tertia col. C. de comne. fi. debi. li. x. ⁊ ex tacito pacto iuxta contractum oritur actio prescri. verbis vt est tex. in. l. hereditatem in verbo prescriptis verbis quem ad hoc notant Jmol. ⁊ Ro. ff. de dona. ⁊ Fran. de Are. in. l. j. in principio tertia colum. ff. de verbo. oblig. sicut oritur ex expresso iuxta. l. iurisgentium. §. quinimmo. ff. de pactis cum sua materia potest enim forma tacite inesse ⁊ tacite ad actum requiri per predicta iūctis hijs que dixi. s. in secūdo articulo circa preludia ⁊ considerationes circa formam ⁊ notant vincen. Hosti. ⁊ docto. in. c. exhibita vbi Panor. in tertia colum. de iudi. ⁊ credo aliquid dixisse. s. ar. quando aliquid censeatur traditum pro forma in. xi. cōclusione in qua tangitur ꝙ conditio est de forma circa conditionem tacitam.

¶ Ad predicta facit dictum Bar. de quo meminit Alexā. in. l. j. in prin. quarta colum. ff. ad leg. fal. ꝙ licet filius instituti debeat a patre expresso titulo institutionis nihilominus sufficiat si pater relinquat filio legitimam non expresso titulo institutionis quia de iure legitima titulo institutionis debetur, ita ꝙ presumendum sit testatorem sic voluisse relinquere prout de iure debetur ideo concludendum est ꝙ si in actu qui primo aspectu non videtur continere formam a iure vel statuto requisitam ipsa forma tacite continetur valeat actus. Et ꝙ si actus non impletur secunduz modum expressum sed secundum formam que tacite inest sufficiat taliter ꝙ actus ⁊ implementum tenent licet regulariter si omittitur aliquid formale vt sunt verba in stipulatione actus non valeat vt dixi. s. ex qbus consistat forma versicu. xliij. tractādo ꝙ ex expressione licet etiā in hijs que sunt de forma omis-

sum habeatur pro omisso vt per Bart. in. l. cum quid secunda colum. ff. si cer. peta. ⁊ prout latius dixi in. xvj. effectu forme omisse.

Qñ ius supplet ⁊ fingit formam.

¶ Uigesimoprimo predicta regula limitatur vt non procedat quando ius supplet aut fingit formam interuenisse quia defectus aut ineptitudo forme vel solēnitatis adhibite nō viciat actum vt patet in. l. j. in princip. C. de rei vxo. act. vbi attento ꝙ lex fingit in dote stipulationem interuenisse nō curamus an deficiat stipulatio an inepte sit concepta prout latius dixi. s. circa. viij. vel. ix. effectū forme omisse. Simile patet in. l. iij. C. de inoffi. testa. vbi filius pretericus in illo spāli casu fingitur institutus de quo dicam etiam. j. xxxiiij. limitatione. Idem patet quando stat per eum cui est forma implenda. l. iure ciuili. ff. de condi. ⁊ demon. ⁊ in regula iuris cuz p aliquem stat in. vi. ⁊ dicetur. j. eo. in. xxxiiij. limitatōe. Idez patet in. l. manumissio. ff. de ma. vi. vbi valet māumissio per lictores facta domino tacente ⁊ verba solemnia cēsentur expressa vt ibi. Regulariter autē lex non supplet formam vt per Bal. in. l. verbum volo primo notabili. C. de fideicō. vbi dicit ꝙ defectus solemnitatis non suppletur per legem sed defectus orationis ⁊ facit tex. in. l. qui rome. §. flauius. ff. de verbo. obliga. quem ibi Sozi. in secunda colum. in fi. notat ad hoc ꝙ lex non suppleat factum hominis in hijs que sunt de forma licet etiam imperator possit confirmare contractuz nullum ex defectu solemnitatis quando de nullius preiudicio agitur vt per Pau. de ca. consi. .cv. de quo alibi et dico hocco. tractatu. Et lz iudex suppleat ex certa scientia defectum tutoris quando pupillus non habet tutorem pro adeunda hereditate vel petenda bo. possessione. l. bonorum la. ij. cum ibi notatis. C. qui admit. per hoc magis df supplere defectum iusticie actus q̄z forme vel solemnitatis d quo. j. eo. xxxiiij. limitatione reliqua dicentur. j. de probatione ⁊ presumptione forme.

Ubi constat formā nō esse necessariam

¶ Uigesimosecundo limitatur vt non procedat in casibus i quibus euidenter constat prouisionez solemnitatis ⁊ forme non esse necessariam sed superuacuam vt videmus in testamento facto in presentia principis vel apud acta in quo non exigitur solēnitas numeri testium nec rogitus eorūz de qua in. l. hac consultissima in princip. ⁊ in. l. si vnum. C. de testa. p l. omnium vbi tex. C. eo. vbi doct. idem tenent in testamento condito coram populo vel generali cōsilio vel in publico parlamēto. Ideo stante statuto ꝙ mulier vel minor non possit se obligare sine consensu duorum propinquorum talis cōsensus non exigitur vbi se obligant alieno nomine secundum Ro. ⁊ Alexan. in. l. quesitū. ff. de in ius vo. quo casu possunt etiam pro alio procuratorem constituere absqz forma statuti secundum Ange. in. l. quāuis in prin. ff. de acqui. possessio. Simile patet in notorijs i quibus iura permittunt iuris ordinem non seruari eo ꝙ non videatur ordo procedendi necessarius. c. ad nostram. el. iij. de iureiu. ⁊ l. iij. §. iulianus vers. is vere. ff. de libe. exhi. Bar. in. l. scriptus. ij. col. ff. de reli. ⁊ sump. fu. cano. ⁊ Ant. de bu. in. c. nostra de coha. cle. ⁊ mul. dixit tamen Bar. l. d. l. scriptus securius esse formam ⁊ ordinem iuris in notorijs obseruari ne forte reputetur notoriuz quod non sit ⁊ processus annulletur nisi esset ita notoriuz ꝙ ridiculum esset iudiciarium ordinem seruare. c. consuluit de appel. ⁊ cle. dispendiosaz de iudi. ⁊ c. pen. de pur. ca. ⁊ quod notat Hosti. in. c. cuz sit de appel. ⁊ ad hec potest videri bal. in. l. cum fratrem. C. de hijs qui. vt indi. ⁊ Mari. in tract. citationum in. vij. articulo prin. quarta eius qōne ⁊ propterea dixit Panor. in. c. primo de fi. instru. referendo Specul. eo. titulo ꝙ si instrumentum fit in publico parlamento vel corā populo ꝙ non requiruntur testes.

¶ Est tamen aduertendum secundum Pe. de ancha. in. c. qualiter ⁊ quādo el primo in principio de accus. quem sequūtur scribētes post eū ibi ⁊ Fely. in prin. cōmē. ꝙ etiaz notoria habent suum ⁊ qualem: qualem ordinem cum etiam qualis: qualis ordo sit in extraordinarijs obseruandus vt habetur i d. c. ad nostram el. iij. de iureiu. cuius peruersio redderet iudicium nullum sicut quando omittitur ordo substantialis p ut etiam voluit Inno. in. d. c. nostra de coha. cle. ⁊ multi cuz concor. in. d. c. qualiter per Fely. allegatis ⁊ licet in notorijs iuris forma remittatur non tñ remittitur in manifestis vt p glo. primā in princip. secunda questione prima ⁊ in locis pre allegatis. Quid autem sit in actu cōfessato ⁊ an confessio faciat notorium Bar. in. d. l. scriptus secunda alian tertia col.

⁊ late

Tractatus de forma ⁊ solēnitate.

⁊ late dixi. s. eo. in. xiiij. limitatione ⁊ sunt hic consideranda verba signo. consi. clxj. incip. in processu facto contra petrol lum prima ⁊ secunda colum. vbi dixit oportere constare de notorio vt confessio facta in processu facto non seruata forma statuti Mediolani noceat inquisito. Et ad hanc limitationem etiam facit quia in minore non est necessaria curatoris auctoritas vbi agitur de inquirenda veritate secundum Bal. in. l. claruz. C. de aucto. prestan. ideo merito dixit bal. in. l. in testamentis per illum tex. C. de testa. ꝙ forma super vacua non curatur sed necessaria sic de quo dixi. s. in articulo qualis debeat esse forma. Facit etiā quia defectus conditionis que non apponitur ei quod est de substantia non viciat vt dixi supra in articulo quando censeatur aliquid traditum pro forma in. xi. conclusione. Facit pro hac limitatōe. l. fi. C. de fideicom. ⁊. §. fi. insti. eo. dum ibi dr ꝙ quando testator nolluit solemniter testari ⁊ de relicto stare sub fide heredis ⁊ legatarius vult stare iuramēto heredis de veritate relicti tunc non est de solemnitate numeri testium curandum quia cessat ratio que mouit legislatorem ad tradendum tantum numerum pro solēnitate de quo dicetur in. xxiiij. limitatione. Facit ad hec quod dicimus de statuto disponēte ꝙ iudex debeat iudicare secundum consilium sapientis vt intelligatur exigere consilium in casu dubio non autē in casu claro secundum Barto. in. l. ille aut ille. §. cum in verbis. ff. de leg. iij. ⁊ Bald. in. l. j. C. de rela. ⁊ in. l. ancille. C. de furtis ⁊ Alexan. in. l. si sic stipulatus que est ante. l. triticum. ff. de v. oblig. Simile dicimus quando statutum mandat causam cō promitti quia intelligitur de non liquida vel non liquidata secundum Bal. in. c. conuenissent tertia colum. de constitu. ⁊ in. l. fratris. C. de transa. ⁊ Alex. in. l. si sic stipulatus que ē ante. l. triticum. ff. de verbo. obliga. cuz concor. de quibus p Alex. in. l. j. in. viij. colum. ff. de lega. ij. ⁊ prout sentire videt Bal. in marga. verbo testis vltima colum. versi. testi sufficit ⁊c. etiam in his que sunt de forma sufficit si rationi legis satisfiat. Et iuxta hanc limitationem dixit Roma. in consilio cccc xxiiij. incip. quo ad primū ꝙ sufficit satisfactum esse menti dispositionis tradentis formam certam vel solemnitatem esto ꝙ solemnitas vel forma prout est tradita non seruetur sed ista limitatio est periculosa nisi quando sumus in casu in quo specialiter ius declarat formam non esse seruandaz prout in notorio ⁊ in casu. l. in testamētis. C. de testa. quia vt dixit Bal. in. l. j. ff. de libe. ⁊ posthu. ⁊ late dixi supra de effectibus forme: magis attēditur forma ꝙ ratio adeo vt cessante ratione. l. vel statuti formaz introducentis nihilominus forma sit seruanda. Et propterea quando consilium sapientis requiritur pro forma sententia sine eo lata etiam in casu claro ⁊ vbi esset casus. l. pro sententia est ipso iure nulla secūdū Bal. in. l. comparationes tertia colum. C. de fi. instru. ⁊ l. l. j. in pe. colum. C. quando prouo. non est ne. ⁊ Ro. in rubrica ff. de arbi. in. ix. ⁊. x. colum. ⁊ Alex. consi. lie. incip. viso titulo questionis quarto volu. vnde hanc limitationem saluarez in casibus determinatis vel secundum ea que dicam. j. in. xxv. limitatione in fine.

Ubi obseruatio forme redderet captiosa.

¶ Uigesimotertio limitatur quando obseruatio forme redderetur captiosa ⁊ perniciosa vt quia per eius obseruantiaz tertius facile captari vel ledi posset quia tunc valet gestū forma non seruata vt dixit Bal. in rubrica. C. de exer. j. colum. versi. sed contra hoc opponitur per. l. primam. §. quid tamē si sit. ff. eo. vbi si non posset exercitor substituere secundū formam sibi datam a domino contingeret decipi contrahētes cum substitutis ⁊ hoc ideo valent contractus facti forma nō seruata per exercitorem ⁊ facuit nō i simili in cle. prima de procura. ⁊ quod notat Bal. in. l. mandatuz. C. manda. ⁊ facit. l. multi non note cum ibi notatis. ff. de libe. ⁊ posthu. dum exheredatio permittitur licet sine causa quando institutio filij esset ei damnosa de qua limitatione latius dixi. s. circa effectus forme omisse in. v. effectu.

In odiū mēdacis

¶ Uigesimoquarto fallit quādoqꝫ in odium mendacis seu negantis relictum ꝙuis in minus solemni testamento: quia si heres neget legatum vel fideicōmissum ticio relictum in minus solemni voluntate ⁊ ticius ei deferat iuramentum ⁊ heres nollit iurare aut ticius cōuincat ipsum heredem per testes quia probet fuisse relictum per testes quāuis in minus solemni voluntate nihilominus in odium heredis negātis ⁊ mendacis debebit relictum in minus solemni voluntate esto ꝙ post negationem fateatur. §. fi. insti. de fideicom. hr ⁊. l. fi. secundum vnaz lect. que fuit Jo. glosatoris. C. eo. que lectura est vera secunduz doct. ibi cōmuniter in decisione licet docto. cōmuniter dicant ꝙ non cōuenit littere in. d. l. fi. per quot autem testes fieri debeat probatio si fideicōmissarius vel legatarius eligat viā probandi traditur ibi. Et possent multa adduci circa penam mendacis ⁊ mendose negantis que ibi cumulat dominus meus Jaso. prima colum. non tamen dico ꝙ extra illum casum mendacium validet actuz minus substantialem.

Ubi testator noluit solēnit testari.

¶ Uigesimoquinto fallit quando testator noluit euidenter solemniter nec in solemni voluntate relinquere legatuz vel fideicōmissum sed confisus de herede in eius fide posuit relictum: eius fidem eligēdo. quo casu si heres a legatario vel fideicōmissario requisitus iurare super veritate relicti recusset aut ipso nolente fateri probetur per duos testes ꝙ testator nollens solemniter relinquere posuit in eius fide tunc relictum debetur. d. l. fi. C. de fideicom. secundum cōmunez intellectum ⁊. §. fi. insti. eo. ⁊ hoc habet equitatem in se quia si hrs recusasset hoc onus nec tacuisset aut acceptasset potuisset testator solemniter relinquere. ⁊ est aduertendum quia tex. in. d. §. fi. insti. de fideicom. here. presuppōit ꝙ heres audiuerit testatorem ipsum grauantem nec decidit ꝙ heres promiserit vel tacuerit ⁊ consequenter loquitur indistincte ⁊ in vtroque casu. Et illa promissio videtur pricipaliter facta pretextu relictoruz que fiunt sub secreto vel sigillo per testatores in secreto animum suum heredibus māifestantes ⁊ legatario vel fideicōmissario secreto modo intimantes vel intimari facientes vt sciat quid ab herede petere: nam ex quo heres sit index ⁊ testis si numerus testium non assunt frustra de solemnitate testium queritur que fuit introducta ppter vitandas fraudes. d. l. fi. est verum ꝙ Bar. in. l. nemo potest ij. colum. ff. de lega. primo cum quo transit ibi Alexā. tertia colum. vi velle requiri ꝙ hrs dederit fidem testatori de soluendo quod Imol. ibi dicit notandum ⁊ iste intellectus minus haberet dubitatōis si p duos testes posset cōstare de promissione heredis quia relictum transiret in vim contractus quo ad heredem mediante tali promissione: cum possit fieri in vltima voluntate contractus validus. l. heredes palam §. fi. cum ibi notatis. ff. de testa. remanente testamento valido si talis contractus non sit extraneus ad testamentum sed accessorius aut conueniens vt ibi notatur ⁊ in. l. cum antiquitas. C. eo. ⁊ predictum intellectum etiam sequitur Bald. in questione incipien. statuto cauetur ꝙ feneratori secūda charta ⁊ cepol. in cautella. cxxvij. dicens ꝙ quia est dubium per quot testes probetur voluntas testatoris vt habetur in. l. ij. C. de bo. pos. secundum ta. ⁊ in. l. errore. C. de testa. vbi regulariter dicitur ꝙ per. vij. vel. v. cautella esse ꝙ testator faciat promitti per heredem ꝙ prestabit legatum vel fideicommissum quia tunc sufficient duo testes ad probandum talez vltimam voluntatem ⁊ licet possit testator stipulari legatario vel fideicōmissario cum etiam legatarius quo ad legatū representet defunctum. l. id tempus. §. primo. ff. de vsuca. tamen secundum cepol. tutior modus erit ꝙ testator faciat ꝙ heres promittat sibi ⁊ legatario vel fideicōmissario si erit presens aut notario stipulanti nomine ipsorum absentium. Et ista stipulatio licet intelligatur secundum qualitates relicti tamen est actus inter viuos ⁊ non requirens solēnitates testamenti. l. prima. §. si quis sub conditione iuncto. §. fin. ff. vt lega. no. ca. nec potest per promittētē reuocari sicut testamētum licet per testatorem sic qui non potest se astringere. l. stipulatio hoc modo concepta vbi docto. ⁊ Alexā. prima col. ff. de verbo. oblig. Et per predicta ⁊ tex. in. d. l. fi. C. de fideicom. coniuncto. §. fi. insti. eo. puto ꝙ quando solemnitas datur actui pretextu vitande falsitatis ⁊ hoc apparet expresse vt in testibus in testamentis. l. hac consultissima. C. qui test. fa. pos. ⁊. d. l. fi. ⁊. l. hac consultissima in prin. C. de testa. cum concor. ⁊ partes intendunt facere talem actum sine solemnitate illa ⁊ stare sub fide ꝙ valeat talis actus si partes illum confiteantur vel iure iurando per creditorem delato debitor iuramentum subire recuset attenta ratiōe. d. l. fi. que videtur generalis in omni materia. l. regula. §. qui ignorauit ff. de iuris ⁊ fa. igno. ⁊. l. cum pater. §. dulcissimis cum concordan. ff. de leg. ij. idem si probaretur actus per tot testes qui excluderent suspitionem falsitatis dumtamē non essent minoris numeri ꝙ in actu conficiendo exigerentur. Et ideo dixi quando solemnitas exigitur pretextu vitande falsitatis

quia si

quia si fieret ratione imbecillitatis personarum que actum gerunt secus esset prout est in solẽnitatibus requisitis in cõtractibus mulierum vel minorum. Est tamen aduertendum q confessio regulariter non validat actum nullum ratione defectus solemnitatis etiam probatorie vt per Bald. in.c.primo quot te. requi.ad probã.inne. & areti.in.l.heredes palã in prin.ff.de testa.& in.l.nẽo potest.ff.ad leg. primo post no. per glo.& docto.in.l.ii.C.de bono.pos.secundum ta. & facit tex.in.d.l.fi.C.de fideicom.ideo secundum Bal.in rubri.C.de proba.& secundum cano.in rubri.extra eo. quãdo duo testes requiruntur ad probandum pro forma tunc non sufficit partis confessio & ideo confessio heredis non validat testamentum minus solemne etiam ex defectu numeri testiũ etiam si sit iurata.d.l.fi.C.de fideicom.& latius examinat dominus meus Ias.in.l.cum quis in.v.col.C.de iur. & fa. igno.& dixi late.s.eo.i articulo de cognitione forme in materia illa an solemnitas probatoria dicatur de forma.

Quo ad naturalẽ obligationeʒ & exceptionẽ.

¶ Uigesimosexto predicta regula fallit quo ad vinculum & debitum naturale seu naturalem obligationem inducendaʒ quia ex actu minus solemni & nullo ratione defectus seu vicii in forma & solemnitate oritur naturalis obligatio lʒ non ciuilis & consequenter oritur facultas retinendi: vt per glos. Barto.& cõmuniter docto.in.l.j.ff.de condi.indeb.& in.l.fideicõmis.co.ii.& in.l.cum quis.C.de iuris & fa.igno.& communiter cano.in.c.fi.de solu.nam sublata solemnitate actus remãet in terminis illius iuris quod vigebat ante ius dans solemnitatem & sic in terminis iuris diuini vel gentiũ quod etiam appellatur ius naturale vʒ secundarium ita q consequenter teneat secundum ipsum ius naturale vel gentiũ vt per Innocen.& cano.in.c.quia propter de elect. cum cõcor. adductis.s.eod.in.xij.limitatione dum tetigi an ex minus solemni dispositione quis possit in foro conscientie esse tutus & retinere conscientia illesa promissuʒ vel relictum: nam testamentum est de iure gentium vel diuino & solẽnitates de iure ciuili vt habetur in.l.interdum.ff.de condi. inde. & l.l. ex hoc iure.ff.de iusti.& iu.facit quod notat Bar.in repe.l. fin penul.& fi.colum.C.de sac.san.eccl.& Bald.in.l.fi.C.de testa.& Bar.in repe.l.omnes populi in secũda.q. tertie pri.ff.de iusti.& iure post tex.& nota.in.c.cum esses & in.c.relatũ de testa.dum in effectu volunt testamentum cum duobus testibus valere secundum ius primeuum & de iure gentiũ vel diuino sed q propter ius ciuile quod limitauit addẽdo solemnitates & formam ius diuinum vel gentium prout de iure limitare potest non valeat in effectu nisi in spẽalibus casibus puta in testamento inter liberos ad pias causas testamento militis &c.l.hac consultissima.§.ex imperfecto.C.de testa.& quod habetur in.d.l.j.in pe.& fi.colum.C.de sac.san.eccle.p Bar.in repe.& alios &.l.j.vbi Bar.ff.de testa.mili.&.l.lucius &.l.diuus eo.ti.&.l.miles.C.eo.& ita transit Bar.in.d.l.j.ff. de condi.inde.& in.d.l.cum quis circa tertiaʒ colum.que est eadem lect.naturalis enim obligatio oritur ex actu valido de iure gentium.l.stichus.§.naturalis.ff.de solu.l.cum amplius §:is natura debet de regu.iur.quod iusgentium non exigit solemnitates iuris ciuilis.l. verbis.l.xij. tabularum.ff. de verborum significatio.

¶ Ad predicta facit glo. in.l.si post diuisionem.C.de iur. & fa.igno.in glo.magna & in.l.iurisgentium.§.sed cum nulla ff.de pactis quam sequuntur ibi cõmuniter docto.cum concordan.de quibus in.l.j.§.si quis ita vbi late Alex.in primo notabili.ff.de verbo.obliga.q stipulatio minus solemniter concepta & peccãns in forma valet vt pactum nudum ita q ex ea oriatur naturalis obligatio que oritur ex pacto nudo per no.l.j.in princi.vbi glo.ff.de pactis &.l.in hys.§.imperator cum concordan.ff.de solu.& Bald.in aucten.ad hec tertia colum.versi.quero quid de eo qui est obligatus naturaliter in fi.C.de vsu.vbi dixit q ex stipulatione facta p. instrumentum vel epistolã cũ deficiat i solẽnitate orit pactũ nudũ & naturalis obligatio quod procedit nisi partes omnino intenderẽt stipulatiõem facere & aliter non valere.d.l.j.§.cum qui cũ glo.ff.de constitu.pecu.& docto.magis cõmuniter in.d.§.si quis ita & dixi late.s.e.in ampliatione & sic soluitur contrarium de dicto.§.si quis ita vbi prima facie tex.vf velle q ex inutili stipulatione non oriatur naturalis obligatio quia loquitur quando non potest ex mente contrahentium valere etiam in vim pacti.Simile dicunt Imol.Ro.Alexã.& communiter docto.in.d.§.si quis ita in acceptilatione peccante in forma verborum taliter q reddatur inutilis quia valet in vim pacti & ex ea etiam oritur naturalis obligatio ita intelligentes.l.& an inutilis in princip.ff.de accept.& patet in.l.si vnus.§.si acceptilatio.ff.de pactis alias.§.pe.vbi df q acceptilatio inutilis valet in vim pacti de non petendo quod naturalẽ parit obligationem.d.l.si vnus.§.pactus ne peteret. Et idem dicunt cõmuniter doct.in.l.cum quis & in.l.prima ff.de condi.indebi.& in.c.fi.de solu. de relictis factis in testamento minus solemni q ex tali relicto insurgat naturalis obligatio & Bart.Imol.& cõmuniter scribentes in.l.nemo potest vbi Alex.in.x.&.xi.colum.ac moderni.ff.de lega.primo & Bal.ac Pau.de cast.in.l.ex parte.ff.de acqui.heredi.& Bald.in.l.si in conditione.§.fin.ff.de condi.institu.& Alex.consilio.lxx.in secundo volu.incipiẽ.viso consi.vltima colum.versic.Ad alia &c.& glo.ac cõmuniter cano.in.d.c.fi. de solu.& glo.ac docto.in.l.fideicõmissum.ff.de cõdi. inde.& Ange.in.l.cum lex.ff.de fideius.vbi etiam Imol.in secunda colum.dicentes q in vltima voluntate fortius hoc procedit vt ex minus solemni dispositione oriatur naturalis obligatio quam specialitatem non approbo quãuis Bal.in.d.l.cum quis tertia & quarta col.post Pe.de bellaper.& Guil.de cu. teneat contrarium q ex minus solemni testamento non debeatur ẽt naturaliter relictum & Bal.ibi facit distinctionem quam ibi sequitur Saly.ac ipse Saly.& Ro.in.d.l.prima.ff.de condi.inde.& cum hac contraria opinione trãsit dominus And.sicu.l.d.c.fi.in.vj.&.vij.col.de solu.& fundamenta hincinde vrgentia referunt Barto.in.d.l.cum quis cuius lectura est repetita in.d.l.i.& Bal.in.d.l.cum quis & Barba.in.d.c.fi.que non transcribo & non vr mihi bene responsuʒ ad iura pro parte affirmatiua que est cõmunis addu cta cum ius ciuile non annullet talem voluntatem minus solemnem penitus indeterminate ac indistincte per tex.notabilem in.l.ij.C.de fideicom.&.l.si veritas eo.titu.& in.l.hac consultissima.§.ex imperfecto & clarius in.§.si quis autem & in.l.sancimus & in.l.non dubium.§.primo.C.de testa.& esto q habeat pro nulla hoc procedit quo ad suos & ciuiles effectus q: naturalia iura sunt immutabilia.§.sed naturalia insti.de iure na.gen.& ci.&.l.eas &.l.legatum vbi Bar.ff.de capi.di.& notatur in.l.fi.C.si ꝯ ius & in.c.que in ecclesiarũ de ꝯsti.& lʒ limitari possint per ius ciuile vt per Bar.in.d.l.omnes populi in.ij.q.iij.prin.limitatio non annichilat.d.c.cũ esses &.d.c.relatum de testa.cum ibi notatis sed debilitat dũ ius ciuile ex quo prodite sunt actiones nõ assistit & ipsas actiões & sua remedia denegat pro nullis hẽri ꝗtũ in se sit disponẽdo ita q hẽantur pro nullis talia relicta quo ad efficaceʒ obligationeʒ nõ quo ad naturalẽ obligationẽ vt in simili df de stipulatione alteri facta in qua ius ciuile disponit q fieri nõ possit & q sit nulla iure ciuili & nihilominus ex ea oriatur naturalis obligatio lʒ inefficax vt patet ex tex.iuncta glo.i verbo interest quã sequit ibi Barto.in.l.stipulatio ista.§.alteri vbi late Alex.in.ij.col.ff.de ver.ob.& notat in.c.j.de pactis & ita est de mente Bar.in.l.cũ lex.ff.fideius.in tertia col.Ex quo infert ibi i versi.sed iuxta predicta ad statutũ disponẽs q mulier non possit ꝯhere sine consensu propinquorum vt si ꝯhat sine hac solẽnitate nihilominus naturaliter obligetur de quo etiam dixi.s.eo.in.xij.limi.nec etiam est responsum ad.l.militis codicillis.§.veteranus.ff.de testa. mili. vbi voluntas minus solemnis est sufficiens ad retinẽdum. Est verum q bal.in.d.l.cum quis in.vj.col.versi.secundo quero dixit q legatum in minus solemni dispositione potest solutum retineri duobus casibus ex equitate non q ibi sit naturalis obligatio & idem Bal.ibi in.iiij.colum.in distinctione quam facit dicit q qñ testm̃ est minus solemne in instõne & legatis si institutus alias erat ab intestato successurus & sit grauatus tã ex testõ ꝗ ab intestato q tunc heres tenetur de equitate naturali nõ scripta p.l.in testõ.ff.de fideicom.lt.lʒ de equitate scripta ẽt nãliter nõ teneaf ex quo deficit iuris obseruãtia.l.si post diuisionẽ.C.eo.de iu.& fa.igno. sed non est a cõi opi.recedendum.

¶ Predicta fallẽtia maxime pcedit qñ actus ab initio vʒ & ex post facto corruit defectu solẽnitatis q nõ ab initio sed ex post facto regrif vt q statutũ dicat q instra dõationũ dẽant j.ser mẽses isinuari dẽant & q alias illa cassat qr nõ sequuta insinuatiõe nihilominus ex tali dõatiõe orif nãlis obligatio fm Bar.in.d.l.cũ lex pe.col.vbi in veritate multũ inuolute loqtur & faciunt nõ.l.l.vniuersa.C.de pci.imp.offe.de qbus dixi.s.

dixi. s. eo. circa primam limitationem ⁊ idem esse deberet in casu iacto per Jo. calde. in dispu. sua incipien. statuto caue/tur quem. j. ea. limitatione prope fi. referã de statuto cassan te testamenta vel instrumenta non posita in memorialibus j. certum tempus. Et attenta predicta limitatione sic vt. s. firmata male dicit Bal. in. d. l. cũ quis quarta colum. dum dicit ꝙ si statutum dat certam formam testandi mulieribus vel adultis omissa illa forma nõ oritur naturalis obligatio.

¶ Effectus autem huius limitationis ꝙ ex minus solemni dispositione insurgat naturalis obligatio sunt mirabiles ⁊ sepe in practica contingentes quia si non oriretur naturalis obligatio posset soluens indistincte repetere solutum ab er/rante tanq̃ omni iure indebitum iuxta nota. in. d. l. j. cũ gl. ff. de condi. inde. cum scienter soluens indebitum donare cẽ/seatur vt ibi ⁊ l. donari de dona. non sic est in debito natura liter quia repeti non potest vt habetur in. d. l. cum quis ⁊ in d. l. prima. ff. de condi. inde. ⁊ in. l. fideicõmissum eo. titulo ⁊ ideo glo. ⁊ docto. in. d. l. cum quis vbi Bal. vj. colum. in fi. ⁊ in. d. l. j. dicunt ꝙ legatum relictum in minus solemni testa/mento ⁊ solutum per errorem iuris vel per errorem facti su pinum non potest repeti lz secus sit quãdo est error facti nõ supinus vt ibi latius habetur intelligendo vt. j. in restrictio nibus huius fallentie.

¶ Secundus effectus est secundum Bart. in. d. l. nemo po/test in penul. colum. versi. sed dices. ff. de lega. primo q: non tantum si heres soluat vel tradat rem relictam ipse legata/rius potest retinere verum etiam si quomodocũq; res ad le/gatarium vel fideicõmissarium peruenerit sine vicio tamen: ita ꝙ erit tutus exceptione si relictum ab eo petatur vel re/petatur per. l. militis codicillis. §. veteran⁹. ff. de mili. testa. intelligendo prout. j. in restrictionibus ⁊ cum hac opinione transeunt Imol. in. d. l. nemo potest ⁊ Alexan. in. xj. colum. ac cõmuniter scribentes quãuis Bald. in. l. j. circa. xx. colũ. versi. super primo. C. de sac. san. eccle. teneat non posse reti/ri ⁊ in. d. l. cũ quis quarta colum. aliter teneat ⁊ in. vj. colũ. dicat retineri ex equitate non ex debito naturali ⁊ in distin ctione quam facit in. d. quarta colum. dicat non esse debitũ etiã ex equitate non scripta nisi quando est defectus forme ⁊ solemnitatis tam in institutione q̃ in legatis ⁊ grauatus est tam ille qui ex testamento q̃ ab intestato poterat succedere ⁊ tanq̃ vtroque modo succedere valens.

¶ Tertius effectus est quia is cui naturaliter debetur ẽ tu tus in foro conscientie per ea que late dixi. s. e. limi. xii.

¶ Quartus effectus est quia vbi est debitum naturale po/test laicus per viam denunciationis euangelice in foro eccle siastico conuenire naturalem debitorem vt soluat vt p Bal. in. d. l. cum quis quarta colum. ⁊ in auten. ad hec versi. que ro quid de eo qui est obligatus naturaliter. C. de vsur. in ter tia colum. ⁊ comprobatur ex eo quod dicim⁹ de pacto nudo quod naturaliter tantũ obligat de iure ciuili ad eius obser uantiam vt nihilominus possit inter laicos peti eius execu/tio per viam denunciationis euangelice secundum Anto. de bu. ⁊ Imol. in. c. que in ecclesiarum de cõst. vbi Fely. xxi. col. cum seq. versi. Sed hec declara. per no. in. c. nouit de iu/di. ⁊ Bart. in extraua. ad rep. in verbo per denunciationem ⁊ Bal. in. d. auten. ad hec loco preallegato ⁊ est communis opinio vt per Fely. in. c. primo de pactis. v. colũ. versi. quar ta declaratio ⁊. d. meum Jaso. in. d. l. si vnus. §. sed cũ nulla. iij. col. iiij. limi. eo. ti. Puto tamen ꝙ pdicta nõ pcedãt i le/gatis ⁊ fideicõmissis debitis ex testõ vel relicto minus solẽ/ni tum quia sm Bar. in. d. verbo per denunciationem secun da col. denunciatio afficere potest illum qui cõsensit ⁊ ex cõ/sensu obligatur vel qui alienum retinet quod nõ cadit i istis qui tractãt de luc. ⁊ quia solemnitas tradita a iure ciuili est naturali equitate ⁊ ratione munita. l. fi. C. de fideicom. cum simili qua mediante ius ciuile potest ius diuinũ limitare vt dictum fuit ⁊ infra dicetur q̃uis quo ad ea competat ius re tinendi qñ possessio ad legatarium vel fideicõmissarium sine vitio peruenit vt dixi. s. eo. j. ⁊. ij. effectu.

¶ Quintus effectus est quia ex minus solemni dispositione posset quis induci ad credẽdũ se teneri ⁊ ledere dei iusticiã in non soluẽdo quo casu nisi talẽ conscientiam deponeret tene retur soluere per nota. in. c. per tuas el. ij. de simo. ⁊ per Jo: cal. in disputatione incipien. bononiensi statuto ⁊ Alexã. in d. l. nemo potest. xj. colũ.

¶ Alij etiam effectus colligi possunt circa debitum natura le ex pacto qui notantur in. l. j. in prin. ff. de pactis ⁊ in. c. pro eo. titu. vbi late Fely. ⁊ in. l. vbicunq; cum concor. ff. de fide/ius. ⁊ late p dñm meum Jas. in. d. l. si vnus. §. sed cum nulla. j. ⁊. ij. charta de pactis vbi tangitur an via denũciationis euã/gelice vel petitionis ex equitate canonica vel officij iudicis sit intentanda.

¶ Predicta ɔclusio superius facta ꝙ ex minus solẽni dispo sitione oriat naturalis obligatio vel naturale debitũ restrin gitur nisi faciẽs actum minus solẽnem intẽderet ipsum actũ nõ valere nisi illo mõ ⁊ nisi cũ illa solẽnitate ⁊ forma quo ca/su non orit ẽt naturalis obligatio. l. j. §. si quis ita. ff. de ver. obli. sm cõem intellectum vt ibi per Alex. in primo notabi/li post Imol. ⁊ Ro. ⁊ alios ⁊. l. ⁊ an inutilis in prin. sm vnũ intellectum. ff. de accept. ⁊ Bal. qui in hoc verũ dicit i sua distinctione i. d. l. cũ quis in. iiij. col. exẽplificando in testamẽ tis tũc enim deficit cõsensus in eo casu sm quẽ valere posset ẽt quo ad naturale vinculum. d. §. si quis ita q defectus con/sensus est fortior q̃ defectus forme vt per Bal. in. l. si is qui ff. de testamẽ. nec mihi placet opinio illorũ qui dicunt ꝙ fa ciẽs actum minus solẽnẽ vĩ velle illum non valere per. l. qr rõ. ff. de ɔdi. insti. ⁊. l. non solum. ff. de act. ⁊ oblig. de qua me minit Imol. in. l. j. ff. de ɔdi. insti. q: hoc est ɔ tex. in. l. sanci/mus ⁊ in. l. hac ɔsultissima. §. ex impfecto ⁊ clarius i. §. si qs añt ⁊ in. l. non dubium. C. de testa. ⁊ in. l. si veritas ⁊ clarius i l. ij. C. de fideicom. cum simili.

¶ Secũdo restringit dicta ɔclusio vt nõ procedat i legatis vel fideicõmissis relictis in minus solẽni testõ tam rõne here dis instõnis q̃ rõne legatorũ ⁊ fideicõmissorum qñ scriptus heres esset nominatim grauatus soluere legata vel fideicõ/missa quia ex quo pp defectum solemnitatis hereditas ẽ de bita hẽdi venienti ab intestato ⁊ scriptus in minus solẽni te/stamẽto reperit solũ nõiatim grauatus deficit volũtas testa/toris in veniente ab intestato non nõiato nec grauato. l. j. §. fi. ff. de lega. iij. ⁊. l. j. §. id qõ ex substõne. ff. ad leg. fal. ⁊ ita tz Imol. in. d. l. nemo põt pe. col. ⁊ post eum Alex. l. d. ɔsi. lxx. inci. viso consi. vl. col. ij. volu. ⁊ Bal. in. d. l. cũ quis in quarta colũ. in sua distin. qui hoc ẽt hñ dicit ẽt dum dicit ꝙ si testm̃ deficit in solẽnitate ⁊ forma quo ad hẽdis instõnẽ ⁊ nõ quo ad legata ⁊ fideicõmissa solũ corruit quo ad instõnem auctẽ. ex causa. C. de li. pter.

¶ Tertio dicta ɔclusio restringit vt non pcedat iter hẽdes ⁊ de vno hẽde scripto i testõ min⁹ solẽni ad hẽdẽ ab itestato veniẽtẽ q: inter istos nõ orit nãlis obligatio adeo vt heres scriptus in testõ minus solẽni nõ possit allegare nãlem oblõ nem aduersus hẽdẽ legitimũ ab intestato veniẽtẽ nec vti ex ceptiõe vel retentiõe p. l. si in testõ in prin. vbi Bal. ⁊ Ang. ff. si qs omis. cau. testa. lz sm eos secus sit in legatarijs ⁊ fidei cõmissarijs vt dixi. s. i cõmẽto huius limitatiõis ⁊ ɔclusiõis idẽ tenẽt inter hẽdes Imol. i. d. l. nemo põt q plene loquit ⁊ Alex. in. x. ⁊. xi. col. ⁊ Bal. ⁊ Pau. d ca. i. l. ex pte. ff. de acq. here. ⁊ Bal. i. l. si in cõditiõe. §. fi. ff. de hẽ. isti. Bar. ⁊ cõiter doct. in. l. si post diuisionẽ reprobata gl. ibi. C. de iuris ⁊ fa. igno. vult bal. in. d. l. cũ qs. iij. ⁊. iiij. col. C. eo. tit. iõ diuisio facta pretextu testamẽti non solẽnis cũ hẽde putatiuo retra/ctatur p tex. in. d. l. si post diuisionẽ nec cõpetit ius retẽtiõis ⁊ exceptiõis virtute nãlis oblõnis sicut i legatis nisi interue niat auctoritas rei iudicate aut iuramẽtũ vel snia vt ibi per doct. ⁊ dñm meũ. j. col. rõ ẽ q: inter cohẽdes nõ est dare oblõ nẽ vni⁹ erga aliũ q: glibet capit a se ⁊ q: aditio nõ fit ex testõ nullo nec causat cõio hẽditatis reciprocã oblõnẽ nãlẽ vt ibi lati⁹ p Bar. nec alicubi repit ꝙ succedẽs ab intestato sit nã liter obligatus hẽdi scripto in minus solẽni testõ vt p Alex. d. ɔsi. lxx. ici. viso ɔsi. vl. col. ij. vol. d. versi. ad alias. est tñ ve rũ ꝙ hẽs scriptus in testõ min⁹ solẽni poterit in foro ɔsciẽtie retinere hẽditatẽ sm Imo. i. d. l. nemo põt vbi ẽt ita tz alex. x. col. ⁊ Bal. i. l. j. i. j. col. C. de testa. ⁊ Pau. de ca. i. l. ad te/stũ. §. ɔditionẽ. ff. e. ⁊ Panor. i. c. j. in. ij. col. qõ me. cau. als de in inte. re. ⁊ facit qõ no. Bal. i. d. auctẽ. ad hec. vj. col. C. de vsur. ⁊ in. l. si quis istituat hẽs. ff. de hẽ. insti. ⁊ Ang. i rep. l. si certis annis. C. de pactis reassumẽdo dictũ Inno. in. c. q: plerĩq; de imu. eccl. de victo iniuste p sniã ꝙ possit salua cõ sciẽtia rẽ retinere q̃uis Bal. i rep. l. j. in. xij. col. versic. sup. j. C. de sac. san. eccl. velit ꝙ volũtas nõ solẽnis non sufficiat ad retinẽdũ relictũ: ɔ quẽ ẽ cõis snia p pdicta iunctis his que di cta sunt. s. eo. xij. limi. Et ecõtra veniens ab itestato stãte te stamẽto minus solẽni poterit ẽt cũ bona cõscientia hẽditatẽ

petere ⁊

petere ⁊ retinere lz heres i tali testõ scriptus habeat pro se voluntatem defuncti que probatur ex minus solemni voluntate: vt dixi. s. eo. xiij. limitatione. per. l. fina. ff. de re. co. ⁊ sic tenet Bal. in disputatione sua incipi. statuto cauet q si senator. iij. charta. ⁊ in. c. nouit. de iudi. ⁊ Bal. ⁊ Fulgo. in dcã. l. si post diuisionem. dicẽtes q filij venientes ab intestato lsi tuti in testõ minus solẽni cũ extraneo non tenentur dare ipsi extraneo etiã in foro ↄscientie partẽ in qua extraneus fuit institutus. Et de iure ciuili est expssũ in. l. hac ↄsultissima. §. ex imperfecto. C. de testa. Idem etiã voluit Bal. in. l. cũ qs. iiij. col. ⁊ Anto. de bu. in. d. c. nouit. ⁊ in. d. c. quia plerũq. de immu. eccle. ⁊ Imo. in. d. l. nemo põt. vbi etiã Alex. in. x. colum. ⁊ Ange. in dispu. sua inci. Astẽsis miles. in. xvij. colũ. ⁊ do. meus Jason in. d. l. si post diuisionẽ. ij. colũ. ⁊. d. l. nemo nam cũ filius retineat ab intestato lege pmittẽte non peccat. xxiij. q. iiij. Ad qð ẽt facit decisio Cal. in dispu. sua ici. bononiensi statuto. vbi tz q heres ab testato licite petere ⁊ hẽre põt ẽt in foro ↄscie hẽditatẽ illius q testm̃ fecit ⁊ aliũ scripsit hẽdem qm̃ testm̃ suũ est sem irritũ: eo q: nõ fuit positũ in memorialibus sꝫ formã statuti: q: statutũ editũ pro cõi bono est obseruandũ ẽt in foro ↄscie. c. quo iure. viij. dis. ⁊. c. erit autẽ lex. iiij. di. prout est statutũ pdictũ qð fuit editũ pro euitãdis falsitatibus. l. si. C. de fideicõ. Facit qð habet in. d. c. qui peccat. cũ aliis iuribus ⁊ fundamẽtis per ipm Cald. adductis: et hoc pcedit sꝫ eũ: ⁊ Alex. in. d. l. nemo põt. xi. col. nisi veniẽs ab intestato hẽet lesam ↄsciam: vt q: ↄscia sibi dictaret q malefaceret credens se in hoc ledere iustitiam: quia tũc ⁊ si talis ↄscia erronea foret eũ ligaret nisi eã deponeret. c. p tuas. el. ij. de simonia. ⁊ ad hec possent adduci alique rõnes quas ponit Frede. de se. in cõsi. xxj. circa illũ articulũ: an hẽs in foro ↄscie teneat vltra vires hẽditarias. Itẽ sm Bal. in disputatione palleg. inci. statuto cauet. iij. charta. succedẽs ab intestato: maxime põt cũ bona ↄscia retinere hẽditatẽ nõ obstante minus solẽni testõ: eo q: hẽditas nũq fuit acqsita heredi scripto in tali volũtate: ⁊ q: nõ posset ipse ab intestato succedens: etiã si vellet per suũ ↄsensum facere q tale testm̃ valẽt iuxta no. in. l. non dubiũ. C. de testa. seqtur Alex. in. d. l. nẽo põt. x. col. õ quo i seq. limita. ⁊ q̃ erit. xvij. dicet Im. Ad idẽ facit qð voluit Bal. in aut. ingressi. C. de sa. san. eccle. v. col. in hẽditate que ex dispositõe testõris obhebat puenire ad fratres mẽdicantes q sunt incapaces q filius põt eam licite retinere ẽt in foro ↄscie: eo q: vbicũq lex ciuilis vel canonica disponit per rõnem ⁊ nõ per solã presumptionẽ talis lex obseruatur non tãtũ in foro iudiciali: sed etiã in foro ↄscie ⁊ anime ⁊ ita dicit tenere beatũ Tho. quam regulã etiam tradit ipse Bal. in. l. penul. §. illo. C. de necessa. here. insti. ⁊ in. d. l. cuꝫ quis. circa septã col. ⁊ faciunt que dixit Bal. in. d. l. cũ lex. ff. de fideiuss. iij. col. q precepta legũ ligent sub pena peccati: et q: impator privilegiũ sue ptãtis in publicis legibus administrandis diuinitus est ↄsecutus. c. si impator. xcvj. di. Nec est absurdũ q possit aliqua res iure permittẽte hincinde retineri vꝫ per eum qui innitit voluntati nõ solẽni: ⁊ per aliũ q est tutus presidio legis aduersus talẽ volũtatẽ: vt ptꝫ in. d. l. militis codicillis. §. veteranus. ff. de testa. mili. ⁊ patet in pscriptione ⁊ multis exẽplis traditis in. d. c. q: plerũq. de immuni. eccle. Puto tñ q iste qui innititur psidio legis nõ possit exceptione repelli ab illo qui possidet hẽditatẽ ex testõ minus solemni: q: hoc eẽt per idirectũ destruere iura cõia ⁊ dare materiam iurgiorũ: ⁊ q: est pmissa iuri ciuili limitatio iuris diuini vel gentiũ: vt per Bar. in. d. l. oẽs ppli. in. ij. q. iij. pncipalis. ff. de insti. ⁊ iu. ⁊ in. l. fi. C. si ꝫ ius. ⁊ tunc demũ posset hẽs institutus in minus solẽni voluntate hereditatẽ retinere qñ non puocaret nec interpellaret: aut haberet viã sine fraude retinendi: vt dicñ sunc. s. in. xij. limitatiõe. ⁊ est de mẽte Imo. in. d. l. nemo põt. dũ dicit q talis nõ est tutus etiaꝫ ope exceptionis: ⁊ Joã. calde. vbi supra: lꝫ secus fit in legatis que minus solẽniter relicta naturalr̃ sunt debita: vt dixi. s. eo. in secundo effectu: ⁊ in cõmẽto huius limitationis pricipalis: ⁊ õ qua dña inter hereditatẽ ⁊ legata vltra predicta: ⁊ vltra no. in. d. l. cũ qs. ⁊ in. d. l. si post diuisionẽ. ponit Imo. post Bar. in. d. l. nemo põt. vbi late do. meus Jason.

Si princeps approbz actus minus solemnem. ¶ Uigesimoseptimo limitatur principe approbante factuꝫ minus solemniter: quia videmus q princeps ex plenitudine potestatis potest pcessum nullũ ratione omisse solemnitatis iudiciarie seu ordinis iudicialis approbare ⁊ ratum habere vt probat tex. in. c. ad petitionẽ. iuncta glo. in verbo prouidi mus. de accusatio. vbi doctores ⁊ Feli. in. ij. colũ. post Panor. in. c. cum olim. pe. col. de re iudica. dicentes q solus princeps potest habere ratum talem processum minus solẽniter agitatũ seu nullum. idẽ dicit Bal. in. l. rescripta. ij. colum. C. de preci. ipera. offe. vꝫ q solus Papa potest ratificare sentẽtiam nullam: notat Inno. ⁊ alii in. c. j. de confir. vti. vel inu. quod est intelligendũ parte inuita: vt in sequen. limitatione dicetur. An autẽ valeant gesta per principem: forma vel solemnitate non seruata dicere ↄtinget in articulo quos casus ⁊ personas: ⁊ res comprehendat dispositio introducens formam. ⁊. j. eodem in. xxix. ⁊. xl. limitatione. Et dicit Hostiẽ. in dicto. c. ad petitionẽ. q iste prouisiones apostolice de plenitudine potestatis sibi placent quando perniciosa est iuris solemnitas que deuiat veritati. c. dilecti. de iudi. ⁊ secus qñ per eam peruertitur ius alterius: ⁊ veritas cõfunditur. c. in causis. de re iudica. licet in hoc mundo sm Hosti. ibi non sit opus querrella ↄtra papam. c. alior. ix. questiõe. iij. nisi in casu. c. si papa. xl. distinctio. Et hoc maxime procedit quando princeps vtitur clausula supplentes defectus ⁊c. vel verbis equipolentibus: vt notatur in. c. illa quotidiana. vbi Pan. de electio. ⁊ in clemẽ. ij. de re iudi. per Alberi. de ro. in. l. digna vox. C. de legi. Imol. in. l. quidã ↄsulebam. ff. de re iudi. Rota deci. iiij. icipi. si statutũ in nouis Anto. de bu. in. c. j. de transac. Alexan. consi. lxxix. in penulti. colũ. j. volu. ⁊ Feli. in capitu. nõnulli. x. conclusione. ibi restant enumeranda. de rescriptis.

Clausula supplentes.

¶ Ad predicta facit qð dictum fuit. s. in nona ampliatione q papa potest approbare alienationẽ rei ecclesiastice seu cõtractum cũ prelato ecclesie minus solẽniter factum: ⁊ factuꝫ.

Si act⁹ minus solẽnis approbetur per partes.

¶ Uigesimooctauo limitatur predicta regula q forma non seruata actus sit nullus nisi per ptes quas tangit negotium ipse actus minus solẽnis approbetur: vt videmus in relictis in testamẽto minus solẽni: q: heres promittẽdo presenti tenetur ad legatum sibi factũ in tali testamento: vt est tex. in. l. non dubium. vbi omnes. C. de testa. lꝫ secus in pollicente: vt quia absente legatario nulloq legitie pro eo stipulãte hẽs dicat se velle legatũ soluere: vt per Salice. Fulgo. Alexã. et dñm meum Jaso. ibi. Et idem in soluẽte legatuꝫ vel fideicõmissum in tali testamẽto relictum: q: non tãtum videt approbare testamẽtum tacite: vt habet in dicta. l. non dubiũ. et est expressum in. l. ij. C. de fideicõmis. verum etiaꝫ donare: iuxta. l. j. cum ibi notatis. ff. de cõditio. indebi. ⁊ hoc quãdo heres solueret vel promitteret scienter: nam si ductus errore iuris credens testamẽtum nõ solẽne nihilominus valere solueret: quia errans non ↄsentit solutum non repeteret ex alio capite: quia soluisset naturaliter debitum: quo casu non datur repetitio: lꝫ secus fit si per errorẽ facti non supinũ solueret vel promitteret: vt habet in dicta. l. non dubium. ⁊ in dicta. l. ij. vbi do. meus Jas. late pbat hoc procedere etiaꝫ in rustico: ⁊ in. l. cũ quis. C. de iur. ⁊ fac. igno. ⁊ in dicta. l. j. ff. de cõditio. indebi. ⁊ dixi. s. in. xxvj. limitatione. Et ista expssa approbatio operatur solũ quo ad legatum approbatum: non aũt quo ad alia legata in ipso testamẽto non solẽni relicta: vt per gl. ⁊ doctores in dicta. l. non dubium. ⁊ in dicta. l. secũda. ⁊ si sit legatum diuisum per tempora: vt in ãnuis legatis que quot sunt anni tot legata censentur cum ratiõe primi anni censeatur purum ⁊ ratione aliorum annorum cẽsentur plura legata conditionalia. l. in singulos. ff. de annu. lega. l. cum in annos. ff. quando di. leg. ce. iunctis notatis in. l. stichũ aut pãphilum. §. stipulatio. ff. de verborum obligationibus. tunc vna promissio sufficit pro toto tempore ⁊ pro omnibus talibus legatis. l. secunda. vbi Barto. ⁊ docto. ff. quando. dies lega. ce. Non sic est in approbatione per solutionem: quia soluens non astringitur vlterius soluere nisi in legato alimẽtorum soluto per cursum triẽnij: q: soluendo singulo anno per triennium in totum vel in partem relictum alimẽtorum minus solemne heres tenetur etiam in futurum fauore alimentorum ac vltime voluntatis: vt patet ex textu ⁊ notatis in. l. prima. C. de fideicommis. vbi communis opinio est q hoc sit duplici fauore videlicet alimentorum ⁊ vltime voluntatis.

Simile videmus in filio preterito qui potest tacite et expresse approbare testamentum. l. filio preterito. vbi tex. ⁊ docto. ff. de iniust. rup. ⁊ per Ange. in dicta. l. j. C. de fideicommis. cum concor. facit. l. de quibus. ff. de legi. ⁊. l. paulus respondit non tantũ verbis. ff. rem ra. habe. Et vꝫ talis approbatio testamẽti minus solẽnis fieri ex certa sciẽtia ⁊ a sciente

nullitatem testamenti:vt late per doc.in.d.l.j.C.de fideicō. reprobata opinione Ang.⁊ plene per Signo. consi.lxxvij. incipi.factū sic pponitur.pe.col.post Rei.de forli. Ubi istu per dicit q statuto Bononie dāte certā formā volētibus se crete testari q testm̄ est nullū forma non seruata:⁊ q si testm̄ approbet per minorē nō seruata solēnitate tradita per aliud statutū Bonon.sup alienatiōibus:cessiōibus:⁊ obligatiōib⁹ minoꝝ nō valeat approbatio:vt ibi latius per eū de q̄ approbatione actus min⁹ solēnis ⁊ eius effectu:dixi ēt .s.eo.circa effectus forme omisse in.xix.⁊.xx.effectu. Simile videmus in iudicio minus solēniter ⁊ nulliter agitato:qꝛ pōt consensu partiū validari pariter ⁊ snia nulla:esto q ante fcm̄ solēnitatibus substātialibus iudicij pacto renūciari nō posset:vt per Anto.de bu.⁊ Panoꝛ.in.c.significasti.i pe.col.vbi late Feli.de fo.cōpe.⁊ Jo.de ana.in.c.qꝛ in oībus.circa.xij.col.de vsur.⁊ Bal.in.l.cū antea.C.de arbi.⁊ in.c.cū cām.de testi.⁊ Imol.in.d.l.filio pterito. Ideo ptes possunt cōuenire q ex pbationibus nullis feratur snia:vt per rotā de testi.deci.v. in antiqs.⁊ de of.dele.deci.viij.in nouis.⁊ p Inno.⁊ oēs in d.c.cū cām. Sed est aduertendū qꝛ fm Car.in.c.cū ex officij.de pscri.vbi Feli.xviij.col.ver.septima cōclo. qd dcm̄ est de approbatiōe partium snie nulle vel actoꝝ minus solēniuꝫ procedit qn̄ nullitas est circa ea que depēdent a ptāte ptiuꝫ: vt est approbatio pbationū nullarū:alr̄ nō sufficeret simplex approbatio vel ɔsensus:sed esset necessariū q fieret per viaꝫ pacti:⁊ hoc ēt tenet Bal.in.d.c.cū cām.volens nō sufficere ratificationē vt valeat in vim pacti efficacis sꝫ esse necesse q sit pactū vallatum traditione vel stipulone:qd est intelligēdū de iure ciuili.l.iurisgentiū.§.igitur nuda.ff.de pac. secus de iure cano.c.j.cū ibi nota.eo.titu.⁊ ita vult Panoꝛ.in.c.dilecti.versus fi.de arbi.vbi traditur qd in laudo nullo approbato:⁊ cū predicta distictiōe transit late Feli.in.c. significasti. de fo.cōp.in.iiij.col.vbi late cōmētat gl.l.ij.C.cōmu.vtri.iudi.⁊ dcm̄ Bar.in.l.j.C.q pro sua iurisdi.de snia nulla a partibus approbata q valeat in vim pacti. Et qn̄ aliquid dependeat a ptāte ptium in proposito dixi.s.qd possit tollere formam. Et cū predicta distinctiōe inter ea que depēdēt a partium ɔsensu ⁊ ptāte:⁊ ea que nō dependent ēt transit Mari. consi.lxij.incip.monasteriū scte Juliane.pe.colū.vbi vult q approbatio nō valeat circa ea que non pnt in pactū deduci. Et ad ista facit qd dixit Ang.ɔsi.cc.icip.A.⁊.B. q si ptes promittant marie cū iuramēto nō opponere de nullitate sententie ob defectū solēnitatis tenebit tale pactū:nec snia poterit dici nulla.seqtur.d.meus Jas.in.l.vbi pactū.vij.col.C.de pac. ¶ Predicta tn̄ non hērent locū in arbitro pnunciāte ɔ formā compromissi:cuius snia est nulla:ēt si ptes illā emologauerint:vt est tex.in.c.examinata.de ɔfir.vti.vel inuti.quē exclamat Bal.in ti.de pa.cōstan.in ver.snie quoqꝫ.circa.vj. col.⁊ seqtur Mari.ɔsi.palleg.ac Feli.in.c. cum dilecta.viij. ampliatiōe de rescri.dicēs secus in arbitratore cuius laudūꝫ esto q sit latū ɔtra formā compromissi nō est nullū:vt p Imolam in.c.qntauallis.xvj.col.xxj.dria.de iureiu.per.c.nisi essent.de prebē. Sed dcm̄ preallegatū de arbitro fm Panoꝛ. in.d.c.examinata.est intelligēdū nisi in ɔcernētibus fauorē partiū:⁊ dependētibus ab coꝝ ptāte:qꝛ etiā in arbitro pdest emologatio fm eū:qꝛ approbando scienter tenet ad obseruantiā. Et si dicatur nō esse driam hoc attento inter laudū arbitri ⁊ sniam arbitratoris:rūdet Feli.vbi.s. forte dici posset q arbitrator pōt etiam pce ɔdicēte excedere formā in materia per ptem remissibili: vt in dcō.c.nisi essent.de prebē.iunctis notatis p Imol.in preallegata.xxj.dria.post Anto.de but. in.d.c.quintauallis.⁊ q secus est in arbitro:vt per Imo.vbi supra nisi in cōnexis:vt ibi per Imol.post nota.per Bart.in l.cū acquiana.ff.de trāsa.vt latius p eos que dcā sunt notabilia ⁊ quotidiana ⁊ occurrente casu recte pensanda.

¶ Ceterum ad ea que dixi.s.proximo q ante fcm̄ solēnitatibus indicioꝝ renunciari nō potest est aduertendū secus eē in feriarum renūciatiōe:qꝛ debet fieri ante sniam:⁊ si fieret post nihil prodesset:fm Pau.de ca.⁊ modernos in.l.j.in prin.ff. de feri.vbi dn̄s me⁹.ij.col.facit q sentētia que est nulla alia rōne q̄ȝ consensus nō reconualescit ex renūciatione postea facta.l.si expressim.ff.de appel.iuncto eo qd vult glo.in.d.l.ij. C.cōmu.vtri.iudi.

¶ Scdo predicta non hn̄t locū in ɔctu nullo rōne deficiētis solēnitatis que ex subiecta mā vel mēte tradentis formā vel solēnitatē non posset suppleri ex approbatiōe vel pacto simplici:vt si statutū reqrat in ɔctu mulieris ɔsensuꝫ ppinquoꝝ qꝛ nisi interueniat in actu vel anteq̄ȝ fiat diuersio ad extraneos actus nō sufficit sequēs approbatio vel ratificatio:vt p bal.i l.j.in.xiij.col.ver.extra qrit.C.q admit.⁊ Pau.de ca.in.l.si cū dotē.§.eo autē tpe.ff.so.ma.⁊ Alex.in.l.i.§.fuit qsitū.vlti.col.ff.ad trebel.lꝫ enī fm Bal.vbi.s.ratificatio vel approbatio ppinqui suppleat eius ɔsensum:non tn̄ supplet pn̄tiaꝫ persone que p forma exigit:de quo ēt per Feli.in.c.cū dilecta.vj.ampliatōe.de rescri. Facit.l.hrēdes palā.§.si qd post. ff.ō testa.⁊ qd dicet.j.quos casus ⁊ q̄s res:⁊ psonas cōprehēdat dispō inducens formā:vt in approbatione ⁊ ɔfirmatione eadē solēnitas exigat. Approbatio ergo ⁊ pactū approbant actum nullū rōne defectus forme ⁊ solēnitatis qn̄ sufficit pacisci simplr̄ sine solēnitate ⁊ nō est in pacto vel approbatione defectus solēnitatis vel forme per pdicta.ex p ea que p complemento pdictoꝝ dixi.s.eo.circa qrtū effectū forme omisse. Alias limitationes colligit.d.meus Jas.in.l.j.in pn.iij.vel iiij.col.ff.de feri.circa mām iuramenti testis a parte remissi q hoc non obstāte debeāt iurare. Et in limitatiōibus quas tradit ad cōclu.Bar.ibi que est q attestatiōes testiū minus lrime examinatoꝝ possint partiū ɔsensu approbari.

¶ Uigesimonono limitatur dicta regla q forma nō seruata actus sit nullus vt pcedat quo ad actū ⁊ quo ad ptem exigētia sllam solēnitatē ⁊ formaꝫ non quo ad alia simul celebrata que ipsam formam nō exigunt:vt in.l. hac consultissima.§.ex imperfecto.C.de testa.⁊.l.si.C.fa.her.vbi patre testāte inter liberos cū duobus testibus:qd licet vt ibi.si relinquat in tali testō extraneo valet dispō quo ad liberos ⁊ quo ad extrāeos non valet limitādo vt ibi in aut.subsequenti:sile pꝫ in aut. ex cā.C.de li.prete.vt dicit etiā Bal.in.l.cū quis.iij.col.C. de iur.⁊ fac.igno.quā materiā lati⁹ examinaui.s.e.in.xxiij. effectu forme omisse:⁊ est difficilia materia:vt pꝫ ex notatis in.d.§.ex impfecto.vbi do.meus.Jason in.ij.notabili.⁊.j. dicetur in.xxxj.limitatione.

Actus minus solēnis non corruit quo ad alia simul fcā solenniter.

¶ Trigesimo fallit in casib⁹ puilegiatis a iure ⁊ dispēsatis quo ad necessitatē forme ⁊ solēnitatis adhibēde:prout est in testō īter liberos i quo remittit necessitas adhibēdi solēnitates testōrū:vt in.d.l.hac ɔsultissima.§.ex impfecto.C.de testa.⁊.d.l.si.C.fa.her.in quo fꝫ Bar.⁊ doc.ibi solū attēditur iusgentiū vel diuinū:⁊ in testō in quo sunt isituti venientes ab itestato qn̄ pcedit testm̄ in quo sunt istituti extnei.d.l.hac consultissima.§.si qs aūt.vel qn̄ post testm̄ minus solēne lapsum sunt tps decēnij cū pseuerantia volūtatis:qꝛ tollit testm̄ precedēs solēne per minus solēne.l.sancim⁹.C.eo.ti.ō testa. Idē pꝫ in testō militis.l.j.⁊.l.diuus.cū vul.ff.de mili.testa. qꝛ valet q̄ȝuis non solēne:⁊ in alijs q sunt in loco hostili:iux l.j.ff.de bo.pos.que ex testa.mili.⁊.l.si.ff.de mili.test. Quid autē in nō militibus dātibus opam armis:vt multi dn̄i Itali Colone:Ursini:⁊ silēs:hr̄ in.l.scriniarios.C.eo.⁊ in.l.rescripta.ff.eo.⁊ Ro.ɔsi.xliij.icipi.ad primū.ver.ad qrtū.⁊ idē in testō rompere:vt dicā.j.xxxiij.⁊.xxxiiij.fallē. Idē pꝫ in testō ad pias cās ɔdito.c.cū esses.⁊.c.relatū.ō testa.⁊ notat i.d.§. ex impfecto.⁊ late p Bar.⁊ alios in repe.l.j.C.ō sac.san.ec. vbi ponunt priuilegia pie cāe:⁊ copiosius p Ro.in rep.aut. silr.C.ad leg.fal. Nā in testō ad pias cās solū etiā attēdit iusgentiū vel diuinū:vt per Bal.in.l.j.in lec.in fi.cōmen.C.de sac.san.ec.⁊ i repe.in.xvj.col.ver.sup pmo quesito.⁊ Pau. de ca.cōsi.ccclxij.incip.dubium.facit in antiqs.⁊ Ro.late in d.aut.silr.in.xvj.spāli vltimarū volūtatū:⁊ Alex.consi.cv. incipi.viso ac diligenter cōsiderato themate.circa.vj.colū. iiij.volu. Et ppterea valet donatio fcā in piā cām ēt nō insinuata fm Bar.in.l.illud.C.de sac.san.eccl.⁊ Jo.an.in.c.ad hec.vbi ēt Ant.de bu.⁊ Imo.ō testa.⁊ in.c.si.vbi ēt Butri. de fi.instru.⁊ Panoꝛ.in.c.relatuꝫ ō testa.⁊ Ro.i.l.modestinus.ff.de dona.cum ɔcoꝛ.de qbus per Feli.l.c.ecclia sancte marie.xxviij.col.v.primū est de ɔsti. Quid aūt sit in testō cōdito ex piā cām in terris subiectis eccl'ie pꝫ in.d.c.cū esses q posset fieri interuenientib⁹ duobus testibus ⁊ parrochiano ⁊ ibi multa dicunt an sufficiāt duo testes ⁊ magis cōis opinio est q nō nisi simul interueniat parrochian⁹ put ēt tenēt aliq moderni matie.d.me⁹ Jas.i.d.l.hac ɔsultissima i pn.l si.cō. non tamen valet testamētum laici minus solemne quo ad legata nō pia facta clerico:vt per Imol.l.c.ecclesia sancte marie.penultima col.de constitu.⁊ ibi late Feli.in.xxxiiij.col. cum versi.qrtus casus.vbi p multa iura ⁊ exēpla decidit q lex vel statutū tradentia solennitatem comprehendūt actū

qui fit per

In casibus puilegiatis ⁊ dispēsatꝫ.

qui fit per laicũ etiam cũ clerico vel ad clerici vtilitatem. Et ad illud de pia cã. Facit etiam quia si statutum disponat ꝙ mulier non possit se obligare sine consensu duorum propinquorum: talis consensus ⁊ solennitas nõ erit necessaria si se obliget in piam causam sm Panormitanum in dicto. c. relatum. per illum textum. ⁊ Joan. and. in capitu. in presentia. de probatio. ⁊ Bal. ⁊ Salice. in auten. cassa. C. de sacro sanc. eccle. ⁊ Bald. in. l. generale. C. eo. limitando: vt ibi per Canonistas cum vt ipsi dicunt pia causa non subiciatur solennitati statuti. Sũt etiam priuilegiati circa solennitatem testandi rustici in rure degentes: iuxta. l. fi. C. de testa. de qbus forte in seq. limitatiõib⁹ dicet. Et si princeps instituat in testamento minus solenni non est priuilegiatus. l. ex imperfecto. C. de testa. circa quod etiam videri possunt que dicunt in. l. volumus. C. eodem. lz ipse possit sine solennitate testari: vt habetur in dicta. l. ex imperfecto. Et de causis in quibus reperitur dispensatum circa solennitates iudiciorum: habetur in clementina dispendiosam. de iudi. ⁊ in clementi. sepe. de verborum significa. ⁊ in. c. cum olim. de re iudica. Idem in causis breuioribus ⁊ causis villarum: vt in aut. nisi breuiores. C. de senten. ex peri. reci. et dixi. s. eo. in limitatiõibus. ⁊ in curia mercatorum sm Barto. in. l. si fideiussor. §. quedã. ff. manda. ⁊. l. quintus. eodem titu. ⁊ Bald. in. l. si pro ea. columna fina. versicu. vnde facit. C. eodem intelligendo vt ibi. Et plura alia exempla possent hic addi que breuitatis gratia omitto. Et vbi actus fit apud acta quandoq; solẽnitas iuris relaxatur. l. omnium. C. de testa. ⁊ quod notat Bal. in. l. sancimus. in principio secunde colum. C. de donationibus.

¶ Predicta limitãtur nisi actus ꝑuilegiatus fiat accessorie ad non priuilegiatum ⁊ minus solenniter: vt in sequen. limitatione dicetur: vel nisi quis velit illum facere iure non priuilegiato: vt dixi in ampliationibus.

¶ Trigesimoprimo fallit quandoq; in actibus solennitatẽ exigentibus simul celebratis cum priuilegiatis ⁊ dispẽsatis: quia possunt sine solennitate celebrari: vt patet in testamento condito ad pias causas iure priuilegiato ⁊ cũ duobus testibus: quia pariter valent legata facta in tali testamento laicis: ⁊ in cãm non piam. dixit Salice. in aut. cassa. ix. questiõe. C. de sacro sanc. eccle. ⁊ Anto. de but. in. c. quod clericis. penulti. colum. de foro compe. ⁊ Alexan. consi. xl. incipiẽ. viso tenore allegati ⁊ producti instrumẽti. iii. colum. primo volu. ⁊. cv. incipien. viso ac diligenter cõsiderato themate. in quinta ⁊ fina. colum. quarto volumi. per aut. quod sine. C. ꝺ testa. quod impugnat in puncto iuris. do. meus Jason in. l. hac cõsultissima. §. ex imperfecto. iiii. col. C. de testa. nisi quãdo eẽt testamẽtum per testantem in scriptis redactum sm formam: ⁊ prout loquitur. d. aut. qꝺ sine. per tex. in dicto. §. ex imperfecto. vbi in testamento inter liberos sine solẽnitate celebrato quo casu valet legata extraneis facta non valent sed filiis accrescũt: lz alia opinio videat cõmunis sm eum: ⁊ credo ꝙ dicat veritatẽ: prout etiaz dixi. s. xxix. limitatione. Subiicit dominus meus Jas. in dicto. §. ex imperfecto. v. colum. ꝙ si instituatur laicus in testamento minus solenni in quo relinquatur legata ad pias causas nõ valebit illa legata ad pias causas que alĩs valerent iuxta. c. cum esses. cũ concor. in p̃ce. limitatione allegatis. de testa. ⁊ qr non valet caput testamẽti sm Anto. de bu. in. d. c. de clericis. quem sequitur Alexan. consi. clxxvij. ij. volu. inci. viso themate mihi exhibito. iij. colum. ⁊ consi. ccl. alĩs incipi. statutis. vij. col. volumi. Q̃uis Joan. de imo. in. c. quem ecclesiam. pe. col. ver. ⁊ per predicta. contrarium teneat ꝙ imo valeat tũc relictũ ad pias cãs vel pro anima cum possit testator pro ea parte decedere testatus: ⁊ pro alia intestatus fauore pie cause: vt per Bar. in. l. j. in. v. q. princi. antepe. colum. C. de sacro sanc. eccle. in repet. Sed pro contraria ⁊ prima opinione facit quia possunt legata relinqui sine testamẽto coram quinq; testibus. l. fi. C. de codicil. ⁊ insti. eo. §. f. ⁊ tamẽ si quis faciat legata in testamento nullo rõne defectus solẽnitatis numeri testiũ: vt quia nõ sunt nisi sex testes nõ valebunt legata nisi apposita sit clã codicillaris ꝙ si non valet iure testamẽti ⁊c. d. l. fi. ⁊ qꝺ habet in. l. j. ff. eo. ⁊ in. l. si vnus. ⁊ in. l. non codicillũ. C. de testa. qr ex quo corruit caput corruere debẽt reliqua. §. ante heredis. insti. de leg. ⁊. l. si nemo. ff. de testa. tutel. ⁊ qꝺ habetur in. l. pero. §. mater. ff. de lega. ij. vnde puto cogitandũ nisi velimus fauere pie cause: ⁊ testamẽtum quo ad eã eximere a regulis iuris ciuilis: vt etiã dixi in preceden. limitatione. ⁊ ideo Pau. de ca. in. l. ptotime. ff. de his que in testa. delẽ. dixit ꝙ si in testamẽto notarij dicatur titius sanus mẽte ⁊c. suum nũcupatiuum testamẽtũ in his scriptis fecit ⁊ nõ reperiatur institutio in eo: ꝙ legata nõ debebũt tanq; ex codicillis: de quo per do. meum Jaso. in. l. j. §. si quis ita. in. vj. colũ. ff. de ver. oblig. Et qr ista limitatio est periculosa. ideo videri pñt que dixi. s. eo. de effectibus forme omisse in. xxiiij. effectu.

¶ Trigesimoscdo predicta regl̃a ꝙ forma nõ seruata actus sit nullus limitatur vt nõ procedat in actibus iuratis: vt videmus in aut. sacrã puberum. C. si aduer. ven. vbi valet alienatio facta cum iuramẽto per minorem non seruata forma ⁊ solennitate iuris: que alĩs esset nulla: iuxta. l. magis puto. ff. de re. eo. ⁊. l. si preses. ⁊. l. si predium. ⁊ per discursum. C. de predi. mino. Idem dicunt cõiter docto. in statuto prohibẽte minorem vel mulierem ꝯhere sine certa solẽnitate: puta sine cõsensu duorũ propinquorum vel affiniũ: qr si minor seu mulier contrahat cũ iuramẽto sine antedicto consensu vel sine antedicta solẽnitate: nihilominus valet cõtractus etiã si statutuz expresse dicat ꝙ ipse ꝯtractus etiã iuratus nõ valeat sine antedicto ꝯsensu vel sine antedicta solẽnitate lz Bar. in repe. l. omnes populi. in. ij. q. tertie prin. prope fi. ff. de iusti. ⁊ iur. ⁊ Ro. consi. xij. ⁊ Panor. lxxij. incipi. quinq; dubia. cũ con. col. j. allegãdis. Q̃uis Bar. in. l. si qs pro eo. in qnto casu. ff. de fideius. ⁊ in. d. aut. sacramẽta puberum. ij. colũ. distinguit vt ibi per eũ: vz an prohibitio sit in personã vel in rem seu ex parte debitoris vel creditoris: cuius distinctionẽ cõmuniter reprobant cano. in. c. cũ contingat. de iureiu. maxime Jo. de ligna. Anto. de bu. ⁊ Panor. ⁊ latissime Imol. in tertio mẽbro. qui refert multas alias opiniões ⁊ distinctiões: vbi dicit ꝙ cõmunis opi. legistarũ est cum opinione Bar. in. d. l. si qs pro eo. put etiam tz Jo. an. in addi. Spe. in ti. de sentẽ. §. vt aũt semper. ver. hoc autẽ notandũ. dicentes in ꝯrium esse cõmunẽ opi. Cano. que est sequẽda in materia ista iuramẽti: vt j. pxi. dicet. Et Imo. in. d. tertio casu tãgit an idẽ sit in statuto disponente ꝙ cõtrahi nõ possit cũ muliere nupta sine certa solennitate: ⁊ qd in statuto ꝓhibente filiũfa. obligari sine paterno ꝯsensu: ⁊ qr nõ est materia nr̃a hoc est defectus forme ⁊ solẽnitatis saltem principalr̃: sed defectus ptãtis ꝯhentium ex prohibitione statuti: vt ptz ex nota. per bar. in. d. l. si quis pro eo. in qnto casu iuncto. vij. ⁊. viij. ⁊ per Imol. in. d. c. cũ ꝯtingat. in. d. tertio mẽbro iuncto. vj. ⁊. vij. me nõ extendo circa supradicta: sed videatur Alex. in cõsi. xxvij. incipiẽ. viso libello. pe. ⁊ fi. col. j. volu. vbi late firmat ꝙ statutũ ꝓhibens minores ꝯhere sine certa solẽnitate non vẽdicat sibi locum in ꝯtu iurato: qr ad illũ non trahitur. ⁊ qr nõ posset statutum etiã expsse hoc facere: nec actum iuratũ annullare: put etiã dicit ipse Alex. cõsi. xxxvij. inci. viso ⁊ opportune discusso. anpe. col. ij. volu. ⁊ latius ita firmat. d. meus Jason in. d. aut. sacrã puberum. vlti. char. ⁊ in. l. fi. pe. col. ⁊ fi. ff. q sat. da. cog. ⁊ moder. in. c. ecclesia sancte marie. vbi Feli. in. xxiij. colũ. ver. hanc declarationẽ. de ꝯsti. cum ꝯcor. ibi alleg. ⁊ p Are. cõsi. iiij. Et si verũ ꝙ Bal. in. d. aut. sacrã pube. vbi ẽt Sali. ⁊ Pau. de ca. ⁊ late do. meus Jas. in vlti. col. ⁊ Bar. in. d. l. oẽs populi. in. ij. q. in. prin. cũ cõcor. per do. meũ aleg. vbi. s. ⁊ p moder. in. d. c. ecclesia sctẽ marie. tenuerunt ꝙ põt statutum fingere vel p̃sumere ꝙ ꝯtus fact⁹ cũ minore vel muliere sine certa solẽnitate quãtũcũq; iuratus censeat vel fingat metu losus: dolosus: aut simulatus: ⁊ per indirectũ tollere effectuz ⁊ vires iuramẽti de iuramẽto expssam mẽtionẽ faciendo cuz alĩs statutũ non trahat ad actum iuratũ: put latius per dñm meũ locis p̃alleg. ⁊ ꝓpter disputationẽ que cadit in hoc articulo facilius ꝯcedi deberet absolutio a iuramẽto sm Pe. ꝺ ancha. in repe. d. c. j. ij. q. in fi. q ẽt ita ꝯsuluit quẽ refert Jo. de imol. d. c. cũ ꝯtingat. iij. mẽbro. lxvj. col. Itẽ. d. Philip. cor. cõsi. xxxvj. j. col. j. vo. habuit aliã ꝯsiderationem: vz ꝙ qr iste ꝯsensus videt traditus pro forã a statuto ꝺbeam⁹ dicere ꝙ ꝯtus corruat eo qr forma nõ seruata actus nõ hz subsistẽtiam nec esse quo casu iuramẽtũ nõ validat actum: de cuius fundamenti veritate dicet. j. ea. limitatione.

¶ Predicta limitatio ꝯprobat ex illa opiniõe q̃ sc hz ꝙ donatio nõ isinuata valeat qñ fuit iurata: vt per Jo. an. l addi. Spe. in ti. de istru. edi. §. porro. in fi. ⁊ Fre. de se. ꝯsi. cclxxxj. alĩs. cclxxj. icip. statuto cancẽ. ⁊ Alex. ꝯsi. iiij. j. vo. post Imo. in. d. c. cũ ꝯtingat. in. vij. mẽbro. vbi ⁊ Anto. de bu. ⁊ Pan. cũ ꝯcõr. de qb⁹ late p. d. Sozi. in ꝯsil. suo. lxxvij. marie i vlti. colũ. vbi late examinat istum passum iunctis duobus ꝯsilijs

subsequentibus & his que dixit dominus Anto. corsetus in rubrica de iuram. in. xxvj. priuilegio. vbi refert Alexã. Frã. de arc. Jo. de ana. & plures alios qui hãc opinionẽ tenuerũt que opinio videt apud Cano. magis cõmunis q̃ Alexã. in l. nemo potest. v. colũ. aliter dicat trapitando vbi refert se plures pro hac parte ꝯsuluisse: & aliq moder. ibi aliter etiaꝫ tenere vident. Et dato ꝙ statutũ mãdaret donationẽ ex post facto infra certũ tempus registrari disponẽdo ꝙ alr̃ non valeat tunc minus dubitanter iuramẽto firmaret si registratio non foret subsecuta ſm Fede. de senis in consi. preallega. et Sozi. in dicto consi. lxxvij. vlti. colum. vbi in fi. consilij dicit & bene ꝙ esto ꝙ cõmunis opinio legistaruꝫ foret ꝙ donatio non insinuata non confirmetur iuramẽto: tñ ex quo sumus in materia iuramẽti & spirituali in qua canones adinuenerunt huiusmodi vires iuramenti standũ est magis canonistis qui ita cõmuniter tenent q̃ legistis. c. veterũ. lx. distin. & ita etiã tenent Anto. de bu. ac Cano. in dicto. c. cum contingat. volentes in materia iuramenti sequẽdos esse canones. c. lꝫ mulieres. eodem titu. in. vj. cum concor.

¶ Quarto pro hac limitatione facit quia dicimus ꝙ transactio facta super relictis ex testamẽto nõ valet nisi visis & cognitis verbis testamenti vel codicillorũ. l. de his. ff. de trãsa. & l. imperatores. §. cũ transactiõ. & vtrobiqꝫ traditur de materia eodem titu. & tñ si fuerit interpositum iuramẽtum seu illi legi cũ iuramẽto renũciatum valet transactio: vt per Jo. de imol. in dicto. c. cum contingat. vltima char. & Alexã. in l. qui rome. §. duo fratres. in. xxix. colũ. super. v. q. Bar. ff. de ver. obliga. cũ concor. per eos allegatis: & latius per dñm meum Jaso. in. d. l. de his. iiij. & v. col. nã vt probat Alexã. in dicto. §. duo fratres. xxix. colũ. scientia & notitia testamẽti est de forma transigendi & paciscẽdi super relictis in testamento vel codicillis q̃uis Ange. ibi dixerit in ꝯtrariũ. Facit etiam qđ dicimus valere transactionẽ iuratã super alimẽtis sine iuris solẽnitate: vt notatur in. l. cũ hi. in prin. ff. d trãsac.

¶ Quinto facit qđ generaliter dicimus vt iuramẽtuꝫ faciat valere actum in alia specie seu eo meliore modo quo põt qñ non potest in illa specie que concipitur valere seu prout agit ex defectu forte forme vel solẽnitatis: vt patet in iuramento apposito in testamẽto facto corã quinqꝫ testibus: qđ non põt valere vt testamẽtum: q: facit valere in vim codicillorꝫ & censeri grauatos venientes ab intestato. l. si pater. §. filius matrem. vbi Barto. & alij. ff. de legatis. ij. & Barto. in dicta. l. si quis pro eo septimo casu. ff. de fideiusso. & Barto. in. l. cum quam. in. vj. casu. vbi etiam Bal. C. de fideicõmis. & Jmol. in dicto. c. cum cõtingat. vj. casu post Anto. de bu. simile in stipulatione que peccat in forma: vt quia fiat cum muto vel surdo: quia ex quo non potest valere vt stipulatio si fuerit iurata valet vt pactum: vt per Barto. & doctores in. l. j. §. si quis ita. ff. de verborꝫ. obligatio. & Bart. in. l. si quis. in principio testamenti. circa fi. cõmen. ff. de lega. iij. & in dicta. l. si qs pro eo. in. viij. casu. vbi idem dicit de fideiussore qui promisit in duriorem causam. vel aliud: vel quando principalis non tenetur: quia licet actus peccet in forma: vt per Bar. in. l. grece. §. illud. ff. de fideius. ita ꝙ alr̃ non valeret fideiussio: tamẽ si fuerit iurata talis promissio fideiussoris valebit vt valere potest: & sic in vim principaliter obligati ex quo iurando videtur velle teneri omni modo quo potest. sequitur Angel. in dicta. l. hi qui. eodem titu. ff. de fideius. & Roma. in. d. §. si quis ita. & Cano. in dicto. c. cum cõtingat. vbi Jmo. in. vij. membro. & Alexan. consilio. xxxj. incipiẽ. in causa. in quarto volumi. Jdeo ſꝫ Barto. & doctores in. l. si quis maior. C. de transactio. transactio iurata que non potest valere vt transactio: valet vt pactum: de quo etiam per Ro. Arc. & modernos in dicto. §. si quis ita. & ꝙ iuramentum faciat valere actũ omni meliore modo quo potest: de qua materia ꝙ iuramentum faciat valere actuꝫ & meliore modo quo potest vltra predicta: & no. in. d. §. si quis ita. hꝫ p Alexan. in dcõ. §. duo fratres. loco preallegato. & Pau. de castro in. l. fina. in fi. cõmẽ. ff. ad velleia. & docto. in. l. si quis maior. C. de transac. & Feli. in. c. cum super. iiij. colum. in fi. cum sequen. de offi. delega. & domi. meuꝫ Jason in. §. item si quis. iij. colũ. institu. de acti. Ergo si non posset actus iuratus & minus solẽnis peccãs in forma valere in alia specie: nec alio modo quid iuris tunc sit. ꝯ. ea. limitatione dicetur.

¶ Et supradicta fallentia indubitanter procedit vbi solẽnitas est introducta fauore iurantis vt in minore & muliere in quorum contractibus statuta mandant debere interuenire consensum propinquorꝫ vel aliam similem solẽnitatem quorum solẽnitatum omissio in contractu iurato contractũ non vitiat: vt probatum fuit. s. & vult Anto. de bu. in dicto. c. cũ contingat. vbi etiam Jmol. in. vj. articu. prin. & Panor. etiã in. vj. casu. antepenul. colũ. & probatur in dicta aut. sacramenta puberum. iuncta. l. magis puto. ff. de re. eo. dum valet alienatio rei minoris sine iuris solennitate propter iuramẽtuꝫ. Circa qđ multa verba effundit ipse Jmol. in dicto. c. cum cõtingat. in tertio articu. princi. & ita procedant que dixit Alexan. d. consi. xxvij. incipien. viso libello pe. & fi. col. j. volu. cũ concor. s. ea. limitatione allegatis. Et consequenter in casu econuerso est dicendum ꝙ predicta fallentia restringatur vt non procedat in actu iurato in quo deficit solẽnitas probatoria inducta ob publicam vtilitatem prout septẽ testes in testamento ſm Barto. in dicta. l. si quis pro eo. in. vij. casu. ff. de fideius. q: iuramẽtum non validat actuꝫ si eo & alio modo valere non potest vt si fiat testamẽtum corã duobus testibus cum non possit valere nec vt testamentum: nec vt codicillus ſm Bar. esto ꝙ per confessionẽ partis de hoc cõstet: vt per glo. & doctores in. l. ij. C. de bo. pos. ſm tabu. Jste enim solẽnitates ad publicam vtilitatem introducte non possunt nec pacto priuatorũ: nec iuramẽto tolli. l. ius publicũ. ff. de pact. & l. nemo potest. ff. de lega. j. & c. si diligenti. de foro compe. ſm Barto. in dicta. l. si quis pro eo. in septimo casu. & Anto. de bu. in dicto. c. cum contingat. in. vij. casu: alr̃. v. vbi Jmo. in. vj. membro: & Panor. etiã in. vj. membro. ver. & fit sextus antepenul. colum. & alexan. consil. xcv. incipi. in causa. & lite in fi. primo volumi. & dñs Barto. sozinus consi. xcvij. in fine. vbi exemplificat in statuto mandãte instrumenta poni in memorialibus vel registrari vt non probent nõ registrata q̃uis actus sit iuratus cum hec solennitas publico fauore ꝓcedat & faciunt que dixit Barto. in dicta. l. si quis pro eo. in secũdo casu dum generaliter tenet ꝙ iuramẽtum interpositum ꝯtra ea que sunt introducta ob publicam vtilitatem principaliter non tenet nec firmat actum: quod tempat Anto. de butri. in dicto. c. cum contingat. ac Jmo. & Panor. in locis preelleg. nisi quando ex obseruantia dispositiõis a iure inducte fauore publico principaliter anima lederet vt in relicto ad pias causas minus solẽniter: & coram duobus testibus. c. cũ esses. & c. relatum. de testa. & nota. in. l. j. C. de sacro sanc. eccle. de quo dixi. s. eo. in. xxx. limitatione. Sed altius inuestigando hãc mãm hẽmus ꝯsiderare ex mẽte Panor. & Jmol. i dicto. c. cum contingat. locis preallegatis: vꝫ circa sextũ casum seu articulum vꝫ. An defectus solẽnitatis probatorie vitiet ipsum actum iuratum: esto ꝙ de eo aliquo modo ꝯstare possit: an vero solum vitiet probationem: & breuiter lꝫ ipsi deficiant in hoc bene declarando habemus aduertere ꝙ lex vel statutum quandoqꝫ volunt & mandant talem probatoriã solemnitatem adhiberi pro validitate actus ita ꝙ alr̃ act⁹ non valeat: vt est in numero septem testiũ in testamẽto. l. si vnus. & l. hac consultissima. in princi. C. de testa. et tunc ſm Barto. d. l. si quis pro eo. vij. casu. cum concor. preallega. actus q̃uis iuratus non valet quando talis solemnitas reperitur inducta ad publicam vtilitatem principaliter: prout in testamẽto: nec vt dixi sufficeret si per partis confessionem de eo constaret. Aliquando vero solemnitas probatoria est adinuẽta & introducta circa probatiõem actus & validitatem ipsius probationis: vt si statutum disponat ꝙ nullum instrumẽtum probet sufficienter nisi de eo sint rogati duo notarij: & tunc ſm Panormi. in dicto. c. cum cõtingat. loco preallegato: vꝫ in antepenulti. colum. in sexto casu. si vnus notarius fuit rogatus: & actus fuit iuratus: & potest de iuramento aliter constare q̃ per dictum instrumentum: puta per testes compellẽdus erit iurans seruare contractum vel actum: quia statutuꝫ non anullat contractum vel actum nec obligatiõem: sed probationem solum per tale instrumẽtum fiendam: & si deficerẽt omnino probationes: tunc ſm Panor. iurans nihilominus teneretur in foro conscientie per ratiõem predictam: nec tũc ſm Panor. esset distinguẽdum an solemnitas esset introducta propter publicum vel priuatum fauorem: sed satis est ꝙ de facto aliter ꝯstet ar. c. sicut de proba. & hoc etiã est de mẽte Joan. de imol. in dicto. c. cum contingat. loco preallega. Ergo si tractemus de validitate probationis: tunc Panormi. & Jmol. sunt contrarie opinionis. Nam Panormi. dicit ꝙ per tale instrumentuꝫ nõ potest probari nec actus seu ꝯtractus super quo

super quo prestitum fuit iuramētum quando sumus in casu in quo valet statutum. Nec etiam ipsum iuramentum ar. l. fi. C. de nō nu. pe. subdit Panor. ꝙ tunc non curat an talis solemnitas probatoria cōcernat publicum vel priuatum fauorem: quia idem iuris est ex quo non potest fieri probatio sufficiens. Sed Imol. in dicto. c. cum contingat. in. vi. articu. dubitans an tale statutum habeat locum in actu iurato dicit ꝙ saltem quo ad probationem ipsius iuramēti non habebit locum statutum: sed ꝙ ipsum iuramentum poterit probari per duos testes iuxta dispositionem iuris diuini vel gentium. c. in omni. de testi. subdens ꝙ in certis casibus notatis in. l. fi. C. si certum peta. in quibus exigitur maior numerus sufficeret probare iuramētum super eis vel eorum altero prestitum per duos testes: quia lex ciuilis nō videtur habere potestatem super iuramento tanquam super re spirituali pariter nec statutum per ea que habētur in. c. tuā. de ordi. cogni. ⁊ prout latius. s. dictum fuit post Anto. de bu. in dicto. c. cum contingat. scdo casu. ⁊ Imol. in tertio casu. Et ideo sm Imo. in. d. vi. casu in casibus in quibus per legem vel statutum exiguntur quattuor aut quinque testes ad probationē alicuius actus si ibi interuenerit iuramentum poterit ipsum iuramētū probari per duos testes idoneos vel tres: maxime coram iudice ecclesiastico coram quo agi potest ad obseruātiam iuramēti c. cum C laicus. de foro competen. Subdit Imol. ꝙ attentis predictis si per legem vel statutum cōtractus nō potest probari nisi per scripturam: nihilominus tamen videt ꝙ ipm iuramentum possit pbari per duos vel tres testes idoneos saltem coram iudice ecclesiastico: quia lex vel statutum non videtur posse disponere sup iuramento per predicta: qd dicit vtile ⁊ fore menti tenendum: quia potest de facto contingere. Subiungit ꝙ predicta procedunt vbi iuramētum est explicitum: quia iurauit quis facere tale quid. Sed vbi iuramētum est implicitum: quia pars iurauit super contractu facto illū obseruare: quia non posset probari iuramentum ad effectum obseruantie: nisi etiam probaretur cōtractus qui virtute legis vel statuti probari non posset cū tam modico numero testiū quo casu stat dubium sm eum qui nihilominus tenet ꝙ etiā isto casu poterit contractus sicut ⁊ iuramentum probari per duos vel tres testes idōeos: quia cū hec probatio sit in pmissa in iuramento videtur pariter ⁊ in cōsequētiam permissa i cōtractu arg. l. i. in fi. ff. de aucto. tu. ⁊ quia statuta laicorum circa decisoria non videntur facere preiudicium quando cōcernunt rem vel personam non subiectam: vt per Calde. in questione sua incip. statuto ciuitatis vbi tenet ꝙ statutum disponens ꝙ solutio debiti non possit per testes probari non arctat clericum cum laico contrahentem: ⁊ sic eadem rōne non videtur posse lex ciuilis vel statutum astringere probationē que fit de iuramento qd est res spiritualis per predicta. ⁊ no. in. c. ii. de iureiu. in. vi. Sed pro opinione Panor. ꝙ iuramētum non validet probationem in qua deficit solēnitas statuti. est decisio Alexan. in dicto consi. xcv. in fi. i. volumi. quamuis Alexan. ibi contra morem suum de predictis mētionem nō faciat dum ibi Alexan. vult ꝙ statuto tribuente executiōem instrumentis publicis stante alio statuto ꝙ ad hoc vt sit publicum instrumētum necesse sit ꝙ sit subscriptum a secundo notario si producatur instrumentum ita non subscriptū non probabit nec executionem merebitur quamuis contractus fuerit iuratus ⁊ contra Imol. opinionē. tenuit Bal. in dcō. c. cū contingat. in. x. conclu. negatiua. ⁊ late dñs Sozi. d. consilio xcvii. in fi. dicens ꝙ instrumentum non positū in memorialibus vel non registratum ad formam statuti non pbat etiam in actu iurato per predicta prout etiam predixi.

Item predicta fallentia restringitur vt locum nō habeat quādo formalis solemnitas deficit quam soleo appellare essentialem: vt. s. de cognitione forme. Exēplum in stipulatione que ex verbis ac interrogatione ⁊ responsione perficitur ⁊ formatur essentialiter: nam si quis stipuletur cum muto aut mutu cū surdo vel per nūcium: vel epistolā cum absente inutilis est stipulatio. l. i. §. si qs ita. ⁊. §. i. ff. de verbo. obli. ⁊ si adhibeatur iuramentum nō tenet stipulatio: quia deficit essentia eius que non potest suppleri per iuramētum: vt per bar. in dicta. l. si quis pro eo. in octauo casu. ⁊ Imo. in dicto. c. cū contingat. in. vii. articu. princi. ⁊ Panor. ibidem penul. col. etiam in septimo casu seu articulo: ⁊ Bal. ibi. vii. conclusiōe. ⁊ notatur in dicto. §. si quis ita. Est bene verum ꝙ pōt tunc stipulatio valere vt pactum propter iuramētum qd facit valere actum omni meliore modo quo potest sm doctores predictos per. l. i. §. cum qui. ff. de cōstitu. pecu. qd procedit vt als dixi nisi partes se restrinxissent vt vellent facere actū stipulationis ⁊ non aliud: vt per doc. in dicto. §. si quis ita. vbi Alexan. ii. colum. ⁊ do. meus Iason. tunc enim deficeret cōsensus: ⁊ consequenter effectus iuramē. i: vt. s. proxi. dicetur. Et propterea Barto. in dicto. viii. casu: ac Imol. ⁊ Panor. in dicto. c. cum contingat. locis precallega. dicunt ꝙ vbi deficit consensus ex toto iuramentum non opatur. Et ꝙ si cōsensus limitetur certo modo vel certa cōditione eodem mō intelligi debet iuramētum qd se non extēdit nisi quatenus est consensum. l. fina. ff. qui satisda. cog. ⁊. d. l. fina. C. de non nume. pecu. ⁊. l. si libertus. ff. de oper. liber.

Trigesimotertio pdicta regula ꝙ forma nō seruata act⁹ sit nullus. Fallit iminente necessitate iuris vel facti: vt p alexan. in. l. i. vlti. colum. ff. de libe. ⁊ posthu. vbi do. Sozi. in fi. cōmen. Hinc minor grauatus per testatorem alienare potest sine iuris solēnitate alienare sicut poterat testator. l. i. ⁊ fi. C. quādo decre. opus nō sit. et. l. magis puto. §. si pater. ff. d re. eo. Et stante statuto ꝙ mulier non possit contrahere vel obligare sine consensu duorum propinquorum quo casu cōprehēditur etiam distractio ⁊ liberatio: vt habetur in aut. sacramenta puberum. C. si aduer. ven. ⁊ in. l. si vnus. §. pact⁹ ne peteret. ff. de pactis. vbi late. d. meus Iason in. ix. colum. cum iii. sequen. ⁊ in. l. barbarius. in primis chartis. ff. de offi. pto. talis solēnitas non est necessaria in quitatione vel liberatiōe necessaria necessitate iuris: vt quia maritus reddiderit vxori quod debet quo casu tenetur cum per instrumētum quitare ⁊ liberare. l. dissolute. C. de cōditio. ob cau. ita tenet Roma. consi. cccxciiii. incipi. presupposito qd viua voce dictum est quem refert ⁊ sequitur do. meus Ias. in dicto. §. pact⁹ ne peteret. xi. colum. ver. scdo principaliter limita. ad quod videantur Pau. de ca. ⁊ Alexan. in. l. certi conditio. §. si nummos. ff. si certum peta. Ideo licet minor sine auctoritate tutoris aut curatoris regulariter non obliget: nihilominus obligatur tutori pro eo aliquid expendēti. l. i. §. quamquam. ff. de. z. ac. tu. als. de contrario in. tutel. Et bona minoris capiētis vxorem remanent obligata sine vlla iuris solēnitate ⁊ decreto sm gl. ordi. in. l. fi. C. de legi. tu. quam discutit Bal. in. l. certi iuris. C. loca. ⁊ in. l. si constante. ff. solu. matri. ⁊ in. l. item quia. ff. de pac. Sic ⁊ bona minoris ingredientis religionē ipso iure sine vlla iuris solemnitate transeunt in monasteriū: vt p Cy. ⁊ docto. in aut. ingressi. C. de sac. sanc. eccle. ⁊ hoc quia obligatio ex legis necessitate resultat. Et patet in. l. cum antiquitas. C. de testa. vbi ꝙ testamētum fiat sine interuallo seu vnicus contextus est de forma ⁊ solemnitate testamenti: ⁊ tamē si inter testandū superueniat testatori vel testi necessitas nature interuallum ex tali necessitate procedens non vitiabit testamentū. Et prohibitio alienationis rei feudalis vel emphiteotice sine domini consensu non extenditur ad illā que ex iuris necessitate fit hoc est ad dationem insolutum necessariam quam facit iudex non dico vasallus vel emphiteota sm Bal. in. c. i. in princi. iii. col. de prohi. alie. feu. pe Fred. ⁊ Bar. in. l. si finita. §. si de vectigalibus. ii. ⁊. iii. colum. ff. de dam. infec. Et si ex forma statuti debet in cōtractu minoris requiri consensus propinquorum: ⁊ ipsi requisiti denegent cōsentire in casu in quo cōsiderata necessitate nō deberēt denegare potest superior cā cognita licentiare minorē vt cōtrahat. Hec Feli. in. c. cū accessissent. in. ix. col. versicu. iii. restringitur. de constitu. sm Panor. in. c. nullus. de iurepa. vbi dicit se ita consuluisse per tex. ibi: ⁊ in. l. si cū dotē. §. eo autē tempore. vbi Bar. no. ff. solu. matri. idem voluit ipse Panor. in. c. tue. i. colum. de cle. non resi. ⁊ Bal. in. c. i. ii. col. de cōsue. re. feu. ⁊ in. l. i. per illum tex. C. de nup. ⁊ in. l. i. in fi. cōme. C. q ad mit. ⁊ Pe. de ancha. in. c. i. circa. x. colū. de cōsti. Ad idē facit tex. in. l. tutor qui repertorium. ff. de admi. tu. dū ex causa necessitatis potest tutor administrare bona pupilli nō confecto adhuc inuentario: qd als nō posset per quē tex. Panor. in. c. si. in. ii. col. ver. omnia predicta. de eccle. edifi. dicit ꝙ si iminet necessitas alienādi bona ecclesie cathedralis cū tanta celeritate vt superior cōsuli non possit poterit eps alienare non obstante iuramento de nō alienādo incōsulto pontifice. Et facit. l. si longius. ff. de iudi. ⁊. c. i. in fi. ne se. vac. in. vi. cū cōcor. per Panor. vbi. s. allegatis. Sic ite pz in clerico qui licet de iure nō possit se absentare a residentia eccl'ie sine licentia prelati. c. relatū. de cleri. nō resi. nihilominus pōt se absque licentia absentare

Relaxat formae necessitate.

centia absentare si est in tali necessitate q licite petere liniaz non possit fm Anto. de buc. in. c. in ter quattuor. eo. titu. Et idē dicit btūs Tho. in scda scde. q. lxxxviij. arti. ij. in fi. ⁊ .q. cxlvij. arti. iiij. ante mediū de obligato ad ieiunium ɔstituto in piculo qui non pōt supiorē adire pro dispensatiōe vt sine licentia supioris possit a ieiunio desistere. Et possent h mul ta alia ad hoc ppositū accumulari: ⁊ qñ periculū est in mora. que breuitatis cā omitto: de qbus multa per Ro. in repe. §. de viro. in. l. si vero. ff. so. ma. in. xl. fallentia. ⁊ aliqua dicunt in. c. ex parte. vbi Feli. in. iij. col. de cōsti. ⁊ maxime qñ aliqd fieri dz cū alterius cōsi. vt si sit periculū in expectatiōe possit actus sine cōsilio expediri: idē si cū volūtate vel liña: vt ibi la tius. Et fm Alex. in. d. l. i. vlti. col. ff. de lib. ⁊ posthu. sufficit per equipolēs ipleri traditū pro forma qñ necessitas īpedit illud pcise obseruari: qd est pro foa reqsitū: alīat no. p Bal. ī l. j. j. col. iiij. oppo. C. vt que desunt aduo. ⁊ in ar. l. j. cū ibi no tatis per glo. C. q ⁊ aduer. quos. inferēs post bal. in. d. iiij op po. ad statutū quo cauet q super vulnere ferri nō possit snīa nisi pri⁹ habita īformatiōe a piris in arte an sit remāsura cica trix vel nō: q si ex euidentia vulneris vel facti appareat q sit remāsura cicatrix nec pitoꝝ copia hēri possit: hoc sufficiet ad validitatē snie ad qd adducūt. l. aliqñ. ff. de offi. pcō. ⁊ l. i. §. huius rei. ff. de offi. eius. vbi ex cā necessaria licet qd alīs nō liceret: ⁊. l. fi. C. de testa. ⁊ alia de quibus in sequētibus p̄oxi mis fallentijs dicet. Simile ptz vbi īminet periculū in ob seruando formā per ea que dicūt Hosti. ⁊ doc. in. c. qm. in pn ci. vt li. non ɔte. vbi late Feli. in pe. ⁊ añp. q. ver. circa qntū. volentes q qñ est timor citandi aduersariū pter eius potē tiā ⁊ seueritatē q possit actus expediri ēt eo non citato: vl q sufficiat vnica citatio vbi alīs trina exigeret: vt ibi latius per Feli. qui plura ad p̄opositū adducit: tunc em̄ videt quis ne cessitatus formā nō seruare seu solēnitatē omittere. Hinc di xit Inno. in. c. fi. de ope. no. nū. q occupata ecclesia a tirāno ita q sine periculo ⁊ iusto timore habitari in ea nō possit ea que fieri debebant p̄o solēnitate in ipsa ecclīa poterūt alibi fieri. Et lz snīa ferri debeat p̄o solēnitate in loco maioꝝ. l. fi vt p̄oponis. la. ij. C. quō ⁊ qñ iud. ⁊. l. pe. ff. de iusti. ⁊ iur. ita q aliter lata nō teneat: vt ibi ⁊ ferenda sit iudice sedente p̄o tribunali: vt ibi habet: ⁊ in. l. j. C. de sen. ex peri. reci. p glo. et doc. tñ ex cā imminentis piculi: ⁊ pter timorē partiū poterit iudex illā ferre super turri vel equo vt iudex timens fugere possit fm glo. cōiter approbatā in. d. l. j. C. de sen. ex pi. reci. ⁊ in. c. fi. in ver. sedendo. de re iudi. in. vj. Et fm Ro. consilio cccc xxiiij. incipi. quo ad p̄mū. Si publicatio acceptatiōis que fm regulas canzellarie dz fieri ab expectante in loco bñficij non pōt ibi fieri pter guerrarū periculū fiat alibi valet dū modo ita possit deuenire ad notitiaz ordinarij sicut si fuisset facta in loco beneficij: ⁊ sic iplemētum forme fit per eqpolēs sequit Feli. in. c. cū dilecta. vij. limi. de rescri. ⁊ Sozi. d. l. j. ī fi. cōmē. ff. de lib. ⁊ posth. Et fm Ro. in. d. cōsil. cccc xxiiij. lz forma rescripti sit pcise suanda. c. cū dilecta. cū ɔcoꝛ. suo loco allegatis. de rescri. ⁊. c. cui de non. de prebē. in. vj. tñ si in lo co qui iudici delegato fuit pro suo tribunali per rescriptum assignatus pcedi non pōt nec cognosci ob iustū īpedimentū ⁊ metū subsistentem seu imminentem: tunc pōt delegat⁹ omis sa quo ad hoc forma rescripti alibi procedere ⁊ cognoscere ⁊ aliuz locū idoneū ⁊ securū eligere. c. statuimus. de offi. dele. in. vj. ⁊ hoc ne tali pretextu ɔtingāt p̄ouisionē aplicaz īpedi ri: vt ibi videtur tex. in. c. si gratia. Facit etiā cle. cām. versi. itē si pter appella. de elec. vbi pbatur q lz p̄o forma datū sit vt intimatio appellatōis fieri debeat appellato ad domū vel in ecclesia cathedrali aut in loco bñficij de quo agit per appellatē: tñ si pter iustū metum appellans non audeat ad ipsa loca accedere sufficit itimationē seu publicationē appel lationis fieri in alio loco idoneo ex quo verisile possit ad ap pellati notitiā deuenire. Insup facit tex. in. c. vbi periculū. §. porro. de elec. i. vj. vbi hr q q̄uis p̄o forma datū sit q ele ctio noui pōtificis fieri debeat in loco in quo p̄decessor obijt tñ si talis locus iusta ex cā non sit habilis vel idōeus poterit ipsa electio in alio loco idoneo atq vicino fieri. Ad idē facit tex. in cle. j. de fo. cōpe. vbi dr q q̄uis p̄o forma statutū sit vt iurisdicens eligere debeat locū tribunalis in pp̄rio territo rio adeo vt nec sedere possit in alieno. c. epm. cū. ij. seq. ix. q. ij. ⁊. c. luminoso. xix. q. ij. ⁊ qd hr in. c. nouit. de offi. dele. tñ si iusta alleget cā quare ibi ius cognoscēdi nō possit exercere poterit tribunal eligi in loco idōeo alieni territorij. Sile ptz

ex tex. in cle. et quē. iuncta gl. sup v̄bo loco. de ɔces. p̄ben. vbi deciditur q q̄uis pro foa datū sit vt mēsis ad acceptādū ex eo tpe currat acceptāti ex quo in loco bñficij vacatio publice nota fuerit: tñ in loco bñficij nota esse nō pōt: q: in eodē nul lus datur habitator currit ex eo die quo nota est in loco ido neo sibi vicino. Fac regla. l. i oib⁹ causis. ff. d re. iur. ⁊. l. j. §. sz ⁊ aristo. ff. qd vi aut clā. vbi p scō accipit qd qs face pbibet.

Ad p̄dicta facit: q: lz qs sit in ecclīa ⁊ nō domi baptizād⁹ tñ in casu necessitatis pōt domi baptizari: vt est text. in cle. j. de baptis. vbi necessitas eqparat psone p̄uilegiate: put ēt ibi notat Car. in notabilibus q in fi. cōmē. Inuit locū esse de foa post glo. fi. ibi q̄uis ego ɔtrū putē: vt dixi. s. ex qbus cōsistat forma circa p̄dicamentū locale seu vbi. p̄o p̄dicta ɔclōne etiā facit: q: romipeta testari pōt etiā infirm⁹ in itinere: ⁊ in ali quō castro cū duobus testib⁹ qñ pl̄es testes cōmode hrē non pōt fm Ang. in aut. oēs peregrini. p illū tex. C. cōmu. de suc cessionibus. ⁊ his que dixi in. §. q aūt an aut. de nō alie. qd fm pau. d ca. in. l. nutritoribus. C. eo. est intelligendū si moriat: secus si suprauiuat argumento. l. militis. C. de testa. mili. seqt. d. meus Jas. in. l. fi. pe. col. C. de testa.

Predicta limitatio q imminēte necessitate sit licitū a solē nitate ⁊ foa recedere nō pcedit qñ lex vult ɔcurrere necessi tatē ⁊ actui necessitatē exigenti dat nihilomin⁹ formā ⁊ solē nitatē: vt in alienatione rei ecclie vel minoris q fieri dz ex cā necīa: iuxta. l. magis puto. ff. de re. eo. ⁊ no. in. c. nulli. d re. ec cle. nō alie. ⁊ in. c. sine exceptiōe. xij. qd. ij. ⁊ nihilominus ius vult solēnitates eo casu traditas obseruari: nā tūc talis neces sitas nō attendit: sed hñ posset attēdi: vt. s. eo. dcm̄ fuit neces sitas accelerādi si supioris copia q hz ɔsentire hri nō pōt.

Itē nō pcedit indifferēter nisi in foa ⁊ solēnitate remota ⁊ extrinseca vt qñ actus dz fieri cū alterius ɔsi⁹. ɔsensu decretovl liña: aut insinuatio testi. nam prima foa vt testes in testō vi tiat necessitate non ɔsiderata nisi quotiēs ius dispensat: vt p doc. ⁊. d. meū Jaso. in. l. fi. ⁊ in. l. cū antiqtas. C. de testa. ⁊ di cetur in seq. primis limi. vbi ɔgruētius dici d hoc ɔtinget. Et ideo fm Car. in cle. j. circa fi. cōmē. de baptis. puer q por tat ad locū forte distātē vt baptizet si cadat in dubiū mortis in itinere: ⁊ portans piciat eum in puteū: ⁊ eo piecto dicat verba baptismatis nō erit baptizatus ex defectu forme: sed Pañ l. c. pe. co. ti. in antiqs alr tz si pōt ɔstare q puer vixit vsq ad verba plata inclusiue eo q nō defuerit forma. Itē ex mente aliquoꝝ nō procedit vbi ex toto solēnitas omitteret: sed ita demū si alio mō vel eqpolenter ipleatur put videtur sentire Alex. in. d. l. j. vlti. col. ff. de libe. ⁊ posth. Bal. in. d. l. j. in. j. colū. iiij. oppo. C. vt que desunt aduo. ⁊ est de mente Ro. d. ɔsil. cccc xxiiij. inci. quo ad p̄mū. j. ⁊. ij. colū. p quo fa cit tex. in. l. vbi absunt. ff. de rū. ⁊ cū. da. ab his. volens q vbi actus fieri dz corā certo officiali si ille non reperit in ciuitate possit corā alio expediri. Sz veritas huius dicti pōt colligi ex p̄dictis: ⁊ pcedere posset qñ materia subiecta admitteret vel suaderet actuz alio modo vel equipolēter fieri potius q omissionem solemnitatis ex toto.

Ceterum pōt dubitari an qñ solēnitas ipleri nō pōt sit ne cessaria ptestatio: de quo p Ro. vbi. s. ⁊ Feli. in. c. ex trāsmis sa. iiij. col. ver. limita scdo. de pscri. Et nō puto q sit necessa ria ita īdifferēter: maxie per dcm̄ bar. i. l. ɔficimē. §. codicilli. ff. de iure codi. pe. q. i fi. q. Et ad hoc multū ɔueniūt no. in. c. ex rōne. de appel. vbi late examinat an īpeditus necīa sit pro testatio vt excuset pter īpedimentū: de quo ēt tradit in. c. si iustus metus. eo. ti. ⁊ in. l. pperandū. §. sinautē vtraq. C. de iudi. Reliqua dicentur in duabus limitatiōibus sequētib⁹.

Trigesimoquarto p̄dicta regula q forma nō seruata act⁹ sit nullus limitat vt nō pcedat in īpedito formā implere ac solēnitates adhibere q multipl̄r ɔtingit. Nā qñq adest īpe dimētum iuris: qñq impedimentū casu occurrēs: vel qa non reperit aut nō est i loco habilitas solēnitatis adhibēde: qñq facto hois. Exēplum de primo ptz in cōditionibus a iure re probatis: vt late per Bar. in. l. j. ff. de cōdi. insti. iunctis his que dixi. s. qñ aliquid censeatur traditū pro forma in. xj. con clusione. vbi multa dixi de conditionibus.

Ratiōe īpe dimenti.

Item si mandatur aliqd fieri cū cōsilio alicuius qui sit in capax ⁊ inhabilis in reddendo cōsilio. Nā actus tunc factus eo inconsulto tenet: vt per Barto. in. l. j. §. si plures. iiij. co lum. ver. ⁊ pro hoc. ff. de exer. Et ideo si testator iniūgit exe cutori vt exequatur cū consilio guardiani fratrum minorum qui est ad hoc inhabilis. clemē. exiui de paradi. §. verum. de verbo. sig.

verbo sig. in tãtum. vt etiam simplex noiatio pauperum non possit ei cõmitti. sʒ Car. ibi. ⁊ Bal. in auctẽ. ingressi. ij. ⁊ vlt. col. C. de sacrosan. eccle. ⁊ Gemi. in. c. j. in princ. j. col. de testam. in. vj. Reprobata opinione Bar. in tractatu minoricarum in. iij. libro in. ij. colũ. poterit talis executor exequi sine consilio talis guardiani. aut fratris minoris sm Bald. in rubrica. C. de exer. ij. colum. vsi. ⁊ ex predictis. quod procedit Nisi testator mãdans ↄsulendum fore fratrem minorem per executorem. Adiungat ꝙ alis executio non teneat quia non poterit executor exequi ꝙ sic recedat a forma testamenti: ⁊ cum non possit requirere consilium fratris minoris perinde erit: ac si executor datus non esset. sʒ Bal. in. l. id qδ paupe ribus. iij. col. ver. quid ergo si testator. C. de episco. ⁊ cleri. ⁊ in dicta auc. ingressi. ij. colũ. ⁊ in dicta rubrica de exer. loco preallegato. Qδ dictum est summe notandũ pro declaratione huius passus: ⁊ potest sepe occurrere in pratica ⁊ lucrum afferre: ⁊ de hoc dicto memini alibi multũ accõmodate dixisse: ⁊ maxime supra eo. in articulo qualis debeat esse forma: ⁊ ĩ. eo. circa effectus forme omisse in. xxv. effectu.

¶ Scdo casu quãdo impedimẽtũ occurrit casu fortuito. ptʒ exẽplum ex decisione Ange. in. §. qδ autem per illum tex. in auc. de non alie. vbi dixit ꝙ stante statuto ꝙ non valeat contractus minoris vel mulieris: nisi itervenĩat duo notarij subscripti. Et subsit tps pestis: ita ꝙ vnus tñ notarius hẽri possit: nihilominus valebit cõtractus. Ad idẽ facit qδ dixit Ange. in. l. si vacantia. C. de bo. vacã. lib. x. ꝙ stãte statuto ꝙ nõ possit cõfici instrm: nisi scribatur per notarium matriculatũ: ⁊ quis conficiat testamẽtum tempore pestis: quo tpe nullus reperiatur notarius matriculatus valebit testm rogatuʒ notario non matriculato ꝗuis Alex. in. l. fin. C. de testa. dicat hoc non esse verũ. Ad idẽ facit illa opinio que se hʒ ꝙ valet testm conditum tpe pestis etiã in ciuitate cũ minore numero vij. testium. de qua per Bald. ⁊ doc. in. d. l. fi. C. de testa. que videt equior lʒ casus sit disputabilis: qδ procedit qñ integer numerus haberi non põt. ⁊ de hoc ↄstat saltẽ ex assertiõe notarij: vt per Bar. in. l. conficiunt. §. codicilli. ff. de iure codi. Et ptʒ ex tex. in. d. l. fi. vbi iste passus late examinatur ita vt parũ addi possit: pro qua opiniõe sepe ↄsului. Et maxĩe procedit in officialibus qui remãserunt in ciuitate tpe pestis sm Alexan. ⁊ moder. in. d. l. fi. Argumento eius qδ dixĩmus de militibus pro repub. militãtibus quoꝝ testamẽta valent cum minori numero. vij. testiũ dum sunt in actu bellãdi: ⁊ in expeditione seu castris. l. j. ⁊ l. qδ constitutũ. ac. l. lucius. ff. de mili. testa. ⁊ l. milites. C. eo. ⁊ §. illis. institu. eo. qδ iura extẽdũt etiam ad nõ milites in actu bellandi: seu in expeditiõe decedentes. l. fi. ff. de testa. mili. ⁊ l. j. ff. de bo. pos. ex test. mil. Et ad romipetas tanꝗ pro deo militantes: vt per Ang. in auc. omnes peregrini. C. cõmu. de suc. ⁊ solet notari in. d. l. fi. C. de testa. vbi dñs meus in penul. col.

¶ Aliud est exẽplũ quando nõ adest in loco habilitas solẽnitatis adhibende vel requisita non possunt repiri: ptʒ qñ aliquid est cum alicuius licentia: presentia vel consilio faciendum: vt in. d. l. fi. C. de testa. vbi rusticis existẽtibus ⁊ degentibus ruri remittitur solẽnitas numeri testiũ in eoꝝ testamẽtis ruri factis si numerus septem ĩ testõ reqsitus ibi nõ adsit nec inueniatur ita ꝙ sufficiant qnqʒ: esto ꝙ hẽri possent sex ⁊ non vltra sm cõmunem sniam ibi traditam: eo qꝛ in testamẽtis ⁊ vltimis volũtatibꝰ: vel sufficiunt duo aut tres vel qnqʒ aut septẽ ⁊c. vt ibi per doc. ⁊ Pau. de ca. Non tñ hoc est passim intelligendum in quocũqʒ non valente habere ipsum numerum reqsitum: vt notatur in. d. l. fi. ⁊ ĩ. dicetur.

¶ Aliud exemplum si statutũ mandet infra mensem instrumenta insinuari: qꝛ intelligitur si iudex fuerit pñs itaqꝫ si sit absens omissio insinuationis non vitiet actum sm Barto. in auc. ei qui. in. j. colum. C. de tẽpo. ap. cum cõcor. que forte adducam in tractatu de legibus: cõstitutionibus: decretis: statutis: ⁊ consuetudinibus in articulo de transgressoribus legum: statutoꝝ ⁊c. tãgẽdo an ĩpeditus ĩncuset a trãsgressiõe.

¶ Et stante statuto ꝙ minor vel mulier non possit contrahere sine consensu duorum propinquoꝝ intelligitur si repiatur vel sit in loco: vel si sint habiles ⁊ idonei: vt qꝛ nõ sint furiosi vel minores ⁊c. nã ʒ si sint absentes vel inhabiles poterit iudex alias personas loco absentium vel inhabilium subrogare: et eo modo valebit cõtractus sm Barto. Bald. ⁊ docto. in. l. transactionem. C. de transac. ⁊ Bal. in. l. cum sententiam. in fine cõmen. C. de senten. ⁊ in. l. j. circa principium cõmen. vbi etiam Pau. de castro. C. vnde vir ⁊ vxor. ⁊ Bal. ⁊ Ange. in l. cum heres. ff. de acquirẽ. hereditate. ⁊ Bal. in. l. si furiosi. versicu. ⁊ facit ista lex ad statutum. C. de nup. Bald. Ange. Fulgo. ⁊ Alexan. in. l. turpia. §. fi titie. ff. de legatis. j. ⁊ Ange. are. in. §. consequens. institu. de suspe. tuto. Deberẽt tamen isti ꝑpinqui si essent de proximo redituri expectari: nec tunc sufficeret iudicis auctoritas seu alioꝝ subrogatio per iudicem facta sm Bald. in. l. quotiens. x. questione. in lectu. antiqua. C. de fideicõmis. ⁊ Pau. de castro in. l. cũ antiqtas. C. de testa. ⁊ Angel. are. in dicto. §. consequens. de quo per Bal. in. c. j. colum. fi. de consu. re. feu. ⁊ in. l. j. colum. fi. C. qui admit. ⁊ late habetur per docto. vbi latissime Feli. in ca. ex parte. de transac. examinantes: an ⁊ quando is cum cuius cõsilio aliquid fieri mandatur si sit absens sit expectandus sine breui reuersurus: siue non: ⁊ an eius successor eo mortuo sit requirendus ⁊ expectandus: ⁊ eo casu quo non est p̃sens nec expectandus: vt quia periculuʒ sit in mora vel subsit difficultas: vel aliter eiꝰ vicarius: vel persona eius loco dimissa sint requirendi. Et an requisitio consilij sit de iure solemnitate ne sequenda: ⁊ quid sm Feli. ibi in fine cõmen. erit si aliquid fieri mandatur cum alicuius conscientia: ⁊ de materia cõsilij requirendi Barto. in. l. j. §. si plures. de exer. ⁊ Feli. vbi. ĩ. ⁊ in. c. si pro debilitate. de offi. delega. ⁊ ibi multa alia ad propositum dicit in materia huius statuti. Et multa copiosissime collegit Firmi. in reper. in verbo statuta de ↄtractibus. versicu. lvij. incipi. statutum ꝙ mulier. vbi post Bal. l quodã ↄsil. incipien. qꝛ verba statuti qδ non inueni dicit stante predicto statuto nõ esse reqrendũ ↄsensum exhãniti propinq tãꝗ inhabilis: ⁊ idem est dicendũ de excõicato. Et ꝑpterea volens impugnare talem contractum tanꝗ factum sine presentia propinquorum probare debet ꝙ aderãt habiles in loco sm Pau. de ca. in. l. si tertius. vbi Alexã. in apostil. ff. de aqua plu. arcen. de quo. ĩ. de probatione forme. Et quia dixi ĩ. ꝙ minor propinquus nõ est de habilibus ad prestandũ cõsensum: temperatur nisi sint discreti: vt per Bal. in. l. in cõiunctione. in. fi. C. de nup. dicens ꝙ pupilli nullo modo sunt habiles: ⁊ femine etiam non sunt habiles ad consentiendũ sm Bald. in dicta. l. prima. vlti. colum. C. qui admit. ⁊ in. l. ꝑma C. de legi. tu. ⁊ Alexan. in. l. secunda. §. voluntate. in tertia columna. ff. soluto matrimo. Et generaliter vltra predicta ꝙ intelligatur de habilibus ad consentiendum vltra predicta. Notat Ange. in. l. finali. C. de verborum signi. ⁊ Alex. ↄsi. lxij. incipiente visa facti narratiõe secũdo volumi. ⁊ in dicta. l. si tertius. in apostillis post Barto. Et vbi pupillus non habet tutorem cũ cuius auctoritate possit bo. possessionem petere vel hereditatẽ adire Iudex ex certa scientia supplet. l. bonorum. la. ij. vbi docto. C. qui admit. ⁊ dixi. ĩ. eodẽ xxj. limitatio. Et si minor vel mulier nullos habeãt coniũctos possunt facere contractum sine solemnitate sm Baldũ in. l. j. C. de lega. ⁊ in. l. prĩa. C. vnde vir ⁊ vxor. ⁊ in. l. turpia. ff. de legatis primo. in. §. primo. Bal. in. l. transactionẽ que. C. de trãsactio. ⁊ in. l. in ↄiunctione. C. de nupt. vbi dicit ꝙ si requiritur matris consensus ⁊ sit mortua poterit actus sine alterius consensu celebrari. Et si requirit cõsensum duorũ propinquorum ⁊ non habeat nisi vnum vnus sufficit secũdũ Baldum: Paulum de cast. ⁊ Salice. in dicta. l. j. C. vnde vir ⁊ vxor. vbi Alexan. in tertia colum. cum concor. per eum allegatis post Bartolum in. l. stichum. ff. de legatis primo. ⁊ Balduʒ in dicta. l. in coniunctione. Et si ille cuius consensus requiritur contrahat cum prohibito contrahere sine suo consensu dicendum est: vt per Alexandrum in dicta. l. j. circa tertiam columnam. C. vnde vir ⁊ vx. post Bartolum in. l. prima in principio. prope finem cõmen. ff. de auctorita. tuto. ⁊ Bald. in. l. si furiosi. in fine commenti. C. de nup. ⁊ Roma. in. l. si quis mihi bona. §. si coram. ff. de acquirẽda heredita. Qʒ si statutum requirat cõsensum duorum agnatorum: ⁊ his deficientibus duorum cognatorum sufficiet cõsensus vnius agnati ac vnius cognati si plures non sint sm Bartolum in dicta. l. stichum. secunda columna. ⁊ ibi etiam Bald. ⁊ Ange. ac Alexand. in secunda columna. ff. de legatis. j. ⁊ Bal. in dicta. l. in coniunctione. C. de nupti. An autem intelligatur de ꝑximioribus ordine successiuo: ⁊ ad quos spectat successio: tangit Baldus in. l. fina. C. de verborum significatio. ⁊ Salice. in. l. fina. vbi etiam Alexan. C. de mili. testa. ⁊ Salicetus in dicta. l. prima. C. vnde vir ⁊ vxor. ⁊ in. l. si vidue. C. de nup. ⁊ Bal. ⁊ Alexan. in dicta. l. si tertius. cum Alexan.

in dicta. l.

Tractatus de forma ⁊ solẽnitate.

in dicta.l.si cum dotẽ.§.eo autem tpe.vlti.col.ff.solu.mat.⁊ do.meus Ias.in.d.l.transactionẽ que.C.de transac.in fi.cõmen. Et an veniant maritus ⁊ vxor ⁊ coniuncti per eos.doc. ⁊ Alex.in.d.l.i.C.vñ vir ⁊ vxor.⁊ Bar.in.d.l.fi.C.de ver.signifi. Et fm Bal.in.l.vidue.C.de nup.intelligit de propinquis non suspectis:⁊ q2 verisilr non cõsensuri sint ꝯtrui sortẽ alienationi cũ sperent successionẽ. Insuper prz in.l. iij.C.de inoffi.testa.ꝙ ppter repentinũ casum sustinetur testm̃ minꝰ solemne:q2 ibi matre moriente in puerperio que in testamẽto prius facto posthumum non instituerat:sed filios iam natos.posthumus habetur pro instituto simul cum alijs quasi mater voluerit eum instituere simul cum alijs ⁊ morte preuenta in puerperio non potuerit:⁊ est casus singularis ⁊ specialis qui non trahitur ad consequentias nec ad patrem extenditur qui sit morte preuentus:vt ibi traditur. Quid autẽ de impedimento et ignorantia facti dicẽdum est ꝙ si ipeditur circa tps traditũ pro forma cũ tempus nõ currat ignorãti nec incipiat currere:nisi a die sentẽtie.l.ij.§.biduũ.ff.qñ appel. sit cũ concor.de qbus per Alex.in.l.quidã.C.q admit.⁊ in l.cum filius.§.in hac.vbi late Soci.ff.de ver.obli.⁊ p Feli.i c.ex trãsmissa.circa quartam col.de prescrip.⁊ alijs infinitis: tunc videt taliter impedito per ius succurri per no.in locis predictis:⁊ per Bald.in.c.licet.de suplen. negligen. prela.

¶ Et est aduertendũ q2 filius a matre preteritus quẽ mater ignorat viuere:sed putabat mortuũ habet pro istituto:vt est glo.j.in.l.cũ mater militẽ.ff.de inof.tes.quã sequitur Pau. de ca.in.l.cõmodissime.ff.de lib.⁊ posthu.⁊ Alex.in.l.titiꝰ. in prin.vlti.col.ff.eo.⁊ Pau.de ca.ac do.meus Ias.in.l.iij. C.de inoffi tes.vbi dicunt qd in patre.⁊ est in patre.tex.in.l. fi.ff.de here.instituen.

¶ Circa exẽplum qñ facto hoĩs quis impeditur adhibere solemnitatẽ si istud factum censetur ex absentia satis dcm̃ est in proxime preceden tibus:vel q2 non possit vt ibi. Sz si censet eo ꝙ quis nolit:tunc si is qui nõ vult est is cuius fauore priuato tradita est solẽnitas seu ob eius vtilitatẽ valet actus fz Pa nor.in.c.fi.iij.col.ver.no.ar.de fi.instru.vbi dicit ꝙ omissio forme fundate super priuata vtilitate non vitiat actum nec processum si quominus seruet stat per illũ de cuius vtilitate agitur.per tex.in.d.c.fi.⁊ in.c.fi.de offi.delega. facit regula imputari.cũ ibi notatis.de regu.iur.in.vj.⁊ in.l.fure ciuili. ff.de condi.⁊ demon. Ideo autẽ dixi de forma ad priuatam vtilitatẽ introducta:q2 si esset introducta ob publicã vtilitatem ⁊ staret per alterã partium vel per ambas:puta p hr̃dez quominus solẽnitas testamẽti seruet ⁊ numerus testiũ adhibeatur testm̃ non valebit cũ publico fauore sit hec solẽnitas testõrum principaliter introducta per not. in.l.nemo põt.ff. de leg.j.⁊ sic̃ in pactis:vt ibi notat:⁊ in.l.pacisci.ff.de pact.

¶ Idẽ si is cuius odio est data solẽnitas ipsam remittat:vel si alr̃ cessaret effectus iuris solẽnitatem dantis. Hinc stante statuto ꝙ in ꝯtribus mulierum vel minoꝝ debeat interuenire consensus propinquoꝝ quo casu requiri censet ne decipiatur a secũ cõtrahente dolo vel re ipsa: vt per Bar.⁊ doct.in dicta.l.transactionẽ que.C.de transac.nõ sufficiet ꝙ pars solemnitatẽ remittat per no.per Bar.in.l.ij.C.ne fideius.dot. den.⁊ per Bal.in.l.ij.ix.q.C.de rescin.vendi.qd depẽdet a materia illa quis possit tollere formã. Sz si tertius sit q impediat solẽnitatez adhiberi:puta stãte statuto pdicto ꝙ in ꝯtribus mulierũ vel minoꝝ debeat iteruenire ꝯsensus ppinquorum:⁊ pping nolint ꝯsentire:tunc fm Bar.in.d.l.si ꝯstante. §.eo aũt tpe.cũ quo doc.cõiter trãseũt cũ ꝯcor.de qbus ibi p Alex.in.v.col.ff.so.ma.poterit iudex adiri:q si videat ppinquos sine iusta cã ꝯdicere poterit dare minori vel mulieri licentiã sic ꝯhendi:aut pmittere vt ita ꝯhat:sequtur bald.in.d. c.j.in.ij.col.de ꝯsue.re.feu.⁊ in.l.j.pillũ tex.C.de nup.⁊l.d. l.j.in fi.cõmẽ.C.q admit.⁊ in.d.l.in ꝯiunctiõe.vbi dicit ꝙ poterit tũc per minorem vel mulierem a tali recusatione ppinquoꝝ appellare. Vel fm Bal.in.d.l.vidue.C.de nup.poterit iudex alias psonas idõeas loco recusantiũ subrogare per illũ tex.ad qd est bonus tex.in.d.l.cũ antiqtas.C.de testa.ũ ctis ibi dictis p Pau.de ca.⁊ notatis p Bal.l.d.l.cũ sanaz. in fi.C.de sentẽ.iuctis his q dixi.s.eo.v.⁊ stãte statuto ꝙ minor in pri.⁊ sequr Alex.in.d.§.eo aũt tpe.in.v. col. vbi etiã allat tex.in.§.si vo absint.in aut.de hr̃.⁊ fal. Qd pcedit nisi statutũ in talibus ꝯtibꝰ requireret nedũ ꝯsensum ppiquoꝝ:sz ẽt iudicis decretũ:q2 tũc solus iudex nõ posset supplere defectũ ꝯsensus ppinquoꝝ fm bal.in rub.C.de ꝯhẽ.emp.pe.q.⁊ Alex.in.d.§.eo aũt tpe.v.col.post Sali.in.l. dudũ.C.de ꝯhen.emp.per no.p glo.in.l.fin.in ver.ꝑsona.C.si ppt publi. pensi.⁊ p Bar.in.l.si curatorẽ.post gl.C.de in integ. res. mio. ⁊ dicunt Sali.⁊ Alex.vbi.s.ꝙ cautela est ꝙ adhibeat vnus iudex ad interponendũ decretũ suũ vel ꝯsensum:⁊ alius qui suppleat defectũ ppinquoꝝ sine iusta cã recusantiũ per id qd in simi habet in.l.fi.§.j.C.de iure deli. Sz si aliqui ex ppinqs consentiant ⁊ aliqui nõ:tũc iudex arbitrat an sit iusta cã contrahendi vel ꝯdicendi fm Bal.in.l.j.C.de nup.⁊ in.d.l.j.in fi.cõmen.C.q admit.⁊ Pau.de ca.in.l.j.C. vnde vir ⁊ vxor. est verũ ꝙ aliq simplr tenuerũt ꝙ agnatis sine iusta cã ꝯdicẽtibus põt minor vel mulier ꝯhere fm Paul.de ca. in.d.l.j. C.vnde vir ⁊ vx.⁊ Fra.de capi.liste in.l.j.in fi.C.q admit.per l.si legatario.in fi.ff.de fideicõ.lib.sed tũc nihilominus oporteret cõstare saltẽ ex postfacto de iniustitia recusatiõis. Et si succedens ab intestato ipediat adhiberi solẽnitates i testõ puta ne testes accedãt:tũc q2 dr̃ impedire testm̃ fieri.l. si qs. ff.si qs omis.cã tes.⁊ notat ibi Bar.⁊ in.l.fi.ppe fi.cõmẽ.ac l l.j.ff.eo.est materia totius tituli.ff.⁊.C.si quis aliquẽ testari prohibuerit in qua fit longa distinctio per Bar.in.l.fi.ff.eo. ⁊ Bal.ac doc.in.l.j.C.eo.⁊ supioribus diebus ãno isto cõsului ꝙ cũ mater phibuisset ne notarius ⁊ testes accederẽt ad testm̃ mariti cõficiendũz ne pt q pmo duas tũ filias hẽs eas equalr per anterius testm̃ instituerat:⁊ in scdo testõ volebat filias dotare ⁊ filiũ postea natum ex prima filia hr̃dẽ vniuersalem instituere:qd optime pbatur per testes:⁊ dixi ꝙ in hac existente soluẽdo interesse patiendũ per filium ex prima filia quem testator volebat in scdo testõ instituere mutato pmo testõ ꝙ primũ testm̃ tenebat:alr̃ aũt si non erat soluẽdo ꝙ in subsidiũ scda dispõ que p testes pbabat locũ hr̃e debebat:vt per Bal.vbi.s.qui figurat casum ecõtra in marito phibente vxorem.⁊ per Bar.in.d.l.fi.ff.eo. Et lz in pdictis exẽplis possit pcedere hec limitatio ꝙ valeat actꝰ sine solẽnitate dato impedimẽto:aut ꝙ saltim possit alio modo ipleri:nihilominus tñ regulariter videt dicẽdum ꝯtrium fore verius p.l. casus.vbi Pau.de ca.⁊.l.cũ antiqtas.C.de testa. vbi interueniente casu alicui ex testibus ne possit testõ iteresse est necesse ꝙ alius testis subroget cui tenor totius testamẽti pãdatur: per.l.finalẽ.C.de testa.cum ibi notatis arguendo a speciali dum rustico ⁊ nõ ciui vel alteri remittitur solẽnitas numeri testium in testamẽto quando septẽ haberi non possunt: prout dictum fuit:quia sufficiunt quinq ⁊ tñ ibi nõ sufficiũt duo vel tres testes:exsto ꝙ quinq haberi nõ possent. Et pro hoc facit illa opinio que habet ꝙ tempore pestis:⁊ vbi non posset haberi copia sufficiens testium non valeat testamẽtuz cum minori numero septẽ testium factum quam Alexan.tenet in.d.l.fi.post plures doc.per eũ ⁊ dñm meũ ibi relatos.

Et in predictis exẽplis valet actus: quia in eis tractatur vel de solẽnitate remota accedente actui alr̃ valido ⁊ pfecto vel ad priuatam vtilitatẽ inducta:secus in solẽnitate prima ⁊ ad publicã vtilitatem inducta:⁊ regulr̃ per proxime dicta.

¶ Trigesimoquinto ex limitationibus prime pcedentibus apparet an illud qd dicitur ꝙ legis vinculum vel mãdatum remittitur ex cã iusta vel iustissima habeat locũ in remissiõe solẽnitatis vel forme in quo Bal.in aut.hodie.C.de iudi.vr̃ tenere ꝙ sic aliquo tñ casu dũ dicit ꝙ minores iudices:vt potestates terrarũ recedere nõ possunt a forma legis vel statuti etiã ppter casum emergentẽ:⁊ secus esse in maioribus magistratibus:q quales sint declarant ibi Pau. de ca.⁊ domi. meus Ias. Et est aduertẽdũ q2 bal.ibi loqtur ẽt in iurãte formã seruare.ad qd faciũt que dixit ipse Bal.in rubri.C. q admit.j.qõne.vbi etiã alij:sed veritas patet ex pdictis. Et põt etiam poni exemplum in iudice qui fert sententiam in alio loco qñ maior aut nõ sedẽs ex cã ⁊ alijs modis de qbus supra.

¶ Trigesimosexto fallit regula pdicta vbi ius resistit obseruantie talis solẽnitatis ⁊ forme per ea que dicta sunt late.s. qualis forma dari possit:⁊ in.xxxiij.limitatione. in prin. nisi disponens dicat ꝙ nõ vult actũ alr̃ valere:q2 tunc nõ valz pp expressam voluntatem disponentis:vt dixi in dictis locis.

¶ Trigesimoseptimo fallit i psonis: locis:⁊ casibꝰ ad quos ⁊ q statutũ nõ trahit:⁊ q sub statuto vere vel iterptatiue non cõprehẽdunt:de qbꝰ late dico i artĩ.qs psonas:res: ⁊ quos casus cõprehẽdat dispõ itroducẽs formã ⁊ solemnitatem.

¶ Trigesimooctauo fallit in aliqbus casibꝰ quos tetigi supra eodem circa ampliationes:⁊ in quibus ampliatiões per omnia non procedunt.

¶ Trigesimonono

82

¶ Trigesimonono limitat vbi is qui tradit formã vel solẽnitatẽ facit actũ sine forma vel solẽnitate qꝛ nihilominꝰ actꝰ vꝫ ſm Bal.i.l.j.l.ij.colũ.ibi solutio si ꝯsiliũ ẽ tale.ff.de legi. facit tex.i.l.testator que est.l.fi.in prin.ff.ð leg.ij.ꝛ ibi doc. vbi dicit Bal.ꝙ modus ꝛ forma traditꝰ a testatore future dispositiõis sine clã derogatoria vel alias annullatius nõ viciat dispositionẽ sine illa forma factã.ꝛ est de mã.l.si quis i prin. testamenti.ff.de leg.iij.facit ẽt.l.diui.§.lꝫ ſm vnã lect.ff.de iur.codicil.vbi pꝫ ꝙ si testator dederit certã formã dispositiõi p eũ fiẽde puta ꝙ codicilli vł ab eo reliquẽda dẽant eẽ signata ꝛc.ꝛ nihilominꝰ faciat codicillos seu relicta nõ signata tñ valebũt ex quo nõ fuit apposita clã derogatoria. Silr pꝫ i principe vel statuẽtibꝰ q dederunt certã formã legibꝰ vel statutis ꝯdẽdis qꝛ valet lex vł statutũ ab eis factũ sine forma.l. hũanã vbi Bal.de vtroqꝫ dicit.C.de legi.in qua mã statuti dãtis formã statutis vel reformatõibus fiẽdis ꝛ testatoris verior ꝛ magis cõis opinio est. Qꝛ aut simplr daꝛ forma ꝛ procedit ꝑdcã aut appõit clã derogatoria vł actus ãnullatoria vꝫ ꝙ statutũ vel reformatio alr fcã nõ valeãt vel testm̃ :ꝛ tũc nõ valeãt sine illa forma vel solẽnitate quasi i eis deficiat ꝯsensus pp clãm ãnullatoriã vel derogatoriã nisi ipsis clis euidẽter derogauerint apposita clã non obstante annullatiõe vel derogatiõe vel aliter fcã declaratõe ꝯsensus esto ꝙ talis forma deficiat.l.si qs i prin.cũ ibi notatis.ff.de leg.iij.ꝛ p bar.i rep.l.oẽs populi in.iiij.q.iij.prin.ff.ð iusti.ꝛ iur.ꝛ Bal.i.d. l.humanã cũ ꝯcor.de qbꝰ p Alex.i.l.j.i prin.ij.col.ff.ad leg. fal.ꝛ.d.meũ Jas.in.l.j.vi.col.ff.de legi.Et qꝛ hec mã latius examinaꝛ i articulo qñ cẽseaꝛ solẽnitati vel forme derogatũ latiꝰ me nõ extẽdo ꝛ dixi aliqd.ĩ.eo.in exceptiõibꝰ huius regule quã etiam examinat Fely. late in.c.cum dilecta prima limitatione de rescri.

¶ Quadragesimo gñaliter fallit nisi omittẽs solẽnitatẽ vel formã sit talis qui possit illi derogare qꝛ in dubio vr derogare vt late per Fely.in.c.cũ dilecta.j.limi.de rescri.cuꝰ dicta sunt hic trãsportãda iũctis hijs que dixi i ꝑcedenti fallentia.

¶ Quadragesimoprimo fallit quo ad effectũ variãdi ꝛ mutãdi ꝑsonã electi post factã publicationẽ qꝛ lꝫ forma electõis i subsequẽtibꝰ actibꝰ post publicatõem nõ seruetꝛ non tñ poterũt electores variare ꝛ aliũ eligere vt p Panor.i.c.publicato pe.col.versi.sed dubiũ est de elect.ꝛ Cardi. in cle.j.in princi.in quarto notabili de iurepꝛo.ad qõ faciunt que dixit Alex.in.l.serui electione in prin. pe.q.ff.de leg.j.An ãt ex inobseruãtia forme electionis electores priuenꝛ iure eligẽdi tex.est ꝙ nõ ipso iure lꝫ per sñiam possint priuari in.c.ꝙꝙ ð elect.l.vj.ꝛ notaꝛ in.c.qꝛ pp eod titu.iõ Panor.in.d.c.publicato pe.col.loco preallegato itẽdit loq. de hijs qui ante sñiam priuationis in electione procedebant.

¶ Quando censeatur forma vel solẽnitas remissa aut eis derogatum vel contrauentum vel super eis dispensatum ꝛ qualiter ꝛ in ꝙtum.

Arti: xvij.

In dubio ñ cẽsenꝰ esse forme derogatum.

IN hoc articulo fa-

cio ꝯclusionẽ ꝙ in dubio nõ censenꝰ fuisse forme vel solemnitati derogatum.

De principe rescribẽte.

¶ Hinc principe rescribẽte intelligitur rescriptum vt fiat actus ſuata solẽnitate ꝛ forma iuris cõis.c.causaꝫ que ð rescri. vbi rescriptum principes intelligitur seruato ordine iuris cõmunis quãuis ordo rescripti sit contrarius ordini iuris cõis de quo dixi in articulo quando intelligatur aliquid traditũ pro forma in cõclu.

¶ Et si priceps mãdet ꝓnunciari de veritate iusticia ꝛ iure hoc importat obseruantiam iuris tam cõis ꝙ municipalis Bal. in.l. iusticia.ff.de iusti.ꝛ iur.

¶ Item si princeps mandet iusticiam fieri itelligitur iuris ordine seruato secundum Ange.in.§.exheredatos in aucte. de hẽ.ꝛ fal.ꝛ Bald.in.c.cum venissent de testi. nam testamentum non solemne dr iniustum.l.j.ff.de inin. rupt.glos.ꝛ Pau.de cast.in.l.j.ff. de testa.

¶ Simile si princeps mãdet solui oĩ coactione que iudici vi debitur intelligitur seruata forma iuris secundum Alexan. in.l.missi opinatores in vltimis verbis.C.de ãno. ꝛ tri. li.x

¶ Idem si dicatur de bono ꝛ equo vt dicetur.j. codẽ circa clausulas importare solitas remissionem forme vbi de multis alijs clausulis dicetur.

¶ Et si princeps inhabili ꝯcedat facultatẽ testãdi ꝛ qõ magis est ꝙ libere testari possit nõ intelligitur derogasse solẽnitati iuris cõis qꝛ talis dispẽsatio intelligiꝛ seruatis forma ꝛ solẽnitatibus iuris cõis.l.si qñ in princi.C.de inoffi.testa.ꝛ ſm Bal.in.l.fi.j.colũ.C.de fideicõ.si princeps ꝯcedat alicui licẽtiã testãdi hoc intelligiꝛ ſm consuetudinẽ p nota.l.c.j.§. preterea qd sit inuesti.ideo ſm Bal.ꝛ dñm meũ.l.d.l.si qñ in pri.si papa ꝯcedat mõacho ꝙ possit de bõis pꝛnis testari vel cardinali de bonis de rebus ecclesie quesitis seruare tenebũtur formam iuris cano. Quod limitaꝛ per glo.ꝛ docto.in d.l.si qñ vt non procedat in dispositione facta habili ꝙ libere testari possit qꝛ ne sit frustratoria intelligiꝛ dispensatuꝫ super solẽnitatibus testõrũ vt in.d.l.si qñ per glo. ꝛ docto. de qua mã ẽt per Ang.de are.i.§.si.isti.de testa.mili.de quo dicam latius.j.eo.articu.in clausulis per quas solemnitas solet censeri remissa super clã libere fiat. Dixit tñ Bald.in l.j.in.iij.col.versi.mõ quero in fi.C.quo ꝛ qñ iu. ꝙ rescriptũ delegatoriũ i quo ꝯtineꝛ forma cõis dꝫ intelligi ſm ius cõe. Qꝛ si ꝯtineat formã singlẽm ꝛ mãdatum est loco forme necessarie faciunt tex.ꝛ nota.in.c.causam que de rescrip.

¶ Et idem in statutis qꝛ in dubio non videntur dispensare super solemnitate iuris vel illam tollere. Hinc stante statuto ꝙ contra instrumẽta dotalia nihil possit opponi hoc itelligitur ꝙ ꝯ tenorem instri non possit opponi ita ꝙ de defectu solẽnitatũ instri puta anni dici ꝛ similium bñ poterit opponi ſm Bal.in.l.fi.C.de fal.cau.adie.lega.

Desiatuto vt nõ cẽseaꝛ iuri cõi derogare.

¶ Simile dicẽdum est in statuto simplr aliquid fieri mandãte qꝛ intelligitur seruata forma iuris cõis ideo stante statuto ꝙ ꝯtumax hẽatur pro ꝯfesso intelligiꝛ de ꝯtumace ſm formã iuris hoc est de eo qui fuit citatus tribus citatõibus aut vna peremptoria pro tribus ſm Bal.in.l.pe.vltima col.C.de ꝯsti.pecu.ꝛ ſm Bal.i auctẽ.si oẽs.ij.col.vers.ꝛ hoc facit ad qõnem.C.si vt ab hẽ.se absti.stãte statuto ꝙ a die citationis iudex vsqꝫ ad certũ terminũ sic facere dẽat si non interuẽit citatio sed ꝑñtia ptis. Idẽ operabitur ptis ꝑñtia cũ debita expectatione citati i qõ citatio ſm Bald.post Jaco.butri.ꝛ statuto disponẽte testm̃ inter liberos fieri posse cũ duobus testibus nõ requireꝛ ꝙ sint masculi ꝛ rogati vt per Ang.i.l.nõ pñt.ff.de legi.Et tenẽdo prout alias dixi ſm aliquos ꝙ citatio in iudicijs sit de forma nõ de iusticia vel simplr de sbã facit qꝛ vbi aliquid ẽt pro forma exigiꝛ fieri in iudicio hoc itelligitur citatis hijs quorũ interest ſꝫ Bal.in.l. vt perfectius C.de ãna.exce. Hinc statuto disponente ꝙ testm̃ possit peti i sinuari nisi sit petita cassatio non dꝛ fuisse petita nec exordiũ accepisse nisi parte citata ſm Bald.in.l.fi.§.illud.C.de tempo.ap.ad quod facit quod notat Bal.in.l.testm̃.C.de testa. ꝛ in.l.j.C.qui admit.

¶ Quod procedit nisi alias statutum esset frustratoriuꝫ iuxta ea que dicta sunt in dispẽsatione principis ꝛ ita vult bar. in.l.quarta.§.pretor ait versiculo quero quid si statutum.ff. de dam.infe.iunctis hijs que ibi cõmuniter tenent docto.ꝛ Alexand.ꝛ canon.in.c.causam de dolo ꝛ contu. ex quorum dictis elicitur ꝙ statutum simpliciter mandans si alias esset frustratorium intelligitur mandare non seruata forma iuris cõmunis dummodo ex obseruantia non insurgat magna lesio vel preiudiciuꝫ graue quia potius debemus dicere ꝙ statutum sit frustratorium ꝙ ꝙ ex eo magnum damnum quis patiatur per glo.ꝛ nota.in.l.fi.§.in computatione.C.de iure deli. ꝛ aliquid credo dixisse infra de effectibus forme .xij. ampliatione ideo Bartol.in.d.§.pretor ait versicu. preallegato tertia colum.dicit ꝙ licet de iure cõmuni quis sit citãdus personaliter si potest inueniri ꝛ si non potest sufficiat ci re ad domum vt ibi per eum in principio cõmen. Tamen si statutum dicat ꝙ quis citetur seu citari debeat personaliter vel ad domum hoc intelligetur simpliciter vt possit etiam ad domum citari absque eo ꝙ personaliter perquiratur vt sic addat iuri cõmuni ꝛ quia alias nihil operaretur statutum ar.eius quod notatur in.l.non solum.ff.de rei vendic. ꝛ in.l.tertia.§.si rem.ff.de lega.tertio ꝛ in.l.si quando in principio.ff. de lega.primo ꝛ de hijs dixi plenius articulo quãdo aliquid censeatur traditum pro forma.xv.conclusione in quinta declaratione.Et ad corroborationem predictorum facit secundum Alexã.d.§.pretor ait quarta columma quod

dixit Bald. in. l. ij. vltima colum. C. quomodo ⁊ quando iu. ⁊
in. c. primo de mili. vas. q contu. est ⁊ in. l. non sunt liberi. ff.
de sta. ho. Et si statutum dicat ꝙ quis debeat ter citari non
sufficiet vna citatio peremptoria pro omnibus nec tunc sta-
tutum recipiet interpretationem ⁊ limitationem a iure cõ-
muni quod vult vbi requiritur trina citatio sufficere vnã per
emptoriam pro omnibus. l. contumacia. ff. de re iu. in princ.
l. nonnunq̃. ff. de iudi. ⁊ pro hoc allegat Bald. id quod no-
tat glo. in cle. prima versi. tertio de vi. ⁊ ho. cle. ad quod eti
am faciunt nota. per Joan. an. ⁊ alios in. c. ex tua de cle. non
resi. ⁊ Anto. de bu. in. c. quoniam frequenter. §. si vero vt li.
non conte. ⁊ in. capi. fi. de dila. ⁊ Barto. in. l. ij. ff. de vsucap.
vbi etiam ponit an statutum debeat taliter interpretari ꝙ
addat iuri cõmuni ⁊ per Bald. in Rubrica. C. qui accu. non
pos. ⁊ in. l. fi. de tute. ⁊ in. l. secunda. C. de prescrip. lon. tem.
⁊ si vnum statutum disponat debere adhiberi certam formã
Aliud simpliciter loquens intelligitur salua illa solẽnitate.
Hinc si vnum statutum det formam sententiandi aliud autẽ
dicat ꝙ sententia. j. certum tempus executioni mandetur nõ
obstante aliquo statuto intelligetur de sententia lata serua
ta forma alterius statuti sm Jo. an. in addi. Specu. in titu.
de execu. senten. §. postremo per. l. si prius. ff. de inoffi. test. ⁊
l. in ambiguo. ff. de regu. iur. sequitur Pe. de ancha. in rep.
c. canonum statuta. xiiij. q. prin. secunda charta ipsius q̃nis
alias ⁊. lxuij. colum. versi. hic etiam quero nec secundum eũ
clausula non obstante impedit quominus vnũ statutũ aliud
innuetur aut vnum per aliud suppleatur ad quod allegat ip
se Pe. de ancha. nota. per Bar. in extrauã. ad repri. in ver
bo non obstantibus. item secundum Pe. de ancha. vbi. s.
stante statuto ꝙ minor non possit se obligare sine certa solẽ
nitate ⁊ alio statuto ꝙ contra preceptum iudicis non possit
opponi aliqua exceptio si fiat preceptum contra minorem
qui se obligauit non seruata forma statuti non tenebit prece
ptum quia tale statutum intelligitur secundum aliud ⁊ qa
nullitas causata ex alio statuto reddit preceptum nullũ ut al
legat Jo. an. qui ita tenet in addi. Spec. in titulo de senten.
⁊ his que eam sequitur. §. vt autem: ad quod etiam allegat
ipse Petrus nota. per Bar. in. l. j. ff. quod vi aut clam ⁊ l. c.
statutum in prin. de rescrip. in. vj. Ad idem adducit Pe. de
ancha. loco preallegato decisionem Barto. in. l. j. C. ne li. in
vna ca. ꝙ causa. vbi querit si vno statuto cauetur ꝙ sententia
feratur de consilio ancianorum ⁊ alio statuto caueatur ꝙ sen
tentie statim executioni mandẽtur ⁊ concludit ꝙ nisi appa-
reat de partitione consilij snia non mandabitur executioni.
Et si statutum dicat ꝙ testamenta seruẽtur prout iacent an
videatur remissũ ꝙ possit quoquo relicti titulo relinq̃ Cu.
consi. cexxvi. incip. visa copia testamenti.

Item quero statuto cauetur venetijs ꝙ omnia testamen
ta prout iacẽt ita executioni mãdent an istud statutũ recipiat
interpretationem a iure communi ⁊ hoc intelligatur ita de
mum si sint seruate solennitates iuris ciuilis. breuiter bal.
in. d. l. milites secunda col. C. de testamento mili. tenet ꝙ nõ
sed ꝙ in talibus testamentis idem sit dicendum ꝙ in testa-
mentis militum ⁊ ꝙ fieri debeat illa interpretatio que fit in
testamentis militum qr veneti se reputant ita sapientes ꝙ
nollunt viuere iure cõmuni ideo lege venetorũ attenta erũt
executioni mandanda si consistant secundum quod testamen
ta militum consistere possunt secundum Bal. ibi qui hoc li
mitat nisi elegerint testari secundum ius cõmune lz secũduz
Bal. stulte faciat talis testator: qui imperitus se inuoluit in
eo quod ignorat argumẽto notatorũ in auctẽ. nouo iure. C.
si cer. pet. alias autem infert Bal. non videri solennitatez
remissam puta si essemus in terris in quibus ius cõmune ser
uaretur ad quod faciunt que dixi. s. eod. articulo prima. q.
prima col. de quo statuto seu consuetudine venetorum mul
ta dicuntur per Bal. in. l. non speciali. C. de testa. Et ꝙ in ta
libus testamentis sit faciẽda ea iuris interpretatio que fit a
iure in testamentis militum vult etiam dominus Bapt. de
sancto se. in rep. l. precibus. xi. colum. C. de impu. ⁊ ali. sub.
vbi idem dicit de testamentis dñorum terrarum post Bal.
ibi vltima colum. vt valeant ⁊ fieri possint ac interpretẽtur
secundum quod iura disponunt in testamentis militum quã
do scilicet sunt tales domini qui superiorem non recognos-
scunt vt declarat in proposito Alexand. in. l. centurio in. vi.
colum. versicu. tertio iuxta. ff. de vulg. ⁊ pup. vbi multas alle
gat decisiones docto.

Sic ⁊ in cõmissione iudicis quia est interpretanda secun
dum formam iuris cõmunis ⁊ ne videatur iuris cõmunis so-
lennitati derogare vt dixit Barto. in. d. l. quarta. §. pretor
ait versicu. sed quid si iudex secunda colum. ff. de dam. infe.
per. l. si stipulatus. ff. de vsur. ⁊. l. gallus. §. primo cum ibi no
tatis. ff. de libe. ⁊ posth. ⁊. l. si legati serui nõie. ff. de leg. pri-
mo inferens ad iudicem cõmittentem nũcio ꝙ citet aliquẽ
personaliter vel ad domum qr intelligitur secundum formã
iuris hoc est ad domum si personaliter non inueniatur. Et ꝙ
nuncius debeat primo perquirere personam qua non inuen
ta citare ad domum ⁊ ita referre: subiungens ꝙ simplex re
latio nuncij non sufficeret sed ꝙ debet referre se perquisiuisse
se personam ⁊ qr non inuenit citasse ad domum quia lz pre-
sumatur j pro verbis iudicis quatenus natura verbor̃ ẽ apta
comprehendere non sic est in verbis nuncij sicut dicimus in
teste. l. j. C. de vsur. ⁊ quod notatur in. l. sciendum. ff. de ver.
obliga. nisi secundum Alexan. ⁊ cõmuniter docto. in. d. §. p
tor ait nuncius referat se citasse secundum cõmissionem vel
prout habuit in mandatis.

De iudice ⁊ iudicalibus.

Et sic executio non presumitur facta sm formam iuris cõ
munis nisi aliter appareat ꝙ huius Maria. in tract. cita. in. xx.
articulo tertia questione dicat ꝙ simpliciter citatus intelli-
gitur citatus sm formã statuti de quo latius dicetur. j. de
probatione ⁊ presumptione forme. Facit ad predicta quod
per multa exempla tradit Fely. in. c. cum. M. ferrariẽsis in
tertia ⁊ quarta col. de consti. ꝙ in dubio quis videatur mã
dare vel rogare vt actus fiat in forma consueta. Hinc si statu
tum vel consuetudo prestent certum modum exigendi debi
tores cõis. Et quis mãdet exequi omni occasiõe de qua exe
cutori videbitur expedire per hoc non vr mãdare nisi iuxta
formam statuti vel consuetudinis sm Bal. in. l. j. C. si ꝓpter
publi. pensi. Et sindicus qui tenetur denũciare sibi protesta
ta intelligitur de sibi idonee ⁊ sm iuris formam seu disposi-
tionem protestatis sm Bal. in. l. si quis nollentem. C. de ne.
ge. ita ꝙ non teneatur denunciare si quis dixisset sindico i cõ
fuso denuncio tibi omnia damna mihi illata.

Sñale sit i̇terptatõ vt qs velit forma iuris cõmũis fuari.

Sic ⁊ in promissione: naz promittens aliquid facere intel
ligitur promisisse solenniter facere vt p Bal. in. l. si qua cir-
ca mediũ cõmen. C. ad tertul. cum cõcor. de quibus p Alex.
in. l. huiusmodi in prin. in si. cõm. ff. de lèg. j. ⁊ dico de effecti
bus forme omisse circa primũ effectũ quẽ examio p vltimo.

Et tãdẽ hec ꝯclusio ꝙ dispositio interpretãda ⁊ i dubio i
tell igẽda sit vt qs velit dẽre fieri actũ sm formã iuris cõis in
tãtũ ꝓcedit ꝙ verba sint i̇ppriãda vt ꝯueniãt forme tradi-
te a iure cõi vt pz ex notatis p Bar. i. l. miles. §. decẽ vbi alij
maxime Alexand. ff. de re iudi. uicta. l. paulus la secunda. ff.
eo. titulo.

Hinc pr relinquẽs filio pro falcidia itelligit ac cẽsẽt p le-
gitima relinquere qr est ex forma iuris cõis vt dixi multiões
s. eo. libro marie i articulo ex qb' ꝯsistat formam. in. xliij. versi.
vbi tractio qñ vba sunt de forma an errõea expssio viciet de
quo ẽt p Alex. i. l. i. i prin. ff. ad leg. fal. ⁊ p. d. meũ Jas. rep.
auc. nouissima in primis collis. C. de inoffi. testa.

De testatori

Ubi aũt ꝓuisio hois exorbitat a forma iuris cõis tũc si ẽ
talis hõ q possit derogare forme legis vt princeps forñda erit
forma hois ⁊ intelligetur forme vel solẽnitati legis derogatũ
vt ꝓbatũ fuit. s. qñ aliqd censeatur traditũ p forma. xv. ꝯclu.
in quinta declaratiõe iuctis his que dicta fuerũt ibidẽ i. xiij.
declaratione ac ẽt in p̃sẽti limitãdo ⁊ declarando vt ibi pp. c.
cũm que de rescri. qỏ vr velle vt rescriptũ principis ponens
ordinẽ ꝯtrũ iuri cõi dẽat reduci ad formã ⁊ ordinẽ iuris cõis
put ẽt dixi in eo. artic. xij. conclu. in si. versic. vltimo fallit.
⁊ ita tenuit Bal. i. l. cessante ꝓpe si. cõmẽ. C. quõ ⁊ qñ iu. vbi
dixit ꝙ forma statuti ẽ seruãda ad vnguẽ qr recessum est a iu
re cõi ⁊ qr ptãs iurat seruare statuta. Et hoc ẽt procedit ⁊ tã
to magis in statutis que vt aliquid operentur qñ alias nihil
possent operari sunt in forma sua ⁊ ordine intelligẽda vt de-
rogent forme iuris cõmunis vel solẽnitatibus si verba hoc
sonent vel patiantur vt dictum fuit in antedicta. xv. conclu.
in. d. quinta declaratione ⁊ patet ex predictis ideo sm Bal.
in autẽ. qui semel pen. col. versi. ⁊ ideo statuta. C. quõ ⁊ quan
do iudex quando est data forma iudici per statutum exorbi-
tans a iure cõmuni est seruanda allegat nota. per Dy. in. c. i
dultum de regu. iur. in. vj. ex quo infert ad statutum requi-
rens tres citationes vt non sufficiat vna tribus ⁊ idem vult
Bal. in. l. cessante vltimo colum. C. eo. quõ ⁊ quãdo iu. quia
ex quo

De ꝓuisiõe hois a iure cõi exorbitãte.

ex quo recessum est a iure cōi oportet vt forma statuti serue tur ⁊ quia potestas iurat seruare statuta hoc est formam sta tutorum vt ibi per eum cum concor. allegatis per Alex. in l. quarta. §. pretor ait quarta col. ff. de dam. infe.

¶ Et ex predictis determinatur illa questio ꝙ stante statu to ꝙ pater possit relinquere quartam partem filio pro legi tima sufficiat quoquo relicti titulo relinquere put volebat Bald. in l. maximum vicium. C. de li. preter. ⁊ Paul. de ca stro in l. si. §. in computatione. C. de iure deli. sub eo pretex tu ꝙ statutum exorbitans a iure cōmuni non sit interpretan dum secundum ius cōmune cuius contrarium tenet in ipso casu Ro. in l. si quis priore. ff. ad trebel. ⁊ Alexand. in l. in ter ceteras vltima colum. ff. de libe. ⁊ posthu. post nota. per Calde. consilio. xxxij. sub Rubrica. de test. vbi voluit ꝙ in le gitima ampliata per statutum debeāt seruari omnia dispo sita a iure communi ⁊ per Imol. in l. si vero. §. de viro in pri mo membro principali in materia extensionis vbi voluit ꝙ quantumcunqꝫ statutum veniat ad correctionem iuris com munis nihilominus tamen recipiat modificationem a iu re communi vt ibi latius ⁊ ita etiam transit dominus meus Iaso. in rep. auctenti. nouissima. viij. colum. versiculo quar to fallit. C. de inoffi. testa. Ea enim que sunt de forma regu lantur secundum generales vel speciales regulas ⁊ prouisio nes iuris communis iuxta materiam subiectam vt dixi supra eodem versicu. Item quero statuto cauetur ⁊ colligitur ex notatis per Bal. in l. prima. C. qui admit. ⁊ doct. in l. si quā do in principio. C. de inoffi. testa. ⁊ late patet ex hijs que di cta sunt in articulo de potētia ⁊ effectibus forme in vltimo effectu forme non seruate in illationibus ⁊ que dicentur in articulo de implemento forme ⁊ in alijs articulis subseque tibus. Facit quia statutum remittens insinuationem in testa mentis intelligitur ꝙ alias sint solemnia secundum Bald. in l. cum lex. C. de epi. ⁊ cle.

Alleuiatio forme iuris cōis nō tollit qn fōma iuris cōmūis possit seruari

¶ Sed hic est aduertendum ꝙ alleuiatio solemnitatis for te a statuto vel iure communi in speciali casu inducte non ex cludit quominus quis possit seruare maiorem formam ⁊ pin guiorem vt videmus in testamento militis. l. secunda ⁊ ter tia. ff. de testamen. mili. quia non obstante priuilegio remis sionis potest testari iure communi sic ⁊ in testamento patris inter liberos. l. hac consultissima. §. ex imperfecto. C. de te stamen. sic ⁊ in paganis quia possunt testari per nuncupatio nem cum minori solemnitate ⁊ in scriptis cum maiore dicta l. hac consultissima in principio iuncto. §. per nuncupationē vbi Cyn. in prima questione tangit an si quis non adhibeat omnes solemnitates testamēti in scriptis ⁊ nihilominus ad sint solemnitates testamenti nuncupatiui ⁊ vltra possit va lere vt testamentū in scriptis ⁊ concludit ꝙ sic. An autem in dubio quis videatur velle secūdum antiquam solemnitatem an secundum nouam actum facere est tex. in dicta. l. tertia. ff. de mili. te. vbi dicitur ꝙ miles in dubio presumitur velle te stari de iure communi ⁊ de hoc est dicendum infra de imple mento ⁊ obseruantia forme. Per predicta dixit Bal. in cō silio .cccclxxx. quarto volumine secundum penultimā im pressionem ꝙ si statutum disponat valere testamenta coram quattuor testibus ⁊ sacerdote non derogat quin si fiat cum vij. testibus valeat. vult Mari. consilio. xxxvij. incipien. cir ca predictam prima colum. dicens ꝙ quando in conducta communis est statutum ꝙ fiat per quattuor sapientes con cordes non viciatur actus si vltra quattuor adsit alius etiam qui sit inhabilis vel discordans de quo etiam dico hoc eo. libro maxime in articulo de potentia ⁊ effectibus forme.

¶ Et quia solet dubitari de aliquibus clausulis ⁊ verbis an ex eis censeatur forme ac solemnitati iuris derogari.

De cl'is im portātibus remissionem forme vel ō qb' ē dubiū an importent

De cl'a omni sbalitate ptermisse.

¶ Quero an per ista verba ab habente potestatem dero gandi forme seu solēnitati prolata. procedatur vel fiat actus omni substantialitate pretermissa videatur remissa omnis forma ⁊ que seu qualis Bal. in Rubrica. extra de offi. indi. viij. columna versiculo quero quid si statutum quem refert ⁊ sequitur Fely. in capitulo cum dilecta nona columna versi culo sextum signum infin. versic. dixit ꝙ non poterit ex hoc postponi id quod ex forma debet precedere puta ꝙ testis pri mo deponat postea iuret de quo latius supra quando censea tur traditum aliquid pro forma in. xv. conclusione.

¶ Nec per istam clausulam intelligitur sublata forma essen tialis idest que dat esse rei iuxta nota. in l. si quando in prin cipio. C. de inoffi. testamen. ⁊ notaui supra quis possit tolle re formam quia hoc esset tollere ipsam rem distinguendo ta men an actus habeat ciuili iure certum esse ⁊ naturali vel gentium habeat esse seu essentiam sub alia forma prout vi demus in testamento quod ciuili iure capit essentiam ab he redis institutione. §. ante heredis institu. de lega. cum con cordantijs ⁊ de iure gentium ⁊ ante talem iuris ciuilis pro missionem subsistebat testamentum sine tali forma essentia li ab institutione procedente vt declarat Bartol. in rep. l. prime in vltima colum. versi. quarto quero. C. de sac. san. eccl. vbi dicit ꝙ testamentum sine heredis institutione ⁊ sine for ma tradita a iure ciuili confectum in casibus in quibus est dispensatum ne ipsa forma necessario seruetur vt in testamē to ad pias causas dicitur large testamentum ⁊ proprie dici tur vltima voluntas non testamentum vt ibi per eum iun ctis notatis in auctenti. si qua mulier. C. eodem titulo de sa cro sanctis eccle. ⁊ in. §. illud in auctenti. de mona. ⁊ in l. hac consultissima. §. si quis autem. C. de testamen. Et patet in te stamento militis cui est remissa solemnitas ⁊ forma testan di a iure ciuili tradita si in expeditione testetur ⁊ cui conse quenter dicuntur remisse solemnitates testandi tam essen tiales vt heredis institutio ꝙ̄ solemnizantes vt declarant Bartol. in l. neque deportati in principio. ff. de mili. test. ⁊ Bald. in l. milites. C. eodem titulo: nam si forma essentia lis non censeatur remissa non valeret testamentum sine he redis institutione. vnde dicendum est ꝙ remissa alicui sub stantialitate vel solemnitate non videatur remissa forma es sentialis quando actus nullo iure vel modo potest sine tali forma subsistere vt patet in exemplis traditis supra quis po sit tollere formam vel quando remittentis potestas se non extendebat ad remittendum formam essentialem a iure tra ditam ⁊ ideo Bartol. in extrauagan. ad repri. in verbo sine figura in principio dicit ꝙ vbi a lege vel rescripto mādatur procedi sine figura iudicij ordo iudicij a iure ciuili traditus ac forma eius videntur remissa ita ꝙ solum sit procedendum secundum quod ante ius ciuile hoc est de iure naturali vel gentium procedebatur ⁊ non obstare si dicatur ꝙ substantiali bus remotis non subsistat res aliqua nec iudicium. l. obliga tionum substantia. ff. de actio. ⁊ obligatio. quia hoc casu sub sistit iudicium vt extraordinarium cum solum tollantur sub stantialia iudicij a iure ciuili inducta non autem naturalia seu a iure gentium naturali ratione inducta. Et clausula sine strepitu non tollit preposterationem de qua in l. vt de bitum. C. de hi. act. secundum practicum papi. super libello in actione reali in clausula sine strepitu de qua clausula infra proxime latius dicetur.

Cl'a iuris ordie silato.

¶ Ex hijs patet ꝙ si relaxetur ordo iudicij vt quia princeps vel statutum mandent procedi ordine iuris non seruato per inde sit ac si mandetur procedi sine figura iudicij de qua in fra dicentur in verbo nunc sequenti ⁊ in verbo iuris ordi ne seruato vel non seruato. Et si lege vel rescripto man detur procedi sine figura iudicij remittuntur concernentia ordinem iudicij de iure ciuili vt proxime dixi ea videlicet que solē nitatem respiciunt siue sint actus qui respiciunt iudicem si ue partes vel earum alteram non tamen illa que instruunt vel decidunt causam vt sunt probationes ⁊ legitime defen siones clemen. sepe in principio ⁊. §. non sic tamen cum glo. in verbo defensiones in si. de verborum significa. remittunt igitur libelli solemnitas ac productio ⁊ litis contestatio. vt ibi que alias in iudicijs exiguntur aucten. offerat. C. de litis contesta. ⁊ glo. in l. prolatam. C. de iudi. ⁊ alia de quibus ha betur in dicta clemen. sepe in principio ⁊. §. si. ⁊ per Barto. in extrauagan. ad repri. in verbo sine figura vbi late traditur que sint illa que ex ea remouentur ⁊ que non. ista enim verba sine figura importat ac si diceretur sine forma vt per Bar. in. d. verbo sine figura in principio ⁊ dixi supra ex quibus cō sistat forma versiculo. xlix. quod facit ad statuta. Et si que ali quibus casibus mandant procedi sine forma cause vt idem sit ac si diceretur sine figura iudicij.

Cl'a sine figura iudicij

Cl'a nō obstāte vlla iuris solenitate

¶ Et simile est de clausula vel si dicatur non obstante vlla iuris solemnitate quia tollit solemnitates iuris ciuilis ⁊ re ducit nos ad merum ius gentium secundum quod gentes vi uebant ante ius ciuile ⁊ prout tunc vtebantur ⁊ sufficient duo testes vbi alias plures requiruntur secundum Bar. in l. j. ⁊ in l. neqꝫ deportati in princip. ff. de testa. mili. qui vtrobiqꝫ ex hoc infert ad statuta disponentia aliquem actum vale re non obstante vlla iuris solemnitate vt solemnitates iuris

ciuilis videantur remissa puta forma testamenti in testamen
to militis vt in dictis.ll.⁊.l.milites.C.eo.vbi Bal.post bar.
in.d.l.neq̧ deportati in prin.dicit ꝙ milites qui possunt te-
stari omni solemnitate iuris omissa vȝ dũ sunt in expeditiõe
dicuntur dispensati circa formam ⁊ solemnitatem in nouem
que enumerantur per Bar.in.d.l.neq̧ deportati ⁊ Bal.in
d.l.milites vbi late Alex.idem vult Bar.in.l.si filiusfa.pri
ma col.ff.de dona.⁊ Panor.in.c.dilecti in secunda colũ.de
iudiciis ⁊ in dictis locis tradunt docto.que solemnitates in
telligantur remisse per talem prouisionem in iudiciis: nam
non exigitur libellus nec ꝙ in scriptis fiat petitio iuxta auc.
offeratur.C.de litis conte.sed sufficit, qualis qualis petitio
vt per Bar.in extraua.ad rep.in verbo sine figura ⁊ est tex.
in.d.cle.sepe.§.nos autem ⁊ ibi docto.in.§.fi. idem secũdũ
Bar.i.d.l.si filiusfa.⁊ Panor.i.d.c.dilecti stante statuto ꝙ
potestas nullam iuris solemnitatem teneatur obseruare tol
litur omnis solemnitas de iure ciuili inducta ⁊ ea que sunt
de iure naturali vel gentium remanent ex quo infert Bart.
ibi ⁊ l.l.i.ff.de mili.tes.⁊ Panor.vbi.s.ꝙ talis potestas po
terit procedere tempore feriato quia solemnitas feriarũ po
test per legem tolli.l.prouinciarum.C.de feri.quod an pro-
cedat in feriis inductis ob honorem dei Bar.vbi.s.dixit ꝙ
sic sed contrarium tenent Pe.de ancha.Jo.de li.Joan.de
Jmol.⁊ docto.in cle.sepe.§.fi.alias que omnia ⁊ in princi.
cle.de verbo.signi.⁊ Bar.in.d.extrauan.ad repri.in verbo
sine figura ⁊ est verior ⁊ cõmũis opinio de qua habetur per
docto.in.l.j.in prin.ff.de feri.Jteȝ virtute talis clausule po
terit iudex in predicto casu ⁊ similibus examiare testes sine
iuramento secundum Bartol.in.d.l.filiusfa.quia solẽnitas
iuramenti testis est inducta a iure ciuili ⁊ potest pacto remit
ti ⁊ lege per nota.in.l.prima circa principium.ff.de feri.sm
Bar.vbi.s.⁊ patet in.l.iurisiurandi.C.de testi.⁊ cũ hac opi-
nione late transit Alex.l.l.milites.C.de testa.⁊ plures scri-
bentes ac do.meus Jas.in.d.l.j.in princi.ff.de feri.cuius cõ
trarium dicit Bar.in.d.extraua.ad rep.in verbo sine figura
quia hoc tendit ad cognitionem veritatis ⁊ suspitionem te-
stis tollendam: cum propter iuramentum magis testi credat
quod fuit tempore moysi inductũ vt exodi.c.xxij.⁊.c.⁊ si xp̃s
de iurein.ita vt naturalis ratio ⁊ ius diuinum ac gentiũ nõ
tantum ciuile hoc iuramentum prestari exigat prout etiam
dr̃ de iuramento partis ⁊ calumnie vt prestari debeat vbi p
ceditur sine figura iudicij vel solemnitate iudiciorum remis
sa vt per Bart. in.d.verbo.sine figura ⁊ latius habetur in
d.cle.sepe de hijs omnibus ⁊ hec sunt de mente Alex.in.d.
l.j.in prin.ff.de feri.⁊ sm Barto.in.d.verbo sine figura ac
docto.in.d.cle.sepe loco preallegato tale iuramentũ ẽ par
te presente vel citata prestandum ne alias parti tollatur de
fensio contra naturalem equitatem ⁊ iusticiam iuxta nota.in
l.vt vim.ff.de iusti.⁊ iu.⁊ in.l.pactum.ff.de pactis ⁊ in cle.
pastoralis.§.ceterum de re iudi.⁊ notat Bartol.in.d.verbo
sine figura ⁊ in.d.l.filiusfa.⁊ plene docto.in.d.cle.sepe hoc
inducentes ad multas questiones ⁊ maxime ad citatiões vt
non possint dici sublate cum ex earuȝ omissione defensio tol
leretur.Et ne possit iudex testes parte absente iurare quia
hoc esset tollere defensionem.Et citatio ad iudicium vel ad
respondendum petitioni partis non tollitur quia esset tolle
re defensionem vt per Bart.in extraua.ad rep.in.d.verbo
sine figura ⁊ docto.in.d.cle.sepe.§.que omnia ⁊ est text.ibi
in versicu.citationem ⁊ patet in cle.pastoralis de re iudi.cũ
⁊ deus in priuatione primi parentis de paradiso inceperit
a citatione dicens Adam vbi es.Et vbi sunt tales clausule ĩ
iudicijs non concluditur in causa quia est solẽnitas iuris ci-
uilis vt est tex.in.d cle.sepe ⁊ vult Bart. in.d.verbo sine fi-
gura ⁊ cano.in.d.cle.sepe vbi do.Geor.nata cõciuis asten-
sis in sua repe.§.que omnia ⁊ Alexan.consi.lxxiiij. quarto
volumi. ⁊ patet tertio regum .c. tertio in illa sententia la-
ta per salomonem cuius verba sunt transportata in.c.affer-
te de presumpt.Nec necessario sunt seruãde in prolatiõe sen
tentie solemnitates iuris ciuilis puta ꝙ feratur sententia iu
dice sedente ꝓ tribunali iuxta.l.j.⁊.ij.C.de senten.ex peri.
te.⁊.c.pen.de re iudi.in.vj.vt est tex.in.d.cleñ.sepe.§.sen-
tentiam vbi Pe.de ancha.Jo.de li.Jmol.⁊ scribentes ita
tenent ⁊ Bart.in.d.verbo sine figura.Et lȝ ꝙ sententia fe-
ratur in scriptis sit de solemnitate iuris ciuilis.d.l.ij.⁊ tex.
in.d.cle.sepe.§.sententiam exigat quando proceditur sine
figura iudicij ꝙ sententia feratur in scriptis tamen hoc ideo

est quia tex.in.d.cle.sepe ita statuit forte vt sententia appa
reat ⁊ sit deliberata ⁊ non subita iuxta.d.l.ij.ita ꝙ hoc pro-
cedat ⁊ seruandum sit in foro ecclesiastico propter prouisio-
nem.d.cle.ita statuentis: ⁊ secus sit in foro cesaris ⁊ seculari ĩ
quo vbi contingeret procedi sine forma iudicij vel omissa iu
ris solemnitate non esset necesse sententiam in scriptis ꝓfer
re sm Bart.in.d.verbo sine figura prope fi.⁊ Jmol.⁊ doct.
in.d.§.sentẽtiam alias in.§.que omnia cum de iure antiquo
sm eos non esset necesse sn̄iam in scriptis ferri vt patet in di
cto exẽplo salomonis lȝ bene foret ⁊ adhuc sit vbi potest ta-
lis solemnitas omitti conueniens ꝙ ipsa sententia verbo la
ta in scriptis redigatur vt possit probari: cum alias soli asser
tioni iudicis non crederetur nisi esset Papa vel Jmpator
c.quoniaȝ contra de proba.⁊ cle.prima eo.titul.plus dicunt
Bar.in.d.verbo sine figura ⁊ Pet.de ancha. Joan.de li.
Jmol.⁊ scribentes in.d.§.sententiam alias.§.que omnia ꝙ
vbi proceditur sine figura iudicij seu omissa iuris solemnita
te potest omitti sententia: in tantum ꝙ valeat actus iudicis
iubentis res capi ⁊ distrahi pro debito nulla precedẽte nec
lata sententia exemplo salomonis loco preallegato ⁊ qꝛ ta-
lia ante ius ciuile manu regia expediebantur.l.ij.ff.de orig.
iur.ita vt prolatio sententie sit de solemnitate iuris ciuilis se
cundum eos.Nec obstet predictus modus sit natura execu
tionis magis q̃ȝ condemnationis quo casu actus nõ valet.l.
j.C.de exe.rei iudi.quia ꝙ non valeat est inductuȝ a iure ci
uili vt ibi patet.⁊ ex predictis plus dicunt Bar.vbi.s.⁊ pe.
de ancha.Jo.de ligna.Jmol.⁊ doct.in.d.§.que omnia ali-
as.§.sententiam ꝙ lȝ non valeat de iure ciuili sententia lata
in personam dñi quando procurator est litem contest.l.i.C.
de sen.⁊ inter.tamẽ vbi proceditur sine figura iudicij secus
est qꝛ ista est solẽnitas iuris ciuilis cuȝ possit absenti actio ac
quiri de iure naturali vt habetur in.l.stipulatio ista.§.alte-
ri.ff.de verb.obl.alias.§.si stipulet vbi docto.⁊ Ro.singul
secundo ⁊.xix.Et hac ratione etiam dicunt Bar.⁊ doc.pre
allegati ꝙ valet sententia lata pro absente nõ citato vbi pro
ceditur sine figura iudicii vel obmissa iuris solẽnitate licet se
cus sit vbi seruatis iuris solẽnitatibus debet procedi vt l.l.
furioso cum ibi notatis.ff.de re iudi. ⁊ per doct. in.l.ea que
C.quomodo ⁊ quando iudex ⁊ Bal.in.l.si accusationem.C.
qui accu.non pos.⁊ Panor.in.c.tenor vltima col.de re iud.
lȝ secundum Bar.ibi contra non citatum ad audiendũ sn̄iaȝ
non valeat sententia diffinitiua ⁊ est tex.in.d.cle.sepe.§.sen
tentiam vult Bar.i.d.extraua.ad rep.in verbo super dicto
crimine.Et non est necessaria datio termini ad allegandum
ante sentẽtiã exemplo salamonis tertio regum .c.iij.⁊.d.c.
afferte.

Et quia dictuȝ fuit.s.non tolli per has clausulas nec vbi
sic proceditur inducta de iure naturali vel gentium nec que
naturali ratione proueniunt ex hoc docto.in.d.cle.sepe.§.
que omnia ⁊ Bar.in.d.extraua.ad rep.dicunt nõ tolli legi-
timationem personarum que a naturali equitate ⁊ rõne pro
cedit vt etiam voluit Bart.in.d.verbo sine figura ⁊ in.l.ij.
vbi alij.C.de edi.di.adri.tol.nec ẽt tolluntur probatiões ⁊ te-
stium productio nec consequenter cõpetens dilatio ipsis ac-
cessoria vt patet ex text.in.d.clemen.⁊ ibi notatur in.§.que
omnia ⁊ in.d.clemen.pastoralis ⁊ per Barto.in.d.extraua.
ad rep.quia esset tollere defensionem que est de iure natura
li vt in.d.cle.pastoralis ⁊ in.d.l.vt vim.ff.de iusti.⁊ iur.licet
possint testes non citati examinari etiam ĩ iudicio ordinario
vt per Bar.⁊ Bal.in.l.presbiteri.C.de epi.⁊ cleri.⁊ panor.
in.c.primo de testi.declarando vt ibi licet etiam possit pu-
blicatio testium omitti cum non sit de substantia processus.
secundum magis cõmunem opi.in.d.cle.sepe.§.que omnia
⁊ Bar.Bal.Ange.⁊ cõmuniter docto.in.l.prolatam.C.de
sen.⁊ interlo.omni.iudi.quãuis contrarium teneat Bart.in
d.verbo sine figura.Nec potest quis petere vt a parte sibi in
strumẽta edãtur secundum Barto.in.d.verbo sine figura ⁊
docto.preallegatos in.d.clemen.sepe.§.que omnia qꝛ hoc
est prohibitum non solum naturali equitate sed etiam ciui-
li iure.l.fi.C.de edendo vt ibi latius per eos.Et debent in
tali iudicio in q̃ quo solẽnitas non exigitur dicta testium ni-
hilominus concludere exemplo eius quod dicitur Daniel
xiij.c.de danielle examinante accusatores Susane secundũ
Pet.de ancha.Joan.de ligna.⁊ Jmol.in dicta clemen.se-
pe.§.q̃ oĩa ⁊ facit no.l.l.testiũ.C.de testi.Et secrete debẽt
nihilominus testes ĩ tali iudicio examiari exẽplo danielis vbi
s.⁊ nõ.

§.⁊ nõ.per glo.in.l.si qñ.C.de testi.⁊ p glo.⁊ doc.in.c.venerabili eo.ti.⁊ per Panor.in.c.cum causam el.i.etiaz eo.ti. Et citatio debet precedere libellum talẽ qualem:vt.§.iuxta illud Salomonis.iij.regum.c.preallegato ⁊ doc.i.d.§.que omnia. Et post dicta testificata non debet admitti ad producendum testes propter dolum presumptum ⁊ calũnie exclusionem:⁊ qr aliter facere repugnaret naturali equitati que est ne alter alteri insidietur fm Bar.in.d.extrauag.in verbo sine figura ⁊ Pe.de anch.Jo.de ligna.Imol.⁊ cõmuniter doc.in.d.§.que omnia ⁊ Fran.de are.in.c.constitutus el.ij.de testi.Et admittuntur exceptiones rei iudi.⁊ litis finite:qr naturali equitati conuenit ne bis idem decidat̃ seu iudicetur:vt patet ex tex.in.d.cle.sepe vbi doc.preallegati ⁊ Bar.in.d.verbo sine figura:lz exceptiones que magis differunt ⁊ frustrantur cause veritatem possint repelli fm doc.preallegatos. Et multa alia ⁊ an tunc attendatur instantia tangunt̃ ex tex.⁊ notatis in.d.cle.sepe ⁊ maxime ex collectis ibi per doc.in.d.§.que oia ⁊ p~r Bar.in.d.extrauag.ad repri.in verbo sine figura que videri possunt q̃ simul cum predictis exceptionib⁹ ⁊ questionib⁹ respiciunt tam solẽnitates iudiciorum q̃ȝ iusticiam procedendi ⁊ veritatis cognitionem cum fm Joã.an.ibi super glo.in verbo non exigit ⁊ Bar.in.d.verbo sine figura in prin.circa figurã iudiciorum quedam respiciant magis figuram facti negocij vel cause q̃ȝ iudicij:ita ꝙ possit quisqȝ a seipso discernere figuraz iudicij ab his que respiciunt negocij ⁊ facti seriẽ ⁊ processum. Ipse autem ordo iudiciarius q̃ȝuis per illum ad cognitionem veritatis negocij ⁊ facti deueniamus dicitur de forma:vt per glo.⁊ doc.in.d.l.prolatam.C.de iudi.vbi substãtialia ⁊ formalia iudicij numerantur.Et si dicat̃ in statuto nõ obstante vlla iuris etiã gentium solẽnitate:dũmodo de maleficio legitime constet Bar.in.l.filiusfa.ff.de dona.dicit in probatione ordinem iuris esse seruandum. Et ex predictis apparet de multis que intelligunt̃ remissa vbi proceditur sine figura iudicij vel solẽnitate iuris remissa.Quod inducit̃ per Bar.in.q.l.i.ff.de testa.mili.ad statutum Assisij:quo cauetur ꝙ in maleficijs potestas possit peruenire ad condẽnationem non obstante vlla iuris solẽnitate:dũmodo constet de maleficio:⁊ querit an possit iudex cui cõstat de maleficio cõdẽnare in die veneris sancti ⁊ cõcludit ꝙ sic:qr ferie sunt de iure ciuili. Plus dicit ibi si bene eum intelligo ꝙ iuramentum in testibus eo casu nõ est necessarium cũ hoc sit de iure ciuili.l.testium.C.de testi.Mouetur qr fm eũ in.d.l.i.⁊ in l.neqȝ deportati in prin.ff.de testa.mili.verba nõ obstante vlla iuris solẽnitate reducit nos ad pristina iura naturalia. Sed ex predictis patet esse de iure verius ꝙ ferie in honorem Dei inducte sint nihilominus seruande vt ẽt per Bal.in.l.milites.ij.colũ.C.de testa.mili.vbi loquitur de statuto dante arbitriũ potestati ꝙ non teneatur obseruare legis arbitrium in aliquo.Est verum ꝙ Alex.in.d.l.milites prope fi.cõmen.constituit differentiam:an procedatur sine figura iudicij etiam additis illis verbis simpliciter summarie ⁊ de plano quasi tunc non sint sublate omnes solẽnitates iuris ciuilis cuȝ sententia sit in scriptis ferenda:vt est tex.in.d.cle.sepe.An vero procedatur omissa iuris solẽnitate:⁊ tunc sit omnis solẽnitas sublata.l.i.ff.de testa.mili.sed hec differentia non est vera:⁊ fuit ad cõtrarium Alex.supra respõsum.

Clausula sola facti veritate inspecta.

¶ Et quãdo cõmittitur clausula sola facti veritate inspecta etiã solẽnitates iuris ciuilis vel positiue soluȝ intelliguntur remote ⁊ presertim ordo iudiciarius fm Anto.de but.in.c.dilecti in notabilib⁹ de iudi.⁊ in.c.ij.de iur.cal.vbi dicit ꝙ ista clausula plus importat q̃ȝ clausula summarie ⁊ sine figura iudicij:⁊ Bal.in locis.j.allegandis ac Ro.cõsi.xx.incip.viso puncto ante fi.⁊ in rub.de arbi.Alex.in.l.si ita stipulatus.§.grisogonus in.vij.col.ff.de verb.obli.⁊ notat Alex.cõsi.vi.iij.vol.incip.circa processum cause ⁊c.⁊ Fran.de are.consi.lxxiiij.in.iiij.col.cum concor.de quibus per dñm cõciuem meum.d.Georgiũ natam in sua repe.cle.sepe in.§.non sic tamen.xxiij.col.cum tribus seq.Ad instar eius qd dictum fuit de clausula sine figura iudicij cũ ista censeatur potencior illa. Et tunc iudex cognoscit vt Deus fm Bald.in.l.fi.in pn.C.de iure delibe.⁊ in.c.i.inuestitura de noua for.fidel.Et fm Ro.consi.cccccxcix.incip.in casu proposite cõsultationis:tunc potest iudiciũ incboari ab articulis omissa solẽnitate libelli ⁊ litis contest.Allegat rotam deci.xlij.xxxv.⁊.cccxc.post Jo.mo.in.c.fi.de here.in.vj.⁊ etiã allegat consilium dñi Oldra.de cuius numero nõ memini:⁊ ita transit etiã Fely.in.c.olim vlti.col.de accusa.de qua clausula latius habetur per ipsum dñm conciuem meũ loco preallegato.Et de hac clausula multa ponunt dñi de rota deci.xxxij.incip.qñ cõmittitur in nouis.⁊ per Alex.consi.lxxxvij.⁊.clxxxvij.i.col.ij.volu.⁊.xxxij.iij.col.iiij.vol.⁊ in.l.vinum in fi.ff.si cer.pe.⁊ Fely.in.c.i.iij.colũ.de litis contesta.⁊ dñs meus Jas.in.l.i.in prin.ij.col.ff.de edẽ.⁊ in.l.edita.iiij.col.C.eo.⁊ in.l.certi condictio.§.si nũmos.vj.col.ff.si cer.pe.
Cõtrarium tenent Fran.de are.⁊ Fely.in.c.dilecti filij vos lentes ꝙ ordo substantialis iudiciorum non intelligatur sublatus:de quo etiã per Fely.in.c.canonum statuta pen.charta versi.⁊ si dicatur sola facti veritate inspecta de iudic.sȝ pce.opinio est magis cõmunis:vt in locis pallegatis ⁊ p Ange.in.§.i bonefidei col.fi.insti.de act.

Clausula facti veritate inspecta.

¶ Quid de clausula facti veritate inspecta Fran.de are.⁊ Fely.in.c.dilecti de iudi.post scribentes ibi:⁊ post Ro.cõsi.xx.incipi.viso puncto dicunt ꝙ importat idem ꝙ pure ⁊ simpliciter:de qua clausula.j.proxi.dico per tex.i.d.c.dilecti.

Clausula simpliciter fieri mãdans.

¶ Quid autem sit vbi mandatur simpliciter fieri aut procedi vel pure ⁊ simpliciter doc.in.c.dilecti maxime Ant.de bu.⁊ Panor.tenent ꝙ per ista verba non intelligitur sublatus ordo iudiciarius nec solẽnitas iudiciorum etiã a ciuili iure inducta:lȝ in his que non concernunt solẽnia doc.sint varij:qr Ant.de bu.dicit ꝙ rigor iuris ciuilis in pcedendo videtur remissus:ita vt procedendum sit fm equitatem canonicam seruato tamẽ ordine iudiciario quo ad alia iuxta cle.dispendiosam de iudi.⁊ hoc p tex.in.d.c.dilecti:dñs aũt Panor.ibidem dicit ꝙ hec verba simpliciter vel pure ⁊ simpliciter tollunt subtilitatem perniciosam non ordinem iudiciarium cũ ipsa verba ex pprio significato importent idẽ ꝙ sine plica ⁊ inuolutione ⁊ sine malicia:vt per glo.in verbo simpliciter in cle.sepe de verb.sig.⁊ ordo iudiciarius inuentus est non ad decipiendum ⁊ inuoluendum:sed ad tollenduȝ calũnias ⁊ vt omnis cesset ⁊ coerceatur malicia ⁊ in fauorem publicũ in tantum vt etiã legatus de latere nõ possit cõmittere causam sublato ordine iudiciario:vt dicit glo.in.c.fi.de here.in vi.⁊ partes non possint ipsi ordini ac solẽnitatibus iudiciorum renunciare.c.de causis de offi.deleg.⁊ dictũ fuit de vtroqȝ late.§.quis possit tollere formam.Nec fm Panor.ibi tex.in.c.dilecti intendit ordinẽ iuris ciuilis in foro ecclesiastico tollere:vt patet in prosecutione titulorum de iudicijs de litis contesta.de iuramento calũnie ⁊c.nec vsum actionis vt ipse multipliciter probat:nec eius naturam lȝ bene intendat perniciosam tollere subtilitatem actionis sicut ⁊ aliorũ actuum iudiciariorũ. Ideo tex.in.d.cle.dispendiosam ⁊ in cle.sepe inducunt specialem prouisionem ⁊ in specialib⁹ casibus que non esset necessaria si tolleretur ordo iudiciorum per.c.dilecti de iudi.qui tex.dum dicimus formã canonum esse seruandam ac a sanctis patribus institutam:dato ꝙ ipsum factum ⁊ rei veritas sint pure ⁊ simpliciter inuestiganda:non excludit iuris ciuilis formam nisi quatenus reperitur a canonibus improbata cum iura canonica vbi non est prouisum per ea leges immittentur.c.i.⁊.ij.de op.no.nun.ita ꝙ in forma iudiciorum iuris canonici insit forma iuris ciuilis:nisi quatenus reperitur specifice aliter prouisum.

Causa solẽnitatis.

Habemus ergo concludere ꝙ cum iure canonico sit prouisum ꝙ cause in suo foro pure ⁊ simpliciter ac superstitiosa subtilitate reiecta cognoscantur nõ tollitur forma data iudicijs a iure canonico recepta.d.c.dilecta:⁊ cõsequenter forma iuris ciuilis que a iure canonico non reijcitur ac ordo iudiciorum cum simplicitas etiã sit amica legibus.Et in foro seculari ẽt iudices debeant habere equitatem ante oculos.l.quod si ephesi.ff.de eo qd cer.lo.vñ ista verba prout intelligo presefferunt ꝙ circumstantie ipsarum solẽnitatum iudicialium:prout sunt dilationes circa solẽnitatẽ probatoriam examina testium numerusqȝ eorum ⁊ similia in quibus iudex põt subtilitate quadam vti ⁊ simplicitate ac puritate ac iudicis interrogationes magis simpliciter ⁊ pure q̃ȝ cum subtilitate tractentur.Et si esset lex aut statutum fouens tales subtilitates que veritatem rei euertere possent ꝙ reijciantur p talia verba pure ⁊ simpliciter ⁊c.⁊ marie qr tex.in.d.c.dilecti.Nõ dicit ꝙ velit in foro ecclesiastico reijci solẽnitates iuris ciuilis seu subtilitates eius:vt ibi per Panor.⁊ scribentes Dicere aũt ꝙ tex.in.d.c.dilecti non probat ꝙ vbi sit pure ⁊ simpliciter procedendum sit seruanda forma iuris in procedendo co

dendo eo q illetex.banc obseruantiaꝫ addit vt ibi p Fran.
arc.non platet:q ille tex.probat ꝙ sunt compatibilia pro/
cedi pure:⁊ simpliciter ⁊ ꝙ seruet forma iuris:⁊ si sunt com/
patibilia:ergo nõ excluditur forma iuris:vbi pure ⁊ simpli/
citer est procedendum. Reliqua de verbo simpliciter gene
raliter ⁊ in proposito tradunt doc.in.d.c.dilecti cum cõcor.
de quibus per do.Geor.natam in repe.d.cle.sepe in prin.
super textualibus ⁊ super gl.in verbo simpliciter:vbi multa
de hoc verbo dicuntur.

Clausula iuris subtilitate remota.

¶ Sed quid si dicatur in statuto decreto vel rescripto:aut
compromisso ꝙ fiat actus vel ꝑcedatur iuris subtilitate re/
mota seu postposita vel iuris apicibus nõ attentis vel equi/
polenter dñs Fran.de arc.in.d.c.dilecti cum quo quasi in
omnibus transit dñs Fely.eius discipulus videtur tenere
ꝙ reiiciatur ordo iuris:de causa ad causam non de persona
ad personam:ita ꝙ conuentus possit opponere exceptio/
nem ordinis principalis prius conueniendi vel excussionis
in hypotecaria vel beneficium diuisionis in duobus reis
cum ista sint fundata magis in equitate iuris q̃ in subtilita/
te ⁊ rigore a subtilitate prouenientem:nõ aũt possit opponere
exceptionẽ cõcernentẽ ordinẽ vnius cause ad aliã de quo in
l.i.C.de appel.cum simili.quasi sit sensus ꝙ iudex debeat re
spicere ipsum factum principale non autem exceptiones ip/
sum factum principale non concernentes per.l.fideiussor.§.
quedam.ff.man.⁊ nõ.per Bal.in.l.si mancipiũ.§.si cõmuni
in addi.ff.de euic.Sed q hec nõ faciunt ad propositum or/
dinis iudiciarii ac forme ⁊ solẽnitatum iuris:sed que exce/
ptiones admittantur ⁊ que reiiciantur me ad dicta per eos
remitto ⁊ per Fely.in.c.canonum statuta pe.charta versi.⁊
si dicatur reiecta iuris subtilitate ⁊c.de cõsti.⁊ p do.Geor.
natam in.d.cle.sepe.§.nõ sic tamen.xxxi.col.de verb.sig.⁊
per Alex.consi.lviii.v.vol.⁊ in.l.si cõstante.xv.col.ff.solu.
ma.⁊ Sozi.in cõsi.xxiiii.in fi.⁊ Fran.de arc.consil.lxxxiii.
⁊.cxxvii.col.fi.⁊ dños de roca decisi.xxxiii.in nouis Barb.
in.d.c.dilecti.x.col.do.Jas.in.l.iusticia.ii.col.ff.de iusti.⁊
iur.⁊ in.§.item si quis in fraudem:insti.de act.xxiiii.col.

¶ An autem iuris solẽnitas censeatur tũc sublata:puto ꝙ
non ex mente Panor.⁊ cõmuniter scribentium in.d.c.dile
cti post glo.q non debemus presumere sublatam solẽnita/
tem nisi que sit supersticiosa prout ibi dicitur de subtilitate
cum subtilitas ordinis iudiciarii sit adinuenta:vt ibi dicunt
Panor.⁊ doc.ad tollendum calũnias ⁊ vt malicia litigan/
tium tollatur. ¶ Et si dicatur procedas p simplicẽ querellã

Per simplicẽ querellam.

poterit ꝑcedi absq̃ libello ⁊ sufficiet qualis:qualis petitio
sm Bal.in.l.i.C.vt in pos.leg.per nõ.in.l.si qs.C.de accus.
sequitur Ro.in rub.de arbi.iii.colũ.⁊ Lanfran.in repe.c.
quoniam contra in verbo petitiones.v.col.de proba.

Sũmarie.

¶ Et si dicatur in lege cõstitutione statuto vel rescripto ꝙ
summarie procedatur vel causa terminet ex hoc nõ intelli/
gitur sublatus ordo iuditiorum nec iuris solẽnitas maxime
substantialis. Ita ꝙ libellus sit necessarius ⁊ litis contesta.
⁊ sententia diffinitiua:⁊ reliqua substantialia iudicii:de qui
bus per glo.⁊ doct.in.d.l.prolatam.C.de sen.cum cõcor.s.
eo.sepe allegatis:vt per Bar.⁊ doc.in.l.iii.§.hoc autẽ iu/
dicium.ff.de dam.infec.⁊ in.l.edita.C.de eden.⁊ Ro.in.l.
i.vii.col.ff.de arbi.vbi dicit hoc verum quando sumus in
summariis grauis preiudicii:secus si modici preiudicii per
auf.nisi breuiores.C.de sen.ex peri.re.⁊ est de mente Bal.
in auf.offeratur.C.de litis contest.Et ꝙ libellus in summa
riis debeat esse ita plene formatus sicut quãdo proceditur
ordinarie patet in.l.ii.in prin.⁊ in.§.est autem cũ glo.ff.ad
exhi.Item ꝙ lis debeat contestari:patet in.l.tigni.§.si qs
non possideat ⁊.§.itẽ si quis:⁊ in.l.si quis.§.si quis ex his ⁊
in.l.iulianus.§.pretor:⁊ in.d.l.iii.§.est auf.iuncta gl.eo.ti.
vꝫ.ff.ad exhi. Et de sententia diffinitiua ferenda:patet in
d.l.iii.§.preterea:⁊ in.l.in actionibus in prin.ff.de in li.iur.
⁊ in.l.si quis a liberis.§.item si quis.ff.de li.agno. Item
solẽnitas peremptorii exigitur in summariis sm Bar.in ex
trauag.ad repri.in verbo summarie:⁊ Pe.de anch.Jo.de
ligna.Jmol.⁊ cõmuniter scribẽtes in.d.cle.sepe.§.que oia:
nec sm eos potest procedi tempore priuato. Et predicta
nobis suadet significatio ⁊ ethimologia vocabuli cum sum/
marie significet breuiter summatim vel primarie sm Bart.
in extrauag.ad repri.in verbo summarie in prin.facit.l.sum
ma cum glo.ff.de sta.ho.⁊ insti.eo.in prin.Ita tamẽ ꝙ tota
substantia comprehendatur.l.i.in prin.ff.de re.di.iuncta.l.
i.ff.de reg.iur.Et ideo male dicit gl.in.l.i.C.cõm.vel epi.
volens ꝙ in summariis nõ exigatur ordo iuris:⁊ cum predi/
cta sententia trãseunt Bar.in.d.verbo summarie ⁊ in locis
preallegatis ac cõmuniter doct.locis.s.allegatis ⁊ alibi:vbi
scribunt de materia:⁊ Pe.de ancha.Jo.de ligna.Jmol.⁊
Moderni in.d.cle.sepe maxime in.§.que oia dicentes post
Bar.in.d.verbo summarie ꝙ vtilitas vel effectus est:q lꝫ
in causis plenariis non possint dilationes abbreuiari sine
cause cognitione:erit iusta causa abbreuiandi si summarie
procedatur.l.ii.in fi.ff.de re iudi.dũmodo in tantum nõ ab/
breuientur ꝙ defensiones ⁊ legitime ꝓbationes tollantur:
vel pereãt:q tunc excluderetur cause cognitio que cũ sit de
substantia tolli non potest.l.i.⁊.l.iudex.C.cõm.vel epi.⁊
nõ.in.d.l.prolatam prout etiam dictũ fuit.s.eo.circa clau/
sulam sine figura.Itẽ est vtilitas sm Bar.in.d.verbo sum/
marie ⁊ doc.in.d.cle.sepe.quo ad exceptiones admittẽdas
q aliqne reiiciunt in iudicio summario que nõ reiicerentur
in plenario:qd cum sit extra materiam solẽnitatis ⁊ forme:
non tangam:sed ad plene dicta per eos me remitto:⁊ prout
latius per eos tradit:vbi ẽt tradũt qñ exigat plena ꝓbatio.

¶ Est autem aduertendum sm Bar.in.d.verbo summarie
⁊ Cano.in.d.cle.sepe loco preallegato:maxime modernos
ꝙ prouisio cognitionis summarie aliquando apponitur ad
vnum tantum articulum ⁊ ille tantum est summarius:aliqñ
ad totam causam ⁊ tota est summaria.Et ibi etiam tradunt
que cause mero iure sint summarie post glo.in.l.iii.§.eiꝰdeꝫ
vbi doc.ff.ad exhi.Et tex.⁊ nõ.in cle.dispendiosam de iud.
⁊ Dy.i.l.i.§.pe.ff.de preto.stipu.Et ibi an iudicia possesso/
ria sint summaria:⁊ an in eis forma iuris relaxetur:ita ꝙ li/
bellus litis contest.⁊ alia non sint necessaria:de quo plene
per Bar.in.l.naturaliter.§.nihil cõmune.ff.de acqui.pos.
⁊ in.l.i.⁊ fi.C.quo.bo.⁊ Jo.de imol.in.c.examinata de iud.
⁊ Panor.in.c.i.de lit.contest.⁊ in.c.in litteris vbi ẽt Ant.
de bu.de resti.spo.⁊ Jmol.in.c.conquerente eo.tit.Et ibi
etiã tangũt an acta ⁊ probationes in iudicio summario pro/
sint aut preiudicent:seu fidem faciant in plenario:de quo ẽt
habetur in.l.ii.C.de eden.⁊ late per Fely.in.c.causam el.i.
⁊.c.veniens el.ii.de testi.que omnia vt dixi sunt extra pro/
positum presentis materie.

Semiplene vel sũmarie

¶ Et si dicatur cognosci semiplene vel summarie:idem est
qd.s.licet sit differentia inter doc.circa probationes vt per
concluem meum in cle.sepe in prin.lxxii.col.de verb.signi.

De plano.

¶ Quero de causis que virtute iuris cõmunis vel prouisio
nis statuti aut rescripti seu consuetudinis sunt de plano tra
ctande:an in eis ordo iudiciorum ac solẽnitas iuris ciuilis
censeantur remissa:⁊ quid importat hoc verbum de plano.
Breuibus Cardi.in cle.sepe.iii.col.de verb.signi.dixit ꝙ
de plano significat:repulsa omni subtilitate perniciosa:vt in
refrenando testium ac reprobationum multitudinẽ ⁊ in om
nibus aliis planius procedendo non tamen omittendo ordi
nem iudiciarium:⁊ ita etiam ibi tenuit Guil.de monte lau.
Sed Bar.in extrauag.ad repri.in verbo de plano cum quo
transeunt Pet.de anch.Jo.de ligna.Jmol.⁊ Moderni in
d.cle.sepe.§.que omnia:dicit ꝙ in causis vilibus seu de vili
natura aut vilium personarum de plano intelligitur non ser/
uatis solẽnitatibus iuris nec stillo iudiciorum:q iudex non
tenetur sedere pro tribunali nec in loco alto sed sine libello
⁊ sine aliis iuris solẽnitatibꝰ de veritate cognoscet auf.nisi
breuiores.C.de sen.ex peri.re.l.leuia.C.de accu.vbi Gui.
de cu.⁊.l.nec quicq̃.§.de plano:vbi gl.⁊ doc.ff.de offi.pcõ.
⁊ tunc sensus verbi de plano est per oppositum ad altũ:sicut
cuꝫ dicimus apud oratores quẽ vti alto stillo ex alto genere
dicẽdi ⁊ plano stillo ex domestico ⁊ familiari genere dicẽdi.
E contra autem vbi causa est grauis ⁊ ponderosa:quo casu
iura volũt regulariter debere ordinarie procedi.l.iudices
C.de iudi.cum concor.s.ad hoc allegatis.Si sumus in casu
vbi sit de plano procedẽdum:vt in.l.vnius.§.fi.ff.de questi.
⁊ in.c.nouit in fi.de iudi.⁊ in.c.olim de accusa.nõ intelligit
exclusus ordo iudiciarius.d.c.olim:vbi Inno.q sm Bart.
in.d.verbo de plano ⁊ doct.preallegatos in.d.cle.sepe:de
plano tunc non intelligitur repentine ⁊ sine solẽnitatibus:
nec velociter:q in magnis causis repentine velociter ⁊ sine
solẽnitate procedere:non est procedere de plano:sꝫ sm altũ
stillum cum in magnis causis solũ reges ⁊ principes ita pro
cedant:sed in ipsis magnis causis procedi dicitur de plano:
quando ordinarie proceditur:ita ꝙ de plano capiatur pro

ꝛ contra sm causarum ꝛ personarũ qualitatem. Effectus autem eius ꝛ vtilitas sꝫ Bar. ꝛ doc. vbi. ſ. qꝛ si tota causa est de plano agitanda iudex nõ tenebitur sedere pro tribunali nec in loco maiorum: sed poterit in camera partes audire ꝛ causa ibi poterit coram eo agitari. Et sm Imol. ꝛ Moder. in. d. cle. sepe. §. que omnia: poterit tunc iudex tempore feriato ob necessitates hominum procedere per ea que dixit glo. in verbo feriarum in. d. cle. sepe in prin. Et predicta procedunt: qñ queritur de tota causa de plano agitanda sm Bar. in. d. verbo de plano ꝛ doc. in. d. cle. sepe loco palleg. Sꝫ si sit questio de vno articulo de plano in causa alias ordinaria tractãdo: tunc si fiat actus in iudicio in quo de iure sufficit presentia iudicis: vt producere libellũ istud fieri poterit de plano: vꝫ iudice non sedente pro tribunali: ꝛ die feriata ob necessitatem hominum: vt. l. miles. §. sexaginta. ff. de adul. Et idem est in appellatione que solum corã iudice interponitur. l. j. C. de feri. Idem dicit Bar. in. d. verbo de plano esse in relationibus nunciorꝫ q̃ fiunt iudice. vt possint fieri de plano prout. ſ. Et idẽ in assignato in certo termino ad aliquid producendum coram iudice: qꝛ poterit de plano vt. ſ. producere: secus si assignatus fuit terminus ad probandum: qꝛ per hoc solum ꝙ exhiberet coram iudice non fieret probatio sꝫ Bar. vbi. ſ. nisi parti copia daretur ꝛ terminus ad opponendum ꝛ sic ꝙ productum est: fuerit approbatum a parte vel reprobatũ hoc est ꝙ ei fides sit imposita vel non l. fi. C. de fi. instru. vult Ro. consi. 518. alias. 519. incip. in casu proposite qõnis: ꝛ. 150. incip. honorande dñe ꝛ. 222. incip. in casu proposite cõsultationis: ꝛ in. l. qui ante calendas. ff. de verb. obli. qð sm Ro. d. cõsil. 518. procedit etiã vbi causa est tractanda sine figura iudicij. Et generaliter qd sit de his in quouis iudicio tradit dñs cõciuis meus in. d. cle. sepe. §. que omnia. xxij. col. cum duobus seq. versi. circa tertiaꝫ: vbi autem sunt articuli in quibus opus est iudicẽ aliquid facere siquidem illud qð est faciendum est modici preiudicij: ita ꝙ summariam cognitionem requirat sm qð dicitur in. §. illud in aut. de defen. ci. ꝛ dictum fuit. ſ. circa prin. huius clausule ꝛ tunc hoc poterit de plano examinari hoc est iudice p tribunali non sedente ꝛ tempore feriato ob necessitates hominum. l. voluit. §. fi. ff. de inter. act. Sꝫ si aliqua ex parte tale quid potest esse magni preiudicij: tunc non debet agitari de plano: sꝫ causa plene cognita ꝛ iudice sedente pro tribunali l. a procedente. C. de dila. Et predicta vera sunt sm Bar. in d. verbo de plano. ꝛ Cano. preallegatos i. d. cle. sepe. §. que omnia in causis in quibus venit ferẽda sententia diffinitiua vbi autem contingit causam non esse talem ꝙ speretur diffinitiua sed iudicis decretum: tunc sm eos si tale decretũ interponitur in his que sunt mere voluntarie iurisdictionis: ꝛ nulla alia causa requiritur nisi partiũ voluntas istud de plano interponitur idest iudice non sedente pro tribunali: vt in §. serui: insti. de liberti. ꝛ in. l. nõ est omnino. ff. de manumis. vin. Si vero simus in his que sui natura requirunt cause cognitionem: ꝛ tunc si requiritur cognitio leuis seu summaria: vt in tutore vel curatore qui datur sine inquisitione talia possint: similiter agitari de plano. l. qui habet. §. quolibet loco. ff. de tutel. ꝛ patet in honorꝫ possessione: que non tribuit ius. l. ij. §. dies. ff. quis or. in bo. pos. de. ꝛ in. l. iij. §. si causa cognita. ff. de bo. pos. ti. generali. Sꝫ si simus in his q̃ requirunt veram ꝛ plenã cognitionem q̃uis diffinitiua non speretur: vt est datio tutorꝫ ex inquisitione ꝛ honorꝫ possessio: que tribuit ius hoc non põt fieri de plano sed iudice sedẽte pro tribunali. l. naturalis. §. fi. de cõfir. tuto. ꝛ. d. l. iij. §. causa cognita ꝛc. d. l. ij. §. dies: ꝛ q̃uis in istis casibus requiratur plena probatiõ non tamen est causa ordinaria nec fit probatio in forma iudicij sꝫ nulla parte citata vt nõ. in. d. §. causa cognita ꝛ in. d. §. dies ꝛ illo respectu põt dici non plenaria per ea que dicuntur etiã de causis summarijs ꝛ per Bar. in extrauag. ad repri. in verbo summarie: in tantũ ꝙ sm Bar. in. d. §. de plano in fi. ꝛ Cano. preallegatos in. d. cle. sepe loco preallegato leges que dicunt de plano cognosci differũt ab his que dicunt causaꝫ etiã summarie agitandum. Ita ꝙ Dy. tractans materiam de causis tractandis summarie non debuit sumere regulas ex. d. §. si causa cognita nec ex. d. §. dies. Et sm doc. in. d. cle. sepe loco preallegato: poterit iudex qui hꝫ actum de plano expedire facere ea que potest iudex q̃ sine strepitu iudicij hꝫ pcedere: de quo verbo. j. pxi. dicet.

℃ Est etiã in hac materia aduertendũ ꝙ in emergentibus post lit. contestatã acta debent simpliciter: ꝛ de plano tractari cũ talia emergẽtia expediantur iudicis officio: vt vult glo. ꝛ ibidem Ange. in. §. pe. in autẽ. de tri. ꝛ semis. coll. iij. Et lꝫ Bal. in. l. iij. §. sed verum. ff. de mi. sentiat ꝙ vbi causa de plano est tractanda filiussa. possit etiã in iudicio sine paterno consensu tñ Bal. in. d. l. nec quicq̃. §. de plano in fi. cõmen. ff. de offi. procõ. ꝛ leg. tenet oppositum vbi assignat rationeꝫ ꝛ hoc verius prout etiã cõmuniter tenent doc. vbi proceditur sine figura iudicij sequuntur Moderni in. d. cle. sepe. §. que omnia in. xxv. colũ. in materia clausule de plano in fine materie. Ex predictis patet ꝙ non bene dixit glo. in. c. olim de accusa. volẽs ꝙ vbi de plano est procedendum possit summarie procedi: de quo ibi per Fely. ꝛ doc.

Sine strepitu iudicij.

℃ Et si sine strepitu iudicij sit procedendum prout in extrauag. ad repri. ꝛ in. c. olim de accu. ꝛ in. c. ea que de sta. mo. ꝛ in cle. dispendiosam de iudi. ꝛ in. c. indẽnitatibus. §. si vero de elec. in. vj. ꝛ in. c. fi. de hereti. ꝛ in cle. sepe de verb. sig. lꝫ aliqui voluerint ex hoc censeri sublatam solẽnitatem iudiciorum quos refert Inno. in. d. c. olim: tamen sm Innoc. ibi ꝛ cõmuniter doc. ꝛ Bar. in extrauag. ad repri. in verbo sine strepitu: ac doc. in. d. cle. sepe: maxime in prin. in appostillis ad text. super ipso verbo verior opinio est ꝙ non sit ex hoc solo verbo sublatus ordo iudiciorum: sed strepitus tantum aduocatorum ꝛ procuratorum. c. fi. in prin. de here. ꝛ notat glo. in verbo exceptionem i. d. cle. sepe vel alius qui sit pter ordinem ꝛ formam iuris in tantũ: vt nõ sit necessario danda dilatio pro habendo ꝛ expectando aduocato partis qui sit absens que alias danda esset: vt notat gl. in. c. j. vt lit. nõ cõte. sm Pe. de anch. Imol. ꝛ Modernos in. d. cle. sepe loco allegato. Et sm Bar. in. d. extrauag. in verbo sine strepitu ꝛ doc. i. d. cle. sepe: si pars dicat ꝙ vellet eum alloqui secrete dꝫ iudex se prebere alias diceretur grauare partem lꝫ alias ꝛ in ordinarijs iudicijs debeat partes audire palam. l. iubemus in fi. C. de iudi. qꝛ loquendo secrete vbi non est talis clausula seu in ordinarijs posset allegari suspectus qð nõ potest: vbi est talis clausula in cõmissione vel de iure põt sine strepitu procedi: qꝛ hoc est ex natura iudicij: vt p Moder. in cle. sepe in prin. loco preallegato.

Sũmarie simplr ꝛ de plano sine strepitu ꝛ figura iudicij.

℃ Quid si cõiungantur omnia ista verba summarie simplr ꝛ de plano sine strepitu ꝛ figura iudicij docto. in cle. sepe in prin. ꝛ Bar. in extrauag. ad repri. in verbo sine figura censẽt ꝛ hñ ꝙ plura vincula sunt efficaciora lꝫ aliqua horꝫ sufficiãt.

De facto.

℃ Quid si dicatur in cõmissione vel lege aut statuto ꝙ procedi possit de facto Bar. in extrauag. ad repri. verbo videbitur: dicit ꝙ iportat manu regia ꝛ sine solẽnitate iuris seu ciuili solẽnitate sublata iuxta. l. ii. in pri. ff. d ori. iur. sequunt Cardi. i. d. cle. sepe. vj. col. ꝛ Imol. ipe. col. Et tũc sm Bar. in consi. lxxxij. incipi. punctus qõnis vertentis: valet snia lꝫ ordo iuris non fuerit seruatus. Et dicit ibi etiã Bar. ꝙ hoc importat: vt possit procedi sine probatione ꝛ cause cognitione per tex. cum glo. magna in prin. l. ictus fustiũ. ff. de ifami. ꝛ ꝙ possit procedere etiã si iuris rigor repugnet per text. cũ glo. in verbo reducere in. l. verum. §. ex facto. ff. de mino. ꝛ ita etiã vult Io. an. in. c. pe. de accusa. ꝛ sm Bal. in. c. cõsanguinei de re iudi. vbi procedi potest de facto probatio non iurata ꝛ etiã erronea non viciat ꝛ ius fori non attenditur faciunt que dicentur in versi. seq. ꝛ cum pdictis transit Ange. are. §. in bonefidei insti. de act. x. col. sequitur Fely. in. c. canonum statuta. xxi. col. de cõsti. ꝛ in. c. olim pe. col. de accus. ꝛ do. cõciuis Georgius nata in. d. cle. sepe. §. nõ sic tamen xij. col. de ver. sig. dicẽs post Bal. in. l. nec quicq̃. §. de plano ff. de offi. prefe. vig. ꝙ lꝫ solẽnia iudiciorꝫ videantur remissa non tamen videntur remissa substantialia: puta legitimatio personarum ac patris consensus qð est intelligendum: vt dictum fuit. ſ. circa clausulam sine figura iudicij.

De iure ꝛ de fcõ.

℃ Et si dicatur procedi debere vel posse ac fieri actum de iure ꝛ de facto: habetur de hoc per Bar. in extrauagan. ad repri. in verbo videbitur prope fi. vbi dicit remissas solẽnitates iuris ciuilis: ꝛ aliter ꝙ manu regiã procedi possit iuxta l. ij. in prin. ff. de ori. iur. ita tamen ꝙ naturalis equitas seruetur ꝛ ius partis non tollatur nec contra naturalem equitatem quis ledatur sm Bart. de quo verbo habetur ẽt per Bal. in. d. c. cõsanguinei: ꝛ Imol. post alios in. c. qm̃ frequenter in. iiij. differentia de iureiur. ꝛ Bal. in. l. solam in fi. cõmen. C. de testi. vbi dicit ꝙ põt procedere ad instar arbitratoris n lege deputati: de quo etiã per Panor. in. c. cum tempore iij. col.

iij.col.versi.an aũt de arbi.vbi dicit ꝙ iste modus loquendi non est ita approbatus sicut ille simpliciter ꝛ de plano ꝛc.qꝛ hoc casu põt admitti ꝓbatio ẽt nõ legitima. Et ideo infert post La.ap.in suis allegationib⁹ allegatione.cij. ꝙ prelatus cõpromittens in causa ecclesie non põt apponere istam clausulam in cõpromisso:sequitur Ang.in.l.imperatores.ff.de pactis dicens ꝙ prelatus non põt compromittere:vt procedatur de facto ꝛ sententietur de iure:lꝫ aliã simpliciter ꝛ de plano ꝛc.sic. Et sm Bal.in.d.l.soli poterit iudex recipere testes die feriata ꝛ omisso iuris ordine:lꝫ non possit credere testi reddenti nullam vel malam causam dicti sui faciũt que dicta sunt in versi.prece. Et ita transit Feli.in.d.c.j.xxi.col. de consti.ꝛ in.d.c.cum olim pe.col.de accusa. Et sm Bart. in extrauag.ad repri.in verbo videbitur in.q.quid si in statuto dicatur ꝙ procedatur de facto:ꝛ Ang.cõsi.317.incipi. in qõne vertente circa.vj.col.hoc verbũ de facto intelligit: scilꝫ remota omni iuris mixtura:dũmodo dolus absit ꝛ ois iniquitas patens:ꝛ probatur in.c.bone el.j.de postu.prela. cum sm Imol.in.d.c.quintauallis loco allegato:ꝛ Bal.in d.l.solam non liceat nec intelligatur per dicta verba datas potestatem aliquid temerarie agẽdi. Et sic procedi de facto est manu regia procedi:de quo proxime dicetur:sequit dñs concivis astensis in sua repe.cle.sepe in.d.§.nõ sic.xiij.col. vbi dicit ꝙ verbum de facto aliquando refertur ad qualitatem promissionis:vt in eo qui promittit defendere de facto de quo per Cy.i.l.si.C.de act.emp.aliquãdo ad qualitatem euictionis:vt per Ang.consi.171.incipi.premittendum est: que non conueniunt in proposito.

Vello leuato.

Et si dicatur procedas vel facias vello leuato Bar.in.l. ne quid ad si.ff.de incẽ.rui.nau.dicit ꝙ importat idẽ ꝙ summarie sequitur Fely.in.c.j.antepenul.col.de consti.

Manu regia.

Item si dicatur ꝙ manu regia fiat vel ꝓcedatur hoc importat etiã vt summarie ꝛ sine iuris solẽnitate procedat sm Bal.in.l.ij.in prin.ff.de ori.iur.ꝛ Fely.in antedicto.c.j.antepe.col.de consti.ꝛ Bar.in extrauag.ad repri.in verbo videbitur prope si.vbi dicit idem importare verbum de facto qõ verbum manu regia. Manus autem regia a principio omnia sine ordine iuris gubernabat in fine autem nihil iniquũ statuebat ꝛ hac potestate vtebatur pater in filium.l.ser ui ꝛ filii.ff.de furtis iuncta.l.i.C.de emen.propin.ꝛ.l.j.ff.de his qui sunt sui vel alie.iur.ꝛ.l.locum.§.proprietarius.ff.de vsufru.ꝛ.l.j.C.de emen.seruo.ꝛ.l.cõgruentius.C.de patri.po. Reliqua de hac clausula per dñm cõciuem meum in.d.cle.sepe.§.non sic tamen.xvj.col.de verbo.signi.

De bono ꝛ equo.

Et si dicatur procedendum vel fiendum esse de bono ꝛ equo non intelliguntur remisse iuris solẽnitates ad veritatem indagandam ꝛ ad partium defensionẽ oportune ac conuenientes:sm Ange.peru.in repe.l.filio ꝑterito.ff.de iniu.rup.ꝛ Ang.are.in.§.in bonefidei circa.xij.col.insti.de act. cum ius qõ solẽnitates iudiciorum introduxit sit ars boni ꝛ equi.l.j.§.j.ff.de insti.ꝛ iur.ꝛ bonũ ꝛ equum obseruet.l.j.C. de legi.l.si seruum.§.sequitur.ff.de verb.obli.ꝛ vult Fran. de are.in.c.dilecti de iudi.dicens ꝙ tunc poterit iuramentum calũnie remitti nõ solẽnitates substantiales per.c.lr̃as de iura.calũ. Et hec clausula importat ꝙ non debeat haberi respectus ad apices iuris ciuilis qui veritatẽ negocij non tangunt:vt si sit intentata directa actio cum vtilis tantum cõpeteret vel si sit processum sine litis contest.sm Bar. in.l.fideiussor.§.quedam per illũ tex.ff.manda.nec isto casu poterit opponi ꝙ agatur ex pacto nudo ꝛ stipulatione non vallato per tex.in.l.quintus vbi Bar.ff.eo. Et ita transeunt Moderni in.d.cle.sepe:maxime concivis meus in.d.§.nõ sic tamen.xij.col.faciunt que in seq.versi.dicentur. Et ideo Fran.de are.in.c.dilecti de iudi.dicit ꝙ hec clausula ꝛ clausula facti veritate inspecta equipollent ꝑ.d.§.quedã.

Secũdũ eqtatẽ.

Et si dicatur procedi vel fieri sm equitatem Bar.in.d.l. quintus.ff.man.dicit remissam esse iuris solẽnitatem ꝛ iudiciarium ordinem:vult idem Bart.in.l.sibussa.ff.de dona.ꝛ Bal.in.l.obseruare.§.proficisci.xxv.q.ff.de offi.procon.ꝛ Ro.in rub.de arbi.iij.col.dicentes ꝙ vbi princeps cõmittit causam sm equitatẽ intelligitur summarie. Hec eniꝫ verba sm equitatem significant iudicem debere inspicere factum principale ꝛ non exceptiones ipsum factum principale non respicientes.l.fideiussor.§.quedam cum ibi notatis ꝑ Bar. ff.manda. Et ideo hoc casu conuentus non poterit opponere exceptionem ordinis sm Bald.in.l.si mancipium.§.si cõmuni.ff.de euic. Sed sm Fran.de are.l.c.dilecti de iudi. hec clausula de equitate equipollet clausule facti veritate inspecta:de qua loquitur tex.l.d.c.dilecti per.d.§.quedam cum ibi notatis. Et non tollit substantialia iudicij sine qbus iudicium subsistere non potest:sed alia solẽnia vt iuramentũ calũnie per tex.in.c.litteras de iura.cal.vbi qꝛ in spiritualibus causis proceditur de equitate videt remissum iuramentum calũnie:qõ est de ordine substantiali sm magis cõmunẽ opi.qõ etiam comprobat:qꝛ de iure ciuili iudex dꝫ habere equitatem ante oculos.l.qõ si ephesi.ff.de eo qõ cer.lo.ꝛ nihilominus non potest recedere a iure scripto nec omittere solẽnia iudiciorum:vt habetur in.l.prolatam.C.de iudic.ꝛ notatur in.d.c.dilecti sm cõmunem opi. Est verum ꝙ hec clausula põt operari:quo ad exceptiones que opponuntur quibus ius non assistit:vt est pactuꝫ de non petendo. Et est alta questio an possit operari ad exclusionem prescriptionis ꝛ certarum aliarum exceptionum que non respiciunt solẽnitatem ꝛ ordinẽ iudicii sed principale negociũ ꝛ merita cause quorum discussionem qꝛ sunt extra propositum omitto remittendo me ad nõ.per Fran.de are.ꝛ Fely.in.d.c.dilecti ꝛ ꝑ do.Geor.natã in.d.cle.sepe.§.non sic tamen.xxvij.col.cuꝫ seq. Et ꝑ Bal.ꝛ doc.in.l.j.in prin.ff.de insti.ꝛ iur.ꝛ ꝑ Fely. in.c.significauerunt.j.colũ.de re iudi.iunctis his que dicta fuerunt in prece.versi.

Secundum veritatem ꝛ equitatem.

Et si dicatur fieri vel procedi sm veritatem ꝛ equitatem Ant.de bu.i.c.litteras de iur.cal.voluit ꝙ sint remisse oẽs solẽnitates rigorose per illum tex.contra quẽ tenet ibi Panor.per eundẽ tex.per quẽ apparet ꝙ lꝫ in causis spiritualibus sit procedendum de equitate non tamen est remissa solẽnitas iuris sed per cle.dispendiosam de iudi.ꝛ ꝯtra Ant. de bu.facit tex.cũ ibi notatis in.c.dilecti eo.tit.de iudi.de quo per Ro.in rub.de arbi.j.ꝛ.iij.col.sed veritas pꝫ ex his que dicta sunt in duobus precedentibus articulis.

Non seruatis iuris terminis.

Et si dicatur procedi debere non seruatis terminis iuris rota deci.xxxiij.incipiẽ.item quando cõmittitur quã refert Jo.de imol.in cle.sepe vlt.col.de ver.sig.hoc determinat.

Ordine iuris seruato ꝛ non seruato.

Quid si dicatur ꝙ procedatur vel fiat actus ordine iuris seruato ꝛ non seruato dñs Pe.de perusio in quodam cõsi. pꝛ eum facto pro illustrissimo tunc dño Marchione mõtis ferrati quẽ refert dñs concivis meus dñs Georgius nata in cle.sepe.§.non sic tamen.xxij.col.de verbo.sig.tenuit ꝙ sit sublatus ordo iudiciarius a iure traditus etiã citatio:de quo ordine late habetur in.l.prolatam.C.de sen.ꝛ in.c.litteras quattuor de maio.ꝛ obe.ꝛ in.c.qm̃ contra falsam de proba. ꝛ ipsa verba se ipsa declarant.l.ille aut ille.§.cum in verbis ff.de leg.iij. Sed difficultas est an in iudiciis tolli possit ordo iuris iuxta ea que dicta sunt.ã.eod.circa clausulam sine figura iudicij ꝛ alii an sola facti veritate inspecta ꝛ aliã iuris solẽnitatibus omissam post Bar.in extrauagan.ad repri.in verbo sine figura ꝛ latius patet ex dictis in arti.quis possit tollere formam.

Alte ꝛ basse.

Et si dicatur procedi alte ꝛ basse prout solet plerũq; dici in compromissis ista verba magis respiciunt merita causeꝙ formã ꝛ solẽnitatem:ideo me non extendo circa eorũ importantiaꝫ sed videatur Jo.an.in.c.humilis de ma.ꝛ obe.quẽ refert Bal.in.l.ꝛ in maioribus.C.de appel.ꝛ in.c.j.§.inter pares de leg.Cõra.ꝛ Ro.consil.lxviij.ꝛ in rub.de arbi.iiij. col.ꝛ Pau.de ca.consi.lxxij.j.colũ.in antiquis ꝛ Lanfran. trac.de arbi.vbi tangunt an possit partes enormiter ledere ꝛ an tollatur recursus ad arbitriuꝫ boni viri:ꝛ quid si dolus ex proposito interuenerit.

Et si dicatur procedi iudicialiter ꝛ extraiudicialiter dñs Pe.de perusio in consilio de quo memini in versi.hediate prece.circa clausulã ordine iuris seruato ꝛ non seruato dixit ꝙ solẽnia iudiciorum etiã citatio:tunc videntur remissa:qꝛ tunc quis procedit ad instar executoris cuius prouisio reputatur actus extraiudicialis non vt iudex.c.si.de presump.ꝛ ibi per Inno.ꝛ ꝑ glo.in cle.j.de offi.deleg.ꝛ ita tꝫ Modernus astensis ꝛ concivis m.d.cle.sepe.§.non sic tamẽ in.xxij. col.qui vidit aliud consiliũ cum esset ipsius illustrissimi do. Marchionis montisferrati senator:qõ consilium ego non vidi. Et faciunt que dicentur in seq.versi.

Summarie de plano ꝛ absq; iurisdictione.

Et si dicatur summarie ꝛ de plano ꝛ absq; iurisdictione inuestiges sine dubio non est iuris solẽnitas necessaria.c.sicut olim de accusa.ratio est qꝛ negociũ redditur extraiudiciale in quibus extraiudicialib⁹ frustra requirit ordo iuris qui est

qui est datus in iudicialibus sm glo.ij.in cle.sepe in princ.ff. de ver.sig.⁊ notat Archi.in.c.ij. de iur.cal.in.vj.⁊ notatur in.c.cum dilecti de accus.⁊ hec decisio fundat ex adiectione illa absqꝫ iurisdictione que operat vt in.d.c. sicut olim est expressum ꝙ non possit iudicialiter procedi:sed ꝙ talis ibi haberet se instruere ⁊ concilio prouinciali referre.

Cito protinus sine mora. etc.

¶ Et si dicatur fieri vel procedi:cito protinus illico vel sine mora intelligitur non seruato ordine iudiciario et summarie vt in glo.in auctenticis de in ce.nup.in principio in verbo imminere ⁊ in.l.momentanee.C.vnde vi vbi etiam Bartol. et in.l.pe.iunctis ibi notatis per Bartol. in versiculo illico.C. depo.habetur per Alexan.in.l.iij.§.in amittenda prima columna primo notabili.C.de acquiren.possessio.vbi ita transit ⁊ de verbo cito in glos.in.c. si episcopus.xj.questione tertia. Et in verbo sine mora idez vult Ange.in.l. missi opinatores C.de anno.⁊ tri.lib.x.

¶ Verum quia iste dictiones qualis sint precise recipiunt interpretationem restrictiuam ⁊ etiam extensiuam a iure communi vt per Ang.in.d.§.in amittēda quod intelligit ibi Imol. gratia euitande absurditatis vel contrarietatis ⁊ vt iura iuribus concordētur:⁊ sequitur ibi late dñs meus Ias. Puto dicendū ꝙ non omnis iuris solēnitas intelligat per talia verba remissa:sed illa que expeditionē retardaret ⁊ que iusticia illesa pōt omitti:seu qua omissa nō resultaret absurditas per ibi dicta. Et que sint talia notat in cle.sepe de verbo.sig.⁊ p Bar.i extraua.ad repri.i verbo figura ⁊ dixi supra circa verbum sine strepitu ⁊ figura iudicij ac sola facti veritate inspecta. Tales enim dictiones intelligi debent cum temperamento vt dixit Bald.in.l.qui procurator.ff. de procuratori. ⁊ solet notari in.l.prima.§.qui presens.ff. de verbo. obligatio.⁊ regulantur secunduz materiam subiectam vt plene habetur in dicto.§. qui presens ⁊ aliquid per dominum meum Iasonem in.l.diuortio in principio tertia columna.ff. soluto matrimonio ⁊ in rep.l.si arrogator quarta seu quinta colum. ff.de adoptioni.⁊ per Felin.in.c.preterea penultima colum. de test. cog. et quando tales dictiones ponuntur in rescriptis tradit Alexander consilio.xlij.in secunda columna quarto volumine.

Quoquomodo quomodolibet

¶ Et si dicatur qualitercunqꝫ quomodolibet quoquomodo ⁊ per similia verba intelligitur etiam remissa iuris solēnitas l.j.ff.de testamento mili.l.milites.C.eo.l.si.cum glos.ij.in si. C.qui admit.⁊ dicetur.j. eodem circa verba importantia arbitriū notat Albe. de ro.in dictionario in verbo quomodo alias quoquomodo.⁊ facit quod ibi notat i verbo quolibet modo ⁊ in verbo quomodolibet. Et predicta sunt intelligenda vbi hec dictiones referuntur ad modum faciendi. cum quandoqꝫ referantur ad diuersitatem actuum ⁊ factorū: quādoqꝫ ad modum faciendi quandoqꝫ ad vtrumqꝫ vt in clemē. prima.§.primo ⁊ cum glo.in verbo quibuscunqꝫ ⁊ clementi. ij.§.ne igit cum glo.in verbo quomodolibet de senten.excō.

Clausula supplentes.

¶ Et per clausulam supplētes omnes defectus:an ⁊ qui defectus solēnitatis ⁊ forme intelligatur suppletus Imol.in.l. quidam consulebant vbi etiaz Alexan.in tertia colum.ff. de re iudi.⁊ dixi.s.in articulo de potentia ⁊ effectibus forme i limitatiōibus ad regulā ꝙ forma nō seruata actus est null⁹.

Nō obstāte Ex certa scia. Motu pprio. De plenitudine ptātis.

¶ Et an princeps vtēdo clausula:nō obstante. Ex certa sciētia:motu proprio seu de plenitudine potestatis censeatur derogare forme ac solemnitati a iure tradite duplex est habenda consideratio quia aut apparet ꝙ istam clausulam apponit super concernentibus aliam materiam puta habilitatem persone vel merita:⁊ tunc non trahitur ad formam ⁊ solemnitatem vt in.l.si quando in principio cum ibi notatis.C. de inofficio testamen.iunctis his que dixi.s.eodem in princip. Aut opponitur generaliter talis clausula:⁊ tunc si pōt alias operari non intelligitur in dubio apposita ad derogationez forme ⁊ solemnitatis vt habetur in dicta.l. si quando in principio cum glo.⁊ ibi notatis.iunctis his que dixi.s.eodem in principio concludendo ꝙ princeps in dubio non videatur velle forme vel solemnitati derogare nisi vbi alias prouisio principis non posset operari.vbi autem constaret ꝙ voluisset princeps forme et solemnitati derogare sumus in materia illa cui forme ⁊ solemnitati princeps possit derogare quā examinaui supra codez articulo in primis chartis.necnon in illa materia quam formam et solemnitatem possit princeps supplere de qua proxime dixi in versiculo precedenti et reliqua possunt videri ex discursu eorum que de istis clausulis dicunt Feli.latissime in.c.nonnulli tertia columna cum multis sequentibus de rescriptis ⁊ in.c.cum olim septima columna versiculo secunda declaratio de re iudicata ⁊ in.c. causam que in prima ⁊ secunda charta de testi.c.cum inter de excep. ⁊ Alexan.post Imol.in dicta.l.quidam consulebat.ff. de re iudicata:⁊ in.l.iij.in pricipio vbi Moderni.ff.quod quis.iur. post glo.Bartol.⁊ legistas in.l.si.C.si contra ius et Bartol. in extrauag.ad repri.in verbo non obstante. Et tradit Feli. in dicto.c.nonnulli:an quando lex dat certam formam impetrationi fiende si fiat impetratio non seruata illa forma sustineatur impetratio propter clausulam non obstante que sit in concessione apposita:quod dependet etiam a materia .l. si quando.ff. de leg.primo de qua eliquid infra dicetur si tempora largientur.

Bona fide

¶ Et si dicatur fieri vel procedi bona fide Cynus Alberic⁹ ⁊ doctores in.l. testandi.C. de testamen. videntur velle: ꝙ hoc non importet remissionem solemnitatis : sed ꝙ perinde sit ac si mandetur procedi de equitate vt per Bartol. Bald. et Salice.in.l.bona fiden.ff.deposi.cum concordantibus de quibus per Angel.⁊ dominum meum Iasonem in.§.in bonefidei institutis de actionibus ⁊ memini vidisse Franciscum de aretio consulentem super hoc passu allegando Bald. in titulo de pa.constantie.⁊ credo ꝙ equipoleant dicere bona fide ⁊ ad bonam equitatem.de quo verbo ad bonam equitatem possunt videri que notabiliter dixit Ro.in.l.filiusfamil. in tertia columna.ff. de donationibus post Bartol.in.l. si fideiussor.§.quedam.ff.mandati. volentes intelligi non habito respectu ad quasdam leges que solemnitates aut subtilitates non veritatem negocij contingunt sed ad eas que rationem principalē terminant licet rigorose : seu non habito respectu ad solemnitates apices iuris concernentes.

Libere facias.

¶ Et si dicatur libere fiat vel facias glosa. et doctores in.l. si quando in principio.C. de inofficio. testamen. dicunt ꝙ si ista verba dirigantur alias inhabili ad faciendum actum:vt ꝙ inhabili ad testandum concedatur libera facultas testandi tunc non videatur remissa iuris solemnitas per text.in dicta.l.si quando que vult non censeri remissam iuris solemnitatem : quasi vbi verba possunt operari debeat fumi interpretatio ꝙ actus fieri debeat seruata iuris forma ⁊ solemnitate: ⁊ maxime illa que a iure fuit summo cum studio adinuenta. vt dixi in principio huius articuli ⁊ in articulo quando aliqd censeatur traditum pro forma in conclusione:⁊ tunc libere intelligitur ꝙ sit liber ⁊ solutus a dispositione iuris prohibentis talem testari.cum cōcedens directe et principaliter hoc intendat agere:et hoc est quod voluit Bald. in.c. primo.§. ad hec in si. de pa iura.fir.dum vult per illum textum ꝙ libera facultas significet precisam libertatem seruato tamen iuris ordine.

¶ Hinc dixit Feli.in.c.primo versiculo priuilegium continens in secunda eius declaratiōe de rescriptis . ꝙ priuilegiū concessum religiosis non exemptis ꝙ possint libere eligere sibi sacerdotem debet intelligi vt ipsi sibi eligant : et in hoc gratia operatur:deinde ꝙ ordinarius loci confirmet:⁊ ibi declarat intellectum clemē.dudum.de sepul. dum vult ꝙ religiosi libere possint audire confessiones : an tollat licentiam a parrochiano petendam.

¶ At si talia verba dirigantur habili tunc vt operentur intelligentur remisse iuris solemnitates : et illum cui sit concessio a solemnitatibus iuris liberare.nam dictio libere ostendit ꝙ actus vel testamentum nulli rescisioni subijciatur .l. si filiam in fin.vbi Bald.⁊ Salice.C. de inofficio.testamen. et Panormitanus in.c.qꝫ nos de testamen.⁊ dominus preceptor meus in dicta.l.si quando intelligendo prout in limitationibus. de quo verbo libere late habetur in.l. prima.C.de sacro sanctis ecclesijs vbi dominus meus Ias.in.ij. columna ⁊ quarta.⁊ tunc verificantur decisiones docto.volentium ꝙ liberum dicatur abstractum ⁊ remotum a solemnitate iuris ciuilis vt per Bartol.in dicta.l.j.in quinta questione princi. vel ab omni solemnitate legum secundum Bald.in.c. primo j.col. de rescrip.vel ab omni necessitate obseruantia ⁊ solemnitate:vt per Bald.in.c.que in ecclesiarum.ij.col.de consti. vel sine alicui⁹ licentia aut requisitione vel consensu sm Panor.in.c. de multa prima col.de prebē.⁊ Bal.in.d.c. q in ecclesiarū.ij.col.vbi etiam Ant.de but.iiij.notabili.

¶ Predcā ꝙ nō vidcāt i alīs ībabili p talia vba remisse iuris solēnitates limitāt sꝫ bar.i repe.l.j.l.v.q.pn.C. de sa.san.ec.

P

vt procedat qñ priuilegiũ libere testandi concederet vni tan
tum qui esset inhabilis. Sed si ɔcedatur pluribus puta popu-
lo vel ciuitati ꝙ possint libere testari in quo vel qua sunt aliq
habiles aliqui non. puta ciuibus Ast tunc intelligit omnib⁹
vtriqȝ cõcessum: videlȝ ꝙ possint testari et libere p text. in. d.
l. j. cuius ɔtrariũ dicit ibi Bal. in. ij. col. et cõis sententia stat p
opi. Bal. vt ibi per dñm meum Jaso.

¶ Secũdo limitant sȝ Cy. i. d. l. si qñ l prin. Bar. Bal. et Sa-
lice. vt nõ videant in alias habili remisse solẽnitates que sine
alterius iniuria omitti non põt vt solẽnitas institutionis filij
qȝ pretextu talis priuilegij nõ potest filius suus preteriri: nec
sine causa exheredari. d. l. si qñ et est ratio: qȝ priuilegia nunqȝ
intelliguntur concessa cum damno tertij vulgata. l. ij. §. me-
rito: et. §. si quis a principe. ff. ne quid in loco publico. et. l. nec
auus. C. de eman. li. et. c. ex tuarum de vsu pal. Contra quod
facit fm do. meum Jaso. in. d. l. si quando in principio. l. etiã
§. si. ff. de bo. liber. cui respondet Bart. dupliciter. Ad hanc
limitationem facit qȝ dicimus de iudice vel potestate cui ex
forma statuti licet libere inquirere: qȝ non poterit inquirere:
non pcedente fama vel plusqȝ sint fama vel indicia: vt est tex.
cum glo. i. et ibi Bal. i. c. j. de offic. ordi. Sicut ptãs qui in cri
minalibus habet amplum arbitriũ nõ potest ponere ad tortu
ram nõ prece. indicijs fm Pau. de leaza. in. c. grauis penul-
tima col. de depos. et gandi. in tracta. de malefi. in articulo de
tormentis sub rubrica an potestas qui habet arbitrium. et c. et
Alex. consi. lxv. incip. habita super coarctis. ij. col. primo vo
lu. et do. meum Jaso. d. l. j. ij. col. C. de sac. san. eccle. Nec tũc
potestas habens liberum arbitrium posset credere vni testi.
vt per Modernos et Alex. in. l. milites. C. de mili. testa. et di-
cetur in versicu. seq.

¶ Tertio limitat hec conclusio que vult ꝙ cõcessio libere
faciendi actum vel testamenti debeat qñ sit inhabili intelligi
fm solẽnitates iuris vt nõ procedat qñ sit militi capite dãna-
to vel ex hoc alis inhabili. l. eius qui. §. j. et. §. fina. ff. de testa.
qȝ tũc debet intelligi fm qualitatẽ personarũ cui sit cõcessio
attento ꝙ testamenta militum non exigunt solemnitates pa
ganorum. ita vult tex. in. l. ex militari in princ. vbi ita notant
Bar. et docto. ff. de mili. testa. et Bar. ac scribentes post glo.
in. d. l. si quando: ita vt hec conclusio non procedat quando
hi quibus fit concessio habent a iure alias solẽnitates consti
tutas in talibus actibus per eos gerendis. Et ideo si papa cõ
cederet mõacho: ꝙ posset testari de bonis paternis aut Car
dinali de bonis acquisitis de rebus ecclesie ista concessio de-
beret intelligi ꝙ posset testari seruata solẽnitate iuris cano-
nici secundum Bal. in. d. l. si quando in principio vbi etiã do
minus prece. meus de qua concessione an et quando fieri pos-
sit habetur per Panor. et cano. in. c. cum esses de testa. et per
dominum meum Jas. in auten. ingressi. C. de sac. sanc. eccle.
Ex his infertur ꝙ si pater esset factus inhabilis ad testandũ
et princeps ei concederet facultatem talis facultas intelliga-
tur secundum solemnitates secundum quas patres testari
possunt et prout habetur in. l. hac consultissima. §. ex imperfe-
cto. C. de testa. et in. l. fi. C. fami. her. et sic de similibus.

¶ Ceterum verbum libere capitur alijs modis secundũ qȝ
plene collegit dominus meum Jas. in. d. l. j. C. de sac. sanc. ec
clesi. dicens ꝙ potest importare sine diminutione sine onere
et refectione expẽsarũ sine alicuius contradictione appella
tioneqȝ remota domini consensu non requisito: ac sine alicu
ius licentia vel requisitione et ꝙ solus ac sine socio quis pos-
sit procedere per iura et auctoritates per eũ allegata que nõ
transcribo qȝ non faciunt ad propositum: et de ipso verbo libe
re multos tex. allegat Jo. an. j. c. l. ȝ epo de pbẽ. i. vi. l nouella.
Et de libero arbitrio processo quid importet in terminis nõ
forme vel solẽnitatis sed iusticie tradũt Bart. et Jmol. in. l. si
liusfami. vbi Bar. in prin. cõmẽ. versi. extra glo. ff. de dona. et
Bar. in extraua. ad repri. in verbo videbit et Bald. in. l. si qs
maior in prin. cõmẽ. C. de transac. et Moderni in cle. sepe. de
ver. sig. cũ silibus circa qȝ qȝ est extra materiã forme lati⁹ me
non extendo. Et an differãt libera volũtas vel liberũ arbitriũ
vel simplex arbitriũ et plenũ arbitriũ tradit Bart. in. d. extra.
ad repri. in verbo videbit pᵃlle. vbi multa bõa et subtilia dicit
et i. l. alio. ff. de ali. et Ci. leg. et i. l. cũ qdã la. ij. ff. de le. ij. Reli-
qua de effectu vbi libere põt videri p Barb. i. c. j. de offi. or.
sũctis his q̃ dixi in prin. huius arti. et q̃ dicent in ver. sequẽti.

Arbitriũ. ¶ Exper arbitrium plenum datum iudici in pcedẽdo intel-
ligitur solũ remissa solẽnitas iuris ciuilis nõ aũt iuris diuini

naturalis vel gentium vt per Bar. in extraua. ad repri. in. d.
verbo videbit et in. d. l. filiusfa. i. prin. cõmẽ. ff. de don. et Bal.
notabiliter in. d. l. j. ff. de testa. mili. et per Barto. in rep. l. j. i
iiij. col. et pe. C. de sac. san. eccl. et Panor. in. c. dilecti. iij. col.
de iudi. et per doct. in. d. l. milites. C. de mili. test. cũ multis re
missionibus ibi allegatis per Alex. et Modernos inferẽtes
ex hoc ꝙ si statutũ det amplũ arbitriũ vl' facultatẽ libere pro
cedendi in criminalibus non poterit aliquem torquere nisi
habeat legitima indicia et ꝙ potestas qui virtute statuti põt
libere inquirere nõ poterit inqrere priusqȝ adsint indicia seu
non precedẽte infamia allegãdo Bal. l. d. c. j. de offi. ord. p il
lum tex. cum glo. et gandi. in tracta. malefi. sub rubrica an po-
testas qui hȝ arbitriũ et Pau. de leaza. in. c. grauis in penul.
col. de deposi. et Alex. consi. lxv. incip. habita super contẽtis
ij. col. j. volu. et Sul. consil. lxix. incipi. super qõne formata in fi.
faciũt not. in. c. veniẽs et. c. quia tanta ellis de iureiur. et in cle. se
pe post gl. in verbo defensiões in fi. de ver. sig. ¶ Nec põt ha
bens etiam amplum arbitriũ credere vni testi fm Bar. in. d.
l. j. ff. de testa. mili. et Alexã. ac Modernos in. d. l. milites.

¶ Fit tñ distinctio iter eũ cui daẽ liberũ vl' plenũ arbitriũ. et
eum cui daẽ arbitriũ simpliciter seu quod interpretaẽ esse ar-
bitriũ boni viri. qȝ qñ sit ifra pxime dicet. Nã si detur plenũ
vel liber arbitriũ expsse vel p verba hoc significãtia tũc si deẽ
alis habili intelligit dispẽsatũ vt possit facere actũ sine solẽni
tatibus iuris positiui dũmõ seruet formã et solẽnitates iuris
diuini naturalis vel gentium vt per Barto. et doc. i. l. j. ff. de
mili. testa. vbi clari⁹ Bal. in. ij. no. et p Bart. l. d. l. j. in rep. in
iiij. col. C. de sac. san. eccl. et doc. i. l. si qñ in prin. C. de inoffi. te
sta. cũ ɔcor. supra alleg. et in pce. versi. lau⁹ adductis. Sȝ si de
tur arbitriũ alis ihabili itelligit seruatis solẽnitatib⁹ iuris ẽt
ciuilis seu positiui. iuxta no. in. d. l. si qñ l prin. cũ ɔcor. palleg.
Et ppterea Bal. i. d. l. j. ff. de testa. mili. post Bar. in rep. d.
l. j. C. de sac. san. ec. dicit esse aduertẽdũ an liberũ arbitriũ ali-
cui ɔcessum contineat rei vel actus alias pmissi vel ɔcessi cõ-
cessionẽ et tũc itelligit liberũ idest sine solẽnitate p text. l. d. l.
j. ff. de testa. mili. qȝ dicitur liberũ qȝ nõ est iuri cõi subnixũ.
Aut ɔtinet actus phibiti concessionẽ et tunc debet fieri act⁹
cum solẽnitate iuris ciuilis. d. l. si qñ in prin. Aut quod cõce-
ditur non est alias prohibitũ nec ɔcessum: et tũc ẽt intelligiẽ si
ne iuris ciuilis solẽnitate vt in primo casu. Ex quo ifert ad q̃-
stionẽ si papa ɔcessit comiti Nollano plenũ et liberũ regimen
ciuitatis Tudertii: an comes nollan⁹ possit committere cãs
summarie et de plano et vẽ sentire ꝙ nõ p pdicta de qua mate
ria ipsius qõnis habeẽ per Modernos in. c. j. vbi Fel. in ver.
legatus de latere de rescri. in prima ampliatione ȝ qȝ sentit
Jmol. in. d. l. filiusfa. iij. col. de dona. in ver. extra glosas vbi
dixit ꝙ interdũ datur arbitriũ ei q alias hȝ ptãtẽ pcedendi a
iure regulatã puta potestati vl' alteri officiali et tũc dicta ver
ba vt aliqd operentẽ importabunt liberũ arbitriũ ar. l. si qñ. ff.
de lega. j. et. c. si papa de priuile. in. vj. et dicit ita esse intelligẽ
dam predictã glo. in verbo defensiões in. d. cle. sepe. Sed vbi
ɔceditur ei qui alis non hȝ facultatẽ procedẽdi puta qñ cõce-
ditur priuato in quem cõpromittitur tanqȝ in arbitriũ tũc te
neatur seruare solẽnitates iuris ciuilis. l. j. cũ ibi notatis. ff.
de arbi. nisi deẽ ei liberũ arbitriũ fm Jmo. et sic sentit Jmol.
ꝙ per concessionẽ pleni arbitrij factã alias iurisdictionẽ non
habẽti intelligaẽ concessa facultas derogandi iuris solẽnita
ti seu sine illa procedẽdi. Fortius voluit Pau. de cast. in. d.
l. filiusfami. ꝙ potestas habens ẽt liberũ arbitriũ teneaẽ ser
uare legem et statuta. et ꝙ tale arbitrium solũ prosit in casib⁹
a lege vel statuto aut ɔsuetudine non decisis qȝuis aliter di-
cat Bal. in. d. l. j. ff. de test. mili. videlicet ꝙ nõ teneaẽ seruare
formam vel solemnitatem statuti vel consuetudinis.

¶ Pro quorũ clariore doctrina Ro. i. d. l. filiusfa. facit quat-
tuor mẽbra quãqȝ enim dr̃ l statuto ꝙ iudex hẽat arbitriũ pce-
dẽdi et decidẽdi put equũ sibi videbit quãqȝ ꝙ hẽat arbitriũ
simplr̃ quãqȝ ꝙ hẽat liber arbitriũ. Quãqȝ ꝙ possit procedere
nõ seruata forma iuris. Circa pmũ dicit Ro. ꝙ pdicta verba
dãt iudici facultatẽ pcedẽdi sũmarie et de plano et sȝ aliquos
ꝙ possit abbreuiare tps instãtie. tunc scilȝ fm Ro. qñ ciuitas
ɔdẽs tale statutũ hȝ merũ et mixtũ iperiũ cũ alis inferior a prin
cipe non posset statuere ꝙ summarie pcedaẽ vt p glo. in. c. fi.
de elec. l vi. et l cle. sepe de ver. sig. Jmo. et Alex. l. l. nemo pt
ij. col. ff. de leg. j. et solet notari l. c. j. de rescrip. et ꝙ talia vba
dent facultatẽ pcedẽdi sũmarie et de plano vult ẽt Bal. post
Jaco. but. i. l. obseruare. §. proficisci. ff. de offi. pconsu. et leg.

Non tamen

Non tamen poterit ſm Ro. tempus instantie prorogare habens tale arbitrium. vt etiam voluit Bar. in. l. si in lege. ff. loca. cum multis concor. accumulatis per Alex. in. d. l. milites in fi. cõmen. C. de mili. testa. et dñm meum Jas. in. l. si sic. ff. de leg. j. et dixi. s. qñ censeat aliquid pro forma traditũ in. xvj. cõclusio. iiij. limi. Quid aũt possit in actu decidẽdi vel i decisiuis vigore talis arbitrij. tradunt Ro. ibi post Bar. ac etiam Pau. de casi. et Alex. in. d. l. milites et Bart. in. d. extraua. ad repri. in verbo videbitur et late Moderni i. d. cle. sepe super glo. in verbo defensiones. ff. de verb. sig.

Secundo casu qñ ↄceditur potestati arbitriũ simpliciter. dicit Ro. in. d. l. filiusfa. ꝙ tenetur seruare in oibus regulas iuris cõis. qꝛ itelligitur in dubio de arbitrio boni viri. d. l. si in lege. ff. loca. et. l. hec venditio. ff. de cõtrahẽ. empt. et. l. si cũ ea cum simili. C. de dotis promis. vult Bar. in extraua. ad repri. in. d. verbo videbitur et Zaba. in cle. sepe. §. non sic tamen ij. col. de verb. sig. et Ange. Are. in. §. in bonefidei circa finez cõmen. insti. de act. dicens ꝙ habẽs tale arbitrium boni viri tenetur seruare ordinẽ iudicij traditum a iure cõi. Poterit tñ ſm Ro. in decisiuis virtute talis arbitrij partẽ in modico ledere et penas moderare: et nõ tenebit ꝺ culpa: ſꝫ tñ ꝺ dolo: vt ibi per eũ: et nõ est materia nostra. quid possit i decisiuis qꝺ ſm Jmo. quẽ supra allegaui in. d. l. filiusfa. iiij. col. cũ quo trãsit Alex. in. l. si sic. iij. col. ff. de leg. j. pcederet nisi arbitriũ cõcederetur alias habẽti facultatẽ procedendi ſꝫ iura: qꝛ poterit omittere solẽnitates iuris ciuilis vt ↄcessio arbitrij aliqd operet p ea q̃ supra ad hoc allegaui. et i vsi. pced. Jdõ põt fieri dĩa inter eũ qui est ptãs tpe quo datur arbitriũ et eũ q nõ est in officio. Quis Jmo. in. d. clemẽ. sepe velit idem esse vtroqꝫ casu videlicet in. ix. colum. et ita intelligo glo. in. d. clemen. sepe in. §. nõ sic tñ in verbo defensiões ac dicta Car. Jmo. ibi in. ix. col. et sequaciũ dũ voluit ꝙ ptãs cui dat arbitriũ possit solemnitates iuris ciuilis omittere q̃ figuraꝫ iudicij respiciunt nõ ea que cãm instruũt vel decidũt vel qbꝰ omissis ipediretur cognitio veritatis: et ita intelligo quod dicit Jmol. in. d. cle. sepe ꝙ ↄcessio arbitrij et cõmissio sine figura iudicij eqpolent.

Tertio casu qñ cõcedit liberũ arbitriũ dicit Ro. in. d. l. filiusfa. ff. de dona. post Bart. in extraua. ad repri. in verbo videbitur et Bal. i. d. l. j. ff. de testa. mili. ꝙ põt pcedere omissa forma iuris ciuilis dũmõ seruet formã iurisgentiũ vel naturalis ac diuini. ad qꝺ supra codẽ vsi. allegaui plures ↄcor. Jdẽ vult Bar. in. l. alio. ij. col. ff. ꝺ ali. et ci. leg. voluit Car. Jmo. et scribẽtes post gl. in vbo defensiões in. d. cle. sepe. §. nõ sic tñ.

De quarto casu dictũ fuit plene supra hoc codez articulo. Quis Ro. in. d. l. filiusfa. multa bona dicat.

Et nõ est obmittẽdum qꝺ dixit Bal. in. l. ij. C. de appel. in fi. cõmẽ. ꝙ ille qui hꝫ tale arbitriũ plenum quo mediante põt solẽnitate iuris omissa procedere: nõ potest alteri vices suas cuꝫ tali potestate committere seu delegare. quasi talis facultas sit personalissima. sequitur Feli. in. d. c. j. versic. legatus de latere. ij. col. in prima ampliatiõe de rescri. vbi allegat cõcor. dicens ꝙ ille cui est commissa vniuersitas causarum cum plena et omnimoda potestate non potest cõmittere causas vt procedatur non seruata forma iuris.

Item nõ ẽst omittendũ ꝙ arbitriũ in condẽnãdo vel in puniendo: nõ se extendit ad procedendũ nec in procedendo ſm Bar. in. l. si in lege in prin. ff. loca. vbi ẽt Pau. de ca. et alij p illũ tex. dum vult ꝙ qui hꝫ arbitriũ sup facto nõ hꝫ sup terminũ facti: in tantũ ꝙ non possit terminũ prorogare de quo ẽt p Jmo. in. d. l. filiusfa. ff. de dona. et i. l. qui rome. §. calimacus vbi etiam Alex. et Moderni. ff. de verb. obli. et dicit Jmo. in predictis locis ꝙ idem est econtra vt arbitrium in condẽnando non trahatur ad facultatem procedendi.

Sed restat videre qñ intelligatur ↄcessum arbitriũ liberũ ab obseruantia forme solẽnitatis legũ seu iuris positiui: et qñ arbitrium boni viri ſm iuris regulas et solemnitates regulandũ sit. Jn qua materia Bar. in extraua. ad repri. in. d. verbo videbitur versic. conclude igit facit regulã. ꝙ in dubio intelligatur ↄcessum arbitrium regulatũ et boni viri iuxta. l. vir bonus. ff. iudi. sol. et. l. si societatem. §. arbitrorum. ff. pro soci. et idem sentit ipse Bart. in. l. alio. iij. col. ff. de ali. et ci. leg. et in. d. l. filiusfa. j. col. vbi Pau. de cast. et Jmol. ac Anto. de but. Jmo. et Moderni in. c. j. de consti. et Cardi. Jmo. et Moderni in. d. cle. sepe. §. non sic tamen de ver. sign. et idem Bart. ac doct. in. l. si sic per illum tex. ff. de lega. primo. et in. l. si in lege in prin. ff. loca. et Jmo. Alex. et Moder. in. d. §. calimacꝰ. et solet notari in. d. l. milites. C. de mili. testa. et p Ang. Are. et. d. meũ Jas. in. d. §. in bonefidei i finali char. insti. de act. Nisi cũ vbo arbitriũ vel sili adiũgat verbũ plenũ vel merũ vel liberũ aut alia vba sonãtia i liberaꝫ volũtatẽ p. l. fideicõmissa. §. q̃ q̃ ff. de le. iij. qꝛ tũc itelligit de volũtate libera a reg. iur. ciuilis: ita ꝙ sola dõatio et dolꝰ et repugnãtia iuri nãli vel gẽtiũ videãtur excepta ſm Bar. i. d. extua. i vbo videbit ãn mediũ cõmẽ. et i. d. l. alio. iij. col. et i. d. l. si sic vbi ẽt Alex. et Card. i. d. cle. sepe i. d. §. nõ sic tñ i. iij. col. vbi ẽt alij maxie Moderni i. x. col. vsi. vbũ libet. cũ ↄcor. q̃ habent i locis pallega. maxie i. d. cle. sepe. §. nõ sic tñ et i. d. l. filiusfa. et i. d. c. j. de ↄsti. et i. d. §. i bõe fidei isti. ꝺ act. vbi hec mã exaiari solet. et p dñꝫ paridẽ i trac. de sindi. i vbo arbitriũ. vel nisi ↄcedat vt pdictũ fuit arbitriũ alĩs habẽti facultatẽ vt ↄcessio operet p iura. s. ad hoc alleg.

Libera facultas.

Fallit ẽt si detur libera facultas quia intelligit ꝙ possit facere actũ nõ seruatis forma et solẽnitatibꝰ iuris ciuilis seu positiui vt p Bar. i. d. l. alio. iij. col. et i. d. extua. i vbo videbit et i d. l. si sic vbi Alex. ita trãsit i. ij. col. p pdicta et no. p glo. i cle. dudũ i vbo libere de sepul. et archi. ac Jo. an. i. c. cũ epõ i vbo libere ꝺ os. or. i. vj. i nouel. pp qꝺ Bar. i. d. l. alio. iij. col. dicit liberã volũtatẽ a regulis iur ee. cũ cui adijcit vbũ libera. de q̃ libera facultate dixi mlta. s. i. v. pce. ex qbꝰ hec fallẽtia declarari pt reprobata opiniõe bal. q dixit ꝙ hoc vbũ libera facultas non excludit iuris ordinẽ in. c. j. §. si. p illum text. in verbo liberam facultatẽ iuncto verbo conuicti de pa. iura. fir. qꝛ ſm Alex. in. d. l. si sic. ij. col. ille tex. hoc nõ probat qꝛ non dat ibi tex. dño pcise liberam volũtatem: sed conuicto demũ vasallo vt ibi per Alex. sequit dominus nata in repe. cle. sepe. §. non sic tamen. xvij. col. in prin. ꝺ ver. sig.

Prout libuerit.

Et si dicatur ꝙ fiat actus put tibi libuerit etiam intelligitur remissa solẽnitas iuris positiui: vt p Bar. in. d. §. videbit et in. d. l. alio et in. d. l. si sic vbi Jmo. et Alex. in. ij. col. et Bar. in. d. extraua. in verbo videbitur per. l. fideicõmissaria libertas la. ij. ff. de fideicõ. liber. et sequuntur cõmuniter doc. in locis preallegatis: maxime in. d. c. primo et in. d. cle. sepe. §. nõ sic tamen vbi Cardi. et late Moderni in. x. col. versi. verbum libet. est tex. et ibi Bar. ac plenius Bal. in. d. l. j. ff. de testa. vbi per facultatem datã militibus testãdi quõ velint aut possint intelligitur remissa solẽnitas testamentorũ iuris positiui habet in. l. neqꝫ deportati eo tit. et in. l. milites. C. eo.

Pro libito volũtatis.

Idem si dicatur pro libito voluntatis p tex. in. d. l. fideicõmissaria libertas et in. c. ij. vbi Panor. in. j. col. de seque. pos. et fruc. et vult Bar. in. d. l. alio et in. d. extraua. in verbo videbitur dum loquitur de verbo libet vult Panor. in. c. penul. de consue. de quo etiam. j. proxime.

Quomodo velis.

Idem si dicatur quomõ velis seu vt volueris. l. j. ff. de mili. testa. et ibi Bar. Bald. et scribẽtes et. l. milites. C. eo. vbi ẽt doc. vult Bart. in. l. neqꝫ deportati. ij. col. ff. eo. et hoc est generale in verbo volo vt importet liberũ arbitrium ſm Bart. in. d. extraua. ad repri. in verbo videbitur per. l. cũ quidaꝫ. ff. de leg. ij. et. d. l. fideicõmissaria libertas la. ij. ff. de fideicom. liber. circa qꝺ possunt videri q̃ dixit. d. nata i rep. d. cle. sepe i. d. §. nõ sic tñ. x. col. ver. verbũ volo. Et si dicat quomõ velis et possis fortiꝰ hec pcedũt. d. l. milites et. d. l. j. ff. de mili. test.

Tuo sensu.

Idem si dicatur facias tuo sensu: qꝛ importat liberam voluntatem. c. j. de consti. vbi doc. maxime Anto. de but. et Jo. de Jmo. et Hemi. in. c. relatum. xxxvij. dist. vult Alexã. in. d. l. si sic. ij. col. lꝫ ↄtrarium dicat Panor. in. d. c. j. et dñs nata dubitet in. d. cle. sepe. §. non sic tñ col. xij. ver. vbũ suo sensu.

Ad tui voluntatem.

Idem si dicatur ad tui voluntatem: qꝛ intelligitur remissa solẽnitas iuris positiui ſm Bar. in. d. extraua. in verbo videbitur ante si. et in. l. filiusfa. j. col. ff. de dona. et Alto. de bu. in. d. c. j. de consti. et Are. in. c. significauerunt. ix. col. de test. et Modernos in. d. cle. sepe. in. d. §. non sic tñ de verb. sig.

Scdm conscientiã tuã.

Idem si dicatur ſm conscientiam tuam circa qꝺ dñs nata i d. cle. sepe. §. non sic tñ. xij. col. cũ dua. seq. distinguit examinans verbũ ↄscia et Alex. nihil firmat in. d. l. si sic. ij. col.

Prout placebit.

Idem si dicatur prout placebit tibi qꝛ verbuꝫ placebit importat liberam voluntatem. l. thais. §. sororem et. l. lucius la prima iuncta. l. fideicommis. ff. de fideicommis. l. j. vult Bar. in. d. l. si sic in prin. ff. de lega. primo q̃uis contrarium teneat dominus nata in dicta cle. sepe. §. non sic tamen. xvj. column. in principio: dixit tamen Bald. in. l. si. §. sed si quis. C. commu. de lega. ꝙ verbum ad tui beneplacitum importat arbitrium boni viri sequitur Panormit. in. c. verum in principio vltimo notabili de fo. compe.

Prout libuerit.

¶ Idem si dicatur prout tibi libet seu libuerit: qꝛ verbum libuerit importat liberā voluntatē ⁊ significat libere volueris ſm Bar. in extraua. ad repri. in dicto verbo videbitur ⁊ Cardi. in. d. cle. ſepe. §. non ſic tamen. in. iij. col. vbi dicit ſecus eē in verbo cupio qꝛ importat arbitrium boni viri de quo etiaʒ ſ. proxi. ver. pro libito voluntatis.

Prudētie tue.

¶ Idem si dicatur cōmitto prudentie tue ſm Anto. de bu. in. c. non initaris de consti. per illum text. quem reprehendit ibi Imol. ⁊ Panor. in. c. j. de sequest. poſ. ⁊ fru. in. iij. col. de quo etiam per dominum natam in. d. cleñ. ſepe. §. non ſic in xv. col. circa ſi.

Judicio tuo.

¶ Idem si dicatur iudicio tuo: quia etiam importat liberaʒ voluntatem ſm Bar. in. d. l. ſi ſic in prin. per tex. cum gloſ. in d. l. thaius. §. lucius. ff. de fideicom. li. ſtd hoc improbat Bar. in. d. extraua. ad repri. in. d. verbo videbitur: ante mediū. dicens ꝙ ille tex. probat contrarium: ⁊ ꝙ hec verba important ꝙ facta diſputatiōe inter te ⁊ ipſuʒ poſtea iudices. ⁊ ſic ꝙ importēt arbitrium boni viri ⁊ ſit regulanduʒ ſm regulas iuris cōmunis: ſequitur Cardi. in. d. cle. ſepe. §. non ſic tamen. iij. col. vbi late dominus nata in. xj. col. ver. verbum iudicium.

Qualitercūꝙ fiat.

¶ Idem si dicatur ꝙ ſufficiat qualitercūꝙ factum ſit qꝛ ſolēnitas iuris poſitiui intelligitur remiſſa. l. ſi. cum glo. ij. in fine ⁊ ibi notatis. C. qui admit. ⁊ qd notat. ibi dominus Lācel. preceptor meus ⁊ qd dicetur in ſeq. verſi.

¶ Idem si dicatur facias prout tibi viſuʒ fuerit expedire: qꝛ importat liberaʒ voluntatem ſcdm aliquos quos improbant Anto. de but. ⁊ Imol. in. c. j. de conſtitu. ⁊ Alexan. in. d. l. ſi ſic in prin. in. ij. col. ff. de leg. j. ⁊ bene quia videmus ꝙ verbū videbitur importat arbitrium boni viri. d. l. fideicōmiſſaria libertas. ff. de fidei. liber. ⁊ l. continuus. §. cum ita. ff. de ver. obli. vult Bar. in. d. l. ſi ſic in prin. vbi alij ⁊ Alex. ⁊ Bart. in extraua. ad repri. in. d. verbo videbitur in prin. de quo etiam per dominum natam in. d. cle. ſepe in. d. §. non ſic tamen. xij. col. verſi. verbum vt viderit.

Ad notum Ingēio tuo Delibera tione tua.

¶ Et si dicatur ad notum tuum ingenio tuo ad deliberationem tuam ⁊ de conſimilibus verbis ponit Mati. in. c. verum ſecunda col. vltimo notabili de foro cōpe. ⁊ deciſio patet ex predictis conſimilibus verbis.

Qd poſſit q dominꝰ poſſet.

¶ Et si dicatur ꝙ poſſit quis ea que dominus poſſet. intelligitur ꝙ poſſit ſine ſolēnitate: quando dominus poſſet facere ⁊ non eſt ei interdictum a iure ita committere. hec enim verba important liberam voluntatem ſm Bart. in. l. creditor. §. lucius. ff. manda. per tex. ibi de quo latius: per Panor. in. c. intelleximus de iudi. ⁊ in. c. expoſuit de dilati. ⁊ Archi. Gemi. ⁊ doc. in. c. qui ad agendum. §. ſi. de procura. ⁊ in. c. primo de reſcri. in. vj. ⁊ Ange. Are. in. §. in boneſidei in pe. ſeu ante penulti. col. ⁊ dominum natam in. d. cle. ſepe in. §. non ſit tamen in. xvj. col.

Regula circa verba importātia arbitrium boni viri.

¶ Circa verba autem importantia arbitrium boni viri: ut prediri ſtat regula ꝙ regulariter verba intelligātur importare arbitrium boni viri: ⁊ multa verba de quibus poſſet dubitari tanguntur per Imol. et Anto. de bu. in. d. c. j. de conſti. vbi Feli. in vltimis carthis: ⁊ per Barto. in. d. l. alio. iij. col. ⁊ in. d. extraua. ad repri. in verbo videbitur et in. d. l. ſi ſic in prin. vbi de multis verbis ponit Alex. ⁊ poſt eum Moderni: ac Ange. Are. in. §. in boneſidei vltima charta inſtitu. de act. vbi etiam dominus meus Iaſ. ⁊ Cardi. in. d. cle. ſepe. §. non ſic tamen vbi dominus nata p multas chartas. ⁊ Paris de puteo in tract. de ſindi. in verbo arbitrium vbi inter cetera ponunt quid iuris ſi aliquid cōmittatur arbitrio alicuius vel prout ei videbitur vel diſcretioni vel conſcientie vel prudentie: vel ꝙ faciat ſm cor ſuum vel ſm ſpiritum ſuuʒ vel ſm mentem vel ſm carnem ſuaʒ: ⁊ de multis alijs verbis. vel de verbo cupio. vel ſi detur alicui licentia faciendi vel procedendi: an intelligat ſeruato iuris ordine ⁊ arbitrio boni viri. Et in predictis magis cōmuniter concludunt ꝙ ſic vt ibi latius per eos. quoruʒ dicta non refero ex eo qꝛ ſi non tollunt iuris ordinem vel ſolēnitatem magis ſunt preter materiam ꝙ aliter: ⁊ qꝛ ſunt cumulata per eos.

De alijs verbis.

¶ Et ibi etiam quid ſi quis ſe cōmittat gratie vel miſericordie alicuius: vel ſub alicuius protectione ⁊ ſalua guardia recipiatur: an intelligatur arbitrio boni viri. ⁊ de verbo pono rem in manuʒ tuam. vel ſi quis promittat ſtare iuramento alicuius vt per Alex. in. d. l. ſi ſic: ⁊ Modernos in. d. cle. ſepe cū concor. preallegatis. Et qñ cōmittitur conſciētie tradit etiā dominus meus Iaſ. in. l. ij. in. ij. col. C. de fideicom.

Si cumulētur verba libere voluntatis ⁊ iportantia arbitrium boni viri.

¶ Qd ſi cumulentur verba importantia arbitrium boni viri: ⁊ liberam voluntatem Bar. in. d. extraua. ad repri. in verbo videbitur circa finem. dicit ꝙ reſoluuntur in arbitrium boni viri: ſequitur Cardin. in. d. §. non ſit tamen in cle. ſepe. iiij. col. verſi. iij. quero. vt qꝛ cōmittatur alicui ꝙ faciat prout fuerit arbitratus ⁊ voluerit: ⁊ ſic tenebitur ſeruare iuris ordinē. Mouenſ: qꝛ vnum predictorum verborum ineſt alteri ⁊ vnū in adiectiuum reſoluitur iuxta. l. primam. ff. de pactis ibi placitus ⁊ conſenſus: qꝛ reſoluuntur in placituʒ conſenſuʒ. et ſic in propoſito prout voluntarie fuerit arbitratus. Eſt eniʒ duplex conſideratio in voluntate: qꝛ quis poteſt velle ex voluntate preciſa ideſt omnino libera: ⁊ ſic ex voluntate antecedenti: ⁊ ex neceſſitate conſequētie cum quis de duobus vnum eligit quorum neutrū vellet vt per Bart. in. d. extrauan. in verbo videbitur in princi. ⁊ Cardi. in. d. §. non ſic tamen. ij. ⁊. iij. col. vbi multa bona dicunt ad declarationem voluntatis et eius libertatis tā ſm Iuriſtas ꝙ ſm philoſophos. Reliqua poſſunt videri in repertorio meo ſtatutorum in verbo arbitrium. Iunctis remiſſionibus quas dat Alex. in. d. l. milites in ſi. cōmen. C. de mili. teſt.

Nota.

¶ Quod autem dictum fuit ꝙ cenſeatur per verba de quibus. ſ. remiſſa iuris ſolēnitatas: debet intelligi quando ille q cōmittit vel vtitur talibus verbis habebat poteſtateʒ remittendi iuris ſolēnitates ſm Ro. in. d. l. filiuſfamil. ff. de dona. quem retuli. ſ. eo. in hac met materia.

Cuʒ plenaria ptāte.

¶ Et ſi dicatur cum plenaria poteſtate notat Bal. in. l. prolatam in ſi. commen. C. de iudi. ⁊ ſatis patet ex his que dicta ſunt in precedēti verſi. Quero inſuper ſtatuto cauetur Venetijs ꝙ omnia teſtamēta prout ſunt ita executioni mandētur. an iſtud ſtatutum recipiat interpretationem a iure cōmuni ⁊ hoc intelligatur. ita demuʒ ſi ſint ſeruate ſolēnitates iuris ciuilis. Breuiter Bald. in. d. l. milites. ij. col. C. de teſta. mili. tenet ꝙ non. ſed ꝙ in talibus teſtamentis idem ſit dicēdum ꝙ in teſtamentis militum: ⁊ ꝙ fieri debeat illa interpretatio que ſit in teſtamentis militum. qꝛ veneti ſe reputant ita ſapientes ꝙ nolūt viuere iure cōmuni. Ideo lege Venetorum attēta erunt executioni mandanda ſi conſiſtant ſm quod teſtamēta militum conſiſtere poſſunt: ſm Bal. ibi qui hoc limitat niſi elegerint teſtari ſecunduʒ ius cōmune: licet ſm Bal. ſtulte faciat talis teſtator qui imperitus ſe inuoluit in eo qd ignorat argu. notatorum in auctenti. nouo iure. C. ſi cer. pet. alias autem infert Bal. non videri ſolēnitatē remiſſam. puta ſi eſſemus in terris in quibus ius cōmune ſeruaretur ad quod faciunt que dixi. ſ. eo. ar. j. q. j. col. de quo ſtatuto ſeu conſuetudine Venetorum multa dicuntur per Bal. in. l. ſi non ſpeciali. C. de teſta. Et ꝙ in talibꝰ teſtamentis ſit facienda ea iuris interpretatio que ſit a iure in teſtamentis militum vult etiā do. Baptiſta. de ſancto Seue. in repe. l. precibus. C. de ipu. ⁊ alijs ſub. in. xij. col. vbi idem dicit de teſtamentis dominorum terrarum poſt Bal. ibi vlti. col. vt valeant ⁊ fieri poſſint ac interpretentur ſcdm ꝙ iura diſponunt in teſtamentis militum qñ ſcilicet ſunt tales dñi q ſuperiorē nō recognoſcūt vt declarat in propoſito Alex. in. l. centurio in vj. col. verſic. iij. iuxta. ff. de vul. ⁊ pupil. vbi multas allegat deciſiones doct.

¶ Quero an per actum factum ſine forma intelligatur faciens velle forme vel ſolennitati iuris derogare: puta ſi ſtatuentes aliquid ſtatuant non ſeruata forma ſtatuti an ex hoc videantur ſuper forma vel ſolennitate a ſtatuto introducta diſpenſare vel tali forme ſeu ſolēnitati ſtatuti derogare: doc. dicunt ꝙ ſic quādo non eſt i ſtatuto expreſſa clauſula derogatoria: ꝙ ſi ſit expreſſa doc. magis cōmuniter dicūt deficere conſenſum ⁊ actum non valere. niſi appareat ꝙ voluerint. non obſtante tali ſtatuto: ⁊ eius forma ſine forma ſtatuere ſcdm Bartol. in rep. l. omnes populi in. iiij. queſtione. iij. principalis in pen. col. verſicul. circa ſm. ff. de iuſti. ⁊ iure. et Alexā. in. l. j. §. j. ij. col. ff. ad leg. fal. ⁊ Fran. de are. cōſi. lxix. ⁊ dominum meum Iaſ. in. l. j. col. ſi. ff. de legi. quod latius nō attingo hic qꝛ alibi examino videlicet in primo volu. ſtatutorum. Et qd in teſtatore qui in primo teſtamento proteſtatꝰ fuit nolle ſequens teſtamentum valere ſine tali forma vel ſolēnitate: an per ſequens teſtamentum ſimpliciter factum precedēs tollatur: eſt materia de qua habetur per Bar. ⁊ doc. in. l. ſi quis in prin. teſtamenti. ff. de leg. iij. in. ij. col. ⁊ in. iiij. in duobus locis ⁊ Alex. ac Sozi. plene in. l. ſi mihi ac tibi. §. ſi. ff. de leg. j. ⁊ Alex. cōſi. cxxiiij. per totum. j. vol. ⁊ conſi. vij. ⁊ plenius. lxiij. in. iij. volu. ⁊. xxv. in. iij. volu. ⁊ Sozi. conſil.

clxiij. primo

clxiij. primo volu. vbi diſtingunt ad quorum dicta me breui⸗tatis gratia remitto. ❡ Hinc ſm Franc. de are. d. conſi. lxix. forma data per ſtatutum in alienatione facienda de rebus cõmunitatis: adiecta clauſula derogatoria q actus aliter fact⁹ non valeat: nõ tollitur ex alienatione vel deliberatione conſilij et per viam ſtatuti facta ſine derogatione prioris ſtatuti.

Si ſuperior cõfirmatur actum non ſolem.

❡ Et ſi ſuperior confirmat ex certa ſcientia actũ nullũ factũ per inferiorem ratione defectus forme: an dicatur ſuper forma diſpenſatum, ſeu an valeat confirmatio ſi actus per ſuperiorem fieri poterat ſine forma: notat p Bart. in. l. ſi cõſtat. ff. de appella. ⁊ multa dixi in tali materia ſupra in arti. de potẽtia ⁊ effectibus forme.

Per actus cõtrarios ⁊ incõpatibiles inducit derogatio forme et ſolẽnitatis.

❡ Itẽ inducitur derogatio forme ⁊ ſolẽnitatis per facientem actus contrarios ⁊ incompatibiles vel per proceſſum ad vlteriora ſuper actu informi ſm ſig. conſilio. cxv. incipi. in qõne Petri ⁊ latius in conſilio. clvij. in. ij. col. vbi loquitur de iudice procedente per inquiſitionez non ſeruata forma ſtatuti. ⁊ dicit q confeſſio facta per inquiſitum non valet eſto q ad vlteriora procedatur pp defectuz forme ſtatuti niſi ex certa ſciẽtia ſic fiat per ipſum inquiſitum in derogationẽ forme ſecus ſi non fit ex certa ſcientia quãdo eniz eſt talis ſolẽnitas cui partes poſſunt derogare act⁹ factus ex certa ſcientia ſine ſolẽnitate poteſt valere ⁊ approbari ex tacito conſenſu vt in. l. non dubium cum ibi notatis. C. de teſta. ⁊ in. l. ij. C. de fideicom. ⁊ ad hec faciunt que dixit Cardi. conſi. lxxiij. incip. omnis ſecundo dubio ⁊ poſt eum Fel. in. c. ea q iij. col. verſi. etiam per predicta remanet clara de re iudi. vbi dicunt q tacita approbatio operatur circa ea quibus partes poſſunt renunciare ſecus autez ſi eſſent talia aut tales ſolẽnitates quibus nõ poſſent renunciare: prout etiam eſt de mente Bar. in. d. l. ſi conſtat. ff. de appel. de qua materia late dixi. ſ. in articu. de potentia ⁊ effectibus forma in. xx. ⁊ xxi. effectu forme omiſſe. ⁊ faciunt iura allegata in preceden. verſicu.

Si teſtator dicat ſi qd legitie egi volo habe⸗ri pro legitimo.

❡ Et ſi teſtator dicat ſi quid minus perite aut minus legitime egi volo haberi pro legitimo vel legitime facto: ⁊ comperiatur fuiſſe teſtatus coram quinq teſtibus extraneo herede inſtituto predicta verba operabuntur effectum clauſule codicillaris ⁊ equipollent clauſule omni meliore modo. l. codicillis. §. ſi. ff. de lega. ij. ⁊ dixi. ſ. in arti. de potentia ⁊ effectibus forme in ſeptimo effectu forme non ſeruate. Cum enim non poſſit teſtator tollere formam legis. l. nemo poteſt. ff. de leg. j. cum materia videtur teſtator velle facere actum qui cum tali vel cum faciliore ſolẽnitate fieri poteſt vt ibi.

An per legem vel ſtatutũ gñalia ſequẽtia prioribus ſpãlibus derogetur.

❡ Sed an p legẽ gñalẽ ſequentẽ vel ſtatutũ gñale ſequẽs intelligatur derogatum priori ſpeciali Bal. in. l. talis ſcriptura in fi. cõmen. poſt Dy. ff. de lega. primo tenuit q non qr poſteriora ſtatuta diſtinguntur per priora. ⁊ per illa limitantur l. nam ⁊ poſteriores. ff. de legi. ⁊ l. ſciendum in prin. ff. qui ſatiſda. cog. cum ibi notatis iuncta auctenti. offeratur. C. de litis conte. ⁊ argu. in. d. l. talis ſcriptura: ⁊ quia prior lex ſpecialis derogat ſequenti generali pariter ⁊ ſtatutum. l. legatorũ §. qui plures. ff. de leg. ij. cum concor. per Bal. ibi allegatis. Ex quo infert ad ſm ſtatutum mandans ſimpliciter ⁊ indefinite bãnitos certa forma ſeruata extrahi de bãno: vt non trahatur ad robatores ſtratarum bãnitos ſuper quibus eſt per ſtatuta precedentia ſpecialiter prouiſuz. Ad hoc facit qr ſtãte ſtatuto q valeat teſtamentum coram quinq teſtibus non intelligitur in teſtamento ceci in quo eſt ſpecialiter per legẽ prouiſum nec in alio caſu ſolẽni ſeu ſpeciali ſm Bald. in. l. ſi queramus. ff. de teſta. cum quo tranſit Fran. de aret. ibi in fi. cõmen. per fundamenta preallegata. facit quod notatur maxime per Bald. in. l. coheredi. §. qui partem. ff. de vul. ⁊ pu. an autem forma remiſſa in teſtamento inter liberos ſe extendat ad teſtamentuz ceci in quo eſt tradita forma ſpecialis dicto. in. l. hac conſultiſſima. C. qui teſta. fa. poſ. maxime Bal. ⁊ Pau. de ca. tenẽt q ſic de quo dicetur infra de correctione ⁊ remiſſione forme.

Qõ.

Solẽnitas gñaliter tradita an ſit i ſtatuto ſpãli ſeruanda.

❡ An aũt ſolẽnitas generaliter tradita debeat in ſtatuto ſpeciali ſeruari vel videatur per ſtatutum ſpeciale ſine cõmemoratione forme factum derogatum ſtatuto precedenti danti generaliter formã puta ſi extet ſtatutuz: q ſi bãnitus ſit habitus pro confeſſo non mittatur bannũ executioni ſine citatiõe certo modo facta: ⁊ extet ſtatutum. q bãnum contra bannitum pro homicidio ſtatim mittatur executioni intelligatur hoc ſpeciale ſtatutũ ſeruata ſolẽnitate prioris ſtatuti generalis dixi. ſ. eo. articulo in prima charta poſt nellum in tract. banni in. ij. parte ſecundi temporis. xxxv. queſtione.

Qõ.

Quid ſi padue ſit vnum ſtatutum q bãnitus preſentando alium bãnitum de ſimili maleficio liberetur. Et aliud ſtatutum q quicũq fuerit bãnitus Vincentie banniat Padue infra octo dies hijs modis ⁊ conditionibus ac formis quib⁹ fuit in ciuitate Vincentie bãnitus. An qr preſentando bãnitum vincentie non poteſt liberari pariter erit in loco padue vt talis Vincentie: ⁊ demum Padue bãnitus non poſſit liberari alium bãnitum preſentãdo Nellus in trac. bãni. in. lxxxv. queſtione tertie partis ſecundi temporis poſt Oldr. tenuit q non poſſit liberari pp illam clauſulam eiſdem modis formis ⁊ conditionibus quibus Vincentie que in hoc derogat ſtatuto Padue: primo loco narrato per multa fundamenta que non traſcribo.

Solẽnitates addite a cõſuetudine nõ derogãt priuilegio minores ſolẽnitates requirenti.

❡ Solẽnitates etiam a cõſuetudine addite et ſolite obſeruari non derogant priuilegio aliquibus conceſſo requirenti minores ſolẽnitates vt quis poſſit vti tali priuilegio. Exemplum ex ſpeciali ſtatuto medicoruz Bononie cauetur q ad ſedes ſalariatas ſolũmodo admittãtur doctores habentes publicam ⁊ priuatam examinationem ⁊ licentiã ab archidiacono docendi bononie: ⁊ vbiq. ⁊ de cõſuetudine plures alie ſolẽnitates ſolent obſeruari in doctoratu per tantuz tempus q non extat memoria in cõtrarium. Quidam fuit doctoratus cuz ſolẽnitatibus a predicto ſtatuto requiſitis omiſſis alijs ſolẽnitatibus cõſuetudinarijs fuit dubitatum: an deberet admitti ad ſedes ſalariatas: ⁊ domin⁹ Signoro. de home. conſi. lj. tenuit q ſic eo qr iſte ſolẽnitates poſt eſſe perfectum adhiberi ſolite ſunt accidentales: ⁊ non ſubſtantiales ⁊ non viciant per nota. in. l. vniuerſa. C. de preci. imper. offe. iunctis que dixi. ſ. de potentia ⁊ effectibus forme omiſſe vltimo effectu. ij. limitatione. ⁊ in primo artic. princi. ⁊ etiam qr talia conſueta cenſentur leuia ⁊ qr ſatis eſt habere licentiã docẽdi ab eo cui eſt per ſtatutum conceſſum videlicet ab archidiacono vt ibi latius per eum.

Quatenus itelligatur forme derogatum.

❡ Quatenus autem intelligatur derogatum forme vel ſolẽtati pulchrum eſt videre.

Per abolitionẽ antiq forme nihilomin⁹ põt adhiberi.

❡ Et eſt primo aduertendum q per relaxationem vel diminutionem antique ſolẽnitatis ac forme non cẽſetur adeo abolita ipſa antiqua forma quin denuo poſſit ſeruari niſi lex illam expreſſe aboleat vt dixi in prece. arti. de potentia ⁊ effectibus forme.

Sñia ſup ſolẽnitate qui h⁹ preiudicet.

❡ Secundo eſt aduertendum q ſententia lata cũ aliquo puta herede ſuper defectu ſolẽnitatis puta teſtamẽti non facit ius quo ad omnes vt per glo. Bart. Angel. ⁊ doct. in. l. papinianus. §. ſi. ff. de inoffi. teſt. per. l. ij. ff. de exce. rei iudi. ⁊ dicetur. j. de probatione forme.

Statutum dans ſolemnitates ⁊ diſponens q defect⁹ nõ viciet itelligit ſm ius cõmune.

❡ Tertio eſt aduertendum q ſtatutum dans ſolẽnitates teſtamentis ⁊ diſponens q defectus ſolẽnitatum non viciet intelligitur ſm ius cõmune hoc eſt de ſolẽnitatibus leuibus et non de ſubſtantialibus vel neceſſarijs nec de illis quas ſtatutum ponit per verba neceſſitatis prout eſt verbum debeat ſm Signoro. conſi. lxxxvij. incip. factum quinta col. verſi. preallegatis vbi etiam dicit. l. d. col. verſi. preterea q ſi ipſuz ſtatutum diſponat q aliquibus ſolẽnitatibus non ſeruatis teſtatum non ſit nullum non excluduntur alie ſolẽnitates neceſſarie ab ipſo ſtatuto inducte de quo in verſi. ſequenti.

Remiſſio forme q̃ fit a ſtatuto non itelligit de ea quaz dat ſtatutum.

❡ Quarto eſt aduertẽdũ q ſi per ſtatutũ relaxetur vl' remittatur iuris forma hoc intelligitur de forma iuris communis non autem de forma quam ipſum ſtatutũ mandat ſeruari vel aliud in volumine ſtatutorum poſitum ſm Pau. de ca. in cõſilio. cxcviij. incip. ſuper hoc puncto prope fi. verſi. nec obſtãt alia ſtatuta in antiquis vbi dicit q ſtatutum diſponẽs q quãdo conſules procedunt per inquiſitionem non teneantur ſeruare aliquem iuris ordinez intelligi debet niſi ſit datus ordo per aliud ſtatutum qm ille nõ excluditur allegat not. p Bal. in. l. ita pudor. C. de adul. ⁊ p Bart. in. l. j. §. ⁊ parum ante medium cõmen. ff. qõ vi aut clã dum dicit q ſtatutum reijciẽs exceptiones debet intelligi de exceptionibus iuris communis non de illis que per ipſum ſtatutum vel alia eiuſdem voluminis admittunt ne videatur ſtatutum ſe corrigere ſequuntur Anto. de but. Imol. ⁊ Panor. in. c. ex parte lo. ij. de offi. de leg. cum concor. de quibus ibi per Feli. in. iij. col. in. iij. fallẽtia ⁊ quas poſui in repertorio. alias tertio volumine ſtatutorum ſub verbo nullitas ⁊ ſub verbo exceptio. et merito dixit Bal. in. c. a nobis in fi. cõmen. de except. q in ſtatuto ſemper ſubintelligitur clauſula ſaluo alio ſtatuto cõpatibili et cuius dicto infertur declaratio huius qõnis q ſi inſurgeret incompatibilitas tunc intelligeretur forme ⁊ ſolẽnitati alterius ſtatuti derogatum. Ex predictis decidit Pau. de caſt. in conſi.

Qõ.

preallegato

preallegato ꝙ stāte statuto vniuersitatis notarioꝝ ꝙ quādo consules procedant cōtra aliquem de vniuersitate delinquē-tē debeant eum facere requiri duobus diebus. videlicet pri-ma die semel: ⁊ secunda die iterum ⁊ perēptorie: ⁊ si citat⁹ nō cōparuerit infra tertiam diem habeatur pro cōfesso. non va-leat processus si iste ordo nō seruet. esto ꝙ alio statuto caue-tur ꝙ vbi consules procedūt per inquisitionem non teneant seruare aliquem ordinē iuris. Quod puto procedere ēt alio ex capite. q: gn̄ale statutum nō derogat spāli vt in superiore qōne dictum fuit ⁊ ad predicta faciunt que dixi in versic. pre-ceden. post Signoro. consi. lxxxvij. in quinta col.

¶ Quinto quero derogatur quo ad rusticos ruri degentes ⁊ testantes solēnitati testamētoꝝ vt possint cum quinqꝫ testi-bus testari: an si possint habere sex sufficiant quinqꝫ. Pau. de cast. Alexā. ⁊ Modern maxime dominus meus Jas. in. l. si. in fi. cōmen. C. de testa. tenent ꝙ sufficiāt quinqꝫ attenta rela-xatione. l. ⁊ q: reperitur requiri a lege: vel duo: vel tres: vel quinqꝫ vbi lex coarctat numerum testium.

¶ De implemento ac obseruātia forme ⁊ solēnitatis.

Tempestiuū est vt ad cōfusam ⁊ nihilominus preceteris articulis practicabilem materiā imple-mēti ac obseruātie solēnitatis ⁊ forme condescendā: ⁊ cū effect⁹ insurgentes ex obseruātia vel inobseruātia eorū tra-diderim sub illo articulo de potentia ⁊ ⁊ effectibus forme ad reliqua membra deuenire necesse est. Et quāuis Bal. l. l. ex placito prima col. versiculo. xij. C. de re. permu. dicat ꝙ.

¶ Implementū forme nō est forma: sed rei formate effectus ego nō accipio sic implemētum. sed id per qd forma que erat in potētia deducitur ad effectum ⁊ actum: sed dici potest ꝙ Bal. intelligit de implemento contractu quem totum con-tractum quādam formam appellat.

¶ Et primo est considerandū ꝙ aliquando implementū cō-sideratur respectu persone implere debentis.

¶ Aliquando respectu eius cui est implendum.

¶ Aliquando respectu modi adhibēdi ⁊ qualiter sint forma ⁊ solēnitas adhibende ⁊ ad effectum deducende.

¶ Aliquādo que ex pluribus formis vel solēnitatibus sit at-tendenda ⁊ adhibenda.

¶ Aliquando quam ex pluribus formis censere debeamus adhibitam fuisse. Et quia non dat tempus maturius cogitā-di cursim in hac materia ⁊ sequentibus procedam.

¶ Circa primum membrū dum consideramus formā ⁊ solē-nitatem respectu persone implere debentis.

Ea q̄ sunt d forma vl so lēnitate: an possint per aliū ipleri.

¶ Quero an ea q̄ sunt de forma vel solēnitate possint p aliū ipleri: breuiter vī regula eē ꝙ non q: vt alias dixi. ⁊ df maxi-me per Modernos in. c. quotūdam. xxiij. dist. in his q̄ sunt de forma: nec rōne materie: nec rōne persone recedi potest. qd patet in. l. cum antiquitas de testa. vbi eueniente dolore vel casu in vno ex testibus testamentariis ⁊ de necessariis: ita de-mum alius eius loco subrogatur si omnia coram eo summatiz reassumātur. Hinc sñia non pōt legi p notariū. l. ij. C. de sentē. ex peri. re. Nec interpositio decreti super alienatione rei mi-noris pōt per procuratorē impetrari vt est tex. in. l. in minoꝝ vbi glo. ⁊ Bald. fm vnum intellectum. C. de predi. mi. sequit Ange. in. l. post mortē. §. j. ff. de adop. ⁊ Ro. in. l. ij. ff. de of fi. eius cum concor. de quibus per do. meū Jaso. in. l. ij. §. itē acquirimus. vj. notabili. ff. de acqui. pos.

¶ In qua materia inuenio ꝙ plures casus considerātur. Nā quandoqꝫ dubitatur: an possint ea q̄ sunt de forma ⁊ solēnita-te expediri per procuratorē: ⁊ regulariter inuenio ꝙ non.

An per pro curatorem.

¶ Hinc consensus cōsanguineorum vel alterius persone re-quisitus in cōtractu minoris vel mulieris ex forma statuti nō potest per procuratorem seu substitutum prestari fm Bal. in l. j. col. fi. C. qui admit. vbi etiam Ro. ⁊ Ange. in. l. titius. ff. q mo. pig. vel hypo. sol. ⁊ Anto. de but. ac Imol. in. c. cum con suetudinis de consue. ⁊ Panor. in. c. cum parati de appella. adquod facit tex. in. l. in minorum ⁊ qd ibi notat Bal. C. de predi. mi. vult Alex. in. l. fi. C. de procu. vbi dicit ꝙ cōsangui-neus citatus vt prestet talem consensū tenetur personaliter cōparere: intelligendo vt infra dicetur post dominū meum Jaso. in. d. l. fi. C. de peti. l. fi. cōmē. de quo etiam p. do. meum Jaso. in. d. §. item acquirimus in. vj. notabili. Et dixit Bal. in. l. cum sententiam in fi. cōmen. C. de sentē. ⁊ inter. ꝙ si senten-tia debet ferri p̄sentibus prioribus: ⁊ illi sint absentes: debeāt expectari nō aliꝗ eorum loco subrogari. Et vbi pro solēnitate actus requiritur presentia alicuius ille actus fieri nō potest per procuratorem. l. ij. vbi bonus tex. C. de his qui veni. eta. impe. ⁊ quod dicant Innocen. Hosti. Jo. an. Anto. de but. ⁊ Panor. in casu. c. cū desideres de sen. excō. ⁊ Ange. in. l. iiij. in prin. post medium cōmen. ff. rem ra. ha. pp quod aliqui dubitarunt an insinuatio possit fieri per procuratorē vt per Mari. consi. xlviij. incip. in presenti consultatiōe col. fi. Facit qd dixit Bal. in. l. j. in fi. commen. C. qui admit. ꝙ statuto re-quirente aliquorum presentiā illi qui nolunt vel non possunt interesse non possunt constituere procuratorē.

¶ Et hoc maxime procedit vbi verba personalitatē impor-tantia exprimunt: puta ꝙ ꝓpria manu quis faciat quia tunc per alium etiam cum spāli mandato fieri nō potest vt est tex. in. l. per hanc in verbo suis manibus quem ibi Bart. ad hoc notat. C. de ero. mili. an. lib. xij. sequitur Ro. in. l. j. §. si quis ita. ff. de ver. obli. ⁊ in consilio. cclij. incip. queritur primo nū quid domini Auinionēses. primo dubio. Facit. l. prima. §. ne autem in verbo suis manibus. C. de cadu. tol. ⁊. l. j. in prin. in verbo suis manibus de eo per quē fa. erit ⁊ in. l. si quis id qd in verbo propriis manibus. ff. de iuris. omni. iudi. et in. l. j. §. deiecisse. ff. de vi ⁊ vi ar. ⁊ notāt Jo. an. ⁊ alij in. c. sicut digni §. j. de homi. cum concor. que adduxi. s. in articu. ex quib⁹ cō-sistat forma in. xlv. versi. tangēdo qn̄ ꝑsonalitas sit de forma.

¶ Et idem est vbi materia subiecta requirit personalitatem vt sunt testes in testamētis quibus merito nō conceditur vt possint alios substituere nisi reassumpto tenore eorū que an te substitutorū aduentū gesta sunt. d. l. cū antiqtas. C. de test.

¶ Fallit qd dictum est de procuratore vbi totus actus fieri potest p procuratorē: q: pariter solēnitas potest per procura-torem adhiberi vt per Mari. d. consi. xlviij. col. fi.

An p nun-ciū vel epi-stolam.

¶ Aliquando vero dubitat an possint ea q̄ sunt de forma et solēnitate expediri per nuncium vel epistolā. ⁊ inuenio regu-lariter teneri ꝙ sic.

¶ Sicut consensus ex forma statuti in contractibus minorū vel mulierum requisitus potest prestari per nuncium vel per epistolam fm Bar. in. l. aliussa. in fi. cōmen. ff. de donn. ⁊ ple-nius in. l. si. §. necessitate vltima qōne vbi etiam Cy. in. ij. q. C. de bo. que li. ⁊ Bar. in. l. j. C. de decur. lib. x. ⁊ in. l. si qs mi-hi bona. §. iussum. ff. de acqui. here. ⁊ Bal. in auct. que sit cū monacho. C. de epi. ⁊ cle. ⁊ Spe. ac Jo. an. in titulo de acto-re. §. j. versi. sed nunquid pater per epistolam ⁊ est glo. in. l. si cum dotem. §. si pater vbi Moderni. ff. solu. mat. sequit do. meus Jas. in. l. si. in fi. cōmen. C. de procur. licet vt predixi nō possit prestari per procuratorem: ⁊ ꝙ paria sint fieri per se vel per nunciū: vel epistolam plura cumulauit Barb. in rubri. extra de fi. instru. ij. col. in fi. cum seq. aliquid Corse. in singu-lari in verbo citatio. x. col. predicta intelligo nisi vbi exigit personalitas vt predictū fuit in prece. membro.

¶ Sic et iussus patris vel consensus aut auctoritas in actu faciendo per filium potest per nuncium vel epistolam presta-ri vt in. l. si quis mihi bona. §. iussum vbi doct. ⁊ late Alex. in ij. nota. ff. de acqui. here. lꝫ secus sit in tutore q debet esse p̄-sens: eo q: supplet defectū consensus pupilli ⁊ q: lex tm̄ de eo nō ꝯādit sicut de p̄re. l. obligari. §. tutor. ff. de admi. tu. ⁊ habet p Alex. l. d. §. iussum vbi etiam alij ⁊ ēt. j. eo. dicet.

An p aliū ī sui p̄ntia.

¶ Aliqñ vero dubitat: an aliquis possint expedire p aliū ea que sunt de forma vel solēnitate in presentia eius qui face-re debet ipso qui facere debet patiente ⁊ approbante ⁊ inue-nio teneri ꝙ sic.

¶ Ideo si testator qui debet nomina heredum exprimere vt in. l. iubemus. C. de testa. non exprimat: sed notarius: aut alia persona ⁊ testator expresse confirmet ac approbet valet testa-mentum: ac si ipse expressisset fm cōiter doc. in. d. l. iubemus vbi Ange. dicit hanc esse cōem opi. ac Bar. ⁊ doc. in. l. here-des palam in prin. vbi Bar. in fi. cōmen. ff. de testa. dicens ꝙ ita obseruatur. sequitur Alex. consi. xij. incip. viso instrumen-to donationis. iij. col. ⁊ consilio. xxxiij. incip. ponderatis ver-bis vltimi testamēti. iij. volu. facit tex. in. l. hac consultissima §. at cum humana. C. qui testa. facere pos. ibi: vbi tenor inno-tuit eulogium ipse suū profiteatur agnoscere. ⁊ tex. in auct. ⁊ non obseruato. C. de testa. vbi quis potest scribere nomen

heredis

heredis per aliu͂ esto q in dicta. l. iubemus dicatur debere scribi per ipsum testatorem in testamento in scriptis vt et dicitur in. l. hac co͂sultissima in princ. C. de testa. quod procedit esto q in. d. l. iubem⁹ sit clausula annullatiua: videlicet q testamentum aliter factum no͂ valeat vt ibi per doct. ⁊ do. meu͂ Jas. in. iiii. col. in fi. de qua materia quando ⁊ quomodo expressio sit de forma dixi. s. in articulo ex quibus co͂sistat forma versicu. xliii. ⁊ est aduertendu͂ q doc. in. d. l. iubemus ⁊ in locis preallegatis predicta intelligunt qn͂ notarius hoc expressit in presentia testatoris qui posset articulate loqui vt ibi etia͂ per dominum meu͂ Jas. in fi. co͂men. Nec istud procederet qn͂ notarius sine scientia testatoris scripsisset testamentu͂: quod postea coram testatore ⁊ testibus legeret ⁊ interrogaret testatorem: an esset de tali testamento contentus: q tunc non valeret pp fraudis timorem maxime quando testator esset valde grauatus s͂m Cy. ⁊ Pet. ac Bal. in fi. co͂men. in. d. l. iubemus ⁊ Pau. de ca. in. d. l. hac consultissima. §. at cu͂ humana C. qui test. fa. pos. ⁊ consilio. cccxvi. incip. viso puncto cum co͂cor. allegatis per do. meum Jas. in. d. l. iubemus in fi. co͂men. Et ad illud q ex quo notarius nominat in presentia testatoris dicatur testator confirmando nominare facit. l. falsus. §. si. versi. sed ⁊ si is. ff. de furtis. l. quod meo. §. si venditore͂. ff. de acqui. pos. ⁊. l. si procuratori presentis. ff. de verb. obli. q̄uis dici possit q non loquuntur in materia forme adhibende.

Nota. Facit etiam q sicut citatio que fit a iudice habet vim trine ⁊ peremptorie citationis vt est glo. in. l. ii. C. quomodo ⁊ quando iudex. Idem est si citatio fiat a nuncio presente et mandante iudice: licet multum obstet q talis expressio dicatur esse expressio testatoris per fictionem per tex. notabilem in. l. quod statuliberum in fi. ff. de dona. ca͂ mor. ⁊ habetur l. l. singularis. ff. si cert. pet. de hoc infra dice͂ in sequentibus me͂bris. facit q etiam conditio per aliu͂ impleri potest. l. fi. ff. de condi. insti. quam dixi e͂e forma͂. s. in articulo quando censeatur aliquid traditu͂ pro forma in. xi. conclusione. Et an conditio transeat ad heredes: ⁊ in heredes actiue: ⁊ passiue Bal. in. l. si plures in tribus vltimis colu͂nis. C. de co͂di. inser. ⁊ in. d. l. fi. ff. de co͂di. institu.

Limitatio. Et q͂d dixi q ea que sunt de forma ⁊ sole͂nitate possint expediri per nuncium vel epistola͂ procedit nisi vbi p͂sonalitas est de forma vt infra p͂xime dice͂ versi. ⁊ g͂nalis est doctrina.

An autem si is qui ex forma statuti debet consentire contractui minoris nollit consentire sit alius loco eius subrogandus Bal. in. l. vidue in fi. co͂men. C. de nup. dicit q sic ⁊ loquitur de consensu accessiuo non substa͂tiali de quo continget. j. latius dicere.

Ceterum circa istam materiam est aduerte͂dum ad ea que dicebat Bal. in. l. j. in. xx. oppositione prope finem eius. C. q admit. q quedam sunt que sola voluntas deducit ad esse perfectum: sed requiritur certus modus ⁊ certa forma: ⁊ tu͂c licet illa pretermissa totum videatur omissu͂. l. qui rome. §. flaui⁹ ff. de verb. obli. tamen que sunt de tali forma possunt regulariter p coadiutore͂ vel p͂curatore͂ explicari. nisi sole͂nitas act⁹ principalem personam desideret per. l. uj. C. de manu. vin.

In his que sunt preter formam an possit a p͂sona recedi. An autem in his que sunt preter formam: ⁊ non de forma sed de iusticia: vt si quid co͂mittat alterius arbitrio a persona recedatur: vel si agatur de substituendo aliu͂: est materia. l. si quis arbitratu. ff. de ver. obli. vbi generaliter habe͂ quando possit a persona recedi ⁊ Bal. in. l. j. §. ne autem. C. de cadu. tol. ⁊ in. l. iii. C. qua͂do prouo. non est ne. ⁊ in. l. nequicq̄ §. vbi decretum. iiii. col. vbi etiam Bal. in dist. an quis possit delegare. ff. de offi. procon. ⁊ Bar. in. l. nemo est qui nesciat ff. de duo. re. Bal. in rubrica. C. de exer. in. j. col. in fi. cu͂ prin. seq. ⁊ in. iij. col. in prin. dum loquitur de nuncio ⁊ glo. ⁊ doct. in. l. multum interest. C. si quis alteri vel si.

Et generalis est doctrina q qn͂ industria p͂sone expresse est vel esse ce͂setur electa non licet a persona recedere. d. l. nemo est qui nesciat cum ibi notatis ⁊ quod notaui. s. in artic. ex quibus consistat forma versiculo. xlv. vbi idem dixi esse qn͂ personalitas est de forma vel substantia.

Hinc monitio de qua in auctentica hoc amplius. C. de fideicom. quia requirit personalitate͂ non po͂t fieri per nunciu͂ vel epistola͂ s͂m co͂e͂ doc. sententiam vt ibi per domin͂ meu͂ Jas. in. ij. col. q̄uis Ange. ibi cum quo sub dubio forte tra͂sit Pau. de ca. aliter teneant quos sequitur Barba. in rubrica extra de fi. instru. iij. col. ⁊ multa exe͂pla tradidi qua͂do personalitas est de forma in. d. versicu. xlv. post dominum meum Jas. in. l. fi. §. j. ff. de acqui. pos.

In casu necessitatis p͂t a p͂sona recedi. Est tamen aduertendum q s͂m Bal. in. l. vidue in fi. commen. C. de nup. per illum tex. potest a persona recedi in casu necessitatis puta si actus minoris vel mulieris debeat ex forma statuti fieri cum consensu propinquioris ⁊ ipse nollet vel non possit consentire: q alterius subsequentis idonei consensus exigitur de quo latius dicetur infra hoc eodem ar. tracta͂do materiam an forma possit impleri per equipolens.

Item in casu necessarie subrogationis. Item potest recedi persona in casu necessarie subrogationis: puta statutum dictat q iudex teneatur anteq̄ ferat sententiam participare co͂silium iurisperiti: ⁊ q debeat stari ipsi consilio ⁊ contingat q vnus iudex miserit ca͂m ad consulendu͂ pro sente͂tia fere͂da ⁊ anteq̄ ferat q ab officio remoueat͂ vel recedat nam non expirat co͂missio s͂m Bal. in. l. si ex causa. §. si ex facto. ff. de mino. sed ibi p͂sona iudicis no͂ erat de forma. vnde posset dici necessaria subrogatio quando exigere͂ presentia priorum ⁊ aliqui priores fuissent requisiti interesse sententie iuxta no. per Bal. in. l. cum sententiam. C. de sente͂. qui fuissent pp finitum officium requisitoru͂ vel aliter mutati na͂ tunc a persona requisitorum recederetur ⁊ posset etiam figurari exemplu͂ in casu. l. cum antiquitas. C. de testa. vbi interuenisset casus aduersus in persona alicuius ex testibus testamentarijs de quo dixi. s. eo.

Sole͂nitas per vnu͂ adhibita: an p͂sit omnib⁹ quos ta͂git negocium. Item substitutus vel subrogat⁹ tenetur etiam seruare formam qua͂ tenebatur is cuius loco substituitur vel succedit: vt dixi in articulo qn͂ censeatur aliquid traditum pro forma xij. co͂clusione. iij. col. Sed quero an sole͂nitatis i͂plementum factum per vnum omnibus prosit quos tangit negociu͂. hoc potest decidi p q͂nes infrascriptas ⁊ primo an si testamentu͂ debeat ex forma statuti insinuari sufficiat q heres i͂sinuet: ita q omnib⁹ p͂sit puta fideico͂missarijs ⁊ legatarijs i qua Bar. l. l. fi. §. similiq modo. C. de dotis promis. per illu͂ tex. tenuit q sic. dum ille tex. vult q i͂sinuatio donatoris pp nuptias porrigatur ad eum cui per consequentiam videtur esse donatum sequitur Anto. de canario in tracta. insinu. lxix. q͂ne subiungens q heres quo ad eum solu͂ non posset insinuare vt ei soli p͂desset faciu͂t no. in. l. stipulationu͂ alie. §. fi. ff. de ver. obli.

Sed q͂d e co͂tra an si fideico͂missarius insinuationem faciat prosit heredi Bal. in. l. consulta in fi. co͂men. C. de testa. sentit q no͂. sequitur dominus Antonius de Canario in preallegato tracta. insinuationu͂ in. lv. q͂ne. Et si aliqui legatarij insinuant ⁊ aliq no͂ Bal. in. l. j. §. fina͂t disiu͂ctim. C. de cadu. tol.

Quid in solemnitate omissa. An autem statuto cassante testame͂ta nisi infra certu͂ tempus insinuentur: negligentia heredis noceat fideico͂missario vel legatarijs Bar. in. l. facta. §. si quis bonorum. ff. ad treb. ⁊ Bal. in. l. ij. C. qui. res iudi. non nocet tenent q non nisi s͂m Jmol. in. d. §. si quis bonoru͂ negligentia possit imputari e͂t fideico͂missario ⁊ legatarijs sequitur Alex. in. l. sepe. ix. col. in fi. ff. de re iudica.

Nota. Et s͂m Bal. in. l. j. circa fi. co͂me͂. C. si aduer. rem iudi. stante statuto q no͂ valeat s͂nia nisi gabella sit soluta si contingat duos esse simul conde͂natos quorum vnus pro parte sua tantum soluerit gabellam valebit quo ad soluente͂ tantum sente͂tia per. l. cui fundus. ff. de condi. ⁊ demo͂.

Nota. Sic etiam est si instrumentum guare͂tigie corruat ex banno superueniente in persona vnius q sustinebitur in persona alterius vt per nellum in tractatu banni vltima questione prime partis secundi temporis.

Si plures res simul ve͂dan͂ ⁊ quo ad aliquas tm͂ solemnitas seruet͂. Simile est vbi plures res sunt simul vendite sta͂te statuto q gabella no͂ soluta co͂tractus sit nullus: quia si gabella soluatur pro aliquibus rebus ⁊ pro aliquib⁹ non: co͂tract⁹ valebit quo ad eas pro quib⁹ est soluta gabella vt per Arc. in. l. scire debemus in prin. ff. de verb. oblig. quod intendo alibi examinare propterea q doc. distinguunt an fiat sub vno precio venditio plurium rerum et dicatur vnus contractus an sub diuersis preciis ⁊ dicantur plures venditiones iuxta. l. cum eiusde͂ ff. de edil. edic. cum simili.

Nota. Item si consentio donanti rem meam insinuatio d͂z fieri p me q ego censeor facere donatione͂ m non autem is cui consentio vt pulchre p Bal. i. l. si liqueat. C. de inoffi. dona.

Nota. Et an possit a persona recedi qn͂ exigitur alicuius auctoritas vel consensus ⁊ contingit eu͂ q debet consentire vel lice͂tiam dare aut auctorari consentire in propria ca͂ Bart. in. l. j. ff. de auct. tu. Bal. pulchre in. l. si qua͂do. §. illud. C. de inoffi. testa. ⁊ in aucte͂. preterea. C. vnde vir ⁊ vxo. Panor. in. c. at si clerici in. v. col. de iudi. Bald. in. l. quod autem. §. verum. ff.

de in die͂

de in diem adie. Alex. in. l. bonorum la. ij. in fi. cômen. C. qui
admit. & in. l. j. §. qñtuz. ff. ad trebel. Sozi. consi. cxj. & cxlvij.
& clxxij. Feli. in. c. edoceri versic. omittitur de rescri. cum cõ
cor. Bal. in. l. pactum. xxj. qõne. C. de colla. Alex. cõsil. cviij.
primo volu. Barba. consi. lx. primo volu. cum concor. addu/
ctin in reperto. meo statutorũ in verbo consensus & loco suo.
Reliqua dicentur in articulo quas res personas & quos ca/
sus cõprebendat dispositio tradens formam.

Cui sit for/ma iplẽda.

¶ Secundo mẽbro cui sit implenda forma persisto in regula
ã. tradita: q non sit recedendum a persona: & q nõ debeat ad
biberi subrogatus per no. per Bal. in. l. cum sententiam. C.
de sentẽ. & inter. dux dicit q si priores debent assistere p for
ma snie per iudicẽ ferende nõ sunt babendi subrogati si prio
res sint absentes vel nollint interesse. Quid in cõditione an
sit implẽda alteri vel defuncto. an vero heredi est glo. in ver
bo aulli in. l. cum ita la. ij. ff. de condi. & demõ. no. Bal. in. d.
l. si plures pen. col. C. de condi. inser. Et est tex. in. l. qui he/
redi in prin. & §. j. & l. mevius. ff. de condi. & demon. que so/
lent in proposito allegari q conditiones sunt implende in for
ma specifica: sed illud est in concernẽtibus nudũ ministerium
facti: secus in concernẽtibus iuris effectum declarãdo vt ibi.
Et in actibus qui celebrari possunt per procuratorẽ nulli du
bium quin possit ipsi procuratori impleri vt per Mari. in pre
allegato consi. xlviij. col. fi. qr si cum eo potest fieri actus prin
cipalis: consequẽter potest forma & solẽnitas impleri vt ibi p
eum. facit qõ dictuz fuit. ã. eo. post Bar. in. l. fi. §. similiq; mo
do. C. de iure doti. q insinuatio donationis pp nuptias facta
a muliere porrigitur ad eum cui per consequẽtiam vi esse do
natum: & idem vr esse fm Bart. ibi in alia donatione de quo
latius dixi in prece. membro.

Si forma sit quo ad ali/quos serua/ta: & quo ad aliquos nõ.

¶ Et si forma sit quo ad aliquos obfuata: & quo ad aliquos
non reperio q qñq; actus est nullus quo ad omnes vt in filio
pto aliis institutis. quo casu quo ad omnes testamentũ ẽ nul
lum. nisi approbetur iuxta cõem sniam traditam in. l. postbu
mo. C. de bo. pos. cõtra ta. & in. l. filio pto. ff. de iniu. rup. quã
doq; vero valet quo ad eos quibus forma fuit obseruata: pu
ta si testator qui debuit exprimere noia heredũ vel scribere:
quo ad aliquos formam seruauerit qr scripsit vel expressit et
quo ad aliquos non: qr nutu annuit. naz quo ad eos in quib⁹
formam seruauit valet tantum testamentũ & nõ quo ad alios
ita q hi in quibus forma est seruata habebunt totam heredi
tatem fm doc. in. l. iubemus vbi dñs meus Jas. in. iij. col. C.
de testa. sed in primo casu id est quin lex expresse statuit q tes
tamentum sit ex toto nullum ne quis decedat pro parte tes
tatus & pro parte intestatus contra. l. ius nostrum cum vul.
ff. de regu. iur. qõ non euenit. In secundo casu. Et an per pre
teritionem dicatur esse vitium forme an vero iusticie dixi. ã.
in articulo qñ censeat aliquid traditum pro forma.

Nõ.

¶ Sic etiam est vbi ius remittit quo ad aliquas personas so
lẽnitatem puta testamẽti: prout est qñ quis testatur inter libe
ros qr potest sine solẽnitate numeri testiũ testari. l. hac cõsul
tissima. §. ex imperfecto. C. de testa. Nam si quis in testamen
to sine tali solẽnitate cõdito instituit liberos & extraneos vel
liberos tantum instituat & extraneis sine solẽnitate leget pu
ta cum duobus testibus: testamentum solum valebit quo ad
ipsos liberos: & quo ad extraneos nõ valebit vt patet ex text.
in. d. §. ex imperfecto vbi doct. & fm Bal. in auctẽtica si oẽs
prope fi. cõmẽ. versi. extra hoc in fi. C. si vt ab heredi. se absti.
Itẽ si heres fecit inuentariũ quibusdã solẽniter citatis & qui
busdam non citatis valet inuentarium respectu citatorũ: sed
nõ in preiudicium alior. licet quidam fatuus index fm Bal.
ibi crederet inuentarium nullo modo valere quasi omissa for
ma & solẽnitate legali: & ita etiam cõiter habetur. videlicet q
valeat quo ad citatos in. d. l. fi. §. j. C. de iure doti. & patet ex
tex. in auctẽ. de heredi. & fal. §. si vero absens vult Bald. in
l. ab eo in fi. cõmen. C. quomodo & quando iu. cum concordã.
Et hec est vna limitatio ad id quod dicitur q in his que sunt
de forma si non valet qõ ago vt ago non valet vt valere põt
vt per Bar. in. l. j. §. si quis ita. ff. de verb. obli. & Panor. ac
cano. in. c. cum super de offi. deleg. de qua materia dixi in ar
ticulo de potentia & effectibus forme.

Solẽnitas an sit iplen/da non pe/tenti.

¶ Sed an solẽnitas requisita sit implẽda si non petat: breui
ter si loquimur in ea que est requisita in ipso actu certuz est q
sic quia alias actus non valet vt per Bar. Bal. & docto. in. l.
vniuersa. C. de preci. impera. offe. Aut in ea que debet adhi/
beri post actum perfectum: & tunc etiã si adest clausula annul
latiua q alias actus non valeat: non debet adhiberi si non sit
requisitum vt ibi per doc. qr intelligitur q debeat prestari si
fuerit requisitum. & hoc quãdo fauore alicuius priuati est in/
troducta puta si statutum disponat q q appellat a sententia
vel petit restitutionẽ in integrum debeat laudare & q alias
processus sit nullus: qr intelligitur si fuerit requisitum vt per
Pan. de ca. in. l. pcto. §. fratre in fi. cõmen. ff. de leg. j. ad qõ
multa exempla cumulauit domin⁹ meus Jas. in. d. l. vniuer/
sa: nam si non concerneret talem priuatum fauorez sed publi
cum puta q debeat fieri insinuatio infra sex menses alias q
esset actus nullus: nõ exigeretur ad nullitatem requisitio. li
cet sit dubietas: an ipso iure: an in effectu resultet nullitas vt
per Bal. & late dominum meũ Jas. in. d. l. vniuersa in penul.
col. de quo dixi in articulo de potentia & effectibus forme in
vltimo effectu forme omisse secũda limitatione: & ibi in prima
limitatione tetigi quid de forma que debet precedere actuz.

Qualiter & qualis for/ma sit obser/uanda.

¶ Circa aliud mẽbrũ qualiter & qualis sit obseruãda forma.
Primo quero an sub vna forma & solẽnitate possint plures
actus celebrari. Ita q dicatur quilibet actus habere suã for/
mam: circa qõ dicenduz est q si subiecta exigũt diuersam for
mam & solẽnitatem: ita q sint disparia quo ad modum solẽni
tatis & forme: tunc in eis non potest cadere forma cõis que nõ
cadit i dispari subiecto fm Bal. in. l. in testamẽto la. j. ij. col.
versi. ex hoc sequitur in fi. C. de testamẽto mili. Aut vero for
ma vnius subiecti est par & cõpatibilis alteri subiecto: & tunc
vna sufficit. & fortius quãdo vnus actus est principalis & ali⁹
accessorius vel secundarius: & hoc patet in. l. patris & filij: vbi
Bar. & scribẽtes & in. l. ij. §. pri⁹ & in. l. ex pupillari. ff. de vul.
& pu. & in. §. igitur instit. eo. & in. l. ad testium. §. fi. ff. de testa.
vbi vna solemnitas & forma sufficit testamẽto patris & filij pu
pilli ac institutioni & substitutioni qõ est intelligenduz de for
ma & solẽnitate cõi. nam cum institutio habeat propriaz ipsi⁹
institutionis formam & substitutio ẽt propriaz ipsius substitu
tionis formam illa debet particulariter adhiberi cum possit
institutio peccare in propria forma & nõ institutio. l. pe. ff. de
iniu. rup. & l. si a primo cum vul. ff. de lib. & postbu.

Duo instru/menta vel testamẽ/ta põt sub vna solẽni/tate fieri.

¶ Ideo fm Bar. Pan. de ca. Alex. & scribentes in. d. l. pa
tris & filij vltima. qõ. duo instrumẽta ac duo testamẽta põt fie
ri in eadem charta sub eisdem solẽnitatibus & testibus vult
Old. consil. cxxiij. vbi loquitur de testamẽto mariti & vxoris
simul factis. quod limitam. ã. ex quibus consistat forma & so/
lenni. Sic etiam videmus in testamẽto & codicillis simul fa/
ctis & sub vna solẽnitate. l. conficiunt: & l. quidam referunt. ff.
de iure codicil. quod ẽt vult Bal. in. l. cum antiquitas. C. de
testa. Idem videmus in pluribus simul & sub vna verborum
forma baptizatis prout faciebãt subsistente necessitate apo/
stoli: qui multos simul cum aspersione aque baptizabant vt p
Petrũ aureoli in quarto sniarum dist. iij. q. ij. Et predicta p
cedunt qñ isti plures actus fiunt vnico contextu: nam si fierẽt
dato interuallo cuilibet esset danda forma per se vt notat in
d. l. patris & filij vbi Alex. in pe. col. & potest tunc fieri vnũ in
scriptis aliud sine. l. si ita scriptum. §. fi. ff. de vul. & pu. & me
rito fm dominũ meum in. l. si quis ex. §. j. ff. eo. vbi cadit di
uersitas temporis potest ẽt cadere diuersitas forme.

Nõ.

¶ Solet tamen dubitari an si testamento patris & filij pupil
li simul factis sint adhibite singulo testamento sue solẽnita/
tes: sublata solẽnitate testamento pupillari sustineatur testa/
mentum pupillare ex solemnitate testamenti paterni tangit
Alex. in. d. l. patris & filij: post alios.

Si phibea/tur haberi vltra. xx. p/sonas in nu/ptijs: an pr̃ & fili⁹ simul nuptias fa/cientes pos/sint hr̃e. xl.

¶ Nec est hic omittẽdum q si solẽnitas nuptiarũ restringat
ad certum numerum personar: puta qr adsit statutum q in
nuptijs haberi nõ possint vltra viginti persone sub pena: & cõ
tingat q pater & filius simul faciant nuptias non poterũt ha/
bere. xl. personas: sed solum. xx. fm Bar. in. l. inficiando. §. in
fans in fi. cõmẽ. ff. de fur. & dixi. ã. ex qbus cõsistat formã.

An quo ad oẽs res: sit forma im/plenda.

¶ An autem quo ad singulas res in dispositione contentas
sit solẽnitas adhibẽda & alias in totum corruat vel pro parte
tetigi. ã. eo. in mẽbro p quos sit forma implẽda vltima col.

Adhibẽda ẽ solẽnitas esto q eius euẽtus non operetur.

¶ Comperio insuper in hac materia seruãdam esse solẽnita
tem esto q certũ sit q eius euentus quo ad effectum pp quez
interponitur nihil habeat operari. Puta si statutum dispo/
nat q vt quis possit bãniri fiant publica proclamata in certis
locis quatenus debeat cõparere infra tres dies. Naz nisi fiãt
non tenet bannuz esto q certum sit q sit in loco tam remoto
q in ipsum tempus cõparere non possit fm Bal. in. l. ij. C. si
pen. ap. mors inter. cum quo transit nellus in tract. banni in

xj. qõne

xi.qōne tertie ptis primi tpis ad cui⁹ vel veritatē est necesse videre qđ dixi.s.i arti. de potētia ⁊ effectib⁹ forme omisse in vltimo effectu l.xxij.limi.ad regulā q forma nō seruata act⁹ est nullus cū multe decisiōes videant̄ in oppositū vt ibi.

An liceat excederē modū traditū p formā.

¶ Item circa materiā qualiter sit implēda forma solet dubitari an liceat excedere modū traditū vel solēnitatem. Et breuiter si tradit̄ forma taxatiue seu probibitiue puta q tot persone tantum babeant interesse res est clara vt p Bar.in.l.in faciendo.§.infans.ff.de furtis iuncti his que dixi.s. in arti. ex quib⁹ ꝯsistat forma vñ.xxxv.⁊ alibi p discursuz hui⁹ opis.
¶ Alias aūt potest forma vel solēnitas pinguius adimpleri in tantū vt licet in testamētis regulariter exigant̄ septem testes octo non vitient vt plene de hoc dixi in arti. de potētia ⁊ effectibus forme in.ij.seu.iij.col.in tertio effectu dū tractaui:an forme addi vel minui possit ita q qñ virtute statuti requiritur consensus quattuor proximioꝝ puta in ꝯcu mulieꝝ vel minoꝝ nō noceat pluriū ꝯsensus fm Mati.ꝯs.xxxvij.ibi allegato ⁊ in āndicto arti.in.viij.ampliatiōe tradita ad regulaz q forma nō seruata act⁹ vitiet̄ in.iij.col.simile est i forma q̄titatis quia excessus nō vitiat cum maiori summe minoꝛ insit vt dixi in.d.arti.de potētia ⁊ effectib⁹ forme in qnta limita. ad regulā pdictā q forma nō seruata ⁊c.⁊ q non vitiet̄ actus vbi actus ⁊ mādatū pinguius iplet̄ notat ēt dñs meus Ias. i l.si quis mihi bona.§.si corā.ij.notabili.ff.de acquiren.here.
¶ Qđ fallit vbi p excessum mēs disponētis lederetur vt dixi i dicto tertio effectu ⁊ l.d.qnta limita.post Sig.ꝯs.xvij.Et ppea vt dixi in.d.tertio effectu qui nō potest eximi de banno nisi solutis decem pōt si soluat.xi.exemptio non vitiabitur.
¶ Insup excessus nō vitiat si fiat id qđ est ꝓximū vel vicinuz mādato ⁊ excessus nō sit iniustus vt p Feli.in.c. cum dilecta xviij.col.ver.limita.ii.de rescri.Dicētē q si iudex excedat fines mādati de eo qđ sit vicinū mādato ⁊ excessio non sit iniusta non vitiabunt̄ gesta p iudicē ad qđ allegat Gemi. in.d.c. cū dilecta post glo.in.c.lz.viij.dist.Ad qđ facit fm Feli.glo. in.c.innocēs in glo.s.xvij.q.iiij.q dicit q si iudex facit id qđ non differt multū a mādato nō dr̄ excessisse fines mādati ⁊ gl. ij.in fine i.c.nullus.lxij.dist.p tex.in.l.iam tū.§.s.ff.iudi.sol. ibi quasi iuxta mādatū ⁊ si mādatū nō fuerit. Nec enim id qđ est ꝓximū vel vicinū mādato dr̄ pter vel ꝯ mandatū ēt in his q̄ sunt de forma vel vbi forma est de substātia fm Pan. in.c. cām q̄.ij.col.i.opposi.de re iudi.post Hosti.ibi.lz alias ⁊ vbi q̄ fiūt pter mādatū nō sunt ꝓxima vel ꝯiūcta idē sit facere preter mandatū qđ ꝯ fm Panoꝛ.ibidem p no.in.c. prudentiā in primo,rñso de offi.deleg.⁊ p tex.cū glo.in.c. si cui de elec.in vi.dixit tamē Feli.in.d.c.cū dilecta i pallegato versi. limita. ij.q qñ mandatū non ꝯtinet formam excessus circa contigua mandato dato q nō sit omnino conflictus nō vitiat ⁊ ita itel ligit glo.in.c.oliz lo.i.in verbo pcuratoꝛ de offi. dele. dicēs q in veritate sic loquunt̄ glo.in.d.c.innocēs ⁊ in.d.c.lz.
¶ Et ex his eliciunt̄ tres ꝯclusiōes pria ē q vbi aliqd datū est p forma paria sint ⁊ equparent̄ q aliqd fiat pter ⁊ ꝯ p gl. in d.c.si cui ⁊ notat Panoꝛ.in.d.c. causam que loco pallegato ⁊ in.c.pisanis.ix.col.per illū text.de resti.spo.⁊ in.c. sup questionū.§.verū de offi.deleg.⁊ Feli.in.d.c.cām que.ij. col.cū cōcoꝛ.de quibus late p Feli.in.d.c.cū dilecta in.x.col.j. ampliatione de rescri.vult Bar.in.l.item coꝝ.§.sed si ita fm lectu.qnā tenet.ff.qđ cuiuscꝫ vni.no.⁊ Barba. in cōsil.xliiii.in cip.scribitur apud prophetā.iij.col.j.vol. ¶ Scđa ꝯclusio q̄ elicit̄ ex predictis est q vbi nō est data certa forma nō sint paria fieri preter ⁊ ꝯ.d.c.prudentiā.j.responso vbi Panoꝛ.ita transit in.ij.col.per gl.in cle.ne romani in verbo tolli de elec. ⁊ notata p Io.and.in.c.si.de offi.archipꝛ. vbi epūs statuit preter canones licet non ꝯtra ⁊ idem notat Gemi.in.d.c.si cui ⁊ Panoꝛ.in.d.c.super qōnum.§.verū cū ꝯcoꝛ.de qbus p Fel. in.d.c.cum dilecta in prima amplia.in fi.⁊ in.d.c.cām que.ij. col.⁊ ista non est materia pertinens ad presentem tracta.
¶ Tertia ꝯclusio est q actus ꝯtiguus mādato nō dr̄ preter nec ꝯ mandatū ēt vbi est data certa forma vt p Panoꝛ. post Hosti.in.d.c.cām que qđ multis cōprobat exempla Feli. in d.c.olim el.j.pen.⁊ fi.col.⁊ latius ac latissime in.d.c.causam que.ij.col.versi.actus ꝯtiguus cū.ij.col.vbi hāc ꝯclusionem ornat multis exemplis iunctis hisque dixit ipse Fel.in.c. super litteris.xi.col.versi.amplia.secundo de rescrip. qđ scđm Feli.in.d.c.causam que.iij.col.versi.⁊ ex his videtur ita demum vbi est data forma procedere si contigua sint talia sine quibus mandatū adimpleri non possit qꝛ vbi alias potest adimpleri non licet nec vltra nec citra famam facere nec etiam per equipollens vt ibi per eū ad quod faciunt que dixit ipse Feli.in.c.preterea vlti.col. de offi.dele.que decisio Feli.videtur dura ⁊ non sustentabilis.qꝛ vt supꝛa dixi non omnia excessus in his que sunt de forma vitiat actū quod latius ꝓbat̄ ex hisque dixi in arti.de poten.⁊ effec.forme in.iij.col. ver. tertius effectus vbi dixi post Bal.in.l.non ideo minus.C.de testa. qđ excessus seu superfluitas in concernētibus formalitatem ita demum vitiat si sit ꝯ naturā actus alias secus.⁊ dicere qđ mandatū adeo est implendū in forma specifica q nō possit impleri per equipollens est ꝯtra tex.quē ad hec ibi pōderant Bar.⁊ doc.in.l.si.§.j.ff.manda.⁊ alia exempla tradētur.j.e.i materia an possit forma ipleri p eqpollēs l.iij. limi.

An plures successiue vocati debeant eodē tpe formaz adhibere.

¶ Item circa tempus solēnitatis adhibende potest occurrere casus q alique persone tenebūtur aliquo tpe adhibere solemnitates ⁊ alique alio tpe. Puta si statutum dicat q non valeat testm̄ nisi insinuetur.j.sex mēses nā institutus tenet̄.j. sex menses petere insinuationē substituto autē non videt̄ currere tempus q̄zdiu institutus pōt admitti vt innuit Bald.in l.si filius.ff.de here.insti.⁊ facit.l.q̄zdiu.ff. de acqui. here.faciunt que dixit Bal.in.l.matres.j.col.vers.modo habui.C. ad tertul.⁊ in.l.sciant.C.de legi.here.q non currat tempus sequentibus donec pendet tempus in antecedentibus ⁊ est tex.in.l.ij.§.quibus.ff.de succes.edi.

An in his que sunt de forma liceat variare.

¶ Pūkhruz tū est videre:an in his seu circa ea que sunt de forma ⁊ solēnitate liceat variare in qua qōne Bald.in.l.eos §.apostolos.ij.col.ver.sed nunqd sicut pōt in fi.C. de appel. dixit q ille qui est astrictus certe forme facto suo vel facto legis non potest variare.l.scio.ff. de appel.et ideo si testando occurrat casus alicui testi vt non possit interesse testamēto nō lz alium submittere nisi summarim corā illo teste oia repetantur vt est expressum in.l.cū antiqtas.C.de testa. quaz sepe in hoc articulo allegaui ad multa alia dixit tamen Ang. in.l.si ex toto in prin.quē sequit̄ Alex.ff.de leg.j.post Bald. in.l.si cum dotē.§.eo aūt tpe.ff.solu.mat.Q vbi consensus requiritur certo tpe si ante interueniat semp licet variare vsqꝫ ad illud tempus item ꝯsensus prestitus ad actū donec actus stat in pendenti semp potest reuocari vt per Panoꝛ.in.c. sup eo versi.extra glo.de ꝯdi.appo.⁊ Bar.in.l.ij.in prin. versi.iiij. solet formari qđ.ff.de dona. ac Dy.⁊ Cy. in.l.nec fratris.C. de dona.cā moꝛ.Et ideo cōsultoꝛ qui ex forma statuti tenet̄ iudici consiliū prestare potest variare fm Bal.in.l.si.§. sz cū in.ij.col.C.de furtis ⁊ Alex.in.d.l.si ex toto in pri.⁊ i.l. in ratione la.j.§.si filio in fi.cōme.ff.ad leg.fal. ita q concludendū videat̄ q anteq̄ actus recipiat perfectionē liceat variare dūmodo qs non sit astrictus certe forme.nec variatio alteret effectū forme ⁊ solēnitatis put fieret si vn⁹ testis ex necessariis dū sit testm̄ recederet ⁊ ali⁹ sine repetitiōe gestoꝝ submitteret̄ qꝛ iste nō eēt testis toti⁹ testamēti:vt tradit̄ i.d.l. cū antiqtas gñaliter aūt qñ licita sit variatio tradūt Alex. ⁊ moderni multas remissiones in.d.l.si ex toto ⁊ in.d.§.si filio: alibi sepe doc.⁊ est tex.in.l.nōnunq̄.ff.de colla.bo habet̄ i.l. edita C.de edē.⁊ an licita sit variatio i eo q actū minus solēniter fecit seu nulliter vidi late.s.in arti.de potentia ⁊ effectu forme omisse in.xv.⁊.xix.effectu forme omisse.

Si faciens actū formiter dicat se facere iformiter.

¶ Et si faciēs actū formiter ⁊ solēniter dicat se illū facere informiter ⁊ minus solēniter nō valet actus pp intētionē facientis repugnātē forme ⁊ solēnitati p regulā.l.multū iterest C.si qs alteri vel si. ⁊.c.cū sup abbatia de offic.dele.⁊ pp expssam repugnātiā ex verbis resultantē.l.vbi repugnātia.ff. de reg. iur.⁊.l.obligationū fere in fi.ff.de act.⁊ oblig.vbi quando intentio expresse repugnat sensui verborū non resultat obligatio ⁊ ad hoc est optimus tex.in.l.non codicillū.C. de testa. Ex quo infertur ad multos libellantes qui in libellis apponunt clausulam non in modum solemnis libelli sed qualis q̄ lis petitionis que sufficiat qꝛ si sumus in causa in qua solemnis libellus exigatur non valet libellus nec consequenter iudicium vt consuluit Petr.de ancbara.consilio.xxxi.incipi. per statutum in causa in qua agitur sequitur dominus preceptoꝛ meus in.l.de pupillo.§.morte añpen. seu pen.col.ff. de op.no.nū.vbi dicit se vidisse:ita obseruari padue.ideo qñ est ꝓbabile dubiū an simus i cā i q̄ exigat̄ solēnis libellus vel nō soleo psuadere q cū tali clā apponat̄ q̄tenus sufficiat aut nisi q̄tenus solēnis libellus a iure exigatur ⁊ pro predicta decisione facit qꝛ exprimens verba apta ad litis ꝯtestationē dicat se dicere aio litē nō ꝯtestādi nō iducit̄ litis ꝯtestatio vt p gl.i.l.

prima vbi Bar. in pe. col. ⁊ alij scribētes. C. de litis ɔte. ⁊ cano. in. c. j. eo. titulo licet viderim aliquos iudices noluisse huic subtilitati adherere.

Sufficit formā in celebratiōe act⁹ adhiberi: esto ꝙ ī executiōe non adhibeat.

¶ Sufficit autem ꝙ forma obseruet in celebratione actus nec est in executiōe repetēda. l. tutor rerū. ff. de admi. tu. quē tex. Bar. ibi dicit valde singularē vbi pz ꝙ si in vēditiōe rei imobilis pupilli sit adhibita debita solēnitas nō requirit amplius sup executiōe facit glo. in. l. iij. §. sed vtrū in verbo inuito pre. ⁊ ibi Bar. ff. de mino. vbi sufficit ꝙ pr pstet ɔsensū si lio agēti lz nō pstet in executiōe snīe. idē tz gl. in. l. fi. §. necessitate. C. de bo. q li. facit text. in. l. si pupillor. §. j. ff. de re. eo. vbi decretū iudicis iterpositū sup alienatiōe rei imobilis pupilli. porrigitur ad vēditionē q postea fit a creditore p quem tex. refert Bal. als iqōne facti fuisse determinatū: ꝙ si ecclia obligauit pdiū creditori cū licentia epi talis creditor poterit alienare non seruata solēnitate auctē. hoc ius port ectū. C. de sacro san. eccle. ⁊ ita transit dominus meus Jas. in. l. j. §. itez acquirimus in. vj. notabili. ff. de acqui. pos.

Si act⁹ minus solēnis cū solēnitate repetat valebit.

¶ Et si actus min⁹ solēniter fact⁹ repetat cū solēnitate debita valebit vt p Bar. ⁊ doc. in. l. legata inutilr. ff. de leg. j. maxime dū dicūt de teste q repetit solēniter dictū suū qd sine solēnitate debita deposuerat de quo latius. j. eo. arti. dicetur.

Casus excep⁹ sub certa forma ea non seruata remāet sub regula.

¶ Et si aliqs casus excipiat sub certa forma a dispositiōe prohibitiua ⁊ illa forma nō seruet illa phibitio extendit ēt ad casum exceptū sm Gemi. l. c. vnico l si. cōmē. de postu. pla. quez seqt Fel. i. c. cū z q b. cta refert. j. lim. ibi ⁊ no. ꝙ vbi lex ō resc.

Cōditio inserta forme institutionis an cēseat in substitutiōe repetita.

¶ Et ɔditio inserta forme istitutiōis nō vr repetita in forma substitutionis vt no. Bal. in. l. fi. ff. de ɔdi. insti. q materia exigit altiorē indaginem. ⁊ in protocollis solēnitas apposita in vno instro ptocolli censet in alio repetita vt p Bart. ⁊ alios in. l. si qs ex argētarijs. §. si initiū in repe. ff. de edēdo. Et dictiones prout ⁊ sicut ac consimiles sunt repetitiue forme sm Bal. in. l. edita in antepe. col. C. de edendo seu vt. j. eo. dicetur sunt relatiue forme ⁊ solemnitatis.

Ubi dātur plures forme que sint seruande.

¶ Quero etiam in hac materia qn dant plures forme ⁊ solēnitates a lege vel statuto que sint seruande dixi. s. in arti. qn censeatur aliquid traditum pro forma in. xiiij. ɔclusione col. fi. vbi tradidi quomodo censeantur tradite.

Que forma cēseatur electa an iuris cōis an specialis.

¶ Et qn concurrit facultas faciendi actum sm solemnitates ⁊ formā iuris cōis ac iuris spālis presumitur in dubio factus actus sm formā iuris cōis vt habetur in. l. qq ⁊ in. l. in testō la. j. in fi. C. de mili. te. ⁊ vtrobiqz notatur firmiora enim sunt q fiunt sm ius cōe. l. ei⁹ militis. §. militia missus. ff. eo. et. §. qr vero nō verisimile in auerē. de non alie.

¶ Quod procedit nisi ex obseruatione iuris cōis insurgeret nullitas act⁹ qr itelligit qs velle seruare ius cōe ita demuz si act⁹ pt valere de iure cōi alias aūt cēset voluisse vti iure spāli ac voluisse actū facere oi meliore mō quo valere pt. l. ij. ff. de mili. test. vbi Bar. Bal. ⁊ doc. vbi dicit tex. ꝙ ēt si milles destinasset testari de iure cōi si testm nō valeret puta qr aliqui testes essent ifames vel mulieres quos credebat posse de iure cōi adhiberi p hoc nō vr renūciasse suo priuilegio qn valeat iure militari sm doc. ibi ⁊ dixi. s. de potētia ⁊ effectib⁹ forme omisse in octaua ampliatione tertia ⁊ qnta col. facit illa generalis regula ꝙ qs videat in dubio eligere viaz iuris cōis vt p doc. in. d. l. qq ⁊ iurib⁹ palleg. ⁊ p Bar. in. l. vxori. §. j. per illū tex. ff. de leg. ij. ⁊ Alex. ɔs. lv. inci. qm. j. col. qnto vol. cū insi. ɔcor. ⁊ sm Bal. consi. clij. in. ij. volu. vlti. stampa. In dubio cōmunis forma est seruanda.

¶ Et qn act⁹ non pōt nisi vno mō valere si simplr fiat censet factus sm formā a iure pmissam ⁊ sm illū modū vt notāt aliq moderni in. l. gall⁹. §. qdā p illū tex. maxime dñs meus Jas. q ita ibi dixit me audiēte. ff. de lib. ⁊ postb. p. l. dotis fruct⁹. §. fi. cū gl. q ibi colligit hoc notabile. ff. de iure dot. ⁊ p tex. l. d. l. qui iure militari. ff. de testa. mili. ⁊ l. l. gñaliter in prin. C. de insti. ⁊ substi. sub ɔdi. factis facit regula ꝙ i dubio capiēda sit psumptio vt act⁹ poti⁹ valeat q pereat. l. quotiēs i stipulationibus. ff. de vb. obli. ⁊ l. dāni ifecti qdā versi. qd in stipulatiōe ff. de dāno ife. ⁊ l. quotiēs cū vul. ff. de reb⁹ dubi. Hinc bn dixit Inno. l. c. fi. de libel. obla. quē refert ⁊ sequit Bal. l Marga. in verbo legitime videtur factum ⁊c. ꝙ actus in dubio psumitur legitime factus ⁊ celebratus.

Qn forēsis facit alibi actū ⁊ i ipsis locis dātur

¶ Et si qs faciat actū in loco in quo sit alia seruāda solēnitas q in loco vbi sunt bona de qbus disponit vel sue originis debebit seruare formā ⁊ solēnitatē loci vbi fit act⁹ sm gl. l. §. j. in auctē. de tabel. notat Bar. i rep. l. cūctos populos l. vij. col. l vj. q. prin. vsi. circa primā cū. col. seq. ⁊ x. col. ver. sz posset dubitari. C. de sum. tri. vbi loquit tā in ɔctibus q in testamētis ⁊ idē est i iudicijs qa seruari debēt solēnitates curie ⁊ loci iq hus iudiciū agitat sm Bart. l. d. l. cūctos populos i. iiij. col. i j. q. pre pri. p. l. iij. i fi. ff. de testi. quā mām alibi plenī⁹ explino.

actui q celebrat diuerse forme q sit adhibenda.

Citatio minus solēnis nō pōt ēt in spāli casu iustificari.

¶ Non puto tn in psenti materia omittendū ꝙ si citatio fiat min⁹ legitime vel ɔ legē lz iustificari possit i aliquo cāu spāli nihilomin⁹ erit nulla ⁊ sperni poterit sm Inno. in. c. ij. de dila. ⁊ Imol. in. c. ij. de cleri. nō resi. ⁊ Mar. in tract. cita. in. xx. arti. iij. qōne prope finem ⁊ dixi eo. loco suo.

Qn lex requirit plures solēnitates non sufficit vnam interuenire.

¶ Et qn lex requirit plures solēnitates ad actum nō sufficit vnā iteruenire sed est necesse ꝙ oēs interueniāt. l. ad testiū. §. si qs. ff. de test. l. cū hi. §. si ptor. ff. de trāsa. vbi Bal. ⁊ Pau. de cast. ⁊ Pau. de ca. in. l. j. ff. de lib. ⁊ postb. ⁊ facit. l. hac cōsultissima. C. q test. fa. pos. ⁊ l. hac ɔsultissima i pn. C. de test.

Forma est iplēda i forma specifica ⁊ nō per eqpollens.

¶ Ceterū forma ⁊ solēnitas est implēda in forma specifica et non pōt impleri p equipollēs vel aliter in effectu gl. in. c. j. de bapt. tex. in. l. grome. §. flaui⁹ hermes. ff. de vb. obli. gl. i cle. j. i vbo tertiā de vi. ⁊ ho. cle. Bal. Ang. ⁊ doc. in. l. j. ff. de li. ⁊ postb. vbi late Moderni facit glo. in. c. dilecto de preben. notat Bal. in. l. si institorē. ff. si cer. pe. ⁊ in. l. ij. in fi. C. de bo. pos. sm ta. ⁊ in. c. j. §. si vero vasallus de ɔtro. inue. ⁊ l. c. j. quo tē. mil. ⁊ in. c. j. §. itē sacramentū de cōsuc. re. feu. ⁊ in. l. in bone fidei. C. de re. credi. cum ɔcor. de qbus p Alex. in. l. j. ff. de lib. ⁊ postb. ppe fi. cōmē. ⁊ i. l. fi. C. de pcu. ⁊ Mari. ɔs. xxiiij. incip. visis ac diligenter. vij. col. ⁊ consilio. xlv. incip. visa appellatione. iij. col. ⁊ Alex. consi. xcvij. incip. viso ⁊ considerato prope fi. quarto volu. ⁊ alibi sepe consulendo.

¶ Ad quod facit tex. in. l. qui p salutē. ff. de iureiur. vbi si est delatū iuramētū alicui ꝙ iuret p deū qñuis iurās p salutē suā per deum iurare videat vt ibi dicit tex. cum respectu diuini numinis ita iuret tamen tale iuramentum non valet cum nō sit ei iusiurandum ita delatū ⁊ sic vult ille tex. ꝙ non sufficiat per equipollens adimpleri: illud ꝙ est pro forma requisituz. Ad idem facit qd vult glos. notabilis cōicer approbata in. c. vt circa de elec. in. vj. que tenet quod vbicūqz constitutio exigit iuramentum per tactum scripture non dicitur esse satisfactum constitutioni si prestatur iuramentum verbo sine tactu scripture. Ad quod facit quod vult gl. in cle. j. in verbo tacta de here. de quo forte etiaz. j. dicetur. Insuper facit ad predicta qr vbi in testamento pro forma requiritur subscriptio. illa non posset adimpleri per equipollens vt est tex. no. in. l. cuz antiquitas. §. cum autem. C. de testa. quem tex. ad hoc reputat singu. Are. in. l. si ita stipulatus. §. grisogonus in. iiij. col. de verbo. obliga. Item facit ad predicta quod vbi in aliquo actu requiritur auctoritas tunc debet formaliter auctoritas prestari sicut verbum sonat ⁊ sic debet formaliter dicere interpono auctoritatem ⁊ non sufficeret dicere equipollens puta consentio huic actui vel approbo istum actum vt per Inno. in. c. cum consuetudinis de consuetu. quem refert ⁊ sequitur Bal. ibi in secunda col. in prin. ⁊ ibidem do. Anto. de but. et alij: ⁊ archi. xviij. q. ij. in. c. quidaz Bal. in. l. quecūqz circa fi. ⁊ in. l. fi. §. necessitate in quinta col. C. de bo. que lib. Bald. et Ange. in. l. si quis mihi bona. §. iussu3 de acqui. here. facit. l. si pater in fi. de manu vindi. q ad hoc allegat Bald. in. d. l. quecūqz de quo latius. j. dicetur. Quinto ad predictam conclusionem facit qd si tutor non promittat formalibus verbis defensionem pupilli suscipere iuxta. l. fi. §. defensionez. C. de admi. tuto. vitiatur tutella qñuis promiserit per equipollētia verba puta qr tutor promisit pro pupillo vtilia facere ⁊ inutilia omittere sm Bar. ⁊ Ang. in dicta. l. fi. §. omnem. C. de administra. tuto. Bart. in. l. legitimos circa fi. prin. de legi. tu. vbi dicit Barto. qd per hoc iam vidit multas tutellas cassari eo qr in instrumento tutelle non erant formaliter apposita illa verba ꝙ tutor promisit suscipere defensionem pro pupillo: idem tenet Bar. in. l. pretor in prin. vbi Raph. cu. ⁊ Lud. Ro. de oper. no. nun. Idem tenet Bald. in addi. Spec. in titulo de tuto. in vltima col. in versicu. tutor. tenetur Angel. in. §. fina. in aucten. vt hi qui oblig. Rapha. cu. in. d. l. legitimos in princi. Ange. de are. in. §. actionum in. xxxv. col. inst. de actio. do. Alex. in consilio. cxxix. primi volu. incip. ponderatis his que in prescripto themate narrantur in. ij. ⁊. iij. col. de quo late dixi. s. in arti. ex quibus ɔsistat forma versi. xliij.

¶ Pro predicta cōclusione etiam facit qd notabiliter tenet Bal. i. l. j. in. ij. col. ff. de legi. Statutū ciuitatis Perusij dictat ꝙ oēs ppposite in ɔsilio debeāt fieri p priorē ⁊ aliter non valeant

valeant pone congregata adunantia generali totius populi populus vult aliquid statuere: sed prior non vult illud propo nere forte q est penale vel q iurauit non pponere. vnde ali⁹ proponit ⁊ populus sic concorditer statuit: determinat singu lariter Bal. tale statutū nō valere q forma non seruata act⁹ est nullus. l. cum hi. §. si pretor. ff. de transa. ⁊ l. non dubium C. de legi. cum limitatiōe de qua ibi per eum ⁊ sic vult Bal. q forma statuti debeat ad vnguē obseruari nec possit adim pleri per eqpollens de cuius dicti veritate habet p Alexā. in. l. j. in prin. ff. ad leg. fal. ⁊ per do. meum Jas. in. d. l. i. ff. de legi. ⁊ alibi in hoc opere dico. Item ad predicta facit quod tenet Albe. de rosa. in prima parte statu. q. cl. incipiē. adhuc idem Dy. cōsuluit super tali qōne ⁊c. vbi determinat q si sta tuto ciuitatis Verone cauetur q in instrumentis debeat ap poni propriuz nomen diei puta die lune vel die dominico ca lis mensis ⁊c reperiatur quoddam instrumentum Verone cō fectum in quo dicat die octaua decembris qō non habet pro prium nomē diei puta lune. naz refert Dy. consuluisse tale in strumentum nihil valere cū sit factum ꝯ formā statuti Vero nen. ⁊ sic cum deficiat in forma specifica. §. si. in aucten. de ta bel. Et tamen ibi erat equipollens. s. octaua die. Item facit illud quod determinat Guil. de cu. in. l. si. ff. de postulā. quē refert ⁊ sequitur Alberi. de rosa. in quarta parte statu. qōne xcix. incip. Guil. de cu. vbi singulariter determinat qō si sta tuto caueatur qō si aliquis debeat banniri precedere debeat publica proclamatio preconis qō quicūq velit talem defen dere vl adesse cause eius comparere debeat infra. xv. dies. ⁊ preco. in proclamatione dixit solum qō qui volebat eū defen dere ⁊ omisit si vellet adesse cause per hoc viciatur bannum: esto q quia non posset talē defendere quin adsit cause q for ma statuti non est seruata. de quo etiam per Bald. ⁊ alios in l. si. C. de procu. Cuius ibi do. Alex. l hoc aliter teneat de quo alibi in hoc ope dico. Insup facit q vbicūq lex vel Statutū requirit tres citationes per modū forme non potest fieri vna pro omnibus. l. nōnunquā. ff. de iudi. ⁊ ita tenet glo. approba ta in cle. prima in verbo tertio de vita ⁊ honesta. cle. facit tex. in. l. ipuberibus ad si. in versi. nouissime de suspe. tuto. Bal. in. l. ij. C. quomodo ⁊ qū iudex in. c. j. de mili. vasal. qui cōtu. est ⁊ Alex. in. l. i. in. ij. col. in si. ff. de lib. ⁊ posthu. ⁊ Mari. in consi. lix. incip. viso elegantissimo consi. ij. col. ⁊. xxxiiij. incip. prosequendo in. iij. col. ⁊ idem Bald. in. l. non sunt liberi de sta. ho. ⁊ in. c. ex litteris in si. de constitu. ⁊ in. c. ex insinuatio ne de rescrip. Item facit quando duo testes requirūtur pro forma statuti in aliquo actu ibi nunq potest deferri iuramen tum in supplementum probationis secundum Bald. in. l. ij. ad si. C. de bono. posses. sm tab. ⁊ in. l. secunda. C. de constitu. pecu. ⁊ in. l. iurisiurandi tertia col. C. de iureiur. cum concor. tradictis per do. meum Jas. in repe. l. admonendi in. cxxviij. col. j. stampa. versi. xxix. casus sunt eo. de iureiur. vbi dicit de probatione posita in modum conditionis vt non possit habē ti vnum solum testem deferri iuramentum supplectiuum.

¶ Vltimo facit quia esto q scholaris sit notorie peritus ta men pro habenda licētia doctoratus debet examinari in col legio doctorum cum sit pro forma. ita q notorietas non equi polleat examini sm Bal. in. c. constitutis el secundo in vlti. col. de appella. Cuius glo. in. c. de petro. xlviij. distinc. in ver bo ignota dicat q qui est notus non examinatur ⁊ notus si ne probatione recipitur ⁊ Panor. in. d. c. constitutis secūdo notabili notet ex illo tex. q scholaris notorie peritus possit si ne examine doctorari vel saltem cum modica examinatione pro forma q habet populi testimonium: qō pro examine suffi cit vt dicit tex. in. c. nullus ordinetur. xxiiij. dist. pro cuius de cisionis veritate possunt videri q dixi. s. in articulo de poten tia ⁊ effectibus forme omisse in. xxj. limitatione.

¶ Et per pdicta dicit do. me⁹ Jas. in. d. l. i. ipen. col. vsi. not. diligēter. ff. de lib. ⁊ posthu. se ꝯsuluisse Bononie q statuto Bononie requirēte certā formā vltra ius cōe in testamentis ꝯdendis: qō illa forma debeat pcise ⁊ ad vnguē obseruari nec sufficeret eqpollēs Cuius videret plenius: qa forme statuti ni hil addi vel detrahi pōt sm Bal. in. l. quotiēs in. j. col. i si. C. de suis ⁊ leg. Itē qñ forma est data a statuto nihil Cuius mini mū mutari pt ēt vni⁹ hore momētū sz Bal. in. c. j. in. ij. col. de mil. vasal. qui contu. est. item omissio forme ēt in qlibet mini ma pte vitiat actū. Ita not. do. Anto. de but. in. c. pisanis in vij. no. p illū tex. de resti. spo. facit. l. cum hi. §. si pretor. ff. de transac. ⁊. c. is qui el primo ⁊. c. procurator de elec. in. vj.

¶ Et ex hoc q forma nō sit iplēda p eqpollēs: sz in forma spe cifica infert q vbi aliqd est p forma exprimēdū nō possit expri mi p relationē ad aliud vt. j. dicet. Quod sm Ange. ⁊ Imol. in. d. l. j. ff. de libe. ⁊ posthu. vbi lati⁹ Alexā. in col. si. facit ad itellectū cle. appellāti de appel. vbi dr q in appellatione ab iterloquutoria exprimi dz sigillatim cū grauaminibus: q si ap pellans dicat se grauatū vt patet ex actis nō dr sigillatim ex primere. ad quod videat Bal. in. l. minoribus. C. de his q. vt indi. ⁊ in. l. cos. §. finali. C. de appel. ⁊ in rep. l. edita. xij. col. C. de eden. in rep. paduana cū multis ꝯcor. p Alex. alleg. in d. l. j. circa si. cōmen. ff. de libe. ⁊ posthu. vbi post Ange. ibidē dicit non sufficere accusatori si dicat accusotiuz q cōmisit furtum put apparet in tali instrō cū nimia generalitas sit talis expressio allegat. l. itez exigit. ff. de dolo ⁊. l. pretor in prin. ff. de iniur. ⁊ faciunt q dicunt in. l. ij. ff. eo. de libe. ⁊ posthu. ⁊ q dicent ēt. j. hoc eodem passu circa. viij. vel. vij. limitationem huius regule q forma nō sit implēda p eqpollēs dum tradaz an vbi spālitas est de forma sufficiat exp̄ssio in genere vbi alr qua dicā ad ppositū prime dictor. Et si qs grauatus appel let in scriptis ⁊ scdo grauat⁹ scdo appellet dicendo in secūda appellatiōe appello vt in scriptis prime appellatiōis quaz p duco ⁊ peto inseri in actis: non erit satisfactū formalitati. d. cle. appellāti nec dr appellatio facta in scriptis pp formalita tē scripture q reqrit i qlibet appellatiōe vt habet i. d. cle. ap pellanti ⁊ per rotā deci. xix. i antiqs sequit Feli. in. c. inter ce teras. iij. col. de re iudi.

¶ Ad hec faciūt no. p Ant. de bu. Panor. i pe. col. ⁊ sequa ces i. c. pen. de iudi. dū dicūt nō posse istātiā pemptā vno con textu p relationē ad acta renouari puta libelli pductū repro duco dicēte reo litē ꝯtestor put fui ꝯtestat⁹ ⁊ sic successiue. de cui⁹ decisiōis veritate habet p Alex. ⁊ modernos i. l. ppera dū i prin. C. de iudi. ad qō pōt videri tex. i. l. hrdes palā. §. j. ff. de test. sz i isto passu est diuersarō q exp̄ssio nō ē de forma. Itē ad pdicta facit hrdis istitutio cū debeat eē certa ⁊ cū cer ta exp̄ssiōe facta p formā nō pōt fieri p relationē ad aliud vt p Bar. i. l. si. isi. ꝯmē. C. d fideicō. ⁊ Frā. de are. i. d. l. hrdes pa lā i pn. Cuius sec⁹ sit i legatis q pōt nutu relinq vt ibi ⁊ p bar. ⁊ doc. i. l. si ita scripsero. ff. de ꝯdi. ⁊ demō. ⁊ lz Bal. ⁊ Ang. i. l. asse toto. ff. de here. isti. ⁊ Pau. de ca. i. l. hac cōsultissima §. p nūcupationē. C. de test. dicāt idē esse in institutiōe qō i le gatis tū opinio pdicta ē verior ⁊ cōis. q est limitāda p. l. quo tiēs. §. si qs nomē i vbo idubitato signo. ff. d here. istt. ⁊ l. l. in hemus. C. de test. facit tex. i. l. hac ꝯsultissima cū gl. C. q test. fa. pos. ⁊ ita trāsit dñs me⁹ Jas. i. l. certū i prin. cōmē. ff. si cer. pet. ⁊. j. dicet. Et ē notabilis decisio illa quā facit bar. ⁊ post eū Bal. i. d. l. si ita scripsero. ff. de ꝯdi. ⁊ de. q si legē qō in cer ta apocha ꝯtinetur valeat legatū de quo ēt p dñm meū Jas. i l. si. iij. col. de fideicō. q solēnitas testamēti ⁊ dispositiōis tefe rētis trahit ad apochā ⁊ ad relatū de quo p Sozi. ꝯsil. xlij. q videri potest.

¶ Et q vbi reqrit aliqd esse certū p forma non sufficiat illud esse certū p relationē ad aliud sicut nec sufficit per relationez ad aliud exprimi qñ expressio est de forma vult Bal. in. l. mi noribus. C. de his qui. vt indi. ⁊ Ang. ac Alex. in. l. vbi autē §. illud. ff. de ver. oblig. ⁊ in. l. pretor in prin. ff. de op. no. nun. ⁊ dominus meus Jas. in. l. certū in princ. cōmen. seu pria col. ff. si cer. peta. Hinc dixit Bal. in. l. q se. ff. de iudi. q qñ iudex debet pronunciare sm formā statuti verba statuti debent po ni in sententia. Et merito videm⁹ q quādo iudex dz iudica re de alterius ꝯsilio saltē hec verba a pnūciam⁹ prout i ꝯsi. de bēt scribi seu i scriptis proferri sm Ang. ꝯsi. cexlvj. lct. dña li berina cū ꝯcor. de qb⁹ p Fel. i. c. cū venerabilis i. xvj. col. ver. fallit. ij. de excep. vbi late tangit an ipm ꝯsiliū debeat esse in actis redactū ⁊ legi p iudicē. Et si dicat iudex iudico sm con silium videtur condēnasse qñ in ꝯsilio ꝯdemnatio cōtinetur sm Bal. in. l. si fundus. ff. de rescin. vendi. ⁊ addi. spe.

¶ Et si fiat inuestitura sm formā vel iuxta formā antiquarū aut prout alij fuerūt inuestiti. vel simili mō ꝯcedat priuilegiū ⁊ de pluribus consimilibus casibus in quibus fiat relatio qd turis Bar. ⁊ moderni in. l. admonendi. ff. de iureiur. ⁊ Bart. in. l. edita circa verbum prout. C. de eden. ⁊ late Feli. in. c. ij. versi. clausula si preces. ij. ⁊. iij. col. ipsi⁹ versi. de rescri. doct. in. l. penul. C. de ꝯdi. insti. vbi do. me⁹ Jas. satis plene cū con cor. Et ibi an vitiet act⁹ si non apparet de relato. de quo ēt p Bar. ⁊ Alex. in. l. stichū q meus erit. ff. de leg. prio facit tex. in. l. ij. ff. de here. insti. ⁊ in. l. in testō la. j. ff. de condi. ⁊ de.

Vbi exigit p forma ali quid nō po test fieri per relationem ad aliud.

¶ Et si dicat̃ pronuncio sm formā iuris ⁊ statutorū ⁊ quatenus sit preter aut contra vel vltra aliquid cassamus ⁊ annullamus ⁊ ad formam iuris ⁊ statutorū reducimus Bar. in.l.moris.§.j.ff.de penis:⁊ in.l.iudex in fi.commen.ff.de re iudi.et Bal.in.l.⁊ si seuerior.C.de infami. Et si testis primo min⁹ solēniter examinatus secūdo solēniter examinatus se ad ea que dixit in prima depositiōe minus solēni referat valet eius depositio sm Bar.Ange.⁊ cōiter doc.in.l.legata inutiliter in prin.ff.de leg.primo qꝛ non fit relatio forme:sed dicti non requirentis expressionem ꝑ forma vt ibi per Alex. Reliqua i hac materia dixi ⁊ plene.s.eo.in artic.ex quibus consistat forma versi.xliij.in.x.fallentia ⁊ ibi .i seq.col.versi.sed quid de eo.

In his q̃ sunt pro forma taciturnitas nō habetur ꝑ consensu.

¶ Et quia forma est implēda in forma specifica taciturnitas non habetur pro consensu vel volūtate qñ aliquid debet pro forma fieri cum voluntate vel consensu alicuius sm Bald.in l.ij.§.voluntatem.ff.solu.ma.cum quo ibi transeunt Alex.l ij.col.Moderni ⁊ Ang.ac Ro.in.l.si quis mihi bona.§.iussum.ff.de acqui.here. Ex quo inferunt post Bal.in.d.§.voluntatem:ꝙ stante statuto ꝙ mulier non possit testari sine voluntate cōsanguineor̃ non sufficiet eor̃ presentia sine expresso consensu.⁊ qꝛ in statutis non hꝫ locū fictio naꝫ qui tacet nō vere sed ficte consentit.ita ꝙ in his que sunt de forma nō habeat locū regula qui tacet affirmat qḋ limitat ibi Alex. videlicet in.d.§.voluntatē.ij.col. nisi interuenisset sciētia ⁊ patiētia diuturna que equipollet consensui expresso sm Bald. in l.si filius.C.de peti.here.⁊ Ange.in.l.qui aliena. in princ.ff. de acqui.here.

Nō.

¶ Sed si statutum exigeret aliquid fieri de scientia vel ꝯsciētia alicuius puta ꝙ mulier non possit ꝯhere sine conscientia duorum propinquor̃ tunc bene sufficeret fieri illo ꝑsente vel illi notificare vt dixit Bal.in rubrica.C.de exer.in.iij.col.cū concor.de quibus per Alex.⁊ Modernos in.l.j.in.ij.col.C. de bo.pos.sm tab. vbi dicit Alex.ꝙ hoc fallit qñ requiritur consciētia illius qui hꝫ iudicere seu superioris vel indignitate constituti.

Nō.

¶ Ex quo dicto redditur dubitabile id qḋ vult Bal. in.l.nemo in fi.cōm̃.C.de sen.⁊ interlo.omni.iu.dum vult ꝙ stante statuto ꝙ abolitiones fieri non possint nisi de conscientia iudicis sufficiat si iudex audiat ⁊ intelligat licet verbis expressis non approbet per.l.omnium cū ibi notatis.C. de test. vbi sufficit presentia superioris lꝫ non approbet factum nisi dicamus ꝙ materia subiecta nobis demōstrat qñ sufficiat sola cōscientia vt qꝛ non exigatur consciētia ad effectū auctorizandi vel consentiēdi qḋ ex materia subiecta poterit constare quia auctoritas vel consensus debent vt dictum fuit qñ exigūtur pro solēnitate exꝑsse interuenire vt ēt notatur in.c.ij.de his que fiunt a prela.sine consen.capi.⁊ Bal.in.l.fi.§.necessitate C.de bo.que li.⁊ in.l.obseruare.§.proficisci.ff.de offi. ꝓcon. Sic etiam in licentia:qꝛ debet esse expressa sm Jo.an.in.c. si abbatem in prin.de elec.in.vj.in nouel.⁊ in regula qui tacet de reg.iur.in.vj.in mer. in.iij.q̃ne notat lapus allegatione lxxvj.⁊ Bal.in.l.obseruare.§.proficisci.ff.de offi.procon.et Alex.in.d.§.voluntatē.ij.col.⁊ ita transeunt ibi cōiter Moderni max.dominus Sozi.⁊ dominus meus Jas.

¶ Et est aduertendū in ista materia ꝙ aliquando consensus requirit̃ ad integrādū personā puta patris in persona filij aliquando pro interesse consentiētis aliquando pro mera forma vt per doc.⁊ dominū meū Jas.in.d.§.voluntatē ⁊ in.d.§.iussum iunctis his que late tetigi in articulo ex quibus cōsistat forma in conclusione.xij.seu.xv.⁊ dicam.i.eo. Et sm Bal.in l.filiusfa.C.de mace.stante statuto ꝙ filiusfa.nō possit se obligare sine consensu patris si pater ⁊ filius in eodē instrumento se obligent ex hoc videtur data licentia de quo ēt per Bal. in.l.is qui heres.ff.de acqui.here.⁊ do.meū Jas.in rep.l.admonendi in.lxxiiij.col.ff.de iureiur.

Illatio

¶ Item ex quo forma non pōt impleri per equipollēs succedit illud qḋ dixit Panor.in.c.prudentiā in prin.in.iij.col.de offi.dele ga.ꝙ vbi pluralitas vel numerus est de substātia seu forma non sufficiūt due partes nec ꝙ maior pars intersit vel faciat actum. Et idem vbi pro forma omniū consensus exigit̃ qꝛ non sufficit maior pa vt per Feli.in.c.cuꝫ omnes.xiij.col. versiculo.xij.fallit de constitu.

Illatio

¶ Sic etiam in testibus deponentibus de formalitate verborum quia non sufficit ꝙ deponant idem in effectu seu ꝑ equipolens si discordāt in idētitate verbor̃ vt habetur in.c.nihil vbi Panor.in primo notabili de verb.sig.⁊ per Bald. in.c. bone de elec.et per Anto.de but.in.c.cum ecclesia circa.xv. col.de cau.pos.⁊ propri.⁊ per glo.in verbo veritatis in.c.dudum de conuer. coniuga.cuꝫ concor.de quibus habetur per Alex.cōsil.xlvij.inci.abunde.iij.col.⁊.lxx.in pe.col.ij. volu.⁊.cxij.pen.col.iij.volu.⁊.cl.in.ij.col.versic.alia:⁊.cliij.ij.col. versic.preterea quinto volu.⁊ per Barba.cōsi.liiij. circa.vij. col.versic. capio primū:⁊.xliij.alias.xliiij.in.iij.col.⁊.xlviij. in.xj.col.primo volumine. Nec sufficiunt signa vbi verba pro forma requirunt̃ vt notat̃ in tue fraternitati maxime per Modernos de sponsa.de quo dixi latius.s.ex quibus cōsistat forma in versiculo.xliij. Et vbi statutum requirit satisdationeꝫ non admittitur.

Illatio

¶ Juratoria cautio sm Ang.l.l.postq̃.§.iperator.ff.vt leg. no.caue.⁊ Sozi.pulchre cōsi.ccxxxj.inci.cū in presenti versi. secundo principaliter primo volu.contra quod est consilium Alex.consi.xxxvij.inci.viso ⁊ oportune.iij.col.alias.iiij.in secundo volu.vbi multa notanda dicit.

Ampliationes.

¶ Et hec regula ꝙ forma sit implēda precise ⁊ non per equipollens procedit etiam si forma sit multum fauorabilis:qꝛ adhuc impleri non potest per equipollens.d.l.qui rome.§.flauius hermes.ff.de verb.obli.que ꝫ tex.ad hoc notat Bal. in l.si testamentum.C.de testa.⁊ in.l.fi.C.si manci. ita fue. alie.

¶ Et ideo licet terminus alicuius fauore prefixus sit in eius fauorem interpretandus secus tamen est vbi terminus est ꝑ forma sm Bal.in repe.l.emilius in fi.cōmen.ff. de mino.per tex.in cle.j.de conces.preben.

¶ Item maxime procedit in forma data a statuto ius cōmune corrigente qꝛ tunc oīno forma est seruāda sm Bal. in.c.j. de mili.vas.qui contu.est ⁊ in auten.qui semel in pen. colū. versi.tu.⁊ ideo statuta terrarū.C.quomodo ⁊ qñ iudex cū concor.de quibus per Mari.consil.xxxiij.inci. prosequendo.iij. col.⁊ dixi.s.in articulo de potentia ⁊ effectibus forme circa effectus forme omisse in ampliationibus.

¶ Item maxime procedit vbi lex loquitur prohibitiue quia cum sit tunc traditum pro forma non licet implere per equipollens vt per doct.maxime dominū Alex.⁊ dominū meum Jas.in.d.l.j.ff.de libe.⁊ posth.de quo late dixi.s.quādo censeatur aliquid traditum pro forma secunda conclusione.

¶ Item maxime procedit qñ adest clausula annullatiua:seu decreti.videlicet ꝙ alias actus non valeat vel decernētes irritum aliter factum vt patet ex his que late dixi in articulo ex quibus consistat forma prima conclusione post no.in.l. nō dubium.C.de legi.⁊ in.d.l.j.ff.de lib.⁊ posth.cum in fi. concor in.d.j.conclu.allegatis ⁊ per no. Decium consil.lxxvij. tunc enim non potest forma impleri per equipollēs sm Bal. Alex.⁊ cōiter doc.i.d.l.j.ff.d li.⁊ posth. vbi late.d.me⁹ Jas.

¶ Item maxime procedit vbi fieret equipollens per modū fictionis seu impleretur per idem iuris fictione.l.fi.C.de his qui veni.eta.impe.l.iij.§.hec verba.ff.de nego.gest. ⁊ quod ibi notatur per Bar.Bal.⁊ alios ⁊ per Bart. in repe.l.omnes populi in.vj.articulo principali versi.vlterius quero:an statutum.ff.de insti.⁊ iure ⁊ Jmol.in.l.j.§.lex falcidia vbi late Alex.in tertio notabili.ff.ad leg.fal.⁊ Jmo.in.l.gallus.§. ⁊ quid si tantum vbi etiam late Alexā.in.iij.col.ff. de libe.et posthu.late tractantes:an prouisio in casu vero trahatur ad casum factum. Ideo sm Bal.i.l.fi.iij.col.versi. item scias.C. de fideicō.lꝫ instr̄m habeat vim duorum testium.l. in exercendis.C.de fid.instru.non sufficiet ꝙ fieret instr̄m de testamento cum quinqꝫ testibus ex quo pro forma requiruntur septem licet in forma que tradit̃ per viam conditionis qñ est per omnia idem effectus aliter sit vt probatur ex tex.in.d.§.⁊ quid si tantum ac dominū meū Jas.ibidem in quinta col.versi.circa sm facit ad hoc tex.in.l.deo nobis.§.j.in fi.C.de epis.⁊ cle.⁊ in.§.distrahant in auten̄.de nup.dum vtrobiqꝫ dicitur ꝙ pactum de lucrando dotem sub cōditione mortis vxoris impletur per ingressum monasterij.⁊ ideꝫ vult Ange.in.§. si vero constanter in aucten.de sanctis epis.per illum tex. cum glos. in verbo placitum ⁊ idem Ange.in.§.illud per illum tex. in aucten.de nup.⁊ ad hoc est glo.in.c.placuit.xvj. q.j.⁊ in.c. susceptum de rescri.in.vj.nam in conditionibus mens assi omnia attenditur.l.si mater.C.de insti.⁊ subsi.sub condi.fa.⁊.l. in conditionibus primum locum in prin.ff.de condi. ⁊ de.ad quod faciunt que dixi.s.qñ censeatur aliquid traditum ꝑ forma in.xi.conclusione in secunda fallentia dum dixi ꝙ aliquādo ipsa conditio penes effectum tantum est de forma aliquādo vero ipsa ꝯditio sm modū traditum est de forma.

¶ Predicta.

fallentie.

¶ Predicta regula fallit vbi forma est constituta ad aliquē tertium finem q: potest impleri per equipollens vt est de mēte Bal. in. l. si duo patroni. §. si quis iurauerit. ij. col. versicu. quero quod dī ibi vndecimo dicitur. ff. de iureiur. ⁊ Bar. ac cōiter doc. in. l. gallus. §. ⁊ quid si tantum. ij. col. ff. de libe. ⁊ posthu. ⁊ Bal. in. l. si mater. C. de condi. ⁊ substi. subcōdi. fa. de quibus iuribus infra hac eadem fallentia dicetur.

¶ Ideo Bal. in. l. si quis mihi bona. §. sed quid si mandauit. ff. de acqui. here. dixit ꝙ sufficit effectualis forma mādati lꝫ a tenore figuraliter vel superficialiter recedatur ꝙuis sm dominum meum Iason. ibi in primo notabili hoc procedat vbi non esset considerata forma sed potius effectus q: vbi forma fuisset considerata nō liceret ab ea recedere. nisi sm eū in ea. lege in. §. si coram in secūdo notabili pinguius forma impleatur ꝙ̄ sit tradita. q: licet dicatur ꝙ id qđ fit preter formā mandati est nullū. l. illud. §. sed si ita vbi Bar. hoc notat. ff. qđ cuiusq; vniuer. no. ⁊. c. si. de resti. spoli. tū istud non procedit vbi pinguius ⁊ vtilius mandatū impletur de quo credo me dicturum. ī. eo.

¶ Hinc sm Bald. post Iaco. but. in auten. si omnes. ij. col. C. si vt ab heredi. se. absti. ⁊ Alexā. in. l. si. in prin. cōmen. C. de procu. cum concor. per Alexan. allega. qđ sequitur Mari. in trac. cita. xx. arti. iij. q. in fi. Si statutū requirat pro forma citationem alicuius verificatur in equipollenti si ille fuerit presens in iudicio licet non citatus: q: presentia equipollet citationi vt est tex. in. l. etiam si patre. §. fi. ff. de mino. ⁊ notat per Bar. ⁊ alios in. l. j. ff. de in ius voc. notatur etiam in. l. cessante. C. quomodo ⁊ quando iud. nec enim ad aliud exigitur citatio nisi vt presentia citati habeatur pp qđ Alexā. in. d. l. fi. in prin. commen. C. de procu. vult ꝙ indifferenter sufficiat seruare formam per equipollens. Et facit tex. optimus in. l. fi. ff. man. vbi patet ꝙ licet forma mandati sit diligenter obseruanda. l. diligenter. ff. eo. videlicet māda. ⁊. c. cum dilecta de rescri. ⁊. c. fi. de resti. spoli. nihilominus tamen potest impleri mandatū per equipollens vt in casu. d. l. fi. in fine ppterea q: forma illa tendebat ad tertium finem ibi enim mandatum de fideiubendo impletur mandādo licet sit dria inter fideiussorem ⁊ mandatorem vt per glo. in auten. de fideius. in prin. ⁊ de illo tex. dicte. l. fi. §. fi. meminit Bar. in. l. gallus. §. ⁊ qd si tantum in. ij. col. ff. de lib. ⁊ posthu. ⁊ Bal. in. c. j. in fi. commen vt lit. non contest. ⁊ in. c. cum venissent. ij. col. de iudi. et Bal. ac Moderni in. l. si quis mihi bona. §. iussum vbi etiam est bonus tex. ad hoc. ff. de acqui. here.

¶ Ad idem facit q: lex requirit pro forma ꝙ testator ꝓprio ore nominet personā heredis. l. heredes palam in prin. ff. de testa. ⁊. l. iubemus. C. eo. ⁊ tamen sufficit equipollens videlicet ꝙ notarius nominet vel alius tertius coram testibus ⁊ testator approbet sm glo. ⁊ cōiter doct. in. d. l. iubemus: prout ēt tenui. ī. hoc eo arti. tractando per quos possit impleri forma ⁊ probatur ex. l. nemo in prin. ff. de heredi. insti. vbi sufficit ꝙ testator in presentia testium ostendat personā heredis licet non nominet puta: q: eo existente in pñtia eoꝝ dicat testator digito demonstrādo instituo istū. ⁊ licet domin⁹ Andre. sicu. in. c. reinutius de testamētis in. xxxiij. teneat ꝙ illa expressio nō sit in casu. d. l. iubemus de forma ppterea: q: lex non annullat alias testamentū lꝫ penam notario imponat tñ errat q: illa lex añ mediū annullat testū in quo forma ibi tradita non fuerit obseruata vt ibi per dominū meum Ias. ⁊ in. d. l. j. ff. de libe. ⁊ posth. in tertia seu quarta col. licet posset in duobus superioribus casibus dubitari ꝙ citatio ⁊ mandatū de fideiubēdo potius sint de tenore ⁊ iustitia actus ꝙ̄ de forma ⁊ ꝙ merito sufficiat predictum implemētum per equipollens per ea que dixi in articulo qñ aliquid censeatur traditū pro forma in. xij. conclusione.

¶ Ad idem facit q: in criminalibus est traditum pro forma ꝙ in accusatione inseratur locus certus cōmissi delicti saltē per duos confines demōstratus ⁊ lex procedit vltra annullādo nisi inseratur vt est tex. in. l. libelloꝝ in prin. versicu. ꝙ si libelli. ff. de accusa. ⁊ tamen Bar. ⁊ cōiter alij ibi ⁊ in. l. ij. ff. de libe. ⁊ posthu. dicit ꝙ si sit locus insignis ⁊ notorius puta palatium potestatis sufficiat. Et pro hac opinione ēt facit qđ dixit glo. in. d. l. j. ff. de libe. ⁊ posthu. dum vult ꝙ sufficit exprimere nomen heredis sine alia demonstratione qñ est nomē singulare puta gallopressus ⁊ tex. in. l. hac consultissima. C. qui testa. fa. pos. cum glo. dum ibi dicitur in tex. ꝙ in testamento ceci debent exprimi spāliter nōia testium dignitates ⁊ alia indicia ⁊ tamen glo. ibi in verbo indicia quam Bar. ⁊ doct. cōiter ibi ⁊ in. d. l. j. ff. de lib. ⁊ posthu. vult ꝙ sufficiat expressio nominis singularis vt gallopressus absq; expressiōe dignitatum ⁊ aliorum indiciorum sed doc. in. d. l. j. videlicet Bal. et cōiter scribentes dicunt ꝙ ibi non est clausula annullatiua: et ꝙ merito illa expressio non est de forma prout etiā late tetigi ī. in articulo quādo censeat aliquid traditū pro forma in cōclu. xij. ⁊ ꝙ omnia illa narrata in. d. l. hac cōsultissima nō sunt tradita pro forma.

¶ Ad idem facit. l. omnium cū ibi notatis. C. de testa. dum ibi habetur ꝙ non attenditur solēnitas numeri testium in testamento condito coram principe vel apud acta: vel in p̄sentia populi prout lati⁹ dixi. ī. de potētia ⁊ effectu forme omisse vltimo effectu. xxij. limitatione: ⁊ idem dicunt doct. in. d. l. omnium in solēnitate insinuationis vt non sit necessaria qñ actus fit coram principe vel apud acta.

¶ Ad idem facit q: vt late dictum fuit supra in articulo qñ censeatur aliquid traditum pro forma in. xj. conclusione ⁊ notat Alex. in. l. j. in fi. cōmē. ff. de lib. ⁊ posthu. conditiōes sunt de forma ⁊ in eis solet tradi regula ꝙ sunt implende in forma specifica per. l. menius ⁊. l. qui heredi. in princ. ff. de condi. et demon. vbi Bart. ⁊ scribentes ⁊ tamen videmus ꝙ conditio que non est mere voluntaria sed apposita tanꝙ̄ necessaria ad actum vel ad effectū actus potest impleri per equipollens vt est tex. in. d. §. ⁊ quid si tantum ⁊ in. l. si mater. C. de institu. et substi. subcondi. fa. cum vul. quam materiā quō ⁊ quando cōditio sit implēda in forma specifica statuerā hic tractare: sꝫ nō datur otium. Et circa istam limitationē est multū cōsiderandum q: tutius est formā seruare: q: materia huius limitationis est disputabilis ⁊ forte iudices nō admitterēt virtute huius limitationis obseruantiam forme per equipollens maxime eaꝫ que traditur a lege vel statuto ⁊ disputatio facile posset insurgere super tali equipollentia. nisi vbi ius circa ipsaꝫ equipollentiam forme expresse disponit.

¶ Item pro predicta limitatione facit q: si exigitur subscriptio pro forma sufficit ꝙ scriptura in totum sit scripta manu talis esto ꝙ non adsit subscriptio ipsius. l. cū antiquitas vbi doc. ⁊ dominus me⁹ Ias. in vltimo notabili. C. de testa. cum concor. ibi allegatis.

¶ Item pro predicta limitatione facit tex. in. l. si quis mihi bona. §. sed quid si mandauit. ff. de acqui. here. vbi Bald. et Alex. in. ij. notabili qui notant ꝙ non refert aliquid fieri ī forma specifica vel equipollenti erat enim ibi a lege inductū ꝙ filius cum paterno iussu deberet hereditatem adire: ⁊ q: hoc exigitur ad tertium finem ibi enumerantur plures casus qui iussui equipollent.

¶ Facit etiam q: verbum condēno vel absoluo est de solēnitate snīe. l. preses. ff. de re iudi. l. cum iudex. C. de sen. ⁊ tamen potest proferri per equipollēs. l. in summa. ff. de re iudi. l. qd tamen. §. si arbiter. ff. de arbi. ⁊ est bonus tex. in. l. cū pretor in prin. ff. de iudi. de quo dixi alibi ⁊ vt credo in articulo ex qbus consistat forma versiculo. xliij.

Secunda limitatio

¶ Secundo fallit quādo fit qualitas diuersa quia non vitiat actus qsi alteret forma sm Bal. ⁊ Alex. in. l. si qs mihi bona §. si coram in secundo notabili. ff. de acqui. here. volentes ꝙ licet forma mandati sit diligenter seruanda et ꝙ alias mādatum vitietur. l. diligēter. ff. manda. ⁊. c. cum dilecta de rescri. istud procedat quando oīno aliud fit ꝙ̄ illud qđ mandat ⁊ secus sit quando qualitas est diuersa q: circa qualitatē possunt egredi fines mandati dūmodo conditio mandantis non fiat deterior nec vitiatur mandatum. Cuius contrarium videtur tenere Feli. in. c. cum dilecta in. vij. col. versiculo amplia tertio: ⁊ in. xiiij. col. versic. limita. ij. de rescri. ⁊ in. c. cām que in. iij. alias. iiij. col. de re iudi. post Bal. in. c. j. de re iudi. volentem ꝙ sicut non valet sententia contra formā mādati pariter non valeat contra qualitatem vel concomitantiā mandati p. c. fi. de resti. spoli. vbi dixit Panor. in. quarto notabili ꝙ nō solum corruunt acta ex defectu forme mandati: sed etiaꝫ qñ ad plenum non adimpletur mandatū quando in actu datur certa forma: sed pro prima opinione facit tex. in. l. hac consultissima. C. qui testa. facere pos. dum ibi dicitur ꝙ nomina testiū ac dignitates ⁊ indicia sunt ponenda in testamēto ceci ⁊ sm gl. ibi in verbo īdicia ac cōiter doc. si sit p̄sona singularis ac noti nominis vt gallopressus valebit testamentū q: tales qualitates non sunt de forma seu solēnitate necessaria. vnde puto esse attendendam naturam talis qualitatis: an sit leuis vel grauis

vel grauis ac pōderosa vt dixi in primis chartis hui⁹ tractatus etiā in articulo ex quibus consistat forma in versiculo q ex qualitate. Sic etiam vbi iudex debet iudicare de consilio sapientis consilium quo ad omnes qualitates non est de forma. qz si sapiens per certa media consulat reum condēnandū poterit iudex sprētis illis medijs per meliora media reū condemnare & nihilominus dicetur fm consiliū iudicasse ex quo cōdemnauit fm Bal. & Pau. de ca. in. l. clodius. ff. de acq. here. per illum tex. facit glo. magna in. l. nulli. C. de iudi. dū ibi reprobata rōne approbatur decisio & fm glo. in. c. ij. de cōsue. in. vj. est possibile q aliquid sit de substātia & non de forma. prout etiam dixi. s. in secundo vel primo articulo alias I articulo. ex quibus consistat forma. xj. conclusione.

Tertia limitatio

¶ Tertio fallit subsistente necessitate vel impedimento. qz vbi necessitas impedit quem ad precise obseruandū formam potest illam implere per equipollēs fm Alexā. in. l. j. vltima col. ff. de lib. & posthu. cum quo ibi transeūt Moderni: & dicit Alex. hec colligi ex notatis p Bal. l. l. j. C. vt que desunt aduo. par. arg. l. j. cum ibi notatis in glo. C. qui & aduer. quos. Ex quo infert Bal. & post eum Alex. vbi. s. q si statuto caue tur q super vulnere ferri non possit sententia nisi prius habita informatione a peritis in arte an cicatrix sit remāsura vel non: si ex euidentia facti apparet euidenter cicatricem fore remansurā: nec perito copia haberi possit sufficit ad validitatem processus & sententie talis facti euidentia quando haberi non possunt periti. ad qd facit fm Alex. l. aliquādo. ff. de offici. procons. & l. j. §. huius rei. ff. de offi. eius & nota. in simili per Bal. in. l. si. C. de testa. dum dicit q licet pro forma testamenti requirant. vij. testes tamen tpe pestis sufficient quinq; si plures haberi nō possint. de quo ēt per Pau. de ca. in. l. casus. C. eo. & Ange. in. l. conficiunt. §. codicilli. ff. de iure codi. cū suis concor. allegatis per Alex. & Modernos in. d. l. fi. p qua opinione consului & in facti contingentia obtinui. & ad predicta faciunt que plene dixi supra in articulo de potentia & effectibus forme omisse in vltimo effectu in. xxxiiij. & xxxiij. limi. quas tradidi ad regulam q forma non seruata actus sit null⁹ vbi examino q subsistēte necessitate vel impedimento forma relaxetur faciunt que consuluit Sozi. consi. lxxvj. q tempus gabelle soluēde de datione in solutū non currat stante appellatione super datione vel disputatiōe super validitate dationis vt. j. dicetur. Et possunt videri que dixi in dicto vltimo effectu in tertia ampliatione de forma que impleri nō potest quia deficit exemplar fm quod est quid faciendum. Et scdm Bal. in. l. in testamēto. ff. de cōdi. & de. & in. l. turpia. §. j. ff. de lega. j. si forma formaliter impleri non pōt impletur arbitrio boni viri pro quo facit. c. qz clementia & c. qz contingit de reli. domi. & l. legatum ciuitati. ff. de vsufru. leg. & que habent in. l. si quis arbitratu. ff. de verb. oblig. licet aliqñ vbi seruari non pōt forma statuti seruandū sit ius cōe fm Panor. in. c. ceterum quinta col. versi. quid autem si pares de iudi. ac Bal. in. l. j. C. vnde vir & vxor dū loquitur de statuto exigente in cōtractu mulierū consensum ppinquorū & cōtingat nullū esse ppinquum vt consensus viri non sit regrendus. ad quod faciūt no. in. d. l. turpia. §. si titie vbi Bal. & Alex. & que dixi. s. in arti. de potentia & effectu forme omisse vltimo effectu in. xxxiiij. limitatiōe ac ēt i. xxxiij. Et ad predicta q sit implēda prout potest facit qz si statutū velit in cōtractu minoris adhiberi cōsensum duorū affinium ex parte patris & si non habuerit ex parte matris. & contingat vnū tantū esse affinē ex parte patris ille erit admittēdus cum vno ex parte matris fm Bart. in. l. stichū qui meus erit in fi. cōmen. vbi Bal. & doc. ff. de leg. j. & Bal. l. in coniunctione. C. de nup. Et q sufficiat habere consensum eorum qui possunt haberi faciunt not. in. l. ij. §. fi. ff. de condi. & demō. & in. l. qui quartā. §. j. ff. de le. j. Et si aliqui ex talib⁹ ppinquis consentiāt aliqui cōdicant tradit Bal. in. l. j. C. qui admit. & in. l. j. C. de nup. Bart. in. l. duo iudices in fi. cōmen. ff. de re iudi. doc. in. l. si cum dotē. §. eo. autem tpe. ff. solu. ma. & multa de tali materia dixi. ... in dicta. xxxiiij. limi. Et dicit notabiliter Feli. in. c. ex trāsmissa. iiij. col. versi. limi. ij. de pscri. q vbi rōne impedimēti forma implet per equipollēs non est necessaria protestatio de impedimento.

Quarta limitatio

¶ Quarto predicta regula fallit qñ nō adest clausula annullatiua quia cum tunc modus traditus nō sit de forma pōt impleri per equipollens fm Bal. Jmo. & cōiter doc. in. d. l. j. ff. de libe. & posthu. sed ista non est pprie limitatio si non sit datum pro forma. Quod qñ sit late dixi. s. in arti. quādo censeatur aliquid traditū p forma per totū maxime in. xij. cōclusiōe.

Quinta limitatio

¶ Quinto limitat vbicūq; forma & solēnitas data sperni potest vel omitti: qd quando sit dixi. s. de potentia & effectibus forme in fallētijs ad pdictā regulā q forma nō seruata act⁹ sit null⁹. & i arti. qñ cēseat aliqd traditū p forma maxie I cōclu.
Nā si pōt omitti forma fortius pōt impleri p equipollens.

Sexta limitatio

¶ Sexto limitat in forma que non sit adhibēda tpe actus: sz post actum perfectum iuxta ea que late tetigi. s. de potentia & effectibus forme in. ij. limi. ad regulam predictam q forma non seruata actus sit nullus.

Septima limitatio

¶ Septimo limitat in forma que debet ante actū adhiberi qz potest impleri per equipollens vt dixi in prima limita. ad regulam predictam q forma nō seruata actus sit nullus in articulo de potētia & effectibus forme omisse.

Octaua limitatio

¶ Octauo limitatur vbi forma data a statuto vel lege virtualiter inest in modo qui obseruatur in implēdo: licet superficialiter videatur alius modus ab eo qui datur per statutum fm Bal. post Jac. bu. in. l. si. vbi ēt Alex. in prin. cōmen. C. de procu. & Pet. de Anch. in rep. c. canonū statuta versic. sed pone dicit statutum q si aliquis debet de consti. inferentes ad statutum disponens q ad hoc q quis possit bāniri debeat citari q ipse vel alius pro eo cōpareat. si iudex simpliciter citauit bāniendum nihilominus valebit bānum qz tacite inest q cōpareat per se vel per alium vt in. d. l. si. C. de procur. & exprssio eorū que tacite insunt nihil operatur. l. ij. cum materia. ff. de leg. j. licet cōtrariū teneat in hac qōne nellus in trac. bāni in. x. qōne. iij. partis primi tpis quem retuli. s. in arti. de potentia & effectibus forme in vltimo effectu forme omisse. dum illum effectū multis exēplis ornaui. Et pro ista limitatiōe facit qd dixit Bal. in Marga. in verbo test. vltima col. versi. testi sufficit. dū dicit q stante statuto q non credat testi nisi interrogatus reddat rōnem: nam valet depositio si apparet de ratione lz de interrogatione nō appareat qz satisfactū est statuto ex quo ratio legi pōt cum dicto testis quasi interrogatio tacite insit: vel qz sensus statuti fuerit interrogationē cōsiderari sub eo pretextu q si non fuerit interrogatus de rōne nō sit imputandū testi sed tunc demū si interrogatus noluisset rationem assignare. cōtra quod incidēter dixit Barba. consi. xliij. in quinta col. j. volu. de quo memini ēt. s. in arti. de potentia & effectibus forme in loco pxime allegato. Reliqua ad hanc viij. limitationē conferētia videri possint. s. in arti. de potētia & effectibus forme omisse vltimo effectu. xx. limitatione.

Nō sufficit in gnē exprimere qd est spāliter exprimendū.

¶ Est tamen iuxta hanc limitationē & materiā huius articuli sciendū q quando lex aliqd exprimi mandat spāliter nō sufficit exprimere I gnē vt i. l. si qs mihi bona. §. iussū. ff. de acq. here. vbi iussus patris in adeunda hereditate per filiū debet esse spālis vbi Alex. in primo notabili post alios infert ad exigentia spāle mādatū q debeat exprimi in qua cā nec sufficiat generalitas. Et per multa iura hoc idem probat Alex. in. d. l. j. circa fi. cōmen. ff. de libe. & posthu. & Mari. consi. xlv. inci. visa appellatione. iij. col. in fi.

Qō.

¶ Hinc stante statuto q in cōtractibus minorū & mulierū debeat interuenire consensus duorū proximiorū & iudicis: si minor cōstituat procuratorē generalē cum consensu duorū propinquorum & iudicis ad generaliter cōtrahendū: qui pcurator in spē faciat aliquē cōtractum sine solēnitatibus pdictis non valebit talis cōtractus. secus si a prin. esset creatus pcurator spālis cū debitis solēnitatibus ad cōtrahendū super certa re factis debitis discussionibus de vtilitate: qz bene valet cōtractus postea per talē spālem procuratorem celebratus fm Fede. de senis in cōsi. c. inci. abbas subiectus maiori monasterio: & latius do. Lau. de rodulphis in repe. c. si sine exceptione. xij. q. ij. in. x. q. & etiā in. xix. Et q procurator minoris generaliter cōstitutus ad cōtrahen. cum debita solēnitate statuti non possit postea in specie celebrare aliquē cōtractū nisi in eo solēnitas statutaria interueniat facit qz alias de facili fieret fraus statuto cui fraudi est obuiandū. l. in fundo. ff. de rei vendi.

¶ Secundo pro ista pte facit bona rō pp quā dicit dñs me⁹ Jas. in. l. j. §. neratius in. vj. notabili. ff. de acqui. pos. q ita cōsuleret & iudicaret. Nam stante predicto statuto q in contractibus minorū vel mulierū debeat interuenire consensus consanguineorū. clarū est q talis consensus non pōt prestari p procuratorē fm Bald. in. l. j. in vlti. col. & ibidē Lado. ro. C. q admit. Ange. in. l. titius. ff. qui. mo. pignus vel hip. solu. et Panor. in. c. cum parati de appel. Anto. & Jmo. in. c. cū consuetudinis de consue. & est bonus tex. in. l. minorum. C. de predijs mino.

dijs mino. de quo dixi. s. eo. ⁊ statim faciam mētionem. Sed
dic in effectu esset consentire per procuratorem qui postea fie
ret aliquis ɔtractus spālis nā consanguinei nō consentirent.
sed esset procurator virtute generalis mandati. Tertio con
firmatur q: interpositio decreti iudicis que requiritur super
alienatione rei immobilis pupilli non potest impetrari per p
curatorem: ⁊ si impetretur a procuratore nihil valet cōtract⁹
tex. est singularis fm vnum intellectum in. d. l. minorum ⁊ ibi
glo. C. de pred. mino. ⁊ illum tex. Bal. ⁊ alij ibi reputant ad
hoc singularem. idem tenet Angel. in. l. post mortem. §. j. ff.
de adop. Ludo. ro. in. l. ij. ff. de offi. eius cui manda. est iuris
dic. idem tenet Spe. licet de illo tex. non recordatus in ti. de
procu. §. j. in versi. qd ergo si ɔstituerit ad impetrañ. Quarto
pro ista parte facit bene tex. in. d. l. minor in rōne decidendi.
Quinto facit quia ex quo consanguinei debent consentire et
forma stat. ergo debent itelligere actum super quo solēnitas
statuti requiritur fm Bal. in. l. j. in. iij. col. C. q admit. Bal.
⁊ Imo. in. l. ij. §. fi. ff. sol. ma. sed istud non potest esse qui pro
curator generaliter constituitur respectu actus postea in spē
gerendi. ⁊ tenendo istā partem quā putat veram dñs meus
Jaso. in. d. l. j. §. neratius in. vj. notabili. Non ob. ille text. in
d. §. neratius inducendo vt supra q: loquit in persona habili
que sola potest sibi in omnibus preiudicare: ⁊ in ea bene suffi
cit consensus ab initio generaliter adhibitus: sed nos loqui
mur in persona inhabili que non potest libere disponere et
ita in simili dicit Bar. in. d. l. j. §. si vir. ff. de acqui. pos. respō
dendo ad. l. iubemus nulli in fi. C. de sacrosan. eccle. ⁊ ita etiā
pōt responderi ad aliud fundamentū de doctrina Cy. Bart.
⁊ aliorum in. d. §. necessitate in. iij. q. ad alia satis patet respō
sum ex predictis.

¶ Et fm Mari. consi. xlv. in. iij. col. in fi. si statutum velit ex
primi cās iniustitie vt appellatio valeat vel suspendat senten
tiam non sufficit generaliter dicere sniam iniustam: idē vult
ipse Mari. in consi. xxiiij. in. vij. col. dicens q si appellās de
bet iurare de calūnia sub certa verbox expressione vt in statu
to lucano non sufficit generalitas nisi singula exprimantur.
Et quia hanc materiam examinaui plenius vt arbitror cete
ris. s. eo. in arti. ex quibus consistat forma versi. xliij. tractan
do quādo ⁊ qualiter verba ⁊ expressio sint de forma ad ibi di
cta me remitto.

Qñqz pōt solemnitas gnaliter im pleri

¶ Potest tamen aliqñ sufficere generalis cōsensus ⁊ a prin
cipio generaliter concessus vt si pater filio suo prestet gene
ralem consensum ad iudicia fm Ang. Cu. Ro. Pau. de ca.
⁊ Alex. in. d. l. si quis mihi bona. §. sed vtrum. ff. de acq. here.
Et si pater det filiofa. generalem facultatem testandi ad pias
cās fm Bal. in. l. j. in quinta col. C. de sacrosan. eccl. vel si mi
nor in genere iuret super quocūqz contractu celebrato vel ce
lebrando fm Pau. de ca. ⁊ Alex. in. d. §. sed vtrum post glo.
⁊ cōmuniter doct. in aucten. sacramēta puberum. C. si aduer.
ven. ⁊ Imo. in. c. cum ɔtingat in. iij. mēbro princi. de iureiur.

¶ Et vbicūqz persona est habilis que sola potest sibi preiu
dicare q: in ea sufficit consensus generalis a prin. adhibitus
quod sic non est in persona inhabili que non potest libere di
sponere fm dominum meum Jas. in. d. l. j. §. item acquirim⁹
in. vj. notabili in fi. ff. de acqui. pos. per no. in simili per Bar.
in ipsa. l. j. §. si vir dum respondet ad. l. iubemus nulli in fi. C.
de sacrosan. eccle. Uel quando lex exigit aliquid pro forma si
alias sine ea poterat actus fieri: q: potest generaliter adhibe
ri vt in. c. sanctox in glos. magna ante fi. lxx. dist. dum dicit q
canon disponens aliquid fieri cum licētia pontificis si pōt fie
ri sine spāli licentia q sufficiet generalis.

¶ Et per hec coniunctis his que circa presentem passum di
xi. s. in art. ex quibus consistat forma versi. xliij. vj. col. cū mul
tis seq. ibi. Item circa hoc mēbrum. redditur iste passus lati⁹
examinatus q̄z alibi viderim.

Expressio p relationem ad aliud

¶ Et sicut nō sufficit exprimere in genere qñ specialis expres
sio pro forma requiritur: ita etiam nō sufficit expressio per re
lationem ad aliud esto q relatum virtualiter insit in referen
te. l. asse toto cum vul. ff. de here. insti. quia forma est implen
da in forma specifica ⁊ non per equipollens de quo plene di
xi. s. hac eadem materia in illationibus ⁊ in arti. ex quib⁹ cō
sistat forma versi. xliij. in. x. fallentia ⁊ in col. ibi sequenti ver
siculo sed quid de eo.

Implementum ratione ordinis vel situs

¶ Alia est etiam circa hunc articulū implementi forme ma
teria tractanda videlicet qualiter forma ⁊ solēnitas ratiōe or
dinis ⁊ tpis sint in actibus adhibende. Et vt dixi. s. in artic.
quottuplex sit forma ⁊ etiam in articulo scdo quedā forma ac
solēnitas exigitur ante actum quedā post quedā in ipso actu:
⁊ quedam est necessaria ad esse rei quedam ad confirmationē
rei in esse producte quedā ad vtilitatem consequendā vt tra
dunt de his omnibus doc. maxime Bar. ⁊ Bal. in. l. vniuer
sa. C. de preci. imper. offe. ⁊ Bal. in. l. j. i pe. col. C. q admit.
Et circa solēnitatem que exigitur ante actum an omissio vel
peruersio vitiet: ⁊ si vitiat: an vitiet ipso iure: dixi plene in ar
ticulo de potētia ⁊ effectibus forme omisse in vltimo effectu.
in quo latissime examino materiam q forma non seruata act⁹
sit nullus prima limitatione. ⁊ aliquid in articulo qñ censeat
aliquid traditum pro forma prima conclusione. Circa aūt so
lēnitatem que exigitur post actum etiam cadunt iste due cō
siderationes videlicet an qñcūqz possint adhiberi: ⁊ an omis
se vitient ipso iure vel in effectu: que tanguntur in. d. l. vniuer
sa ⁊ plenius ceteris ibi per dominū meum Jas. pen. ⁊ añpe.
col. ⁊ dixi in. d. articulo de potētia ⁊ effectibus forme omisse
loco prealleg. in scda limita. cum remissionibus ibi adductis.

¶ Tertium quod occurrit circa hoc est an quando datur or
do pro solēnitate seu aliquid pro ordine: si ordo non seruetur
vel fiat preposteratio act⁹ vitietur: ⁊ istud examinaui plene
in articulo qñ censeat aliquid traditum pro forma in. xv. con
clusione ⁊ ad ibi dicta me remitto.

¶ Quartum est de quibusdā spālibus actibus an debeāt in
teruenire ante actum vel in actu vel post: ⁊ isti casus sunt hic
examinandi puta an consensus tertij in actu alicuius pro so
lemnitate requisitus: vel voluntas tertij aut iussus vel māda
tum auctoritas licentia decretum ⁊ similia debeant precede
re actum vel sequi aut in ipso actu interuenire.

Requisita i celebratiōe act⁹ in dubio videtur requisita eodem tpe.

¶ Et in hac materia stat regula q requisita in celebratione
actus in dubio videntur requisita eodē tpe quo actus fit fm
Gemi. in. c. vt circa. §. j. col. fi. de elec. l. vj. de quo tñ dubitat
dominus meus Jas. in rep. l. admonēdi vltima stampa. xcij.
col. versi. quid si test. ff. de iureiu. ad quod faciunt multa que
scripsi. s. in arti. ex quibus consistat forma in. v. versic. cū seq.

Forma certo tpe requisita si superueniat post.

¶ Item stat regula q quando forma requirit certo tēpore si
postea superueniat nihil operatur. l. obligari. §. tutor. ff. de
auct. tu. ⁊ §. j. insti. eo. ar. in. l. quid ergo in prin. ff. de insa. qd
fundamentum adducit Bal. in. l. posthumo. ij. col. versi. du
bitatur. C. de bono. pos. contra ta. an testamentū vsurarij con
ualescat per cautionē postea prestitam de restituendo vsuras
ad formā. c. q̄ȝ de vsur. in. vj.

Iussus. Mandatū. Auctoritas

¶ Quibus premissis Bar. in. l. si autem plures. ff. de aqua
plu. ar. dicit q in hac materia ⁊ in. l. si qs mihi bona. §. iussum
pen. col. ff. de acqui. here. quādoqz requirit iussus ⁊ dz prece
dere actum. d. l. si quis mihi bona. §. iussum ⁊ idem in manda
to. l. si vero non remunerandi si post creditam. ff. manda. quā
doqz requiritur auctoritas: ⁊ illa debet adhiberi in ipso actu
vel incontinenti ante vel post. §. tutor. insti. de auct. tuto. ⁊ l.
obligari. §. tutor. ff. eo. titulo cum simili. qñqz consensus siue
voluntas ⁊ illa debent pcedere vel sequi incontinenti vel ex
interuallo vt. d. l. si autem plures ⁊ l. fi. C. ad mace. ⁊ l. ratum
ff. de solu. quandoqz requirit licentia ⁊ debet precedere. c. lz

Licentia

de regula ⁊ l. j. C. de sacrosan. eccle. ⁊ aucten. licentia. C. de
epi. ⁊ cle. quandoqz requirit consiliū ⁊ debet precedere. l. tu
tium ⁊ mentiū in prin. vbi Bar. ff. de admi. tu. ⁊ qd notatur in
c. j. de reb. eccle. non alie. in. vj. Et ideo consensus quem con
cedit pater filio in donatione cā mortis pōt ante interuenire
l. filiusfa. §. pari. ratione. ff. de dona. fm Bart. i. l. tam is. §. j.
in pe. q. ff. de dona. cā mor. de quo ēt per Bal. in. l. si vxorem
in. j. col. in fi. cum seq. C. de condi. inser. vbi ponit an sufficiat
consensus ex post per interuallū prestitus vel ratificatio ⁊ fm
Bald. in. l. si pater. C. de sponsa. statuto exigente consensum
patris in contractu minoris sufficiet patris consensus etiam
in vltima voluntate prestitus. de quo multa dico in reperto
rio alias tertio volumine statutorum in verbo consensus. ra
tio predictox est fm Barto. in. d. §. iussum col. fi. q: iussus ⁊
mandatum ita dici ac esse non possunt nisi precedant: ⁊ aucto
ritas hoc de se importat vt quis sit in ipso negotio auctor. cō
sensus autem ⁊ voluntas quādocūqz intercedant dicunt vere
consensus ⁊ voluntas ita vt recte dicatur meo consensu vel

Consensus volūtas preceptum permissio

mea voluntate factum ⁊ ideo fm Bar. ibidem si dispositio di
ceret q aliquid debeat fieri de licētia vel de precepto: vel de
permissione alicuius non sufficeret si post interuenirent cum
ista importēt idem q iussus vel mandatum vt liquet intuēti.

¶ Circa quam materiam est aduertendum q vt dictum fuit
iussus

Iussus

iussus potest precedere ēt ex intervallo per multum tempus inte. d. l. si quis mihi bona. §. si. versic. plane ⁊ notatur in. d. §. iussum. Et idem in licentia fm Jo. an. in. c. in veteri de ele. quem sequitur ⁊ cōmendat Bal. in rubrica. C. de exer. col. fi. Et doct. i. d. §. iussū maxīe Alex. ⁊ Moderni. Et fm Pan.

Licentia.

in. c. fi. in. ij. col. de eccle. edi. licentia adeo debet precedere q etiam in iuramento de non alienādo sine pape licentia iuxta c. primū de re. eccl. nō alie. in. vj. licentia debet precedere nisi immineret tanta necessitas alienandi que superiorem consuli non pateretur sequunt Moderni in. d. §. iussum. Et q licentia debeat precedere voluit etiam Bald. in. l. quecūq. C. de bon. que li. ⁊ in. l. fi. C. ad mace. ⁊ cōiter scribentes in. d. §. iussum vbi Are. col. fi. ⁊ Panor. in. c. vt super in pen. col. de reb. eccle. non alie.

¶ Ceterum vr differētia inter iussum ⁊ mandatū vt p Alex. ⁊ Modernos in. d. §. iussum. qr etiam in exigentibus speciale mandatū ratihabitio mandato equiparatur vt est tex. in. l. q si de speciali. ff. de mino. quem allegat ad hoc Bal. in. l. si maritus. C. man. ⁊ in. l. multum interest. ij. col. C. si quis alteri vel si ⁊ patet in. c. j. de homi. l. vj. ⁊ alias differētias ponit. Non sic est in iussu qui per oīa ratificari non potest vt p doc. in. d. §. iussum vbi rńdent ad. l. j. §. si ratū habuerit. ff. qd iuss.

Auctoritas

¶ Circa auctoritatem autem q debeat interuenire in ipso actu seu statim ante vel post cum hac sīla transeunt cōmuniter doc. in. d. §. iussum: ⁊ ad hoc Bal. in. c. cum cōsuetudinis ij. col. de consue. assignat triplicem rōnem prima est qr auctoritas est fundamentū actus. secunda qr est solēnitas: tertia qr est actus legitimus qui non pōt pendere. l. actus legitimi. ff. de regul. iur. Ideo auctoritas debet prestari pure ēt in actu conditionali. l. ⁊ si conditionalis. ff. de auct. tu. ⁊ ideo fm Innocen. in. c. ij. de fi. instru. quē refert: ⁊ sequit Fran. de are. in d. §. iussū penul. col. auctoritas super actu futuro ⁊ maxime in confuso nō pōt interponi. ¶ Et auctoritas tutoris nō pōt interponi per nunciū vel epistolam sed a tutore presente. d. l. obligari, §. tutor. ff. de auct. tu. ⁊. §. tutor insti. eo. ⁊ vult gl. fi. in. d. §. iussū in verbo. posse. ⁊ est necesse q tutor loquatur. l. j. §. penul. ⁊ fi. in verbo non tantū loqui. ff. de auct. tu. vult gl. iij. in. l. iij. vbi ēt Bar. ff. de auct. tu. quicqd teneat glos. in. l. non voce. ff. de reg. iur. ⁊ est ratio qr auctoritas tutoris interponitur ad supplendū personam pupilli merito debet esse psens ⁊ loqui fm Cu. ⁊ Modernos in. d. §. iussum. Itē auctoritas fm Ange. in. d. §. iussum debet formaliter interponi per hec verba auctoritatē interpono vel auctorizo huic actui et non sufficit si quis vteretur alijs verbis puta consentio huic ɔctui qd tamen impugnant ibi Imo. Pau. de ca. Alexan. ⁊ Moderni ac Panor. in. c. ij. de pactis. sed opinionem Ang. vr tenere Inno. in. d. c. cum consuetudinis de consue. in. ij. col. ⁊ pro eo facit dictum archi. in. §. etiā. xvij. qōne. iiij. quē refert: ⁊ sequitur Mari. ɔsi. xxxiij. inci. prosequēdo. iij. col. ⁊ Bal. in. d. c. cū consuetudinis. ij. col. volens q iudex qui tenetur interponere auctoritatē debet dicere interpono auctoritatem nec sufficeret si diceret interpono consensum. ⁊ idem tenet Bal. in. l. fi. §. necessitate. iiij. col. C. de bon. que lib. sequr Anto. de bu. in. d. c. cum consuetudinis ⁊ fm dñm meum Jaso. in. d. §. iussum. iij. col. forte ista videret magis cōis opinio sed contraria opinio est verior q ista verborū formalitas non sit attendenda per tex. in. d. c. ij. de pactis. ideo fm Panor. in. c. cū dilecti. de arbi. ⁊ Soci. in. l. ij. §. voluntate in pn. cōmen. ff. solu. ma. vbi requiritur auctoritas sufficit presentia cum consilio eius qui hz prestare auctoritatem.

¶ Simile est in iussu sufficiūt quecūq verba in tantū q si in instrumēto dicatur q filius qui iussu patris debet adire hereditatē. d. §. iussum adiuit patris voluntate vel consensu absq eo q fiat mentio de iussu hoc intelliget fm materiam subiectam iussu precedēte fm Pau. de ca. in. l. is qui heres. §. neq filius in. ij. col. post Ange. ff. de acqui. here. sequit Alex. in. l. post dotem. viij. col. ff. solu. matri. ⁊ dñs meus Jas. in. d. §. iussum. iij. col. cum sit generalis regula q verba debeāt intelligi fm materiam subiectā. l. si vno in prin. cum vul. ff. loc. licet iussus ⁊ auctoritas in multis differant vt per doc. ⁊ do. meum Jaso. in. d. §. iussum post Are. ⁊ Alex.

¶ Quod autem dictū est q auctoritas debet interuenire in ipso actu procedit qñ auctoritas requiritur ad validitatem ⁊ substantiā actus secus aūt est vbi requiritur ad actus ɔfirmationem: vt si statutum dicat q vniuersitas nō possit creare sindicum sine auctoritate ptātis: qr tunc poterit auctoritas prestari post ēt ex interuallo cum veniat prestanda per modū cōfirmationis. l. ij. C. de iure fi. li. x. l. si quos. C. de decu. co. lib. fm Dy. Bal. Imo. Alex. Are. ⁊ do. meū Jas. in. d. §. iussum ⁊ Bal. in. l. quecūq. C. de bon. que lib. ⁊ in. l. j. pe. col. C. quē admit. ⁊ Imol. in. c. cum nos de his que fiunt a prela. ⁊ Ro. consi. l. inci. idem in prefata ⁊ Mari. consil. xv. inci. visis. xiij. col. ver. vel potest. Hinc dixit Bal. in. l. ij. C. de ser. reip. manu. q auctoritas que requirit ad esse debet interuenire in ipso actu vel precedere ⁊ que requirit ad executionē esse pōt post etiam ex interuallo interuenire. Et si statutū dicat q nullū ordinamentū possit fieri sine auctoritate potestatis: an intelligatur exigi auctoritas ad esse actus vel ad confirmationem doc. in. d. §. iussum vbi Alex. in pen. col.

Consensus voluntas.

¶ Et circa consensum vel voluntatē q non referat: an precedant vel sequant incontinēti vel ex interuallo est cōis opi. fm Bar. ⁊ cōiter doc. in. d. §. iussum: sed Cu. in. d. §. iussū: tenet ɔtrium eo qr quādo lex exigit aliquid fieri de consensu alicui⁹. non vr seruata forma si sequatur qr vt dictū fuit supra consensus dr idest simul sensus. l. j. ff. de pact. ergo debet esse simultaneus. Itē qualitas adiecta verbo dz intelligi. secundū tempus verbi cui adijcit. l. in delictis. §. si extraneus. ff. de noxa. l. titius. ff. de testa. mili. late Bart. in. l. ex facto magna. ff. de vulga. ⁊ pupil. Si ergo lex exigit consensū in aliquo actu requiritur q interueniat in actu prout est in fieri in contrarium adducit tex. in. c. auditis de electio. ⁊ dicit q difficile esset tenere istam cōclusionē: sed cōclusio Bar. vr cōis ⁊ pro ea facit text. in. c. cura. ibi aut epi habuerit consensum ⁊ ibi Panor. in vlti. notabili ad hoc notat ⁊ in. c. suggestū ⁊ ibi Panor. in vlti. notabili de iure patro. ⁊ hec maxime dicit vera Mari. consi. xv. inci. visis. xiij. col. qñ cōsensus requiritur ad approbationem vel executionem.

¶ Que ɔclusio primo limitat vt pcedat qñ act⁹ q pcessit fuisset valid⁹ sec⁹ qñ act⁹ pambulus fuisset null⁹ respectu substātialium reqsitorū tūc nō posset ɔfirmari p ɔsensū postea ex interuallo interuenientē: ita proprie loquit tex. in. d. c. auditis de electio. allegatus in oppositū per Raph. in. d. §. iussum fm Inno. in. c. cum consuetudinis ⁊ ibi do. Anto. ⁊ Imol. de cōsue. Imo. ⁊ Alex. in. d. §. iussum Bal. in. c. ij. de feu. sine cul. non amit. do. Anto. ⁊ Imo. in. c. cū nos de his que fi. a prela. faciunt que dicam in sequenti limitatiōe nam quasi ad idē tendunt nisi fm Bal. in. l. quecūq. C. de bo. que li. et Mari. d. cōsi. xv. col. xv. ɔsensu partiū que actū egerunt pseuerante ɔsensus tertij adhibeat qr valet act⁹ vt de nouo vt ibi p eos. Secundo limitatur qñ consensus requireret per modū solēnitatis ⁊ forme tunc talis consensus ex interuallo superueniēs non posset actum aliquo modo validare vt probat in. d. c. auditis vnde si statuto cauetur q mulier non possit ɔtrahere sine consensu duorū propinquorū talis consensus non validat contractum si ex interuallo postea interuenisset: ita late tz Bal. in. l. j. in vlti. car. C. qui admi. vbi ēt declarat quō cognoscat an consensus debeat prestari per modū solēnitatis ⁊ forme ⁊ qñ aliter qr qñ exigitur consensus illius de cuius preiudicio agitur nunq dr requiri pro solēnitate vel forma. c. quam sit de elec. ⁊. c. cura de iurepatro. ⁊ sequunt Imo. ⁊ do. Alex. in d. §. iussum ⁊ idem do. Alex. in. l. si cum dotē. §. eo autē tempore in. j. col. ad fi. ff. solu. matri. Jo. de Imo. in. d. c. cū nos inferentes ad patris consensum q non possit prestari filio agenti lite iam contestata. Et quando sit q consensus tertij in statuto requisitus non exigatur tradunt Ro. ⁊ Alex. in. d. l. si quis mihi bona, §. si coram ⁊ dixi late in reper. statutorū in verbo consensus.

Consilium.

¶ Et si requiratur consiliū a lege vel statuto debet precedere vt vult Anto. de bu. in. c. cum inueteri de elec. ⁊ Bald. in l. j. iij. col. C. ne lice. in vna ea q cā prouo. ⁊ est glos. in. l. sepe in verbo sequuntum. ff. de verb. sig. sequit Alex. i. d. §. iussum: vbi Ange. dicit q si requiritur consiliū ⁊ consensus per statutum non sufficiat q ex interuallo sequant de quo ēt per Ro. in. d. l. si quis mihi bona. §. si coram ⁊ ēt Frā. de are. late post Roma. ⁊ Alex. vbi ēt tangit quid de arbitrio alicui⁹: an possit sequi ⁊ an sit necessaria presentia. Qr si iudex astringat virtute statuti pronunciare. j. certū tēpus de consilio iurisperiti ⁊ contingat q sapiens nondū tradiderit consilium poterit eo casu iudex dicere pronuncio fm consiliū ferendū vt p Bal. in. l. cum iudex. C. de senten. ⁊ interlo.

Presentia

¶ Et si requiratur psentia alicuius a lege vel statuto debet interuenire tpe actus fm Bald. in. c. ij. de feu. sine cul. non

amit. ⁊

amit. ꝛ in. d. l. j. in penul. col. C. qui admit. ꝛ Alex. in. d. §. iussum. in fi. 2ſi ꝛ ibi Are. in antepe. col. ꝛ Are. in. d. §. si coraꝫ. concludit ꝙ verbū presentia importat id solū qd verbū sonat.

Consciētia.

¶ Et si actus debeat fieri de cōsciētia alicuius nō. Bal. in. l. si vxore. in. ij. col. C. de 2di. infer. ꝛ tāgit Fran. de are. in. d. §. iussum. declarādo quid importet ipsum verbū vꝫ in antepe. col. ꝛ in fi. cōmē. de quo etiā p Alex. ibidē i penū. col. post Ange. qui visus est velle ꝙ idem importet ꝙ cōsensus: ꝛ de hoc dixi. d. eo. plenius in. xiij. col. v. ꝙ si statutꝫ. cū duobus seq. vbi etiā tetigi qñ requiritur aliquid fieri de sciētia alicui⁹ et ꝙ cōsensus requisitus in actu pōt tripliciter interuenire vꝫ vt veniat ad integrandꝫ personā vel ratione interesse consentientis vel pro forma.

Decretuꝫ.

¶ Decretū aūt iudicis debet interponi in fine act⁹ et oībus peractis. alīs aūt si a principio interponeretur talis preposteratio viciaret actū: qꝛ presumeretur appositū nō precedēte cause cognitiōe: ꝛ merito in fine instrumentoꝝ notarij dicunt. Et his oīb⁹ ac singulis sic pactis Judex suā interposuit auctoritatē pariter ꝛ decretū vt notabiliter dixit Bal. in. l. nec ei. §. j. circa fi. cōmē. ff. de adop. fac. l. fi. C. arbi. tu. ꝛ not. gl. i vbo decretū. in. l. j. C. de tuto. ꝛ cura. illu. pso. q̄ iura ad hoc allegat Bal. in. l. j. in pe. col. C. qui admit. hinc fm Bal. in. d. l. nec ei §. j. si iudex primo decerneret administrationē tutelle matri: ꝛ postea ipsa renūciaret veleiano nihil valeret actus. sequit Are. in. l. ij. §. primo. in. iiij. col. vbi dñs meus Jas. ff. de vulg. ꝛ pupil. Cōtrariū tñ vult ipse Bal. in. l. j. penul. col. C. qui admit. dicēs se nō curare in q̄cūq; parte instrumēti decretū interponatur pro quo facit qd not. idē Bal. in. l. fi. per illū tex. cūꝫ glo. C. de magi. cōue. vbi tenet ꝙ si decretū appareat appositum in principio actus. idem operatur ꝙ si esset in fine appositū: ita ꝙ talis preposteratio nō vitiet: ꝛ idē vult Bar. in. l. legitimos. in prin. ij. col. v. vltimo. scias ꝙ licet glo. ff. de legi. tu. ꝛ in. l. tutor qui repertoriū. circa prin. ff. de admi. tut. sequitur dñs meus Jas. in. d. §. iussuꝫ prope fi. cōmē. ꝛ si lex aut statutū requirat interponi in aliquo actu decretū debet precedere. l. magis puto. §. ne passim. ff. de re. eo. vbi Bal. hoc nota. ex illo tex. ꝛ. l. ij. in vbo auctoritate presidis precedēte. C. si propter publi. pēsi. qui tex. est ad hoc melior de iure. fm Bald. in. l. fi. §. fin autē es alienū. C. de bo. q̄ lib. Jdem tenet glo. ordinaria. i. c. j. i verbo tractat⁹. circa fi. de re. eccle. nō ali. l. vj. ꝛ Bal. in. l. cū ipse. C. de cōtrahen. empt. ꝛ Alex. in cōsi. lxxx. inci. visis thematē supꝛascripto: ac instrumentis ꝛ statutis. ij. col. quinto volu. Quod limitatur nisi qñ pcessisset debita cause cognitio: qꝛ tūc pōt sequi ꝛ actū prius factum roborare fm Bal. in. c. ij. de feu. sine cul. nō amit. ꝛ do. meū Jaso. in. d. §. iussum. pe. col. dūmodo incōtinēti fm Bald. in. l. q̄cūq;. C. de bo. q̄ lib. j. col. v. sed querit. ꝛ ita procedāt q̄ dixit Mari. cōsi. xv. incip. visis. xij. col. v. sed posito.

Cōfirmatio

¶ Confirmatio aūt ex natura verbi hꝫ sequi actuꝫ: ꝛ pōt fieri etiā ex interuallo fm Bal. in. d. l. q̄cūq; circa fi. cōmē. ꝛ Mari. cōsi. ꝛ loco pallegato vbi et in seq. col. distinguit ꝛ limitat nisi accedat per modū auctoritatis vel decreti vt ibi per eos tractātes an cōfirmatio superioris prelati de alienatione rei ecclesie facta per inferiorē possit ex interuallo fieri. Et an confirmatio validet actū. vt de nouo cōsensu perseuerante ad qd videatur Bar. in. l. si constat. ff. de appella.

¶ Postremo de importātia predictorū verborū nō tantum de situ ꝛ ordine eoꝝ in actibus gerēdis multa dicūtur. in. dicto. §. iussum. ꝛ in. d. §. si coram. maxime per Francis. de are. ad cuius dicta pre ceteris me remitto.

Adhibēda tpe act⁹ possunt adhiberi ātēq̄ ptes diuertāt ad extraneos act⁹

¶ Et non est omittendū circa solēnitates ꝛ alia que dixi esse adhibenda tempore actus vt in cōsensu propinquorum requisito a statuto in cōtractu mulieris: qꝛ sufficit ꝙ interueniant anteq̄ partes diuertāt ad extraneos actus ꝛ alīs actus nō valeret etiā si talis ratificaret ꝓut tenet ꝛ optime declarat hec oīa Bal. in. l. j. penul. col. v. extra querit. C. q admi. ꝛ Pau. de cast. in. l. si cū dotē. §. eo aūt tpe. ff. sol. ma. ꝛ Alex. in. l. j. §. vñ fuit questitū ppe fi. cōmē. ff. ad trebel. ꝛ Jmol. in. c. cū cōsuetudinis. de cōsuetu. ꝛ Barba. in. c. causaꝫ matrimonij. ix. col. de offi. dele. ꝛ Card. i. c. fi. de maio. ꝛ obe. ꝛ Fel. i. c. cū dilecta. xiiij. col. v. amplia. vj. de rescrip. vbi ꝛ allegat notata in simili per Bar. in. l. si vul. in fi. cōmē. ff. de re. indi. ꝛ Bal. in. l. executorē. iij. col. C. de exe. rei. indi. ꝛ dixit Bal. l. l. fi. ij. col. v. modo. circa. C. de fideicō. loquēdo de solēnitate rogit⁹ testium in testamēto ꝙ etiā circa formā idē operatur qd incōtinēti suppletur: ac si in ipso tempore factū esset volēs sufficere si testes finito testamento statim rogentur anteq̄ notari⁹ rogetur forte quia non fuerāt p inaduertētiā rogati. Et fm glo. notabileꝫ in. l. pōponius. §. rati. in glo. j. ff. de procur. qñ aliquid debet precedere certū actū paria sunt vel ꝙ illud statuit vel incōtinenti post ꝛ illā glo. ad hoc allegat pro singulari Jmol. in. l. ex cōsensu. §. eum qui. i. x. col. ff. de appel. ꝛ in. l. ij. §. primo. ff. de vul. ꝛ pupil. cui tñ est alia cōsocia. ꝛ in. l. ij. in princip. in verbo post narrationem. C. de iuramen. calū.

¶ Fortius est fm Gemi. in. c. vt circa. §. j. col. fi. post glo. ibi super verbo prestito de elect. in. vj. qꝛ si vna die appelletur ꝛ alia iuretur erit satisfactum dispositiōi illius tex. ad qd etiā facit dictū Jnno. in. c. pastoral. de excep. ꝛ spec. in ti. de satisda. §. viso. v. debēt aūt prestari. Et pro pdictis facit notabilis decisio Bal. in. d. l. fi. C. de fideicō. pxie. relata. p qua facit illa opinio que se habet ꝙ si testis primo deponat postea statim iuret valet eius depositio licet sec⁹ foret vbi ex interuallo iuraret: vt p Bal. in. l. vt iurisiurādi. in pꝛin. cōmē. C. de testi. quā opinionē credit de iure veriorē dñs meus Jaso. in repe. l. admonēdi. xxiij. col. v. qd si testis. ff. de iureiur. Quia cōmunis opinio sit in 2riū: vt p Panor. ꝛ doc. in. c. de testibus. vbi Feli. in. iij. col. de testi. quā opinionē sum sequutus. d. in articulo qñ aliquid cēseatur redditū pro forma. in. xv. cōclusione. vbi etiā ac in prima conclusione tetigi de materia. et an in dubio presumantur testes prius iurasse examinat dñs meus Jason. in loco preallega. Et pro predictis facit regula illa ꝙ q̄ statim fiūt videntur inesse. l. lecta. ff. si cer. pe. ꝛ. l. petēs. C. de pactis. ꝛ illud qd dicim⁹ de mandato vt sufficiat ꝙ superueniat post actū ceptū nōdū tamē cōsumatū: vt dixi in articu. de potētia ꝛ effectibus forme omisse in vltimo effectu q est ꝙ forma nō seruata actus sit nullus. in prima limitatiōe. col. fi. vbi alia tanguntur ad propositum predictorum.

¶ Reliq̄ videri possunt in articulo qñ cēseatur aliqd traditū p forma. in. xv. cōclu. maxime in prima ꝛ scda col. vbi tracto qñ ordo sit de forma ꝛ multa de his q̄ debēt precedere vel sequi.

Solēnitates adhibēdā tpore act⁹ nō pōt reseruari.

¶ Juxta predicta potest formari notabilis conclusio ꝙ solēnitas ꝛ ea que sunt de forma que debent interuenire tempore act⁹ non possunt reseruari ad quod facit qd dixit Flo. in. l. idem labeo. §. j. ff. fami. her. vbi dicit ꝙ reseruatio non valet circa substātialia licet bñ valeat circa accidētalia ꝛ possunt videri circa tales reseruationes q̄ dixit Bal. in. l. terminato. j. ij. ꝛ antepe. q̄stione. C. de fru. ꝛ lit. expē. ꝛ in repe. l. quid ergo §. pena grauior. ff. de insa. ꝛ. l. l. iij. penul. col. C. eo. ꝛ. l. mons. §. iste fere. ff. de penis. Et dñs meus Jas. in. l. nō solū. §. morte. in fine ꝓtestatiōis certificatorie: vbi examinat ꝓtestationē reseruatoriā. ff. de ope. no. nun. vbi etiā tāgit de reseruatione beneplaciti dñi quā faciūt vasalli ꝛ emphiteote vēdētes dño inscio Et ideo Ang. in. l. j. in prin. cū quo trāseūt ibi moderni maxime dñs meus Jason in. iij. col. ff. de edē. dixit ꝙ si appellās ab interloquutoria dicat notario scribe appellationeꝫ meā ꝛ habeas causas appellationū pro expressis qꝛ cras illas tibi dabo nō valet appellatio: ꝛ ibi tāgūt quid de libellāte licet valeat appellatio viua voce interposita saluo iure appellādi in scriptis: vt p Bar. ꝛ late Alex. ꝛ modernos in. l. cum pcurator. §. j. ff. de ope. no. nun. cū multis cōcor. qꝛ nō seruatur solēnitas per se: sed alius act⁹ cū maiori solēnitate ꝛ pinguius fiendus: ꝛ vbi reseruatur cōsensus dñi vel beneplacitū nō est reseruatio forme vel solēnitatis sed actus qui est de iusticia per ea que dixi in articulo quādo censeatur aliquid traditum pro forma. in. xij. conclusione.

Jn 2ditiōali actu quādo sit solēnitas adhibēda.

¶ Jtē in presenti materia qñ sit adhibenda forma vel solēnitas vltra predicta nō est omittēdū qd cōsuluit Aret. in consi. xj. in. ij. col. in princi. post Bal. in autē. eo decursum in fi. cōmē. C. de dona. āte nupt. de statuto ꝙ q̄libet donatio debeat insinuari vt si donatio sit 2ditionalis nō currat tēpus anteq̄ sit purificata: ꝛ ꝙ tēporis prefixio intelligat de donatione puraꝛ: sic ꝛ in gabella soluēda pro legato qꝛ intelligitur qñ cōditio sit purificata fm Pau. de ca. in. l. pecuniā. ff. si cer. pet. et Sozi. in. consi. lxxvj. visa facti cōtingētia. v. confirmatur. nam gabella. ꝛc. j. vol. Quis aūt dixerit Firmian⁹ in tract. gabellarū in. iij. parte octaue principalis. in. xxvij. q̄stiōe cōtra quē facit tex. in. d. l. pecuniā. ꝛ qd dixit Bal. in. l. in annalib⁹. C. de lega. v. item quero si ex forma statuti. ꝛ Bar. in. l. in lege falcidia non habetur. ff. ad leg. fal. ꝛ faciūt que dicētur in seq. vsi.

Stante impedimēto non currit tēpus adhibēdi solēnitatem.

¶ Jtē nō currit tēpus pro forma prefixū stante impedimento appellationis vt qꝛ ex tex statutꝫ ꝙ solui debeat gabella de re insolutū data etiaꝫ ex scdo decreto infra dies. xv. et ꝙ alis

datio vel contractus fit nulla. Nā si interposita fit appellatio a tali insolutum datione pēdēte appellatione et disputat' . . . super datione insolutū et validitate adiudicationis non est soluenda gabella: nec ante declarationem et decisionem currit tēpus predictū eo maxime qz terminus appositus actui q pēdet ex futuro euentu vel facto alterius nō currit pēdēte dubio euentu: et qz tale statutū debet intelligi de effectuali adiudicatione seu cum effectu: fm Panormi. in consilio. lxix. incipiē. in effectu casus talis est etc. alīs incipiēte videtur primo dicendum primo volumi. cū quo trāsit do. Sozi. cō. lxxvi. incipien. visa facti cōtingētia. iij. et iiij. col. primo vol. eo qz verba sunt intelligēda cū effectu. l. j. §. hec verba. ff. qd quis. iur. et qz pēdētia iudicij excusat a mora soluēdi legatū fm Bal. in. l. per diuersas. iiij. col. C. māda. et p multa alia fundamēta facit qz pendēte disputatione sup admissione aliqua nō currit terminus: vt per Bal. in. l. j. in. ij. col. C. de iurn. calū. cū multis cōcor. de quib' per do. Geor. natā concinē in cle. sepe. §. et qz xj. col. de vbo. signi. et Felli. in. c. ex ratiōe. j. col. v. iiij. dū dicit de appel. ideo oñ quis prosequit causam nullitatis nō currunt tēpora appellatiōis. l. eū qui et. l. 3 maiores. C. de inoffi. test. vult Bar. in. l. si expressim. v. col. v. circa fm in fi. ff. de appel. cū cōcor. de quibus p Feli. in. d. c. ex. rōe. v. preallega. et p Philip. frāchum in repe. c. dilecto. eo. titu.

Si solēnitas adhibita nō durat.

¶ Sed an necē fit formā et solēnitatē fuisse semel adhibitaz licet nō duret puto qz sic: vt patet in. l. nostrā. cū ibi late notatis. C. de teste. et in. l. j. et p totū. ff. de his que in test. dela. et vz forma seu solēnitas incōsulte deleta nō faciunt infringi testā factū. l. j. §. si rose. ff. de bo. pos. fm tab. iuncti in notatis. in. c. inter dilectos. de fi. instru. et in. c. cū dilecta. de cōfir. vti. vel inuti. circa cordulā vel sigillū aut scripturā p parte corrosa vel corrupta: et videm' qz etiā mortuo aliquo teste testamētario durat validitas testamēti: vt latius dicet. j. de pba. forme et solēnitatis tractādo quomō phet per testes et quomō p instrumētū. et j. d. l. nostrā tradit qd si fiat deletio circa heredis institutionē et plene de materia de quo etiā latius dicere cōtinget. j. in vlti. arti. in illa qōne an sublata solēnitate intelligat sublatum id quod cum solēnitate fit.

¶ Ad predicta facit qd dixi Bal. in. l. mulier. maxime in noua. lect. C. de iure dot. qz si statutū disponat nō posse dari curatorē ad cōsentiēdū alienationi nisi curator habeat tātū in bonis qūtū valet res alienāda sufficit qz curator fit idone' facultatibus tēpore quo datur curator: et sufficiet eius cōsensus esto qz ante alienationē fuerint diminute eius facultates per text. in. d. l. mulier facit qz legitime factū non retractat ex defectu superueniente. l. patre furioso. ff. de his qui sui vel alie. iur. l. furiosum. C. q testa. fa. pos. l. inter stipulātē. §. sacrā. cū simi. ff. de ver. ob. facit etiā qd dicim' de re eccle. data in emphiteosim cū pacto renouādi de nouēnio in nouēniū: vt sufficiat solēnitas semel adhibita vel de re eccle. solita dari in pēhiteosiz vt dicet in penul. arti. in questione an eadē solēnitas requiratur in renouando q in actu renouato.

An sufficiat formā p parte impleri.

¶ Sed an sufficiat p pte ipleri formā vel maiorē ptē solēnitatū adhibere esto qz aliquid modicuz omittatur dixi plene in articulo. de potentia et effectibus forme in vltimo effectu forme omisse in scda ei' ăpliatiōe. i. xxiiij. effectu forme omisse.

Requisita p formā ā pos fiat de facto impleri.

¶ Itē dubitari pōt an id qd requiritur p solēnitate et forma sufficiat de facto impleri: an vero etiā de iure et videtur qz nō sufficiat impleri de facto tm: nam licet iura dicāt in testamentis adhibēdos septē testes non sufficit illos adhiberi de facto idest cuiuscūqz cōditionis sint: nisi sint idonei et a iure approbati. l. ad testiū. §. cōditionē. ff. de testa. et §. testes. insti. eo. cum simili. facit. l. si queramus. ff. eo. dū dicit testādū esse fm iuris regulas. Ad idē facit qz auctoritas requisita pro forma non valet si coacte interponat. l. j. in fi. et. l. si tutor. ff. de aucto. pst.

¶ Recipit enī iuris interpretationez qd tradit pro forma vt dicet in articulo fi. post Feli. in. c. ex litteris. in fi. cōmē. de cōsti. Ideo obligatus facere cōsentire minorē intelligitur cum consensu agnatorum a statuto requisito fm Pau. de ca. i. l. inuitū. p illū tex. ff. de serui. vr. pred. et Mate. notabili. lxxxix. et late dixi. ā. quando cense. ali. traditum pro forma. iiij. colū. quod procedit nisi vbi nudū factū est pro forma vere vel interpretatiue: vt in cōditionib' videm' quas sufficit de facto impleri. l. qui heredi. in prin. et in. l. meuius. ff. de condi. et demon. cū ve dicāt Bar. et doct. ibi maxime in. d. l. meuius cōditiones nudā ministeriū designēt. Et vbi dat certa forma sup modo disponēdi seruat a forma tenet actus q̄uis causa nō sit

vera vel iusta fm qd declarat Ange. are. in. §. semel. insti. quib' a qui. ita intelligēs no. in. l. cū hi. §. si pretor. iūctis nōtatis in. §. vult ergo. ff. de trāsac. et in autē. hoc ius porrectū. C. de sacrosan. eccle. et qd no. Panor. post alios i. c. tua. v. sz extra de his que fiunt a prela. sine cōsen. ca. et in. c. j. col. fi. de in inte. resti. et Barba. in. c. ij. de re. pmu. dum in predictis locis habet qz trāsactio sup alimētis solēniter facta vel alienatio rei eccle. sie valent ipso iure esto qz causa sit iniusta licet possit peti rescisso licet falsitas i substātialib' vbi regrit certa et substātialis solēnitas vitiet fm Ang. vbi p. l. ij. C. de fide instru. et iuri e ba. fi. lib. x. et. l. si quis. C. de rescin. ven. et qz falsitas quo ad solēnitatē vitiet: vt si iudex. falso dicat litē cōtestatā: vult Imol. cōtra Bal. in. l. si is ad quē. ff. de acqui. here. et Felli. in. c. sicut. xxiij. col. v. fallit. vj. de re iudi. et dixi. ā. in arti. de potē. et effectu forme. in. xj. effectu forme adhibite. ix. col.

¶ Et licet canzellarius studij non teneatur sequi voces doctorū qui exāminat doctorādū ex quo fungunt vice testiū vbi sibi cōstat qz ex affectione vel odio aliquē approbāt vel reprobāt: vt per Jo. de ligna. in. c. ex litteris. de cōsti. cum concor. ibi alleg. per Felli. in col. fi. istud tamē fallit qn numerus approbātiū vel reprobātiū est statut' ad diffinitionē pro forma nō ad simplicē inquisitionē fm Bal. in autē. habita. ij. col. C. ne fili. pro patre. qd non placet Felino in. d. c. ex litteris. i fi. cōmē. propterea qz etiā ea q sunt de forma recipiūt interpretationē a iure: vt ibi p eū qd depēdet ab illo articulo. an iudex q debet iudicare de alterius cōsilio teneat sequi cōsiliū iniustū vt p Bar. in. l. j. §. si plures. v. col. v. iij. quero. ff. d. exer. cū cōcor. per Feli. alleg. in loco pre alleg. ¶ Et si obseruet forma de facto an liceat reiterare factum. Bal. in. c. j. de re iudi. et dixi. ā. in articulo de potentia et effectibus forme in fine.

Sufficit implere fm formā q tacite inest.

¶ Insuper est sciēdū qz sufficit implere fm formā que tacite inest esto qz nō impleatur fm modū expressum. vt dixi in articulo de potentia et effectibus forme. in. xx. limitatiōe. vltimi effectus forme omisse et. ā. eo. in. xviij. col. v. viiij. limitat et ibi in precedentibus limitationibus habentur alij casus

Potest dari pecunia alterius forme.

¶ Ceterum in hac materia implemēti forme est aduertēduz qz pōt dari pecunia alterius forme loco debite in alia forma qn eadē est materia fm Bar. et doc. in. l. paulus. ff. de solu. vbi Bar. in scda qōne. et dixi late in trac. de augmēto. l cōclusio. fi. vbi tāgo materiā monetaruz. et est ratio fm bal. in. l. fi. in. j. col. iiij. q. v. sed hic dubitatur. C. de cōpen. qz in pecunia magis attenditur materia in qua cōsistit vtilitas monete qz forma qd cōfert ad ea que dixi. ā. eo. an forma possit impleri per equipollens.

Debitor animalis an liberet mortuum dādo.

¶ Item posset etiā hic tangi an debitor animalis liberetur dando animal mortuū tāqz in eo desit forma. Et an vbi quis debet puniri in abscissione manus possit abscindi manus arida tāqz in ea desit forma: de quib' et multis alijs dixi. ā. de cognitiōe forme in articulo de generali cognitione forme in. §. rerum autem animatarum: anima sensitiua.

¶ Reliqua traduntur per discursum toti' huius tractat' et maxime in articolo ex quibus cōsistat forma vbi tango de forma in quauis materia siue in dicēdo siue i faciēdo et in pdicto ar. de cognitiōe forme: et in ar. qn censeat aliquid traditum pro forma et in articulo de potentia et effectibus forme. Et in articulo quos casus. et q̄s psonas et res cōprehēdat dispositio inducēs formā maxime in qōne an forma que requirit in faciēdo requiratur in addendo.

Quib' casibus tradita p forma nō sit necessario implendum.

¶ Quibus autem casibus non sit necessario obseruandū qd traditū est pro forma et solēnitate dixi late. ā. in articulo quādo censeatur aliquid traditū pro forma io vltimo effectu forme omisse in limitationibus.

Potest appellari si iudex non seruet formaz.

¶ Postremo nō omitto qz si iudex qui tenetur certo modo et ex certa causa aliquid facere illud facit inepte et non ex illa causa potest ab eo appellari per tex. in. c. j. de dila. et hoc tradit Felli. in. c. exceptionē. ij. col. ... iij. v. prim' est de excep.

Que ex pluribus formis sit seruāda.

¶ Circa aliud mēbrū q ex plurib' formis sit attendenda quādo actus potest fieri sub multiplici forma et solēnitate. dixi i articulo quādo cēseat aliquid traditū pro forma in. xiiij. conclu. in fine. vbi dixi de multis ad ipsum membrū ptinentibus.

Que ex pluribus formis censeat adhibita.

¶ Circa vltimum membrum videlicet que ex pluribus formis vel solēnitatibus cēseatur fuisse adhibita: et an si act' potest celebrari iure speciali et priuilegiato ac de iure communi censeatur fact' iure speciali et priuilegiato. dixi. ā. eo. in. ix. col. v. et qn. et in articulo de potētia et effectib' forme in. vj. effectu forme adhibite. et in vltio effectu forme omisse. vij. ăplia.

De probatione

¶ De probatione & presumptione forme & solēnitatis adhibite.

Arti : de iiij

Ad quē spectet on⁹ probādi formā vel solēnitatem.

IN hoc articulo primo loco congrue queritur ad quē spectet onus probandi formā seu solēnitatem interuenisse et regulariter allegans illas interuenisse debet probare non autē opponens de forma non seruata. iuxta. c. sacro. de sen. excō. c. in omni. de test. vult Inno. in. c. innotuit de eo qui fne. ordi. suscep. et Jo. an. & Panor. in. c. sicut. de re iudi. & Specu. in ti. de teste. §. j. versi. quid ergo. lo vltimo. in vlti. carta. dicens q solēnitas est probanda per allegātem. & Inn. in. c. quod super his. penul. col. de accu. & post eum Bald. in Marga. in verbo negatiua in fine. & est glo. in. c. sicut de re iudi. vbi Panor. in. v. col. distinguens prout. j. apparebit: & facit. l. si. cū glo. in verbo subice. C. de fideicō. Et sm glo. in. c. q sicut. de elec. & Compost. ac Anto. de bu. ibi in penul. col. si contra electionē opponat viciū forme ante confirmationem pretendens ius ex electione debet formam probare: ideo si petit electionis cōfirmationē & ei opponatur q nō est legitima & solēnis debet eā probare solēnem. Huius Inno. in. c. fin. de eo qui fur. or. susce. dicat presumi actum qui fit ab habentibus potestatem solēnē. Post cōfirmationē autē dicit Anc. de but. incombere onus probandi dicenti actum non solēnem propter auctoritatem cōfirmationis nisi fuerit appellatum. & alijs casib⁹ ibi notatis. Merito qui fondat se ex certa specie debet formam ex qua species resultat probare. l. eum. cū glo. sm vnum intellectum. C. commo. hinc ille qui dicit se rite appellationem interposuisse et congruo loco & tempore & apostolos petijsse et similia: probare debet. l. eos. in princip. §. pen. & l. litigatoribus. & l. si qn. C. de appel. & not. Bart. in. l. hi q ad ciuilia. ver. reuoco in dubiū. vbi Bal. in. ij. col. ver. & predicta. C. eo. & cano. in. c. vt debit⁹. vbi. d. ppo. in pen. & vlt. col. extra eo. & Ant. de but. in. c. in presentia. col. si. post Joā. an. ibi de renun. & Panor. in. c. per tuas. ij. col. in fi. de appel. cū cōcor. presumitur tñ appellatio infra. x. dies an tēpore sententie interposita qñ nō constat de notitia sniesm cotā in nouis sub rubrica de appel. deci. lxxviij. & . j. dicetur ver. & in appellatione. post Feli. in. c. significauerūt. j. col. de testi.

¶ Et sm Ful. consi. clxiij. incip. in causa & questiōe. iij. col. solēnitas q debēt precedere adiudicationē vt citatio celationes & similia sunt probande per eū qui se fondat super adiudicatione quod latius patebit. j. circa presumptionem forme.

Ops ꝯstare q interrogās velit interrogatoria haberi pro cōfessis.

¶ Et stāte statuto prout in decretis marchionatus montisferrati q nisi respōdeatur positionib⁹ vel interrogatorijs infra certū terminū habeant pro confessis vel negatis prout voluerit interrogans vel ponens oportet constare de voluntate ponentis vel interrogantis. l. centesimis. §. si. ff. de verbo. obliga. l. si ita expressim. ff. de cōdi. & demō. & qō not. Alexā. consi. lv. incip. qñ. j. col. quinto volu. ita q non posset iudex pronunciare p confessis dicta interrogatoria vel positiones antequā fuerit declaratum per partē an illa haberi velit p confessis facit decisio Alex. quā rettuli l articulo qñ cēseatur aliquid traditū pro forma. xv. cōclu. ij. col. als tertia post mediū vz in consi. 100. ij. col. v. volumi.

¶ Predicta q forma & solēnitas sint probāde p allegātē procedūt nisi qñ ius psumit aut fingit formā & solēnitatē interuenisse: aut illas supplet q quando sit. j. demonstrabitur.

Solēnitas qñ presumatur distinctio.

¶ Circa quā presumptionē solēnitatis & forme. Bar. in. d. l. sciendū. ij. col. ff. de verbo. oblig. distinguit dicēs q aut querimus de solēnitate extrinseca aut intrinseca. Si de extrinseca & tunc aut de ea non fit mentio in instrumēto & non presumitur. vt. l. quicūq. §. fi. ff. de publi. aut de ea fit mentio: & tūc aut possibile est eā solēnitatē interuenisse tēpore cōfecti instrumēti & statur instrumēto vt insti. de fideius. §. fi. ita debet intelligi. l. j. cum sua glo. C. de fi. instru. & iu. Alle. fis. Aut nō fuit possibile interuenisse tunc cū instrumētū conficitur: & tūc aut querim⁹ inter easdē psonas & presumitur vt. l. optimā. C. de cōtrahē. & cōmit. stip. si est talis solēnitas cui partes possint renūciare als secus: aut inter alias & nō presumitur vt in autē. si quis in aliquo. C. de eden. Aut querim⁹ de solēnitate intrinseca: & tūc aut querim⁹ de solēnitate materiali & nō presumitur vt insti. de emp. & vendi. §. preciū. aut de solēnitate formali & presumitur p instrumēto: vt in. l. sciēdū. ff. de ver. obli. & insti. de fideius. §. fi. ij. respon. aut de ea quā natura verbor prolatorū nō cōprehēdit sz est apta cōprehēdere & tunc aut in testibus & nō presumitur nisi probetur vt. l. j. C. de vsur. & ibi notatur aut in instrumēto & presumitur vt inst. de inutil. stipu. §. si ita scriptū. & l. iurisgētiū. §. qō fere. ff. de pac. ꝯiūcta. l. sciendū. §. dictū. ff. de edil. edi. Aliā distinctionē similē et aliquātulū pleniorē facit Angel. are. in. §. fi. insti. de fideius. que potest videri.

¶ Et qr hee distinctiōes ex toto nō satisfaciūt docto. faciunt duas regulas vnam vz affirmatiuam & aliam negatiuam.

¶ Prima regula est q solemnitas intrinseca presumitur.

¶ Secunda vero quod solēnitas extrinseca non presumitur.

Que dicatur solēnitas intrinseca & q extrinseca.

¶ Quas regulas antequā examinē necesse est intelligere que dicatur solēnitas intrinseca et que extrinseca. Et sm Bar. & doc. to. in. l. sciendū. ff. de ver. ob. & Panor. in. c. sicut. v. col. de re iudi. illa solēnitas dicitur intrinseca q ex platione verborū absq alia specifica expressione cōprehendit vel cōprehendi pōt seu quā natura verbor probator cōprehēdit vel ē apta cōprehēdere sine q sine verbor prolator natura nō pōt verificari. Et extrinseca q ex verbor prolatione absq alia expressione specifica cōprehēdi nō pōt seu quā verborū prolatio nō cōprehendit seu demonstrat. Exemplū de intrinseca solēnitate patet si instrumentum continet q titius fuit stipulatus: nam intelligitur q interuenerit interrogatio & responsio sine quibus non pōt formari stipulatio. l. j. §. j. et. l. v. ff. de verbo. ob. & idē si reperiat scriptū q titius fideiussit qr intelligit mediante stipulatiōe cū ea mediāte formet fideiussio. §. fi. insti. de fideius. & l. blādit⁹. C. eo. & l. stipulationū alie. §. satisacceptio ff. de ver. obli. & qr dixi vel est apta cōprehendere figurat exēplū si in instrumēto dicat q titius promisit. nā cū verbū promisit possit intelligi de nuda promissione: nec nō de ea que fit p cedente interrogatione & sic mediante stipulatione. l. sciēdum §. dictum. ff. de edili. edi. intelligimus in dubio de promissione solēni stipulatione vallata. §. si scriptū. insti. de inuti. sti. et & l. sciendū. ff. de verbo. obli. & l. j. C. de cōtrahē. & cōmit. sti. eo qō natura ipsius verbi promisit est apta ipsam solēnitatē cōprehēdere & aliud exēplū figurat Jmol. in cōsi. lxxxvj. inci. in causa que vertitur in principio.

¶ Exēplū autē de solēnitate extrinseca est si minor contrahat sine auctoritate tutoris qr cū contractus possit esse sine ipsa auctoritate natura verborū ipsam solēnitatem nō cōprehēdit ideo dicitur extrinseca. & idem si ecclia cōtrahit sine consensu prelati: qr ipse ꝯsensus dicitur extrinseca solēnitas ratiōe predicta vt p Panor. in. d. c. sicut. in. v. col. Et qr dixi post Bar. & legistas in. d. l. sciendū. ac Panor. & Cano. in. d. c. sicut. q solēnitas intrinseca est quā natura verbor comprehendit vel est apta cōprehēdere subintelligūt aliqui vt dñs meus Jas. in d. l. sciēdū. in. iiij. col. vel est apta cōprehēdere vz in potiori significatiōe. l. j. §. qui in perpetuū. ff. si ager vectiga. & absq eo q persona extrinseca intelligat: nā istis cōcurrentibus sm eos dicitur solēnitas intrinseca. & primā subauditionē declarat optime Panor. in. d. c. sicut. in. v. col. prout cū. s. pxi. rettuli circa verbū promisit dicēs qō intelligit nō de nuda promissiōe sed de solēni mediāte stipulatiōe. Nec obstat sm dñm meū Jaso. in. d. l. sciendū. iiij. seu. v. col. qō dicim⁹ de verbo ꝯuenit: qō si reperiat in scriptura nō intelligit per stipulationem. l. lecta ver. conuenit. vbi doc. cōiter ita tenēt & late moderni. ff. si certū pet. quāuis sit aptū cōprehendere stipulationē cum sit generalius verbo promitto. l. cōuentionē. ff. de pact. quia cum verbū conuenit sit generalissimū ad omnem cōuentionem. d. l. cōuentionē: ideo ppter tātā generalitatē nō sic presumitur stipulatio sicut in vbo promitto qō nō est ita latū de quo vbo promitto ad propositū latius dicet. j. eo. post hes duas regulas in questionibus seu illationibus. Et qr hec solutio non ē multū fondata: & predicta declaratio solēnitatis intrinsece non transit sine scrupulo quāuis videat a doctoribus cōiter approbata: ideo Alberi. de rosa. in. d. l. sciendū ponit aliā doctrinā quā dicit ibi bonā dñs preceptor meus. in. v. col. vz q solēnitas intrinseca est qd adherēs facto & que inest de iure ipsi facto. Et extrīseca solēnitas est quid facti separati ab eo cui adhibetur vnde ex vno infert ad aliud & vno posito aliud non ponitur vt patet in. d. l. quecunq. §. fi. ff. de publicia. Et hinc sumpta occasione dñs me⁹ Jas. in. d. l. sciendū. v. col. dat talē diffinitionē seu declarationē vz q solēnitas extrinseca consistat ex aliquo facto extrinseco vltra factum contrahētiū et vltra formalitatem contractus & ista non presumitur sicut nec persona extrinsecus presumitur. l. si ita stipulatus. §. grisogo

hus.ff.de verbo.oblig.intrinseca vero dicitur cuius formalitas dependet a solo facto cōtrahentiū. verum qꝛ in articulo quottuplex sit forma in quinta ⁊. vj.col.tetigi hanc materiam quid sit solēnitas intrinseca.et quid extrinseca ad ibi dicta me remitto quibus aliqua ex predictis addi possunt.

Solēnitas intrīseca solet presumi.

¶ Quo ad primam regulam que est ꝙ solēnitas intrinseca psumatur faciunt tex.in.d.l.sciendum.ff.de verbo.oblig.⁊.§.si.insti.de fideius.vbi si reperiatur in scriptura titiū fideiussisse presumitur p solēnē stipulationē cū aliās regulariter fideiussio nō valeat.l.blāditus.C.de fideius.nisi in casibus specialibus notatis maxime p Alex.⁊ modernos in.l.quinta q̄ incipit stipulationū alie.§.si satis accepto.ff.de verb.obli.quā presumptionē stipulationis in fideiussione latius examinare contingit.j.in illationibus ⁊ questionibus q̄ ponētur post has duas regulas ⁊ earū fallentias gratia minoris inculcationis. Simile est si reperiatur scriptū ꝙ titius promisit seio qꝛ intelligit precedēte interrogatiōe ⁊ sic per stipulationē.§.si scriptum.insti.de inuti.stipu.⁊.l.j.C.de cōtrahē.⁊ cōmit.stip.quod qualiter est qn̄ procedat etiā examinabitur in loco proxime allegato vez post istas duas regulas simile est in.c.sicut.de re iudi.qꝛ probato qđ lata sit sn̄ia licet testes de eius solēnitatib⁹ nō deponāt presumētur omnia solēniter acta. Et sic de aliis exēplis de quibus patebit īfra loco preallegato ⁊ per discursū. Sic ergo scriptura cōtinēs aliquod factū probat contra scribentē nō solū ipsum factū sed etiā solēnitatem intrinsecam facti per predicta ⁊ not.dn̄s meus Jas.in.d.l.sciendū.iiij.col.quarto notabili. Ideo Bal.in.c.j.§.si instrumētū de not.feu.et in.l.j.col.si.ix.q̄stiōe.C.de testa.⁊ alibi sepe doct.dicūt ꝙ pro publico īstrumēto oriunt due p̄sumptiōes:vna ꝙ sit verū:alia ꝙ sit solēne.⁊ ꝙ scriptura obest ꝯ scribētē tā factū q̄ solēnitatē latius tāgit alex.i.d.l.sciēdū.ij.col.vbi ēt.d.me⁹ ias.i.iij.co.

Rō regule.

¶ Ratio autē quare solēnitas intrinseca presumatur est sm aliquos maxime Pau.de cast.in.d.l.sciendū.ff.de verb.ob.quia cōsistit in iure ⁊ ad positionē facti sequitur positio iuris cum ius tendat ad decidēda facta hominū.l.si ex plagiis.§.in cliuo.ff.ad legē acqui.⁊ facit.l.diuus.ff.de offi.presi.quod latius alibi dico sed melior ratio est aut clarior illa quā posui circa declarationē huius solēnitatis intrinsece vez quia natura verbo⁊ prolato⁊ illā de iure cōprehēdit seu est apta de iure comprehēdere declarādo vt.s. Ex qua ratione exemplis ⁊ premissis declarationibus infertur ꝙ ad positionē verbi sequtur solēnitas q̄ ex tali verbo resultat vt etiā traditur in.d.l.sciēdū vbi late alex.⁊ do.meus Jas.in prin.cōmē. Nec obstat ꝙ facta non soleāt p̄sumi.l.in bello.§.facta.ff.de capt.⁊ quod vbi presumitur stipulatio vel quid simile dicatur factū presumi cū sint facti.l.cōsilio.ff.de cura.fu.qꝛ sm Albe.in.d.l.sciēdū.ff.de verbo.oblig.in talibus non dicitur presumi factū:sed ius qꝛ stipulatio est ius.l.si vnus.§.pactus.ff.de pactis quod īpugnat p do.meū Jas.in.d.l.sciēdū.i prin.cōmē.nā in.d.§.pactus dicitur ꝙ stipulatio tollit per stipulationē ⁊ ꝙ in stipulationibus versatur ius non autem dicitur ꝙ stipulatio sit ius quia omnes contractus sunt facti.d.l.consilio.

¶ Item stipulatio postq̄ est in esse producta bene habet effectum iuris ⁊ propter hoc in stipulationibus dicitur ius versari vt in.d.§.pact⁹ ne peteret:sed stipulatio prout in esse deducitur dicitur esse facti et tale factum qđ precesserit interrogatio et sequuta sit stipulatio: ideo militat argumentum qđ tale factum non debet presumi a iure nisi probetur ad quod dn̄s me⁹ Jas.respondet melius altero de duobus primis primo clare ꝙ regula que habet quod facta nō presumūtur nisi probent.d.l.in bello.§.facte limitatur nisi sint facta consueta fieri quia illa bene presumuntur ⁊ ista est elegās limitatio sm dn̄m meū Jaso.in.d.l.sciendū relata per Bal.in rub.C.de fide istru.l.iij.col.vbi ad hoc alleg.tex.quē reputat valde notabilē l.d.l.si.ad finē.C.de fideius.vbi expresse h̄r ꝙ ea q̄ sunt solita fieri presumunt ⁊ ideo dicit ibi glo.ꝙ notari⁹ presumit rogatus de oībus clausulis solitis apponi.⁊ eandē limitationem ponit idem Bal.in.l.incendiū ad fi.C.si cer.peta.

¶ Secundo respondet et ista est optima solutio qđ illud ꝙ dicitur ꝙ facta non presumūtur est verū nisi in scriptura apponatur tale verbum quod de necessitate includat illud factum quia tunc lex bene presumit illud.tex.est in.d.l.sciendū.⁊ l legib⁹ allegat ꝯ l gl.p q̄s limitat illa regula.d.l.i bello.§.facta.

Ampliatio pꝛ̄.

¶ Et predicta regula ꝙ solēnitas intrinseca presumatur ampliatur sm Ang.in rep.d.l.sciendū.ij.col.ac Ro.ibidē.⁊ dominū meum Jas.in.j.col.tractando de verbo fideiubeo vt procedat etiam in casibus specialibus in quib⁹ posset valere act⁹ sine tali solēnitate qꝛ nihilominus presumitur talis solēnitas intrinseca vt act⁹ firmius valeat ⁊ sit magis in tuto.l.quotiēs in stipulationibus.ff.de verbo.oblig.⁊.l.quotiens idem sermo.ff.de regu.iur.pro quo facit quod dictum est.s.de verbo promitto post Panor.in.c.sicut de re iud.⁊ Bar.in.d.l.sciēdum vt in eo presumatur interrogatio precessisse etiam vbi actus sine stipulatione valere potest ad effectum vt actus firmius valeat:⁊ quia solēnitas intrinseca est etiam ea quam natura verborum prolato⁊ apta est de iure cōprehēdere ⁊ istā āpliationē tenere videt etiā Alex.in.d.l.sciēdū.i.prin.cōmē.quem referam.j.in illationibus ⁊ questionib⁹ post predictas duas regulas ⁊ earum fallentias q̄uis Bal.in.l.j.C.de dotis pmis.videat aliter dicere quē īpugnat Alex.in.d.l.sciēdum.

¶ Secundo ampliatur vt procedat non tantū in actu principaliter gesto sꝫ etiā in actu enūciato puta si aliq̄s act⁹ enūcietur in alio instrumento vel alia obligatiōe q̄ in principali qꝛ p̄sumit act⁹ enūciat⁹ solēnis quo ad solēnitatē itrinsecā puta si i instrumēto fideiussiōis separatim p̄stite a debito pricipali fiat mētio de debito principali qꝛ p̄sumunt oīa solēniter acta sm Bal.in.c.si.scđa col.in si.de confes.qđ dictum Bal.relatum ad glo.quā allegat vez in.l.sciendum.ff.de ver.oblig.nō probat hanc limitationem in proposito solēnitatis sed pbat hoc ꝙ instrumentum fideiussionis faciens mentionem de debito principali presumptiue probat principale debitum ita ꝙ fideiussio nō dicatur sine causa ⁊ non precedēte alterius obligatione prestita.⁊ ꝙ in tali fideiussione presumitur etiā interuenisse stipulatio sicut si prestita fuisset simul cum principali obligatione cum fideiussio possit etiam ex post prestari.l.si stipulatus.§.adhiberi.ff.de fideius.⁊ ita declarat Bar.in.d.l.sciendum.in prin.cōmē.vbi Imol.Ang.⁊ Pau.de ca.p glo.predictam sic declaratam dicunt ꝙ si petatur executio instrumenti contra fideiussorem sm formam statuti non oportebit in iudicio ostendere instrumentum debiti principalis dūmodo de eo fiat clara mentio in instrumēto fideiussionis qđ etiā tenet Bal.in autē.si quis in aliquo.ij.col.C.de edē.⁊ Ange.in.§.et hoc insuper in autē.de spōsa.lar.⁊ Flori.in.l.inde neratius.§.si.per glo.ibi.ff.ad leg.acqui.⁊ in.l.ab ea parte.ff.de probat. Sed pro hac amplatione melius facit quod dixit dn̄s meus Jaso.in.d.l.sciendum.in scđa col.ver.limita nunc istum tex.ꝙ si notarius vel scribens dicat vel enunciet se vel alium de preterito fideiussisse presumetur per stipulationem et sic de solemni fideiussione prout dicā.j.eo post has duas regulas ⁊ fallentias earum in questionibus ⁊ illationibus tangendo quando fideiussio intelligatur mediante fideiussiōe tacitis his que dicentur.j.eodem circa probationem forme an fiat per verba narratiua et enunciatiua et per discursum questionum ac illationum predictarum.

¶ Ex quib⁹ insurgit tertia ampliatio ꝙ solēnitas stipulationis contra enunciantem presumatur etiā vbi inter absentes ⁊ de preterito enunciatur fideiussio vel promissio prout latius dicetur loco preallegato circa fideiussionem.

¶ Quarto ampliatur ꝙ solēnitas intrinseca presumatur etiā si non allegetur per gl.in cle.appellanti.de appel.vult Panormi.in.c.si.de prescrip.in.ix.col.ibi sed quero an sit necesse et ibi Feli.in.vj.col.ver.item in quātum.⁊ Feli.in.c.cum ordinem antepenul.col.de rescri.post Fran.de are.in.c.testimonium.vij.col.ver.⁊ qꝛ superius.de testi.

Limitatio ne ad regulā ꝙ solēnitas intrinseca p̄sumat.

¶ Predicta regula quod solemnitas intrinseca presumitur limitatur sm Bar.⁊ docto.in.d.l.sciendum.ff.de verbo.obliga.vbi etiam Alexan.in.iiij.col.ac dominus meus Jason.⁊ Cy.in.l.j.C.de contrahen.empt. vt non procedat quando agitur de solēnitate intrinseca materiali vt est precium quia cum sit varium non presumitur.§.precium.insti.de emp.⁊ vēdi.sequitur Alexan.consi.xviij.incipien.viso processu cause vertentis inter ant bonium primo volu.et.xxviij.incipien.viso et prehabito scđa col.ij.volu.et.xlix.in.v.volu.quod intelligitur verum quando principaliter litigatur de precio secus si principaliter non litigatur de precio puta dico me prescripsisse rem de qua testes deponunt et me illam emisse:sed nō scire q̄tum expendi vt tradit Bal.in.l.j.C.de re.alie.nō alienan.Rapha.cuma.et Alexan.in.d.l.sciendum.iiij.col.⁊ idē Alexan.dicto consi.xviij.benefacit qđ tenet Bar.⁊ Pau.de ca.in.l.si duo patroni.§.marcellus ad si.ff.de iureiur. vbi Fulgo.⁊ Alex.tradunt qn̄ precium debeat nominari in probationibus ⁊ Roma.consi.xcj.incip.visis ac perēdictatis.iij.

col.vbi

col. vbi multū not. verba Bal. in. d. l. j. ⁊ ita etiā trāsit Feli. in c. sicut. in fi. cōmē. de re iudi. adducens notata per Bal. post Cyn. in. l. si presidi. in fi. cōmē. C. de dona. ante nup. vbi dicit valere dictū testis deponentis ꝙ nescit quibus verbis concep tus fuerit cōtractus nec quomō sed ꝙ bene scit ꝙ causa non interuenit. Et cū ista limitatione trāseuat etiam Pau. de castro ⁊ Alex. in. l. suus. C. de repu. here. iuxta hec dicētes qd si in instrumēto narretur trāsactio ⁊ nō contineat illud qd est datum vel retentum non valebit trāsactio nec presumentur substātialia trāsactionis. Et cū hac limitatione tāq̄ communi est transeundū pro cuius complemēto possunt videri que dixit Alex. in rubri. ff. de contrahen. empt. Racio autem qd quādo principaliter non litigatur de precio valeat dictū testis deponētis de vēditione esto ꝙ non recordetur de precio est sm Bal. in. d. l. j. C. de re. ali. non aliena. ⁊ Alexā. post cu. in. d. l. sciendū. q: emptio quocunq̄ precio etiā pro vno nummo valet. l. si vsufruc. ff. de iure dot. mecito ex quo contract⁹ sub quocūq̄ precio valet nō potest testis referre questionē precij de quo principaliter non litigatur arg. l. loci corpus. §. competit. ff. si serui. ven. iūctis notatis per Bar. in. d. §. marcellus et ar. l. gallus. §. si eius in fi. ff. de libe. ⁊ posthu. cū ibi notatis per Bar. col. fi. ver. procedo. ⁊ ita etiā transit Alex. in. d. consi. xx. incip. in causa appellationis col. fi. iiij. volu. dicens ꝙ quātū ad tertium precium non sit probandū. Sed ipse Alexan. in. d. l. sciendum. iiij. col. ver. iiij. limita dicit qd quia dictum testis ambiguum interpretatur contra producentem c. in presentia. de proba. ⁊ quod not. Bar. in. l. inter stipulātē §. j. de verbo. oblig. ⁊ emptio facta vno nūmo si est voluntaria non valet. l. si quis ante. ff. de acqui. pos. nō pōt saluari opinio Bal. de q̄ in. d. l. j. C. de re. alie. nō alie. nisi testis deponat ēt vbi de p̄cio principaliter agit ꝙ lz nō recordet de certo p̄cio nihilomin⁹ recordat ꝙ erat de pluri p̄cio q̄ de vno nummo.

¶ Secundo fallit predicta regula vt procedat quando contract⁹ esset de iure communi validus secus si de iure speciali ita ꝙ non procedat quando in contractu est appositū verbū qd potest se habere ad actum solēnem ⁊ minus solēnem ⁊ cōtract⁹ potest sine solēnitate valere de iure speciali sm Bal. in. l. j. C. de dot. promis. quem reprobat Alex. in. d. l. sciendū. in princi. cōmen. cuius verba referā. j. eo. post regulas ⁊ limitationes in illationibus ⁊ questionibus tractando de verbo promitto ⁊ ista opinio ꝯ Bal. est cōis per ea que dixi. s. eo. in j. ampliatione adistā regulā.

¶ Tertio fallit predicta regula vbi si solēnitas intrinseca p aliquod verbum apta importari subintelligeretur vel presumeretur repugnaret natura contractus sm Alex. in. d. l. sciēdum prima col. ff. de ver. oblig. puta si verbum promitto poneretur in ꝯtractu innominato prout est permutatio de quo etiā dicetur. j. eo. post regulas ⁊ limitationes vz in illationibus ⁊ questionibus tractando de verbo promitto quando importet stipulationem facit qd dixit Bal. in. l. gesta prope fi. cōmen. C. de re iudi. ꝙ etiā verba notarij dicentis testis iuratus ⁊c. non probēt iuramentum si qualitas actus gesti ac tempus et locus repugnent vt dicetur. j. eodem loco suo.

¶ Quarto limitatur nisi lex expresse requirat ꝙ ipsa solēnitas intrinseca probetur. tunc non sufficit loco probationis allegari presumptionem solam sm Jo. an. in. c. sicut de re iudi. per tex. in. c. sacro. de sen. excō. ⁊ in. c. j. eo. ti. in. vj. vbi tex. requirit probari per testes monitionem que fit sine scriptura qn iudex intēdit aliquē excōmunicare istā limitationē sequuntur simpliciter Roma. ⁊ Alex. in. iij. col. ⁊ dñs Jas. in. d. l. sciēdū benefacit id qd singulariter vult Bar. in. l. j. circa princ. in. j. oppo. C. de fide instru. ⁊ iure ha. fis. li. x. vbi notabiliter dicit ꝙ qui hz presumptionē iuris pro se nō dicitur pbare sed ē lex q̄ presumit sequit Feli. in. d. c. sicut. peñ. col. de re iudi. post But. in. c. qd sicut vltima charta de elect.

¶ Sed est aduertēdū q: alibi habet ꝙ immo presumptiones legū sunt liquidissime probationes glo. reputata singularis in l. si tutor petitus. C. de pericu. tut. facit. l. si quis locuplex. ff. de manu testa. ⁊ l. licet imperator. ff. de lega. j. ⁊ est alia glo. quā Ang. Ludo. ⁊ Alex. ad hoc not. in. l. j. C. de mil. testa. ergo qui habet presumptionē legis dicit liquidissime probare. Et istud dñs meus Jas. in. d. l. sciēdū dicit esse verū allegando qd alibi tenet multū singulariter Bal. in. l. j. in. iij. col. ad fi. C. de fideicō. vbi plus tenet Bal. ꝙ si statutū requirit pbationē instrumentalē sufficit presumptio. l. cū de in rē verso. C. de vsur. p. l. si certis annis. C. de pac. circa quod sm dō. meū Jaso. loco preallegato cōcludēdo est dicendū ꝙ presumptio legis nō est vera ⁊ propria probatio sed impropria ⁊ sic nō hz locum in statutis tex. est notabilis cui nō pōt retorqueri in. l. lucius vbi glo. ⁊ Bar. expresse not. ff. de cōdi. ⁊ demō. Sed possunt videri que dixit Feli. in rubri. de proba. j. ⁊ ij. col. et Alex. in. l. ait p̄tor. §. si iudex col. fi. ff. de re iudi. ⁊ in. d. l. licet imperator scdo notabili. ff. de leg. j. ⁊ dñs meus Jas. in repe. l. admonēdi in. dix. col. ver. xxix. ff. de iureiur. sm primā impressionē vbi ponit qd in rescripto. testō. snīa ⁊ statuto ⁊ nō ē recedēdū a p̄dicta limitatiōe q: loquit in casu claro vz qn lex requirit probari id qd solet presumi q̄n lex nō fit ꝯtēta p̄sumptiōe.

¶ Quinto limitat qn lex requirit p solēnitate actū fieri in scriptis ad finē probādi quia tunc lex vult ꝙ per scripturā probetur ipsa solēnitas intrinseca nec presumetur. c. j. de appel. in vj. c. cū medicinalis. de sen. excō. in. vj. Jo. an. Panor. ⁊ alij in. d. c. sicut de re iudi. Ludo. roma. in. d. l. sciendū. ⁊ ibi simpliciter Alex. in. iij. col. ac dño meus Jas. p quib⁹ facit qd dicit Panor. in. c. vnico. in. iij. notabili. de lit. ꝯtest. vbi Mar. ⁊ Feli. qd intelligit Feli. in. d. c. sicut penul. col. ver. fallit secūdo post Panor. ibi in quadā respōsione ad cōtraria dūmodo scriptura requirat ad finē probandi actū nā secus si ratiōe maioris maturitatis vt in snīa q: tunc probata sentencia presumitur scriptura vt est expressum in. d. c. sicut: ideo sm rota decī. xxt. in nouis snīa etiā nō amissa pōt probari testib⁹ q̄uis ad sui validitatē requirat scripturam que scriptura dicitur in snīa de solēnitate intrinseca aptitudine vt. s. fuit declaratū.

¶ Sexto limitatur sm aliquos vt pcedat in extraiudicialibus secus in iudicijs in quibus solēnitas intrinseca nō presumitur sm Inno. in. c. innotuit deo qui fur. ord. susce. quem refert ⁊ sequitur Bal. in. l. quicunq̄. §. fi. ff. de publi. ⁊ simpliciter Are. in. d. l. sciendū sed ista limitatio dño meo Jas. nullatenus placet quia actus iudiciales sunt fortiores ad inducendum presumptionem q̄ extraiudiciales. l. cum ostendim⁹. §. fi. ff. de fideius. tuto. ⁊ habetur p doc. maxime Alex. ⁊ dominum meum Jas. in. l. j. in prin. ff. de ver. ob. Si ergo in extraiudicialibus presumitur solēnitas intrinseca ergo multo forti⁹ in iudicialib⁹ qd fortificat nā ppter decretū vl auctoritatē iudicis p quo lex multū presumit solēnitas eciā extrinseca p̄sumit vt p Panor. i. d. c. sicut. vlti. notabi. de re iud. ⁊ Ro. ac lati⁹ Alex. i. d. l. sciēdū. ff. de vb. ob. vbi ēt do. me⁹ Jas. q facili⁹ dz presumi solemnitas intrinseca que facilius presumitur vt per doc. in. d. l. sciēdum. ⁊ in. d. c. sicut iunctis. j. dicendis.

¶ Septio limitatur qn actus pbat per testes q: nisi expresse dicāt de solēnitate intrinseca nō p̄sumit sed regl'a pcedit solū vbi act⁹ pbat instrumēto vel scriptura i quo p̄sumit solēnitas intrinseca: ita gl. Bar. ⁊ oēs in. l. j. C. de vsur. ⁊ gl. l. §. si scriptum fuisti. de inutil. stip. ⁊ Bar. in. l. ij. C. de fi. istru. li. x. But. Panor. ⁊ Jmo. i. c. sicut. de sen. ⁊ re iud. vbi Feli. i col. fi. hoc intelligēs qn testis deponit p vba iuris puta titiū stipulatū ē vel fideiussisse q: dponēdo i his q̄ sunt ppie iuris nō pbat nisi ēt nō iterrogat⁹ assignet rōnē dicti ⁊ sic solēnitatē q: aliauideretur iudicare non testificari vt per Barto. in. d. l. sciendum. et in. l. solam. C. de test. ⁊ Inno. in. c. cum causam. eodem titu. Sec⁹ si testis nō vtat vbo iuris sz facti puta dicendo ꝙ titius sc̄io pmisit q: tūc nō teneret reddere rōnē nō interrogat⁹ cū p actū facti deponat vt not. gl. in. d. l. solā ita dicit plene Romā. i. d. l. sciēdū dicēs hoc casu nō posse reddi rōnē diuersitatis iter testes ⁊ istrumēta et pbat hoc apte sm alex. i. d. l. sciēdū. iiij. col. p tex. i. d. c. sicut vbi p illū tex. ita tz Ant. de but. ⁊ subdit Ro. vbi. s. ꝙ ēt qn deponit p vba iuris si interrogat⁹ vel motu pprio assignat rōnē q̄ ꝯcludit stipulationē idubitāter pbat: sz si iterrogat⁹ eā nō assignat nō pbat. et sm hāc distin. Ro. itelligit. d. l. j. C. de vsur. vbi Pe. quē ibi refert Cy. videt ita itellexisse. ⁊ p̄dicta distictio videt ꝯ ea q̄ sensit bar. i. d. l. sciēdū cū quo trāsit ibi alex. i. iiij. col. recedēs a Ro. quē pri⁹ approbauerat dicēs cū Pan. i. d. c. sicut. peñ. col. ꝙ testis deponēs p vbū pmisit nō pbat stipulationē siue iterrogatus fuerit de cā siue nō ⁊ rndet ad tex. i. d. c. sicut in vbo solemniter sibi p Panor. sz ipse Panor. i. d. c. sicut vlti. notabi. videt tenere ꝯ p̄dicta vz qd imo possit i ei⁹ depositiōe solēnitas intrinseca p̄sumi dicit eñi ibi i vlti. nota. ꝙ testis deponēs latā fuisse sniaz pbat lz nō dicat ꝙ lata sit i scriptis nec deponat d omnibus vbis p iudicē platis. d. c. sicut q: scriptura est solēnitas intrinseca ⁊ ad idē facit ēt. c. in presentia de pba. vbi sufficit ꝙ testes deponāt sup pfessiōe q: oia necessaria ad eā p̄sumūt sz hoc id est sm Panor. ibi ⁊ in pe. col. ppter auctoritatē iudiciariā quia pro

Tractatus de forma ⁊ solẽnitate.

quia pro iudice presumitur vt dicit tex. in. d. c. sicut in fine. Et sic est differẽtia inter scripturã priuatã seu publicam. ⁊ testes q꞉ in scriptura solẽnitas intrinseca presumitur iuxta. §. si ita scriptã cũ glo. isti. de inuti. sti. ⁊. l. iurisgẽtiũ. §. qḋ fere. ff. de pac. cõiũcta. l. sciẽdũ. §. dictũ. ff. de edili. edi. cũ cõcor. p꞉ calle. nõ sic in teste in cui⁹ depositiõe solẽnitas intrinseca nõ p̄sumitur vt in. d. l. j. cũ glo. C. de vsur. iuncta glo. in. d. §. si ita scriptũ. ⁊ ita trãseũt Bar. ⁊ doct. in. l. sciendũ. ff. de verbo. obli. ⁊ canõ. in. d. c. sicut. Et rõnẽ differẽtie inter testes ⁊ scripturaꝫ aliqui assignarũt q꞉ notarij solẽt esse periti que rõ non placet Bar. in. d. l. sciẽdũ. ff. de ver. ob. ij. col. eo q꞉ idem esset dicendũ qñ testis esset peritus ⁊ q꞉ nõ ponim⁹ ꝙ notari⁹ scripserit sed pars. licet aliqui ſm Cyñ. in. d. l. j. idẽ dicãt in teste perito qḋ in notario vñ Bar. dicit rationẽ esse q꞉ testis debet testificari de eo qḋ sensu p̄cipit vt in. l. qui testamẽto. §. si. ff. de testa. ⁊. l. testiũ. C. de testi. ⁊ not. Inno. in. c. causam. de testi. sed qñ testis deponit p̄ noia iuris prout est fideiubere ⁊ stipulari q̄ sunt noia iuris nec percipiunt sensu sed magis itellectu debet deponere ꝙ talia promisit tali interrogãti q꞉ hoc est facti ex quo resultat ius hoc est stipulatio et aliter deponendo videlicet ꝙ simpliciter promisit non deponeret de eo qḋ sensu percipitur et idem in fideiussione ⁊ licet testes ⁊ istrumẽtuꝫ. alibi a pari procedant. l. in exercendis. C. de fi. instrumen. et cũ Bar. in effectu tenet Alex. in. d. l. sciendũ q̄ dicit ꝙ iudicãdo ⁊ cõsulẽdo adherent huic opinioni Bart. quã sequitur Panor. in. d. c. sicut. col. fi. de re iudi.

¶ Et pro ista doctrina Bar. ꝙ stipulatio sit iuris est glo. in l. j. §. adipiscimur. in v̄bo eã rẽ. ⁊ ibi Bar. ff. de acqui. poss. facit dictũ Bal. in. l. j. in. vij. col. C. de fi. instru. ⁊ in. Ast. fisc. li. x. vbi magistraliter dicit ꝙ stipulatio habet nomẽ iuris et nõ facti prout habẽt ceteri cõtractus. ná emptio dicitur quia emitur sed stipulatio nõ denominat̃ a facto q꞉ nõ nolatur ab eo nomine quo cõtrahitur sed sibi assumit nomẽ materiale a iure: ergo sequit̃ qḋ qui deponit sup stipulatione fuisse stipulationem deponit sup eo qḋ est iuris vt dicit Bar. ⁊ dicit ibi Bal. qḋ testis deponẽs de stipulatiõe non probat p̄senti ã sicut instrumentũ. Sed cõtra istã ratioẽ Bar. insurgũt Ro. ⁊ Areti. in. d. l. sciendũ. dicẽtes ꝙ Imo. testis deponẽs aliquẽ stipulatũ dicitur deponere virtualiter super facto cõsiderando stipulationẽ prout est in fieri. l. j. §. stipulatio. ff. de verbo. obliga. ⁊ ibi in specie Cuma. not. illũ tex. contra Bar. in. d. l. sciendũ. ff. de ver. oblig. Sic etiã ⁊ ceteri oẽs cõtractus dicũtur esse facti. l. cõsilio. in fi. ff. de cura. furio.

¶ Sed posset sustineri opinio Bart. ſm modernos ⁊ dominũ meũ Ias. in. d. l. sciendum. ⁊ teneri qḋ Bar. habuit bonuꝫ sensum q꞉ dato qḋ stipulatio prout est in fieri dicat̃ facti tamẽ quãdo testis deponit fuisse stipulationẽ dicit̃ potius iudicare per iudiciũ intellect⁹ iudicãdo ꝙ fuerit stipulatio quã testificãdo. Et ideo Bar. subiungit bene ꝙ testis debet deponere super facto vꝫ ꝙ talis interrogauit ⁊ alter respondit. Sed non contentus de premissis. Dñs meus Ias. vltra scribẽtes in. d. l. sciẽdũ. arguit fortiter ꝯtra rationẽ Bar. ná sicut testis debet deponere de his que percipit per sensum corporis. l. testiũ. C. de testi. ⁊. c. causam. eo. titu. eodem modo notarius debet scribere de his que p̄cipit sensu corporeo: Ideo nõ debet scribere nisi que in presentia vidit ⁊ audiuit a partib⁹ vñ requirit̃ ꝙ ipse notari⁹ proprijs aurib⁹ audiuerit ⁊ proprijs oculis viderit vt de hoc sunt duo tex. notabiles vꝫ. §. nos aũt in auteñ. de tabel. in verbo habeãt vã sciãt negociũ ⁊ tex. i. §. si vero absunt. in auteñ. de here. ⁊ fal. in verbo vidisse q̄ tunc agebant̃ per que iura ita in specie declarat Bal. in rubri. C. de fi. instru. in. iij. col. Et ideo ſm Are. ⁊ dñm meũ Iaso. in. d. l. sciẽdũ rõ diuersitatis inter scripturã ⁊ testẽ assignari potest q꞉ qñ pars scribit se promisisse in dubio fit interpretatio contra ipsum scribentem per tex. in. d. l. sciendũ ergo intelligitur qḋ p̄ stipulationẽ promiserit similiter in tabellione scribente q꞉ eius verba intelliguntur esse verba partis vt dicit gl. in. d. l. sciendum. vbi Bal. ⁊ idem Bal. in. l. j. in fi. C. de priuile. dot. ⁊ in. l. errore. C. de testa. Sed in teste verbũ promisit si nõ intelligitur per stipulationẽ q꞉ verba ambigua testiũ interpretantur semp contra producentẽ. l. inter stipulantiũ. §. si sticũ. ff. de verbo. oblig. c. in presentia de proba. ⁊ ista est bona ratio ſm Aug. in. d. l. sciendũ. in repe. ⁊ Io. de imol. nec predictis obstat illud ad qḋ solet allegari Bal. in. c. in nostra. p̄ illuꝫ tex. de procura. vbi not. ex illo tex. ꝙ multũ presumitur pro iudice ⁊ tamẽ magis pro teste q꞉ licet Bal. nõ dicat tñ cõfirmat̃

q꞉ facilius et cũ minori causa repellit̃ iudex tã q̄ suspectus q̄ repellat̃ testis q꞉ plures reperiunt̃ glo. est ordinaria in. c. insinuante. ⁊ glo. in. c. cũ. R. canonic⁹. de offi. deleg. q꞉ ꝯtra hoc videt̃ istam ñ facere q꞉ p̄ iudice solẽnitas etiã extrinseca p̄sumit̃ vt late firmat Alex. in. d. l. sciẽdũ ⁊. j. dicet̃. ⁊ tamẽ sec⁹ est in teste in quo non presumitur solẽnitas extrinseca vt ẽt. j. dicetur ⁊ ad glo. in. c. insinuante. ⁊ in. c. cũ. R. canonicus ⁊. s. allegatas est dicendũ ꝙ glose ibi assignãt rationẽ. Potest tamen in teste presumi solẽnitas extrinseca que sit tacite sub expressa compreheñsa vt in regula sequẽti ꝙ solẽnitas extrinseca non presumitur in. xvij. limitatione dicetur.

¶ Octauo limitatur etiã regula predicta vbi probaretur solẽnitatem intrinsecaꝫ nõ interuenisse quia admittitur probatio in cõtrarium ſm glo. in. d. l. sciendũ vbi Bar. in penul. col. ff. de verbo. obli. et ita transeunt ibi cõiter doct. ⁊ Panor. i. d. c. sicut. col. fi. de re iudi. dicentes ꝙ facilius admittit̃ probatio cõtra solẽnitatẽ q̄ cõtra tenorẽ instrumẽti quia si volo p̄bare cõtra tenorẽ instrumẽti nõ admittitur probatio nisi per aliã scripturã. l. generaliter. C. de nõ nu. pecu. sed si volo probare cõtra solẽnitatẽ aut presumptionem solẽnitatis instrumẽti possum probare per testes ita not. glo. in. l. iurisgentiũ. §. ꝙ fere. ff. de pac. et glo. in verbo videbunt̃. in. l. cũ in reos. ff. de duo. re. est bonus tex. in. l. quicunq̄. ⁊ ibi Bar. C. de apocha. pub. li. xij. not. idem Bar. in. l. generaliter. in fi. per illuꝫ tex. C. de nõ nu. pecu. ⁊ alia est glo. in. l. j. C. de cõtrahen. ⁊ cõmit. stip. ⁊ ita tenẽt Bar. ⁊ oẽs in. d. l. sciendũ. ff. de ver. obli. faciũt not. per Inno. in. c. innotuit. de eo qui or. fur. suscę. facit in ar. c. q꞉ verisimile. de presump. vbi dicit̃ ꝙ qñ solẽnitas presumitur ad actũ vt in. d. l. sciendũ. de facili tollitur illa presumptio per aliã p̄sumptionẽ qḋ est intelligẽdũ ſm Panor. in. c. in presentia. in. x. col. per illũ tex. de presump. ver. sed q̄ro quomõ monasterium vt nõ p̄cedat in idoneitate p̄sone respectu tẽporis ⁊ sane mẽtis necessaria ad actum quã Panor. ibi appellat solẽnitatẽ intrinsecam ⁊ dicit presumi ⁊ eius presumptionẽ per ꝯtrariã presumptionẽ leuẽ seu facile non tolli.

¶ Est tamẽ aduertẽdũ ad stupẽdũ dictũ Specu. in titu. de p̄ba. §. fi. v̄. vlti. not. vbi dicit ꝙ ille q̄ habet presumptionem iuris contra se si vult probare cõtrariũ debet probare per tres testes idoneos aut per duos multũ excelẽtes qḋ cõfirmatur q꞉ propter presumptionẽ iuris cõtrariã debet adduci probatio que sit fortior ⁊ habeat maiores vires iuxta glo. in. l. non est verisimile. ff. qḋ me cau. ⁊ glo. ⁊ Alex. in. l. trãsactionẽ. ff. de transac. quod dictum Spec. refert et sequitur dñs meus Iason. in. d. sciendum. iiij. col.

¶ Item debemus aduertere an presumat̃ solẽnitas ⁊ procedãt predicta an vero lex fingat illaꝫ interuenisse ⁊ tunc nõ admittitur probatio in cõtrariũ. d. l. nõ est verisimile. ff. qḋ met. cau. ⁊ ita vult Bart. in. d. l. sciendũ. penul. col. ver. quero hic dicitur fingitur aũt interuenisse l. l. j. §. j. C. de rei vxo. act. vbi fauore dotis fingitur interuenisse stipulatio ⁊ in. l. cũ ostẽdimus in fi. ff. de fideiuss. vbi fauore pupilli scriptura ⁊ colore iudicij etiã fingitur vt declarat Alex. in. l. j. in prin. vj. col. ff. de ver. oblig. dicẽs ꝙ alterũ nõ sufficeret licet Pau. de cast. in d. l. sciẽdũ. ff. eo. ⁊ plures alij per Alex. relati aliter teneant. Et idẽ videm⁹ in certis alijs casibus in quibus fingitur stipulatio quos numerat glo. in. l. his verbis. ff. de adop. ⁊ Bar. in. d. l. j. in prin. j. oppo. ff. de verbo. obliga.

Differũt an lex p̄sumat solẽnitatem an vero fingat illaꝫ interuenisse.

¶ Nono limitatur predicta regula vt non procedat in nuncio referente actum suum quia solemnitas intrinseca nõ presumitur vt per Bar. in. l. iiij. §. pretor. ij. col. ver. sed quid debet. ff. de dam. infect. licet secus sit si referat verba partis q꞉ tunc presumitur solẽnitas intrinseca sicut in notario vt q꞉ referat tertium sibi dixisse quod promisit vel fideiussit quia intelligitur cum stipulatione vt per Bar. in. d. l. sciendum col. fi. ff. de ver. oblig. ⁊ ibi latius Alex. col. penul. de quo dicetur j. eo. post has duas regulas cum earum fallentijs in illationibus et questionibus.

¶ Decimo limitatur vt non procedat vbi lex requirit expressionem aliquam puta heredis institutionem in testamento quia ipsa non presumitur q̄tus sit forma intrinseca et essentialis testamenti. §. ante heredis institu. de lega. iuncta. l. in bemus. C. de testa. ⁊. §. aliud quoq̄ capitulũ iuncto. §. finem tem hec obseruata non fuerint in auten. vt cum de appella. cogno. ⁊ quod nota. Bar. in. l. his verbis. in princi. ff. de here. insti. merito igitur vbi negatur testamentum verba notarij dicentis quem fuisse testatum non probant etiam presum

priue nisi

ptinet testamētū nisi cōstet ex eius assertione et scriptura etiā de heredis institutione vt habetur. j. l. ij. C. de bono. pos. ſm tab. et idem in testibus dicentibus quem fuisse testatum vel in confessione partis vt dicetur. j. eodem circa probationem solēnitatis per testes et probationem per partis confessionez et habetur in. d. l. ij. et facit ad hanc limitationem que dixi. s. eo. v. limitatione et que dicam in sequen. limitatione.

¶ Undecimo est aduertendum q forma essentialia que dat esse rei non solet presumi quia sic esset presumere ipsum factū non solēnitatem facti: vnde enunciatio testamenti non facit presumi heredis institutionem de qua non constet: vt p doc. in. l. ij. C. de bo. pos. ſm tab. ⁊ facit qd dixit Bal. in. l. j. in. vj. col. ṽ. or nūc. C. de fide istru. ⁊ iure ha. fi. li. x. vbi dicit q talis solēnitas probato actu necessario probatur. Et dictuz fuit in prece. limitatione merito dixit Bald. in. c. j. ij. col. ij. notabili. in ti. qui succes. tene. q factum sub honesta ⁊ debita forma tenet quod si simpliciter fiat non tenet que limitatio latius declaratur et his que dicentur. j. eo. quando per verba enunciatiua solemnitas probetur: ⁊ quando per testes: et quando per confessionez in quibus omnibus locis de tali materia dicere continget iunctis his que dicta fuerunt. s. eodem in prima limitatione.

Secūda regula q solēnitas extrīseca nō presumatur

¶ Circa aliam regulaz que est quod solēnitas extrinseca nō presumatur facit pro ea. l. quecunq. §. fina. ff. de publici. vbi in contractu pupilli non presumitur decretum nec auctoritas tutoris. ⁊ glo. ordina. et omnes in. d. l. sciendum de ver. obli. facit regula. l. si ita stipulatus. §. grisogonus. ff. eo. ⁊. c. duduz el. ij. de elec. cum concor. j. allegādis vbi non presumitur litis contest. etiam in spiritualibus: data partium presentia semper in iudicio. no. Ion. in. c. innotuit. de eo qui fur. or. susce. ⁊ Inno. in. c. qd super his col. fi. de accu. ⁊ vtrobiq Hostiē. tractando quando solemnitas presumatur in electionibus contractibus et actib⁹ extrāiudicialib⁹ ⁊ iudicialib⁹ cū ꝯcor. de quib⁹ per Feli. in. c. significauerunt in princip. cōmen. de testi. aliquid Alberi. in autē. rogati. C. de testi. compo. Ant. de but. Imo. ⁊ communiter scribentes in. c. cum dilectus. de consue. facit l. fi. C. de fideicom. iuncta maxime glo. in verbo subire duz in testamento solēnitates non presumuntur interuenisse ad qd facit tex. in. §. aliud quoq capitulum iuncto. §. fin autem hec obseruata non fuerunt in autē. vt cum de appel. iunctis notatis per Bar. in. l. his verbis. in principio. ff. de here. insti. Facit quia vbi iudex supplet defectum tutoris debet in actis constare: vt per Bar. in. l. bonorum. la. ij. C. qui admit.

Ampliationes.

¶ Que conclusio ampliatur etiam vbi ageretur de modico preiudicio quia adhuc solemnitas extrinseca non presumitur per ea que dicentur. j. eodem. in vndecima limitatione.

¶ Item ampliatur etiam si sit alis solemnitas que communiter solet interuenire de quo dicetur. j. eo. in. vij. limitatiōe.

Limitationes ad regulā q solēnitas extrinseca nō presumatur.

¶ Istam regulam limitat Bar. in. d. l. sciendum. ff. de ver. obliga. quando in instrumento fit mētio de solēnitate extrinseca que potuit interuenire tempore confecti instrumenti quia tunc presumitur seu probatur extrinseca solēnitas inter partes enunciantes: ⁊ que potuissent tali solēnitati renūciare seu super ea disponere iuxta glo. in. l. j. C. de fi. instrumen. ⁊ iure Ast. fisca. lib. x. ⁊ nota. per Innocē. in. c. qm contra. de proba. et Ant. de bu. ⁊ Imo. in. c. in presentia. penult. col. de renuncia. ⁊ Anto. de but. in. c. albericus. iiij. col. de test. ⁊ Ange. in. l. creditores. ff. de priui. cre. ⁊ Panor. in. c. sicut. de re iudi. vbi late Feli. in. xv. col. ver. fallit primo dicta regula et latius dicetur. j. dum tangetur an per verba enunciatiua probetur solemnitas.

¶ Secundo limitat Bar. in. d. l. sciendum. hanc regulā quādo est solemnitas extrinseca que non potuit interuenire tempore confecti instrumenti cui potuerunt partes renunciare quia ex tali renunciatione presumitur seu probatur per. l. optimam. C. de contrahen. ⁊ committen. stipu. ⁊ dicetur latius. j. eodem dum tangetur an solēnitas enūciata presumatur.

¶ Tertio limitatur predicta regula quando defectus solēnitatis extrinsece non fuit allegatus per partē aduersam tūc presumitur pro solēnitate extrinseca dictum fuit Compo. Io. and. ⁊ Imol. in. c. cum dilectus de consuetu. per tex. scdm vnū intellectum. in. c. ea noscitur de his que fiunt a prela. sine cōsensu ca. Idem tenet Imol. in. c. presentia in viti. col. de renun. ⁊ l. c. sicut de re iudi. ⁊ in. c. officij. vltima carta. de testa. Mathesil. in notabili. xiij. Anto. de but. in. d. c. sicut. ⁊ rota de offi. ordi. decis. v. in antiquis. Ludo. ro. et Alexan. in. d. l. sciendū. vult Bar. in. l. j. C. ne liceat in vna eadēq causa. et faciunt multa cumulata in. l. vniuersa. C. de preci. impe. off. et qd dixi. s. in prece. charta ver. q si sniā facit etiā quia notoriū debet allegari vt habetur in. l. si adulterium cum incestu. ff. d adul. ⁊ glo. in cle. appellanti. de appel. ⁊ Io. an. in. c. ij. vt lit. non contest.

¶ Quarto limitatur. ſm Ang. Imol. ⁊ Rapha. ac Alexan. in. d. l. sciendū. in factis de antiquo seu propter temporis diuturnitatem propter quā presumitur solēnitas extrinseca precessisse per tex. quem Ang. reputat singularem. in. l. si filius. C. de peti. here. facit tex. in. l. qui in aliena. in prin. ver. sed si non adierit quē Ange. ⁊ moder. ad hoc not. ⁊ multa decidūt ff. de acquir. here. Idem tenent Hostieñ. Io. an. ⁊ cōmuniter Canoniste in. c. albericus. de testi. ⁊ in. c. illud de presumpt. ⁊ ista est cōmunis opinio vt attestantur dñs Alexā. ⁊ dominus meus Iason in. d. l. sciendum. Et dicit Spec. in titu. de loca. §. vj. ver. xlij. q solēnitas presumitur ex longa prestatione faciunt que dixit Curtius senior in tractatu monetarum in fine.

¶ Facit pro ista cōmuni opinione text. in. c. continebatur. in verbo ⁊ non post multum temporis de his que fiunt a prela. sine consensu cap. Idem tenet Panor. in. c. puenit. de emp. et vendi. per glo. ibi quam ad hoc reputat semper tenendam menti. Idem tenet Panor. in. d. c. ea noscitur. Imol. in. l. j. §. si. ff. de aqua plu. arcen. Floria. in. l. cum de in rem verso. ff. de vsur. et q solēnitas presumatur in antiquis voluit Barb. consi. xxvj. ⁊. xxxiij. ij. volu. ⁊ in rub. C. qui admit. in. iij. col. et Cultius consi. lxxvj. in. ij. col. ⁊ Are. consi. xxxvj. vbi tāgit an licentia presumatur per lapsum longissimi tēporis Sozi. consilio. clxxxvij. in. iiij. col. primo vol. et Mari. cōsi. xv. pen. col.

¶ Contrariam opinionem tenet Panor. sibi ꝯtrarius in. c. albericus. in penul. col. de testi. vbi tenet q solēnitas extrinseca non presumatur etiam si tempus longissimum intercessit nisi alia presumptio cōcurrat per. d. l. quecunq. §. fi. ff. publici. ⁊ not. in. d. c. peruenit. ad idem facit bonus text. in. c. significauit. de censi. per quē not. ibidez Panor. in. ij. notabili q in censu etiā antiquo nō presumitur auctoritas episcopi ⁊ sic solēnitas extrinseca nisi probetur et ista ꝯtria opinio ꝯfirmat ſm do. meū Iaso. in. d. l. sciendū. per ea que decidit Bald. in l. ij. C. de leg. here. vbi decidit q ex diuturnitate tēporis nō presumitur q donatio fuerit insinuata vt debet insinuari si est vltra quingentos aureos. nec presumitur qd interuenerit presentia duorum propinquorum que requiritur ex forma statuti cum sit solēnitas extrinseca que non presumitur interuenisse in contractu ex diuturnitate temporis et ibi respōdēt ad. l. si filius. ⁊. l. quisquis qd loquūtur in patre ⁊ filio qui fictiōe iuris presumuntur vna ⁊ eadem persona. §. ei qui. insti. de inutil. stip. istam decisionem Bal. sequitur Ro. in. d. l. sciendū. ⁊ eā sequitur Alexan. in consi. xvij. iiij. volu. quod incipit viso instrumento locationis. in. ij. col. Idem Alexan. in. d. l. qui in aliena. in princip. Bal. ⁊ Saly. in. d. l. si filius.

¶ Contrarium tenent in hoc vltimo Bald. sibi contrarius Ange. ⁊ Imol. in. d. l. qui in aliena. in prin. Angel. ⁊ Imol. in. d. l. sciendum. Alex. sibi cōtrarius in cōsi. lxxix. in. j. volu. incipien. circa primum quo queritur vbi loquitur de solēnitate requisita in alienatione rei eccl̄e. an ex diuturnitate tēporis presumatur et contrarium etiam tenet Barba. in repeti. rub. C. qui admit. l. iij. col. ¶ In ista varietate dñs me⁹ Ias. tenet in. d. l. sciendum primam opinionem quod ex diuturnitate temporis solemnitas extrinseca presumatur q̄uis notarius nullam de ea mentionem faciat pro qua opinione facit illud qd cōsuluit Are. in ꝯsi. xxxvi. inci. casus talis p̄supponit in facto q qdā cardinalis in. ij. col. vbi ꝯsuluit i testamēto cōdito p quēdā cardinalē seneñ. qz erat de antiquo q p̄sumebat licētiā pape pcessisse p aliq ex iurib⁹ prealle. ad qd ēt facit qd ꝯsuluit Mari. l. d. ꝯsi. xv. penul. col. circa alienationē rei ecc.

¶ Scdo facit illud qd tenēt cano. l. c. illud de p̄sum. car. flor. ⁊ moder. l. c. reqsiti de testa. q ex diuturnitate tpis p̄sumitur auctoritas supioris requisita intercessisse: id capla longo tpe fondata presumentur auctoritate epi edificata de cui⁹ auctoritat' supioris p̄sumptiōe ex tpis diuturnitate multa dicit alex. consi. lxxix. in. iij. col. in primo volumine.

¶ Tertio facit qz cleric⁹ q lōgo tpe possedit. bñficiū sciēte ⁊ patiēte epo presumit rite institutus in beneficio nec tenetur ostendere titulū institutionis: ita Bald. in. l. siue possidetis. C. de pba. alle. Inno. ⁊ Io. and. in. c. illud. vbi ēt Host. car. Ant. de bu. Imo. ⁊ Pan. d p̄sum. idē tz Bemi. in. c. ordiarij. in. iij. col.

in.iij.col.de offi.ordi.in.vj.cõ cõcor.de quibus per Feli.i.d. c.sicut.xvij.col.ver.fallit.iij.de re iudi.

¶ Quarto facit q: si est concessa alicui immunitas lõgo tẽpore presumitur q in tali concessione interuenerit solẽnitas consensus ciuium per.d.c.ea nascitur.ita Ro.consilio.incip. pro decisione in.iij.dubio.

¶ Quinto facit q quando clericus possedit duas ecclesias longo tempore patiẽte superiore presumitur q sit facta vnio licet de ipsa vnione aliter probari non possit ita ↄsuluit Petrus de ancha.in consi.clxi.incipien.in q̃stione ecclesie ad fi.

¶ Sexto facit qd voluit Inno.in.c.qd super his.de accusa. q ille qui diu se gessit pro ordinato presumitur talis qd opti me tangit Feli.in.c.olim.in princip.cõmen.de lit.contest.

¶ Septimo facit q ex longa pacientia diuturni tẽporis presumitur dominum consensisse q alienet ius suum emphiteota Alexan.consi.cxj.iiij.volu.quod incip.viso & diligẽter considerato themate in pen.col. Similiter qui diu seu longo tẽpore tenuit rem tanq̃ emphiteota:et pro ea soluit debitum canonem et qui tenuit rem tãq̃ vasallus et non habet inuestituram quia ex diuturnitate temporis presumitur vasallus vel emphiteota et precessisse inuestitura seu concessio vt ↄsuluit Alexan.in.d.cõsil.lxxi.j.volu.incipiẽ. circa primum de quo queritur in.iij.col.motus per tex.i.d.c.ea noscitur.in.d.c.peruenit.cũ glo.de empt.& vendi.& est glo.in.l.ij.in glo.magna. vbi late dominus meus Ias.C.de iure emphi.

¶ Octauo bene facit illud qd tenet glo.singu. & cõmuniter approbata in.l.penul.ff.cõmuni diui.que singulariter vult q si fratres longo tempore possederũt bona paterna diuisim licet non appareat de aliqua diuisione inter eos facta tamẽ ex diuturnitate temporis presumitur.

¶ Nono facit vltra predictas decisiõnes.nam in agnitione bonorum posses.de iure digestorum requirebatur decretum iudicis et sic superioris auctoritas tex.est in.l.iij.§.causa cognita.ff.de bono.pos.tamen ex diuturnitate tẽporis presumitur decretum iudicis.tex.est in.d.l.qui in aliena.in princ. in ver.& si non adierit:& sic per ista dñs preceptor meus in.d. l.sciendum tenet cũ cõmuni opinione q ex diuturnitate tẽporis presumitur solẽnitas precessisse quã conclusionẽ latius examinat et cõmẽtat Feli.in.d.c.sicut.xvij.col.cũ trib9 seq. ver.fallit tertio.& aliqua alia bona dicit Barba.in rubri.de fide instru.penul.char.in.lvij.col.& Alex.in.d.cõsi.lxxix.iij. col.primo volu.

¶ Predicta restringunt̃ sm Alex.in.d.l.sciendũ.vt nõ procedant in mãdato quia etiã tẽpus mille annorũ non facit presumi solẽnitatẽ mandati requisiti ad actum allegat Bald.in l.ij.C.si ex falsis instru. Istud idem q ex diuturnitate temporis non presumatur solẽnitas mãdati.tenet etiã Alexã.in.d. l.q in aliena.in prin.& in consi.j.incip.põderatis his de quibus in themate fit mentio in pen.col.in.iiij.vol.vbi allegat Bal.in.l.j.C.de re.alie.non alienan.& in.l.qui fundum.ff.de vsuca.sequitur Sozi.consi.ccliiij.pen.col.j.volu.cõtra quod facit tex.in.d.l.si filius.C.de peti.here.vbi ad hoc vt fili9 possit adhire hereditatem sibi delatam oportet q precedat mãdatum patris.l.si quis mihi bona.§.iussum.ff.de acqui.here. & tñ ex diuturnitate tẽporis decẽ annorum presumit̃ precessisse mãdatum:et p hac cõtraria opiniõe cõsuluit dominus Franci. cultius senior.consi.lxxvij.licet precedẽs opinio sit cõmunis sm Alexã.in.d.l.sciendum.& Feli.in.d.c.sicut.in.xx.col.ver. sexto.aduerte vbi limitat hanc conclusionem et plenius ceteris examinat quando mandatum presumatur. Et sm Alex. in.d.l.sciendum.v.col.et in consi.xvij.inci.viso instrumento. iij.col.iiij.volu.talis diuturnitas perficitur ex decẽnio licet vbi principaliter agitur de preiudicio tertij exigatur tempus triginta annorũ ad quã materiã potest videri dñs cultius senior.l repe.l.admonẽdi.l.iiij.col.ff.de iure iu.et dñs.deci9 i c.j.vj.col.de ap.& do.me9 Ias.i.l.si certis ãnis.C.de pac.iij. & iiij.col.et quandoq est arbitrariũ qd sit in proposito lõgum tempus vt dicet.j.in questionib9.in questiõe q presumat̃ pro sententia que transiuit in rem iudica.versic.breuiter. Quod autẽ cõclusum fuit presumi in his que sunt de antiquo solẽnitatẽ indubitter procedit qñ adest aliqua presumptio coadiuuans vt vult Panor.in.d.c.alberic9.col.fi.de.test.vbi Feli. in scda & tertia col.aliqua dicit circa materiã presentis limitationis.& etiã in.c.illud.iij.col.ver.et pro istis.de presumpt. & Barba.in.d.l.sciẽdũ.xxv.col.cum seq.ff.de verb.oblig.& in rubrica de fide instru.lvij.col.& seq.ver.& prio moneor & Alexã.consil.j.iij.col.&.cxxxv.in.iiij.col.iiij.vol.&.cxliij.col.fi.et lxxix.in.iij.col.j.vol.& consi.ix.col.fi.iij.vol.& consi.j.x.col.v. volu.& dñs meus Ias.plene in.l.j.iiij.col.cũ seq.C.qui admit.in.d.l.sciendũ.ff.de verbo.oblig.et Feli.in.d.c.sicut.de re iu.i qb9 locis inueniri poterũt et pqiri q̃ hic deesse putabũt.

¶ Est tamen aduertendũ q in factis de antiquo non presumitur solẽnitas vbi constat de scriptura continente actum in qua deficiunt solẽnitates quia tunc dicitur per rei euidentiam constare de defectu vt per docto.in.c.qñ contra.de proba. & Pau.de cast.consi.50.incipien.in causa que vertit̃ in pen. col.in antiquis.& dicet.j.latius in questionib9 maxime in questione an solẽnitas presumat̃ in sententia. Item in questione an presumatur in relatione.

¶ Quinto limitat̃ qñ pars que cõuenit̃ ex cõtractu negauit cõtractum esse factũ q: si postea conuincatur de veritate contractus in odiũ negantis presumitur solẽnitas extrinseca que alĩs non presumeret̃ per regulã antedi.cõtra.qui propriã.C.de non numera.pecu.& ibi Salyce.et ita limitat hanc regulam Bal.in.c.j.circa finẽ cõmẽ.qui testes sint nece.ad probã.no. inue.& est noua & singu.limitatio sm Are.in.d.l.sciendum in xvj.col.qui simpliciter eã tenet. Idẽ notabiliter tenuit Bal. in.l.fi.circa prin.C.de fideicõ.vbi formaliter dicit q negans si conuincatur non potest postea opponere de defecto solẽnitatis extrinsece q: mendax solẽnitatis auxiliũ non imploret. Istud idem tenet Bal.in.c.j.§.item si vasallus.in.ij.col.de contrauer.inuesti.vbi tenet q beneficium solẽnitatis extrinsece tollitur per prauitatem negationis limitando.vt ibi per eum:ita etiã tenet Alua.in.d.c.j.qui testes sint neces.sequit̃ domin9 me9 Ias.in.d.l.sciendũ.ff.de verb.oblig.in.viij.col. ver.sexto limita circa quã materiã etiam plura dixi.s.in articulo de potẽtia & effectib9 forme i vltimo effectu forme omis se.in.xxiiij.&.xxv.limitatione.

¶ Sexto limitatur in iudice faciente actum iudicialem vel interponente decretum vbi presumitur solẽnitas extrinseca vt est tex.in.l.ab ea parte.ff.de proba.& in.l.ij.C.de offi.ciui. iudi.& in.c.sicut.& in.c.inter.de re iudi.& tex.in.c.in p̃sentia. de renuncia.& faciũt not.per Mari.in trac.citationũ.in.xxix. artic.principali.& l.iij.articu.principali.in.iij.q.vbi tenet q in iudiciis oĩa presumãtur solẽniter acta:ideo sm Ioã.an.et Ant.de but.in.c.vnico.de lit.contest.quos sequitur Fran. de are.cõsi.lviij.inci.diligẽter.v.col.i fi.vbi appareret iactis ꝯ solẽni respõsiõe rei presumit̃ p̃cessisse interrogatio ↄueniẽs.

¶ Et istam limitationem ponit Alex.& do.meus Ias.in.d. l.sciendum post Roma.& oẽs cano.in.c.qñ cõtra falsam de pba.Alex.& alij in.l.iuste possidet.ff.de acqui.pos.cũ inñ.cum ↄcor.alle.per.do.Alex.in.d.l.sciendũ.& late Ange.de are. in.l.fi.ff.qñ appel.sit & in.§.fi.insti.de fideius.& latius de hac limitatione dicetur infra eo.post istas fallẽtias in questionibus & illationibus vbi tãgit diffuse qñ presumatur pro sententia et qñ pro decreto vbi dicetur qd maxime presumitur pro actis antiquis. Et qd presumatur pro iudice multipliciter et cõprobat Feli.in.c.dilectus.el primo.j.col.de rescrip.& idem est in actu confirmato puta electione q: presumitur solẽnis vt notat̃ in.c.qd sicut.vbi glo.et Ant.de but.in antepe.col.de elec.& dixi in prin.huius arti.quid aũt sit de solẽnitate intrinseca dixi.s.alia regula in.vj.limitatione.

¶ Licet aũt presumatur pro iudice et pro actibus ab eo gestis.l.ab ea parte.in fi.ff.de pba.q̃ est singularis sm Ant.de bu.in.c.q sicut.vlti.char.de elec.& est expressum i.d.c.sicut i fi.de re iudi.nõ tñ p̃sumit̃ solẽnitas extrĩseca in actu iudiciali facto a pte p tex.in.c.significauerũt vbi Areti.& Feli.in.j.col. de test.vult Feli.in.d.c.sicut.pe.col.v.fallit.vij.&.j.ẽt dicet. & qd dictũ ẽ de respõsiõe rei vt presumat̃ facta p̃cedẽte interrogatione ↄueniẽti põt intelligi de intrinseca solẽnitate per ea que dicta sunt.s.circa solẽnitatem intrinsecam.

¶ Septimo fallit i solẽnitate extrĩseca q̃ cõiter & vt plurimũ solet iteruenire q: p̃sumit̃ interuenisse sm Io.an.i spec.de ẽp. & ven.§.j.ver.nũc formã.& Old.cõsi.cxxvij.incip.sup eo qd q̃rit̃.& Panor.in.c.tenor.ad fi.de sen.& re iudi.& ibi Feli.iv. fallit tertio vñ dr in dictis locis q cũ inuestiture soleãt cõiter fieri p̃ñti.ideo p̃sumit̃ ei9 p̃ñtia:vñ intulit Areti.i.c.j.de iudi.q i dubio p̃sumit̃ iudicẽ cõmisisse citationẽ pte petẽte eo q cõmuniter solet peti:talis cõmissio facit.l.fi.& ibi Bal.C.de fideicõ.& qd not.Bar.in.l.si pri9.§.j.ff.de aq̃ plu.ar.& ibi ẽ longa apostilla Alexan.vbi habetur q notarius presumitur in dubio rogatus de clausulis consuetis.et facit quod volunt

Bar.Ang.

Bar. Ange. ꝛ Imol. in. l. titia. §. idem respondit. ff. de verb. obli. ꝙ scriptura q̄ consueuit fieri inter presentes vt apodissa presumatur in dubio cōfecta inter presentes secus in scriptura que solet fieri inter absentes vt est epistola vt lati⁹ p. Feli. in. d. c. tenor. v̄. fallit. tertio. Sed hec limitatio nō placet Feli. in. d. c. sicut. in pen. col. ver. fallit. vj. nec domino meo Ias. in. d. l. sciendum. ix. col. ver. viij. limita. q: in omni actu semp sic diceretur consuetum: ita ꝙ si vera esset hec limitatio destrueretur tota hec materia. vnde in tex. in. d. l. quecūq; in fi. ff. de publicia. nō presumitur auctoritas tutoris q̄uis soleat cōmuniter interuenire in alienatione pupilli ꝛ dictū Areti. in. d. c. j. potius probatur per alias rationes per eum adductas q̄ per predicta: nec obstat dictum Ioā. an. ꝛ Oldra. vbi s. q: non dicūt ipsi ꝙ hoc verbū inuestiuit includat presentiā ex eo quia cōmuniter soleat inuestitura fieri in presentez: sed mouentur ex eo q: sicut verbum promisit est aptū importare stipulationē: ꝛ ideo ipsam importat vt per Bar. in. l. sciendū. ff. de ver. oblig. ꝛ Panor. in. d. c. sicut. de re iudi. ita verbum inuestiuit quod sonat presentiam inuestiti importat ipsam p̄sumptiue: immo dicunt quod importat ipsaz necessario sicut verbuz stipulat⁹ importat necessario interrogationē ꝛ responsionē. d. l. sciendum cū concor. sepe allega. posset tn̄ vno casu saluari presens limitatio videlicet quando agitur de modico preiudicio: q: tunc solēnitas que cōmuniter solet interuenire bene presumitur ſm dominū Fran. curt. senio. consi. 50. iiij. col. circa mediū p iura ibi per eū alleg. ad qd̄ faciūt que dicentur. j. eo. in. xj. limitatione. Et an presumant solēnitates consuete tangit etiam Feli. in. c. cum M. ferrariensis. iij. ꝛ. iiij. col. de consti.

¶ Octauo limitatur predicta regula ꝙ extrinseca solēnitas non soleat presumi non procedere in libello in quo non est necesse allegare solēnitates extrinsecas q: quo ad sustentationem libellorū solēnitates extrinsece presumuntur: ideo si in libello quis dicat minorem vendidisse rem immobilez licet nō dicat cum auctoritate tutoris ꝛ iudicis decreto tamen sustinetur libellus ꝛ presumitur solēnitas extrinseca ꝛ istā limitationem tradit Mathesi. in notabili. xij. vbi allegat notata p Bar. in. l. j. in princip. ff. de eden. in col. fi. dū tractat an causa sit in libello exprimenda: vbi hoc dicit ꝛ notat per Inno. ꝛ alios in. c. fi. de libel. ob. vbi Feli. ꝛ licet ipsi non dicāt tamen ante eū istā limitationē tradit originaliter Cuma. in. d. l. sciēdū et precise allegat ea q̄ allegat Mathesil. ꝛ ita transit dñs meus Ias. in. d. l. sciendū. in. ix. col. v̄. ix. limita. ꝛ Feli. in. d. c. sicut. col. penul. v̄. fallit. vij. sed lveritate solēnitas p̄dicta in libello non presumitur licet non sit necesse eam allegari ad validitatē libelli: ꝛ ita procedant predicta videlicet ꝙ necessario solēnitas nō sit in libello exprimēda circa qd̄ ē aduertēdū ad tex. in. l. fi. C. de edi. di. Adri. tol. ꝛ an habeat necē quis dicere an testamētū sit nūcupatiuū vel in scriptis tradūt glo. et doc. in. l. ij. C. de bono. pos. ſm tabul.

¶ Nono limitatur qñ iuratū esset in ipso actu q: qñ in instrumēto quis iurauit oīa ꝛ singula in eo contenta esse vera. Itē iurauit nō ꝯuenire istis ꝯcurrētib⁹ presumit̃ solēnitas extrinseca necessaria ad talē actū ita Archi. in. c. q̄uis. de pact. in vj. not. Bal. l. c. si diligēti. de foro cōpe. in. ix. col. v̄. inquātū dixi denūciationē sequuntur Alexā. ꝛ dñs meus Ias. in. d. l. sciendū. ix. col. ver. x. limita. facit qd̄ dicetur. j. in questionib⁹ ꝙ mulier ꝛ minor ꝓpter iuramētum p̄sumātur fuisse cēciorati de beneficijs que habēt a iure quibus renūciarūt reliqua supplent ex hijs q̄ dixi. s. in articulo de potentia ꝛ effectibus forme in vltimo effectu forme omisse. in. xxxij. limitatione maxime in ver. quinto facit.

¶ Decimo limitat̃ qñ processus est factus cōtra vere contumacē q repertus a nuncio dicit nolo cōparere per glo. in. l. fi. vbi Bar. ff. de in integ. resti. mino. nam tunc cōtra eum eius odio solēnitas extrinseca presumitur interuenisse ſm Innocē. ꝛ Ioā. an. in. c. bone. el primo. de elect. refert Cuma. in. d. l. sciēdū: vbi etiā dñs meus Ias. in. ix. col. v̄. x. singulariter.

¶ Undecimo limitatur q: quādoq; presumda ē est solēnitas extrinseca rōne probitatis p̄sone egregie actū exercētis ſm Panor. in. c. nisi essent in primo notabili. de preben. p illum tex. ꝛ vltra eū facit in simili bonus tex. in. l. si res pupillaris. l verbo cū fuisset celeberrimus. ff. de admi. tuto. ad idem facit in simili tex. in. l. si a bonefidei. ff. de rei ven. vbi per illū text. ſm Ang. ibi ꝛ dominū meū Ias. in. d. l. sciendū. viij. col. ver. quinto. vltra excusant mille castellani. sequitur Feli. in. c. cū contingat. in tertia col. de rescrip. Presumitur aūt pro solēnitate extrinseca in actu facto a viro prouido quādo est act⁹ modici preiudicij seu talis presumptio modicū preiudiciū est allatura ſm Panor. in. d. c. albericus. in lectura parmēsi per dictū Inno. in. c. j. de cle. pere. vbi dicit ꝙ si ordināns ad sacerdotiū fuit notabilis vir presumit̃ ꝙ viderit litteras diaconatus ꝛ aliorū ordinū: ꝛ ideo sufficit ostendere litteras de sacerdotio: per quas alie presumunt̃. Quod dictū sequit̃ etiā Panor. in. d. ca. nisi essent p illū tex. et in. c. fraternitatis. in fi. de testi. ideo dicit ipse Panor. in. d. c. alberic⁹. ꝙ in casu illo ar duo quē ponit ibi Cardi. etiā si illa licētia nō potuisset interuenire tamen illo casu presumi debuisset si episcop⁹ ille non erat male fame cum ageretur de re modici preiudicij Similiter infert Panor. in. c. j. vlt. car. ver. an autem si appareat. de iudi. qd̄ vbi agitur de preiudicio modico: ꝛ nuncius est alīs bone fame presumitur ꝙ citauerit de commissione iudicis ē si hoc nō appareat. Q̄mmo ꝛ si agitur de materia non leui videt̃ presumendū pro solēnitate extrinseca qñ est enunciata in instrumento confecto ab episcopo cum iuramento et consensu canonicorum qui sunt nobiles viri vt singulariter dixit Bald. in prohemio feud. vlt. car. ver. tertia diuisio. Sed ſm Feli. in. c. sicut de re iudi. v̄. fallit quarto. in antepe. col. istud dictum in poncto iuris non substineretur quia nimis eneruaret dictum Bar. in. l. si forte. ff. de cast. pec. ibi allegatuz per eum et totam hanc materiam.

¶ Duodecimo limitatur hec materia vbi agitur de leui preiudicio q: quādoq; solēnitas extrinseca presumitur vt late dictum fuit in prece. limitatione. ꝛ. s. eo. in. vij. limitatiōe in fi.

¶ Tertiodecimo limitat Feli. in. d. c. sicut. in antepen. col. versi. fallit quinto de re. iudi. in actu qui fit cum impensa dicens ꝙ actus presumitur factus ab eo cuius interest. sed hec limitatio est extra propositum nostrum presumptionis forme ꝛ solēnitatis ideo me non extendo.

¶ Quartodecimo fallit in laudo arbitratoris in quo presumuntur requisita interuenisse et ꝙ ex iusta causa latum fuerit per. l. ab ea parte in fi. ff. de proba. ꝛ. l. j. cum ibi notatis. C. de fi. instrum. li. x. ꝛ facit text. in. c. nisi essent. de preben. qui videtur loqui quando arbitrator esset prouida ꝛ honesta persona quod quādo procedat tradit late Alexā. in. d. l. sciendū. in. vj. ꝛ. vij. col. ff. de ver. obli. ꝛ late dicetur. j. eo. post fallentias in questionibus ꝛ ad istud de prouida persona faciunt q̄ dixi. s. eo. xj. limitatione.

¶ Quintodecimo fallit quandoq; in teste qui ex eo ꝙ constat ipsum fuisse adhibitum et vocatū presumitur rogatus. l. nullum. ff. de diuor. ꝛ. l. diuus. ꝛ ibi Bar. ꝛ Bald. ff. de testa. mil. idem si appareat testē se subscripsisse sciente ꝛ paciēte eo cui⁹ actus geritur q: presumitur adhibitus in testē et nō fortuito affuisse. l. domitius. labeo cum ibi notatis. ff. de testa. iuncta. l. qui patitur. ꝛ. l. si remunerādi. §. si passus. ff. manda. ꝛ in dubio talis subscriptio presumitur facta de sciētia ei⁹ cuius actus geritur cum notarius habeat coram partibus legere ꝛ publicare omnia que continentur in scriptura iuxta not. per glo in. l. fideicōmissa. §. j. ff. de lega. iij. ita ꝙ de subscriptione fiat mentio: idez si testis de sciētia predicta passus fuerit sed describi in instrumento ar. d. l. qui patitur. ꝛ. l. cū ostēdimus in fi. ff. de fideius. tu. et de istis habetur per Bar. i. d. l. sciendum: vbi latius Alex. ꝛ latius dicetur. j. eo. post istas fallentias in questionibus prima q̄stiōe vbi patebit ꝙ testis regulariter non presumitur rogatus. Qñ autem subscriptio debeat esse in principio vel in fine ponit Bal. in. l. iurisgētiū in prin. cōmē. §. qd̄ fere. ff. de pac. vbi glo. ꝛ docto.

¶ Sextodecimo fallit etiā quādoq; in notario ꝛ cōsimili persona qui quādoq; presumit̃ rogatus puta si presente ꝛ patiente illo cuius interera scriptus esset cōtractus ꝛ idem in argētario q: tunc presumitur de mādato ꝛ rogatione eius cuius interest rationes conscribere vt declarat Alexan. in. d. l. sciēdum. in. xiij. col. v̄. querit etiā hic Bart. an notarius ꝛ c. ff. de ver. oblig. de quo lati⁹ dicetur. j. eo. in questionib⁹ maxime in scd̄a questione. Et sic ex patiētia ꝛ presentia ac subscriptione ꝛ cōsimilibus cōiecturis potest causari presumptio alicuius solēnitatis vt in hac et precedēti limitatiōe de quo lati⁹ dicetur in eo in questionib⁹. j. ꝛ. ij. questiōe.

¶ Decimoseptimo fallit quādo tacita solēnitas includitur in expressa ſm Bal. in. l. si solēnibus. C. de fide instru. vbi dicit ꝙ si testis dicat se interfuisse publico ex animi alicuius decretorati ex hoc presumitur priuatū examen. quia sub publico

includitur et dixi aliqua.s.de implemēto forme & dicam ali
qua.j.circa probationem forme tangendo q per pbationem
sacrorum ordinum subsequentē priores presumuntur de quo
etiam dictum fuit.s.xj.limitatione.

¶ Decimo octauo fallit quādo ex aliqua clausula contractus
potest percipi solēnitas totius vt per Bald.in.l.iurisgentiū.
§.quod fere in secūdo notabili.ff.de pac.vbi dicit q ratione
vltime clausule totus cōtractus presumitur solēnis vt ibi per
eū.Et idē de multis instrumētis simul protocollatis qr solē
nitas scripta in vno facit qd ipsamet in alijs presumatur vt p
Bar.in repe.§.si initiū.in.l.si quis ex argentarijs.ff.de edē.
intelligendo vt p Feli.in.c.j.col.ff.de fide instrumen.de quo
dicam in articu.sequen.Et idem dicit Imol.in consi.lxxxvi.
incip.in causa que vertitur in princi.de dictiōe.&c. q posse
significare solēnitatē fuisse adhibitam puta si ex forma statuti
sit respondendum positionibus cum iuramēto ad sancta dei
euangelia tactis scripturis & reperiatur scriptum quod titi⁹
respondendo positionibus iurauit &c.nam propter illud ver
bum &c.fortius presumitur q iurauerit ad sancta dei euange
lia tactis scripturis.et faciunt que dixi in articulo ex quibus
consistat forma in ver.xliiij.q ex scriptura.

¶ Ultimo limitatur in actu confirmato quia presumitur so
lemnis vt dixi.s.eo.vij.limitatione & in princip.huius arti
culi per not.in.c.quod sicut vbi glo.& Anto.de but.in ante
penulti.col.de elect.

¶ Ex predictis regulis & limitationibus apparet quomodo
intelligi debeat illud quod dici solet q in dubio legitime vi
detur factum illud quod factum est vt not. Innocen.in.c.si.
de libel.obla.et Bald.in margarita in verbo legitime vide
tur factum iuncto summario Bal.in dicta.l.iurisgentium.§.
quod fere.ff.de pact.dum dixit q in contractibus presumi
tur solēnitas & quod dixit Imol.in dicto cōsi.lxxxvj.proxime
allegato.prima col.q iuramentum in dubio presumitur pre
stitum in debita forma.

¶ Item apparet q aliquando solēnitatis expressio nō est ne
cessaria licet eius probatio sit necessaria vt dixi.s.eodem in
viij.limitatione.

Q̃ōnes an solemnitas p̄sumatur.

¶ Post regulas et fallentias est veniendum ad questio
nes ad materiam conferentes.Et inter cetera solet dubitari
an testes presumantur rogati de quo aliquid dixi in proxima
regula.xv.limitatione in qua questione Bart.in dicta.l.sciē
dum penul.col.ver.quero extra glo.ff.de verbo.obliga.cum
quo transeunt ibi communiter doct.& Alexan.in.viij.col.te
nuit q non eo quia est solēnitas extrinseca inferens q si in in
strumento dicatur presentibus talibus testibus nec dicatur
rogatis non presumentur rogati.Et idē tenuit Cy.in.l.hac
consultissima.in princip.C.de testa.vbi refert Dy.ita consu
luisse & Specu.in titulo de teste.§.primo versicu.sed quid in
predictis iuncto versi.sequenti q̃uis primo videatur tenere
contrarium.Et predictam opinionem quod non presuman

Testes an p̄sumātur rogati.

tur testes rogati sequitur idem Bar.in.l.heredes palā.§.
in testamentis vbi etiam cōmuniter alij scribētes.ff.de testa.
et Bar.ac Bal.in.l.diuus per illum tex.ff.de testa.mili.Et
Anto.de but.in.c.sicut de re iudic.et ang.in.l.quecunq.§.
si.de publici.et in autē.de tabel.in princip.& Alexan.consi.
lxx.incipiente viso consilio alias per me reddito secundo volu
mine.& hec opinio est cōmunis q̃uis Dy.quem refert Bar.
in dicta.l.sciendum quandoq tenuerit contrarium scz q pre
sumātur rogati.Et Salyce.dubitauerit in autē.rogati.C.
de testi.

¶ Et per predicta dixit Bart.in dicta.l.diuus in fi.cōmmē.
q si testis dicat se audiuisse titium dicentem q instituebat
talem et talem et non dicat se fuisse adhibitum et vocatum
non probat quia non presumitur fuisse rogatus prout a iure
requiritur dicto.§.in testamentis vbi Pau.de castro post
Dy.dicit sufficere quod in testamētis testes a quocunq sint
rogati sequitur Joan.fa.in.§.fina.institu.de testa.& Alexā.
consil.xlvij.incipien.habunde per celeberrimos scđa col.se
cundo volu.et.xxxiij.incipiē.ponderatis verbis vltimi testa
menti tertio volumine.

¶ Fallit si in instrumento dicatur presentibus talibus roga
tis quia talia verba probant sm Bar.in.d.l.sciendum penul
ti.col.ver.extra glo.ff.de verbo.oblig.per.l.primam.cū glo.
C.de fide instru.& iure hasta.fisc.lib.x.ad qđ faciūt plura iura q
in hoc articulo allegantur dum principaliter tango an p ver
ba narratiua vel enunciatiua probetur solēnitas & cum hac li
mitatione transit Alberi.de ro.in.d.l.sciendum ac dñs me⁹
Jason.in.xvj.col.et Bar.in.l.heredes palā.§.si.ff.de test.fa
cit qđ dixit Alex.i.d.consi.xxxiij.incip.pōderatis verbis vlti
mi testamēti.iiij.col.ver.nō obstat ēt dū dicebat &c.iij.vol.
Q: si dictum sit per notarium talibus testibus adhibitis & vo
catis adhuc presumentur rogati sm Bar.in.d.l.sciendū pe
nulti.col.vbi etiā Alberi.de ro.& dñs meus Jas.in.xvj.col.&
ita transit etiā Bar.in.d.l.heredes palā.§.si.per illum text.
et est bonus text.in.§.si.in verbo adhibitis vbi glo.nota.in
sti.de testa.& in.l.diuus in verbo conuocatis vbi glo.ff.de te
sta.mili.& licet Bal.in.d.l.diuus contrarium dicat & qđ exi
gatur rogatio per glo.que hoc expresse dicit in.l.milites.C.
de testa.mili.nihilominus alia precedens opinio est magis
communis vt per dominum meū Jaso.in.d.l.sciendū in.xvj.
seu.xvij.col.& potest responderi ad dictam glo.cū tex.prout.
j.in.iij.fallētia in fi.dicetur.

¶ Q: si dicatur testibus vocatis & rogatis & non dicatur ad
hoc tunc sm Bar.in.d.l.sciendum col.fi.ac Bart.Pau.de
cast.& cōmuniter doct.in.d.l.heredes palā.§.fi.presumūtur
ad hoc rogati vel vocati vult Bar.in.l.ij.§.homines.ff.vi bo
no.rap.facit qđ dixit idem Bar.in.l.aut qui aliter in princi.
ff.quod vi aut clam.Et si non constet per quem fuerint roga
ti an vcz per facientē actum an vero p notarium:an vero per
extraneum.Bar.in.d.l.sciendum col.fi.tenet q presumātur
rogati tam notarius q̃ testis a faciente actum per.l.stipula
tio ista.§.si quia ita.ff.de verbo.oblig.sequitur Pau.de ca.
in.d.l.heredes palam.§.fi.et Alex.in.d.consi.xxxiij.in q̃rta
col.An aūt sit necesse q testes sint rogati a faciente actū vel
sufficiat q rogentur a notario vel ab alio de consensu vel in
presentia facientis actū tāgit Pau.de cast.in.d.l.heredes
palam.§.fi.& pulchre Alexan.in dicto consi.xxxiij.q̃rta & qu
ta col.tertio volu.et in consilio.xlvij.incipiente.habūde se
cunda col.secundo volumine.et pulchre dominus meus Ja
son.in dicta.l.sciendum.xvij.col.ff.de verborum obliga.ver.
circa quartam et casus in quibus presumuntur rogati a faciē
te actum puta testatore etiam mediante persona notarij po
nit Alexan.in dicto consilio.xxxiij.in quarta et quīta col.qui
saltem pro maiori parte in sequentibus fallentijs referētur.

¶ Et cum predicta opinione etiam transit dominus meus
Jason.in.l.hac consultissima.in principio.secunda col.C.de
testa.dicens sustineri dicta testium quorum aliqui dicunt te
stes testamentarios fuisse a testatore et aliqui a notario ro
gatos etiam si aliqui testes dicant fuisse rogatos ante publi
cationē testamēti & aliqui post.Et dixit Alex.d.consi.xxxiij.
in.iiij.col.in fi.v̄.nō obstat q si testes dicant se fuisse vocatos
ad cōspectū testatoris ex hoc nō dicunt deponere q nō fue
rint ab ipso testatore rogati qr est possibile q postq̃ ibi fue
rūt potuerint etiā per testatorē vel per alium eius iussu vocari
adhiberi & rogari ad publicationē testamēti.cum testes vt re
probēt testamētū debeāt necessario & concludēter deponere cō
trariū ei⁹ q in testō scriptū est & q als scriptura testamēti dz
tolerari & iuuari vt euitet falsitas p iura ibi per eū allegata.

¶ Fallit secundo quando diceretur in instrumento.presen
tibus talibus testibus &c.quoniā illa dictio &c.importat ro
gatis quia natura huius dictionis &c.est corroboratiua et
ex natura talis breuiloque locutionis &c.patet testes esse ro
gatos sm Bald.& Saly.in.l.hac consultissima in principio.
C.de testamen.post nota.per Bart.in.l.gallus.§.idem cre
dendum vbi alij.ff.de libe.& posthu.vult dominus me⁹ Jas.
in.d.l.sciendum.xv.col.ff.de verbo.oblig.

¶ Fallit tertio predicta conclusio quando testes se scripsis
sent presente testatore vel contrahentibus quia ex tali sub
scriptione presumuntur rogati sm Barto.in.d.l.sciendum.
colū.fina.per.l.qui patitur.ff.man.et quia apparet quod non
sunt fortuiti vel transeuntes et videtur tex.sm Barto.in di
cta.l.sciendum.in.l.domitius labeo.ff.de testa.ibi enim so
lum ad scribendum fuit rogatus et cum hac opinione trans
eunt communiter docto.in dicta.l.sciendū ac Bar.Imol.
et scribentes in dicta.l.domitius et Bald.in.l.hac consul
tissima.in principio.C.de testamē.& in.l.prima.quinta col.C.
de fide instrumen.& iure hast.fisc.lib.x.& Imol.in.l.prima in
principio.ff.de here.insti.et Alexand.in dicto consi.xxxiij.in
cipiē.ponderatis verbis.in.iiij.col.in fine cum principio se
quentis versicu.preterea si testes presente & intelligente te
statore rogant per tabellionē &c.tertio vol.et hec opinio est
communis et tenenda q̃uis contrarium teneant Specu.
et Jo.an.

et Joan. an. in titulo de teste. §. j. penulti. col. ver. quid ergo si dicatur et aliqui moderni. in dicta. l. sciendum eo quia iura disponunt quod in testamentis presertim in scriptis testes debeant esse rogati dicta. l. heredes palam. §. in testamentis et dicta. l. hac consultissima in principio. et. §. primo instit. de testamen. et quod in testamento in scriptis testes debeant de necessitate se subscribere et quod alias testamentum non valeat dicta. l. hac consultissima in principio et dicto §. primo. institu. de testamen. et. l. finali. in fine. C. de codicillis. vnde si subscriptio sufficeret frustra dicerent iura q̄ debeant eē rogati nec. d. l. domini⁹ loq̄t de subscribēte se alteri⁹ scripture s3 de eo qui totam scripturā scripsit. sed pōt dici q̄ subscriptio tātū operatur ac si quis totam scripturam scripsisset l. emptor. §. lucius et ibi no. ff. de pactis. l. si stipulatus. §. grisogonus. ff. de verbo. obli. Et ad illud q̄ iura exigunt cogitū et subscriptionem posset dici qd presumptio de qua agimus non repugnat quin vtrūq3 exigat sed subscriptio pbat vtrūq3 in dubio et vbi de rogitu aliter nō constaret in tantum quod si constaret de non rogitu subscriptio non sufficeret. et ita puto trāseundum.

¶ Fallit quarto nisi tabellio sciente et patiēte parte subscripserit aliquem quia presumitur rogatus argu. l. cum ostendimus. §. fi. ff. de fideius. et. l. optimam C. de contraben. et commit. stipu. et presumitur in dubio subscript⁹ parte consentiēte vt per Bal. in. l. j. C. de fide instru. et iure hast. fisc. cum cōcordantijs traditis per Alex. in. d. l. sciendum et in dicto consilio. xxxiij. in. iij. volumi. quod incipit ponderatis verbis vltimi testamenti. in. v. col. et ita tenendum est sm dominū meū Jasonem in. d. l. sciendum. xvij. col. quicquid teneat Are. in dicta. l. heredes palam. §. fi. et idē Aret. in. d. l. hac consultissima. in princip. C. de testamen.

¶ Quinto fallit quando testator et notarius sunt periti iuris et reperiuntur instituti qui debuerunt verisimiliter institui: nam tunc testes presumūtur rogati. Ita notabiliter s3 Bal. post Odofre. in. l. j. circa finem principij. ff. de here. instit. refert et sequitur Areti. in dicta. l. sciendum. ff. de verbo. oblig. reputans istum casum esse valde nouum et singularem. Ista limitatio licet videatur in se rationabilis tamen reprobatur per Jmol. in dicta. l. j. in princip. ff. de here. insti. et Alex. in dicta. l. sciendum. ff. de verborum obliga. quia non reperitur iure expressum Et ipsemet Aret. sibi contrarius reprebendit istam limitationē in dicta. l. heredes. §. fi. vbi dicit quod licet istud dictum sit notabile tamen communiter non tenetur et ita etiam transit dominus meus Jason. in dicta. l. sciēdum. xv. col. ver. iiij. notabiliter limita.

¶ Item solet dubitari de notario an presumatur rogatus et Innocen. in. c. j. alij. ij. de fide instrumen. dicit q̄ non ac etiam Spec. in tit. de instru. edi. §. j. ver. et not. vbi nihil allegat ad quod facere videtur. l. fi. §. si autem dubius. C. de iure deli. sed ibi non fuit adhibitus ad publicandum sed ad scribendū loco alterius contrarium vult glo. in. §. nos autem. in verbo iniungatur in fi. in auten. de tabel. volens q̄ notarius presumatur rogatus Bar. autem in dicta. l. sciendum penult. col. ver. quero ergo. ff. de verbo. oblig. sequitur glo. predictā qn̄ concurrit alterum de tribus infrascriptis alias secus v3 q̄ notarius dicat publicaui vel rogatus scripsi vel si dicat simpliciter scripsi. et scriptura eo casu reperiatur in quinternis rogationum vel instrumentorum vt latius per eum in. d. l. sciendū cum quo in omnibus membris tenent Ange. ibidem in repe. Jmol. et Alexan. ac Anto. de but. in dicto. c. j. vbi etiam Panor. in tertia col. de fide instrumen. cum concor. allega. p Alexan. in. d. l. sciendū. Ratio diuersitatis inter testem et notarium est sm Barto. in. d. l. sciendum. in penulti. col. quia quando notarius facit vnum de tribus predictis. cogitus est solēnitas intrinseca que solet presumi vt in dicta. l. sciendum late habetur cum concor. s. allega. quod patet quia si dicat publicaui. nihil aliud est publicare q̄3 per rogatum scribi: et sic in alijs requisitis. et vbi non concurrit alterum de tribus predictis Bar. innuit q̄ cogitus in notario sicut in teste sit solemnitas extrinseca vt per doct. et dominum meu3 in. d. l. sciēdum. Bal. aūt in. d. l. j. in. viij. col. ver. item quero notarius. C. de fide instru. et iure ha. fi. lib. x. sequitur predictam doctrinam Bar. quo ad primum casum quando notarius dixit publicaui vt tunc dicatur rogatus cum istam publicationem faciat audientibus contrahentibus et testibus. d. §. nos aute3 et dicit quod istud approbat cōsuetudo que est optima legū interpres quod etiam tenuit Cardi. in. c. albericus. ij. col. de testi. cum concor. de quibus per Feli. in. c. sicut penul. col. de re iudi. ver. intrinseca sed dum Bar. subdit in secundo casu quod si dicat rogatus scripsi nec dicat publicaui adhuc presumitur rogatus Bal. in hoc dicit contrarium quia constare debet quod postq̄3 scripsit illud legerit et quod partibus absolutum sit alias non valet vt est glo. in. l. fideicommissa. §. primo per illum text. ff. de lega. tertio quod etiam volunt Card. et Feli. vbi. s. vnde putat Bald. q̄ si ibi sit signum tabelliōis q̄ tunc bene sufficeret quia signum tabellionis dicitur quidā terminus dispositionis redacte in scriptura sicut termini lapides sunt termini agrorum. l. in agris. ff. de acquiren. rerum do. et toto tit. ff. de termi. amo. vnde iste terminus tabellionis significat actum absolutum a partibus. l. contractus. C. de fide instrumento. ergo est necesse quod sit publicatum coram partibus quia non potest aliter esse absolutum nisi publicatum sic: quod confirmatur quia instrumentum dicitur esse imperfectum si est scriptum a tabellione sed non fuit lectum vel publicatum nec presumitur nisi attestetur vt not. in. d. l. fideicōmis. §. j. ff. de leg. iij. per quam ita tenet Bal. in. l. statutis C. de senten. ex pericu. recitan. Et ideo scripture notariorum mortuorum existentes in filzis non subscripte non probāt nec ex eis potest extrahi instrumentum per eum cui cōmisse sunt rogationes instrumētorū notarij mortui per tex. notabilē cū glo. in. d. l. fideicōmissa. §. primo vbi Bar. quia rogitus non presumitur et pōt esse q̄ scripta fuit et non publicata et ita cōsuluit Alexan. consilio. cliij. incipiente. videtur secundo volumine. et Pau. de cast. consilio. ccxx. incipiente dubitatur primo in nono dubio in antiquis et. xcvij. inci. visis his primo dubio prima parte in nouis et Anto. de but. consi. xi. incipien. aduertēdū q̄ protocollū et Ange. consi. cclxxiij. inci. ex themate. et. ccx. et Pet. de anch. consi. cccxxxij. incip. p̄missa et Joan. de ana. consi. xxiiij. cum additiōe et dn̄s Ludo. bolo. consi. xxj. et comens consi. xviij. incip. placet post mediu3 quarto volu. et. ccxxvj. inci. licet vbi hoc sequit̄ nisi consuetudo sit in contrarium. iij. volu. faciunt que dixit Pau. de cast. et etiam Alexan. in. l. cū antiquitas. et post eos ibi dn̄s meus Jas. in. iiij. col. C. de testa. q̄ necessaria sit subscriptio in instrumentis et dn̄s meus Jas. in. l. fi. in. ij. col. post prin. C. de edi. diui Adri. tol. ad quod facit glo. in verbo librum. in. c. ad audiētiā de prescri. et quod per illā dixit Fran. de are. in. l. j. prope fi. cōmen. ver. nota. ex textu. C. de iura. calū. nec placet qd dixit Zaba. consi. cxxxiij. inci. ad singula. ij. col. q̄ per illa verba actū. intelligatur publicatio facta quia potuit illud verbu3 scribi et non sequi publicatio vt p Alexan. d. consi. cliij. et q3 communis opinio aliter sentit cu3 i instrumentis quibuscūq3 apponātur et sit questio vbi sola deest subscriptio. Est bene verum q̄ talis scriptura continens locum tempus et nomina testium et alia preter subscriptionem notarij posset per iudicem adhibita cause cognitione et testium ibi nominatorū examine mandari per iudicem autenticari sm Pau. de cast. notabiliter in consi. cciiij. primo dubio in antiquis vbi dicit qd non sufficeret generalis commissio iudicis concessa alicui pro autenticandis instrumentis illius notarij vt ibi per eum innctis notatis in auten. si quis in aliquo. C. de eden. et in. c. si. de fide instru. et ista sunt notanda quia quottidiana.

¶ Et predicta procedunt in folio separato q̄ filzam seu foliacium appellamus nā in protocollis et notulis seu matricibus per modum libri cōfectis solēnitas et rogatio apposita i vno instrumento intelligitur in alio repetita vt late traditur in. l. si quis ex argentarijs. §. si initium vbi Bar. incep. ff. de edē. et late. j. dicetur. et dixi in princi. huius questio.

¶ Circa tertium casum inquantum Bar. vltimo concludit quod si notarius dicit ego notarius scripsi nec dicit rogatus quod non presumitur rogatus nisi reperiatur in quinternis rogationum et quod habeat signum cum ista conclusione tenent Jmol. Et Alexan. in dicta. l. sciendum. ff. de verborum obligatio. et Alexan. consulendo sequitur in dicto consilio. cliij. secundo volumine quod incipit videtur prima consideratione dicendum legata predicta in tertia col. ad finem Butri. in dicto. c. primo. in tertia colū. de fide instrumentorum Sed istud reprobat in dicta. l. sciendu3 solus Are. v3 in. xix. colū. quia ex quo exprimit nomen officij et dicit se scripsisse tanq̄3 notarius debet presumi mandatum et rogitus precessisse quia notarius nō potest scribere nisi sit rogat⁹ vt in autē. de tabel. l. pri. et. §. j. vn̄ ex quo se asserit notariū et q̄ vt notari⁹

Tractatus de forma & solẽnitate.

scripsit ista verba importãt q fuerit rogatus. Item non cõsueuit notarius scribere nisi rogatus ergo ex cõsuetudine presumeretur rogatus. l. j. fm lec. Barto. C. de eden. & cum ista opi. Fran. de are. transit dñs meus Jas. in. d. l. sciendum. quãuis alij omnes sequantur bar. eo q fm Bar. met quando notari9 scribit publicam: ideo presumit rogatus q sine rogitu nõ potuisset publicare. §. nos aũt cũ gl. i autẽ. de tabel. & eadem ratione quãdo dicit ego notarius scripsi quia nõ potest vt notarius scribere nisi rogatus ergo presumitur rogat9 eadem ratiõe. Secundo tabellio non cõsueuit scribere instrumentũ vt notarius nisi rogetur a partibus: ideo presumitur factum quod fieri consueuit. l. fi. C. de fideius. ita dicit expresse Bald. in rubri. C. de fide instrumen. in tertia col.

¶ Tertio fortius facit conclusio supra facta quod quãdo testis qui est persona priuata se subscripsit in instrumẽto ex tali subscriptione presumitur esse rogatus per. l. domicius. ff. de test. ergo multo fortius notarius q est psona publica quãdo se subscripsit tanquam notarius certe enim tunc ista talis subscriptio notarij fortius debet probare eum fuisse rogatũ et in hoc Bar. videtur fuisse sibi contrarius fm dominũ meũ potest tamen saluari Bar. fm dñm meũ Jaso. hoc mõ quod Bar. loquatur quando testis se subscribit presentibus & scientibus & volentibus vel presente testatore quo casu dicit Bart. ex quo pars est presens dicitur consentire et etiam dicitur rogare et in tali presentia se fundat Bar. sed in ista questiõe de notario quando notarius dicit quod scripsit vel se subscribit modo predicto Bar. verbum nullum dicit nec quod notari9 se subscripserit de voluntate partium nec quod partes cõsenserint & ista secunda opinio contra Bar. maxime procederet vbi in instrumento sunt alia requisita per ea que dixit Pau. de cast. in. d. consi. cciiij. in primo dubio in antiquis.

Citatio an psumatur.

¶ Item solet dubitari an citatio presumatur citato in termino comparente & dicendum est q sic p tex. in. l. etiã. §. fi. ff. de mino. & per. c. bone. el. j. de elect. vbi fortius habetur q ille q misit nuncium ad se excusandum presumitur citatus vt ibi p Panor. & est materia an presens habeatur p citato de quo per Bar. in. l. furioso in fi. commẽ. ff. de re iudi. Bal. in. l. nequicq. §. vbi decretũ. in. iij. col. ff. de offi. proconsu. & Mari. in tract. cita. in. xx. articulo. iij. col. in fi. & in. v. articulo principali. in. xvj. questione secunda colũ. & dixi. s. de implemento forme. xv. col.

Citatio an psumat pcessisse sniam.

¶ An autem presumatur citatio precessisse sententiam examinat Alexand. in. l. de vno quoq in principio in secunda col. versiculo vbi autem. ff. de re iudi. vbi concludit magis cõmunẽ opinionem esse quod sic et allegat multas concor. de quo etiam per Feli. in. c. tenor in principio eodem titulo & in ca. ad reprimendam in fi. cõmen. de offi. ordi. et p Are. consi. lxij. et Alexan. consi. xxij. in secũdo volumine & dicetur. j. eodem in questione an presumantur iuris solemnitates precessisse sententiam seu an pro sentẽtia presumatur et dicit Paulus de castro in consilio. 50. incipiente. in causa que vertitur penulti. col. in antiquis quod licet in factis de antiquo presumatur citatio et alia solemnitas hoc est intelligẽdum nisi appareant acta ex quorum lectura defectus citationis vel alterius solemnitatis appareat de quo dictũ fuit in regula qd solemnitas extrinseca non presumatur in quarta limitatione & latius dicetur. j. eo. in questiõe de sola an psumatur solẽnis & vult Bal. in. l. j. penulti. col. C. de fide instrumen. libro. x. & Bar. in. l. hi qui ad ciuilia. C. de appella. & Panor. in. c. per tuas. ij. col. in fi. eo. ti. et dñs prepo. in. c. vt debitus in penul. col. & fi. etiam eodem titulo.

Citatio an psumat ad ptis instãtiã emanasse.

¶ Et an citatio presumatur ad partis instantiam emanasse tradunt docto. in. c. j. de iudi. vbi Panor. & pulchre Franci. de are. inter cetera & reliqua dicentur in ver. sequẽti circa relationem nuncij.

Relatio nũcij an psumatur.

¶ An autem relatio nuncij presumatur dicendum est quod non vt per Bar. in. l. si finita. §. iulian9. quarta col. versicu. quero vtrum ista. ff. de dam. infec. cum cõcor. ibi per alios adductis. & p Pau. de cast. d. cõsi. 50. inci. in cã qvertit pen. co. in antiqs p. l. j. §. item cũ ex edicto. ff. que sent. sine appel. re. et cle. sepe in verbo sententiam de verbo. signi. & nota. in autẽ. iubemus. C. de iudi. & solet tradi in. c. j. de iudi. Fallit in factis de antiquo in quibus solẽnitas etiam extrinseca presumitur per nota. in. c. bone de elect. cum concor. s. sepe allegatis quod est intelligendum fm Pau. de cast. in consi. preallegato col. penul. quando acta antiqua non reperirẽtur nam si reperirentur defectus solẽnitatis qui ex actis pciperetur non presumeretur qr euidentia facti tollit omnem contrariã presumptionem per not. per Inno. in. c. propossuisti. de pba. cũ concor. s. alĩs allegatis. Sed an in relatiõe nuncij si de ea cõstet omnia presumantur solẽniter acta. hoc est an verba nuncij referentis aliquid debeant intelligi eo modo & taliter q includant solẽnitatem intrinsecam sicut in notario vt in. d. l. sciendum. puta refert nuncius ticium sibi dixisse q promisit vel fideiussit &c. nam intelligetur. s. cũ stipulatione vt. d. l. sciẽdũ ita Bar. in. d. l. sciendum tz q sic secus fm eũ si nuncius non refert verba sibi dicta a parte sed refert actũ ipsius nuncij exemplum patet ex pulchre notatis per Bar. in. l. iiij. §. pretor. in ver. sed qd debet nuncius referre &c. ff. de dã. infec. cum quo transit Anto. de but. in. c. causam de dolo & contu. de quo dixi in reglã q solẽnitas intrinseca psumit in. ix. limi.

In relatiõe nũcij an oĩa psumant solẽniter acta

¶ Utrũ aũt constito de relatiõne nuncij presumat in dubio precessisse cõmissionẽ iudicis sine qua relatio nõ valet. l. sed si hac. §. pretor. ff. de in ius vocan. l. neminem. & ibi not. Bart. C. de exhib. reis. hunc articulũ tangunt Cano. maxime Ant. de but. in. c. j. in. iij. col. de iudi. vbi refert Guido. de suza. in l. ad peremptoriũ. de iudi. tenuisse q sic. postea refert q bar. in. d. l. sciendũ videtur velle contrarium qm solẽnitas extrinseca non presumitur vt est dictum & istud videtur verũ p. l. j. C. de mãda. prin. & in. l. missi opinatores. C. de exactio tri. li. x. quod etiã sequitur Roma. in. d. l. sciendũ tamẽ Tancredus de cometo in suo opere in materia citationis. in. x. q. tenuit contrarium dicens q si in actis scripta est relatio nuncij asserentis se de cõmissione iudicis citasse nõ erit necesse aliter cõstare de cõmissione quia secundum eum nuncio credendũ est allegat notata in. l. j. §. quis in ver. ad referendum. ff. de offi. prefec. vr. & l. magis puto. §. ne tamẽ. ff. de re. cotuz. Sed certe illa iura probant qd credatur nuncio de his que sibi commissa sunt sed non dicunt qd de cõmissione non oporteat aliter imo constare dz de ea. l. j. C. de mãda. prin. & d. §. pretor. & in terminis not. Bar. in. l. j. §. cura. ff. de offi. prefec. vr. & in extrauag. ad reprimẽdã in. v. per nuncium. Et in ista questiõe potest videri Ang. in. l. hec autẽ. §. j. ff. ex qui. cau. in pos. ea. & Bal. in. l. j. ff. de in ius vocã. & cano. maxime Are. l. d. c. j. et in. c. cũ parati. de appel. et Jo. an. in addi. Spec. in ti. de citatio. §. sequitur videre in addi. mag. in fi. & circa hoc ipsemet Bald. in. d. l. j. ff. de in ius vocan. se remittit ad notata per Cy. in. d. l. neminem. vbi Cy. dicit per illã. l. nuncium non debere citare sine iudicis precepto & commissione & idem videtur tenere ipsemet Bal. in. d. l. neminem vbi pro hoc etiam plura allegat que omitto faciunt notata per Inno. in. c. quoniam contra. in ver. citatione. el. ij. de prob. dixit tñ Jo. de imol. in. d. cap. j. de iudi. q si appareat citationem in actis descriptam et relationem presumetur licentiam de citando precessisse argumẽ. d. l. sciendum. Sed verius puto esse quod dixi quia dicta. l. sciendum loquitur in solẽnitate intrinseca et ita transit Alex. in. d. l. sciendum et consi. cxxiij. ij. volu. et ad hec etiam videantur notata per Saly. in. l. tres denunciationes. C. quomodo & quando iudex & per Bar. in. l. consentaneum. in. viij. notabili. eo. titu. & Ang. in trac. male. in clausula iudex commisit q gaius predictus cum addi. domini augustini. vbi plura bona dicunt ac p Frã. de are. in. d. c. j. d iu.

Iuramẽtũ an presumatur fm formã statuti pstitũ.

¶ Et si respondens positionibus teneat iurare ad sancta dei euangelia tactis scripturis ex forma statuti & reperiat in actis fuisse simpliciter iuratũ presumetur iuratum iuxta formam statuti. fm Joã. de imol. consi. lxxxvi. incip. in causa que vertitur in princi. contra quod facit qd dicetur. j. proxi. de teste.

Quarta testiũ pductio an psumat cũ solẽnitate facta.

¶ Item solet dubitari in materia probationum an quarta productio testium que debet fieri cum solẽnitate de q in. c. significauerunt. & in. c. vltra tertiam. de testibus presumatur cũ ipsa solẽnitate petita et breuiter dicendum est q non qr est solẽnitas extrinseca per tex. in. d. c. significauerũt vbi ita tenet Frã. de are. & Feli. in prin. cõmen. per illũ tex. & nota. in simili. per glo. in. c. vt circa. de elect. in. vj.

Testis an psumatur iuratus.

¶ Et testis non presumitur iuratus nisi appareat cum sit solẽnitas extrinseca fm Ant. de but. Panor. & cõiter cano. i. c. tuis. de testi. & per aliquos in. d. l. sciendũ. ff. de verbo. oblig. eo quia iuramentum in teste est solẽnitas extrinseca que non presumitur. l. quecunq. §. fi. ff. de publi. & c. dudũ. el. ij. cũ similĩ. de elet. cũ cõcor. de quibus per dñm meũ Jas. in repe. l. admonẽdi. in. xxx. col. j. stampa. ff. de iureiuran. v. vltimo in hac materia vbi hoc limitat post Barto. in. x. col. in versicu.

quero quid

quero quid si reperiuntur nisi in factis de antiquo puta si dicta testium sint scripta manu antiqui notarii defuncti cuius acta non reperiuntur argu.eius ꝙ dicitur de sentētia antiquitus lata cuius acta non reperiuntur iuxta nota.per Inno.in c.cum in iure peritus de offi.dele.cū cōcor.adducēdis.j.eo. tractando de sententia.ꝛ.ṽ.etiam adductis.

¶ Similiter cum testis debeat iurare tactis scripturis non presumetur in dubio iurasse tactis scripturis cum sit solemnitas extrinseca per glo.in.c.vt circa in ṽbo corporali de ele. in.vi.nisi scriptum sit ꝙ sit iuratus iudice deferētē ac presentes partes ꝛ notario ſm Jo.an.in ti.de teste.§.sequitur ṽ.et nota.vbi requirit presentiā iudicis notarij ꝛ partis ꝛ Ant.de but.ac Panor.in.c.fraternitatis de testi.ꝛ Bal.in.c.j.§.fi. in tit.quid sit inuesti.cum presumatur ꝓ facto iudicis.c.sicut de re iudi.ꝛ in.c.presentia.de renun.contra quod facit consilium Imol.lxxvj.in princi.Et an per verba talis testis iuratus ꝛc.probetur solēnitas dicet.j.eo.l materia an verba enūciatiua vel narratiua probēt solēnitatem.

Lis an presumatur contesta affirmatiue vel negatiue.

¶ Item querit Bar.in.d.l.sciendum.col.fi.an si in actis reperiatur ꝙ tali die fuit lis cōtestata.ꝛ nō dicit an per negationem vel per confessionem per illam scripturam probetur litis contestatio Spec.in titu.de lit.contesta.§.ij.ver.quidam autem lecta petitione determinat ꝙ non et refert ꝙ propter hoc Bononie fuit cassata quedam sentētia cū toto processu qꝛ non apparebat de litis contestatione sed Bar.in.d.l.sciēdum tenet contrarium cum quo alij transeunt ꝛ idem Bald. in.l.ꝙ si dubitet.per illum text.ff.de acquir.here.ꝛ ibidem Imol.Roma.ꝛ Areti.idem tenet Jo.and.in addi.Spec.supra dicto ver.quidaꝫ autē vbi dicit ꝙ Bononie male fuit obtentum ꝙ illa sententia cassaretur ꝛ qđ hodie obseruaꝛ cōtrarium ꝛ ita etiā tenent Cano.in.c.j.de lit.contesta.vbi Feli.l princi.cōmē.ꝛ ista est cōmunis opinio ſm Alex.in.d.l.sciendum pro qua opinione vltra scribentes facit tex.rotundus in c.cum causam de iura.calū.quem Bal.ibi not.ad hoc.et ꝓ ista conclusione Bar.est tenendum quicquid teneat Bal.et male in.d.l.qđ si dubitet.ꝛ in.l.j.xi.col.C.de fide istru.ꝛ iur. hast.fisca.lib.x.

Sniam presumatur lecta et iudice sedēte pro tribunali lata

¶ Quid si sentētia si in ea dicatur sentētialiter promulgata: nec dicatur lecta nec ꝙ lata fuerit iudice sedente pro tribunali nunquid valeat et ista omnia presumantur concludit Bar. in.d.l.sciendum.in fine cōmē.ꝙ sic quia illa verba sententialiter aliter verificari non possunt.ita etiam tenet Bar.in.l.fi. per illum tex.C.de sen.ex pericu.reci.ꝛ istam decisionem in specie sequuntur Ange.Imol.Alex.ꝛ Areti.in.d.l.sciendū cum concor.ibi allega.per Alexan.quas dñs meꝰ Jas.ibi dicit se non repire bonas salua excellētia Alex.nec ad propositum facere.Et ſm dñm meū Jas.ibi solus dña Petrus besutius.in.d.l.sciendum tenet cōtrariū qꝛ ista verba de sui significatione non important ꝙ sit lecta nec de scripti recitatione quia verbum lecta de sui significatione importat scripturam que videri possit.l.j.ver.sed si consulto.ff.de his que in testa. del.Item dicta verba non important ꝙ iudice sedente ꝓ tribunali nec istud debet presumi nisi sit dictum vel nisi addicitur verbum solēniter ideo Bal.in.c.cum in iure peritus l vlti.col.circa fi.de offi.dr le.faciens mentionem de ista decisione Bar.eam reprehendit dicens se nescire ꝙ istud verbum sentētialiter sonet aliud ꝙ̃ motum iudicis ꝛ sic cum motu.l. qualem.in princip.ff.de arbi.et ideo non presumitur ꝙ iudex sederet et sic in dubio non valet ista sententia ſm eum vnde licet illa verba sententialiter promulgata possint probare ꝙ sententia fuerit lata de scripti recitatione per.l.fi.C.de senten.ex pericu.reci.non tamen important ꝙ iudice sedente ꝓ tribunali ꝛ vltra Bald.facit text.in.l.si quando.C.de sta.ꝛ imag.per quem tex.no.ibi in simili Bar.ꝙ iudex vel assessor non presumitur sedisse pro tribunali horis in quibus tenetur sedere nisi de hoc fidem faceret. Ideo debet facere scribere ꝑ notarium quādo sedet ne possit sibi imputari in suo sindicatu ita Bar.in.d.l.fi.iteꝫ cōtra Bar.etiā tꝫ in terminis Bal. in.l.j.viij.col.C.de fidr instru.ꝛ iure ha.fisc.lib.x.licet Alex. in.d.l.sciendū inaduertenter alleget eum pro cōcordāti cuꝫ Bart.sed de directo tenet ꝯtrarium imo tenet fortius quod si notarius dicat sententialiter ꝛ non dicat lata ꝛ lecta ꝙ non valebit motus qꝛ sentētialiter promulgare cōcludit animuꝫ ꝛ vocis prolationem ꝛ non aliud nec importat quod cum scripti recitatione sit promulgata ergo non valet.qꝛ non omnis vox iudicis est sententia vt.C.cōmi.vel episto.per totum sed illa que sententialiter idest eo animo ꝛ sententia profertur vt sit sententia alš ſm euꝫ.l.ij.C.de sen.ex pericu.reci.inculcasset ista verba tāꝙ̃ supflua quod esset absurdum.§.quibus in prima constitu.codicis.Et ꝙ̃uis passus iste non sit sine dubitatione nihilominus do.meus Jas.in.d.l.sciendum tenet cōclusionē Bar.pro qua cōclusione allegat tex.in.c.sicut in verbo sentētialiter absolutus de re iudi.per quem tex.notat ibi Bal.in.j.col.sibi cōtrarius ꝙ istud verbū sentētialiter absolutus significat ꝙ sententia lata fuit de scripti recitatiōe vnū secundum cum si tabellio dicat talis sententialiter fuit absolutus significat ꝙ sentētia fuit lata ꝛ lecta ꝛ diffinitiue promulgata allegat etiā pro ista cōclusione tex.in.c.sicut nobis.in ṽbo diuortij sniā promulgatur de testi.ꝛ tex.in.c.cum bertoldus circa mediū in verbo sentētialiter reddidit absoluīꝫ de re iudi.Item quia illud aduerbiū sentētialiter intelligitur secundum morem ꝛ ritum sententiarū ergo non solū de scripti recitatione sed etiā iudice sedente pro tribunali alš nō mereret nomē sentētie nec diceretur sentētialiter ꝓmulgata vt in.d. l.fi.ꝛ cū ista opinione tāꝙ̃ communi puto trāseundum.

An p̄snia p̄sumatur.

¶ Generaliter autem an pro sententia presumatur ꝙ fuerit lata precedentibus substātialibus iudiciorum ꝛ precedēte ꝓcessu rite ꝛ solēniter facto glo.Inno.ꝛ Cano.in.c.qm̄ contra de proba.multum laborant et Panor.ibi in.x.col.cuꝫ tribꝰ sequentibus refert quinꝙ̃ opiniones et postea distinguit cōcordando eas hoc modo vꝫ aut sentētia fuit lata in presenteꝫ ꝛ nō fuit appellatū infra decēdiū ꝛ presumiꝛ pro processu quātūcūꝙ̃ sit de recenti lata facit tex.apertus in.c.cum inter l fi. in ver.rite de re iudi.vbi dicit tex.ꝙ ex quo sentētia transiuit in rem iudicatam omnia presumuntur rite gesta non obstāte assertione contraria partis aduerse pōderādo illū tex.q simpliciter fundat se sup trāsitu in rem iudicatam ꝛ non sup antiquitate vt ex suo capite voluit Host.ibi.Itē ponderādo verbum rite nam denotat solēnitates iudicij vt notaꝛ in.l.ij.ff.d inoffi.testa.si tamen pars vult ꝓbare cōtrariuꝫ admitteꝛ quia probando nullitatem tollit per cōsequens transitum in rē iudicatā.d.c.cuꝫ inter.ꝛ.c.in nostra.de procura.ꝛ Panor.vbi š.credit eā admittendā ad ꝓbādū donec sit huic actiōi ꝯ agē rē de nullitate p̄scriptuꝫ qꝛ ꝯtriū reperiꝛ l iure lꝫ aliter sentiat Calde.post compost.qđ non placet Panor.vbi.š.arg.c.sup eo ꝛ qđ ibi not.de cri.fal.et eorum que notanꝛ ꝛ dixit Panor.in.c.licet.de proba.Aut sentētia fuit lata in absentem et de antiquo et presumitur pro ea argu.d.c.cum inter ;vbi non distinguitur an in absentem an in presentem fuerit lata sentētia:aut est lata de recenti et equissimum esset distinguere an fuit lata in verum contumacem ꝛ presumiꝛ pro ea aut in fictū seu presumptum ꝛ nō presumitur ax quo in cōtinenti cum sciuit sententiam esse latam cōtra eum querelauit arg.optimuꝫ adduceꝛ ꝓ hoc vltio tex.cū gl.in.l.ab eo.C.quō ꝛ quan.iudex.

¶ An autem presumatur snia lata in absentē vel presentē ponit Inno.in.c.cū in iure de offi.delega.ꝛ Spe.in titu.de senten.§.vt aūt ver.ꝛ not.ꝛ per Jo.an.in addi.Spec.in titu.de emp.ꝛ vendi.super scđa forma.col.viij.ꝛ Federi.consi.clxv.

¶ Predicta etiā procedūt in sentētijs cēsure quāꝙ̃ enim nō suspēdatur per appellationē vt i.c.pastoralis de appel.ꝛ.c.is cui insi.de sen.excō.li.vj.et super earū prolatione credaꝛ litteris ordinarij sigillatis vt in.c.post cessionem cum ibi notatis de proba.non tn̄ presumitur ꝓ iustitia earum nec pro ordine.sed oportet ꝙ iustificētur ꝑ iudicē vel aduersariū ad cuiꝰ instantiā late fuerūt arg.in.c.sacro.de sen.excō.not.gl.ꝛ Inno.in.d.c.qm̄ contra ꝛ idem Inno.in.c.bone de elect.ex quo singulariter est notandum ꝙ licet appellatio non suspendat sententiā censure suspendit tamen ipsius presumptionem ꝛ te specu iustitie ꝛ respectu processus vult Anto.de but.in.c.in presentia penul.col.de renun.alios effectus ponit glo.in.c. ad reprimendam de offi.ordina.Et hec sunt que ad litteraꝫ dicit Panor.in.d.c.qm̄ contra loco preallegato.

¶ Breuiter in hac materia docto.mixtim examinant an presumatur pro iustitia sententie.ꝛ an pro rititudine ꝛ solēnitate eius ac processus. Et de presumptione quo ad iustitiam hic non est tangendum nisi incidenter quia est aliena a p̄senti materia.Et possunt fieri cōclusiones infrascripte ꝓ ipsius materie dilucidatione.

Prima cōclusio.

¶ Prima conclusio est qđ pendente appellatione non presumitur pro solēnitate sententie nec pro processu facto in causa principali sed opus est vt ille pro quo stat snia probet rititudinem ac solēnia processus et etiā iustitiam sententie per tex.

in.d.c.qm̄

in.d.c.qm̄ cōtra falsam in fi. ibi nec p ipsius presumat̄ processu vbi glo.fi. Ant. de but. Panor. Jmol. Frā. de aret. Feli. ⁊ cōmuniter scribētes de proba. ⁊ pbat̄ in tex. in.c. cū inter in fi. a contrario sensu de re iudi. vbi ibi presumitur pro rititudine ⁊ solēnitate iudicij ⁊ sentētie propterea q2 sentētia trāsiuerat in rem iudi. Et sic a cōtrario non presumitur vbi sentētia non transisset in rem iudicatam et ista est communis opinio quam multis comprobat auctoritatibus Feli. in.d.c.qm̄ contra. in.xj.col. ver. pria conclusio sequit̄ Jmol. in.l. sciendū. ff. de verbo. obli. ⁊ in.l.iiij.§. cōdēnatum. ff. de re iudi. ⁊ Ange. areti. in.l.fi. ff. quando appel. sit et licet sint tex. vrgētes q̄ ēt pendente appellatione nihilominus pro iustitia sententie p̄sumatur maxime tex. in.c. in presentia de renun. ⁊ in.c. in nostra. de renun. tamen q̄ pro processu non presumatur omnes concordant sm̄ Feli. vbi. s. in predicta prima cōclusiōe ac ēt in scd̄a post Jmol. in.d.c. in presentia. qd̄ de iustitia an presumatur vt dixi non est presentis materie: et predicta conclusio procedit etiam pēdēte appellatione a sn̄ia excōmunicatiōis sm̄ glo. Inno. ⁊ Panor. in.d.c.qm̄ cōtra vbi Feli. in.xi. col. in.ij. conclusione. Et Inno. in.c. bone el.j. de elect. q2 appellatio suspendit presumptionem ipsius sentētie respectu iustitie et processus licet non suspendat sententiā censure.c. pastoralis de appel. ⁊ c. is cui. de senten. excōmuni. in.vj.

Scd̄a cōclusio.

¶ Secunda conclusio est q̄ etiam pendente tempore ad appellandū non presumitur pro rititudine processus nisi appareat sm̄ Panor. Jmol. ⁊ doc. in.d.c.qm̄ cōtra. vbi Feli. i.xi. col. ver. scd̄a conclusio rō est quia in eis exigitur scriptura vt in illo tex. Et illud ad quod exigitur scriptura nō presumitur sed debet probari sm̄ Inno. in.c. super his prope fi. glo. magne de accusa. ⁊ i.c. innotuit prope finem de eo qui fur. ordi. susce. de quo dixi latius. s. eo. in regula q̄ solēnitas extrinseca non presumitur in.iiij. limitatione. est enī suspicio fraudis si scriptura non adhibeat̄ vt per Inno. ⁊ doc. in.d.c. quoniam contra. ⁊ ita etiam voluit Jmol. in.d.c. in presentia de renū. ⁊ ita procedat qd̄ dixit Bar. in.l. hi q ad ciuilia. C. de appel. ⁊ ista procedūt etiā in sn̄ia cēsure sm̄ Feli. in.d.c.qm̄ contra. in.xj. col. in.fi. scd̄a cōclu. post Inno. ⁊ Panor. ibi cū concor. in fine precedentis conclusionis alleg. que cōclusio non procederet in actis de antiquo vt per Inno. in.d.c. super his et Ang. are. in.§.fi. insti. de fideiu. iunctis his que dicentur.j. eo. in seq. conclu. licet vbi tractatur de tp̄e appellādi non cadat antiquitas sm̄ Feli. vbi. s. nisi in consistorio principū ⁊ eorum senatibus auteū. sed lis. C. de tempo. appel. Et sm̄ predicta tollitur dubiū qd̄ habuit Ang. are. in.l.fi. penul. col. ff. qū ap. sit circa illud qd̄ dixit Jo. an. post Host. in.d.c. in p̄sentia de renun. q̄ post biēnium presumatur p sententia et p eius processu qd̄ etiam sequitur Ant. de but. in.d.c.qm̄ contra. ⁊. ad illā opinionē eo q2 cum biennio finit̄ instantia in causa appellatiōis auteū. ei qui. C. de tem. ap. ita vt possit peti executio sententie vt ibi per Bar. ⁊ in.l.j. in fi. cōmen. ff. nil. no. de quo dicetur in sequēti cōclusione: q2 tūc ista presumptio non insurgit eo qd̄ biēnium faciat dici sententiā de antiquo prout putabat Ange. are. sed ex eo qd̄ faciat dici illā transisse in rē iudicatā de quo i seq. ↄclu. dicetur nā prout ēt sentit ipse Ange. are. volēs tempus antiquū esse decē annorum vel arbitrariū biēnnū non faceret dici sententiā antiquam.

Tertia conclusio.

¶ Tertia stat conclusio examinata per Feli. in.d.c.qm̄ contra. in.xvj. col. iiij. conclusione q̄ postq̄ sententia transiuit in rem iudicatam presumatur pro rititudine processus siue lata sit de recenti: siue non: siue in presentem: siue in contumacem verum vel fictum per tex. in.c. cum inter. in fi. de re iudi. ita concludunt Bal. Panor. Jmol. ⁊ oēs in.d.c.qm̄ contra. Et idem Jmo. dicit hanc esse ↄmunem. in.c. cum in iure. in.xiij. col. de offi. deleg. ⁊ Jmo post Anto. de bu. in.d.c. in p̄sentia in.ix. col. ⁊ Roma. diffuse in.l. sciendum. ff. de ver. obli. idem Spec. inti. de instru. edi.§. restat ver. in summa. ⁊ in titu. de sentē.§. vt aūt ⁊. ⁊ no. vbi nōtabilr̄ loqt̄ ⁊ Jmo. in.l. ex hac scriptura. ff. de dona. ⁊ in.l.iiij.§. cōdēnatum. ⁊ in.l.fi. cum nulla. ff. de re iudi. ⁊ Ange. ⁊ Jmol. in.l. de vno quoq3. ⁊ in.l. acta. eo. titu. ⁊ Bal. in.l. rem non nouā. C. de iudi. ⁊ Anto. de bu. in.c. cum ad sedem. in vir. car. de resti. spo. et Alexā. consi.xx. viso processu scd̄o volu. cū cōcor. per eū alleg. ibi ⁊ ↄsi.cxxxvj. inci. in cā. iiij. col. eo. vol. ⁊ dicit Bal. in.c. causam q̄ de re iudi q̄ si acta possunt interpretari pro ⁊ contra sententiam debent interpretari pro sententia ⁊ obmissis opinionibus glo. ⁊ aliorum quos predicti referunt tenetur simpliciter ista cōclusio per tex. in.c. bone el primo ver. ⁊ pro his de elec. dum fundat se non in notario sed in auctoritate iudiciaria presumendo citationem vt not. ēt ibi Panor. in.ij. col. ad idem tex. in c. cum inter. de re iudi. dum dicit rite quod verbum concernit processum iuxta glo. in.l.ij. ff. de inoffi. testa. et facit verbum per omnia qa omnia includit. c. si romanorū. in.xviij. distin. et pulchre Bal. in.l. omnia. C. de epi. ⁊ cle. ⁊ Ange. in l.ij.§. furiosus. ff. de iure codi. ⁊ consi.vj. inci. lata est sententia et non obstat tex. in.d.c. quoniā contra q2 loquitur in causa appellatiōis sm̄ istos ⁊ rationem differentie dixit Feli. in d.c. quoniam cōtra. in.iij. col. ⁊ ita intelligit glo. penul. in.c. cum speciali de appel. ⁊ non sit differentia inter cōtumacē verum ⁊ fictum prout facit Anto. de but. in.d.c.qm̄ cōtra. ⁊ Rota. conclu. cclxxxviij. q2 sm̄ Jmol. in.d.c.qm̄ cōtra licet fuerit contumax tamen sciendo de ipsa ⁊ non appellando habetur pro presente.l. ab eo. C. quomodo ⁊ quādo iudex. ⁊ transit in rem iudicataz auteū. hodie. C. de appel. ⁊ per predicta superfluo queritur an sentētia presumatur lecta de quo late p Floria. in.l. ab ea parte. ff. de proba. ⁊ Ange. in.l.fi. C. de senten. ex pericu. recitā. Bal. ⁊ Ange. in.l. quecūq3.§.fi. ff. de publica. ⁊ Bal. in.l. fideicō.§.j. ff. de leg.iij. ⁊ Alex. in.l. sciendum in fi. cōmen. ff. de verbo. obli. cū simili. Et nō expedit videre quod dicatur esse longum tempus de quo in proposito dubicauit Bald. in.c.fi. in.iiij. col. de mili. vasa. qui contu. est: est enim hoc arbitrarium per hoc qd̄ not. Inno. in.c.ij. de resti. in integ. ⁊ glo. in.l. furtuz.§. fundi. ff. de vsucap. Bal. ⁊ Jmo. in.l. si de eo.§.j. ff. de acqui. pos. ⁊ Ant. de but. in.d.c. cum inter. in fi. de re iudi. ⁊ in.c. veniens. ⁊ primo in penul. col. de testi. ⁊ superfluū remanet dictuz Bal. in.c.j. insi. quot test. sint necessa. ad proban. inuesti. dum dixit q̄ si ille contra quē producitur sententia negat dolose sententiam fuisse latā in odiū negantis omnia presumuntur solēniter acta per illū tex. idez de eo qd̄ not. Bal. in.d.c.qm̄ cōtra. dicens q̄ si acta sunt combusta pro ipsis presumitur pro actis nisi probent̄ et exclamat de glo. in.d.c. quoniam contra. ⁊ videtur tenere q̄ alr̄ nō presumatur pro actis nisi probentur per illum tex. preterq̄ i sententia valde antiqua cui conclusioni non obstat tex. dicti capituli quoniā contra predicta ⁊ de materia potest videri etiā Bal. in.l.fi. in vlti. col. C. de re iudica. ⁊ Inno. in.c.j. ad fi. de confir. vtil. vel inutil. ⁊ Bar. in.l. admonendi. ver. quero qd si reperiuntur. ff. de iureiur. ⁊ Bal. in.l.j. C. quādo lice. iij. prouoca. ⁊ q̄ presumatur pro sn̄ia antiquitus lata ita q̄ probētur ex ea acta precedentia vltra predicta ⁊ tradita in.d.c.qm̄ cōtra possunt videri que dicit dn̄s meus Jas. in rep.l. admonēdi. in.cxx. col. cum seq. sm̄ primā stampā. ff. de iureiur. vbi ēt dn̄s Franc. curtius senior.lxiij. col. tangens quomodo dicat̄ antiqua ⁊ Feli. in.c.j. in prin. de lit. conte. ⁊ Fran. de are. ↄsi. xxxvj. vbi loquitur in actis iudicialibus de antiquo an p eis presumatur faciunt que dixi. s. eo. in quarta fallētia ad regulā q̄ solēnitas extrinseca non presumatur not. Are. in.§.fi. insti. de fideius. ⁊ in.l.fi. penul. col. ff. qū ap. sit.

Limitatione.

¶ Fallit ista conclusio nisi pars que dicit solēnitates processus non fuisse seruatas producat ipsa acta in quib9 appareat non esse descriptas ipsas solēnitates necessarias sm̄ Ant. de but. ⁊ Panor. in.d.c. quoniam contra. ⁊ Pau. de cast. cōsi. 50. incip. in causa que vertitur pe. col. in antiquis q2 probando nullitatem tollitur per cōsequens transitus in rem iudicatam. per.c. in nostra de procura. vbi exceptio defectus mādati semper opponitur contra sententiam ⁊ allegat ipse Anto. de but. Barto. in.l. hi qui ad ciuilia. C. de appel. ⁊ in.l.j. ff. vt cause post puberta. adsit tuto. idem expresse voluit Joā. and. in addi. Spec. in titu. de senten.§. vt autem. ver. ⁊ not. doctōs practicam qualiter negans se fuisse citatum potest probare per inspectionum actorum adhibitis viris litteratis vt ibi per eum et facit.c. vnicum. de lit. contesta. ⁊.l. fin. C. de re credi. ⁊ credit Panor. fundans se in inspectione actorum istā esse admittendum donec iuri agendi de nullitate sit prescriptum vt dixit Feli. in.c. licet de proba. ⁊ hinc est q̄ Jmol. in d.c. in presentia. in.viij. col. dicit hanc presumptionem rititudinis non esse iuris. ⁊ de iure q2 per ostensionem actorum elliditur si ex eis contrarium appareat per.d.c. vnicum.

¶ Sed hec fallentia dupliciter declaratur primo nisi diceretur non interuenisse solemnitates que non essent de substantialibus quia etiam si hoc esset verum non tolleretur sententia sm̄ Anto. de but. in.c. cum ad sedem versus fi. de restitu. spolia. ⁊ sentit etiam in.d.c.qm̄ contra. Quid autē si in actis

deficiant

deficiant alique solẽnitates necessarie tamen sunt epilogate in sententia non simpliciter recitãdo sz quemlibet actum per se exprimendo licet enunciatiue vbi quando ⁊ a quibus ⁊ ꝙ in sui presentia factum fuerit an pro sentẽtia presumetur et ꝑ processu Feli.in.d.c.qm̄ ꝯtra.xvij.col.iiij.cõclusione versi.sed ista dicitꝙ licet tactum non reperiat tamen credit ꝙ non.qm̄ apparent alia acta originalia sine illa solẽnitate qđ depẽdet ab his que dicent.j.eo.in materia an solẽnitas probetur per verba enunciatiua.

Secũdo declarat nisi diceretur omissum aliquid quod cõcerneret etiã iustitiaz sentẽtie puta cause cognitio qꝛ licet ex actis de ipsa non apparet vt qꝛ non esset datus terminus ad probandũ tamen presumeretur sm Bar.in.l.prolatam.C.de senten.⁊ Ant.de but.in.d.c.quoniam contra.

Est verũ ꝙ si appareret clare iudicẽ nullo modo potuisse cognoscere de causa puta qꝛ de mane habuit processum ⁊ in sero iudicauit vel idem de simili breuitate temporis que necessario argueret impossibilem cognitionez potest talis sententia retractari vt singulariter voluit Bar.in.d.l.prolataz et sequitur Jmol.in.d.c.presentia.in.xj.col.⁊ Anto.de but.in.d.c.qm̄ contra.⁊ Panor.in.c.ex litteris.in.ij.col.vbi bonus tex.de resti.i integ.⁊ Roma.in rubrica.ff.de arbi.in.iij.col.⁊ Alexan.consi.xvj.insi.v.volu.et Card.in cle.dispẽdiosam.in tertia col.de iudi.⁊ ibi Jmol.in.viij.colũ.⁊ Pet.de ancha.solemniter consilio.ccl.incipen.in causa ⁊ questiõe.⁊ Anto.de but.et Jmol.late post glo.fi.in.c.ecclesia de consitu.⁊ Oldra.consi.ccij.⁊ Jmol.in.c.ad audientiam de appel.Anto.de but.⁊ Panor.in.c.ij.de re iudi.⁊ Pe.de ancha.in.c.fi.de re iudi.in.vj.⁊ in regula ea que in prima opposítione de reg.iur.eo.lib.Calde.in ti.de re iudi.consi.vlti.et Pet.de ancha.consi.xxxj.incip.visa quadaz petitione ⁊ cõsilio.cxxiiij.inci.visis ꝯsilijs ⁊ Ant.de but.in.c.nostra.in.xlvj.col.de coha.cleri.⁊ in.c.post elec.in.xj.col.de cõcess.preben.⁊ Jmol.in cle.pastoralis in tertia col.de re iudi.⁊ Bar.in.l.ij.in prin.ff.de iudi.⁊ in.l.qđ iussit ad fi.ff.de re iudi.⁊ in.l.ij.C.de eden.⁊ in.l.properãdũ.§.⁊ si quidẽ.C.de iudi.⁊ in extrauag.ad reprimendã in verbo summarie in princip.⁊ Spec.in titu.de offi.iudi.§.postremo.ver.ij.videndum ⁊ Inno.in.c.tua ad fi.glo.magne de coha.cleri.⁊ Bal.in.l.si.in.vij.questiõe.C.de edic.diui Adria.tol.⁊ in.l.captatorias in.iiij.col.C.de testa.mil.⁊ Ang.in.l.bonorum.C.qui admit.et in.l.iudices.C.de iudicijs.⁊ Bal.in.l.labeo.in.iij.col.ver.extra quero.C.quomõ ⁊ quãdo iud.⁊ in.d.l.ij.C.de edẽ.⁊ in.l.nec causas.C.de appel.⁊ in.l.petende.C.de temp.in integ.resti.peten.⁊ in.l.mancipia.C.de ser.fugi.⁊ in.l.ex stipulatione.C.de senten.⁊ Ange.in autẽ.quomodo opor.epis.§.oportere dñs Jason in.l.mandata.ij.col.ff.de offi.eius nisi talis sentẽtia esset lata parte presente ⁊ non reclamante sm Lap.alleg.xxviij.incip.delegata causa ⁊ Bal.in.d.l.prolataz.in.iij.col.in quo passu non est insistendum nunc quia stat difficultas an talis sententia lata non visis actis sit nulla vel anullanda de quo in locis ꝓdictis ⁊ faciũt q̄ dicẽtur.j.in questione an presumatur pro decreto iudicis.

Et quia differunt an acta narrata in sententia seu enunciata presumant ⁊ an nõ enũciata vt per Alex.in cõsi.cxxxvj.incipien.in causa.iiij.col.ij.vol.predicta loquũtur de non enũciata ⁊ de enunciata dicetur.j.circa probationem solẽnitatis in materiã an probetur per verba enũciatiua licet in predictis etiam tactum fuerit incidenter.

An autez presumatur pro iustitia sententie ⁊ ꝙ lata fuerit ex iusta cã late examinãt Panor.Feli.⁊ scribẽtes in.d.c.qm̄ ꝯ.⁊ Ant.de but.i.c.i p̄ñtia de renũ.⁊ nõ est materia nr̄a. Et an pẽdẽte qõne nullitatis vel restitutiõis in itegrũ aduersus sententiã pro ea presumatur etiã traditur ꝑ Jmol.⁊ Ant.de but.in.d.c.qm̄ ꝯ.cũ cõcor.ibi alle.ꝑ Feli.in.vij.ꝯclu.in fi.

Snia q̄ debet ferri cũ participatione ancianorum an ꝑsumatur ita lata.

Si sentẽtia ex forma statuti debeat ferri cũ participatione ancianorum nõ presumitur lata cum eorum participatiõe nisi constet vel nisi sit lata partibus presentibus ⁊ nõ opponẽtibus nec cõtradicentibus ⁊ lapsum sit biennium sm Bal.in l.j.C.ne li.in vna eadẽꝗ causa.⁊ Pe.de anch.in repe.c.canonum statuta.xiiij.q.principa.in.ij.eius carta als in.lxiiij.col. ver.similem questionẽ tangit Bar.de cõsti.per nota.in.c.in presentia.de renũ.in nouel.⁊ in.c.quoniam cõtra de proba.

Et circa execution ẽ seu adiudicationẽ dicebat Fulg.cõsi.clxiij.incip.in causa.iij.col.ꝙ scriptura adiudicationis nõ presumitur facta precedẽtibus solẽnitatibus extrinsecis puta citationibus.relationibus:cõtumacijs ⁊ accusatione contumaciarum ⁊ similibus per.d.l.quecũꝗ.§.si.ff.de publici.⁊ nota.in.d.l.sciendũ ⁊ in autẽ.si quis in aliquo.C.de eden.⁊.l.j.C.de rela.⁊ notatur in.c.cum in iure peritus de offi.deleg.⁊ in.d.c.quoniam contra de proba.

Judex nõ ꝑsumitur assuisse loco ⁊ horanisi ꝓbetur.

Et si statutũ dicat ꝙ iudex debeat adesse certo loco et singulis diebus et tali hora.non credicur affuisse nisi probet qđ sederit sm Bar.in.l.j.C.de statu.⁊ Jmo.vbi dicit cautũ esse debere iudicem vt semper faciat scribi per notariũ quia als ei non crederetur.

Decretum an presumatur solemniter interpositum quando est contẽtiose iurisdictionis.

In decreto autem sit duplex consideratio quia aut interponitur in modum contentiose iurisditionis ⁊ videtur idem dicendũ ꝙ in sententia ꝙ pro eo ꝑsumatur vt late ꝓbat Alexan.in.l.sciendum.vij.col.ff.de ver.oblig.vult Bal.in.l.ij.§.fi.vltima questione.ff.si ex noxa.vbi dicit presumi pro secũdo decreto nisi contineat vitium visibile per not.in.l.imperatores.ff.de priuileg.cre.faciunt nota.maxime ꝑ Anto.de but.in.c.qm̄ ꝯtra.de prob.vbi late Panor.ꝙ presumatur ꝓ facto iudicis ac pro processu et decreto de quo etiã per Ant.de but.⁊ alios in.c.bone.el.j.de elect.Et sequitur Sozi.i cõsilio.clviij.incip.visis processu.v.col.presumitur enim ꝓ decreto vbi forma solẽnis requiritur vel vbi non requiritur magna cause cognitio sm Bal.in.l.si preses in fi.cõmen.C.quomodo ⁊ quando iudex et ista etiam sunt de mente Anto.de but.in.c.qđ sicut ante pe.col.de elec.dũ vult presumi ꝓ actu iudiciali ꝙ fuerit solemnis qm̄.s.non fuit appellatuz ⁊ secus esse in actu extraiudiciali circa quod dixi etiam aliquid.s.in vij.fallentia ad regulam ꝙ solẽnitas extrinseca presumatur ⁊ ideo me latius non extendo eo etiam quia hec materia multum declaratur ex eo quod dictum fuit.s.proxi.quando presumatur pro sententia.

Quid in decreto voluntarie iurisditionis.

Si decretum sit interpositum per viam voluntarie iurisditionis puta in venditione rei ecclesiastice vel minoris fortius presumuntur omnes solemnitates requisite in contractu interuenisse et insuper presumitur ex vera et iusta causa interpositum vt late examinat Feli.in dicto.c.quoniam contra.in septima conclusione de probatio.per text.in.l.ab ea parte.de probatio.vbi emancipatio presumitur rite facta ⁊ iste tex.de facili non reperitur alibi sm do.Anto.de butri.idem tenentem in.d.c.quod sicut.in añpe.col.de electio.⁊ in c.sicut de re iudi.⁊ ibi etiam allegat text.in.l.manumissio.ff.de manumiss.vindic.idem dixit Spec.in titu.de emp.⁊ ven.§.nunc dicendum restat versicu.⁊ breuiter scias.et Bald.in Specu.de appella.in.xv.col.et in.l.quecunꝗ.C.de bonis q̄ liberis.⁊ in.l.fi.C.de predi.mino.⁊ in.l.nõ aliter.ff.de adop.et ibi allegat.l.secũdam versicu.ꝙ non arbitramur.C.de offi.om.iudi.et.c.accepimus versicu.non credimus de eta.⁊ q̄lita.idem Bal.in.l.si preses.C.quomodo ⁊ quando iudex et Jmol.in.l.si quis cum aliter in fi.ff.de verbo.oblig.⁊ Ange.in.l.sciendum.in vlti.col.eodem titu.⁊ Bal.in.l.quicũꝗ.§.fi.ff.de publici.et in.l.cum hij.§.si pretor.ff.de transac.et i.l.prima.C.de manu.vindic.Et ita transit Mari.cõsilio.xv.maxime in.viij.col.in fi.cum seq.et in penulti.col.et Alex.in.d.l.sciendum.in.vij.col.

Limitationes.

Limitatur tñ et declaratur ista ꝯclusio nisimodo ipse solẽnitates sint enunciate in instrumento decreti quia als per solum decretũ non presumitur ꝓ decreto sm Bal.elegãter.i.l.ex his in.ij.col.C.de testa.mil.et in repe.l.ij.§.primo in vlt.questione.ff.si ex nox.cau.aga.⁊ in.l.j.ff.de re.eorum et allegat glo.solemnem quam dicit ita intelligendam in.l.j.propter finem glo.maioris.C.de fide instru.li.x.⁊ ita in proposito per illam glo.dicit Jo.fab.in.§.fi.inst.de fideius.⁊ lapus dicens eã esse bonam ⁊ optimam allegatione.lxxvij.inci.tabellio in penul.col.⁊ Ang.eã dicens esse notabilissimã in.l.pupill'.ff.qui.mo.pig.vel hypo.solui.⁊ idem Bal.in.c.j.§.si instrumẽtuz.de not.feudo.dicens ꝙ si in instrumẽto decreti nõ fit mẽtio de solẽnitate extrinseca illa non presumitur ⁊ idem Federi.consi.cxlij.incip.do.Jo.dicẽs ꝙ pro decreto nõ presumit qm̄ ex eius tenore non apparet de cause cognitione ⁊ de illa glo.meminit Panor.in.c.quod autem de iure patro.⁊ in.c.albericus de testi.et Bald.in.l.fina.C.de pred.mino.⁊ Ange.in.l.qui in aliena.ff.de acquiren.hered.et Bal.in.l.iuris iur.C.de testi.et in.c.post cessionẽ.tertia col.de probat.et Ang.in.l.sicut.§.nõ videtur.ff.qui.mo.pig.vel hypothe.sol.Bar.⁊ Ang.in.d.l.j.C.de fide instrumen.lib.x.But.et Cardina.in.c.cã noscitur de his que fiunt a prelat.dicentes quod si in

q si in decreto alienationis rei ecclesiastice dicitur capitulum consensisse probatur consensus nisi aliud ostendatur ⁊ illud dictū ē verissimū per predicta non disputando quādo verba enunciatiua probent vel non quia illa cessant vbi est interpositū decretū facit qd dicit Ang. in d. l. impatores. ff. de pri in. cred. super glo. fi. que idem sentit qd glo. in d. l. j. Dynus tenuit q solēnitates decreti presumuntur dūmodo sint enunciate ⁊ subdit per hoc limitari doctrinā Inno. de qua p eum in dicto. c. quoniam cōtra falsam de proba. q enunciata in instrumento que tēpore cōfecti instrumenti interuenire non potuerunt non presumitur qr fallit in decreto iudicis quam fallentiam expresse ponderat etiam Bal. in d. l. ex his. ⁊ in dicto. §. si instrumentum.

¶ Et istud sane itelligit qr nō sufficeret q tabellio scripsisset simpliciter solēnitates interuenisse sed oportet sollēniter exprimere fm Jo. fab. in d. §. fi. qr fm ipsuz videretur tabellio scripsisse vt iudex non vt testis qui clare debet loqui et ita etiaz est de mente glo. in d. l. j. et aliorum de quibus. s. Est verum q si quis vellet probare solēnitates enunciatas in instrumēto decreti non interuenisse vel non esse veras audiretur casus est in. c. j. de re. eccle. non alienan. in. vj. ⁊ sentit ibi glo. in verbo tenues ⁊ expressius Pet. de anch. licet aliud somniauerit sibi Gemi. ⁊ dicit Bal. in. c. j. in prin. in. ij. col. qui. feud. da. pos. q si cōtractus sit factus cum debitis solēnitatibus. s. interueniente consensu prelati et capituli et decreto superioris presumitur ille actus in vtilitatem ecclesie.

¶ Qz autem pro solo decreto non enunciante solemnitates non presumatur tenet Bald. in. l. iurisgentium. §. qd fere tertia col. ff. de pac. ⁊ Ang. in. l. j. C. de fi. instru. li. x. ⁊ in. l. quecū qz. §. fi. ff. de publicia. ⁊ Roma. in. l. sciendū. ff. de ver. obliga. ⁊ licet isti simpliciter loquātur tamen eorum opinio limitari debet per predicta ex quibus nō remanet clusoria. d. l. quecūqz. §. fi. prout dicebat Roma. quia si nō fuerit enunciatum in decreto tutorem adhibituz fuisse hoc non presumetur ⁊ hoc operabitur. d. §. fi. nec restringit ratio Angeli in. d. l. j. dicentis se non potuisse obtinere in facto fm opinionem Spec. de quo in princip. huius conclusionis quasi ita non presumatur sicut nec pro processu per tex. in. d. c. qm cōtra. qui tex. loquit qñ est appellatū sed als presumitur q recte ⁊ rite fuerit iudicatū per iudicem. d. c. sicut q p̄sumptio pcedit etiā in actibus volūtarie iurisdictiōis. d. l. ab ea parte. Quinimmo est vnus casus in quo presumitur pro decreto etiam quando in eo nō sunt enunciate solemnitates. s. quādo est instrumentū decreti antiquum ita consuluit Pet. de ancha. loquens de alienatione rei ecclesiastice consi. cxxx. incip. ex cōsilijs excellētium doctorū per. l. si filius cum similibus. C. de peti. here. ⁊ idē notat But. ⁊ Imol. in. d. c. ea noscitur facit qd not. Inno. in. c. illud de presump. cum cōcord. quas dedit Feli. in. c. licet Heli. de symo. Non tamen presumitur pro decreto q sit interpositum causa cognita ex breuitate tēporis vt per Alex. consil. xvj. in fi. v. volu. cum concor. de quibus per dñm meū Jas. in l. mādata. in. ij. col. ff. de offi. eius cui mā. est iurisdi. cuius cōtrarium consuluit Jo. de imol. consi. xcviij. incip. in questiōe penul. col. ⁊ in consi. seq. in. ij. col. et late dictum fuit. s. in questione q pro sententia presumatur versi. fallit ista. Item pro decreto interposito ab vniuersitate vel iudice imperito non presumitur quo ad solēnitatem extrinsecam q sindicus interuenerit quando statutum hoc exigit vt per Francis. de are. consi. lxix. incip. viso puncto post Bar. in. l. actor. ff. rē ra. ha.

¶ Et in appellatione licet quis dicat et probet se appellasse non tamen presumitur appellasse infra decē dies nisi pbet vt per Bal. in autē. hodie. C. de appel. in princi. cōmen. ⁊ Spe. in ti. de instru. edi. §. nunc dicamus. ver. sed pone. quod facit ad tex. in. c. romana. §. si vero. de appel. Si tamen oriret dubiuz iuris ex facto an appellatio esset interposita infra tēpus puta quia fieret questio de scientia sententie ⁊ cōsequēter an infra decem dies a die scientie esset interposita appellatio: tunc fm Feli. in. c. significauerunt prima col. de testi. forte dicendum esset q appellatio solēniter et infra debituz tps esset interposita vt probatur ex eo qd not. Jo. an. in. c. vt debit⁹ de appel. et Spe. in titu. de appellatione. §. nunc dicamus quid sit ver. j. et ver. circa hoc. et Archi. in. c. j. in verbo debitū. et in. c. si a iudice. de appel. in. vj. ⁊ Cardi. in cle. j. iiij. col. de do. ⁊ contu. vbi dicunt q quando est dubiuz an appellatio sit admittēda vel non vel ei sit deferendum debet iudex in dubio eam admittere et ei deferre ⁊ facit tex. in. l. j. ff. si quis cautio.

An qs p̄sumat infra tēpus apellasse.

per quem dicunt ibi Ro. Pau. de cast. ⁊ moder. q qñ est dubium an appellatio sit deserta vel non et sunt rationes pro ⁊ contra debet iudex in dubio pronunciare non esse desertam facit qd dixit Bar. in. l. j. §. quero quid in appellatiōe. ff. nil. no. ⁊ quod nota. Host. in. c. p tuas. de testi. sed vt dixi. s. eo. articu. prima col. predicta decisio q presumat appellatio interposita infra decē dies a tēpore sciētie vbi de sciētia nō cōstat procedit sine forte ⁊ merito ex his sequitur q cuz causa sit exprimenda in appellatione ab interloquutoria. c. cuz causam. in fi. et. c. vt debitus. de appella. ⁊. d. c. romana. §. si vero non presumatur pro ipsa causa sed sit proponenda et probanda. d. c. si vero et. d. c. vt debitus. ⁊. c. interposita eo. titu. de appel. nisi causa consisteret in iure et non in facto quia tūc nō est opus alia probatione. l. ab ea parte. ff. de probatio. ⁊ facit text. in. c. significauerunt. vbi doc. ⁊ Feli. in vlt. nota. de testi.

¶ In laudo vero fieri solet conclusio q ita presumatur p rectitudine et iustitia laudi seu arbitramenti sicut pro sententia et ita voluit Dy. ɔsi. xix. fm meā impressionē inci. prolome⁹ quem sequitur Jo. an. in Spec. tit. de arbi. §. sequitur. versi. itē quid si cōpromissum in addi. incip. diu⁹ in regula ⁊ Bal. Anto. de but. Imol. ⁊ Panor. in. c. qm contra de probat. et But. consi. xxviij. inci. hec questio dubia habet vulgaria. ⁊ in c. quintauallis in. xlvj. col. de iureiur. et cōsi. xxxvij. inci. in qsito predicto et Pau. de cast. in cōsi. xxxvij. in antiquis ⁊ Roma. in. l. sciendum. in. xxvj. col. allegāt. l. ab ea parte. ff. de pba. et dixit in proposito Ang. in. l. sciendū. ff. de verbo. obli. q si arbiter presentib⁹ ⁊ consentiētibus partib⁹ ferret sententiam asserens se iudicare ex compromisso in eum facto ex tali sententia inducitur presumptio potestatis sue attento qd partes tunc potuissent illam dare licet ille qui narrat se iudicem delegatum vel ordinarium per hoc non presumatur iudex vt plenius per Imol. post alios in. c. cum huic de offi. delega. quia non est in potestate partium expresse nec etiam tacite facere iudicem eum qui non est. l. priuatorum. ff. de iurisdi. om. iud. qd est notabile quāuis Roma. in. d. l. sciendū mordeat Ange. in eo. qd sentit arbitrū posse ferri causa non cognita nam male sentit quia presupposita presentia partiuz tale vitium non nocet fm Bal. in terminis in. d. l. prolatam versus fi. et est de mente Bar. in. l. societatem. §. arbitrorū penulti. col. ver. qro verum ⁊ seq. ff. pro socio vbi tradit quis teneatur pbare laudi iniquitatem et quomodo.

Laudū an p̄sumatur rite latum.

¶ Sed ē aduertendū fm Feli. in. d. c. qm cōtra. in. xx. col. ad duo. Primo qr non videtur q pro arbitratore vnqz presumatur ita probabiliter attentari potest fm But. cōsi. xxix. in antepenul. col. vbi eleganter loquitur qr arbitramentuz magis adaptatur nature cōtractuū qz iudiciorum vnde dicit vtrāsactio vt per glo. in autē. vt differē. iudi. circa princip. ⁊ in contractibus non presumitur pro requisito extrinseco. l. quecunqz. §. fi. ff. de publicia. ergo nec isto casu presumeretur p laudo idest quod fuerit iuste latum precedentibus probationibus pro eo qui obtinuit et illud esset sustentabile nisi arbitrator esset persona valde puida et honesta p tex. in. c. nisi essent de preben. qui tex. sic ponit vel potest intelligi sed quia Car. et Imol. illum tex. intelligunt simpliciter in omni arbitratore non esse similem in iure ⁊ quia pro quolibet presumitur q sit honesta persona. c. fi. de presumptio. Feli. in. c. quoniaz cōtra de proba. in. col. xx. dicit se credere q dictuz Ant. de but. non sit tutum ⁊ ita expresse firmat Saly. in. l. si societatem. §. arbitrorum. in. xxij. questione. ff. pro socio. ⁊ Ange. in consi. cxcvij. incip. in dei nomine pro decisione questiorum et cum predicta opinione contra Ant. de but. in consi. preallegato transit Alexan. in. d. l. sciendum. vj. col.

¶ Secundo est aduertendum fm Feli. vbi. s. vz in. d. c. quoniam contra. xx. col. quia ista conclusio fallit vbi penderet reclamatio vel reductio ad arbitrium boni viri quia tunc tollitur presumptio laudi. fm But. ⁊ Panor. in. d. c. quoniā contra p ea que dicta sunt de sententia iudicis ⁊ idem vult Panor. in. d. c. in presentia. in penul. col. de renun. et Dy. consi. xix. vbi adducit qd dictum fuit de sententia excōmunicationis que licet non suspendatur per appellationem tamen appellatio tollit eius presumptionem vt nunc dicetur idē etiaz volunt Ant. de but. ⁊ Imol. in. d. c. quintauallis. ⁊ Alexā. in dicta. l. sciendum in. vij. col. et in consi. cxxiiij. incip. in causa penul. col. in fi. ver. nec presumitur scdo volu. ideo dicit Anto. de but. in. d. consi. xxix. q petitio reductionis tollit p̄sumptionem laudi sicut alibi videmus in sententijs censure q appellatio

pellatione nō suspendunt.c.pastoralis in fi.de appel.⁊.c.ad reprimendam de offi.ordi.⁊ tamen appellatio tollit vires ꝓsumptiōis vt ꝑ Inno.in.c.bone.el.j.in verbo presumitur de elec.⁊ in.d.c.qm̄ contra.⁊ in.c.sacro de senten.excom.

An presumat pro laudo pēdente reclamatione.

Et hoc dictum vt nō presumat ꝓ laudo pēdēte reclamatiōe seu reductione ad arbitrium boni viri itellexerit aliqui ꝓcedere nisi data esset potestas arbitratori ꝓcedēdi ⁊ determinādi in scriptis ⁊ sine scriptis q2 tūc nō obstāte reclamatione vel qđ pēdeat reductio ad arbitriū boni viri videt ꝓsumi debere ꝓ laudo seu arbitramēto eo ꝙ tūc stari dꝫ simplici declaratiōi arbitratoris ꝓnunciātis ⁊ declarātis sibi cōstare reum debere: vel nō debere cū partes videant in hoc ꝯsensisse ꝙ stetur dicto arbitratoris dādo ei ꝓdictā potestatem ⁊ ita tenuit Bar.in autē.nisi breuiores.C.de sen.ex peri.reci.quē sequit Ang.in.d.l.sciēdū in rep.in.iiij.col.⁊ Ant.de but.in.d.c.in pñtia⁊.d.c.qm̄ cōtra l.v.col.⁊ in.c.cū ad sedē penul.col.d restit.spo.cui⁹ ꝯriū ⁊ melius meo iudicio tenuit Ant.de but.in d.c.qn̄tauallis.vj.arti.de iure in.⁊ etiā Jo.de imol.ibi in.xj.char.pna.⁊ Ant.de but.in cōsi.preallег.q2 ex cōcessiōe ꝓcedēdi sine scriptis necessario nō infert ꝙ ptes ꝯsenserint stari simplici v̄bo arbitratoris cū potuerint sentire ꝙ ꝑ testes possent iniqtatē laudi ꝓbare ⁊ q2 idifferēter arbitrator nō tenet ꝓcedere in scriptis cū non teneat seruare ordinē iudiciarium sed acta ⁊ ꝓbatiōes facte corā eo possint ꝓbari ꝑ testes vt per Bar.in.d.l.societatē.§.arbitror v̄.q̄ro vtrū arbitramētū redigi ⁊c.ff.ꝓ soci.⁊ si deberet stari dicto arbitratoris potestas petēdi reductionē ad arbitrium boni viri vel nō petēdi pēderet a potestate arbitratoris qđ esset absurdū.ca.cū appellationib⁹ de appel.in.vj.⁊.c.suspitiōis de offi.dele.ad qđ facit qđ vult Bar.in.d.§.arbitror col.fi.dū tenet qđ nō sit credēdum arbitratori nisi sint duo ⁊ desint alie ꝓbationes ⁊ ita videtur trāsire Alexan.in dicta.l.sciēdum.vbi etiā refert Ant.de but.tenuisse in dicto capi.in ꝓsentia ꝙ si data sit potestas arbitratori procedendi de iure ⁊ de facto.presumatur pro laudo pendēte reductione cuius dicti veritas depēdet a proxime dictis.

Sed ꝙ generaliter ⁊ indistincte ꝓsumat pro laudo tenuit Jmol.in.d.c.in pñtia eo q2 dicēs laudū esse iniquum hꝫ on⁹ ꝓbādi ideo ꝓsumptio est in ꝯrariū.l.ei qui cū similibus ff.de ꝓba.⁊ ꝙ ꝓbatio incōbat petēti reductionē ita qđ ꝓ laudo interea presumat voluit Bald.in addi.Specu.in titu.de appel.in.xv.col.dicēs ita fuisse iudicatū eo q2 ſm eū in his q̄ nō requirūt figurā iudicij.vt sunt decreta ⁊ arbitramēta arbitrorum oīa presumunt solemniter acta.Et hāc opinionē ꝙ indifferenter presumat pro laudo etiā vbi pēderet reclamatio expresse tenuit Dy.in.d.consi.xix.⁊ Jo.an.in additiōe ꝓalleg.⁊ idem Bal.in.l.nec quicꝗ̄.§.vbi decretū.vj.seu.vij.col.ff.de offi.procō.⁊ leg.allegādo Dy.in cōsi.ꝓallega.⁊ idē Bal.in.l.si de meis.§.fi.ff.de arbi.quā opinionē etiā sequit Feli.in d.c.qm̄ cōtra in.xx.col.nō ex illo fondamento ꝙ ideo ꝓsumat pro laudo q2 dicenti ipsum iniquū incōbat onus probādi qm̄ ista vident simul stare ꝙ pro arbitramēto non presumat ⁊ nihilominus onus ꝓbādi ipsum esse iniquū incombat hoc dicēti vt late decidit Jmo.in.d.c.quintauallis.xiij.char.v̄.quis aūt habeat probare sed quia putat ipse Feli.probabiliorem esse hanc opinionē contra doct.in.d.c.qm̄ contra ꝙ indistincte presumat pro arbitramēto ⁊ ꝙ onus probādi incombat illud impugnāti per ea que in terminis elegāter scribit Cal.in titu.de arbi.consi.v.incip.cui incumbit qđ late Cardi.firmat consi.cxliij.incip.factuꝫ tale est magister Bartholomeus ⁊ in meis est cxxix.in scđo dubio vbi inter alia negāt istā equiparationē appellationis iudicialis ⁊ petitiōis reductiōis cū non sint similia q2 acta facta corā arbitratore non probantur per scripturā ideo laudū non iustificans excusatur q2 non potest habere locum tex.dicti.c.qm̄ contra.⁊ quia arbitramentuꝫ fertur a bono viro ⁊ non appellat infra decem dies nec ab illo ad cuius arbitriū reducitur appellatur nec reperitur iure cautum ꝙ petitio reductionis suspendat vires arbitramēti put reperit in appellatiōe ⁊ ideo stat ꝓsumptio ꝓ eo.⁊ q2 ēt si ꝓbatio incōberet victori sufficeret ostēdere laudū ꝓ quo ꝓsumit q2 nō apparēt acta vt ibi latissime ꝑ eos ponētes plures differētias inter appellationē ⁊ reclamationē a laudo ⁊ multa dicunt de presumptiōe pro laudo.

Minor vel mulier iurātes an presumant certiorati de iuris beneficijs.

Juxta ꝓdictā materiā tāgūt glo.Dy.Bart.⁊ doct.in.d.l.sciēdū.ff.de v̄.obli.an si reperiat minorē se obligasse ꝓsumat iurasse⁊ an si reperiat mulier fideiussisse ꝓsumat renūciasse beneficio velleiani ⁊ cōcludūt ꝙ nō.eo q2 est solēnitas extrinseca ⁊ nō ꝓsumunt scire ipa bñficia ⁊ iuri qđ qs ignorat vel ignorare ꝓsumit qs renūriare nō videt.l.mater decedēs.ff.d inof.test.iūcta.d.l.q̄cūqꝫ.§.fi.ff.de publi.⁊ ꝑ.vt ibi ꝑ eos.Q2 si minor iurauerit nō venire ꝯ rōne minoris etatis an possit petere nihilominus restitutionē in integrū si reperiat lesus an vero ꝓsumat renūciasse restitutioni in integrū ⁊ qđ in muliere renūciāte velleiano ⁊ lꝫ sint varie opiniones vt per Alex.⁊ modernos in.d.l.sciēdū tñ magis cōmunis opinio est ꝙ ꝓpter iuramētū presumant minor ⁊ mulier fuisse certiorati vt ibi magis communiter ꝑ docto.⁊ plene ꝑ dominum meum Jasonem ⁊ Alexā.in.l.qui rome.§.duo fratres.ff.de verbo.obligatio.⁊ solet tradi in autē.sacramenta puberū.C.si aduer.ven.cum infinitis concor.

Et pñtia qñ est de solēnitate intrinseca presumit ſm Ange.⁊ Jmol.in.l.his verbis.ff.de duo.re.dicētes ꝙ si verbuꝫ promisit est positū in scriptura ꝓsumit etiā pñtia stipulatoris ex quo ꝓmissio ē facta ꝑ stipulationē iuxta gl.l.l.j.C.de vsur.ideo dicit Ange.in.l.optimā.C.de cōtrahē.sti.ꝙ in stipulatione de q̄ notarius rogat nō est necesse dicere in pñtia ⁊ ibi fuit dictū ad cautellā ſm Bar.in.l.titia.§.ideꝫ respondet.ff.de ver.ob.sequitur Pau.de cast.in.l.illud circa fi.cōmē.C.d sacrosan.ec.tāgēdo questionē an donatio presumat facta presenti.⁊ Jmol.cōsi.viij.inci.in casu premisso circa prin.ti.col.vbi tāgit similē questionē ⁊ Feli.in.c.tenor de re indi.v̄.fallit scđo ꝓ quo facit q2 ſm Jo.an.Panor.⁊ doct.in.d.c.tenor pñtia presumit vbicūqꝫ verborū ꝓprietas illā importat ad qđ facit qđ cōsuluit Oldr.consi.ccxvij.inci.sup eo qđ q̄rit vbi dicit ꝙ q2 inuestitura fit a pñte pñti.c.olim de re iud.iuncto.c.ex ore de his q̄ fiunt a prela.sine ꝯsen.ca.⁊.c.j.qđ sit inue.v̄bū inuestiuit importat pñtiā lꝫ pñtia regulariter probari debeat l.q̄cūq̄.§.fi.ff.de publi.⁊ qđ habet in.d.c.tenor ⁊ ad hoc Oldra.allegat Inno.in.c.ij.de cōsue.vbi Card.sequit consiliuꝫ predictū Old.⁊ cū hoc dicto trāsit etiā Bar in rub.C.de cōtrahen.emp.xviij.q.⁊ Feli.in.d.c.tenor.j.fallētia vbi in.iiij.fallētia dicit ꝙ pñtia etiā presumitur qñ presumptione iuris oīa ꝓsumunt rite acta.⁊ dixit Bal.cōsi.cliiij.inci.in ciuitate tertio vol.penul.stāpa ꝙ si dicat talis donauit Caterine propter nuptias presumit pñtia Caterine.⁊ ꝙ iuramētū testis nō presumat prestitū iudice ⁊ parte pñtib⁹ vult Bar.in.l.theopōpus in prin.cōmen.ff.de do.prele.cū cōcor.de quib⁹ ꝑ Feli.in.c.tuis.penul.col.de testi.⁊.j.eo.dicetur.⁊ dicit Bal.in l.ij.C.de legi.hered.ꝙ statuto requirēte in cōtractu minoruꝫ vel mulier presentiam ꝓpinquorum illa nō presumetur si de ea non constet.

Hereditas an ꝓsumat solēniter adita.

Et si appareat hereditatē fuisse additam an presumat in dubio fuisse solēniter addita Bal.in consi.cccciij.in tertio volumi.dicit ꝙ nō eo ꝙ solemnitas extrinseca non presumatur nec aditio supplet defectum solemnitatis ſm Bald.in ꝯsil.cclxvi.in quarto volu.

Solēnitas scripture an presumatur

Item iuxta predicta solet dubitari an solemnitas scripture presumatur et text.in capitulo olim de litis contesta.probat ꝙ non per quem text.ita ibi tenet Panor.dicens ꝙ vbi requiritur scriptura in actu non presumitur actus nisi scriptura appareat facit dictum Innocen.in.c.quod super his in fi.de accu.vult Panormita.in capitu.quoniam contra.ix.col.de probatio.⁊ in capi.bone lo primo.sexta colū.de elect.et Roma.in dicta.l.sciendum in fi.ff.de verbo.obligatio.si tamen sententia transisset in rem iudicatam presumeretur fuisse in scriptis lata vt per Felinum in dicto capi.olim in principio commen.⁊ in.c.tenor.in fine commenti.post Panor.ibi de re iudi.⁊ dixi latius.j.eo.circa sententiam an in ea presumatur solemnitas.

Stipulatio ⁊ interrogatio in ꝓmittēte an presumantur.

Item circa presentem materiam tangit late Alexand.in dicta.l.sciendum in principio commen.quando procedat illud quod dici solet ꝙ si reperitur scriptum titium promisisse aliquid intelligatur per stipulationem et precedente interrogatione iuxta.l.j.C.de contrahen.stipulatio.⁊.§.si scriptum institu.de inuti.stipu.Et dicit ibi Alexan.hoc esse primo limitandum vt habeat locum quando contractus esset de iure communi validus secus si de iure speciali vt si in instrumento reperitur titium promisisse dotem non expressa quātitate.nā speciale ē vt valeat ꝓmissio dotis icerte.l.cū post §.gener.ff.de iure dot.vñ tūc v̄bū ꝓmitto intelligetur de nuda cautione tex.ē valde notabilis i.l.j.cū glo.ex ibi hoc ponderat Bal.C.de dot.promis.quam limitationē licet aliquis

non improbet tamen contra eã instari põt ſm Alexã.in.d.l. sciendũ in.j.col.eo.q2 due specialitates bene possunt cõcur-rere qñ ex diuersis fontibus oriunt.l.singularia.ff.ſi cer.pet. ⁊ declarat Bar.in.l.ſi is qui pro emptore.in vlt.q.ff.de vsuc. vnde fatet idem Alex.ꝙ ſi simpliciter incerta dos fuiſſet pro miſſa pacto nudo nõ valeret q2 ex eodẽ fonte due specialita-tes orirent.ſ.ex fauore dotis.d.l.j.C.de do.pmiſ. Sed qñ in scriptura instrumenti eſt verbũ promitto ꝙ hoc vbũ pmitto inducat stipulationẽ nõ eſt fauore dotis ſ3 reſultat ex preſum ptione ſcripture vt in.d.l.ſciẽdũ.⁊.d.§.ſi ita ſcriptũ:vñ nõ vi-detur hec limitatio vera ſm Alex.nec obſtat.d.l.j.q2 h3 di-uerſos intellect⁹ vn⁹ eſt ꝙ cõſtabat ibi dotẽ incertã pmiſſam eſſe pacto nudo ⁊ illã ſequitur Azo.in ſumma.⁊ Cy.ibi.⁊ illũ intellectũ putat Alex.eſſe tenẽdũ licet Bal.ibi dicat Cy.di-uinare. Aliũ etiã itellectũ ponit ibi Bal.v3 ꝙ ibi fuerit vbũ pollicitatiõis:vitio tñ reſidet in eo intellectu ex quo infertur limitatio ad tex.d.l.ſciendum.

¶ Scdo limitat ſm Bal.in.l.ſicut.ff.de actio.⁊ obli. vt pce-dat qñ in ɔ̃ctu doiato apponit verbũ pmitto ſec⁹ ſi in innola to q2 nõ d3 in ɔ̃ctu innolato preſumi factũ eſſe ɔ̃ctũ ſtipulatio nis illi repugnãtẽ ⁊ oppoſitũ vt p3 in.l.ex placito.C.de re.p-mu.vbi oppoſita eſt na vnius ⁊ alteri⁹ ɔ̃ctus Roma.in.d.l. ſciẽdũ conat iſtud dictũ infringere ⁊ Saly.ẽt i.d.l.ſicut teneat ɔ̃ Bal.iſdẽ rationib⁹ quib⁹ mouet ibi Roma.tñ idẽ Alexã. putat iſtud dictũ Bal.ſuſtineri poſſe qđ etiã ſequit Bald.in l.ſi pecuniã in prin.ff.de cõdi.ob cau.qđ ſic pbat q2 vbi appa-reret qđ iuxta ɔ̃ctũ innominatũ eſt adiecta ſtipulatio indubi-tãter ſtipulatio retinet naturã ɔ̃ct⁹ noiati.d.l.ex placito.⁊.l. cũ precibus eo.ti.⁊.l.ſiue apud acta.C.de trãſac.nã l3 ſtipula tio iterpoſita ſup vno ɔ̃ctu imitet naturã illi⁹ eſt verũ quo ad hoc vt plus nõ debeat ex ſtipulatiõe ꝗ̃ ex ɔ̃ctu primo.l.j.§.ſi quis ſub ɔ̃ditione.ff.vt leg.no.caue.⁊.d.l.ſi ſtipulat⁹ in prin. ff.de vſur.nõ aũt quo ad alios effect⁹ vt p3 l.d.l.ex placito cũ ſimilib⁹.⁊ eſt tex.in.l.milea.§.decem.⁊.§.is q.ff.de re iudi. quẽ ad hoc valde ſingularẽ reputat ibi Imol.⁊ hoc videt te nuiſſe Bar.in.l ij.C.de condi.ob cau.⁊ ſolet notari p Alex. ⁊ modernos in rub.ff.de ver.oblig.Cũ ergo verbum pmitto ſit aptũ cõprehẽdere ſtipulationẽ ⁊ etiã pactũ nudũ.l.ſciẽdũ. §.dictũ.ff.de edil.edic.ſi in inſtrumẽto dicit ꝙ titius promi-ſit ſeio permutare ⁊c.d3 intelligi nuda ɔ̃uentiõe q2 eſt de na-tura ɔ̃ct⁹ innolati qñ ante implemẽtũ nõ parit actionẽ.l.na-turalis in prin.⁊.§.j.ff. de preſcri. ver.⁊.d.l.ex placito.ſed ſi intelligeret ꝙ p ſtipulationẽ ante implemẽtũ oriret actio cõ-tra naturã ɔ̃ctus innoiati.d.l.ex placito ſiĉtu.d.l.ſi pecuniã. Preterea iura alleg.ɔ̃ Bal.loquunt qñ certũ eſt eſſe ſtipu-lationẽ interpoſitã Alex.vero in.d.l.ſciendum loquit in caſo dubio quo caſu non eſt preſumendum partes voluiſſe incon tinenti recedere a contractu.l.nã ad ca.ff.de condi.⁊ demon.

Stipulatio an in fideiuſſione preſumatur.

¶ Inſup circa illud ꝙ ſi reperiatur ſcriptũ titium fideiuſſiſſe intelligatur p ſolẽnẽ ſtipulationẽ vt dicit tex.in.d.l.ſciendũ. ff.de vbo.obliga.⁊ in.§.ſi.inſti.de fideiuſ.reperio ꝙ iſtud am-pliatur vt pcedat etiã in caſib⁹ ſpecialib⁹ in quib⁹ valet fide-iuſſio ſine ſtipulatione q enumerant in.l.v.ꝗ incipit ſtipula-tionũ alie.in.§.ſatis acceptio maxime p Alex.⁊ modernos. ff.de vb.obli.puta in dote iuxta.l.ſi.C.ad velleya.⁊ ita voluit Ang.in rep.d.l.ſciendũ.in.ij.col.motus.q2 in dubio d3 capi preſumptio vt actus ſit firmior ⁊ magis in tuto.l.quotiens in ſtipulationibus.ff.de ver.ob.⁊.l.quotiẽs idẽ ſermo.ff.ð reg. iur.Quis ergo in iſtis caſibus ſpecialib⁹ nõ requirat in fide-iuſſiõe ſtipulatio tñ pſumet ſtipulatio ſi ſcriptura dicat fide-iuſſiſſe q2 ſtipulatio reddit ɔ̃ctũ firmiorem vt dicit tex.inſti.ð ver.ob.in prin.idẽ tenet ſimpliciter Roma.in.d.l. ſciendu3.

¶ Et ſm do.meũ.io.d.l.ſciẽdũ in.j.col.iſta limitatio tenen-da eſt cordi q2 qlibet ſm eũ teneret ɔ̃riũ q2 tũc rõ tex.d.l.ſciẽ-dũ ceſſat.nã rõ ꝗre ſi reperiat in ſcriptura talẽ fideiuſſiſſe itel-ligat p ſtipulationẽ eſt q2 iſtud ẽ de neceſſitate ergo ſi ſumus in caſo in quo valeat ſine ſtipulatiõe videt ꝙ nõ ſit pſumenda ſtipulatio ⁊ tñ Ang.vult ꝙ ſit pſumẽda q2 res erit magis in tuto.quã ampliationẽ dñs me⁹ Iaſ.vbi.ſ.cõfirmat optia ra-tiõe nã pculdubio ſolẽnitas intrinſeca nõ ſolũ eſt quã natura verboꝝ de neceſſitate cõprehẽdit vt in fideiuſſiõe ſ3 ẽt illa ꝗ̃ nã verboꝝ eſt apta cõprehẽdere licet de neceſſitate nõ cõpre hẽdat iſtud p3 in vbo pmittere qđ nõ importat de neceſſita-te ſtipulationẽ.vt.l.ſciendũ.§.dictũ.ff.de edil.edic. Et tñ ſi repiat in ſcriptura itelligit p ſtipulationẽ tex.ẽ in.§.ſi ſcriptũ inſti.de inuti.ſti.⁊ iſtud eſt q2 licet nõ includat tñ eſt aptũ in-cludere prout declarat Bar.in.d.l.ſciẽdũ in.iij.oppo.cũ quo alij tenẽt merito qñ reperit aliquẽ in ſcriptura fideiuſſiſſe et ſum⁹ in caſib⁹ ſpecialib⁹ in quib⁹ põt valere ſine ſtipulatiõe q2 eſt aptum importare ppter aptitudinẽ ſi reperiat in ſcriptu-ra dicitur ſolẽnitas intrinſeca ⁊ ſtipulatio preſumetur.

¶ Et qđ dictũ eſt de fideiuſſiõe ꝙ preſumit mediãte ſtipula tione facta iuxta.d.l.ſciẽdũ cũ ɔ̃co1.⁊ de pmiſſiõe vt intelli-gat p ſtipulationẽ limitat vt pcedat qñ ſtipulatio fuit facta ð pñti tpe ɔ̃fecti inſtrumẽti vere vel pſumptiue tũc pcedit.d.l. ſciẽdũ ſec⁹ ſi notari⁹ dicat in inſtrumẽto ex aſſertiõe partiũ fi-deiuſſionẽ factã de pterito ⁊ ſic nõ in ſui pñtia tunc licet nota-rius aſſertiõe partiũ ſcripſerit fideiuſſionẽ factã illud vbũ fide iuſſionẽ nõ iportabit ꝙ ſit facta p ſtipulationẽ ita ſingulariter limitat Bal.nouellus in trac.de dote in.vj.pte.in.xj.ſpecia li in.iij.col.vbi reputat iſtud eſſe valde notãdũ p limitatione pdictoꝝ licet dicat multũ obſtare tex.in.l.ea ꝗ.ff.de do.inter vi.⁊ vxo.vbi l3 ſtipulatio nõ poſſit fieri iter abſentes tñ põt fie ri p epiſtolã ⁊ nõ rñdet ad illũ tex.nec limitationẽ ſuã pbat le ge nec rõne:ſ3 p iſta limitatiõe põt allegari tex.in.l.j.C.de ɔ̃ hẽ.⁊ cõmit.ſtip.in vbo ſi res inter pñtes geſta eſt q tex.videt aũt eũ ponere iſtã limitationẽ l3 gl.ibi quã Bar.multũ not.di cat ꝙ in dubio pſumit inter ptes pñtes vñ ſm do.meũ.in.d.l. ſciẽdũ.ff.de vb.ob.in.ij.col.ver.tu aduerte p intelligẽtia hu ius limitatiõis ẽ aduertẽdũ imprimis ꝙ iſta limitatio nõ vide tur ɔ̃gruere ad tex.d.l.ſciẽdũ nec ad predictã q2.d.l.ſciẽdum nõ videt poſſe loq qñ notari⁹ ex aſſertiõe partiũ ſcripſit qđ ſm eũ patet q2.d.l.ſciẽdũ dicit ſi qs ſcripſerit ſe fideiuſſiſſe ⁊ ſic in d.l.ille qui erat notari⁹ erat ẽt ille q fideiubebat vñ ad predi-ctã.l.nõ põt adaptari illa limitatio pusinorũ ⁊ cui nõ ɔ̃uenit vba nõ ɔ̃uenit diſpoſitio.l.iiij.§.totiẽs.⁊ ibi Bar.ff.de dam. infec.vñ ſi in terminis.d.l.ſciẽdũ notari⁹ ſcriberet de preteri to ſe fideiuſſiſſe crederet ꝙ pdicta.l.ſciẽdũ pcederet ⁊ ꝙ pſu-meret mediãte ſtipulatiõe ⁊ iſta ſunt ſm do.meũ notãda p ſe cũda ãpliatione ad pdicta qđ ſm eũ pbat q2 iſtud verbu3 fide iuſſiſſe ẽt de pterito redactũ in ſcriptura eſt aptũ iportare ſti pulationẽ de pterito ꝗ cũ ſit aptũ importare cẽſebit ſolẽnitas intrinſeca ꝗ pſumet vt ẽ doctri.Bar.⁊ doc.in.d.l.ſciẽdũ.i.iij. oppo.ideo ſicut epl'a iportat ſtipulationẽ de pterito vt ẽ text. in.l.ea ꝗ.ff.de dona.inter vi.⁊ vxo.pariter põt fideiuſſio de p terito ſcripta p notariũ ⁊ p hoc nõ obſtat tex l.d.l.j.C.de cõ-trahẽ.ẽpt.q2 nõ pcedit qñ ſcriptura faceret expreſſa3 relatio nẽ de pterito vt pbat in.d.l.ea ꝗ ⁊ ita expreſſe t3 Ange in re pe.d.l.ſciẽdũ nã dicit ꝙ ille tex.in vbo ſi qs ita ſcripſerit fide-iuſſiſſe põt intelligi ꝙ qs ſcripſit in epl'a quã trãſmiſit in abſen tẽ ei pſentata fuit cũ ad ei⁹ cõmodũ ptineret tũc eñ ſm An ge.nõ ẽ dubiũ ꝙ licet nõ ɔ̃hat fideiuſſio p epl'a3 ſicut nec ſti-pulatio tñ retro ɔ̃cta pbat p.d.l.ſciẽdũ.⁊.l.j.C.de vſur.⁊.l. luci⁹.ff.de fideiuſ.⁊ ꝙ epl'a pbet ɔ̃ ſcribẽtẽ late habet p bar. ⁊ doct.maxime modernos in.l.admonendi.ff.de iureiu.

¶ Scdo limitant pdicta vt pcedãt qñ in ſcriptura ɔ̃tinet ali quẽ fideiuſſiſſe tũc bñ preſumit pcedẽte ſtipulatiõe ꝗ ẽ neceſ-ſaria ad fideiuſſionem ſec⁹ ſi in ſcriptura ſolũ cõtineat ꝙ ta-lis fuit nolatus in fideiuſſorẽ nã ſola denominatio in fideiuſſo rem nõ pbaret pceſſiſſe ſtipulationẽ vt pbat tex.in.l.cũ oſten dimus.§.ſi.ff.de fide.tuto.arguẽdo a ſpeciali ſm intellectu3 Bar.in.l.j.in prin.ff.de ver.ob. Rõ iſti⁹ limitatiõis eſt q2 p hoc ſolũ ꝙ qs fuerit nolatus in fideiuſſorẽ iſtud ſolũ nõ cõpre hẽdit ſtipulationẽ nedũ neceſſitate nec ẽt aptitudine ad hoc conſtituta ⁊ tũc cõſequẽter nõ dicitur ſolẽnitas intrinſeca ſm do.meũ Iaſo.in.d.l.ſciendũ.in.iij.col.in prin.

Quã formã pſumat quis voluiſſe adhibere.

¶ Quã autem ſeu ꝗlem formam pſumat voluiſſe adhibere diſponẽs qñ act⁹ põt fieri multis modis ſeu ſub multiplici for ma aut de iure cõi ⁊ de iure ſpeciali dixi in multis locis et te neri ꝙ cẽſeat voluiſſe facere ſm illã formã ſm quã melius vale re põt vt in arti.de potẽtia ⁊ effectib⁹ forme in.ij.char.in.vj. effectu forme adhibite l.j.ei⁹ col.⁊ in vlti.effectu forme omiſ ſe in.vij.ãpliatiõe.⁊ in arti.de implemẽto forme.ix.col. ver. ꝗro etiã in hac materia vbi pleni⁹ tãgo ꝗ̃ alibi.quomodo au tem ſit dare ꝙ plures forme ſeu ſolẽnitates introducãtur cir ca aliquid faciendum dixi.ſ.in articu.quando cenſeatur ali-quid traditum pro forma in.xiiij.cõcluſione in fine.

Quib⁹ modis pbet forma vel ſolẽnitas.

¶ Poſt pſumptiones ſolẽnitatum reſtat videre quib⁹ mo-dis probetur forma vel ſolẽnitas interueniſſe ⁊ ꝗ pbatio ad-mittat vbi nõ pſumit nec fingit iterueniſſe aut vbi nõ ſupplet de qb⁹ in ſuperiorib⁹ dictũ ẽ preterꝗ̃ qñ ſupplet de quo vbi ſuppleatur dicetur.j.eodẽ prope finem.

¶Et invenio ꝙ probatur quandoq; per testes vt habet͂ de testamento et codicillis.in.l.cuz proponeretur.ff.de leg.ij. ꝛ in.l.heredes palam.§.si quid post de testa.ꝛ in.l.ij.p glo. Bar.Bald.ꝛ omnes.C.de bo.pos.ſm tabu.ꝛ in.l.errore.C. de testa.dum ibi tangunt qualiter probetur error notarij in testamentis cum concor.de quibus per Barb.consilio.xxix. incipiente illud quarta col.primo volumi.ꝛ Saly.in.l.cōparationes.j.col.C.de fide instru.ꝛ Jmol.in.c.cum esses de testa.ꝛ Alexan.consilio.xlvij.in scdo volu.ideo ſm Bal.in.l.fi. in.iij.col.ver.quero pone.C.de fideicom.vox testiū supplet defectum solēnitatum instrumēti ꝗ nō apparēt p instrumētū.

De eius p/bati/one per testes.

¶Que probatio per testes admittitur etiaz si simus in actu exigente scripturā pro solēnitate quando scriptura facta de tali actu non reperitur seu est amissa ꝛ de hoc constat vt per docto.in.c.sicut.vbi Panor.l tertio notabili de re iudi.dicitur enim in illo text.ꝙ sententia potest probari per testes et certum est ꝙ ad validitatem sententie exigitur scriptura.c.fina.de re iudi.in.vi.ꝛ.l.statutis.C.de senten.ex pericu.reci. ꝛ facit tex.in.l.testium.C.de testi.vbi probatur ꝙ etiaz si scriptura sit de substantia probationis nihilominus potest act⁹ probari per duos testes dummodo probetur casus perēptionis ad idem etiam facit.c.cum olim cū ibi notatis de priuile.

¶Facit etiam quod dicimus de testamento in scripturā redacto quod est amissum vt possit probari per testes ſm glo. Bar.et communiter docto.in.l.ij.C.de bono.pos.ſm tabu. vbi late dominus Alexā.et latius dominus meus Jason.in quarta col.ver.secūdus casus de quo etiam per Bart.in auten.si quis in aliquo.C.de edendo.vbi dominus meus Jas. in prima col.ponit tria requisita.

¶Et qꝛ hec materia actus exigentis scripturaz que sit amissa late examinatur in dicto.c.sicut vbi latissime per Feli.in prima chartis latius me non extendo.

¶Et facit ad predicta quia vbi actus exigit scripturā vt sententia vel testamentum in scriptis error etiam in substantialibus potest probari per testes vt per docto.in dicta.l.errore.C.de testa.cum concor.de quibus per Alexand.consilio. ccxv.secundo volu.et Barba.d.consi.xxix.incipien.illud quarta col.primo volumi.quod intelligit Bald.in dicta.l.errore vbi etiam Saly.si tantum sit scriptum quod possit demōstrare omissum secus si non sit tantum scriptum vt quia solum sit scriptum titius nam verbum heres esto non poterit probari per testes de quo ibi per docto.ꝛ late dixi.s.in articulo ex quibus consistat forma ver.xliiij.

¶Sed pulchrum est dubium an vbi exigitur maior numerus duorum vel trium testium pro solemnitate actus prout in testamento septem ꝛ in codicillis quinq; totidem sint necessarij in probanda solēnitate actus vel in probando ipso tali actu quot requiruntur in ipso actu conficiendo breuiter verior ꝛ communior opinio est ꝙ exigantur tot in probando voluntatem quot requiruntur in actu conficiendo ſm Salyce. Ful.Paul.de cast.Alexan.ꝛ communiter doct.in.d.l.errore vbi dominus meus Jason in col.fi.et docto.in.d.l.cuz proponeretur.ff.de lega.ij.ꝛ in.l.fi.C.de fideicō.ꝛ Jmo.in.c.cuz esses de testa.ꝛ Alexan.consilio.xlvij.secundo volumine nisi venientes ab intestato confiteantur testamentum factum vt late habetur in dicta.l.ij.maxime per dominum meuz Jaso.

An tot testes exigantur i pbādo solēnitatem act⁹ vł actū quot i faciēdo actum.

¶Et idem dicunt in probanda substantialitate testamenti prout est heredis institutio quia non potest probari quin voluntas testatoris dicatur probata ſm docto.in dicta.l.errore vbi dominus meus Jason in col.fina.ꝛ in dicta.l.secunda vbi dominus meus Jason in quinta col.post Bal.in.d.l.cuz proponeretur.ꝛ in.d.l.errore cum concor.per Alexā.ꝛ dñm meū in dictis legib⁹ allegatis.ꝛ per Barba.in.d.cōsi.xxix.incipi.illud.iiij.col.primo volu.Sz si agatur solū de probāda solēnitate doct.videntur tenere ꝙ possit probari per duos testes:ꝛ ideo si sit questio an testes testamētarij sint rogati prout requiritur pro forma testamenti sufficiet istud probare p duos testes ex rogatis vel alios ſm Bal.Pau.de cast.ꝛ Alex. in.d.l.ij.vbi etiā dñs meus Jas.in.v.col.cum concor.ibi allega.per Alex.ꝛ dominū meū ꝛ ita trāsit Barb.in.d.cōsi.xxix. quarta col.et dixit ibi Bal.cū quo trāsit dñs me⁹ Jas.ꝙ si testator sibi reliquit.x.poterit pbari per duos testes ꝙ reliquit tm.institutionis qđ intelligo qñ alij essent instituti de quorum institutione cōstaret per septē testes qꝛ aliter nō diceret͂ constare de substātia testamēti que est probāda per.vij.testes vt ibi.ꝛ l.d.l.errore dicit͂ ꝛ dictū fuit.s.Ceterū si duo tantuz testes deponant factum fuisse testamentum per titium nō probant factum nec solēnitatem testamenti nec impediunt quominus venientes ab intestato titio succedant ſm Bal.Ful. Pau.de cast.Ro.Alex.ꝛ modernos ac docto.communiter in.d.l.ij.C.de bo.pos.ſm tabu.reprobata glo.ibi quam sequitur Bar.ꝛ nititur defensare Saly.ꝛ ita etiam transit Cu.i.l. heredes palam in prin.penul col.ff.de testa.licet probēt nudum factum vt dicetur.j.e.ṽ.ceterū nisi ſm dñm meum Jas. in.d.l.ij.in col.fi.isti duo testes deponerent factū fuisse testamentum in presentia eorū ꝛ aliorū quinq; testium qui sint absentes et quandoq; possint haberi nam interim impedientur succedere venientes ab intestato ſm eum sed quādo essent solum duo testes tunc procedat communis opinio supra relata qđ non sit probatum testamentū nec possit ex testamento succedi.l.si vnus.ꝛ.l.hac cōsultissima in prin.C.de test.ꝛ sic erit locus successioni ab intestato.Sz si ipsi omnes septem testes examinentur ꝛ nullus eorum deponat de alioꝝ presentia vel quilibet eorum deponat de se ꝛ dicat se nō recordari de alijs vt qꝛ dicat factum fuisse testamentū ꝛ se nō recordari qui vel quot fuerint presentes erit probatum testamentuz si quilibet narret substātiā testamēti.ꝛ in ea oēs cōcordent quia cū subsit identitas forme nec testes differant in forma non dicūtur differre numero.ꝛ ita ꝙ non possint dici singłares si in effectu sunt contestes ſm Bal.et communiter docto.in.d.l.ij.C.de bo.pos.ſm tab.cum concor.allega.ibi per Alex.ꝛ dominuz meum Jaso.in antepenul.col.

¶Est tamen aduertendū qꝛ si veniētes ab intestato confiteātur testamentum fuisse factum et dicant ꝙ non fuit factū cū debita solēnitate licet dixerim cōmunem opinionem esse ꝙ sufficiant duo testes ad probādum solēnitatem potest hoc casu dici contrarium fore verius.Nam cum testes deponant factum fuisse testamentum et solēne deponūt de alio testamento ꝗ de solemni ꝛ sic confessio nihil prodest et sumus in casu in quo testes dicuntur probare non tantum solēnitatem sed etiam ipsum factum seu ipsum testamentum quo casu duo nō sufficiunt sed requiruntur septem vt predictuz fuit nisi testes se adeo coarctarent in loco ꝛ tempore ꝙ appareret testatorē fecisse vnum tantum testamentum ꝛ illud de quo fuit pars cōfessa ſm Bar.ꝛ cōmuniter docto.in.d.l.ij.ex quo dicto colligitur limitatio ad illud ꝙ pluralitas testamentorum ꝛ actuū non presumatur vt ibi late per dñm meum Jas.qđ limitatur ſm eum ibi in tertia col.ꝛ fi.vt nō procedat quando contrarietas inter assertionem partis ꝛ dictum testium argueret pluralitatē vt ibi per dominum meum Jaso.

¶Et ſm Barth.vero.in cautella.clxvij.si testator facit sibi promitti p heredem mediante stipulatione ꝙ soluet legata poterit relictum probari per duos testes sequitur Alex.post Jmol.in.l.nemo potest.ff.de lega.j.ꝛ dominus meus Jas.in in.d.l.ij.quarta col.C.de bo.pos.ſm tabu.licet cōtra hoc dominus meus Jas.in.l.fin.in tertia col.C.de fideicō.opponat de vno fondamento de quo ꝛ de intellectu.d.l.fi.dixi in articulo de potentia ꝛ effectibus forme in vlt.effectu forme omisse examinando regulam ꝙ forma non seruata actus sit null⁹ in.xiiij.fallentia cum duabus seq.

¶Item est in presenti materia aduertēdū ꝙ si actus exigat scripturam vt insinuatio nō potest pbari per testes vt p Bal. in.l.si is apud quem.C.de edendo.nisi testes deponerēt actū fuisse in scriptis celebratum ſm Bald.in.l.gesta.C.de exec. rei iudi.Qualis autem probatio requiratur contra actum requirentem scripturam not.Bal.in.l.testium.C.de testi.ꝛ dicetur aliquid.j.circa finem huius articu.

¶Et cum forma ꝛ substātia sit inuisibilis quomodo testes super ea deponāt dixi.s.in articulo de generali cognitione forme.iij.col.in fi.cum sequenti.

¶Ceterum circa testes in hac materia est aduertendum ꝙ si vnus testis deponat de vna forma et alter de alia dicuntur singulares ꝛ varij ſm Bald.in.l.solam.col.fi.ꝛ in.l.testium. quarta colū.C.de testi.quod est intelligendum nisi diuersitas sit in formalitate verborum quia illa non attenditur stāte conformitate in effectu vt est text.Et ibi notant docto. in capitu.nihil de verbo.significa.vnde sufficit ꝙ testes ita deponant quod non videatur actus super quo deponunt differre forma.Et tunc dicuntur contestes licet vnus non deponat de presentia alterius:quia que non differunt forma non dicuntur differre numero secundum Bal.in dicta.l. secunda.versiculo hic quero.in fine questionis.ꝛ per totam.

Circa testes de forma deponentes.

Tractatus de forma ⁊ solēnitate.

C. de bo. pos. sm tab. vbi ex hoc dicit illud qd̄. s. in precedentibus retuli ꝙ si septē testes testamentarij deponant de substantia testamenti. et qlibet dicat se non recordari qui ⁊ quot essent cōtestes ꝙ sustinebitur depositio quin verum est probatam esse substantiam testamenti per septem contestes. Et ibi dominus meus Jason late examinat ꝙ sufficiat testes concordare in substantia licet de alijs non recordentur vel sint in alijs varij de quo etiam per Bar. in. l. cos. ff. de fal. ⁊ Bald. ac doc. in. l. cum antiquitas. C. de testa. ⁊ Feli. in. c. licet ex q̄dam in. iij. ⁊. v. col. de testi. id Bald. in. c. bone. el. ij. v. col. de elec. dicit ꝙ si ex testibus super mutuo deponentibus vnus dicat mutuatos fuisse duos solidos alius. xxiiij. denarios isti testes probant ⁊ concordant in effectu.

¶ Que omnia sunt intelligenda nisi vbi ageretur de probanda formalitate verborum prout dicta fuerunt sm Bal. in. d. c. bone loco preallegato. ⁊ Anto. de but. Panor. ac doct. in dicto. c. nihil vbi ponunt exemplum de eo qui pretendens se heredez Titij articulauit ꝙ testator vsus fuit istis verbis formalibus videlz te titium heredem instituo ⁊ produxit duos testes quorum vnus deposuit testatorem dixisse te heredem facio ⁊ alius te heredem instituo. Quo casu sm doct. in. d. c. nihil fuit iudicatum ꝙ tales testes nihil probarent ⁊ ꝙ essent varij cum ageretur de probanda verbox formalitate de quo dixi in artic. prece. ⁊ in articu. ex quib⁹ cōsistat forma i v̄. xliij.

¶ Et hec non est obmittendum notabile dictū Ange. consi. cclxxiiij. incip. ex themate prope finem vbi dixit esse possibile ꝙ si testis deponens de substantia dicat se ignorare formam ei credatur vt quia deponat scripturam esse factam de testamento ac per notarium scriptam et publicatam ⁊ interrogatus de forma dicat se nescire nam probat testamentum fuisse factum et scriptum sicut si scholaris deponat ꝙ talis lector legit lectionez tali die ⁊ interrogatus de forma seruata in legendo seu de forma lectionis dicat se ignorare naz probat ꝙ fuerit lectum est bene verū ꝙ ipsa lectio vel eius tenor ex hoc non censetur probata nec censentur in casu Ange. probatum testamentum vel act⁹ testandi nisi substantialia testamēti fuerint per testem expressa vt dictum fuit in precedentibus colūnis post notata in. d. l. ij. C. d̄ bo. pos. sz tab. vbi dn̄s me⁹ Jas. in penul. ⁊ antepenulti. col. ⁊ in. l. errore. ⁊ in. l. cum antiquitas. C. de testa. nec enim licet testi ignorare id per quod deprehendatur cognitionem rei super qua deponit ignorare licet diffinitionem scire non teneatur vt per Bar. in. l. j. in princi. iij. col. vbi late alij. ff. si cer. pet. Habemus ergo circa intellectum premissorum inspicere an agatur de probando facto absqz substantia facti puta ꝙ facta fuerit vna scriptura vel ꝙ talis predicauerit an vero de probanda substantia facti puta quid fuerit scriptum vel predicatū an de serie et ordine prout materia subiecta se offert aut qualiter fuerit predicatuz ⁊ scriptum. Reliqua dicta sunt dū tractaui de presumptione forme vbi dixi an in dicto testis forma presumitur an vero testis teneatur deponere de forma ⁊ solemnitate.

¶ Insuper habemus aduertere ꝙ si agatur de probando facto per testes non est necesse probare diē qua factum fuit qr licet sit de forma seu solēnitate instrumenti vt habetur in. c. cum p. de fide instru. ⁊ in. l. si quis ex argentarijs. §. si initium ff. de eden. non tamen est de substantia facti nisi quando exigitur tempus limitatum sm Ange. in. d. consi. cclxxiiij. ppe finem seu col. fi. per. l. matrē tuā. C. de proba. ⁊. l. cum actū. ff. de nego. gest. faciunt que habentur in. l. non solum. §. sed vt probari. ff. de ope. no. nun. sunt enim diuersa ipsum factum ⁊ scriptura que fit de facto vt per Bar. in. l. si quis in legatum cū concor. ff. de falsis. ⁊ ita transit Bal. in. l. fi. versi. quero pone ꝙ scriptura. C. de fideicō. ⁊ Barba. d. consi. xxix. incipien. illud. v. col. primo volumine.

Solēnitas pbat̄ p confessionem.

¶ Confessione partis etiā probatur forma et solēnitas. c. fin. vbi Panor. in vltimo notabili de proba. cum cō cor. de qbus per Feli. in. c. j. in prin. cōmen. de litis contest. ⁊ sic si partes confitentur litem esse contestatā statur tali confessioni et idē in alijs actibus substantialibus iudicij esto ꝙ non depēdeāt a partiū facultate nec partes possint renunciare sm doct. pal legatos et Egi. deci. 684. incip. q̄q̄ de appel. vbi dicit ꝙ si appellatus confiteatur appellationem interpositam in tempore et solēnem ac in debita forma sibi preiudicat sequit̄ Feli. in. c. sicut. xvij. col. de re iudi. ⁊. j. latius dicetur tractando an solēnitas probetur per verba enunciatiua vel narratiua. Et aliquando esto ꝙ solēnitas nō presumatur in facto cōfessato nihilominus confessio probat factum ac si de solēnitatibus legitime constaret vt in herede confitente testamentum in casu legis finalis. C. de fideicom. ⁊ licet aliqui sentiant confessionez testamenti preiudicare heredi tā̄ solēnitas numeri testium in testamentis non sit de forma ita ꝙ sufficiat cōstare de testamento per septem testes vel per confessionem et alium indubitatum modum sicut per publicū instrumentum prout declarat dn̄s meus Jas. in. l. ij. in. iiij. col. C. de bo. pos. sm ta. et dixi. s. eo. v̄. ceterū. ⁊ ver. est tn̄ aduertendū tamē verior opinio videtur ꝙ sit casus specialis in. d. l. fi. C. de fideicō. in odium heredis confitentis qui ante negauerat relictuz vel propter prestitam fidem heredis erga testatorem de prestando relicta in minus solēni testamento vt habetur in. d. l. fi. que habet multos intellectus et dixi. s. in articulo de potētia ⁊ effectibus forme in vltimo effectu forme omisse examinando materiaz ꝙ forma non seruata actus sit null⁹ in. xxiij. limitatione cum duabus sequentibus nam vt dixi in articulo quottuplex est forma in. viij. col. solēnitas probatoria in testamentis est substantialis. Sed quid erit si appareat instrumētum in quo petrus confitetur se fuisse testatum coram septez testibus vel si viua voce hoc asserat vez se fuisse solēniter testatum an talis confessio probet solēnitatem Jmol. in. l. heredes palā in prin. ff. d̄ testa. dicit ꝙ nō ⁊ sequit̄ ibi Frā. de are. in. iiij. ⁊. v. col. eo qr si vellet quis testari cum minore numero. vij. testium seu minus solēniter nō posset ideo ei⁹ assertioni non est credenduz cum posset fieri fraus quod probatur ex tex. in. l. ⁊ si forte in fi. vbi ita tenet Bar. ff. de castrē. pecu. et facit sm Are. tex. a speciali ⁊ contrario sensu in. d. l. fi. C. de fideicom. ⁊ tex. in. l. cum quis decedens. §. titia. ff. de leg. iij. ⁊ in. l. qui testamentū. ff. de pba. per que mita ita innuit Joā. an. in addi. Spec. in rubrica de re. eccle. non alie. dicēs ꝙ prelatus non potest asserere in cōtractu concessionis per se factē de interuenisse omnes solēnitates legitimas cū sine illis contrahere non possit de quo. j. dicetur circa verba enunciatiua. Et sic non obstat. l. cum proponeretur. ff. de leg. ij. vbi est casus ꝙ verba enunciatiua testatoris probant per coniecturaz et presumptiue dispositionem olim fuisse factam qr ibi nō fit attestatio solēnitatū sed dispositiōis q̄ est in potestate testatoris sm Are. vbi. s. in antepenul. col.

¶ Sed contra hoc facit qd̄ dixit Bal. in. c. j. in titu. quot testes sint neces. ad proban. inue. ꝙ si dominus feudi qui nō potest facere inuestituram nisi cū certa solēnitate postea asserat se inuestituram fecisse solēniter credatur tali assertioni ad qd̄ facit glo. in autē. rogati. C. de testi. dū refert opi. Jo. ⁊ Azo. ꝙ dispositio. l. testiū in fi. C. de testi. que vult solutionem debere probari per quinqz testes non habere locum si agatur de probatione confessionis que emanauit super numeratione qr non agitur de probādo imediate id super quo lex requirit naturam quinqz testium sed per medium cōfessionis. sed respondet Are. loco preallega. in. v. col. ꝙ illa decisio non est vera. Item ꝙ testator non potest etiam ex post facto renuntiare iuri eum astringenti ad solēniter testādum est enim solēnitas testamētaria iuris publici cui renūciari nō potest vt habet̄ i. d. l. nemo pōt. ff. d̄ leg. i. ⁊ dixi. s̄. qs possit dare ⁊ tollere formā. Item sm Are. vbi. s̄. in. iiij. col. refert an lex requirat solēnitatem probatoriam et vltra procedat ānullādo et tunc procedat quod dictum est in testamentis an vero nō procedat anullando et procedant contraria. Et ex his ꝯstat quando sit credendum asserenti se fecisse actum solemnem ⁊ quādo credat̄ confitenti actum solēniter factū p aliū vel inter se ⁊ alium.

¶ Et hic etiam est aduertendum ꝙ licet quis confiteatur factum et hoc non videtur fateri solēniter factum ita ꝙ cōfitēs testamentum fuisse factum non censeatur confiteri illud fuisse solēniter factum vt notatur in. l. ij. C. de bo. pos. sm tab. et dixi. s. in probatione solēnitatis per testes qd̄ est intelligēdū nisi quando solēnitas presumitur quod quando sit dictuz fuit s. eo. circa presumptiones solēnitatum quod non procederet vbi scriptura requireretur in contractu ad necessitatem pbationis tantum quia posset fieri probatio per confessionē q̄ potius esset releuatio ab onere probandi q̄ꝫ species probatiōis vt tradit Nico. de matn. ⁊ in auteā. sed nouo iure. C. si cer. pe. ⁊ sequitur Are. in. d. l. heredes palam. in prin. iiij. col. C. d̄ testa. dicens ita posse intelligi dictū. l. fina. C. de fideicom.

Solēnitas pbat̄ p scripturam.

¶ Per scripturam etiam probatur solēnitas puta si de testamento est facta scriptura per manum publici ⁊ autētici notarij continens numerum septem testium nam dato ꝙ oēs testes sint

stes sint mortui talis scriptura de per se probat vt ē gl.in.l.ij. in princi.in glo.iij.ff.quemad.testa.aperi.quam glo. Bar.⁊ cōmuniter docto.ibi sequuntur et Bart.in.l.j.in.iij.lect.vbi etiam Bal.in.j.col.C.de testa.vbi Ange.⁊ Saly.dicūt illaꝫ glo.esse ad hoc singularem sed plenior est glo.in.l.si.in ṽbo ostenditur.C.de fideicom.vbi dn̄s meus Jas.in fi.commen. Et Ange.in.d.l.j.in fi.cōmē.C.de testa.in lect. Florētina.dicit qđ Bart.eo audiente faciebat multum notari dictā glo. in.d.l.ij.ff.quemad. testa.aper.

¶ Et exemplū notarij traditum in forma autentica ita ꝓbat sicut originale seu ꝓtocollum ſm Bar.Ang.⁊ docto.in.l.si quis ex argentarijs.§.pretor ait.ff.de eden.⁊ Bar.⁊ doct.in autē.si quis in aliquo.C.de eden.⁊ cano.in.ca.albericus de testi.⁊ Jmol.in.l.si.ff.quēadmo.tes.aper.vbi loquitur in copia testium et de materia late habetur in.c.si.de fide instru. vbi plene Feli.Et hoc procedit etiā si actus exigat scripturā ꝓ forma ⁊ solēnitate vt habet in.d.autē.si qs ī aliquo vbi Alexā.⁊ ꝑ doct.in.l.publicati.vbi dn̄s me⁹ Jas.l.iij.col.C.ð test.

Ꝗ nō interuenerit solēnitas quomodo ꝓbet

¶ Et econtra ꝙ non interuenerit solēnitas vel forma etiam probatur per scripturam vt per Panor.in.c.j.in.iij.notabili de fide instru.vbi dicit ꝙ substantialia iudicij an interuenerint ꝓbatur ex inspectione actorum de quo etiam late habet l.c.quoniam contra de proba.⁊ dixi.ṡ.eo.tractando ꝙ presumitur pro sententia in limitatione ⁊ꝙ qs non sit matricular⁹ ex inspectione matricule.⁊ꝙ quis sit promotus ad sacros ordines non assumpto subdiaconatu ex eo ꝙ de scriptura subdiaconatus non apparet cum littere seu scriptura sint de substantia.c.legum.ij.q.j.⁊ de cleri.pere.per totum ⁊ cum hac opinione transit Bal.in.l.cum proponeretur.ff.de leg.ij. dicens ꝙ illud quod non apparet per scripturam in actu in scriptis redacto presumitur omissum ⁊ non fuisse dictum vel factum de quo etiam per Bal.⁊ docto. in.l.errore.C.de testa.

¶ Et si testes testamentarij non facto instrumento de testamento sint per iudicem examinati citatis citandis et publicati talis scriptura vti publica probat testamentum ⁊ solēnitates.l.publicati vbi doct.C.de testa.

¶ An autem probetur solēnitas per verba enunciatiua instrumenti vel narratiua instrumenti.j.dicetur.post sequentē versiculū.Est etiā circa hanc materiā an per instrumentū probet solēnitas act⁹ puta testamēti inspiciēdū an nominētur testes oēs vel non qꝛ si testes omnes nō sunt nominati in instrumento vt quia dicatur Titius condidit testamentum presentibus titio seio ⁊ alijs quinqꝫ testibus vocatis ⁊ rogatis nam tunc non probatur testamentū esse solēne quia possibile esset ꝙ alij quinqꝫ non nominati non essent habiles pro testib⁹ testamētarijs ſm doc.in.d.l.heredes palā l prin.ff.ð testa .vbi pulchre Jmol.⁊ Are.l.iiij.col.dicētes hoc eē de mēte Bal. ⁊ Ange.ibi ⁊ tunc essemus in materia an solēnitas testamēti probetur per duos testes quā.ṡ.examinaui vnde ꝙ instrumētum probet solēnitates testamenti ꝓcedit quando notari⁹ sub eadem die ⁊ loco exprimit nomina septem testiū pro cui⁹ materie pleniore intellectu. Jmol.in.d.l.heredes palā.in prin. cum quo ibi transit Fran.de are.format multos seu q̄ttuor casus dicens ꝙ quandoqꝫ notarius in princi.apponit millesimū

Testes sūt in instrumē to nominandi.

mensem ⁊ diem.⁊ postea dicit pateat omnibus hoc instrumētum inspecturis sicut talis tali die ⁊ tali mense fecit testamētum tenoris infrascripti coram septem testibus ⁊ notarius in instrumento de quo agitur dicit de alia die ⁊ de alio mēse q̄ꝫ supra posuerit ⁊ tunc hoc casu si dicit se rogatuꝫ de instrumēto corā duobus vel tribus testibus non tamen probabit quia cum in hoc secundo instrumento referat aliud instrumētū testamenti dudum confecti vel tenorem testamenti confecti añ sequens instrumentum istud sequens instrumentum non potest probare voluntatem testatoris nisi constet de relato arg. autē.si quis in aliquo.C.de eden.etiā si nomina testium septem coram quibus dicit factum fuisse exprimat vt in .d.autē. Jmo videtur ꝙ etiam tunc non probet solēnitatem vt dixi in ver.prece.circa probationem solēnitatis per confessionē qꝛ in effectu tabellio attestatur de dicto testatoris asserentis se solēniter testatum non autem asserit se presentē fuisse illi solēnitati.⁊ ideo secus in duobus testibus qui deponunt se fuisse presentes qñ actus fuit celebratus coram nūero septem et per hoc patet idem dicendum si notarius dixit expresse de assertiōe testatoris vt qꝛ dixit pateat omnibus inspecturis hoc testamentum ꝙ talis testator asseruit coram septem testibus se fecisse testamentū ⁊c. Quādoqꝫ vero notarius dicit in subscriptione se rogatum coram septem testibus quos exprimit: ⁊ tunc si in principio posuit aliam diem in qua in effectu se rogatum dicit diuersam ab illa in qua dicit testamentum fuisse factum.vel dato ꝙ exprimat eandeꝫ ponit diuersos testes in subscriptione ab illis coram quibus dicit testamentum factū fuisse ⁊ tunc non ꝓbat illud quod asseritur per.d.autē. si qs in aliquo fatendum tamen est ſm Jmol.vbi supra ꝙ dicta ṽba tā̄ꝫ enunciatiua principaliter propter se prolata inducerent dispositionem iuxta.l.ex hac scriptura.ff.de donatio.qđ an sit verum dixi.ṡ.eo.circa probationem solēnitatis ꝑ cōfessionem vbi aūt in princi.instrumenti apponit diem:sꝫ postea cum dicit testamētū factū fuisse nullā apponit diem:tūc si dicit illud factū coram septē testibus nec nominat eos tunc presumi potest ꝙ sint illi idem de quibus fit mentio in subscriptiōe et licet verba sint preteriti temporis presumatur actū tunc factum per notata in simili in.l.post dotem.ff.sol.mat.⁊ sic hoc casu esset in effectu hec questio eadem cum precedenti. Si autem nominat expresse testes tunc si nominat eosdeꝫ quos subscribit idem dicēdū ē ꝙ in proximo casu. Si vero nominat diuersos tunc dicendum idem quod.ṡ.dixi quando diuersa est dies ita dixit Jmol.in. d.l.heredes palam.in prin. ⁊ sunt verba multum notanda ſm Fran.de are.ibidem.

Dictio ⁊c. an ꝓbet solēnitatem.

¶ Posset etiam hic tangi an per dictionem ⁊c.probetur solemnitas integraliter interuenisse vt si statutum velit respōdentē positionibus iurare ad sancta dei euangelia tactis scripturis ⁊ in actis sit scriptum talis iurauit ⁊c.de quo dixi.ṡ. eo.in regula ꝙ solēnitas extrinseca non presumit penul.limi.

Solēnitas an ꝓbet per priuatā scripturam.

¶ Priuata etiam scriptura est quādoqꝫ sufficiens ad probādum solēnitatem vt si de testamento nūcupatiuo sit facta scriptura manu testatoris vel alterius priuati ⁊ qui non sit notarius que scriptura sit autenticata per iudiceꝫ iuxta nota.in.l. publicati.C.de testa.probat vt ibi habetur sed tunc dicit scriptura publica vt ibi quādo autē priuata scriptura probet examinant Bar.⁊ legiste in repetitio.l.admonēdi.ff.de iure iu. et Cano.in.c.si cautio.de fide instru.

Solēnitas ꝓbat ꝑ sententiaꝫ in q̄ actus ꝓnunciatur solēnis.

¶ Per snīam etiam ⁊ arbitramētum probatur solēnitas interuenisse per casum econuerso in.l.si seruus plurium. §.j.ff. de leg.j.vbi Dy.et alij ⁊ glo.ac doc.in.l.stipulatio ista. §.j. ff.de verbo.oblig.⁊ not.Alex.in cōsi.cxxiiij.inci.discussis hesitationibus scđa col.j.volu.vbi tenet ꝙ talis sententia lata ꝫ aliquem nocet eius heredi ac substituto prout etiam dicetur j.eodem de sententia lata super defectu solēnitatis ꝙ probet defectum ⁊ alijs preiudicet faciunt que dicentur.j.in sequenti questione tangendo an per verba narratiua sententie ꝓbēt tam solēnitatē quam narrant q̄ꝫ reliqua.

Solēnitas an ꝓbet per ṽba narratiua vel enunciatiue prolata.

¶ Subsequenter est videndum an per verba narratiua vel enunciatiue prolata solēnitas probetur in qua materia solēt fieri duo casus vꝫ circa materiam solēnitatis extrinsece q̄ presumi non solet nam quo ad solēnitatem intrinsecam cum soleat presumi vt in superioribus patet non est dubium nisi in casibus in quibus presumi non solet.

¶ Primus casus est quando fit mentio de solēnitate que potuit interuenire tempore enunciationis seu cōfecti instrumēti in quo apparet narratio vel enūciatio solēnitatis et eo casu talia verba a partibus prolata regulariter probant solēnitatem interuenisse vt est glo.⁊ ibidem Bart.in.l.j.C.de fide instru.⁊ iure ha.fisca.vult Jnno.in.c.qm̄ contra.de ꝓbatio. Bal.⁊ Anto.de but.in.c.in ꝓ̄sentia vbi ēt Jmo.l penul.col. de teni.⁊ Ant.de bu.in.c.albericus.iiii.col.de testi.⁊ Bal. Panor.ac late Feli.in.c.sicut.de re iudi.Bar.⁊ cōmuniter doct.in.l.sciendum.ff.de verbo.oblig.⁊ Bar.in auten.si qs in aliquo penul.questione.C.de eden.⁊ in.l.⁊ si forte.ff.de castren.pecul.⁊ Ang.in.l.imperatores.ff.de priuil.cre.⁊ in.l.si cut.§.videtur.ff.qui.mo.pig.vel hy.sol.⁊ Bal.in.l.j.in prin. ff.de re.eorum cū multis concor.⁊ ita est intelligēdus Bal. in consi.cccxiiij.incip.vtrum.v.volu.vbi dicit ꝙ instrumētū venditiōis in quo enunciantur solēnitates ⁊ adest iudicis decretum probat solēnitates interuenisse.

¶ Et predicta conclusio ꝙ verba enunciatiua ⁊ narratiua ꝓbent solēnitatem interuenisse que potuit tp̄e confecti act⁹ interuenire ampliatur ſm aliquos vt procedat etiam in solēnitate cui partes renunciare non possent ſm Feli.in.c.sicut.in xv.col.j.fallētia.de re iudi.per ea que dicentur.j.de consensu capituli in alienatione que fit per ep̄m enunciato vt probetur ⁊ de licentia episcopi proprij eius qui ab alio ordinat vt presumatur si enuncietur vt latius.j.dicetur in ṽ.item est intelligendum

telligendū.⁊ ver.⁊ ex eo cum seq. vbi discutiet an hec amplia tio de iure pcedat.

¶ Et predicta sunt intelligenda quo ad eos qui consenserūt narrationi ⁊ enunciationi. Nam si aliquis partium vel aliqs ex eis quos tangit negocium contradixit expresse non statur assertioni notarij vel scribentis aliquam extrinsecam solēnitatem. aut narrantis vel enunciantis eam interuenisse puta in actis fm Joan. an. in addi. Spec. in titu. de testi. §. sequit. ver. quid si in actis scriptū est ⁊ Anto. de but. in. c. fraternitatis. col. ij. vbi etiam Panor. in ij. cōmen. de testi. ⁊ Alexā. cōsilio. xliij. inci. viso processu cause vertentis in ij. iiij. vol. ⁊ dominū meū Jas. in. d. l. sciendum. v. col. ver. limita quando.

¶ Item predicta sunt intelligenda quādo narratur vel enūciatur solēnitas in specie ⁊ expresse. secus si in genere vt qꝛ dicatur seu narretur interuenisse omnes solēnitates tā intrinsecas q̄ extrinsecas ad actum necessarias etiam de quibus foret facienda mentio specialis nam per ista verba generalia non probatur solēnitates interuenisse etiam que poterāt interuenire tempore confecti instrumenti fm Alberi. de rosa. in. d. l. sciendum. iij. col. ver. nota vnū cum quo transit ibi. d. meus Jas. in. vj. col. per not. p doc. ⁊ p eū in. l. titie textores l princip. ff. de leg. j. ⁊ glo. in. c. pastoralis. in verbo protestatis de excep. vbi habetur q paria sunt obscure ⁊ generaliter excipere ⁊ nihil excipere.

¶ Ex predicta regula infertur cōmuniter per docto. in. c. ea noscitur de his q̄ fiunt a prela. sine consensu ca. vbi inter ceteros Cardi. Panot. ⁊ Anto. de but. q licet in gestis a prelato non presumatur consensus capituli cū sit solēnitas extrinseca fm docto. cōmuniter ibi ⁊ Bal. in. l. actor. col. ij. C. de pba. ⁊ Ange. in. d. l. quicunq̧. §. ij. ff. de publici. tamen si notarius narret vel enunciet talem consensum interuenisse qui interuenire potuerit tempore confectiōis instrumenti. talis cōsensus erit probatus fm Cano. in. d. c. ea noscitur. ⁊ Are. i. l. qui in aliena. §. j. iij. col. ff. de acqui. here. ⁊ modernos in. d. l. sciendū. ⁊ Feli. in. d. c. sicut. in. xv. col. ver. fallit pmo vbi reprehendit hellēcinum qui aliter tenuit in. d. c. ea noscitur in vltima charta dicentē q si in instrumento dicatur prelat⁹ cū capitulo consensit ex hoc non probetur cōsensus capituli eo quia solēnitas cui per partes renunciari non potest non pbatur per verba enunciatiua vt ibi per eum qd fondamentū in prece. col. reprobaui de quo dicetur. j. eo. ver. item est intelligendum q̄uis Feli. postmodū dubitet de illo text. in. d. c. ea noscitur pptet verbum si constiterit quod infert vt cōsensus non pbetur per talia verba nisi aliter constet. Hinc fm Feli. ibidem Egidius in deci. lxxv. inci. si apparet voluit q presumitur consensus capituli maxime qn enunciatiue exprimitur in actu epi ⁊ diu durauit quo ad inducendum prescriptionē non quo ad alienationem.

¶ Et dixit Cardi. in. d. c. nlbericus scda col. de testi. q si instrumentum loquens de ordinibus clerici bononiensis dicat eum ordinatum per nos bononiensē ⁊ hoc fuisse de licentia ⁊ mandato bononiensis probabitur ex tali enunciatione licētia sic enunciata quia potuit tunc interuenire in actu ordinū et dicit se ita obtinuisse in facto arduo dum defenderet quēdam captum pro delicto se vigore clericatus defendentē cū quo transit ibi Panor. in lec. parmen. ac Feli. ⁊ idem Feli. in. c. sicut. in. xv. col. ver. fallit primo ⁊ in. xxiij. col. v. fallit q̄rto de re iudica.

¶ Et fm Dy. Bar. Pau. de cast. ac doc. in. d. l. sciēdum. ff. de verbo. obli. ⁊ Bal. in addi. ad spec. in ti. de appel. xvj. col. si in instrumento alienationis rei minoris dicatur decretum interuenisse ex quo fuit possibile ipsum interuenisse tempore instrumenti presumetur interuenisse puta fm Pau. de cast. si instrumentum sit factum in palatio cōmunis ⁊ faciunt not. per Bal. in. l. gesta prope ij. cōmen. C. de re iudi. dū dicit qn̄ presumatur ex assertione notarij testis iuratus.

¶ Predicta cōprobantur ex eo qd dixit rota sub rubrica de resti. spo. deci. xix. in nouis q si in instrumento dicat titi⁹ spōte renunciauit non presumatur metum interuenisse etiā vbi nis presumeretur iuxta not. in. c. super hoc de renun. sequitur Anto. de but. in. c. sollicite tertia colū. de restitu. spoliato.

¶ Item comprobantur ex eo quod dixit Jmol. in. l. ij. in ij. cōmē. ff. de testa. ꝯ Bal. q si notarius dicat in instrumento testamenti talis testator sanus mente licet eger corpore ex hoc probabitur illum fuisse sane mentis.

¶ Predicta etiam inducuntur ad questionem an si reperiatur scriptum talis testis iuratus deposuit prout. j. probet iuramentum fuisse prestitum ac solēniter ⁊ in forma debita puta iudice deferente ⁊ parte presente. ⁊ fm Bar. in. l. theopōpus in prin. cōmē. ff. de dote prele. post Old. ⁊ glo. ibi ⁊ Panor. in. c. per inquisitionem de elect. vbi etiā Bald. talis assertio probat iuramentum cū potuerit illo tēpore deferri p l. j. C. de fide instru. lib. x. sed nō solēnitatē puta partis presentiam de qua non sit mentio cū sit facti ⁊ solēnitas extrinseca q̄ non presumitur. l. quecunq̧. §. ij. ff. de publi. cū ꝯcor. que presentia est necessaria quando testi defertur iuramentum. c. ij. de testi. ⁊ ita cōmuniter transeunt doct. maxime Jo. an. in addi. Spec. in titu. de teste. §. sequitur ver. quid si in actis scriptum est. ⁊ Bal. in. l. iurisiurandi. prima col. ver. sed pone reperitur in actis. C. de testi. ⁊ Bart. in. l. per hanc. C. de erro. mili. an. li. xij. ⁊ Bal. in. l. ij. C. si ex fal. instru. ⁊ in. l. gesta in ij. commen. C. de re iudi. ⁊ in auten. si quis in aliquo. C. de edē. ⁊ in. l. iij. in prin. ff. de iure iu. ⁊ in. l. j. in prin. ij. de feri. ⁊ Ant. de but. in cōmēto. c. fraternitatis. col. ij. de testi. vbi ēt Jmol. ⁊ Anto. de but. in. c. cuis. vbi etiā Panor. col. ij. ac Feli. penul. col. eo. titu. de testi. ⁊ ipse Anto. de but. in. c. qm̄ contra falsam circa. xij. col. de prob. Panot. in. c. qd autē circa prin. cōmen. de iure patro. ac Ro. in. l. sciēdū. ff. de ver. ob. et Florianus in. l. lege iulia. ff. de testi. ⁊ sic vt pbetur presentia partis et iudicis est necesse q notarius enunciet testis iuratus presente iudice ⁊ parte vt per Bar. in. d. l. theopōp⁹ ⁊ Panor. in. d. c. tuis in ij. cōmē. cū cōcor. de quib⁹ ibi per Feli. l penulti. col. q̄uis Bal. in. c. i. in prin. in tit. quid sit inue. ⁊ in. j. constim. ffor. ij. col. versi. sed pone q in actis ⁊c. teneat q ex simplici assertione notarij. presumatur iuramentū solēniter prestitum qd videtur sequi dñs meus Jas. in. d. l. sciendū. v. col. ff de verbo. oblig. reprobata glo. que aliter vult in. c. vt circa de elec. in. vj. sed precedens opinio est verior et magis cōmunis nisi in factis de antiquo vt dixi. ꝯ. eo. in materia presumptionis forme circa iudicialia vbi aliquid de hac questione tetigi.

¶ Jsta limitatur fm Bal. in. d. l. gesta. l ij. cōmē. ⁊ l. d. l. iurisiurandi prima col. nisi tempus vel locus repugnaret huic psumptioni vt qꝛ locus confecte scripture sit extraiudicialis vl tempus esset feriatum cum testes debeant iurare in die non feriato ⁊ in loco iudicij vt ibi latius per Bal. sequitur Feli. in. d. c. tuis penul. col. dicēs hoc procedere in iuramento enūciato de preterito secus si de presenti dixit tamen Ro. in. d. l. sciendum q sibi videtur q notario dicente testis iuratus sufficiat esto q sint aliqua que nō potuerint interuenire tempore ⁊ loco talis enunciationis eo quia solēnitas enūciata in instrumento etiam si non potuit interuenire tēpore actus gesti presumitur in preiudicium partis presentis. l. optimā. C. de contrahen. ⁊ cōmit. stipu. cū solēnitas iuramenti testiū sit talis vt habetur in. d. c. tuis. ⁊ dixi in arti. quis possit dare ⁊ tollere formā sed ad hoc respondet Francis. de are. in. d. ca. tuis quem sequitur Feli. ibi in penul. col. q istud procederet in instrumento in quo enunciaretur contractus factus a partibus ⁊ positum in voluntate partium nam tunc statur instrumento. d. l. optimam. ⁊ not. Bal. in. l. errore. in princip. cōmen. C. de testa. et tunc merito confessio partium sibi preiudicat in dependentibus ab eorū volūtate sed non sic est quando notarius dicit testis iuratus quia ista nō sunt verba partiū cū notarius iuramenta ⁊ alia redigat in scriptis ex se ratiōe officij c. qm̄ contra. de prob. ⁊ ideo talis assertio est poti⁹ notarij q̄ partiū ita vt fm doct. predictos pcedat dicta limitatio Bal.

¶ Et ex his patet referre an notarius scribat aliquid tāq̄ vba partiū. An vero tāq̄ aliud in iudicio occurrens ⁊ ex seipso ratione sui officij.

¶ Debent autē verba enunciatiua vt probent solēnitatē esse clara. c. in presentia de pba. ⁊ qd not. Bar. in. l. inter stipulātem. §. j. ff. de ver. ob. ideo si notarius dicat factum a canonicis vel cōsiliarijs solet dubitari an presumatur ab omnib⁹ de quo per Alex. consi. j. iiij. volu. et Feli. in. c. audita. xvj. col. ver. gusta. de prescrip. vbi tangit an in probationibus ⁊ testibus indefinita equolleat vniuersali ⁊ hoc clare decidit Alexan. consi. vij. incip. super hoc in ij. primo volu. post notata p Pet. de ancha. ⁊ Jo. de imo. in. c. q̄sto de his que ij. a prela. sine ma. pa. cap. dū volunt q si instrumēto contineatur q canonici talis ecclesie cōstituerunt talē suum pcuratorem seu sindicum per hoc non erit probatum illum sindicum fuisse legitime constitutū hoc est a toto capitulo seu a maiori parte

canonicorū

canonicorum. l. inter illam. §. fi. ff. de ver. signi. & idem tenuit Gemi. in. c. si canonici in princip. de offi. ordi. in. vj. per illum tex. iunct. gl. scđa post Oldr. in consi. 100. incip. in executio ne ibi per eum relatum & sequitur idem Alex. in. l. rescriptum in princip. j. col. ff. de pac. & est de mēte Bar. in. l. fi. C. de pre di. curia. li. x. vbi dicit ꝙ nō sufficit dicere cōgregato consilio nisi dicatur ꝙ due partes interfuerunt. & Bar. in. l. j ver. item facit. ff. de albo. scriben. vbi tangit an nomina illorum q̄ sunt de collegio sint sigillatim scribenda de quo etiam habetur per Cano. in. c. j. de maio. & obe.

¶ Ad predicta facit quod dixit Panor. in. c. inter dilectos de dona. ꝙ si in instrumento dicatur ꝙ omnes de vniuersita te fecerint tale quid presumitur ꝙ omnes de vniuersitate in terfuerint licet per partem negetur per illum text. iunct. in his q̄ dixit Federi. de se. cōsi. cclxx. ꝙ si in instrumēto dicat ꝙ talis abbas cū quinq canonicis totū capitulū repsentātes ꝙ p̄ sumetur totū capitulum interfuisse etiā si probetur ꝙ p annū ante erāt plures monaci per. c. ea noscitur de his q̄ fiūt a pla. si cōcap. licet text. in. d. c. q̄rto videatur facere in contrarium et Bal. aliter velle in. l. j. C. de magi. cōue. de quo per Bal. in. l. fi. C. qui bo. ce. pos. & Imol. in. c. l. de sindi. & Pet. de an cha. in rep. c. primi. x. char. v̄. & ppter hoc de consti. & Feli. ac modernos in. c. cum omnes. de consti.

¶ Alius casus est quando narratur vel enunciatur solēnitas extrinseca quam non fuit possibile interuenisse tempore con fecti instrumenti. Et tunc stat communis doc. cōclusio ꝙ in ter alias personas non enunciantes nec narrantes non pro bat talis enunciatio vt in auten. si quis in aliquo. C. de eden. & per glo. in. d. l. j. C. de fide instru. & iure ha. fisca. li. x. vbi sub hastatio in instrumēto nominata nō presumitur cū exigatur tempus viginti dierum ita vt certū sit eam non potuisse inter uenire tempore enunciationis & per Bart. ac cōmuniter do cto. in. d. l. sciendum ac Cano. in. d. c. sicut de re iudi. & Inno. ac cano. in. d. c. quoniam contra. de proba.

¶ Sed inter ipsas partes enunciantes & narrantes solēnita tem interuenisse bene probant talia verba enunciatiua & nar ratiua. l. optim. C. de contrahen. stipu. & notant Bar. Ro. & communiter docto. in. d. l. sciendum. & in. c. sicut. de re iudi. Bar. in. d. auten. si quis in aliquo prope fi. penul. questione & in dicta. l. j. C. de fide instru. & iur. ha. fis. & in. l. & si forte. ff. de castren. pecu. & Ange. in. d. l. imperatores. ff. de priuil. cred. quod est intelligendum quādo notarius specialiter & expres se facit mentionem de illa solēnitate requisita secus si enūcia ret in genere vt qz diceret interuenisse omnes solēnitates in trinsecas & extrinsecas etiā de quibus foret necesse facere spe cialem mentionem vt dixi. s̄. eo. in primo casu.

¶ Item istud est intelligendum quando enunciatur talis so lēnitas que non potuisset interuenire tempore contract⁹ cui partes enunciantes possent renunciare nam si sit talis cui nō possent renunciare talis enunciatio non probat etiam inter ipsos enunciantes s̄m docto. in locis proxime allega. ac Dy. & Pau. de ca. in. d. l. sciendum. & Pe. de anch. cōsi. cccxxvj. incipien. visa facti narratione tertia col. & Cardi. cōsi. lxxiiij. incip. ois a me charitatis per doctrinam Bar. in. d. l. & si for te. ff. de castren. pecu. vult Alexan. consi. cj. incipiē. visis istru mentis. iiij. col. primo volu. et Feli. in. c. sicut. xvij. col. & in. c. ea q̄. iij. col. in fi. de re iud. not. in. d. autē. si quis in aliquo vbi dominus meus Ias. licet aliqui aliter dicant vt dixi in princi pio huius materie. ad qđ facit qđ dixit Bar. in. l. & si forte per illum tex. ff. de castren. pe. & Oldra. consi. cc xxvj. incipiē. qui dam episcopus quarta col. de eo qui nō potest liberaliter do nare vt si enūciet benemerita dicendo se donare propter ipsa benemerita ex tali enunciatione nō sint probata ipsa beneme rita etiam si iuret s̄m Alexan. in. l. si donatione. C. de collat. vbi tangunt quid iuris tunc sit in donatione inter coniuges & latius habetur de his per Feli. in. d. c. sicut. xvij. col. de re iudi. vbi post Franc. de are. subdit istud quod enunciatio in his que non sunt in potestate partium et que non possint tē pore enunciationis interuenire non probet procedat quādo agitur de magno seu graui preiudicio nam si ageretur de mo dico preiudicio bene probaret talis enunciatio per tex. & no ta. & ibi per Panor. in vlt. notabili. in. c. fi. de prob. vbi cōfes sio partis pbat litis cōtestationē interuenisse cuius omitti nō potuisset ex volūtate ptiū & illud idē est qz agit de modico p̄iu dicio cum de nouo possint partes litem cōtestari si non erat contestata s̄m Are. & Feli. in. d. c. sicut. Ad qđ adducit Feli. ibidem qđ not. Egi. decisione rote. 684. incipiente. q̄r sub rubrica de appel. ꝙ si appellatus confitetur debito tempore & in debita forma appellatum fuisse nocet sibi talis confessio licet ille solēnitates non dependeant ab eius potestate. Sic & si quis confitetur se esse subiectum capitulo ista cōfessio sibi nocet licet non noceat superiori s̄m Egi. deci. 671. & Feli. lo co preallega. Et dicunt Egi. & Feli. in ipsis locis ita limitan da esse dicta Bar. in. d. l. et si forte vt non procedant in confi tente aliquid per verba enunciatiua ad eius preiudicium vo lentes ꝙ ad ipsius confitentis preiudicium probent pro cui⁹ rei veritate sunt vidēda que latius dicunt in. d. l. si donatiōe.

¶ Item predicta decisio ꝙ enunciatio facta de his q̄ tēpore contractus interuenire non potuerant noceat partibus enū ciantibus seu presentibus in his que dependēt ab eorum po testate & qui renunciare possunt nō procedit in notario instru menti enunciante presentibus partibus rem gestā alibi & alio tempore vt quia dicat testis alibi iuratus nam non probat qz hoc scribit ex ratione officij sui. non autem tāq̄ nctū partis seu aliquid dictum a parte s̄m Fran. de are. in. c. tua vbi etiā Fe li. in penul. col. de testi. & dixi. s̄. eo. per vnam col. vel duas. v̄. ista limitātur. Et ex eo ꝙ solēnitas que non potuit interueni re tempore actus non probetur si non dependet a partium po testate dicunt doct. ꝙ tractatus requisiti in alienatiōe rei ec clesiastice non probantur per enunciationem factam in instru mento alienationis de eorum interuentu ex quo non potue runt eo tempore interuenire cum debeāt precedere per inter uallum et ex quo nō sunt i potestate partium nec ptō ipsis tra ctatibus per partes renūciari s̄m Bar. in. d. auten. si quis in aliquo prope finem cōmē. & in. d. l. sciendum vbi alij & Anto. de but. Imol. & Panor. in. d. c. sicut de re iudi. vbi etiam Fe li. in. xvj. col. in ver. si aūt est solēnitas extrinseca & Anto. de but. in. c. quoniam contra. in. xxij. col. & Alex. consi. xvj. inci. breuiter in casu remisso. in. col. iiij. vol. et. xvij. inci. breuiter in casu premisso als viso instrumento. iij. col. in. iiij. volu. vbi consuluit ꝙ verba narratiua posita in instrumento alienatio nis rei ecclesiastice habito sepe & sepius colloquio ac conclu sione & deliberatione super instrumentis non probant tracta tum sequitur dominus meus Iason in. d. l. sciendum. vj. col. ver. quarto. adde habetur per Lau. de ro. in rep. c. fine exce ptione. xij. q. ij. in. x. questione. in fine.

¶ Et propterea Pau. de ca. consi. xcj. incipien. super eo qđ queritur in antiquis consuluit ꝙ non credatur notario de de creto interposito super alienatione rei minoris si dicat fuisse interpositum cum cause cognitiōe qz tempore instrumēti nō potuisset cause cognitio interponi. sequitur Alexand. in. d. l. sciendum post ipsum Pau. de cast. ibidē & ibidē. d. me⁹ Ias. in. v. col. plus dixit. Pau. de castro in dicta. l. sciendum ꝙ nec etiam iudici enuncianti interuenisse cause cognitionē tē pore decreti crederetur ꝙ notarius debet facere duo instru menta vnum de cause cognitione: aliud de interpositione de creti. Sequitur Ro. in. d. l. sciendum. xiiij. col. ver. sexta con clusio. & Feli. in. c. sicut in. xvij. col. de re iudi. post Io. an. in addi. Specu. in titu. de re. eccle. non alienan. vbi allegat etiā Alexan. consi. 101. primo vol. iiij. col. qui aliter tenet in iudi ce in. d. l. sciendum.

¶ Item ex predictis decidunt doct. maxime Gemi. in. c. j. l j. col. de reb. eccle. non alie. in. vj. ꝙ si in instrumento aliena tionis rei ecclesiastice narretur vel enuncietur ꝙ subsit vtili tas ecclesie in tali alienatione vel subsit necessitas alienandi ex hoc non erit probata vtilitas vel necessitas nisi aliter con stet de eis ex quo tempore confecti instrumenti & in illo actu hoc non potuit verificari nec de hoc constare notario sequit̄ Feli. in. d. c. sicut. xvj. col. & dñs meus Ias. in. d. l. sciendum.

¶ Item per predicta decidunt Inno. i. c. quoniam contra. de proba. et Bar. in auten. si quis in aliquo in fi. commen. C. de eden. & in. l. j. C. de rela. & aliqui scribentes maxime Ang. & Ro. in. d. l. sciendum. ff. de verbo. oblig. ꝙ verba iudicis se rentis sententiam aut notarij de instrumento sententie roga ti videlicet viso libello visis citationibus litis contestatione iuramento calūnie & cōsimilia per que solēnitates substātialia p cessus enunciantur non probant regulariter limitando vt p eos in qua materia Panor. in. d. c. quoniam contra in. xiiij. col. refert opiniones quas sedere distinctionis q̄rit saluare quam distinctionem non refero sed potest fieri conclusio referēdo scripta Feli. ibidem. Qz p talia verba non probetur pcessus: nec eius solēnitas nec ꝙ talia interuenerint s̄m Inno. in. d. c. quoniam

An p ista v̄ba viso pcessu libello litis cōte. &c. ipsa & solēnitates pcessus probentur.

quoniam contra falsam vbi ampliat singulariter. etiam si notarius cōficiens instrumentum de ipsa sentētia apponeret dicta verba quia non intelligitur loqui nisi de his que eodem loco ⁊ die fuerunt acta ⁊ sic reliqua narrata non probant cū sint de preterito etiam si diceret actum tali die ⁊ loco ⁊ se interfuisse non exprimendo tempora cuiuslibet actus quia quo ad illa videtur tantū sermo testimonialis non habens fomētum officij tabellionatus scdm ipsum de quo faciunt festum. Bal. Anto. de but. Imol. ⁊ Panor. in. d. c. quoniā cōtra falsam qui dicunt ꝙ quottidie allegantur isto dicto Innocē. pro instrumentis multa recitantibus ꝙ non faciant plenā fidē nisi respectu eorum que tempore confecti instrumenti potuerunt interuenire ⁊ addit notata per Bar. in autē. si quis in aliquo C. de eden. ⁊ per glo. in ver. fides in. c. abbate. de verb. signi. facit Cardi. consi. lxxiiij. incip. ticius ⁊c. in vlti. char. vbi late sequitur Inno. in. d. c. quoniam contra. Idem vult Car. cōsi. xxxiiij. incipien. cum inter religiosos vbi propter istud dictū Inno. concludit ꝙ licet in instrumento dicatur vocatis vocandis illa verba non faciant fidem quia instrumentū solū probat super his super quibus conficitur vt p Inno. in. d. c. quoniam contra. ⁊ facit Joā. an. in addi. Spec. titu. de senten. §. vt autem ver. ⁊ not. vbi refert Guido. de suza. disputādo tenuisse ꝙ si sententia dicat citato reo peremptorie ⁊c. nō probatur citatio peremptoria ⁊ ita dicit tenendum de iuris subtilitate q: sunt verba actus preteriti secus si in sententia dicitur ticium presentem ⁊ iudice sedente lecta. quia per ista verba ita probantur illa interuenisse sicut ipsa sententia ⁊ sequitur Roma. in. d. l. sciendum ff. de verbo. obli. in. xxv. col. post Ange. ibi. ⁊ cum istis concord. late Specu. in titu. de instrumento edi. §. restat. ver. in summa. et in titulo de probatio. §. fi. ver. sed pone ⁊ do. Car. post gl. in verbo fondatur in cle. j. de proba. ⁊ pulchre dixit Inno. in. c. fi. in fi. de fide instru. ꝙ non statur tabellioni qui in suo instrumento attestatur se vidisse aliquid contineri in alio instrumento facit quod nota. Bal. in. l. gesta ad fi. C. de re iudi. ⁊ Specu. in titu. de procu. §. illud. ver. illud. ⁊ in. d. titu. de proba. §. fi. vbi dicit ꝙ si iudex dicat cōdēno titium tutorem sei pupilli si aliud non apparet ille per hoc nō presumitur tutor quod multū nota. Imo. in. d. c. quoniam contra dicens se pridie habuisse in facto tpōderat doctrinam Inno. in. d. c. quoniā cōtra vt ibi singulariter per Bal. dum dicit notariū rogatū de mutuo ⁊ enūciātem falso numerationem prius factam non puniri quia de eo non conficiebat instrumentum ⁊ idem repetit in. l. ex his. C. de testa. mil. de quibus verbis enūciatiuis multa dicit Bar. ⁊ Imol. in. l. ex hoc scriptura. ff. de dono. ⁊ Butri. in. c. cū dilectus de succes. ab intest. ⁊ domin⁹ meus Jas. in. d. l. ex his verbis vbi facit regulam cum limitationibus.

¶ Fallit primo ista decisio quo ad propositum nisi dicto verbo scriberent per notarium in instrumento sentētie non simpliciter recitando sed exprimēdo per se quēlibet actum enunciatiue vbi quando ⁊ a quib⁹ ⁊ ꝙ in sui presentia acta fuerūt. ⁊ postea se subscribens exprimat omnibus interfuisse tūc enī per ipsam enunciationem nō solū presumerent acta sȝ imo probantur per tale instrumentū etiam in causa appellationis ita expresse not. Host. in. d. c. quoniam cōtra. ⁊ sequit ibi Anto. de but. Imol. ⁊ Panor. qui dicit istud dicum esse tutius ꝙ id qō not. Inno. in. c. cum in iure de offi. deleg. ⁊ idem nota. Spec. in. d. §. vt autem. ver. ⁊ nota. ⁊ Bal. in. l. iuriiurandi l prima col. C. de testi. ⁊ sentit Lapus allegatione. lxxvij. incipien. tabellio. in penulti. col. dum ita limitat dictum Inno. in. d. c. fi. de fi. instru. sequitur Feli. in. d. c. qm̄ contra.

¶ Secundo fallit nisi sententia continens talia verba etiā recitatoria esset lata presentibus partibus ⁊ tacentibus quia tunc per ipsam probatur illa precessisse ita notāt Panor. et Imol. in. d. c. quoniam contra allegando Bar. in. l. j. per illā tex. C. de relatio. ⁊ non est opus seruare in casu isto practicā Host. sm Panor. in. d. c. quoniā cōtra. Idem sentit Bar. in l. acta. in princ. ff. de re iudi. ⁊ in. l. fi. ff. quando appel. sit ⁊ in autē. si quis in aliquo. C. de eden. Bal. ⁊ Saly. in. l. emancipatione. C. de fi. istru. ⁊ Bal. pulchre in. d. l. ex his in. ij. col. ⁊ Roma. in. l. qui in aliena. ff. de acquir. hered. ⁊ Anto. but. in consi. xxxvij. incip. in quesito predicto ⁊ in. c. j. in vlti. col. de fi. instru. ⁊ Lap. allega. xiiij. inci. approbat But. ⁊ Imol. in ca. conquerente de offi. ordi. ⁊ Cardi. in. d. consi. lxxiiij. ⁊ Ange. in. l. hi qui ad ciuilia. C. de appel. ⁊ in. d. l. fin. ff. qn̄ appel. sit ⁊ ibi dixit ꝙ petens executionem sententie non habet necesse producere processum sed solum instrumentum sentētie in quo processus enunciatur dūmodo presente parte cōfectū fuerit et idem repetit Ange. in. d. l. j. C. de rela.

¶ Sed est considerandum sm aliquos ⁊ Feli. in. d. c. qm̄ contra ꝙ ista fallentia nihil noui videtur afferre posito enim ꝙ pars tacuerit tamen sciebat se posse appellare ⁊ ius suū cōtradicēdi esse saluum: ⁊ ideo taciturnitas non nocet. l. sicut. §. nō videtur. ff. qui. mo. pig. vel hypothe. sol. ita mordet Rapha. cuma. in. d. l. fi. ff. quādo ap. sit ⁊ expressius Roma. in. d. l. sciēdum respondendo ad. l. primā. C. de rela. ⁊ ad. l. fi. vt per eos quorum opinionem sequitur Ange. are. in. §. fi. insti. de fideius. dicens esse necesse ꝙ pars presens taceat per decē dies vel expresse consentiat vt predicta procedant sequitur Feli. in. d. c. quoniam cōtra. ⁊ si diceretur prout dicit ibi Panor. referendo Bar. in. d. l. j. cum concor. preallega. qō intelligit dūmodo taceatur post decem dies. respondetur ꝙ tunc propter transitum in rem iudicatam pro processu presumitur vt dictum fuit. s. eo. circa presumptionem solemnitatum tractādo an presumatur pro sententia.

¶ Igitur de hac limitatione tunc non erit opus et qō nihil operetur videtur tenere Ange. in. l. si preses circa princip. C. quomodo ⁊ quando iudex. ⁊ Bar. in consi. incip. apparet sententia lata quod intelligitur quando sunt verba recitatoria sȝ Ange. are. in. d. l. fi. ff. quando appel. sit dicit cōmunem opinionem esse vt nisi pars presens ꝯdicat talia vba prolata per iudicē pbēt p. d. l. primā. ⁊ fi. C. de rela. ⁊ q: credit iudici quo ad acta ⁊ quo ad rectitudinem licet in his que spectāt ad partes non credatur quo ad iustitiā per not. in. l. ne in arbitris C. de arbi. ⁊ precedēs opinio est equior pro qua facit q: ante decem dies non presumitur presens consentire sententie. d. l. fi. ff. quando ap. sit vult Bal. in. c. causam in fi. per gl. ibi de re iudi. ⁊ Panor. d. c. qm̄ contra. xvj. ⁊. xx. col.

¶ Tertio fallit nisi illa verba visis ⁊c. et recitatorie ponerētur in sententia legati cardinalis quia plene probant illa precessisse ita singulariter voluit Inno. in. c. cum dilecti sup verbo respo[illegible]onem de accusa. Sequitur Anto. de but. in. d. c. quoniam [illegible]tra. ⁊ Roma. in. l. sciendum. ff. de ver. obliga. in xxvj. col. [illegible]gano. bonum tex. in. c. cum paroti. ⁊ in. c. constitutus ver. intellec. de appel. ⁊ idem not. Bal. in. l. si qua per calūniam. in vlti. col. ver. deinde quero legatus. C. de epis. et cle. Sed istud intelligitur de consuetudine curie romane q: secus est de rigore iuris per. c. cum nobis in verbo quātūcūq de testi. sm Spec. in ti. de teste. §. j. ver. quid si aduocatus de quo per Ant. de but. in. c. quod super his de fi. instru. sequit Feli. in. d. c. quoniam contra.

¶ Quarto fallit in solēnitatibus enunciatis in decreto iudicis quia ille presumuntur interuenisse sm Ange. in. l. imperatorem. ff. de priuileg. credi. per id quod not. glo. ⁊ Dy. ibi ⁊ hoc specifice colligit Angelus ibi. ad limitationem notatorum per Inno. in. d. c. quoniam contra. ⁊ idem Bald. in. d. l. ex his sequitur Feli. in. d. c. qm̄ contra. Ideo si in secundo decreto solēnitas enuncietur ac citatio partium presumitur pcis ꝙ interuenerint vt per Bal. in. l. j. ff. de rc. eo. ⁊ ita tenuit glo. in. d. l. j. C. de fi. instru. ⁊ iur. bast. fisc. li. x. quā dicit notabilem Angel. in. l. si pupillus. ff. qui. mo. pig. vel hypo. sol. ⁊ idem tenet Bal. in. c. j. §. si instrumentū de no. feudo. ⁊ Car. ⁊ Anto. de but. in. c. ea noscitur. de his que fi. a prela. sine cōsensu capitu. ⁊ Bal. in. l. ex his. C. de testa. mil. ⁊ Lap. alleg. lxxvij. ⁊ Panor. in. c. quod autem de iure patro. ⁊ in. c. alberticus de testi. ⁊ do. Bartholo. sozi. consi. clviij. incip. visis p cessu. v. col. ⁊ dixi latius supra eo. tractando an pro decreto presumatur ꝙ solēniter fuerit interpositum.

¶ Quinto fallit in sententia lata de antiquo sm Cy. ⁊ doct. in. l. emancipatione. C. de fide instrumen. ⁊ Barto. ac modernos in. l. admonendi. ff. de iureiu. ⁊ Angel. are. in. §. fi. insti. de fideius. cum concor. alleg. s. eo. circa presumptionem solemnitatis in questione ꝙ pro sententia presumatur.

¶ Sexto fallit in odium contumacis vbi per acta constat de contumacia quia talia verba inserta in sententia ꝯtumacis enunciatiua probant sm Innocen. in. c. bone el. ij. de e lec. ⁊ Imo. in. l. si cū nulla. ff. de re iudi. ⁊ Ang. are. in. §. fi. isti. de fideius. cum concor. allega. in regula ꝙ solēnitas extrinseca non presumitur in decima limitatione.

¶ Et circa materiam huius questionis videatur aliquid p Bal. in. c. j. in quarta col. quo temp. mil. ⁊ per Imol. in. l. iiij. §. cōdēnatum. ff. de re iudi. per Pau. de cast. consil. iij. in antiquis p But.

tiquis per Butr. in. c. licet in. xv. col. de probatio. per Bal. in dicta auten. si quis in aliquo. ⁊ in. l. j. in penultimima col. C. ne lice. tertio prouo. Ange. et Roma. in. l. heres institutus. ff. de acquirend. here. ⁊ Angelus are. in dicta. l. fina. ff. quando appel. sit.

¶ Et notādū ꝙ si breuitas temporis demonstrat iudicē non potuisse rimari ea que dicit se vidisse illa verba nihil operātur sm̄ Ange. in dicta. l. prolatam cum concordan. s. in materia presumptionis solemnitatum allegatis tangendo an p̄ sententia pre. umatur ⁊ an pro decreto.

¶ Item est notandum ꝙ dicta verba quomodocunqꝫ prolata non probant nisi quando per notarium registrata sunt per text. in dicto. c. quoniam contra in princip. sm̄ Joannem andream late in dicto. §. vt autem ver. ⁊ nota tertio. Sꝫ si in fine sententie ponantur per notarium ista verba lata fuit dicta sententia vtraqꝫ parte petēte non probatur propterea cō sensus sꝫ sola iudicis requisitio sm̄ Bal. in. c. causam in fine. per glo. ibi de re iudi.

¶ Et si dicatur per notarium ꝙ lata fuit sententia predicta vtraqꝫ parte presente non propterea presumitur consensus sm̄ Bald. in capitu. causam in fin. per glo. ibi de re iudica. ⁊ Phili. in. d. c. quoniam contra. xvj. ⁊. xx. col. de pba. iunctis his que dixi. s. proxime in. aj. limitatione vbi plene.

¶ Sꝫ si notari⁹ attestet aliqd fuisse productū puta rescriptū delegatoriū vel mandatū procuratoris non dimissa copia in actis solum erit probata productio que productio est de actꝫ pariter ⁊ oblatio instrumentorum licet rescriptum et mandatum nōn sint de actis per tex. in. d. c. quoniā ꝯ de proba. cum ibi notatis dum dicit scribendas esse productiones qḋ maxime procedit si scriptum sit productum fuisse instrumentum mandati vel rescriptum ita incipiens ⁊ ita finiens sm̄ magis communem opinionē. Inno. ⁊ doct. in. d. c. quoniam contra et in. c. cum in iure de offi. deleg. et licet tunc sit probat⁹ act⁹ ipse oblationis instrumentorum ac ipsius productionis tamen tenor instrumentorum non erit probatus ita ꝙ erit necesse pti producenti que nō dimisit copiā in actis solemniter exemplatā videlicet parte presente ac iudice et legente ac examinante an sint sine vitio quando requiretur a parte exhibere originalia ⁊ ostēdere vt per Panor. in. d. c. quoniā contra. penul. col. in princip. post Hosti. Ant. de but. ⁊ communiter doctores vbi etiam Philippus franc. in tertia col. ⁊ Pau. de castro in. l. licet. col. fi. C. de procura. ⁊ de consuetudine huius patrie que in talibus est attendenda vt p̄ Panor. in dicto. c. quoniam contra in. v. col. vbi solum fit productio nō dimissa copia in actis solet dici producta fuit talis cedula cum iuribus in ea nominatis vel talia instrumenta quorum tenor sequitur ⁊c. dimisso spacio albo pro illis si fuerit requisitum exemplandis.

¶ Et quando credatur vel non credatur notario de verbis per eū enunciatis multa cumulauit dominus Hipolitus in. l. prima. §. si quis dicatur in secunda col. cum duabus sequētibus. ff. de questionibus sumpta ex locis preallegatis.

Forma ⁊ solēnitas non pbātur quā do ius illas fingit.

¶ Item forma et solemnitas non sunt probande vbi ius illam fingit interuenisse aut supplet vt dixi late. s. eodem. in octaua limitatione ad regulam ꝙ solemnitas intrinseca presumatur ⁊ in articulō de potentia et effectibus forme in vltimo effectu forme omisse in. xxj. limitatione quā dedi ad regulam ꝙ forma non seruata actus sit nullus.

Qñ suppleatur solemnitas.

¶ Supplet autem defectum solemnitatis presentia principis. c. j. de transact. ⁊. l. omnium. vbi doctores ⁊ Alexan. in fine commenti vbi allegat plures concord. C. de testamen. cū concordan. etiam traditis per Ro. ⁊ modernos in. l. si testamentum. C. eodem vult Baldus in. l. nullus. C. ad legem iuliam maiesta. vbi etiam dicit ꝙ sola cōscientia principis supplet defectum cuiusuis solemnitatis quod etiam vult Innocen. in. c. primo delitis contestatio. vbi dicit ꝙ solemnitas libelli non est necessaria coram papa vel principe: ⁊ ꝙ sufficit narrare factum absqꝫ conclusione et sequitur Angelus in dicta. l. omnium per illum textum et Roma. in. l. si quis arbitratu. secunda col. ff. de verbo. obligatio. ⁊ in. l. prima in principio vbi etiam dominus meus Jason in quarta colū. ff. de eden. ⁊ Panormitanus in. c. in causis primo notabili vbi Felinus multa cumulauit ad presentem materiam de re iudica. ⁊ Panormitanus in. c. in nostra. tertia col. de sepul.

Princeps supplet.

¶ Hinc sm̄ Hostien. ⁊ Joannem an. in. c. primo de libel. oblā. ⁊ Panor. in dicto capitulo in causis. ⁊ Imol. in. c. cum venissent. septima col. de insti. ⁊ Cardina. in clementi. sepe. xv. questione. de verborum significatio. coram papa vel principe potest procedi sine libello proposito facto simpliciter qꝛ presentia principis supplet omnem solemnitatem dicta. l. omnium. ⁊ dicto capitulo primo de trāsac. ita ꝙ succedat regula. l. j. in prin. C. de rei vxo. actio.

¶ Hinc videmus ꝙ coram papa vel principe non est necesse in accusatiōe apponere locum et tempus vt est text. in. c. secundo de confes. quem Bald in dicta. l. prima. ff. de eden. in secunda col. dicit singularem. Sic ⁊ quando inquisitio formatur de consensu principis non est necesse ꝙ indicia precedant iuxta capi. qualiter ⁊ quando de accusa. sm̄ Bald. l. d. l. nullus facit ad hoc quia princeps potest ferre sententiam non conformem conclusioni libelli sm̄ Bar. in. l. emilius col. finali. ff. de mino. et Specu. in titu. de act. ⁊ obliga. §. superest. versi. sed quid ergo. et versi. sequenti. ⁊ Anto. de but. ⁊ alios in. c. licet Heli. de symo. et est textus solemnis in capitulo ad petitionem. in fi. de appel. quem pro valde notabili allegat Bald. in. c. secundo de no. for. fideli. ꝙ princeps debeat causam terminare sola facti veritate inspecta ⁊ nō seruato iuris ordine et licet videatur obstare text. in ca. in causis. pōt rnderi secūdū notata ibi per Panor. in scdo notabi.

¶ Et idem dici potest de testamento facto apud acta vt habetur in dicta. l. omnium vbi est tex. sed potest dici ꝙ solemnitas his et alijs casibus consimilibus magis dicitur relaxari ꝙ̄ suppleri vt patet ex his que dixi in articulo de potentia ⁊ effecti. for. in vltimo effectu forme omisse in vigesima prima: ac vigesima secunda ⁊ trigesima: ac trigesima nona fallētia ad regulam ꝙ forma non seruata actus sit nullus et in discursu aliarum fallentiarum. Et si princeps vtatur clausula supplentes defectus solemnitatum ⁊c. res est magis clara ꝙ intelligantur sublati defectus solemnitatis iuris positiui per textum in clementina sepe in ver. ceterum de verborum significatio. ⁊ notatur in dicto capitulo primo de transact. ⁊ in capitulo illa. vbi Antonius de butrio. ⁊ Panormi. per illum tex. de elec. notat Speculator in titulo de lega. §. nunc ostendendum versi. decimo octauo. ⁊ Imol. in. l. quidā consulebant. ff. de re iudica. et Albericus de rosate in. l. digna vox. C. de legi. ⁊ rota decisione. iiij. incipien. si statutum in nouis ⁊ Alexan. in consilio. lxxix. penulti. col. primo volu. cum concordan. de quibus per Felinum in. c. nonnulli. ⁊ conclusione ibi restant enumeranda de rescript. ⁊ in. c. secundo. ver. leges inserte in secunda col. ipsius versi. etiā de rescri. Et idem de clausula ex certa scientia vt defectum talis solēnitatis tollat adeo ꝙ confirmatio actus minus solemnis ex certa scientia valeat quando fit ab habente potestatem vt p̄ Bart. in. l. si constat. de appel. ⁊ Panormi. in. c. quod sicut in fine commen. de elect. cum concor. ibi allegatis. ⁊ p̄ Feli. in dicto ver. leges inserte in. ij. eius col. vbi tāgit an hee clausule suppleant defectum aliorum substantialium reddentiū actum nullum ⁊ multa dixi in articulo quando censeatur forme vel solemnitati derogatum et de principe confirmante actum minus solemnem ac de clausula supplentes etiam dixi. s. in articulo de potentia et effectibus forme loco proxime allegato vꝫ in. xxvij. fallentia ad regulam ꝙ forma nō seruata actus sit nullus.

Acta supplent.

¶ Et iudex etiam potest supplere quādoqꝫ defectū solēnitatis vt dicim⁹ in testamēto facto apud acta qḋ nō eget solēnitate numeri testiū vt est text. in. d. l. omniū. C. de testa. ⁊ ibi nota. ⁊ ideo panor. in. c. dilecti scdo notabili. ⁊ in. c. causam ꝙ̄ primo notabili de iudi. cū concor. dicit ꝙ iudex pōt supplere defectū solēnitatis libelli qñqꝫ supplet defectū auctoritatis tutoris vt in agnoscēda bonoꝝ pos. late habet in. l. bonoꝝ la ij. C. de bono. pos. sm̄ tab. ⁊ qñ iudex ex officio suppleat late habetur per Bart. in. l. quarta. §. hoc autem iudicium. vbi Alex. ⁊ alij. ff. d da. infe. ⁊ p̄ Ant. de but. in. c. bone ꝯ postul. pla. cū ꝯcor. ⁊ qñqꝫ defectū ꝯsensus agnatoꝝ supplēt vt habetur p̄ Bar. Alex. ⁊ doc. i. l. si cū dotē. §. eo aūt tpe. ff. sol. ma.

Iudex supplet.

¶ Aliquando lex supplet ex cursu temporis vt in casu. l. in hemius. C. de testamen. vbi testamentum minus solemne cursu decem annorum confirmatur. Ideo sm̄ Barto. in. l. cum de in rem verso. secunda colū. ff. de vsur. ex tempore dicitur actus confirmari et solemnitas habilitari. simile patet in. l. prima. C. de fideicom. vbi Bald. in secunda col. in fi. dicens

Lex supplet

ꝙ in casu.d.l.prime tempus dicitur supplere defectum solē nitatis non autem inducere presumptionem. Et aliquando verba impressiua formalitatis etiam substantialis ex conie ctura mēte disponentis supplentur fm Baldum in.l.ver bum volo in notabilibus.C.de fideicommis.per legem pri mam.§.si ex fondo vbi doc.et plene Imol.ff.de here.insti. et no.in.l.errore.C.de test.⁊ dixi late in arti. ex qb⁹ cōsistit forma ver.44.⁊.43.vbi tetigi an qñ deficit aliqd de verbis formalibus et substātialibus suppleantur verba deficientia ⁊ quomodo.

Forme defe ct⁹ purgat.

¶ Quandoq; vero defectus forme purgatur fm Bald.in.l. si veritas.C.de fideicom. de quo forte dicetur in articulis sequentibus pro quo facit quod dixit Bal.in dicta.l.prima. C.eo.secunda col.in fi.

¶ Regulariter autem lex non supplet defectum solemnita tis vt dicit Bald.in.d.l.verbum volo in notabilibus per no tata in.l.cum hij.§.si pretor.ff.de transact.et fm docto.in.l. qui rome.§.flamius.vbi Alexan.in prima col.ff.de ver.obli. lex representat seu representare potest factum hominis vbi agitur de effectu non vbi agitur de forma.

In sacris or dinib⁹ q̄ sup pleāt ⁊ que sint substan tialia.

¶ Ceterum in sacris ordinibus conferēdis quedam sunt sub stantialia ⁊ quedam solemnia ⁊ quedam leuia: quedam ve ro dubia: et substantialium omissio totum destruit. omissio autem solēnium suppletur ⁊ pariter omissio leuium licet non sit necessarium in dubijs autem totum reiteratur vt habetur in.c.episcopus vbi Archi.⁊ do.prepos.in secunda col.⁊ in c.preterea.xxiij.distin.⁊ in.c.j.de sac.vnc.⁊ in.c.j.⁊ fi.de sa cra.iteran.vel non.

Supplemē tū solēnita tis ex vna scriptura ad aliam.

¶ Insuper aliquando forma seu solēnitas vnius scripture vi detur suppleri ex alia scriptura vt si in vno protocollo sint ali qua instrumenta cum plena solēnitate ⁊ aliqua minus solem nia quo casu solemnitas vnius censetur in alio repetita ⁊ tūc est potius materia repetitiōis vt per Bar.in.l.si quis ex ar gentarijs.§.si initium.in repe.ff.de edendo limitando ⁊ am pliando vt per Feli.in.c.primo col.fi.de fi.instrumen.⁊ dixi s.eo.in.xvij.limitatione ad regulam ꝙ forma extrinseca nō presumatur ⁊ latius dicetur in arti.seq.ver. quero etiaz an forma tradita in precedentibus.

Sufficit ꝙ act⁹ sit solē nis lz nō cō stet de habi litate faciē tis.

¶ Et non est omittendum in materia ista probationis solē nitatis ⁊ forme ꝙ ille qui fondat se super certo actu satis est ꝙ ostendat illum actum fuisse legitime factum licet aliter non probet habilitatem persone ad illum actum vt est tex.re putatus singularis ⁊ ib nota. Panormitanus in.capi.in pre sentia de probatio. Ibi enim sindicus monasterij probauit il lum de quo ibi se ⁊ sua legitime obtulisse monasterio et ex eo presumitur fuisse habilis et legitime etatis et discretionis: ita ꝙ contrarium asserenti incombat onus probādi vult Jo. an.in regula infamibus de regu.iuris in.vj.in mercurialib⁹ et hoc maxime procedit in actu facto ab ordinario seu a iudi ce administrante in quo presumitur iusticia et habilitas per sone ordinate vt per Innocen.in capi.innotuit de eo q furt. or.susce.⁊ dictum fuit.s.late in fallentijs ad regulam ꝙ solē nitas extrinseca non presumatur ⁊ postea in questionibus tā gendo ꝙ pro sententia ⁊ pro decreto presumatur ⁊ sic resul tat vnus effectus forme ⁊ solemnitatis adhibite quia in actu legitime facto presumitur habilitas persone cui vel in quaz aliquid confertur seu in cuius beneficium fit actus.

Presumit act⁹ talis q̄ lis fuit in ob seruantia.

¶ Item si non apparet de cōtractu sed de obseruantia diuti na talis presumitur precessisse cōtractus qualis ex subsequē tibus actibus reperitur ⁊ qualis est obseruantia fm Bald. in.l.si certis annis in tertio oppo. vbi etiam Ang.C.de pac. faciunt que dixit Alexan.consil.cxiij.incip.viso penulti.⁊ fi. col.quarto volu.

De pbatio ne impossi bilitatis vel difficultatis adhibēdi so lemnitatez.

¶ Sed si queratur de probanda impossibilitate adhibendi solemnitatem quando talis impossibilitas excusat non ad hibentem quod quando sit dixi.s.in articulo de potentia ⁊ effectibus forme circa vltimas chartas non est sine difficulta te an talis impossibilitas sit probanda per allegantez per ea que dicit Bar.in.l.conficiuntur.§.codicilli.ff.de iure codi cil.dum dicit quod quando quis cum minori numero testiū conficit testamentum q̄ regulariter exigantur tempore pe stis debet apparere saltez ex assertiōe notarij ꝙ plures testes tunc haberi non potuerunt nisi sit locus vbi testium copia nō presumatur vt in rure.l.fi.C.de testa. Et per ea que in cōtra rium videntur facere que dicit Paulus de cast.in.l.si terti⁹ ff.de aqua plu.ar.vbi Alex.in apostillis dicentes ꝙ si extat statutum ꝙ in contractibus mulieruz debeat interuenire cō sensus duorum propinquorum volens impugnare contra ctum habeat probare ꝙ in loco erant agnati qui vocari po terant ad prestandum consensum hoc est ꝙ erant tales et ta les ad prestandum consensum habiles sed dici potest ꝙ vtroq; casu habens onus probandi habet regulam et pre sumptionem iuris communis contra se que transfert onus probandi in eum qui insistit contra regulam et communis iuris presumptionem.l.quotiens.§.qui dolo.⁊.l.in exceptio nibus in princip.ff.de proba.et notatur in.l.prima.ff.de reg. iuris.⁊ in capi.primo eodem titu.in sexto.⁊ in.l.licet impe rator.ff.de lega.j.

De pbatio ne ꝯ solēni tates.

¶ Quando si agatur de probando contra solemnitatem et formā ⁊ ꝙ non interuenerit potest circa hoc fieri probatio per scri pturam vt dixi.s.eodem tractando ꝙ solemnitas probetur per scripturam. Item potest etiam fieri probatio per testes que facilius in hoc conceditur q̄ econtra vt per glo. ⁊ do ctores in.l.iurisgentium.§.quod fere.ff.de pactis.vbi ple ne Alexan.in si.commen.dicentes ꝙ licet contra tenorem instrumēti non admittatur probatio nisi per aliud instrumē tū tñ ꝯ solēnitatē istrumēti admittit pbatio etiā ꝑ testes vult Barto.in.l.sciendum penultima colū.ff.de verbo. obliga. et dictum fuit latius.s.eo.in.viij.limi.ad regulam ꝙ solēni tas intrinseca presumatur.

¶ Et qualis probatio requiratur contra instrumentum fa ciuz super actu exigente scripturam vel contra ipsum actum tradit Bal.in.l.testium.C.de testi.

¶ Quando aūt admittatur quis ad probādū solēnitates nō inter uenisse dixi.s.eodem tangendo materiam ꝙ presumatur ꝑ decreto ⁊ qō possit contra talem presumptionem probari vt ibi in.§.ꝙ si decretum ver.est verum.⁊ ver.non tamen.⁊ ver. limitatur vbi dixi posse constare ex ipsa scriptura decreti et ex breuitate temporis idem dixi.etiam supra tangendo ꝙ p̄ sumatur pro sententia que transiuit in rem iudicatam cōclu dendo ꝙ potest constare ex inspectione actorum de defectu solēnitatum ⁊ ex tēporis breuitate non tantū per testes.

Defect⁹ so lēnitat; pōt etiā pbari ꝑ sentētiam.

¶ Nec est hic omittendum ꝙ defectus solemnitatis etiam probatur per sententiam latam super eo que transiuerit in rem iudicatam.l.papinianus.§.finali cum ibi notatis. ff.de inoffi.testamen.vbi ita communiter concluditur tam si pro nuncietur super querella q̄ super nullitate insurgente ra tione defectus institutionis licet contrarium concludant Barto.⁊ docto.ibi in bono.posses.contra tabulas.

¶ Sed arduum dubium est an sentētia lata super defectu solemnitatis et consequenter super nullitate inter aliquas personas noceat omnibus etiam non citatis et communis conclusio est ꝙ si feratur contra personam principalem vt est heres nō nocet alteri eque principali sed ꝙ bene noceat his qui non sunt principales ⁊ qui in consequentiam trahūt ius ex testamento nullo ac habent dependentiam a tali testamē to hoc est vbi rupto testamento pereunt reliqua vt notatur in dicto.§.fina.et per Alexand.in.l.sepe.in septima col.cum tribus sequentibus.ff.de re iudi.et in.l.filiusfamilias.§.di ui.quarta ⁊ quinta col.ff.de lega.primo.⁊ in consilio.cxxvi. incipiente in causa ⁊.clvj.incipiente stantibus secundo volu mine.⁊ doctores in.l.si seruus plurium.§.fi.ff.de lega.pmo ac doctores in.l.si patroni.l.fi.cum.§.sequen.ff.ad trebellia. ⁊ Feli.in.c.humilis prima col.in fin.cum sequen.de maio.et obed.⁊ dominus meus Jason in.l.nec quicq̄.§.vbi decre tum.octaua col.nona limitatione.ff.de offi.procon.cum con cordan.et idem in testibus et reliquis actis vt per Alexan. in dicto consilio.cxxvj.per text.in.c.inter dilectos versi.nec attestationes de fide instrumentorum.⁊ nota.per Innocen. in.c.causam que.el primo de testi. et docto.in.d.l.sepe.vbi Alexan.in decima colū.tangit de sententia lata pro validita te et solemnitate testamenti vt prosit omnibus qō aliter nō examino. Et quia aliqua pauca transscripta in hoc articulo inuenientur quis non miretur quia laborandum solummodo puto vbi alij defecerunt. et rarum est cui aliquid addi non expediat que additio sine originali dicto commode fieri non posset et quia decet aliquam materiam tractantes illam ple ne attingere nec per viam remissionum que mentem solent variare ⁊ laborem augere imperfectum opus ⁊ mentem le ctoris suspensam dimittere.

¶ Quas res

¶ Quas res. personas et quos casus comprehendat dispositio introducens formam et solẽnitatem.

Arti: xv.

Solẽnitas requisita in faciente an trahatur ad cõsentiẽtem.

Solemnitas tradita a statuto facienti actum trahitur ad consentientem quando consensus est eiusdem effectus ac si ipse faceret actum sm Bald. in. l. fi. C. si aduer. dona. per illum text. vbi non nocet filio minori alienatio rei minoris facta cum eius cõsensu sine decreto seu iuris solẽnitate. Ideo sm Bal. ibi statutum prohibens minorem alienare sine cõsensu proximiorum consanguineorũ trahitur ad minorẽ cõsentientẽ et idem in venditione sm Bal. licet Jaco. but. in venditione aliter dixerit eo quia ius municipale contrarium iuri cõmuni non debet trahi ad casus similes que opinio non placet Bald. quia sic fieri posset fraus statutor. cum predicta opinione Bal. consentit ibi Pau. de cast. Generaliter autem an statutũ loquẽs de faciẽte trahatur ad consentientẽ traditur per Bal. et latius Alexã. in. l. gallus. §. videndum. ff. de libe. et postbu. et dixi in reper. statutorum. in verbo alienatio. j. col. in fi. et in. iij. ars. iiij. post princip. et in verbo cõtrahere. et in verbo consensus.

Solẽnitas requisita in faciente an sit necessaria in confirmãte vel approbante.

¶ Sed an solẽnitas requisita in faciẽdo sit necessaria in confirmante vel confirmatione breuiter si tractamus de cõfirmatione que fit per superiorẽ seu per aliũ quam per eum qui fecit actũ vt in confirmatione electionis vel statutorum tunc actus cõfirmatus habet suã propriam et separatã formã ac solẽnitatem et confirmatio aliam separatam vt patet ex tex. et not. in. c. si cõfirmationẽ de elect. in. vj. vbi traditur an defectus solẽnitatis in vno puta in confirmatione preiudicet quo ad aliud puta electioni et econtra. idem patet in. l. publicati. C. de testa. vbi testamẽtũ habet suam formam et publicatio aliam.

¶ An autem cõfirmatio actus inualidi et minus solẽnis possit traditur plene in. c. quod sicut vbi Panor. in pe. et fi. col. de elec. vbi in fi. cõmen. tradit quid si fiat ex certa scientia ab eo qui potest super defectu dispensare de quo etiam per Bart. in. l. si constat. ff. de appel. et dixi in arti. prece. circa fi. in materia quãdo forma et solẽnitas suppletur et in articu. de potentia et effectibus forme in vltimo effectu forme omisse in limitatiõib9 ad regulã quod forma omissa act9 nõ valet l. xxj. limita.

¶ Et hic posset tangi questio quã tetigi in articulo de potẽtia et effectibus forme in. xxviij. limitatione ad vltimũ effectũ forme omisse in. ij. eius col. in princip. de minore approbante testamẽtũ min9 solẽne an in ipsa approbatiõe teneatur seruare solẽnitates ab aliquo statuto requisitas successionib9 alienationibus et obligationibus minorũ iunctis his que dicentur. j. eo. super questionibus an requisita in actu faciendo exigãtur in eo reficiẽdo et in eo ratificando.

¶ Ubi aũt tractam9 de cõfirmatiõe act9 que fit per ipsummet qui fecit actũ. tunc aut cõfirmatur actus per ola vtilis et eo casu non exigitur solemnitas in cõfectiõe actus requisita etiã si per ipsam cõfirmationẽ inducatur aliq̃ declaratio precedẽtis act9 ex quo non dicitur nouus actus fieri vt per Dy. et Bar. in. d. l. heredes pala. §. si quid post per illum tex. ff. de testa. vbi Jmol. et alij. et Bar. in. l. j. C. de codicil. et dicetur latius. j. eo. in questione an solẽnitas requisita in actu faciẽdo exigatur circa ipsius actus declarationem. Sed si cõfirmetur actus inualidus et minus solemnis tunc sit distinctio in vltimis voluntatibus an velit confirmationem testamenti inualidi valere in vim testamenti et exiguntur tot testes quot in testamento quia sit nouus actus et nouum testamentũ et act9 recipit validitatẽ et denominationẽ ab actu confirmante et quia regulariter nihil reparatur nisi cũ eadem solẽnitate sm Barto. post glo. in. d. l. j. C. de iure codi. et in. d. l. heredes pala. §. si quid post. vbi Jmol. in fi. cõmẽ. et Frã. de are. in. iij. col. circa fi. et Bal. in. l. certum. vj. col. §. itẽ not. C. vnde leg. per. l. primã. §. j. cũ ibi notatis. ff. de leg. iij. An vero velit valere in vim codicillorum et sufficit solẽnitas que requiritur in codicillis ac numerus quinque testium et in dubio si adhibentur solũ quinque testes presumitur quod testator voluerit valere iure codicillorum et si septem quod voluerit valere vt testamentum sm Bar. in. d. l. j. §. j. ff. de leg. iij. et Bal. in. d. l. certum. vj. col. ver. est quartus. C. vnde legi. in ver. quero quot testes requirãtur. etc. et no. l. d. l. j. C. de iure codicil. quod. j. plenius declarabitur.

¶ Istud autem quod in confirmatione actus inualidi exigatur eadem solemnitas que exigebatur in actu faciendo limitatur in testamentis non procedere quãdo actus fuit a principio validus et solemnis et postea ex accidẽti factus fuit inualidus et redijt ad primum casum puta quia testamentũ solemne a principio ruptum fuit agnitione posthumi qui viuo testatore decessit nam tunc potest testamentum ita ruptum ex perseuerantia voluntatis coram quinque testibus declarata confirmari vt est glo. in. d. l. j. C. de codicil. et in. l. qui ex liberis. §. testamento. ff. de bo. pos. sm tabu. et in. d. l. heredes palam. §. si quid post. ff. de testa. et vbique docto.

¶ Et vt plenius hec materia intelligatur solent fieri duo casus. Prim9 est quando testamentũ ex noua voluntate confirmatur in quo Bar. in. d. l. j. §. j. in princip. commen. ff. de leg. iij. distinguit dicens quod quandoque testamentum deficit ratione personae testantis quia principio erat intestabilis puta filiusfa. vel seruus qui post testamentum fiant sui iuris et tunc ex noua voluntate confirmante licet cessante impedimento precedens testamẽtũ nõ recõualescit vt est text. in. d. l. j. §. primo. Sed si persona sit testabilis sed quia est oneratus creditorib9 non possit instituere seruos vel sit vsurarius manifestus qui non potest testari nisi sm formam. c. quamquam de vsur. in. vj. videlicet nõ prestita cautione tunc sm Bar. in. d. l. j. §. j. cessante impedimento voluntate testantis bene potest testamentum confirmari. l. ei. qui soluendo. ff. de here. insti. et quod habetur per ipsum Bar. in. l. filio preterito. col. fi. ff. de iniusto rup. et dixi alibi hoc eodem tractatu. Aliquando vero actus puta testamentum deficit ratione solemnitatis nõ adhibite et tũc si solemnitas publicum fauorem respicit vt quod sint septẽ testes rogati in testamento si deficit ab initio testamentum non potest noua voluntate postea confirmari vt notatur in. l. nõ dubium. C. de testa. quod fallit in alimentis que confirmantur cum solutione per cursum triennij. l. j. C. de fideicõ. et in casu. l. l. testamento. ff. de fideicom. liber. si vero solẽnitas respicit fauorem certe persone vt si filius sit preteritus vel exheredat9 qui debuit institui tunc potest testamentum confirmari noua voluntate. l. filio preterito. ff. de iniu. rup. et. d. l. j. C. de codicil. et l. si impubes in fi. ff. de carbo. edi.

¶ Sed si testamentum non valeat a principio ex persona heredum tunc non potest noua voluntate confirmari quia in persona heredis habilitas et capacitas esse debet tribus temporibus. l. si alienam. §. in extraneis. ff. de here. insti. quod fallit in certis casibus sm Bar. in. d. l. j. §. j. ff. de leg. iij. vbi subdit communem opinionem esse quod perseuerantia voluntatis non presumatur nisi appareat aliquod iudiciũ vt ibi latius per eũ.

Act9 confirmat9 an valeat vt ex retro.

¶ Item refert in hac materia an vltima voluntas confirmata vt supra valeat. vt ex retro an vt ex nunc tempore confirmationis vt per Cy. Alberi. et modernos in dicta. l. prima. C. de codicil.

An agat ex confirmato vel cõfirmãte.

¶ Et sm Barto. ibi in fine commen. circa illud an agatur ex voluntate confirmata vt ex codicillis an vero ex testamẽto est aduertendum an testamentum primum sit ruptum propter defectum superuenientem in persona testatoris quo cessante confirmetur primum: et tunc agitur ex voluntate confirmata de iure pretorio. l. qui ex liberis. §. testamento. ff. de bo. pos. sm tab. et. §. penul. insti. de mili. testa. quandoque vero testamentum rumpitur propter alium casum superuenientem vt per natiuitatẽ posthumi et tunc si impedimentum durat quia viuit posthumus non potest confirmari vt testamẽtum sed agetur ex tali voluntate confirmata vt ex codicillis cum posthumo nato non instituto non posset valere vt testamentum. l. gallus. in principio. ff. de liberis et posthumis cum concordan. quod si viuo testatore impedimentum cessaret quia decederet posthumus tunc confirmaretur testamentum precedens ipso iure. l. posthumus in principio et. l. filio preterito. ff. de iniusto rup. testamen. et habetur in. l. secunda. C. de posthu. here. insti.

¶ Et est bene aduertendum sm Bar. in. d. l. j. §. j. in fi. commen. ff. de lega. tertio. et Ange. aret. in. §. non tamen. in fine commen. insti. qui. mo. te. infir. quod in casu. d. l. prime. §. primo differunt seu differre possunt in facto seu modo practicandi confirmatio testamenti et codicillorum quia ad confirmationem codicillorum solemnitas quinque testium potest sufficere in codicillis que non sufficeret in testamento. Nam si poneremus totam primam voluntatem legi vel exprimi coram septẽ testibus idoneis esset facere de nouo testamẽtũ et coram quinque exprimi veteres codicillos essent noui codicilli et tũc cessaret questio nostra et precedentes difficultates. Sed

si apparent indicia noue voluntatis non expressa prima dicendo ego feci testamentum nec volo aliud facere que verba non sunt dispositiua noue voluntatis sed inducunt indicium q durat in prima voluntate eo casu codicilli bene confirmantur sed non testamentum nec in eo relicta. q2 in testamento debet exprimi nomen heredis. l. iubem⁹. C. de testa. qđ intelligitur de iure ciuili nam secus de iure pretorio vt p Ang. are. vbi. s. ⁊ Bal. in. l. certū. vj. col. C. vnde legi. v. ite3 not. cum prece. de quo infra ver. seq. latius dicetur referēdo distinctionem Pau. de cast.

Act⁹ nō solēnis an possit ꝯfirmari.

¶ Et quia istam materiam an actus minus solēnis possit ab ipsomet confirmari etiam late tetigi in articulo de potentia ⁊ effectibus forme in effectibus forme omisse in. xx. effectu cū duobus sequentibus. ⁊ in. xxviij. limitatione ad vltimu3 effectum data latius hic me non extendam et poterunt hec dicta cum illis vel illa cum istis coniungi.

Testes q̄ requirātur in faciendo an requirātur i cōfirmando

¶ Alius casus qui solet in hac materia considerari est circa solēnitatē nūeri testiu3 in specie v3 quot testes sint necessarij ad validitatem actus qui confirmatur per eummet qui fecit puta quando confirmatur precedens testamentū quod nō valet vel a principio vel ex postfacto. ⁊ inuenio q Pau. de ca. in. d. l. heredes palam. §. si quid post col. fi. distinguit tres casus dicens q interdum institutio vel legatum tenuit a principio sed propter capitis diminutionem superuenientem irrita facta est. deinde cessauit capitis diminutio quo casu si apparet q voluit decedere cum eadem volūtate reconualescit de equitate pretoria vt. l. qui ex liberis. §. testamēto. ff. de se cun. tab. ⁊ ad hoc probandum sufficiunt quinq3 testes etiam circa institutionem per glo. que est in. d. §. testamento q2 de facili reuertitur ad pristinam naturam arg. ad hoc. l. si testamentum. ff. de testa. cum ibi notatis. ⁊ ita trāsit etiā Imol. in d. §. si quid post. in fi. cōmen. interdum institutio vel legatū in principio non valuit q2 testator erat intestabilis ⁊ ppterea efficiatur testabilis et apparet q voluit decedere cū eadē voluntate tunc etiam si coram septē testibus non sufficeret nisi illam institutionem faceret de nouo. non sic in codicillis q2 sufficerent quinq3 testes ⁊ iste est casus in. l. j. ff. de leg. iij. nā si testator interrogatus an vellet facere testamentum respōdet q non quia aliud fecit licet hoc diceret coram septem testibus ⁊ sic appareret q voluit decedere cū eodem testamento non sufficit ad faciendum illud reconualescere nec q̄tum ad institutionem nec q̄tum ad legata in eo relicta quia ista non est voluntas dispositiua sed enunciatiua. oportet ergo q dicat se testari in omnib⁹ ⁊ per omnia prout alȝ fuit testatus postq̄ a principio non valuit licet secus in codicillis qđ tamen aliter declarare videtur Ange. are. in. §. non tamē in fi. commen. insti. qui. mo. test. infi. quem. s. tetuli.

¶ Interdum dispositio est obscura a principio ⁊ nunc testator vult eam declarare: ⁊ tunc si obscuritas non viciabit eam sufficiunt duo testes: nā etiā si non declarasset non erat inutilis sed cōmitteretur declarationi iudicis: nunc vero nō committetur sed stabitur declarationi testatoris ⁊ ita procedat tex. in. d. l. heredes palam. §. si quid post. in princip. quia taliter declarans nihil nouum disponit sed datum declarat ⁊ significat sed si esset talis obscuritas que redderet dispositionem nullam vel inutilē tunc in primo casu non sufficiunt duo testes quia qui declarat tunc de nouo dat vnde requiruntur quinq3 ⁊ hoc vult glo. in. d. l. heredes palam. ver. item quid si in corpore vult Feli. in. c. edoceri. v. col. de rescrip. post rotam in nouis deci. xxvij. post prin. rub. de rescrip. Sed si non esset nulla in rei veritate licet esset inutilis quia deficeret probatio sed non ius puta instituit titiu3 cum essent duo titij vt. l. duo sunt titij. de tes. tu. adhuc sufficiūt duo testes quia si declarat de quo titio sensit ille non capit ex ista declaratione: sed ex prima institutione et ita potest intelligi glo. ibi in. d. §. sed si notam in verbo sentiret. Reliqua dixi in preallega. arti. de potentia ⁊ effectibus forme in. xx. effectu forme omisse cum duobus sequentibus ⁊ in. xxviij. limitatione dat. ad vltimum effectum que omnino videantur.

¶ Ultimo nō sunt hic omittenda q̄ notabiliter dixit Pau. de cast. consi. ccclxvj. incipien. viso poncto. j. col. in antiquis q si testator reuocauit testamentū functo cursu decēnij. iuxta l. sancimus. C. de testa. et postea super originali testamenti scribat se aliquod legatum velle esse reuocatum ex hac min⁹ solēni voluntate confirmatur ipsum primum testamentū non obstāte reuocatiōe quia sicut facile fuit nuda voluntate sublatum ita facile debet nuda voluntate cōfirmari ⁊ reuiuiscere p. l. si testamentum cum ibi notatis. ff. de testa. ⁊. l. qui liberis. §. testamento. ff. de bono. pos. sm tab. vbi sufficit quod qualitercunq3 possit constare de intentione testatoris q voluit decedere cum primo testamēto q̄uis reuocato ⁊ p regulam q res de facili reddit ad naturam suam. l. si vnus. §. qđ in specie. ff. de pact. nam cassatio vnius inducit confirmatione3 alterius vt est text. in. l. tribunus. §. fi. ff. de testamen. mili. et in. l. alūne. §. qui filias. in fi. ff. de addi. leg. de qua materia et dicetur in sequenti questione.

Inducta ad cōseruādu3 an psint ad inducendū.

¶ Et si queratur an inducta ad conseruandum prosint ad inducendum non est materia nostra ⁊ multa exēpla ponit Alexan. in. l. possideri in prin. v. col. ⁊ seq. ff. de acqui. pos.

Solēnitas reqsita in faciēdo an requirat in declarando.

¶ Ex predictis etiam apparet an solēnitas requisita in actu faciendo requiratur in eo declarando in quo regula est q nō d. l. heredes palam. §. sed si notam. ff. de testa. vbi text. glo. Bart. et omnes dicentes q in declaratione sufficiunt duo testes nisi esset declaratio talis obscuritatis q̄ redderet dispositionem nullam vt dixi in fine questionis precedentis post Pau. de cast. in. d. §. si quid post col. fi. ratio est quia qui declarat nihil de nouo facit seu dat vt dicit text. in. d. §. si quid post. ⁊ Bal. in. l. certum. vj. col. C. vnde legi. ⁊ vult Bald. in rep. paduana. l. edita. ij. col. ver. nota q ea. C. de eden. inferens ex hoc ad libellum vt possit declarari eo casu quo non potest emendari quod intelligitur nisi vbi declaratio faceret de nullo aliquid vt ibi per Bal. ⁊ Feli. in. c. si. col. fi. de exce. ⁊ Pau. de cast. vbi. s. vnde non potest testator in codicillis declarare q relictum in testamento iure institutionis debeatur vt per Bal. in. l. non codicillum. in fi. cōmen. C. de testa. ⁊ not. in. l. hereditatem. C. de codicil. potest tamen testator in codicillis declarare heredem quem esse velit quando in testamento se retulit ad codicillos quia dixit instituo heredem illu3 quem in codicillis declarabo. l. asse toto vbi late Imol. ff. de here. insti. notant Bal. ⁊ Saly. in. d. l. non codicillum. ⁊ Alexan. in. d. l. hereditatem in princip. commen. et dominus meus Jason in. l. j. C. de codicil. ij. col. v. v. limita.

¶ Si igitur testator legauit stichum cum multos haberet vel legauit aliquid titio cū multos titios amicos haberet poterit declarare coram duobus testibus et sine solēnitate testamentaria de quo sticho vel titio senserit vt dicit tex. in. d. §. si quid post. vbi etiam dicitur idem esse si testator errasset in nomine prenomine vel cognomine quia si in corpore non errauit poterit pariter sine solēnitate declarare de quo sensetit ⁊ pariformiter poterit nūmoȝ qualitatē declarare vt ibi.

In declarādo nomē legatarij.

¶ Solet tamen dubitari quando testator non expressit nomē legatarij vel quantitatē summe quā legabat liceat ei sine solēnitate illud vel illam declarare seu addere cu3 tex. in. d. §. si quid post ver. sed si notam videatur in hoc obscurus ⁊ q2 regulariter his casibus legatum est nullum. l. cum post. §. gener. ff. de iu. dot. ⁊. l. quidam referunt. ff. de iur. codi. iunctis notatis per Bar. in. l. quidam. ff. de re. dub. ⁊ quando dispositio testatoris est nulla: tunc non potest sine solēnitate reqsita in dispositione declarari vt dictum fuit supra.

¶ Breuiter q non possit sine solēnitate fieri talis declaratio volunt Bar. in. d. §. si quid post. et Cuma. ac communiter docto. nisi essemus in casu in quo valerēt talia legata puta quando factum esset legatum non expressa summa pro dote vel ad viam reficiendam iuxta. l. quidam testamento. ff. de lega. ij. nihilominus tamen Bar. ⁊ Cuma. diuerso modo intelligunt tex. in. d. ver. sed si notam licet concordent in decisione predicta. Contrarium tenet Francis. de aret. in. d. §. si quid post. iiij. col. volēs q talis declaratio possit fieri sine testamentaria solēnitate et coram duobus testibus qui possint de ipsa declaratione deponere ⁊ ita intelligit text. in. d. ver. sed si notam reprobato dicto Bart. tāq̄ diuinatorio et Cuma. tāq̄ continente absurditatem dum voluit decisionē illi⁹ tex. non trahi ad omnia exempla in text. tradita. sed solū ad qualitatem nummorum mouetur Fran. de are. q2 in tali legato l3 nomē legatarij vel q̄litas nūmoȝ non sint expressa nihilominus implicite et mentaliter erant expressa cu3 in legato q̄titatis confuso insit omnis numerus ⁊ omnis q̄titas et in legato impersonaliter facto insit omnis persona capax vnde sequuta declaratione per testatorem dicitur fuisse declaratum id quod inueniebatur in prima dispositione.

¶ Item mouetur ex doctrina Bar. in. d. l. qui ex liberis. §. testamēto. ff. de bono. pos. sm tab. dum vult q q̄n dispositio de se inutilis

In cōfirmando.

de se inutilis ita confirmatur vt agatur ex confirmato ⁊ nō ex confirmante tunc dispositio confirmans non requirit eandē solēnitatem quam requirebat dispositio confirmata ⁊ ponit exemplum ibi quādo testamentum fuit validum a principio. ⁊ ex postfacto fuit irritatum quo casu noua voluntas confirmans tale testamentum irritatum non requirit talem solēnitatem qualis requirebatur in solemnitate confirmata. et ad illud quod regulariter dicitur ꝙ quando actus est nullꝰ agitur ex confirmante et non ex confirmato. l. si quis prior. ff. ad trebel. ⁊ l. ⁊ q. ff. de iurisdi. om. iud. vbi Bar. ⁊ alij respōdet Areti. ꝙ illud debet limitari nisi dispositio confirmans aliquid potuerit dici esse in cōfirmato per predicta ad quod adducit Areti. tex. quem dicit notabilem iunctis ibi nota. per Ange. in. l. quotiens. §. ij. ff. de here. insti. vbi tex. dicit ꝙ si

In exprimēda pte omissa vel errorea.

testator faciendo testamentum in scriptis scripserit aliquem pro tertia heredem quem nuncupauit pro dimidia ⁊ p dimidia instituere volebat: portio nuncupata poterit probari per testes q̄uis in testamento in scriptis necessario requirat scriptura et sic eo casu solēnitas que requiritur in faciendo non seruatur in supplendo ⁊ declarando illud quod reperitur in scriptura omissum ⁊ non potest esse alia ratio sm Areti. nisi quia illud omissum habetur pro scripto ⁊ saltem mētaliter videtur cōmeri in testamento ita ꝙ si testator non errasset hoc fecisset. Sed ista opinio Areti. non videtur posse procedere q: sm omnes et prout fuit in precedenti questione demōstratum quando actus a principio est inutilis ⁊ nullus confirmatio talis actus nulli requirit solēnitatem quam exigebat actꝰ confirmatus quod procedit sm Pau. de cast. in. d. §. si quid post vlti. col. etiam si talis nullitas procedat ex obscuritate vnde multomagis quando ex omissiōe nominis legatarij vel quantitatis legate. et Bar. in. d. §. testamento in loco. ā. allegato loquitur in testamento quod a principio erat validū quo casu facilius admittitur confirmatio vt per Pau. de castro in. d. §. si quid post. col. si. vbi etiam Imol. in si. commen. cū concor. ā. in precedenti questione allega. tractando de cōfirmatione ⁊ quod plus est Bar. in. d. §. testamento loco p̄al legato dicit in dispositione confirmante requiri solēnitatem numeri testium saltem quinq: iuxta. l. si. in si. C. de fideicō. et in. d. ver. sed si notā declaratio nulla requirit solēnitatem vt per glo. ibi in verbo posse ac cōmuniter docto. quicquid dicat circa hoc ipse Areti. ibi ante finē cōmen. quod Bar. sensenit de capienda media via vz ꝙ mitigetur solēnitas testamenti que est de numero septē testium ⁊ ex toto solēnitas nō tollatur et sic sufficiant quinq: testes que consideratio etiam euacuatur ex distinctione quam facit Pau. de cast. in. d. §. si quid post col. si.

Declaratio retrotrahit.

Insuper est sciēdum sm Bal. in. d. §. si quid post ⁊ Imol. ibidem. ⁊ latius Pau. de cast. in. j. col. ꝙ ista declaratio dispositionis precedentis trahitur retro ad tempus dispositionis facte ⁊ hoc dicit Ioan. an. in addi. Specu. in titu. de teste. §. nunc videndum. ⁊ dicunt doctores predicti ꝙ declaratio adeo adheret precedenti dispositioni ꝙ videtur vna cū

Lex declarans trahit ad preterita negocia.

ea emanasse ex quo inferūt ad multa. ⁊ primo ꝙ noua lex declaratiua veteris trahitur ad preterita negocia iuxta notata per docto. in. l. omnes populi. ff. de iustitia ⁊ iure. Item ꝙ testis pōt declarare dictū ex interuallo absq: solēnitate ⁊ absq: nouo iuramento ⁊ absq: noua citatione partis q: iuramētū ⁊ citatio prius facta trahitur ad declarationē et potest ponere seu addere illud quod omisit quatenꝰ pertinet ad declarationem et ꝙ hodie declaratur tāq: fuisset tunc dictum. Itē ꝙ licet appellatio ab interloquutoria non possit fieri nisi in scriptis vt. c. j. de appel. in. vj. nihilominus tamen poterit ex post facto aliquid declarari circa ipsam etiam sine scriptura solo verbo sm Bald. in. d. §. si quid post. ⁊ Paul. de castro. Multotiens etiā sm Pau. ibi. papa facit aliquas declarationes circa gratias factas per eū ⁊ dubitatur vtrū preiudicent alijs quibus ius erat quesitū: ⁊ est argu. in. d. §. si qd post ꝙ sic quasi hoc quod declaratur a principio fuisset dictū quo casu non fuisset alteri ius quesitum. ⁊ hoc intelligitur de propria declaratione que consistit circa aliquod factum dubium sed interdum consistit circa id quod non erat dubium de iure et tunc declaratio habet vim noue dispositiōis ⁊ ideo nō tolleret ius quesitum vt latius per Pau. de cast. vbi. ā.

Testis pōt sine noua solēnitate suū dictū declarare.

Appellans ab interloquutoria pōt sine scriptis declarare ex post.

Solēnitas requisita in faciendo an requirat in prorogando.

Item dubitatur an solēnitas requisita in faciendo requiratur etiam in prorogando ipsum factum seu actum arbitror ꝙ sic. Nam si testator instituto herede sub conditiōe si infra annum aliquid fecerit velit prorogare tempus anni forte ad biennium debebit nouā solēnitatem adhibere. d. l. heredes palam. §. si quid post. ff. de testa. et quod dicetur. j. circa questionem an solēnitas requisita in faciendo requiratur in addendo. Et vbi prorogatur dies cautionis in damno infecto debet interuenire cause cognitio sicut in prima assignatione l. q̄rta. in princip. ff. de dā. infecto. quod intelligo nisi vbi est diuersa ratio vt in dilatione quam dat iudex parti ad probādum in qua versatur iudicis arbitrium q: licet post terminū et ius parti quesitum nō possit noua dilatio sine magna cognitione cause dari. potest tamē ante finem termini sine cause cognitione vel saltem cum leui causa prorogari secūdū sm Pau. de cast. in. l. j. post Spec. ⁊ Bal. in locis per eū allegatis. C. de dila. licet Alexan. in. l. si. iiij. col. ff. de feri. post Ful. dicat ꝙ etiam in prorogando debeat interuenire cause cognitio cum requiratur in abbreuiando est verum ꝙ si prorogatio fiat sub diuersa forma que detur actui prorogato diceetur actus diuersus a primo alias dicitur idem cū primo vt p glo. notabilem in. c. hi qui. in glo. si. ⁊ ibi docto. de preben. li. vj. Bal. in. l. titius. in princip. ff. de excu. tu. Bar. ⁊ docto. in d. l. quarta in principio.

Solenitas requisita in faciendo an requirat in adiuuando

Item solēnitas requisita in faciendo requiritur etiam in adiuuando puta si testator dispositionem ita obscurā ꝙ haberet vitiare actum declaret vt per Pau. de cast. in. d. l. heredes palam. §. si quid post col. si. ff. de testa. cum concor. adductis. ā. eo. tangendo an requiratur eadem solemnitas in declaratione que in faciendo actum et iunctis his que dixi circa confirmationem an exigat easdem solēnitates q̄s actꝰ confirmatus.

Ad hoc membrum etiam facit tex. in. d. l. heredes palā. §. si quid post dum error in corpore qui alias vitiaret testamētum non potest corrigi sine noua solēnitate est enim reparatio illius erroris adiuuare testamentū de quo dicetur. j. eo. tractando an in corrigendo errore requiratur eadem solēnitas que in conficiendo actum.

Solēnitas requisita in faciendo an requirat in addendo.

Et si queratur an solēnitas requisita in faciendo requirat in addendo regula est ꝙ sic quando additio non tendit principaliter ad declarationem vt est text. in. d. l. heredes palā. §. si qd post. iūcta glo. in verbo mutari. ff. de testa. vbi Bar. et alij scribentes non obstat ꝙ in inuentario fiat additio sine noua solēnitate quia vt dicit Bal. in. l. si. §. cum igitur. tertia col. ver. item pone. C. de iure delibe. additio est pars primi inuentarij et retrotrahitur quod est intelligendum virtute cuiusdam necessitatis in eo qui nō potest omnes res vno tēpore consignare vt ibi latius per Bal. ⁊ alibi. ā. in hoc opere dixi ⁊ ista questio potest ampliari ex his que dixi in tracta. de augmento in quinta conclusione principali.

Sed an solēnitas requisita a iure cōmuni in re aliqua requiratur etiam si illud per statutū augeatur puta si legitima augeatur per statutum an sicut de iure communi est relinquenda titulo institutionis pariter requiratur titulus institutiōis in ipsa legitima aucta per statutum Bal. in. l. maximū vitiū. scda col. ver. vlterius queritur. C. de li. prete. ⁊ Pau. de ca. in autē. nouissima. ij. col. C. de inoffi. testa. tenuit ꝙ non in ipsa forma substantifica licet secus in solēnitate testium ⁊ alia dicens ꝙ in legitima aucta per statutum non requiritur necessario ꝙ relinquatur titulo institutionis sed sufficit ꝙ relinquatur quouis relicti titulo. Nec negant quin solēnitates in testamentis requisite sint necessarie puta interuētus numeri testium et quia hunc articulum de legitima altetata per statutum late examino tenendo contra Bal. ⁊ Pau. de castro in tract. meo de statutis excludētibꝰ feminas a successionibꝰ in. x. arti. princi. in. iiij. q. ix. col. cū sequen. vel si. postremo ad ibi dicta me remitto.

Solēnitas requisita in faciendo an requirat in minuēdo vł detrahēdo.

Insuper solēnitas requisita in faciendo actū requiritur etiam in minuendo et detrahendo vt est tex. in. d. l. heredes palam. §. si quid post. in prin. cū glo. ⁊ ibi nota. ff. de testa. est glo. in. l. si ita scriptum in verbo ipso iure. ff. de lega. j.

Potest tamen de eo quod est relictum per legatū vel fideicōmissū in testamēto fieri diminutio in codicillis in qbꝰ minor solēnitas exigit q̄ i testamēto. l. j. §. sz hoc ita ⁊. §. sz si cōsulto. ⁊ l. proprie. §. sed nōnullos. ff. de his que in testa. delē. ⁊ l. datum cū glo. C. de lega. ⁊ l. fideicōmissum cū glo. vbi ēt docto. C. de fideicom. ⁊ insti. de adēpt. lega. in princip. et ista adēptio valet ipso iure q̄uis sit facta in codicillis ex quo codicilli quo ad diminutionē legatoꝝ sunt perfecta ⁊ solēnis

voluntas

voluntas sm glo. et cõmuniter docto. in. d. l. fideicommissum ac in. d. l. datum. et Bar. ac Alex. et cõmuniter docto. reprobata glo. ibi in. l. si ita scriptum. ff. de leg. j. et Bar. et cõmuniter doct. in. d. l. heredes palam. §. si quid post. ff. de test. Nõ tamen posset per voluntatem minus solẽnem aliquid de institutione adimi vel mutari: nec etiaȝ directo per solẽnes codicillos sed esset ex integro volũtas facienda. d. §. sed si autẽ. vbi glo. in verbo oia et pulchre Pau. de cast. in scda col. ver. in prima glo. et probatur in. l. hereditatẽ. C. de codicil. limitando vt ibi per Alexan. et dñm meum Jas. in. l. j. C. eo. tit. de codicil. et dicit Alexan. in. d. l. hereditatem scda col. q clausula derogatoria ad alia testamenta vel ad alias vltimas voluntates apposita in vno testamento potest per codicillos adimi.

¶ An autem quo ad effectum excipiendi valeat diminutio legati vel fideicommissi dicetur. j. circa ademptionem an exigat solẽnitatem quam actus principalis et cõcessiuus exigebat. Et an quo ad forum coscientie vel sm ius naturale et naturalem obligationem ac defensionem volũtas minus solemnis diminuens de relicto facto in solemni voluntate valeat dixi in articulo de potentia et effectibus forme in vltimo effectu forme omisse tractando an forma non seruata act⁹ sit nullus in limitationibus in. xij. et. xxvj. limitatione.

Legitĩa diminuta per statutuȝ an sit titulo institutionis et solẽniter relinquenda.

¶ Et hic queri posset an legitima minuta per statutum vt quia statutũ dicat q sufficiat si filio relinquatur quarta pars bonoȝ pro legitima sit relinquenda titulo institutionis sicut legitima iuris cõmunis et licet aliqui teneant q non tamẽ cõmunis et verior opinio est q sic vt dixi. s. in articulo quando censeatur forme vel solẽnitati derogatũ in. v. col. circa principium. ver. et ex predictis. et q legitima alterata vȝ siue aucta siue diminuta per statutum sit regulanda sm ius commune et sub solẽnitatibus a iure communi traditis relinquenda late examinaui in meo tractatu de statutis excludentib⁹ feminas a successionibus in. x. articulo principa. in. iiij. questione. in. ix. col. cũ seq. ver. postremo et ideo ibi dicta non refero quia videri possunt.

Solẽnitas requisita in faciendo an requirat in adimẽdo et reuocando.

¶ Ademptio etiam totalis et reuocatio exigunt eam solẽnitatem que requirebatur in cõcessiõe. d. l. heredes palam. §. si quid post. cum glo. in verbo mutari. ff. de testa. et habet p glo. et docto. in. l. si ita scriptum. ff. de leg. j. et est tex. in autẽ. econtra si filij. C. de repu. et facit. l. nihil. tam naturale. ff. de regu. iur. text. in. l. si vt proponis la. ij. vbi Bald. et Salyce. C. de nup. tex. in. §. sȝ interim alss. §. non habente in autẽ. de defen. ci. facit. l. ab emptiõe. ff. de pac. et. l. j. et. ij. C. quando li. ab emp. di. et. l. prout. ff. de soluti. Bal. in. l. omnium. C. de testa. et ibi late dñs meus Jas. in. iiij. col. cũ prece. et Bal. in cõsilio. cxxv. incipien. licet in quarto volumine vltima stampa.

¶ Ideo dicimus q reuocatio requirit omnia que confectio actus requiruit. d. auten. econtra. C. de repu. Bart. in. l. quod iussit. ff. de re iudi. Alex. in. l. cẽtessimis. §. si. in si. ff. de v. ob. et q resolutio act⁹ est eius nature cui⁹ pductio vt p Bar. in dicta. l. ab emptione.

¶ Hinc nihil de heredis institutiõe sine nouo testamẽto et solẽni mutari potest sm glo. in. d. §. si quid post in verbo oia vbi Pau. de ca. in secunda col. v̄. in. j. glo. et in. j. col. v̄. nota. primo post Bar. in princip. cõmen. et glo. j. in. l. iij. §. si. in verbo non solum. ff. de adempt. lega. vbi limitant vnde hereditas codicillis adimi nõ põt directo sicut nec directo dari potest codicillis. §. hereditatem insti. de codicil. et. l. hereditatẽ C. eo. vbi Alexan. limitat. et declarat ac dñs meus Jas. in. l. j. C. eo. vbi dat quinq limitationes. Et dixi sm Pau. de ca. in. d. §. si quid post. primo notabili. talis mutatio fieri si primo instituit titiuȝ et seium et nunc vult q sol⁹ titius sit heres quo casu ex integro est testandum vel si instituisset solum titium nunc instituat titium et seium vt ibi per eum.

¶ Et si fiat ademptio legati vel fideicõmissi facti in testamẽto bene potest adimi in codicillis solẽnibus hoc est cum nũero quinq testium factis cum codicillis possint dari. l. datũ. C. de lega. cuȝ ibi notatis et. l. fideicõmissum vbi pleni⁹ traditur per glo. et doct. C. de fideicõ. et insti. de ademp. leg. in princi. esto q codicilli non sint testamento cõfirmati nec tn ista adẽptione fiat confirmatio reliquorum in testamẽto contentoruȝ vt post Bar. declarat precetera Pau. de cast. in. d. §. si qd post scda col. ver. scdo est videndũ allegando inter cetera. l. ex parte. ff. de adi. leg. et qd dicitur q solẽnitas adhibita i cõferendo est necessaria in adimẽdo pcedit sm Bar. et Pau. de cast. in. d. §. si quid post penul. col. ver. terti⁹ articulus vbi etiam Fran. de are. qñ erat necessario adhibenda prout non est in legatis. et ideo sm Bart. si. xx. testes fuerunt adhibiti i testando non erunt tot in reuocando nẽcessarij: et licet Paulus de cast. ibi post Dy. et Bar. teneat q ademptio facta i codicillis de legatis factis in testamento non valeat nisi ope exceptionis tñ cõmunis opinio est in contrariũ vt per Bar. Alex. et doct. in. l. si ita scriptũ. ff. de leg. j. et gl. Bar. et doct. i l. fideicõmissum. C. de fideicõ. et dixi. s. l. q. diminutionis.

¶ Item ademptio legati potest fieri in voluntate minus solemni esto q sit facta concessio seu factum relictum per solẽne testamentũ qñ scȝ in secunda voluntate minus solẽni sit expressa ademptio vt per Bar. in. l. si iure. in prin. cõmen. ff. de leg. iij. et tunc tollitur ope exceptionis vt per glo. in. d. l. datum. ac glo. et docto. in. d. l. fideicõmissum. et Bar. ac docto. in. d. l. si ita scriptum vbi latissime Alexan. qui in penul. col. declarat quis effectus insurgat an tollatur ope exceptionis an vero ipso iure prout etiã declarat Pau. de cast. in. d. §. si quid post in prima col. et ita intelligitur gl. in. l. iij. §. si. in verbo non solum. ff. de adi. leg. que dicit legata adimi posse in minus solemni voluntate.

¶ Et predicta procedunt in ademptione que expresse fit a testatore vel per vltimam voluntatem at si sit ademptio q̃ fit tacite ex a lege puta ppter superuenientes inimicitias capitales inter testatorem et legatarium talis ademptio non exigit solẽnitatem et sufficit q de ea constare possit per duos testes sm Bar. et cõmuniter doc. in. d. l. fideicõmissum. et Bal. in. l. nostram in si. C. de testa. et Cy. ac Bald. in. l. errore. C. de testa. et idem in ademptiõe hereditatis que est facti. puta per cãȝellationẽ. l. j. §. sed hec ita et seq. et. l. proxime. cum ibi notatis. ff. de his que in tes. delẽ. et qd habetur in. l. nostram. C. de testa. Sic et vbi hereditas indigno aufertur. l. hereditas. C. de his qui. vt indi. q testator non reuocat sed declarat heres indignus ab ipso testatore.

¶ Sed pulchra est materia an sufficiat sola adẽptio sine alia dispositione vt si dicam me penitet fecisse tale testamentum vel tale legatum habetur in. l. sancimus vbi tex. C. de testa. et per Bar. in. l. si iure. ff. de leg. iij. et per Pau. de cast. in. d. l. heredes palam. §. si quid post. scda col. ver. ij. est videndũ. ff. de testa. vbi disputando firmat posse fieri legatorum ademptionem corã quinq testibus aliud non disponendo de quo etiam in alijs locis proxime allega.

¶ Pro predicta conclusione etiam facit notabilis gl. in. l. cuȝ proponeretur. ff. de leg. ij. per quã dixit Bal. in. c. si quis feudum si de feu. fur. contro. inter do. et agna. et in. l. si. penulti. col. C. de cadu. tol. et in. l. si. col. si. C. de fideicõ. et in. l. ij. l. ij. col. C. de bo. pos. sm tab. et in. l. errore. j. col. C. de testa. q vbi statutum requirit certam probationem de actu gesto eadeȝ requiritur in probanda destructione.

Eadẽ pbatio exigit in pbãda destructione.

¶ Predicta conclusio facit ad questiones q vbi requiritur auctoritas principis vel superioris in statuendo non possint statuentes sine auctoritate superioris statuta vnum vel plura reuocare et an solus episcopus possit reuocare gesta p euȝ simul cum capitulo de quib⁹ per Bal. in. l. omnium vbi late dominus meus Jason in tertia et quarta col. C. de testamen. et Bar. l. omnes populi tertia carta. §. iuxta predicta quero an in reuocando. ff. de insti. et iure. et Feli. in. c. cũ accessissent secũda et tertia col. de cõsti. Et ideo Bar. in. l. itẽ corũ. §. q si actor. ff. qd cuiusq vniuer. no. non benedixit dum voluit per illum tex. iuncta glo. q licet decretum decurionum requiratur in constituendo sindicum vniuersitatis non tamen requiritur in reuocando et contrarium ac melius voluit ipse Bar. in. l. actor. col. si. ff. rem ra. ha.

Statuta cõfirmata per principẽ an possint sine eo reuocari.

¶ Et si statutum disponat q legatuȝ possit probari p duos testes similiter poterit probari reuocatio sm Bal. in. l. questionem. C. de fidei. õ. et Alex. in. l. inter stipulantem. §. sacrã. ff. de verbo. oblig. Ita q solẽnitas relaxata in condendo etiaȝ censeatur relaxata in reuocando.

Circa pbatione reuocationis.

¶ Et si coram duobus testibus potest fieri testamentum potetit coram duobus reuocari vt per Cardinalem et Imol. in c. relatum de testa. et Alexã. in rub. ff. de acquir. pos. in fine.

¶ Et solẽnitas requisita in excõmunicatione de qua in. c. nemo et. c. debent. xj. questione tertia. et. c. sacro de senten. excõ. etiam debet in absolutione obseruari. c. cum aliquis ea. questione et solẽnitas que omissa in excõmunicatione non vitiat etiam non vitiat omissa in absolutione vt per Cardi. in cle. j.

Solẽnitas requisita in excõicatione an requirat in absolutione.

xxx. de decl.

trigesima questione de deci. vbi cõcludit q̄ forma hominis data absolutioni est precise seruanda et tangit in predicta q̄stione an sola satisfactio liberet a suspensione ⁊ excommunicatione an vero sit necessaria absolutio seu reuocatio de quo per Panor. in. c. primo. in. ij. col. de iudi.

¶ Et solemnitas requisita in contractu habet locũ in distractu s̄m Bart. in auteñ. econtra si filij per illum tex. C. de repudi. ad quod videri possunt nota. per Alexan. in. l. pomponius. §. preterea. ff. de acquir. pos. ⁊ docto. ac late domi. meus in. l. si vnus. §. pactus. ff. de pactis. ⁊ dominus meus Iason. in. l. fine apud acta secunda ⁊ tertia col. C. de transf. ⁊ in. l. barbarius. quarta ⁊ quinta col. ff. de offi. preto. ⁊ in. l. fi. xj. col. ff. de consti. princi.

Limitatio. Si citatio nõ exigit in faciẽdo etiã nõ exigit in reuocando.

¶ Item predicta conclusio q̄ solẽnitas requisita in actu faciendo etiaʒ requiratur in reuocando procedit quando esset eadem ratio in reuocatione que in faciendo s̄m Bart. in. d. l. omnes populi loco proxime allegato ⁊ Fran. de are. in cõsilio. lxxv. incipien. diligenter ⁊ mature in. v. col. ver. hoc premisso ⁊ ver. pro ista conclusione dicens quod quãdo in interloqutoria non requiritur partis citatio etiam non requiritur in eius reuocatione nec inhibitoria nisi quando esset diuersa ratio inter ea prout etiaʒ dicit Saly. in. l. fi. C. de edi. diui Adri. tol. ⁊ solet notari in. l. quod iussit. ⁊ in. l. de vno quoq̄ in princip. vbi Alexan. ff. de re iudi. Inno. in. c. ex litteris in glo. in verbo reuocatus de offi. deleg. glo. in. l. minor in princip. ff. de euic. Bal. in rubrica. C. de suc. edi. in secunda colũ. e in vulg. Facit ad predicta glo. iij. in. c. q̄uis de procur. in. vi. dicens q̄ si mandatum non fuit in iudicio intimatum iudici vel parti non est opus q̄ eius reuocatio intimetur.

Solẽnitas ɔsensus affiniũ q̄ reqrit̃ in ɔhẽdo an reqrat̃ in renũciãdo.

¶ Facit quia statutum in contractu dans solemnitatem puta q̄ mulier non possit cõtrahere sine consensu propinquorum aut minor sine certa solemnitate habet locum in renunciatione quando concurrit idẽtitas rationis secus vero si nõ concurrit s̄m Bal. in rubri. ⁊ in. l. i. C. de pactis ⁊ pulchre in l. pactum. xxi. questione. C. de colla. ⁊ ita potest saluari Bal. in. l. tres fratres. ff. de pactis ⁊ ita transit dominus meus Ias. in. d. §. pactus. x. col. ⁊ possunt videri que plene dixit ipse dominus Iason in. d. l. fine apud acta loco preallegato. ⁊ in. d. l. barbarius. iiij. ⁊. v. col. ⁊ Alexan. in. d. l. pomponius. §. preterea. ff. de acquiren. pos. dominus meus Ias. in. l. fi. xj. colũ. ff. de consti. princi.

Limitatio.

¶ Et hoc etiam limitatur vt procedat in eo quem ligat solẽnitas non autem in eo qui introduxit solẽnitatem seu potest illi derogare ideo testator potest reuocare testamentum precedens absq̄ eo q̄ seruet solemnitatem quam ipse sibi volenti reuocare dederat quando facit ex certa scientia s̄m nota. in. l. si quis in princip. testamenti. ff. de leg. iij. per Bar. ⁊ late dominum meum Iasonem in. l. sancimus. C. de testa. cum concor. alias hoc eodem opere traditis ⁊ similiter est in statuto facto a populo dante formam statutis fiendis quia potest populus ex certa scientia sine solemnitate reuocare vt per Bar. in. l. humanum. vbi latius Bal. in secunda col. vñ. sc̄do quero. C. de legi. cum concor. de quibus per Alexan. in l. prima. §. i. secunda col. ff. ad leg. fal. ⁊ per dominum meum in. l. i. col. fi. ff. de legi.

Eadẽ solẽnitas reqrit̃ i destruẽdo.

¶ Subsequenter q̄ solemnitas que requiritur in actus constructione requiratur in eius destructione vt patet ex predictis etiam vult Bar. in. l. in fraudem. §. j. per illum tex. ff. de milit. testamen.

Eadẽ solẽnitas requirit̃ in ɔtrijs.

¶ Item ex predictis elicitur q̄ solemnitas requisita in vno contrariorum exigitur in dubio in alio quod etiaʒ est de mente Alexan. in rubri. ff. de acqui. pos.

Eadẽ solẽnitas reqrit̃ i trãslatiõe q̄ in faciendo.

¶ Translatio etiam exigit eam solemnitatem que exigitur in faciendo. d. l. heredes palam. §. si quid post iuncta glo. in verbo mutari. ff. de testa. vbi docto. ita transeunt quod quia dependet ab his que dicta sunt. s. in precedenti membro de ademptione latius me non extendo.

Solẽnitas reqsita in faciẽdo an requirat̃ i corrigẽdo errorẽ substãtialem.

¶ Sed an solemnitas requisita in faciẽdo requiratur in corrigendo errorem substantialem tex. in. l. heredes palam. §. si quid post. ff. de testa. innuit q̄ sic vult glo. ibi in verbo posse facit glo. in. l. cum proponeretur vbi Bar. ⁊ alij. ff. de leg. secundo que vult tot testes in probatione erroris requiri de quo per Alexan. in rubric. ff. de acquiren. pos. ⁊ in. l. inter stipulantem. §. sacraʒ. ff. de verbo. obli. ⁊ in. l. errore post Bal. C. de testa. cũ concor. per eum allegatis in articu. de probatione forme quod s̄m Feli. in. c. edoceri. quita col. de rescri. debet intelligi in solemnitate necessaria vbi allegat Paul. de castro in. l. tria. ff. de seruit. ru. pre. ⁊ Egidius decisione rote. 746. lci. lʒ obseruet. ij. col. de quo p Bar. ⁊ Pau. de ca. in. d. §. si quid post. ⁊ dixi. s. eo. circa questionẽ de adẽptiõe. Et si legatum possit virtute statuti probari per duos testes pariter poterit probari error circa legatum commissus s̄m Bal. in. l. questionem. C. de fideicom. Et sic solẽnitas relaxata in principali dispositione trahitur ad errorẽ.

Solẽnitas reqsita in faciẽdo an requirat̃ in reficiẽdo vl' reparãdo vel renouãdo.

¶ Et similiter solemnitas requisita in actu faciendo requiritur etiã in eo reficiẽdo vel reparãdo seu reintegrãdo. l. nuptie. la. ij. vbi Bar. ff. de ri. nup. cũ ɔcor. de qb' ibi p Alex. l apost. seqt̃ Bal. in. l. si vt ppõis la. ij. C. de nup. p illũ tex. dũ filia q̄ non potest nubere de iure ciuili sine paterno consensu sequuto diuortio non potest de nouo etiam cum primo marito matrimoniuʒ contrahere sine paterno consensu. quod s̄m Bal. ibi facit ad questionem stante constitutione ecclesie q̄ nullum fortalicium fieri possit sine consensu pape ⁊ cõtingat aliquod castellum propter alicuius rebellionem esse penitus seu funditus destructum vt etiam sequuta reconciliatione talis rebellis non possit ipsum castellũ sine pape licentia refici. sequitur Alexand. in. l. prima. §. si quis edificium. ff. de oper. no. nuncia. vbi comprobat per alia iura. ⁊ Feli. late l. c. cũ accessissent col. fi. cum preceden. de constitu.

¶ Et si imbreuiatura notarij reperiatur defectiua ⁊ nõ extẽsa et agatur de reparando instrumento seu q̄ fiat nouum instrumentuʒ pars est citanda ea ratione quia solemnitas q̄ requiritur in constructione etiam requiritur in reintegratione s̄m Bar. in. l. chirographis in fi. commen. ff. de admini. tuto. ⁊ idem vult Bar. in. d. l. nuptie. la. ij. ff. de ri. nupt. sequitur Alexan. in. d. l. i. §. si quis edificium. ⁊ Feli. in. d. c. cum accessissent pe. ⁊ fi. col. vbi examinat per duas col. quãdo idem iuris esse debeat in reficiente quod in faciente.

¶ Facit ad predicta quod dicunt docto. in. l. properandum in princi. C. de iudi. ⁊ Panor. in. c. penul. in penul. col. eodẽ titulo de renouatione instantie vt requirat debitas solemnitates.

¶ Et circa materiam istam an solemnitas requisita in faciẽdo aliquid requiratur in eo renouando dixi aliqua in articulo de potentia et effectibus forme in. xxj. effectu forme omisse q̄ hic nõ refero tractãdo pricipaliter de tacita renouatiõe.

Prelat' potest renouare sine noua solẽnitate.

¶ Sed nõ omitto q̄ res solita dari in emphiteosim vel feudum ab ecclesia vel prelatis si renouetur vel de nouo concedatur potest per prelatum cõcedi sine solemnitate requisita a iure in alienatione rerum ecclesie s̄m Imol. ⁊ docto. in. c. vt super de rebus eccle. non alie. ⁊ in. c. ij. in. xiiij. col. de feudis cum concordan. alleg. per Alexan. in consilio nono inci. viso themate in princip. vbi hoc limitat ⁊ declarat tertio volumine. ⁊ dixi aliquid in volumine meo cõsiliorum feudaliũ nuper impresso consi. xlj. inci. viso instrumento inuestiture septima col. prope fi. v. dubio quod facit etiam ad eos qui capiunt rem in emphiteosim cum pacto renouandi de nouem annis in nouẽ annos. seu de. xxix. annis in. xxix. annos. vt nõ sit necessaria in renouatione solẽnitas vt dixit Imol. in. c. ij. in fi. commen. de preca. volens non petentem renouationem cadere si placet locatori seu domino ⁊ non aliter et habetur pro facta si procedat conductor vel emphiteota in tenendo et soluendo canonem post tempus. l. in rebus. §. fi. ff. de preca. ⁊. l. item queritur. §. fi. ⁊. l. sequen. ff. loca. ⁊ consuluit Alexan. consi. xiiij. inci. viso ⁊ considerato. col. fi. sc̄do volu. ⁊ ita consului et obtinui.

Solẽnitas reqsita in faciẽdo an requiratur in ratificando.

¶ Solemnitas etiam requisita in faciendo requiritur in ratificando vt pulchre per Bal. in. l. mancipia. C. de re. alie. nõ alie. per illum text. vbi dicit q̄ q̄uis ratificatio recõciliet ea que pendeat ex animo non tamen reconciliat ea que pendẽt ex forma vel ex aliqua alia potentia exteriore vnde si ratificans esset minor et tractaretur de ratificatione alienationis quia tũc requiritur certa forma ea omissa s̄m Bal. vbi supra non teneret ratificatio per text. iuncta glo. in. d. l. mancipia. ⁊ idem s̄m eum si in ratificando preuerteretur ordo. l. obligari. §. tutor. ff. de aucto. tu. et hoc aperte decidit Innocen. i. c. cum dilecti de emp. ⁊ ven. dicens q̄ q̄uis capituluʒ agat ad precium rei ecclesie eo inscio ⁊ minus solemniter vendite ex hoc non potest dici venditionem ratificare quia sicut ab initio non valuisset venditio sine solemnitate. c. fine exceptiõe xij. q. ij. ita nec potest sine ipsa solẽnitate ratam venditioneʒ habere sequitur Bal. in marga. in verbo ratificatio § ij. ⁊ in

verbo res

verbo res ver.vj.⁊ dixit Bal.in Marga.in verbo solemnitas ver.j.ꝙ solēnitas consilij ordinis vel auctoritatis vbi requiritur in aliquo actu non potest ratificando suppleri quia deficit forma p.l.minor.ff.de fer.expor.facit qđ dicit Alex. in.l.si quis mihi bona.§.iussum in quarta col.ver.secūdo dic illud esse verum.ff.de acquiren.hered.iunctis his que circa hoc dixi.s.de implemento forme ⁊ secus esse dicit Bal. in his que non sunt de forma per.l.vniuersa.C.de preci.imper.offe.

Licet mandatū nō possit pbari nisi p instrumētum poterit tñ pbari ratihabitio.

¶ Et dixit Bal.in.l.obseruare.§.anteꝙ.vj.questiōe.ff.de offi.procōsu.⁊ lega.ꝙ stāte statuto ꝙ mandatū nō possit probari nisi per instrumentum poterit per testes probari ratihabitio vt ibi per eum. Item sm Bal.in.l.executorem.quarta col.ver.sed quid si notarius.C.de execu.rei iudi.vbi mandatum requiritur pro forma ratihabitio non equiparatur mandato ita vt episcopus qui non dedit mandatū recipiendi cautionem de qua in.c.ꝙꝙ de vsur.in.vj.non possit ratificare si sit recepta per notarium non habentem mandatum vt ibi latius per eum quod dependet a notatis in.l.si quis mihi bona.§.iussum cum seq.ff.de acqui.here.iūctis his que dixi.s. de implemento forme an mandatū debeat precedere ⁊ notatis per Inno.in.c.cum nos.de his q̄ fiūt a prela.sine cōsensu capi.⁊ per Bal.in Marga.in verbo ratificatio versi.si.an vbi exigitur licentia prosit ratificatio de quo dixi in preallegato articulo de imple.forme.⁊ habetur per Cu.consi.178. in fi.et Sozi.consilio.xv.

Propinqui q debeat cōsentire forma statuti pstare consensum non possunt ratificare.

¶ Et dixit Bal.in.l.prima antepenul.col.ver.extra queritur.C.qui admit.ꝙ statuto requirente in contractu mulierū vel minorum consensum duorum propinquorum nō possunt propinqui ratificare factum in eorum absentia attento ꝙ cōsensus requiritur pro forma de quo dixi.s.in articu.de implemento forme.xxiij.col.in fi.ver.⁊non est omittendum:⁊ quia materia huius questionis est ampla et habet multa dependentia ideo reliqua ad hanc questionem suppleri possunt ex his que dixi.s.in articulo de potentia ⁊ effectibus forme in xx.effectu forme omisse maxime in.j.⁊.ij.limitatione vbi tango materiam huius questionis necnon per totum illum effectum iunctis hisque dicta sunt ibi in sequenti seu.xxj.effectu ⁊que dixi.s.eo.prima questione.prima col.ver.⁊ hic posset.

Solēnitas requisita in faciendo an requirat in mutādo vel alr faciēdo.

¶ Item solemnitas requisita in faciendo.requiritur generaliter in mutando ⁊ aliter disponendo.d.l.heredes palam.§. sed si notam cum glo.in verbo mutari.ita ꝙ si mutetur testamentum etiam in parte omnia sunt ex integro et de nouo faciēda vnde primum testamentum solemne per sequens minus solemne non tollitur.l.hac consultissima.§.si quis antē. C.de testa.⁊.§.posteriore insti.qui mo.testa.infir.potest tamen pro parte legatorum mutari in codicillis vt dixi.s. proxime in questione de reuocatione.

¶ Et licet mutatio intelligatur addendo minuendo ⁊ transferendo sm glo.in.d.§.si quid post in verbo mutari aut reformando ⁊ diuerso modo disponendo vt late habetur de hoc verbo mutare ⁊ de eius importātia in.l.edita vbi Bar. Bald.⁊ alij.C.de edendo tamen de alijs fuit.s.in precedentibus questionibus tactū.

¶ Fallit predicta conclusio vbi factum fuisset primum testamentum solemne ⁊ in secundo testamento minus solemni instituti essent venientes ab intestato.d.l.hac consultissima.§. si quis autem ⁊ seq.⁊.d.§.posteriore cum declarationibus ⁊ limitationibus ibi traditis.

¶ Item fallit in casu.l.sancimus.C.de testamen.

Mutata forma cōtract⁹ an sit a pena recessum.

¶ An autem mutata forma contractus censeatur a pena recessum traditur in.l.cū in plures.§.lege dicta vbi Pau.de castro inter ceteros.ff.loca.⁊ non est de materia nostra.

Mutata forma dicit nouus actus.

¶ Et mutata forma censetur a primo actu recessum et dicit nouus c.tuo glo.in.c.hi qui in glo.fi.de preben.in vj. Bal. in.l.titius in princip.ff.de excu.tu. Bar.⁊ docto.in.l.quarta in princip.ff.de dam.infec.⁊ qđ dicit Bal.in.l.meminisse in fine commen.ff.de offi.procon.vnde Bart.⁊ Bald.in locis preallegatis dicunt ꝙ officium renouatum alicui sub diuersa forma dicitur aliud et diuersum officium.licet secundū Bar.in.d.l.meminisse circa principium cōmen.mutatio personarum non faciat desinere esse idem officium.

Eadē solēnitas reqrit i subrogato q̄ i principali.

¶ Subsequenter est dicēdum an solemnitas requisita in aliquo requiratur in subrogato ⁊ concludendum est ꝙ sic quia subrogatum exigit formam et solemnitatem eius cuius loco subrogat vt per Bald.in.l.si puella.C.si manci.ita fue.alie. ne prosti.dicentem ꝙ si testator dedit formam distributioni priorum legatorum vt fiat cū cōsilio prioris predicatorum ⁊ executor decessit vel fuit negligens ⁊ eius loco successit episcopus tenetur illum priorem consulere alis non valebit act⁹ ad quod videatur qđ late dixit Feli.in.c.cū accessissent.xij.col. ibi pro isto dicto de consti.⁊ facit consilium Calderi.consilio xiij.facit etiam quod habetur per Bar.conss.clxxvij. inci. dominus priores in fi.vbi dicit ꝙ ecclesiasticus supplēs negligentiam iudicis secularis debet pcedere summarie si ita debebat procedere secularis notat etiā Panor.in repeti.c.cū ecclesia.xxij.col.de consti.facit etiam illud generale ꝙ subrogatum sapit naturam eius cuius loco subrogatur vt in.c.ecclesia lo primo.vt lit.pen.⁊ in.l.si cū.§.qui iniuriarum.ff.si quis cau.cum vulg.⁊ ita transit Feli.in.c.cū dilecta.in.xiiij. col.ver.ampliā.septimo de rescrip.⁊ hec sunt de mente Bar. in autē.ingressi.col.fi.ver.venio ad illā gl.C.de sacrosan.ec.

Solēnitas requisita in vno cōnexorū an i alio requiratur.

¶ Item non est omittēdum an solēnitas requisita in vno cōnexorum requiratur in alios tex.in.l.hac consultissima.§.ex imperfecto.C.de testa.innuit ꝙ non nam si disponatur in testamento inter liberos sine solemnitate ⁊ inter extraneos valet testamentum quo ad liberos ⁊ quo ad extraneos non valet ad quod faciunt multa que dixi.s.in arti.de potētia ⁊ effectibus forme in vltimo effectu forme omisse in.xiiij.limitatione que omnino videantur ⁊ ad hoc facit.l.patris ⁊ filij in fi.ff.de vulg.⁊ pu.vbi pater potest sibi in scriptis testari et filio pupillo per nuncupationem. Contrarium patet in legatis que fiunt i testamento coram quinqȝ testibus quia de p se possent fieri cum quinqȝ testibus codicillando.§.fi.instit.de codicil.⁊.l.fi.C.eo.⁊ tamen facta in testamento cum quinqȝ testibus non valēt quando testator non expressit ꝙ vellet valere iure codicillorum vt est tex.in.l.j.ff.de codicil.Sed ratio est quia legata facta in testamento sunt pars testamenti d.l.j.⁊ notatur i.l.heredes palā.§.si quid post.ff.de testa.in illa questione an legata facta in testamento potest reuocari in codicillis et dixi.s.eodem in questione an solemnitas requisita in confectione requiratur in reuocatione:ideo si non tenet testamentum defectu solemnitatis non tenent etiam legata iurib⁹ preallegatis.⁊.l.j.C.de iure codicil.⁊.l.si nemo. ff.de testa.tutel.⁊.§.ante heredis insti.de lega.⁊ quod late traditur in.l.eam quam.C.de fideicom.⁊ facit ad predicta.l. non codicillum.C.de testa.Est bene verum ꝙ si testamentū peccaret in institutione ex causa preteritionis vel exheredationis testamentum sustineretur per autē.ex causa.C.de libe.prete.ad quod multa dixi in articulo de potentia ⁊ effectibus forme omisse in.xxiiij.effectu ⁊ in vltimo effectu.xxxj. limitatione.⁊ faciunt etiam que dixi in eodē articulo.in.iij. col.ver.quart⁹ effectus tangendo ꝙ forma sit indiuisibilis ⁊ faciunt que dicam in sequenti questione.Et quomodo legata ⁊ fideicommissa possint dici pars testamenti ⁊ an pars subiectiua vel integralis traditur in rubrica.ff.de lega.j.vbi dominus Sozi.inter ceteros in principio cōmē.qui potest videri.

¶ Et ꝙ solemnitas trahatur ad cōnexa que alās possent cessante connexitate sine solemnitate fieri vult Panor.in.c.ꝙꝙ to.tertio notabili de iudi.dicens ꝙ si i causis spiritualib⁹ traditur a iure certus modus procedendi talis modus videtur etiam statutus causis coniunctis et connexis spiritualib⁹.qđ etiam est de mēte Panor.in.c.litteras.scđa ⁊ tertia col.de resti.spol.dicētis ꝙ cōnexa trahunt ad eandem naturā.l.nulli.C.de iudi.⁊ vtrobiqȝ limitat Panor.nisi in odiosis ⁊ valde exorbitantibus qr statutum super aliquo intelligitur de mere tali vt ibi latius per eum ⁊ ad.l.patris ⁊ filij preallegatam respondet ꝙ procedit qđ fit sub diuersis solemnitatibus vt per Bar.in.l.si quis cum.§.j.ff.de vulg.⁊ pupil.Et quia hec materia est plene tacta in ipso articulo de potētia ⁊ effectibus forme in locis preallega.vȝ in.iij.col.v̄.quartus effectus ⁊ in.xxiiij.subsequenti effectu de forma adhibita ⁊ in vltimo effectu forme omisse in.xiiij.⁊.xxxj.limitatione . ad ibi dicta me remitto.Et reliqua dicentur in duabus vel tribus sequentibus questionibus iunctis copiose aggregatis p doctores.maxime Feli.⁊ modernos in.c.trāslato de consti.vbi tāgunt ꝙ connexorum idem est iudicium ⁊ eadem esse debet iuris determinatio.

Eadē solēnitas an requiratur in concomitātib⁹.

¶ Sed an solemnitas requisita in aliquo requiratur in concomitantibus Bald.ꝙ sic in.c.j.in princi.commen.de re iudi.dicens ꝙ sicut non valet sententia contra substātiam forme mandati.ita etiā non valet contra qualitatem vel concomitantibus

mitantibus

mitantias forme p.c.pisanis de testi.spo.de quo ⁊ de his q̃ sunt vicina vel ꝓxima actui vel mãdato quomõ sit forma serñ nãda dixi satis plene.s.in arti.de implemẽto forme.vij.col. ver.item circa.cum seq.

Eadẽ solẽnitas an requirat in accessorijs q̃ i pincipali.

℃ Successiue ad ꝓdicta est videndũ an solẽnitas requisita in aliquo requirat etiã in eius accessorijs.⁊ inuenio ꝙ sic:ideo sm Bal.in.l.j.in.j.col.C.cõmu.de leg.si virtute statuti i causis q̃ vertunt super instrumẽtis guarentigiatis dz ꝓcedi summarie:nõ tñ erit summarie ꝓcedendũ super debito principali verũ etiã si agatur rõe hypotece q̃ sit ad principale debitũ accessoria licet possit dici ꝙ ibi sit potius relaxatio forme.

℃ Quid autẽ si iudex cõdẽnauit in principali in scriptis ꝓut regulariter est ferẽda diffinitiua.l.ij.cũ cõcor.C.de sentẽ.ex peri.reci.an poterit in expensis sine scriptis cõdẽnare cũ interloqutoria de necessitate nõ requirat scripturam vt not. Bar.in.d.l.ij.⁊ gl.in.l.ij.ff.de appel.titu.generali.⁊ Cano. in.c.fi.C.de appel.in.vi.⁊ maxime interloqutoria expensar vt per Bald.in.l.terminato.C.de fru.⁊ litis expen.⁊ possit fieri cõdemnatio expẽsarũ eadẽ die.l.paulus.la prima.ff.de re iudi.⁊.d.l.terminato cũ ibi nota.in q̃ questione de interloqutoria Ang.⁊ Imol.in.l.patris ⁊ filij.ff.de vulga.⁊ pu. substi.dicunt ꝙ si feratur interloqutoria expensarum simul ⁊ vno contextu cũ diffinitiua cũ sit pars diffinitiue ⁊ sequella eius debet ferri sub eadẽ solẽnitate ⁊ in scriptis ꝙ si separatim ⁊ ex interuallo poterit sine scriptꝫ ferri:⁊ sic sine solẽnitate reqsita i diffinitiua qđ ẽt vult Ang.i.l.qđ iussit.ff.de re iudi.

℃ Plus dixit Bal.ibiqꝫ in.d.l.patris ⁊ filij.ꝙ etiã si ambe sententie simul ferant poterũt ferri diffinitiua in scriptis et interloqutoria sine scriptura per tex.in.d.l.patris ⁊ filij vbi vult posse patrem sibi testari in scriptis ⁊ filio per nuncupationem quod intelligũt docto.ibi separatim q̃uis successiuẽ et teneo ꝙ dicatur separatim qñ sub diuersa forma ⁊ solemnitate fit.⁊ opi.predictã tenet Imol.in.d.l.paulus.la prima ⁊ Alexan.in.d.l.patris ⁊ filij.concludens ꝙ quo ad solẽnitatẽ accessorium necessario non sequat naturam sui principalis quãdo de perse non exigit solemnitatẽ quam exigit principale declarando prout.s.Et licet Cu.in.d.l.patris et filij dicat predicta non probari in illo tex.eo quia in.d.l.patris ⁊ filij testamentũ paternũ nõ requirebat de necessitate scripturã sed poterat fieri per nuncupationem.l.heredes palam in princip.ff.de testa.⁊.§.fi.insti.eo.ideo nõ mirum si potest pupillare fieri per nuncupationem esto ꝙ paternum fiat in scriptis.⁊ non est sic in sententia diffinitiua que necessario exigit scripturã tñ sm Alexan.in.d.l.patris ⁊ filij secũda col.respõdetur ꝙ eoipso ꝙ pater elegit suũ testamentũ facere in scriptis ⁊ incepit in scriptis facere se astrinxit ad illam solemnitatem faciendi in scriptis vt not.Cy.in.l.hac consultissima. §.per nuncupationem.C.de testa.⁊ Imol.in.l.prima.§.fin autem.ff.de here.insti.ita ꝙ si deficeret solẽnitas aliqua reqsita in testamẽto in scriptis nõ valeret etiã vt testamẽtũ nũcupatiuũ.l.j.§.cum q.ff.de cõsti.pec.⁊.l.⁊ an inutilis in princi. ff.de accepti.cũ vul.⁊ Alexan.in.d.l.patris ⁊ filij respondet etiam ad plera alia obiecta que possunt videri.

Quid i incidentibus et emergẽtib⁹

℃ Quid autẽ in incidẽtibus ⁊ emergentib⁹ an in eis requiratur solẽnitas q̃ exigit in principali ⁊ relaxata in principali cẽseat etiã in eis relaxata dico ꝙ sic intellẽ vt si statutũ mandet causam debere summarie tractari pariter debeãt summarie tractari oẽs articuli incidẽtes vel emergẽtes vt per Bar.in extrava.ad repri.in verbo summarie.vj.col.⁊ in.l.solẽt.col. fi.ff.de ali.⁊ ci.leg.⁊ Bal.in.l.j.col.fi.C.de re.credi.⁊ Bar. in.l.si qñ per illũ tex.vbi Bal.in prin.cõmẽ.C.de testi.⁊ communiter doct.in cle.sepe de v̄b.signi.⁊ si statutum disponat credi de dãnis datis iuramẽto dãnũ passi q̃cũq ca ibi icidẽs erit ꝑ iuramẽtũ decidẽda sm Bar.in.d.l.solẽt.col.fi.⁊ Bal. in.l.j.prima col.C.de re.cre.⁊ in.l.j.in.j.col.C.cõmu.de leg. ⁊ Pau.de ca.in.l.cũ hij in prin.ff.de trãsac.⁊ Frã.de are.cõsilio.lxxxiij.inci.q̃ multa.scda col.⁊ est gñale ꝙ si principale ꝓbat ꝑ iuramentũ pariter probari debeat incidẽs ⁊ accessoriũ vt voluit Bal.in.l.si qñ.in prin.cõmẽ.ꝑ illũ tex.vbi etiaꝫ dñs meus Jas.C.vnde vi cũ cõcor.pręalleg.Jdõ cã incidẽs in cã alimẽtorũ est priuilegiata sicut causa alimẽtorũ.d.l.cuꝫ hi in prin.⁊ not.Bar.in.d.l.solent.vbi limitat Bar.nisi lex vel statutũ vtat v̄bo singularis numeri q̃ nõ trahit tũc ad causaꝫ incidẽtẽ vt ibi per eũ.⁊ doct.in.d.l.si quando.C.vnde vi ⁊ in ca.fina.quod me.causa.

℃ Facit ad predicta q̃ ꝓcurator generalis põt tractare exigentia speciale mãdatũ qñ veniũt incidẽter.l.indebitam vbi tex.singularis.⁊ ibi notatur.ff.de condi.indebi.ita vt restitutio in integrum possit virtute mãdati generalis incidẽter ꝓponi lꝫ exigat speciale mãdatũ.l.illud.vbi Bar.ff.de mino.

℃ Et predicta intelligo nisi sit causa incidẽs que non pariat plenũ preiudiciũ per nota.per Bart.⁊ alios in.l.iudices.C. de iudi.⁊ sic nisi quando subest diuersa ratio.

Solẽnitas requisita in vno correlatiuorũ an requirat i alio

℃ Sed an solemnitas requisita in vno correlatiuorum requiratur in alio dominus Bapti.de sancto blasio in tracta.correlatiuorum.sexta col.in fi.ver.xxv.dixit ꝙ sic per legem primam in princip.ff.de verboruꝫ obligatio.dum in contrahenda stipulatione sicut verba sunt de forma in interrogante ita etiã in respondente.⁊ sicut clara debet esse positio:ita debet esse clara responsio.l.de etate.§.nihil.ff.de inter.act.⁊ facit l.ratas.C.de ɔhen.emp.⁊.l.fi.C.de fru.⁊ li.expen.cũ vulga.

℃ Quod intelligo procedere in actibus promiscuis et communibus ⁊ pariformib⁹ vnde alia est solemnitas libelli:alia litis contestationis et alia est forma actionis:alia exceptiõis vel in actib⁹ in quibus solemnitas potest congrue vtriq correlatiuo adaptari nec subest ratio diuersitatis per ea que late cumulat domin⁹ me⁹ Jason.in.l.fi.maxime in tertia col. ver.tertia conclusio.C.de indiui.tol.

Solẽnitas requisita in casu simplici an exigat in mixto.

℃ An autem solemnitas tradita in casu simplici trahatur ad mixtum videtur dicendum ꝙ sic vt videmus in donatione causa mortis que participat de actibus inter viuos ⁊ vltime voluntatis in qua requiruntur quinq testes prout in vltima voluntate seu in codicillis.l.fi.C.de dona.cã mor.iuncta l.fi.in fi.C.de codicillis.⁊.§.j.insti.de dona.per que iura apparet ꝙ si sint diuerse solẽnitates in simplicibus est in mixto seruanda solemnitas illius simplicis cui magis assimilatur: vel per iura magis assimilari determinatur prout est donatio causa mortis que ad effectum alienatiõis assimilatur vltime voluntati cum conferatur post mortem et sit reuocabilis sicut vltima voluntas.d.l.fina C.de donatio.causa mortis ad quod facit.l.si causa mortis cum glo.ff.de dona.causa mortis.Et ideo reddi videtur dubitabilis decisio.Pet.de ancha.in consi.cclxvj.inci.in christi nomine dubium in hac questione facit mixtura quem sequitur Alexan.in.l.secunda col.fi.ff.de lega.primo dum voluit ꝙ stante statuto ꝙ mulier non possit contrahere nisi interueniat consensus duorum propinquorum tale statutum etiã habeat locum in muliere donante causa mortis que etiam potest dici contract⁹ de quo donatio causa mortis videtur magis participare.l. queritur.ff.de sta.ho.et quia quo ad ordinationem donatio causa mortis magis assimilari dicitur contractui vt magis communiter videntur tenere docto.per nota.per Alexand. in dicta.l.secunda.Nam si lex voluit ꝙ fiat cum solemnitatibus vltime voluntatis ratione assimilationis dicta.l.fina.C. de dona.causa mortis ⁊ dicto.§.primo insti.de dona.ista solemnitas tradita contractui non habebit locum in donatione causa mortis hinc sm Bald.in.l.vlti.C.de testamen.statutum ꝙ testamentum fieri possit cum duobus testibus habẽt ẽt locum in donatione causa mortis ⁊ merito Roma.tenuit in hac decisiõe contrarium eius quod dicit Petrus de anchara.vꝫ in.l.secunda in princip.ff.de verbo.obliga.Sed Francis.de are.in.d.l.ij.in prin.ff.de ver.obli.⁊ Sozi.in.d. l.ij.penul.col.v̄.scda cõclusio.ff.de leg.j.sequunt decisioneꝫ Pe.de ancha.dicẽtes ꝙ solũ quo ad solẽnitatem probatoriã donatio causa mortis in eius ordinatione equiparatur vltime voluntati intantũ ꝙ solẽnitas requisita in testamẽto testi non habeat locũ in donatiõe causa mortis sm Soz:vbi.s. hñ fateor ꝙ si diceremus tractari de aliquo integrãte ꝑsonã donãtis a statuto vel lege reqsito in ɔctu ꝙ illud deberet ẽt in donatione cã mortis seruari vt est iuramẽtũ in ɔctu minoris qđ integrat ei⁹ ꝑsonã ⁊ facit eũ censeri maiorẽ autẽ.sacramẽta puberũ.C.si aduer.ven.nã pariter exigit in minore donante cã mortis sm Bal.in.c.j.§.item sacramẽta.in.iiij.col. de pa.iura.fir.quẽ sequit Alexã.in.d.l.ij.in fi.cõmẽ.q̃uis in vltima volũtate minoris nõ sint sacramẽta nec curatoris auctoritas necessaria.l.aurelio.§.gai⁹.ff.de lib.leg.⁊ ita forti⁹ posset sustineri decisio pręalle.Pet.de ãch.qñ statutũ reputaret ꝑsonã mulieris nõ eẽ itegrã nec itegri cõsensus ad ɔhẽdũ sicut lex reputat minorẽ qđ i dubio ꝓsumit sm Bar.⁊ bal. in.l.trãsactionem quã per illũ tex.C.de trãsac.vbi moderni ⁊ Bal.in.l.fi.ꝑ illũ tex.C.de adop.⁊ in.l.pactũ.penul.q.C.de colla.⁊ Alex.in.l.j.§.q̃situ.col.fi.ff.ad trebel.cum concordã.

Solēnitas requisita in vno si[mi]li vel equiparato rum an exi/gatur i alio.

¶ Pōt etiā dubitari an solēnitas reqsita in vno sili & in vno equiparatoꝝ exigatur in alio & videt ꝙ non vt colligitur ex notatis per Bar. & cōmuniter docto. in. l. ij. ff. de lega. primo vñ ibi cōmunis est doc. opinio. ꝙ q̄uis codicilli equiparent testamētis tñ diminuta solēnitate in testamētis nō erit ppor/tionabiliter diminuta in codicillis & propterea solēnitas nu meri testiū requisita in probādo facto nō requirit in proban/da cōfessione fm Fran. de are. in. l. heredes palam. §. si quid post scōa col. ff. de testa. & dixi in arti. de pbatiōe & psumptio ne forme circa questionem an probetur solemnitas per ɔfes/sionem prope finem.

¶ Hinc dixit Bald. in autē. hoc ius porrectum. ij. col. ver. secūdo q̄ro. C. de sacrosan. ꝙ solemnitas ibi tradita in aliena tione reꝝ ecclesie nō est necessaria in alienatiōe reꝝ fraterna liū. nec etiā in hospitalib⁹ priuatis siue sint ciuitatis: siue pri uatarum personarū fm Bal. ibi sed potest dici ꝙ ista nō sunt similia nec eqparata. Itē dici pōt fm Bar. i. d. l. ij. i si. cōmē. ff. de leg. j. ꝙ per nullā iuris regulā reperit ꝙ semp in codicil lis sufficiāt duo testes minus q̄ȝ in testamentis q̄si dicat ꝙ si hoc reperiret sequuta diminutiōe in testamentis succederet etiam diminutio in codicillis.

¶ Itē pro ista pte facit q: videmus ꝙ solēnitas introducta ratione rerum non ligat actus personales & in dubio cēset ur res soluȝ astringere: vt q: statutū dicat ꝙ adultus non possit contrahere sine consensu propinquorum nam poterit cōtra here matrimonium & locare operas suas personales & statu/tum intelligitur prohibere contractū ratione rerū fm Bal. in. l. in copulandis. C. de nup. per illum tex. & sequitur domi/nus meus Ias. in. l. si vnus. §. pactus. xiij. col. ver. q̄rto. dictū statutum. ff. de pac. sed ista non sunt similia sed dissimilia: vt patet in locis preallegatis.

¶ In contrariū facit q: videm⁹ ꝙ solēnitas introducta a iu/re in alienatiōe rerū ecclesie extenditur ad hospitalia aucto/ritate episcopi fondata & ad loca pia vt per Bal. in auen. hoc ius porrectū in scōa col. ver. scōo est videndū. C. de sacrosan. eccle. & Panor. in. c. nulli in si. cōmē. de re. eccle. nō alie. cuȝ concor. de quibus per Feli. in. c. de q̄rta. scōa col. vbi tradit priuilegia hospitaliū de prescri. vbi in quarta colū. cum seq. dat modū cognoscēdi hospitale priuatum ab alio.

¶ Simile videmus in solēnitate tradita alienationi rerum immobilium ciuitatis q: habet locum etiam in mobilibus q̄ seruādo seruari possunt & in annuis redditib⁹. l. si. vbi Bar. C. de ven re. ad ci. perti. lib. xj.

¶ Ad idem facit qd dixit Bal. in. l. honorū. tertia questione C. qui admit. ꝙ sicut tutor sine solēnitate iuris nō potest alie nare immobilia pariter nō pōt alienare vniuersitatem seu he reditatem que est qd vniuersale q: cū sit apta comprehende re tam mobilia q̄ȝ immobilia equiparatur alienationi immo biliū & requirit eādē solēnitatē ex natura proprie aptitudinis vel quia saltem est dubiuȝ vtrū sint aliqua immobilia que in/cludantur sub ipsa. Et in casu dubij iuris solemnitas est ser/uāda vt satis fiat cuilibet casui qui potest includi argumē. l. adoptiuus. §. sed in re dubia. ff. de ri. nupt.

¶ Ad idem facit tex. in. l. hac consultissima. C. qui testamē fa. pos. per quem colligitur ꝙ solemnitas aucta in testamēto. censetur etiam aucta in codicillis prout est communis intel lectus docto. ibi maxime Iaco. but. Bal. Ange. Fulg. Ro. Alexan. & dñi precepto. mei dñi Iaso. in antepenulti. & peñ. col. q̄uis Saly. & Pau. de cast. aliter ibi intelligāt illū tex. sed potest dici ꝙ in istis casibus iura expresse prouident: nec determinant ꝙ hoc sit virtute extensionis solemnitatis de vno casu ad alium.

¶ Item potest dici ꝙ maior est ratio inter testamentū & co dicillū: q: appellatiōe testamenti largo sumpto vocabulo ve nit codicillus vt est glo. in. l. ij. C. cōmu. de leg. in vbo perso/nales. & insti. de testa. in prin. & tūc lex etiā correctoria loq̄ns vel corrigēs in vno casu trahit ad aliū q̄ sublata significatiōe pōt cōprehendi vt est glo. in clemen. j. in verbo. eligat cū ibi notatis maxime per Pau. de leaza. de elect. & glo. in auteñ. minoris debitor. C. q̄ñ mulie. tu. of. & gl. in autē. vt hi q oblī. pbi. res. mi. in prin. facit cōsi. Bal. 137. tertia pte vlti. stāpa.

¶ Item pro hac parte contraria facit quod dixit Pau. de cast. in. l. cum tale. §. primo. ff. de conditio. & demō. ꝙ heres ad instantiaȝ fideicōmissarij teneatur facere inuentarium nō secundum formam heredis dum capit hereditateȝ qui illud facit ad sui vtilitatem: sed secundum formam inuentarij tuto ris qui illud facit ad commoduȝ pupilli prout eo casu heres ad cōmodum fideicommissarij quod non placet Alexan. in. l. in ratione. §. quod vulgo. xij. col. ff. ad legem fal. eo quia di/cta lex tutor qui repertorium est penalis. & ideo non est extē denda per glo. reputatam singularem in. §. item mixta insti. de act. quam singularem reputat Bald. in. ca. j. §. porro que fuit prima causa bñfi. amit. cui tamen Alexan. dicit esse simi/lem in. l. si. ff. de inius voc. sed dici potest ꝙ hoc procederet vbi ageremus de extensione pene vel solēnitatis et pene nos autem agimus de extensione solius solemnitatis.

¶ Insuper pro hac parte affirmatiua facit quia cum fidei/cōmissa & legata sint adequata sicut cum quinqȝ testibus qs potest legare. l. si. C. de codicil. & §. si. insti. eo. pariter potest fideicommissum cum quinqȝ testibus relinqui seu econtra. §. fina. insti. de fideicom. here. sed dici potest ꝙ hoc procedere potest non virtute extensionis seu virtute adequationis & si/militudinis sed q: ita fuit p legislatores prouisum & statutū. Sed melius facit. l. si. C. de dona. causa mor. iuncto. §. primo insti. de dona. cum glo. in verbo cōstitutio vbi donatio cau/sa mortis equiparat legatis: & ideo lex statuit ꝙ coraȝ quinqȝ testib⁹ fieri possit: sicut possunt fieri legata iuxta. d. l. si. in fin. C. de codicil. & d. §. si. insti. eo. de quo dixi. s. eo. tractādo an solemnitas requisita in casu simplici trahatur ad mixtū. Ad idem facit quod dixit Bal. in. l. si. C. de testa. ꝙ dispositio il/lius. l. trahatur ad quālibet vltimam voluntatem nisi inter li beros: q: inter liberos est specialis ratio & prouisio.

¶ Et forma tradita in eligendo notarium qui scribat acta trahitur ad scripturam sententie fm Bald. consi. cxxxvij. in cipiente ad officium tertia parte. vltima stampa.

¶ Sic et forma et solemnitas tradita in iudicio conuentio/nis trahitur ad iudicium reconuentionis per textum in ca. secundo de mutu. peti. cum glo. si. et ibi notatis.

¶ Et solemnitas tradita in contractu trahitur ad distractū et additionem hereditatis quando subest eadem ratio vt la te disputat dominus meus Iason in. l. si vnus. §. pactus. de/cima col. cum sequen. ff. de pactis. & in. l. barbarius. secunda & tertia col. ff. de offi. preto. et in. l. siue apud acta. secunda et tertia col. C. de transact. licet articulus sit disputabilis & tra ditur etiam in dicto. §. pact⁹ ne peteret de statuto ꝙ mulier non possit contrahere vel se obligare sine consensu propin/quorum an liget mulierem facientem pactum de non peten do. & dominus meus Iason ibi per multa iura probat ꝙ sic q̄uis sint contrarie opiniones hincinde quas omitto.

¶ Puto dicēdū ꝙ q̄ñ sunt duo a iure antiquo eqparata vni uersaliter seu per modum regule prout legata et fideicom/missa per legem primam cum ibi notatis. ff. de leg. primo vel in indiuiduo in materia solemnitatis statutum superueniēs in vno trahatur ad aliud per multa iura que adduxi in tra/ctatu de statutis excludentibus feminas a successiōe in quin to articulo principali. in questione. xxx. prima col. in fin. cum concor. s. hac eadem questione allega. nisi vbi subest specia lis ratio vel prouisio in contrarium aut vbi fieret extensio so lemnitatis et pene per iura in hac questione. s. allegata tan tis his que adduxi in tractatu de statutis excludentibus fe minas a succes. in sexto articulo. in quarto membro. xxvj. que stione. et ꝙ alias non fiat extensio vt in contrarijs in princip. huius questionis adductis.

Quid in cor respectiuis.

¶ Et in his que habent se correspectiue an solemnitas in vno aucta vel diminuta censeatur pariter in alio aucta vel diminuta patet ex predictis iunctis his que satis plene dixi in tract. de augumento in. xxiiij. conclu.

Solēnitas tradita i ca/su vero an trahatur ad fictum.

¶ An autem in his que sunt de forma solemnitas tradita i casu vero trahatur ad fictum dixi supra in articulo de imple mento forme. xiiij. col. post medium.

Dispositio tradens for mā vel solē nitatē an re spiciat pre/teritos ca/sus vel futu ros.

¶ Et si queratur an dispositio legis vel statuti introducens formam vel solemnitatem trahatur ad preterita an vero fu tura tantum negotia concernat breuiter vera et communis docto. sententia. est ꝙ solum trahatur ad futura per textum in. l. iubemus vbi Baldus in vltima col. ac Angel. Salyce. Alexand. & alij. C. de testamen. et ibi dominus meus Iason in secunda col. tertio notabili. dum tex. expresse vult ꝙ solē/nitas noua testamentaria de qua ibi trahatur solum ad futu ra testamenta et idem dicit Bald. de forma probatoria seu solemnitate in. l. comparationes vltimo notabili. et secun/da col. C. de fide instrumen. per illum textum. Et idem vult Angelus in. l. si seruitus. secunda col. ff. de serui. vrb. predi.

vbi dicit ꝙ stante statuto ꝙ quicunqꝫ minor fecerit contractum sine voluntate duorum propinquorum non obligetur et eo tale statutum non intelligetur de contractibus preteritis quia leges disponentes super solemnitate ꝛ forma nunqꝫ referuntur nisi ad futura non autem ad preterita vel presentia ꝑ. d. l. iubemus. §. fi. ꝛ facit. l. prima in fi. C. de cura. fu. ꝛ. l. vnica in fi. C. de cadu. tollen. ꝛ. l. leges ꝛ constitutiones. C. de legi. not. Bar. in rep. l. oẽs popu. ff. v. q. princi. in prima ꝛ secunda col. ff. de insti. ꝛ iure. ꝛ Cano. in. c. fi. de consti. ꝛ idẽ ꝓbatur in l. fi. vbi dominus meus Ias. i. j. col. in fi. C. de testa. ꝛ est glo. ordinaria in. c. licet canon. in ver. decetero. de elec. in sexto.

¶ Et predicta procedunt etiam si effectus actus preteriti cõferatur in futurum et sic post statutum noviter conditum ita notabiliter ꝓbat tex. in. l. iubemus. C. de testa. vbi forma data in confectione testamentorum per. d. l. iubemus non habet locum in testamentis antea conditis licet pendeant vsqꝫ ad mortem testatoris et eius effectus conferatur post mortẽ ꝛ sic effectus non accidisset tempore cõdite. d. l. iubemus ita ad hoc ponderat predictam. l. iubemus. Ange. in auten. vt cum de appel. cogno. in princi. ver. aduerte pro declaratione ꝛ Panor. in. c. fi. de constitu. ꝛ sic est aduertendũ ꝙ si tempore quo fuit condita. d. l. iubemus adhuc superuiuebãt testatores qui testamenta fecerant ꝛ quorũ effectus erat post cõditam dicta. l. talia testamenta valent licet non sit seruata forma. d. l. et ita multum not. d. l. Pau. de cast. ibi. in. vj. col. facit quod vult Bal. in. l. si quis heredem. circa medium. C. de insti. ꝛ substi. quem refert dominus meus Iason. in. l. fin. C. de testamen.

¶ Predicta limitantur nisi aliud actum sit seu statutum in contrarium ꝛ ꝙ trahatur ad preterita sm Ang. in. d. l. si secutus. ꝛ Bar. in. d. l. omnes populi. in. v. q. princi. prima ꝛ secunda q̃stione vbi late de hoc ꝛ latius dico in libro de legibus et statu. in prima parte in arti. quos ligẽt leges ꝛ statuta.

¶ Secundo limitantur nisi agatur de interpretatione legis que solemnitatem tradidit qꝛ lex interpretans ad omnes casus porrigitur ad quos lex interpretata porrigebatur et ad eadem tempora sm Ange. in. d. l. si seruitus per tex. in autẽ. hec constitu. interpre. ꝛ latius dico loco preallegato.

¶ Tertio limitant aliqui procedere in testamentis quando testator qui superuixit post legem nouam ꝛ nouam solẽnitatem tradentem non habuit facultatem mutandi testamentũ secundum nouam solemnitatem eo quia mors fuit sibi repẽtina. Sed si aliquis fecisset testamentum ante nouam legem conditam in qua disponeretur ꝙ in testamentis seruetur certa forma als non valeãt. ꝛ post dictam legem nouam testator superuixit tanto tempore ꝙ potuit testamentum mutare et adhibere nouã formã certe si non fecit. testamentũ est nullũ scdm eos ita singulariter limitat Ange. in. §. j. per illũ tex. a contrario sensu in autẽ. vt facte no. constitu. Item quia sm eũ cum volũtas testatoris sit deambulatoria vsqꝫ ad mortem l. cum hic status. §. sit oratio. ff. de dona. inter virum ꝛ vxorẽ vnde inspecto tpe mortis testatoris qđ fuit post legẽ cõditã videtur quodãmodo testamẽtũ postea cõditũ. Sed est aduertendum qꝛ Pau. de cast. in. d. l. iubemus. in vlti. col. nullam faciens mentionẽ de Ange. tenet expresse cõtrarium per. d. l. iubemus nam dicit ꝙ ibi est casus notabilis ꝙ si hodie fieret statutũ in ista ciuitate ꝙ in testamentis seruet certa noua forma ꝛ aliter facta nõ valeant si aliqs fecisset testamentum ante istud statutũ licet postea supuixerit post statutũ ꝛ potuerit seruare formã statuti ꝛ nõ fecerit ꝙ tñ testamẽtũ suũ valet qꝛ nõ arctat ad hoc qꝛ ambulatoria ꝛc. facit illud qđ tꝫ Bal. in. d. l. quis heredẽ circa mediũ. ꝛ in simili tex. in. l. furiosum. in ver. si vero. C. qui testa. fa. pos.

¶ Sed do. meꝰ Ias. in. d. l. iubemꝰ inheret limitationi Ange. ꝛ dicit ꝙ sibi plus placet per rationem quã assignat. d. l. iubemus. q̃re. d. l. iubemꝰ nõ habeat locũ in testamẽtis ãtea factis qꝛ nihil peccauit, qui. d. l. insciens pristinã formã nõ seruauit ergo ille q scitur ꝛ q supuixit post. l. nouã nõ excusatur ꝛ istud sm ꝓdictũ do. meũ videt velle tex. d. l. iubemꝰ ꝯria tamẽ opinio videtur magis communis per ea que dicta fuerunt in princip. huius questiõis. ꝛ qꝛ regula stat ꝓ ista opiniõe ꝯria.

¶ Quarto limitat nisi agatꝰ de ꝑseuerãtia quia sufficit ꝙ a principio solẽnitas interuenerit esto ꝙ in futurũ nõ ꝑseueret puta dicit statutũ nõ posse dari curatorẽ bonis minoris alienãtis nisi habeat tãtũ quãtũ minor nã valebit datio si tpe datiõis tantum habuit licet nõ habeat tũ tpe cõsensus vt qꝛ interea eiꝰ facultates sint diminute sm Bald. in. l. si mulier dotem in lec. noua. C. de iure dot. ꝛ dixi latius. ĩ. in arti. de implemento forme in vltimis chartis.

¶ Quero insuper an solemnitas tradita a lege vel statuto sit obseruãda in casu pẽdẽte ex futuro euentu breuiter si exigat ad cõfirmationẽ actus nõ ad cõfectionẽ nõ erit interponẽda anteqꝫ actus firmet ex futuro euẽtu vt si queramꝰ de insinuatione cõtractus cõditionalis vel in diem qꝛ ante conditionis euentũ vel diei nõ erit necessaria insinuatio nec curret tẽpus a statuto insinuationi prefixum vt dixi. ĩ. in arti. de implemẽto forme circa vltimas chartas post Frã. de are. cõsilio. xj. secunda col. in prin.

Solẽnitas an sit seruãda I casu pẽdẽti ex futuro euentu.

¶ Q si exigat ad cõfectionẽ actꝰ dixi. ĩ. eo. in ꝓcedẽti q̃stiõe in ampliatiõe in. iij. ꝛ. iiij. limitatiõe tractãdo de solẽnitate de nouo tradita testamẽto cuius effectꝰ cõfert in futurũ ꝛ capit robur a morte testatoris si añ solẽnitatem illam quis fuerat aliter testatus.

¶ Quid si sit solẽnitas tradita ꝑ statutũ certis ꝑsonis earũ fauore puta minori vel mulieri ꝙ nõ possint ꝯhere sine certa solẽnitate puta sine cõsensu duorũ propinquorũ an eas liget qñ cõtrahũt nomine alieno credo dixi. ĩ. de implemento forme in princip. ꝛ cõis cõclusio est ꝙ non vt ꝑ Ro. Alex. ꝛ dñm meũ Iaso. in. l. q̃situ. ff. de in ius voc. ꝑ illũ tex. vbi vult ꝙ libertus q non põt vocare ꝑronũ in ius sine venia possit tñ vocare noĩe alieno. Merito Ange. in. l. cũius in princ. ff. de acq. pos. dixit ꝙ stãte statuto ꝙ minor vel mulier nõ possint se obligare sine cõsensu ꝓpinquorũ poterũt sine dicto ꝯsensu cõstituere procuratorẽ pro alio qꝛ tale statutũ debet intelligi qñ se obligant noĩe proprio non aũt si alieno ꝛ ad alterius damnum vel vtilitatem arg. d. l. questitũ. cũius Cu. in. l. apud iullianum. §. fin. ff. ex qui. cau. in pos. ea. dicat se vidisse in facto ꝙ stãte predicto statuto mulier fuerit nõ posse se tutorio nomine obligare sine cõsensu propinquorũ per. l. fi. C. de legi. tu. qꝛ q nescit se gubernare nõ dꝫ alijs in tutorẽ dari quam decisionem reprobat Alexan. ꝛ bene in. d. l. q̃situm sequitur Pau. de cast. in. l. cuicunqꝫ. ff. de insti. ꝛ Ange. in. l. cũius. ff. de acqui. pos. ꝛ dñs Ioã. bap. de sancto se. in. l. cũctos populos in. lxiij. col. ver. ꝛ dñ. ĩ. dixi. C. de sum. tri. ꝛ in autẽ. sacramenta puberũ. C. si. aduer. ven. faciũt q̃ dicam in seq. q̃stiõe.

Solẽnitas fauore aliculus tradita an sit seruanda si talis alieno nomine faciat actum.

¶ Sed an similis solẽnitas liget illum qui facit actum ꝑ persona obligata ad solẽnitatẽ qñ faciens actum pro se non esset astrictus ad ipsam solemnitatem vt si mulier nõ possit virtute statuti cõtrahere sine cõsensu propinquorum ꝛ aliquis sit tutor vel curator mulieris an talis tutor vel curator in contractu per eũ de re mulieris faciẽdo debebit adhibere solẽnitatẽ statuti hanc questionẽ Bar. dimittit indecisam in. l. apud iullianum. §. fi. ff. ex qui. cau. in pos. ea. Ange. autẽ de peru. ibi distinguit inter tutorẽ ꝛ curatorẽ ac ꝓcuratorẽ. ꝛ dicit ꝙ tutor ꝛ curator possunt sine solẽnitate predicta cõtrahere qꝛ in eis cessant ratio ꝛ verba statuti cũ statutũ de eis nõ loquatur ꝛ ratio fragilitatis cesset in eis ꝛ secus esse in procuratore quia eo ipso ꝙ ꝯstituitur ꝓcurator. ꝛ dum eum constituit ad cõtrahẽdũ vere cõtraxit et statutũ offendit ꝛ als aperiretur via fraudandi statutum. ꝛ hanc opinionem Angel. puto veram cũius Ange. are. in. §. heres. institu. de obligatio. ex quasi contractu non faciat differentiam inter procuratorem et tutorem seu curatorem. ꝛ Alexan. in. l. iij. §. si procurator scða col. ff. qđ quis. tur. eam non decidat referens se consuluisse quod est intelligendum nisi quando procurator fuisset cũ solemnitate statuti constitutꝰ vt dixi. ĩ. de implemento forme in. j. ꝛ. ij. col. post do. meũ Iaso. in. l. prima. §. item acquirimus secunda col. ff. de acqui. pos. ꝛ ita etiam tenet dominꝰ Ioan. bapt. de sancto se. in repe. l. cunctos populos. in. lxiij. col. ver. ꝛ dum. ĩ. dixi. de quo latius corrigi. ĩ. in arti. de implemẽto forme in. j. ꝛ scða col. faciũt q̃ dixi in precedẽti q̃stione.

Qñ faciens actũ nomine alieno non est astrictus solẽnitati sꝫ ille tñ cuiꝰ noĩe fit.

¶ An aũt dispositio inducẽs seu tradens aliquam solemnitatem dicatur esse in rem vel in ꝑsonam ita ꝙ liget facientem actum in rem seu realem ꝛ non in personam sonãtẽ seu personalẽ dixi. ĩ. eo. in questione an solemnitas requisita in vno similium vel equiparatorum trahatur ad aliud post Bald. in l. in copulandis. C. de nupt.

Dispositio dãs solẽnitatẽ qñ sit in rem ꝛ qñ in personam.

¶ Quero ẽt an forma ꝛ solẽnitas adhibita in precedentibus trahatur ad sequentia breuiter inuenio teneri ꝙ sic vt per Bart. in. l. si quis ex argentarijs. §. si initium in repetitione septima col. per illum text. ff. de eden. dum ibi dicit et consul

Solẽnitas adhibita I ꝓcedẽtibꝰ an trahaꝭ ad sequentia.

positi in principio referunt ad sequentia ex quo infert Bar. quod dies apposita in vno instrumento censetur in alio repetita limitando vt ibi per eum nisi in magno numero instrumentorum et idem dicit Bar. ibi in. vj. col. de inditione. et idem dicit ibi Bart. in penul. col. de signo notarij et ibi dicit quid si signum apponatur in princip. libri. et in col. seq. quid si reperiatur solemnitas in coperta libri descripta et predicta conclusio probat in. l. patris et filij. ff. de vulga. et pupil. vbi solemnitas adhibita in testamento patris trahitur ad subscriptionem pupillarem ita quod testes adhibiti in institutione sufficiant in substitutione et ita transit ibi Bar. in fi. comme. ac etiam Bal. et Alex. in fi. comme. vbi Bal. et post eum Alex. dicit hoc esse indubitanter verum quando notarius in instrumento dixisset quod testes illi erant adhibiti tam in institutione quam in substitutione seu in vtroque testamento patris et filij in eadem carta scriptorum dicentes nihilominus idem esse si notarius hoc non exprimeret.

¶ Et cum predicta conclusione transeunt Imol. Cuma. Pau. de cast. et communiter docto. in. d. l. patris et filij. et Ange. in l. lucius. ff. de testa. mil. et in. d. §. si initium vbi etiam Bal. et Saly. in. l. eo quod a multis. C. si cer. peta. et licet Cuma. in. d. l. patris et filij dicat quod dies et consul. in vno instrumento apposita intelligantur in alio connexo repetita quando non habet diem nec consulem et secus esse in testibus cum dies et consul. pertineant ad notarium et sint de solemnitate instrumenti per tex. in auten. et prepo. no. impera. in princip. et secus esse dicat in testibus nihilominus tamen Alexan. in. d. l. patris et filij. in fi. comme. reprehendit Cuma. volens idem esse in testibus quia etiam ad notarium pertinet testes adhibere cum hoc sit de solemnitate instrumenti iuxta notata per glo. in. l. j. §. editiones ff. de eden. et facit tex. in. §. et si instrumenta. in auten. de instru. cautel. et fide. Et contra Cuma. est decisio Ang. in. l. si post divisionem. C. de iuris et fac. igno. et decisio Cuma. procederet in testamento in scriptis in quo requiritur quod testes se subscribant et merito non posset cadere in eis repetitio seu extensio et ita etiam tenet Pau. de ca. et Alexan. in dicta. l. patris et filij. in fine commen.

Quid e contra.

¶ Quid autem e contra an solemnitas in fine apposita referatur et trahatur etiam ad precedentia. Saly. in. d. l. eo quod a multis. C. si cer. peta. vult quod sic et clarius Imol. in. d. l. patris et filij. ff. de vulg. et pupil.

¶ Contrarium tenet Alexan. in. d. l. patris et filij. in fi. commen. et in. d. §. si initium ver. an autem post Bart. ibi in repe. in ix. col. ver. quero quid si dies vbi dicit diem appositam in sequente instrumento non intelligi repetitam in precedentibus quamuis posita in precedentibus intelligatur repetita in sequentibus eo quia fortior est clausula precedens ad determinationem sequentium quam sequens ad determinationem precedentium. l. quisquis cum prima glo. ff. de lega. ij. et. l. filium. ff. vt lega. no. caue. Bar. in. l. auia. in princip. ff. de condi. et demon. cum simili. licet secundum Bar. ibi in. d. nona col. necnon in. vj. et. vij. col. aliter sit in anno et inditione appositis in fine libri vel alicuius instrumenti quia facilius possunt intelligi repetita rationibus ibi per Bar. alleg. et per Barto. et Alex. in locis predictis.

Dies et consul apposita in vno instrumento an censeatur in alio repetita.

¶ Sic ergo dies et consul apposita in precedenti instrumento intelliguntur in sequentibus instrumentis die carentibus repetita per tex. in. d. §. si initium. et idem est in loco et testibus ex quo pertinet ad notarium locum et testes apponere secundum Bar. et Bal. ac alios ibidem et Bal. Ang. Imol. et Alexan. in. d. l. patris et filij. et idem in subscriptione et signo notarij secundum Bar. et Ang. in. d. §. si initium. et Bal. et Saly. in. d. l. eo quod a multis et Bal. in rubrica. C. de fi. instru. in. vj. col. et Ange. in. d. l. lucius quamuis contrarium teneat Bal. in. §. si initium in subscriptione et signo tabellionis ex quo apponuntur in fine.

Limitationes.

¶ Et predicta conclusio limitatur quattuor modis et primo vt procedat quando scripture sequentes habent ordinatam consequentiam ad precedentes alias secus quod apparere potest quando quinterni sunt disligati vel sint filze notariorum vel scripture que non vadunt continuatiue vt per Bar. Alexan. et alios in. d. §. si initium vbi dominus meus Ias. in. ij. col.

¶ Secundo limitatur nisi coniectura sit in contrarium puta quia notarius incepit in sequenti instrumento ponere annos domini deinde dimisit spacium. nam sic apparet quod noluit diem precedentem referri ad istud vel si inter primum instrumentum et alia sequentia essent alique carte medie vacue secundum Barto. Bal. Ange. Ful. et communiter docto. in. d. §. si initium vbi Bal. loquitur etiam de vna carta intermedia vacua quod tamen esset relinquendum arbitrio iudicis secundum dominum meum Iaso. ibi in secunda col. per regulam. l. j. in fi. ff. de iure delibe.

¶ Tertio limitatur quando essent tot instrumenta sine die et consule quod vix esset possibile quod notarius eadem die esset de omnibus rogatus secundum Bar. in repe. d. §. si initium. in. iij. et. vij. col. vbi etiam alij et dominus meus Ias. in. ij. col. cum vna presumptio tollat aliam. l. diuus. ff. de in integ. resti. et. l. cum de indebito in princip. ff. de proba. et. c. afferte de presump.

¶ Quarto limitatur vt procedat quo ad generales formas puta dici consulis etc. secus est in alijs que variantur ex voluntate contrahentium vt sunt renunciationes et similes que apposite in vno instrumento non intelliguntur in sequentibus repetite secundum Bal. in. l. circa per illum tex. C. loca. et solet notari in. d. §. si initium vbi do. meus Ias. in. vj. col.

¶ Et istas limitationes libenter huc transportaui quia aperiunt generaliter intellectum ad alias solemnitates et ad totam hanc questionem.

¶ An autem dies qualitas vel conditio apposita in vno capitulo vel in vna retrahatur ad aliud Bar. in. l. si ita stipulatus. §. grisogonus. ff. de ver. obli. Et apposita in vna persona puta instituti trahatur ad aliam puta substituti Bar. late in. l. licet imperator. ff. de lega. j. et est materia alibi tangenda.

In substitutione.

¶ Et dixit Bal. consi. xvij. inci. pretetitio secunda parte vltima stampa quod substitutio facta filijs inuicem sub certa forma puta vulgariter pupillariter et per fideicommissum censetur sub eadem forma omnibus ipsis de alio facta stante continuatione et coniunctione orationis.

Conditio inserta forme institutionis non intelligitur in forma substitutionis repetita.

¶ Dixit tamen Baldus in. l. fina. ff. de condi. insti. quod conditio inserta forme institutionis non intelligitur repetita in forma substitutionis de quo dixi. s. de implemento forme nona col. ver. et conditio vbi tango aliquid de solemnitate repetita.

Lex vel statutum tradens solemnitatem an trahatur ad actus iuratos.

¶ Quero an etiam dispositio legis vel statuti laicorum tradens solemnitatem comprehendat actus iuratos puta quod minor vel mulier non possint se obligare sine certa solemnitate hanc materiam late examinaui. s. in articulo de potentia et effectibus forme omisse in vltimo effectu. in. xxxj. limitatione et vltra ibi dicta Bal. dicit quod non quia iuramentum non supplet solemnitatem sed etatem in minore vt per eum in consi. cxvij. inci. super primo. v. volumi. et idem Bal. in alio consilio distinguit vt in consi. clxxxj. inci. iuri publicato. iiij. volu. penulti. stampa. que distinctio an procedat patet ex dictis in predicta. xxxj. limitatione de qua materia etiam tradit Bal. in consi. cccclxxxiij. in. iiij. volu. vbi loquitur de refutatione facta non seruata forma statuti et Soci. consi. xcvij. col. fi. primo volu. vbi inter cetera querit an solemnitas probatoria tollatur iuramento et tangit de statuto quod contractus non probetur instrumento nisi interueniant duo notarij tangendo an hoc statutum habeat locum in contractu iurato. et consi. cxxxix. secunda col. cum seq. vbi tangit an statutum possit annullare contractum etiam iuratum vbi solemnitas non interuenit et consi. lxvj. v. col. ver. secundo principaliter et. cxxxix. in tertia col. in fi. et. clxxix. prima col. ver. quibus presuppositis primo volu.

¶ Dixit tamen Bal. consi. cxlix. inci. viso statuto secundo vol. penul. stampa. et Panor. in consi. viij. vlti. dubio. secundo volu. quod vbi minor contrahit non seruata forma statuti si sit lesus debet concedi absolutio a iuramento quam totam materiam plenissime tango in primo vol. de legibus et statutis in articulo quos ligent lex et statuta et quo ad propositum in specialiter lega. xxxj. limitatione. ideo hic latius me non extendo.

Lex vel statutum tradentia formam vel solemnitatem an ligent principem.

¶ Insuper queri solet an dispositio inducens seu tradens solemnitatem seu formam liget principem seu successorem introducentem et breuiter dicendum est quod non. et ideo princeps non astringitur ad seruandum ordinem iudiciarium vt late habetur in. c. in causis et in. c. olim et vtrobique Feli. plene de re iudi. et idem Feli. in. c. cum dilecta. in. xvij. col. in fi. ver. limita regulam de rescrip. et in. c. ad petitionem. ij. col. de accus. et dixi in arti. de potentia et effectibus forme vlti. col. ver. trigesimonono limitatur vbi dixi etiam de testatore aut statuentibus qui dederunt formam statutis aut testamentis fiendis tangendo quid iuris si adsit clausula derogatoria vel decreti ad actus futuros quotiens forma ac solemnitas quam sibi statuentes aut testator apposuerunt non seruetur et licet princeps non astringatur ad seruandum formam iuris seu solemnitates si velit testari tamen si ipse instituatur in testamento minus solemni non erit priuilegiatus nec valebit relictum. l. ex imperfecto. cum ibi notatis. C. de testa. et habetur etiam in. l. volumus. C.

eo. ⁊ dixi. s. in preallegato articu. de potentia ⁊ effectib⁹ forme in vltimo effectu forme omisse in. xxx. limi. ppe finem.

¶ Generaliter autem an lex statuta ⁊ quelibet dispositio liget conditorem dico in libro de legibus ⁊ statutis in articulo quos ligent statuta et late in articulo de statutis excludẽtibus feminas a successionibus in. vj. articulo prin. primo mẽbro septima questione vbi etiã tãgo an ligẽt eos qui sunt de familia principum.

Lex ciuilis vel statuta laicorũ tradẽtia solẽnitatẽ an ligẽt ecclesias seu personas ecclesiasticas.

¶ Solet etiã in hac materia queri an leges ciuiles aut statuta laicorum tradentia aliquam solẽnitatem qua non seruata actus nõ valeat ligent ecclesias ⁊ personas ecclesiasticas vel sint seruanda in foro ecclesiastico ⁊ prima facie videt̃ faciendа regula ꝙ non vt habetur in. c. que in ecclesiarum. et in. c. ecclesia sancte Marie de cõsti. ⁊ p Bar. ⁊ legistas in repe. l. cunctos populos. C. de sum. tri. Ideo fm Anto. de but. in. d. c. ecclesia sancte Marie vbi etiã Imol. antepenul. colũ. si virtute statuti laicorum aliquo casu possit procedi executiue ⁊ sine libello ⁊ procedatur coram iudice ecclesiastico non seruabitur tale statutum ⁊ fm Imol. vbi. s. pe. col. si virtute statuti contractus nõ potest probari nisi per quattuor testes clericus ibi contrahens et ibi litigans poterit probare per duos ⁊ ideo dñs Benedictus de bargis in tracta. de guarẽgia. quarto dubio principali dixit ꝙ statutũ laicorũ dãs executionem instrumentis non ligat clericum cõtra Bar. aliter teneat in. d. l. cunctos populos.

¶ Quod fallit nisi statutum sit factum fauore publico principaliter ⁊ secundario puta si statutum dicat ꝙ nisi instrumenta registrentur non valeant aut ꝙ quis non audiatur nisi soluat gabellam q̃ seruari debet etiam in foro ecclesiastico fm Bart. in. d. l. cunctos populos et Bald. in. c. j. §. si quis per xxx. in penul. col. ff. de feu. fue. contro. ⁊ in disputatione inci. statuto cauetur ꝙ fenerator nona col. vbi dicit post Paul. de leaza. ꝙ stante statuto ꝙ qñ de debito constat per instrumentum non positum in memorialibus tale debitũ peti nõ possit erit seruandum tale statutum etiam in foro ecclesiastico et ita transit Sozi. consi. xcvij. inci. habunde scda col. j. volumine vbi adducit nota. per Innocẽ. in. c. q̃ plerique de immu. eccle. ⁊ per Fre. de se. consi. xxj. inci. nũquid heres extraneus ⁊ nota. per Bal. in. l. cum quis. tertia col. C. de iuris et fac. igno. ⁊ in. l. si post circasi. cõmen. eo. tico. ꝙ relictum in testamento minus solẽni non possit etiam in foro cõscientie peti ⁊ ita etiam tenuit Ant. de but. in. d. c. q̃ in ecclesiarũ cõtra in. d. c. ecclesia sancte Marie ali tenent quem ibi refert ⁊ sequitur Imol. in penul. ⁊ añpenul. col. volentes ꝙ statuto ãnullante testamẽta nisi instrumẽta eorum sint registrata tale statutum non liget testamentum clerici instituentis psonã religiosam vel ecclesiasticã q̃d etiam ibi sequitur dña Philip⁹ decius. xxiiij. col. ⁊ pulchre Feli. xxxv. col. in fi. ver. quart⁹ casus ibi quid aũt ⁊c. post Panor. ibi in repe. vltima charta v. scda questio ⁊ Bal. in autẽ. cassa scda col. v. q. C. de sacrosan. eccle. dicentes secus esse quando clericus institueret laicum vt. j. dicetur. ¶ Et istud intelligit Imol. in. c. q̃d clericis. iij. col. procedere quãdo virtute talis testamenti ageretur corã iudice seculari quia tunc posset testamentum corruere secus si coram iudice ecclesiastico litigaret quia tunc valeret fm eũ post Hosti. in loco per eum allegato quod dictũ nõ placet.

¶ Item predictam limitationem intelligit Feli. in. d. c. ecclesia sancte Marie. xxxvj. col. ver. primũ notabile sub dubio tamen forte posse saluari quando ecclesia vel clericus potest talem formam vel solennitatem sine difficultate seruare eo ꝙ de se sit facilis puta q̃ dicat statutum ꝙ non teneat venditio nisi facto proclamate in palatio an quis velit cõtradicere vel non teneat contractus minoris nisi duo proximiores interfuerint quod tamen postea ipse Feli. impugnat quia difficultas non est illa que operetur ꝙ statutum laicorum non liget personam ecclesiasticam sꝫ quia non est subdita. ita v nõ quadret ad propositum q̃d dixit Car. quem refert Feli. vbi. s. ꝙ statutum Padue ne possit fieri translatio immobilium in nõ sustinentẽ onera communis sine principis licentia debet ita intelligi ne ad ecclesiam extendatur.

¶ Secundo limitatur nisi clericus vel ecclesia vtantur adminiculo talis statuti vł alterius eiusdẽ voluminis q̃ tenent̃ ad solennitatem statuti ac formam seruandam fm Bald. in. l. omni nouatione. C. de sacrosan. eccle. ⁊ in. l. j. in fi. cõmen. C. de contrahen. empt. ⁊ in. l. item illa in lect. antiqua. ff. de cõsti. pe. ⁊ in. l. de qbus. ff. de legi. ⁊ Sozi. d. consi. xcvij. pe. col. ideo quãdo lex vel statutum dant premium vel afferunt lucrũ sub certa forma bene ligant clericos fm Bal. in. l. si. §. si vero postq̃. C. de iure deli. vbi dicit ꝙ nõ pot gaudere beneficio legis vel statuti ille qui non seruat formam legis vel statuti nec distinguitur vtrum sit clericus vel laicus quia quando lex disponit aliquod beneficium indulgendo pari ratiõe omnes includit quos includere non est contra priuilegiuꝫ ecclesie quia aliud est metu pene libertatem ecclesiasticam auferri aliud ad premium statuti certa forma inuitari. l. titio cẽtum. §. primo vbi tex. aureus fm Bal. vbi. s. ff. de condi. ⁊ demõ. et ita trãsit Bal. in. l. iiij. C. ad legẽ fal. ⁊ Soz. cõsi. xcvij. preal. vbi allegat etiã cõsi. Fre. de sen. xxj. ⁊ alias auctoritates Et ideo cõmunis est doct. cõclusio ꝙ nisi cleric⁹ vel ecclesia faciant inuentarium dum adeunt hereditatem teneãtur creditoribus insolidũ sed ꝙ ecclesie non tamen clerico detur in integrum restitutio ad tempus conficiendi inuentariũ sicut pupillo vt habetur per doct. in. d. l. si. §. si. C. de iure delibe. vbi late Alexan. qui dat tres responsiones ad iura volentia ꝙ leges ciuiles non ligent clericos nec personas ecclesiasticas ⁊ licet cause ecclesiarum per constitutiones laicorum terminari non debeant. d. c. ecclesia sancte Marie cũ ibi late notatis tamen si clericus litigat in foro seculari quo ad lit. ordinatoria seruabit̃ ius ciuile ac statuta illi⁹ loci ⁊ fori ⁊ eius cõsuetudo vt dicetur. j. eo. circa forenses an ligentur statuto loci in quo faciunt actum ⁊ volunt doct. in. d. c. ecclesia sancte Marie. ⁊ Imol. in. c. q̃d clericis de foro competen. ⁊ in. d. l. cunctos populos.

¶ Itẽ circa istud quod clerici litigantes corã seculari astringantur ad solemnitates iudicij seruandas coram seculari iudice virtute statuti facit quia fideiussio requisita a statuto de expensis refitiendis per actorem non subditum debebit etiã prestari per clericum agenteꝫ corã iudice seculari fm Imo. in. c. q̃d clericis in secunda col. de foro cõpe. post Jo. calde. in questione incipiente statuto. vbi idem dicunt quo ad obseruationem instantie statuti.

¶ Item laicus contrahẽs cum clerico tenetur obseruare solemnitates statuti loci ⁊ laicorum fm Panor. in. c. quod clericis septima col. de foro compe. ⁊ Feli. in. c. j. xij. col. de spõsa. ⁊ in. c. que in ecclesiaꝝ. xxxiiij. col. ver. quart⁹ casus de cõsti. vbi in col. seq. tangit late an statum irritans donationem factam vsq̃ ad certam summam sine insinuatione habeat locum si fiat clerico vel ecclesie et dicit ꝙ sic in clerico ⁊ secus in ecclesia. vt ibi latius per eum.

¶ Intantũ ꝙ contractus celebratus per laicum cum clerico non seruata solemnitate statuti vel consuetudine patrie non valet fm docto. predictos q̃ non potest contractus pro parte valere ⁊ pro parte non. l. labeo. ff. de verbo. signi. l. quod in dubijs de renun. ⁊ quia subditus peccaret contrahendo sp̃reta lege sui superioris. c. ij. de maio. ⁊ obedien. ⁊. c. requisisti. de testa. ⁊ quia lex resistit contractui laici. l. cum lex cum ibi notatis per Bar. ff. de fideiuss. vnde sicut non valet contractus ex vna parte etiã non valet ex alia faciunt nota. p Imo. in. c. cum contingat in. xl. col. de iureiur. ⁊ per Pet. de ãcb. in regula ea q̃ de reg. iur. in. vj. ⁊ per Jo. de imol. post Ant. de but. l. c. ij. de consti. ⁊ dños de rota deci. xlvij. inci. obligatus est laicus.

¶ Et licet clericus ex dispositione iuris canonici possit testari fm dispositionem. d. c. cum omnes de testa. veꝫ scdm magis communem intellectũ cũ duobus testibus et parrochiano vult Bal. in. l. generali. C. de sacrosan. eccle. ⁊ habet̃ etiã per docto. in. d. l. hac consultissima. in princi. C. de testa. vbi dominus meus Jas. circa finem cõmẽ. ⁊ per Alexã. consi. 127. incip. viso themate mihi exhibito scda col. scdo volu. hoc procedit quando instituit alium clericum ecclesiã vel piam causam secus si laicũ fm Bar. in. l. cunctos populos. C. de sum. tri. cum concor. de quibus per Feli. in. c. ecclesia sancte Marie. xxxvij. col. in. iiij. casu in fi. ver. ⁊ ista procedunt de consti. vbi etiam Imol. in penultima col. Nec per hoc valet testamentum laici minus solemne quo ad legata non pia facta clerico vt per Imol. in. c. ecclesia sancte Marie penul. col. de cõsti. vbi Feli. late in. xxxiiij. col. iuncto ver. quartus casus vbi late examinat materiam presentis questionis ⁊ per multa iura et exempla concludit ꝙ lex vel statutum tradentia solẽnitatem comprehendunt actum qui fit per laicum cum clerico vel etiam ad clerici vtilitatem de quo dixi in articulo de potentia ⁊ effectib⁹ forme in vltimo effectu forme omisse in. xxx.

limitatione

limitatione. Et quia hanc materiam late examino in tractatu de legibus ⁊ statutis lib. j. in arti. quos ligent leges ⁊ statuta latius me non extendo. Non tñ omitto qđ dixit Bald. consi. cccclxxiiij. incip. statutum. quarto volu. vltima stāpa ꝙ statutum Eugebij ne valeat testamentum nisi in eo expresse reseruetur ius communis eugebij non afficit testamentū quo ad ecclesiam substitutam licet afficiat quo ad institutum.

An ligent act⁹ factos in piā cām.

¶ Quid autem sit in pia causa an lex vel statutum laicorum tradentia certam formam ligent actus qui fiunt in piam causam communis conclusio est ꝙ non vt patet ex. j. dicendis.

¶ Hinc non vitiatur testamentum ad pias causas in quo nō reperitur relictum factum titulo institutionis quia sufficit pie cause quoquo titulo relinquere cum in ea solum attendatur ius diuinum seu naturale vel gentium vt per Bar. in reperi. l. j. C. de sacrosanc. eccle. in scđa questione quinte principalis vbi etiā Bal. in. xvj. col. facit. c. cum esses. ⁊ c. relatū de test. sequitur Pet. de ancha. in. d. c. cū esses vbi etiam Imol. et ꝗuis Saly. in. d. l. j. reprehēdat Bar. tamē ista opinio est cōmunis sm Alex. in. l. inter ceteras. ij. col. v. tertio limita. ff. d liberis ⁊ posthu. ideo Alex. in. l. iubemus. prima col. C. de testa. dicit solemnitatē illius. l. de expressione heredis non esse necessariam in testamento condito ad pias causas cum pie cause possit nutu relinqui vt ibi late per Alex. ⁊ sicut testamentum inter liberos valet sine solemnitate in testamēto requisita ita etiam valet testamentum conditum ad pias causas. d. c. cum esses. ⁊. d. c. relatū. ⁊ not. in. l. hac cōsultissima. in principio. ac etiam in. §. ex imperfecto maxime per Alexā. ⁊ modernos. C. de testa. vbi dñs me⁹ Ias. in precallega. principio. penul col. seu fi. ⁊ Imol. ac Pau. de ca. in. l. si is qui. ff. eodē Bal. in. l. generali. C. de sacrosanc. eccle. ⁊ in consi. ccccxij. secundo volu. Pau. de ca. in consi. clxxxj. incipiente causa que vertit pgami in antiquis. Roma. in autē. similiter in priuilegijs pie cause quātū ad vltias volūtates. C. ad leg. fal. dicēs ꝙ statutū ꝙ mulier non possit testari sine consensu aliquorum affinium non habet locū vbi mulier testatur in piam causam late Feli. in. c. ecclesia sancte Marie. xxxvij. col. ver. quartus casus ibi alia autē de cōsti. ad idem facit qꝛ statutū ꝙ mulier ⁊ minor nō possint alienare vel se obligare sine consensu duorum propinquorum non habet locum vbi alienant vel ꝯtrahunt in piam causam quia pia causa non subiacet tali statuto sm Panor. in. d. c. relatum per illum tex. ⁊ Bal. ac Saly. in autē. cassa. C. de sacrosan. eccle. ⁊ Bal. in. d. l. generali cum concor. de quibus per dominū Ambro. opizonum in. l. si iusa. §. diui in repe. in. xlvj. col. ff. de leg. j. de quo per Io. and. ⁊ Anto. de but. in. c. in presentia de proba. limitādo vt ibi p eos ⁊ per Feli. vbi. s. proxime.

¶ Istud autem qđ dictum fuit de pia causa limitarunt aliq vt non procedat quando facta sunt legata in piam causam in testamento minus solemni in quo laicus est institutus de quo late dixi. s. in arti. de potentia ⁊ effectib⁹ forme in vltimo effectu forme omisse in. xxxj. limitatione.

¶ Item non procedit sm Fran. de are. consi. lxix. in fi. in forma data circa potestatem actum facientis quia est seruanda etiam cū locis pijs puta ꝙ sindicus non possit disponere de re cōmunitatis sine tali solemnitate quia eo casu sindicus reperitur sine potestate gerendi talem actum non seruata forma ⁊ tunc pia causa reperitur gessisse actum cum non habente potestatem. cum potestas sindici non dependeat a ppria persona sed ab aliena sibi limitatam facultatem tunc concedente et secus esset vbi depēderet a propria potestate vt dixi. s. in forma data mulieribus ⁊ minoribus contrahere vlte starivolentibus. ¶ Et ad predicta facit quod cōsuluit Fulg. consilio. clxx. inci. super eo vbi dixit ꝙ licet populus vel generale consilium possint statuere ⁊ reuocare statuta non seruata forma statuti ⁊ tradita reuocationibus non tamen possint hoc facere deputati ab eis qui non habēt potestatem nisi sm formam eis traditam.

Lex dās solēnitatem an liget milites

¶ Ceterum quero an dispositio. l. vel statuti dana formam liget milites. tex. in. l. fi. in prin. ⁊. §. fi. C. de iure delib. dicit ꝙ non ⁊ ibi notari solet ⁊ idem patet in. l. si a fratre. ⁊ in. l. milites vbi plene Bal. C. de testa. mili. vbi Bal. vz in. d. l. milites unmerat ea in quibus de iure cōmuni in testamentis cum militibus est dispensatum ⁊ idem notatur in. l. iuris. C. q admit. ⁊ per Bal. in. c. fi. iiij. col. de cōfes. vbi dicit ꝙ miles non excusatur ab obseruantia iuris gentium.

Rustic⁹ an obligetur ad iuris solēnitates seruandum.

¶ Rusticus autem bene tenetur ad obseruantiam solemnitatis inducte a lege vel statuto vt late habetur in. d. l. iuris. C. qui admi. vbi Alexan. in penul. col. ver. vltimo tenevolēs post Bal. ibi. ꝙ in his que concernunt formam actus vel rigorem iudiciorum rusticus vel alius propter ignorantiam iuris non excusatur vnde si per errorem iuris rusticus vel alius fecit testamentum non seruata debita solemnitate testamentum erit nullum per. l. fi. C. de testa. vbi solēnitas testamenti mitigata rustico ruri decedenti nihilominus est precise seruāda facit qđ in simili vult gl. in. l. ambiguitatem. C. de test. ⁊ ideo si rusticus duct⁹ errore aduocati non produxit instrumentum vel testes infra terminum sibi prefixum non succurritur ei vt per Bal. in dicta. l. iuris. ⁊ istud sequitur Saly. i. l. penul. C. qui admi. ⁊ Fulg. Pau. de cast. ac Roma. ⁊ Pe. de ancha. in. c. canonum statuta de consti. ver. sed hic quero statuto cauetur ⁊c. ⁊ in simili not. idem Bal. in. l. fi. in princi. in. iij. q. C. de iu. delibe. vbi notāter voluit ꝙ si mulier vel rusticus infra tempus conficiendi inuentarium non confecit illud vel minus solemniter confecit etiam si non potuit consulere peritiores vel si errore consultoris processit non succurritur ei ⁊ etiā Bar. in consi. quod incip. maritus fecit heredē vxorem ⁊c. vbi pro hoc allegat tex. in autē. de here. ⁊ fal. §. penul. ver. in omni persona ⁊ bene facit glo. in. l. iuris la secūda. ff. de iur. ⁊ fac. igno. ⁊ glo. xxxvij. distin. §. j. alis in. c. ignorantia que vult ꝙ etiam vbi tractatur de dāno euitando quo casu ignorantia iuris regulariter excusat tñ nunꝙ excusabit si sumus circa ea que sunt inducta ad rigorem iuris conseruādum. hoc etiam voluit notanter Bar. in. l. j. circa mediū. ff. de iuris ⁊ fac. igno. vbi reprehendit glo. ibi in ver. armate ꝗ glo. iuncto tex. volebat ꝙ rusticus non opponens exceptionem infra tempus excusatur si non potuit peritiores consulere tamen Bar. ⁊ alij ibi reprehendunt illam glo. per illam. l. vbi est speciale in milite cui propter publicam vtilitatem fauetur arg. l. milites. C. loca. dicit tamen Bart. in. d. l. j. ⁊ expressius Salyce. ⁊ Franci. de rampo. ibi ꝙ si rusticus habuit iustam causam ignorantie vt qꝛ sm Salyc. ⁊ Fran. de rampo. non potuit consulere peritiores. tunc etiam in casu illius legis et pari ratione in alijs etiam tendentibus ad rigorem iuris conseruandum succurritur ei per restitutionem in integ. ex clausula generali si qua mihi causa iusta ⁊c. de qua in. l. j. l fi. ⁊ in. l. sed si per pretorem. §. hec autem clausula. ff. ex qui. cau. maio. ⁊ ita etiam vult Pet. de ancha. in consil. ccclxxv. incipien. visa diligenter gratia ⁊c. ⁊ est diligenter notandum pro limitatione eorum que not. Bal. in. d. l. iuris cum ꝯcor. supra allegatis secus si potuit consulere peritiores ⁊ non cōsuluit vel alia probabili ignorantia ductus non fuit qꝛ tūc nō restituitur ita videtur debere intelligi id quod not. Bart. in l. j. §. nunciatio in vlti. col. ff. de no. ope. nun. Guil. de cun. ⁊ Ange. in. l. vbi in princi. ff. de eden. alꝰ iste decisiones essent ad inuicem contrarie: ⁊ ista conclusio habet maximam equitatē sm Alex. in. d. l. iuris. C. q admit. Ad qđ ēt facit pulchra decisio Pau. de cast. in. l. clodius in fi. ff. de acqui. hered. super qua dicit se consuluisse ⁊ non esse tactam ab alijs sed tamen deciditur ex predictis licet ipse non alleget ⁊ plures casus in quibus rustico propter ignorantiam succurritur ponit remissiue Alexan. in. l. si quis id quod. ff. de iurisdi. om. iud. ad limitationem iurium que propter rusticitatem subuenisse ⁊ ad dictū Fulgo. ⁊ Ro. in. d. l. iuris circa istud ꝙ rustico nō parcitur nisi in casibus expressis a lege facit licet non allegēt l. fi. C. de iur. ⁊ fac. igno. et notata per glo. ij. q. iiij. §. fin. ⁊ firmat Anto. de but. in. c. ij. de consti. ⁊ Ioan. de imol. ibi in vltima col. per. d. l. fi. facit quod dixit Bar. in. l. j. circa mediū. C. de iu. ⁊ fac. igno. Et casus in quibus rustico propter iuris ignorantiam parcatur vel non videri possunt per Alexan. ⁊ dominum meum Iaso. in. l. si quis id qđ. ff. de iuris. om. iudi.

Mulieres astricte sunt ad obseruādum solēnitates.

¶ Mulieres ēt astriguntur ad obseruātiā solēnitatis ⁊ forme tradite per legem vel statutum: nec excusat eas ignorantia iuris vel statuti. l. fi. C. de iur. ⁊ fac. igno. ⁊. d. l. iuris vbi late do cto. C. qui admit. vult pulchre Bal. in. c. fi. quarta col. de cōfes. facit. l. qua etate cum ibi notatis. ff. de testa. iūcta. l. si frater in fi. C. q te. fa. pos. vbi patet ꝙ mulier tenetur solemniter testari facit glo. in. l. secunda. §. ꝙ si patet in verbo nec legitime. ff. ad tertul. vbi mater non excusatur propter gestam tutellam nisi fuerit legitime gesta facto vz inuentario ⁊ seruatis iuris solemnitatib⁹: ideo Bal. in. l. matres. secūda col. ver. quero nunquid mater. C. ad tertu. dixit ꝙ simplicitas nō excusat matrem que non administrauit solemniter tutellam licet vtiliter

ect vtiliter administrauerit si potuit peritiores consulere et hoc est quod dicunt Bal.in.d.l.iuris.ac Alexan.in pe.col. seu fi.ꝙ in his que sunt de forma iuris ignorãtia neminez excusat vt dixi.s.in ver.prece.de rustico quam materiam qꝫ latius attingo in primo volu.de legibus ⁊ statutis in articulo de transgressoribus legũ ⁊ statutoꝝ latius me hic nõ extẽdo.

In his que sunt de forma an masculinũ ꝯcipiat femininum.

¶ Sed an in his que sunt de forma vel solemnitate masculinum concipiat femininum Bald.in.l.i.C.qui admit.dicit ꝙ sic si materia est idifferens secus si sit materia conueniens solum masculis vt ꝙ in contractibus minorum interueniat cõsensus propinquorum de quo etiam per modernos maxime dominuz meum Jas.in.l.si quis id quod.ff.de iurisd.om.iu.

Minores an teneant̃ seruare iuris solẽnitates

¶ Minor autem an ligetur solemnitate statuti est considerandũ ꝙ aut sibi iniungitur obseruantia ratione minoris etatis ⁊ ad istã tenetur vt toto titulo.C.de predi.mi.⁊.ff.de rebus eo.nisi iurauerit vt in autẽ.sacramenta puberum.C.si aduer.ven.iunctis his que dixi.s.eo.ꝙ leges ⁊ statuta tradẽtia solemnitatem non trahantur ad casus iuratos ⁊ late tradunt Cano.in.c.cum contingat de iureiur.

¶ Aut vero querimus an teneatur obseruare solemnitates a iure vel statuto indifferẽter traditas ⁊ teneo ꝙ sic quia lex vel statutum indifferenter loquentia ligant etiã minores seu puberes vt late dico in repertorio statutorũ in verbo minor. quarta col.ver.statuta regulariter ⁊c. Ideo minor testando tenetur solemniter testari al's non valet testamentum vt est tex.in.l.si frater.in fi.C.qui testa.fa.pos.⁊ not.in.l.qua etate.ff.de testa.⁊ quia vt dixi.s.de causis forme ⁊ solẽnitatũ solemnitates regulariter sunt inducte propter euitandas fraudes minor fortius videtur astringi ad earum obseruantiã cũ maius sit in eo periculum per ea que ibi dixi.

Quid de psonis priuilegiatis.

¶ Et de personis priuilegiatis que non astringunt̃ ad obseruandum solemnitates traditas a iure vel statuto tradidi.s. in arti.de potentia ⁊ effectib⁹ forme in vltimo effectu forme omisse.xxxi.limitatione. Et in limitationibus ad ipsum effectum finalem vz ꝙ forma nõ seruata act⁹ sit nullus tetigi multos casus exceptos a dispositione legis vel statuti tradentis aliquam solemnitatem.

Forẽses an teneãt̃ seruare solẽnitates.

¶ Insuper quero an solemnitas inducta a statuto vel cõsuetudine in aliqua patria vel loco aut si ibi sit specialis lex trahatur ad forenses in dicta patria vel loco actũ facientes breuiter cõmunis conclusio est ꝙ sic ſm Bar.in.l.si non speciali cum concordan.ibi per alios allegatis.C.de testamen.et Bar.in repeti.l.cunctos populos in multis locis.C.de summa tri.⁊ fide catholica.

¶ Hinc si quis litigat in aliquo loco in quo seruet̃ ali⁹ ordo vel alia solẽnitas q̃ ius cõmune disponat vel q̃ alibi obseruetur tenetur seruare quo ad cõcernentia litis ordinationẽ statuta ⁊ cõsuetudines loci contractus.l.iij.in fi.ff.de testi.vult Bar.in repe.d.l.cunctos populos.in.i.q̃stione prime principalis.in.iij.col.⁊ in col.vij.ver.quto q̃ro dicens ꝙ si laicus litiget coram iudice ecclesiastico quo ad litis ordinatoria seruabitur stilus curie ecclesiastice de quo late etiam habet̃ i.c. quod clericis.de foro compe.vbi Anto.de but.⁊ Panor.et idem econtra vt late dixi in primo volu.de legibus ⁊ statutis in articulo quos ligent statuta dum examino hunc passum in ver.secunda conclusio vult Calderi.in disputa.inci.statuto ciuitatis in quarto arti.prime partis in solutione q̃stionis vult Bal.in auten.qua in prouincia.C.vbi de cri.agi.oppor.dicens ꝙ debet satisdari ſm consuetudinem loci in quo iudiciũ agitatur. Et idem ẽ in testamẽtis quia si fiat testamẽtum p forensem Venetijs vel in Anglia vel alibi vbi solẽnitas iuris cõmunis non seruetur illa erit seruanda quãdo est diuersa a iure cõmuni ⁊ illud testamẽtũ valebit.l.ij.ff.quemadmo.test. aper.⁊ vult Bar.in.d.l.si nõ speciali.⁊ in.d.repe.l.cunctos populos in.vj.col.in.iij.questione prime principalis cum cõcor.vtrobiq̃ traditis vult Bal.cõsi.cccclxiiij.in quarto volumine vlti.stampa non tamen nego ꝙ si minor solemnitas in loco in quo sit actus exigeretur q̃ in alio quin posset maior solẽnitas seruari q̃ alibi seruaretur in qua minor includeret̃ vt dixi l arc.qñ cẽsent̃ forme vl' solẽnitati derogatũ.v.⁊ pe.col.

¶ Sic et in contractibus quia attenditur solemnitas loci in quo fit contractus etiam quo ad forenses siue forenses ibi cõtrahant siue ciuis cũ forense.l.si fundus.ff.de eui.vult Bar. in rep.d.l.cunctos populos.in prima questione prime principalis.v.col.vbi dominus meus Jas.in.xvj.col.ver.ſm dubium.cum concor.ibi allega.⁊ per Soxi.consi.cclxxj.in secunda col.primo volu.vult Bald.consi.cccclxvij.prima parte.⁊ Joã.de imol.cõsi.viij.in princip.⁊ Jo.de ligna.in tracta.de sententia excõmu.x.carta.⁊ Pau.de cast.cõsi.cexc.incipien. visis his q̃ superius ⁊c.tertia col.in fi.in antiquis facit quod dixit Soxi.consi.xcvij.prima col.primo vol.de statuto ꝙ notarius non approbatus in collegio notariorum non possit recipere instrumenta an liget forensem.

¶ Et talis act⁹ fact⁹ ſm solẽnitates que exiguntur in loco in quo fit actus valet vbiq̃ ⁊ etiam in locis vbi alie vel diuerse solemnitates ⁊ forme requiruntur.l.j.C.de emã.li.cũ cõcor. vt per Bar.in repe.d.l.cunctos populos.in.vi.col.in.iii.q. prime principalis ver.circa ſm vbi etiã Cy.Saly.Fulg.⁊ late dñs meus Jas.in scda lect.in.xx.col.ver.sz dubiũ.⁊ Bar. ac doc.i.d.l.si nõ speciali cũ ꝯcor.ibi alle.p Alex.i pen.col. ⁊ per dñm meũ Jaso.in prima col.ij.notabili.vult Bart.in consuetudine in rep.l.de quib⁹.xiiij.col.ff.de legi.⁊ ad hoc faciunt multa que adducit dominus meus Jas.in dicta.l.si non speciali loco preallegato vbi traditur ꝙ si in loco in quo fit actus minor solẽnitas exigatur valebit vbiq̃ act⁹ ibi fact⁹ cum illa minori solemnitate. Que cõclusio limitatur nisi lex vel statutum sint specialia quo ad illos de loco qꝫ non trahũtur ad alios.ibi actum celebrantes.l.si.C.de test.vult.Bar. in repe.d.l.cunctos populos in.vj.col.in.d.ver.circa scdm.

¶ Secundo limitatur ſm Barto.in.l.qui a latronibus circa finem commen.ff.de testa.nisi testamentum fieret in loco hostili ⁊ rebelli populo romano seu imperio ſm consuetudinem illius loci vel statuta cum isti non habeant facultatez eorum que sunt iuris ciuilis sed opinio Bar.reprobatur eo qꝫ testamenta sunt inuentione de iure gẽtium vt latius per dominum meum Jaso.in.d.l.cunctos populos penul.col.ver. scdo limita de quo latius dico in primo volumi.de legib⁹ et statutis in articulo quos ligent statuta dum examino materiam presentis questionis.

¶ Tertio fallit in eo qui est ciuis ciuitatis dominantis puta Florentinus facit actum in ciuitate subiecta prout Pisis que est subdita Florentie:quia talis tenetur seruare solẽnitates que seruantur Florentie ſm Ro.in cõsi.cxlj.incipiẽ. eximie doctor dum ibi vult ꝙ laudũ latũ pisis nõ seruata forma statuti Florentini est nullum circa quod etiam videri potest ipse Ro.consi.ccxviij.incip.presens casus vbi tangit an quando Pisani subijciantur statutis florentinis maxime in casibus non decisis per statuta Pisana.de qua materia late dico in primo volumine de legibus ⁊ statutis in art.quos ligent leges ⁊ statuta tractando an statuta loci inferioris ligent ciuez loci dominantis in loco inferiori ꝯhentẽ.

¶ Quarto limitatur quando locus in quo quis facit actum est interdictus quia tunc forensis ibi contrahens nõ tenetur seruare statuta illius loci ſm dominuz Jo.bap.de sancto se. in rep.d.l.cũctos populos in.lvij.col.v.limitãt etiã de quo dixi in dicto arti.quos ligent leges ⁊ statuta dum examino materiam presentis questionis.

¶ Quito limitat̃ ſm aliquos nisi statutũ loci ꝯct⁹ dãs solẽnitatem simul ⁊ semel inhabilitet personam actum sine solemnitate facientem puta ꝙ nullus minor vel mulier possit contrahere sine tali solemnitate quia nõ ligabit filiumfa.vel minorem forenses in loco statuti contrahentes attento ꝙ statutum non potest personam forensis inhabilitare vt late per Bar.in repe.d.l.cunctos populos in.iij.questione prime q̃stionis principalis in.vj.col.cum cõcor.de quibus ibi per dominũ meũ Jas.in scda lect.in antepe.col.v.limita tñ ⁊ per dominum Jo.bap.de cacialup.in.55.col.cum seq.⁊ qꝫ aliq distinguunt ſm eos an principaliter inhabilitet personam ⁊ ꝓcedãt predicta: an vero principaliter inhabilitet actũ q̃uis ratione persone vt quia statutum dicat ꝙ in contractib⁹ minorum et mulierum interueniat presentia iudicis seu propinquorum et tunc ligetur forensis ibi contrahens quia statutũ potest dare formam actui in sua iurisdictione faciendo quam limitationem examino in dicto articulo quos ligent leges ⁊ statuta loco.s.proxi.alleg.in primo volumine de legibus ⁊ statutis latius me nõ extẽdo ⁊ faciũt q̃ dicã.in seq.limitatiõe.

¶ Sexto limitatur ſm aliquos nisi persona contrahens in loco aliquo reddatur inhabilitata ex statuto sue originis vel domicilij ita contrahendo et non seruando solemnitatẽ traditam a statuto sue originis vel sui domicilij vt quia statutuz dicat ꝙ nulla mulier vel minor contrahat sine tali solemnitate ⁊ secus esse si statutũ non inhabilitet principaliter personam puta

nam puta dicit statutum Senarum ꝙ in contractibus minorum seu mulierum debeat interuenire consensus propinquorum ꝛ presentia iudicis vel iudicis mercatorum. nam hoc secundo casu poterit cōtrahere Florentie sine solemnitate statuti de quo per Pet. de ancha. in repe. capi. primi. xij. questione de consti. ꝛ dominum Jo. bapti. de sancto seue. in rep. d. l. cunctos populos in. lxj. col. cum quinque seque. ꝛ quia est ampla materia in qua aliqui etiam distinguunt an talis contractus fiat extra territorium per ambos statuto subditos sine solemnitate eorum statuti. ꝛ an inter scientes tenorē statuti vel inter ignorantes ꝛ ipsam questionem cum multis similibus examinaui in preallegato articulo quos ligēt leges et statuta presentem materiam examinando ad ibi dicta me remitto maxime in ver. nono infertur.

¶ Et predicta conclusio proceditetiam si virtute contract⁹ facti in loco statuti. solutio fit alibi collata quia nihilomin⁹ est obseruanda quo ad ordinatoria ꝛ solemnia cōtractus solēnitas loci vbi actus fit s̄m Bart. in. d. l. cunctos populos in prima questione prime principalis. quarta col. ꝛ Ange. in. l. si fondus. ff. de euic. ꝛ Bal. in. c. j. §. si. circa fi. commen. de inue. de re alie. fa. de quo etiam perdocto. in. l. j. ff. de eo quod cert. loco sequitur dominus Jo. bap. de sancto seue. in. d. repe. l. cunctos populos. in. lxiij. col. ꝛ nō obstat. l. ꝯtraxisse. ff. de iudi. quia s̄m doct. maxime in locis preallegatis loquit̄ quo ad competentiam fori nō quo ad solemnia ordinatoria ꝯtract⁹.

¶ Et ex predictis ac ex hac vltima limitatiōe elicitur an statutum dans solemnitatem liget subditos contrahentes vel actum facientes extra territorium vbi non adsit nec necessario seruetur talis solemnitas ꝛ stat conclusio per predicta ꝙ non. stante regula ꝙ sufficiat facere actuꝫ s̄m consuetudinē. statuta. ꝛ solemnitates loci vbi actus fit vt. s̄. fuit plene probatum quod procedit nisi statutum cui subsunt isti facientes actū ex territoriū statuti dando solemnitatem eos reddat inhabiles ad faciendum actum sine illa solemnitate per ea que dixi. s̄. proxi. i hac sexta limitatiōe ꝛ loco ad quē me remisi.

¶ Et non est hic omittendum quod consuluit Bal. cōsilio. cccclxviij. incipien. statutum. quarto volumi. vltima stampa primo dubio ꝙ stante statuto eugebij ꝙ nulla persona possit testari nisi expresse reseruauerit ius cōmunis eugebij ꝙ eugebiensis testans extra territorium puta in ciuitate Fani tenetur facere hanc reseruationem als testamentum non valet quia consideratur locus rerum ꝛ quia istud statutum est factum fauore reipublice prout ibi.

¶ Quid autem erit si contractus celebretur per nunciū vel epistolam ꝛ in loco vbi est scribens epistolam vel mittens nūcium seruetur vna solemnitas. ꝛ in loco in quo est ille ad quē mittitur nuncius vel epistola seruetur alia. ꝛ puto ꝙ sit seruanda solemnitas loci vbi contractus perficitur seu fit cōtractus non loci ex quo mittitur nuncius vel epistola p. l. si fundus. ff. de euic. sepius allegatam vbi Ange. ꝛ Bar. in. l. cunctos populos in prima questione prime principa. C. de sum. trinitate ꝛ fide catho. nec enim si ego existens ferrarie mittā nuncium vel epistolam Bononiā pro ibi contrahendo dicor Ferrarie contraxisse sed Bononie si cōtractus sequatur: vt per Bal. in. l. multum. col. fi. C. si quis alte vel sibi. ꝛ in. l. non eo minus. vj. col. C. de accusa. ꝛ in. l. nullꝫ. C. de testi. faciūt notata per Bart. in. l. si vt proponitur. ff. de fideius. quod limitat Anto. de but. in. c. j. de sponsa. ꝛ ibidem Feli. in. xiiij. col. ver. sed aduerte vt non procedat in marito contrahente matrimonium per nuncium vel epistolam quia tenetur seruare solēnitates loci ipsius mariti ratiōe de qua ibi per eos quod etiam est limitandum vt in precedenti questione. in. vj. limitatione nisi statutum loci mittentis nuncium vel epistolam inhabilitet personam contrahentē sine solēnitate ipsius statuti vt ibi dixi idem in contrahente per procuratorē quia procurator tenetur quo ad verba ꝛ quo ad formalitatem cōtractus seruare formam et solemnitatem loci vbi contrahit ipse procurator ita ꝙ si existens Rome constitueret ad aliquem contractum faciendum procuratorem extra curiam teneretur procurator seruare solemnitatem loci vbi contract⁹ per ipsum procuratorem fieret per glo. magnam in clementina prima. vt lit. penden. cum etiam si cōstituens ibi esset vbi procurator contrahit teneretur illius loci formā seruare s̄m dominum Jo. bapti. de sancto seue. in repe. l. cunctos populos. lxiij. col. in preallega. ver. ꝛ dum. s̄. dixi. C. de sum. trini. Quod est intelligendum nisi constituens astringatur ex persona sua ad aliquam specialem solemnitatem puta minor vel mulier vt dixi. s̄. eo. ver. sed an similis post dominum meum Jaso. in. l. prima. §. item acquirimus. in secunda col. ff. de acquiren. possessio.

Si ꝯtract⁹ per nūciū vł epistolam celebret̄ q̄ solēnitas sit seruanda.

¶ Illa autem cōclusio ꝙ in iudicijs quo ad preparatoria seruentur ordo statuta ꝛ consuetudines ac solēnitates loci vbi iudiciū agitatur limitatur nisi circa ordinē ꝛ modum ꝓcedēdi cōcedatur aliquod beneficiū voluntariū preter vel cōtra ius commune quia tale beneficiū non erit forēsibus seruādū nec cōmunicandū maxime contra ciues loci statuti nisi habitent ibi ꝛ munera subeant sicut est statutū ꝙ instrumēta habeant executionem paratam ꝛ ꝙ possit incipi a captura s̄m Barto. in tract. represa. in. j. q. v. princi. quem sequitur Pau. de ca. i. l. oēs populi in fi. cōmē. ff. de iusti. ꝛ iure. ꝛ in ꝯsi. ccclxiij. incip. statutū. s̄. relatū. ꝛ Sozi. cōsi. xx. vj. col. cū seq. ver. solum restat duplicato in consi. cxxxj. primo volu. ꝛ dixi in. d. articu. quos ligēt leges ꝛ statuta examinādo hāc materiā ver. scd̄a cōclu. ibi istā aūt limitationē vbi multa cumulaui.

¶ Scd̄o limitat̄ vbi esset ꝓuisum p statutū ꝙ tale ius forensibus reddatur q̄le reddit ipsi alijs s̄m Pet. de anch. in repe. capitulj primi. xj. q̄stiōe principali. de cōsti. ꝛ do. Jo. bap. de caziala. in repe. l. oēs populi. in. lij. col. ff. de insti. ꝛ iure. ꝛ Sozi. d. consi. cxx. sexta col. ꝛ. cxxxij. prima col.

¶ Tertio aliqui limitāt in clericis quo ad onus gabelle soluende per litigātes s̄m dn̄m Jo. bap. de sancto seue. in repe. d. l. cunctos populos in. lxvj. col. cū seq. post Bal. ibi in rep. in. xxviij. col. quia clerici sunt in hoc ꝓuilegiati l. cū clericis. C. de episc. ꝛ cle. cuius cōtrariū dicunt Cy. ꝛ Bal. in. d. l. cū clericis de quo latius dico in. d. arti. quos ligēt leges ꝛ statuta examinando materiaꝫ p̄sentis questionis in quo me remitto ad ibi dicta.

¶ Posset etiā hic queri an ratificās in vno loco gesta i allo q̄n in quolibet ipsoꝝ locoꝝ tradunt̄ diuerse solemnitates circa talē actū faciēdū teneat̄ s̄m statuta loci vbi ratificat solēnitatē actui adhibere: an vero teneat̄ solēnitatē loci in quo factus fuit actus principalis ꝛ ratificat⁹ obseruare. Breuiter hec questio depēdet ab alia quā. s̄. tetigi hoc eodē articulo tractādo an solēnitas introducta in actu faciēdo cēseat̄ tradita in actu ratificādo et ex ibi dictis post Bal. in. l. mācipia. C. de re. ali. non alie. cū cōcor. cōcludit̄ ꝙ ratificatio licet reconciliet ea q̄ depēdēt ex alio nō tn̄ recōciliat ea q̄ dependent ex forma vel ex aliqua potētia exteriore ita ꝙ minor ratificans actū gestū per maiorē sine solēnitate requisita in minorib⁹ teneatur seruare formā quā seruare debuisset ipse minor si actū fecisset s̄m Bal. ibi post Inno. in. c. cū dilecti de emp. ꝛ ven. ꝛ cōcor. q̄s dedi in remissione preallega. nec mirū quia cū ratificatio retrotrahat̄ ꝛ mādato equiparet̄. l. fi. C. ad maced. ꝛ. l. bonoꝝ cū ibi notatis. ff. rē ra. ha. si minor cōstituisset ꝓcuratorē ad faciēdū actū fuisset necesse ꝙ ipse minor cōstituēs formā seruasset a iure traditā vel procurator cuius maior vt dixi. s̄. eo. i q̄stiōe an ꝓcurator teneat̄ seruare solēnitatē quā dominus q̄ incipit sed an similis: sed quia ista decisio loquit̄ vbi circa idē attendit̄ circa ꝑsonas solū solēnitas iuris cōis. ꝛ in hac questiōe q̄n sunt diuersa statuta in loco actus gesti: ꝛ in loco in quo fit ratificatio credo ꝙ sit seruāda solēnitas in loco vbi fit ratificatio q̄n validitas act⁹ depēdet a potestate ratificantis sicut dicim⁹ in mādato ꝙ sit seruāda solēnitas loci in quo fit mādatū vt dixi in col. preceden. v. quid aūt erit si cōtract⁹ celebret̄ p epistolā cū ratificatio equiparet̄ mādato ꝛ faciunt not. in. l. j. §. itē acqrimus. maxime p do. meum Jas. in secunda col. ff. de acqui. pos.

Ratificans i diuerso loco quā solēnitatem debeat seruare.

¶ Reliqua circa materiam precedentium questionū ꝛ similiū videri poterūt in primo libro de legib⁹ ꝛ statutis in arti. quos ligēt leges ꝛ statuta vbi rango de predictis.

¶ In quo ēt examino an si duo forēses faciūt ꝯtrātū i ista ciuitate in q̄ forte adsit statutū ꝙ de ꝯtractu celebrato debeat solui gabella principi forēses hic cōtrahētes teneant̄ ad gabellā. Et ꝙ ēt i ꝯtractu m̄rimonij obeāt ꝯuari solēnitates loci vbi ꝯbit̄. Et ꝙ ꝯsuetudo circa solēnia dierū sit seruāda ēt p forensem. Et ꝙ statuti puta senense ꝙ nullus contractus valeat nisi in p̄ntia iudicis ligat senenses ēt alibi ꝯhētes ēt in ꝯtractu dotis. Et ꝙ statutū prohibēs cōtrahi sine licētia presbyteri vel notarij debeat obseruari etiā per forensem in loco statuti contrahentem.

Cui⁹ loci solēnitas sit i multis casibus isfrascriptis seruanda.

¶ Et ibidē in septima illatiōe ꝙ in respiciētib⁹ ꝯtract⁹ firmitatē sit attēdendus locus ꝯtract⁹ vt si existēs senis vēdat rē existētem in

tē in territorio Florentino ⁊ vtrobiqꝫ debeat solui gabella: vt valeat cōtractus nam debebit solui Senis vbi fit venditio distinguendo vt ibi. Et ibidem in octaua allatione. Qñ si extet perusij statutū si non fuerint soluti sex denarij pro libra noīe gabelle ꝯctus sit nullus et duo Florētini ꝯtrerūt Florētie ⁊ cōuenerint soluere Perusij valeat cōtractus esto ꝙ nō sit soluta gabella perusij. Et ibidem in versi. nono infert de statuto puta Senarū disponēte ꝙ in contractibus mulierum vel minorū debeat interuenire cōsensus duorū ꝓpinquorū ⁊ iudicis decretū: ⁊ minor vel mulier Senēses cōtrahāt Florentie an exigatur solēnitas statuti Senarum. Et ibidem habetur an stāte statuto Triuisij ꝙ nulla mulier maritata possit aliquem contractum facere sine consilio duorum proximorū cōtractus factus Venetijs per mulierē Triuisā Triuisij maritatā sine ipsa solēnitate valeat siue fiat cū triuisiano siue cum alio non subdito Triuisij ⁊ siue cōtrahens cum tali muliere habeat notitiam statuti siue non.

Et ibidē examinādo materiā ꝙ in iudicijs sit seruāda consuetudo ⁊ solēnitas iudiciorum tetigi ꝙ in dandis terminis seruetur cōsuetudo loci iudicij non aūt loci litigantiū et ꝙ in vocandis testibus non attendatur cōsuetudo loci vnde vocantur sed iudicij et loci ad quē vocantur ⁊ ꝙ cleric⁹ litigans coram iudice seculari circa preparatoria iudicij astringatur statuto laicorum: ⁊ ꝙ debeat satisdari ſm consuetudinem et statuta loci vbi litigatur.

Et ibidē an statutū loci, in quo litigatur ꝙ instrumēta habeant executionē absqꝫ libello ⁊ ꝙ non possit opponi aliqua exceptio ēt perēptoria debeat obseruari quando in loco facti instrumenti non erat talis cōsuetudo ⁊ quid est cōtra in ver. scdo econtra. Et ꝙ clericus litigās corā seculari tā in missione decime seu date ⁊ sportularū ꝙ̄ in alijs ordinatorijs iudiciorum debeat sequi ordinē iudiciorū. Et ibi quid si dicatur ꝙ clericis in foro seculari tale ius reddatur quale laicis in foro ecclesiastico. Et quid si in loco iudicij nō requiratur litis conte. ⁊ forensis ibi litigat. Et quid si in loco iudicij adsit statutum ꝙ instrumentum guarentigie mittatur executioni ēt citatione non premissa an habebit locum in instrumentis factis extra territorium. Et quid de statuto ꝙ possit procedi ꝑ capturam persone ibi in ver. tertio infertur el secundo in fine. Et quid de statuto ꝙ nisi agens soluat sportulas perdat causam. ibi versi. infertur el secūdo. ⁊ ibi an liget clericum. et ibi in ver. quinto infertur si statutū iudicij permittat fieri ꝓbationem per duos testes quando plures testes in territorio litigantium exiguntur. Et ibi de statuto de causis compromittendis an liget forenses ibi litigantes.

Et ibi limitationes ad materiam ꝙ in iudicijs seruent statuta ⁊ consuetudo iudicij.

Itē ibidē in v. tertia conclusio que statuta seruentur in respicientibus executionem ⁊ cōdēnationem. Et qd si statuto vel consuetudine Astēsi caueat ꝙ venditor teneat prestare fideiussorē ⁊ existens Ast vendat rem existentem Mediolani vbi non est tale statutum. Et an in executiōe siue hic late alibi fienda sint seruanda statuta huius ciuitatis de dando tres denariatas ꝓ denario vel loci vbi fit executio: vel si in altera ipsarū curiarū fieret executio vello leuato ⁊ per capturā psone ⁊ l alia nō. Et generaliter an fieri debeat executio iuxta morem curie exequentis non curie sententiantis. Et multa alia ibi dicunt.

Et qr dixi. s. ꝙ solēnitas data per statutū non ligat ēt subditū extra territoriū nisi qñ inhabilitat subditū posset dubitari an solēnitas iuris ciuilis sit seruāda in terris ecclesie inter laicos breuiter dicendū est ꝙ sic quaten⁹ ius canonicum vel eorū statuta non resistūt nec derogāt iuri ciuili. ca. j. ⁊ ij. de ope. no. nun. ⁊ habet in. d. c. ecclesia sancte Marie vbi Feli. in. xxxvj. col. ver. quartus casus ⁊ latius in. c. q̄ in ecclesiarū de constitu. Ideo in terris ecclesie testes debēt esse rogati vt ꝑ Ant. de but. ⁊ Jo. de imol. in. c. cū esses de testa. referētes Frā. de albergo. de are. ēt ita tenuisse cū qb⁹ etiā trāsit Alex. ꝯsi. lxx. inci. viso cōsilio in si. consilij. ⁊. clxxvij. scdo vol. ⁊ dico late in tract. de legib⁹ ⁊ statutis ⁊c. in. j. vol. in articu. quos ligēt leges ⁊ statuta. vbi etiā tango an seruādu sit solēnitas iuris ciuilis in terris non recognoscētibus imperium.

Solēnitas iuris ciuilis an sit in terris ecclesie seruāda.

De correctione et relaxatione solemnitatis ⁊ forme et de earū extensione restrictione ⁊ interpretatione generali.

Quis possit corrige-

re ⁊ tollere solēnitatē ⁊ iaqꝫtū non expedit hic tractare qr de hoc. s. feci vnū articulum sed hoc solū hic tāgēdū restat an consuetudinē derogatoriā ad solēnitatē iuris cōmunis possit inducere vna familia in q̄ q̄stiōe Jo. an. in addi. spec. in ti. de instru. edi. §. cōpēdiose l additiōe iaci. interposuit dicit ꝙ sic sequit Ang. in. l. iij. ff. de testa. cui⁹ ꝯriū tenuit Ange. in. l. si. C. de testa. et Cy. in. d. l. iij. nisi ſm Ang. in. d. l. si. talis ꝓgenies haberet imperiū ⁊ sic potestatē statuēdi put ē in. d. l. si. in ꝯsuetudine rusticorū ⁊ ita trāsit Alex. in. l. si non spāli. pen. col. C. de testa. qḋ qr depēdet ex eo an possit vna familia legē cōdere qḋ examino in primo volu. de legib⁹ ⁊ statutis in arti. qs possit legē vel statutum condere. ad ibi dicta me remitto.

Vna familia an possit inducere cōsuetudinem derogātē solēmtatib⁹ iuris.

Et licet in arti. qñ cēseatur forme vel solēnitati derogatū sint multa tacta circa derogationē dispositionis introducentis formā nō tñ fuit ibi principaliter materia correctionis de qua in ꝓposito tacta prout conuenit tangere.

Primo igitur in ista materia dicendū est illud qḋ stat ꝓ regula vz ꝙ solēnitas nō ꝓsumitur sublata sed exigitur ꝙ sublata clare appareat vt per Spec. in ti. de offi. iudicis. §. si. in quinta col. v. hoc quoqꝫ dicit ⁊ patet ex his q̄ dixi. s. eo. in articu. de probatione forme in vltimis chartis tāgēdo quomodo probetur solemnitas defuisse facit. l. precipimus in fin. C. de appella.

Solēnitas nō presumitē sublata.

Nec censetur solēnitati legali derogatū nisi ꝯtrum videt in iure expressum ſm Spec. in titu. de instru. edi. §. cōpēdiose. quinta col. ver. itē per ius cano. ⁊ seq. de quib⁹ dixi. s. in arti. qñ cēseat forme vel solēnitati derogatum in prin. facit. d. l. precipim⁹ ⁊. l. sancim⁹. C. de test. ⁊. c. ecclesia nostra. la. ij. in si. de elec. ⁊. c. ad audientiam de deci. ⁊. l. prima. C. de inoffi. doti. cum similibus.

Et presertim nō intelligitur illa solemnitas sublata que q̄ actū redderet nullū vel impossibilē ſm Bal. in. l. prolatam col. si. ver. q̄ro qd si statutū ⁊ in si. cōmē. C. de sen. puta ex quo actus substantiat ⁊ subsistit ⁊ cōsequēter nō intelligunt stante statuto ꝙ valeat snia omni substātialitate omissa sublate condēnatio vel absolutio sine quib⁹ snia esse nō potest vt ibi ⁊ late dixi in arti. qñ censeatur forme vel solēnitati derogatū Et ibi dictis addo ꝙ stante statuto ꝙ in appellationibus ꝓcedatur solemnitatibus ⁊ iuris ordinibus non seruatis valebit appellatio etiam ab interloquutoria sine scriptis ac sine expressione cause ſm Ange. consilio. cxxvij. incipiente constitutio prima col. sequitur dominus Philip. francus. in. c. vt debitus in septima col. in. vij. q̄stiōe de appel. dicens idē esse si dicat statutum vel rescriptum ꝙ procedatur sine figura iudicij de quibus clausulis quid operentur dixi late. s. qñ censeatur forme vel solemnitati derogatum. Et licet Ang. in consilio preallegato velit tale statutum non habere locū in appellatione a sententia diffinitiua tamē dominus Philippus in. d. vij. questione in fine tenet contrarium ⁊ melius per rationes suas.

Secundo est sciendum ꝙ illud quod reuertitur ad sua initia reuertitur cum sua forma vt notatur. l. vnica. §. sed vt manifestetur. C. de cadu. tol. maxime per Bal.

Qḋ reuertitur ad sua initia redit cum sua forma.

Tertio in hac materia quero an lex generalis tollat solemnitates a statuto vel consuetudine inductas: ⁊ communis conclusio videtur ꝙ sic quando princeps est informatus de tali statuto seu consuetudine alś non per capitulum primū de constitu. in sexto volunt Pet. Cyn. Bar. et communiter docto. in. l. fin. vbi dominus meus Jason in si. commen. C. de testa. Bar. in. l. de quibus. tertia col. vbi dominus meus Jason. in. xviij. col. ff. de legi. Alexan. in. l. si mihi et tibi. § fin. ff. de lega. primo. pulchre Bald. in. l. fina. in fine commen. C. si contra ius vel vtil. pub. et in dubio ſm Bar. in. d. l. de quibus. tertia col. et docto. in locis predictis presumitur ignorantia ⁊ consequenter non presumitur derogatum talibus solemnitatibus nisi quando talis lex reduceret nos ad antiquas solemnitates quibus esset per statutum vel consuetudinem derogatum quia res de facili redit ad naturam suam vel quando ex obseruantia statuti vel consuetudinis publica vtilitas lederetur vt per Bartolum et dominum meum Jasonem in dicta. l. de quibus: et doctores in locis preallegatis. vel nisi esset clausula non obstante aliquo

Lex gñalis an tollat solēnitates a statuto vel cōsuetudie inductas.

statuto vel ꝯsuetudine vt per Bal. in. d. l. fi. in fi. cōmē. C. si
cōtra ius vel vtilitatē publicā. de quib⁹ per Feli. in. c. nōnulli. in. iij. col.
cū multis seq. ⁊ maxime in. x. col. ver. amplia scdo de rescrip.
⁊ per Alexā. in. d. l. si mihi ⁊ tibi. §. fi. ⁊ dico late in libro. j. de
legi. ⁊ statu. in arti. de derogatione legum ⁊ statutorum.

An p legez gnalē sequētē. derogatū cēseaf speciali pcedēti introducēti solēnitates.

¶ Quarto quero an per legem generalem sequentem intel-
ligatur derogatum priori legi speciali tradēti speciales solē-
nitates in speciali casu. ⁊ an idem sit in statuto generali se-
quenti tetigi hanc questionē. s. in artic. quando censeaf for-
me vel solēnitati derogatū in antepe. col. v. sed an per legem
vbi etiā dixi an solēnitas generaliter tradita debeat in statu
to speciali seruari: ⁊ ex hoc vt ibi dixi inferf ꝙ si p statutū sim
pliciter mutaref forma testādi. ⁊ testamētoꝝ solēnitas puta
ꝙ in testamēto sufficerēt quinqꝫ testes nō intelligeref in mu
tatū de testamēto ceci nisi de eo facta esset mentio specialis
fm Bal. Imol. ⁊ Cu. in. l. si queram⁹. C. de testa. ⁊ Pet. de
anch. ⁊ Imol. l. c. ij. eo. ti. ⁊ Alex. in. d. l. hac ꝯsultissima col.
fi. C. qui tes. fa. pos. vbi etiā dñs meus Ias. in. v. col. ⁊ Arez.
in. l. j. in fi. cōmē. ff. de testa.

Relaxatio solēnitatis l aliquo casu spāli an trahaf ad actū ēt specialez.

¶ Quinto quero an remissio ⁊ relaxatio solēnitatis facta p
legē vel statutū in aliquo spāli casu trahaf ad actū ēt spēcialē
l quo aliquo speciali fauore seu respectu tradite fuerit spāles
solēnitates prout est in testamēto ceci in quo requiruntf ma-
iores solēnitates speciali fauore cecitatis ꝙ in alijs testamē
tis iuxta. l. hac cōsultissima. C. qui testa. face. pos. ⁊ contingat
patrē cecū testari inter liberos l quo testamēto sufficiūt duo
testes. l. hac consultissimo. §. ex imperfecto. C. de testa. et ꝗra
mus an sufficiant, in patre ceco inter liberos testante duo te-
stes. ista ē alta questio ⁊ loquēdo in exemplo patris ceci testā
tis inter liberos cū duob⁹ testib⁹ fm priuilegiū cōcessum patri
testanti inter libe. postposita solēnitate tradita in testamēto
ceci Marti. de sano qui disputauit hāc questionē arguebat
ꝙ sic per. d. §. ex imperfecto. ⁊ l. fi. C. fami. her. ⁊ in cōtrariū
mouebatur qꝛ ille leges sunt generales in quocunqꝫ patre. ⁊
d. l. hac cōsultissima est specialis in testamēto ceci ergo gene
ri per speciē derogaf. l. sanctio legū. ff. de penis. nec aliquid
determinauit. ⁊ ita cū simpliciter refert Albe. in. d. l. hac cō-
sultissima. C. q testa. fa. pos. qui etiā nihil decidit sed Bal. ibi

In testamēto ceci inter liberos an sufficiāt duo testes.

in. j. col. tenuit ꝙ imo pater cecus si faciat testamētū inter li-
beros possit testari cū duob⁹ testib⁹ tantū absqꝫ alia forma p
d. §. ex imperfecto eo qꝛ fm Bal. nō est verū ꝙ illa sit gñalis ⁊
altera specialis imo fm eum ambe sunt speciales sꝫ inter spe
cies illa derogat alteri q est specialior fm Bald. ibi q subdit
ꝙ illa dispositio dicif magis specialis cuius ratio est magis
fauorabilis ad qd aliqua pulchra dixit do. me⁹ Ias. l. l. si rus
ticus. C. de testa. mil. sed ratio. d. l. hac cōsultissima. C. q test.
fa. pos. est ne falsitas cōmittaf vt dicit ibi tex. in fi. ratio autē
§. ex imperfecto. est qꝛ filij omnino ab intestato succederēt. ⁊
sic qn pater testaf inter filios dato ꝙ sit cecus cessat timor fal
sitatis cū deberēt succedere ab intestato. Itē fauor liberoꝝ
est de iure naturali ⁊ fundatur in veritate ⁊ equitate scripta
sed metus ne falsum cōmittaf fundaf in fictione ⁊ magis in ri
gore ꝙ in eqtate ergo dispositio. d. §. ex imperfecto fm eum
tāqꝫ magis fauorabilis est attēdēda. Et istā opinionē sequū
tur Ang. Saly. ⁊ Pau. de ca. ⁊ Alex. l. d. l. hac ꝯsultissima.
¶ Et p ista opi. addit ibi Pau. de ca. rōnē pdictā q l effectu
est Bal. ꝙ qn qs testaf inter liberos cessat suspitio falsitatis p
pter quā fuit inuēta solēnitas. d. l. hac ꝯsultissima. qꝛ etiam si
nō fecisset testamētū liberi essent ab itestato habituri nec cu
rādū est fm eū an eos instituat equaliter vel ineqliter post ꝙ
nos immisceat extraneos arg. l. ij. C. de secun. nup. Sed certe
dato magna inequalitate militaret rō suspitiōis in eis imo
maior ꝙ in alijs arg. l. data. C. de dona. iuncta. l. cū oportet.
in prin. C. de bo. que libe. Contrariū tenet Rapha. Fulg. in
d. l. hac cōsultissima dicēs re integra cōsuleret ceco testanti
etiā inter liberos ꝙ seruaret formā. d. l. hac ꝯsultissima: sed si
fecisset testamētū fm. d. §. ex imperfecto. ⁊ iā esset mortu⁹ dicit
Fulg. ꝙ lꝫ auctoritas Bal. sit magna tñ nō sic iudicaret mo-
tus qꝛ. §. ex imperfecto nō pōt loqui in testō ceci qd pbat sic: nā
in. §. ex imperfecto ponif exceptio a priīcipio illi⁹ legis: sꝫ prin
cipiū illi⁹ legis loquif in testamēto in scriptis alis nō esset bo
na exceptio sꝫ sic est ꝙ cec⁹ nō potest cōdere testamētū in scri
ptis sꝫ nūcupatiuū vt dicif in. d. l. hac ꝯsultissima sꝫ istud ni-
hil obstat ppter tex. l. fi. C. fami. hercis. vbi cessat inductio sua.
Itē qꝛ. §. ex imperfecto loquif tā l testamēto cū scriptis ꝙ sine
scriptis: vt ibi tꝫ gl. j. ⁊ loquēdo de vtroqꝫ erit bona exceptio
secūdo mouef Fulgo. qꝛ in. d. l. hac ꝯsultissima posita forma
testamenti ceci nō subijcif ista exceptio vꝫ nisi testef inter li-
beros sicut sit in. l. hac ꝯsultissima. C. de testa. vbi posita for-
ma q de iure cōi requirif in testamēto ponif exceptio in. d. §.
ex imperfecto. Ludo. roma. in. d. l. hac ꝯsultissima. C. q testa.
fa. pos. tenet etiā contra Bal. ⁊ sequaces mot⁹ qꝛ. d. l. hac cō
sultissima. est magis specialis ꝙ sit. §. ex imperfecto quod p-
bat subtiliter sic. nā illud dicitur minus speciale quod habet
paucions indiuidua sub se sed plures reperiunf patres inter
liberos ꝙ reperianf hōies ceci: ergo illa cēsef gñalior ꝙ. d.
l. hac ꝯsultissima. Subdit tamē Lud. ꝙ in iudicādo sequēda
esset opinio Bal. qꝛ nō hꝫ ꝯtradicētē: ⁊ qꝛ in dubijs est iudi-
candū p testamēto. l. si pars. ff. de inoffi. testa. ⁊. c. fi. de re iu.
Est tamen aduertendū fm do. meū Iaso. in. d. l. hac cosul-
tissima. qꝛ si consideraretur persone testātiū actiue. est fatēdū
ꝙ illo respectu illa est generalior. d. l. hac cōsultissima qꝛ plu
res reperiunf patres testātes inter liberos ꝙ ceci. sed si cōsi
deremus personas heredū illa est specialior ꝙ. d. l. hac ꝯsul
tissima: qꝛ ille. §. ex impfecto non habet locū nisi quādo filij in
stituuntur heredes sed lex hac ꝯsultissima gñaliter procedit
qcūqꝫ heres instituaf a ceco. ⁊ ad hoc vltimū Bal. habuit re
spectū vꝫ ꝙ si cecus nō faciat testamētū instituēdo extraneos: sꝫ
inter solos liberos habito respectu ad heredes ille. §. sit spe
cialior ꝙ. d. lex hac cōsultissima ⁊ sic est tenenda prima opi-
nio Bal. ⁊ sequaciū quā tenet Areti. in. §. cec⁹ insti. c. pro ꝙ
facit vt dixit Ludo. qꝛ in dubijs sequenda est illa opinio que
magis fauet testamento. d. l. si pars. ff. de inoffi. testa. ⁊. c. fi.
de re iudi. dicit tñ dñs meus Ias. in. d. l. hac ꝯsultissima. C. q
tes. fa. pos. ꝙ pro opinione Fulg. ⁊ Ludo. ꝯ cōem est ponde-
rādum ꝙ tex. in. d. §. ex imperfecto ⁊ meli⁹ in. d. l. fi. C. famil.
hercis. dū dicit ꝙ parens sine solēnitate pōt ꝯdere vltimā vo
luntatē inter liberos disponit circa solēnitatē reqsitā in actu
illā remittēdo. ergo nō intelligitur de solēnitate respiciente
psonā ipsius testatoris arg. eius qd vult glo. reputata singu-
laris in cle. j. in fi. de seq. pos. ⁊ fructu de qua late per Imol. ⁊
moder. in. l. de pupillo. §. q nunciat. ff. de ope. no. nun. Con-
firmatur qꝛ dispensatio facta circa vnum defectum non por-
rigit ad aliū. l. cum ppter. ⁊ ibi not. Bar. iuncta. l. pcedēti. ff.
de lega. prestan. Eandem opinionem cōtra Bal. tenet Ra-
pha. cuma. consi. 100. incip. si testator fecit primuꝫ testamētū
mouef p tex. in. §. cecus. isti. qui. nō est permi. face. testa. vbi
dicitur ꝙ cec⁹ nō pōt facere testamētū nisi per obseruantiam
d. l. hac ꝯsultissima. ⁊ sic negat absolute potētiā facto tñ vna
exceptione. Idō gñaliter dꝫ intelligi. l. de pcio. ff. de publicia.
¶ Secūdo mouef qꝛ tex. in. d. l. hac cōsultissima. C. de testa.
loquif in princi. in nō ceco. ⁊ etiā in. §. fi. ergo similiter debet
intelligi. d. §. ex impfecto q est medius in nō ceco: qꝛ precedē
tia ⁊ sequētia declarant medium. l. si seruus plurium. §. fi. ff.
de leg. primo. Itē cū ibi ponatur exceptio a principio illi⁹ le-
gis: ergo ad hoc vt exceptio sit bona dꝫ intelligi vt sit de cō-
tentis sub regula. l. nam quod liquide. §. fi. ff. de pen. lega.
¶ Tertio principaliter mouetur qꝛ sicut testamētuꝫ ceci est
separatū ⁊ diuersum a testamēto aliorū facto de iure cōmuni
ita pariter debet esse separatū ⁊ diuersum a testamēto facto
de iure speciali cū nō sit rō differētie. ⁊ p hoc tollif rō Bald.
qꝛ imo. d. §. ex impfecto est generalior ꝙ dicta lex hac ꝯsul-
tissima. C. q tes. fa. pos. q est specialis ⁊ loquif in ceco ⁊ sic de-
rogat gñi. Sed circa istā rōnē ꝫ tertiā qꝛ alijs facilis est risio.
est cōsiderādū tenendo cōmunē opinionē ꝙ imperator in te
stamēto ceci circa numerū testiū nihil de nouo iducit: sꝫ vult
ꝙ id obseruef qd in alijs testamētis istud dicit. d. l. hac ꝯsul-
tissima. C. q test. fa. pos. in prin. ibi presentibus septē testibus
quos alijs quoqꝫ testamentis interesse iuris est sed solum ꝙ
adderef tabellio vel eius loco alius testis: ⁊ sic vult tex. ꝙ in
testamēto ceci sufficiant tot testes qui sufficerent in alio testa
mēto nō ceci dūmodo vltra adsit tabellio vel alius testis er-
go cum in testamēto patris inter liberos sufficiāt duo testes
d. §. ex imperfecto vr ꝙ cecus inter liberos possit corā duo-
bus testibus testari dūmodo addat tabellionem vel eius lo-
co alium testem ⁊ alia obseruet de quibus in. d. l. hac ꝯsulti-
sima. C. qui testa. fa. pos. et hanc opinionem quam communi-
ter tenent docto. in. d. l. hac consultissima et cōmunē attesta
tur Sozi. cōsi. clxix. inci. nos fuisset in princip. primo volumi.
¶ Et retēta cōi opiniōe habef patris limitatio ad dictā. l. hac
ꝯsultissima. C. q tes. fa. pos. vt nō pcedat in testō pris ceci te-
stātis iter liberos vbi duo testes sufficiūt absqꝫ alia solēnitate

¶ Secundo

¶ Secūdo limitatur. d. l. nō pcedere in testamēto ceci ɔdi-to ad pias causas qā relinqueret pijs ⁊ venerabilib⁹ locis in qbus cessat suspitio falsitatis secus si alijs priuatis personis pauperib⁹ q̄ ppter egestatē ad delicta declinant: ita limitat sing. Ang. in. d. l. hac ɔsultissima in lectu. puisna. sȝ Alex. generaliter tenet q̄ d. l. hac consultissima nō habeat locū in te stamēto ceci ad pias causas q̄lescūq̄ psone instituātur cuȝ in eis non attendatur prohibitio iuris ciuilis sed obseruet ius gentium. c. cum esses. ⁊ c. relatum. de testa.

¶ Tertio limitaꝛ. d. lex. qā per statutum sublata esset forma d. l. q: cum illa forma sit positiua ⁊ iuris ciuilis potest tolli p statutū ⁊ cōsuetudinē. ita Pet. de ancharano. in. c. ij. de testa. ⁊ Alex. in. d. l. hac consultissima motꝰ ex doctrina Bar. in. l. si qramus. ff. de test. ⁊. ⁊ ita trāsit dn̄s me⁹ Jas. in. d. l. hac cōsultissima. C. qui testa. fa. pos. cuius verba rettuli. dixit tn̄ ipse dominus Bartholo. Sozi. in. d. cōsi. cxiij. ij. col. primo volumi. post do. Pet. philip. de corneo. ⁊ do. Bal. de bartolinis de perusio q̄ vbi extaret statutū excludēs filias stātib⁹ agnatis haberet locū. d. l. hac consultissima in testamēto ceci esto q̄ filie essent institute ⁊ q̄ in talibus filiab⁹ non haberet locum dispositio dicto. §. ex imperfecto cum eo casu cessēt ratio. d. §. ex imperfecto q̄ est q̄ omnino filij in minus solemni testamento instituti essent ab intestato successuri volens q̄ eo casu priuatum testamentū solēne non tollatur per sequēs minus solēne vt ibi latius per eunū.

Solēnitas gnaliter tradita an trahef ad speciale casum alteri⁹ statuti.

¶ Sexto q̄ro quid ecōtra an solēnitas generaliter tradita p vnum statutum habeat locū in speciali casu alterius statuti in quo virtute ipsius specialis statuti possit actus fieri sine solemnitate Bal. in. l. cum non solū. §. necessitate. iiij. col. ver. quero vna cum glo. iuncto ver. sed pone. C. de bo. que lib. videtur dicere q̄ non qr statutū magis speciale derogat generali inferens q̄ si sunt duo statuta in ciuitate vnū vȝ q̄ filiusfa. non possit se obligare sine patris consensu aliud q̄ omnes cause debeāt cōpromitti filiusfa. poterit compromittere sine patris consensu: quia statutū de compromissis est magis speciale: ⁊ qr cōpromissum pōt fieri sine obligatiōe facit qr vnū statutū debet intelligi saluo alio statuto cōpatibili sm̄ Bal. in. c. a nobis. in fi. cōmē. de excep. ⁊ dixi. ꝫ. late in arti. qā censeatur forme vel solēnitati derogatū in. iij. col. nec nō in. xxv. col. als anpe. ⁊ seq. ad que duo loca me remitto.

Statutū relaxās solēnitatē nō trahif ad casuȝ in quo per aliud statutū tradaf solēnitas.

¶ Sic ⁊ econtra statutum relaxans solēnitatem aliquā non debet intelligi in casibus in quibus statutum illud vel aliud vult solēnitatē illaȝ seruari sed debet intelligi remissa saluo alio statuto vt late dixi. ꝫ. in arti. qā censeatur forma vel solēnitas remissa prope finē. v. quarto est aduertēdū iunctis his que ibi dixi in prece. col. ver. sed an per legē cum duob⁹ seq.

¶ Septimo q̄ro an sublata solēnitate intelligaꝛ sublatum id qđ cū solēnitate fit illud dependet a decisionib⁹ infrascriptis. Et in hac q̄stione facio conclusionem q̄ amotio vel canzellatio forme vel solēnitatis īducit penitētiā volūtatis ⁊ recessuȝ ab illa vt patet in. l. seia in fi. ff. de au. ⁊ argē. lega. vbi hoc est expressum vȝ q̄ si testator q̄ legauerat ornamētum vnū puta gēmarum illud in aliā formā redigat extinguitur legatū q̄si testator voluntatem mutauerat mutando speciē ornamenti. Idem patet in testamento in scriptis in quo si cordule vel signa testium a testatore tollanꝛ vel truncbentur: vel solēnitas aliqua cāzelletur ex hoc censetur testatorē penituisse voluntatis. l. nostrā. vbi Bal. ⁊ doct. C. de testa. notatur in. l. si vn⁹ eo. tit. ⁊ facit. l. cāzellauerat ⁊. l. proxime. ff. de his q̄ in test. delē. cassata enim solemnitate oīa sunt cassa iuxta notata per Inno. in. c. fraternitatis de here. ⁊ ad hoc faciūt notata maxime per Bar. in. l. in fraudē. §. j. per illum tex. ff. de mili. testa. ex cuius verbis insurgit declaratio ad hāc conclusionem vȝ vt inspiciendum sit qua mente fuerit facta canzellatio ⁊ an mox penituerit canzellāte. Et p̄dicta pcedunt in his que dependent ex arbitrio canzellantis et que eius voluntate mutari possunt vt ibi ⁊. l. sancimus. C. de test. iūcta. l. qui liberis. §. fi. ff. de bo. pos. secū. tab. ⁊ in. c. cuȝ accessisset cum ibi notatis. de consti. Itē vbi cassatio vel amotio solemnitatis consulte fieret ⁊ non per casum. d. l. nostram cum ibi notatis. d. l. canzellauerat. ⁊. d. l. proxime: ex quo inferunt doct. in. d. l. nostram ad litteras apostolicas in quibus sigillum vel bulla pro maiori parte sunt destructa vel truncata vt littere viciēt quādo scȝ ex pposito hec facta essent: qr corrupta solēnitate videſ corruptū esse rei ⁊ ibi etiā traditur quid in dubio an cōsulte. an per casum. censeatur solemnitas sublata de quo late habetur in testamentis in. d. l. si vnus. C. de testa.

¶ Ad hanc conclusionē faciūt iura q̄ probāt q̄ sublata solēnitate intelligatur sublatum id qđ cum solēnitate fit vt patet insti. de obliga. q̄ ex delicto. §. sed hec ⁊ facit. l. decreto. C. de lsa. ⁊. l. actio. C. de neg. gest. que regula subalterna potest facile pcedere in factis hoīuȝ per predicta. In legibus autē hec ɔsequētia q̄ sublata solēnitate intelligaꝛ sublatū id quod cum solēnitate fit non est semper bona sm̄ gl. in. d. §. sed hec in v̄bo ex cōsequētia. ⁊ §. fi. insti. de liber. ⁊. §. preterea p mācipationē insti. qui. mo. ius pa. po. solui. licet bene verū sit q̄ sublato actu ex quo sequella dependebat sit sublata sequella sm̄ Jo. fab. in. d. §. sȝ hec per legē primā ⁊ secundā. ff. de pen. lega. ⁊ ita sonat ille tex. quicquid ibi sentiat glo. in. d. v̄. ex cōsequētia: ibi eīm act⁹ pⁿcipalis ex quo actio pdibat fuit sublatus vn̄ merito ipsa actio fuit cū suis solēnitatib⁹ sublata facit. l. j. in princi. C. de lati. liber. tol. dum dicit q̄ sublata origine ex qua latina libertas fuerat introducta merito ipsa latina libertas cū suis qualitatibus ⁊ modis extingui debuit facit. l. cum principalis. ff. de reg. iur. ⁊ regula accessoriū extra eodem. ⁊. l. eos in princip. cum similibus. C. de vsur. ⁊ q̄ dicimus q̄ sublato antecedenti intelligatur consequens sublatum sicut ad eius positionem intelligitur positum. l. ij. cū ibi notatis. ff. de iurisdi. om. iud. l. ad legatum. ⁊. l. ad rem mobilem. ff. de procura. cum concor. ad quod facit quod dixit Ange. in. l. j. prima col. C. de fi. instrumen. ⁊ ture Bast. fisca. li. x. q̄ vbi lex solēnitati derogat talis mutatio solēnitatis nō mutat effectum dūmodo forma si qua sit subrogata obseruetur ⁊ ita intelligit. l. j. C. de for. subla. ⁊. l. ordo. ff. de pub. iud. et potest assignari ratio diuersitatis inter formam ⁊ solemnitatē legis sublatā per legem ⁊ per hominem quia lex procedit puidendo super solemnitate actus iam introducti. homo autem procedit obseruando solemnitatem a iure introductam sine qua obseruantia actus non valet: vnde sublata solēnitate deficit obseruantia. Ideo non miruȝ si ex eo inducitur penitentia voluntatis ex quo per amotionem solemnitatis nulla voluntas nisi reditur penitentia.

¶ Sed predictis obstare videtur. l. tribunus. §. fina. ff. de testa. mil. dum ibi dicitur q̄ si ille qui fecerat testamētū in scriptis ⁊ solemne ceperit militare ⁊ demum de ipso testamento aliquid deleat vel casset vel tabulas incidat ac aperiat et legat testamentum ex hoc videtur velle testamentum prius iure communi factum valere iure speciali seu militari ⁊ sic nō infirmare sed confirmare testamentum: sed illud est propter presumptam voluntatem dum postea legit ⁊ sigillauit et propter particularem canzellationē cum cassatio partis seu vni⁹ rei arguat in reliquo confirmationem sm̄ Bal. ibi quod est declarandum vt per Bar. in. l. in fraudem. §. i. eodem titu.

¶ Ex quo insurgit alia limitatio ad hanc conclusionem per quam legem puto dicendum q̄ qui potest facere actum sine solemnitate iure priuilegiato delendo solemnitatem quam adhibuerat anteq̄ȝ esset priuilegiatus videatur velle valere actum iure priuilegiato non autem cassare dispositionem.

¶ Ultimo hec cōclusio non procedit in casibus quib⁹ perempta forma durat: nihilominus dispositio de quibus dicā in tractatu de interim quinta et sexta conclusione facit. l. seruum filij. §. si pocula. ⁊. l. quod in rerum. §. fina. ff. de lega. primo. ⁊. l. pediculis. §. fina. cum ibi notatis. ff. de auro ⁊ ar. leg.

Solēnitas relaxata an debeat in ceteris interpretari sm̄ ius cōmune.

¶ Octauo q̄ro de solēnitate relaxata an debeat in ceteris interpretari sm̄ interpretationē iuris cōis. Ang. q̄ nō in. l. nō possunt circa fi. cōmē. ff. de legi. dicēs q̄ si statutū permittat fieri testamētum cū duobus testibus poterunt adhiberi duo testes etiā femine q̄uis als in testamēto requiraꝛ q̄ sint masculi. l. hac cōsultissima. §. ex imperfecto. C. de testa. cōtrariū puto verius qr statuta q̄uis correctoria iuris communis recipiunt interpretationem passiuam a iure communi secundū Bar. in repe. l. omnes populi. in quarta questione sexte principalis. ff. de iusti. ⁊ iure. cuius opinio est cōis vt p scribētes ibi ⁊ p Alex. in. l. j. §. j. prima ⁊ scđa col. ff. ad leg. fal. p q̄ opiniōe facit qđ dicūt Anto. de but. ⁊ Imol. in. c. cū esses de testa. post Frāci. de albergotis de aretio. ⁊ post eos Alexand. cōsi. lxx. inci. viso ɔsilio in fi. ver. postremo. ij. vol. q̄ etiā in casu dicti capi. cū esses vbi possunt fieri testamēta cū duob⁹ testibus ⁊ parrochiano vȝ in terris ecclesie testes debēt esse rogati ⁊ debēt esse masculi vt per Alex. consi. lxxvij. in secunda col. e. vol. nec obstat dict⁹. §. ex impfecto qr sm̄ Alex. l. l. ij. prima als secunda col. ff. de leg. p̄mo nisi fuisset ibi prouisuȝ

ꝙ sufficerent femine debuissent adhiberi masculi & merito Alexan. in. d.l.ij. reprehēdit dictū Ang. vbi. s. ideo si supe rior madat aliqd explicari cū consilio dz intelligi sm iura vz qui habeti pōt cōsiliu. & nō est periculū in expectatione ppter qd Feli. in. c. ex litteris in si. cōmē. dicit ꝙ dispositio introdu cēna formā debet intelligi sm ius cōmune. & ppterea Feli. in ca. auditis. xvj. col. cuz seq. in ver. gusta etiā. nititur probare ꝙ etiam in his q̄ sunt de forma possit indefinita equipolere vniuersali de quo dixi aliquid. s. in arti. de probatione & pre sumptione forme tangendo an per verba enunciatiua probe tur solemnitas.

¶ Nona qd ē ꝙ solēnitas tradita a lege statuto vl ab hoie de beat capere interpretationē a iure cōmuni tam declaratiuā q̄ restrictiuam etiā in correctorijs & cōsequēter fortius in non correctorijs vt patet ex predictis et infra dicendis.

Solēnitas tradita a lege vel statu to dz iterp̄tari sm ius ēēl correcto rijs & restri ctiua interp̄ tatione.

¶ Hinc videmus ꝙ mendax priuatur commodo remisse so lemnitatis. l. si. in princi. per illum tex. C. de fideicō. & dixi. s. in articu. de potentia & effectibus forme in vltimo effectu for me omisse in. xxiiij. limitatiōe. & in limitatiōib9 ibi ostēs ap paret ꝙ dispositio tradens formam multipliciter restringit vt ibi p. xl. & vnā limit. & ibi in. xxx. & xxix. limitatione trado an si fiat actus in quo est remissa solemnitas simul cum alio in quo nō est remissa non seruata solēnitate ambo valeāt.

In his que sūt d forma fit restrictio ad psonas habiles.

¶ Et in his que sunt de forma fit restrictio ad personas ha biles hinc si aliquid fieri debet requisito alicuius cōsilio de bet intelligi si talis sit capax vel habilis vt dixi in articu. qua lis debet esse forma vel solemnitas in fine.

¶ Ideo statutū ꝙ in cōtractib9 minor debeat interuenire cōsensus propinquorum intelligitur de propinquis idoneis & q̄tenus proximiores non sint idonei de proximis post eos idoneis nec sufficerent pupilli vt per Bal. in. l. si. col. si. C. de verbo. signi. & in. l. j. in fine cōmē. C. qui admit. & intelligit de propinquis non suspectis qui procurent commodū minoris potius q̄ propria sm Bal. in. l. vidue. C. de nupt.

Questio.

¶ Et statuto requirente in contractu filij consensum patris si filius fa. sit furiosus seruabimus ius cōe sm Bal. in. l. cum heres. ff. de acqui. here. intātū ꝙ nō valebit Zctus cū pater no consensu nō interueniente iudicis decreto sm Bal. in. l. si furiosi. C. de nup.

Questio.

¶ Ad predictā conclusionē etiā facit quia videm9 ꝙ statutū ꝙ in alienationibus rerū minor vel mulierū debeat interue nire cōsensus propinquorū nō habet locū in alienatione ne cessaria: nec vbi res minoris vel mulieris a creditorib9 alie natur vel vbi maritus redderet vxori id qd dz quo casu tenet mulier quittare maritū p instrumētū. l. dissolute. C. de cōdi. ob cau. & ita decidit Bar. in. l. papinian9. §. sed nec impube ris. ff. de inoffi. testa. & Roma. cōsi. cccxciiij. incip. presuppo sito qd dictū est viua voce do. mei Jaso. in. l. si vnus. §. pact9 decima col. v. secundo principaliter. ff. de pact. facit qd dixit Bal. in auten. hoc ius porrectū vlt. col. C. de sacrosan. eccle. ꝙ in vēditiōe immobiliū q̄ fit per fratres minores non est ne cessaria solēnitas illius auten. cū fiat ex necessitate.

¶ Sic etiā solēnitas itroducta in electiōe nō hz locū in ea q̄ fit ia nutu diuino. c. qr propter. de elect. vt late p Ro. consi. cccxlv. inci. circa prima antepe. & pen. col. facit ad hāc restri ctiuā interpretationē quo ad ppositū solēnitatis qr statutū ꝙ filius sine licētia vel cōsensu patris nō possit cōtrahere vel renunciare possit nihilominus ipsi patri renūciare intātū ꝙ sm Bal. in. d. l. pactū. xxj. q. C. de colla. stāte statuto ꝙ mulie res non possint cōtrahere nec distrahere sine consensu duor propinquorū etiā cū iuramento & ꝙ actus alr factus sit ipso iure nullus si filia remittat patri sine ipsa solēnitate act9 va let qr statutū simpliciter loquens non hz locū in patre pro pter naturalē affectū patris vt ibi cū multis cōcor. adductis p do. meū Jaso. in. l. preses. ij. col. C. de trāsac. colligentē ge neralē cōclusionē ꝙ lex vel statutū requirentia aliquā formā vel solēnitatē nō hz locū in patre faciente talē actū cū filio in potestate qd probat multis medijs licet alij adducat in con trariū & pōt videri qd dixit Bal. cōsi. xxxiij. quinto volu. & ta le statutū non procedit etiā vbi pater & filius in vno & eodem instrumēto se obligant vt per Bal. in. l. si. C. ad mace. & in. l. si filius. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. & Ange. & Jmo. l. l. is qui heres. §. si. ff. de acqui. hered. cū cōcor. de quibus per Alex. in. l. j. §. questitū penul. col. & si. vbi late disputat etiā de alijs personis quor cōsensus exigitur. ff. ad trebel. & Frā. de are. in cōsi. clx. & Soci. cōsi. cc. tertia col. j. volu. & Bal. consi.

prealleg. & multa ꝙ cōsiliū suspectorū & capituli suspecti non sit requirendū aggregauit Feli. in. c. edocen. añpe. col. ver. omittit de rescrip. Ex quib9 stat cōclusio ꝙ statutum solem nitatē iuris in actu aliquo relaxās aut tradēs aliter q̄ ius cō mune recipit interpretationē a iure cōi non tantū declarati uam verum etiam restrictiuam.

Statutū ꝙ defect9 solē nitatū nō vi ciet de qbus intelligatur

¶ Ad qd etiā facit qd dixi. s. in arti. qū censeat forme vel so lēnitati derogatū in fine v. tertio est aduertendū ꝙ statutum dans solēnitates testamētis & dispōnēs ꝙ defect9 earū nō vi tiet intelligit sm ius cōe vz si sit defect9 leuis solēnitatis. et ecōtra si statutū dicat ꝙ defectus nō viciet qr nō intelligunt excluse necessario a statuto inducte vt ibi.

¶ Insup ex his q̄ dixi in arti. qū censeat aliquid traditū p forma in. viij. ar. xiij. cōclu. nc p totū illū articulū patet ꝙ sta tuta in cōcernentib9 formam sunt sm ius cōe interpretanda.

Statutū cor rigēs ius cō mune an ab eo recipiat interpreta tionem.

¶ Et si statutū corrigat ius cōe an recipiat ab eo interpreta tionē etiā in concernētibus formā dixi in arti. quos casus res & personas liget dispositio introducēs formā. & s. eo. in. vj. q̄stione post ea q̄ scripsi in tract. de statutis feminas a succes sionibus excludentib9 in. x. arti. quarta q̄stione. ix. col. in fi. cū duob9 seq. v. postremo iūctis his q̄ dixi in art. de implemen to forme. iiij. col. v. itē maxime pcedit in forma data a statu to &c. tractādo an possint ea q̄ sunt d forma ipleri p eqpolēs.

Statutū in ꝯcernētibus formā inter pretetur ali quid opere tur.

¶ Decio q̄ro an statutū in cōcernētibus formā debeāt inter pretari vt aliqd operet dixi in articu. qū cēseat aliqd traditū p forma in nona cōclusione qd pcedit etiā ad effectū derogā di forme vel solēnitati a iure tradite qr interpretat vt dero get vbi alr nihil operaret vt dixi in arti. qū censeatur forme vel solemnitati derogatū in secunda col. ver. quod procedit.

¶ Et in arti. qū censeat aliquid traditū pro forma in. xij. con clusione. septima col. post mediū. v. aliqū vero &c. pz ꝙ statu ta in cōcernentib9 formam sunt taliter interpretanda vt ali quid operentur vltra ius commune.

Solēnitas i vno relaxa ta ad aliud trahatur.

¶ Simile in interpretatione extensiua videmus quia solem nitas in vno relaxata q̄nq3 ad aliud extēditur adeo solēnitas re laxata in cōdendo censetur etiā relaxata in reuocādo vt in ar ti. pceden. in q̄stione ꝙ adeptio exigat solēnitatē quā exigit cōcessio limitādo iuxta ea q̄ dixi in prece. art. in q̄stiōe an solē nitas requisita in vno cōnexorum trahatur ad aliud.

Solēnitas i testamento relaxata an trahatur ad codicillos.

¶ Hinc stāte statuto ꝙ in testamētis sufficiāt tres testes pa riter sufficiēt tres i codicillis & donatiōe cā mortis sm Bal. & Sali. in. l. si. C. de testa. arg. l. cū hic status. §. si miles. ff. de dona. inter vir. & vxo. & l. marcellus. ff. de dona. cā mor. & l. si quis in principio testamēti. §. miles. ff. de lega. iij. sequitur Alexā. in. l. sj. in. ij. col. ac etiā in penul. ff. de leg. j. licet Bar. in. d. l. ij. vbi Pau. de ca. & Alex. ac cōiter docto. cū eo trās eunt cū alijs ibi p Alex. alleg. dicāt secus esse si statutū dicat ꝙ in testamēto sufficiāt quinq3 testes qr nihilominus quinq3 in Codicillis requirerent qr nō reperit in iure regula ꝙ semp in codicillis duo testes pauciores q̄ i testamēto requirātur vt ibi per Bar. & sequaces. Sic etiā sm Alex. in. d. l. ij. col. si. est in donatione cā mortis qr in eo qd equiparatur Zctib9

Quid i do natiōe cau sa mortis.

licētia sine q̄ quis ex forma statuti non pōt cōtrahere est etiā necessaria in donatione cā mortis & pariter iuramentum qd exigitur in minore iuxta aut. sacramenta puberū exigitur in donatiōe causa mortis vt ibi per Alexan. in si. cōmē.

Extēsio i so lēnitatibus ex larga si gnificatiōe.

¶ Et maxime fit extēsio in materia solēnitatis ad casum qui sub larga significatiōe vocabuli cōprehēdi pōt vt dictū fuit in articulo prece. in questione a solemnitas tradita in vno ca su trahatur ad similem vel equiparatum.

Extēsio per modū sup pletionis.

¶ Itē fit extēsio p modū suppletionis vt cū statutum dicit ꝙ minor cōtrahere nō possit sine cōsensu duor ppinquorum qr nisi velint cōsentire pōt iudex supplere sm Bar. in. l. si cū do tem. §. eo aūt tēpore. ff. solu. ma. cū cōcor. ibi p Alex. alle. vz in. vj. colū v. ex quo notabiliter vbi limitat nisi iudex debeat interponere decretū quia tunc nō potest duplici officio fun gi in supplendo cōsensum propinquorū & interponēdo decre tū & refert cautellā post Saly. ꝙ adhibeātur duo iudices sub stigēdo post Bal. in. l. si. C. de verbo. signi. ꝙ tale statutū de bet intelligi de magis propinquis. & faciunt q̄ dicta sunt. s. in artic. de potentia & effectibus forme in vltimo effectu forme omisse. in. xxxiiij. limitatione de solēnitate aūt q̄ suppletur p iudicem dictum etiam fuit. s. in art. de probatione & presum ptione forme. vlti. char. añpe. col. in si.

Extēsio solē nitatū nō fit i odiosis vel valde exor bitātibus.

¶ Et ista extensio solemnitatū cessat in odiosis & valde exor bitātibus vt etiā dixi in arti. prece. in questione an solēnitas

tradita

tradita in vno cõnexorũ trahatur ad aliud nec vbi contingeret fieri extensionez solemnitatis ⁊ pene simul vt in arti.prece.in questione an solemnitas tradita in vno simili vel equiparato trahatur ad aliud nec vbi cessat idẽtitas rõis vt ibi et in questione an trahatur ad incidentia ⁊ in alia an trahatur ad cõcomitantia: ⁊ in alia an solemnitas requisita in faciẽdo exigatur in reuocando.

¶ Circa quã materiã me latius nõ extendo attento ꝙ de ea satis plene dictũ fuit in arti.prece.in questionib⁹ preallegatis ⁊ in multis alijs similibus iunctis his que dixi.ĩ.hoc eo.arti.in.vj.q̃stione tenẽdo ꝙ statutũ relaxans solẽnitatem aliquã debet intelligi nisi in casibus in quibus statutũ illud vel aliud vult eam seruari.

Prohibitio legionis seruet solẽnitas hz locũ si non seruatur.

¶ Duodecimo est sciendũ ꝙ si aliqs actus excipiat sub certa forma a dispositione prohibitiua q̃ forma nõ seruetur.prohibitio trahit seu locuz hz in tali casu ⁊ talis casus remanet sub regula nec dicet exceptus vt dixi in arti.de implemento forme nona col.in prin.ṽ.⁊ si aliquis.

Ad dissimilia nõ fit extensio.

¶ Decimotertio.ad dissimilia in his q̃ sunt de forma non fit extẽsio qd pz qr dispositio volens solutionẽ probari p quinqz testes non hz locũ si agatur de pbãda cõfessione vt dixi in arti.prece.in illa q̃stione ꝙ p confessionẽ pbet solẽnitas et patet in.l.fi.C.de dona.cã mor.⁊ in testamẽtis quorũ solẽnitas nõ exigitur in codicil.l.nõ codicillũ.cũ similib⁹.C.de testib⁹.

¶ Reliqua videri possunt in articu.qñ cẽseat forma vel solẽnitas remissa vbi dico in vltima charta.

Reliqua remissiue d solẽnitate sublata.

¶ An faciẽs actũ sine forma cẽseat velle solẽnitati derogare Et an per derogationẽ et abolitionẽ antique solẽnitatis sit taliter abolita solemnitas vt volens illã seruare nõ possit de quo etiã ibi in.v.col.latius.

¶ Et an solẽnitas relaxata quo ad rusticos vt possint ruri testari cũ quinqz testibus operetur vt si possint habere sex debeant sex adhibere et de multis alijs.

¶ Sed an mutata forma cõtractus censeat a pena recessum ⁊ mutata forma cẽseat a primo actu recessum ⁊ dicat nouus act⁹ dixi in articulo q̃s res psonas ⁊ quos casus cõprehẽdat dispositio tradẽs formã in questione seu in ver. Itẽ an solẽnitas requisita in faciẽdo requiratur generaliter in mutando.

¶ Superest dñi lectores vt deo optimo eiusqz infinite bonitati grãs agamus.⁊ gloriosissime virginis Marie cui⁹ auxiliũ in supplicãdo deo ⁊ verbo incarnato sepe inuocauimus nõ simus immemores salutationẽ angelicã sepe iterãdo: hoc eĩm isperatũ quodãmodo opus scholaribus: lectoribus: ⁊ practicis necessariũ in quo de anno.1492.seu.1493. Papie in domo Astulphorũ dum scholaris essem aliqua collegerã diuino accedẽte auxilio cũ tabula hoc anno.1516.de mense Julij perfeci primasqz eius partes prout imprimebat: qñqz composui: qñqz circa ea que prius scripseram addẽdo: detrahendo ⁊ immutando castigaui.⁊ postremas partes cũ celeritate expleui in ipsoqz multa in cõmẽtarijs iuris sparsa q̃ alibi sedem propriã nõ habẽt(⁊ id plurib⁹ sunt incognita) aggregata cõperietis: nec me q̃sq̃ damnet ꝙ in hac materia ausus fuerim tam plene scribere quam nullus doctorum quem viderim aggredi tẽptauit preter illũ cõsumatissimũ dñm Feli.qui in quattuor fere chartis illã posse cõtineri putauit vt eius scripta demonstrant in capitulo cum dilecta de rescript. Nam publice vtilitatis stimulus et diuini auxilij ⁊ intercessionis gloriosissime virginis spes me impulerunt: nec timui vigilias immẽsosqz labores cũ lucro cessante forte qnqz librarum auri scirem ꝙ ꝓ publica vtilitate militabã ⁊ circa rẽ deo gratã insudabã. Uos igit domini lectores presens opus qd vestrum correctioni submitto sine emulatiõe suscipite quos p̃cor vt tunc saltem cum fructum ex eo percipietis vel preces pro me deo effundatis vel lucro pro me aliquando elemosine largiamini rursumqz deo supplicetis vt inter has iuris tenebras hac etate solẽ suum oriri faciat. Qz si quis liuore ductus cõtra hec scripta(prout non arbitror)insurrexerit que desunt huic operi et in primis chartis tetigi perficiat ⁊ ego illi benedicã: nec putetis ꝙ oĩa incidẽter dicta.sint de forma ⁊ solẽnitate ⁊ ꝙ ob hoc in cõtrarietatem inciderim quia more iurisconsulti sepe ad similia recurrendũ putaui: ⁊ qr moris est omniũ decisiões etiã nõ sustẽtabiles ad aliarũ cõprobationem in mediũ adducere. Laus deo omnipotẽti qui trin⁹ est ⁊ vnus ⁊ gloriosissime marie virgini matri verbi incarnati ac toti celesti curie triumphanti.1519.die.15.Aprilis.

¶ Accessit approbatio subscriptioqz Reuerẽdi dñi vicarij episcopalis Astẽsis dñi Gulielmi mazole p̃positi Albẽsis.

¶ Gulielmus vicarius antedictus.

¶ De essentialibus: substantialibus: naturalibus ⁊ accidentalibus rerum.

Ad productionem vniuscuiusqꝫ rei requiritur necessario causa efficiens materialis formalis et finalis.in principio.
Habemus in entibus substantialitatẽ substantiale formam naturam ⁊ accidens que inter se differunt in princip.
¶ Substantialitas quid sit etiã in dispositionibus et obligationibus ibi in medio prime col.⁊ in quarta col.in principio.
Substantialia dispositionum rerum ⁊ actuuꝫ que sint.ibidẽ in prima col.⁊ in scḋa col.ver.quarto habemus.et in quarta col.in princip.
¶ Forma in rebus ⁊ contractibus ⁊ testamentis ac generaliter que sit ibi prima col.post mediũ ver.secũdo habemus.
¶ Solẽnitas qd sit nec nõ substantia ac natura pria col.in fi.
¶ Natura quid sit vbi.s.primo ver.⁊ latius in secunda col. ver.q̃rto habemus.⁊ in tertia col.in prin.v̄.hinc dixit ⁊ seq.
Natura an sit forma vel materia in secunda col.ver.quarto habemus.
Et an mutata natura dicatur mutari forma ibi in fi.dicti ver. quarto habemus.
¶ Accidentalia que dicantur in secunda col.in fi.ver. quedam dicuntur ⁊ ibi que dicantur accidentalia in venditione que naturalis ⁊ quid substantia.Et ꝙ pactum de eundo romam dicatur accidens in venditione ⁊ de ipsis accidentalibus late in tertia col.
Illud quod aduenit rei substantiate dicitur accidẽs et qḋ rei substantiande dicitur substãtia seu forma ibi in tertia col.v̄. habemus quinto.
¶ Solemnitas accidentalis que dicatur ibidem.
Leuis solemnitas an dicatur accidentalis ibidem.
Accidens licet nõ sit de forma intrinseca actus:nihilominꝰ potest actum informare.in tertia col.in fi.
¶ Substantialia que dicantur in quarta col.in prin.v̄.super est ⁊ etiã in prima col.in princi.
Qualitas substãtialis q̃ dicatur ibidẽ.in q̃rta col.añ mediũ.
Sustantialia nisi omnia concurrant nõ tenet actꝰ ibidem.
¶ Substantialitas quedam est primordialis ⁊ originalis q̃dam effectualis.ibi post mediũ quarte col.
In his que tractu temporis perficiuntur quedam substãtialia sunt ordinata ad inchoandum quedam ad prosequenduꝫ quedam ad finiendum ibidem post medium quarte col.
Naturalia an dicantur substantialia ibi prope fi.quarte col.⁊ in quinta col.in princip.
Forma et solemnitas an dicantur de substantialibus in q̃nta col.post prin.ver.quid autem.
Materia an sit de substantialibus ibidem.
¶ Causa efficiens quid sit et quotuplex ſm philosophos in quinta col.in medio ver.causa efficiẽs ⁊ in fine col.v̄.itẽ causa efficiens.
¶ Finis ⁊ causa finalis qd sit et quotuplex ſm phisicos seu philosophos ibi in.v.col.post medium ver.item causa finalis iunctis his que dicentur in seq.articulo.in.xxvij.col.cuꝫ princi.seq.ver.ceterum.
¶ Causa ſm philosophos ⁊ iuristas quotuplex sit ⁊ de causa vniuersali ⁊ particulari ac mediata ⁊ immediata in.vj.col. in prin.ver.item ſm Burle.sex sunt modi speciales causarũ ſm phisicos ibidem.
Item sunt alij modi ibidem in medio sexte col.v̄.item sunt.
¶ In causis que dicatur prior ⁊ posterior ibidem.prius ſm phisicos seu philosophos quotuplicite dicatur ibidem et ver.sequenti.
¶ Quando concurrunt plures modi coniecturandi seu interpretandi specialior ⁊ minus communis attenditur ibidem in vj.col.prope finem ver.alio modo.
¶ Forma prior dicitur que est vniuersalior.ibi v̄.⁊ prout.
¶ Natura prius quid dicitur dupliciter ibidem.
¶ Materia an sit prior forma vel econtra ibidẽ.
¶ De formis artificialibus que habent certã ⁊ determinatã materiam ibi in.vj.col.in fine.

¶ De generali cognitione et de diffinitione forme et solẽnitatis.

¶ De pluribus diffinitionibus forme ⁊ solẽnitatis ibi in prima col.cum princip.sequentis.
Forma in actibus considerari potest speculatiue prout est in imaginatione ⁊ in fieri ⁊ practice prout est in opere ⁊ iam facti ibi prima col.post mediũ.⁊ scḋa col.ante medium.
Actus pariter possunt dupliciter ꝯsiderari ꝓut sunt in imaginatiõe ⁊ prout sunt in opere:⁊ tũc que sit eoꝝ forma ibidẽ.
Aliqua pulchra ꝙ attendatur imaginatio ibidem.
Ea que fiunt facto ⁊ casu non dicuntur rationabiliter fieri sꝫ ea que fiunt precedẽte deliberatiõe ibidẽ ver.ex quo sequit.
Facta anteq̃ fiãt appellantur incerta:⁊ a quo remouet esse. remouetur certum esse ibidem.
Dum lex dicit factum esse in obligatione sentit de imaginatiuo ibidem.
Actus et facta quando considerãtur realiter ⁊ prout habẽt et tribuunt effectum que sit eorum forma ibi in.ij.col.prope finem v̄.alio modo.
Eo casu facta non dicuntur in obligatione sed in solutione propter implementum ibidem.
Forme descriptio ex allusione vocabuli que sit ibi in secũda col.in fi.ver.describitur autem.
Forme appellatio aliquando impropriatur vt ibi et latius in articulo quando cẽleatur aliquid traditũ pro forma in.v. conclusione.
Substantia videri non potest sed eius exteriora ibi.iij.col. ver.ceterum.
Quomodo percipiamus in aliqua re esse formam siue sit res animata siue inanimata ibidem.
Accidentia magnam partem conferunt ad cognoscendũ qḋ quid est ita ꝙ per eorum existentiã vel corruptionem cognoscatur existentia vel corruptio forme ibidem.
Operatio etiam demonstrat existentiam forme et eius defectus defectum forme ibidem.
Per exteriora etiam cognoscimus existentia vel defectum forme ibidem.
Sensus et motus in rebus animatis.color ⁊ superficies in arbore.maturitas ⁊ sapor in fructibus.amissio.nominis appellatiui.organizatio.per eorum existentiã possunt demõstrare formam ⁊ per eorũ defectum amissionem forme:⁊ si vinum ⁊ mel commisceantur quia quodlibet perdit sua accidentia exteriora transeunt in aliam speciem que mulsum appellatur ⁊ ibi multa de talibus ibidem.
Substantia persone vel rei nunq̃ percipitur per sensum corporeum immediate.ibidem in tertia col.prope finem.
Testis quomodo deponat circa substantiam ⁊ rei essentiam ⁊ an vicietur eius dictum si dicat se vidisse aurum vel cathedram:⁊ quomodo debeat deponere circa talia in ratione dicti sui puta si deponat ꝙ homo viuit ꝙ aliquid sit lapis vel cathedra.⁊ de similibus ibidem in.iij.col.in fi.cuꝫ principio sequenti.
¶ Formarum alia datiua:alia natiua.in quarta col.ver.est aduertendum.
¶ Forma in actibus consideratur tacite ⁊ expresse quia etiã tacite actus informatur ⁊ per ea que tacite insunt in.iiij.col. ver.tertio est considerandum.
¶ Aliqua in iure nostro sumuntur et considerantur materialiter et aliqua formaliter et significatiue in.v.colũ. versi. quarto non est.
Factum quando est in obligatione naturaliter sumit ibidẽ.
Electio et alia que sunt in potentia anteq̃ fiant dicunt informia nisi in forma imaginatiua ibidem.
Stipulatio operis fiendi sine loci determinationeꝫ an dicatur formis ibidem.
Vocabula ſm iura ⁊ dialeticos materialiter ⁊ formaliter sumi possunt ibidem.
Vox oppressi an dicatur materialis vel formalis ad effectuꝫ vt ille qui tenetur succurrere obligetur ex tali voce ad accurrendum

rendum ibidem.
¶ Aliqua etiam in iure nostro considerantur causaliter aliqua formaliter ibi in.v.col.v̄.quinto non omitto.
Ususfructus quãdoqꝫ est causalis:quandoqꝫ formalis ibidē
Item in pacto nudo quedam est nuditas causalis.quedã formalis ibidem.
Quid dicatur causale:⁊ quid formale ibidem.
Iurisdictio delegata potest esse causalis ⁊ formalis ibidē.
Mandatum potest esse causale ⁊ formale ibidem.
Reiuendicatio potest esse formalis ⁊ causalis ibidem.
¶ Aliqui actus in iure nostro sunt formes:aliqui informes in.vj.col.ver.sexto pro cognitione.
Iuramentum causa inserta dicitur forme ⁊ sine causa informe ibidem.
Ex parte vnius aliquid potest esse forme:⁊ ex parte alterius informe ibidem.
Possessio feudi vt quis per trigiuta annos prescribat debet esse formis.
Prestatio de quã in.l.cuꝫ de in rem verso.ff.de vsuc.debet esse formis.hoc est cum causa.ibidem.
Legum presumptiones non adaptantur ad ea que nõ habēt certam formam errogationis ibidem.
In contractibus innominatis et non habētibus nomen a facto abstractum rudis materia consideratur quia deficit forma nominis ibidem.
Contractus innominati non habent vestimentum nisi cause finalis idest modi obligatorij ⁊c.ibidem.
In rudi materia non est aliqua forma : ⁊ ideo rudis materia dicitur informis ibidem.
Pactum nudum dicit formari quãdo vestitur.Et cõtractꝰ innominati quousqꝫ rei interuentu vestiantur dicuntur informes ibidem.
Pacta vestiuntur nomine ⁊ forma ibidem.
In contractibus nominatis nomen est eorum forma hoc est forma illius speciei ibidem.
Nomina sunt de forma ibidem.
Paciētia potest esse formis vt in eo qui patitur rem suam donari vel vendi et informis vt si patitur sine titulo rē suam possideri ibidem in septima col.in princip.
Ratificatio et approbatio est formis quando totũ approbatur et informis quando factũ sine qualitatibus approbatur ibidem.
Forme aliquando aliquid dicitur quia habet perfectionem ⁊ informe q̃ perfectionem non habet ibidem.
Formia etiam dicuntur que formam habent:⁊ informia que sunt in potentia vel habitu.
Forma cadit in entibus imperfectis.vij.col.ver.septimo.
Forma an sit diuisibilis ac partibilis:⁊ an partibiliter acquiratur ibi.in ver.octauo.
¶ Una forma põt esse ex triplici aut multiplici materia subordinata ibi in septima col.ver.nono sciendum.
Una forma potest esse materia alterius forme : vt in pane in quo frumentum demũ farina ⁊ tertio pasta sunt materie successiue ad eius formationem et quodlibet horuꝫ hꝫ suã essentiam propriam ac formam ibidem.
Aliquid potest esse de materia et forma vt consilium sapientis requisitum a statuto in iudice volente iudicare ibidem.
¶ Habemus insuper formam:informationem: reformationem:transformationem et confirmationē.⁊ quid hec sint ibi.in.septima col.cum seq.ver.decimo sciendum.
Scientia informat intellectum quia responsione iuris intellectus hominis dicitur informari ibidem.
Pacta incontinenti apposita veterem actionem informãt cum limitationibus et ampliationibus ibidem.
Pactũ dicitur informari ex adiectione alterius pacti ibidē.
Ius ciuile quãdo informat:quãdo reformat ius naturale vel gentium ibidem.
Actio informata impletur et augetur sicut saccus a frumento.vestis ab homine calceus a pede ibidem.
Reficere quid sit ibidem in fi.ver.predicti.
¶ In quibusdam actibus quedam sunt de forma:quedã ante formam:quedam preter formam:quedam que sequuntur formam ⁊ de his omnibus formatur exemplum in electione in.viij.col.ver.vndecimo.
¶ Forma quandoqꝫ requiritur ad esse rei:quandoqꝫ ante factum vel in fieri:quandoqꝫ ad confirmationem rei in esse producte quandoqꝫ ad effectum seu vtilitatem consequendam ibi in.vij.col.v̄.duodecimo est notandum.⁊ in seq.art.v.col.ver.⁊ vlterius.
Si statutum dicit q̃ ante porrectam petitionem debeat solui gabella dicitur requiri ante factum:⁊ si statutũ dicit q̃ de contractu facto debeat solui gabella alis non valeat:aut q̃ donatio facta si non insinuetur infra sex menses nõ valeat talis solēnitas dicitur requiri ad confirmationem rei in esse pducte ibidem in.viij.col.hoc eodem artic.⁊ in seq.articu. v. col.ver.alia subdiuisio.
¶ Solēnitates quandoqꝫ requiruntur circa personam efficientem:quandoqꝫ circa personas pacientes:quandoqꝫ circa causam formalem:quandoqꝫ circa substantiam dispositionis.in.ix.col.ver.xiij.hoc eodem articulo.
Solemnitates predicte quandoqꝫ appellantur circunstantie quandoqꝫ qualitates ibidem.
¶ Coniunguntur plures dispositiones vt ex eis vna vel subordinata forma causetur puta duo statuta separata ad introductionem forme seu solemnitatis circa idem subiectũ.in.ix.col.ver.xiiij.
¶ Illud quod non est prefixum sed variabile non dicit forme sed formale ibi in ver.xv.
Dispositio que potest comprehendere ea que sunt certe forme:⁊ ea que sunt varia:⁊ incerte forme comprehēdit ea que sunt certe forme ibidem.
Si legent medico ea que viuens testator prestabat cēsentur ea tantum legata que certam errogationem annuam habēt non autem que incertam ibidem.
Astrictus certe forme siue facto suo:siue facto legis non potest variare ibidem.
Dispositio in dubio non comprehendit casus extraordinarios et varietatem in se habentes ibidem.
¶ Forme intelligibiles imprimuntur:⁊ tamen non minuuntur a proprio subiecto informãte vt in domino qui dat libertatem seruo.in.ix.col.ver.xvj.
¶ Artificialiũ quedam est ars operans simpliciter quedam vtens simpliciter quedam operans quodãmodo . ⁊ quedam vtens quodãmodo:⁊ ibi que ex his sit factiua seu dispositiua materie ⁊ que inducens formam ⁊ que preceptiua forme:⁊ q̃ tendens ad finem col.ix.ver.xvij.
Forma in rebus multipliciter accedit in.x.col.ver.xviij.
Forma totius quomodo causetur ibidem.
Forma principij quando dicatur ibidem.
Fondamenta domus sunt forma principij domus ⁊ litis contestatio forma principij litis ibidem.
Preparamenta non faciūt dici rem ceptam:nec desinere rē esse integram:nec sunt forma principij licet sint antecedentia principij.Et quandoqꝫ habeantur pro principio vt in compositione sarcinularũ in se absentante ibidem in principio versiculi preallegati.
Si promisi non edificare castrum sub pena.licet omnia preparauerim:si tamen non incepi fundamenta facere non cado in penã:q̃ non dicor incepisse ibidem.
Forma aliquãdo consistit circa media:vt in forma probationum ⁊ aliorum que fiunt in iudicio post litis contesta.⁊ ante sententiam.⁊ in fabrica in his que fiunt in princip.⁊ ante finē ⁊ in aliis que habent partes distinctas ⁊ fiunt cum interuallo ibidem in.x.col.v̄.xviij.post princip.
Forma quandoqꝫ dicitur finis vt cum ex perfectione res sumit essentiam et tunc est propria forma in.d.versi.xviij.in.x.col.in medio.
Illa propositio domus incipit esse:est falsa quando finita est domus quia quando principium includit secum suum finalē effectum.idem est incipere ⁊ esse secus q̃n non includit q̃ tūc recte dicitur incipit fieri domus quo casu propositio de fieri esse est vera ibidem.
Sententia est finis iudicij et habet suam formam diuersam ab aliis actibus iudicialibus ibidem.
¶ Forma quandoqꝫ traditur cause efficienti per se vt in solēnitatibus requisitis quando heres conficit inuentarium hereditarium:⁊ quando testator conficit testamentũ in scriptis et in personis electionem facientibus in dicto ver.xviij. decima col.prope fi.
Forma quandoqꝫ requiritur circa causam finalem vt in tutore qui datur ad tuendum res ⁊ personas quia datur pro forma dicte cause finalis q̃ promittat vtilia facere ⁊c.⁊ in here

de faciēte

de faciente inventarium: quia cum hoc inductũ sit ad finem ne creditores et legatarij decipiantur pretextu huius cause finalis sunt introducte multe solemnitates. et idem patet in testamento in quo sunt tradite multe solemnitates ad effectum ut testator heredẽ sine fraude faciat l.o.ver.xviij. in fi.in.xj.col.in prin.

Forma que est circa materiam proprie est forma: quia proprii forme est versari circa materiã et alie solẽnitates appellãtur ubi.s.

¶ Causa instrumentalis licet dicatur de materia seu loco materie reperitur etiam circa eam forma versari: ut in signaculis testamenti in scriptis et modo signandi: et in modo testium adhibendorum: et in materia inventarij: et in electione in assumendis scrutatoribus et modo servando per eos in undecima colũ. in principio. in decimo octavo versiculo. in fine.

¶ Quedam sunt de forma et solemnitate: quedam de naturali vel necessaria concomitantia forme: ut presentia in stipulatione que est de necessaria concomitantia cum stipulatio exigat verborũ expressionẽ pro forma et verba presentiam exigant: et idẽ de ordine interrogãdi et respõdẽdi in.xj.col.ver. xix. necessario sciendum est.

Iste concomitantie naturales seu necessarie quãq; appellant forma ibidem.

Quando ius permittit facere actum sub multiplici forma an intelligantur talis forma et solemnitates tradite per modum concursus: an vero libere facultatis seu electionis ita q sufficiat eligere sub qua forma seu cum quibus solemnitatibus quis velit actum facere in.xj.col. circa mediũ versi.xx. sciendum est.

¶ De cognitione forme in singulo genere rerũ ibi in.x.col. ver. et his prenarratis.

Rerum quarum forma inquiritur alie sunt incorporales: alie corporales et corporalium alie naturales: alie artificiales et naturalium corporalium: alie animate: alie inanimate: et animatarum: alie sunt animate anima vegetativa: alie sensitiva et alie rationali ibidem.

Que sit de forma rerum corporalium ac naturalium et inanimatarum ut est terra vel lignum ibidẽ.v.assumendo.

In talibus perditur substantia quando perdunt communia accidentia ex quibus sic nominantur quod sepe apparet quã talis res perdit nomen appellativum et trãsit in aliud nomẽ appellativũ alterius speciei ibidẽ.

Si de terra fiat lapis coctus amplius non dicitur terra ibidem.

Et si de ligno fiat cathedra amplius non dicetur lignũ nec veniet appellatione ligni ibidem.

Et navis facta ex tabulis cupressi non dicitur cupressus sed corpus cupressi: et vestis ex lana facta non dicitur lana: nec venit appellatione lane: et statua de marmore facta non venit sub legato marmoris et tabulis legatis non venit navis: archa aut armarium ex ipsis tabulis legatis facta. ibidem.

Legata massa argentea veniunt ciphi ex ea facti seu pocula ibi in duodecima col. in principio. in dicto v. assumendo.

Legato omni argento non venit pecunia ex eo facta ibidem.

¶ Digressio de materia in formam an faciat censeri aliam rem. Et an viciet legatum de tali materia vel re factum ibidem.

Cartis vel membranis legatis an veniant libri ex eis facti vel scripti et appellatione lini vel in legato lini an veniat tã factum q̃ infectum: et tam illud quod est in tella q̃ illud quod solummodo netum est vel filatũ: et tã tinctũ q̃ non tinctum: et quid in lana tincta ac texta ibidem.

Tinctura etiã si sit purpura nõ mutat formã nec facit trãsire in aliã speciẽ ibidem.

Lane appellatione an veniat lana lota: purgata: batuta: carminata et filata: et an veniat vestis tomentum seu copertorium ex ea factum: et quid de lana filata cepta in opere porri: ut quia sit ordita sed non cepta texi ibidem.

Trãslatio lapidum seu gemmarum affixorum uni ornamẽto ad aliud ornamentũ an extinguat legatũ taliũ gemmarũ ibidẽ in.xij.col. circa medium.

¶ Translatio an immutet nomen: substantiam ne formã talium rerum ibidem.

Quid sit de purpura aut alia fodratura adiecta vesti alterius ibidem.

Si scripsero in tuis membranis hunc tractatum vel in tua tabula depingã imaginẽ an dicetur nomẽ mutatũ et forma taliter q tabula tua esse desinat ibidem.

Mutatione soli et forme amittit dominiũ prioris dñi et in aliũ transfertur ibidem.

Et qd si ex tua materia edificiũ fecero ibidẽ.

In talibus iura reperiuntur plures facere considerationes videlicet voluntatis disponentis maioris preciositatis usus loquendi destinationis cum quadam proximitate locis et an materiatum sit reducibile ad primam materiam et an offendat mens legis vel statuti vel disponentis ibi in.xij.colũ. versi. et ne dimictam. et in decimatertia col. in principio. ver. ultimo invenio.

¶ Rerum animatarũ anima vegetativa ut sunt plante herba vel arbor que sit earum forma in decimatertia col. versic. rerum autem.

Arbor que dicatur et quãdo desinat esse arbor: et quid in herba ibidem.

Fructuũ que sit forma et qñ desinãt esse fructus ibidẽ in ver. et in fructibus.

Infusio multe aque in calice vel alterius liquoris an faciat desinere esse sacramentum. et q̃diu permaneat sacramentum in calice: et an ex vino aromatico põtico acerbo seu agresti fiat sacrificium ibidẽ.

Admixtio granorum alterius generis cum tritico si sit predominans vel equalis sit virtus in utroq; facit ut non possit ex eo confici corpus domini nostri iesu christi quia mutatur species tritici et cognoscitur ex colore et sapore ibidem.

Granum conversum in farinam an desinat esse granum: et an dispositio de grano habeat locũ in farina ibi in dicto versiculo et in fructibus in decimatertia colũ. in fine cum principio sequen.

Debitor grani nõ põt offerre farinã: et debitor panis nõ liberatur dando frumentum ibidem.

Uvarum appellatione an veniat vinum: et olivarum appellatione an veniat oleum: et vini appellatione an veniat mulsum seu stellida: et medicamentorum simplicium appellatione an veniat collirium vel emplastrum attenta forma et nomine mutatis: et legatis spicis an veniat granum excussum ibidem in decimaquarta col. post principium versic. post predicta.

Quid de vino quod est factum acetosum seu acetum an desinat esse vinum et vini appellatione contineri: et an statutum prohibens extrahi vinum de loco trahatur ad acetum et an statutum disponens solvi gabellam de vino habeat locum in aceto: et an ex vino acetoso possit confici corpus dñi nostri iesu christi: et an legato vel vendito vino duret dispositio etiam si fiat acetosum: et an omnis liquor ex vinea procedens vel omne natum ex vinea dicatur vinum et in quo cõveniant et differant vinum et acetum ibidem in.xiiij. col. ver. quid autem de vino.

Vini appellatione an contineatur oleum: et an statuta disponentia solvi gabellam de vino procedãt in oleo: et quid de oleo quod fit ex granis uvarum: et an vini appellatione veniat vinum aquaticum seu cum aqua mixtum factum: et aqua vitis aut hypocras ac mustum: et an ex talibus possit fieri sacrificium ibidẽ in.xiiij. col. in fi. cum princip. seq. versi. quid autem de vino.

Ager in quo flumen fecit alveum non desinit esse terra licet desinat esse ager propter formam mutatam per alveum ibi in decimaquarta col. ver. quid autem de vino.

Cum aqua requiratur in baptismate an quis possit baptizari ex aqua rosarum vel ex aqua alchimica: vel ex lixivio aut sputo ibi in quintadecima colũ. in medio versiculo et predicta conferunt.

¶ Forma rerum animatarum anima sensitiva ut sunt animalia bruta aves et pisces que sit in quintadecima col. versiculo rerum autem animatarum ubi dicitur q est ipsa anima sensitiva qua amissa desinunt esse ille res et vocantur cadaver.

Natura ac proprietas aialis ac figura seu corporis forma quã hz una species aialiũ et non alia faciunt unam speciẽ animalium

differri ab alia et non sunt proprie forma animalis sed coniũcte cũ anima sensitiua possunt dici forme talis speciei ⁊ talis ibidem.

Datis multis equis eiusdem speciei forma non diuidit sed materia licet forma vnius indiuidui non sit forma alterius ibidem.

Qui tenetur dare animal puta bouem: seu par caponum tenetur dare viuos: nec liberatur dando mortuos quia amplius non sunt bos nec capones seu animalia cũ amiserint animã sensitiuã: ⁊ sic formam substãtialem vbi.s.in.xv.col.in fi.ver. et cognitio.

In quibusdam animalibus sufficit ꝙ dentur mortua: vt puta perdices fasiani vel lepores attenta consuetudine et propter difficultatem que est in capiendo ipsa viua: ⁊ qꝛ meliora sunt statim cum capta sunt ne languescãt ibidem in.xvj. col. in principio.

Quid de illo qui debet libram piscium an liberetur dando mortuos ibidem.

Statutum disponens solui gabellam per ducentes bestias vel tantum pro qualibet bestia grossa vendita an intelligat de viuis vel de mortuis: et an prouisio legis de dando animal noxe intelligat de viuo: ⁊ an actio cõpetẽs alicui ad animal competat eo mortuo ad carnes corium et cornua: et an mortuo animali extinguatur obligatio eius: ita vt nihil debeatur ibidem in.xvj.col.circa mediũ in.d.ver.⁊ cognitio. ⁊ ver.ex predictis.

Membrum aridum puta manus an dicatur membrum.⁊ an stante statuto ꝙ debeat truncari manus: seu manꝰ dextra sit satisfactum statuto si truncabetur manus arida.ibidẽ in.xvj. col.post medium.ṽ.item predicta.

Arbor sicca nondum euulsa: sed terre adherens an veniat appellatione arboris ibidẽ.⁊ in.xvij.col.post prin.

Statutũ de effodente oculum an habeat locum in effodente oculum cecum ibidem in.xvij.col.circa princi.

Membrum quid sit et quid veniat eius appellatione ibidẽ in.xvij.col.post medium ver.quid autẽ.

Appellatione animalium an veniant existentia in vtero: et an stante statuto ꝙ pro quolibet lupo capto quis debeat habere quinq; solidos: si quis acceperit lupam pregnantem debebit habere plures: et an partus ancille veniat appellatione animalis quando decima debetur de quibuscunq; animalibus ibidem in.xvij.col.in fi.versi.et hic etiam.et versiculo est autem.⁊.j.xxj.col.

Animalis appellatione an veniãt animalia minuta que portantur puta anseres et galline: et an veniat homo ⁊ omne id quod per se mouetur ibidem in.xvij.col.in fi.cũ prin.sequẽ. in.d.ver.est etiam.

Forma hominis que sit ibidem in.xviij.col.ver.rerum autem corporalium animatarum anima intellectiua: ⁊ ibi dicitur ꝙ anima est forma hoĩs qua separata desinit esse homo et efficitur cadauer.

Corpus ⁊ organum in homine sunt materia ⁊ instrumentũ hominis ibidem.

Statutum ꝙ fur suspendatur intelligitur si sit viuus cum distinctione tamen ibidem.

Defuncto eo qui reus fuit criminis pena est extincta ⁊ quid in penis priuatiuis status hominis ⁊ quid in pena sepulture ac confiscationis bonorum ibidem.

Monstrum et id quod non habet figuram exteriorem hominis natum ex muliere an dicatur homo ex forma que consistit ex anima rationali. Et quid in his qui communi aspectu videntur homines cum aliqua diminutione vel augumẽto ibidem.xviij.col.in fi.cum duabus sequẽti.ver.⁊ hic etiã est videndum.

Monstruosi vel prodigiosi an habeantur loco filiorum legitimorum: ita ꝙ si pretereantur rumpant testamentum vel ad implendum conditionem legati facti matri si filios vel liberos habuerit: et ad effectum vt eos occidens puniatur vt homicida: ⁊ vt debeant baptizari et quo ad effectũ assumendi sacros ordines: ⁊ vt sint alendi ⁊ succedendi maxime in feudo ibi in.xix.col.cum sequen.

Et si habeãt duo capita: duo pectora vel vnũ caput ⁊ quattuor pedes: et quomodo cognoscatur an habeant animam rationalem vt alij homines: vel vnam aut duas animas. quod est necesse maxime quo ad eorũ baptisma ibidem.

Quid de eo qui est in vtero an veniat appellatione hominis ita vt dans occasionem abortui dicatur homicida ⁊ incurrat irregularitatem si sit persona religiosa: et incidat in penã tam statuti ꝙ iuris communis: et an preteritꝰ rumpat testamentum: ⁊ quando existens in vtero dicatur animatus. ibi in vigesima col.in fi.versiculo ⁊ non est omittendum cum col.sequen.⁊.s.xxj.col.in fi.

Capiens lupam pregnantem stante statuto ꝙ qui ceperit lupum habeat solidos quinq; pro singulo lupo: an debeat habere etiam solidos de quibus in statuto pro lupis in vtero existentibus ibi in vigesimaprima col.in fin.versiculo sed an capiens.

Forma hominis pollitici ſm ius gentium est libertas q amittitur per seruitutẽ ita ꝙ factus ex libero seruus vel ex seruo liber dicatur alius homo in.xxj.col.ver.hominis autem pollitici.

Forma hominis pollitici secundum ius ciuile est ꝙ quis sit sui iuris qua forma carent hij qui sunt alieni iuris ibidẽ.

Alie qualitates puta ꝙ hominum quidam sint albi: quidaz nigri: quidam nobiles: quidam ignobiles: quidam sapiẽtes et sane mentis: quidam furiosi et dementes non inducunt differentiam specificam et formalem: nec faciunt diuersam speciem que in substantia consistit ibi in.xxij.col.in fin.ṽ.alie autem qualitates.

Forma rerum corporalium artificialium que sit puta domus ciphus ⁊ vas bibendi seu comedendi ibidẽ in.xxiij.col. in prin.ṽ.rerũ aũt corporalium.

Domus dicitur habere formam cum habet debitas partes compositas: ita ꝙ sit apta ad habitandum intantum ꝙ deposita domo si remanet aliqua apta ad illũ vsum adhuc retinet formã ⁊ essentiã domus ibidẽ.

Ciphus vel aliud vas factum ad finem bibendi vel comedendi vocatur ciphus: ⁊ cum ita fuerit conflatus ꝙ ad illum vsum amplius esse non possit desinit esse ciphus eo ꝙ perdiderit formam substantialem ibidem.

Maior vel minor capacitas substantialem formam non mutant nisi in mensuris publicis et vasis que ex capacitate certe quantitatis assumunt denominationẽ propter qđ falsus modius non facit modius ibideȝ.

In his que consistunt in numero maior et minor numerꝰ formã substantialem mutãt: vt in quadriga grege collegio et vniuersitate ibidem.

Legato quadriga vel eius vsufructu an pereat legatum si vnus equus pereat in vigesimatertia colũ.versiculo ex predictis.

Grege legato si ad vnum perueniat: et an vnꝰ solus de vniuersitate vel collegio remaneat ita vt vniuersitas vel collegium vel grex dici non possit quid iuris ⁊ quis effectus insurgat ibidem in.xxiij.col.in medio ver.⁊ grege.

Fructus sunt forma fundi ad effectũ vt per eos re vel aptitudine determinetur an sit vinea: pratum: terra cultiua vel silua ibidem vigesimatertia col.post medium.versiculo ⁊ ad predicta.

In istis artificialibus aliquando forma dicitur totum: aliqñ commixtio: aliquando compositio: vt l dicta.xxiij.col. prope finẽ.ṽ.aliquando tamen.

Molendinũ nisi habeat mollã per quã ita denominat nõ dicitur molendinũ ibidẽ.

Predia incorporata in patrimonio principis ex illa incorporatione assumunt formam ita vt dicãtur reducta in formã patrimonij principis ibidem.

Rerum incorporalium: spiritualium vt sunt angeli et anima nostra an in eis subsistat materia et forma in.xxiij.col. in fine.ṽ.rerũ aũt incorporalium.

Forma iurium seruitutum actionum obligationum et similium que in iure dicuntur incorporalia natura eorum. est eorum forma et natura actionis dicitur ipsius figura intantum vt si natura actionis amplietur dicatur noua actio ibidem.

Que dicatur forma vsusfructus et seruitutis ibidem in vigesimaquarta col.ver.⁊ breuibus cõcludendum.

In incorporalibus qualitas que habetur loco cause finalis dicitur forma substantialis et finis est vltimum mobile et forma est finis qꝛ vltimũ in gñatiõe ex quo est pria geo ad quã veniãt gñata ⁊ forma ẽ finis materie ibidẽ in.xxiiij. col. circa mediũ

circa medium.
Natura quid sit ibidem.
Contractus sunt res incorporales licet dicantur quid facti ibidem.
Forma in contractibus que dicatur in.xxiiij.col.post mediũ ver.⁊ licet.
Verba vel signa equipollentia declaratiua consensus an sint forma contractus etiam in contractu matrimonij ita vt verba inepta vitient ibidem in.xxiiij.col.prope finem.
Et quid in baptismate in quo aqua est materia ⁊ verba sunt forma ibidem.
Verba an possint in contractibus appellari materia ibidem.
Consensus in cõtractibus an sit materia vel forma vel de cã efficiẽti ibi in.xxiiij.col.in fi.cum duabus seq.ver.sed in hijs contractibus.
Generaliter in contractibus ⁊ in matrimonijs baptismate ⁊ electione que sit causa efficiẽs:causa materialis:causa formalis ⁊ causa finalis:⁊ que dicatur eorum substantia .et an persone dicantur materia vel causa efficiens ibidẽ in.xxv.col.
In talibus que dicatur causa instrumentalis seu que dicantur circũstantie instrumenta ⁊ organa ibidẽ in.xxv.col.in fi. cum princip.seq.
Minister et presentia partiũ in matrimonijs an sint de materia vel forma in.xxvj.col.in princip.
In matrimonio presumpto an factũ vel quid aliud dicat esse substantia matrimonij ibidem.
Voluntas aliud est q̃ consensus in.xxvj.col.v̄.p declaratiõe
Consensus consideratus inq̃tuz anima vel homo agit in cõtractum potest dici causa materialis vel instrumentalis sicut gladius est instrumentum carpentarij ⁊ ignis fabri ⁊ haberi loco materie cum instrumenta ad actũ necessaria sint de materia vel loco materie habeant ibidem ante medium.
Consensus contrahentium inq̃tum est colligatio voluntatum in vnũ potest dici de forma ibidem.
In electione quedam traduntur pro forma ⁊ circumstantijs ipsorum eligentium:quedam pro forma ⁊ circũstantijs ipsi[us] act[us] electiõis ibidem in.xxvj.col.post medium.
Voluntas contrahentium nisi sit colligata q̃uis fuerit alijs personis expressa nõ facit contractum ibidem.
Ista colligatio voluntatis seu consensus an requirat partiũ presentiam:an vero possit fieri inter absentes ibi in.xxvj.col. in fi.ver.item ista colligatio.
Si actus consideretur prout est in fieri:⁊ in imaginatiõe differt in materia ⁊ forma a forma ⁊ materia actus realiter existentis:naz alia est materia ⁊ forma testandi:alia testamenti actualiter existentis ibi in.xxvij.col.
Quid in actu baptizandi ac baptismate que cause dicantur inesse ex quib[us] perficiatur ibidẽ.
Instrumenta cum quibus aliquid fit possunt cõsiderari vt cã finalis ibidem.xxvij.col.in fi.
Multa de fine ⁊ q[uod] dicatur minus esse de causis q̃ alie cause ⁊ quis dicatur finis in actibus cũ multis exemplis ⁊ in venditione.Et quid sit finis ⁊ q[uod] agens agat propter finem ibi in xxvij.col.in fi.cum princip.sequen.vers.ceterum iunctis his que dixi in primo arti.in.v.col.post medium.ver.itez causa finalis.
Causa efficiẽs ɔsideratur q̃druplicitur ibi in.xxviij.col.post prin.ver.item s̃m.
Materia penes nos ⁊ phisicos multipliciter consideratur. ibidem post principium.xxviij.col.vers. Item materia cum sequenti.
Semen viri ⁊ alterius rei est materia ibidẽ.
Panis ex quo vescimur est materia sanguinis ibidẽ.
Pullus quẽ mea gallina ex ouo tuo produxit an desinat esse tuus attenta hac alteratione ibidem.
Quottupliciter aliquid dicatur de materia vbi.s̃.
Littere sunt materia syllabarum ex vasorum et eoruz.elemẽta mixtorum vt ignis:partes materia totius lapides.⁊ ligna domus in.xxix.col.in prin.
In medico collera et flegma sunt materia sanitas forma ibidem.
Forma libelli ⁊ sillogismi s̃m nos consistit ex propositionib[us] ⁊ conclusione:⁊ s̃m phisicos possunt esse vt materia cum distinctione ibidem.
Forma diapason hoc est duo ad vnum est duplum forma dupli est numerus et forma numeri est qualitas:et proportio duo ad vnum est quedam forma.⁊ proportio numeri ad numerum est quoddam genus ⁊ forma communis:⁊ sic patet que sit forma numeri ibidem in.xxix.col.post princip. ver.et in numero.
Forme matematice:videlicz geometre ⁊ astrologi sunt par impar rectũ curuũ:linea et figura sine motu ibidẽ.
Forme naturales sunt sicut simie nasus ibidẽ.
Forma etiam consideratur tripliciter sicut et materia:nam quedam est forma secundum compositionem tantum et vocatur totum sicut aceruus lapidum .quedam secundum alterationem tantum que s̃m philosophũ appellatur species et huiusmodi est forma sanguinis. Tertio est quedam forma secundum compositionem et alterationem simul que appellatur compositio seu totum habens tres dispositiões in partibus scilicet figuram:ordinem et compositionem:⁊ dicit cõpositio vt domus vel forma domus cuius totius partes integrales dicuntur materia ⁊ totum dicitur forma quia totum est congregatio partium cuius congregatio est forma ⁊c. ibidem in.xxix.col.in medio ver.⁊ vltra.
Modi compositionum quot sint ibidẽ.
Forma etiã alijs considerationibus dicitur multipliciter q[uia] aliqua est extra rem:aliqua intra rem:aliqua perficiẽs vt ibi notabiliter in.xxix.col.post mediũ v̄.item modi.
In ciuitate et exercitu que dicatur eorum forma ibidem.
In emplastris et oximelle eorũ forma dicitur mixtio ibidẽ.
Forma oratiõis que sit:⁊ que dictionis seu verbi:⁊ que sit eorũ materia ibidẽ ver.item forma.
Diffinitio quomodo ostendat nobis formam et que sit forma ipsius diffinitionis in vigesimanona colũ.in fine versicu. item quia.
Habemus formam totius et formam partium vt in domo cuius forma totius est domus et forma partiũ quam habent per se parietes et ligna et quid differant forma totius et forma in parte ibidem in.xxx.colũ.in principio versiculo item circa.
Et ex his patet q[uod] est dare formã ex formis ibidẽ.
Materia est prior et vniuersalior q̃ forma ibi in .xxx . col.in principio versiculo Item cum materia.⁊ in articulo precedẽti.in fine.
Forme artificiales quãq[ue] determinant sibi certam formam ibidem vtrobiq[ue].
In quolibet genere causarum inuenitur prius et posterius ibidem vtrobiq[ue].
Forma prior que dicatur ibidem vtrobiq[ue].
Natura dicitur forma ibidem ⁊.s̃.eodez.in.xxx.col.circa medium v̄.et ex his.⁊.s̃.eo.in.xxiiij.col.et alibi.s̃.
¶ Priuatio an possit dici forma vel natura aut causare formam ibi.xxx.col.ver.ceterum.
Priuatio inest materie et priuationi vnius forme coniungitur alia forma et alia de priuatione quo ad propositũ ibidez.
¶ In penitentia que sit materia et forma ac nature in.xxx. col.in fi.v̄.queri ẽt potest.
Et quid in penitentia sacramentali ibidem.
In doctoratu quid sit materia ⁊ que forma ibidẽ.
In scientijs puta theologia iure canonico sciẽtia legali artibus liberalibus ⁊ medicina ⁊c.que sit materia et que forma ibi in col.xxx.in fi. ver.ceterũ cum queritur.

¶ Quottuplex est forma et solemnitas et de earum diuisione.

¶ Prima diuisio est quia forma alia est substantialis et p[ro]pria:alia accidentalis ⁊ impropria ibi in princip.
Forma substantialis et propria diuidit inter essentialem q̃ dat esse rei et solemnitatem ibi in prin.
Forma substantialis et propria est que dat esse rei vt institutio in testamento verba l[ibri] stipulatione littere in litterarum obligatione et de hac forma sunt quidam modi seu circum

stantie adimenta circa formam essentialem vt q̄ testamentū sit vno contextu: ⁊ q̄ verba in stipulatiōe sint conuenientia in sensu et significato ibi in prima col. post medium.

Precium in dubio facit presumi formatum esse contractum emptionis ibi in. j. col. in medio.

Forma substantialis cognoscitur constructiue ⁊ destructiue ibi in septima col. in medio.

¶ Forma solemnitatis que sit ⁊ quomodo sit inducta tā a lege q̄ ab homine. hoc articulo in secunda col. in princi. ver. alia est.

Electio potest dici canonica large stricte ⁊ strictiꝰ ibidem.

Idem in testamento vt tripliciter dicatur legitime factum ibidem: ⁊ in ver. sequen. inci. vnde pro declaratione.

Testamenta sine solemnitatibus ac sententie an sint testamē ta vel sentētie ibidē post medium col. cū seq.

Prouisio de adhibendis solemnitatibus non concernit merum esse in. iij. col. ver. ⁊ sic patet.

Solemnitas ⁊ substātia quid sit ibidem. iij. col. per totā cum seq. et in. j. artica.

Aliquid vno respectu potest dici de substantia ⁊ essentia: et alio respectu de solemnitate hoc eodem articulo. tertia col. post medium.

Stricte et specialiter loquendo: aliud est forma: aliud solemnitas licet forma tāq̄ genus sumi possit. ibidē versiculo et ex his patet.

Forma euidētialis ⁊ probatoria in matrimonijs vt quādoq̄ sunt dotalia instrumenta solemnitas appellantur in quarta col. in princip.

Aliud est ipsa res: aliud solēnitas circa illā ibidem.

¶ Solemnitatum alia grauis ⁊ necessaria: alia leuis ⁊ nō necessaria. Et ista grauis ⁊ necessaria est quadruplex quoniam alia est probatoria: alia causalis: alia confirmatoria: alia ex varijs figuris causarum procedens ⁊ que sint seu dicantur ipse solemnitates ibi in quarta col. cum sequē. ver. ceterum cum multis sequen.

¶ Item solemnitatum quedam sunt voluntarie ⁊ necessarie vt conditiones ⁊ solēnitates superstitiose quas lex nihilominus vult precise seruari quedam inquisitiue ⁊ requisitiue q̄ ad inquirendum et requirendum exiguntur quedam est monitoria q̄ quandoq̄ est necessaria: vt ibi in. v. col. in prin. ver. solemnitas autem ex varijs ⁊c.

¶ Item solemnitatum quedam sunt necessarie ad esse rei quedam ad confirmationem rei in esse producte: quedam ad effectum seu ad vtilitatem consequendam ibi. ver. ⁊ vlterius. ⁊ in secūdo arti. viij. col. in fine ver. xij.

¶ Item solēnitatum quedam requiruntur ante actum. quedam in ipso actu: quedam post actum vt in hoc articulo col. v. ver. alia subdiuisio. et in precedenti articulo. viij. ver. xij. est notandum.

¶ Solemnitatum alia est solemnitas intrinseca: alia extrinseca: vt in hoc arti. in. v. col. cū seq. ver. aliā etiam fieri contingit omnino his que circa hoc dico in artic. de probatione ⁊ p̄sumptione forme in princi.

In testamento venditione ⁊ multis alijs que dicatur solēnitas intrinseca et q̄ extrinseca. ibi vtrobiq̄.

Extrinsece et intrinsece generaliter et etiam extra propositum quomodo ⁊ quottupliciter sumantur in hoc arti. col. vj. in medio quod est vtile ad dispositiones maxime statutarias de his terminis loquentes vt ibi.

¶ Solemnitatum alia formalis: alia materialis: ita q̄ solemnitas quandoq̄ pro forma: quandoq̄ pro materia sumatur ibi in. vij. col. in fi.

Itē solēnitatū alie cōmutationes: alie speciales ibi in. vij. col. in princip. ver. item solemnitatum.

¶ Item solemnitatum quedam est excellens: quedam communis ibidem.

¶ Item solemnitatum quedam est substantialis: quedā supsubstantialis. ⁊ ibi que dicantur ibidem. ⁊ in col. seq. ⁊ in. ix. col. in fi. ⁊ in. xj. col. in princi.

Sessio in sentētiante an dicatur de forma substantiali ibidē in. vij. col. in medio. ⁊ in. v. in princi.

Iuramentum interesse an sit de forma substantiali. ⁊ an possit remitti ibi in. vij. col. post medium.

Multa q̄ differant esse de substantia et esse de solemnitate et de qualitate que habetur loco cause finalis et de his que tempore actus non sunt necessaria. ⁊ de consensu qui interuenit post actum de expectatione cardinalium in electiōe pape ⁊ de pluribus alijs an sint de substantia vel forma: aut forma substātiali. an de solēnitate: an nō ibi in. vij. col. i fi. ⁊. viij.

Voluntas an sit de forma ibidem. ⁊ in decima col. ꝑpe finē.

Que possunt remitti per partem an desinant esse substantialia in. viij. col. prope finem. v̄. item ex predictis elicitur.

Solemnitas probatoria an sit de substantia: an de forma: an de solemnitate: an neutrum ibi in. viij. col. in fi. cū duabꝰ seq. ver. item ex predictis elicitur.

Et quid in scriptura quando necessario exigitur seu adhibetur in actu ibi. in nona col. post mediū. v̄. ⁊ generaliter.

Iterum aliqua de differētia inter substātiā ⁊ substātialitatē ⁊ formam ac solemnitatem in. xj. col. in princip.

¶ Q solemnitatis nomen quādoq̄ ponatur pro ipsa re substantiata ⁊ adhuc quid sit solemnitas ibidem.

¶ De forma accidētali ⁊ impropria quid sit ibi in. xj. col. v̄. ex predictis apparet.

Forma accidentalis seu solemnitas est duplex quia quedam accedit tāq̄ solēnitas: quedā vero tāq̄ qualitas vel quātitas aut quid aliud a solemnitate remotum ibidem.

Solemnitas accidentalis quinq̄ modis consideratur: quia quedam est necessaria ad confirmationē actus in esse producti: quedam ad effectum actus seu vtilitatem consequendam quedam est quam necesse est interuenire sed eius effectꝰ non est necessarius vt in solemnitate inquisitiua vel requisitiua quedam quā non est necesse interuenire: nec actualiter: nec effectualiter: sed in habilitate tantum quedam est leuis solēnitas in. xj. col. prope finem cum prin. seq.

¶ Leuis solemnitas quid sit et de eius effectu ibi in duodecima col. ⁊ in articulo quando censeatur aliquid traditum ꝑ forma conclusione octaua.

Illud quod lex exigit conditionaliter vel vbicunq̄ lex vult aliquid necessario adhiberi non dicitur solemnitas leuis sed grauis hoc eo. ar. xij. col. ꝑpe fi. cum seq. col.

Multa exempla de leui solemnitate ibidem.

¶ Forma impropria que est q̄d a solemnitate separatum est duplex ⁊ que sit in penul. col. ver. forma autē impropria.

De pactis incontinenti appositis que dicuntur informare ⁊ de iure ciuili addente iuri gentium vel diuino solemnitatē q̄ vnum informet aliud ibidem.

Non semper quando due substantie coniunguntur vna aliā informat ibidem. v̄. est tamen.

Due substantie connexe seu in eadē dispositiōe colligate an dicantur vna vel plures ibi in penultima col. in fine. versic. an autem.

Forma impropria ⁊ accidentalis que est quid a solemnitate remotum et actum cui adheret nō informat que sit in col. fi. in princip. v̄. alia forma.

Licet homo hodie sit albus: paruus ⁊ iuuenis: ⁊ demum fiat niger: magnus ⁊ senex non desinit esse idem homo et minor vel maior capacitas non faciunt rem differre specie nec substantialem formam immutant ibidem. ⁊. d. in articulo prece. xxij. col. in fi. cum princip. seq. ver. alie autem q̄litates. ⁊. v̄. rerum aūt corporalium artificialium.

¶ Item in formis quedam est forma largo modo sumpta q̄ alicui generi potest conuenire quedam stricte que aliquibꝰ speciebus quedam strictius que alicui indiuiduo in hoc articulo in fine.

Item alia forma est natiua: alia datiua ibi remissiue.

¶ De conuenientia materie ⁊ forme.

¶ Forma habet se ad materiā sicut susceptum. materia aūt est suscipiens ibi in prin.

Nihil potest esse de substantia forme nisi materia p̄supponatur et omnis forma dz esse in materia ibidem.

Forma nihil aliud est q̄ impressio in materia sicut figura cesaris ferro impressa ibidem.

Materia habet se vt priꝰ ad formam ibidem et in precedētibus articulis.

Ex materia prima ⁊ forma simul iunctis fit materiatū ibidē.

Materia dicitur quasi rei mater ibidem.

Omne quod gignit seu generat potest dici materia ita vt cō

tractus sit materia obligatiõis: ⁊ obligatio actiõis ibidem.

Materia et formã fraternizant: ⁊ sunt eiusdem considerationis. ⁊ forma est finis materie ibidem.

Causa materialis et formalis dicuntur intrinsece ⁊ efficiens et finalis extrinsece ibidem.

Causa materialis et formalis sunt cause essendi ⁊ causa efficiens ⁊ finalis sunt cause fiendi ibidem.

Non est facienda differentia inter defectũ materie ⁊ forme quia vbi deficit materia deficit substantia sicut vbi deficit forma ibidem.

Materia est medium inter aliquid et nihil. forma autẽ est q̃ dat esse rei in .ij. col. in prin.

Natura materie est esse subiectum passionis natura vero forme est actiua in subiectam materiam ita q̃ materia debet eẽ obediens forme ibi in .ij. col. in prin.

Actus actiuorum sunt in patiente disposito ibidem.

Domini in subiectos habent instar forme et subiecti instar materie. Et precepta dominorum non faciunt eos possessores: sed obedientia subditorũ tãq̃ materia forme correspondens ibi in scda col. in prin.

¶ Quando materia resistit forme non fit impressio vt videmus in naturalibus et artibus. hinc non valet stipulatio rei sacre cum res habeatur loco materie: ⁊ propterea debet esse aptitudo inter materiam ⁊ formam adeo vt quis nõ possit heres institui in hereditate aliena: nec per patrem in dotibus matris ibi scda col. ver. ⁊ quã. ⁊ ṽ. idcirco.

¶ Juris prohibitio aliquando est circa personã. aliquando circa rem: aliquando circa consensum contractus formatiuũ: aliquando circa consensum obligationis productiuum ibi in dicto ver. ⁊ quando.

¶ Statuta que non possunt operari in materiam etiam non operantur in formam ibi in .d. ver. ⁊ idcirco.

Stante statuto q̃ filiusfami. possit testari patre consentiente si forensis velit in loco statuti testari cum patris consensu nõ valebit testamentũ: quia cum statutum non possit operari in personam filijfa. cum sit forensis tãq̃ in materiam non operabitur etiam in cõsensum patris tãq̃ formã ibidẽ.

Simile est in electione ad publicum officium q̃ persona eligenda debet esse apta ibidem.

In vocabulis in quibus vox est materia ⁊ significatũ est forma oportet q̃ significatum tãq̃ materia congruat voci tanq̃ forme in scda col. post mediũ ṽ. item videmus.

In verbo aliud est sonus transiens: aliud virtꝰ manẽs ibidẽ.

Si quis per. A. velit in stipulatione representare promittis et per. B. promitto stipulatio peccat in forma et non valet. ibidem.

Si volens legare vel stipulari protester q̃ loquendo de boue intelligam de equo: an valeat legatum vel stipulatio ibidem.

Error vel falsitas in nomine an viciet matrimoniũ vel aliaz. dispositionem in secunda col. in fi. cum prin. seq.

Et quid si volens constituere procuratorem dicat constituo te asinum meum ⁊ relinquere titulo institutionis dicat titulo restitutionis ibi in tertia col. in prin.

Diuersa in forma sunt diuersa in materia: ideo alia est materia hominis: alia aliarum specierum: alia animalium: alia vegetabilium ibidem.

Qui non seruat formam mandati vt quia excedat nõ dicitur. facere etiam idipsum quod mandatũ est ibidem.

¶ Eadem dicitur subesse materia vbicunq̃ formatũ est reducibile ad priorem materiam ibidem.

¶ Dispositio circa formam aliquando trahitur ad materiã solum preparatam ibi tertia col. post princip. ver. ceterũ ⁊ ṽ. est aduertendum.

Dispositio de actu formato an trahatur ad actum ceptũ ibi ver. an autem.

¶ Dispositio de materia puta lana an trahatur ad ipsaz materiã formatã ibi .iij. col. post mediũ. ṽ. quid aũt.

Res formis q̃nq̃ ponitur ꝓ rudi materia puta nauis pro postibus ibi in tertia col. in fi.

¶ Quedam est materia proxima vt obligatio actionis personalis ⁊ contractus obligationis quedam remota vt contractus actionis in col. fi. in princi. ver. insuper.

Granum est materia remota panis ⁊ proxima farine ibidẽ.

Materia proxima hominis et remota que sit ibi in fine articuli.

Reliqua de materia et forma ſm phisicos ibi remissiue.

¶ De causis forme et solemnitatum.

¶ Solemnitates quandoq̃ introducte fuerũt ex varijs causis et tales solemnitates superstitiose dicuntur: ⁊ nũc a iure reprobantur: nec omisse vitiant ibi in princip.

Solemnitates a iure plerunq̃ introducuntur vel gratia vitande fraudis: aut vtilitatis gratia ibidem.

Forme et solẽnitates sunt iuris publici ⁊ publico fauore principaliter introducte quod maxime attẽditur in solemnitate probatoria ibi ver. sunt autem.

Ubi maius est periculum solent iura plures ⁊ maiores adhibere solemnitates vt in testamento ceci in testamento in scriptis: in sententijs ⁊ in nuptijs ꝯtractis inter principes ibidẽ.

Ubi maius est periculum solent iura crebras facere reformationes ibidem.

In dispositionibus hominum possunt probabiliter solemnitates esse sine causa ibi prima col. ver. in dispositionibus.

¶ In naturalibus causa forme essentialis est deus qui quandoq̃ est causa mediata: quãdoq̃ imediata ⁊ sua bonitas fuit. causa finalis et motiua respectu hominis ⁊ homo est finis rerum creaturarum ibi prima col. in fi. cum princip. seq. ṽ. forma autem essentialis.

¶ In artificialibus et in iure nostro que sit causa finalis ibi scda col. ṽ. in artibus.

¶ Propter quid inuestigatio cause solemnitatis ⁊ forme sit necessaria et maxime an propter regulam q̃ cessante causa cesset effectus: ⁊ an propter forum conscientie dum queritur an acquisitum ex actu minus solemni possit in foro cõsciẽtie retineri ibi secunda col. ṽ. ⁊ inuestigatio.

¶ Causa formalis non potest ab effectu separari ibidem.

¶ Forma in artificialibus quibus modis causetur ⁊ quomodo per ablationem seu subtractionem per priuationem per transfigurationem et per separationem: ⁊ natura et a casu et ex prouisione legis statuti vel hominis ibi in secunda col. ṽ. causatur cum multis seq.

De forma in toto et forma in parte ibi .ij. col. in. d. ver. causatur et in prece. articu.

¶ In his que sunt ſm artem nos facimus tam materiam q̃ formam sed in his que sunt naturalia natura facit formã non, materiam in secunda col. in fi. cum princip. sequen. versicu. ⁊ generaliter.

Aliqua ars operatur in materiam et formam introducendo materiam ⁊ totam substantiam aliquando determinãdo de illa ibi ante finem.

¶ Causatur etiam forma artificio viuo et consuetudinis vecum dicimus q̃ ex longo modo soluendi causatur forma solutionis in fine articuli.

¶ Quis possit dare et tollere formam.

¶ Formam dat et solemnitatem is qui potest facere actum aut legem super eo condere ibi in prin.

Contrahentes stipulationi conuentionali formã dant ⁊ pretor pretorie ibidem.

Jus causauit formam in testamentis: ⁊ homo ſm illam testamentum facit seu ordinat ibidem.

In his que deus ⁊ natura introduxerunt ipsi formam dant et iura in actibus ab eis introductis ibidem.

In homine est forma supranaturalis nam sol. et homo generant hominem et deus dat formam hoc est aĩam ibidem.

Jus ciuile dat formam his que introduxit. et pariter ius canono. ibi in prima col. ver. merito vt patet ibi per multa exẽpla.

In his que sunt ſm artem nos facimus materiam ⁊ formam ibidem ver. ideo in his.

Princeps dat et tollit formam: et forma ab eo data legi vel rescripto est de substantia ⁊ omissa vitiat ibi .j. col. prope finẽ ver. sic et princeps.

Consuetudo dat formam et iuris formam augere potest ibi prima col.

j.col.in fi.ver.⁊ idẽ patet i ꝯsuetudine de quo latius in secũda col.post medium cum princip.seq.v.⁊ ꝙ etiam.⁊ in ver. est autem.⁊ in ver.sic et consuetudo ac in quarta col.in prin, ver.⁊ statutum.

Statuta possunt dare formam in scḋa col.in prin.ver. Idem in statutis ⁊ post eius mediũ ver.et patet ⁊ in tertia col post princi.ver.est autem:⁊ in fine ipsius col.ver.quid autem:⁊ in quarta col.circa princip.ver.⁊ statutum.

Priuate persone ⁊ contrahentes ac mandatũ facientes possunt dare formaꝫ necessario seruandam in his que sunt in arbitrij potestate in tertia col.circa principium.versi.simile in inferioribus.

Idem in officijs que non sumunt certam formam a lege sꝫ ab homine ibidem.

In hijs que non sunt in arbitrij hominis potestate sed iuris ita ꝙ ius sit non tãtum causa efficiens sed formalis homo nõ potest alterare nec augere iuris formam intantum ꝙ nõ possit augere solemnitatẽ in testamẽtis vel codicillis:nec disponere ꝙ si quos fecerit codicillos vult in eis apponi signacula in scḋa col.ver.ideo autem.

Multa exempla de statutis dantibus formam ibi remissiue post medium secunde col.

De consuetudine dante vel tollente formam plura ibidem.

De statuto Mediolani quod vult in instrumentis duos adhiberi notarios ibidem secunda col.post mediũ v.et patet.

Verba solita communiter poni in actu sunt substantialia in tertia col.in princip.

Solemnitas loci i quo fit actus an alia sit seruãda ibidem.

Lex princeps statutum ⁊ cõsuetudo possunt dare formã etiã actibus ab ipsis non introductis puta vnum ius in introductis ab alio:⁊ ius ciuile dare formam hijs que sunt introducta a iure diuino vel gentium ac statutũ vel consuetudo hijs que sunt introducta a iure ciuili vel alio ibi tertia col.versi. est tamen.

Consuetudo an possit addere solemnitatibus iuris circa alienationem rerum ecclesiasticarum ibi v.sic ⁊ consuetudo.

Quid in statuto episcopi in tertia col.in fi.v.quid autem.

Solemnitates iuris ciuilis circa alienationem rerum ecclesiasticarum necessario non sunt obseruande in tertia col.in fi. cum prin.seq.ver.sed est aduertendum.

Statutum potest addere solẽnitatibus iuris quarta col.circa prin.ver.⁊ statutum.

Formam ⁊ solemnitatem tollere ⁊ mutare possunt q possunt actum inducere ⁊ habentes potestatem legis condende vel immutande.in.iiij.col.post prin.ver.vidimus.

Statutũ ⁊ consuetudo possunt formam ⁊ solemnitates iuris tollere vel mutare ibidem.

Statutum episcopi vel inferioris non potest tollere formaꝫ vel solẽnitatem iuris cõmunis nec immutare ibidem.

Papa potest mutare formam baptismatis ibidẽ.

Ius pretorium immutat formam iuris ciuilis ⁊ vnum ius alterius in.iiij.col.prope finem.

Forma ab imperatore data potest per eũ tolli.ibidẽ.

Forma a testatore data potest ab eodem et contraria voluntate tolli ibidem in quarta col.prope finem.⁊ in quinta ante medium.

Forma essentialis que dat esse rei tolli non potest quin tollatur ipsa res in quarta col.in fi.cum seq.ver.⁊ predictam.

Sublata heredis institutione tollitur essentia testamenti et sublatis verbis baptismatis ⁊ dispositio ꝙ appelletur ad eũdem tollit essentiam appellationis ibi in.v.col.in princi.

Forma essentialis mutari potest per habentes potestatẽ legis condende quando mutatio non tollit essẽtiam ibi ver. ac mutari.

Papa potest mutare in baptismate formulam verborũ sed non quia verba exprimantur ibidem.

Lex non posset facere ꝙ litterarum obligatio vel testamentum in scriptis fiat sine scriptura:nec verborũ obligatio sine verbis nisi fingẽdo illa interuenisse ibidem.

Iuramentum cum requirat verborum expressionem ac verborum obligatio non possunt subintelligi virtute dictionis ⁊ cetera nec apponi ex dictamine sapientis nisi fingantur a iure interuenisse ibidem.

Qui principes possint tollere ordinem formaꝫ seu solemnitatem iudicialem mandando ꝙ procedatur summarie de plano ⁊c.ac sola facti veritate inspecta:Aut committere causaꝫ appellatiõe remota.Et an legatus de latere possit saltẽ vi statuti vel ꝓfectꝰ pretorio:⁊ quid si hoc fuerit obseruatũ p lõgam consuetudinem.Et an episcopus saltem per viam statuti hoc possit.Et an is cui papa commisit vniuersitatem causarum cum plena et omnimoda potestate in.v.col.cum seq. ver.ex predictis cum multis seq.

Statutũ populi potest inducere ꝙ cause cognoscantur summarie de plano ⁊c.in.vj.col.ante finem v.statutũ autem.

Quid in pacto priuatorũ ibidem.

Statuto populi potest solemnitas et forma iuris tolli alterari:mutari et remitti ibidẽ ver.⁊ est generale.

Constitutio episcopi an possit derogare solemnitatibus iuris communis vel inferioris iuri tradito per superiorem.Et an constitutio episcopi possit inducere nullitatem electionis ꝓpter defectũ aliquorum non vocatorum ibi in.vj.col.in fi. cum princi.seq.ver.ceterum.

Consuetudo ac statutum potest derogare forme ⁊ solemnitatibus iuris cõmunis ⁊ alterare ac minuere maxime qñ statutum habet in se rationem equitatis puta in inuentario heredis in solemnitatibus instrumentorum ac sententiarum et testamentorum in.vij.col.in princip.v.consuetudo etiam et in ver.seq.

Statutum ⁊ cõsuetudo an possint tollere solemnitates testamentorum late ibidẽ in.vij.col.circa mediũ col.ver.item hic cadit.cum col.seq.iunctis traditis in ver.prece.

Consuetudo an possit tollere solẽnitates requisitas in alienatione rei ecclesiastice vel iuris cano.in nona col.cum duabꝰ sequentibus.

Sed an possit addere in.xj.col.in fi.ver.fallit duodecimo.

Solemnitates iuris ciuilis tradite in alienatiõe rei ecclesiastice an sint seruande.in.xij.col.in prin.ver.an autem.

Vbi ad ius querendum requiritur aliqua specialis formula ibi nõ prodest consuetudo ꝯtraria ibi.ver.vltimo est.

Quando ius commune tradit aliquam formam seu solemnitatem cum clausula decreti ꝙ actus aliter factꝰ sit nullus an prosit consuetudo in contrarium ibi in.xij.col.post princip. ver. item est.

Testator et contrahentes an possint mutare formam vel solemnitatem a lege vel statuto in testamentis ⁊ contractibus requisitam in.xij.col.in medio ver.sic et testator.

Limitationes ad predictum versicu.in.xiij.col.in fi.versicu. vltra predicta.

Forma ⁊ solemnitas iudiciorum ⁊ iuramentum testis an possint partium consen remitti in.xij.col.cum seq.ver.sic ⁊ in iudicijs.⁊ in.xiij.col.ver.sic ⁊ iudex.

Acta nulla et sententia minus solẽniter lata an possint partium consensu approbari ibi in.xij.col.in fi.cum princip.seq.

Quid in arbitris an possit quo ad eos iuris forma ⁊ solemnitas remitti.in.xiij.col.ver.item predicta.

Forma data a testatore vel contrahentibus an possit tolli vel mutari ibi in ver.⁊ quia.⁊ ver.forma autem.

Solemnitas fauore priuato introducta remitti potest cum limitationibus ibi in.xiij.col.post medium cum seq.ver.vltra predicta ⁊ dãtur ibi exẽpla.⁊ quid si tradatur cũ clausula decreti.in pe.col.prope.fi.ver.an autem.

Solemnitas fauore publico introducta non potest per partes remitti ibi in.xiij.col.post mediũ v.vltra predictas.

Quid in filij preteritione.iuramẽto testis.solemnitate in cõ alimẽtorum iuramẽto calũnie.ferijs.⁊ ꝙ iudex debeat certo loco sedere ibidem.

Qui nõ põt facere actũ põt ex causa ordinare super forma et quomõ actus sit faciendus in.xiiij.col.prope finem.v.et quia dictum fuit.

Si habentibus largam potestatem super bono statu ciuitatis est interdictum ne possint rebãnire bannitos poterunt ordinare q̃liter ⁊ quomodo sint rebanniendi ibidem.

Stante statuto ꝙ potestas per quindecim dies ante finem sui officij non possit quem eximere de banno: nihilominus poterit pronunciare Titium esse de banno eximendũ ibidẽ.

Multa ꝙ aliud sit facere aliud ꝓnũciare faciẽdũ ibidẽ l.xiiij. col.in fi.cum prin.seq.

Actus nullus ratione forme omisse an possit per principem approbari ibi in pen.col.post mediũ ver.an autẽ.

Vbi adest clausula decreti an solẽnitas possit partiũ cõsensu tolli ibidẽ v.ceterum.

Partes an possint conuenire ꝙ in causa summaria procedatur seruatis

tur seruatis solemnitatibus iuris ibi pen.col.in fine cum prin cipio seq.
Quando censeatur forme vel solemnitatibus iuris deroga- tum vel dispensatum: aut facta immutatio super eis in col.fi. in prin. remissiue de quo facio vnum articulū per se.
An quando actus sub certa forma conceptus habet vnā essen tiam ⁊ valet vt talis puta vt testamentum possit testator vel homo disponere ꝙ valeat alio modo puta ꝙ actus fact⁹ sm formam testamentorum valeat vt codicillus ibi in fine articu li.v.sed hic est.

Qualis debeat esse forma vel solemnitas.

Forma debet esse conueniens et non repugnans materie ibi in princip.
Testator volēs disponere directo de hereditate dz adhibe re debitā formam videlicet testamenti non codicillorū ibi.
Non potest in codicillis declarari ꝙ decem que fuerūt in te- stamento relicta: fiat relicta titulo institutionis ibi.
Solēnitates non debent esse superstitiose ⁊ vane ibi ⁊ in arti culo de causis forme in princip.
Forma ordinis quandoqꝫ est superstitiosa ibi.
Non debet induci forma que iuri diuino naturali vel gētiū repugnet ibi in secunda col.v.insuper.
Forma vel solēnitas que cōtineat impossibile de facto vel de iure non valet ibi ver. sicut etiam.
Quādo aliqd fieri debet requisito alteri⁹ cōsilio dz intelligi si consultor sit capax vel habilis ibidē.ver.⁊ ideo.⁊ in arti.fi. circa finem.
An possit aliquid cōmitti faciendū cū consilio guardiani fra trum minorū.ibidem.
An inutilis adiectio forme vel solemnitatis turpis vel de iu re impossibilis viciet dispositionē ibi in fine arti.

Quibus dari possit for- ma vel solemnitas.

Dari potest forma hijs que sunt nobis subiecta ⁊ in nostri arbitrij potestate ibi.
Unum ius potest dare formam alteri ibidem.
Forma ⁊ solēnitas non cadit in entibus imperfectis ibidē.
Forma frustra adhibetur actui vel in casu a iure non permis so vel reprobato vel inualido ibi.
Statutum mandans legata insinuari intelligitur de validis vel aliis commodum afferentibus non de frustratorijs ibidē.
Alienatio rei ecclesiastice in casu a iure non permisso cōmunis solemnis non valet licet valeat vbi creditur subesse vtilitas: aut necessitas cōmunis non subsit ibi in fine.

Ex quibus consistant for ma vel solemnitas.

Forma cōsistit ex cā: ⁊ iuramētū cū cā dicit forme ⁊ sine cā informe ibi in prin.
Modus dicitur de forma ibi ver. secundo.
Solemnitas intrinseca ⁊ extrinseca dicuntur de forma ibi v. tertio ⁊ quarto.
Numerus testium dicitur de forma ibi ver. quinto. ⁊ in pre- dicamento numeri.
Idem cōceptus dicitur de forma ibi v.vj. ⁊ latius in ver. 50.
Eadem cōsistentia non mutata essentia dicitur forma ibi v. vij. ⁊ ver. xxviij.
Ordo iudiciorū dicitur forma iudicij ibi v. octauo.
Sigillum vel impressio dicit forma ibi. ver. nono.
Pactum iuxta contractum vel qō stipulationi inest dicitur forma v. decimo.
Tenor mandati vel scripture dicitur forma ibidem versicu. vndecimo.
Tenor contractus ⁊ forma ac tenor instrumenti priuilegij vel legis dicitur forma ibi ver. duodecimo.
Articulus probatorius dicitur forma adeo ꝙ extra articulū nō licet testi deponere ibi prima col. in fi. ver. decimotertio.
Iuramentum in teste dicitur de forma ibi in prima col. in fi. ver. decimoquarto.
Solemnitas probatoria dicitur de forma ibidē v. xv.
Publicatio est de forma puta electionis secunda col. versi. decimosexto.
Persona dicitur de forma scda col. in prin. v. xvij.
Demonstratio dicitur de forma ibi secunda col. circa princi. versicu. xviij.
Nomina dicuntur de forma in. ij. col. ver. xix.
Certa ⁊ specifica materia puta ꝙ rescriptū scribatur in mem branis dicitur de forma ver. xx.
Certa presatio seu expressio cause finalis dicit de forma ibi versi. xxj.
Certa clausula dicitur de forma ver. xxij. col. ij.
Subscriptio dicitur de forma in. ij. col. ver. xxiij.
Iuramentum potestatis de seruando statuta dicitur de for- ma ibi versicu. xxiiij.
Fructus dicuntur forma fundi et vsufru. potest dici quali- tas ibi versi. xxv.
Conuocatio puta in cōsilio vel arbitrorum absentium est de forma in secunda col. ver. xxvj.
Vox tube vel campane iuxta statutum vel cōsuetudinem est de forma ibi in. xxvij. col.
Tota ipsa dispositio dicitur forma ibi ver. xxviij. ⁊ 3. ver. se primo. ⁊ xj. ⁊ duodecimo.
Significatio est forma ibi in ver. xxviij.
Citatio libelli productio et alia ⁊c. in iudicijs sunt de forma in. iij. col. ver. xxix.
Consensus expressio vel significatio est de forma contract⁹ in tertia col. ver. xxx.
In rescriptis que sint de forma ibi ver. xxxj.
Omne predicamētū potest esse de forma ibi. iij. col. v. xxxiij.
Predicamentum substantie est de forma vt iudicis ⁊ denū ciatoris competenti anominatio habilis consultor datus: et ꝙ per iter vel actum non possit nisi certa res portari tertia col. ver. xxxiij.
Qualitatis predicamentum potest esse de forma colū. tertia in fi. cum col. sequen. ⁊ ibi aliqua de qualitate cū multis exē plis in proposito.
Quantitatis predicamentum potest esse de forma in quarta col. post medium versicu. xxxv.
Et ibi ꝙ numerus potest esse de forma. cū plurib⁹ exemplis in proposito.
Si aliquid fieri mandatur sm cōsuetudinem patrissa. an hoc referatur ad cōtitatem ibi in. vij. col. in princip.
Pluralitas ⁊ numerus singularis an sint de forma ibidem.
Locale predicamentum seu de vbi quandoqꝫ est de forma vt ꝙ iudex sedeat in loco maiorum vel locus in instrumento vl ꝙ fiat conuocatio in loco solito cum multis alijs exemplis. in septima col. ver. xxxvj.
Locus quando sit de iustitia: ⁊ quando de forma vel solemni tate ibidem in. viij. col.
Temporis predicamentum seu tempus etiam potest esse de forma vt in instrumentis patet: et in libellis accusatorijs: ⁊ in tempore appellationis interponende ac supplicandi: ⁊ in ter mino quod prefigitur a statuto quo lapso quis habetur p cō fesso vel ponitur in banno cū multis alijs exēplis ibi in. viij. ⁊. ix. col. ver. xxxvij.
Tempus quando sit de iustitia: ⁊ quando de forma ibi in nona col.
Situs predicamentum etiā potest esse de forma vt ꝙ aliquid precedat vel sequatur et designatio situs predij. in nona col. versicu. xxxviij.
Quid de sessione iudicis ibidem.
Relationis predicamentum etiam quandoqꝫ est de forma: vt ꝙ aliquid cum iussu vel consilio patris fiat: vel cū quis in- uestitur prout predecessores fuerunt inuestiti: relatio ad esti mum patris cum alijs exemplis in. x. col. ver. xxxix.
Actionis predicamentum etiam est de forma vt actus in ba ptismate prefationes in consilio tactus scripture quando exi gitur in iuramento decretum iudicis et similia col. x. ver. xl.
Passionis predicamentum etiam potest esse de forma vt cō ditio onerosa ⁊ passio baptizati ⁊ similia col. xij. ver. xlj.
Predicamētum

¶ Predicamentũ habitus etiam est de forma ut cum exigitur ꝙ quis sit in dignitate constitutus vel iurisperitus colũ. xij. versicu. xliij.

Remissiões circa predicamenta in iure ibi post medium. xij. col. ver. ⁊ si quis velit.

¶ Verba etiam dicuntur de forma ita ꝙ verba contractus dicantur forma contractus. ut pꝫ in verborũ obligatione in baptismate in consecratione eucharistie ibi col. duodecima. ver. xliij.

Formula verborum quando exigitur an mutatio verborum noceat putta in eucharistia in baptismate in teste deponente per verba formalia ibi in. xiij. col. ver. facio infrascripta verba cum seq.

Et an tunc falsa latinitas vitiet ibi. xiij. col. in fi. v̄. ⁊ qñ. ⁊ in xx. col. in princip.

Et an liceat diverso idiomate verba ꝓferre puta latino grecis: ⁊ econtra ibi in. xiiij. col. post princip.

Et an tunc diminutio additio vel ꝑposteratio verborum noceat ibi in. xv. col. ver. diminutio cum seq.

Quando certa formula verborum non est de forma sed solũmodo verborꝫ expressio an sufficiat quovis idiomate exprimantur in. xvj. col. in prin. ver. ⁊ ex predictis.

Item an possit tunc mẽtis conceptus exprimi per verba etiã nõ cõformia actui vel ꝑ verba equipollẽtia sive in matrimonijs: sive in alia materia ibidem.

An qñ verba sunt de forma possit dictio. ⁊c. extendi vel fieri extẽsio dictaminis sapientis ibi. xvj. col. in medio. ⁊ in seq. §. xvj. col. circa principium.

Quando certum quid requiritur exprimi pro forma non data aliter formula expressionis verborum formula non est de forma: ideo filius cui relinquitur universitas bonorum per verbum relinquo dicitur institutus et simile in exheredatione ⁊ in sententijs: ⁊ in promittente pupillum indefensum non relinquere ⁊c. per verba equipollẽtia in. xvj. col. cũ seq. ver. aliquãdo vero certum quid.

Ubi requiritur certa expressio pro forma an sufficiant verba enunciativa ibi in. xvij. colũ. post medium versiculo ⁊ est advertendum.

An sufficiat reperiri scriptum testis iuratus ⁊c. ibidem.

An ubi lex vel disponens requirunt aliquid exprimi debere vel esse expressum sufficiat illud exprimere verbis generalibus ibi in. xvij. col. in fi. cũ seq. ver. item circa.

Evidens qd dicatur in. xviij. col. in fi. v̄. sic et illud:

Limitatio ibi in. xix. col. ver. predicta.

Ubi requirit̃ expressa mẽtio pro forma an possit exprimi verbis generalibꝰ vel per equipollẽs ibidẽ.

Aliquos casus i quibus expressio cẽsetur requiri ꝑ forma ibi in. xx. col. v̄. insuper cum prece.

Stante statuto ꝙ positionibus respondeat̃ verbis expressis nõ sufficit expressio unius ubi ꝑ qd sequat̃ expressio alterius. ibi in. xx. col. ante medium.

Virtualiter aut tacite contentum an habeatur pro expresso ibidem.

Ubi pro forma vel solemnitate exigit̃ specialis expressio vel renunciatio non sufficit generalis in. xx. col. circa finem ver. ⁊ ad istud. et in. xxvj. col. in prin. ver. ex predictis.

Quando lex exigit aliquid esse cogitatum vel cognitum an illud sit de forma ibi. xx. col. in fi. ver. ⁊ disputat.

Casus in quibus generaliter vel tacite comprehensum non dicatur expressum ultra predicta ponuntur in. xxj. col. cum sequen. in ver. secũdo fallit cum alijs limitationibꝰ sequẽtibꝰ.

De tenore nõ dicunt̃ que virtualiter eliciunt̃ ibi in. xxij. col. ver. quinto fallit.

De clausula ꝙ tenorꝫ obstãtium habeat̃ ꝑ expresso ibi in. xxij. col. in fi. ver. quid autem.

Que necessario non veniunt: nec per necessariam consequentiam sed persuasive et argumentative nõ habent̃ ꝑ expressis ⁊c. in. xxiij. col. in prin. v̄. sexto fallit.

Presumpta ⁊ a iure subintellecta an habeantur pro expressis et an beneficium quod non competit nisi scriptis heredibus trahatur ad tacite et iuris presumptione substitutos: et an obligatio censeatur expressa ex facto obligatorio. Et an quando una tantuꝫ ratio reddi potest habeatur pro expressa ⁊ quid in patre qui venit ratiõe filij: et tutore qui venit ratione pupilli: ⁊ episcopo qui venit ratione pauperum ⁊ in personis a iure subintellectis in. xxiij. col. in fine cũ seq. ver. nono fallit cum multis seq.

Quid dicatur legi in scriptura ⁊ oculo corporis videri et qd oculo mẽtis in. xxv. col. ver. decimo fallit.

Que per modum repetitionis exprimuntur vel repetita presumuntur an habeantur pro expressis. xxvj. col. in princip. v̄. quid autem.

Quid de verbo cõi ad duas orationes ibidem.

An quod exprimitur per relationem ad aliud habeatur pro expresso ibi ver. sed quid de eo ubi plura exẽpla tã in iudicijs ꝙ̃ in extraiudicialibus. quam materiam etiam late tango in articulo de implemento forme in. xij. col. tangendo an illud quod est de forma possit impleri per relationem ad aliud.

Quando verba sunt de forma an intentio proferentis debeat esse verbis conveniens in. xxvij. col. versi. successive in medio col. ⁊ in. xviij. in fine ver. Itẽ quero lo primo.

Quando clausula est imperfecta an etiam in hijs que sunt de forma verba subaudita vel subintellecta que deficiunt habeantur pro expressis ibi in. xvij. col. post medium versiculo sed circa hec.

Quid de verbis corrosis an habeantur pro extantibus et expressis ibi. xviij. col. circa fi. v̄. ꝙ si dramus.

Quid si mens in unum sonet ⁊ verba in aliud ibi ver. itẽ quero el primo et quod dictum est in prece. seu. xvij. col. in medio ver. successi.

Quid si quis ad interrogationem alicuius respõdeat sic an interrogata habeãtur pro expressis a respõdẽte in. xviij. col. in fi. v̄. item quero el secũdo.

An verba debeant esse secundum communem sensum ⁊ intellectum accommodata in decimanona col. in principio v̄, item quero.

Si verba proferant̃ corrupte ⁊ an imperitia notarij noceãt ibi in. xix. col. v̄. insuper quero.

Si propter vitium verborum seu defectum actus valere nõ potest ut stipulatio an valeat ut pactum. xviij. col. in fi. versi. quero an si partes.

An rectitudo sermonis et bona grãmatica sit de necessitate saltem qñ verba sunt de forma in. xx. col. in princi. ver. quero etiã. ⁊ in. xiij. col. in fi. ver. ⁊ quando.

An sufficiat verba exprimi in quovis idiomate. l. xx. col. ver. postremo. ⁊ in. xiiij. col. post princi.

Reliqua in. §. seq. dicentur.

¶ Scriptura etiam potest esse de forma in vigesima col. versiculo. xliij.

Quis effectus ex hoc insurgat ibidẽ v̄. effectus autem.

Que virtualiter comprehenduntur et oculo corporis non leguntur in scriptura an habeantur pro expressis ibidem et in §. precedenti.

Quando contractus exigit scripturam tacita reconductio locum non habet ibi in. xx. col. in fi. ver. ⁊ qñ.

Quando actus non exigit necessario scripturam non censetur actũ ꝙ fiat in scriptis esto ꝙ scriptura fiat de eo nisi hoc actum sit expresse in. xx. col. in fi. ver. est tñ.

Scriptura an necessario sit de forma ⁊ solemnitate legis statuti vel gratie in. xxj. col. post prin. ver. item in actibus.

In actibus exigentibus scripturam dictio ⁊c. nõ recipit extensionem ibidem. ver. item in actibus. ⁊ in. §. preceden. xvj. col. in medio.

Error scripture an illam viciet ibidem in. xxj. col. ante med. ver. ⁊ quando.

Ziphre et note seu signa an dicantur de scriptura ⁊ an illam vicient ibi in. xxj. col. post medium cum col. sequen. versicu. sed an illud.

Scriptura in dubio an sit censenda de forma ⁊ solẽnitate in xxij. col. in fi. ver. an autem.

Scriptura qñ est de forma an debeat esse publica vel privata in. xxiij. col. in prin. ver. queri etiã.

Ille qui succincte legit an dicatur legisse scripturã ibidꝫ in xxiij. col. in prin. ver. item quero.

Tenor scripture an possit probari per testes in actibus scripturam exigentibus ibidem ver. quero insup: ⁊ late in artic. de proba. forme.

Verbum omissum vel obscurum an possit in actibus requirentibus scripturam suppleri vel declarari ꝑ testes ibidem ver. insuper quero.

Subscribens an habeatur pro scribente: ⁊ perinde ac si totũ scripsisset ibi in. xxiij. col. circa medium. versiculo item quero an

ro an subscribens.
¶ Personalitas etiã dicit de forma in.xxiiij.col.in fi.v̄.xlv.
Ubi exigit psonalitas nõ põt actus fieri per aliũ:nec p pcura
torẽ:nec a psona recedi ita q̄ testis per aliuz iurare nõ possit
et de similibus ibi in.xxiiij.col.
Statutũ puniẽs facientem actum personaliter nõ ligat faciẽ
tem per alium ibi.
Statutũ puniens principalẽ nõ respondentẽ positionib⁹ nõ
ligat procuratorem ibidem.
Statutũ puniẽs ingredientem in locũ nõ cõprehendit mittẽ
tem nunciũ ibi in.xxiiij.col.in fi.cũ princip.seq.
Que verba importẽt personalitatẽ ibi in.d.v̄.xlv.per totum
in.xxiiij.et.xxv.col.
Limitationes ad predicta ibi in.xxv.col.per totam.
¶ Causa põt esse de forma in.xxvj.col.per totã ver.xlvj.
In appellatiõe ab interloquutoria ab actu electiõis in iura
mẽto:cõfessiõe:stipulatiõe et c.et vbicũq; lex nõ vult actũ vale
re sine causa:tunc causa est de forma ibidem.
Cã qñq; exigitur ad actũ:qñq; ad pbationẽ ibi cã medium.
De libello sine cã ac de statuto et ɔsuetudine q̄ sine causa di
cant iformia.Et q̄ cã faciat aliqd dici forme vel iforme ibidẽ.
Solemnitas presumitur circa formã.Et legum presumptio
nes non adaptãtur ad ea que nõ habent certã formã ibi in fi.
¶ Modus etiã dicitur de forma ita vt omissio modi vitiet
dispositionẽ in.xxvj.col.in fi.ver.xlvij.
Modus quotupliciter in iure capiat in.xxvij.col.in princi.
¶ Impressio etiã dicitur de forma qñ est cũ caracteribus vt
sigillũ in.xlvij.col.prope finẽ ver.xlviij.
Statutum loquẽs de sigillo vel pecunia intelligitur de ha
beate impressionem caracteris in.xxviij.col.circa princip.v̄.
et predictis apparet.
Que requirant ad esse pecunie ibidem.
Defectus caracteris seu impressiõis:siue a principio siue su
perueniens an noceat vbi exigitur ibidẽ in.xxviij.col.in me
dio v̄.ex predictis infertur.
Sigilla debent apparere orbita et cum caracteribus ibidẽ.
¶ Figura etiã dicit forma in.xxviij.col. pope finẽ ver.xlix.
Figura rei quotupliciter in iure sumat ibidem.
Que dicatur figura rei corporalis que incorporalis et que fa
ctorum:et q̄ iudicij in.xxix.col.in medio ver.descendo.
Que dicãtur esse essentialia iudicij et que solẽnia ibidem.
Statutũ q̄ posit⁹ i figura bãni possit offendi quõ itelligat et q̄
scripture i figura testamẽti ponant in archiuo ibidem in.xxx.
col.circa princip.
Figura litterarum vel instrumenti quomodo in iure intelli
gatur ibidem.
Forma scripture vel instrumenti que dicatur ibidẽ et in v̄.ex
predictis.
De clausula prima figura:prima facie:prima fronte ibidem
circa medium.iij.col.
Instrumentũ quomodo dicat prima figura bonũ vel vitiosuz
ibidem et in.col.xxxj.in prin.
Forma iuuisibilis cõcernens significationẽ vocabulorũ in in
strumentis dupliciter cõsideratur ibidem.
¶ Unus cõtextus et cõtinuatio sine intermissione ẽt dicant
de forma in.xxxj.col.ver.50.
Interuallum vel interpositio alicuius extranei actus quãdo
illum vicient vel fieri impediant cum multis exemplis ibidẽ
et in col.seq.
Limitationes q̄ interuallũ vel interpositio extranei act⁹ nõ
vitient ibi in.xxxij.col.cum duobus sequen.
Factum eodem die et loco censetur factum eodem cõtextu
in.xxxv.col.post medium ver.ceterum.
Testes an debeant deponere de actus cõtinuatione et eius
perfectione ibi in.xxxv.col.in fi.cum seq.versi.predicta sunt
necessaria.
Nõ quare lõgũ interuallũ inter interrogationẽ et rñsionẽ vi
tiet stipulationẽ in.xxxvj.col.ante mediũ ver.ex predictis.
An sit facienda regula q̄ interuallũ longũ vitiet vel ecõtra
in.xxxvij.col.in medio v̄.quibus attentis.
An liceat vni partium mutare voluntatem dum altera tar
dat consentire vel acceptare ibidẽ in.xxxvij.col.in fine.
Quando interuallum vitiat actum an saltem valere possit eo
modo quo potest in.xxxviij.col.circa princip.v̄.ceterum.
An vbi lex permittit ex interuallo fieri exigantur semper
eedem solemnitates vsq; ad perfectionem ibidem versiculo
item queri.
Quando actus extraneus vel verba extranea intermedia vel
interposita vitiẽt actũ plene ibi in.xxxviij.col.cum quattuor
seq.ver.secundo membro.
Insertio pater noster vel aue maria in testamento quãdoq;
non dicuntur actus extraneus in xxxix.col.in princip.
Multa quãdo non dicatur actus extraneus interponi ibidẽ
xxxix.col.per totam
Contractus in testamẽto interpositus an vitiet vel vitietur
ibidem.
Si fiant duo testamenta mictim an vnum dicatur act⁹ extra
neus ad aliud et an vitient in.xlj.col.post medium versiculo
et per predicta.
In donatione causa mortis an possit interuenire actus extra
neus ibi.xlj.col.in fi.v̄.item iuxta.
Actus extraneus precedens vel sequẽs an vitiet ibi in fine.
¶ Interuallũ aliqñ est de forma vt in trina interpellatione
q̄ exigit interuallũ inter mediũ actus geminatio l oblatiõe et
similib⁹ in.xlij.col.in prin.ver.xlij.qui debet dici.xlj.
¶ Presentia partiũ qñq; dicitur de forma in.xlij.col.versi.
xliij.qui dici debet.xlij.
Ubi exigitur verboꝝ expressio vel personalitas presentia est
de forma ibidem.
Proprie presentia in stipulatione nõ est de forma sed de cõ
comitãtia ibidẽ.xlij.col.in medio ver.insuper.
In his que fiunt inter absentes an sit necessarius nũcius vel
epistola:an vero sufficiat q̄ fit per quẽuis intimatum absen
ti et q̄ absens acceptet ibi v̄. sed queri.
Non sufficit quẽ esse presentẽ nisi audiat et intelligat. Quod
facit ad testes deponentes aliquid factum fuisse in presentia
alicuius ibi in fine articuli.

¶ Quid et quando aliquid traditum cẽseatur vel dicatur de forma et solemnitate.

Lex aliqñ requirit aliquid interuenire añ actũ:aliqñ in actu:
aliqñ post. Aliqñ nisi aliquid interueniat ãnullat actũ:aliqñ
iubet iteruenire sine expressa ãnullatione: aliqñ addit penã:
aliqñ vtit verbis necessitatiuis et taxatiuis: aliqñ dat modũ
infirmãdi:aliqñ suspendit:aliqñ ɔfirmat:aliqñ simpliciter mã
dat aliqd certo modo fieri vt ibi in princip.
¶ Qñ lex vel statutũ aliqd requirit ad actũ:et vlteri⁹ pcedit
annullãdo nisi illud interueniat tale qd censet traditũ p for
ma adeo q̄ omissum viciet ibi in.j.col.j.conclusione.
De statuto q̄ electio debeat fieri per annũ et qõ alr nõ valeat
qd si fiat per triẽniũ ibi.j.cõclu.j.col.
De statuto q̄ debeat in instrumẽto apponi nomẽ et cognomẽ
et q̄ alr instrumẽtũ nõ valeat an sufficiat ponere soluz nomen
singulare vt gallo pressius ibidem.
Qñ aliquid mãdat fieri cũ cõsilio et q̄ alr nõ valeat actus con
silium de necessitate est requirendũ ibidem.
Statuta a principe cõfirmata apposita clausula decreti non
possunt per populũ reuocari vbi alr potuissent ibi l.j. cõclu.
prima col.in fi.
Predicta conclusio pcedit qñ aliqd requirit interuenire in
ipso actu vel añ q̄ omissum vitiat ipso iure ibi.j.col.in fi.cuz
prin.seq.et in arti.de potẽtia et effectib⁹ forme in limitatione
ibi allegata.
Requisita interuenire post actũ ẽt cũ clausula q̄ act⁹ alr act⁹
sit nullus puta q̄ soluat gabella si omittant nõ reddũt actuz
ipso iure nullũ nisi dirat ipso iure ibi l.j.ɔclu.ij.col.circa pñ.
Eo casu quo act⁹ ẽ nullus apposita clausula decreti an possit
ptiũ ɔsensu validari ibidẽ.et.s̄.i arti.qs possit dare et tollere
formã et in arti.de potẽtia et effectibus forme omisse.
De statuto q̄ debeat decimũ mitti añ litis cõtesta.qd erit si
postea mittat ibi.j.conclu.ij.col.
De defectu cõditiõis ex pte ante in rescriptis ibidem.
De statuto q̄ accusator vel libellãs fideiubeat et q̄ accusatio
vel libellus alr sint nulla ibidem.
Et quid si statutũ vlterius pcedat denegãdo audiẽtiã. Et qd
de omissione que fit in preparatorijs ibidẽ.ij.col.in fi.et l.iij.
col.post medium.

vel si virtute statuti proposita aliqua legitima causa sit dandus tutori adiunctus ibidem.
Forma statuti de banno cum sit diuersa a forma iuris cōmunis est ad vnguem seruanda ibidem.
Requisita a statuto si sint vigore iuris communis de iustitia an in statuto sint etiā de iustitia: ⁊ si sint de forma quid iuris ibidem.
Requisita a statuto si sint contra ius commune quid iuris ibidem.
Maxime seruanda est forma statuti quādo adhibetur vltra ius cōe ibidē in fine none conclusionis.
¶ Decima conclusio vbi circa modum faciendi actuʒ interuenit iuramentū vbi censet tradita forma cū iuramentum sit implendū in forma specifica in.x.conclusione.
Conditio vel iuramentum de soluendo an verificentur l cōpensatione ibi.
Potestates iurantes seruare statuta tenētur eorū formā seruare ad vnguē ibi.
Aliqua ꝙ iuramētū sit precise seruādū ibidem.
Limitationes ad cōclusionē ꝙ iuramētū sit seruādū in forma specifica ibidem.
Iuramentum an verificetur in casu ficto ibi in fi.x. ɔclusiōis.
¶ Undecima conclusio. Conditio seu modus faciendi conditionaliter traditus importat formam. ⁊ cōditiones sunt implende in forma specifica in.xi.conclu.
Clausula. si probaueris an importet formā ibi.j.col.in fi.cum prin.seq.et in conclu.seq.
Tacita conditio et ablatiui absoluti an importent formam ibi in.ij.col.post prin.ver.predicta conclusio.
Limitationes ad predictam conclusionem ibi in.ij.col.in fi. ver.recipit autem.
De regula ꝙ non curemus de modo dūmodo habeamꝰ effectum ⁊ ꝙ aliquando effectus simpliciter sit de forma aliquando secūdū modū expressum ibi in scda limitatione.
¶ Duodecima conclusio est ꝙ in dubio et extra casus supradictarum conclusionum modus faciendi actuʒ non cēseatur traditus pro forma quā nō seruata actus sit nullus in duodecima conclusione.
Institutio posthumi an sit de forma: an vero de iustitia ibi in prin.conclusionis.
Si statutum disponat ꝙ proximior agnatus possit rem venditam repetere: ⁊ ꝙ publicatio venditionis fieri debeat infra quattuor dies postq̄ facta fuerit an illud tēpus sit de forma ibidem.
Quid si statutum mandet exprimi nomen ⁊ cognomen ibi et latius in quinta col.post princip.
Quid in sententia ferenda de consilio alterius ibidē in prin. conclusionis. ⁊ in scda col.post prin.
Quid si in rescripto ad lites ponatur cōditio respiciens merita cause ibi ⁊ in.xi.conclusione.
Quid si papa mandet quem condemnari si fuerit probatum ibi in.xij.conclusione.j.col.circa fi.⁊ in.xi.circa prin.
Comparatio litterarum alio modo facta q̄ dicat lex est nulla in.xij.cōclusione scda col.in prin.
Quid de fideiussione prestanda vigore statuti per denunciātem vel accusantē in.xij.conclusione in.ij.col.in princip.
Q. aduocatus fisci debeat interesse in causis fiscalibus an sit de forma ibidem.
Quid de consensu seu presentia requisita a statuto in muliere contrahente ibi in scda col.in medio.
De decimo soluēdo añ litē cōtestatā vigore statuti ibidem.
De statuto disponēte ꝙ in instrumentis apponatur nomen ⁊ agnomen ibidem.
De sententia ferenda in scriptis ibi in.ij.col.in fi.⁊ etiā circa princi.conclusionis.
De rescripto principis an importet necessitatem vel formā in.xii.conclusione in.iij.col.in prin.
Uarie opiniones in materia huius cōclusiōis in. iij.col.cum precedenti ⁊ seq.⁊ ibi in v̄.aliqui aūt vbi tāgitur an sit differētia inter dispositionē legis ⁊ dispositionē hominis cum multis exemplis.
Ubi est data certa forma ab hoīe excōicatio aliter lata ē nulla.⁊ an sit differētia an cōsiliū alicuius requirat a lege an ab hoīe.⁊ ꝙ in officijs datis ab hoīe nō pōt a forma recedi:nec a forma dat a executori esto ꝙ a persona executoris recedat ⁊ ꝙ recedi non potest a forma mandati ibi in tertia col. cum seq.ver.aliqui autem.
De clausula ꝙ si nō omnes in.xij.cōclu.iiij.col.post prin.v̄. et ſm Jo.an.
Distinctio mea in materia huius.xij.cōclusionis in.iiij.col. ver.ego igitur.
Modus faciēdi actū hñs finē ad aliud q̄ ad formandū nō dicitur de forma sed de iustitia vel vtilitate vel inductus causa prouisionis: instructionis: admonitionis: cōmemorationis: aut interesse vel de bene esse ibidem.
In electione q̄ dicant de iustitia ⁊ q̄ de forma ibidem.
In testamētis quedā pertinēt ad solēnitatem ⁊ q̄dā ad q̄stionē voluntatis: ⁊ quomodo in exheredatione cā sit de forma ⁊ quomodo de iustitia ibi in quarta col.in fi.
Requisita ad actus expeditionē a lege statuto vel superiore non inducūt formā: puta si statutū mādet iudici vt infra certū tps causam expediat ibi in.v.col.in prin.in.xij.conclu.
Quādo lex vel statutū requirūt aliqd nominatim fieri vel nomen ⁊ agnomē an sit hoc traditū pro forma in.v.col.post pn.
Stāte statuto ꝙ agēs noīe alieno debeat ꝓducere mādatū ⁊ exprimere nomē notarij an nomen sit de forma in.v.col.post medium.
Scriptura in dubio non est de forma cuʒ eius effectus tēdat ad probationē in.xij.cōclu.in.vj.col.in princip.
Locus loci in libello accusatorio vel in instrumento vel electione an sit de forma ibidem.
Que reqsita l excōicatiōe sint de iustitia nō de forma ibidē.
Ordo datus a iure in vendēdo ac capiēdo res ob causam iudicati an sit de iustitia vel de forma: ⁊ an peruersus vitiet in vj.col.ante medium.
Ubi nō est verisimile ꝙ testator aliquid statuerit ꝓ forma ibi non est forma in.vj.col.post medium.
Absolutio ab excōicatiōe nō seruata forma de qua ibi in satisfaciēdo parti lese an valeat ibidem.
Quid in satisdatione a statuto reqsita: ⁊ qñ qs tenet v̄tute statuti satisdare anteq̄ acceptet officiū in.vj.col.post medium.
Stāte statuto ꝙ actor nō possidēs immobilia teneat satisdare an habēs nola creditorū satisfaciat nuda cautione voluntati statuti in.vj.col.in fi.
Et quid si obligatus satisdare virtute statuti possideat imobilia an sit exemptus a satisdatione ⁊ pariter tutor aut honesta ꝑsona: aut alius notorie idoneus ⁊ multa alia de lege vel statuto requirentibus satisdationē in.vij.col.vsq̄ ad mediū cum fi.preceden.
Modus traditus per legem vel statutū nō habens aliū fineʒ implicitum dr de forma in.vij.col.post medium ver.aliquando vero modus.
Cōsensus alteriꝰ a lege vel statuto requisitꝰ qñ sit de forma: ⁊ qñ nō ibi in.viij.col.in prin.v̄.⁊ predicta.
Cōditio qñ sit implēda in forma specifica ⁊ qñ non ibi in.viij. col.post prin.ver.item predicta cum col.seq.
In statuto volēte ꝙ iudex cōpellat partes ad cōpromissuʒ ⁊ in iudicio q̄ dicant de forma: ⁊ q̄ dicant de iusticia ⁊ eqtate in xij. ɔclusiōe.in.ix.col.in fi.cum prin.seq.
Repudiatio facta nō seruata forma statuti in electione arbitrorū ⁊ satisfactione creditorū an valeat in.x.col.post princi. ver.⁊ ex predictis.
Ubi statutū disponit peti adiūctū tutori ex cā ꝑ aliquos ɔsanguineos q̄ dicant de iustitia ⁊ q̄ de forma: ⁊ an pluralitas cōsanguineoꝝ ⁊ cognitio cause sint de forma vel de iustitia ibi in.x.col.post prin.v̄.item per predicta.
Qñ statutū mādat reponi acta l archiuo publico an intelligatur ꝙ alr̄ sint nulla ibidē.x.col.ꝑpe fi.v̄.item predicta.
Actus factus nō citatis citādis ex forma statuti vel constitutionis sinodalis: vel non seruato modo dato in citādo an sit nullus ex pe cet in forma ibidem.
Processus factus nō petita licētia que peti debuit ꝓ forma agēdi nō tenet ibidem.
Reassumptio totiꝰ materie presentis ɔclusiōis ꝑ modū ɔrie cōclusiōis cū ampliationibꝰ declarationibꝰ ⁊ limitatiōibus ibidē in.x.col.in fi.cū seq. ver.reassumendo.
¶ Tertiadecima conclusio. ꝙ vbi modus faciēdi expressus tacite inest de iure cōi nō censet tradita forma vel solēnitas quando ius cōe non habuit pro forma in.xiij.conclusione in princip.
Tacita conditio actū non informat ⁊ que tacite insunt nihil operantur ibidem in prin.

Clausula preuiaratione in rescripto apposita et clausula si tibi constiterit. et clausula si preces veritate nitantur: et clausula si est idoneus: et clausula vocatis vocandis: et dictio dummodo apposita oneri quod tacite inest an importent formam ibidē. ij. col. versicu. hec si princeps. et versi. sequen. et versi. et predicta.

Limitationes ad predicta.

De clausula iusticiam facias et de clausula ꝙ de iure pronunctietur ꝙ de iure et de facto arbiter cognoscat: et clausula quod iuris sit clausulas an importent iusticiam vel formam ibi in. iij. et. iiij. col. et in penul. col. ij. limitatione.

Limitationes ad conclusionem istam ꝙ modus faciēdi a mandante expressus quando tacite inest de iure cōi nō habeatur pro forma ibi in penul. et vlti. col.

Stante statuto ꝙ non possit deueniri cōtra aliquē ad bānimēt citetur cōpariturus vel alius pro eo an sufficiat ꝙ aliquis citetur simpliciter compariturus omisso illo verbo vel alius pro eo ibi. xiij. conclusione in fine.

¶ Decimaquarta cōclusio. modus faciendi variabilis et difformis non dicitur tradit⁹ pro forma in. xiiij. conclusiōe in prin.

Tempus a lege vel statuto prefixum si non sit vniforme potest ab eo recedi alias secus ibi in prin. in duobus locis.

Et quādo ius exigit ꝙ sint duo vel plures hoc nō dicitur de forma ibi.

Rescriptum principis directū ad iudicē in materia difformi non importat necessitatem ibi.

Uerbum potest quando lex procedit dando formam importat necessitatem ibi.

Ex actibus difformibus inducitur cōsuetudo vel prescriptio ibidem.

In signaculis testamentorum non est de forma ꝙ debeant testamenta vno vel diuersis anulis signari ibidem versicu. et hec conclusio.

Remissio de alijs pertinentibus ad hanc conclusionē ibidem prima col. in fine.

Limitationes ad predicta ibi in. ij. col. in princip. ver. predicta conclusio.

Quando actui dantur plures modi illum faciēdi quilibet modus est de forma vt in testamētis qui possunt fieri in scriptis et sine scriptis et citationibus que possunt fieri personaliter vel ad domum et in contumacia que formatur ex tribus cōminationibus vel vna peremptoria ibi in. xiiij. cōclusiōe. ij. col. in princi. ver. predicta conclusio.

Plures modi faciēdi actū aliquū introducunt per modū facultatis et cōcursus: aliquando electiue: aliquando subrogatiue ibidē ver. et isti plures.

Et ibi quomodo hoc cognoscatur. in versiculo sed pulchra.

Et quid sit faciendum vbi dantur plures et diuerse forme. ibidem.

¶ Decimaquinta cōclusio. ordo ac vbicūq; in lege vel statuto aliquid traditur per prius et posterius regulariter est de forma in. xv. conclusio.

Consensus et mandatum debent a principio interuenire pro forma ibi. ij. col. circa prin.

Ordo rescripti et generaliter a principe dat⁹. est seruandus ij. col. post prin. et post medium.

Ordo quod sit: et an id quod princeps vult esse de ordine ibidem.

In penis seruandis est ordo datus. ij. col. post mediū.

Idem in iudicijs etiam si statutum mandet decimū mitti ante litem contesta. vel ante accusationē fideiuberi. et in inquisitione ordo peruersus vitiat ibi in. ij. col. ppe finem.

Non valet iuramētū testis post depositionem nec valet iudiciū si ordo peruertatur ibidem.

Seruandus est ordo statuti datus in impugnando instrumentum vel actū vsurariū: et quū requirit consiliū sapiētis ibi in. ij. in fi. cum prin. seq.

Cause cognitio debet precedere decretum. et mater debet prius renūciare velleiano ꝙ ei tutella decernat ibi in. iij. col.

Quādo forma requirit ante factū nō sufficit si fiat post factum ibi. iij. col. in medio.

Statuto requirente pronunciari super exceptionibus oppositis ad impediendum litis ingressum anteꝗ detur terminus ad litem contestandū dz fieri pronunciatio ibidem.

Uerbum deinde et clausula anteꝗ aliquo modo procedatur sic fiat aut per quam iubetur ordo seruari an importent iuris ordinē ibi. iij. col. in fi. ver. predicta cōclusio.

Ordo datus per modum consilij non est necessario seruandus ibidem.

Statutum et rescriptum cum clausula non obstāte vel ex certa scientia cōtra iuris ordinē emanātia illi derogāt ibi in quarta col. in princip.

Modos cognoscendi quando disponens vult ordinem esse pro forma ibi in. iij. col. in fi. cum seq. ver. predicta conclusio cum ver. seq.

Casus in quibus ordo est seruandus ibi cum. ij. col. sequen. vsq; ad limitationes.

Consiliū licētis iussus et similia an debeant precedere vel sequi ibi in. iiij. col. in fi. cum prin. seq.

Etiam vbi mandatur procedi omni substantialitate pretermissa seruādus est ordo qui est de natura rei in. v. col. in prin. ver. iij. maxime procedit in fi.

Quando aliquid non est de ordine fm ius cōe an dispositio hominis habeat pro ordine et forma ibi in. v. col. versiculo quinto etiam procedit.

Limitationes ad conclusionem ꝙ ordo cēseatur de forma in vj. col. ver. predicta conclusio limitatur.

Specialis ordo ac rescriptū cōtinēs singularē formā inducit formam necessariam ibidem.

Mens certa in questione an ordo sit de forma attenditur ibidem.

In preparatorijs ordo non inducit formam necessariam et omissio non viciat ibi in sexta col. in fi. cū seq. versiculo secūdo predicta.

Illud quod secundum ordinem debet precedere actum potest incontinenti post adhiberi in septima col. in fi. versiculo quarto predicta.

Ordo intellectus attenditur quando simul prepostere fiunt seu proponuntur ea que habent certum ordinem a lege vel natura puta quem cogi. et condemnari vel si exceptio recusationis post exceptiones dilatorias opponat cū multis alijs exemplis in. vij. col. v̄. quarto limitatur cum seq.

Preposteratio verborum an viciet dispositionem ibi in septima col. cum duabus sequenti. ver. ceterum ex hijs cū versiculo precedenti.

Illud quod fm ius cōe est de iustitia si ponat ab homine pro ordine non est de forma in penultima col. septima et octaua limitatione.

Et quid si de iure cōi non habeatur pro ordine ibi in nona limitatione.

Posita alternatiue non sunt de ordine ibidem. vndecima limitatione.

Multa alia etiam incidenter tanguntur q̄ videri possunt per discursum conclusionis.

¶ Decima sexta cōclusio est ꝙ tēpus pōt esse de forma ibi.

Tempus instantie an respiciat substantiam vel modū procedendi ibi in princip.

Terminus banni a statuto limitatus et dilationes legales an possint per iudicem prorogari vel alterari ibidē. j. col.

Tempus adeunde vel repudiande hereditatis: nec non tēpus in pactis resolutiuis vel arbitris prefixum et mete tēporum per constitutiones ecclesiarum posite: ac tempora sacrorum ordinum conferendorum an sint de iustitia vel de forma in ij. col. in princi. cum fine precedentis.

Clausula in lege vel statuto prefixa ꝙ post tempus quis non audiatur vel ānullatiua facit ꝙ tempus sit de forma vt si infra certum tempus debeat produci instrumentum ita ꝙ post tēpus non audiatur: vel si electio debet fieri per annum ita ꝙ si fiat vlterius non valeat vel si inquisitus habeat terminum decem dierum ad cōparendū quo elapso habeat pro cōfesso ibidem. ij. col. post princi.

Modum cognoscendi quando tempus sit de forma ibidē v̄. et generaliter.

Effectus et illationes ꝙ tempus sit de forma ibidem in. ij. col. in fi. v̄. et adeo cum ver. seq.

Ubi tēpus est de forma non potest fieri prorogatio nec vnū tempus in aliud resoluitur: et tempus a statuto determinato modo prolatum debet determinato modo impleri ibidem.

Statutum de capiente bannitum et presentante non hz locū in capiente ante statutum et presentante post statutum et tēpus ibi est de iustitia magis ꝗ de forma in. ij. col. in fi. cū prin. seq. v̄. item ex hoc.

Si vnū statutum casset testamentum quod non fuerit infra sex mensés

menses insinuatum. et aliud statutū determinet tempus insi nuandi a principio Maii vsq; ad kalen. Nouembris. et a kalē. Nouembris vsq; ad kalen. Maii. et contingat testatorem mo ri in kal. Augusti: et superuenire ferias durātes per tres mē ses ita q̃ nō fuerit facta insinuatio ppter ferias in primis sex mensibus: et contingat q̃ in trimestri post kal. nouembris nō fuerit petita insinuatio non cassabitur testamentū nec debet fieri vnum semestre ex coniunctione duorum trimestriū ibi dem in. iij. col. in prin. v. ex quo infert.

Statuta de tempore an intelligantur de perseuerāti ibidē.

Pax appellatio aut aliud tempore sopitū ratificari non po test et vbi tēpus est de substātia opz illud obseruari ibidē.

Stante statuto q̃ bannitus pro homicidio capite puniat si veniat in fortiam communis priusq̃ habuerit pacem ab here dibus occisi. si heredes occisi reddiderunt pacem alicui anii co banniti pro amico antequā veniret in fortiam communis po terit bannitus postq̃ venerit ratificare ibidem.

Limitationes quo ad regulam q̃ tempus sit de forma ibidē tertia col. cum duabus seq. v. predicta conclusio.

Tempus non est de forma vbi apparet de mente disponētis q̃ voluerit esse de bene esse vt si statutū mandet prioribus q̃ eligant et conducant medicum de mense Januarij vel q̃ p ximior possit redimere rēvēditā īfra sex menses: et q̃ publica tio venditionis debeat fieri infra quattuor dies a qua publi catione currat terminus sex mensiū: et fiat publicatio post q̃t tuor dies in. iij. col. v. predicta conclusio.

Si statutū mandet iudici vt expediat causam infra certū tem pus valebit sententia lata post tempus: et non est idem si cau sa delegetur expedienda infra certum tempus: et si statutū mandet q̃ fur debeat statim fustigari: et iudex differat. per hoc fur a pena fustigationis non liberabitur in. iiij. colū. in prin. v. pro predicta limitatione.

Stante statuto q̃ missus in possessionē ex primo decreto pos sit petere infra mensem sibi dominium assignari poterit pe tere nihilominus post mensem in quarta col. versiculo ter tio limitatur.

Hora aliquando est ponenda in instrumento vt sciamus qs actus sit prius factus: et tūc hora non est de solēnitate sed de iustitia ibidē.

Tempus quādoq; currit de momēto ad momētū ibidē.

Tempus variabile vel arbitrariū nō dicitur de forma et dif ferunt tēpus determinato modo prefixum ac simpliciter seu in genere ibi in. iiij. col. in. iiij. limitatione.

Arbitriū datum potestati in cōdēnando: aut circa qualitatē act⁹ vel facti nō extēdit ad alia. adeo q̃ si potestas hz arbitriū in condemnando non possit prorogari instantia statuti secus si habet arbitrium in pcedendo ibidem.

Tempus appositum ad vsum seu ad executionem obligatio nis vt quis certo tempore seu certis diebus ac horis seruitu te vtatur non est de forma sed de iustitia in penul. col. in prin ci. ver. quinto limitatur.

Tempus quandoq; ponitur ad solicitandum implementū obligationis: et tunc lapsus termini non liberat ab obligatio ne aliquando ad finiendum seu limitandum obligationem: et tunc liberat ab obligatione: et quando lapsus temporis vel diei extinguat obligationem ibidem. ac in ver. seq. ver. vj. di cta conclusio.

Ubi permittitur fieri post tempus vel admittitur purgatio more vel restitutio aduersus lapsum temporis an tempus sit de forma ibidem v. septimo predicta conclusio.

Tempus qd pōt suspendi vt est tempus fatalū an sit de for ma ibi in fi. conclusionis.

Decima octaua cōclusio ē q̃ ea q̃ possunt ita adesse aā actū sicut tēpore actus si requirantur adesse ad validitatem actus nō sunt de forma in. xviij. conclusione.

Scientia testamenti in transigente super testamēto an sit de forma ibidem.

¶ Decimanona cōclusio q̃ ex aliis elicitur est q̃ illud non ha beatur pro forma quod verisimiliter disponens non habuit pro forma et econtra et q̃ illud non habeatur p forma quod habet alium proprium finem q̃ ad formandum vel ad solem nizandum puta vtilitatis commodi vel interesse cōsulatio nis admonitionis cā etc. ibi in. xix. conclusione.

¶ De potentia et effectibus forme et solemnitatis.

¶ Circa hunc articulum tria sunt membra consideranda vz primo effectus forme adhibite: secundo forme et solemnita tis omisse: tertio effectus reformationis vel transformatiōis in principio.

Circa effectus forme vel solemnitatis adhibite infrascripti effectus traduntur.

¶ Prim⁹ effectus forme et solemnitatis adhibite est quia forma dat esse rei ita q̃ forma et ens conuertuntur: et q̃ inha bilis ad adhibendum formam sit inhabilis ad actum ibi pri mo effectu.

¶ Secūdus effectus forme adhibite est quia forma dat per fectionem ita q̃ forma non cadat in entibus imperfectis: nec ante perfectionē possit dici forma rei sed pars forme vt fun damentū ibi scda col. scdo effectu.

Perfectū fm nos et philosophos quid dicatur ibidem.

¶ Tertius effectus forme adhibite est quia forme nihil addi di vel minui potest ita q̃ contractui qui habet suam formā addi vel minui non possit nec liceat aliquid circa illū emen dare ibi. ij. col. in fi. in. iij. effectu.

Quod perfectum est non recipit ex interuallo magis et min⁹ nec recipit aliam formam. Et in entibus perfectis nō potest addi forma substantialis nisi prima destructa ibidem.

Dominium non potest queri ex pluribus causis quia est quid perfectum ita q̃ id quod meum est amplius meum fieri non pōt ibi in tertio effectu in. iij. col. in prin.

Superfluitas quando viciet et quando non: et cur. Et nume rus maior puta in testamento nouem testium non viciat. Et inutilis stipulatio non viciat contractum ibidem et in sequē ti effectu vz quarto et etiā in. vj. i. col.

Addi vel minui ex interuallo nō potest sine noua forma seu solemnitate ibidem in tertio effectu.

In conditionibus q̃ debent impleri in forma specifica maio ri summe minor inest ibidē.

Stante statuto q̃ de cōcordia soluatur tantū p libra als act⁹ non valeat poterit nihilominus plus solui ibidem.

¶ Quartus effectus forme adhibite est quia forma et solēni tas sunt indiuidua: seu quid indiuisibile et inseparabile ita q̃ vtile per inutile vicietur in concernentibus formam et q̃ qui adhibet partem solēnitatis nihil fecisse videat sicut qui ad hibet partem indiuidui ibidem in quarto effectu.

Quando factū est in obligatione quia ex cōsumatione formā recipit nō pōt p parte fieri ibi.

Indiuiduum dicitur quod si diuidatur forma eius corrumpi tur tā in forma datiua et artificiali q̃ in naturali puta si dicat titius vna cum seio tale opus facito vel si homo scindatur p medium aut ei membrum vitale amputet ibidem.

Uerba superflua contra naturam actus vitiant q: forma est indiuisibilis et inseparabilis. Et ideo in testamentis dictum vnius testis non facit semiplenam pbationem esto q̃ ex for ma statuti disponatur q̃ possit fieri testamentum corā duob⁹ testibus vel vno ibidem.

Electio que virtute statuti non potest fieri nisi per annum si fiat pro pluri tempore puta p quadriennio non valet etiā in anno quia forma est indiuisibilis. Et quid in excessu manda ti vel defectu maxime in q̃titate. Et quid si constituantur duo exercitores an factum vnius valeat. Et quid si fiat inuē tarium aliquibus creditoribus citatis et aliquibus non. et an diuidi possit ibidem.

Citatio an dicatur de forma vel de iustitia ibidem in quarto effectu in fine.

¶ Quintus effectus forme adhibite est q: vbi aliquid ap ponitur pro forma censemus q̃ apponens nō erat alr facta rus vel mandaturus vt quia mandē dari pecuniā mutuo ca ptis pignoribus ibi.

Gesta per substitutum ab exercitore quando fuit constitut⁹ ita q̃ nō substitueret an valeāt ibidē et in precedenti ac in q̃r to effectu.

Gesta per exercitorem constitutum sub forma creditorib⁹ captiosa valēt nec forma est seruāda ibidē in. v. effectu.

Si duo constituant exercitores ita q̃ vnus sine alio gerere non possit ibidē et etiā in q̃rto effectu.

¶ Sextus effectus forme adhibite est quia forma et modus declarant voluntatem disponentis non obstante contrariis

verborum

verborum expressione vt ibi in.vj.effectu.
Magis attenditur forma q̄ verborū expressio ibidem.
Donatio si nuncupet cā mortis et habeat formā donationis inter viuos dr donatio inter viuos si adhibeantur solū duo testes ibi in.j.col.dicti effectus in duobus locis.
Non a nomine sed a forma ⁊ etiā ab effectu actus denominatur ⁊ cognoscitur ita ꝙ magis attendatur forma q̄ denominatio ⁊ actꝰ attribuū forme cū multis iuribus ⁊ exemplis ibi in prima col.
Si quis in testamēto apponat instes solēnitates requisitas in testamento in scriptis sed non omnes. an si saltem habeat solemnitates nuncupatiui valeat vt nuncupatiuū ibidem.j.col.et dixi in articulo preceden.in.xxiij.conclu.in fi.⁊ in art. de implemento forme.ij.col.⁊.j.hoc eo.arti.in vlti.effectu forme omisse.vij.ampliatione.
Ex modo procedendi colligitur quā viam inter plures quis velit amplecti ⁊ an iudex procedat vt ordinarius vel delegatus ⁊ an quis procedat vt arbiter vel arbitrator ⁊ an de iure communi vel speciali vel plenarie seu summarie ibi in.vj.effectu forme adhibite.j.col.in fi.cum seq.
Fallentie ad cōclusionem ꝙ actus denominetur a forma nō obstante contraria verborum expressione ibi in secunda col. post medium.
Ubi forma ⁊ solemnitas sibi inuicem contradicunt qr actꝰ sit sm formam vnius ⁊ sm solemnitates alterius ibi in fine predicti sexti effectus.
¶ Septimus effectus est qr magis attēditur forma q̄ ratio legis vel statuti ita ꝙ si cesset ratio ⁊ causa introductiōis forme et solemnitatum nihilominus forma sit adhibenda ibi ⁊ latius.j.eodem.in.xxij.limitatione ad vltimum effectum forme omisse.
Si statutum exigit pro forma in instrumentis apponi nomē et cognomen debebit apponi etiam si cesset ratio statuti ibidem in septimo effectu de quo latius in articulo precedē.xij.cōclu.ij.col.⁊ per discursum.
¶ Octauus effectus forme adhibite est quia actus capit denominationem a forma ⁊ non a materia ibi in.viij.effectu.
Silua pignorata nauis ex ea facta non dicitur pignorata: et auctoritas monete ex forma non ex materia attribuitur nec dicitur absq̄ forma falsificari moneta ibidem:
Testamentum et sententia minus solēnia nomen testamenti ⁊ sententie non habent ibi in.j.col.in fi.ver.⁊ ad predicta.et quid in causa summaria ibi scda col.in prin.
Idem ens habens effectum vnius subiecti ⁊ formā alterius debet denominari a forma ibi prima col.in fi.
Si quis leget terram aratiuā quam habet in tali loco cū ibi solū vineam habeat an teneat legatum. Et an constituta seruitute ad vineam desinat esse vinea. Et an in fundis esse vineatum pratiuum vel cultiuum dicatur de forma fundi ibidē plene cum illationibus.
Si testator solēne testamētū dicat velle valere vt codicillos ibi.viij.effectu in fine.
¶ Nonus effectus forme adhibite est qr forma declarat qditatē rei ac qualitatem et quid ⁊ q̄tū ex eo nascatur ⁊ pducat ac acquirat ibi in nono effectu.
¶ Decimus effectus forme adhibite est quia solenniter factum dicitur canonice legitime ac iuste factū ⁊ magis ac minus sm quod maior et minor solemnitas adhibetur ibi in decimo effectu.
Sic in sententijs aliquem ledentem solēniter latis et in testamento ⁊c.ibidem.
¶ Undecimus effectus est quia actus solēniter factꝰ non vitiatur pretextu false cause ibi in.xj.effectu.
¶ Duodecimus effectus forme adhibite est quia non nocet seruare formam etiam vbi nō oportet vt in forma in iudicijs relaxata ⁊c.ibidē in.xij.effectu.
¶ Decimus tertius effectus forme adhibite est quia actus solemniter factus presumitur vtiliter factꝰ ibi in decimotertio effectu.

¶ Secundum membrum.

In quo tractatur de effectibꝰ forme vel solēnitatis omisse.

¶ Primus effectus forme vel solemnitatis omisse est ꝙ forma non seruata actus est nullus qui reseruatur examinādus in vltimo effectu huius secundi membri propter eius prolixitatem.
¶ Secundus effectus forme vel solemnitatis omisse est quia vitium forme fortius est q̄ vitium materie aut cause ibi in.ij.effectu.
Uitium forme vitiat sicut error expressus in sententia nō materie sicut error in sententia vellatꝰ. Et iniustitia forme plus inficit q̄ cause quia sententia minus solēnis non valet ⁊ iniusta sic.ibidem.
Fortius punitur peccans in forma q̄ in materia quia peccās in forma inuentarij punitur in toto ⁊ peccans in materia eiꝰ vt quia omittat vnam rem punitur in illatatum pte ibidem.
Quicquid facit causa efficiens facit vt imprimat in formalitatem ibidem.
Ubi est defectus in causa formali si non valet qō ago vt ago non valet etiam vt valere potest secus vbi est defectus in cā materiali ibidem.
Causa formalis fortior est q̄ materialis vel alia ibidem.
¶ Tertius effectus forme vel solemnitatis omisse est quia defectus solemnitatis et forme quandoq̄ inducit defectum cōsensus ibidē in.iij.effectu forme omisse.
Si statuentes ordinarunt ꝙ non valeant eorum statuta nisi seruata certa forma: aut testator ꝙ non valeat sequens testamētum nisi seruata certa forma ⁊ sequēs testamētū vel statutū fiat sine illa forma dr in ipso sequēti actu deficere consensus vt ibi.
Solent esse diuersa defectus consensus ⁊ voluntatis ⁊ defectus voluntatis est fortior q̄ defectus forme aut solemnitatis ibidem.
Deficiente causa formali vel materiali deficit consensus. ibidem.
¶ Quartus effectus forme vel solemnitatis omisse est quia actus minus solemnis vel carens forma a iure tradita nō habet proprie nomen a iure tali actui solemniter et formiter facto impositum ibi in quarto effectu forme omisse.
Sententia minus solemnis et sine scriptis nomen sententie non meretur habere ibidē in duobus locis ⁊ in.viij.effectu forme ⁊ solēnitatis adhibite.
Quod non habet formam dr pro non scriptum ibidē in.iiij.effectu forme omisse.
Forma et ens conuertuntur et forma dispositionis non est aliud q̄ eius perfectio sicut forma naturalium non est aliud q̄ perfectio eorum ibidem de quo etiam in.j.ij.et.iij.effectu forme adhibite.
Testamētū minus solēne an possit appellari testamētū ibidē in.iiij.effectu forme omisse.
¶ Quintus effectus forme vel solemnitatis omisse est quia quod fit extra formā censetur regulariter p̄hibitū ibi in.v.effectu forme omisse.
Stāte statuto florentie ꝙ certi generis hoīes sint magnates vz illi in quorū domibus milites sunt de p̄nti vel fuerūt a viginti annis citra illi qui non sunt de tali numero vel talis cōditionis sunt extra formam statuti: nō sunt magnates ibidē.
Quod fit preter formam datam super inquirenda veritate vel calūnia cause appellationis in.c.q̄uis de elect.in.vj.est nullum tanq̄ prohibitum ibidem.
¶ Sextus effectus forme vel solemnitatis omisse est quia talis omissio largo modo dicitur pena vt ibi in.vj.effectu forme omisse.
¶ Septimus effectus forme vel solēnitatis omisse est quia talis omissio causat aut presumi facit delictum dolum falsitatem malam fidem vel peccatum in conscientiam omittente ac fraudis suspitionem ibi per totum ipsum effectum.
Testamentum minus solēne facit presumi in notario falsitatem et rescriptū qō non est in forma consueta presumitur falsum ⁊ quid in alijs instrumentis ibi.j.col.cum seq.
Quando omittens solemnitatem a statuto requisitā peccēt mortaliter. Et quisq̄ sub pena peccati mortalis tenet seruare dispositionem legis aut statuti ⁊ constitutionis superioris ibi.j.col.in fi.cum seq.
An omittens solēnitatem vel faciens actum nullum presumatur per iuris errorem fecisse ibi.j.col.in fi.
Quo ad deū an actus minus solēnis sit nullus ibi in secunda colū.in principio ⁊ in fine.et latius in limitationibus ad vltimum effectum.
Et an notarius faciens actum nullum seu minus solemnem

tenecatur

teneatur parti ad interesse ibi in .vij. effectu .iij. col.
Limitationes ad conclusionem huius septimi effectus in .ij. col. in fi. cum seq.
In actu nullo an presumatur error iuris vel mala fides maxime propter acquisitionem fructuum et prescriptionem ibi penul. col. in fi. ac finali.
¶ Octauus effectus forme vel solemnitatis omisse est q defectus forme vel solemnitatis quandoque releuat ne quis incidat in penam vt ibi in .viij. effectu forme omisse.
Emphiteota alienans minus solemniter et sine domini consensu puta mulier prohibita alienare virtute statuti sine consensu propinquorum non cadit a iure suo ibidem.
Pena an committatur ex actu nullo. Et an occidens bannitum minus solemniter stante statuto q bannitus possit offendi excusetur ibidem.
Decretum iudicis minus solemne et sic nullũ aut iussus iudicis minus solemnis et nullus an excusent a pena ibidem.
¶ Nonus effectus forme vel solemnitatis omisse est quia in cuiusdam dispositione vel prouisio circa aliquid intelligitur de actu solemni et valido: non autem de minus solemni et nullo ibi in nono effectu forme omisse.
Statutum de contumace bannito et de instrumentis insinuandis intelligitur de rite et solemniter contumacibus et bãnitis et de instrumentis solemnibus ibidem.
¶ Decimus effectus forme vel solemnitatis omisse est quia qui formam seruare contemnit dicitur recusare facere actum ibi in .x. effectu forme omisse.
Bonorum pos. repudiare censetur q formã bonorũ pos. petẽde seruare contemnit ibidem.
An liceat sic facienti actũ minus solẽniter penitere vel variare ibidẽ et .j. .xv. effectu.
¶ Undecimus effectus forme vel solemnitatis omisse est q negans formam vel solemnitatem licet confiteatur factum dicitur nihilominus improbare et impugnare et nõ potest se iuuare partis assertione &c. ibi .xj. effectu.
Qui dicit liberationem ex aduerso allegatam minus solemnẽ non potest ex confessione implicita probare debitũ ibidẽ.
Item quis dicit testamentum minus solemne non potest ex eo petere legatum ibidem.
Negans solemnitatem testamenti qd debuit virtute statuti insinuari an possit se ex substitutione vulgari se dicere admittendum ibidem.
¶ Duodecimus effectus forme seu solemnitatis omisse est quia transgressor forme non potest se iuuare ex dispositione formam vel solemnitatem tradente ibi in duodecimo effectu forme omisse.
Transgressores forme statuti nõ possunt se ex illo iuuare et res informata priuilegio caret. Et non est dignus lege q cõmittit in legem ibidem.
Heres conficiens inuentariũ minus solẽniter nõ gaudet beneficio inuẽtarij ibidem.
Non sufficit fieri qd per rescriptum mandatur nisi fiat secũdũ formam per rescriptum traditã ibidẽ .xij. effectu forme omisse in fine.
¶ Tertius decimus effectus forme vel solemnitatis omisse est quia vltra formam commissionis quis non obligatur nec habet facultatem ibidẽ in .xiij. effectu forme omisse.
¶ Quartus decimus effectus forme vel solẽnitatis omisse est quia vbi non est seruata integralis forme cõgruitas ibi nõ presumitur vtilitas sed damnositas puta lesio populi vel minoris aut ecclesie contrahẽtium ibi in quartodecimo effectu forme omisse.
Idem in muliere ac minore cõtrahentibus nõ seruata forma statuti puta sine consensu propinquorum a statuto requisito ibidem.
Pecunia non recte soluta administratori ciuitatis non presumitur versa in vtilitatem ciuitatis ibidem.
Decreta carẽtia forma debita vel solẽnitate psumunt ambitiosa et populo dãnosa ibidem.
Actus minus solemnis dicitur iniustus et probans sententiã nullam quam dixit iniustã obtinet q sentẽtia nulla bene dicitur iniusta ibi in .xiiij. effectu forme omisse in fine.
¶ Quintus decimus effectus forme vel solemnitatis omisse est quia talis omissio quandoque inhabilitat facientem et tollit facultatem aliter faciendi q̃ sit pro forma constitutum ibi in .xv. effectu forme omisse.

Stante statuto q adultus sine consensu duorũ propinquorũ non possit legare talis defectus consensus reddit eum inhabilem si sit statuto subiectus ibidem.
Ubi deficit potentia deest ibi actus et est irritus ibidem.
Dispensatus alias inhabilis ad faciendum actum an censeatur super potentia an super forma et solemnitatibus dispensatus ibidem.
An quis possit constituere inhabilem ad cõstituendum vel substituendum habilem ibidem.
¶ Sextus decimus effectus forme vel solemnitatis omisse ẽ quia in his que sunt de forma omissum habetur pro omisso ibidem in .xvj. effectu forme omisse.
An possit in his que sunt de forma puta verba vel scriptura aliquid suppleri vel subintelligi ibi remissiue.
¶ Decimus septimus effectus forme vel solẽnitatis omisse est q ex actu vel cõtractu informi nõ oritur actio vt in pacto nudo ibidẽ in .xvij. effectu forme omisse.
Si cõtingat ex actu informi dari actionẽ nõ solet dari ea que a iure cõi statuitur ibidem.
Que actio insurgat ex iuramento statuto vel consuetudine informi et que ex formi ibidem.
Quando statutum vel consuetudo dicãtur informiter disponere ibidem.
Ubi testamentum peccat quo ad aptitudinẽ forme licet non valeat quo ad hoc vt obligatio inducatur an saltẽ valeat quo ad hoc vt officium iudicis inducatur fauore vltime voluntatis ibidem.
¶ Decimus octauus effectus forme vel solẽnitatis omisse est quia talis defectus est fortior q̃ expresse renunciationis ibi in .xviij. effectu forme omisse.
Mulier cui relicta sunt alimenta sub certa forma non potest illis renunciare expresse sine iuris solẽnitatibus: et tamen potest non obseruãdo formã sub qua sunt ipsa alimenta relicta ibidem.
¶ Decimus nonus effectus forme vel solemnitatis omisse est quia est facultatis priuatiuus et deuoluit facultatem faciendi actum ad alium. ibi in .xix. effectu forme omisse.
Transgressor forme in eligendo an possit saltẽ per sententiã priuari facultate eligẽdi: an vero possit denuo eligere ibidẽ.
Multa exempla in iurante mandatario arbitro iudice et alijs an si faciant actum nulliter et minus solemniter seu forma nõ seruata possint denuo solemniter facere ibidẽ .ij. col.
¶ Uigesimus effectus forme vel solemnitatis omisse. est q actus factus forma non seruata seu omissa solemnitate ratificari nõ põt ibidem in .xx. effectu forme omisse.
Id quod fit a minore parte illorum de collegio nõ valet esto q a maiori parte ratificetur ibidẽ in princip.
Processus falsi delegati vel procuratoris an possit ratificari: et an vbi mãdatum a princip. requiritur sufficiat sequens ratificatio ibidẽ .ij. col. in prin. et i art. de iplemẽto forme &c.
Ubi licentia debuit precedere presentia vel consensus puta propinquorum in contractu mulieris ex forma statuti an sufficiat q sequatur vel sequens ratificatio ibidem: et in articulo de implemento forme.
Testamentum minus solemne vt quia non habeat septem testes an possit per venientes ab intestato approbari ibidẽ in .xx. effectu forme omisse in .ij. col. ante mediũ.
Preteritio filij in testamento patris an reddat testamentum nullum: ita demum si filius declaret velle esse nullũ ibidẽ.
Quid si is qui potest dicere testamentum nullum vel pter insinuationem non factam petere q cassetur acceptet ex eo legatũ an cesset prouisio legis vel statuti ibidem .ij. col. post medium.
Sententia nulla an possit ratificari ab eo cõtra quem est lata ibidẽ in .ij. col. in fi.
Gesta per collegiũ aliquibus nõ vocatis an valeãt si absentes taceant ibi .iij. col. in prin.
Ratificatio actus qui debebat fieri infra certum tempus nõ valet si fiat post tempus in tertia col. circa principium versi. ad predictam.
Solemnitas requisita in actu an exigatur in ratificatione vt valeat ibidẽ in .iij. col. .v. predicta conclusio.
Quando plures solemnitates requiruntur in actu et vna deficit omnia sunt ex integro facienda ibidem.
Statuto verolengi exigente certam formam in alienatione rerum communitatis que non fuerit seruata non sufficit ratificatio

tiſicatio niſi ſiat cum illa forma ibidem ver.⁊ iuxta.
Si maior factus ratificet geſta per eum in minori etate minus ſolemniter vel quis deuenerit ad eum actum ꝙ poſſit ſine ſolemnitate celebrare ibi in tertia col. prope finem in ſecunda limitatione.
Tacitus conſenſus eius qui factus eſt maior ſupplet defectū decreti iudicis ⁊ inducit ratificationem ibidem.
Ex diuturna patientia vel diuturno actu induci poteſt ratificatio ac preſumptio paterni cõſenſus ibidem.
Si ſolemnitas priuato fauore inducta ſit omiſſa poterit ſine illa contract⁹ ratificari in vigeſimo effectu forme omiſſe col. fina.in princi.⁊ per totum.
Filius preteritus poteſt teſtamentum approbare ⁊ eccleſia ratificare contractum minus ſolemniter factum per prelatū ⁊ minor iudicium ſecum ſine curatore factuꝫ.Et eccleſia alienationem ſine capituli conſenſu factam.Et an tractatus omiſſus in contractu ſit in ratificatione neceſſarius.Et de pupillo emente ſine tutore.Et iuſſus ⁊ voluntas patris omiſſa in additione hereditatis facta per filiuꝫ poſſunt per ratificationem ſuppleri.Et ſtatuto dante formam venditioni pignorū poteſt venditio ſine illa forma facta ratificari.Et approbatio tranſiens in contractum eſt efficacior:vt qꝛ heres promittat ſoluere relicta in minus ſolemni teſtamento ibidem in.d.xx. effectu col.fina.
¶ Vigeſimus primus effectus forme vel ſolẽnitatis omiſſe eſt quia actus requirens ſolemnitatem non poteſt etiam tacite ſine illa ſolẽnitate renouari ibi i.xxi.effectu forme omiſſe
Contractus qui neceſſario exigit verba pro ſubſtantia vel ex iuris diſpoſitione:vel ex partium cõuentione:aut qui exigit ſcripturam vt emphiteoſis tacito conſenſu vel ex tacita patientia renouari non poteſt ibidem.
Contractus cum ſtipulatione factus poteſt ſine illa tacite et per patientiam renouari ibidem.
Ex contractu minus ſolemni per predeceſſoreꝫ facto eſto ꝙ predeceſſor ex eo obligaretur ad non contraueniendum ſucceſſor in eccleſia per tollerantiā ſuā non obligatur ibidem.
¶ Vigeſimus ſecũdus effectus forme vel ſolemnitatis omiſſe eſt qꝛ vbi actus eſt nullus ex earū omiſſiõe ex poſtfacto nõ reconualeſcit in.xxij.effectu forme omiſſe.
Teſtamentum minus ſolemne ex poſtfacto non reconualeſcit:eo quia vno contextu ſolemnitas eſt adhibenda ibidẽ.
Licet filius preteritus viuo patre decedat nihilominus ſtricto iure teſtamentum perſeuerat nullum ꝗuis ſecus ſit de equitate pretoria ibidem.
Differunt teſtamentum eſſe minus ſolemne ⁊ irritum rõne preteritionis ibidem.
¶ Vigeſim⁹ terti⁹ effect⁹ forme vel ſolẽnitatis omiſſe eſt qꝛ per actum minus ſolemnem et informem precedens formis et ſolemnis non reuocatur ibi in.xxiij.effectu forme omiſſe.
Primum teſtamentum ſolemne non tollitur per minus ſolẽne niſi in caſibus priuilegiatis vel in reuocatione legatoruꝫ ope exceptionis ibidem.
Secundum teſtamentum carens forma quam teſtator voluit adhiberi in primo teſtamento nollens ſm aliter valere nõ valet ibidem.
Per ſequentem contractum inutilem non receditur a primo ibidem.
Per actum ſolemnem ꝗuis ſit minus ſolemnis precedenti an precedens reuocetur puta ſi quis in codicillis reuocet legata facta in teſtamento ibidem.
Actus min⁹ ſolẽnis an poſſit ꝑ ſequẽtẽ ſolẽnẽ ꝯfirmari ibidẽ.
Donatio non inſinuata infra tẽpus ſtatuti facta inter ſciẽtes operatur receſſum a pignore rei donate ibidem in.xxiij.effectu forme omiſſe in ſi.
¶ Vigeſimus quartus effect⁹ forme vel ſolemnitatis omiſſe eſt quia talis omiſſio viciat actuꝫ in totum in.xxiiij.effectu forme omiſſe.
Legata facta in teſtamento coram quinqꝫ teſtibus condito non valent niſi adſit clauſula codicillaris eſto ꝙ per ſe coraꝫ quinqꝫ teſtibus fieri potuiſſent ibidem.
Peccatum in parte formali inſtrumenti puta die vel conſule viciat totum licet ſecus ſit quando eſt peccatum in parte materiali ibidem.
Ubi plura requiruntur ad ſubſtantiandū actū alterū nõ ſufficit ⁊ nihil dr actū vbi aliqd de forma reſtat ad agẽdū ibideꝫ.
Cõditio que habetur pro forma dꝫ in totum impleri ibi.

Exceſſus in tanto vitiat in toto vel totum illud capitulum. ibidem.
Donatio excedens quingentos aureos propter defectū inſinuationis quare ſit nulla in ſolo exceſſu ibidem.
Bannum ſi peccet in forma ſtatuti corruit ex toto ibidẽ.
Preteritio vel exheredatio iniuſta vnius ex filijs totum teſtamentum et legata ⁊ aliorum etiam inſtitutionem vitiaret niſi ſuperueniſſent iura noua ⁊c.ibidem.
Vitium forme an vitiet in totum ſiue ſimus in ſeparationeꝫ paticulibus ſiue non ibidem in.xxiiij.effectu forme omiſſe.
¶ Vigeſimus quintus effectus forme vel ſolemnitatis omiſſe eſt quia defectus forme vitiat etiam ſi ponatur pro forma id qđ eſt impoſſibile vel in fraudem legis ibi in .xxv .effectu forme omiſſe.
¶ Circa alios effectus remiſſiones.
¶ Ultimus effectus forme et ſolẽnitatis omiſſe eſt qꝛ forma nõ ſeruata:aut aliqͣ ſolemnitate omiſſa actus eſt nullus ibi in vltimo effectu forme omiſſe qui ſignatus etiam eſt pro primo ſed propter eius prolixitatem fuit pro vltimo reſeruatus.
Exẽpla ꝙ forma non ſeruata actus ſit nullus ibi in prin.ipſi⁹ vltimi effectus ⁊ per totum.
Non ſeruata forma permiſſiua ſuccedit immediate forma deſtructiua ⁊ diſpoſitio dans formam actui infert eius annullationem et forma omiſſa res deſtituitur et pro non ſcripto habetur quod ſit forma non ſeruata ibidem in.j.col.
Poteſt omitti aliquid eſſentiale.⁊ aliqd formale illi⁹ eſſentialis ibi in ipſo vltimo effectu forme omiſſe in.ij.col.in prin.
Paria ſunt non eſſe vel minus ſolemniter eſſe ⁊ non fieri vel minus ſolemniter fieri.Et non fieri vel alio modo fieri ꝗ̄ fieri debeat.Et ſolemniter fieri debet qđ fiendum eſt.Et ſentẽtia minus ſolemnis ſententie nomen habere non meret ibidem ver.hinc paria.
Eſſe falſum et minus ſolẽne non ſunt idem:nec paria ibidẽ.
Non ſufficit aliquid implere niſi in modo prefixo ſeu forma ibidem.
Peruerſio ordinis vitiat quod quando ſit ibidem in antedicto vltimo effectu forme omiſſe ſcđa col.ver.⁊ licet.⁊ in articulo quando cenſeatur aliquid traditū pro forma in.xv .concluſione.vij.⁊.viij.col.
Ubi eſt tradita certa forma iudex non poteſt illam mutare nec ꝯtrauenire ibidem in antedicto vltimo effectu ſcđa col. poſt medium.
Ex teſtamento minus ſolemni relicta non debentur ibidem ⁊ in.xxiiij.effectu latius.
Geſta preter formā non valent.Et quid in geſtis preter formam mandati ⁊ delegationis:⁊ ꝙ habens mandatum ad acceptandum beneficium vigore vnius gratie non poſſit acceptare ex alia.Et ꝙ delegat⁹ datus a domino feudi inter vaſſallos non poſſit domino adiudicare.Et ꝙ delegatus vt ſe informet de mala fama non poſſit de bona fama ſe informare ibi in vltimo effectu forme omiſſe ſecunda col.poſt medium.
Ex proceſſu nullo ratiõe forme non ſeruate iuriſdictio nõ prorogatur.Et teſtium publicatio nulla non impedit teſtes de nouo recipi:⁊ teſtes nulliter deponentes non obſtante publicatione poſſunt iterum examinari. Et citatio litis conteſtatio teſtium receptio ⁊ ſententia nulla nihil operantur ibi ſecunda col.in ſi.ṽ.⁊ ex proceſſu.
Excommunicatio lata contra formam mandati eſt nulla. ibidem.
Forma etiam continens aliquid mero iure iniuſtum quãdo eſt lata ab habente poteſtatem eſt ſeruanda ibi in tertia col. in princip.
Forma procedendi data a ſtatuto eſt ponctualiter obſeruanda:et probatio que exigit certum numerum teſtium ſi nõ adhibeatur numerus actus eſt nullus etiam ſi de eo conſtet ꝑ confeſſionẽ ibidẽ in tertia col.in prin.⁊ latius de hoc vltimo ſ.de probatione forme.
Factum a maiori parte vbi hoc eſt de forma non videtur ab omnibus fieri ibi in vltimo effectu forme omiſſe in tertia col. poſt prin.ṽ.⁊ licet.
Ubi perſona eſt de forma non licet ab ea recedere ibi ⁊ lati⁹ in articulo ex quibus conſiſtat forma in ṽ.xlv.
Promiſſio circa actum intelligitur de ſolemni puta de condemnato de rite condemnato de contumace ꝙ nõ poſſit appellare de rite contumace ſtatutum:de bannito:de rite bannito

nito de emphiteota alienāte si rite alienet: ꝛ q oꝫ denunciare intelligitur rite: ꝛ q promittit facere intelligitur solēniter cum multis alijs exemplis ibi in vltimo effectu forme omisse tertia col. v. ꝛ prouisio cum sequen.

Statutū remittēs solēnitatē insinuationis intelligit de alijs solemni ibidem.

Disposita circa actū nullū militant etiam circa actuꝫ non solemnem ibi in tertia col. in fine. versiculo ꝛ disposita cū multis exemplis.

Forma data dispositioni derogatorie si non seruet actus est nullus ibi in. iiij. col. in princip.

Pluralis oratio nō resoluit in singularitates quando pluralitas est de forma nec potest in singulari impleri ibidem.

In his que sunt de forma non potest ab ea recedi nec ratione persone: nec ratione materie: nec ratione temporis: et si statutum requirit tempus nos etiam requirere debemus. ibidem.

Sicut nō valet actus qñ forma non est cōiūcta cū materia ita nō valet act⁹ qñ forma non est actui cōiuncta ibidem.

Illationes ꝛ exempla gñaliter in quauis materia ad hunc vltimum effectum ꝙ forma non seruata vel omissa solemnitate actus sit nullus ibi in ipso vltimo effectu forme omisse in. iiij. col. cum multis seq. v. procedit ergo.

Ista regula ꝙ forma omissa act⁹ sit nullus ꝛc. procedit tā dispositione legis ꝙ̄ hominis ibidem.

Itē in priuilegijs ꝛ statutis ibidem cum col. seq.

Itē in cōsuetudine ibidē in. v. col. ante mediū.

In sacramētis ꝛ ordinibus sacris ꝛ bñficijs ecclesiasticis conferendis ꝛ renūciādis etiā est forma seruāda cū multis exemplis ibidem in. v. col. in medio.

In officijs electionibusq; ad dignitates ꝛ officia ac gradib⁹ legatiōib⁹ ꝛ doctoratu ēt est forma seruāda cū multis exemplis ibi in. v. col. in fi. cum prin. seq.

In instrumētis ꝛ scripturis actorum et alijs ac subhastationibus etiā est forma seruāda ibidē in. vj. col. post prin.

In penis ꝛ penalib⁹ dispositionib⁹ ēt est forma seruanda ibi in vltimo effectu forme omisse. vj. col. in medio.

In cōtractibus ꝛ eoꝝ pbatione etiā est forma seruāda ibi in vj. col. in fi. cū prin. seq. cū multis exēplis. ꝛ ibidē quid in mandato ꝛ relatione nuncij.

In distractibus: renūciationibus ꝛ refutationibus etiam est forma iuris vel statutoꝝ vel alia seruanda ibi in septima col. circa medium.

In vltimis voluntatibus cōditionib⁹ earū ꝛ penalib⁹ testatorū dispositionibus etiam attēdit forma ibidem. septima col. post medium.

In laudo. arbitris ꝛ arbitratoribus etiā est forma seruāda ibi vij. col. prope finem.

In iudicijs nec nō p iudices delegatos ēt ē forma legis vl' statuti seruāda: ꝛ ordo agēdi tā per iudices ꝙ̄ per partes ibi in vij. col. in fi. cū prin. seq. ver. sic ꝛ in iudicijs.

In accusatiōe ꝛ inquisitiōe etiā est forma iuris vel statutoruꝫ seruāda ibi in. viij. col. ppe finem. ꝛ in nona circa principium ꝛ in. x. col. post prin. versi. ꝛ stāte statuto ꝙ accusator ꝛ paulo post ver. Et stante statuto ꝙ in casu.

In citatione etiā est forma iuris vel statutorum seruanda ibi in. viij. col. ppe finē ꝛ in. ix. post prin.

In preambulis ꝛ preparatorijs iudiciorum etiam est forma iuris vel statutorum seruanda ibi in. viij. col. in fi. ꝛ in. x. post principium.

In dilationibus ꝛ terminis etiā est forma iuris ꝛ statutorum seruanda ibi in. ix. col. in fi. v. ex predictis. ꝛ in. x. col. ante medium v. ꝛ stante statuto ꝙ in casu.

In depositionib⁹ testiū etiam est forma iuris ꝛ statutorū seruāda ibi. x. col. post prin. v. ꝛ non valet.

In scripturis actoꝝ ꝛ registrationib⁹ etiā est forma seruanda ibi. x. col. in medio ver. sic et in scripturis ꝛ. §. eo.

In sententijs ciuilibus et criminalibus ꝛ consilio requirēdo etiam est forma data seruanda ibidem ver. sic et in sentētijs.

In executionibus sententiarum ꝛ subhastationibus etiā est forma data seruanda ibi. x. col. post medium versiculo sic ꝛ in executione.

Alias illatiōes posui i prin. hui⁹ vlt. arti. ꝛ īfra p discursum.

❡ Declaratiōes ꝛ ampliatiōes ad hunc vltimum effectum forme non seruate vꝫ ad regulaꝫ ꝙ forma nō seruata actus sit nullus ibi in. x. col. circa fi. v. predicta conclusio.

Hec regula seu conclusio maxime procedit in statutis et in actu iurato ꝛ in materia penali: ꝛ vbi adest clausula nunullostina ꝛ alis ꝛc. ibidem.

❡ Item hec cōclusio ꝙ forma nō seruata actus sit nullus procedit etiā si omissio forme vel solēnitatis tendat ad faciliorē vel breuiorem expeditionem in. x. col. in fi. versiculo ampliatur predicta.

❡ Secundo predicta conclusio ꝙ forma non seruata act⁹ sit nullus ampliatur etiā si in modico forma sit defectus ꝛ omissio forme vel solemnitatis ibidem in vndecima col. versiculo secundo ampliatur.

Omissio forme in qualibet minima parte processus vitiat totum processum ac totum actum ibidē.

Corruunt gesta qñ mādatum ad plenū nō impletur ibidem.

Statutū qđ disponit mulierē sine viri vel alteri⁹ cōsensu obligari non posse procedit in quolibet minimo modo obligandi ibidem.

Defect⁹ vni⁹ testis in testamēto vitiat totū testamētū ibidē.

Ubi de pluribus est inquirendum vno omisso totum vitiat ibidem.

Ubi plura p solemnitate requiruntur si vnū deficiat act⁹ in totū est nullus et oīa sunt ex integro reficienda ibidem.

Aliud est leuis solēnitas: aliud modica omissio eius qđ ē traditum pro forma ibidem.

Stāte statuto ꝙ nō possit pcedi per inquisitionē nisi pri⁹ interrogetur offensus an velit accusare denūciare vel notificare vno eorum omisso non tenet inquisitio ibidem.

Stāte statuto ꝙ nō valeat dictū testis nisi iterrogat⁹ reddat rōnē an sufficiat si reddat nō interrogatus ibidem.

Ubi verba vel scriptura sunt de forma an omissio alicui⁹ vbi vitiet ibidem.

Si iudex cōdemnet in minus ꝙ̄ debeat fm formā iuris vel in plus ꝙ̄ se extēdat sua iurisdictio snia est in totum nulla ibidē in scđa ampliatione circa finem.

Stāte statuto ꝙ non valeat snia nisi sit soluta gabella. si contingat gabellā esse solutā pro parte: ꝛ pro parte non snia est i totum nulla nisi sint plures persone quo casu valet pro parte soluentis ibidem.

Inuentarium heredis factum aliquib⁹ creditoribus citatis ꝛ aliquibus non. valet quo ad preiudicium citatorum tātum ibi in fine conclusionis.

❡ Tertia ampliatio est quin etiam in materia fauorabili defectus forme et solemnitatis vitiat in vltimo effectu forme omisse tertia ampliatione. x. col. in fi.

Licet libertas sit fauorabilis tñ seruāda est forma manumittendi ibidem in. xj. col. in prin.

Liberatio lꝫ sit fauorabilis tñ ex defectu forme vitiat ibidē.

Etiā in fauorabilib⁹ in cōcernentib⁹ formā casus omissus habetur pro omisso ibidem.

An vbi actus peccat in forma si nō nascitur actio saltē nascatur officium iudicis ibidem.

❡ Si deficit forma exempli sepulchri sui quam mandatur fieri sepulchrum an valeat dispositio ibi in fine tertie ampliationis.

❡ Quarta ampliatio ad regulam ꝙ forma non seruata act⁹ est nullus ē ꝙ procedat ēt vbi tacite vel expresse esset renunciatum exceptioni nullitatis quia nullitati ex defectu forme insurgenti partes renunciasse non censentur ibi in vltimo effectu forme omisse. xj. col. quarta ampliatione.

Renunciatio nullitatis in potestate data arbitro non tollit quominus teneat sequi formā cōpromissi ibidem.

Nullitati insurgēti ex defectu potestatis non censentur ptes renuntiasse nec ex iudicis incompetentia quia iudicium nō peccat in forma essent tali cum ex tribus personis cōsistat ita ꝙ stante statuto ꝙ accusatus teneatur respondere accusationi reseruatis exceptiōibus possit nihilomin⁹ opponere exceptionē incompetentie iudicis ibidem.

Predicta an procedāt tā in forma essentiali ꝙ̄ in solēnitate. Et an tā in expressa renūciatiōe ꝙ̄ in tacita ibidem.

Stāte statuto ꝙ inquisito debeat dari termin⁹ dieꝝ triū ad deliberādū anq; aliquo modo ꝫ eū procedat cōfessio sine tali termino facta est nulla: nec p pcessum ad vlteriora est tolli nullitati renunciatū ibi in fi. iiij. ampliationis.

❡ Quinta āpliatio est ꝙ forma nō seruata act⁹ est nullus ēt si per errorē imperitiā vel simplicitatē sit omissa ibi in vltimo effectu forme omisse. xij. col. in fi.

Communis error nisi sit inducta cōsuetudo nō validat actū fa‑ctū omissa forma puta inuētariū heredis ibidem in .xiij. col. in princip. alias scđa col. quinte ampliationis.
In cōcernētibus formā error non excusat rusticū formā nō ser‑uantem ibidem.
Bānū qđ virtute statuti est exēplādū l libris cōis nō valet si per notarij errorē non fuerit exemplatum. Et idē in appella‑tione ab interlocutoria requirente scripturā vt omissio scri‑pture ꝗtūcūqꝫ erronea vitiet ibidē ꝛ in col. seq. in princip.
Quid de testamēto qđ testator iusserat redigi in scriptis ibi‑dem in .xiij. col. circa mediū in .v. ampliatiōe in .ij. eius col.
Quid de erronea omissione alicuius verbi in quouis testamē‑to ibidem in .xiiij. col. cum seq.
Si dubitatur an omissio pcessit a disponente vel notario ibi‑dem in .xiiij. col. alias tertia. quinte ampliationis.
Per quot testes probetur error ibidem ꝛ in articu. de pro‑batione forme.
Omissio vel puersio ordinis an vitiet ibi in medio .xiiij. col. ver. an autem.
Vitiū in actu qui scribitur multipliciter consideratur ibidem.
An notarius possit suū errorē corrigere ibi remissiue.
¶ Sexta ampliatio est ꝙ forma nō seruata actus est nullus etiā si actus sine illa forma alibi fieri potuisset ibi in vltimo ef‑fectu forme omisse. in .xiiij. col. circa fi. in .vi. ampliatione.
¶ Septima ampliatio ꝙ actus factus forma non seruata sit nullus est ꝙ non valeat etiā alio modo seu omni meliore mo‑do quo ptest ibi in .xiiij. col. in fi.
Testamētū qđ nō valet vt testamentū non valet vt codicilli nec transactio que non valet vt transactio valet vt pactū. Et an stipulatio que non valet vt stipulatio valeat vt pactū ꝛ de similibus ibi in .xv. col. in prin. in septima ampliatione.
Si habēti alias potestatē faciēdi actū sine forma puta sine req‑sitione cōsilij cōmittit vt fiat cum consilio valet actus sine tali forma factus ibidem.
De defectu in forma: vel in materia: vel in causa efficiente se‑paratim ꝛ mixtim ibi in .xv. col. cum seq.
De testamēto qđ nō pōt valere vt testamētū in script in an va‑leat vt nuncupatiuum ibi in septima ampliatione in .xvi. col. alias .iij. in princi. v. ꝛ facit cū ver. seq. in prin. i medio ꝛ ppe fi.
Locatio vel vēditio p iusto pretio aliter pretio non expresso valet vt cōtractus innolatus ibidem.
De clausula omni meliore modo tacita vel expressa ibidē v. et bis. ꝛ in seq. col. in princip. plenissime.
De clausula volo testamentū minus legitime factū pro legi‑timo haberi ibidē in .xvi. col. in fi. ver. ceterum.
Tales clausule an operent vbi apparet de mēte disponētis ꝙ vult actū altero tātūmodo valere ibidem.
¶ Octaua ampliatio ad vltimum effectum forme omisse seu ad cōclusionē ꝙ forma nō seruata act⁹ sit nullus est ꝙ pcedat ipsa conclusio etiā si illa forma omissa vel solemnitas non fo‑ret seu fuisset necessaria in actu vt qr alias potuisset act⁹ sine ea fieri et quis volens illam adhibere inepte adhibeat ibi in vl‑timo effectu forme omisse l. .xvij. col. in fi. in .viij. ampliatiōe.
Si in iudicio in quo non sit necessario ordinarie pcedēdū ni‑hilominus ordinarie pcedatur ꝛ inepte pcessus viciat ibidē.
Idē si pcedat p inquisitionē sm statutū ꝛ inepte vbi potuisset pcedi non seruata statuti forma ibidem .xviij. col. prope finē.
Dies cōmissi delicti si in libello criminali apponatur ꝗuis necessario poni non debeat nihilominus debet probari ibi in .xviij. col. in prin.
Si testis qui non tenetur deponere de tēpore nisi qñ tempus est de substantia nihilominus deponat ꝛ inepte vt quia va‑riet infringitur eius dictum. ibidem.
Simile in iudice q inserit in sñia causam ineptam ꝗuis cau‑sam inserere non teneatur ibidem post princip.
Simile in rescripto in quo nō est necessaria expressio certior‑dinis si nihilominus exprimatur ꝛ erretur ibidem.
Simile in actu in quo non requiritur auctoritas superioris si postuletur ꝛ inepte adhibeat. Et si cā inepte in libello ex‑primatur vel actio inepta cum cause et actio expressionis nō sunt necessaria quia libellus vitiatur ibidem .xviij. col. in me‑dio ꝛ post.
Ordo peruersus vitiat vbi omissus non vitiaret vt qr pri⁹ de crimine postea de infamia inquiratur.
Et plus nocet inepta loquutio ꝙ silentiū. Et si iudex qui po‑test procedere inquirendo non seruata forma statuti puta in notorijs eligat viā procedēdi sm statutū ꝛ inepte pcedat p‑cessus est nullus ibi in .xviij. col. ppe fi. ꝛ in .xx. ante medium.
Multa in ꝯtrariū ad pdicta vz ꝙ vbi aliqd omissum nō vitiaret inepte factū vel adhibitū nō vitiet ibidē in .xviij. col. in fi. siue in actiōe ꝛ stipulatiōe ꝛ cā: siue in iudicijs pñtia: aut licētia si‑ue in assumptiōe tertij discordātis: siue in citatiōe ꝛ infinitis alijs nō necessarijs inepte expssis vel adhibitis vt nihilomi‑nus valeat ꝛ inutilis adiectio nō vitiet ibidē .xviij. in fin. cum tribus sequentibus.
Distinctio quādo noceat ista ineptitudo: ꝛ qñ nō ibi in .viij. ampliatiōe in fine vz in .xxi. col. in fi.
¶ Nona ampliatio ad vltimū effectū forme omisse vz ad cō‑clusionē ꝙ forma non seruata actus sit nullus est qr procedit et qñ actus fact⁹ omissa solēnitate fuit nihilomin⁹ vtilis ꝛ in bñficiū ei⁹ cui⁹ fauore erat adhibēdus ꝛ cū iusta cā fact⁹ ibi in .xxi. col. vlti. effectus forme omisse in .ix. ampliatiōe.
Alienatio facta p ecclesiā vel minorē vel trāsactio in cā ali‑mētorū vel refutatio vel ratificatio cū similib⁹ nō seruata for‑ma vel solēnitate legis vel statuti esto ꝙ subsit euidēs vtilitas ꝛ iustitia cause nō valēt ibi p totā ipsam nonā ampliationem.
Quid in exheredatiōe facta cum vtilitate exheredati ꝛ non mala mēte in nona āpliatione in fi. vz in .xxiij. col. predicti vl‑timi effectus post princip.
¶ Decima ampliatio ad vltimū effectū forme omisse et ad cōclusionē ꝙ forma nō seruata act⁹ sit nullus est vt procedat etiā si agentes actum expresse intenderent illum facere sine ipsa forma ꝛ solemnitate ibi in vltimo effectu forme omisse l .xxiij. col. post princip. decima ampliatione.
¶ Limitationes ad ipsam regulā ꝗ est ꝙ forma non seruata actus sit nullus vsqꝫ ad numerū .xli. limitationū in quibus in‑uenit de iure act⁹ nō seruata forma fact⁹ valere ibidē in .xxiij. col. v. predicta regula ꝛc. vsqꝫ in finem huius articuli.
¶ Prima limitatio ad cōclusionē ꝙ forma nō seruata act⁹ sit nullus est vt nō pcedat in solēnitate pcedēte actū seu ante actū requisita qñ non est multū importās maxime si fiat act⁹ habens eandem vim quā desiderabat illa solēnitas ibidem in .xxiij. col. vltimi effectus forme omisse prima limitatione.
Proposita requisita in actu qui fit in cōsilio vel iussu supio‑ris p cōuocatiōe ꝛ cōgregatiōe aut vox preconis vel son⁹ cā‑pane omissa vel inepte facta an vitiēt ibi in .xxiij. ꝛ .xxiiij. col. prima limitatiōe ad vltimū effectum forme omisse.
An cēseatur p habētes potestatē derogādi fuisse derogatum tali forme faciēdo actum ea spreta vel omissa ibi in .xxiiij. col. post princip. v. an autem alias col. ij. prime limitationis.
In preposteratis ꝛ vbi preposteratio nō facit cessare causam ppter quā ordo requirit ppter cōtiguitatē tēporis act⁹ redu‑cit ad iuris ordinē vt qr pater primo donet filio ꝛ postea incō‑tinēti emācipet vel qr decretū pcedat cause cognitionē ꝗ sta‑tim sequitur vel mādatū statim sequatur vbi debet precede‑re ꝛ de similibus ibi in .xxiiij. col. cum seq in .j. limitatiōe ad vltimum effectū forme omisse.
¶ Secūda limitatio. ad ꝯclusionē ꝙ forma non seruata act⁹ sit nullus est ꝙ nō pcedat in solēnitate adhibēda post actum pfectū in .xxv. col. vlti. effect⁹ forme omisse in .ij. limitatione.
Gabella non soluta de contractu ex forma statuti valet ni‑hilominus contractus ibidem.
Si statutū dicit ꝙ maritus nō possit constituere dotem vxori nisi de his que receperit valet ꝯstitutio primo facta si postea recipiat ibi in .xxvj. col. ante medium.
Cautio l testamēto vsurarij sat in ē ꝙ pstet post ꝛ ēt pstari pōt post mortē vsurarij p pcuratorē ab eo ꝯstitutū ibi. l. .xxvj. col.
Permutatio de bñficio patronato si sit facta sine ꝯsensu pa‑trōi sufficit ꝙ ꝯsensus postea pstet ibidē. .xxvj. col. prope finē.
Forma data exercitio iurisdictiōis si sit omissa nō vitiat ipso iure qr aduenit post actū licet secus sit in forma data iurisdi‑ctioni ibi in .xxvij. col. in princip.
Qualitas ꝗ pōt interuenire post actū non dr de substātia sed bene potest dici de solemnitate ibidem.
De pmissiōe cōtinētie faciēda per vxorē an habeat sequi pro‑fessionē mariti religionē pfitentis ibidem.
Omissio cause in exheredatiōe bene vitiat sed nō omissio p‑bationis cause ibidem.
Quando non procedat limitatio predicta ibi in fine ipsi⁹ se‑cunde limitationis.
¶ Tertia limitatio ad ꝯclusionē ꝙ forma nō fuste actus sit nullus seu ad vltimū effectū forme nō seruate est vt predicta
conclusio

conclusio non procedat quando non est verisimile ꝙ dispo-
nens aut testator voluerit ipsam formam seruari ibi in.xxvij.
col. in tertia limitatione ad predictum vltimum effectum for-
me omisse.

Quã statutum vult apponi nomen et cognomẽ in instrumẽtis
appositio cognominis verisimiliter non est de forma quãdo
nomẽ est indubitatum ibidem ⁊ latius in arti.qñ censeat ali-
quid traditũ pro forma in.xij.conclusione.

Subreptio si dederit causam forme rescripti non aũt ↄcessio-
ni vt qꝛ princeps fuisset verisimiliter alias cõcessurus nõ vitiat
rescriptũ ⁊ forma rescripti non est seruãda qñ lederetur ius ter
tij qꝛ princeps verisimiliter non vult preiudicare iuri tertij ⁊
licet excedere fines mãdati vbi seruando fieret domino pre-
iudiciũ ꝑpter verisimilẽ mentem mandantis ibidem.

Dispositio ꝓhibitiua nisi fiat certo modo non ligat vbi ius
tertij lederetur: et licet a forma rescripti recedere vt audiatur ra-
tionabilis exceptio quã nõ ẽ verisimile ꝙ papa voluerit tolle-
re et si mandetur aliquid fieri cessante omni mora vel excusa-
tione: nihilominus rationabilis exceptio erit admittenda pro-
pter verisimile ibidem.

¶ Quarta limitatio ad cõclusionẽ ꝙ forma non seruata act⁹
sit nullus seu ad vltimũ effectũ forme omisse est ꝙ ipsa cõclu-
sio non procedat quando forma certum quid continet seu qñ
id quod est certo modo implendũ nõ est certũ nec determina-
tum in.xxviij.col.vlti.effectus forme non seruate.

Executor vel alius excedens finem mandati in non determi-
natis an faciat actum nullũ ibidem.

Incertitudo proueniens ex relatione ad aliud puta qꝛ testa-
tor iusserit aliquid dari pro certamine iuxta formã per eũ cõ-
stituendã vel conditionẽ apponẽdã quam nõ apponat: vel si
emphiteosis aut feudũ sint concessa scdm formam concessiõis
facte antecessoribus vel si quis condemnetur in dãdo saccos
annuon put antecessores faciebant de quib⁹ tñ nõ appareat
an vitiet ibidem in.xxviij.col.cũ sequen.

¶ Quinta limitatio ad ↄclusionẽ ꝙ forma nõ seruata actus
sit nullus seu ad vltimũ effectum forme nõ seruate est ꝙ ipsa
conclusio nõ procedat vbi quis transgredit formã in q̃titate
consistentẽ qñ põt reduci ad formã traditã ibi in vltimo effe-
ctu forme omisse.xxix.col.in.v.limitatione.

Si positio contineat excessum in q̃titate an liceat negare to-
tum ibidem.

Si testiũ aliqui deponãt de maiore summa: aliqui de minore
probant in minore summa in qua conueniunt ibidem.

¶ Sexta limitatio ad cõclusionem predictã ꝙ forma nõ ser-
uata actus sit nullus est vt non procedat qñ habenti alias pote-
statem faciendi actum datur certa forma non apposita clau-
sula annullatiua qꝛ valebit actus factus nõ adhibita illa for-
ma ibidem in vltimo effectu.xxix.col.vj.limitatione.

Absolutio ab excõmunicatione non seruata forma datu ei q
alias potestatem habebat absoluẽdi valet ibidem.

¶ Septima limitatio.ad cõclusionem ꝙ forma non seruata
actus sit nullus est vt non ꝓcedat quãdo omittitur leuis so-
lemnitas ibi in vlti.effectu forme omisse in.xxx.col.

¶ Octaua limitatio est vt predicta conlusio nõ procedat vbi
id in quo exceditur forma est vicinũ mandato ibidem in octa-
ua limitatione.

¶ Nona limitatio ad cõclusionem predictã est vt nõ ꝓcedat
vbi forma nõ est ex toto omissa sed per errorem diuerso mo-
do expressa vt si in indictione sit erratum vel sit omissa etiaꝫ
dimisso spacio albo: vel alicui aliquid relinquatur pro falcidia
cum deberet dicere pro legitima vel si stante statuto ꝙ no-
men patris accusati debeat exprimi in libello accusatorio fue-
rit error in expressione talis nominis paterni ibidem in.xxx.
col.in.ix.limitatione.

¶ Decima limitatio traditur ibi remissiue vꝫ vt non proce-
dat in his que sui natura tendũt ad aliũ finẽ q̃ ad formandũ
ibidem.

¶ Undecima limitatio.ad cõclusionem ꝙ forma non serua-
ta actus sit nullus seu ad vltimum effectum forme omisse est
vt non procedat in forma subsidiaria seu electiue vel alterna-
tiue tradita ibidem in.xj.limitatione ad vltimũ effectum for-
me omisse in prin.ver.xj.fallit.

Si electio fieri mandatur sub certa forma: aut ꝙ habentes po-
testatem eligendi committant facultatem eligendi viris ido-
neis valebit electio per commissarios facta non seruata for-
ma ibidem.

Dictio saltem significat formam esse traditam subsidiarie
ibidem.

¶ Duodecima limitatio.ad vltimum effectum forme omis-
se vꝫ ad conclusionem ꝙ forma non seruata actus sit nullus
est vt ipsa conclusio non procedat in foro conscientie in.xxxi.
colũ.xij.limitatione.ad vltimum effectum forme omisse.

Electio non seruata forma data a canone tenet in foro con-
scientie: ⁊ heres ex testamento carente solemnitatibus leci-
tis retinet hereditatem fraude cessante: et contractus fa-
ctus per mulierem non seruata forma statuti valet in foro
cõsciẽtie: et professio facta non seruata vel omissa forma tra-
dita in regula valet quo ad deum ibidẽ.

Omittens solemnitates iuris positiui si nulla interfuit de-
ceptio ⁊ affuit consensus habentium actum explicare de iu-
re naturali nõ tenetur facere cõscientiã ibidẽ.

Lex quando obliget sub vinculo peccati transgressores.
ibidem.

Ex quo actus minus solemniter celebratus valet in foro cõ-
scientie an hoc procedat vt possit competere ius petitionis
vel euangelica denunciatio: aut officium iudicis vel ius rete-
tionis ibidem in.xxxi.col.xij.limitatione in fi.

¶ Decima tertia limitatio.ad vltimum effectũ forme omis-
se vꝫ ad conclusionem ꝙ forma non seruata actus sit nullus
est vt non procedat quo ad declarationem voluntatis eius
qui facit actum minus solemnem seu nullum quia nihilomi-
nus ex eo inducitur declaratio mentis ⁊ voluntatis in.xxxij.
col.vlti.effectus forme omisse in principio.xiij. limitatione.

Ex minus valida dispositione fit ademptio seu extenuatio le-
gati ex quo constat de voluntate ⁊ ex testamẽto nullo vel re-
uocato inducitur reuocatio voluntatis ibidem.

¶ Decima quarta limitatio.ꝙ forma non seruata actus sit
nullus seu ad vltimum effectum forme omisse est vt procedat
quo ad ipsam principalem dispositionem minus solemniter
factam ibi in.xxxij.col.vlti.effectus.xiiij.limitatione.

Confessio facta in actu minus solemni vel in contractu mu-
lieris nullo propter formam statuti non seruatam valet.
ibidem.

Confessio purgat vitium processus ibidem.

Stante statuto ꝙ instrumenta habeant executionem paratã
quo casu intelligitur de validis an sufficiat confessio stante con-
tractu nullo vel stipulatione talis confessio habeat executio-
nem paratam ibidem.

Confessus in iudicio an possit opponere de ineptitudine li-
belli vel alio defectu solemnitatis ordinis iudiciarij ibidem
xxxij.col.in fi.cum princip.seq.

Licentia apprehẽdendi possessionẽ data in testamento min⁹
solemni: ⁊ contractus in minus solemni testamento celebra-
tus ⁊ licentia vẽdẽdi executori in codicillis minus solẽnibus
valet ⁊ ↄtractus factus in testamento non irritatur: nec irritat
testamentum: ⁊ an contractus vel alius actus facti in testamẽ-
to assumat naturam vltime voluntatis ibidẽ in.xxxiij.col.

Confessio se referens ad instrumentum minus solemne vt qꝛ
respondens positionibus confiteatur prout in tali testamen-
to continetur quod erat minus solemne an valeat ibidem.

Per donationem nullam propter insinuationem non factã
infra tempus statuti: nihilominus receditur ab hypoteca: ⁊
quid sit in acceptatione in solutum minus solẽniter facta ibi-
dem in.xiiij.limitatione in fi.

¶ Decima quinta limitatio.ad conclusionem ꝙ forma non
seruata actus sit nullus seu ad vltimum effectum forme omis-
se est vt predicta conclusio non procedat quo ad penam in-
currendam quia in his que sunt de genere delictorum seu
malorum faciens actum nullum seu minus solemnem non
excusatur a pena ibidem in.xxxiij.colũ.vlti.effectus forme
omisse in fi.xv.limitatione.

Iudex qui omittit solemnitatem requisitam a statuto puni-
tur in sindicatu.⁊ hebreus vendens pignus non seruata for-
ma statuti incidit in penam statuti: ⁊ forma arguit falsitatem
rescripti qđ non est in forma consueta: et notarius ↄficiẽs te-
stamẽtũ minus solemne punitur pena falsi ibidẽ.

Pena imposita non petenti licentiam ligat illum qui mi-
nus solemniter petit: ⁊ emens rem ecclesie minus solẽniter pu-
nitur in amissione precij.et mulier que minus solemniter tu-
tellã assumit incidit in penas impositas mulierib⁹ trãseũtib⁹
ad secũda vota nõ petito tutore nisi sit minor ibidẽ in.xxxiiij.
col.in princip.

Ubi pena imponitur ratione alicuius requisiti deficiētis h3 ēt locū ubi illud requisitū adhibetur minus solemniter ibidē.

Omissio forme vel solēnitatis de se non est delictum nisi ubi ius hoc disponit ita ꝙ ille qui facit contra prohibitionem legis vel statuti in concernentibus formam vel solemnitatē puta si statutū prohibeat mulierem facere contractum sine consensu propinquorum non deliquat nec puniatur ibidem ver. est tamen.

Feudatarius vel emphiteota ex minus solemni vel invalida alienatione non cadunt a re ibidem.

Legatarius ascribēs sibi legatū in testamēto minus solemni non incidit in penā falsi ibidem.

Jussus iudicis non servata forma seu solēnitate iuris seu statuti factus an excuset a pena ibidem.

Statutum ꝙ in contractibus minorum vel mulierum interveniat consensus propinquorum non habet locū in obligatione descendente ex delicto vel quasi ibidem.

Occidens bannitum minus solemniter non punitur ibidem in.xxxiiij.col.in fi.

¶ Decima sexta limitatio ad conclusionem ꝙ forma nō servata actus sit nullus seu ad ultimum effectum forme omisse est ꝙ non procedat quo ad exhibitionem scripture minus solemnis quia notarius tenetur illam edere ibi in.xxxiiij.col. ultimi effectus forme omisse.

Ad notarium an pertineat discutere de solēnitate vel validitate actus ibidem.

Notarius tenetur edere instrumentum testamenti solemnis q̄uis revocati licet ad petitionem testatoris id volentis teneat ac testamentum revocatum lacerare secus si testator nō vellit ibidem.

¶ Decimaseptima limitatio ad conclusionem ꝙ forma non servata actus sit nullus seu ad ultimum effectum forme omisse est ut non procedat quo ad concernentia lesionem partium que fecerunt contractum nullum seu minus solemnem ibidē in.xxxiiij.col.ult.effectus forme omisse in.xvij.limitatione.

De eo quod est datum ex transactione super alimentis facta minus solemniter debet haberi ratio in prestatione alimentorum.& emens rem ab executore minus solēniter non tenet restituere rem heredi nisi solvat pretium:& idem in emēte rē minoris aut ecclesie minus solemniter.& concessa restitutiōe in integrum ecclesie laicus qui secum contraxit etiam consequitur restitutionem et debet habere preciū rei distracte et merces rei locate et sumptus ac melioramenta q̄ fecit & haberi ratio laborum ac culture & edificans in predio ab ecclesia a minus solemniter empto non perdit edificiū.Et si res minus solemniter alienata pereat.perit periculo eius in quem fuit alienata ibidem.xxxv.col.in princip.

Emphiteota cui ecclesia minus solēniter cōcessit rem in emphiteosim tenetur ad canonem q̄diu tenuit rē ibidem.

Si resolvatur venditio minus solemniter facta de re minoris nihilominus durat obligatio evictionis facta per curatorem nomine proprio:& pignus ab ipso curatore datū ibidem.

Facta concessione feudi per ecclesiam minus solemniter ac nulliter nihilominus feudatarius tenetur ad prestationē serviciorum:et an tunc possit agi ad fructus contra feudatariū vel emphiteotam tāq̄ contra malefidei possessores:& an sit i facultate ecclesie talem contractum ratificare vel impugnare:et quid tunc erit si primus emphiteota cui nulliter fuit facta concessio alteri sine domini consensu cōcedat an secūdus tenebitur primo ad canonem ibidem.

Stante statuto ꝙ non possit contrahi cum filiofami.sine patris licentia an si minor cum filiofa.sine licentia patris cōtraxerit possit lesus petere restitutionem in integrum ibidem in xvij.limitatione in fi.

¶ Decima octava limitatio ad conclusionem ꝙ forma non servata actus sit nullus seu ad ultimum effectum forme omisse est ut non procedat q̄n sumus in actu per quem redim⁹ ad ius commune quia ad talem effectum potest valere actus factus omissa forma ibidem in.xxxvj.colū.ulti.effectus forme omisse in.xviij.limitatione.

Pactum rectoris ecclesie factum minus solemniter hoc est sine auctoritate superioris valet et factum solius prelati puta pactum vel tacita renunciatio sine superioris auctoritate nocet ecclesie quando res redit ad ius cōmune ibidem.

Ubi agitur de recuperando iure ecclesie deperdito qđ competit ecclesie de iure communi valet transactio prelati sine superioris auctoritate seu minus solēnis sine talis reversio cōcernat utilitatem illius ecclesie sine illius pro q̄ fit transactio et solus prelatus in actu per quem fit redditus ad ius commune potest nocere & prodesse ecclesie ibidem.

Licet clericis iā promotis non possit superior sine eorum licentia inducere asperiorē vitā:tamen eis invitis hoc facere potest quando illos reduceret in pristinum statutū in quo erāt collapsi ibidem.

Solemnitas consensus capituli necessaria in alienatione rerum ecclesie non requiritur in actu per quem res ecclesie redit ad naturam suam ibidem.

Exemptus licet non possit se alteri submittere sine consensu prelati.potest tamen se submittere sine predicto cōsensu ei q aliās erat suus ordinarius ibidem.

Licet episcopus statuendo super statu ecclesie debeat requirere capitulum tamen tollendo consuetudinē super non residentia solus potest statuere q̄n ecclesia indiget ministris et idē ecōtra in canonicis statuentibus sine episcopo contra cōsuetudinem redeundo ad ius commune ibidē.

Clericus licet non possit consentire in alium iudicem sine cōsensu sui episcopi si tamē ex iure speciali sit subditus inferiori ab episcopo potest in episcopum consentire sine licentia illius prelati inferioris ibidē in.xxvj.col.prope finem.

Populus qui non pōt cōdere statuta sine auctoritate superioris si condidit aliqua que fuerint per superiorem confirmata potest ea tollere sine superioris auctoritate & ad ius commune redire ibidem v̄.& ceterum.

Scđm testamentū minus solēne tollit primum precedens solemne quando per secūdum fit redditus ad ius commune:ut quia in eo sunt instituti venientes ab intestato ibidē in.xviij. limitatione in fine.

¶ Decimanona limitatio ad conclusionem ꝙ forma nō servata actus est nullus seu ad ultimum effectum forme omisse est ut non procedat in modicis seu levibus quia si fiant omissa forma vel solēnitate nihilominus valent ibi in.xxxvij.col. in prin.in.xix.limitatione ad ultimū effectū forme omisse.

Libell⁹ min⁹ solēnis & forma iudicij omissa circa crimina levia et in causis brevioribus non vitiāt ibidem.

Alienatio rei ecclesie modici valoris potest fieri sine solemnitate ibidem.

Stante statuto ꝙ nulla cōdēnatio fiat a capitaneo nisi prius fiat a reo depositum sub pena librarum.50.si tale depositum non fiat in parvis condemnationibus capitaneus non incidit in penam ibidem.

¶ Uigesima limitatio ad cōclusionem ꝙ forma non servata actus est nullus seu ad ultimum effectum forme omisse est ꝙ ipsa conclusio non procedat quando solēnitas vel forma a lege vel statuto tradita tacite insunt quia expressa omissio non vitiat ibi in.xxxvij.col.post princip.in.xx.limitatione ad ultimum effectum forme omisse.

Stante statuto ꝙ qs debeat citari cōpariturus ipse vel alius p eo licet in citatione nō sit dictū alius pro eo nihilominus valet citatio quia illud tacite inest ibidem & alibi.ā.

Clausule tacite ita modificant actū sicut expresse & tacitū pactum iuxta contractum illum informat:& etiam ex tacito pacto iuxta contractum oritur actio prescriptis verbis & potest forma tacite inesse ad actum.& quid de tacitis conditionib⁹ an informent ibidem.

Sufficit relinqui filio pro legitima ꝙ tacite inest titulus institutiōis.Et sufficit ꝙ implementū fiat s̄m formam que tacite inest licet non fiat s̄m modum expressum ibidem.

¶ Uigesima prima limitatio ad cōclusionē ꝙ forma non servata actus est nullus seu ad ultimū effectum est ubi ius supplet aut fingit formam vel solēnitatē intervenisse in.xxxviij. col.in prin.in.xxi.limitatione ad ultimū effectū forme omisse.

Lex fingit in dote stipulationē:& in speciali casu filium preteritum esse institutum et verba solemnia in manumissione iudex defectum tutoris &c.ibidem.

Regulariter lex nō supplet formā nec iudex ibidem.

¶ Uigesima secunda limitatio ad cōclusionem ꝙ forma nō servata actus sit nullus seu ad ultimū effectum forme omisse est ut non procedat in casibus in quibus evidenter constat p visionem solemnitatis & forme non esse necessariam sed superuacuam ibidem in.xxxviij.col.cir.medium.xxij.limita.

Testamentum factum coram principe vel apud acta valet sine solēnitate ibidem.

Ubi mulier

Ubi mulier ꝫbit sine cōsensu duoꝝ propinquorū requisito a statuto in obligationibus mulierū valet obligatio si se obligat nomine alieno ibidem.

In notorijs ordo iuris non seruatur licet notoria habeant q̄lē qualē ordinē. ⁊ non est idem in manifestis ibidem.

Cōfessio facta in pcessu facto non seruata forma statuti an noceat inquisito ibidem in. xxx. col.

In minore non est necessaria curatoris auctoritas vbi agitur de inquirenda veritate ibidem.

Forma supernacua nō curatur sed necessaria ⁊ defectus conditionis que nō apponitur ei qđ est de substātia nō vitiat ibidem.

Si testator noluit testari sed de relicto stare sub fide heredis cuius heredis iuramēto vult stare legatarius ibidē.

Statutū de cōpromissis vel requirēs cōsiliū sapientis an procedat in casu claro ⁊ liquido ibidem.

An in hijs que sunt de forma sufficiat si satisfiat ratiōi legis ibidem.

¶ Uigesimatertia limitatio ad conclusionē ꝙ forma nō seruata actus sit nullus seu ad vltimū effectū forme omisse est vt forma non sit seruāda qn̄ redderetur perniciosa ⁊ captiosa: vt qꝛ per eius obseruantiā tertius facile capi vel ledi posset ibi in. xxxix. col. ppe finem in. xxiij. limitatione ad vltimū effectū forme omisse.

Exercitor cōstitutꝰ sub forma ne possit substituere poterit nihilominus substituere ⁊ valebūt cōtractus facti per substitutum vbi alias cōtingeret cōtrahentes decipi ibidem.

Exheredatio filij sine cā pmittitur vbi institutio esset ei dānosa ibidem.

¶ Uigesima quarta limitatio ad cōclusionem ꝙ forma non seruata actus sit nullꝰ seu ad vltimū effectū forme omisse ē in odiū mēdacis seu heredis negātis relictū in minꝰ solēni testamento et recusantis iurare qꝛ si cōuincatur heres tenetur ad relictū ibi in. xxxix. col. in fi. in. xxiiij. limitatiōe ad vltimū effectū forme omisse de quo ēt in seq. limitatione.

Multa in odiū mendacis ibi remissiue.

¶ Uigesima quinta limitatio ad cōclusionem ꝙ forma non seruata actꝰ sit nullus: seu ad vltimū effectū forme omisse est in casu. l. fi. C. de fideicō. qn̄ testator noluit solēniter testari cōfisus de fide heredis concurrentibus alijs de quibꝰ ibi in. xl. col. in prin. in. xxv. limita. ad vltimū effectū forme omisse.

Si qs pmittat viuo testatore soluere relictū sub secreto ⁊ in minus solemni testamento ibidem.

De effectu relicti facti sub fide heredis in minus solemni testamēto: ⁊ de intellectu. l. fi. C. de fideicom. ibidem.

Cōfessio regulariter nō validat actū nullū rōne defectus solēnitatis ibi in. xxv. limitatiōe in fi. ⁊ in art. de iplemēto forme.

¶ Uigesima sexta limitatio ad cōclusionē ꝙ forma nō seruata actus sit nullus seu ad vltimū effectum forme non seruate est vt non pcedat quo ad vinculū naturale: seu quo ad naturalē obligationem ibi in. xlj. col. vlti. effectus forme omisse in prin. in. xxvj. limitatione.

Ex actu minus solēni oritur naturalis obligatio qꝛ actꝰ remanet in terminis iuris qđ vigebat anteq̄ ipse solēnitates introducerentur ⁊ sic iuris diuini naturalis seu gentium ibidem.

Testamētū cū duobus testibus valet s̄m ius diuinū ⁊ pōtificiū ⁊ ex eo oritur naturalis obligatio. Et stipulatio peccāis l forma ⁊ facta p nunciū vel epistolam valet in vim pacti nudi ⁊ ex ea oritur naturalis obligatio: ⁊ idē in acceptilatiōe minus solēni ibi. xlj. col. cum sequen.

An talis effectus solū prosit quo ad ius retinendi ibi in. xlj. col. post medium.

An si actꝰ corruat ex postfacto: vt qꝛ nō fiat insinuatio infra tēpus statuti puta infra menses sex idem sit ibi in. xlij. col. in fin. ṽ. predicta fallentia.

Effectus insurgētes ex hoc ꝙ actus minus solēnis valeat de iure naturali seu quo ad naturalē obligationē ibi in. xliij. col. ṽ. effectꝰ aūt cū multis seq. ⁊ in col. xliiij. cū seq. ṽ. tertio dicta conclusio.

Sub limitationes ad predictam limitationem ꝙ non oriatur naturalis obligatio ibi in. xliiij. ⁊. xlv. col. ṽ. predicta cōclusio vꝫ qn̄ intētio faciētis actū minus solēniter ē ꝙ nō valeat nisi cū debita solēnitate vel qn̄ heres grauatur nolatim vel quo ad ipsos coheredes vt ibi latius.

Lex ciuilis qn̄ liget in foro conscientie: ⁊ in foro ecclesie ibi xlv. col. iunctis his que dicuntur in arti. penul. i fi. ⁊. xxi. col.

¶ Uigesima septima limitatio ad ꝯclusionē ꝙ forma nō seruata actꝰ sit nullus seu ad vltimū effectū forme omisse est vbi factū minus solēniter a principe approbatur vt qꝛ princeps approbet pcessum minꝰ solēniter agitatū seu nullū ibidē in. xlv. col. vlti. effectus forme omisse in fine in. xxvij. fallentia.

Solus pnceps pōt hr̄e ratū pcessum nullū vel minus solemnem ibidem.

Clausula supplentes defectus ibidem.

Qn̄ liceat in foro consciētie principi seu pape supplere defectus solemnitatis ibidem.

Gesta per principem forma seu solēnitate nō seruata an valeant ibidem.

Papa potest approbare alienationē rei ecclesiastice seu contractum factum cum prelato ecclesie minꝰ solēniter ibidem.

¶ Uigesima octaua limitatio. ad ꝯclusionē ꝙ forma non seruata actus sit nullus: seu ad vltimū effectū forme omisse est vt nō pcedat qn̄ partes quas tāgit negotiū approbāt actū minus solemnē ibi in. xlvj. col. vlt. effectus forme non seruate in xxviij. limitatione.

Heres pmittendo soluere relictū factū in minus solēni testamēto: aut si soluat sine pmissiōe scienter vel erranter quid iuris: ⁊ an talis approbatio operetur quo ad omnia relicta: ⁊ similiter promissio ibidem.

Filius preteritꝰ an possit approbare testamentum ibidem.

Statuto Bononie dāte certā formā volētibꝰ secrete testari q̄ nō sit seruata an possit minor tale testamētū minꝰ solēne approbare nō seruata forma alterius statuti Bonon. sup alienationibus: cessionibus et contractibus minorū ibidē in. xlvij. col. in princip.

Iudiciū minus solēniter ⁊ nulliter agitatū ac sñia nulla ⁊ minus sniēnia qn̄ seu quō possint ptiū ꝯsensu approbari ibidē.

Et qđ i laudo qn̄ arbiter pnūciauit ꝯ formā cōpromissi ibidē.

Solēnitatibus iudicioꝝ an possit renunciari an̄ factū vel post factū ibidem. xlvij. col. prope finem.

An ista approbatio egeat solēnitate ibidem. xlviij. col. in pncip. ⁊ in. xlvij. etiam in princip.

Et q̄ solēnitates remitti possint partiū cōsensu: vel qn̄ actus sine eis factꝰ possit approbari ibidē p totā. xxviij. limitatio.

¶ Uigesima nona limitatio. ad cōclusionē ꝙ forma non seruata actus sit nullus seu ad vltimū effectū forme omisse est. vt pcedat quo ad illa capitula: ⁊ quo ad illas ptes q̄ exigūt illaꝫ solēnitatē: nō aūt quo ad alia simul celebrata q̄ illā nō exigūt ibidē i. xlviij. col. in. xxix. limi. ad vlti. effectū forme nō fuate.

Si in testamēto inter liberos quod fieri pōt corā duobꝰ testibus aliqđ relinquatur extraneo valet dispositio concernens liberos ⁊ dispositio ꝯcernens extraneos non valet ibidem.

¶ Trigesima limitatio. ad cōclusionem ꝙ forma non seruata actus sit nullus seu ad vltimū effectuꝫ forme omisse est vt ipsa ꝯclusio non procedat in casibus priuilegiatis ⁊ a iure dispensatis quo ad necessitatē forme et solemnitatis adhibende in. xlviij. col. vlti. effectus forme omisse in. xxx. limitatiōe.

De multis testamētis priuilegiatis vt valeāt sine solemnitate iuris ibidem.

Qꝫ donatio in piā causam non egeat insinuatiōe: nec testamētū in piam causam egeat solēnitatibus iuris ibidem.

Si fiat relictum clerico vel principi in testamento minꝰ solēni s̄m ius ciuile an valeat ibidem.

Princeps an possit sine solēnitate testari ibidem.

Statutū ne mulier possit se obligare sine cōsensu propinquorū non hꝫ locū qn̄ testatur in piā causam ibidē.

De causis in qbus reperitur dispensatum super solēnitate iudiciorum ibidem.

Qꝫ actus factus apud acta quandoqꝫ sit priuilegiatus vt nō egeat solemnitatibus iuris ibidem.

Si actus priuilegiatus fiat accessorie ad non priuilegiatum an egeat solēnitatibus iuris ibidē ⁊ in seq. limitatione.

¶ Trigesima prima limitatio. ad conclusionē ꝙ forma non seruata actus sit nullus seu ad vltimū effectū forme omisse est qꝛ qñqꝫ fallit in actibus solēnitatē exigentibus simul celebratis cū dispensatis et priuilegiatis ibi in. xlix. col. vltimi effectus forme non seruate in. xxxj. limitatione.

Si in testamēto facto ad pias causas sine solēnitatibus iuris seu cum duobus testibus fiat aliquod legatum laico an valeat ibidem.

Et quid si laicus instituatur simul cum pia causa ibidem.

Si in testamento facto inter liberos cū duobus testibus fiat relictum extraneo an valeat ibidem.

Ita eꝫ clausula codicillari semper preseruentur legata facta in minus solemni testamento ibidem.

¶ Trigesima secunda limitatio. ad conclusionem ꝙ forma non seruata actus sit nullus seu ad vltimum effectum forme omisse est vt non procedat in actibus iuratis ibidem in. 50. col. vltimi. effectus forme omisse in. xxxij. limitatione.

Solemnitas requisita a lege vel statuto in contractibus minorum vel mulierum. ac mulierum non habet locum in actibus per eos iuratis ibidem.

Donatio nō insinuata vel nō registrata ad formā statuti sit iurata an valeat ibidem in. 50. col. in fi. cum sequen. versi. predicta limitatio.

Transactio super relictis in testamento non visis verbis testamenti: aut super alimētis sine iuris solemnitate si sit iurata an valeat ibidem in quinquagesimaprima col. versiculo quarto pro hac.

Juramētum facit valere actum eo meliori modo quo potest esto ꝙ non valeat prout agitur: ꝛ stipulatio que peccat in forma vt quia fiat cuꝫ muto vel surdo si sit iurata valet vt pactū ꝛ fideiussor iuratus obligatur esto ꝙ promittat in plus vel in duriorem causam: vel quando principalis nō est obligatus: et idem in transactione iurata que non potest valere vt transactio ibidē. v. quinto facit.

Solemnitas publico fauore introducta an sit necessaria in actu iurato et quid in solemnitate probatoria ibidem in. lij. col. in principio.

Testamentum iuramento firmatum factum coram duobus testibus an valeat ibidem.

Statuto mandante instrumenta registrari ita ꝙ nō registrata non probent an hec solemnitas requiratur in instrumētis iuratis ibidem.

Si per legem vel statutum contractus nō potest probari nisi per scripturā an iuramētū super cōtractu prestitū possit probari per duos testes ibidem.

Statutum ꝙ solutio debiti non possit probari per testes nō arctat clericum ibidem.

Stante statuto ꝙ instrumenta publica habeant executioneꝫ paratam ꝛ ꝙ ad hoc vt sit publicum debeat esse subscriptum a secundo notario an instrumentū ita non subscriptum continens contractum iuratum mereatur executionem ibidē. liij. col. circa finem.

Juramentum an validet actum in eo ꝙ formalis solemnitas deficit seu essentialis ibidem. v. item predicta.

Juramentum non supplet nec ampliat consensum ibideꝫ in xxxij. limitatione in fine.

¶ Trigesima tertia limitatio. ad conclusionem ꝙ forma nō seruata actus sit nullus seu ad vltimum effectum forme omisse est vt non ꝓcedat imminente necessitate iuris vel facti ibi in. liiij. col. post principiū vltimi effectus forme omisse in. 33. limitatione.

Minor grauatus alienare per testatorem potest sine solemnitate alienare. et mulier que vigore statuti non potest contrahere vel se obligare sine consensu duorum propinquoruꝫ nihilominus poterit facere liberationem seu quitationē necessariam sine solemnitate vt quia maritus reddiderit vxori quod debet ibidem.

Et bona minoris obligantur absqꝫ aliqua solemnitate tutori pro eo expendenti: ꝛ pariter pro restitutione dotis ꝛ bona minoris ingredientis religioneꝫ transeunt sine solēnitate in monasterium ibidem.

Necessitas facit ne actus intermedius seu interualluꝫ vitiet actum ibidem.

Necessaria alienatio quā facit iudex de re ēphiteotica valet sine domini consensu ibidem.

Si coniuncti qui ex forma statuti debent prestare consensuꝫ in cōtractu minoris recusent pōt dari minori per superioreꝫ licentia contrahendi ibidem.

Potest tutor imminente necessitate administrare bona pupilli anteqꝫ conficiat inuentariū ꝛ si imminet necessitas alienandi bona ecclesie cum tanta frequentia ꝙ non possit superior consuli poterit episcopus alienare non obstante statuto de non alienando in consulto pontifice. Et clericus qui de iure non potest se absentare a residentia ecclesie sine licentia ꝑlati: nihilominus potest quando est in tanta necessitate ꝙ eā petere nō pōt ibideꝫ in. liij. col. vltimi effectus forme omisse in fine.

Obligatus ad ieiunium si sit positus in periculo ꝛ non possit superiorem adire pro dispensatione potest sine licentia desistere a ieiunio ibidem in. 55. col.

Quando est periculum i expectatione consilij licentie vel voluntatis alterius et de similibus seu quando periculum est in mora an possit omitti forma vel impleri per equipollens ibidem.

Et si ferri non possit sentētia super vulnere nisi habita informatione a peritis an sit remansura cicatrix vel non. ꝛ non possint haberi periti sufficiet euidentia facti ibidem.

Ubi periculum est in obseruando formam: vt quia est timor citandi aduersarium propter eius potentiam vel seueritateꝫ poterit omitti citatio vel fieri vna pro tribus ꝛ poterunt alibi fieri que in ecclesia fieri debent propter iustum timorem ꝛ sententia ferri alibi qꝫ in loco maiorum ꝛ iudice non sedente pro tribunali propter timorem partium. Et papa alibi eligi qꝫ in loco in quo est defunctus ꝑdecessor cuꝫ multis alijs exemplis ibidem. 55. col. cum princip. seq.

Limitationes ad predicta ibi in. lvj. colū. versiculo predicta limitatio.

Quando solēnitas impleri non potest an sit necessaria prestatio ibidem in. xxxiij. limitatione in fine.

¶ Trigesima quarta limitatio. ad cōclusionem ꝙ forma nō seruata actus sit nullus seu ad effectū vltimum forme omisse est vt non procedat in impedito formam implere ibidem in lvj. col. in fi. ad vltimum effectum forme omisse.

Tale impedimentum pluribus modis occurrit nam quandoqꝫ est impedimentum iuris. quandoqꝫ casu occurrens vel quia non est in loco habilitas forme adhibende: quādoqꝫ occurrit facto hominis ibidem.

Si mandatur aliquid fieri cum consilio alicuius qui sit inhabilis ad consilium reddendum vel executor debeat exequi cuꝫ consilio guardiani vel alicuius fratris minoris qui sunt inhabiles ad hoc quid iuris ibidem. lvj. col. in fi. cum seq.

Si ex forma statuti debeant pro validitate instrumenti interuenire duo notarij vel instrumentum debeat subscribi ꝑ notarium matriculatum et subsit tempus pestis ita ꝙ hoc fieri non possit et si fiat testamentum ruri per rusticum vel ꝑ aliuꝫ tempore pestis cum minore numero septem testium cum plures haberi non possint vel per non militem in expeditiōe belli vel per rompetam et peregrignantē ibidē. lvij. col.

Statutum mandans instrumentum debere insinuari debet intelligi si iudex sit presens. ꝛ statutum de consensu propinquorum adhibendo in contractu minorum vel mulierum debet intelligi si sint in loco et habiles ac idonei vt qꝛ non sint. furiosi vel minores alias potest iudex alias personas deputare loco eorum ibidem in. lvij. col. in fi.

Quando absentes sint pro consentiendo actui expectādi ibidem in. lviij. col. in princip.

Femine et pupilli an dicantur habiles ad consentiendum ibidem.

Quis teneatur probare non adesse eos qui debent consentire vel adesse aut eos esse vel non esse idoneos ibidem ꝛ in arti. de probatione ꝛ presumptione forme circa finem.

Judex an possit supplere defectum tutoris ibidē ver. ꝛ vbi.

Si minor aut mulier qui non possunt facere contractum sine consensu duorum propinquorum aut maris nullos habeāt aut si non habeant nisi vnum propinquum. et si ille cuius cōsensus requiritur contrahat cū tali quid iuris ibidem.

Si statutum requirit consensum duorum cognatorum et debēs contrahere non habeat nisi vnum agnatum sufficiet cōsensus vnius agnati et vnius cognati ibidē in. lviij. col. in fi.

Tale statutum an intelligatur de proximioribus ordine successiuo an de marito ꝛ vxore ꝛ an de suspectis ibideꝫ in. lviij. col. in fi. cum prin. seq.

Propter repentinum casum sustinetur testamentū vt si mater existens in puerperio pretereat partuꝫ ibidem in. lix. col. in principio.

Impeditus ex ignorantia facti si sit impeditus circa tēpus traditū ꝑ forma excusat ꝛ tēpus nō currit ipsi ignorāti a die scientie ibidem.

Filius a matre preteritus quem mater ignorat viuere et putat mortuū habetur pro instituto et quid in patre ibidē ver. ꝛ est aduertendum.

De impedito seruare formam facto hois absentis vel nollētis ibidem ver. circa exemplum.

Pars cuius fauore solemnitas est inducta an possit illam remittere & an vbi debet interuenire consensus propinquorum in contractu minoris vel mulieris pars possit remittere consensum ibidem.

Iudex qn̄ possit supplere talem consensum propinquorum ibidem in.lx.col.in fi.cum princip.seq.

Et si aliqui propinqui consentiunt: & aliqui non in contractu minoris vel mulieris quid iuris ibidem in.lx.col.circa prin.

Si tertius impediat solemnitatem adhiberi: & si quis prohibeat quin adhibeantur solēnitates in testamento dicitur impedire ne fiat testamentum. & quid iuris sit ibi in.lx.col.post princip.cum si preceden.

Casus interueniens testatori: aut circa testes testamētarios an excuset vel prosit si non possunt solēnitates adhiberi propter ipsum casum ibidem in.xxxiiij.limitatione in fine.

¶ Trigesima quinta limitatio ad conclusionē q forma non seruata act⁹ sit nullus seu ad vltimū effectū forme omisse est vt remissio solemnitatis vel forme ex iusta vel iustissima causa quandoq; fiat ibi in.lx.col.circa fi.ad vltimū articulum forme omisse in.xxxv.limitatione.

Minores iudices vt potestates terrarum etiam si iurauerint formam statuti seruare possunt recedere a forma propter casum emergētem et iudices ex causa possunt ferre sentētiā aliter q̄ sedendo & alibi q̄ in loco maiorū ibi & in trigesima tertia limitatione.

¶ Trigesima sexta limitatio.ad conclusionem q forma nō seruata actus sit nullus seu ad vltimum effectum forme omisse est vbi ius resistit obseruantie talis solemnitatis et forme ibidem.

¶ Trigesima septima limitatio est in personis et locis ac casib⁹ ad quos & quas lex vel statutum tradens formā nō tribitur ibidem.

¶ Trigesima octaua limitatio traditur ibi remissiue in casibus traditis supra circa ampliationes & in qbus ampliatiōes non procedunt ibidem.

¶ Trigesima nona limitatio.ad conclusionem predictam q forma non seruata actus sit nullus seu ad vltimum effectum forme omisse est vt non procedat quando is qui tradit formā vel solēnitatē facit actum sine forma vel solēnitate ibidē in vltima col.totius articuli in prin.ver.xxxix.

Modus et forma tradita per testatorem future dispositioni testamēto vel codicillis sine cum clausula derogatoria & annullatiua sine non.an omissa vicient ibidē.

Si testator dicat q vult codicillos per eum fiendos debere esse signatos vt valeant an sine signo valebunt ibidem.

Princeps & statuentes si dederint formam statutis et reformationibus fiendis an talis forma erit necessario obseruanda ibidem.

¶ Quadragesima limitatio est vt predicta conclusio q forma non seruata actus sit nullus non procedat vbi omittens solemnitatem vel formam potest illi derogare de quo etiam in precedenti limitatione.

¶ Vltima limitatio ad conclusionem q forma non seruata actus sit nullus seu ad vltimum effectum forme omisse est vt non procedat quo ad effectum variandi & mutandi personā electi post factam publicationem quia licet forma electionis in subsequentibus actibus post publicationem non seruetur nō tamē poterunt electores variare & aliū eligere ibidē.

An electores ex in obseruantia forme priuentur iure eligendi ibidem de quo etiam dictum fuit supra & latius in.xix.effectu forme omisse.

¶ Quando cēseatur forma vel solemnitas remissa: aut eis derogatū &c.et qualiter ac inquantum.

¶ In dubio non censemus fuisse forme vel solemnitati derogatum ibi in principio.

Princeps censetur per suum rescriptum mandare q actus fiat seruata forma & solemnitate iuris ac iuris ordine etiam si mandet pronunciari de veritate iustitia & iure: aut simpliciter mandet iustitiam fieri: aut de bono & equo &c. Et fortius etiam si mandet solui omni coactione que iudici videbit ibidem prima col.cum princip.sequen.

Si princeps concedat inhabili facultatē testandi libere vel simpliciter intelligitur seruatis iuris solemnitatibus ibi secūda col.in princip.v.& si princeps.

Quid si papa concedat cardinali q possit de bonis ecclesie testari vel monacho de bonis patris ibidem.

Licentia testandi intelligitur secundum consuetudinem. ibidem.

Rescriptum delegatorium continens formam iuris communis debet intelligi secundum ius commune secus si contineat formam singularem quia mandatum est loco forme. ibidem.

¶ Statuta non censentur in dubio derogare solemnitatib⁹ iuris sed si simpliciter aliquid mandant intelligūtur seruato iuris ordine seu seruata forma iuris: hinc statutū ne possit opponi contra instrumenta dotalia non tollit quin contra solēnitates instrumentorum possit opponi: et statutum de contumace intelligitur de citato s'm iuris formam: & statutum de citato verificatur in presente. & statutum q fieri possit testamētum cum duobus testibus inter liberos non requirit q sint masculi vel rogati. Et statutum q testamentum possit peti insinuari nisi sit petita cassatio intelligitur s'm aliquos si sit petita parte citata ibidem.ij.col.v.simile dicendum.

Statutum simpliciter mandans si alias esset frustratorium intelligitur non seruata iuris forma. Adeo q statutum q quis citari debeat personaliter vel ad domum intelligatur simpliciter q sufficiat etiam ad domum citari vt aliquid operetur & addat iuri communi. Et statutum q quis debeat ter citari operat q nō sufficiat vna peremptoria ibi in secunda col.v. qd̄ pcedit cum princip.sequentia.

¶ Unum statutum intelligitur salua forma data ab alio statuto ita q si vnum statutum det formam sententijs ferendis aliud vero disponat sentētias infra certum tempus mandari executioni non obstante aliquo statuto intelligatur de sententijs latis secūdū formā statutorum ibi in.iij.col.post prin. ver.v.et si vnum.

Clausula non obstante alio statuto non tollit quin vnum statutum possit s'm aliud intelligi vel aliud imitari ibidem.

Stante statuto q minor sine certa solemnitate non possit se obligare: et alio statuto q contra preceptum iudicis non possit opponi aliqua exceptio si fiat preceptum contra minorem qui se obligauit sine forma statuti non valebit ibidem.

Et stante statuto q sententie ferantur de cōsilio ancianorum ac alio statuto q sententie statim executioni mandentur debebit s'm statutum intelligi de sententijs de cōsilio ancianorum latis ibidem.

¶ Stante statuto q testamenta seruentur prout iacēt an sufficiat relinquere filijs quoquo relicti titulo ibidē.

Et si caueē statuto praut Venetijs et in ciuitate nr̄a Astēsi q oīa testamenta prout iacent ita executioni mandentur intelligitur si sint solemniter facta ibidem & est repetita p errorem in.xxiiij.col.

¶ Cōmissio iudicis est interpretanda vt seruatis solēnitatibus iuris fieri debeat: & vt quis sit citandus s'm iuris formam ibi in.iiij.col.in prin.ver.sic & in cōmissione.

Quid in nuncij relatione ibidem.

Executio an presumatur fuisse facta s'm formā iuris ibidem.

In dubio quis videtur mandare vel rogare vt actus fiat in forma consueta ibidem ver.& sic executio.

Citatus presumitur in dubio citatus secundum formam statuti ibidem.

Mādans fieri executionem intelligitur vt fiat s'm formā statuti vel consuetam ibidem.

Sindicus vigore statuti obligatus ad denuntiandum sibi protestata intelligitur obligatus de sibi idonee prestatis nō in confuso ibidem.

Et si forma statuti contrarietur forme iuris communis quarta col.in fine.

¶ Promittens aliquid facere intelligitur solemniter facere promisisse ibidem in.iiij.col.in medio.

¶ Dispositio in dubio est interpretanda vt act⁹ fieri debeat s'm formam iuris cōmunis ibi in.iiij.col.ver.et tandem et in arti.de potentia et effectibus forme in vltimo effectu forme omisse circa primam chartam illius effectus.

Pater

Pater relinquens filio p falcidia censetur pro legitima reli quisse ibidem.
Ubi prouisio hominis deuiat a forma iuris communis est forma hominis seruanda quando potest forme iuris derogare. ibidem.
Rescriptum principis ponens ordinem contrarium ad ordinem iuris cōis an sit ad formā iuris communis reducendū.
Si sit forma data iudici per statutū exorbitans a iure communi forma statuti est seruanda: vt quia statutum requirat tres citationes: nā non sufficit vna pro tribus in quarta col. et. v.
Potestas iurat seruare statuta hoc est formam statutorum in. v. col. in princip.
Stante statuto q pater possit relinquere quartā filio pro legitima an sufficiat relinquere quoquo relicti titu. an uo titu. institutionis ibi in. v. col. circa princip. v. t ex predictis.
Statutum remittens insinuationem testamētis intelligit q alia fiat solemnia ibidem.
¶ Aleuiatio solemnitatis a lege vel statuto inducta nō excludit quominus quis possit seruare maiorem formam ibi in quinta col. ante medium ver. sed hic est aduertendum.
Potest miles testari cum solemnitatibus iuris t vbi per statutum sufficiunt quattuor testes cum sacerdote poterūt plures adhiberi: et si statutum exigit quattuor sapientes cōcordes non viciatur actus ex eo q sit additus tertius inhabilis vel discordans ibidem.
¶ Per que verba vel per quas clausulas cēseatur solemnitati vel forme derogatum: t de multis clausulis in ipsa materia ibidē in. v. col. in fi. cum multis sequē.
De clausula omni substantialitate pretermissa ibidem quinta col. in fine.
De clausula non seruato iuris ordine: et sine figura iudicii: t non obstante vlla iuris solenitate ibi in. vj. col. cum multis sequentibus vbi late examinat.
Quid operetur ipsa clausula non obstante vlla iuris solemnitate in iudiciis ibidē.
Per tales clausulas non tolluntur forme essentiales ibi in quinta col. in fine.
Nec etiam inducta de iure naturali vel gentium: nec que naturali ratione proueniunt ibi in octaua col. post medium v. et quia dictum.
De clausula sola facti veritate inspecta vel facti veritate inspecta ibi in nona col. post medium cum seq.
De clausula simpliciter facias vel fiat ibi in. x. col. circa prin. ver. quid autem ibi.
De clausula iuris subtilitate remota ibi in. xj. col. circa prin. versi. sed quid si dicatur.
De clausula per simplicem querellam. Et de clausula summarie ibidem. xj. col. cum seq.
De clausula semiplene vel summarie: t de clausula de plano ibi in. xij. col. cum sequen.
De clausula sine strepitu iudicii: et q clausula summarie simpliciter et de plano ac sine strepitu et figura iudicii. Et de clausula de iure t de facto ibidem in. xiiij. col.
De clausula vello leuato. de clausula manu regia: de clausula de bono t equo: de clausula sm equitatem in. xv. col.
De clausula sm veritatem t equitatem: de clausula non seruatis iuris terminis: de clausula ordine iuris seruato et non seruato. De clausula alte t basse. De clausula iudicialiter et extraiudicialiter. Et de clausula summarie de plano t absq iurisdictione ibi in. xvj. col.
De clausula protinus t sine mora. De clausula quoquomodo seu quomodolibet. De clausula supplentes. De clausula non obstante. De clausula ex certa scientia. De clausula motu proprio. De clausula de plenitudine potestatis ibi in decima septima col.
De clausula bona fide. De clausula libere facias: ac de vbo libere ibi in. xviij. col. cum seq.
De arbitrio dato vel clausulis dantibus liberum aut plenū arbitrium in. xix. col. in fi. cum duobus seq.
De clausula libere facultatis concessiua. Et de clausula prout libuerit. Et de clausula pro libito voluntatis. Et de clausula quomodo velis. Et de clausula tuo consensu. Et de clausula ad tui voluntatem. Et de clausula secundum conscientiā tuam. Et de clausula prout placebit ibi in. xxij. col.
De clausula prout libet seu libuerit repetita. De clausula prudentie tue. De clausula iudicio tuo. De clausula qualitercunq fiat. De clausula ad nutum tuum. De clausula ingenio tuo. De clausula ad deliberationem tuam. De clausula q aliqs possit qd dns posset ibi in. xxiij. col.
De verbis importantibus arbitrium boni viri regula ibidē xxiij. colū.
De aliis verbis vz si quis committat se gratie vel misericordie alicuius vel sub protectione: vel sub saluaguardia ibidē xxiij. col. in fine.
Si cumulentur verba libere voluntatis cum verbis importātibus arbitrium boni viri. xxiiij. col. in prin.
Intelligitur per predictas clausulas hoc importantes remissa solemnitas si t quatenus ille qui vtitur talibus verbis hz potestatem remittendi ibi in vigesima quarta col. post principium. ver. qd autem.
De clausula cum plenaria potestate vel importante plenariam potestatē ibi versiculo t si dicatur vigesima quarta col. post principium.
Per actum factum sine forma an videatur faciens derogare dispositioni que induxit formam siue precedat clausula derogatoria siue non in. xxiiij. col. circa finem ver. quero an per actum: t in arti. de potētia t effectib9 forme in col. fi. v. xxix. limitat siue sit lex siue statutum siue testator vt ibi.
Forma data per statutum super alienatione rerum communitatis non tollitur ex alienatione sine forma facta cum deliberatione consilii quando in statuto est clausula derogatoria in. xxv. col. in prin.
Superior confirmās ex certa sciētia actum factum minus solemniter per inferiorem an videat super forma dispēsare ibidem v. t si superior.
Per facientem actus contrarios et incompatibiles inducitur forme derogatio ibidem ver. item inducitur.
Per processum ad vlteriora super actu informi inducit forme seu solemnitatis derogatio seu dispensatio ibidem.
Si testator dicat q si quid minus legitime egit vult haberi pro legitimo ibidem.
¶ Per legem generalem sequentem aut generale statutū sequens an intelligatur prior etiam quo ad formam derogatum ibidem in. xxv. col. in medio ver. sed an p legē.
Si statutum mandat simpliciter t indeffinite bannitos seruata certa forma extrahi de banno tale statutum non trahitur ad robatores stratarum super quibus est specialiter prouisum ibidem.
Statutum q valeat testamentum coram quinq testib9 an trahatur ad testamentum ceci ibidem.
Forma remissa in testamēto inter liberos an trahatur ad testamentū ceci ibidem.
Solemnitas generaliter tradita a lege vel statuto an debeat in statuto speciali seruari ibidē. xxiiij. col. in fi.
An videatur per statutum speciale vel factum in casu speciali derogatum solemnitati generaliter tradite ibidem in fine xxv. colū.
Stante statuto q si bannitus sit habitus pro confesso nō mittatur bannum executioni sine citatione certo modo faciēda et extet statutum q bannitus pro homicidio statim mittatur executioni an hoc statutum sequēs intelligat seruata forma prioris ibidem. xxv. col. in fi.
Stante statuto Padue q bannitus presentando alium bannitum de simili maleficio liberetur: t alio statuto q quicūq fuerit bannitus Uincentie banniat Padue infra octo dies his modis formis t conditionibus quibus fuit bannit9 Uincentie an quia presentando bannitum Uincentie non potest liberari alium presentādo pariter erit in loco Padue i. xxvj. col. in princip.
De clausula his modis formis t conditionibus ibidē. xxvj. col. in principio.
Solemnitates addite per consuetudinem non trahūtur ad casus speciales t priuilegiatos qui possunt cum minore solēnitate fieri ibidem ver. solemnitates etiam.
Si ex speciali statuto medicorum Bononie ad sedes salariatas admittantur habentes solūmodo publicam t priuatam examinationem t licentiam ab archidiacono docendi Bononie t vbiq tc. Et de consuetudine inueterata Bononie seruata alie seruant solemnitates: nihilominus doctorat9 cū primis tātū solēnitatibus admittet ad sedes salariatas ibidē.
¶ Quatenus intelligatur forme vel solēnitati derogatū ibidē penul. als. xxvj. col. ante mediū.

Per relaxationē

Per relaxationem vel diminutionem antique forme nõ est taliter illi derogatum quin quis possit eam servare ibi versiculo et est primo.
Snia lata cũ aliquo puta herede super defectu solẽnitatis testamenti non facit ius quo ad oẽs ibidem.
Statutũ dãs solẽnitates puta testamentis ⁊ dispõnẽs ꝙ solẽnitatum defectus non vitiet intelligit̃ ſm ius commune hoc est de defectu solemnitatum levium ibidem versiculo tertio est advertendum.
Sic ⁊ ecõtra in statuto dicente ꝙ aliquibus solẽnitatibꝰ non servat actus nihilominus valeat qi non excludantur ex hoc solẽnitates nessarie ab ipso statuto inducte ibidem.
Statutũ relaxans iuris formã intelligitur de forma iuris cõmunis non de ea quam statutum mãdat servari ibidem ver. quarto est advertendum.
Statutũ ꝙ quando ꝯsules ꝓcedũt p inquisitionem nõ teneãtur servare aliquem iuris ordinẽ intelligitur nisi sit ordo datus a statutis ibidem.
Statutum reiiciens exceptiones intelligitur de exceptionibus iuris cõis nõ de inductis ab ipso statuto ne videat̃ se corrigere ibidem.
In statuto semper subintelligitur clausula salvo alio statuto ibi in penul. col. in fine.
Unũ statutũ incõpatibile bene tollit solẽnitates ⁊ formã alterius ibidem.
Stãte statuto qȯ qñ cõsules ꝓcedũt nullũ ordinez servare teneantur ⁊ statuto universitatis notarioꝝ qȯ qñ cõsules procedũt contra aliquẽ de universitate teneantur eum requirere duobus diebus ista forma est observanda in fine articuli: sea col. si. in prin.
Solemnitas relaxata quo ad rusticos ut possint ruri testari cũ quinqꝫ testibus an habeat locũ si pñt haberi sex aut quinqꝫ sufficiãt ibi in fi. arti. ver. quinto quero.

De implemẽto et observãtia forme ⁊ solẽnitatis.

Implemẽtũ forme nõ est forma sed rei formate effectꝰ ibi.
Implementũ forme multiplici ex capite cõsiderat̃ vz ratiõe implere debentis. Itẽ eiꝰ cui est implẽdũ. Itẽ rõne modi servãdi in implẽdo. Et q̃ ex pluribus formis ⁊ solẽnitatibꝰ sit servanda ⁊ servata ac adhibita censeatur ⁊c. ibi.
Ea que sunt de forma vel solẽnitate an possint per alium impleri. ⁊ an ibis q̃ sunt de forma liceat a persona recedere ibi.
An per procuratorẽ nũciũ vel epistolã possint talia impleri ibi in. j. ⁊. ij. col.
Consensus requisitus ex forma statuti presentia: aut presentiam importãtia an possint per aliuz impleri puta ꝓcuratorẽ vel nunciũ: vel epistolã ibi. j. col. in fi. cũ seq. ⁊. j. co. xix. col. in princip. ubi idem dicitur in decreto iudicis ut per procuratorem impetrari non possit.
Personalitatẽ exigẽtia an possint per aliũ fieri vel ĩpleri ibi. scda col. post prin. ver. ⁊ hoc maxime.
An talia possint impleri per aliũ in presentia eius qui facere debet puta nomẽ heredis exprimi per aliũ in pñtia testatoris: aut tenor testamẽti ibi in. ij. col. in fi. cũ prin. seq. et in. xv. col. post mediũ ⁊. v. col. post medium.
Si is qui ex forma statuti dz cõsentire cõtractui minoris nollet ibi in. iij. col. in medio v̄. an aũt. ⁊ in arti. de potẽtia ⁊ effectibus forme in. xxxiij. limitatione ad ultimum effectum forme omisse.
In his que sola volũtas deducit ad effectũ: ⁊ nihilominus requiritur certus modus ⁊ certa forma licet illa pretermissa totum videatur omissum tñ possint per aliũ impleri puta coadiutorẽ vel ꝓcuratorẽ ibi in. iij. col. post mediũ v̄. ceterum.
In his que sunt preter formã ⁊ de iustitia an liceat a persona recedere ibi. v̄. an autem.
Ubi est electa industria persone nõ licet a persona recedere ibi tertia col. in fi.
Monitio de qua in autẽ. hoc ampliꝰ. C. de fideicõ. an possit fieri p nunciũ vel epistolã ibi in fi. tertie col.
Si is q dz pstare cõsensuz ex forma statuti nollit vel nõ possit an possit a psona recedi ⁊ alteriꝰ ꝯsensus haberi ibi. iiij. col. in prin. ⁊ in arti. de potẽtia ⁊ effectibus forme in. xxxiij. limitatione ad ultimũ effectum forme omisse.
In casu necessarie subrogatiõis an possit a psona recedi puta si iudex q missus virtute statuti ex causaz cõsulendã removeat̃ ⁊ alius subrogetur an subrogatus teneatur illud consiliũ seq ibi. iiij. col. post prin.
Substitutꝰ vel subrogatꝰ an teneat̃ servare formã quã tenebatur is cuius loco subrogat̃ ibi v̄. item substitutus.
Implemẽtũ factũ per unũ an ꝓsit oĩbus aliis ibidem v̄. sꝫ qro an solemnitas.
Insinuatio vel gabella si fiat vel solvat̃ p unum aut pro una re ex multis qñ exiguntur virtute statuti an prosint pro oĩbꝰ personis vel rebus ibidem.
Ubi qs cõsentit donanti rem suã ipse debet insinuare ibi in iiij. col. prope fi. ver. item si consentio.
Consensus reqsitus a statuto vel auctoritas seu licẽtia an exigat̃ in actu gerẽdo cũ eo q debet cõsentire vel auctorari: vel an a psona recedat̃ ibi in. iiij. col. in fi.
Si proposita in consilio fieri debeat per priorem an possit fieri per aliuz in. xi. col. in princip.
Cui sit implẽda forma in. v. col. in prin. cũ seq. versicu. cui sit implenda.
An possit adhiberi subrogatus ibidem.
Etiã quo ad personã cui debet forma impleri non est a persona recedendum ibidem.
Si priores debent pro forma assistere sententie per iudicem ferende ⁊ sint absentes vel nollint an sit ab eorum persona recedendum ibi.
Cũ procuratore ex quo põt cum eo fieri actus principalis potest forma impleri ibidem.
Si forma sit quo ad aliquos ex his quibus est implẽda observata ⁊ quo ad aliquos nõ. an valeat quo ad eos quibꝰ fuit observata: ⁊ qd in testamẽto rõne aliquarũ psonarũ ꝓuilegiato ⁊ rõne aliq̃rũ nõ. puta qñ fit inter liberos ⁊ instituũtur filii et extranei ibi i. v. col. v̄. ⁊ si forma cũ seq.
Si testator q debet scribere vel exprimere noĩa heredũ quo ad aliquos fecerit quo ad aliquos nõ. quia nutu significaverit ibidẽ post medium. v. col.
Si heres fecit inventarium quibusdam solemniter citatis et quibusdam non ibidem.
Solẽnitas requisita an sit implenda si non petat̃ ibi in. v. col. cũ seq. ver. sed an solemnitas.
Quid in insinuatione qd in satisdatiõe requisita a lege vel statuto aliquo casu an peti debeat ibi. vj. col. in prin.
Qualis forma ⁊ q̃liter sit observanda ibidẽ in. vj. col. post princip. ver. circa aliud.
An sub una forma ⁊ solẽnitate possint plures actꝰ celebrari puta duo instrumenta: duo testamenta ⁊c. ibidem.
An hoc procedat sive ipsi duo actus sint eque principales sive unus ad alium accessorius ibidem.
Si fiat institutio ⁊ substitutio in eodẽ testamẽto. vel testamẽtum ⁊ codicilli simul ⁊ pater sibi ⁊ filio simul testetur ibidem vj. col. post medium.
Quid si pater testãs ꝓ se ⁊ filio pupillo unicuiqꝫ testamento suas adhibeat solemnitates ⁊ sublata sit solemnitas testamẽto pupilli an sustineatur ex solemnitãte testamẽti paterni ibi vj. col. circa fi. v̄. solet tamen.
Stãte statuto ꝙ in nuptiis contrahendis non possit convocari nisi certus numerus personarũ puta. x. an si pater et filius simul contrahant nuptias poterunt. xx. convocari ibi. vj. col. prope fi. ver. nec est hic.
An quo ad singulas res in dispositione contentas sit una forma adhibenda ibidem.
Servãda est solemnitas esto ꝙ eiꝰ effectus nihil habeat operari ibi. vj. col. in fi. cum seq. ver. comperio.
Si statutũ disponit ꝙ ad hoc ut quis possit banniri fiant proclamata ꝙ cõpareat personalr̃ infra tres dies an si sit absens: ita ꝙ sit ĩpossibile ꝙ infra ipsum tp̃s cõpareat ⁊ hoc sit certũ debeat nihilominus sub tali forma citari ibidẽ. vj. col. in fin.
An liceat excedere modũ traditum pro forma ⁊ solemnitate ibi in. vij. col. in prin. ⁊. j. co. xj. col. in fi. ⁊ in arti. qñ censeatur forme derogatũ. v. col.
Excessus in forma vel mãdato non vitiat si fiat qȯ proximuz est vel vicinum ibidem.
In his que sunt tradita pro forma an equiparentur ꝙ aliqd fiat preter formam vel contra ibi in. vij. col. ver. ⁊ ex his post medium col.

Et quid vbi nun est data certa forma ibidē v̄. scda conclusio.
Actus 9tiguus mādatu vel actui cui sit data certa forma nō dicitur preter nec contra mādatum vel formā ibi. vij. col. j fi. cum seq. v̄. tertia conclusio.
¶ Plures successiue vocati an teneanī successiue formā implere an oēs simul vt si testamentū debeat virtute statuti insinuari infra sex menses an substitutus tenebitur infra sex primos menses insinuare an successiue post institutuʒ ꝛ sic infra menses sex postq̄ substitutiōi locus factus sit ibi. in. viij. col. circa prin. ver. item circa.
¶ An in his que sunt de forma liceat variare ibi versiculo pulchrum tamen.
Si vnꝰ ex testibꝰ instrumētarijs dū fit testamētū recedat ibi.
Cōsensus q prestari debet an possit ante actum consummatū mutari ibi.
Cōsultor q ex forma statuti tenetī iudici consiliū prestare pōt variare ibidem.
¶ Si faciens actum formiter dicat se illuʒ facere informiter an valeat ibidem ꝛ in arti. de potētia ꝛ effectibus forme in vltimo effectu forme omisse in. vij. ampliatione.
De libellāte qui ponit clausulā gon in modū solennis libelli ibi in. viij. col. in fi.
¶ Sufficit q forma obseruetur in celebratione actus nec est in executione eius repetenda in nona col. in princi. versiculo sufficit autem.
¶ Si actus fiat minus solenniter ꝛ cuʒ solēnitate repetatur ibidem. ix. col. ver. q si actus.
¶ Dispositiu prohibitiua trahitur ad casūm exceptum sub certa forma qn̄ forma nō seruatī ibidē. ix. col. v̄. ꝛ si actꝰ.
¶ Cōditiu inserta forme institutionis non videtur repetita forme substitutionis ibidem ver. ꝛ cōditio.
Solēnitas apposita in vno instrumento an censeatur in alio repetita ibidem ꝛ in arti. quos casus res ꝛ personas cōprehēdat dispositio inducēs formā.
¶ Qn̄ plures solēnitates danī a lege vel statuto q̄ sint seruāde ibi in. ix. col. circa medium. ver. quero etiam.
Qn̄ cōcurrit facultas faciendi actū ſm solēnitates iuris cōis ꝛ iuris specialis ſm quas solēnitates actꝰ in dubio factꝰ presumatī ibidem ver. ꝛ qn̄. ꝛ in arti. de potētia ꝛ effectibꝰ forme in. vj. effectu forme adhibite.
¶ Qn̄ actus nō pōt valere nisi vno mō an in dubio presumatī factꝰ ſm illū modū ꝛ secūdū illas solēnitates ibidem ver. et quando el secundo.
Si quis faciat actum in loco in quo alia sit seruāda solēnitas q̄ in loco sue originis vel sui domicilij quā solēnitatē debeat seruare ibi in. ix. col. in fi. ꝛ in arti. quos casus ꝛ quas res ꝛ psonas cōprehendat dispositio introducēs formam.
¶ Citatio si fiat minus legitime licet possit iustificari in aliquo speciali casu nō valet ibi in. x. col. in prin. v̄. non puto.
¶ Lex qn̄ requirit plures solēnitates nō sufficit vnam interuenire sed est necesse q oēs que non sunt leues interueniant ibi in. x. col. v̄. ꝛ qn̄. ꝛ in arti. qn̄ cēseatī forme vel solēnitati derogatū col. pen. ꝛ fi. ꝛ l arti. qn̄ cēseatī aliqd traditū pro forma.
¶ Forma est implenda in forma specifica ꝛ non per equipollens vel aliter in. x. col. cum seq. ver. ceterum.
Delato iuramēto per deū non pōt iurari per salutem aut tactis scripturis sine scriptura vel aliter ibi.
Ubi subscriptio exigitur vel auctoritas non sufficit equipollens: nec q quis dicat cōsentio huic actui ibidē.
Promissio tutoris de nō dimittēdo pupillū indefensum an fieri possit p equipollēs ibi. x. col. in fi.
Si pposte in consilio fieri debeāt p priorem et nollit forte ppter penā vel iuramētū de nō faciēdo an possint p alium fieri. x. col. in fi. cum seq. in prin.
Si numē diei ex forma statuti debeat exprimi in instrumēto an sufficiat die numerū puta dicere. viij. in. xj. col. in prin.
Stāte statuto q an̄ bannū debeat fieri proclama si quis velit talē defendere vel adesse eius cause nō sufficiet si dicatī soluʒ si quis velit defendere ibidē.
Si statutū reqrit tres citatiōes nō sufficiet vna pēptoria ibi.
Scholaris notorie peritus pro habenda licentia doctoratus an debeat examinari attento q examen videtur pro forma requiri: ꝛ an notorietas equipoleat examini ibidem in. xj. col. v̄. vltimo facit.
Statuto Bononie reqrēte certā formā vltra ius cōe in testamētis dʒ ad vnguē seruari ibidē. v̄. ꝛ per predicta.

Nec sufficit equipollens q̄uis plenius ibidē.
Forme statuti nihil addi vel detrahi pōt: nec pōt aliqd q̄uis minimum mutari ēt ratione maius hōre ibidē. ꝛ. ī. eo. vij. col.
Omissio forme etiā in q̄libet minima parte vitiat actum ibi in. xj. col. in fi. ꝛ latiꝰ in arti. de potētia ꝛ effectu forme in vltimo effectu forme omisse.
¶ Forma an possit impleri per relationē ad aliud ibidē. xij. col. in prin. v̄. ꝛ ex hoc.
Appellāti ab interlocutoria nō sufficit exprimere causas grauaminis per relationē ad acta puta appello ex causis de qbꝰ in actis ibidem.
Non sufficit accusatori si dicat accuso titium quia cōmisit furtū prout in tali instrumento apparet ibi.
Secundo appellans ab interloquutoria si dicat se appellare prout in prima appellatiōe in scriptis facta non dʒ in scriptis appellare ibidem.
Instātia perempta an possit vno cōtextu per relationem ad acta renouari ibi. ver. ad hec faciunt.
Heredis institutio ꝛ legata an possit fieri per relationem ad aliud puta lego qd̄ in tali apocha continetur ibi in. xij. col. in medio ver. item ad predicta.
Qn̄ requiritī aliqd esse certū p forma nō sufficit q fiat certum per relationē ad aliud in. xij. col. post mediū v̄. ꝛ q vbi.
Expressio requisita p forma nō pōt fieri p relationē ad aliud ibidem.
Quando iudex tenetur de alterius consilio pronunciare hec verba pronunciamus prout in consilio debēt scribi seu in scriptis pferri ibidem.
Si iudex dicat iudico prout in consilio videtur condēnasse si in consilio sit inserta cōdēnatio ibidem.
Si fiat inuestitura dicendo q fit ſm formā aliaꝝ vel put alij fuerūt inuestiti an sufficiat ibi. xij. col. in fi. ver. ꝛ si fiat.
Et quid si concedatī priuilegiū put fuit alijs concessum. ꝛ de similibus ibidem.
Si nō appareat de relato an vitietur actꝰ ibidem.
Si iudex dicat pronunciamus ſm formā iuris ꝛ statutoruʒ ꝛ quatenus sit preter contra vel vltra aliqd cassamus ꝛ ad formā iuris ꝛ statutoꝝ reducimꝰ qs sit effectꝰ i. xiij. col. in prin.
Si testis primo minus solēnter examinatꝰ se referat in scda examinatione solēni ad id qd̄ pmo l minꝰ solēni dixerat ibidē.
¶ Taciturnitas in his q̄ sunt de forma nō habetī p consensu cū forma sit implenda in forma specifica in. xiij. col. post prin. ver. ꝛ quia.
In his que sunt de forma non habet locum regula qui tacet affirmat ibidem.
Stāte statuto q mulier nō possit testari sine volūtate consanguineoꝝ nō sufficiet eoꝝ presentia sine expresso ꝯsensu ibidē xiij. col. ante mediū ver. q si statutum.
Sciētia cum diuturna patiētia equipollet expresso consensui ibidem.
Ubi requiritī aliqd fieri de scientia vel ꝯsciētia alicuiꝰ puta q mulier non possit ꝯhere sine ꝯscientia duorū propinquorum an sufficiet presentia talis vel notificatio ibidem.
Stāte statuto q abolitiōes nō possint fieri nisi de ꝯsciētia iudicis an sufficiet q iudex audiat ꝛ intelligat licet verbis expressis non approbet ibidē. xiij. col. in medio ver. ex quo.
Auctoritas ꝯsensus ꝛ licētia an debeāt esse expressa ibidem.
Cōsensus aliqn̄ reqritī ad integrādū psonā facientis actū aliqn̄ p interesse cōsentientis: aliqn̄ pro forma ibidem. xiij. col. post medium ver. ꝛ est aduertendum.
Stāte statuto q filiꝰ nō possit se obligare sine pris ꝯsensu qd iuris si pr ꝛ filiꝰ se simul obligent ibi ꝛ in arti. fina.
¶ Ubi pluralitas vel nūerus est de forma nō sufficit q actus celebretur a maiori parte nec maior pars trahit ad se minorem in. xiij. col. in fi. ver. item ex quo.
Si nium ꝯsensus p forma exigitī idē est qd̄. ī. pxime ibidem.
¶ Si testes deponāt de formalitate verboꝝ nō sufficit q deponāt idē l effectu vl p eqpollēs nisi l formalitate cōcordent.
Ubi verba p forma reqruntī nō sufficiūt nutꝰ vel signa i. xiiij. col. in princip.
Ubi statutū reqrit satisdationē an admittatī iuratoria cautio ibidem.
¶ Ampliatiōes ad regulā q forma sit implēda in forma specifica ꝛ nō p eqpollēs ibi i. xiiij. col. post prin. ver. ꝛ hec regla.
Predicta regla pcedit ēt l mā fauorabili ꝛ vbi terminꝰ ē alicuiꝰ fauore pfixꝰ p forma q nō ē l eiꝰ fauorē icerptādus ibid.

Item maxime

Item maxime procedit in forma data a statuto ius cõe corrigente ibidem.
Itẽ maxime ꝓcedit vbi lex loquit̃ prohibitiue vl' vbi apponit clausulã decreti seu annullatiuam ibidem.
Item vbi fieret per equipollẽs p modũ fictionis ibi in.xiiij. col.post medium.
Instrumentũ licet habeat vim duorum testiũ tamen non sacit q in testamento sufficiant quinq simul cum instrumento ibidem.
Forma que tradit̃ per modũ cõditiõis potest impleri p equipollẽs ibidem.
Pactũ de lucrãdo dotem sub conditione mortis impletur per ingressum monasterij ibi in.xiiij.col.in fine.
¶ Limitationes ad regulã que dictat q forma non possit impleri per equipollens in.xv.col.in prin.cum seq.
Forma cõstituta ad aliquẽ tertiũ finẽ potest impleri p equipollẽs ibi.xv.col.in princi.j.limitatione.
Aliqñ sufficit effectualiter forma mãdati licet a tenore figuraliter seu superficialiter recedatur ibidem.
Si statutũ requirit citationẽ p forma sufficit equipollens vz q citãdus sit pñs esto q nõ fuerit citatus ibidẽ v̄. hic scdm.
Licet forma mãdati sit diligẽter seruanda tamẽ põt impleri p eqpollẽs ita vt mãdatũ de fideiubẽdo ipleat̃ mãdãdo ibidẽ.
Licet lex reqrat p forma q testator proprio ore noiet heredẽ sufficit tñ q notari⁹ vel alius corã testib⁹ noiet & testator approbet ibidez.xv.col.post mediũ.ver.ad idẽ facit quia lex & secunda col.in fi.
Licet in libello accusatorio debeat apponi locus delicti cuz duobus cõfinibus nihilominus si locus sit insignis & notori⁹ non sunt necessarij confines in.xv.col.in fi.ver.ad idem facit quia in criminalibus.
Sufficit exprimere nomẽ heredis etiã in testamento ceci sine alia demõstratiõe qñ nomẽ est singulare vt gallopressus ibidem in.xv.col.in fi.cum prin.seq.
Nõ attenditur in testamẽto cõdito corã pricipe vel apud acta solẽnitas nũeri testiũ ibi l.xvj.col.l pri.v̄.ad idẽ facit.l.oluz.
Qñ cõditiões possint impleri per equipollẽs ibidẽ.
Si exigit̃ subscriptio p forma sufficit q scriptura in totum sit scripta manu talis ibi in.xvj.col.in medio.
Si qs cũ alteri⁹ iussu debeat aliqd facere puta hereditatem adire valet actus si adhibeat̃ aliqd iussui equipollẽs qđ põt esse in multis casibus ibidem.
Cõdẽno vel absoluo qđ est de solẽnitate sñie põt proferri p equipollẽs ibidẽ in.xvj.col.post mediũ.ver facit etiam.
¶ Scđa limitatio ad regulã q est q forma nõ possit impleri per equipollẽs est vt nõ ꝓcedat in q̃litate alterata: vel si fiat actus sub diuersa q̃litate ibidẽ.in.xvj.col.in fi.v̄.scđo fallit.
Circa q̃litatẽ põt qs egredi fines mãdati qñ cõditio mãdãtis non sit deterior ibidem.
Sñia ꝯ q̃litatẽ mãdati vel cõcomitãtia & pariter acta an corruãt sicut ꝯ mãdatum ibidẽ in.xvj.col.in fi.
Expressio dignitatũ & indicia circa personã heredis in testamẽto ceci tãq̃ q̃litates nõ sunt de forma necessaria ibidem.
Iudex q habet iudicare de cõsilio iurisperiti dicit̃ de tali cõsilio iudicare si sequatur decisionẽ cõsilij & spretis fundamẽtis cõsilij adducat meliora qȝ consiliũ quo ad omnes q̃litates nõ est de forma in.xvij.col.in prin.
Põt reprobari legis rõ & decisio approbari ibidẽ.
¶ Tertia limitatio ẽ q subsistẽte necessitate vel ĩpedimẽto põt forma ipleri p equipollẽs ibi in.xvij.col.in p̃n.iij.limita.
Ad qđ ẽt faciũt q̃ dixi i arti.de potẽtia & effectu forme in vltimo effectu forme omisse in.xxxiij.eius limitatione.
Si ex forma statuti supervulnere nõ possit ferri sñia nisi habita pticipatione cũ peritis an sit remãsura cicatrix & peritorũ copia haberi nõ possit: & nihilomin⁹ ex euidentia facti appareat an sit cicatrix remãsura sufficit talis euidẽtia in.xvij. col.post princip.iij.limitatione.
Sufficiũt tpe pestis quinq testes in testamẽto si plures haberi non possunt ibidem.
De forma q̃ impleri nõ potest qȝ deficit exemplar ibidem.
Si forma formaliter ipleri nõ põt iplet̃ arbitrio boniviri ibi.
Si cõsensus propinquorũ a statuto requisit⁹ adhiberi nõ põt in ꝯctu minoris vel mulieris vt qȝ non sint vel si exigat̃ cõsensus duorũ ꝓpinquorũ ex pte patris & ipsis nõ existẽtib⁹ ex pte matris & nõ extet nisi vn⁹ ex pte patris ibidem.
An qñ forma impleri nõ põt subsistẽte necessitate vel impedimẽto sit necessaria ptestatio ibidẽ in fi.xvij.col.&.iiij.limi.
¶ Quarta limitatio ad regulã q est q forma nõ põt p eqpollẽs impleri in.xvij.col.in fi.ver.q̃rto predicta.
Qñ nõ adest clausula annullatiua in dispositiõe dante formã põt impleri p equipollẽs i.xviij.col.in prin.cũ fine p̃cedẽtis.
¶ Quinta limitatio est vbicũq forma & solẽnitas põt sperni vel omitti in.xviij.col.in prin.v̄.quinto limitatur.
¶ Sexta limitatio in forma q est adhibẽda post actũ p̃fectũ in.xviij.col.post prin.in.vj.limitatione.
¶ Septima limitatio in forma adhibẽda ante actum ibidem ver.septimo limitatur.
¶ Octaua limitatio ad regulã q forma non possit impleri p equipollens est vbi forma data a statuto vel lege virtualiter inest in modo qui seruatur in implẽdo ibi in.xviij.col. versi. octauo limitatur.
Stãte statuto q ad hoc vt quis possit bãniri debeat citari q cõpareat ipse vel alius p eo valebit citatio simpliciter facta qȝ illud vl' ali⁹ p eo v̄tualiter inest ibidẽ de quo ẽt dixi alibi.
Stãte statuto q nõ valeat dictũ testis nisi iterrogat⁹ reddat rationẽ sufficit si appareat de rõne nõ de interrogatione ibidẽ & in arti.de potẽtia & effectib⁹ forme in vlti.effectu forme omisse.
Qñ lex exigit aliqd specialiter exprimi nõ sufficit expressio in genere ibi in.xviij.col.post mediũ ver.est tamẽ: & in arti.ex q bus cousistat forma in v̄.xliij.
In exigẽtib⁹ spãle mãdatũ dz exprimi ex q̃ cã nec sufficit gñalitas in.xviij.col.post mediũ ver.est tamen.
Stãte statuto q in contractib⁹ mulierũ & minorũ debeat certa solẽnitas interuenire puta ꝯsensus duorũ propinquorũ & iudicis nõ sufficit q cũ tali solẽnitate cõstituatur ꝓcurator generalis ad cõtrahẽdũ nisi ꝓcurator in speciali ꝯctu talẽ ꝯsensum adhibeat ibidem.
Sufficit q talis cõsensus qñ ꝯstituit̃ ꝓcurator specialis adhibeat̃ licet ꝓcurator in ꝯtrahẽdo illũ nõ adhibeat ibidem.
Cõsensus ex forma statuti requisit⁹ in ꝯctu minoris vel mulieris nõ põt prestari p ꝓcuratorẽ ibi in.xviij.col.in fi.cũ princi. seq.& latius.ĩ.eo.j.col.in fi.
Iudicis decretũ nõ põt per ꝓcuratorẽ impetrari ibi.in .xix. col.in princip.
Si statutũ velit exprimi causas iniustitie vt valeat appellatio vel suspẽdat iudicatũ nõ sufficit gñaliter dicere sñiam iniustã ibi in.xix.col.post prin.v̄.& fm Mari.
Si virtute statuti Lucani appellans debet iurare de calũnia sub certa verborum expressione non sufficit generalitas nisi singula exprimantur ibidem.
Casus in quib⁹ gñalis cõsensus & a principio gñaliter cõcessus põt esse sufficiẽs & maxime an sufficiat ꝯsensus patris generalis ad iudicia ibidẽ in xix.col.in medio v̄.potest tamen.
Quid si pater det filio generalem facultatẽ testandi ad pias causas ibidem.
Quid si minor in genere iuret super quocũq ꝯctu celebrato vel celebrando ibidem.
Generalis cõsensus sufficit vbicunq persona est habilis et sola põt sibi p̃iudicare secus si est inhabilis & sola sibi p̃iudicare nõ põt ibi.xix.col.post mediũ ver.& vbicunq.
Qñ lex exigit aliqd p forma si al's poterat sine ea fieri potest gñaliter adhiberi ibidẽ.xix.col.in fi.ver.pteallega.
Sicut nõ sufficit expressio ei⁹ qđ requirit̃ p forma in gñe: ita nec p relationẽ ad aliud ibidẽ.xix.col.in fi.v̄.& sicut.
¶ Qualiter forma & solemnitas rõne ordinis & tẽporis sint i actibus adhibende ibi.xix.col.in fi.cum pluribus sequen.v̄. alia est.
Quedã forma seu solẽnitas exigit̃ añ actũ q̃dã in ipso actu: q̃dã post: & q̃dã ẽ necessaria ad esse rei: q̃dã ad ꝯfirmationẽ rei l esse ꝓducte: q̃dã ad vtilitatẽ cõsequẽdã in.xx.col.in princip.
Ordo qñ datur p solẽnitate an sit seruandus ita q preposteratio vitiet ibidẽ v̄.tertium qđ occurrit.
De q̄buidã specialib⁹ actib⁹ an debeãt iteruenire añ actũ vl' in actu vel post ipsum actũ principalẽ ibidẽ v̄.quartũ.
Regla q requisita in celebratione act⁹ in dubio videantur reqsita eo tpe quo actus fit ibidem ver.& in hac materia.
Regl'a q qñ forma vl' solẽnitas reqrit̃ certo tpe si postea superueniat nihil operat̃ ibi.xx.col.i medio v̄.itẽ stat regula.
Distinctio an iussus mãdatũ auctoritas ꝯsensus seu volũtas ꝯsiliuz licẽtia p̃ceptũ & pmissio debeãt p̃cedere actum vel in actu adhiberi aut incõtinẽti post ibi v̄.quibus premissis.

Statuto exigente in contractu minoris patris consensum poterit talis consensus prestari in vltima voluntate ibidem.

Jussus potest precedere multũ ex internallo in vigesima prima col. in princip.

Licentia de non alienãdo sine consensu pontificis debet precedere nisi in casu necessitatis ⁊c. ibidem.

Differentia inter iussum ⁊ mandatum ibi. xx. col. post princi. ver. ceterum.

Circa auctoritatẽ quã debeat interponi. Et de auctoritate iudicis ⁊ tutoris: ⁊ an auctoritas tutoris debeat pure interponi: an vero possit conditionaliter ⁊ an possit interponi per tutorem non presentem per nuncium vel epistolam: ⁊ quib⁹ verbis debeat interponi ibi in. xxj. col. ver. circa auctoritatem.

In iussu etiam verborum formalitas non attenditur sed sufficiunt quecunq̃ verba apta ita q̄ in aditione hereditatis delate filio que cum paterno iussu est adeunda sufficiat si dicatur aditam fuisse per filium hereditatem cum consensu seu patris voluntate ibidem v̄. verisimile.

Jussus ⁊ auctoritas in multis differunt ibidem.

Auctoritas aliquando potest interuenire post actum vt quã do requiritur ad actus confirmationem ibi. xxj. col. in fi. versiculo quod autem.

Stante statuto q̄ vniuersitas non possit creare sindicum sine auctoritate potestatis sufficiet q̄ etiam ex internallo post auctoritas prestetur ibidem.

Auctoritas que requiritur ad esse debet interuenire in actu vel precedere ⁊ que ad executionem esse sequi potest etiã ex internallo ibidẽ iuncta. xxij. col. in prin.

Consensus ⁊ voluntas quando possint precedere vel seq etiã ex internallo in. xxij. col. post princip. ver. ⁊ circa.

Actus nullus respectu substantialium requisitorum non potest confirmari per consensum post superuenientem ibidem. ver. que conclusio.

Consensus requisitus per modũ solemnitatis ⁊ forme puta si statutum dicat q̄ mulier non possit contrahere sine consensu duorum propinquorum non potest ex internallo sequi ibidem. xxij. col. post mediũ ver. secũdo limitatur.

Quomodo cognoscatur an consensus sit de forma ⁊ solẽnitate ibidem.

Consensus tertij a statuto requisitus quando non exigatur ibidem.

Consensus ⁊ cõsilium a statuto requisita nõ possunt ex internallo sequi ibidẽ ver. ⁊ si requirat.

Consilium a lege vel statuto requisitum debet precedere. ibidem.

Quid si iudex astringatur virtute statuti infra certum tempus pronunciare et contingat q̄ sapiens nondum tradiderit consilium ibidem.

Si requiratur presentia a lege vel statuto debet interuenire tpe actus in. xxij. col. in fi. ver. ⁊ si requiratur.

Uerbum presentia quid importet in. xxiij. col. in prin.

Quid si actus debeat fieri de conscientia alicuius quid hoc importet ibidem ver. ⁊ si actus.

Quid si dicatur q̄ actus fiat de scientia alterius ibidem.

Consensus potest interuenire pro integrãda persona. Item pro interesse eius qui debet consentire. Item pro forma ⁊ solẽnitate ibidem.

Decretum iudicis an debeat interponi ante actum vel post ⁊ anteq̃ mulier rapiens tutellam renunciet velleiano et an preposteratio vitiet ibi vigesima tertia col. post princip. ver. decretum autem.

An referat in quacunq̃ parte instrumenti decretum iudicis inseratur ibidem.

Confirmatio actus an semper sequi debeat ibi. xxiij. col. post medium ver. cõfirmatio autem.

Confirmatio an validet actũ vt de nouo consensu perseuerãre ibidem.

De importantia verborum de quibus. s. remissio ibi in versiculo postremo.

Solemnitates adhibende tempore actus vt in consensu propinquorum requisito a statuto in contractu minorum vel mulierum sufficit q̄ interueniãt anteq̃ partes diuertant ad actus extraneos in. xxiij. col. in fi. cũ princip. seq.

Sufficit q̄ testes rogentur in fine testamenti anteq̃ notari⁹ ibidem.

Qñ aliqd debet precedere certũ actum sufficit q̄ fiat ante vel incontinenti post ibidem.

Si testis primo deponat et postea statim iuret an valeat ei⁹ depositio ibi. xxiiij. col. post princip.

Que statim fiunt videntur inesse ibi.

Sufficit q̄ mãdatũ superueniat post actum ceptum nõdũ tñ consumatum ibidem. xxiiij. col. post princip.

Remissio quo ad reliqua ibidem añ medium.

¶ Solẽnitas adhibenda tempore act⁹ non potest reseruari ibidẽ ver. iuxta predicta. xxiiij. col. in medio.

Substantialia reseruari nõ possunt sed accidentalia sic ibidẽ.

De vasallo alienante reseruato domini consensu ibidem et etiam paulopost.

Si appellans ab interlocutoria dicat notario scribe meã appellationem quia cras tibi dabo in scriptis causas grauaminis non valet appellatio ibidẽ post medium. xxiiij. col.

Quid de eo qui viua voce appellat saluo iure appellãdi in scriptis ibidem.

Quando sit adhibenda forma vel solemnitas in. xxiiij. col. in fi. ver. item in presenti.

¶ Stãte statuto q̄ quelibet donatio debeat insinuari si donatio sit conditionalis non currit tempus anteq̃ purificetur ibidem. xxiiij. col. ante finem ver. item in presenti.

Stante impedimento non currit tempus pro forma p̄fixum puta si extet statutum q̄ solui debeat gabella pro re insolutũ data etiam exsequendo decreto infra quindecim dies ⁊ sit appellatio interposita a tali insolutum datiõe ⁊ eius validitate quia interim non currit tempus ipsorum dierũ. xv. in. xxiiij. col. in fi. ver. item non currit.

¶ An sufficiat formam impletam semel fuisse vel solemnitatem adhibitam licet non duret tã in testamentis q̃ in alia materia ibidem in. xxv. col. in princip.

Si statutum disponit nõ posse dari curatorem ad consentiendum alienationi nisi curator habeat tantum in bonis sufficit q̄ tempore quo datus est haberet licet tẽpore consensus non haberet ibidem in medio col.

¶ An sufficiat formam pro parte impleri ⁊ maiorem partem solemnitatum fuisse adhibitam ibi. xxv. col. post mediũ versi. sed an sufficiat ⁊ in art. de potẽtia ⁊ effectib⁹ forme in vlti. effectu forme omisse in ampliationibus.

¶ Illud quod requiritur p̄ forma an possit de facto impleri: an vero sit implendum etiam de iure puta an testes testamentarij debeant esse idonei ibidem v̄. item dubitari.

Consensus minoris promissus debet prestari cum consensu agnatorũ per statutũ requisito ibi in. xxv. col. añ fi.

Auctoritas requisita pro forma an valeat si a coacto adhibeatur ibidem. xxv. col. prope fi. ver. item dubitari.

Si causa non sit vera nec iusta et actus sit solemniter factus an valeat saltem ipso iure in col. fi. in prin.

Transactio super alimentis vel alienatio rei ecclesiastice solẽniter facta valent ipso iure quando sunt solẽniter celebrate licet cã sit falsa ibidem.

Conzellatius studij qui non tenet sequi voces doctorum qui examinant doctorandum vbi sibi constat q̄ odio vel affectione approbant vel reprobant an teneatur sequi vbi numerus examinantium est de forma ibidem versicu. et licet in col. fi. post princip.

Ubi iudex tenetur iudicare de consilio iurisperiti an sequi teneatur consilium ibidem.

Sufficit implere formam que tacite inest esto q̄ non impleatur secundum modum expressum in finali col. ante medium. versiculo insuper.

Põt dari pecunia alterius forme q̃ sit habita vel promissa ibidem ver. ceterum.

Debitor animalis an liberetur dãdo mortuũ ibidẽ in col. fi. in medio v̄. item posset.

Quibus casibus sit necessario adhibendũ ⁊ obseruandum illud quod est traditum pro forma ibi ver. quibus autem in col. fi. ante finem.

Si iudex non obseruet formam vel nulliter procedat potest ab eo appellari ibidem v̄. postremo.

¶ Circa aliud membrum quod est que ex pluribus formis ⁊ solemnitatibus sit attendenda quando actus fieri potest multis modis ac sub multiplici forma ⁊ solẽnitate ibidẽ in fi. articu. remittitur cum questionibus ad ipsum articulum pertinentibus.

¶ Circa vltimum membrum que ex pluribus formis vel solẽnitatib⁹ in dubio censentur adhibita et quid si act⁹ fieri potest iure

test iure priuilegiato et speciali ac iure cōmuni an in dubio presumatur factus iure priuilegiato et speciali an econtra. ibidem in fine articuli.

¶ De probatione et presumptione forme ꝛ solēnitatis.

¶ Ad quem spectet onus probandi formam vel solemnitatem ibi in principio.
Onus probandi electionem fuisse solemnem ad quē spectet ibidem.
Qui fundat se ex certa specie debet formā ex qua species resultat probare ibidē.
Qui dicit appellationem fuisse rite interpositam ac cōgruo loco et tempore ꝓbare debet ibidem.
Et idem in apostolis ibidem.
Appellatio presumit in dubio interposita intra decem dies a tempore scientie quando de scientia aliter non ꝯstat ibidē.
Solemnitates que debent precedere adiudicationem vt citatio relatio ꝛ similia sunt probāde col.j.in medio.
Stante statuto ꝙ nisi respondeatur positionibus vel interrogatorijs habeantur pro confessis vel negatis prout voluerit interrogans vel ponēs dꝫ cōstare de tali volūtate ibi..
Ubi solēnitas presumitur aut fingitur nō est ꝓbāda ibi col.j. post medium.
Quando solemnitas presumatur distinctio ibi col.j.aū finē cum princip.seq.ṽ.circa quam.
Due sunt regule an solēnitas presumatur vna vꝫ affirmatiua:alia negatiua ibi col.ij.in princip.ṽ.ꝛ quia.
Solēnitas intrinseca que dicatur:ꝛ que extrinseca ibi col.ij. ꝛ sequēti ver.quas regulas cum seq.
¶ De prima regula q̄ est ꝙ solēnitas intrinseca presumatur ibi col.iij in princip.vers.quo ad primam. Et que sit ro huius regule ibi paulopost.
Si reperiatur scriptum ꝙ titius fideiussit presumitur per stipulationem ibi col.iij.post princip.
Quid de promissione an presumatur facta precedente interrogatione ꝛ stipulatione ibidē.ꝛ latius.j.eo.
Quid de solēnitate fine si testes deponāt de ea ꝛ nō de solēnitatibus ibi ꝛ latius.j.eodem.
Scriptura continens aliquod factum probat contra scribentem non tantum factum sed etiam facti solēnitates ibidem.
Pro instrumēto oriuntur due presumptiones vna ꝙ sit verū alia ꝙ sit solēne ibidē ante mediū.iij.col.
Ad positionē verbi sequit solēnitas q̄ ex illo resultat.iij.col. ver.ratio autem.
Licet facta nō soleāt presumi:nihilominus solēnitas intrinseca presumitur ibi.
Due limitatiōes ad regulā ꝙ facta nō soleāt presumi ibi.iij. col.post mediū ṽ.item stipulatio.
Solēnitas intrinseca an dicatur quid iuris vel qd facti ibi.
Stipulatio et contractus an dicantur quid iuris vel quid facti ibi.
¶ Ampliationes ad regulam ꝙ solēnitas intrinseca presumatur.iij.col.in fi.cū seq.ver.ꝛ predicta cum seq.
Solēnitas intrinseca presumitur etiā vbi actus sine illa valere posset ꝛ vt actus firmius valeat ibi quarta col.post pin.ṽ. secundo ampliatur.
Promissio presumitur facta mediāte stipulatiōe ēt vbi actꝰ sine stipulatione valeret ibi.
Etiam in actu enūciato ꝛ a principali separatim facto presumitur solēnitas intrinseca ibi.ij.ampliatione.
Si in instrumēto fideiussionis separatim prestite enuncietur debitū principale presumitur solēnitas intrinseca in ipso debito principali interuenisse ibidem.
Si in instrumento fideiussionis fiat clare mētio de debito principali nō opportebit petenti executionem ex forma statuti cōtra principalem facere fidem de instrumento principalis debiti ibidem.
Si notarius vel scribens enunciet se vel alium de preterito fideiussione presumetur de solemni fideiussione ꝛ per stipulationem ibi.
¶ Tertia ampliatio ꝙ solēnitas stipulationis cōtra enūciātem presumatur etiā vbi inter absentes ꝛ de preterito fideiussio enunciatur ibi ver.ex quibus.
¶ Solēnitas intrinseca presumitur etiā si non enunciet ibi in.iiij.ampliatione.in.iiij.col.post mediū.
¶ Limitationes ad regulā ꝙ solēnitas intrinseca ꝑsumat ibi quarta col.cū multis seq.ver.predicta regula.
Solēnitas materialis nō presumitur ibi prima limitatiōe quarta col.in fine.
Pretium in venditione cum soleat esse varium non presumitur ibidem.
An valeat dictum testis deponentis rem fuisse venditam et non deponentis de pretio vel dicentis de pretio se nō recordari in.v.col.in princip.
Prescribens rem sub titulo emptionis an teneatur probare pretium ibi.
Si testis dicat se nescire quibus verbis fuerit conceptus cōtractus nec quomodo sed se scire ꝙ causa non interuenit an probet ibidem.
Si in instrumento narretur transactio ꝛ non contineatur qd ꝛ quantum sit datum vel retentum virtute transactionis an erit probata ipsa transactio ibidem.
Uenditio pro vno nummo an valeat ibi.
¶ Solēnitas intrinseca non presumitur in actu qui potest valere sine ea de iure speciali q̄n scꝫ in cōtractu est appositum aliquod verbum quod potest se habere ad actum solemnem et minus solemnem:ꝛ contractus potest sine tali solemnitate valere de iure speciali ibi in secunda limitatione colū.v. ante medium.
¶ Solemnitas intrinseca nō presumitur quotiens ipsa subintellecta vel presumpta repugnaret nature contractus puta si verbum promitto poneretur in permutatione vel alio cōtractu innominato quia non presumitur stipulatio ibi in iij. limitatione.v.col.post medium.
Assertio notarij dicentis testem fuisse iuratū non probat si qualitas actus gesti ac tempus et locus repugnēt ibidem.
¶ Ubi lex requirit expresse solemnitatem probari solemnitas intrinseca non presumitur ibi col.v.iiij.limitatione.
Ille qui habet iuris presumptionem pro se an dicatur ꝓbare. Et an presumptiones legum dicantur ꝓbatiōes ibidem.
¶ Ubi actus debet pro solemnitate fieri in scriptis ad finē probandi solemnitas intrinseca non presumitur col.vj.in principio.quinta limitatione.
In sententia scriptura exigitur pro maiori maturitate:ideo sententia potest probari per testes ibi.
¶ In iudicijs an presumatur solēnitas intrinseca ibi in.vj.limitatione colū.sexta ante medium.
¶ Ubi actus probantur per testes solemnitas intrinseca non presumitur in testium depositione ꝛ que sit ratio.ꝛ de ratione diuersitatis inter scripturam et depositionem testium ibi vj.col.vij.limitatione.
Si testis deponat sn̄iam fuisse latā licet non dicat in scriptis an probet ibi.
¶ Admittitur probatio contra presumptionem intrinsece solemnitatis vꝫ probando contrarium in octaua limitatione in octaua col.post princip.
Probatio que non admittitur contra tenorem instrumenti potest admitti contra solemnitatem actus ibi.
Habens presumptionem iuris contra se debet probationē fortiorem facere q̄ sit probatio cōis hoc est per tres testes ibi.viij.col.in medio ver.est tamen.
Ubi lex fingit solemnitatem interuenisse non admittitur probatio in contrarium ibi ver.item debemus.
¶ In nuncio referēte actum suum solemnitas intrinseca nō presumitur licet secus vbi refert alienum in octaua colū.nona limitatione.
¶ Ubi lex aliquid exprimi requirit talis solemnitas extrinseca nō presumitur puta si in scriptura narretur quē in fuisse testatum quia non presumitur heredis institutio:nec etiā in dicto testis nec in confessione.viij.col.x.limitatione.
¶ Forma essentialis seu que dat esse rei nō solet presumi vt heredis institutio in testamento quia esset presumere ipsum factum non facti solemnitatem.ix.col.in prin.ṽ.xi.
¶ De scd̄a regula que est ꝙ solemnitas extrinseca nō presumitur in.ix.col.ṽ.circa aliam.
In contractu pupilli non presumitur decretum nec auctoritas tutoris ibi.
Litis conte.tam in spiritualibus q̄ in alijs an presumatur ibidem remissiue

dem remissiue ⁊ infra latius.
In electionibus cōtractibus ⁊ actibus iudicialibus ⁊ extra-iudicialibus que solemnitates presumātur ibi remissiue ⁊.j. latius.
Ubi iudex supplet defectum tutoris debet in actis constare ibidem.
¶ Ampliationes ad predictam regulam. Et primo vt procedat etiam vbi agitur de modico preiudicio quia nihilominus solemnitas extrinseca non presumitur ibi.ix.col.in medio ver.que conclusio.
Solēnitas extrinseca etiam si sit alia que cōmuniter soleat interuenire adhuc non presumitur ibidem.
¶ Limitationes ad regulā que se habet q̄ solēnitas extrinseca non presumitur in.ix.col.post medium v̄.istam regulam.
¶ Si fiat mētio in instrumento de solemnitate extrinseca q̄ potuit interuenire tempore confecti instrumenti presumetur interuenisse ibi.
Talis solemnitas probatur inter partes enunciantes q̄ potuissent tali solemnitati renunciare ibidem.
¶ Solemnitas cui partes possunt renūciare q̄uis sit extrinseca presumitur ⁊ probatur per verba enunciantia ipsam solēnitatē ibi in scđa limitatione in.ix.col.prope finem.
¶ Presumit pro solēnitate extrinseca q̄n nō negatur p partem aduersam esto q̄ non sit per eam cōfessata ibi in.iij.limitatione in.ix.col.in fine.
¶ In factis de antiquo ⁊ ꝓpter tēporis diuturnitatē presumitur solemnitas precessisse vel interuenisse ibi in.iiij.limitatione in.x.col.in prin.
Ex longa prestatione solēnitas presumitur ibidem.
In censu etiā antiquo an presumatur auctoritas epi ibi ver. facit pro ista.
Insinuatio an presumatur in donatione facta de antiquo ibidem v̄.contrariam opinionem.
Presentia propinquorum requisita ex forma statuti an presumatur in factis de antiquo ibi.
Solēnitas requisita in alienatiōe rei ecclesiastice an p̄sumatur in factis de antiquo ibidē v̄.contrarium tenent.
In testamēto cardinalis facto de antiquo an presumat licentia pape q̄ precesserit ipsum testamentū ibidem.
Auctoritas superioris requisita an presumatur in factis de antiquo seu ex temporis diuturnitate ibidem.x.col.prope finem ver.secundo facit.
Clericus qui lōgo tpe possedit beneficium presumitur rite institutus ibidem v̄.tertio facit.x.col.in fi.
Immunitas ex diuturnitate tēporis presumitur de consensu ciuium cōcessa.xj.col.in prin.v̄.quarto facit.
Si clericus possedit duas ecclesias lōgo tpe patiēte superiore presumitur facta vnio ibi ver.quinto facit.
Qui diu se gessit pro ordinato presumitur talis ibidem ver. sexto facit.
Ex longo tempore presumitur dominum consensisse q̄ ēphiteota alienaret in ver.septimo facit.xj.col.post princip.
Quis ex diuturnitate tpis p̄sumit vasallus vel emphiteota licet de concessione non appareat ibidem.
Diuisio p̄sumitur inter fratres qui diu tenuerunt bona ꝓ diuisis ibi ver.octauo bene facit.
Iudicis auctoritas vel decretū presumit iteruenisse in agnitione bonorū possessionis ex diuturnitate temporis ibi ver. nono facit.
Mandatū ⁊ mandati solemnitas non presumitur ex diuturnitate tpis etiam mille annorum ibi ver.predicta restringūtur.xj.col.post medium.
Iussus ⁊ mandatum patris pro adeunda hereditate filio delata ex tpis diuturnitate presumūtur ibi.
Diuturnitas tēporis cōsistit ex decennio ⁊ vbi agitur de preiudicio tertij ex spacio.xxx.annoꝝ ibi ⁊.j.in q̄stionib⁹ in secūda cōclusione illi⁹ q̄stiōis an presumatur ꝓ sententia.
Maxime presumit solēnitas ex diuturnitate tpis vbi adest aliqua presumptio coadiuuans ibidē.xj.col.ꝓpe finem.
Ubi actus constat p scripturā ex qua deprehenditur defect⁹ solemnitatis: tunc etiam in factis de antiquo nō presumitur in.xij.col.in prin.ver.est tamen.
¶ In odium negātis actum vel contractū solemnitas extrinseca presumitur et mendax defectus solemnitatis auxiliū nō implorat. Et beneficiū solemnitatis extrinsece tollitur p prauitatem negationis ibi in.xij.col.ver.quinto limitatur.

¶ Solemnitas extrinseca presumitur in actu iudiciali et in iudice actum iudicialem faciente ibi.vj.limitatione.xij.col.
Maxime presumitur pro actis antiqs ibidem.⁊.s̄.in quarta limitatione in fine.
Act⁹ cōfirmatus puta electio presumit solēnis ibidem.
In actu iudiciali a parte facto solēnitas non presumitur ibi ver.licet autem.
Respōsio rei an presumat facta precedēte interrogatiōe ibi.
¶ Solēnitas extrinseca consueta ⁊ que cōmuniter seu vt plurimū solet interuenire an presumat col.xij.in fi.vij.limita.
Citatio an presumatur facta parte petēte iuxta consuetū ibi.
Notarius an presumatur rogatus de clausulis cōsuetis ibi.
Scriptura consueta fieri inter presentes an presumatur in dubio facta parte presente in.xiij.col.in princip.
Quid in inuestitura ibidem.
Decretum consuetum interponi an presumat fuisse interpositum ibidem.
Ubi agitur de modico preiudicio solemnitas consueta interponi presumitur interposita ibi.
Remissiones ad predicta ibi in fi.
¶ In libello licet non sit necesse allegare solēnitates extrinsecas tamen non presumunt sed sunt in processu probande et hoc est qđ dici solet q̄ solēnitas extrinseca in libello presumitur col.xiij.viij.limitatione.
Non est necesse q̄ in libello quis dicat minorē vēdidisse rem immobilem cū auctoritate tutoris ibi.
Causa an sit exprimenda in libello ibidem.
Agens edicto diui Adriani de quo in.l.fi.C.eo.an habeat necesse dicere de forma testamenti vz an sit testamētū in scriptis vel nuncupatiuum ibidem.
¶ Quando quis iurauit ꝯtenta in instrumēto esse vera ⁊ nec contrauenire in tali actu solemnitas extrinseca presumit ibi in.ix.limitatione col.xiij.
Mulier ⁊ minor iurantes an presumantur certiorati de beneficijs sibi a iure concessis ibi.
¶ Solēnitas extrinseca presumitur interuenisse contra contumacem qui repertus a nuncio dixit nolle venire ibi in.x.limitatione.xiij.col.prope finem.
¶ In actu facto a ꝓbo viro ⁊ persona egregia potest solēnitas extrinseca presumi in.xj.limitatione in.xiij.col.in fine cū sequenti.
Ista limitatio ꝓcedit in actu modici preiudicij ibi.xiiij.col. in principio.
Si ordinans ad sacerdotium fuit vir notabilis presumitur q̄ viderit litteras diaconatus et aliorum ordinum ibi.
Si nuncius ē bone fame presumitur q̄ citauerit de cōmissione iudicis ibi.
Presumendū est pro solemnitate extrinseca enūciata in instrumento confecto ab episcopo ⁊ canonicis qui sint nobiles viri cum iuramento ibi.xj.limitatione in fine.
¶ Solēnitas extrinseca sepe presumitur vbi agitur de leui preiudicio ibi.xiiij.col.xij.limitatione.
¶ Actus qui fit cū impensa presumitur factus ab eo cui⁹ interest ibi in.xiij.limitatione.
¶ In laudo arbitratoris qui sit prouida ⁊ honesta p̄sona presumuntur requisita interuenisse ⁊ q̄ latū fuerit ex iusta causa ibidem in.xiiij.limitatione.
¶ Testis ex quo constat ipsum fuisse adhibitū ⁊ vocatū presumitur rogatus ibi.xiiij.col.in medio.in.xv.limitatiōe.⁊.j. eo.in.j.questione.
Testis qui se subscripsit sciente ⁊ patiente eo cuius actus geritur presumitur fuisse rogatus ibidem.
Subscriptio predicta in dubio presumitur facta de scientia eius cuius actus geritur ibi.
Testis qui passus fuit se describi de scientia eius cuius act⁹ geritur presumit rogatus ibi.
Subscriptio an debeat esse in principio vel in fine ibidem.
¶ Notarius ⁊ argentarius ac similes persone presumunt rogati ⁊ hr̄e mandatum si scribant presente ⁊ patiente pte cui⁹ interest in.xiiij.col.xvj.limitatione ⁊.j.eo.in scđa questiōe.
Ex patientia presentia subscriptione ⁊ ꝯsimilibus coniecturis inducitur presumptio alicuius solēnitatis ibi.
¶ Tacita solemnitas que includitur sub expressa presumit ibi.xvij.limitatione.xiiij.col.in fi.
Si testis dicat se interfuisse publico examini alicuius doctorati ex hoc presumitur priuatum examen qđ includitur sub publico ibi.

publico ibi.

Per probationem factorum ordinum subsequentẽ priores presumuntur ibi ⁊ supra eo. xj. limitatione.

¶ Solemnitas extrinseca presumitur virtute alicuiꝰ clausule ad totum contractum se extendentem in col. xv. in princip. xviij. limitatione.

Ratione vltime clausule totus ꝯtractus presumit̃ solẽnis ibi.

In multis instrumẽtis simul procollatis solẽnitas in vno apparens adhibita presumitur in alio ibi.

Ex dictione ⁊c. potest solemnitas probari fuisse adhibita perfecte ibidem.

¶ In actu confirmato solemnitas extrinseca presumitur ibi xv. col. post princip. vltima limitatione.

¶ Illud qđ dici solet ꝙ in dubio legitime factũ videtur qđ factum est quomodo intelligatur ibi ver. ⁊ ex predictis.

Solemnitatis expressio aliqñ non est necessaria licet probatio sit necessaria ibidem ver. item apparet.

¶ Questiones in materia predictarum duarũ regularuꝫ an solemnitas tam intrinseca ꝙ̃ extrinseca presumatur colũ. xv. v̄. post regulas cum multis seq.

Testis non presumitur rogatus etiaꝫ si dicat se audiuisse testatorem dicentem ꝙ instituebat talem nisi dicat se fuisse rogatum ibi col. xv. ver. post regulas.

Si in instrumento dicatur presentibus talibus rogatis an presumẽtur rogati. Et quid si dicatur solũmodo presentibus talibus adhibitis ⁊ vocatis. Et quid si dicatur vocatis ⁊ rogatis ⁊ non dicatur ad hoc. Et si non constet per quem fuerint rogati. Et an notarius aut quilibet alius possint rogare testes esto ꝙ non appareant rogati a faciente actum. Et qbus casibus testes presumantur rogati a faciente actum. Et si alii qui testes deponant ꝙ testes testamentarij fuerunt rogati a testatore: aliqui a notario quid iuris col. xv. in fi. cum sequen. ver. fallit si in instrumento. ⁊ v̄. col. xiiij. xv. limitatione.

Si in instrumento dicatur presentibus talibus an presumant̃ rogati col. xvj. ver. fallit secundo.

Testes si se subscribant an presumantur rogati ibidem. xvj. col. v̄. fallit tertio. ⁊ col. xiiij. xv. limitatione.

Subscriptus mediante persona tabellionis an presumat̃ rogatus in col. xvij. ver. fallit quarto ⁊. xiiij. col. xv. limitatiõe.

Quando notarius ⁊ testator sunt iurisperiti ⁊ reperiunt̃ instituti qui verisimiliter debuerunt institui an testes presumantur rogati ibi in col. xvij. ver. fallit quinto.

¶ Notarius an presumatur rogatus siue dicat publicaui sine rogatus scripsi: siue simpliciter dicat scripsi col. xvij. cum seq. ver. item solet dubitari.

Scripture notarioꝝ mortuoꝝ existentes in filcis non subscripte an possint autenticari per notariuꝫ cui commissum est vt redigat in publicam formam rogationes instrumentorũ talis notarij ibi col. xviij. in medio.

¶ Citatio an presumatur citato in termino comparẽte col. xix. ante medium.

Citatio an presumatur precessisse sniam ibi ver. an autem.

Itẽ an p̃sumatur facta ad partis instantiam ibi v̄. ⁊ an.

¶ Relatio nuncij an presumat̃ ibi v̄. an aũt relatio.

Iteꝫ an in relatione nuncij de qua appareat presumãtur ois solẽniter acta ver. sed an in relatione. xix. col. in fi. cum seq.

An presumatur ꝙ cõmissio iudicis precesserit relationẽ ibi.

¶ Si respondẽs positionibus tenet̃ iurare ad sancta dei euãgelia tactis scripturis an ꝯstito simpliciter de iuramento presumetur in debita forma iuratum ibi ver. ⁊ si respondens.

¶ Quarta productio testium an presumatur facta cum solẽnitate a iure requisita. xx. col. ꝓpe finem.

¶ Testis an presumatur iurasse. Et si constet de iuramento simpliciter an presumatur iurasse tactis scripturis ibidem in xx. col. in fi. ver. ⁊ testis cum col. seq. in prin.

¶ Si appareat simpliciter ꝙ lis sit contestata an presumet̃ fuisse contestata affirmatiue vel negatiue in ver. item querit Bar. in. xxj. col. post prin.

¶ Si dicatur ꝙ sententia fuit sententialiter promulgata an ex hoc presumetur lecta et lata iudice sedente pro tribunali col. xxj. ver. quid in sententia cũ col. seq.

An presumatur pro sententia ꝙ fuerit lata precedentibus solemnitatibus iudiciorum col. xxij. cum multis sequen. ver. generaliter autem.

Sententia an presumatur lata fuisse in presentem vel absentẽ ibi ver. an autem in. xxij. col. post medium.

Sententia censure non suspẽditur per appellationẽ ibi ver. predicta etiam.

Non presumitur pro sententia a qua est appellatum vel pendente tempore appellandi nec pro eius processu col. xxij. in fine cum sequen.

Presumitur pro sententia que transiuit in rem iudi. ⁊ pro rectitudine processus ⁊ ꝙ interuenerit citatio: ⁊ qđ fuerit lecta secus si non transiuit in rem iudicatam ibi ver. breuiter.

Maxime presumitur pro solemnitate sententie in odium negantis illam esse latam col. xxiiij.

Item quando est antiquitus lata in. xxiij. colũ. in medio. et xxiiij. etiam in medio v̄. iij. conclusio.

Quod dicatur longum tempus est arbitrarium col. xxiij. in medio. ⁊. xxiiij. etiam in medio.

Potest per productionem actorum probari solẽnitates non fuisse seruatas ibi. xxiiij. col. ver. fallit ista declarando vt ibi in duabus declarationibus.

Ubi constat ex breuitate temporis aliquid nõ potuisse interuenire non presumitur etiã in sententia que transisset in rẽ iudicatam col. xxv. in prin. ver. est verum.

Aliud est querere an acta enunciata presumantur ⁊ aliud an non enunciata ibidem. ver. et quia.

An presumatur pro iustitia sententie ⁊ ꝙ lata fuerit ex iusta causa folio. xxv. post medium ver. an autem presumatur pro iustitia sententie.

Sententia que virtute statuti debet ferri cum ancianorũ participatione non presumitur ita lata nisi appareat ibi col. xxv. prope finem ver. ꝙ si sententia.

Executio seu adiudicatio non presumitur facta precedentibus solemnitatibus extrinsecis nisi probetur ibidem in. xxv. col. in fine.

Stante statuto ꝙ iudex debeat adesse certo loco et singulis diebus certis horis hoc non presumitur nisi probetur ver. et si statutum in col. xxvj. in prin.

An presumatur pro decreto per modum contentiose iurisdictionis interposito ꝙ sit solemne ibi ver. in decreto autem.

Quid si interponatur per modum voluntarie iurisdictionis col. xxvj. ver. ꝙ si decretum.

Non presumitur pro solemnitate decreti que non est enũciata ibi ver. limitatur.

Pro decreto non presumitur quando ex eius tenore non apparet de cause cognitione ibi.

In decreto alienationis rei ecclesiastice in quo dicitur capitulum consensisse talis consensus presumitur nisi contrariuꝫ ostendatur in. xxvij. col. in princip. ⁊. j. in questione an ꝑ verba enunciatiua solemnitas probetur.

Opportet ꝙ tales solemnitates specifice enuncient̃ ibidem. ver. ⁊ sane.

Admittitur volens probare solemnitates non interuenisse in decreto ibi ver. est verum.

Ex breuitate temporis presumitur ꝙ decretum nõ fuerit cũ cause cognitione interpositum ibidem ver. non tamen. xxvij. col. post medium.

Pro decreto interposito ab vniuersitate vel iudice imperito non presumitur puta ꝙ sindicus interuenerit ibi versiculo item pro decreto.

¶ Licet quis probet se appellasse nõ presumit̃ infra dies decem appellasse ꝙ̃uis vbi non constat de scientia ⁊ intimatione sententie presumatur appellatũ infra decem dies a tẽpore sciẽtie. xxvij. col. in fine. ver. ⁊ in appellatione.

Appellatio in dubio non presumit̃ deserta. xxviij. col. in p̃n.

Causa cũ sit necessaria in appellatiõe ab interloquutoria est ꝓponẽda ⁊ ꝓbãda nisi ꝯsistat in iure ⁊ nõ in facto ibidem.

¶ An presumatur pro rectitudine solẽnitatibꝰ ⁊ iustitia laudi vel arbitramẽti in. xxviij. col. ver. in laudo.

Si arbiter presentibus partibus dicat se iudicare ex cõpromisso in cũ facto an presumatur ex hoc eius potestas ibi.

Ex eo ꝙ qs se asserit se ordinariũ vel delegatũ an p̃sumat̃ ibi.

¶ Si minor se obliget an p̃sumat̃ iurasse col. xxix. in fi. versi. iuxta predicta.

Si reperiat̃ mulierẽ fideiussisse an presumat̃ renunciasse velleiano ibidem. in col. seq. in prin. als col. xxx.

Minor iurãs an presumat̃ renunciasse restitutioni in integrũ ⁊ mulier velleiano: ⁊ an presumant̃ fuisse certiorati de beneficijs sibi a iure concessis ibidem.

¶ Presentia qñ presumat̃ siue in stipulatione promissione vel donatione

vel donatione liberali: vel propter nuptias: sive in iuramēto restis iudicis presentia sive in ꝯtractu minoris presentia propinquorum ibi ver. ⁊ presentia.

¶ Hereditas si ꝯstet illā fuisse aditā an presumet fuisse solēniter addita ibidem v. ⁊ si appareat.

¶ Solēnitas scripture an presumaꝛ in sñia vel alio actu requirente scripturā ibi ver. item iuxta.

¶ Si reperiaꝛ titiū ꝓmisisse aliqd an presumaꝛ per stipulationē ⁊ ꝓcedēte īterrogatiōe col. xxx. in fi. cū seq. v. itē circa.

Si reperiatur titiū fideiussisse intelligiꝛ per solemnē stipulationē col. xxxi. post medium ver. insuper.

In dubio oꝫ capi ꝓsumptio ꝙ partes voluerint facere actū prout sit firmior ⁊ tutior ibidem.

Limitationes ad predicta vꝫ ꝙ promissio ⁊ fideiussio intelligantur mediante stipulatione col. xxxij. v. ⁊ qđ dictū.

¶ Cū actus pōt fieri multis modis qualem formā voluerit disponēs adhibere col. xxxij. in fi. ver. quam autem remissive et alibi sepe in hoc opere.

Quomodo sit dare ꝙ plures forme seu solēnitates introducantur circa aliqd faciēdū ibidem. ⁊ alibi in hoc opere vt patet ibi ex remissione.

¶ Quib⁹ modis ꝓbenꝛ forma vel solemnitas qñ nec presumuntur nec finguntur interuenisse aut vbi non suppleꝛ col. xxxij. in fi. v. post presumptiones.

¶ Per testes ꝓbantur forma vel solēnitates ēt in actu exigente scripturam ⁊ vox testium supplet defectum solemnitatis col. xxxiij. in prin. v. ⁊ inuento.

Potest act⁹ exigēs scripturā amissa scriptura ꝓbari ꝑ duos testes. Et quid in testamēto vel sententia ibi versi. ⁊ facit. el primo cum sequen.

In actib⁹ exigentib⁹ scripturā error etiā in substātialibus an possit probari per testes: ⁊ qd in sñia vel testamēto ibi.

An tot testes sint necessarij in probāda solēnitate quot requiruntur in actu cōficiendo ibi v. inci. sed pulchrū.

Quid in ꝓbāda solēnitate aut substātialitate testamēti ⁊ heredis institutiōe ibi. xxxiij. col. post mediū v. ⁊ idem.

Quid iuris si veniēs ab intestato cōfiteaꝛ testamētū ibi et in xxxiiij. col. v. est tamen. ⁊ .J. latius.

Pōt probari per duos testes ꝙ testes testamētarij fuerūt rogati ⁊ ꝙ decē que fuerūt relicta illic fuerūt relicta titu. institutionis ibi col. xxxiij. in fi.

Si testes solū deponāt factū fuisse testamētum nō ꝓbāt testamētū nec ei⁹ solēnitates col. xxxiiij. in prin. ⁊ xxxv. ver. ⁊ hic.

Si duo testes deponāt factū fuisse testamētū in eorū ꝑñtia ⁊ alioꝝ quinqꝫ q sint absentes qd iuris ibidem col. xxxiiij.

Si septē testes deponāt de testamēto ⁊ nullus eoꝝ deponat de alterius ꝑñtia an probēt ibi v. ꝙ si ipsi omnes.

Si veniētes ab intestato cōfiteanꝛ testamētū factū sed nō cuꝫ debita solēnitate an sufficiāt duo testes ad probādū solēnitatem ibi ver. est tamen.

An tūc testes deponētes de testamēto solēniter facto cēseaꝛ de illo confessato deponere ibi.

Pluralitas testamentoꝝ an presumaꝛ ibi.

Si testator facit sibi ꝓmitti ꝑ heredē ꝙ soluet legata an poterit ꝑ duos testes probari ibi ver. ⁊ secūdum.

Si act⁹ exigit scripturā vt insinuatio nō potest probari ꝑ testes nisi deponāt factā fuisse scripturā de actu ibi ver. item in presenti materia.

Qualis probatio requiratur in actu exigēte scripturā ibi.

Forma ⁊ substantia ex quo est inuisibilis quomodo testes super ea deponant ibi ver. ⁊ cū forma in col. xxxiiij. in fi.

Si vnus testis deponat de vna forma: ⁊ alter de alia dicūtur varij nisi sit diuersitas in sola formalitate verborum ⁊ in effectu conformitas col. xxxiiij. in fi. ver. ceterū.

Sufficit testes ꝯcordare in substātia licet de alijs non recordentur vel in eis sint varij in. xxxv. col. in princip.

Si ex testibus super mutuo deponentibus aliqui dicant mutuatos fuisse duos solidos: alij. xxiiij. denarios dicuntur concordes ibi.

In probāda formalitate verboꝝ discrepātia in verbis reddit testes cōtrarios puta si vnus deponat ꝙ testator dixit te heredem facio alius te heredem instituo ibi.

Possibile est ꝙ credaꝛ testi deponēti de substātia si dicat se ignorare formam vt quia dicat factam fuisse scripturā de testamento ⁊ nescire sub qua forma quia ꝓbat factum fuisse testamentū ibi ver. ⁊ hic in. xxxv. col. in medio.

Si scholaris deponat ꝙ talis lector tali die legit lectionē et se ignorare sub q̄ forma legerit ꝓbat actū legēdi ibidem.

Non licet testi ignorare id per qđ deprehendaꝛ ignorare cognitionem rei super qua deponit licet diffinitionem scire nō tenetur ibidem.

Refert an tractemus de probādo facto absqꝫ substantia facti an vero qd fuerit factū: an vero seriem facti ibidem.

An in ꝓbatione alicuius facti sit necesse ꝓbare diem q̄ factū fuit ibi ver. insuper habemus.

¶ Cōfessione partis ꝓbaꝛ forma ⁊ solēnitas. xxxv. colū. in fi. cum seq. ver. confessione.

Si partes confitentur litem fuisse cōtestatā vel alia solēnia iudicij esto ꝙ non dependeant ab eorum facultate nec possint illis renunciare confessio tenet ibidem.

Si appellatus confiteatur appellationē fuisse in tēpore interpositā probat talis confessio ibidē.

Si heres fateatur testamētū fuisse factū pōt ex hoc presumi solēniter factū ibi ver. ⁊ aliqñ cū col. seq.

An credaꝛ assertioni alicuius dicentis se fuisse testatū vel solēniter testatū in ver. sed quid erit in. xxxvj. col.

Verba enūciatiua testatoris an probent dispositionem olim fuisse factā solemniter ibi.

Prelatus si asserat in alienatione interuenisse solēnitates.

Aut dñs feudi q non potest sine certa solēnitate facere inuestiturā an talis cōfessio probet ibi.

Dispositio volēs solutionē ꝓbari ꝑ quinqꝫ testes nō hꝫ locū si agaꝛ de probanda confessione ibidem.

Testator etiā ex post facto non pōt renunciare iuri eū astringenti ad solemniter testādū ibidem.

Ubi qs cōfiteꝛ aliquid fuisse factum an presumaꝛ fuisse solēniter factum ibidem ver. ⁊ hic etiam.

Ubi scriptura exigitur ad probationē ꝯfessio facti ꝓbat esto ꝙ de scriptura non constet ibi.

¶ Per scripturā ꝓbatur solēnitas in. xxxvj. col. in fine ver. per scripturam.

Instrumētū cōtinēs testamentum probat dato ꝙ omnes testes sint mortui ibidem cum seq. col. in princip.

Exēplū notarij traditū in forma autētica ita probat sicut originale seu protocollum in. xxxvij. col. in prin.

Qꝫ non interuenerit solemnitas pōt ꝓbari per scripturā ibi ver. ⁊ econtra.

Si testes testamētarij non facto instrumento de testamento sunt per iudicem examinati scriptura inde redacta probat testamentū ibi ver. ⁊ si testes.

Si in instrumento dicatur factū fuisse testamentum coram titio ⁊ seio ⁊ alijs quinqꝫ testibus non nominādo illos quinqꝫ an probata sit solēnitas testiū ibi ver. est etiam.

Si fiat relatio de alio testamēto ꝯdito ibi. v. eodem.

Per dictionē ⁊c. an probeꝛ solēnitas integraliter interuenisse si pars asseraꝛ ⁊ subijciaꝛ dictio ⁊c. xxxviij. col. ver. posset.

¶ Per priuatā scripturā ēt potest ꝓbari solēnitas ibi versiculo priuata.

Per sñiam ⁊ laudū ꝓbaꝛ solēnitas interuenisse ibi versiculo per sententiam.

¶ An ꝑ verba enūciatiua probetur solemnitas col. xxxviij. ver. subsequenter.

Solēnitas q̄ potuit interuenire tpe act⁹ an ꝓbeꝛ ꝑ verba enūciatiua ibi col. xxxviij. prope finem.

Et quid si sit talis cui partes renunciare non possint ibi ver. et predicta ⁊ latius. J. eo.

Et an ꝓbet quo ad eos qui nō consenserūt enūciationi colū. xxix. in prin. ver. ⁊ predicta.

Debet solēnitas enūciari in specie vt probetur ꝑ verba enūciatiua nec sufficit dicere hoc ꝙ interuenerunt solēnitates a iure requisite ibi in ver. item predicta.

Si notari⁹ attesteꝛ in re gesta a prelato ꝯsensum capituli interuenisse ꝓbaꝛ interuenisse qñ potuit tpe cōfecti act⁹ interuenire intelligēdo vt ibi. ver. ex predicta.

Licētia proprij epi enunciata ab alio epo ordināte forensem presumitur ibi ver. et. dixit.

Decretum enunciatum in alienatione rei minoris presumiꝛ interuenisse ibi v. ⁊ secundum.

Si in instrumēto dicaꝛ titius spōte iurauit metus non presumitur ibi ver. predicta comprobanꝛ.

Verba notarij dicentis testator sanus mēte ꝓbant ibi versi. item comprobantur.

Si reperiatur

Si reperiatur scriptum talis testis iuratus an talia verba probent q̄ iurauerit ⁊ q̄ solemniter iurauerit hoc est parte presente: ⁊ ad delationem iudicis in. xxxix. colū. in fin. versiculo predicta etiam.

Ubi locus ⁊ tēpus repugnāt enūciatio nō probat nec solēnitas presumitur in. xl. col. ver. ista limitantur.

Refert an notarius enūciet verba partis an alia gesta in iudicio virtute sui officij ibi ver. ⁊ ex his.

Uerba enūciatiua vt probent debent esse clara ibi. versiculo debent autem.

Si notarius enūciet aliquid factū a canonicis vel consiliarijs puta sindicū constitutum an presumatur ab oībus factum ibi ver. ideo si notarius cum prin. xlj. col.

Si dicatur aliqd factū ab oībus de vniuersitate presumitur q̄ oēs interfuerint in. xli. col. in prin. ver. ad predicta.

Solēnitas extrinseca quā nō est possibile tempore instrumēti interuenisse lz enuncietur non probat inter alias personas ibi ver. alius casus.

Subhastatio in instrumento enunciata nō presumit ibi

Solēnitas licet nō potuerit interuenire tpe istrumēti nihilominus enūciata pbat īter ptes enūciātes ibi v̄. lz inter ipsas.

Fallit si enuncietur in genere ibidem.

Quid si sit talis solēnitas cui partes renunciare non possent ibi ver. item est intelligendum.

Si donās dicat se donare propter benemerita puta pater vel maritus an talis enunciatio pbet benemerita ibi. xlj. col. prope finem ver. ad qđ facit.

Enunciatio licet fiat de eo qđ non est in potestate partiū et non potest interuenire tpe cōtractus si tamen agatur de modico p̄iudicio pbat ibi.

Si quis cōfiteatur fuisse p aduersarium litem cōte. vel debito tempore appellatum vel se esse capitulo subiectum an pbet ibi cum col. seq.

An enūciatiua verba pbent ad preiudiciū cōfitentis ibi.

Enūciatio notarij actorū enūciantis pñtib⁹ partibus rē aliās ⁊ alio tpe a partibus gestam non probat ibidē in. xlij. col. in princip. ver. item predicta.

Tractatus requisiti in alienatione rei ecclesiastice an probētur p enuntiationē ex quo propter interuallum reqsitū non psit interuenire tpe alienatiōis. Et an verba illa habito sepe ⁊ sepi⁹ colloquio probent ibi ver. ⁊ ex eo.

Non creditur notario dicēti decretū fuisse interpositū super alienatiōe rei minoris cū cause cognitiōe ibi v̄. ⁊ ppterea.

Iudici enuncianti interuenisse cause cognitionē tpe decreti non credit sed debēt fieri duo instrumēta vnū de cause cognitiōe: aliud de decreto ibi v̄. plus dixit in. xliij. col. post mediū.

Si in instrumēto alienatiōis rei ecclesiastice narret q̄ subsit vtilitas vel necessitas talis narratio non pbat ex quo hoc nō potuit verificari vel cōstare tpe istrumēti ibi ver. itē ex pdictis.

Uerba iudicis aut notarij dicētis in sīia vel instrumēto sniē viso libello visis citationibus litis contestatione ⁊c. an probent libellum litis cōtest. citationē ⁊ alia ac pcessum ⁊ solēnitatē pcessus col. xliij. cum seq. ver. item per predicta.

Iterum multa de instrumētis recitantib⁹ ea q̄ non potuerūt tpe instrumēti interuenire ibidē col. xliiij.

Licet in instrumēto dicat vocatis vocādis ista verba non faciunt fidem ibi col. xliij. post prin.

Si in instrumēto sniē dicat citato reo peremptorie ex hoc nō probatur citatio peremptoria ibi.

Si in instrumēto sniē dicat titiū pñtē ⁊ q̄ fuit lecta iudice sedente hec verba probant ibi.

Non statur dicto tabellionis qui in suo instrumento dicit se aliquid vidisse in alio instrumento ibi.

Si iudex dicat cōdēno titium tutorē seij non probat q̄ titius fuerit tutor ibi.

Notarius rogatus de mutuo falso enūciās nūcrationē prius factā non punit qr de eo nō cōficit instrumentum ibi.

Act⁹ enūciati per notarium actorū in iudicio ⁊ de per se dicēte notario se interfuisse pbant ibi. xliij. col. ver. fallit primo.

Actus enunciati in iudicio presentibus partibus ⁊ tacentib⁹ pbantur ibi ver. secundo fallit restringendo vt ibi.

In sententia legati cardinalis illa verba visis ⁊c. probāt ibi xliiij. col. ver. tertio fallit.

Solēnitates enūciate i decreto iudicis presumunt ibi. xliij. col. ver. quarto fallit.

Solēnitas vel citatio enūciata in scđo decreto probatur ibi versiculo ideo si.

Solēnitas enunciata presumitur in sententia antiqua ibi v̄. quinto fallit.

Item presumit ꝫ contumaces ibi ver. sexto fallit.

Remissiones in materia ibidē ver. ⁊ circa.

Si iudex ex breuitate tpis nō potuit examinari illa verba visis ⁊c. non probant ver. ⁊ notandum in. xlv. col. in princip.

Ipsa verba quomodocūqꝫ prolata non probant nisi sint p notarium registrata ibi. ver. item est.

Si dicatur per notariū q̄ lata fuit sententia vtraqꝫ parte presente ex hoc non presumitur consensus ibi ver. ⁊ si dicat.

Si notarius attestetur aliquid fuisse productum puta rescriptum delegatorium vel mandatum procuratoris ex hoc probatur productio ipsa sed non tenor ita q̄ parte petente sint edenda ibi ver. q̄ si notarius.

Qñ credatur vel non credatur notario de verbis per eū enūciatis ibi ver. ⁊ qñ in. xlv. col. post medium.

¶ Forma ⁊ solēnitas non sunt probande vbi ius fingit illas interuenisse ibi ver. item forma.

¶ Supplet defectum solēnitatis presentia principis ibi ver. supplet.

Solemnitas libelli vel iudicialis non est necessaria corā principe ibi col. xlvj. in prin.

Conscientia principis supplet defectū cuiuslibet solēnitatis ibi.

In accusatione q̄ fit coram papa vel principe tempus et loc⁹ non sunt necessaria nec in inquisitione q̄ fit de principis ꝯsensu indicia sunt necessaria ibi. xlvj. col. in prin.

Princeps pōt ferre sniam non conformem conclusioni libelli ibidem.

Princeps debet causam terminare sola facti veritate inspecta ibidem.

Si testamentum fiat apud acta solēnitas numeri testium nō est necessaria ibi ver. ⁊ idem.

De clausula supplentes oēs defectus solēnitatum a principe apposita quid operetur ibi.

De clausula ex certa scientia an suppleat defectum solemnitatis ibi.

De confirmatione actus inualidi vel non solēnis facta ex certa scientia ibi.

Iudex quandoqꝫ supplet defectum solemnitatis ibi versicu. et iudex.

Iudex pōt supplere defectū solēnitatis libelli ibi.

Iudex qñqꝫ supplet defectū auctoritatis tutoris vt in agnoscenda bonorū possessione ⁊ ꝯsensum agnatorū a statuto reqsitum in contractibus minorū vel mulierū ibidem.

Lex qñqꝫ supplet defectū solemnitatis ex cursu tpis maxime in testamētis ibi ver. aliqñ lex in. xlvj. col. in fi.

Uerba impressiua solēnitatis etiā substātialis ex ꝯiectura ad mente disponentis qñqꝫ supplent in pen. col. in pri. versiculo et aliquando.

Defectus forme qñqꝫ purgat ibi ver. qñqꝫ vero.

Lex regulariter nō supplet defectū solēnitatis ibi ver. regłr.

In sacris ordinib⁹ conferendis q̄dam sunt substātialia: q̄dam solemnia: q̄dā leuia: q̄dā dubia: ⁊ omissio leuiū vel solēnium suppletur ⁊ omissio dubiorū reiterat ibi. ver. ceterum.

Solēnitas vni⁹ scripture supplet p solēnitates positas i alia ibi ver. insuper aliquando.

¶ Fondans se super certo actu satis est q̄ probet illum actū solēniter fuisse factum licet nō probet habilitatem persone q̄ presumitur ibi ver. ⁊ non est omittendum.

¶ Talis presumitur precessisse cōtractus q̄lis apparet eius obseruantia ibi ver. item si non apparet.

¶ Impossibilitas adhibēdi solēnitatē qñ releuat an sit probāda ibi ver. sed si queratur.

Quādo sufficiēs numerus testiū non potuit haberi in testamento facto tpe pestis an hoc constare debeat vel sit pbandum saltē per notarij assertionem ibi.

Ubi propinquorū consensus in ꝯtcu mulieris exigitur an volens impugnare ꝯtcum habeat probare q̄ in loco erāt agnati qui poterāt interuenire in col. fi. in prin.

Si agat de pbādo ꝫ solēnitatē ⁊ formā q̄ nō interuenerit potest hoc constare per scripturam ⁊ per testes ibi versiculo q̄ si negatur.

Qualis probatio requirat ꝫ instrumentum requirēs scripturam vel ꝫ ipsum actum ibi ver. ⁊ qualis in col. fi.

An admittat quis ad probandum solemnitates non interue-

nisse tam ex scriptura ipsa q̃ ex breuitate temporis q̃ aliter ibi ver. q aūt. in col. fi.
Defect⁹ solēnitatis ēt probat per snīam latā puta q testamē tum nō sit solēne in col. fi. ver. nec est omittendum.
Snīa lata sup defectu solēnitatis quo ad aliq̃s personas puta cōtra heredes an probet contra alias puta ꝯ substitutos vel legatarios ibi ver. sed arduum.

Quas res et personas et quos casus comprehendat dispositio introducens formam vel solemnitatem.

Solēnitas requisita in faciente actū an exigat in consentiē te etiā in statutis ibi col. j.
Decretū requisitū in alienatione rei minoris exigit in minore consentiente alienationi ibidem col. j.
Statutū prohibēs minorē alienare sine ꝯsensu ꝓpinquorum trahit ad minorē alienationi cōsentientem ibi.
Solēnitas requisita in faciendo an requirat in ꝯfirmando ibi ver. sed an solemnitas.
Factum principale habet suā propriā formā ꝛ confirmatio ēt propriam ibi col. j.
Minor approbās testamētū minus solemne an teneat seruare solēnitates a statuto requisitas super cessionibus ꝛ alienationibus col. j. ver. ꝛ hic.
In cōfirmatione actus facti ab ipsomet cōfirmāte an exigat eadē solēnitas in cōfirmatione q̃ exigit in facto principali v. vbi autem col. j.
An testamētum vel alius actus inualidus recōualescat per cōfirmationē vel nouā voluntatē superuenientē ibi.
Refert an vltima volūtas inualida cōfirmata valeat vt ex tunc an vt ex nunc in. ij. col. ver. item refert.
An agatur ex actu cōfirmāte an ex cōfirmato ibidem secūda col. ver. ꝛ secundum.
Differūt in modo practicādi cōfirmatio testamēti ꝛ codicillorū: ꝛ quō possint cōfirmari quia dicant nouū testamētū vel noui codicilli. col. ij. in fi. cum seq. ver. et est.
An tot testes requirant in cōfirmatione actus vel testamēti inualidi quot in faciendo ibidē in tertia col.
Testamentum nuda volūtate cum cursu decēnij reuocatum vel alr̄ pōt nuda volūtate cōfirmari ꝛ reuocatio alicui⁹ legati arguit cōfirmationē testamēti in reliquis. iij. col. in fi. ver. vltimo non fuat hic.
Inducta ad cōseruādum an ꝓsint ad inducendum. iiij. col. in prin. ver. ꝛ si queratur.
Requisita in actu faciendo an requirantur in eo declarādo ibi ver. ex predictis.
Quid in testamētis ꝛ libellis ꝛ an possint per codicillos declarari puta q relicta in testamento intelligant titulo institutionis relicta ibi.
Pōt testator i codicillis declarare quē velit esse heredē ibi ver. potest tamen.
Si testator legauit stichum cum multos haberet poterit corā duob⁹ testibus sine solemnitate declarare de quo senserit ibi ver. si igitur.
Si testator nō expressit nomē legatarij vel q̃titatē summe legate an possit declarare vel addere sine solēnitate ibi versic. solet tamen.
Si in testamēto i scriptis sit scripr⁹ q heres ꝓ tertia quē ait testator dixerat velle istituere ꝓ dimidia poterit p testes probari intētio testatoris q esset vt iste esset heres ꝓ dimidia in quinta col. post princip.
Declaratio dispositionis precedentis retro trahit ad temp⁹ dispositionis ibi ver. insuper.
Testis pōt ex internallo declarare dictum suum absq̃ iuramēto ꝛ solemnitate ibi.
Appellās ab interlocutoria pōt causam ex post sine scriptis declarare ibi.
Prorogatio exigit similē solēnitatē q̃ actus principalis ibi in. v. col. in fi. ver. item dubitatur.
Quid in dilatione ꝓrogata in. vj. col. in princip.
Quid si prorogat actus sub diuersa forma ibi.
Solēnitas requisita in faciēdo an requirat in adiunendo ibi ver. item solemnitas.
Obscuritas vel error in corpe q̃ alr̄ viciarēt testamētū an requirāt in eoꝝ declaratiōe solēnitatē in testamētis reqsitā ibidē.
Solēnitas reqsita in faciēdo an requirat in addēdo. in. vj. col. in medio ver. q si querat.
Si fiat additio inuentario an debeat fieri cū solēnitate in inuentario requisita ibi.
Si augeat legitima per statutū an debeat relinqui titulo institutionis ibi.
Solēnitas reqsita in actu faciēdo an requirat i detrahendo ꝛ minuēdo ad ipsum actū ibi i. vj. col. ꝓpe fi. ver. insuper.
Per codicillos pn̄t legata facta in testamēto adimi: nec pōt de institutiōe aliqd adimi ibi ver. pōt tn̄. ꝛ in q̃stione seq.
Clausula derogatoria posita in testamēto an possit ꝑ codicillos adimi in. vij. col. in prin.
Adēptio facta in minus solēni testamēto an teneat i vim exceptionis seu in foro cōscientie ibi ver. an autem.
Legitima minuta per statutū an sit relinquenda titulo institutionis sicut legitima iuris cōis ibi ver. ꝛ hic queri.
Adēptio totalis ꝛ reuocatio an exigāt solēnitatē q̃ requirit i faciēdo actum ibi ver. ademptio. in. vij. col.
Reuocatio requirit oīa que confectio ibidem.
Nihil de heredis institutione sine nouo ꝛ solemni testamento adimi potest ibi.
Hereditas codicillis directo adimi non pōt ibidem.
Si fiat adēptio legati vl̄ fideicōmissi pt adimi i codicillis ibi.
Si viginti testes adhibeant in legādo erunt in reuocādo necessarij solū hi qui de necessitate erāt in legando adhibendi in. viij. col. in princi.
Adēptio in minus solēni voluntate facta valet in vim exceptionis ibi.
Adēptio tacita ꝛ q̃ fit a lege nō exigit solēnitates q̃ in conficiendo sunt necessarie puta quando aufertur hereditas indigno vel fit per canzellationem ibi in. viij. col.
Adēptio an possit fieri sine alia volūtate vt si dicaꝫ me penitet instituisse talē ibi col. viij. in medio v̄. sed pulchra.
Ubi statutū requirit certā ꝓbationē de acto gesto eadē requiritur in reuocatione ibi ver. pro predicta.
Auctoritas principis requisita in statuēdo an requirat in statuto reuocādo ibi ver. predicta.
Solus eps̄ an possit reuocare gesta ꝑ eū simul. cū caplō ibi.
Decretum decurionū qō reqrit in ꝯstituēdo sindicū vniuersitatis nō requirit in reuocādo illum ibidem.
Si statutū disponit q legatum possit ꝓbari per duos testes poterit etiā ꝓbari eius reuocatio ibi ver. ꝛ si statutum.
Solēnitas relaxata in faciēdo cēset relaxata i reuocādo. viij. col. in fi. ver. et si statutum.
Si coram duobus testibus possit fieri testamentum poterit corā duob⁹ reuocari ibi v̄. et si coram.
Solēnitas reqsita in excōicatione etiā dꝫ in absolutione seruari ꝛ q̃ omissa viciat excōicationē etiā viciat absolutionem. ꝛ an sufficiat satisfactio sine absolutione ibi. viij. col. in fi. ver. ꝛ solemnitas. el primo.
Solēnitas reqsita in ꝯctu hꝫ locū i distractu i. ix. col. in prin.
Predicta ꝓcedunt vbi est eadem ratio in reuocatione alr̄ secus ibi ver. item predicta.
Ubi in interloquutoria nō reqrit partis citatio ēt nō requiritur in eius reuocatione ibi in. ix. col. in prin.
Si mādatum nō fuit intimatum iudici vel pti nō est opus q eius reuocatio intimet ibi in. ix. col. circa princip.
Statutum tradens solēnitatē in ꝯctu puta q minor vel mulier nō possit sine certa solēnitate ꝯhere habet locum in renunciatione ibi ver. facit quia.
Predicta nō ꝓcedunt in eo q sibi tradidit formā ſm̄ quā possit reuocare vt i testatore vel testamētib⁹ ibi. ix. col. v̄. et hoc.
Solēnitas requisita in ꝯstructione act⁹ requirit i eius destructione ibi ver. subsequeter.
Solēnitas reqsita in vno ꝯtrioꝝ reqrit requirit in alio ibideꝫ.
Trāslatio ēt reqrit eā solēnitatem que exigitur i faciendo actum ibi ver. translatio etiam.
Solemnitas reqsita in faciendo actū an reqrat i corrigendo erroreꝫ substātialem ibi in. ix. col. i fi. v̄. sed an solemnitas.
An tot testes reqrant in ꝓbatione erroris quot in faciendo actum ibi.

Si legatũ virtute statuti põt pbari p duos testes pariter poterit probari error circa legatũ cõmissus in.x.col.in princip.

¶ Solẽnitas requisita in faciẽdo actũ an requirat in eo rescĩdendo seu reintegrãdo ibi ver.⁊ similiter.

Mulier q̃ de iure ciuili nõ põt nubere sine pꝛ̃ino ↄ̃sensu nõ poterit sequuto diuortio de nouo cũ ipso marito ↄ̃bere sine pꝛ̃io consensu ibi.

Stãte constitutione ecclesie ꝙ nullũ fortaliciũ fieri possit sine consensu vel licentia pape ⁊ aliqđ fortalicium rebellis fuerit funditus destructũ non poterit sequuta reconciliatione de nouo fieri sine pape licentia ibi.

Si in breuiatura notarij reperiatur defectiua ⁊ non expꝛ̃essa et agat de reparãdo instrumẽto vel faciendo de nouo para est citãda sicut a principio eius presentia requirebatur ibi versi. et si in breuiatura.

Renouatio instãtie requirit debitas solẽnitates ibi.

In renouãda ẽphiteosi cũ pacto renouãdi de nouẽ annis in nouẽ.seu de.xxix.in.xxix.aouẽ ↄ̃cessa solẽnitas reqͥsita in alienatione rei ecclie non exigit ibi ver.sed non omitto.

In concedendo de nouo in feudum vel emphiteosim rem ecclesie solitam dari non exigitur iuris solemnitas ibidem.

Etiam tacite fit talis renouatio ibi.

¶ Solẽnitas requisita in faciẽdo actũ an requirat in illuꝫ ratificãdo ibi in.x.col.post medium ver.solemnitas etiam.

Ratificatio nõ recõciliat ea q̃ depẽdẽt ex forma sed ea q̃ dependent ex animo ibi.

Minor ratificãs tenetur seruare formã requisitã in cõtractu minoris ibi.⁊.ð.co.in.j.questione.j.col.ver.⁊ hic posset.

Non valet ratificatio ꝑuerso ordine facta ibi.

Solẽnitas cõsilij ordinis vel auctoritatis non põt ratificãdo suppleri in.xj.col.in princip.

Ubi requiritur licentia an sufficiat sequens ratificatio ibi.

Ubi mãdatũ requiritur ꝑ forma ratificatio nõ equiparatur mandato in.xj col.in princip.

Stãte statuto ꝙ in ↄ̃ctu mulierũ interuenire debeat consensus ꝑpinquorum non poterit ratificari ↄ̃ctus per ꝑpinquos qui non fuerunt presentes cõtractui ibi ver.⁊ dixit.

Stãte statuto ꝙ mãdatũ non possit pbari nisi p instrumentũ poterit nihilominus per testes pbari ratihabitio ibidem.

Reliqua ibi remissiue.

¶ Solẽnitas requisita in faciẽdo an gñaliter requirat in mutando vel aliter disponẽdo ibi ver.item solemnitas.

Si mutetur testamẽtũ oĩa sunt ex integro facienda vt primũ tollatur ibi.

Mutatio quot modis fiat ibi ver.⁊ licet.

Limitationes ꝙ p sequẽs testamẽtũ minus solẽne precedens solemne mutatum tollatur ibi.

Mutata forma ↄ̃ctus an cẽseat a pena recessum ibi ṽ.an aũt.

Et mutata forma cẽsetur a primo actu recessum ⁊ dicitur nouus actus.Et officiũ renouatũ alicui sub diuersa forma dicit diuersum officiũ a primo licet mutatiõe persone non desinat esse idem officium ibi ver.⁊ mutata.

¶ Solẽnitas in aliquo requisita an exigatur in eius subrogato in.xj.col.in fi.ver.subsequenter.

Epũs succedẽs executori habenti sub certa forma distribuere aliq̃ legata vel p mortẽ vel per negligentiã executoris tenet formã a testatore datã seruare in.xij.col.in prin.

Iudex ecclesiasticus supplẽs negligẽtiã iudicis secularis tenetur summarie procedere si secularis summarie procedere tenebatur ibi.

¶ Solẽnitas requisita in vno connexorũ an exigatur in alio col.xij.ver.item non est omittendum.

Solẽnitas relaxata in testamẽto inter liberos an sit relaxata quo ad extraneos simul cũ liberis institutis vel quibus in testamento inter liberos aliquid relinquitur ibi.

Si pater testetur sibi in scriptis ⁊ filio p nuncupationeꝫ quid iuris ibi.

Legata q̃ fiunt in testamẽto exigũt septẽ testes licet cũ quinqꝫ codicillando fieri possent ibi.

Si deficit testamentum ratione solemnitatis an sustineãtur legata que sine illa solẽnitate necessario p se fieri possent ibi.

Legata ⁊ fideicommissa quomõ dicãtur pars testamẽti ibi.

Si in causis spiritualibus tradatur a iure certus modus procedendi talis modus videtur esse statutus causis coniunctis et ↄ̃nexis ipsis spiritualib⁹ limitãdo vt ibi ver.⁊ ꝙ solẽnitas.

In odiosis ⁊ valde exorbitantibus statutuꝫ super aliquo intelligitur de mere tali ibi.

¶ Solemnitas requisita in aliquo puta forma mãdati an requiratur in concomitantibus et vicinis ad actum vel mãdatũ.Et non valet sententia contra concomitantia mandati sicut nec contra mãdatũ ibi in.xij.col.in fi.ver.sꝫ an solẽnitas.

¶ Solẽnitas requisita in aliquo an reqrat in accessorijs col. xiij.ṽ.successiue.

Si sup debito de quo ↄ̃stet p instrumẽtũ guarẽtigiatum potest procedi summarie poterit etiaꝫ procedi summarie super hypoteca ibi.

An in interloqutoria expensarum accessoria ad diffinitiuaꝫ sit necessaria scriptura sicut ĩ diffinitiua ibi ṽ.qđ aũt el p̃mo.

Quo ad solẽnitatẽ accessoriũ necessario nõ sequitur naturaꝫ principalis ibi.

Põt pater sibi testari in scriptis ⁊ filio p nuncupationeꝫ ibi.

Ex quo qs eligit testari in scriptis videtur se astringere ad in scriptis testãdũ ⁊ nõ valet vt nũcupatiuũ ibi.

¶ In incidentibus ⁊ emergentibus seruãda est solẽnitas q̃ in principali col.xiij.ver.quid autem el.ij.

Si statutũ mãdet causam summarie tractari debebũt pariter summarie tractari oẽs articuli incidentes ibi.

Si principalis causa põt pbari p iuramẽtũ pariter ⁊ articuli accessorij incidentes ⁊ emergentes ibi.

In cã alimẽtoꝝ cã ĩcidẽs ẽ ꝑuilegiata sic cã ipsa alimẽtoꝝ ibi.

Procurator gñalis põt tractare incidẽter causam exigẽtem speciale mãdatũ ⁊ petere incidenter restitutionẽ in integrũ q̃ ꝑncipaliter exigit spãle mãdatũ ibi.xiij.col.in fi.cum seq.

Limitatio ad ꝑ̃dicta vbi vꝫ sit diuersa rõ ibidẽ l.xiiij.col.i p̃n.

¶ Solẽnitas reqͥsita in vno correlatiuoꝝ an exigatur in alio in.xiiij.col.ver.sed an solemnitas.

Sicut i stipulatiõe ṽba sunt de forma in interrogãte ita in respondente ibi.

Uerba sicut debẽt eẽ clara ĩ interrogatiõe ita ẽt ĩ rñsione ibi.

In actib⁹ difformibus q̃uis correlatiuis solemnitas vnius non trahitur ad alium:hinc alia est forma libelli:alia litis cõtestationis:alia actionis:alia exceptionis ibidem.

¶ Solemnitas tradita in casu simplici:an trahat ad mixtuꝫ ibi ver.an aũt solemnitas.

Donatio cã mortꝫ q̃ pticipat de ↄ̃ctibus ⁊ vltima voluntate exigit quinqꝫ testes sicut vltima voluntas cui quo ad effectũ alienationis magis assimilatur ibi.

Statutũ ꝙ mulier nõ possit ↄ̃bere sine ↄ̃sensu duorum ꝑpinquorum an trahatur ad donationem causa mortis ibi.

Aliqua circa discussionem an donatio causa mortis equiparetur contractibus vel vltime voluntati ibi.

¶ Solemnitas reqͥsita in vno simili vel equiparatoꝝ an exigatur in alio col.xv.in prin.ver.potest etiam.

Diminuto numero testium in testamento an cẽseatur diminutus in codicillis ibi.

Reqͥsita in pbãdo facto nõ reqrunt ĩ pbãda ↄ̃fessione ibi.

Solẽnitas reqͥsita in alienatiõe reꝝ ecclie an sit necessaria in alienatiõe reꝝ ĩ̃naliũ vel hospitaliũ ꝑuitoꝝ ibi ṽ.hic dixit.

Solemnitas ĩtroducta rõne rerũ nõ ligat act⁹ ꝑsonales ibi.

Stãte statuto ꝙ adult⁹ nõ possit ↄ̃bere sine ↄ̃sensu propinquoꝝ poterit nihilomin⁹ ↄ̃bere matrimoniũ ibi.

Solemnitas tradita in alienatione reꝝ ecclesie trahit ad hospitalia auctoritate epi fundata ibi ver.in contrarium.

Solẽnitas reqͥsita in alienatiõe reꝝ imobiliũ ciuitatꝫ trahit ad mobilia q̃ seruãdo suari pñt ⁊ ad annuos redditus ibi.

Tutor sicut nõ p̃t alienare sine solemnitate immobilia pariter non potest alienare hereditatẽ in qua immobilia possunt contineri cum sit quid vniuersale ibi.

In casu dubio seruãda est solemnitas vt satisfiat cuilibet casui qui potest includi ibi.

Solẽnitas aucta in testõ censet ẽt aucta in codicillis ibi ṽ.ad idem el.ij.

Lex ẽt correctoria loqñs ĩ vno casu puta testõ trahit ad aliuꝫ q sub lata significatiõe possit ↄ̃prehẽdi puta ad codicillũ ibi.

Heres ad istãtiã fideicõmissarij an teneat facere inuentariuꝫ ad formã inuentarij tutoris an ṽo heredis ibi.xv.col.in fi.

Solemnitas non extendit qñ agit de extensione solemnitatꝫ ⁊ pene simul sec⁹ si solemnitatis tm̃ in.xvj.col.in princip.

An qꝛ legata ⁊ fideicommissa sunt eq̃parata quiqꝫ testes sicut exigunt in vno ita exigantur in alio ibi.

Donatio causa mortis quia equiparatur vltime voluntati requirit quinqꝫ testes ibi.

Forma tradita electioni notarij qui ſcribit acta an trahatur ad notarium qui ſcribit ſententiam ibi.
Forma ꝛ ſolẽnitas tradita in iudicio cõuentionis trahiſ ad iudiciũ recõuẽtionis ibi ver. ſic ꝛ forma.
Solẽnitas tradita ad cõtractũ trahiſ ad diſtractũ ꝛ ad heredis inſtitutionem ibi.
Statutũ ꝙ mulier nõ poſſit ſe obligare ſine conſenſu propinquorũ an habeat locũ in pacto de non petẽdo ibi.
Concluſio in hoc queſtione ibi.
¶ In his que ſe habent vt correſpectiua an aucta vel diminuta ſolẽnitate in vno cẽſeaſ i alio diminuta ibi v. ꝛ l his.
¶ An in his q̃ ſunt de forma ſolẽnitas tradita in caſu vero trahaſ ad caſum fictũ. xvj. col. in fi. v. an autem.
¶ Diſpoſitio legis vel ſtatuti introducẽs formã vel ſolẽnitatẽ an trahaſ ad pterita vel ad futura tm̃ in. xvj. col. in fi. verſi. et ſi queratur.
Statutũ ꝙ quicq̃ minor fecerit ɔtrã ſine ɔſenſu ꝓpinquorũ nõ obligetur non trahiſ ad ɔtrus preteritos ibi in. xvij. col.
Predicta regula ꝙ diſpoſitio introducẽs formã non trahaſ ad preterita ſed futura tantũ procedit etiã ſi effectus actus preteriti cõferaſ in futurũ ibi ver. ꝛ predicta procedũt.
Limitationes ad regulã predictã in. xvij. col. ver. predicta limitanſ ꝛ ſunt quattuor notabiles limitationes.
¶ Solẽnitas tradita a lege vel ſtatuto an exigaſ in caſu pẽdẽte ex futuro euentu forte ɔditionali: ꝛ qd ſi in diem vel in teſtamẽto cuius effectus a morte teſtatoris inſurgit in. xviij. col. in prin. ver. quero inſuper.
¶ Solẽnitas tradita certis pſonis eax fauore puta mulieribus ꝛ minorib⁹ ne ɔhãt ſine ɔſenſu ꝓpinquox nõ ligat eas ſi contrahant nomine alieno vel pro alio procuratorem conſtituant ibi ver. quid ſi ſit.
¶ Faciẽs actũ noĩe certe pſone q̃ erat aſtricta illũ facere cũ certa ſolẽnitate an teneaſ obſeruare ſolẽnitatẽ ſi ipſe faciens quo ad ſe nõ erat aſtrict⁹ ibi. xviij. col. v. ſed an ſimilis.
Tutor ꝛ curator mulieris an teneanſ ſeruare ſolẽnitatẽ que eſt data p ſtatutũ cõtractibus mulierum ibi.
Procurator minoris an teneatur in ɔtu ſeruare ſolẽnitatẽ ſine q̃ minor ɔhere non poteſt vigore ſtatuti ibi.
¶ Solẽnitas tradita a ſtatuto vel lege an dicatur eſſe in rem vel in pſonã. xviij. col. in fi. ver. an autem diſpoſitio.
¶ Forma ꝛ ſolẽnitas adhibita in precedentib⁹ an trahaſ ad ſequẽtia ꝛ econtra puta in vno ex inſtrumentis prothocollatis an trahatur ad alia. Et quid in teſtibus cum multis limitationibus. xviij. col. in fi. cũ ſeq. ver. quero etiam.
Dies cõſul ꝛ alie ſolẽnitates in vna pte ꝓthocolli poſita an trahãtur ad alis ibi maxime in ver. ſic ergo.
Limitatiões ad pdicta ibi ver. ꝛ predicta concluſio.
Dies q̃litas ꝛ cõditio appoſita in vno capitulo vel in vna re an trahaſ ad aliud vel aliã. Et appoſita in vna pſona puta inſtituti trahatur ad aliam puta ſubſtituti ibi.
Subſtitutio facta ſimpliciter an referaſ ad primã factam ſub aliqua forma ꝛ intelligaſ ſub illa forma ibi col. xx.
Cõditio inſerta forme inſtitutionis nõ intelligiſ inſerta forme ſubſtitutiõis ibidem in. xix. col. ver. dixit tamen.
¶ Diſpoſitio tradẽs formã an cõprehendat actus iuratos ſiue p minorẽ: ſiue p mulierẽ ibi ver. quero etiam.
Minor leſus ſi non ſeruauit ſolẽnitatẽ ſtatuti preſumiſ circõuentus ꝛ eſt ei cõcedenda abſolutio a iuramẽto ibi.
¶ Diſpoſitio introducẽs formã an liget principẽ illã introducẽtẽ vel ſucceſſorẽ ei⁹. xx. col. in fi. ver. inſuper quero.
Quid de ſtatuẽtibus ꝛ teſtatore q tradiderũt formã ibi.
¶ Leges ciuiles ꝛ ſtatuta laicox inducẽtia formã ꝛ ſolẽnitates an aſtringãt clericos ꝛ eccl̃ias in. xxj. col. in prin. v. ſolet.
Statuta laicox de inſtrumẽtis exequẽdis ſine libello ꝛ ꝙ debitũ non poſſit ꝓbari niſi per q̃ttuor teſtes. Et ꝙ inſtrumentũ vel teſtamẽtũ nõ inſinuatũ vel nõ regiſtratũ nõ probet vel qõ nõ ſit poſitum in memorialibus. Et ꝑparatoria iudicij: ꝛ ꝙ actor nõ ſubdit⁹ teneaſ ſatiſdare an ligẽt clericos: vel ꝙ vẽditio non fiat ſine ꝓclamate vel p minorẽ ſine ɔſenſu ꝓpinquorũ an vẽdicẽt ſibi locũ in ɔtu cũ eccleſia vel clerico initover: ſolet col. xxj.
Limitationes ad regulam ꝙ ſtatuta laicorum non ligent clericos vel eccleſias ibi.
Si laic⁹ ɔhat cũ clerico an ſtatuta laicox ſint ſeruanda in ſolemnitatibus ab eis datis ibi.
Cleric⁹ an teneaſ teſtari ſm leges ꝛ ſtatuta laicorum ibi.

¶ Leges ꝛ ſtatuta laicox tradẽtia formã ꝛ ſolẽnitates an vendicẽt ſibi locũ vbi act⁹ ſit l piã cãm v. qd aũt col. xxiij.
Nõ vitiaſ teſtamẽtũ ad pias cauſas in quo deficit titulus inſtitutionis ibi.
Solẽnitas. l. iubemus. C. de teſta. non eſt neceſſaria in teſtamento condito ad pias cauſas ibi.
Poteſt pie cauſe nutu relinqui ibi.
Sicut in teſtamento inter liberos non exigitur ſolẽnitas iuris communis ita nec in teſtamento ad pias cauſas ibi.
Statutũ ꝙ mulier ꝛ minor nõ poſſint teſtari vl' alienare ſine cõſenſu ꝓpinquorũ non hʒ locũ quo ad pias cauſas ibi.
Limitatiões ad pdicta: ꝛ an pdicta ꝓcedãt l relictis ad piam cauſam p teſtamẽtũ in quo laic⁹ ſit inſtitut⁹ ibi v. iſtud autem.
Forma data circa poteſtatẽ actũ faciẽtis etiã eſt ſeruãda cum ſocis ꝓpiis puta ꝙ ſindicus nõ poſſit diſponere de re cõis ſine tali ſolẽnitate ver. item non procedit.
¶ Diſpoſitio legis vel ſtatuti dãs formã vel ſolẽnitatẽ an liget milites ibi in. xxiij. col. ꝓpe finem ver. ceterum quero.
¶ Ruſticus an teneatur ad obſeruãtiã forme vel ſolẽnitatis ibi in. xxiij. col. in fine cum ſeq. ver. ruſticus autem.
Ruſticus ꝛ alij in his que concernunt formã ꝛ iuris rigorem non excuſantur ibi.
Teſtamẽtũ ruſtici min⁹ ſolẽne non obſtante iuris ignorãtia non valet ibi.
Si ruſticus errore aduocati ductus non ꝓduxit inſtrumenta vel teſtes infra tp̃s ſibi ꝑfixũ ei nõ ſuccurritur ibi.
Mulier vel ruſticus ſi infra tẽpus non cõficiant inuẽtariũ eis non ſuccurritur ibi.
Etiã vbi agitur de dãno vitãdo ſi ſimus circa ea q̃ ſunt iducta ad rigorẽ iuris ɔſeruãdũ iuris ignorãtia nõ excuſat ibi.
Ruſtic⁹ non opponẽs exceptionẽ infra tp̃s an excuſetur ſiue potuerit conſulere peritiores ſiue non: et an detur ei reſtitutio in integrum ibi.
Ruſtico non parcitur niſi in caſibus a iure expreſſis ꝛ plures caſus in quibus ei parcitur ibi.
¶ Mulieres etiã aſtringuntur ad obſeruãtiam forme ꝛ ſolẽnitatis legis vel ſtatuti in. xxiiij. col. ꝓpe fi. ver. mulieres.
Mater nõ excuſatur etiã ꝓtextu ſimplicitatis ſi tutellã legitime nõ adminiſtrauit q̃ñ potuit conſulere peritiores ibi.
An in his q̃ ſunt de forma vel ſolẽnitate maſculinũ cõcipiat femininũ puta ꝙ in cõtractibus minox interueniat cõſenſus propinquox in. xxv. col. in prin. ver. ſed an in his.
Minor an ligeſ ſolẽnitate ſtatuti ibi ver. minor autem.
Minor teneſ teſtari ſm iuris ſolẽnitates ibi i. xxv. col. l ꝑn.
¶ Que pſone priuilegiate non teneantur ad ſeruãdas ſolẽnitates iuris vel ſtatuti ibi ver. ꝛ de perſonis.
¶ Solẽnitas iducta a ſtatuto vel cõſuetudine in aliquo loco aut q ibi ſit lex ſpãlis an trahatur ad forenſes col. xxv. in medio cũ ſeq. vſq; in finẽ. ver. inſuper quero.
Litigãs in aliquo loco tenetur quo ad ɔcernẽtia litis ordinationẽ ſeruare ſolẽnitates ibi ſeruari ſolitas ibidem.
Si fiat teſtamẽtũ Venetijs vel in Anglia tenetur vel poteſt teſtator ſeruare ſolẽnitates ibi requiſitas ibidem.
Forẽſes tenẽtur cõtrahere ſm ſolẽnitates loci vbi ɔhũt ſiue ambo ſint forẽſes: ſiue vnus tm̃ ibi ver. ſic et in contractibus.
Statutũ ꝙ notarius nõ approbatus in collegio notariorum nõ poſſit ɔficere iſtrumẽta an liget forẽſem ibi. xxvj. col. l ꝑn.
Eſto ꝙ in loco in quo ſit actus minor ſolemnitas exigatur nihilominus valet vbiq; ibi ver. ꝛ talis.
Limitatiões ad pdicta ibi i. xxvj. col. poſt prin. cũ ſeq. v. q̃ concluſio. Et pmo vbi eſt ɔceſſa ſpãlis lex alicui patrie vel eſt ſpeciale ſtatutũ q nõ trahitur ad alias pſonas vel in loco hoſtili q nõ ſunt attẽdende ſolẽnitates ibi ſolite ſeruari: vel qñ quis eſt ciuis ciuitatis dominãtis ꝛ facit actũ in loco ſubdito q tenetur ſeruare ſolẽnitates loci dominãtis vel vbi ſit act⁹ in loco interdicto vel vbi ſtatutũ dãs ſolẽnitates ſimul inhabilitat pſonã puta ꝙ nullus minor vel mulier ɔhat ſine tali ſolẽnitate q forẽſis ibi actũ faciẽs nõ ihabilitaſ vl' niſi pſona ɔhẽs alibi ex ſtatuto ſue originis vel domicilij reddaſ inhabilitata ibi.
Si ſolutio ſit alibi collata nihilominus quo ad ordinatoria cõtractus eſt ſeruãda ſolẽnitas loci vbi ſit actus in. xxvij. col. circa prin. ver. ꝛ predicta.
Statutũ dãs ſolẽnitatẽ an liget ſubditos extra territoriũ facientes actum ibi ver. ex predictis. ꝛ in col. precedẽ. ver. vj. limitatur.
Statutum eugubij ꝙ nulla pſona poſſit teſtari niſi referuet

ius cõis

ius cōis eugubij ligat illū de eugubio q alibi puta senis testaꝫ ibi. xxvij. col. in medio ṽ. ⁊ non est hic omittendum.

Si 𝔷tus celebretur per nūciū vel epistolā ⁊ i loco vbi fit act⁹ est vna obseruātia solēnitatū et in loco vbi est scribēs epistolam vel mittens nunciū est alia qd iuris ibi ver. quid autem.

Cōtrahēs p pcuratorē in alio loco. quā formā ⁊ solēnitatē obseruare teneatur ibi ver. idem in cōtrahente per pcuratorē.

Illa decisio q in iudicijs quo ad preparatoria seruētur ordo solemnitas ⁊ statuta loci iudicij recipit limitatiōes ibi in penul. col. ver. ista autem.

Primo nisi aliqd bñficiū volūtariū pter ius cōe cōcedatur illi loco qui nō trahitur ad forēses vel nisi sit specialiter puisū q tale ius forensibus reddatur quale ipsi reddūt ibi.

Clerici non tenentur ad gabellam impositā litigantibus per statutum ibi ver. tertio aliqui.

¶ Ratificās an teneatur seruare solēnitatē loci vbi act⁹ ē gestus an vero vbi ratificat ibi ver. posset etiā in penultima col. in medio.

Minor 𝔷stituēs procuratorē an teneaꝫ seruare formā statuti loci an pcuratoꝝ. Et an sit seruāda solēnitas loci i quo fit mādatum an loci ad quem destinatur mandatum ibi.

Si in ista ciuitate de 𝔷tu debeat solui gabella principi an forenses hic contrahentes teneantur ad gabellam ibi penultima col. prope finem ver. reliqua.

Cōsuetudo circa solēnia dicꝫ est etiā seruāda p forēsem ibi.

Statutū Senarū q nullus cōtractus valeat nisi in p̄ntia iudicis ligat senenses alibi contrahentes ibi.

In respiciētibus firmitatē cōtactus attēditur locus 𝔷ct⁹ vt si existēs senis vēdat rē existentē in territorio florentino ⁊ vtrobiqꝫ sit gabella soluenda q̄ erit soluēda senis ibi penultima col. in fi. cum princip. seq.

De statuto senarū q in 𝔷ctibus mulierū vel minorū debeat interuenire consensus duoꝝ propinquoꝝ qd si duo senēses contrahant florentie ibidem col. fi. in princip.

Et qd de statuto triuisij q nulla mulier possit 𝔷here sine consensu duoꝝ ppinquoꝝ ⁊ mulier triuisij maritata 𝔷hat Venetijs cum triuisiano vel alio ibi col. fi. in princip.

Et an in dādis terminis ⁊ vocādis testibus sit seruāda cōsuetudo loci iudicij ibi ver. ⁊ ibidem examinando.

Et si clericus litigat corā iudice seculari an circa pparatoria iudicij teneatur seruare statuta loci laicoꝝ ibi.

Et an statutū loci in quo litigatur q instrumēta habeāt executionē paratā sine libello ⁊ etiā sine citatiōe sint seruāda i iudicio vbi litigatur qñ in loco instrumenti non erat tale statutū ibi in duobus versiculis ⁊ etiam. ṽ. co. alibi.

Clericus litigās corā iudice seculari an teneatur quo ad decimā ⁊ sportulas sicut laici ibi.

Et qd de statuto q nō soluēs sportulas perdat causam ibi.

Si in loco iudicij nō requiratur litis cōtestatio ibi.

Si in loco iudicij instrumētū sine citatiōe dꝫ mitti executiōi an habeat locū in instrumentis alibi factis ibidem.

Si in loco iudicij permittatur fieri probatio per duos testes ⁊ in territorio litigātiū plures exigantur ibi.

Statutū de causis cōpromittēdis an liget forenses ibi.

Limitationes ad materiā q in loco iudicij seruenꝫ statuta et cōsuetudo iudicij ibi remissiue.

Que statuta seruentur in respicientibus executionem ⁊ condemnationem ibi.

Et si hic Ast adsit statutū q vēdēs rē teneaꝫ pstare fideiussorē: ⁊ existens Ast vēdat rem existentem mediolani ibidem.

Et an in executione sententie hic late alibi facienda sint seruande statuta huius ciuitatis de dando tres denariatas pro denario vel loci vbi fit executio ibi.

Vel si in altera ipsarū curiarū debeat fieri executio p capturam persone ⁊ vello leuato ibi.

Solēnitas tradita p ius ciuile an sit in terris ecclesie vel alijs imperium non recognoscentibus seruāda ibi in fine.

¶ De correctiōe ⁊ relaxatione forme ⁊ solēnitatis: ac de earū declaratione: restrictione: extensione et generali interpretatione.

¶ Quis possit corrigere ⁊ tollere solēnitatē iuris ibi remissiue in principio.

¶ Vna familia an possit ðrogare solēnitatib⁹ iurꝫ ibi. j. col.

¶ Solēnitas nō psumiꝫ sublata sed est necesse q sublata appareat ibi ver. primo in ista.

Solēnitas q̄ actū redderet nullū vel impossibilē minus presumitur sublata ibi ver. et presertim.

Stāte statuto q valeat snīa omni substantialitate omissa non intelligitur sublata cōdēnatio vel absolutio sine quibus snīa esse non potest ibi.

Stāte statuto q in appellatiōib⁹ pcedaꝫ solēnitatib⁹ ⁊ iuris ordinib⁹ nō seruatis valebit appellatio ab interlocutoria sine scriptis ⁊ sine cause expressione ibidem.

Et an sit idem si per statutum vel rescriptum possit procedi sine figura iudicij ibidem.

Quid sit eo casu in appellatione a diffinitiua an tale statutū in ea locum habeat ibi.

¶ Illud qd reuertitur ad sua initia reuertitur cū sua forma ibi ver. secundo est sciendum.

¶ Lex gñalis an tollat solēnitates a statuto vel 𝔷suetudine inductas. j. col. ppe finē. ver. tertio in hac materia.

Princeps i dubio nō presumiꝫ informa⁹ de solēnitate statuti vel 𝔷suetudinis nec velle eis ðrogare nisi qñ reduceremur ad ius cōe vt q̄ statutū ⁊ 𝔷suetudo derogassent iuris solēnitatibus vel qñ publica subesset vtilitas ibi.

Quid si adesset clausula nō obstāte statuto vł 𝔷suetudīe ibid.

¶ An p legē gñalē sequētē itelligaꝫ derogatū priori speciali traditū spāles solēnitates i. ij. col. in prin. ṽ. quarto quero.

Solēnitas gñaliter tradita an ðbeat i spāli statuto suari ibi.

Si solēnitas testamētoꝝ mutareꝫ p statutū nō intelligeretur in dubio mutata in testamēto ceci ibi.

¶ Remissio solēnitatis facta i aliquo speciali casu an trahatur ad specialē casum in quo speciali fauore fuerit tradita solēnitas ibi ver. quinto quero.

Remissio solēnitatis facta i testamēto inter liberos q valeat cū duob⁹ testi. an trahaꝫ ad patrē cecū iter liberos testātē ibi

Limitatiōes ad. l. hac 𝔷sultissima. C. q test. fa. pos. p q̄s traditur qbus casibus solemnitas illa nō sit necessaria in testamēto, ceci in tertia col. in fi. ver. ⁊ retenta.

¶ Solēnitas gñaliter tradita p vnū statutū an habeat locū in speciali casu alteri⁹ statuti i quo speciali fauore statuti specialis possit act⁹ fieri sine solēnitate in. vj. q. col. iiij.

Statutū magis speciale an deroget generali ibi.

Stāte statuto q filiusfa. non possit se obligare sine patris cōsensu: ⁊ alio q oēs cause debeāt cōpromitti an filius poterit sine paterno consensu compromittere ibidem.

Vnū statutū dꝫ intelligi saluo alio statuto ibi.

¶ Statutū relaxās aliquā solēnitatē nō dꝫ intelligi i casibus in quib⁹ illud vel aliud statutū vult solēnitatē seruari sed intelligi saluo alio statuto ibi ver. sic et econtra.

¶ Sublata solēnitate an intelligatur sublatū id qd cū solēnitate fit in. iiij. col. ver. septimo quero.

Amotio vel cāzellatio forme vel solēnitatis inducit penitentiā volūtatis ⁊ recessum ab illa ibi.

Legato ornamēto si redigatur in aliā formam legatū cēsetur reuocatū ibi.

Mutata forma ⁊ specie rei legate cēseꝫ volūtas mutata ibi.

Si cordule vel signa testiū in testamēto in scriptis tollanꝫ cēsetur testatorē penituisse volūtatis ⁊ testamēti ibi.

Cassata solēnitate i his que depēdēt ex arbitrij cassantis postestare ⁊ q̄ p eū mutari pñt cēsenꝫ oīa cassata attento tñ semp q̄ itētiōe facta recipiaꝫ cassatio: an 𝔷sulte vł casu ibi. iiij. col. i fi.

Littere appostolice an vitientur si bulle vel sigillū sunt pro maiore parte destructa ibi.

In legibus nō semp pcedit q sublata solēnitate intelligatur sublatū id qd cū solēnitate fit ibi i v. col. in prin. ṽ. in legib⁹.

Sublato actu ex quo seqlla ðpēdebat cēseꝫ sublata seqlla ibi.

Sublato actu ex quo isurgit actio merito actio tollitur ibi.

Sublata origine ex q̄ latina libertas fuerat introducta ipa latina libertas cū suis q̄litatibus ⁊ modis extingui debuit ibi.

Sublato añcedenti intelligitur consequens sublatū sicut ecōtra ad positionem intelligitur positū ibi.

Vbi lex derogaꝫ solemnitati non mutaꝫ effectus dūmodo si qua forma

qua forma fuit subrogata obseruet ibi.
Qui pōt facere actū iure priuilegiato vt miles testamentū si deleat solēnitatē fm quā añq̃ esset priuilegiat⁹ faceret actuꝫ videtur velle ꝙ testamētū seu act⁹ valeat iure speciali ⁊ priuilegiato ibi ver. ex quo insurgit.
Cassatio partis arguit in reliquo ꝯfirmationē ibi.
Aliquib⁹ casib⁹ pempta forma durat nihilomin⁹ dispositio ibidem.
Solemnitas relaxata an debeat in ceteris interpretari fm formā iuris cōis .v. col. in fi. ver. octauo quero.
In testamētu inter liberos qđ pōt fieri cū duobus testib⁹ femine possunt esse testes ibi.
Statuta recipiūt interpretationē passiuā a iure cōi ⁊ cōsequēter etiam statuta remittentia iuris solemnitatem ibi.
Licet in terris ecclesie possint fieri testamenta cū duobus testib⁹ ⁊ parrochiano nihilominus testes debēt eē rogati cūm ꝙ tert⁹ iuris canōici hoc nō decidāt ⁊ debēt esse masculi ibi.
Si supior mādat aliqđ explicari cū ꝯsilio dꝫ intelligi fm iura ⁊ quando consilium haberi potest ⁊ non est periculū in mora in expectatione consilij ibi.
Dispositio introducēs formā vel solēnitatem debet intelligi fm ius commune ibi.
In his q̃ sunt de forma an idefinita equolleat vniuersali ibi.
Gñaliter ꝙ solēnitas capiat interpretationē a iure cōi declaratiuā ⁊ restrictiuā etiā in correctorijs ibi .ix. questione.
In his q̃ sunt de forma fit restrictio ad personas habiles ibi ver. ⁊ in his.
Si aliqđ fieri dꝫ reqsito ꝯsilio intelligi dꝫ q̃tenus ꝯsiliū dare debēs sit capax ⁊ habilis puta nec pupillus: nec demēs ibi.
Statutū ꝙ in ꝯtcibus minorū debeat interuenire ꝯsensus ppinquoꝝ intelligitur de idoneis ⁊ quatenus propinquiores non sint idonei de alijs proximis idoneis ibi.
Itē intelligitur de nō suspectis q procurent commoda minoris magis q̃ ppria ibi.
Statutu requirēte in ꝯtcu filij cōsensum pr̄is si filius fa. sit furiosus seruabimus ius commune ibi ver. ⁊ statuto.
Statutū ꝙ in alienationib⁹ mulierū vel minoꝝ debeat interuenire ꝯsensus ppinquoꝝ nō hꝫ locū i alienatione necessaria ibi v. ad pdictā puta vbi marit⁹ mulieri reddit qđ debet vel fratres minores vendunt immobilia ibi.
Solēnitas introducta in electione nō hꝫ locū in ea q̃ fit nutu diuinu ibi ver. sic et solemnitas.
Lex vel statutū reqrētia certā solēnitatē in actu q fit cū aliqua persona p filiū nō hꝫ locū qñ filius facit ipsum actū cuꝫ patre intātū ꝙ stāte statuto ꝙ filius nō possit cōtrahere vel distrahere vel renūciare sine pr̄is licētia nō habeat locū statutum si filius vel filia renūciēt patri vel ambo simul contrahāt ibi.
Plena remissio ꝙ cōsilium suspectoꝝ vel capituli suspecti in actu gerēdo p plātū nō sit requirēdū ibi i .vj. col. i fi. cū pn. seq.

Cōclusio elicit ex pdictis ꝙ statutū siue dās: siue relaxās formā recipit interpretationē a iure cōi declaratiuā ⁊ restrictiuā ibi in .vij. col. in princip.
Statutū dans solēnitates testamētis licet disponat ꝙ defectus earū nō vitiet testamētū nihilomin⁹ dꝫ intelligi fm ius cōe. Et pariter si disponat ꝙ defectus earū vitiet quia nō intelliget de defectu leuis solēnitatis ibi in .vij. col. in prin. v. ad quod etiam facit.
Statutū in cōcernētibus formā an sit taliter interpretanduꝫ vt aliquid operetur ibi. ver. decimo quero.
¶ Solēnitas in vno tradita vel relaxata trahitur ad aliud ibi .xj. questione.
Solēnitas relaxata in faciendo censetur pariter relaxata in reuocando ⁊ adimendo ibi.
Si in testamento sufficiūt tres testes pariter tres sufficiēt in donatione causa mortis ⁊ in codicillis ibi.
Si ex forma statuti i testamēto sufficiūt quinq̃ testes nihilominus quinq̃ reqrent in codicillis ⁊ donatione cā mortis ibi.
Solēnitas tradita a lege vel statuto maxime extenditur ad casum q sub larga significatione vocabuli comprehēdi potest ibi ver. ⁊ maxime in .vij. col. ppe finem.
Extēsio fit p modū suppletiōis vt qñ ꝯsensus agnatoꝝ reqsitus a statuto in cōtractibus minorū nō prestatur. ⁊ iudex supplet qr facultas agnatorum trahitur ad iudices. Et alia de predictu statuto ibi v. item fit extensio.
Extēsio solēnitatū cessat in odiosis ⁊ in penalib⁹: ⁊ vbi cessat ratio ibi .vij. col. in fine.
¶ Si aliquis act⁹ excipiat sub certa forma a dispositione phibitiua ⁊ forma non seruet dispositio phibitiua hꝫ in eo locū ⁊ talis casus remanet sub regula nec dicetur exceptus .xij. questione in .viij. col.
¶ Ad dissimilia in his que sunt de forma ⁊ solēnitate nō fit extensio ibi .xiij. questione.
Faciēs actū sine forma an videatur velle illi derogare ibi vltima questione remissiue.
An p derogationē ⁊ abolitionē āntique solēnitatis cēseat illa abolita ꝙ volens non possit illam seruare ibidem.
Solēnitas relaxata quo ad rusticos vt possint ruritestari cuꝫ quinq̃ testib⁹ an intelligatur ꝙ si possint sex habere debeāt sex adhiberi ibidem.
Laus ⁊ gratiarum actio deu omnipotēti verboq̃ incarnato et gloriosissime virgini marie eius matri ⁊ toti celesti curie triumphanti.

FINIS

¶ Hoc opus fuit impressum Ast per me Franciscum Syluanum Anno. M.cccccxix. die. v. Octobris impēsa dñorū Alberti Bruni auctoris operis. ⁊ heredū quondā dñi Baldassaris de Sabiano ciuiū Ast. Deo gratias ⁊ gloria.